ANNALES MINORUM

AUCTORE

A. R. P. F. LUCA WADDINGO

HIBERNO

Ejusdem Ordinis Chronologo.

ANNALES MINORUM

SEU

TRIUM ORDINUM

A S. FRANCISCO INSTITUTORUM

AUCTORE

A. R. P. LUCA WADDINGO HIBERNO

S. T. Lectore Jubilato, & Ordinis Chronologo.

TOMUS QUINTUS

Editio secunda, locupletior, & accuratior

OPERA, ET STUDIO

R.mi P. JOSEPHI MARIÆ FONSECA AB EBORA

S.T.Lect.Jub. S.& U.Inquisit. Consultoris, S.C.Consistor.Vot. Episcop. Examinat. Ord.Min.in Cismont.Fam.Cõmiss.Gen. & Apost.Visitatoris,Reformatoris &c.

ROMÆ Typis Rochi Bernabò MDCCXXXIII. Superiorum permissu.

CUM PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

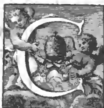
SANCTISSIMO

D. N. D.

CLEMENTI XII.

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO

FR. JOSEPHUS MARIA FONSECA EBORENSIS
Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia
FELICITATEM

UM *Minorum familiam auſpicio Tuo, ac voluntate adminiſtrandam ſuſcepi,* BEATISSIME PATER, *aliquando fore ſperabam, fructum ut meæ procurationis egregium, Te probante, conſequerer: quod beneficio prope divino, immortalique Tuo mihi jam video contigiſſe. Ut enim id*

prætermittam, quod ex plurimis Tuis paternæ in eam caritatis officiis magnam quotidie voluptatem percipio; a Te nuper judicio ejusmodi sum ornatus, nihil ut gravius, nihil ad decus, ac dignitatem conciliandam illustrius mente assequi potuissem. Nam super illam, qua per leges Comitiorum perfungor, dati muneris potestatem Apostolicæ mihi auctoritatis arbitrium, quo in ejusdem familiæ mores, ac disciplinam inquirerem, humanissime contulisti. Afficior sensibus intimis, cum Tuas litteras in manus sumo; quibus me litteris prolixe laudatum ad ineundam cum summo imperio istam provinciam invitavisti. Quam multa in iis propensæ in me Ordinemque universum voluntatis indicia passim occurrunt? Quam prudenter me urges, & exstimulas, non jussu modo, quod est Principis, sed, quod est amantissimi Patris, impulsu quodam, & cohortatione, uti nostris hominibus unam virtutem, & honestatem, quandocumque possum, quibuscumque rebus possum,

sum,

sum, assidue, diligenterque commendem? Est ergo mihi non modo laudabile, & honestum, sed illustre etiam, & gloriosum, vocari a Pontifice Maximo ad eam curam, ut instituta Patrum nostrorum, quæ semper Ordini salutaria fuerunt, sarta tecta conservare omni ope contenderem. Quo in munere si mihi non dico magnos labores excipere (quis enim bono viro labor est pro tuenda familiæ dignitate, idest pro communi salute recusandus?) sed si vitam ipsam profundere opus esset, egregie mecum actum putarem. Atque ego illam sane incredibilem capio voluptatem, quod, cum præclarum esse nihil constet, quin idem operosum, & perdifficile sit; hac tamen in re omnium pulcherrima, ac præstantissima plane omnes difficultates Tua tum summa auctoritas, tum singularis sapientia sustulit. Quibus ego præsidiis mirum in modum confirmatus, magna cum animi alacritate renovandæ, ubi sit opus, disciplinæ, continendisque in officio sodalitatis alumnis

operam

operam dabo. Quod ut commode præstem, eos fingam quotidie ad exemplar illorum patrum, quos ante nostram ætatem multo maxima sanctitatis, vel sapientiæ, vel etiam utraque laude excelluisse Waddingus commemorat. Invenient profecto, me indicante, in his libris, quarum rerum amore flagraverint veteres illi Ordinis nostri propagatores, quos velut Ecclesiæ clarissima lumina extulit Deus: reperient eos, tamquam in hac vita peregrinarentur, ita semper, obvia quæque contemnentes, ad cœlestem patriam, optimique parentis Dei, qui nos ad se vocare numquam desinit, adspectum, amplexumque properasse. Afficientur haud dubie, cum aut exagitandis improborum sceleribus, pravisque dogmatibus insectandis, aut vesanis gentium ritibus, & inanium deorum superstitionibus abolendis egregiam navasse operam Franciscanos intelligent. Punget eos rursum, atque adeo commovebit, in acerbissimis cruciatibus perferendis, multorum firmitas

mitas

mitas atque constantia; in Romani Pontificis auctoritate ab hostium scriptis contumeliosis, ac vocibus vindicanda cum doctrinæ, atque prudentiæ laude conjuncta religio. Quarum sane virtutum semina, de sanctissimi Conditoris legibus, & exemplis accepta, ita fovit, excoluitque Ordo Minorum, ut uberrimos fructus in unius Dei gloriam, & solatium Ecclesiæ Christi universæ, quodque mirum videri debet, in tanta rerum, qua tenetur, angustia, & egestate protulerit. Cum hæc legent in his Annalibus homines nostri, vehementius, ut spero, quam meis monitis, præceptisque, incitabuntur ad ea studia excolenda, quæ digna tali instituto, digna Christianæ Philosophiæ professoribus habeantur. Sed Te præsertim, BEATISSIME PATER, *velut exemplum quoddam antiquæ virtutis, ac probitatis nobis ad imitandum proponemus. Tu enim ipse Tua temperantia, justitia, gravitate, constantia, quales esse alios oporteat, qui militiæ Ecclesiasticæ nomen dederunt,*

non

non obscure significasti. Inde manavit ad propinquos, & affines tuos bene vivendi disciplina: quorum omnium incredibilis abstinentia, humanitas, pudor civitatem non devinxit modo, sed conformavit universam. Id quod omnes acceptum referunt excellenti virtuti Tuæ, quæ cum Principe digna est, tum actione maxime gaudet; vim suam longe, lateque diffundi, & propagari sua bona cupit. Nunc, quando in eam curam incubuisti, ut per me componendis familiæ moribus ejus pristinum decus, atque splendorem amplificares, parebo libens voluntati Tuæ; connitarque pro viribus, ut, quod sapienter instituisti, ferendis legibus saluberrimis, ac magistratu bene gerendo cumulate perficiam. Quod ut ita sit, vehementer opto; &, si assequor, feram in Cœlum istam pietatem, colam animo, tuebor officiis, & imitabor quantum potero: studio certe, ac voluntate, Tibi ut in omnibus satisfaciam, elaborabo.

ERU-

ERUDITO LECTORI.

UÆ de Familiæ Franciſcanæ progreſſu Waddingus in hoc volumine litteris prodidit, ea profecto digna ſunt, in quibus avidiſſime lectitandis optimus quiſque tempus inſumat. Quid enim ad honeſtam vitæ oblectationem accommodatius, quam corpore domi ſedentem cogitatione, ac mente peregrinari; tranſmeare Alpes, Oceanumque; novas identidem formas rerum, & (ut inquit ille) mores hominum multorum cernere, & urbes? Quid porro vel ad animi fructum uberius, vel ad virtutis æmulationem efficacius, quam Minorum catervam unius paupertatis auſpicio, quæ ceteroquin magna aggredientibus impedimento eſſe conſuevit, longe, lateque fuſam intueri; & in toto propemodum terrarum orbe virentis Familiæ ſancita miraculis, corroborata doctrinis, diſtincta perſonis, notata locis, temporibuſque incrementa recognoſcere? Quæ mecum ego cum reputarem, non eos modo, qui Franciſcanæ militiæ nomen dederunt, ſed omnes omnino, qui Catholicam fidem profitentur, in ipſa fronte monendos exiſtimavi; ut his libris pervolutandis, quantum inde utilitatis, & gloriæ in Eccleſiam Chriſti manarit, intelligant univerſi. Superſunt alia nec levioris momenti; quæ diſpertita in alios libros conſtitutis temporibus proferemus. Tu interim, quiſquis es, amice Lector, fruere præſentibus; ac noſtros qualeſcumque conatus piis apud omnipotentem Deum precibus adjuvabis. Vale.

REIM-

REIMPRIMATVR

Si videbitur Reverendiſsimo Patri ſacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

N. Baccarius Epiſcopus Bojanenſis Vicesgerens.

REIMPRIMATVR

Fr. Jo. Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicatorum ſacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

AN-

ANNALES MINORUM.

Anno Christi 1276.	Plurium Pontificum anno 1.	Rodulphi Imp. anno 4.	Religionis Minorum anno 69.

ARGUMENTUM.

Mortuo Gregorio X. tres eliguntur successive hoc anno Pontifices: de quarto etiam dubitatur. Moriuntur sanctus Benevenutus Auximanus Episcopus, & Oddo Rigauldi Archiepiscopus Rothomagensis. Bentivenga de Bentivengis fit Episcopus Tudertinus, & instituuntur quibusdam in locis Minoritæ.

I. UNus hic annus quatuor vel quinque vidit Summos Pontifices, Gregorium X. in omni vita clarum, excelsis virtutibus fulgentissimum, sacra sede, si homo alius, dignissimum, cujus Pontificatus in hujus anni limine III. Idus Januarii finem accepit apud Aretium Etruriæ urbem, ubi clarus miraculis, quæ in Vaticana Bibliotheca observantur, in Ecclesia sancti Donati (est qui dicat in Ecclesia Minorum) requiescit, apposito humili hoc Epitaphio. [Moritur Gregorius X.] [*Cod. MS. n. 3459.*] [*Ghirard. in hist. Bononien. p. 229.*]

Gregorius denus virtutum luce serenus
Dormit in hac arca, dignus Romæ Patriarcha,
Quem genuit Placentia, urbs Aretina tenet.

Innocentium V. antea Petrum de Tarantasia, in Alpinis scopulis non procul a Maurienna valle, flumineque Isara, qui in Rhodanum influit, mediocri municipio, in sacris litteris doctissimum Ordin. Prædicatorum ex Episcopo Ostiensi Pontificem XIII. Kalend. Februarii renunciatum Aretii, coronatum Romæ in Vaticano VIII. Kalend. Martii, qui dum præclara quæque moliretur, & pacificandæ Italiæ animum adjiceret, obiit X. Kalend. Julii, sepultus Laterani, non Viterbii, ut ex errore scripsit Villanus. Adrianum V. Genuensem, Innocentii IV. nepotem, prius Ottobonum Fliscum appellatum, ex Diacono Cardinale sancti Adriani creatum IV. Idus Julii in Palatio Lateranensi; qui dum nimiam licentiam Caroli Regis in moderandis rebus Romanis cohibere, invocato Rodulphi Imperatoris auxilio, intentaret, obiit Viterbii XII. Kal. Septembris, sepultus in æde Minorum ad lævam majoris altaris honorifico [Creatur Innocentius V.] [Moritur.] [*Villan. l. 7. c. 10.*] [Creatur Adrianus V.] [Moritur.]

rifico mausolæo; cui hoc incisum Epitaphium: *Adrianus V. Pontifex Max. Fliscæ e familia nobilis Genuen. mensis unius, dierum novem magistratum Pontificium gerens* IV. *Kalend. Octobris* MCCLXXVI. *diem Viterbii functus, hac honorifica sepultura donatur*. Monendum est, recenti charactere scriptum hoc epitaphium, atque hinc facilius irrepsisse errorem temporis, seu diei obitus; conspirant enim omnes scriptores, Adrianum obiisse in mense Augusti, quod & convincit Joannis XXI. ejus successoris electio sub mense Septembri, ut mox referemus; pro IV. itaque Kalend. Octobris incidendum XII. vel secundum alios XV. Kalend. Septembris. Vetustum & primum ejus epitaphium, quod subest insignibus gentilitiis, hoc est: *Hic requiescit corpus sanctæ mem. Domini Adriani PP. V. prius vocatus Ottobonus de Flisco de Janua; tunc S. Adriani Diacon. Cardin.* Quartum hic adde Pontificem Joannem XX. aliis XXI. Lusitanum Ulyssiponensem, antea Joannem Petrum Juliani dictum, ex Cardinale Tusculano Pontificem Viterbii acclamatum Idibus Septembris, coronatum XII. Kalen. Octobris; cujus Pontificatus, licet ad annum sequentem pervenerit, fuit tamen octo dumtaxat mensium, totidemque dierum.

Creatur Joannes XXI.

II. Inter hunc & Adrianum nescio si audeam alium numerare Pontificem, utpote cujus nullus, qui vitas & seriem scripserit Pontificum, vel minimum meminerit. Is est Vicedominus de Vicedominis Placentinus Cardinalis Episcopus Prænestinus Gregorii X. nepos, de quo nos egimus superius, & Annales MSS. Placentinæ Urbis dum præcipuas enumerant ejusdem Civitatis familias, ita habent. *Sunt & in dicta civitate Placentiæ Vicedomini, quæ est magna domus & nobilis; nam de ista domo fuit unus Papa, qui non stetit in Papatu nisi per unum diem, & mortuus est Frater Minor*. Habuit autem patruelem Cardinalem Joannem Vicecomitem Episcopum Sabinensem, qui tunc fuit in Conclavi. Condidit testamentum in Ecclesia sanctæ Crucis Romæ infirmus; hinc transtulit se Viterbium, ubi sepultus est in Ecclesia Minorum: incidit vero dies mortis ejus inter obitum Adriani & electionem Joannis, quippe ita adnotatur in Diario vetustissimo Cathedralis Ecclesiæ Placentinæ: *Octavo Idus Septembris obiit Vicedominus quondam Episcopus Prænestinus anno* MCCLXXVI. *& reliquit huic Ecclesiæ anniversarium in die obitus sui, qui fuit* VI. *Septembris, ut in archivo*. Cum itaque Adrianus mortuus sit XII. vel XV. Kalend. Septembris, & Joannes electus XII. Kalend. Octobris, in hoc interregnum incidens mors Vicedomini, sexto scilicet Septembris, confirmat assertum Annalium Placentinorum, ut eodem etiam Septembris die electus sit in Pontificem, & diem obierit extremum. Ægra valetudine abiit ex Monasterio sanctæ Crucis Romano Viterbium, in Conclavi verosimile est eadem laborasse, nihilominus tamen propter eximia præstita Ecclesiæ obsequia, & vitæ splendorem, necnon adhibita diligentia & opera patruelis Episcopi Sabinensis, Pontificem fuisse acclamatum; qua tantæ dignitatis accessione, ut in similibus fit, commotis & excitatis humoribus, molesta etiam & importuna confratrum & amicorum congratulatione, mors ejus potuit accelerari, atque eodem die dignitate suprema, & vita perfungi. Quod autem non refferatur inter Pontifices, neque in eorumdem serie numeretur, non obstat, quin pro vero Pontifice haberi possit: namque ut notarunt Baronius, & Ciaconius, Stephanus II. communiter omittitur in catalogo Pontificum, propterea quod quatuor dumtaxat diebus vixerit in Pontificatu;

An fuerit Pontifex Vicedominus Placentinus.

Baron. an. 752. Ciacon. in Steph. II.

quasi

quasi propter brevitatem temporis recensendus non fuerit; & tamen uterque monet non omittendum, verumque Papam fuisse. Immo, inquit Ciaconius, a Pontificum numero non est subtrahendus, etiam si horam unam vixisset. Huic ergo Vicedomino, si fidem sibi vendicant Annales citati Placentini, vel aliunde plenius hæc electio probatur, inter Romanos Pontifices suus dandus est locus, & Pontifices maximos e suo sodalitio rite assumptos quinque numerabunt Minoritæ. Circa hujus Vicedomini mortem non sibi sat constat Ciaconius, dum in vita Joannis XXI. mortuum ait anno MCCLXXVII. quem tamen in vita Gregorii X. obiisse jam scripsit hoc anno MCCLXXVI. Neque supradicti Joannis Vicecomitis patruelis Vicedomini, quem tunc in conclavi extitisse affirmant citati Annales Placentini, meminit Ciaconius, habet tamen Panvinus creatum hunc Joannem in Concilio Lugdunensi, idque ego crediderim, substitutum Bertrando Gallo Episcopo Sabinensi probabiliter in eodem Concilio defuncto, quippe in gravissima functione præstitæ obedientiæ ab Imperatore Rodulpho Romano Pontifici Gregorio, dum in cod. MS. Vaticano omnes referuntur Cardinales, solus Bertrandus Gallus tacetur, quem credibile est, jam sub illo tempore defunctum, vel ad mortem languisse, & subrogatum postea Joannem hunc Visconten seu Vicecomitem, licet ex errore Ciaconius Bertrandi vitam in plures protrahat annos. Et confirmatur efficaciter, quod de Joannis Cardinalatu asserimus ex postulatione Capitulariuin Ecclesiæ Montisregalis desiderantium in suum prælatum Episcopum Potentiæ: dum eorum causam commisit Innocentius V. ut habet illius Ecclesiæ historia, tribus Episcopis, atque ex his unum dicat fuisse Joannem hunc Vicecomitem Episcopum Sabinensem. Demum Vicedominus sui testamenti Romæ conditi unum inter executores scripsit Episcopum Sabinensem, quippe patruelem, præsertim cum plurima legata distribuenda essent Placentiæ, ex qua uterque erat oriundus. Paulus Morigia intrepide etiam dicit, hunc Joannem a Gregorio creatum Cardinalem, atque inter beatos enumerat.

Joannes Vicecomes Cardinalis.

Lelius in histor. Montis-reg. sub Archiep. 9.

Morigia de nobilit. Mediolan. lib. 2. c. 2.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ III. Recens rerum Lusitanarum historicus narrat sub hoc tempus, missum fratrem Nicolaum Hispanum Minorum Ordinis primum a Gregorio X. deinde a subsequentibus hujus anni, quos enarravimus, Pontificibus ad Alphonsum III. Portugalliæ Regem, datamque ei amplam potestatem, ut Regem libertatis & immunitatis Ecclesiasticæ violatorem ad resarciendas injurias, aut suaviter induceret, vel potestative compelleret; eumque suas partes intrepide peregisse, & quæ dicenda erant Regi constanter intimasse, præsentibus multis viris nobilibus & religiosis, præsertim Dominico Lovello, al. Bonello Guardiano Ulyssiponensi, Martino Joannis Lectore etiam Ulyssiponen. Dominico Michaelis Guardiano Vimarani, Arnaldo, socio ipsius, Nicolao & Dominico de Leirena. Tantum autem abfuit, ut Rex propter hæc Minoritis succenseret, ut potius laudaret, & sub mortem paulo post secutam, postremis tabulis pingues legarit eleemosynas omnibus fere cœnobiis Ordinis, quæ recensentur in ipsis testamenti tabulis, quæ legi possunt ad finem quartæ partis Monarchiæ Lusitanicæ, scriptura seu monumento ultimo.

Brandan. 4. p. Monarch. Lusitan. lib. 5. cap. 42.

Nicolaus Hispanus Legatus ad Alphonsum Lusitaniæ Regem.

IV. Moritur sanctissime hoc anno beatus Benevenutus de Scotivolis, quem alias diximus creatum Episcopum Auximatem ab Urbano IV. Patre Joanne, Anconæ progenitus, operam dedit Juri Civili Bononiæ, ubi

B. Benevenutus de Scotivolis moritur.

Ann. 1263. n. 18.

ubi Doctoratus laurea insignitus, condiscipulo & familiari usus est amico beato Silvestro Guzzolino, Silvestrinæ Congregationis mox fundatore. Archidiaconatu Anconitano, & administratione Auximanæ Ecclesiæ, tunc privatæ pastoribus ob initum fœdus cum Imperatoriis contra Pontificios, ab Alexandro IV. donatus, mox ab Urbano successore, cui propter egregias virtutes familiarissimus erat, ejusdem sedis creatur Episcopus, & Rector totius Marchiæ Anconitanæ. Ante admissam dignitatem vota emisit Minorum, & deinceps perpetuo eorumdem vestem palam gestavit, quam adhuc videre est inter sacras reliquias ejusdem Ecclesiæ. In susceptis muneribus non mediocrem laudem consequutus est, neque obscurum præbuit suæ sanctitatis specimen miraculis frequentibus comprobatum. Tredecim annis in Episcopatu feliciter expletis, præsciens suam mortem brevi sequuturam, distributis in pauperes facultatibus, universo populo in aperto loco benedixit. Deinde infirmitate gravatus, ut sanctum Franciscum, quem in vita sibi imitandum elegerat, æmularetur & in morte, se deferri fecit in Ecclesiam, ubi in nuda humo inter orationes & psalmodiam Sacerdotum sanctam efflavit animam XI. Kal. Aprilis. Tanto Pastori Auximenses ipso, quo obiit, loco honorificum extruxere mausolæum, duobus ordinibus columnarum innixum, & sublimi loco in arca marmorea sanctum corpus condiderunt. Sed dum ob crebra miracula sanctum Virum cœlitum numero adscripsit Martinus IV. & Auximates inferiori loco sub arca altare construxerunt, sanctum cadaver ob humilitatem & reverentiam erga corpus Christi in altari immolandum, relicta excelsa arca, inventum est in marmoreo pavimento inter columnas, suo tamen loco repositum. Dum secundo & tertio inveniretur in terra, intellexerunt Auximates, noluisse humilem Dei servum corruptibile suum cadaver vivifico Christi corpori præeminere, sed subesse. Quare condito alio sepulcro sub ipsa ara sanctum pignus commendarunt, relicto in rei memoriam & splendorem priori mausolæo. Requievit hoc in loco usque ad annum MDXC. quo eum cum magna solemnitate transferri curavit Theodosius Florentius Episcopus Auximanus ad novum sepulcrum, a se splendide præparatum in Ecclesia inferiori ab eodem constructa pro sepeliendis illius Ecclesiæ Præsulibus. Additum hoc Cœnotaphium novo sepulcro. *Sancti Benevenuti corpus ex superiori Templo, ad venerabiliorem cultum Theodosius Florentius Episcopus Auximanus huc transferendum curavit anno Domini M. D. XC. die* XI. *mensis Julii, Pontificatus Sixti V.* Prioris sepulcri hoc Epitaphium. *Sanctus Benevenutus de Scotivolis Anconitanus Episcopus Auximanus.* Ob crebra miracula, quæ in vita ejus MS. in Ecclesia Auximana servata diffuse leguntur, multa in ejus honorem constructa sunt Templa & sacella, institutæ confraternitates, & ædificatum sub ejus nomine Xenodochium, Parthenopæum item Vestalium. Solemnis habetur ejus dies festus apud Auximates, aliisque in locis. In Martyrologio Romano celebratur ejus memoria, & vitam scripserunt ultra ea acta, quæ habentur Auximi MSS. Gaspar Volaterranus Episcopus Auximanus in descriptione ejusdem Ecclesiæ. Joannes Baldus Canonicus, & Pœnitentiarius dictæ Ecclesiæ libro de martyribus, & Episcopis Auximatibus. Petrus Rodulphus de sanctis Viris Ordinis Minorum. Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ ad XXII. Martii, & alii. Nos alias præter hunc, tres alios numeravimus Benevenutos hujus Instituti sectatores; hunc celebrem virum & solemniter inter sanctos relatum, est cur miremur in nostris dypticis

Margin notes: Qualis ejus vita? — Canonizatur. — Refugit sublime sepulcrum. — Quinam ejus vitam scripserunt. — Tom. 2. an. 1232. num. 18.

non

non commemorari celebrius, & in nostro Sodalitio non celebrari festive.

V. Moritur etiam hoc anno v. Maii, ut habet Kalendarium Dionysianum, Oddo Rigaldi vulgo *Rigault*, Archiepiscopus Rothomagensis, invitus ad hanc dignitatem assumptus ex Ordine Minorum, de cujus initiatione nos superius egimus. Ex religiose composita vita, & piis instructionibus ad bene, beateque vivendum, cognomen sortitus est *Regula vivendi*. Expostulatus fuit ad illam sedem anno MCCXLVIII. in die Paschatis ab ipso Innocentio IV. Lugduni consecratus mense Majo. Egregias frequenter habebat conciones ad populum, & *domus ejus perpetua erat magistra disciplinæ*. De pio & docto hoc viro referunt Chronica antiqua Ordinis, quod cum Aureliani prædicaret, pœnitentiæque virtutem digne commendaret, accesserit ad eum mulier quædam nobilis, quæ exterius pietatis speciem præferens, secreto tamen lasciva valde per septem annos incubo usus sit diabolo; & rite confessa, dolensque de peccato absolutionem ab eodem receperit. Gravitatem autem peccati considerans, & dæmonis artes præcavens, interrogavit an sufficienter absoluta esset a crimine, & quid sibi faciendum, ut defenderetur ab hoste? Respondit ille integre absolutam, & fiduciam omnem collocandam in Domino, qui ab inimici liberaret insidiis. Apparuit paulo post dæmon queritans se ab amasia derelictam, & tot annorum spretam amicitiam, culpamque omnem refundebat in cucullatum fraterculum; *at* inquit, *cito recedet; hodie namque recepit obedientiales a Ministro litteras, ut abeat Lutetiam, & nos securius ad solitos regrediemur amplexus*. Timuit inimici domestici insidias pavida mulier, & ad Fratrem Oddonem regressa, comperit verum esse quod dæmon prædixit. Dum autem lacrimabunda suum exponeret periculum: *Ne timeas*, inquit, *ad meum recessum, quod enim me præsente non poterat dæmon, nec valebit absente. An frater Oddo fortassis, vel potius Deus te absolvit a scelere? Ille tibi dimisit reatum, ille dabit & protectionem*. Illa his verbis confortata, iterum apparenti dæmoni & priora dicenti, *abeat*, inquit, *quo voluerit frater Oddo, non Oddo sed Deus me absolvit, & contra tuas proteget artes*. Quibus verbis confusus dæmon, non est ausus amplius inferre molestiam.

VI. Eligitur ab ipso Pontifice hoc anno frater Bentivenga de Bentivengis in Episcopum Tudertinum in Umbria ad Tyberim, in loco Petri Caetani ad Ecclesiam Anagninam translati. Patria hic Aquaspartanus. Capellanus & Confessarius erat Joannis Caetani Ursini Cardinalis, eique valde familiaris, a quo ad summum Pontificatum post Joannem hunc evecto sub Nicolai tertii nomine, factus est Cardinalis Episcopus Albanus, & major Pœnitentiarius: promotionis litteræ incipiunt: *Onerosa pastoralis*. Datæ xv. Kalend. Januarii.

VII. Moriens hoc anno xxvii. Julii Jacobus, cognomento victor, Rex Aragonum, divisit inter filios regna gloriose in suam potestatem redacta, & relicta potiori regni parte Petro filio primogenito, dedit Jacobo secundo genito Insulam Majoricensem, cum aliis adjacentibus & comitatibus Rossellionis, & Montis-pessulani. Hæreditavit hic cum dominiis patris pietatem & zelum de Sarracenis convertendis, quare statim in Insula Baleari, in loco qui dicebatur *Daya*, alias *Miramar*, ex grato maris aspectu, in Parochia sancti Bartholomæi vallis de Mossa extruxit Collegium pro tredecim Fratribus Minoritis, qui linguæ arabicæ addiscendæ perpetuo intenderent, ut ea competenter instructi ad terras Paganorum proficiscerentur eisdem prædicaturi. Addidit etiam annuos red-

Moritur Oddo Rigaldi.

Antonin. tit. 24. cap. 9. §. 1.
Claud. Rob. de Episcop. Gall. Tom. 2. an. 1236. n. 16.

Perpetuus Concionator.

Hieron. epist. 13. ad Paulin.

Quanta pœnitentiæ virtus?

Bentivenga Episcopus Tudertinus.

Joan. Bapt. Posfevin. de rebus Tudertin.

Reg. Vat. n. 76.

Zurita 1. p. l. 3. cap. 101.

Rex Balearium fundat Minoritis Collegium.

redditus, ne rebus neceſſariis perquirendis diſtracti, tardius proficerent; eo tamen modo, juxta Pontificis declarationem & mentem, cuncta diſpoſuit, ut puritati regulæ minime contradicerent. Ut ita Rex faceret perſuaſit Raymundus Lullus, qui Sarracenicæ gentis convertendæ maximo tenebatur deſiderio, idque teſtatum ipſe reliquit in libro inſcripto Blancherno, ſeu ejus marginator ibidem. Et in quibuſdam carminibus, ſeu rythmis idiomate patrio a ſe conſcriptis, præſertim in illo, quo breviter ſuæ vitæ recitat compendium, & cui initium *Son creat per eſſer* &c. Ubi ita habet *Lo Monaſter de Miramar, fiu a Frarit Menores donar, per Serranis a preicar enfre la vinya, e el fenollar.*

Lullus in Blanch. lib. 2 par. 2. c. 72.

Convent. Samatarienſis.

Gonzag. in Prov. Aquitan. recent. Con. 4.

Conventus Caſtilionen.

Idem in Provin. Catal. Con. 9.

Monaſterium Baſileenſe.

Bruſch de Epiſc. Mogunt. n. 55. Rodul. fol. 233.

Conventus Furcenſis.

Ann. 1274.

VIII. Samatarii Comes in Aquitania in ipſo Oppido Samatarienſi aliud hoc anno extruxit Fratribus domicilium, in quo ſe tumulari curavit; cujus hæredes ejuſdem reſarciendi perpetuam curam egerunt. Aliud Oppidani Caſtilionenſes in Emporitana Provincia & diœceſi Gerundenſi in Catalonia, ædificarunt ex politis & quadratis lapidibus, quo tamen certo anno, non omnino conſtat. Vetuſtum ibidem ſervatur inſtrumentum, de quibuſdam conventionibus inter Fratres & Pontium Uguetum Empuriarum Comitem hoc anno ſtipulatum. Tranſiit ad Obſervantes ſub Regibus Catholicis Ferdinando & Eliſabetha. Hortos licet habeat amænos, inſalubri tamen infeſtatur aura, tempore præſertim æſtivo. In Provincia Marchiæ & Cuſtodia Aſculana in Oppido Furciæ diœceſis Ripanæ, obtinuerunt hoc anno Minores domicilium ex donatione & liberalitate Domini Marci Abbatis Farfenſis uti patet per vetuſtam ſcripturam ibidem aſſervatam. Exorſus item hoc anno Monaſterium Clariſſarum Baſileæ frater Henricus Knoderer Epiſcopus Baſileen. de quo nos alias loquuti ſumus, „ Inchoatum ante hunc annum domicilium Sororum Pœnitentum in urbe Placentina Italica; conſtat ex „ teſtamento Aloyſiæ nobilis viduæ, hoc anno ſcripto, quo legat prædictis Sororibus tres libras argenti. Sedem mutaverant anno „ MCCCXXXVII. relicto humili hoſpitio, & constructo Monaſterio in „ Parochia ſanctæ Brigidæ prope Conventum PP. Dominicanorum, „ quod litigiorum cauſa fuit, contendentibus Fratribus, juxta privilegium ſibi a Clemente IV. conceſſum, non licere ulli Regularium ſocietati ædes extruere intra tot cannarum ſpatium prope ſuum Monaſterium. Vicerunt tamen populi favore Sorores, & commodum ædificarunt habitaculum ſub invocatione ſanctæ Mariæ Magdalenæ.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Monaſt. Placent.

Commiſſio facta Guardiano Dublinienſi.

Reg. Vat. n. 3.

Ann. 1271.

IX. Joannes Pontifex hoc anno IV. Kalend. Octobris commiſit Guardiano Minorum Dublinienſi ut (quia Sedes Metropolitana Dublinienſis tunc Præſule carebat, propter longas contentiones Eccleſiæ ſanctæ Mariæ & alterius dictæ ſancti Patritii Dublinienſium) ſimul cum Epiſcopo Clonfertenſi, & Priore Prædicatorum Dublinienſi, examinarent merita & electionem Magiſtri N. Archidiaconi Lechlinen a Capitulo ejuſdem Eccleſiæ in ſuum Epiſcopum communibus ſuffragiis expoſtulati; eumque ſi idoneum, & omnia canonice peracta intelligeret, in Epiſcopum confirmaret, conſecrationiſque munus impendi curaret. Confirmant hæc, quæ de vetuſtate Conventus Dublinienſis diximus ſuperius.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Gregor. X. ſancte obiit,

„ I. Quinque ſucceſſive ſummi Pontifices hunc annum vidiſſe conſtat: Gregorium X. qui III. Idus Januarii virtutibus, & miraculis conſpicuus obiit Aretii; Innocentium V. natione Gal-

Anno Christi 1276.	Plurium Pontif. anno 1.	Rodulphi Imp. anno 4.	Religionis Minorum anno 69.

„ Gallum, Provincia Burgundum, antea M. frater Petrus Taranta-
„ fienfis, Ordinis Prædicatorum nuncupatum, qui creatus Aretii xiii. Plures Pontifices intra annum eliguntur.
„ Kalend. Februarii, fedit menfes quinque, & dies duos: obiit Romæ
„ in Patriarchio Lateranenfi x. Kal. Julii, ibidem fepultus; Adria-
„ num V. Ligurem, patria Genuenfem, Ottobonus Flifcus ex Comitibus
„ Lavaniæ prius nuncupatum, qui renuntiatus fuerat in Palatio Late-
„ ranenfi iv. Idus Julii, fedit in Petri Cathedra menfem unum, & dies
„ feptem, obiit Viterbii xii. Kal. Septembris, fepultus ibidem in Mi-
„ norum Ecclefia fancti Francifci; Vicedominum de Vicedominis Mino-
„ ritam, fed Pontificem Ephimerum; Joannem XX. dictum XXI. Lu- *Indicul. ex Oder. num. 47.*
„ fitanum Ulyffiponen. Juliani filium, M. Joannes Petrus antea dictum,
„ creatum Viterbii Idibus Septembris, hoc eodem anno coronatum ibi-
„ dem in Ecclefia Cathedrali fancti Laurentii xii. Kal. Octobris: qui
„ ut rebus chriftianorum in Terra fancta confuleret, per fuas Apoftoli- Epiftol. pro Terra fancta.
„ cas epiftolas Regem Francorum follicitavit: *Habet infaufti &c.* Idi-
„ bus Octobris: & Prælatis Regni Franciæ pro ejufdem Terræ fanctæ *Ex Oder. n. 46.*
„ fubfidio: *Confiderantes &c.* v. Idus Decembris.

„ II. Bavaria interea tranfmittit, non multum poft S. P. Francifci
„ tempora Ingolftadium Tertii Ordinis Seraphici Patris Sorores; juxta Sorores Tertii Ordinis Ingolftadii.
„ vetuftiffima loci monumenta, hoc anno MCCLXXVI. Ingolftadii tres
„ religione Sorores erant, quæ hujufmodi Inftituti privatim in propriis
„ domibus regulam obfervantes, optimum perfectionis evangelicæ odo- *Chron. MSS. Provinc. Bavar. de Monaft. Ingolft.*
„ rem diffundebant: non vivebant autem fub regimine Fratrum, fed fub
„ Eyftettenfis Ordinarii jurifdictione: & annofa vetuftas earum nomi- Anonymæ ibidem.
„ na, non tamen laudabilem vitæ famam, oblivioni dedit. „ Sorores
„ Tertii Ordinis, quarum hic nomina defiderantur, anno MCCLXXVI. ADDITIO ALIORUM.
„ Ingolftadii primum vifæ funt, cum fuperiore anno Fratres Minores
„ in eam urbem admiffi fuiffent. Earum Magiftræ duæ fuerunt optimæ
„ fœminæ; altera Humilitas Treylachenn, altera Margarita de Puechi,
„ quæ fuas ædes ejufdem Inftituti Sororibus attribuerunt. Itaque non
„ uno in loco Sorores primum domicilia habuere, neque idem tectum
„ omnibus fuit ante annum MCCCLXV. quo demum, libente Epifcopo,
„ urbifque Magiftratu petente, communi hofpitio receptæ funt. Ab
„ eo tempore, ufque ad annum MCCCCLXVI. fub Epifcopi imperio eas
„ fuiffe compertum eft. Poftero anno Obfervantes difciplinæ Magi-
„ ftri eifdem dati. Tum Sorores folemnia vota nuncuparunt, publi-
„ cifque teftata litteris voluntate in eorum fe poteftate fore pollicitæ
„ funt iv. Nonas Decembris anno MCCCCLXXX. Cœnobium juftæ ma-
„ gnitudinis, unaque Templum ædificari cœptum, biennio poft piorum
„ fumptibus abfolutum, anno MDV. recenti fubftructione auctum eft.
„ Mos erat Sororibus, ut gregatim ad Obfervantium Templum ftatis
„ horis contenderent, quibus pietatis officia fimul obirent. In his egre-
„ giæ probitatis laudem tulit Agnes Kioneria. Hæc Patrum juffu Mo-
„ nachium profecta, Tertii Ordinis Sorores, quæ in Cœnobio Bitricenfi
„ D. Chriftophori degebant, ad omnem virtutem, ac religionem in-
„ formavit, obiitque Ingolftadii anno MDXL. Severiores id Cœnobium
„ leges accepit anno MDCXXI.

A R-

ARGUMENTUM.

Mortuo Joanni Pontifici succedit Nicolaus III. Palæologus cum Prælatis Ecclesiæ Orientalis subscribit traditæ fidei in Concilio Lugdunensi, missosque a Pontifice Nuntios cum honore remittit. Mittendus in Galliam Generalis Minister pacem compositurus inter Castellæ, & Franciæ Reges non potuit interesse comitiis generalibus, quæ per socium Bonagratiam celebranda commisit. Instituitur Inquisitor in Marchia Tarvisina frater Philippus Bonaccorsius. Moritur Gerardus de Villa magna, & Margaritæ Cortonensis recensentur præludia sanctitatis. Commendatur multis prodigiis Indulgentia Portiunculæ, & ædificantur aliquot Minorum domicilia.

Moritur Joannes Pontifex.

I. JOANNES Pontifex cum octo mensibus, die uno regnaret, longioremque vitam sibi promitteret, atque aliis diu se victurum prædicaret, corruente novo cubiculo, quod in palatio Viterbiensi sibi construxerat, oppressus, atque inter ligna & rudera sepultus, septima die post tantam ruinam, acceptis omnibus Ecclesiæ Sacramentis, moritur Viterbii, tumulatus in Cathedrali Ecclesia sancti Laurentii. Homo fuit litteratissimus & litteratorum amator, sed rebus gerendis plane ineptus, & moribus inæqualis, unde plus detrimenti, quam honoris, aut emolumenti Pontificatui eum ferunt, attulisse. Frequenter ita evenit, ut viri quidam admodum litterati regendis aliis parum idonei videantur; dum enim altissimarum rerum contemplatione delectantur, ægre terrenis negotiis animum addicunt. Minorum summum fautorem fuisse notavit Ciacon. & Joannem Parmensem olim Ministrum Generalem impense coluisse, atque si paulo plus in Pontificatu vixisset, eum proculdubio Cardinalem creaturum; quod plane amplius confirmat Parmensis virtutem, præsertim vero ejus innocentiam, a nobis tot præclaris testimoniis roboratam.

Impense colit Joannem Parmensem. *Platina. Ciacon. Ciacon. in Gregor. X. Cardin. 1. Anno 1256. n. 2.*

Vacat diu Sedes.

II. Post mortem Joannis vacavit Sedes menses sex, dies quatuor, acriter inter se discordantibus Cardinalibus; quibusdam ad Caroli Andegavensis, Siculorum Regis, suggestionem, Gallum, ceteris Italum Pontificem creare studentibus. Mire etiam favit, quod bullam Gregorii de reclusione Cardinalium in Conclavi suspenderit Adrianus V. & omnino abrogaverit Joannes successor. Quare octo dumtaxat, qui tunc aderant, Cardinales a reclusione & coactione liberi, electionem tamdiu protraxerunt, quoadusque Viterbienses eos in Civitatis prætorio recluserunt, & tamdem adegerunt, ut qui Carolo, comitiorum præfecto, obsequium præstare studebant, nequaquam pro ejus arbitrio Pontificem legerent, sed cum ceteris convenirent, Papam acclamantes Joannem Caetanum Ursinum, Diaconum Cardinalem sancti Nicolai in carcere Tulliano, sancti Petri Archipresbyterum, Ordinis Minorum Protectorem, & amicissimum, cui adhuc infantulo, uti alias diximus, sanctus Franciscus suam sodalitatem commendavit. Bene hujus Instituti Protectoribus evenit Joanne hoc, & iis, qui eum præcesserunt ad Pontificatum assumptis. Electus VII. Kalend. Decembris, Romæ in Basilica Vaticana VII. Kalen. Januarii consecratur in Presbyterum & Episcopum, coronationisque insignia suscepit per manus Jacobi Sabelli Romani S. R. E. Archidiaconi.

Creatur Nicolaus III. *Tom. 2. an. 1222. n. 3.*

III. Per hæc tempora Palæologus multis circumdatus inimicis, & hostilibus oppetitus incursibus, ex una parte Genuensibus, qui e regione Constantinopolis habitabant, quasdam sibi illatas injurias ulcisci volentibus, atque quod magis urgebat, Carolo Siciliæ Rege omni arte & conatu Imperium Constantinopolitanum titulo uxoris, Balduini II. Imperatoris filiæ, sibi, ut dicebat, debitum ambiente, gratiam Pontificum captabat, & conservabat, tamquam sibi summe necessariam pro Imperio retinendo. Promiserat jam Gregorius, præmisso Abbate Cassinate, ut superius dixi, alios Legatos se destinaturum, qui peracta in Concilio Lugdunensi præsentes diffusius explicarent, concordiam factam inter utramque Ecclesiam solidius consummarent, & de temporalibus Imperii negotiis ponderosius tractarent. Quod ille morte præventus non potuit, tentavit Innocentius successor deligendo ad hoc munus Jacobum Episcopum Ferentinum, Gaufridum Episcopum Taurinum, & duos ex suo instituto viros Raynerium Priorem Viterbiensem, & Salvium Lectorem Lucanum; sed dum non plene fuerunt expediti sub Innocentio, non nisi sub Joanne Pontifice discesserunt. Objerunt illi feliciter legationem, & responsum, comitantibus Legatis Imperatoriis, hoc anno attulerunt Sede vacante, tam a Michaele patre, quam ab Andronico filio, quorum hic damus exemplaria, ut constet quoties data fides a gente inconstanti, quam tamen paulo post Andronicus non observavit.

[Captat Palæologus gratiam Pontificiam. — Anno 1274. — Missi ad eumdé Nuntii. — Placidum reportant responsum]

Sanctissimo & beatissimo primo, & summo Pontifici Apostolicæ Sedis veteris Romæ, universali Papæ, communi Patri omnium Christianorum, & reverendissimo Patri nostro Imperii Domino ..... Michael in Christo Deo fidelis Imperator, & moderator, Romæorum Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus specialis filius magnæ Sanctitatis Vestræ convenientem reverentiam, cum sincera & pura affectione, ac orationum postulationem.

Summæ supereminentiæ Apostolicæ sanctitatis, cui fidelis quilibet in Christo subesse non debet ambigere, spe certa, & fide præclara me totum confidenter exponens illius Imperio, cui servire perpetuo est regnare, non sustinui, Deum testor, dies & annos meos in vacuam consummare, sed tanto provide adjeci studia studiis, & vigilias continuis laboribus addidi, ut acceptabile opus orthodoxæ fidei germinatum in Domino, vivifice progrediens ad optata, beatum finem susciperet gloriose divino lumine illustratum; quanto ut luminare majus præesset hæsitantibus, & veluti accensa candelabra in toto universali Ecclesiæ Catholicæ corpore radiaret, ac in remissione peccatorum meorum, & laudum obsequio Deo glorioso hujusmodi dignum fieret & acceptum. O felix ætas tanti boni desiderati operis commemoratione dignissima, & per totum alacritate nimia refectiva, in qua destructo totaliter, & de medio Christianorum abjecto penitus dissensionis schismate, quod inter Ecclesiam orthodoxam, & populum, quem sibi Dominus noster Jesus Christus adoptavit ut suum, Græcum scilicet & Latinum, tot diffusis temporibus viguit suggestione humani generis inimici, qui de nostra immortalitate condolens nostri primi patris seductione, dira eum incauta mortalitatis transgressione peremit, in evidentem Christianorum perniciem & jacturam! Nunc, disponente Altissimo, multa solertia & sollicitudine ipsius veræ fidei totalis identitatis integritas ad matrem Catholicam, & Apostolicam, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, omnium Christianorum dominam & magistram, & ad patrem verum Ecclesiæ, summum Pontificem, universa-

[Reg. Nicol. 3. n. 1. — Servire Sedi Apostolicæ regnare est. Quam laboraverit Palæologus pro unione. — Schismatis auctor diabolus. — Elogia Ecclesiæ & Pontificis.]

ARGUMENTUM.

Mortuo Joanni Pontifici succedit Nicolaus III. Palæologus cum Prælatis Ecclesiæ Orientalis subscribit traditæ fidei in Concilio Lugdunensi, missosque a Pontifice Nuntios cum honore remittit. Mittendus in Galliam Generalis Minister pacem compositurus inter Castellæ, & Franciæ Reges non potuit interesse comitiis generalibus, quæ per socium Bonagratiam celebranda commisit. Instituitur Inquisitor in Marchia Tarvisina frater Philippus Bonaccorsius. Moritur Gerardus de Villa magna, & Margaritæ Cortonensis recensentur præludia sanctitatis. Commendatur multis prodigiis Indulgentia Portiunculæ, & ædificantur aliquot Minorum domicilia.

Moritur Joannes Pontifex.

I. JOANNES Pontifex cum octo mensibus, die uno regnaret, longioremque vitam sibi promitteret, atque aliis diu se victurum prædicaret, corruente novo cubiculo, quod in palatio Viterbiensi sibi construxerat, oppressus, atque inter ligna & rudera sepultus, septima die post tantam ruinam, acceptis omnibus Ecclesiæ Sacramentis, moritur Viterbii, tumulatus in Cathedrali Ecclesia sancti Laurentii. Homo fuit litteratissimus & litteratorum amator, sed rebus gerendis plane ineptus, & moribus inæqualis, unde plus detrimenti, quam honoris, aut emolumenti Pontificatui eum ferunt, attulisse. Frequenter ita evenit, ut viri quidam admodum litterati regendis aliis parum idonei videantur; dum enim altissimarum rerum contemplatione delectantur, ægre terrenis negotiis animum addicunt. Minorum summum fautorem fuisse notavit Ciacon. & Joannem Parmensem olim Ministrum Generalem impense coluisse, atque si paulo plus in Pontificatu vixisset, eum procul dubio Cardinalem creaturum; quod plane amplius confirmat Parmensis virtutem, præsertim vero ejus innocentiam, a nobis tot præclaris testimoniis roboratam.

Impense coluit Joannem Parmensem. *Platina. Ciacon. Ciacon. in Gregor. X. Cardin. 1.* *Anno 1256. n. 2.*

Vacat diu Sedes.

II. Post mortem Joannis vacavit Sedes menses sex, dies quatuor, acriter inter se discordantibus Cardinalibus; quibusdam ad Caroli Andegavensis, Siculorum Regis, suggestionem, Gallum, ceteris Italum Pontificem creare studentibus. Mire etiam favit, quod bullam Gregorii de reclusione Cardinalium in Conclavi suspenderit Adrianus V. & omnino abrogaverit Joannes successor. Quare octo dumtaxat, qui tunc aderant, Cardinales a reclusione & coactione liberi, electionem tamdiu protraxerunt, quoadusque Viterbienses eos in Civitatis prætorio recluserunt, & tamdem adegerunt, ut qui Carolo, comitiorum præfecto, obsequium præstare studebant, nequaquam pro ejus arbitrio Pontificem legerent, sed cum ceteris convenirent, Papam acclamantes Joannem Caetanum Ursinum, Diaconum Cardinalem sancti Nicolai in carcere Tulliano, sancti Petri Archipresbyterum, Ordinis Minorum Protectorem, & amicissimum, cui adhuc infantulo, uti alias diximus, sanctus Franciscus suam sodalitatem commendavit. Bene hujus Instituti Protectoribus evenit Joanne hoc, & iis, qui eum præcesserunt ad Pontificatum assumptis. Electus VII. Kalend. Decembris, Romæ in Basilica Vaticana VII. Kalen. Januarii consecratur in Presbyterum & Episcopum, coronationisque insignia suscepit per manus Jacobi Sabelli Romani S. R. E. Archidiaconi.

Creatur Nicolaus III. *Tom. 1. an. 1222. n. 3.*

III. Per

III. Per hæc tempora Palæologus multis circumdatus inimicis, & hostilibus oppetitus incursibus, ex una parte Genuensibus, qui e regione Constantinopolis habitabant, quasdam sibi illatas injurias ulcisci volentibus, atque quod magis urgebat, Carolo Siciliæ Rege omni arte & conatu Imperium Constantinopolitanum titulo uxoris, Balduini II. Imperatoris filiæ, sibi, ut dicebat, debitum ambiente, gratiam Pontificum captabat, & conservabat, tamquam sibi summe necessariam pro Imperio retinendo. Promiserat jam Gregorius, præmisso Abbate Cassinate, ut superius dixi, alios Legatos se destinaturum, qui peracta in Concilio Lugdunensi præsentes diffusius explicarent, concordiam factam inter utramque Ecclesiam solidius consummarent, & de temporalibus Imperii negotiis ponderosius tractarent. Quod ille morte præventus non potuit, tentavit Innocentius successor deligendo ad hoc munus Jacobum Episcopum Ferentinum, Gaufridum Episcopum Taurinum, & duos ex suo instituto viros Raynerium Priorem Viterbiensem, & Salvium Lectorem Lucanum; sed dum non plene fuerunt expediti sub Innocentio, non nisi sub Joanne Pontifice discesserunt. Objerunt illi feliciter legationem, & responsum, comitantibus Legatis Imperatoriis, hoc anno attulerunt Sede vacante, tam a Michaele patre, quam ab Andronico filio, quorum hic damus exemplaria, ut constet quoties data fides a gente inconstanti, quam tamen paulo post Andronicus non observavit.

Captat Palæologus gratiam Pontificiam.

Anno 1274.

Missi ad eumdē Nuncii.

Placidum reportant responsum

Sanctissimo & beatissimo primo, & summo Pontifici Apostolicæ Sedis veteris Romæ, universali Papæ, communi Patri omnium Christianorum, & reverendissimo Patri nostro Imperii Domino ..... Michael in Christo Deo fidelis Imperator, & moderator, Romæorum Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus specialis filius magnæ Sanctitatis Vestræ convenientem reverentiam, cum sincera & pura affectione, ac orationum postulationem.

Summæ supereminentiæ Apostolicæ sanctitatis, cui fidelis quilibet in Christo subesse non debet ambigere, spe certa, & fide præclara me totum confidenter exponens illius Imperio, cui servire perpetuo est regnare, non sustinui, Deum testor, dies & annos meos in vacuum consummare, sed tanto provide adjeci studia studiis, & vigilias continuis laboribus addidi, ut acceptabile opus orthodoxæ fidei germinatum in Domino, vivifice progrediens ad optata, beatum finem susciperet gloriose divino lumine illustratum; quanto ut luminare majus præesset hæsitantibus, & veluti accensa candelabra in toto universalis Ecclesiæ Catholicæ corpore radiaret, ac in remissione peccatorum meorum, & laudum obsequio Deo glorioso hujusmodi dignum fieret & acceptum. O felix ætas tanti boni desiderati operis commemoratione dignissima, & per totum alacritate nimia refectiva, in qua destructo totaliter, & de medio Christianorum abjecto penitus dissensionis schismate, quod inter Ecclesiam orthodoxam, & populum, quem sibi Dominus noster Jesus Christus adoptavit ut suum, Græcum scilicet & Latinum, tot diffusis temporibus viguit suggestione humani generis inimici, qui de nostra immortalitate condolens nostri primi patris seductione, dira eum incauta mortalitatis transgressione peremit, in evidentem Christianorum perniciem & jacturam! Nunc, disponente Altissimo, multa solertia & sollicitudine ipsius veræ fidei totalis identitatis integritas ad matrem Catholicam, & Apostolicam, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, omnium Christianorum dominam & magistram, & ad patrem verum Ecclesiæ, summum Pontificem, universa-

Reg. Nicol. 3. n. 1.

Servire Sedi Apostolicæ regnare est.

Quam laboraverit Palæologus pro unione.

Schismatis auctor diabolus.

Elogia Ecclesiæ & Pontificis.

lem omnium Christianorum Rectorem, & Doctorem Catholicæ veritatis, Christi Dei nostri in terris Vicariam, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum Principum successorem residet opulenta dignitate, benignitate nominis, virtutis gratia, & honoris gloria coronata. Et licet, pie Pater, prædecessoris Vestræ tempore Sanctitatis illius, videlicet bonæ memoriæ Domini Papæ Gregorii, reverentissimi Patris mei, quem propterea specialiter præ aliis
Commendat Gregor. X. bonis in Domino firmiter vivere credo, tantus eum zelus reuniendæ Dei Ec-
Psalm. 68. 10. clesiæ, ac Christianorum pacis continue comedebat, hujuscemodi operis laudanda primordia fuissent indulta in generali Concilio, apud Lugdanum prospere hactenus celebrato. Tamen gloriosa solemnitas totalis perfectionis ipsius Vestræ Sanctitatis pio patrocinio extitit divinitus conservata in posterum moderamine vestri gloriosi Apostolatus, qui præ ceteris præexcellit indissolubili caritatis vinculo in perpetuum roborandæ. Cujus gratia singulare commodum, quod incomparabile proinde adjacet ad omnium beneficia diffunditur, sine diffidentia qualibet, cum sint dulcissima, quæ per gratiam sancti Spiritus, cujus res agitur, benigniter largiuntur. Digne itaque ad me pridem Apostolicæ Sanctitatis Nuntii viri religiosissimi, virtute morum, & gratiarum scientia decorati, videlicet Dominus Jacobus Ferentinus, & Dominus Gaufridus Taurin. Episcopi, & de sacro Ordine Prædicatorum frater Raynerius Prior Conventus Viterbii, & frater Salvius Lector Lucanus, magis quam potest exprimi, alacriter pervenerunt, vestris piis orationibus pro-
* Alludit ad illud Lucæ c. 14. sperati, eo potissime quia mensam Dominici convivii, & festivam mundis paratibus, refectivis ferculis satiatam, & amenis odoribus reperientes ornatam, nihil omissis de contingentibus in iis, quæ fore utilia videbantur, prout Creator omnium Deus benigne dispensaverat ab excelso. Qui finem malis imponens, servos quos invenit in caritate manere, invitat & præparat eis cibum, non solum Angelorum panem, sed seipsum, qui ait; Qui
Joann. 6. 58. manducat me, ipse vivet propter me: affectatas satis quondam magnificæ ac reverentissimæ summæ Apostolicæ Sanctitatis prædecessoris vestri litteras meis propriis manibus assignaverunt, quibus filiali reverentia receptis, & devotissime osculatis, ac diligentissime intellectis, quæ ordo narrationis ipsorum detexerat, ac iis, quæ ipsorum nuntiorum grata insinuatio continebat, in illo magno salutis gaudio meus animus fuit repletus, gratias dedi illi, qui pro nobis, & salute nostra veram carnem humanitatis assumpsit genitus Deus homo de utero virginali, & inde multiplicium congaudiorum genere hilaratus, nomen Domini benedixi, qui meam indigentiam multis circumventam afflictionibus, & suspiriis, quia videbatur quoad sacrosanctam Romanam Ecclesiam, proh dolor! ex subito defectu pastorum, unitatis Ecclesiarum Dei opus refrigescere, quoquomodo divina gratia subito me satiavit, & refecit suspiriu, & mærores ad gaudia infinita convertit, intellecto per ipsos veracius qualiter sanctitas prædecessoris vestri, disponente Domino, conscenderat ad Pontificalis speculam dignitatis. Nec minus sinceros affectus, quos ad sæpedictum opus Dei de bono in melius promovendum, ejusdem sanctitas corde & animo pure gerebat, quam de benignitate Sanctitatis Vestræ in Domino suscipere confidimus & speramus, dum effecti estis Dei Vicarii, & Apostolorum Principum successores. Ego autem tantis Christi donariis ubere ditatus, exhilaranter in opere spem firmavi, in quo jam multa inquisitione ac studio Prophetarum, Apostolorum, & sanctorum Patrum manifestissima documenta solerter apposueram, Fundamentum, quod ne-
1. Cor. 3. 11. mo potest ponere aliud, nisi Dominus Jesus Christus, qui patriæ supernæ
Joann. 14. 6. Hjerusalem est via, veritas, & vita, ut inhabitantes in ea cohabitent in eo-

dem

dem, quorum efficitur causa mercedis, qui per hanc viam ingressi sunt in veritate, quibus vita vivere promittitur sine fine. Nimirum ergo si allectus tam dulcissimis repromissionibus ad ipsorum consortium revocem partem meam beatorum exemplo, qui pro æterna patria commutarunt terrena. Super quod quid aliud existimare oportet, nisi resurrectionem Christi a mortuis, ut vitalis intellectus, qui latebat, prodiret, & remotis odiis, Fratrum contentionibus, & animarum pressuris, pax vigeret, amor cresceret, & quasi cujusdam floris species, scripturæ monumento prodeuntes, ovile Dominitum impleretur in vera fidei unitate: At una Columba scilicet Catholica & Apostolica Ecclesia, rota prima, quæ major apparuit super terram, & unus Agnus, qui peccata mundi absolvit, ejus in terris Vicarius, pastorem gregis universaliter venerentur; propter quod quam bonum est, & quam jucundum habitare fratres in unum, *satis os propheticum repræsentat. Ut autem mutatio hujusmodi excelsi dexteræ Sanctitatis Vestræ piis intercessionibus super angularem lapidem, qui æternæ legis dominio cuncta regit, in montibus fundata sanctissimis, clareat in æternum, & in sancta sanctorum novæ structuræ Hierusalem, quæ Civitas æternæ patriæ superaugeatur & crescat, in atriis ejus stantes pedes mei reperiantur ab humanis insultibus, & pressuris me totaliter absoluto, ut quæque grata ipsius divini operis perficerent, & in iis fidei meæ sinceritas in caritate vigeret, mens mea in rebus congruis intentior fuit, cura propensior, voluntas pronior, devotio clarior, & exhibitio operum efficacior, ut studium perfectæ consolationis meæ in omnibus efficacius haberetur, cum eisdem Venerabilibus Nunciis supereminentis Apostolicæ Sanctitatis tractatum extitit, & Deo coadjuvante completum, quidquid negotii executio postulabat, & eisdem a Sanctitate Apostolica specialiter fuit injunctum, roborans, & confirmans diversis litteris, & scripturis omnia & singula, quæ de Catholica fide sacrosancta Romana Ecclesia tenet, docet, & prædicat, quæ simili modo etiam per primogenitum meum Imperatorem Græcorum, & aliarum gentium, quæ subditæ sunt Imperio meo, Constantinum devotum filium vestræ Apostolicæ Sanctitatis, qui una mecum ad hoc opus viriliter laboravit, instructus benedictione vestra, secundum quantitatem sui temporis in divinis operibus, & salutaribus animarum, & pacis per Venerabilem quidem Dominum Patriarcham, & per ceteros Prælatos Orientalis Ecclesiæ, qui una nobiscum in unitate spiritus convenerunt sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac ejusdem Pontifitis recognoscentes Primatum, & sibi debitam deberi reverentiam & honorem, & cetera, quæ in ipsis apertius continentur, sunt vallata, & etiam roborata propriis subscriptionibus, & sigillis, prout misericordia supremi Juditis, qui cuncta in æquitate disponit, salubriter dispensavit, & obturavit ora obloquentium falsa, inania, & mendacia, quæ odit Dominus, & detestatur. Qui non verebantur se timore divino contra tantum bonum opponere, nec investigare iniqua, nec etiam in hujusmodi operis segete, quam Dominus voluit, discordiæ semina spargere in Christianorum contameliam, & eorum animarum damnationem æternam. Cetera vero tam ipsis venerabilibus Nunciis de ipsorum religiositate, ac probitate confisus, ac meis Nunciis, quos confidenter cum eisdem transmitto ad præsentiam vostræ Apostolicæ Sanctitatis, videlicet sacratissimo Metropolitæ Kisicen. Ypertino, & Exarcho totius Elispontis, Theodoro quartam sedem in Concilio obtinenti, honorabilissimo scriviario sanctæ Ecclesiæ Constantin. & Archidiacono Imperialis Cleri Constantinopolitan. Melitiniota, & honorabilissimo Archidiacono ceteri Imperialis Cleri, & Epitendesion ejusdem sanctæ Constantinopolitan.*

Joann. 11. 26.

Cant. 6. 8. Ezec. 10. 9. Joann. 1. 29.

Ps. 132. 1.

Confirmatum Constantinopoli, quod decretum est Lugduni circa fidem & unionem Ecclesiarũ.

* *Andronicum nomine.*

* *Hic ille Joannes Beccus vir doctus & Latinorum fautor.*

Multi contradixerunt unioni.

De his officiis vide si placet Bulengerum de Imper. Rom. in append. de offic. Eccles. Constantinopol. Georgium Godinum de eodem argumento cum notis Jacobi Gretseri, & Pancirolum de Notitia dignitatũ utriusque Imperii.

Ecclesiæ, Georgio Methocitæ, & de secretis familiaribus, & secretis Cameræ nostræ. Angelo Joanni, & Andronico Masgoda fidelibus Imperii nostri verbo suggerenda commisi, ac exponenda perspicaciter auribus vestræ magnificæ Sanctitatis instructis, de omnibus plenarie, prout ipsi præsentialiter pertractarunt, & oculis inspexerunt universaliter singula, & singulariter universa. Quibus in his fidem plenariam dignetur Dei intuitu vestra pia Sanctitas adhibere, ac inde, Deo auctore, illa perficere, & ad luculentam divini operis publicationem complere, per quæ non sub modio ejusdem luminis claritas, suggerentibus forsitan supradictis iniquitatis filiis, qui in unione tantæ prosperitatis, quam divina potentia salutari præsidio misericorditer introduxit, in contemptum aliquatenus reponatur, sed tanto majora luminaria vestræ Sanctitatis studio ad universalem notitiam consurgant in mundo, quanto inde major crescit lætitia in corda fidelium, qui pura conscientia Deum vident, quæ attendenda sunt, Pator Sanctissime, a vestra pia benignitate omnino. Cui oves Christi pascere ab ipso Domino sunt commissæ vices beati Petri Apostoli, cujus vicem geritis, cui ter præcepit Dominus pasce
Joan. 21. 17. Luc. 2. 14.
oves meas. *Reddatur igitur in his Creatori omnium ab hymnidicis angelorum choris* gloria in altissimis, *& ab universis orthodoxis de Terra actio gratiarum, quoniam qui retroactis temporibus multa mœroris vulnera pertulerunt, nunc universalis consolationis invenerunt fomenta. Unde necesse est omnipotentis Dei misericordiam exorare obnixius, ut cor vestræ Sanctitatis, & vestrorum Fratrum sua semper dextera teneat, vestrasque cogitationes & actus ad firmitatem divini operis supradicti cœlestis gratiæ ope dispenset, quatenus tranquillitas vestra tanto rectius valeat Deo servientes protegere, quanto dominatori omnium noverit verius deservire, ac in amore Catholicæ fidei defensores suos faciat, quos fecit ex benigno opere imperare, zelum simul & mansuetudinem in mentibus eorum infundat, ut pio semper fervore valeatis quidquid in Deo exceditur, emendare. Omnipotentis Dei misericordiæ largitor Sanctitati vestræ concedat, ut quo longius vita vestræ Sanctitatis extenditur, ipsa orthodoxia fidei, & meorum laborum consolatio validius in Domino roborentur. Ceterum me divina potentia Imperatorem, & eumdem carissimum primogenitum meum Dei gratia Imperatorem, omnes nostros filios, & alios nobis propinquos speciali affinitate, nec non & omnem sortem nobis largitam a Deo, vestris sanctis orationibus recommendo. Supplicans humiliter quatenus semper mei, & ipsorum memores existentes in vestris ad Deum persuasionibus, & deprecationibus me ac ipsos paternali gratia protegatis.*

Sanctissimo & beatissimo primo & summo Pontifici Apostolicæ Sedis veteris Romæ, communi Patri omnium Christianorum & reverendissimo Patri nostro Domino .... Andronicus in Christo Deo fidelis Imperator, & moderator, Romæorum Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus, devotus filius V. Sanctitatis, convenientem reverentiam, cum sincera & pura affectione, ac orationum postulationem.

Ex eodem Reg. n. 2.

QUæ fides, quæve devotionis integritas ob honorem & obedientiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris meæ, ac ejusdem Pontificis summæ Apostolicæ Sanctitatis, me sollicitaverit hactenus excellentissimo genitori, & dominatori meo, Dei gratia Imperatori Romæorum, adesse continue ad exequendum opus divinum, unitatis scilicet Ecclesiarum, & Christianorum pacis, reformationis ardentibus desideriis, & studiis curiosis, jam

divi-

divina misericordia operante, patent ex opere, nec minus effectus ipsorum meam devotionem & sollicitudinem debitam repræsentat, non sub modio, sed omnibus qui habitant in domo Domini manifeste. Delectabatur in his, novit Altissimus, qui est hujus operis stabilitatis perpetuæ fundamentum, sine quo nihil proficiunt operarii, & sine ipso factum est nihil, ultra quam potest exprimi, meæ juventutis affectus, prætermissis omnibus sollicitationibus, ad quas multotiens ætatis meæ conversatio applausiva conabatur attrahere, sed zelus domus Domini me adeo comedebat, quod ad cor non descendebat alicujus voluptatis affectus, quam senilis dispositionis providentia, & præmeditatione matura suppeditans, ad ipsum opus totaliter aspirabam, & factus sollicitudinis zelator continuus studendo, inquirendo, vigilando, & audiendo sanctorum Patrum volumina, Dei præsidio, & necessitate virtutem assumpsi, nunc suadens supradictum dominatorem, & genitorem meum, nunc ostendens secundum cognitionem, & gratiam mihi concessam a Deo, a quo cognovi operis complementum, quod bona, quæ de perfectione ipsa provenicbant, erant sibi principaliter, mihi & ceteris genitis ejus inexspugnabilis exercitus, gloriosum præconium, vita perpetua, pretiosa hæreditas, & gloriosa memoria super terram, requies consanguineis, & ceteris fidelibus Imperii sui pacem & ubertatis tempus, quæ sunt regnantis excellentia nominis, & pretiosa commoditas, dum propterea cives & populos habet laudantes præter illa mansura præmia, quæ a Creatore omnium æternaliter pollicentur, & si quandoque, quod anxie dicimus, oportebat me necessario ab opere præsentialiter dividere, ipsum opus protectioni Altissimi, studiis exquisitioribus continuis mei excellentissimi dominatoris, & genitoris prædicti, qui ad hæc Dei beneplacito suum immolaverat corpus & animam, nec ad alia ex aliquarum varietatum incursu temporalium quantumcumque sua præsentia indigeret, suum animum convertebat. Tamen ferebar ad arma consurgere, turmas belli instruere, ac armata manu pro defensione Christiani generis, ad cujus servitium misericordia divina concessit me benigniter imperare, potenter insistere, pugnare pro patria, quæ, proh dolor! continuis insultibus ab ipsis lacessitur, & ad reprimendum Tartarum impetum, & multimodam præsumptionem, ipsorum Christianorum acies dirigere, ac ipsos Dei præsidio in propria expugnare, ac de eorum confiniis ejicere, quibus Christianorum Imperio vicinantur; & infra terras ipsorum victoriose glorificans nomen Christi, ubi prædicti scelerati fatua doctrina blasphemant, & vestris piis orationibus prosperatus refecta nostra præsentia gente utcumque perterrita, insultibus Paganorum curam gerebam Provinciæ. Non sic, Pater sanctissime, quod a diviniori opere me aliquatenus divisissem, sed in ipsam fundatus anima & corpore meum excellentissimum genitorem & dominatorem sedulis litteris, & nunciorum frequentia de statu prospero Provinciæ suum reficiebat affectum, quem ad opus propterea ferventius accendebam, a quo grata vicissitudine mea totaliter anima reficiebatur, delectabatur spiritus, & mea viscera congaudebant super quibus divina providentia dispensante, ea quæ procurat non deserit, me ad urbem feliciter redeunte ad mei dominatoris & genitoris præsentiam, in qua post paucos dies sanctissimi prædecessoris vestri Nuntiis emeritissimis & discretis salubriter pervenientibus, & invenientibus Dei gratia omnia negotii merita præparata, prosperum assumentibus tractatum, invocato Christi nomine, finaliter ipsi perfecerunt negotium, prout eis redeuntibus ad arcam, unde ut columba exiverant, ferentes ramum viridantis olivæ, ramum unitatis, & & pacis, poterit vestra Sanctitas informari, & eis a Sede Apostolica fuit injun-

Quam hæc cohæreant cum ejus recessu ab Ecclesia post obitum Patris.

Gen. 8. 12.

injunctum, cujus successores vos Dei gratia, & misericordia constituti ad speculam dignitatis, confido in Deo, quod illa restitutionis gratia vestra Sanctitas assumere poterit, per quae vestro patrocinio universalis consolatio benigniter oriatur, & amplificatio negotii perducatur ad perpetuam firmitatem; contra quod oh! in quantum laboraverit, & laborare non cessat ille humani generis inimicus, qui tot diffusis temporibus super divisione praeterita gloriabatur inique, non dimittens seducere debiles, & inermes, & illaqueare inscios & indoctos, & ostendens eis sophisticare charitatem operis, & operari opus araneae, cujus telam facilis aura dissolvit. Attamen opus tantae unitatis, ex quo ad gremium suae matris, Deo faciente, constituitur; sicut jam ipsius divisio multa moeroris vulnera pertulit, sic cura & vigilantia vestri dignissimi Apostolatus, cujus interest, non fraudabitur ejus operis identitas, sed conservabitur in integrum in aeterno, de quo erit nomen benignitatis in saecula benedictum, & in coelis ab Angelis aeterne glorificatum. Ego autem ex supradictis omnibus assumens materiam, de benedictione vestra confisus, quam pie cunctis fidelibus exhibetis, quodammodo tentavi scribere vestrae Apostolicae Sanctitati, quod in praesumptione non imputetur mihi aliquatenus impertiri, sed acceptum ducatur, quod filiali devotione praesumpsi, & oblata ab offerente, ac offerens ab oblationibus placeant: nam respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, *& quamquam tan-*

Gen. 4. 4. *tam gratiam consequi sim indignus, tamen non frustretur spe, qui in vestra devotione persistit, quoniam Sanctitatis vestrae supereminens Apostolatus, qui habet recompensare merita singulorum, & in coelo & in terra absolvere ac ligare benedictionibus, orationibus, & persuasionibus potest, ut ad caritatis gloriam, & devotis filiis sacrosanctae Romanae Ecclesiae aggregare, perducere, ac in eis protegere, ac fovere, quae peto mihi benigniter impertiri a vestra piissima Sanctitate, ac requiri ad omnia, quae vestra sanctissima Paternitas mihi suo devoto filio placuerit committere, ac mandare, quae devote recipiam, & alacriter perimplebo. Me nunc & semper vestris sacris orationibus recommendo, ac Nuncios qui ad vestrae Sanctitatis praesentiam transmittuntur in signum devotionis innatae, quibus dignemini credere, quae pro parte mea Sanctitatis vestrae audientiae oretenus referabunt. Vivat Sanctitas vestra salutari & perpetua vita in Domino. Amen.*

IV. Ex his litteris, Michaelis praesertim, constat, praedictos Nuntios ab Innocentio litteras legationis accepisse, missos tamen a Joanne; liquet etiam subscripsisse Imperatores, & Praelatos Ecclesiae Orientalis sacrosanctae fidei traditae in Concilio Lugdunensi, & primatui Romanae Ecclesiae. Quod vero dicatur, Patriarcham in his etiam conspirasse, non contradicit eis, quae diximus de renitentia Patriarchae ante Concilium: nam ille alius ab isto; ille Josephus, pertinax in suo errore; hic Joannes Beccus, vera fide tandem imbutus, qui & in eadem Imperatores instruxit, magno adhibito studio de intelligenda rite mente sanctorum Patrum, quorum apertos & enucleatos sensus circa processionem Spiritus sancti, de qua capitalis erat controversia, dedit Imperatoribus, quibus percipiendis se omnem operam posuisse scribit uterque. Doctas ejus elucubrationes circa hoc mysterium a D. Petro Arcudio Corcyraeo Graece & Latine erudito, nostro amico, latio idiomate restitutas hoc anno MDCXXVI. Lugdunum cum aliis aliorum Graecorum opusculis, quae ad hanc ipsam controversiam spectant, transmisimus excudendas. Neque inaniter laboravit Beccus, nam praeter instructos eos, qui veram doctri-

Anno 1274.

Joannes Beccus Patriarcha promotor unionis.

ctrinam proterve non respuebant, donatus est honore & onere Patriarchali, ablegato Josepho. Rem omnem, & hujus Patriarchæ conversationem simul & conversionem narrat Nicephorus Gregoras his verbis, quæ multis Græcorum controversiis, & historiæ toties explicandæ, lucem afferent non exiguam: *His*, inquit, *temporibus magnæ Ecclesiæ cartophylax erat Beccus, excellenti vir ingenio, & in doctrinæ studiis ab ineunte versatus ætate: præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quisquam alius illius ætatis. Nam & proceritate corporis, & majestate vultus, & facundia, & ubertate, atque acumine ingenii omnes ad res apti, aliisque dotibus præstabat. Quibus id erat consecutus, ut & Imperatoribus, Principibus, & omnibus eruditis venerabilis, atque illustri apud eos fama esset. Qui cum Imperatorio decreto acriter adversaretur, Imperator nihil non tentavit, tam per seipsum, quam per alios eruditos, ut eruditis, & legitimis rationibus eum adduceret, ut decreto assentiretur. Verum ille ingenii acumine, & copia orationis omnium animos commovebat, eorumque argumenta veluti Penelopes telam retexebat. Nam in Græcarum litterarum doctrina erant, qui illum superarent: sed acumine ingenii, & eloquentia, & Ecclesiasticorum dogmatum usu, omnes cum illo collati, pueri videbantur. Ea spe frustratus Imperator, aliam viam init, eumque & omne fere genus ejus in teterrimos carceres conjicit. Quibus peractis tamdem in mentem venit Imperatori, eamdem rem a Latinis ante annos* XXV. *Joanne Duca rerum potiente, agitatam fuisse: ac tum doctum extitisse virum Nicephorum Blemmydam, divinarum litterarum peritissimum, qui cum se in otium contulisset, multa e sacra Scriptura testimonia, quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere, ac conscribere cœpisset: clam ille quidem, infamiæ metu, sed tamen scripsisse quædam. Quæ tum Imperator Becco misit, quibus ille perlectis, Sanctorum libros, e quibus Blemmydes ea collegerat, prudenter admodum postulavit: iisque lubentissimo Imperatore acceptis, in eo occupabatur, ut diligenter eos legeret, expenderet, ad verbum conferret. Itaque brevi tempore eum testimoniorum acervum coegit, quæ integra volumina complere possent: & qui dudum acerrime Latinis adversabatur, mutata sententia, victoriam faceret ambiguam. Quamobrem patriarchatus sede conscensa, Imperatori usus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti scriptoris calamus, & dicendo, & scribendo, & dogmata statuendo: ejus certamen adjutoribus Meliteniote & Metochite, Imperatorii cleri Archidiaconis, & Georgio Cyprio. Nullus tamen eorum ad Papæ rationem liturgiam celebrarat: nisi quod Frerierum nonnulli potestate data, semel in Blachernio templo id fecerunt, suffragio cujusdam e familiaribus.*

Niceph. lib. 5. histor. Rom. c. 2.

Ut conversus est Beccus.

V. Alios legatos mittere præparabat hoc anno Joannes Pontifex, pacem compositurus inter Hispaniæ & Galliæ Reges, neque tamen ille morte præpeditus, sed Nicolaus ejus successor amandavit. Delecti pacis auctores Joannes Vercellensis Magister Generalis Prædicatorum, & Hieronymus Ausculanus Minister Generalis Ordinis Minorum; quibus mox alii adjuncti. Belli & tumultus origo ea fuit, quod defuncto anno MCCLXXV. Ferdinando Principe cognomento *de la Cerda*, Alphonsi Hispani Regis filio & hærede, relictis ex Blanca conjuge, Philippi Regis Galli sorore, filiis duobus Alphonso & Ferdinando, fidei Joannis Laræ, Nuntii filii, sub ipsam mortem enixe commendatis, Sancius ejus frater ætate proximus, regni successionem ad se devolutam contenderet, etsi Alphonsus pater ægre tulerit se superstite de regni successione intempestive & seditiose agi, & nepotes, quos privatis affectibus complectebatur,

Belli inter Hispanum & Gallum origo.

Marian. lib. 4. c. 1. & 2. Zurita to. 1. l. 3. c. 91.

tur, prætermitti, quod jure publico iniquum esse videbatur. Emanuelis tamen fratris consilio, qui jam totus Sancii erat, ejus controversiæ dijudicandæ causa regni conventus Segobiam urbem indicti sunt. In iis convenientibus, re ultro, citroque jactata, secundum Sancii jura & postulata pronunciatum est, opinione ancipite, jure ne, an injuria? Vicit sane publicæ utilitatis respectus, & tranquillitatis studium. Neque enim Sancius si repulsam tulisset, quieturus videbatur: & erat ætas idonea, ingeniumque & indoles rebus communibus gubernandis. Repulsos a regni hæreditate nepotes suos Rex Gallus summe doluit, constitutosque in Aragonii Regis tutela, curabat ne in Sancii patrui potestatem redacti, salutis, libertatis certe periculum adirent, non ignarus naturam mortalium ambitiosam, & præ imperii cupiditate in crudelitatem pronam esse. Mittebantur utrinque legationes, neque quidquam videbatur aliunde, quam gladio terminandum. Futuri belli mala cauturus Pontifex, per dictos legatos cupiebat cuncta componi. Cetera quæ ad legationem hanc spectant commodius sequens annus excipiet.

Capitulum generale XXIII.

Rodulph. fol. 239.

VI. His rebus implicitus, & in Curia detentus Hieronymus Minister non potuit interesse Comitiis generalibus a se indictis Patavii hoc anno; quæ in annum MCCLXXV. minus vere rejicit Rodulphus; neque enim gravis urgebat causa ad Capitulum convocandi Ordinis Patres, eosque e suis sedibus exturbandi, qui non nisi anno proxime præcedenti Lugduno coierunt: morisque erat, nonnisi triennio expleto, juxta Regulæ ordinationem, generalia Comitia celebrare. Misit itaque suas vices acturum fratrem Bonagratiam de sancto Joanne in Persiceto, diœcesis Bononiensis in Legatione Constantinopolitana fidum socium; per quem litteras dedit ad Patres conscriptos, ut se omnino tali muneri ineptum, & insufficientem a prælatura absolverent; quod tamen illi noluerunt audire, immo potius novis & communibus suffragiis in officio confirmarunt. Tunc etiam fidele & authenticum misit testimonium de cæco illo Assisiate hoc ipso anno mirabiliter a sancto Francisco, ut alias retulimus, illuminato, atque de visione illa facta Innocentio III. de confirmando ejusdem sancti Viri Instituto, quæ auctore eodem Hieronymo, monuimus, legendæ sancti Bonaventuræ postea fuisse inserta. Quid ultra in hoc Capitulo actum, non referunt Scriptores.

Renunciat officio generalatus Hieronymus Minister.

Tom. 2. an. 1228. num. 59.

Tom. 1. an. 1210. num. 8.

Sanat S. Franciscus devoti viri filium.

VII. Opportune nos ad commemoratum miraculum aliud adjicimus hoc ipso anno ab eodem sancto Patriarcha patratum. In valle Viridi diœcesis Neumacensis sub Archiepiscopo Narbonensi, filia Magistri Martini, apud quem Fratres hospitio benigne recipi solebant, prolem edidit masculam, super quam postea aggravata est manus Domini, dum cæca, muta, surda, & paralytica efficitur. Ab umbilico deorsum nihil sentiebat, & brachium dextrum omnino aruit, ita ut prorsus videretur moles quædam carnis emortuæ. Martini conjux pietate commota super nepotem, eum efficaciter sancto Francisco sub vespere commendavit. Mane facto, recepit vividum, videntem, audientem, & loquentem; sed inferiorem adhuc partem dolentem. Objecit magna fide sancto Curatori, Dei perfecta opera esse, atque ob tot annis præstita suis sectatoribus obsequia, se mereri ut plene exaudiretur circa infantuli salutem. Statim exaudita, & puer ab omni malo immunis alacriter exilivit.

Inquisitor in Marchia Tarvisina Philippus Minorita.

VIII. Diximus alias, Prædicatores constitutos ab Innocentio Inquisitores in Marchia Tarvisina. Hoc autem anno invenio Philippum Bonaccorsium Minoritam (quem suum & ex Ordine Prædicatorum Bzovius fa-

facit, quam vere, docebit hoc diploma, & alia, quæ dabuntur anno sequenti) illi etiam muneri ibidem deputatum. Gravi id probo Joannis Papæ instrumento Vaticano ex læso codice aliquantulum hiulco, quo ei præscribitur modus reconciliandi Castri de Sermione Veronensis diœcesis hæreticis, iisque Patarenis, ut patet ex registro Nicolai IV. infe-cti. Ex illo licebit aspicere qualiter in his casibus olim se gerebant Inquisitores. Philippus autem, ut scribit Hieronymus Cortesius, ex his hæreticis ultra septuaginta resipiscere nolentes comburi curavit.

Bzov. an. 1278. n. 33.

Cortes. in histor. Veron. lib. 9. ad hunc annum.

Fratri Philippo Ordinis Minorum Inquisitori hæreticæ pravitatis in Marchia Tarvisina auctoritate Sedis Apostolicæ deputato.

IX. N*Uper ad Apostolicam Sedem accedens in nostra proposuisti præsentia constitutus, quod universitas & homines Castri de Sermion. Veronen. diœcesis a longis retroactis temporibus in eodem castro scienter hæreticos receptarunt, eisdem impendendo consilium, auxilium, & favorem, & nonnullos ex eis tam mares, quam mulieres putas eorum erroribus credidisse, ac alios in hæreseos crimine culpabiles multipliciter extitisse, nec Inquisitores per Sedem ipsam hactenus in Tarvisina Marchia deputatos permiserunt inquisitionem facere in Castro prædicto, ubi erat receptaculum perfidorum, propter quod contra dictam universitatem & homines Castri prædicti per Inquisitores eosdem, & alios super hoc jurisdictionem habentes esse dicuntur excommunicationis, interdicti, & pœnarum aliarum gravium sententiæ promulgatæ. Modernis autem diebus universitas ipsa & homines prædicti Castri, ut videtur, zelo fidei & devotionis inducti, ut sibi divinam misericordiam, & dictæ Sedis gratiam propterea compararent, centum septuaginta & octo inter mares & mulieres hæreticos consulatos, secundum hæreticæ pravitatis abusum commorantes in Castro prædicto, procurarunt ad manus tuas, opem & operam ad hoc officium præstantibus venerabili fratre nostro Episcopo Veronen. & nobilibus viris Mastino & Alberto de la Scala Veronen. ac Pinamonte de Bonacolsis Mantuan. civibus, devenire; sperantes per hoc pœnas tam spirituales, quam temporales, quas propter culpas hujusmodi, suis exigentibus meritis, incurrerunt misericorditer relaxari. Unde cum ipsi, ut asserunt, redire velint ad mandatum Ecclesiæ reverenter, & petant sibi absolutionis beneficium misericorditer impertiri, supplicasti nobis humiliter, ut providere in hac parte de benignitate Apostolicæ Sedis dignaremur. Nos igitur, qui circa cultum Catholicæ fidei continuis vigiliis excitamur, eorumdem universitatis, & hominum adhibitum in hac parte studium commendantes, ac sperantes, quod ipsi quanto magis mansuetudinis Apostolicæ gratiam sibi benigniorem invenerint, tanto ferventius quæ Deo sunt placita, & ejusdem fidei augmentum prosequantur, & alii per hoc ad similia invitentur; devotioni tuæ præsentium auctoritate committimus, ut consideratis provide quæ acta sunt, & ..... quæ nunc habentur, & haberi sperantur in posterum, si secundum Deum expedire videris, habito prius super hoc consilio & assensu ejusdem Episcopi, necnon & alterius, seu aliorum Inquisitorum ejusdem Marchiæ, si plures ibi fuerint per Sedem deputati prædictam: requisito quoque consilio aliquorum discretorum Fratrum tuæ Provinciæ, de quibus tibi videbitur, in negotio ipso procedas juxta formam inferius annotatam; ut scilicet si per universitatem prædictam in ..... specialiter syndicus ordinatus coram te nomine universitatis prædictæ culpas in prædictis per ipsam universitatem hactenus com-*

Castrum Sermionis Patarenis infectum.

Eos ejiciunt incolæ Castri.

Opem côtra eos præstant Episcopus Veronen. & alii.

commissas publice confitens, ac humiliter recognoscens, vestris & ipsius sanctæ mandatis Ecclesiæ abjurando omnem hæresim, & jurando quod in perpetuum non receptabunt, nec recipient, & non defendent hæreticos; imo ipsos capient, & in manibus Inquisitorum dabunt, & officium Inquisitionis inibi faciendum non impedient, sed potius adjuvabunt, & cetera capitula juxta formam Ecclesiæ, quæ consuevit in talibus observari; & si qua etiam alia spectata qualitate .... expedientia videbuntur, ea de misericordia & gratia speciali relaxare, ac .... sententias interdicti, si quæ ob culpas prædictas in dictum Castrum latæ fuerunt, & ..... quam civiles universitati prædictæ inflictas, vel etiam infligendas tam ab hominibus, quam a jure ob culpas confessas & recognitas ab eodem syndico ob crimen hæreseos ab ipsa universitate commissas, his modo, tenore, sive forma in dicta relaxatione adhibitis. Quod si ipsa universitas nullo unquam tempore contra prædicta, seu prædictorum aliquod venerit a syndico ipso jurata, ipsa relaxatio nullum robur obtineat firmitatis, sed tam propter culpas præteritas, quam etiam propter novas, non obstante relaxatione prædicta, exerceri possit rigor in ea districtissimæ ultionis. Cum singularibus vero personis Castri prædicti tam maribus, quam fœminis hoc modo procedas, ut scilicet aliquem terminum competentem, prout tibi videbitur, universis & singulis dicti Castri pro peremptorio termino studeas assignare, infra quem singuli comparcant coram te confitentes, & recognoscentes, sicut vere pœnitentes humiliter culpas suas, quas in crimine hæreseos hactenus commiserunt, nihil omittentes scienter, quod & eorum culpas & statum posset aliquatenus aggravare, ipsorum quoque culpis redactis in scriptis, & juramento recepto, & abjuratione facta juxta formam in talibus consuetam, tales absolvas juxta formam Ecclesiæ ab excommunicationis sententia, quam propterea incurrerunt. Illis autem omnibus, de quibus verisimiliter præsumere poteris, quod non ficte, sed vere ad Ecclesiæ gremium revertantur, gratiam faciens specialem ob culpas confessas & recognitas ab eisdem, juxta diuturnitatem temporis, modum culpæ, & qualitatem excessus, imponas pœnitentiam salutarem citra confiscationem bonorum, mulctam seu pœnam pecuniariam, retrusionem carceris, itinera peregrinationum, crucis impositionem, ipsas pœnas proprio nomine expressas, necnon & tam canonicas, quam civiles eis & ipsorum posteritati propter eas impositas, misericorditer remittendo. His modo, tenore, & conditione adjectis, quod si ulterius inveniantur recidivare in priores errores, vel notabiliter aliquid facere contra ea, quæ juraverint se facturos, seu legitime constare poterit, ipsos Ecclesiam decepisse, occultando videlicet notabiliter aliqua, quæ culpas eorum merito aggravarent, & ex quibus major esset eis pœnitentia injungenda, quod ipsa relaxatio nullum robur obtineat firmitatis; sed non obstantibus relaxatione, & absolutione prædictis, tam propter culpas præteritas, quam etiam propter novas procedetur strictissime contra eos, prout rigor justitiæ suadebit, nisi forsan aliqui de prædictis, qui præsumerentur ad Ecclesiæ gremium non ficte velle redire, prius impedire satagerint, & quantum in eis fuerit, impediverint dictorum hæreticorum captionem, & ipsorum traditionem in manus tuas, & ceterorum qui prosequebantur ipsum negotium, circa quos licet gratia misericordiæ supradictæ velimus eos fore participes, non tamen tanta, ut circa prædictos pœnitentiarum relaxatio habeatur, si procedatur misericorditer circa eos in præmissa relaxatione pœnarum, prout secundum Deum videris expedire. Circa alios vero de quibus præsumeretur, quod non vere, sed ficte redirent, necnon & circa non confitentes, & nolentes

lentes recognoscere culpas suas, tu secundum hanc viam & misericordiæ ordinationem aliquatenus non procedas, sed contra eos officii tui debitum exequaris, juxta communem traditam tibi formam super executione commissi ministerii facienda. Et ut Ecclesia per cujusquam subreptionis astutiam in tanto nequeat falli negotio, inquisitiorem nihilominus, præmissis confessionibus, tam syndici, quam singularium personarum nequaquam obstantibus, facias diligentiam super omnibus culpis & offensis tam a dicta universitate, quam a singularibus personis ob crimen hæreseos, quomodolibet perpetratis. In recipiendis autem cautelis & securitatibus pro præmissis procedas, prout melius videris expedire, faciens super confessionibus, juramentis, absolutionibus & relaxationibus, ac omnibus supradictis confici publica instrumenta, & illa cum diligentia conservari. Datum Viterbii v. *Kalend. Februarii, anno* 1.

X. Ipso illo tempore, dum Patres adhuc essent in conclavi comitiorum, quæ supra hoc anno retulimus feria II. Pentecostes, III. Idus Maii, obiit beatus Gerardus de Villa Magna, oppidulo quarto a Florentia lapide. Vir jam factus considerans mundum in maligno positum, eumque cum concupiscentia transire, Florentiæ habitum & Institutum Tertii Ordinis assumpsit in Conventu Minorum, ubi divina gratia præventus, morum honestate, perfectione ac sanctitate clarescens, a minoribus ad majora gradatim ascendit, donec summam virtutum videretur assequutus. Nullus illo continentior, nullus humilior, nullus in sectanda paupertate vigilantior, qui neque vitæ necessaria sibi reservabat, distributis omnibus in pauperes & infirmos. Qualibet hebdomada ter visitabat tres Ecclesias valde inter se dissitas, unam vetustam in vertice montis excelsi, qui *Incontrus* appellatur, aliam ad Montem-Acutum sitam juxta fluvium Arai, tertiam sanctæ Mariæ in Monte-Remuli supra Sesinas. Sacrum hoc iter die Lunæ dicabat animabus e purgatorii pœnis relevandis, die Mercurii suis peccatis remittendis, Veneris pro condonandis omnium peccatorum fidelium reatibus, & infidelibus illuminandis. Ad ejus tuguriolum in oppidulo nativo turmatim undique ex viciniis remotisque urbibus & oppidis confluebant populi, quibus verbum Dei magno fervore prædicabat, & mira dabat hortamenta salutis. Aliquando ægrotanti magnus irrepsit appetitus cerasorum, idque in mense Januarii, rigescentibus & nudis arboribus, jussit sororem ut ex hortulo vicino illa discerperet. Puella potius obtemperatura, quam quidquam factura abiit, quo jussit, invenit brumali & rigido tempore arborem florentem, cerasis onustam. Stupefacta collegit ad votum, languenti tulit, aliqua comedit; sed optimo sapore allecta, dum regreditur ut sibi evellat, videt prius viridantem jam aridam & gelu rigentem. Mortem præmeditatus quatuor ingentes excidit lapides pro sepulcro construendo, quibus trahendis duo vel tria boum juga adhiberi oporteret. Illa petiit a quodam agricola, sed non obtinuit; vocatos itaque tamquam rationales duos juvencos jugum adhuc inexpertos ingenti currui submisit, & quo voluit facile minavit. Plurima hujusmodi miracula operatus in senectute bona sensuque perfecto, omnibus Sacramentis rite acceptis, suaviter obdormivit, concurrentibus plurimis, ut vita fungentem conspicerent. Dum autem de honorifice sepeliendo agitur, differturque in aliquot dies sepultura, in loculo ponitur loco quodam excelso. Subtus contigit duci ad sepulcrum ancillam quamdam Xenodochii sanctæ Mariæ Novæ de Florentia, quæ tunc ruri agebat, sed virtute sacri corporis Gerar-

Legenda antiq. Marian. in append. tom. 1.

Gerardi de Villa Magna acta.

Gerardi statim surrexit, glorificans Deum in tanti viri potestate. Statim ejus habitaculo in Ecclesiam constructo, religiose conditus est in sepulcro, quod vivens ipse paravit. Ejus cingulum quotidie infirmis applicatur, & desideratam salutem impertit.

Legenda antiq. Marian. lib. 2. c.13. Marcus 2. p. l.5. c.29.

Margarita Cortonensis convertitur ad Dominum.

XI. Eodem anno illud ipsum Institutum amplexa est beata Margarita Cortonensis, ita dicta a sepulturæ loco, licet Alviani Clusinæ diœcesis oppido progenita. Hæc prius vanam & lubricam vitam ducens, vagis thoris assueta, etsi proprium habuerit virum e Monte-Politiano, ex quo filium suscepit (alii amicum volunt) egregia forma & lascivo ornatu multorum post se corda trahebat, donec interemptum virum, & in foveam occulte projectum vidit fœde vermibus scaturientem, & facta manu Domini super eam, cœpit secum cogitare mundum, & quæ in mundo sunt, arbitranda ut stercora, & carnis delicias vere fœdissimas esse spurcitias. Rediit itaque vultu confusa, doloribus attrita, & lacrymis irrigata in domum patris sui ad vitam ejus confusibilem offensi, a quo precibus & lacrymis obtinuit admitti. Crine tonso, & neglecto capite, quod antea summo cultu curabat, pullis & humilibus vestibus utebatur, profunde secum considerans, quam graviter Deum offenderit, & proximos scandalizarit. Doloris vehementia magnis clamoribus Dei misericordiam deprecabatur, atque ut intercessores essent, non solum divos, sed & homines quosque obvios interpellabat. Spiritu agitata hinc illuc discurrebat, interrogans passim an crederent derelictam, & a facie sua ejectam, aliquando Deum ad gratiam suam admissurum? In ipsa Ecclesia inter missarum solemnia fune ad collum alligato, in terra procumbens, ab omnibus dati tanti scandali veniam humiliter exoravit. Noverca instigante, paternæ miserationis genitor oblitus eam domo ejecit, sed sub sua tutela Dominus recepit. Nam cum in amaritudine cordis sub ficu in horto suam miseriam deploraret, & diabolus suaderet ut ad pristinam vitam rediret, eam Dominus admonuit ut Cortonam pergeret, & pœnitentis habitum assumeret. Protinus obsecuta, se disciplinæ Minorum subjecit, neque tamen per integrum triennium habitum, quem cupiebat, potuit adipisci, donec tamdem hoc ipso anno frater Raynaldus Custos Aretinus ejus precibus acquievit. Mutato habitu, mutata est in mulierem alteram, nam superno ardore succensa ferventiori cura studebat, quæ sibi deesse videbantur, virtutes acquirere, hominum oculis se subtrahere, & miris pœnitentiæ modis corpus affligere. Lectus nuda humus, cervical lapis, aut lignum, noctes ei ferme insomnes, quas in oratione & cœlestium contemplatione insumebat. Lacrymæ ei familiares & copiosæ, suspiria profunda, quæ tanta contritione ex alto corde ducebat, ut animam etiam agere videretur, & per diuturnum tempus elinguis remaneret. Flagris asperis, pugnis & alapis ita se cædebat, ut tenella caro, quam adeo solerter antea curabat, omnino nigresceret, duriora volens suo ferre in corpore pro ejus amore, cujus livore sanati sumus. Paulatim cibaria quæque, illa præsertim quæ prius placebant, adeo prudenter palato subtraxit, ut aqua arcta, & pane brevi alacriter vesceretur, pro magnis deliciis nuces aliquando, vel crudas herbas adhibens pro obsonio. His assueta, reliqui cibi, & potus fastidium, nauseamque generabant, & omnino amaricabant. Languenti stomacho dum remedium adhibere medici suaderent, dicebat, justum esse ut pateretur dolores ex jejunio, qui alias dolebat ex crapula, & corpus attenuaretur vigiliis, quod antea lasciviebat in deliciis. *Decet profecto & justum est*, *caput*

Publice pœnitet peccatorum.

Fit tertii Instituti.

Aspera pœnitentia.

Abstinentia.

Bernard. seu auctor epist. de vita solitar. ad fratres an. med.

caput aliquando dolere in servitio Dei, quod olim sæpe usque ad dolorem laboravit in vanitate seculi: esurire ventrem usque ad rugitum, qui sæpe repletus est usque ad vomitum. Corpus vocabat illa traditorem, cui minime deberet credi, illudque dicebat sæpius ad modum asini pigri lassitudinem & infirmitatem obtendere, ne debite justum onus cogatur subire. Quando feriatur vel in delitiis turpiter volutatur, non conqueritur, & dum Domino inservit, semper reclamat. Fraudulentus certe est inimicus, proficienti animæ struit insidias, nollet semetipso neglecto illam curari. Attamen confessarius ejus frater Junta Beccegnates præcepit ei, ut modico vino lymphato propter stomachum uteretur, & infirmæ aliquoties exhiberi permitteret refrigeria. His abstinentiis attenuato corpusculo, spiritu potentior evasit, nullum deinceps passa inordinatum carnis motum, vel malum desiderium: neque quantumvis attrita jejuniis, & duro strato viribus consternata, statuta virtutis exercitia omittebat, sed spiritus promptus carnem sublevabat infirmam.

XII. Tantum in tenella fœmina abstinentiæ rigorem sufferre non valens humani generis hostis, mutata specie, importunus consolator accessit, dicens: quid pia fœmina in cellulæ hujus angustiis adeo crudeliter temet affligis? cur indiscretis pœnitentiis occidis? tui Instituti Pœnitentium plures sunt, qui tibi exemplum religiosæ vitæ peragendæ proponant, ne melior universis evadere superbe contendas; fac quod ceteros videris præstare, sufficiat tibi ex numero fieri salvandorum. Si his pœnitentiis insistas, corpus perdis, & animam condemnas. Hostem ex verbis Margarita detexit, & animose hoc responso confudit. Seductor inique, in tuas partes me cupis iterum revocare. Probe novi magno meo malo, in quæ præcipitia ducis tibi obsequentes: mihi itaque nunc adhærere Domino Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam; ipse susceptor meus est, & refugium meum, Deus meus sperabo in eum; quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, & a tuis subtraxit insidiis. Quinam illi fructus tibi (pro dolor æternus!) præstiti obsequii? quid mihi superest, nisi labor & dolor? at sibi servientibus gratiam & gloriam dabit Dominus; neque privabit bonis, qui ambulant in innocentia. Abi in malam rem sceleratissime proditor, pœnitentias non remittam, sed addam. Alias esurienti omnium ciborum, quos aliquando viderat, seu gustaverat, propinavit odores, ut quemcumque desideranti proponeret; at ipsa eadem hora illam Dominus tanta spiritus dulcedine replevit, ut escas omnes abhorreret. Multoties importune se ingerebat domunculæ dæmunculus varias assumens figuras, modo placidas, modo horribiles, aliquando leviter suadebat, aliquando aspere minabatur, alias pristinam objiciebat vitam, aliquando tamquam malus Propheta, & divinans mendacium, dicebat non perseveraturam, sed a Domino derelinquendam. Sed ille cujus oculi super justos, & aures ejus ad preces eorum, trementi ac oranti assistens, ait: Ne timeas filia, quia ego tecum sum in tribulatione, eripiam te & glorificabo te. Adhære tui præceptoris disciplinæ, religiosos habes tui Sodalitii viros, a quibus instruaris; his adhærens contrarias suggestiones inimici contemne, ego te non derelinquam, sed ostendam tibi salutare meum.

Hostis insidiæ.

Ab illa rejectæ.

XIII. Paupertatem adeo impense coluit, ut nihil sibi reservarit, quin omnia Christi pauperibus erogarit, utensilia tugurioli, proprias vestes ad ultimum usque indusium, remanens aliquando seminuda, oblata sibi ligna brumali tempore, & torres ex ipso tractos incendio algentibus & ege-

Paupertatis studiosa.

egenis ministrabat; & terrena omnia generoso animo procul a se faciebat, ut Christo frueretur liberius. Interrogata aliquando an minimam consolationem spiritus ingenti, si offerretur, thesauro mutari permitteret: absit, inquit, ut tanta jactura vile stercus admittam; etiam absque tanto dispendio lutum hoc adeo mihi abominabile, ut certe si ipse Dominus meus Jesus Christus mihi præciperet quidquam terrenum possidere, ad thronum majestatis suæ toties appellarem, donec a gravi hoc præcepto me dignaretur absolvere. Omnem etiam parentum, & amicorum amorem defæcavit, nullum nisi propter Deum diligendo, etiam erga unicum filium dilectionem reformans; & ne divinæ esset impedimento alio abire compellens. Dum apud eam remansit, bonas horas dicebat non esse male impendendas in cibis ei præparandis, sumendos proinde quos crudos, vel impræparatos invenisset; *quia tempus*, ajebat, *divinis laudibus impendendum in te curando nulla ratione consumam*. Dum tamen in pauperum distraheretur obsequiis, dicebat non inaniter tempus elabi, cum spiritus illa reputentur ministeria, & orationis meritum non extinguant. Si quidpiam verbo, vel opere se offendisse suspicabatur, tremens & timens animo consternabatur, ita ut exanimis appareret, sed & illam tanti metus reddebat rationem: Zelotypus est sponsus animarum, adeo intrinsecus & curiose nostras speculatur actiones, ut aliquando quas nos putamus esse virtutes, ille vitia esse comperiat, & unde pia merces speratur operum, inde æternum proveniat supplicium: quare cum timore & tremore multo, juxta Apostoli consilium, nostram salutem expedit operari.

Omnem amorem in Deum impendit.

Cum magno timore suam operabatur salutem.

Phil. 2. 12.

XIV. Adolescentem filium Minoribus addixit, inter quos virtute crevit & sapientia, insignis tamdem prædicator effectus. Sed dum tironem ageret, timens mater hostis insidias, ejus imbecillitatem precibus & salutaribus adjuvabat hortamentis, & quas subjicio litteras, ipsis verbis, quibus Confessarius eas exscripsit, eidem submisit.

Ejus epistola exhortatoria ad filium.

Benedictus sis a Domino, fili mi, cujus te servitio mancipasti, & si pro ejus amore in acie suorum militum strenue militaveris, tibi semper familiaris efficiar, & ero mater tua, si hæc quæ ego doceo, fideliter observaveris. Primo quod te doceo & exhortor amore Christi, est ut in animo tuo plantare debeas obedientiam profundæ humilitatis, & obsequium tuum erga Fratres Ordinis tam benigne, ut secundum gradus suos cuilibet servias sine personarum privata dilectione. Deinde tamquam Deo gratus, de omnibus tibi collatis donis semper existens, verecundus, reverens, & honestus, & numquam de aliquo murmurare præsumas. Sit etiam secundum tui sanctissimi Ordinis voluntatem & usum silvester, honeste fugiendo inutile consortium secularium personarum; Fratribus autem tuis, & Viris sanctis semper adhæreas. Orationes tuæ, fili mi, sint cum devotione ferventes, & contra tui hostis multiformes insidias semper esto cum vigilanti cura paratus. Numquam de his, quæ pandenda sunt, animus tuus celet aliquid Confessori tuo, quia infirmus curari non potest sine ostensione suorum vulnerum. Consilia a sapientioribus te cum tibi dabuntur, fideliter suscipe cum mansuetudine, & tui cordis consiliis penitus præferantur, tamquam magis perfectiva. Horas tuas absque mentis & corporis evagatione reverenter coram Domino proferas, & ultra statutam a sancta matre nostra Ecclesia tempus non differas dicere, nec aliquam de cetero prætermittas. Cum aliquis frater de tuis defectibus te correxerit, statim nudato capite, & genibus flexis, omnique contumaciæ signo pariter excluso, dicas humiliter tuam culpam.

In

In omni tribulatione tua ex crucifixi Domini tui memoria jucunderis; & præceptis tuorum loco Domini Prælatorum voluntarie te inclina. Verbis labiorum tuorum curialitatis & puritatis murum apponas, & tardiloquus in loquendo effectus, breviter, matureque loquaris. Cunctos animi tui cogitatus dum incohoantur examina, & in omnibus, quæ decreveris agere, Dei nostri cave injuriam. Et ut corde puro Domino famuleris, custodi sensus tuos ab omni vitio, & has, quas tibi destino litteras sæpe legens usque ad tuum obitum eas serva, perficiens etiam cuncta, quæ continentur in iisdem. Vale fili mi in Domino, & memor esto matris tuæ.

XV. Humilitati & sui abjectioni studuit diligenter, omnibus grata, omnibus amabilis tam in decore gestuum, quam mortificatione sensuum, dulcedine cordis, lenitate verborum, & remissione injuriarum. Objecit tamen inimicus, ut se deprimentem extolleret, multa & magna ab ea opera facta, eam a multis desiderari; ex Hispania, Gallia, & universa Italia ad eam visendam innumeros confluere, ejus famam longe, lateque dilatatam, atque alia plurima, quæ animi tumorem possent injicere. In memoriam etiam revocavit singulare donum a Deo concessum, interpellante sancto Francisco, remissionem utique plenariam omnium peccatorum, favoresque alios, quibus Dominus ancillam suam dignatus est consolari. At illa superbiæ timens periculum, protinus egressa Cortonenses alta voce compellavit: surgite boni viri, & fideles hujus urbis custodes. Ut quid inter vos permittitis commorari fœminarum omnium sceleratissimam? Abjicite, procul facite mulierum impudentissimam, quæ tot impudicitiis, & nequitiis semet involuit. Abigite, lapidibus obruite, quæ mundum scandalis replevit. Illa ego peccatrix in civitate, quæ tot peccata commisi. Admirantibus & stupescentibus vicinis ad mulieris clamores, & sui contemptum, præteritam vitam opprobriosam ex ordine in sui confusionem enarrabat. Qua tanta sui mortificatione & circumstantes vehementer ædificavit, & inimicum gloriose devicit. Statuit alias secum ad apertius opprobrium Montem Politianum ire, eleemosynam ostiatim abjecta veste colligere, advocare fœminam, quæ ad collum fune alligato traheret, & præconia voce præiret, dicens: hæc illa vestra Margarita forma decora, quæ omnium post se trahebat oculos & corda: hæc illa, quæ superbo oculo & insatiabili corde, erecta cervice, gressu composito, in sericis & aureis incedebat ornamentis. Hæc illa, quæ tot animas vulneravit. Hæc illa, non tam in vestro oppido peccatrix, quam totius oppidi peccatum: sumite ergo de ea dignum supplicium. Hæc & alia proponebat agere, & constanter (inquit Confessarius) fecisset, nisi ego vetuissem, considerans itinerum discursus periculosos esse juvenculis, præsertim specie decoris, & indiscreti fervoris impetus prudentiæ virtute frænandos: necnon frequenter evenire, ut proprius contemptus fiat majoris elationis occasio. Alias dolens non aboleri longa corporis maceratione speciei decorem, & vultus pulchritudinem, voluit sibi nasi extremitatem & labia præscindere: sed dum nihil auderet absque Confessarii venia peragere, negavit ille, quam petiit, reprehensionem addens vulneris cogitati. In hujusmodi dicebat approbari bonam intentionem, & piam voluntatem, per quam, inquit, merito boni desiderii non carebis, & me jubente ab his te continens obedientiæ præmium recipies in futuro.

Ejus humilitas & mansuetudo. Dæmonis tentatio.

Ut eam illa rejecit.

Ut sui studebat contemptui.

XVI. Non solum his adinventionibus se in humilitate continuit, ve-

verum quod rarius & difficilius est, honores quosque in sui dedecus convertebat. Puer quidam in Burgo sancti Sepulcri miserabiliter a dæmonibus vexabatur, adjuratus a multis, tamdem respondit, se nullatenus curandum nisi virtute & meritis Margaritæ Cortonensis. A consanguineis ducitur, sed dum pervenirent prope Castrum Gerardi, unde cacumen arcis Cortonæ licebat intueri, dæmones propius accedere non audentes, neque aerem illum fervidis, ut dicebant, Margaritæ orationibus inflammatum, sufferre valentes, puerum miserabiliter discerpentes reliquerunt, & alta voce clamaverunt: Cortonam duci nolumus, ne videre cogamur mulierculam, quæ nos suis orationibus incendit. Ductores gratias acturi nihilominus puerum Margaritæ stiterunt, gratiasque accepti habuerunt beneficii. Illa vero, summo concepto dolore, profundos emittens gemitus, respondit: Egone quæ fæx sum omnium vitiorum, & sentina peccatorum, vas abominabile immunditiæ, & stabulum spurcitiæ tanti sim apud Dominum, ut propter me gratiam hanc præstare velit misello? Absit a vobis, ut ita credatis: quæ & qualis ego sim, ego ipsa probe novi, neque Dominum circa hominum merita, vel demerita falli posse firmiter confiteor. Nulla est sub cœlo creatura me deterior, nec quæ gravius Dominum offenderit, quare beneficium hoc aliunde provenisse certo certius judicate. His & aliis verbis suam suasit, sed non persuasit, indignitatem, graviterque sensit tantam de se haberi opinionem. Ita meruit summa humilitate divinos excipere favores, & quotidianum gratiæ incrementum, quæ nulla elatione intumescebat interius, vel vano gestu efferebatur exterius. Alia quæ supersunt ejus acta, dabimus ad annum MCCXCVII. quo feliciter obdormivit in Domino.

Quam fervens ejus oratio.

Moleste fert se in honore haberi.

Marian. l. 3. c. 2.

Commendatur variis testimoniis & prodigiis Indulgentia Portiunculæ.

XVII. Hoc ipso tempore amplius evulgari cœpit magna illa Indulgentia Portiunculæ, seu ædis sanctæ Mariæ Angelorum, quam proinde gravibus testimoniis comprobari oportuit, quibusdam de ea dubitantibus, aliis contradicentibus. Vivebat tunc beatus Benedictus Aretinus beati Francisci discipulus & socius, cujus fidem & sententiam in hac re expostulantibus, hoc ipso anno authenticum istud dedit testimonium. *In nomine Domini. Amen. Ego frater Benedictus de Aretio, qui olim fui cum beato Francisco, cum adhuc viveret, & divina gratia operante, ipse Pater sanctissimus ad Ordinem me recepit; quique sociorum suorum fui socius, & frequenter in vita sancti Patris nostri, & post ipsius transitum de hoc mundo ad Patrem cum eisdem de secretis Ordinis frequenter collationem habui: confiteor me audivisse frequenter a quodam supradictorum sociorum beati Francisci, qui vocabatur frater Masseus Marignani, qui fuit homo veritatis & probatissimæ vitæ, quod ipse fuit cum beato Francisco apud Perusium ante præsentiam Domini Papæ Honorii, cum petivit Indulgentiam omnium peccatorum pro illis, qui contriti & confessi convenirent ad locum sanctæ Mariæ de Angelis a vesperis primæ diei Kalendarum Augusti usque ad vesperas diei sequentis. Quæ Indulgentia cum fuisset tam humiliter, quam instanter a beato Francisco postulata, fuit tamdem a summo Pontifice liberalissime concessa, quamvis diceret ipse summus Pontifex, non esse consuetudinis talem Indulgentiam facere. Hæc eadem ego frater Raynerius de Marianis de Aretio socius venerabilis dicti fratris Benedicti, confiteor me audivisse frequenter a dicto fratre Masseo, cui specialissimus amicus fui. Lectæ & publicatæ fuerunt supradictæ collationes apud cellam dicti fratris Benedicti coram fratre Compagno de Burgo, fratre Raynaldo de Castillione, fra-*

fratre Caro de Aretio, & aliis pluribus ad hæc vocatis & rogatis anno Domini MCCLXXVII. *Ecclesia Romana vacante, Indictione* V. *die Dominico, ultimo die mensis Octobris. Ego Joannes Notarius prædictis omnibus interfui, & de mandato venerabilis Patris fratris Benedicti, & fratris Raynerii scripsi & publicavi.*

XVIII. Michael Bernardutius prius Spoletanus, mox civis Assisias, rogatus a piis viris totam scripsit historiam hujus Indulgentiæ, sicut eam audiverat in ipsa æde Angelorum a primis ejusdem sancti Viri discipulis. Petrus Zelfanus testificatus est coram fratre Angelo Perusino Provinciæ sancti Francisci Ministro, aliisque Fratribus se interfuisse consecrationi sanctæ Mariæ Angelorum, de qua nos superius, audivisseque beatum Franciscum prædicantem coram septem destinatis huic muneri Episcopis. * Prædictus etiam frater Angelus de Perusio die XIX. Augusti hujus anni in cella beati Ægidii apud Perusium, aliud præbuit testimonium, quale ex ore Domini Jacobi de Capoli Perusini, ille vero ex ore beati Leonis socii sancti Francisci accepit. Præsentes aderant Deodatus Custos Perusii, & frater Angelus ejusdem socius. Post hæc aliud dedit frater Joannes Alvernicola in hunc modum. *Ego in verbo veritatis assero, me audivisse ab optimis viris ac probatissimis sancti Patris nostri Francisci sociis, fide utique dignis, quod ipsi acceperint a fratre Masseo intimo socio ejusdem sancti Patris, viro sanctissimo, & probato in omni sanctitate & veritate, seriem & relationem obtentæ Indulgentiæ Portiunculæ, qui dixit eis se fuisse cum sancto Francisco, quando eamdem Indulgentiam a Domino datam Pontifex confirmavit.* Frater Franciscus Bartoli Assisias dixit se recepisse a fratre Angelo Gregorii de Gualdo viro grandævo, coævo & familiari sancti Francisci sociis, testimonium scriptum in pergameno referens assertionem trium religiosorum & gravium virorum, Odonis Aquaspartani, Raynerii Aretini, & Marini Assisiatis, qui fidem faciebant se eadem, quæ de hac Indulgentia prædicantur, a prædicto Masseo accepisse. Idipsum testificati sunt Theobaldus Episcopus Assisias, & alii quorum nos meminimus superius.

* *Vide Catalogum Episcoporum Fulginatensiũ a Jacobillo editum sub Ægidio Episcopo, qui fuit unus ex septem.*

Tom. 2. an. 1221. n. 1. & seqq.

XIX. Rem etiam comprobant alia plura argumenta. Frater Illuminatus Episcopus Assisias, quem paulo ante ad hanc sedem assumptum diximus, retulit fratri Angelo supradicto Ministro sancti Francisci, sibi Roma regredienti, apud Castrum Morlupi dixisse, unum ex oppidanis quotannis se Assisium hujus lucrandæ Indulgentiæ gratia abiisse; at illo anno dissuasum ab accolis inanem eam esse inculcantibus, noluisse ire, donec ter in somnis monitus a pulcherrimo viro sibi apparenti in specie Diaconi, eum in latere fortiter percutiente, & de incredulitate redarguente, abiit alacriter firma fide credens, magnos acquiri thesauros meritorum in illa devota peregrinatione, ad quam amicos & notos quosque invitavit & duxit. Eodem anno peregrina quædam Germana, tactis sacrosanctis Evangeliis super Mariæ Virginis altare, asseruit, sibi apparuisse sanctissimos viros Dominicum & Petrum martyrem, & nutantem circa veritatem hujus Indulgentiæ, quam condemnaverat & falsam dixerat suus confessarius, cujusdam Instituti professor, in ejus fide & devotione confirmasse, atque ut eam lucratum veniret, omnino persuasisse. Alios peregrinos derisit juvenis quidam dicens, eadem certitudine credendam hanc Indulgentiam, qua videbant hirundinem prætervolantem se manu tenere: non prius dixit, quam celerrimo volatu se illius manui indomita volucris crediderit. Quidam e sancto Severino Mar-

Tom. 4. an. 1273.

chiæ Anconitanæ oppido, regressus Assisio post lucratam hanc Indulgentiam obiit, apparuitque cuidam Minoritæ germano fratri, Sacristæ Monasterii ejusdem loci, valde sollicito circa salutem animæ defuncti, dixitque, sibi bene esse propter ingentes thesauros acquisitos in peregrinatione Assisiati, & elargitos in Templo sanctæ Mariæ Angelorum; in modica tamen pœna detineri propter insolutum debitum, quod dum ille ex numerata pecunia reposita domi, in quadam arcula, solveret, ab omnibus liberaretur angustiis.

Suffragatur mortuis hæc Indulgentia.

XX. Suffragari etiam mortuis eamdem Indulgentiam varia comprobarunt exempla. Civis quidam Venetus dum sub tempore ejusdem lucrandæ vellet Assisium pergere, infirmatus ad mortem vocavit amicum, quem valde dilexit, rogavitque ut pro veteri amicitia illam defuncto præstaret gratiam, ut abeuntes ceteros illius urbis peregrinos comitari vellet Assisium, pro ejus anima prædictam Indulgentiam lucraturus. Faciliter ille se facturum promisit, sed homine mortuo, perficere neglexit: apparuit ei defunctus & datæ fidei accusavit, obnixeque rogavit, ut si tormenta patientem liberare vellet, solveret quod promisit: dum ille statim abit, & regreditur, apparet, qui prius erat in tormentis totus gloriosus, gratias reddens de accepto beneficio. Sub illo tempore fœmina quædam apud eamdem ædem Portiunculæ cuidam ex Fratribus confessa subjunxit, se paulo ante fratri moribundo promisisse Ecclesiam illam visitare, ut bene esset animæ ejus; eumque ipsa nocte Indulgentiæ, post adhibitam a sorore diligentiam, eidem apparuisse, & uberrimas reddidisse gratias, quia illa ipsa hora, inquit, qua pro me Ecclesiam intrasti, e pœnis evasi Purgatorii; & valde felices illi sunt, qui huic tantæ lucrandæ Indulgentiæ dant operam, magnos enim sibi accumulant thesauros meritorum. Mulier quædam Sicula, dum statueret pro anima filii, quem valde dilexit, sancti Jacobi limina visitare, apparens ille, rogavit ut in reditu curaret sub secundo Augusti Indulgentiam etiam adhibere Portiunculæ, sic enim fieret, ut omnino ab omnibus pœnis extraheretur. Fecit ita, rem Fratribus narravit, atque ut fidem faceret, quæ Umbriam numquam antea viderat, universam regionem, omnia Monasterii septa, officinas interiores & quidquid in intimis latebat penetralibus, audientibus descripsit, quæ in visione filius, dum apparuit, distincte ob oculos posuit. Regredienti vero filius apparuit, & dixit jucunde, eadem die, qua illa Templum visitavit, semet ex pœnis in cœlum evolasse.

XXI. Auximana quædam mulier a dæmonibus vexata cum exorcizaretur a fratre Guarrino de sancto Severino illius loci Guardiano, atque invita confiteretur virtutem dictæ Indulgentiæ, illuc tracta restitit quantum potuit, ne Templum ingrederetur; licet ad alias Ecclesias absque ulla difficultate accederet. Tamdem intromissa, libera evasit ab iniquis possessoribus & crudis tortoribus, publiceque prædicavit tanti thesauri virtutem. Detrahentibus etiam hujus Indulgentiæ veritati & certitudini inflictas pœnas, & immissa flagella scribit Franciscus Bartolus Assisias peculiari de hac Indulgentia tractatu.

Conventus Comensis.

Rodul. fol. 173.

XXII. In urbe Como nobili & opulenta, juxta celebrem lacum Larium in Lombardia Transpadana, inter Insubres sita, hoc anno die XVI. Maii mulieres quædam de Zerberto Minoritis, arcto loco & incommodo habitantibus, dederunt alium contiguum, in quo suas ædes ædificare & hortos habere possent. Conditiones quasdam æquas adjecerunt, quas vi-

videre licebit in litteris Pontificiis sub anno MCCLXXIX. datis, quæ donationem confirmant, & executores designant. Acta hæc sub ministro Protasio Mediolanensi. Aram habet egregiam, Templum & Monasterium viris floruit illustribus. Eodem tempore ædificatum Nugaroli, quod Aquitaniæ oppidum est, aliud Monasterium ab Armaniachensium Comite, cui & Auxitani Conventus tribuimus originem. Combustum fuit ab hæreticis, passique sunt ibidem Joannes Lana ædis Præfectus, & Joannes Vanglius Sacerdos, ob constantem fidei confessionem gloriosum martyrium. Conventus Nugaroli. Conv. in Provin. Aquitan. recent. Con. 7. Ann. 1274.

XXIII. Prope Ligerim fluvium distat ab urbe Blesensi V. M. P. Guyschiæ oppidum, in quo vir Princeps Joannes de Chastillon Blesensis Comes, & Alides conjux ex divina revelatione ædificare cœperunt hoc anno sub mense Martio Virginum Vestalium Parthenonem sub regula Urbani IV. idque in loco mirabiliter præmonstrato ardentis rubi signo, ubi gloriosæ Virginis Mariæ simulacrum repertum est, quod in hunc usque diem maxima cum veneratione habetur ob crebra miracula; nec non prægrandis lapis, ex quo altaris tabula dolata est. Prima Abbatissa & disciplinæ magistra fuit Juliana de Trecis ex Monasterio Longi campi evocata. Fundatoris sepulcrum ex atro marmore cum statua ejusdem instar equitis armati superjacentis confectum ante majus altare cum inscriptione Gallica honorifice consurgit. Monaster. Guyschiæ. Idem in Provin. Turonia Monast. 1.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. JOannes XX. seu XXI. summus Pontifex, licet in agibilibus „ mundi parum expertus ab Historicis habitus, laudatus nihilo- „ minus ab eruditione, doctrina, & pastorali suo muneri diligenter „ incumbens, & maxime Terræ sanctæ necessitudinibus sublevandis pro- „ spiciens, Guardiano Cortonæ pro iisdem scripsit: *Petitio dilectorum &c.* VIII. Kal. Martii: & Simoni Cardinali pro ejusdem Terræ „ sanctæ subsidio: *Molesto nimis &c.* V. Nonas Martii: Rodulpho pariter „ Romanorum Regi scripsit, decretum Cardinalium transmittens, in „ quo de Minoritis agitur: *Quamquam de vacatione &c.* III. Nonas Fe- „ bruarii: & Regi Aragonum itidem pro Terræ sanctæ subsidio..... „ II. Idus Aprilis. Tamdem cum in palatio Viterbii inter cetera sibi „ cameram recentem excitasset, sub ea de repente diruente, sibi finem „ temporis, & dignitatis reperit. Obiit igitur postquam sedisset menses „ octo, & dies octo, ibi XIII. Kal. Junii, sepultus ibidem in Ecclesia „ sancti Laurentii: illi vero in Pontificatu successit Nicolaus III. Ursi- „ nus, Romanus, Joannes antea dictus, creatus Viterbii VII. Kal. De- „ cembris, & coronatus hoc eodem anno MCCLXXVII. in Basilica Va- „ ticana VII. Kal. Januarii. Magnarum rerum hic machinator erat. „ Reipublicæ tamen primo rebus incumbens, ad Regem Castellæ „ Apostolicas litteras dedit, in quibus fratrem Benevenutum Ordinis „ Minorum commemorat: *Tuam excellentiam &c.* III. Kal. Decembris: „ & gloriam in terris promoturus sancti Ludovici Regis, ut ejus miracu- „ la redigerentur in actis ordinavit: *Sicut nostri &c.* II. Kal. Decem- „ bris. Pacem etiam inter Catholicos Reges summopere cupiens, ad „ Hieronymum pro eadem inter Reges Castellæ, & Franciæ litteras „ expedivit: *Vocatis nobis &c.* Kal. Decembris: & fratrem Hieronymum „ Generalem Nuntium designavit: *Quanto ex potestate &c.* IV. Nonas De-

Litteræ Apost. pro Terra sancta. Dogl. p. 1. fol. 388. Indicul. Ex Oder. Obit Pont. Nicolaus III. elig. Dogl. p. 3. fol. 377. Ejus litt.

Ex Vatic.

„ Decembris : Regi Romanorum pariter scribens fratrem Bartholomæum de Amelia Minoritam commemorat : *Solet nota Principum &c.* II. Idus Decembris : ac tamdem Regi Franciæ pro Legatis : *Quam amare &c.* IV. Nonas Decembris.

Comit. Gener. Patavii in quib. confir. Nicolaus Mor.

Wadd. ad hunc ann.

Casim. Biern. cit. art. 19.

Niortium Oppidum.

Cœnobium Min. ibi.

Wadd. ad ann. 1275. n. 14.

Mon. Pro. Tur. majo. de anno 1680.

Vide ad ann. 1562.

„ II. Ceterum pauca sunt admodum, quæ huic anno, præter ab Analista recensita, addenda occurrant, præterquam quod in Comitiis generalibus Patavii celebratis, de quibus agit Wadding. pro ministeriatu Provinciæ Boemiæ, Poloniæ, confirmata fuerit institutio fratris Nicolai Moravi, qui Pisis in Comitiis generalibus a sancto Bonaventura anno MCCLXXII. illiusdem Provinciæ Minister decretus fuerat : eratque duodecimus in Ordine, & successione ministeriali; Hic in suo munere exequendo sedulus hoc eodem anno Comitia Provincialia convocasse Calisii lego : quodque in eisdem Conventus *Pyzdrensis* receptus fuerit, teste Joanne *Furstenhain* in M.SS. Niortium etiam sileri non patitur : est Oppidum haud vulgare Pictonum in diœcesi Pictaviensi, a Rupella in ortum decem Leucis gallicis distans, & ad fluenta Ligneuræ in ripa sedens: Minoritarum Cœnobium conspicuum valde, licet Waddingo, nomine tantum, & haud aliter notum, quod ejus antiquitatem monimentorum ob caritatem habere nequiverit, aut aliquid quidpiam, quod in tenebris sibi lumen præferret : hæc est conditio temporis præterita devorare, ut recentia gignat : sed tempore pejus hæresis est: hæc enim quæ oblivioni dare non potest, alterat, confundit, & ipsa sanctiora, & venerabiliora deturpat. His de causis nostræ Religionis scriptoribus plurima sua latebris involuta oblivionis deficiunt : verumtamen antiquitatis illius Niortiani Cœnobii indicia præbet servata memoria, quod anno MCCLXXVII. Comitia Provincialia celebrata fuerint : quamobrem longe ante fundatum fuisse apertissime constat, si diuturnitate temporis, & non subito Cœnobia ad hujusmodi statum, ut possint similem cœtum religiosorum hospitari, perducantur : erat autem intra mœnia loci; quadragintaque Fratres in divinis laudibus occupatos, & ad salutem animarum procurandam paratos alebat.

AR-

ARGUMENTUM.

Missi Minoritæ quatuor ad Palæologum de profectu unionis, & negotiis Imperii acturi. Quinque itidem destinati ad magnum Cham Tartarorum Imperatorem, ejusque nepotem Abagham Regem, fidem disseminaturi. Ad Cumanos amandati alii. Conradus Probus Germaniæ Minister Legatus Rodulphi Cæsaris ad Pontificem, & vicissim Pontificis ad Rodulphum egregie absolvit grave negotium confirmationis jurium omnium bonorum Ecclesiæ. Paci reformandæ inter Principes Christianos impense studet Pontifex, mittitque Generales Præfectos Prædicatorum, & Minorum eamdem compositurus inter Reges Galliæ, & Hispaniæ. Cardinales duo creantur ex Minoritis. Perit Otthogarus Rex Bohemiæ Minoritis valde addictus, & apud eosdem sepultus. Instituuntur plures Episcopi ex Minoritis. Reformatur pax inter Prædicatores & Minores. Florent in Ordine viri præclari. Aliis graviora committuntur negotia; & quibusdam in locis propagatur Institutum.

I. CORONATUS Nicolaus Pontifex, uti erat magnanimus, & rerum agendarum majestate præclarus, misit confestim manum ad fortia, & quæ in Cardinalatu dirigebat ardua Ecclesiæ negotia, in Pontificatu perficienda suscepit. Cum universis ferme Orbis Principibus de rebus gravissimis, & Christianæ Religionis incrementis tractavit. Cum Imperatore Græcorum de firmanda unione Ecclesiarum: cum Tartarorum Imperatore, & Rege de fide inter suos propaganda; cum Hungaris de convertendis Cumanis; cum Latinorum Imperatore de non minuendo, sed augendo Ecclesiæ patrimonio; cum Philippo Constantinopolitano, & Carolo Siculo Rege de bellorum induciis; cum Palæologo, cum Hispano & Gallo de tollendis mutuis discordiis; cum Ordinum Capitibus de reducendis in gratiam Pontificum Rebuspub. & Civitatibus, quæ ad Imperatores hostes, deflexerunt, usus in præclarissimis his functionibus opera & industria Minorum, quibus erat addictissimus. Præterire quidquam horum absque feria, & fundata narratione sine Lectoris offensione, qui res graviores amplius scire desiderat, non immerito timuerim; proinde singulas ponderosius dabimus, adjunctis, quæ plenam fidem faciunt, Vaticanis monumentis. *Magna molitur Nicolaus Pontifex.*

II. Diximus, præterito anno destinatos a patre & filio Græcorum Imperatoribus Legatos, qui ad missas ab Innocentio V. & Joanne XX. responderent, fidemque facerent subscriptis membranis confirmatæ ab eisdem, & Patriarchalibus unionis, in Concilio Lugdunensi inchoatæ. His congratulaturus atque amplius consolidaturus Ecclesiarum fœdus alios designat Legatos ex Minoritis, in quorum manibus negotium istud incœpit, & coaluit, videlicet Bartholomæum Episcopum Grosseti in Etruria, Bartholomæum de Senis Ministrum Syriæ, Philippum Perusinum, & Angelum Urbevetanum sacræ Theologiæ professores. His præscribit, ut agant de ampliori unionis profectu, & temporalium prætentionum tractatum ineant circa pacificandas & stabiliendas pacis conditiones inter Palæologum, & Carolum Siciliæ Regem, nec non Philippum, Constantinopolitanum Imperatorem nuncupatum, ut concordatis & sedatis Principibus, sublatisque bellorum motibus, & animorum dissidiis, universa Græcia facilius & suavius Ecclesiæ velit adhærere Latinæ. *Anno 1277.* *Mittuntur quatuor Minoritæ ad Palæologum.*

Rem

Rem omnem clarius dabunt ipsa concordiæ instrumenta seu transmissa hinc inde diplomata, quæ ex penu Vaticana subjicio, Bina data ad Michaelem, tertium ad Andronicum filium, quartum ad Patriarcham & Prælatos Græcorum.

Carissimo in Christo filio nostro Michaeli Palæologo Imperatori Græcorum Illustri salutem &c.

Reg. Vatic. n. 143.

Quam laudabilis in Principe Religionis zelus.

III. *Sicut ex litterarum tuæ Magnitudinis Sedi Apostolicæ novissime directarum grata lectione collegimus, illud ad laudem tui nominis magis claret, immo clarius syderis instar irradiat, quod ad Catholicæ fidei veritatem, quam sedes eadem tenet, docet, & prædicat, zelo devotionis afficeris, ipsam devotus amplecteris, ad ejus unitatem eunctos tibi subditos adducere satagis, & debitam ei reverentiam invariabili proposito conservare promittis. Quid enim puriore luce relucet in Principe, quam fidei rectæ sinceritas, & vera religio? qui cum in luminis & vitæ dirigantur auctorem, tenebras respuunt, subjacere defectui nesciunt, nec verentur occasum. Probant autem laudabilem tuæ in his sinceritatis affectum ejusdem vere Catholicæ fidei tua fidelis, clara & aperta professio, Primatus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ devota recognitio, spontaneaque susceptio, debitæ sibi obedientiæ prompta & humilis sponsio, corporaliter a te præstito juramento firmata, schismatis abjuratio per te publice facta, ac in earumdem litterarum serie, juxta formam per eamdem Sedem traditam plenius seriatim expressa. Quas ipsi Sedi per tuos Apocrisarios præsentatas non solum ad veritatis testimonium, sed & ad memorabile tuæ laudis præconium, tam præsentibus quam posteris memorandum in Archiviis ejusdem Ecclesiæ fecimus conservari. Sane fili, dum ardorem desiderii, quoad Latinos, & Græcos, antiquo schismate separatos, in caritatis mutuæ vinculo, & unitate fidei uniendos per sanctos Patres Romanos Pontifices prædecessores nostros est suspiratum ardentius, & labores immensos, quibus est hinc inde diutius laboratum, memoria recensemus, quod in præmissis actum ab Excellentia tua comperimus, tanto votis nostris cedit acceptius, quanto solet haberi gratius, & reputari præclarius, quod anxie quæritur, & laboriosius obtinetur. Et quidem cunctis Christianæ religionis communionem habentibus in iis de reintegratione religionis ejusdem communis præstantur excitativa letitiæ, sed nobis eo majoris jucunditatis, & gaudii specialiter causa succrescit, quo magis dum minori fungebamur officio, eorumdem fuimus laborum participes, & desiderii non expertes, quo singularius hæc a nobis ad Apostolatus culmen assumptis diligentiam promotionis exposcunt, quæ prius cooperationis tantummodo commune nobis, & aliis ministerium exigebant. Sed & tu, Princeps magnifice, te letanter in iis considera præducem, & letare per alios etiam tuos imitaturos exemplum tibi retributionis præmium, aliis convenientibus meritis adaugendum. Considera quod fortes animo, nec debiles viribus, qui prudenter sui operis afficiuntur ad exitum, quo plus fini propinquant, diligentius operantur. Sic & ii, qui in agone contendunt, quo minus restat de cursus instantia, eo currere nituntur instantius, & quo de victoria magis sperant, ad bravium plus aspirant. Eja igitur & tu fili, qui tantum in te ac aliis, & præcipue in dilecto filio nobili viro Andronico nato tuo sic desideratis dedisti principium tantum in sic accepto unionis perutilis opere processisti, eum præsto tibi fatearis potentiam virium, nec promptum diffitearis, aut diffiteri deceat animum; insta opportune, immo, si opus fuerit, etiam importunus In-*

insiste. Insta, ut quæ in te ipso cœpisti, feliciter in Prælatis, & aliis etiam ore ac opere compleantur. Suppleantur omnina quæ desunt, nec ulterius prætermittantur, aut differantur omissa. Cum igitur sicut non solum famæ, verumetiam missorum dudum ad te Nunciorum ipsius Ecclesiæ relatio perhibet & veritas, & tua nihilominus assertio habeat, quod totaliter a te hujusmodi negotium, ejusque dependet consummata perfectio, tuæ decet esse sollicitadinis, tuæ curæ, ut idem negotium celerem desideratæ, sed proculdubio nimium prorogatæ consequatur effectum; ideoque Nos, qui ad hoc summo desiderio suspiramus, tibi singulariter innitentes, ad id apud tuam Excellentiam, & cum ea quin potius, & per eam apud ceteros scilicet Prælatos, ac alios exacta diligentia procurandum, Venerabilem fratrem nostrum Bartholomæum Episcopum Grossetanum, & dilectos filios fratres Bartholomæum de Senis Ministrum Syriæ, Philippum Perusinum, & Angelum Urbevetanum Lectores Ordinis Minorum, viros Catholicæ fidei zelatores, scientia præditos, observatores voluntariæ paupertatis, & veræ humilitatis amicos, ad tuam præsentiam destinamus. Celsitudinem tuam rogantes & obsecrantes in Domino Jesu Christo, quatenus ipsos ob reverentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, ea, quæ tantum decet Principem, benignitate recipiens illos, quæ ad pleniorem ejusdem negotii consummationem, soliditatem, roburque solidius tam per te ipsum, quam per alios facienda suaserint, clementer audias, & ut efficaciter impleantur ad augendum retributionis tuæ præmium, & ampliandum laudis titulum, operosus intendas. Ceterum moram Apocrisariorum tuorum apud Sedem eamdem, quam ipsius Sedis vacatio, tibi, ut credimus, non ignota, & nostræ promotionis novitas induxerunt, habeat tuæ mansuetudinis circamspectio excusatam. Ad petitiones autem per eos coram felicis recordationis Gregorio, & Innocentio V. Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris nomine tuo propositas, & novissime in nostra, & Fratrum nostrorum præsentia repetitas, scimus per speciales litteras ejusdem prædecessoris Innocentii plene, prout suasit facti qualitas, fuisse responsum; quam quia nulla postmodum novitas immutavit, nec nos ad eas responsionem putavimus immutandam. Datum Viterbii IX. *Octobris anno* I.

Nomina Nunciorum.

EIDEM.

IV. *Ex more quemvis opificem conservatio sui operis afficit, & ad vitanda sollicite quæcumque contrarii etiam suspicionem inducerent, instinctus quasi naturalis inducit. Porro circa negotium unionis inter Latinos & Græcos, non sine multo & mutuo hinc inde labore promotum, eminent evidenter sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, nec sollicitudo dissimilis, nec dispar affectus. Siquidem felicis recordationis Joannis Papæ prædecessoris nostri tempore Apostolicis directis Magnificentiæ Tuæ litteris, nec unio eadem ex dissensione, quam inter te ex parte una, & carissimos in Christo filios nostros Imperatorem Constantinopolitanam, & Carolum Siciliæ Regem Illustres ex altera, temporalium subministrat occasio, dispendium sentiret, & in aliquo facti circumstantias non sub involucro verborum involvere, nec sub aliquo velamine velare studuit, sed revelata veritate dictorum Principum querelas aperuit, detexit instantiam, & propositum non celavit, nec omisit, sed ad communem cautelam, suæque puritatem conscientiæ conservandam pia denunciavit intentione pericula, quæ dissensio eadem comminatur. Ad quæ vitanda consultius prædictis Principibus exhortatis ad pacem, Magnificentiam tuam monuit, & rogavit attentius, paterno affectu nihilominus persuadens, ut proinde dubiis guerrarum consideratis, & vi-* Reg. Vatic. n. 144.

& vitatis eventibus, quos solent innumera dispendia prævenire, animum tuum ad concordiam præparans, & disponens ad pacem, ac vias, & modos, per quos inter te, ac Principes memoratos pax & concordia possent provenire, facilius diligenter excogitans illos Sedis Apostolicæ Nuntiis, tunc ad tuam præsentiam destinatis communicare, ac ipsos super eis informare curares. Et nihilominus Apocrisarios tuos animum, & plenum ad prosequendum eosdem modos & vias, & etiam consummandum, mandatum habentes infra certum terminum, in litteris ipsis expressum, ad sedem destinares eamdem. Sed ne & medio tempore per molestias vel injurias aliquas inter te, ac præfatos Principes posset exasperari negotium, ut ab illis abstineretur omnino, treugas aliquas, ad quas memoratos Principes variis indictionibus inclinarat, prout prædicti Nuntii tui suggererent, persuasit iniri. Super his autem nullo a Magnitudine tua recepto responso, ex eo nobis, & Fratribus nostris datur admirationis non injustæ materia, quod cum prædiceris vir esse consilii, vir magnæ prudentiæ, tantum ac tale spiritualis tui Patris consilium ne contempsisse diearis, taliter prætеriisti, nec ipsum facta prosequens, nec ad illud scripto, seu verbo respondens, præsertim cum habuerit hactenus tua instans, ac repetita petitio, quod ad Latinos & Græcos in caritate mutua solidandos tractatus erat temporalium præmittendus. Licet ejusdem Ecclesiæ circumspecta provisio non indigne a spiritualibus elegerit initium assumendum. Quia vero per hæc monitioni carorum insistitur, ad quorum utilitatem stimulis caritatis urgemur, quamquam ex parte tua non fuerit efficaciter præmissa, ut decuit, admissa monitio. Nos tamen propterea nequaquam desistendum a cœptis, sed ad conservationem unionis ipsius, & vitandum pervigili studio, quæcumque possent occasionem turbationis ejus inducere, præmissum affectum ejusdem Ecclesiæ prosequendum potius existimantes, Excellentiam Tuam attente rogamus, & affectuose monemus, exhortantes in Domino Jesu Christo, quatenus prudenter attendens, quanta ex hujusmodi sedatione discordiæ detur non solum utrique parti, sed etiam toti quasi Christianitati tranquillitas, quanta vitentur ex eo pericula, quam sit eadem animarum saluti congrua & soliditati tui, tuorumque status accommoda, juxta præmissas exhortationes, & persuasiones ejusdem tuæ matris Ecclesiæ, sine cunctatione aliqua pacis semitas prosequaris, & in excogitandis prædictis viis & modis venerabili fratre nostro Bartholomæo Grossetano Episcopo, & dilectis filiis fratribus Bartholomæo de Senis Ministro Syriæ, Philippo Perusino, & Angelo Urbevetano Lectoribus Ordinis Minorum Nuntiis nostris, circa illos, prout utilius fore putaveris, informandis, nullam ulterius negligentiam habiturus, Apocrisarios tuos, viros quidem idoneos, viros pacificos ad pacem & concordiam, ut præmittitur, animum, & mandatum habentes, infra quinque menses post receptionem præsentium destinare ad ejusdem sedis præsentiam non omittas, sed & ad compescendum hinc inde molestias, & injurias, quæ possent partium animos irritare circa treugas certi temporis cum dictis Principibus ineundas, eorumdem Nuntiorum nostrorum persuasionibus acquiescas. Pensans consultius, quod cum treugarum convencio ex utriusque partis consensu dependeat, non expedit alterutram partium certam formam eligere, sed ad communem & æqualem decet eam animos inclinare, nec aliquid petere, quod vel absurditatem sapiat, vel a justitia & ratione discordet. Datum ut supra.

Dile-

Dilecto filio nobili viro Andronico primogenito cariſſimi in Chriſto filii Michaelis Palæologi Imperatoris Græcorum Illuſtris, ſalutem &c.

V. *Age fili prudenter, & humiliter immenſa beneficia tui Creatoris attende; attende quanta tuæ juventutis auſpicia ſuæ dilectionis benedictione prævenit. Ipſe quidem, ut ſuæ circa te largitatis abundantiam in temporalibus taceamus, in te oculos interioris hominis ſuo lumine illuſtravit. Immiſit in tuæ mentis habitaculum lucem ſuam, dedit intelligere Catholicæ fidei veritatem, ut in montem ſanctum ſuum, in communionem videlicet & unitatem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ per profeſſionem ipſius fidei, recognitionem & ſuſceptionem Primatus ejuſdem Eccleſiæ, ſponſionem debitæ ſibi obedientiæ, abjurationem ſchiſmatis, quæ omnia tuæ teſtantur litteræ, quas noveris per Sedem Apoſtolicam grataunter & benigne receptas, ſuo ducatu deductus, tamdem in dilecta ejus tabernacula per continuationem bonorum operum feliciter adducaris. Ipſe ſic erga cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Michaelem Palæologum Imperatorem Græcorum Illuſtrem, genitorem tuum, & te ipſum pium direxit ejuſdem matris Eccleſiæ ſtudium, ut non ſolum per hæc ei, & tibi ſpiritualiter conſuluerit ad ſalutem, ſed & ſalubribus multiplicatis perſuaſionibus, quæ in aliis eidem genitori tuo tam a felicis recordationis Joanne Papa prædeceſſore noſtro, quam a nobis directis litteris exprimuntur temporaliter ad ſecuritatem ſtatus ſatagit provenire. Decet igitur ut & tu periculoſe de tantis gratiis non comperiaris ingratus eidem Creatori tuo, pro omnibus quæ tibi tribuit, aliquid gratitudinis pro tuæ poſſibilitatis viribus recompenſes. Cum itaque ad perfectiorem conſummationem unionis, jam per ipſius genitoris, & tuam ſollicitudinem promotæ, feliciter inter Latinos & Græcos, non ſolum quæ per ipſum & per te acta ſunt in Prælatis & aliis agenda ſuperſunt, ſed & alia nonnulla ſupplenda, ad quorum proſecutionem de tua cooperatione ſpecialiter confidentes, venerabilem fratrem noſtrum Bartholomæum Epiſcopum Groſſetanum, & dilectos filios fratres Bartholomæum de Senis Miniſtrum Syriæ, Philippum Peruſinum, & Angelum Urbevetanum Lectores Ordinis Minorum, viros Catholicæ fidei zelatores, ſcientia præditos, obſervatores voluntariæ paupertatis, & veræ humilitatis amicos ad ipſius Imperatoris, & tuam præſentiam deſtinamus. Magnitudinem tuam monemus, rogamus & hortamur attente in Domino Jeſu Chriſto, quatenus provide penſantes quod ſolum bene cœpiſſe non ſufficit, niſi perſeveranter uſque ad operis exitum perſiſtatur, ob reverentiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram, eiſdem Nuntiis te favorabilem exhibens, & benignum in iis, quæ ad perfectionem ſolidam dictæ unionis faciendæ ſuaſerint, & ſpecialiter apud ſæpefatum genitorem tuum, ut noſtris conſiliis & ſuaſionibus tibi, & eidem proculdubio, ut ſperamus, utilibus acquieſcat, ſollicitam operam ſtudioſus impendas. Per hoc etenim non ſolum tibi laudis titulum, & retributionis meritum ampliabis, ſed & ſtatui tuo conſultius, auctore Domino, providebis. Datum ut ſupra.* Reg. Vat. n. 145. Gratulatur pietati Andronici.

Venerabilibus fratribus Patriarchæ, Archiepiſcopis & Epiſcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, cæteriſque Prælatis Græcorum.

VI. *Fraternitatis tuæ litteras, frater Patriarcha, profeſſionem veræ Catholicæque fidei, quam Romana Eccleſia tenet, docet, & prædicat, aſpernationem & abnegationem antiqui ſchiſmatis, ut earumdem* Reg. Vat. n. 146.

litterarum verbis utamur, recognitionem & susceptionem Primatus ipsius Ecclesiæ, ac sponsionem obedientiæ spontaneam ad eamdem per te nomine tuo, & totius Synodi apud nos antea celebratæ, certo modo factas inter alia continentes, Sedes Apostolica benigne recepit, & eas diligenter inspiciens vestrum ad negotium unionis inter Latinos & Græcos, divino beneplacito incboatum, & carissimi in Christo filii nostri Michaelis Palæologi Græcorum Imperatoris Illustris, dilecti filii nobilis viri Andronici nati ejus, ac vestra solerti cooperatione promotum, quem eædem litteræ prætendebant, notavit affectum, probat multipliciter & commendat; super quo illi sacrificium laudis offerimus, & jubilationis hostiam immolamus, qui eorumdem Imperatoris, nobilis, & vestros oculos mentis aperuit, intellectum tribuens, & vos ad agnitionem veritatis adducens: & quidem, fratres & filii, letanter attendimus, & gratanter accepimus multa in eisdem litteris contineri professioni ejusdem veræ fidei consona, recognitioni dicti Primatus accommoda, obedientiæ sponsioni congrua, & abjurationi præfati schismatis opportuna. Verum cum in prædictis propenso consilio, & discussione sollicita ejusdem Ecclesiæ certa, quam esse decet in omnibus uniformem, forma sit prodita, per memoratos Imperatorem & nobilem acceptata, jam dudum per eorum Nuntios in generali Lugdunen. publicata Concilio, & ab ipsis nuper in personis propriis publice ac solemniter iterata, illam censuimus omnimodis observandam, præsertim cum expediat in iis uniformiter ab omnibus per hujusmodi unionem vivendi in fidei unitate procedi, & vos velut jam factos obedientiæ filios deceat ipsius Ecclesiæ vestræ omniumque matris fidelium & magistræ fideli magisterio per observationis promptitudinem humiliter adhærere, ac juxta ejus beneplacitum & dispositionem circa hujusmodi negotium adimplere sollicite omnia, & maxime illa, quæ ad ipsum consummandum plenius & solidius roborandum per Nuntios, novissime ad hoc missos ex ejusdem Ecclesiæ parte requisita, nec adimpleta fuerunt. Ideoque venerabilem fratrem nostrum Bartholomæum Episcopum Grossetanum, & dilectos filios fratres Bartholomæum de Senis Ministrum Syriæ, Philippum Perusinum, & Angelum Urbevetanum Lectores Ordinis Minorum, viros Catholicæ fidei zelatores, scientia præditos, observatores voluntariæ paupertatis, & veræ humilitatis amicos ad hæc inter cetera specialiter destinantes, Universitatem vestram rogamus & hortamur, obsecrantes in Domino Jesu Christo, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus juxta requisitionem ipsorum, omnes & singuli singulariter præmissam veram fidem profiteamini, recognoscatis & suscipiatis Primatum, abjuretis schisma, obedientiam promittatis. In his supradictam formam vobis per eosdem nostros Nuntios præsentandam studiose per omnia observando, & in ceteris, ut prædicitur, non impletis, ac aliis, quæ iidem Nuncii ad perfectam consummationem ejusdem negotii duxerint requirenda, ipsis acquiescendo humiliter, & cooperando efficaciter, quod idem negotium celeriter absque ulterioris moræ dispendio studio vestro perfectius consummatum, nos, qui anxio & immenso id desiderio affectamus, ac universalem Ecclesiam, sanctam Dei lætificet Civitatem, vobisque non solum apud nos ad uberioris favoris cumulum, sed apud retributorem bonorum omnium ad fœcundioris retributionis cedat augmentum. Datum Viterbii VIII. Idus Octobris, anno 1.

Recepta unio a Prælatis Græcorum.

VII. Tradito etiam longo, prudenti, circumspecto memoriali, seu instructione prædictis Legatis, cujus penes me exemplar, per varia diplomata plurima dedit indulta, magnamque fecit potestatem circa res quas-

quasque, suam Legationem & salvum conductum concernentes. Unum dumtaxat diploma Legationis instrumentum Fratribus datum, nos hic subministramus.

Venerabili fratri Bartholomaeo Episcopo Grossetano, & dilectis filiis Fratribus Bartholomaeo de Senis Ministro Syriae, Philippo Perusino, & Angelo Urbevetano, Lectoribus Ordinis Minorum, Nuntiis nostris &c.

Desiderantes ut ea, quae ad unionis inter Latinos & Graecos tractatae negotium consummandum, plenius & firmius roborandum, nec non & ad tollendum materiam turbationis, seu impedimenti unionis ipsius, quam inter Christianissimos in Christo filios nostros Imperatorem Constantinopolitanum, & Siciliae Regem Illustres ex parte una, & carissimum in Christo filium nostrum Michaelem Palaeologum Imperatorem Graecorum Illustrem ex altera, discordia super temporalibus subministrat, in litteris, quas per vos eidem Palaeologo, Patriarchae, & Praelatis & Clero Graecorum, & nobili viro Andronico ejusdem Imperatoris Graecorum Primogenito, destinamus, & in memoriali super illis sub bulla nostra vobis tradito plenius continetur, desiderato, Deo auspice, impleantur effectu. Volumus & discretioni vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad partes illas personaliter accedentes, tam circa praedictos Imperatorem, & Primogenitum, quam circa Praelatos, & alios praemissa studeatis exequi diligenter. Et ut illa commodius & facilius valeant provenire, vobis audiendi confessiones confiteri volentium, & eis salutarem injungendi poenitentiam pro commissis, ac ipsis absolutionis impendendi beneficium super illis, nisi forte talia fuerint, propter quae Sedes Apostolica sit merito consulenda, excommunicandi praeterea auctoritate Apostolica eos de partibus illis, quos negotii unionis ejusdem fore vobis constiterit turbatores, cujuscumque praeminentiae, conditionis, aut status existant, & in terras ipsorum interdicti sententias proferendi, necnon & procedendi alias spiritualiter & temporaliter contra ipsos, & terras easdem, prout utilitati negotii, consideratis ejus circumstantiis, videritis expedire. Absolvendi quoque juxta formam Ecclesiae Latinos & Graecos tam Clericos, quam laicos illarum partium ab excommunicationis sententia, quam pro violenta manuum injectione in Clericos, & personas Ecclesiasticas incurrerunt, nisi adeo gravis fuerit, & enormis excessus, propter quem ad sedem eamdem oporteat haberi recursum, & dispensandi cum eisdem Clericis super irregularitate, si quam contraxisse noscantur, se sic ligati divinis officiis immiscendo. Concedendi etiam securitatem plenariam nostro & Ecclesiae Romanae nomine Nuntiis Imperatoris, Primogeniti, & Praelatorum ipsorum pro negotio supradicto ad sedem praedictam venire volentibus, vobis ac vice nostra in praedictis partibus existentibus usque ad certum tempus, quod eis duxeritis praefigendum, plenam & liberam praesentium auctoritate concedimus facultatem. Datum Viterbii VII. *Idus Octobris, anno 1.* Reg. Vat. n. 147.

VIII. Missos ab Abagha Orientalium Tartarorum Rege Legatos ad Concilium Lugdunense, atque icti foederis initia retulimus superius; mox hominem allicuit Gregorii X. benignitas a legatis relata, ut alios ad sedem destinaret Apostolicam, per quos ad avunculum suum Magnum Cham, seu Imperatorem Tartarorum, & ad se mitti rogabat viros Apo- Tartari petunt mitti sibi Evangelii Ministros.

stolicos, qui & Catholica fide imbuerent, & sacro intingerent baptismate filios, atque ex exercitu & familia, qui fieri vellent Christiani. Gratum hoc nuncium pervenit sedente Joaone XX. cogitatumque est ex tempore de mittendis dignis operariis. Sed infelici morte Pontifice sublato, expectandus fuit alter cujus auctoritate mitterentur. Nicolaus in demortui locum suffectus, idoneos hujus rei ministros judicans Minoritas, quorum in hoc ipso opere, & aliorum ex Tartaris Principum conversione industriam jam probaverat Ecclesia, ex eisdem assumpsit Fratres Gerardum de Prato, Antonium de Parma, Joannem de sancta Agatha, Andream de Florentia, & Matthæum de Aretio, viros doctos & religiosos, quos hoc anno misit ad Quolibey Imperatorem, & Abagham Regem; datis ad utrumque litteris, quæ sequuntur.

Mittuntur quinque Minoritæ.

Excellenti & magnifico Principi Abaghæ Regi Orientalium Tartarorum Illustri, viam agnoscere veritatis.

Reg. Vatic. n. 13.

IX. *EXultavit & exultat in Domino Romana Mater Ecclesia in iis, quæ grata felicis recordationis Joanni Papæ prædecessori nostro, & ejus Fratribus accepta quamplurimum Joannes Vassalli miles, & Jacobus Vassalli, Magnificentiæ tuæ Nuncii, eisdem prædecessori, & Fratribus ex parte tua quædam contenta litteris, & quædam expressa vivæ vocis oraculo portaverunt. Sub tuo namque nomine præsentatæ per eosdem Nuncios eidem prædecessori litteræ sicut asseritur, continebant, quod si Christianum exercitum in Terram sanctam transfretare contigerit, tu Terram tuam, & provisionem victualium ipsius exercitus Christiani, necnon & personam tuam, ac potentiam tui exercitus contra inimicos Christianæ fidei, videlicet Sarracenos devota promptitudine offerebas. In fine vero continebatur earum quod eisdem Nuntiis in omnibus, quæ pro parte tua dicerent, crederetur, sub qua credulitate rem Deo placitam, eisdem prædecessori & Fratribus, inter quos nos tunc officium Cardinalatus habebat, amabilem retulerunt. Est quidem res ipsa digna letitia, plena jubilo, tota divinæ laudis extollenda præconiis, quæ si factis dicta frequentibus confirmentur, salutem tantarum continet animarum, videlicet quod voluntas & desiderium sit carissimi in Christo filii nostri Quolibey Magni Chami Imperatoris, & moderatoris omnium Tartarorum Illustris, Avunculi tui, qui jam dudum fuisse asseritur baptizatus, & tuis inhæret affectibus, personas aliquas ad vos per Romanam Ecclesiam destinari, per quas in Christiana fide, vos, filii, populique vestri instrui valeatis, & ab eisdem prædicti filii vestri, & alii de utriusque populo, seu exercitu baptizari. Lætetur ergo mater Ecclesia si sponso suo Jesu Christo, misericordi operante clementia, tot possit filios per baptismi lavacrum generare. Lætetur & Pastor Ecclesiæ si Christiana plebs suis temporibus tanti populi quasi infinito numero augeatur. Quid mirum si cœtus exultet angelicus in tantarum perditarum ovium obtenta salute, cui, secundum Evangelicam veritatem unius peccatoris pœnitentia super nonaginta novem justis prædicatur acceptior? O nostra beata tempora, si diebus nostris tale ac tantum gaudium possemus illi cœlesti Curiæ præsentare! Sane quæ per easdem litteras tua obtulit prompta devotio, grataanter eorumdem prædecessoris, & Fratrum non immerito sensibus adhæserunt. Grandia enim sunt, immo maxima reputamus, quæ sic devote porrigit, & sic prompte promittit tuæ Celsitudinis magnitudo. Nec est verisimile, quin digitus Dei circa hoc operetur in te, quod tantus zelus ad negotium Christi cor tuum videtur ascendere, ut teipsum, populi tui robur, terram, ac victualia contra inimicos*

Offert auxilium cōtra Sarracenos.

Magnus Cham Christianos petit mitti qui Tartaros baptizent.

Luc. 15. 4.

micos Christi deliberaveris exponenda. Super eo vero, quod de præfatis personis per eamdem Ecclesiam transmittendis prædicti Nuncii, sub prædicta credentia retulerunt, dictus prædecessor grata sibi quamplurimum tua per eosdem Nuntios facta inquisitione commotus, certos nuncios propter hoc ad partes illas decreverat destinare, quos ad id diligenter accinctos, superveniens obitus prædecessoris ejusdem, ab imposito eis itinere non indigne retraxit. Unde nos post alicujus decursum temporis ipsius Christi Vicarius, & beati Petri, disponente Domino, licet immeriti, successores effecti, super omnia, quæ nobis ex injuncto incumbunt Apostolatus officio, ad tuam omniumque salutem nostræ intentionis dirigimus aciem, ad hanc præcipue mentis nostræ firmamus affectum, circa eam diligenti studio & studiosa diligentia vigilantes, ut errantes ad viam veritatis reducere, omnesque Deo lucrifacere, sua nobis cooperante gratia, valeamus. Unde tibi de oblato succursu actiones referimus gratiarum, & quod super præmissis expediat cum tempus adfuerit, prout rerum & temporum exegerit qualitas, salubriter, dante Domino, disponemus. Pro sua quoque prædicti Cham, filiorum, populique sui, tua, populique tui procuranda salute servitutis nostræ debitum exsolventes, fratres Gerardum de Prato, Antonium de Parma, Joannem de sancta Agatha, Andream de Florentia, & Matthæum de Aretio Ordinis Minorum latores præsentium, viros religione conspicuos, honestate vitæ pudicos, morum claritate decoros, & sacræ scripturæ scientia præditos, ut tu, filii, populusque tui ipsum Dominum Jesum Christum Salvatorem nostrum salutaribus eorum eruditionibus agnoscendo, ac ab eis illi ex vobis, qui nullum baptismum hactenus, vel non in forma debita receperunt, In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, Amen: *auctoritate nostra secundum ritum, quem in hoc eadem servat Ecclesia Christi baptismate baptizati, nomen suum gloriosum, quod est super omne nomen, Christianæ fidei observatione colatis, de Fratrum nostrorum consilio, duximus destinandos. Quibus etiam per nostras litteras & oraculo vivæ vocis injunximus, ut opportuno tempore, juxta prudentiæ tuæ motum, ad præfatum Cham se personaliter conferant, ut & ibi circa salutem animarum procurent, juxta datam ipsis divinitus gratiam ac Deo miserante, perficiant quod eorumdem asseruit relatio nunciorum, & Christi operante clementia, devota mente cupimus, & speramus. Ideoque Magnificentiam tuam monemus, rogamus, & hortamur attente, quatenus eosdem Fratres Minores, seu illos ex eis, quos ad te pervenire contigerit, si forsan eorum aliquem mors, vel casus aliquis a prosecutione injuncti eis per nos itineris impediret, imo potius nos in ipsis pro divina, & nostra reverentia benigne recipiens, & honeste pertractans super iis, quæ tibi ex parte nostra de susceptione baptismi, & instructione Christianæ fidei, ac ipsius observantia, & aliis, quæ salutem respiciunt animarum, retulerint fidem indubitatam adhibere procures, eos cum securo conductu ad præfatum Cham, cum expensarum, & aliorum necessariorum provisione, matura deliberatione transmittens. Et nihilominus cum nos propter viarum pericula, longitudinem itineris, & incertitudinem temporis, per quod eosdem in partibus illis oporteat immorari, nequiverimus eisdem in determinata, & certa necessariorum sufficentia providere, quamdiu ipsos in partibus illis morari contigerit, provideas diligenter, ac sufficienter eisdem in eundo, morando, ac redeundo ad nos, de securo conductu, & necessariis opportunis, ut ipsi ad præsentiam nostram, & prædictorum Fratrum nostrorum cum optato fructu tanti populi speratæ salutis, læti de suis laboriosis operibus tute valeant remeare. Christianos autem confluentes ad loca tuæ ditioni subjectu, vel morantes*

rantes in eis tuæ Magnificentiæ commendamus, & ut ipsos favorabiliter prosequens protectione tuæ potentis dexteræ munias, & defendas, ut per hoc & alia, quæ, ut speramus, exercebis opera caritatis, & gloriam in præsenti, & æternæ retributionis præmium recipias in futuro. Nos enim & Fratres nostri divinam clementiam suppliciter exoramus, ut sic tibi, & filiis eisdem dies prosperitatis adaugeat, & actus nostros dirigat ad salutem, quod vobis, populo, exercituque prædictis cum Catholicis in lucis ambulantibus claritate in felicibus vestris successibus, æterni Patris oculi delectentur. Datum Romæ apud sanctam Petrum Kalend. Aprilis, anno 1.

Carissimo in Christo filio Quolibey Magno Chamo, Imperatori, & moderatori omnium Tartarorum salutem &c.

Reg. Vatic. n. 14. X. PLasmator hominis Deus de parentis protoplasti fraude facta generi humano patienti compatiens, ut hominem redimeret peccati labe collapsum, quem ad imaginem suam, similitudinemque formaverat, quemadmodum legis ænigmata figurabant, & sanctis Patribus promissum fuerat in Prophetis, ex nimia caritate misit in mundum filium suum unigenitum Dominum nostrum Jesum Christum, sibi coæternum, & majestate potestatis æqualem, factum ex muliere, ex cujus sacro utero, non ex virili semine, sed sancti Spiritus operatione conceptus, inde pariendi completo tempore, permanente gloria maternæ virginitatis, egressus, cunctis visibilem se ostendit, & tamdem illos, pro quorum salute de excelso solio ad sollum infimum mundi descenderat, salutaribus institutis informans, & viam vitæ ipsis indice perfectæ doctrinæ demonstrans, post sanctæ conversationis exempla, post evangelicæ instructionis eloquia, postquam se verum hominem, verum Deum, ac Dei Filium sacris Scripturis, signis & virtutibus comprobavit, licet esset impassibilis divinitate, vera tamen, quam assumpserat, humanitate passibilis, dignatus est sub diræ Crucis supplicio mortem pati, ut pœnali præsentis vitæ fine pœnam mortis perpetuæ, quam protoplasti posteritas ipsius incurrerat transgressione, finiret, & de amaro calice suæ mortis temporalis hauriret homo vitæ dulcedinem sempiternæ. Pro humani ergo redemptione generis se hostiam exhibens, illud suæ salutis hoste prostrato, de opprobrio servitutis eripuit ad gloriam libertatis cœlestis, sibi patriæ ostium reserando, & deinde licec passus, mortuus, & sepultus ut homo, die tertia tamen a mortuis divina virtute resurgens, ac testibus præordinatis a Deo suam veram resurrectionem, per quam & nostram firmiter speramus, & credimus, manifestans, ipsos ad prædicandum Evangelium omni creaturæ, ac baptizandum omnes gentes, In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti in universum mundum, tamquam salutis humani generis angelos destinavit: & demum eisdem videntibus, ut iidem Ascensionis, qui & Resurrectionis testes existerent, in cœlum elevatus ascendens, Vicarium sibi beatum Petrum reliquit in terris, cui animarum curam, ut earum saluti prospiceret, amoris ejus constantia trinæ professionis argumento probata commisit, tradens sibi claves Regni cœlorum, per quas ipse suique post eum successores potestatem aperiendi omnibus, & claudendi ejusdem Regni januam obtineret, ac in eis in dispensatione cœlestis gratiæ summæ potestatis auctoritas resideret. Hæc ergo ipsis imminet ex Apostolatus officio cura præcipua, salutem quærere singulorum, hanc exemplo Salvatoris pendentis in Cruce sitit Christi Vicarius; hanc piscando perquirit piscatoris Petri successor: hæc Civitatem Dei obtentam lætificat, hæc etiam in umbræ mortis regione degentibus, per vias gra-

gradientibus tenebrarum aliquibus sperata præsagii mentem summi Pastoris exhilarat, officium excitat cura promovere sollicita, quatenus ambulantes in tenebris videant lucem magnam. Porro ab olim in eo Romana mater exaltavit Ecclesia, & felicis recordationis Joannes Papa prædecessor noster lætitiæ incrementa suscepit, quod de te per Abagham Regem Orientalium Tartarorum Illustrem, nepotem tuum, suis extitit auribus intimatum, videlicet quod dudum te gratia divina præveniens, mentem tuam sua misericordi virtute commovit, ut semitas erroris abjiciens, vias incederes veritatis, recipiendo Christi baptismum, ut sic regeneratus in Christo, populo fidelium jungereris. Ex hoc tua fertur accensa devotio, ut sacrosanctam Romanam reverearis Ecclesiam, cultum diligas Christianum, & ipsos Christianos sub ditionis tuæ degentes imperio caritative foveas, favoribus munias, benigne pertractes, ac ipsos in libertate conserves, & in tantum prout asseritur, gratia te divina prosequitur, quod natos tuos ad agnitionem Christi, & ejus, quam prædicavit, & docuit veram fidem, pervenire desiderans, eos de auctoritate Romanæ Ecclesiæ appetas baptizari, ut ab ipso Christo dici valeant veraciter Christiani, & veteribus erroribus derelictis, per viam veritatis euntes, per bona opera suas animas possint reddere Creatori, nec hoc tantum in filiis, quinimo in toto tuo exercitu affectas, sicut fertur, impleri. O, si ita sit, laudanda paternitas, quæ suos filios, ne pereant, dirigit ad salutem! O ducatus fidi Ducis errantis exercitus, dignis laudum præconiis attollendus, qui ductos in devium reducere conatur ad viam, exercet suis studiis ut errans exercitus a noxiis retrahatur exercitiis, & ad salutaria dirigatur! O summi Dei laudanda clementia, quæ tantum populum, tantis erroribus, tanto tempore excæcatum, oculis suæ pietatis aspiciens, semitas aperit, ut perducatur ad lucem! Confirmet autem Deus, quod operatus est in te, tuque a Deo tibi factam gratiam devota mente conserva, ut & ipse, quam cœpit, adaugeat quousque hæc scintilla tenuis sua, quæ prævenit, sequente gratia in ardorem transeat salutiferæ caritatis. Cum autem idem Abagha dicto prædecessori suis litteris, & nuntiis, sicut asseritur, intimarit, quod tuis, ut dictum est, inhæret affectibus, personas aliquas ad te per eamdem Ecclesiam destinari, per quas in Christiana fide plenarie instrui, & ab eisdem dicti filii tui, & alii de tuo exercitu baptizari possitis, prædictus prædecessor ejusdem Abagha grata commonitione commonitus, certos nuncios propter hoc ad partes illas decreverat destinandos, quos ad id diligenter accinctos, superveniens obitus prædecessoris ejusdem, ab imposito eis itinere non indigne retraxit. Unde nos, qui tunc Cardinalatus officium gerebamus, post alicujus decursum temporis ipsius Christi Vicarius, & Petri, licet immeriti, disponente Domino, successores effecti, super omnia, quæ nobis ex injuncto incumbunt Apostolatus officio, ad tuam omniumque salutem nostræ intentionis dirigimus aciem. Ad hanc præcipue mentis nostræ destinamus affectum circa eam diligenti studio, & studiosa diligentia vigilantes, ut errantes ad viam veritatis inducere, omnesque Deo lucrifacere, sua nobis cooperante gratia, valeamus. Verum quia humanæ conditionis renitente natura, uno eodemque tempore diversis locis præsentialiter adesse nequimus, ne ullatenus negligere videamur absentes, ad eos viros discretos, & providos transmittimus vice nostra ipsorum ministerio, circa illos Apostolicæ servitutis debitum exolventes. Hinc est, quod in ipsis nostræ promotionis exordiis, quæ præmissa sunt cum fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus recensentes, pro tua, filiorum, populorumque prædictorum procuranda salute, dilectos filios Fratres Gerardum de Prato, Antonium de Parma,

Joan-

Joannem de sancta Agatha, Andream de Florentia, & Matthæum de Aretio Ordinis Minorum, latores præsentium, viros religione conspicuas, honestatis vita pudicos, morum claritate decoros &c. ut in proxime præcedenti diplomate, verbis competenter mutatis, usque ad præmium recipies in futuro: *Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Nonas Aprilis, anno 1.*

XI. Legatis vero per multa diplomata multa concessit privilegia, eaque gravissima & singularia, ampla in alios auctoritate concessa; quod missionis præcipuum est instrumentum, hic placuit offerre.

Fratribus Gerardo de Prato, Antonio de Parma, Joanni de sancta Agatha, & Andreæ de Florentia, ac Matthæo de Aretio Ordinis Minorum in terras Tartarorum proficiscentibus, Nuntiis nostris.

Reg. Vat. n. 15.

Æterni Pastoris, licet immeriti, vices tenentes in terris supra vires nostras per hoc nobis onus incumbere noscimus, sed ad id nos esse potissime obligatos advertimus, ut de salute cunctorum incessabili sollicitudine cogitemus. Hanc profecto ferventi desiderio cupimus, vigili attentione perquirimus, & quantum nobis ex alto permittitur, vehementi studio procuramus. Sed licet mens nostra urgentibus agendis innumeris meditatione multiplici distrahatur, numquam tamen ab illa oculum nostræ intentæ considerationis avertit. Imminet enim nobis compassionis ac doloris multa materia, quod videmus plurimos diabolica fraude deceptos cordis cæcitate perire, nonnullos, qui viam salutis prorsus ignorant, multos vero quoniam ab ea damnabiliter declinarunt. Quare oportet ne in commissi nobis officii executione id quod magis expedit, per negligentiam omittamus, ut animarum ipsorum periculis, quibus possumus remediis obviemus. Rogantes Altissimum, quod errantibus, ut in viam possint redire justitiæ, veritatis suæ lumen ostendat, ut cognoscentes veram lucem, quæ Christus est, illa respuant, quæ huic inimica sunt nomini, & ea quæ sunt apta sectentur. Cum autem sicut Magnificus Princeps Abagha Rex Orientalium Tartarorum Illustris, felicis recordationis Joanni Papæ prædecessori nostro, ejusque fratribus, inter quas nos tunc officium Cardinalatus habebat, suis litteris & nuntiis intimavit, carissimus in Christo filius noster Quolibey, Magnus Cham, Imperator, & moderator omnium Tartarorum Illustris, qui Christianus asseritur, & ipse plenis expectent affectibus personas aliquas ad partes illas per Romanam Ecclesiam destinari, per quas ipsi, filii, populique sui possint in christiana fide instrui, & ab eisdem personis prædicti filii, & populi, aliique de ipsorum exercitibus baptizari. Nos Christi Vicarius, & beati Petri, disponente Domino, licet immeriti, successores effecti, prædicti Abaghæ grata nobis quamplurimum perceptione commoti, ut pro tantorum Principum, & populorum procuranda salute servitutis nostræ debitum exolvamus, ad vos quos novimus viros religionis claritate fulgentes, morum honestate decoros, & diversarum virtutum titulis divinitus insignitos, ac litterali scientia multipliciter circumfultos, propriam mentem convertimus, & oculos fiducialiter aperimus, ut vobis de quorum studiosis operibus fructus utiles, Deo placitos & nobis acceptos speramus, & credimus proventuros, super hoc onus nostræ sollicitudinis imponamus. Vos igitur ad partes easdem de fratrum nostrorum consilio, tamquam salutis Angelos ad exercendum inibi opus Dominicum, juxta professæ religionis officium, prudenter accinctos, duximus destinandos; devotioni vestræ præsentium tenore ac in remissionem peccatorum om-

omnium injungentes, quatenus sperantes in illo, qui suorum gressus dirigit in salutem, illuc fiducialiter accedatis, & eosdem Abagbam, filios, populos, & alios de exercitibus supradictis, juxta datam vobis ab Altissimo gratiam, ad receptionem sacri baptismatis, & cognitionem veræ & orthodoxæ fidei attentis monitis, efficacibus exhortationibus, & instructionibus ipsius fidei generaliter, & singulariter inducatis, ut divina cooperante clementia, & sermonem vestrum misericorditer confirmante, prædicti Cham & Abagha, filii & populi, ac alii memorati in professione ac observatione Catholicæ fidei fidelium populis aggregentur, & per omnipotentiam divini nominis salvi fiant. Ut autem in præmissis eo securius procedatis, quo per nos sicut his & aliis, quæ ad commissum vobis spectant officium, majori fueritis auctoritate muniti, vobis & cuilibet vestrum præsentium tenore concedimus, ut in eisdem partibus ubi, quando, & quoties expedire videritis, proponere verbum Dei, & constitutis ibidem, etiam si aliqui sint excommunicatione ligati, in verbis, officio, & cibo ac aliis secure communicare, ac ipsos Abagbam, filios, populos, seu quoscumque alios converti ad unitatem Christianæ fidei cupientes, recipere, & baptizare, juxta formam quam in hoc eadem servat Ecclesia, libere valeatis. Liceat etiam vobis communiter vel divisim, ibidem redeuntibus ad obedientiam Sedis Apostolicæ, qui sunt excommunicatione ligati, absolutionis beneficium, juxta formam Ecclesiæ impertiri, & super eo dispensare cum ipsis cujuscumque conditionis extiterint, qui sacros receperunt ordines, & divina celebrarunt officia sic ligati, nisi tales fraudulenter se ad partes illas pro his obtinendis gratiis transtulissent. Et ut ii, qui ad Ecclesiæ Catholicæ redierint unitatem, quod inter suos habitent, eisque communicent. Similiter quoque concedimus, ut omnium fidelium dictarum partium confessiones audire, ac ipsis injungere pœnitentias salutares, & excommunicatos a canone, vel alio modo, juxta prædictam formam, absolvere, dummodo injuriam & damna passis satisfaciant competenter, ac occisores quoque Clericorum, & Religiosarum personarum in prædictis partibus constitutos absolvere: dummodo Ecclesiis, Monasteriis, & personis per hoc læsis condignam satisfactionem impendant, fundare de novo ibidem Ecclesias in locis, ubi non sunt ad hæc distinctæ diœceses, & diœcesani Episcopi non habentur, & taliter fundatis idoneos instituere Rectores, & illis, qui de præfatis populis noviter fuerint conversi dare licentiam, ut uxores suas, cum quibus in gradibus a lege divina non prohibitis contraxerunt, valeant retinere, dum tamen talis retentio ipsos conjuges ad mortale non pertrahat, & fieri possit absque contumelia Creatoris; & de causis matrimonialibus, quas in partibus illis ad audientiam vestram, seu cujuslibet vestrum deferri contigerit, legitime cognoscere, ac discordantes inter se ad invicem quod ad pacem & concordiam redeant, & quod inordinate viventes de suis excessibus, sicut justum fuerit, & expedire videritis, satisfactionem exhibeant, compellere per censuram Ecclesiasticam libere valeatis. Volumus insuper, quod in terris, & locis, in quibus vos hospitari contigerit, in illis specialiter partium prædictarum, in quibus residentiam facietis, etiam si ibidem Ecclesiæ, vel oratoria non existant, missam & cetera divina celebrandi officia, & in eisdem partibus benedicendi Cœmeteria, indulgentias dandi, vota commutandi, ac vestes sacerdotales, altaria, pallas, & corporalia per eos, qui ex vobis sunt presbyteri benedicendi, ubi Catholicorum Episcoporum copia non habetur, necnon omnia alia & singula faciendi, quæ ad augmentum divini nominis, & ampliationem Ecclesiæ fidei, ac reprobationem, & irritationem illorum, qui sacris traditionibus contradicunt, sicut pro loco

Magna eis conceduntur privilegia.

& tempore videritis expedire, communiter & singulariter liberam licentiam habeatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kalend. Aprilis, anno 1.

XII. Quamplures sub hoc tempore Minoritas ad Tartaros perrexisse, & multos ex eisdem convertisse, mihi indicant sequentes litteræ Pontificiæ, in quibus Philippus Episcopus Firmanus, Apostolicæ Sedis Legatus in partibus Hungariæ admonetur, eosdem carere subsidio & auxilio Episcopali; atque se velle hunc defectum supplere.

Venerabili fratri Philippo Episcopo Firman. Apostolicæ Sedis Legato.

Reg. Vat. n. 180. Minores multos convertunt ex Tartaris. Vult in confinibus Tartarorum creari Episcopum.

SIcut dilectus filius Minister Provincialis Fratrum Ordinis Minorum Regni Hungariæ nobis significare curavit, quamplures Fratres ejusdem Ordinis inter Tartaros commorantur, qui fidem Christi gratiosis studiis annunciantes eisdem, multos ex eis ad fidem ipsam, divina cooperante gratia, converterunt. Cum autem nullus sit ibi Catholicus Episcopus, qui eosdem Fratres ad sacros Ordines valeat promovere, & Civitas de multo posita in confinibus Tartarorum jamdudum per prædictos Tartaros destructa fuerit, nec inibi Episcopus, & alii Catholici habitatores extiterint quadraginta annis, & amplius jam elapsis; Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus pro utilitate animarum, si Episcopus inibi, ut prædicitur, esse consueverit, de proventibus ad Sedem Apostolicam spectantibus, si qui provenire possent, ne vilesceret Pontificalis auctoritas..... & aliis circumstantiis diligenter inquisitis, quod de præmissis inveneris, nobis per tuas litteras harum seriem continentes, studeas fideliter intimare. Datum Viterbii Nonis Octobris, anno 1.

XIII. Ad aliam efferam gentem voluit etiam Pontifex mittendos hos inconfusibiles operarios, verba vitæ recte tractantes. Scripsit itaque ad Ministrum Hungariæ, ut ad Cumanos destinaret ex suis Fratribus, quos idoneos judicaret prædicatores, & sacramenti Baptismi, quem conferri conversis indulsit, prudentes ministros.

Ministro Provinciali Ordinis Fratrum Minorum Regni Hungariæ.

Reg. Vat. n. 179. Jubet mitti Minores ad baptizandos Cumanos.

EX tuis & aliorum Fratrum tui Ordinis claris operibus fragrantiam suavitatis assumimus, & benigne speramus, quod ad hoc principaliter vestra desudet intentio, ut lucrifaciatis Christo animas verbo pariter & exemplo. Quare de te plenam in Domino fiduciam obtinentes, discretioni tuæ præsentium auctoritate committimus, ut Fratres ejusdem Ordinis, quos ad hoc idoneos esse cognoveris, de consilio aliquorum discretorum Fratrum tuæ Provinciæ ad Cumanos, qui ad suscipiendam fidem Catholicam dispositi esse videntur, transmittere valeas, ut eis prædicent verbum Dei, tibi & per te Fratribus illis, qui jam missi sunt illuc, vel quos propter hoc mitti contigerit, nihilominus concedentes, ut illos, qui ad fidem prædictam converti voluerint, possint juxta ritum, quem in talibus Romana observat Ecclesia, baptizare. Datum Viterbii Nonis Octobris, anno 1.

XIV. Gravissime & prudentissime egit cum Rodulpho Imperatore, ut stabilita, & firma omnia jura vellet Ecclesiæ Romanæ, ac nova donatione tolleret omnem ambiguitatem vel defectum, si quæ essent, circa

ea

ea quæ ex liberalitate & pietate Cæsarum possidebat. Christiane & pie justis votis Rodulphus subscripsit, & fratrem Conradum Ministrum Fratrum Minorum superioris Germaniæ, Nuncium & Procuratorem suum misit ad Pontificem, data ei plenaria potestate, omnia illa in rem Ecclesiæ Romanæ confirmandi, quæ primum nomine Rodulphi Otto Præpositus sancti Guidonis Spirensis, Regalis Aulæ Cancellarius, in Concilio Lugdunensi Gregorio Pontifici coram Patrum consessu pollicitus fuerat; & quæ Lausanæ coram eisdem Pontifice & Cardinalibus idem Rodulphus olim spoponderat, atque obtulerat. Is itaque Conradus Romam veniens, in Palatio Apostolico apud sanctum Petrum, in consistorio publico præsentatis litteris a Rodulpho Rege Romanorum, Viennæ anno Domini MCCLXXVIII. XIV. Kalend. Februarii datis, coram Nicolao Pontifice & Cardinalibus tam antiquis, quam noviter ab eo creatis, omnia supradicta nomine ejusdem Regis innovavit, promisit, obtulit, approbavit, & sacramento roboravit, cum pacto quod eadem supradicta Rodulphus cum primum signa Imperii accipiet, Bulla aurea Sedi Apostolicæ data, ex formula privilegii confirmaret. Actum fuit Romæ hoc anno, IV. die mensis Maii, Indictione VI. præsentibus, atque instrumenti tabulam subscribentibus Bonifacio Ravennatensi, & Joanne Barensi Archiepiscopis, cum aliis Prælatis & viris nobilibus, quarum adhuc integrum & illæsum asservatur autographum in Archivo Romano.

Minister Minorum Germaniæ Nuncius Rodulphi.

Vide Speculator. par. 2. tit. de rescripti præsentatione §. fin. n. 18.

Confirmat nomine Imperator. omnia jura Ecclesiæ.

XV. Ut omnia hæc ad perpetuam rei memoriam firmius consisterent, ea voluit repetita, & bulla aurea confirmata per ipsum Rodulphum. Remisit proinde in Germaniam eumdem Fratrem Conradum, qui juxta tenorem sequentis instructionis omnia cum Imperatore tractaret; & insuper de componendis controversiis inter eumdem Romanorum, & Siculorum Reges diligentem operam adhiberet. Ex decem quæ in regesto sunt hujus tractatus tabulis, damus sequentem.

Remittitur à Pontifice ad Imperatorem.

Dilecto filio fratri Conrado Ministro Fratrum Minorum superioris Alemanniæ salutem, &c.

Cum te ad carissimum in Christo filium nostrum Rodulphum Regem Romanorum Illustrem pro certis negotiis remittamus, sic te gerere volumus in iis, quæ tibi imminent facienda. In primis eumdem Regem ex parte nostra cum benedictionis dulcedine salutabis. Item præsentabis sibi litteras nostras, quæ incipiunt: Intima mentis nostræ *&c. Item alias quæ incipiunt:* Ad tuæ devotionis augmentum. *Item alias quæ incipiunt:* In aliis quæ tibi diriguntur. *Deinde facias ratificari, innovari, recognosci, confirmari, & de novo concedi, & nihilominus in tua præsentia corporali præstito juramento firmari per ipsum Regem omnia & singula, quæ per te facta fuerunt suo nomine coram nobis, prout continentur in quinque instrumentis confectis per manus Magistri Pauli de Reate Apostolica auctoritate, & nunc Cameræ nostræ Notarii, tuo sigillo signatis, quorum tenores tibi de verbo ad verbum facimus exhiberi: Ita quod de prædictis quinque instrumentis ratificandis fiant quinque alia sub aurea bulla Regis, videlicet de quolibet unum secundum notam, quam tibi tradi fecimus, quæ incipit:* In nomine Domini Amen. Nos Rodulphus Dei gratia Rex Romanorum semper Augustus. Ad æternam rei gestæ memoriam recognoscimus & fatemur, *&c. Proviso quod in diversitate ratificationum prædictorum quinque instrumentorum verba competentia factis, cum discretione & maturitate muten-tur,*

In litteris Cameral. n. 7.

tur, & ordinentur, sicut per eamdem notam instructio tibi datur; diligenter attendens, quod inter testes alios, qui in ratificationibus hujusmodi apponentur, ponantur Principes, & alii Nobiles cum subscriptionibus eorumdem. Item per ea, quæ in tenoribus privilegiorum Romanorum Imperatorum propriis oculis inspexisti, referendo ipsi Regi, quomodo Civitas Bononiæ, Ravennæ, & ceteræ aliæ Civitates, & loca, quæ in litteris directis eidem Regi expressius nominantur, ad nos, & Romanam Ecclesiam clare & distincte pertinere noscuntur, quorum etiam privilegiorum tenores per te dicto Regi sub bulla nostra transmittimus; inducas eumdem Regem ut omnia, & singula, quæ tam in declarando, quam in recognoscendo, & de novo etiam concedendo, atque donando, & alia faciendo, prout in notis, quas tibi tradi fecimus, quarum una sic incipit: Summa Reipublicæ tuitio, *&c. Et reliqua*, In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis. Rodulphus, divina favente clementia, Rom. Rex semper Augustus. Ab eo solo, *&c. continentur prompte ac liberaliter faciat nobis super his suas litteras, secundum formam ipsarum notarum, sub bulla aurea concedendo, & nihilominus omnia & singula, quæ fecit in nostra, & nostrorum Fratrum præsentia Magister Gottifredus Præpositus Ecclesiæ Solien. Salzeburgen. diœc. ipsius Regis Protonotarius, de Mandato Regis ejusdem, facias confirmari, secundum formam, quam fecimus tibi exhiberi, & procures attentius per dictum Regem litteras & nuntios fideles, utiles & aptos ad talia, qui fideliter & clare, prout decet, expediant, nec involvant, ad partes illas solemniter destinari, per quos ea quæ idem Rex fecerit in prætactis, solemniter publicentur, & ad omnium notitiam deducantur, & per eosdem circa prætacta omnia faciant, & integre impleantur, quæ nobis necessaria, vel utilia videbuntur. Item quia multum inhæret nostris affectibus, ut inchoati tractatus solidandæ concordiæ inter carissimum in Christo filium nostrum Carolum Siciliæ, & prædictum Rodulphum Romanorum Reges Illustres, dante Domino, compleantur, & intentionis nostræ sit super iis per vias, quas poterimus, dare operam efficacem, ne ex defectu procuratorii, vel mandati ex parte ipsius Romanorum Regis bonum tantæ concordiæ contingeret impediri, vel etiam retardari, procurare studeas diligenter, quod idem Rex Romanorum mittat speciales Ambaxiatores, & Nuntios ad nos cum plenaria potestate tractatus resumendi prætactos, illosque prosequendi, necnon consummandi, & circa dictam concordiam, caritatem, amicitiam, ac fœderis unionem ordinandi, componendi, paciscendi, transigendi, compromittendi, promittendi, & confirmandi cautionibus opportunis, & omnia alia plene, libere, generaliter, & specialiter faciendi, quæ in solemnitate, ac expeditione tanti negotii requiruntur, absque conditionali adjectione, salvo jure, vel demembratione Imperii, aut alia simili, cum tales clausulæ captiosæ plurimum videantur, cum intendamus ab eodem Rege Siciliæ ad solidationem prædictæ concordiæ potestatem similem procurare. His autem per sollicitudinem tuam cum omni celeritate qua poteris, plenarie adimpletis, cum privilegiis, litteris prædicti Regis, & aliis, quæ petimus infra instans festum Nativitatis beatæ Virginis, vel Kalendas futuri proximi mensis Octobris, ad nostram præsentiam revertaris, intentionem ejusdem Regis Romanorum in his & aliis, quæ tibi commiserit nobis fideliter relaturus. Intendimus enim quod sive Rex ipse mittat alios nuntios, sive non, tu nihilominus ad nos in prætacto termino in omnem eventum negotii redire aliquatenus non omittas. Ceterum prætacta, quæ in memoriali hujusmodi continentur, & eorum quodlibet, sic attente percurras, diligenti sollicitudine investiges, ac sollicita diligentia pro-*

Committitur ei concordia tractanda inter Reges.

se-

sequaris, quod nihil per incuriam negotio tanto depereat, nihilque super iis tuæ negligentiæ valeat imputari, quin potius diligentiam tuam possimus exinde merito commendare. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Junii anno 1.

XVI. Ex his litteris, iisque quas ad Palæologum datas exscripsimus superius, plene constat quam aberrent, qui vel Græcorum, vel Germanorum Imperatorem in Carolum Siciliæ Regem concitare voluisse Nicolaum temere scribunt. Etenim nihil tam concupierat, quam omnes ab armis revocare, atque inter eos pacis fœdera stabilire, ut vel oblatæ tabulæ, atque aliæ multæ in hunc dumtaxat finem conscriptæ, aperte testantur. Poterat Nicolaus, si quemadmodum impostores fingunt, odio Caroli flagraret, Rodulphum sponte in arma ruentem, acrius impellere in vindictam ejus, quam mentiuntur injuriæ, & in occasiones, quas comminiscuntur captandas familiæ ditandæ, atque ampliandæ: Verum non is Nicolao animus fuit, ut vel malum malo rependeret, vel in ordinem eum redigere cuperet, ut potius Rodulpho imperaverit, ne in Italiam penetraret, neve exercitum præmitteret, antequam cum Carolo ei bene convenisset. Audivit Pontificem Imperator, atque fratrem Conradum supradictum suum Nuncium remisit, una cum Magistro Gottifredo Præposito Ecclesiæ Soliensis Salzeburgen. diœcesis suo Protonotario, qui referrent quid illi cum Carolo intercederet, quantumque Majestati Imperatoriæ decederet, si Rex Siciliæ, & titulo Senatoris Romani, & potestate Vicarii Etruriæ præemineret. Ceterum nec quidquam de candore Nicolai dubitavit, quin potius totum illi arbitrium pacis stabiliendæ permisit, ut is Apostolica auctoritate conditiones concordiæ proponeret, cognosceret, decerneret, remque bono publico definiret. Constant omnia hæc ex Imperatorio diplomate dato in Castris apud Dian. hoc anno Nonis Septembris, Indictione VI. Regni anno V. Constat etiam ex Epistola 7. Nicolai Pontificis in Regesto Vaticano data Romæ apud sanctum Petrum II. Idus Decembris post destinatos a Gregorio X. Innocentio, & Adriano V. varios Legatos pro componendis controversiis inter hos Reges, etiam a Joanne successore in eamdem curam missum ad Imperatorem fratrem Bartholomæum de Amelia Ordinis Minorum.

Hoc anno n. 4. Papir Masson. & ex cod. Ciac. in Nicol. III. & alii.

Liberatur a calumnia Nicolaus Pont.

XVII. De bellorum motibus comprimendis, & feriendo fœdere, vel induciis statuendis cum Palæologo, ejusque Legato salvo-conductu concedendo egit cum eodem Carolo, & Philippo Constantinopolitano Imperatore per varias litteras, in quibus nihil tam se desiderare profitetur, quam ut pacifice viverent Principes Christiani, & ad Romanæ Ecclesiæ unitatem omnes convenirent. Ex multis hujus aurgumenti tabulis damus sequentem.

Hortatur Carolū Regem, ut det salvum conductum legatis Palæologi.

Regi Siciliæ Illustri.

Sicut tuam novimus Excellentiam non latere, felicis recordationis Joannes Papa prædecessor noster, certis ad partes Græciæ super tractatu spiritualium prosequendo Nuntiis destinatis, carissimum in Christo filium nostrum Michaelem Palæologum Imperatorem Græcorum Illustrem per suas sub certa forma litteras diligenter monuit, & induxit, ut super temporalibus, quæ inter carissimum in Christo filium nostrum Philippum Imperatorem Constanti-

Reg. Vatic. nu. 153.

tinopolitanum Illustrem, ac teipsum ex parte una, & eum ex altera, dissensionis materiam subministrant, animum suum habilitans & disponens ad pacem, ac vias, & modos excogitans, per quos posset super eisdem temporalibus sedari discordia, & concordia provenire super illis, prædictos ejusdem Prædecessoris Nuncios informare, suos Apocrisarios ad pacem animum & mandatum habentes prosecuturos eosdem modos & vias, ad ejusdem prædecessoris præsentiam infra certum tempus in eisdem litteris comprehensum destinare curaret. Et ne interim hinc vel inde molestiæ, vel offensæ procederent, inter eos certas treugas certi temporis persuasit iniri. Verum quia super his adhuc optatus exitus non provenit, Nos Venerabilem fratrem nostrum Bartholomæum Episcopum Grossetanum, & dilectos filios fratres Bartholomæum de Senis Ministrum Syriæ, Philippum Perusinum, & Angelum Urbevetanum Lectores Ordinis Minorum, ad partes Græciæ ad prosequendum, quæ circa tractatum spiritualium inter Latinos, & Græcos opportuna reputavimus, destinantes, super temporalibus memoratis per nostras sub certa forma litteras apud dictum Palæologum eamdem monitionis, inductionis, & persuasionis instantiam iteramus. Ideoque Serenitatem Regiam monemus, rogamus, & hortamur attente in Domino Jesu Christo, quatenus prudenter considerans, quod sedatio dissensionis ejusdem spiritualiter & temporaliter est multipliciter utilis, & ob hoc nobis valde votiva super dictis treugis ineundis ita provideas, & ab eodem Imperatore Constantinopolitano provideri procures, quod vel inibi opportuno tempore ipsius Imperatoris Constantinopolitani, & tui Nuncii cum mandatis sufficientibus sint parati pro treugis ineundis eisdem, & ipsis firmitatibus opportunis, & debitis roborandis, vel si ipsi Imperatori, & tibi non videtur hoc posse in partibus illis de facili fieri aut securitatibus debitis roborari, cum Apocrisarios ejusdem Palæologi, juxta præmissam nostram instantiam, venire contigerit, ejusdem Imperatoris Constantinopolitani, & tuis Nunciis ad hoc concurrentibus coram nobis, ad omnia sufficienter instructis, tam super ipsis treugis, quam super principali negotio libere, & efficaciter, auctore Domino, procedatur. Datum apud Castrum Capranicæ. XV. Kalend. Novembris anno 1.

XVIII. Perquam impense etiam laboravit in sedandis turbulentis motibus, & præveniendis bellorum tumultibus inter Philippum Gallorum, & Alphonsum Castellæ, & Legionis Reges valde discordes, ex causis superius allatis. Nullum non movit hac in re lapidem, nulli pepercit labori, sæpius orans, deprecans, exhortans, auctoritate compellens, ut ea quæ pacis sunt, potius amplecterentur, quam arma, quæ frequentius in subditorum damna, & innocentum oppressionem procedunt. Angelos pacis jam elegerat superiori anno Joannes Pontifex Joannem Vercellensem (quem Viterbiensem ex errore Bzovius, & Petrum de Parma ex alio crassiori vocat Ciaconus) Ordinis Prædicatorum Magistrum Generalem, & Hieronymum Asculanum Ordinis Minorum Ministrum item Generalem, quos eidem muneri addicendos sub fine anni proxime elapsi successor Nicolaus judicavit. Misit etiam tamquam interlocutores, & qui plenius omnia voce referrent ad Gallum, Joannem de Viterbio Procuratorem Ordinis Prædicatorum, quem Bzovius Magistrum judicavit Generalem; ad Hispanum, Benevenutum Ordinis Minorum doctum prædicatorem, & virum gravem, mox Episcopum Eugubinum, datis etiam ad Simonem de Bria tituli sanctæ Ceciliæ Cardinalem tunc Legatum in Gallia cum potestate magna, pro sacro bello instaurando, litteris, ut

Anno 1277.

Prædicatorum & Minorum Generales mittuntur ad pacificandos Reges.

Bzov. an. 1278. n. 18. & 25. Ciac. in Nicol. III. Inter litteras curiales Regesti ep. 3. 4. 5. & 6.

ut his Nunciis in hoc tractatu prosequendo consilio adesset, & auxilio.

XIX. Creatis autem hoc anno 1. Idus Martii Cardinalibus, & inter hos electo prædicto Hieronymo Asculano, assumptoque in Patriarcham Hierosolymitanum ejus socio Joanne Vercellensi, addidit Pontifex paci tractandæ tertium Nuncium Gerardum Blancum, ex villa Gainaco Parmensi, tituli SS. XII. Apostolorum, presbyterum Cardinalem, locumque designavit, quo Regii procuratores cum plenitudine potestatis ad paciscendum, conveniendum, & controversias tollendum coirent, Civitatem Tolosanam. Sed dum expectat ex data a Regibus fide, per præmissos prævios Nuncios Joannem, & Benevenutum explicata, cuncta in eadem urbe pacifice obeunda, Hispanus suos mittere noluit, ea prætensa ratione, Civitatem præscriptam in Dominio Galli sitam, remotam nimis ab oris Bethicis, quas a Maurorum quotidianis incursibus præsentem oportebat defendere, neque alio se suosve, quam Perpinianum, aut Bajonam venturos. Doluit Pontifex se elusum, irritosque tot conatus Legatorum; aspera proinde data epistola obtentas excusationes refellente, tandem eo itum est, post longas unius alteriusque anni moras, & inanes Pontificis operas, ut data acceptaque fide a Castellano, Gallo, & Aragonio Regibus (quorum hic postremus puerulos Regis Galliæ nepotes, Ferdinandi Principis defuncti filios, circa quorum jus in successione Regni disceptabatur, uti diximus superius, Setabi in arce, tuta custodia penes se retinebat) in colloquium descendere, & de omnibus controversiis coram agere placuerit. Eo consilio Gallus Salvaterram accessit, Bajonam Castellæ Rex in Tarbellis sitam, in finibus Aquitaniæ. Ut coram de conditionibus agerent, Sancii astu impeditum est, ne a patre, in nepotes haud obscure propenso, aliquid contra suam dignitatem impetraretur. Sermonum tantum minister Carolus Tarenti Princeps, Siculi Regis filius, ultro citroque uti commearet impetratum, neque quidquam tamen perfectum est, cum omnia consilia Principum Sancii artibus eluderentur, tametsi æquissima petere Galli videbantur: Alphonso puero Giennium urbem Regis nomine dari, ut Regum Castellæ beneficiario. Soluto eo Conventu Gallus, & Aragonius Reges Tolosam inter se collocuturi convenerunt, nihilo majori quam priori colloquio, operæpretio: prorsus ut Regem Gallum ludibrio habere viderentur. Monpellerii tantum principatum, quoniam de eo controversia erat, Rex Gallus jurejurando est pollicitus, se Jacobo Baleari Regi relicturum, gratissimumque Sancio Principi accidit, Galli Regis opera, tantaque contentione nihil a Regibus, quod ad puerorum quidem commodum pertineret, esse impetratum. Patris tantum inconstantiam verebatur, ne ætatis commiseratione ad nepotes respiceret: nam mutatæ voluntatis non levia extabant indicia: multique qui Principum offensas acriter speculantur, Alphonsum Regem variis criminationibus in filium concitabant, eum Reipublicæ procurationem universam occupasse, omnia pro arbitratu invertere, Regis auctoritatem contemptui habere. Erat Alphonso ingenium varium, flexibile, multiplex, pudenda actionum inconstantia, cum ætate effecta major. Ne vero ad bellum inter duas potentissimas nationes procederetur, neque Reges manus consererent in tantis animorum commotionibus, & contendentes de Regno, Gallo pro nepotibus, Hispano pro filio, arma suspenderent, Pontificis pietati, & paternæ debetur sollicitudini. Quatuor vel quinque instituit hac de re legationes, missis Ecclesiæ Principibus, & scriptis ultra viginti Epistolis gravissimis, quas ex Va-

Adjunguntur alii hujus tractatus socii.

Joan. Maria lib. 14. c. 4. An. 1277. n. 7.

Quid tandem actum.

Habentur in append. litterarum Curialium f. 69. 74. & deinceps.

Vaticano Regesto curavi exscribi. Unius vel alterius dabimus exemplar in operis appendice.

Creatur Cardinalis Præfectus Minorum. Ciac. cit.

XX. Dum in hac legatione abesset Hieronymus Minister Generalis, ob præclara merita, & perpessos pro Ecclesia labores, creatus est S. R. E. Cardinalis tituli sanctæ Potentianæ. Errat in eo Ciaconus, quod in Hispaniam dicat ablegatum, ad curiam redeuntem Patriarcham Hierosolymitanum designatum, eum honorem cum dignitate Cardinalatus commutasse, & cum Gerardo Cardinale tituli XII. Apostolorum iterum in eam Provinciam ablegatum. Nihil horum subsistit; etenim ex ipsis Pontificiis habetur Epistolis in Franciam missum, atque ibi existentem Cardinalem creatum, neque illum, sed socium Joannem Vercellensem Ordinis Prædicatorum Primicerium, Patriarchatu Hierosolymitano donatum; Gerardum item collegam datum in Galliis hærenti, non ex Italia denuo abeunti. Assumptionis suæ nuncium ab ipso Pontifice per has litteras accepit.

Hieronymo quondam Fratrum Minorum Generali Ministro sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali.

Reg. Vatic. n. 24. Amos 9. 11.

XXI. *Summus omnium Magister & opifex, ore prophetico inquiens:* Suscitabo Tabernaculum David, quod cecidit; *ac post pauca subjungens;* & ea quæ corruerant, instaurabo, *Vicarios suos pro tempore futuros instruxit in Ecclesia Dei reparare quæ decidunt, & ut necessarios Ministros ipsius, quos sortis humanæ fragilitas frequentius subtraxit, & diutius manere non sinit, remedio vicissitudinariæ substitutionis instauret, & hinc nos, non sine multa mentis amaritudine, recensentes solemnes a paucis retro temporibus in sacrosancta Romana Ecclesia cecidisse columnas, & multiplicatas in ipsa ex multorum Cardinalium subtractione ruinas illas, prætactam secuti doctrinam, cum Fratribus nostris frequenti & perpensa deliberatione præhabita, implere studuimus, subtractorum vices aliis dilectis, ut credimus, & electis a Domino de ipsorum Fratrum consilio subrogatis, ut eidem piæ matri Ecclesiæ pro patribus filii nascerentur, quorum consilio dirigi possit in dubiis, & fulciri suffragiis in adversis. Inter quos ad personam tuam, quam virtutum Dominus multis virtutibus insignivit considerationis convertentes intuitum, te in Presbyterum Cardinalem ipsius Ecclesiæ duximus assumendum. Licet itaque ad supportanda nobiscum ejusdem Ecclesiæ onera, tua foret admodum apud Sedem Apostolicam præsentia opportuna, ne tamen negotium tuæ, ac dilecti filii Fratris Joannis Ordinis Fratrum Prædicatorum Magistri prudentiæ commissum, aliquod ex absentia tua dispendium patiatur, de tuo ad sedem eamdem reditu certo modo duximus ordinandum, nostrum circa hoc beneplacitum per alias nostras litteras communiter tibi, & eidem Magistro directas apertius exprimentes, quod prout opportunitas facti concesserit, prosequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum IX. Kal. Maii, anno I.*

In litteris Curial. epist. 24. 25. & 27.

Invitus dignitatem admittit.

XXII. Cum his misit alias litteras ad eumdem & Prælatos Ecclesiarum, omniumque Religionum, ut ultra statutam pecuniæ summam, sibi & socio præfato Joanni hac legatione fungentibus quotidie præstandam, jam designato Cardinali ampliori familia, & majoribus sumptibus indigenti largius succurreretur. Ad lætum, & honorificum nuncium vir probus & religiosus non ambulavit in magnis, neque exaltavit animam suam

suam: imo se tanto honore indignum humiliter sentiens, rescripsit ad Pontificem, ultra suas vires & merita esse beneficium, & potiori viro conferendum: neque dum in Gallia detentus est, subsidia Ecclesiarum admisit. Amplius resisteret, & dignitatem omnino excuteret, nisi timeret (ipse ajebat) Ordinem suum offendere, vel Fratribus nocere, inter quos dicebat se malle conversari, & in humilibus obsequiis inservire, quam Cardinalitio eminere fastigio. Ex inscriptione etiam illa Pontificii diplomatis *Hieronymo, quomdam Fratrum Minorum generali Ministro* (ex qua obviam notatur contra Ciacon. citatum nullam fieri mentionem Patriarchatus, quem pro more Pontifex explicuisset, si ille prius obtinuisset) sublatam in eosdem Fratres potestatem judicavit, neque illorum regimini voluit se amplius immiscere, donec Pontifex novo rescripto curam Ordinis gubernandi imposuit hoc tenore verborum.

Fratri Hieronymo Presbytero Cardinali.

Prudentiæ tuæ circumspectam industriam ex tuis laudabilibus actibus aperte colligimus, & illam multipliciter in Domino commendamus. Nam sicut nuper ad nostrum pervenit auditum, postquam te in Ecclesiæ Romanæ Cardinalem assumpsimus, quia te quondam Ministrum Ordinis Fratrum Minorum missæ tibi litteræ nostræ describebant, tu Ministri Generalis officium exercere ulterius dubitasti. Verum quia dictus Ordo ad præsens carere dicitur directore, nos circa ipsum, quem in domo Domini prælucere conspicimus, & corde tenemus, paterna sollicitudine vigilantes, ut nihil inibi quovis defectu posset excrescere, quod odorem tuæ famæ reprimeret, vel ejus decorem obnubilet, sed potius, Deo propitio, protegatur a noxiis, salubria semper incrementa suscipiat, & pacis affluat ubertate, præsentium tibi tenore mandamus, quatenus donec circa id aliter provisum extiterit, prædicto vaces, & intendas officio, sicut ante assumptionem hujusmodi faciebas, & illud, ac ea quæ ad ipsum pertinent, plene, ac libere, & specialiter circa dispositionem loci, & temporis celebrandi Capituli generalis, prout ad laudem Dei, & quietem dicti Ordinis expedire cognoveris, exequaris. Datum Viterbii VIII. *Idus Julii, anno* 1.

Reg. Vat. n.41. Jubet Pontifex ut retineat præfecturam Ordinis Minorum.

XXIII. Præter hunc alium eadem creatione designavit ex Minoritis Cardinalem Bentivengam de Bentivengis Aquaspartanum, Provinciæ sancti Francisci, Tudertinum Episcopum a Joanne XX. creatum, ut supra diximus, quem prius confessarium & familiarem habuit Pontifex Nicolaus. Duplici honore in ipsa assumptione affecit, & Episcopatus Albanensis, in quo eum præcessit sanctus Bonaventura, & majoris Pœnitentiarii. Vir fuit doctus, & rebus agendis idoneus. De eo ita Paulus Cortesius: *Bentivenga Tudertinus, Theobaldus Brittannus, Matthæus & Neapoleo Ursini, maxime laudari poterant, propterea quod ab his numquam sit scribi & disputari destitutum, multaque ab his in Theologia scripta feruntur, quæ jam aut vetustate arefacta latent, aut in publicum supposititi nominis usurpatione prodierunt.*

Creatur Cardinalis frater Bentiven. *Ann. 1276.*

XXIV. Cæsum hoc anno die XXVI. Augusti Ottogarum Regem Boemiæ contra Rodulphum Cæsarem præliantem, primum Znoymam delatum scribit Dubravius, deinde translatum Pragam, & in Cœnobio D. Francisci ab illo ædificato majore pompa sepultum. Sed quod ad Monasterium attinet alias diximus ex eodem auctore, illud a Primislao Ot-

Ottogarus Rex Boemiæ moritur. *Dubrav. lib. 17. hist. Boem. Tom. 2. an. 1234. n. 4.*

togaro hujus cognominis primo ædificatum: fortasſis hic inchoavit, ille abſolvit, vel refecit.

Frater Tellius fit Archiepiſcopus Braccarenſis.

XXV. Aliquot etiam ex Minoritis evexit hoc anno ad infulas Pontificias; fratrem Tellium Miniſtrum Provinciæ Caſtellæ ad Archiepiſcopatum Braccarenſem in Luſitania primum, qui & de primatu cum Toletano contendit, per aſſumptionem Ordeonii ad Cardinalatum, & Epiſcopatum Tuſculanum vacantem, aſſumpſit. Abſenti merita & bona fama hanc ei dignitatem conciliarunt, quem tamen pro conſecrationis munere obtinendo, voluit Pontifex videre præſentem: *Militanti Eccleſiæ* VIII. Idus Aprilis. Groſſetanam in Etruria, ſub Archiepiſcopo Senenſi Eccleſiam, & conſecrationis munus ſuis manibus impendit fratri Bartholomæo, cujus opera uſus eſt poſtea in legatione Conſtantinopolitana, quam ſupra retulimus: *Militantis Eccleſiæ*. V. Idus Aprilis, deditque litteras ad Ildebrandinum Comitem de ſancta Flora, & Ildebrandinum de Pitilliano Comitem Tuſciæ Palatinum, ut ejuſdem Eccleſiæ jura in ſuis terris conſiſtentia benevolo favore protegerent, & defenderent. Nepeſinæ Eccleſiæ in Provincia Romana, & ditione Pontificia per mortem Laurentii Epiſcopi paſtore deſtitutæ præfecit Fratrem Thomam Minoritam a ſe ipſo conſecratum, ad quam regendam prius ipſius Eccleſiæ Capitulares elegerunt fratrem Bartholomæum de Corbonaria Minoritam, ſed denegata ſibi a ſuo Prælato regulari licentia hoc regimen ſuſcipiendi, in ſua humilitate permanſit. Litterarum idem eſt initium ac præcedentium. V. Idus Auguſti. Eugubii in Umbria ſub Archiepiſcopatu, & Ducatu Urbinate conſtituit Epiſcopum fratrem Benevenutum, quem ad Caſtellæ Regem legatum diximus pro concordia ineunda cum Gallo: *Debitum officii*. Nonis Junii. Joannem Martini ab Eccleſia Gadicenſi in Bætica, cui præfectum diximus ſuperius, ad Egitanienſem in Luſitania per mortem ſui conſodalis fratris Walaſci vacantem tranſtulit: *In diſpenſatione miniſteriorum*. IX. Kalend. Januarii. Paulo autem antea in curia obiit Walaſcus; nam ex regeſto Pontificio conſtat, cum ſub fine Octobris vixiſſe, nam in epiſtola CLXXXVII. ſcripta apud Burgum ſancti Joannis XI. Kalend. Novembris conceditur ei facultas teſtamentum condendi. „ Hoc anno V. Idus Martii, promotus eſt a „ Nicolao Pontifice frater Franciſcus Monaldi Balneoregienſis ad Ec„ cleſiam Melphienſem in Lucania, Pontifici Romano immediate ſubje„ ctam. Anno ſequenti V. Idus Martii translatus eſt ad Eccleſiam Ur„ bevetanam, & anno MCCXCV. ad Florentinam.

Frater Bartholomæus Epiſcopus Groſſetanus.

Frater Thomas Epiſcopus Nepeſinus.

Frater Beneventus Epiſcopus Eugubinus.

Anno hoc n. 17.

Frater Joannes Martini Gadicenſis.

Frater Walaſcus Epiſcopus Egitanien. moritur.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Frater Franciſcus Melphien. Urbevetan. Florentinus.

XXVI. Dum vero in legatione Gallica Pariſiis hærerent Hieronymus & Joannes Generales Minorum, & Prædicatorum Præfecti exorientes aliquando controverſias inter utrumque ſodalitium omnino tolli cupientes, ex diſcretorum earumdem Religionum Patrum conſilio quædam ſtatuerunt, quibus pax & caritas deinceps nutrirentur; videlicet ut a mutuis detractionibus, & contentionibus abſtineretur; religioſo honore utrinque præveniretur, hoſpitia benevole paterent; dubia & quæſtiones litigioſæ ad Prælatos referentur per illos decidendæ; offenſionem præbentes, vel injuriam ferentes Provincialibus denunciarentur, hi pœnam infligerent, & offenſi ad ulteriorem vindictam non procederent. Hæc & alia ſalubriter inſtituta epiſtola encyclica ad univerſas Provincias ſunt tranſmiſſa. Similem præſcriptam concordiam per Generales Joannem Parmenſem, & Humbertum jam diximus.

Chron. 24. Gener. Marian. l. 3. c. 3.

Pax reformatur inter Prædicatores & Minores.

Tom. 3. an. 1255. n. 11.

XXVII. Ibidem etiam exiſtens Hieronymus Generalis, de multorum

rum Fratrum consilio condemnavit, & reprobavit doctrinam fratris Rogerii Bacconis Anglici sacræ Theologiæ Magistri, de quo nos alias, propter aliquas novitates suspectas, & præcepit omnibus Fratribus, ut nullus eamdem sequeretur, aut amplecteretur, sed potius vitaret ut suspectam, & ab Ordine reprobatam, & ipsum auctorem carceribus mancipavit. Prævenit etiam illius aut sequacium querelas Pontifici, quod factum erat, scribens, & rogans ut actum confirmaret. Erat hic Vir miri ingenii, subtilioris quam felicis, nulla erat litterarum facultas, in qua non esset exercitatissimus, & in sacra Scriptura ultra omnes versatissimus. Sed ea quorumdam indoles, ut dum non plus sapiant, quam oporteat, atque ultra communem, receptamque doctrinam quidquam novi non dicant, nihil se dixisse putent. Non ea debet esse in sacris doctrinis libertas dicendi vel opinandi: in aliis liberalibus scientiis quod novum, gratum; in istis quod vetustum, securum; sua antiquitate sacræ litteræ commendantur: sat sua vetustate consistunt: *Omnino res Christiana sancta antiquitate stat, nec ruinosa rectius reparabitur, quam si ad originem censeatur.* Joannes Pitseus gentilem suum Rogerium hunc ita excusat. *Dum Mathematicas scientias, & Philosophiam, maxime naturalem, curiosius forsan, quam par erat, inspiceret, profundius contemplaretur, & penitius penetraret; tam arcanas inde traxit consequentias, & tam mirabiles rerum reconditarum intulit conclusiones, ut apud imperitum vulgus haberetur mirus præstigiator, apud quosdam etiam non indoctos de Magicis artibus vehementer fuerit suspectus; imo & a malevolis tamdem graviter accusatus. Super quibus, sive vulgi suspicionibus, sive malevolorum accusationibus, ab Hieronymo de Esculo Ordinis totius Ministro Generali ferunt eum Romam vocatum, & jussu Clementis Papæ IV. examinatum, vix satis se de nimis periculosa curiositate purgasse, & ideo ad tempus carceribus mancipatum fuisse. Sed salvo meliore judicio, hic locum habet versus ille Ovidianus.*

Fructus obest, peperisse nocet, nocet esse feracem.

Certe malum hoc in parte non videtur homini, nisi ex suo bono: nam secundum illud, & profundum litteratissimi hominis ingenium difficilia multa invenit, quæ aliorum ingenia si alta, a se non inventa dolebant, & ex invidia accusabant; si vulgaria, ne inventa quidem capere poterant. Itaque ex invidia, vel ex ignorantia calumniabantur, & condemnabant illa, quæ suam vel effugerant industriam, vel superaverant captum. Porro Bacconus aliquando Romam misit discipulum suum Joannem Londinensem ejusdem Instituti Monachum, ad præfatum Pontificem cum libellis, & instrumentis Mathematicis a se compositis, & suæ Sanctitati auctoris nomine præsentandis, ut ex illis colligere posset Pontifex eum longe penitius, quam vulgus Doctorum, citra omnem artem illicitam, has scientias non inspexisse solum, sed etiam penetrasse. In eo tamen errat Pitseus, quod Romam vocatum dicat, cum in Gallia subierit judicium, neque hoc potuit incidere in tempus Clementis IV. quo Hieronymus adhuc non erat Generalis Minister. Quod de ejus libris ad Pontificem transmissis scribit, hoc accidit prius, & sub Clemente, uti nos narravimus superius.

XXVIII. Tunc etiam coram eodem Præfecto accusatus frater Petrus Joannes Olivi ex Provincia Provinciæ Custodia Narbonensi, & Conventu Bitterensi, quia tractatulos quosdam de beata Virgine conscripsit, quibus novas etiam opiniones immiscuit. Voluit ultra mensuram Virginis præconium efferre, easque laudes tribuere, quæ neque ipsi Virgini pro-

Rogerii Bacconis doctrina reprobatur.

Ann. 1266.

Tertul. lib. 1. adver. Marcio. cap. 21.

Comendatur & excusatur Bacconius.

Ann. 1266.

Examinatur doctrina Petri Joannis Olivi.

profecto placerent: etiamsi communiter asseratur, in Virgine laudanda excedi non posse, quippe quæ major sit omni laude; attamen ea quidam comminiscuntur, quæ vere laudes non sunt, sed ineptiæ: *Honor Reginæ judicium diligit, Virgo Regia falso non eget honore, veris cumulata honorum titulis, infulis dignitatum*. Laudari vult, sed discrete. Perlegit Primicerius hujus Opuscula, in quibus dum auctorem excessisse judicavit, jussit ut ipse propriis manibus ea traderet incendio. Confestim ille obediit, & absque ulla animi commotione in Ecclesiam descendit sacrum facturus. Admirati Fratres, interrogarunt quomodo post tantam confusionis mortificationem, absque expiata saltim conscientia per confessionem sacramentalem de commoto in superiorem animo, accesserit ad altare? Respondit, pacatissimo hæc animo fecisse, nec voluptuosius pro suo captu illa scripsisse, quam pro Prælati imperio combusisse. Jacturam item minimam fuisse, quando, si oporteat, liberum & facile fuerit eadem vel potiora reficere. Fassus est postea Primicerius in Apostolica Sede constitutus, dum de hujus Petri vita, & doctrina coram eo ageretur, non tam ad supplicium, quam ad mortificationem hoc ei præcepisse, & luxuriantem ingenii subtilitatem voluisse putare, exuberantisque ingenii tumorem supprimere; & quæ de beata Virgine disserebat, non tam erronea, quam nova & singularia fuisse.

Bern. epist. 174.

XXIX. Prælibanda hic istius Petri nativitas, & conversatio, ut alias æquius de eodem efformari possit judicium in multis rebus, quarum non semel ab æmulis insimulabatur. Ortus in Castro sanctæ Mariæ Sirignani in Gallia, oblatus est a parentibus sancto Francisco in prædicto Conventu Bitterensi anno ætatis XII. & Christi nati MCCLIX. quare valde errat Franciscus Penna eum viguisse, vel emersisse asserens circa annum Domini MCCXX. temporibus Cœlestini III. neque tunc etiam regnabat Cœlestinus, qui creatus est anno MCXCI. Hujus Petri conversatio mire placuit universis, quippe ingenium vividum, mores optimi, incessus gravis, verba seria magnam ei apud suos conciliarunt auctoritatem, & multiplici doctrinarum facultate apud exteros egregiam obtinuit opinionem. Baccalaureus Parisiis creatus, indefesso studio pietatem, mansuetudinem, humilitatem, & sanctam coluit paupertatem, aliis factus norma disciplinæ, atque ad eas tandem ascendit virtutes, ut spiritu prophetiæ multa vere prædixerit, & curandæ animæ multos præmonuerit. Tendebant tunc alii in laxiorem vitam non secundum spiritum, sed secundum carnis indulgentias, placidum sibi, aliisque vivendi genus efformantes, quibus Petrus hic se opposuit, modo, juxta doctrinam Apostoli, arguens, modo obsecrans, alias severe increpans, quorum contra se excitavit invidiam. Alii vero ei inseparabiliter adhærebant, & vitam venerantes, & doctrinam sequentes, quorum sequela amplius cruciabat inimicos, donec in eum conspirarunt, & in multis accusarunt scrutantes in scrutationibus suis, ut suis locis dicemus. Præter ceteros, valde doctrinæ & personæ ejus addicti Raymundus Gualfredi Minister mox Generalis, & Ubertinus de Casali. Plurima pie scripsit Opuscula, quorum alias dabimus catalogum.

Ortus & conversatio Petri Joannis.

Penna in comment. direct. l. 2. schol. 25. Chron. antiq. Marian. l. 3. c. 1. Marc. 2. par. lib. 5. c. 23. Antonin. tit. 24. c. 9. §. 11. & 13.

Reprehendit libere disciplinæ regularis dissolutionem.

Hinc excitatæ contra eum turbæ.

XXX. Floruerunt sub hoc tempore in Ordine alii viri præstantissimi, e quibus horum recurrit memoria Joannis Peccami Angli, patria Cicestriensis, ut traditur. Ipse certe in regesto Cantuariensi in litteris ad Abbatem Cluniacensem fatetur, se non procul ab Hewensi Cœnobio educatum, ab eodem se liberaliter adjutum, beneficiique accepti memo-

Floret sub hoc tempore Joannes Peccamus.

moriam ingrate non depofuiffe, fed paratum fe illi gratificari oftendit. Quantumvis humili loco natus, alto tamen ingenio præditus afpiravit ad magna, paulatimque virtutum fuarum meritis obtinuit. In prima adolefcentia litteris operam dedit Lutetiæ Parifiorum, magiftro præcipue fancto Bonaventura, deinde Oxonii facræ Theologiæ fupremam lauream Doctor, & primam in eadem facultate cathedram Profeffor accepit. Demum Parifiis publice Magiftrum fententiarum prælegit, utrobique facram Scripturam expofuit, & irrepentes tum quafdam vocum novitates erudite confutavit, imo penitus exterminavit. Accepiffe fe a Margareta Regina Franciæ, aliifque ejus regionis varia beneficia gratis agnofcit. Pofthæc Provinciæ Anglicanæ creatus Minifter ita fe geffit, ut multa ad Religionis augmentum, falubriterque inftituerit, & ipfe omnium primus obfervarit. Orationibus, jejuniis, & vigiliis ceteros fuperabat, in feptem quadragefimas ad exemplum fancti Francifci integro anno diftributo. In alta fpecula pofitus unde alios videret, & ab iifdem viciffim videretur, non folum ab omni malo exemplo, fed & a quavis fpecie mali fe cohibebat, & a licitis fæpe abftinebat, ne videretur nimium fibi indulgere. Multas Europæ partes pedes peragravit, & ex Anglia Patavium venit ad Comitia generalia, rediitque abfque ullo vehiculo vel jumento. Tamdem cum jam non folum Angliam, & Galliam, fed & Italiam celebris de eo fama pervagata effet, Romam accerfitur, & Lector facri Palatii conftituitur. Moribus gravis, religiofa vita, & doctrina illuftris in hoc officio valde omnibus placuit, & Curiæ Romanæ proceres fibi devinxit. Fuit tamen qui aliquando eum traduceret (neque enim virtuti fua tinea deeft) apud Bonaventuram Generalem Miniftrum, & de quibufdam accufaret: doluit ille valde ob inuftam honori maculam, & famam denigratam. Dum tamen coram imagine Chrifti crucifixi ferventius oraret, fed & lacrymofe conquereretur injufte tantas fe pati calumnias, atque id a Domino permitti, intonuit ex alto Crucifixus, & fubfequentes verfus, vel fub hoc ipfo metro, aut fenfu pronunciavit: qui in hunc ufque diem habentur exfcripti ante ipfam imaginem.

Marian. cit. Pitf. ad an. 1291. Harpsfeeld. feculo 13. cap. 8.

Ejus ftudia.

Vide eumdem Pitfeum fub nomine Richardus Clapoellus.

Creatur Provincialis Angliæ.

Ejus virtutes.

Fit Lector facri Palatii.

In litteris ad Mar. & ad Gervaf. Card. ut in regefto Cantuar.

Aliquas patitur calumnias.

Alloquitur eum Crucifixus.

Et ego quid demerui pendens inter latrones?
Oravi, nec obtinui carnis petitiones.
Calicem mortis forbui, Patri placere ftudui, per carnis paffiones.
Ergo non murmur exeat, fi non fit quod orafti;
Nec oraffe pœniteat: quamvis non impetrafti,
Dum fraudat defiderium, ad majus beneficium datorem obligafti.
Ad me fi levas oculum, vides argento vendi,
Tradi quoque per ofculum, & dure comprehendi,
Ac alligari funibus, confici verberibus fine lege parcendi.
Relinquor ab amantibus velut jam defperatus,
Præfentor Pontificibus, quafi latro ligatus,
Quos amavi fortius, ab illis citius fum fpretus & negatus.
Ibi clamor, derifio, feveritas minarum,
Et capitis velatio, & ictus maxillarum.
Omnes impune feriunt, & quidquid mihi faciunt, videtur effe parum.
Saturatus opprobriis ducor ad Pilatum,
Renovatis injuriis ruunt in accufatum.
Hinc homicidam liberant, & me cruenter verberant ad mortem judicatum.
Ibi nihil habet veritas, five jus allegando,

Sed

Sed æmula clamositas prævalet insultando,
Nec præses dat præsidia, nec curam gerit curia de justo liberando.
Quasi vile mancipium dant in Herodis manus.
Mox producor in medium, deludor ut insanus,
Tandem remissus Pontio, diræ mortis supplicio condemnor ut prophanus.
Extra muros ejicior: & ipse crucem fero,
Matre vidente, spolior vestimentis quæ gero,
Tandem clavis confodior, & in Cruce morior, de vita non despero,
Tu ergo vermis non turberis, si statim non consequeris, quidquid a patre quæris.

His auditis bonus Pater obstupuit, & spirituali dulcedine repletus patienter deinceps tulit, sed mox inimicorum calumniæ, & ejus innocentia fuerunt detectæ. Plura de hoc homine supersunt anno sequenti dicenda.

Floret Richard. de Mediavilla. *Marian. cit. Joan. Chenu & Claudius Robertus de Episc. Galliæ.*

An fuerit Archiepiscopus Remensis? *Rodul. de script. Minor. Willot. de script. Franciscan. Gonzag. p. 1. suorum Chron. Anno 1283. n. 1.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Sedul. in coment. ad vitam sancti Francisci n. 8.*

XXXI. Florent item hoc tempore Richardus de Mediavilla vir doctissimus, & in universa sua doctrina, qua multa & varia est clarissimus, ob id *Doctor solidus & copiosus* dictus. Vita & litteris præstantissimum assumptum ad Archiepiscopatum Remensem, scribit Marianus; sed qui de Archiepiscopis Remensibus scribunt, hunc inter illos non reponunt. Verum est, Claudium Roberti referre, se invenisse circa hæc tempora, Bernardum Minoritam Archiepiscopum Remensem scripsisse sermones. Erravisse tamen in nomine putaverim, & Marianum in persona, alium enim a Mediavillano Richardum scribit Rodulphus, & alii ad annum MCCLXX. sermones scripsisse, eumque Archiepiscopum Remensem. Certe Mediavillanus hic etiam anno MCCLXXXIII. Baccalaureus adhuc erat Parisiis, ut ex illius actis monebo ,, (Quare haud constare potest, ,, quod Henricus Sedulius scribit, eum anno MCCLXXX. obiisse; præser- ,, tim cum Possevinus ex aliis vixisse afferat adhuc anno MCCXC. & Sixtus ,, Senensis moneat, eodem ipso anno scripsisse in quatuor Evangelia) ,, & si constat illa apud Claudium Roberti chronologica, & continuatam quam habet, Pontificum successio, illius Ecclesiæ Archiepisc. Richardus nullus noster potuit esse, sed suffraganeus dumtaxat, vel Propontifex.

Viget Gualterus Brugensis.

Gualterus etiam Brugensis, vir scientia & pietate illustris, quem anno sequenti referemus, ad Episcopatum Pictaviensem in Gallia promotum, de quo etiam alia recurrent dicenda ad annum MCCCVII. quo diem obiit extremum.

Nec non Julianus Theutonicus.

Frater Julianus *Theutonicus*, quem Musicæ peritissimum, in aula Regis Franciæ Magistrum creatum alias diximus. Pia quædam opuscula edidit, & sancto fine hoc tempore quievit, Parisiis in Ecclesia tumulatus.

Hugo de Dina. *Anno 1274.*

Prædicit Templariorum exitium.

Hugo de Dina ex provincia Provinciæ, quem prophetiæ spiritu claruisse alias asseruimus, relatis quibusdam ejus prædictionibus, quibus illa adjungenda, Marsiliæ visitantem milites Templarios ostensum sibi architriclinium, seu refectorium eorumdem, longum & spatiosum nimis, curiosius semel atque iterum emetiri voluisse: deinde interrogatum quid sibi de amplissima & pulcherrima aula videretur? respondisse: egregium & commodum fore stabulum equorum. Ægre tulerunt illi responsum, sed suo malo verum probarunt, dum sub Clemente V. deleto eorum Instituto, Robertus Rex Siciliæ Marsiliam veniens, officinam illam in stabulum convertit. Illud frequenter repetebat, quod quando mulieres deponerent verecundiam, æstasque ab hyeme non discerneretur, nisi in arborum frondibus, tunc manifestissimum ultimæ tribulationis aderit signum. In vita, & post mortem miraculis claruit. Sepultus honorifice

apud

apud suos Marsiliæ: a Gonzaga dicitur probabiliter in ædem majorem translatus. De ejus canonizatione serius actum, scribit Rodulphus. Bernardus de Bessa, provinciæ Aquitaniæ Custodiæ Caturcensis, sancti Bonaventuræ socius & a secretis, cujus sæpius memoriam revocavimus, dabimusque alias ejus pia opuscula. In eadem Provincia Guillelmus de Falgario Tolosanus, vir in Theologica facultate nominatissimus. Successit in lectura sacri Palatii Matthæo Aquaspartano, & prædictam Aquitaniæ provinciam prudenter gubernavit; post mortem fratris Bonagratiæ Vicarii generalis munus exercuit, promotus tamdem ad Episcopatum Vivariensem in Gallia, uti commodius alias repetemus. Ivo Fabri Minister quondam Turoniæ, egregius Doctor per universam Galliam, & Italiam haud ignobilis litteraturæ. Joannes Genesii Quaye, quem alias *de Parma* sæpius cognominavimus, in suo eremitorio, & secessu Græcii multa salutaria edebat opuscula, quibus ultra sanctæ vitæ opinionem, omnibus sui ingerebat desiderium. Quanti fiebat probant optimorum auctorum testimonia alias a me allata, & confirmabunt multa, quæ supersunt dicenda. Bonagratia Ordinis Vicarius, mox Minister Generalis, de quo paulo ante sermonem instituimus, cujus secundum nomen ita & laus; nam singulari gratia præstabat apud omnes, & doctrina super plurimos eminebat. Arlottus de Prato Provinciæ Tusciæ, & Custodiæ Florentinæ magnus undique Doctor, clarissima hæc reddidit tempora sua commendatissima in agendo & scribendo sapientia; qua meruit ad supremum Sodalitii verticem assumi. Est quod hic notaverim supremos quosque, quos hic nominavimus, & superius recensuimus Ordinis Rectores, doctissimos fuisse viros, & plerumque sacræ Theologiæ Magistros; atque ita certe consultius fieri judicaverim, ut doctrinæ habeatur ratio in iis, qui assumendi sunt ad præfecturas: neque enim inaniter Paulus volebat Prælatum esse *bonum Ministrum Christi Jesu fidei, & bonæ doctrinæ*; & alibi, *Ministrum Christi, & dispensatorem mysteriorum Dei*. Tenuis autem, aut nullius litteraturæ viri quomodo illa dispensabunt, quæ ignorant? quomodo docebunt, quæ nesciunt? Neque hic solus sapientiæ fructus in Prælatis ut alios doceant, verumetiam sibi majorem splendorem, & officio ampliorem concilient auctoritatem.

Gonzag. in Prov. S. Ludov. Con. 2. *Rodul. fol. 286.* Floret Bernardus a Bessa. — Guillelmus de Falgario. — *An. 12.* — Ivo Fabri. — Joannes Genesii de Parma. — *Tom. 4. an. 1256. n. 11.* — Bonagratia de S. Joanne. — *Anno 1277.* — Arlottus de Prato. — Prælati debent esse docti. — *1. Cor. 4. 1.* *1. ad Tim. 4. 6.*

XXXII. Plura etiam scripserunt, & multiplici scientia illustres evaserunt Hieronymus Asculanus, & Matthæus Aquaspartanus, qui ex supremo Ordinis vertice vocati sunt ad Cardinalatum, necnon Bentivenga de Bentivengis ad eamdem dignitatem purpuream evectus. His adnumerandi Jacobus Asculanus Provinciæ Marchiæ in Theologia peritissimus, & Guido Bonatus Florentinus Provinciæ Tusciæ Matheseos, & Astrologiæ, quarum ea ætate frequens & celebre apud magnos viros exercitium, celeberrimus professor, ad quem undique ex universis Europæ partibus confluebant discipuli. Multa quæ judiciariæ subsunt arti, certo prædixit, ita ut nihil horum, quæ e naturali syderum cursu pendent, videretur ignorare. Multa in hac facultate docte scripta posteris commisit. In tumultibus Florentinis, & factionibus Gibellinorum cum Guelphis exulavit, domiciliumque constituit in civitate Forolivii; quare ob indignationem erga Florentinos numquam pati potuit, ut ab illorum urbe, sed Foroliviensis cognominaretur. Provecte jam ætatis vir, Institutum Minorum in provincia Bononiensi amplexus, humiliter & sancte reliquam vitam transegit.

Cardinales tres coævi Minoritæ viri docti. — Jacobus Asculanus. — Guido Bonatus. — Quare Foroliviensis cognominatus?

XXXIII. Varias datas hoc anno Minoribus in causis gravissimis proce-

Commissiones factæ Minoritis. cedendi facultates ex Pontificiis comperio diplomatibus. Fratri Sinibaldo Inquisitori hæreticæ pravitatis in Patrimonio sancti Petri committit *In litter. Curial. Reg. Vatic. ep. 21.* Pontifex, ut modis quibuscumque, brachii etiam secularis invocato auxilio, procederet contra quosdam hæreticos Castri Siriani, & fautores eorum, quos Pontifex misso Nuncio hortabatur, ut resipiscerent, nec tamen volebant: *Cum sicut nostri* x. Kal. Augusti. Ursum Ursinum consanguineum Marescallum Ecclesiæ, & Rectorem Patrimonii beati Petri *Ibid. ep. 22.* in Tuscia a se constitutum, admonuit horum hæreticorum impudentiæ, jussitque ut hostili exercitu sua prosequeretur jura in dicto castro, hæreticorum puniret rebellionem, & auxilium præberet dicto Inquisitori ut cogeret eos ad pœnitentiam: *Cum ad recuperationem* ix. Kal. Augusti. Confirmavit litteras Nicolai Inquisitoris Apostolici in administratione *Reg. Vat. n. 69.* sancti Francisci, quibus indulsit quibusdam hæreticorum filiis & nepotibus diœcesis Narnien. omnibus tamen innoxiis, ut succederent in bonis parentum, eaque possiderent nomine Ecclesiæ Romanæ, & ad perpetuum sanctæ Inquisitionis obsequium: *Petitio vestra* xii. Kal. Julii. Atque in his litteris habetur, hunc ipsum Pontificem dum Cardinalis esset, constitutum fuisse a Sede Apostolica super universo negotio Inquisitionis, quem hac ratione putaverim dicendum primum omnium Inquisito- *Ibid. ep. 18.* rem generalem. Mandavit Priori Prædicatorum Ilerdensi, Guardiano Dertusensi Ordinis Minorum, ac Archidiacono majori Terraconensi, ut reformarent Monasterium sancti Petri Aggerensis Ordinis sancti Augustini Canonicorum Urgellensis diœcesis, nimis in moribus dissolutum. x. Kal. Aprilis. Episcopo Olonensi, Priori Prædicatorum, & Guardiano *Ibid. epist. 110.* Minorum de Clarentia ejusdem diœcesis Olonensis scripsit, ut Haymonem Episcopum Lacedæmoniæ in Peloponeso a Græcis occupatæ ad Ecclesiam Coronensem etiam in Peloponeso, & Messaniæ tractu sitam, a capitularibus postulatum, in eadem auctoritate Apostolica admitti, & a prioris Ecclesiæ vinculo absolvi curarent: *Transmissa nobis* xv. Kal. Septembris. Archipresbytero Veronen. Petrino de Saviela, Canonico Mantuano, Capellano Pontificio, ac Custodi Minorum Veronensis Cu- *Ibid. epist. 131.* stodiæ, ut quosdam Cives Mantuanos, qui Abbatem & Monachos ex Monasterio sancti Andreæ Mantuano ejecerunt, neque illud jussu Urbani IV. Ottobono Flisco Cardinali sancti Adriani, mox Adriano V. assignare voluerunt, & propterea cum reliqua civitate erant interdicto Ecclesiastico subjecti, jam tamen pœnitentes, ab omnibus censuris absolverent: *Apostolicæ Sedis*. xiv. Kal. Septembris. Abbati ejusdem Mona- *Ibid. epist. 132. Anno 1277.* sterii, Custodi prædicto Veronensi, ac fratri Philippo alias nominato, Inquisitori in Marchia Tarvisina, ut absolverent a censuris urbem Veronensem, quibus innodabatur, quia auxilium, consilium, & favorem impenderat Conradino Friderici Imperatoris nepoti, Pontificis inimico: adhibitis tamen quibusdam conditionibus, atque illa præ ceteris ut deponeret in tuto loco quatuor millia librarum, pro construendo Monasterio Fratribus Minoribus in Sermionis oppido, de quo supra locuti *Anno 1277. Ibid. epist. 133.* fumus: *Mansuetudinis Apostolicæ*. xv. Kal. Septembris. Episcopo Alben. Ministro Provinciæ Januensis Ordinis Minorum, ac fratri Nicolao de Monte-calerio ejusdem Ordinis, ut similiter fieret cum Civitate Astensi censuris Ecclesiasticis subjecta, ex occasione confœderationis cum Papiensibus initæ in contemptum & damnum Ecclesiæ: Idem initium, ac scriptionis tempus cum superiori. Episcopo, & Abbati sancti Andreæ Ver- *Ibid. epist. 134.* cellensibus, ac Ministro Minorum Provinciæ Januensis, ut absolverent Guil-

Guillelmum Marchionem Montisferrati innodatum propter eamdem confœderationem, & receptos Hispanos tunc in Lombardia existentes, contra inhibitionem Apostolicam: *Romana mater Ecclesia*. xiii. Kal. Septemb. Sancti Ambrosii Mediolanen. & Clarevallensis diœc. Mediolanen. Monasteriorum Abbatibus, ac Ministro Minorum Provinciæ Mediolanensis, ut absolverent ipsam Civitatem Papiensem Conradino adhærentem, ejusdemque milites Hispanos receptantem, jam ad cor reversam; Similiter & eodem tempore cum præcedenti scriptum diploma Abbati Monasterii sancti Ambrosii, & Archipresbytero Ecclesiæ, ac Ministro Minorum Provinciæ Mediolanensis, ut absolvant Civitatem Novariensem, quæ contra inhibitionem Sedis Apostolicæ Hispanos receptaverat: *Sedes Apostolica*. Nonis Septembris. Archipresbytero Ecclesiæ, & prædicto Ministro similiter circa Civitatem Vercellensem. Idem litterarum initium xiii. Kalend. Septembr.

Ibid. epist. 135. *Ibid. epist. 136.* *Ibid. epist. 137.*

XXXIV. Ad preces Philippi Regis Galliæ concessit ut publica fieret inquisitio virtutum, & miraculorum sancti Ludovici patris ejusdem, quæ crebra tunc & gloriosa patrabat. Commissarios qui inquirant, assignavit Guillelmum Decanum Abrincensem, & Rodulphum de Strathis Marescallum Regium. Eamdem Provinciam olim Gregorius X. Simoni tituli sanctæ Cæciliæ Cardinali Legato in Gallia, ut privatim obiret, injunxit.

Jubet Pontifex inquiri miracula S. Ludovici. *Ibid. epist. 78.*

XXXV. Extructus hoc anno Conventus Plani Castanearum in Provincia Hetruriæ, & Custodia Clusina, Patrum Conventualium, a Comitibus, ut ferunt, Pitiliani, quorum insignia conspiciuntur in Sacello majori. Temporis decursu dederunt pro Fratrum subsidio molendinum, quod in Oppidanorum dominium transivit, pro quo solvunt quotannis Monasterio aliquas frumenti mensuras. Ecclesiæ recentioris jactus primus lapis in honorem sanctæ Mariæ sub Joanne XXII. per fratrem Davidem Episcopum Suanæ. Floruit ibidem beatus Andreas de plano Magister insignis, & tantæ virtutis, ut Christus ei semel apparuerit inter alas Seraphim. Floruit Magister alter, avus Magistri Antonii Fera, qui præfuit Provinciæ Tusciæ. Ipse autem Antonius fuit totius Ordinis Convent. Generalis, Visitator Apostolicus Provinciæ Siciliæ, & a Gregorio XIII. creatus est perpetuus administrator Ecclesiæ Marsicanæ in Basilicata.

Conv. Plani Castanearum. *Rodul. fol. 165.* B. Andreas de Plano.

XXXVI. In Placentiæ Civitate sub Custodia Parmensi, sedem mutarunt Fratres, Guardiano fratre Philippo de Buschettis, non tamen sine dura contradictione Philippi Episcopi, ut alias referemus. Posuerunt suam crucem die Sabbati xiv. die Maii: die dominico proxime sequenti celebrarunt primam missam; & tunc inchoaverunt Ecclesiam, quam beatæ Virginis Annunciationi sacrarunt. Potestas vel Magistratus urbis tunc erat Rinaldus Canzellierius Pistoriensis. Antea locum possedisse Placentiæ Minoritas denotat bulla, quam ad an. mcclxxx. dabimus in Regesto, idque paulo post mortem S. P. Francisci colligitur ex Umberto Locato illius urbis Chronologo, dum sub illis annis mentionem agit „ fratris Leonis compromissarii populi Placentini; & sub an- „ num mcclxxxi. fratris Philippi supradicti Guardiani Placentini. „ Datus est hic locus Sororibus Clarissis, postquam ad novum Fratres abjerunt. Claruit hoc in loco Cornelius Mussus Episcopus Bituntinus, Magister Julius Magnanus Generalis, & Episcopus Caluensis, Magister Hieronymus Mediceus, ecclesiastes insignis, Magister Lucius Anguiscio-

Conv. Placentiæ. *Anno 1280.* *Locatus in Chron. Placent. ad an. 1210.* *Monum. MSS. Placent.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Rodul. fol. 268.

ſciola, primarius Philoſophiæ Profeſſor in Bononienſi Academia, Magiſter Franciſcus Baleſtracius Ordinis Scriba, Magiſter Lelius Mediceus Inquiſitor Piſarum a Sixto V. Pontifice Maximo ad hoc munus electus, qui præfuerat provinciæ Bononiæ, Magiſter Julius alter Magnanus ſacrarum Scripturarum Lector publicus Placentiæ, Magiſter Franciſcus Maria Pugnetus ingenio clarus, Cæſenæ ſacræ Theologiæ profeſſor. In eodem Conventu obiit Magiſter Franciſcus Maronius, cujus ſepulcrum Mag. Franciſcus Samſon Generalis eleganti opere exornavit. „ Eccleſiam poſtea conſecravit anno MCCCCLXV. Petrus ex Marchionibus de „ Cochonate Epiſcopus Placentinus.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Transfertur Cōvem Cæſarauguſtanus.

XXXVII. Scripſit Pontifex ad Epiſcopum Cæſarauguſtanum, ut domum Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti conferret Minoribus, qui in loco corrupti aeris, ubi antiquitus Sarracenorum corpora ſepeliebantur, habitabant; quippe pauci erant tunc Ordinis Pœnitentiæ in illo Monaſterio, atque illis extinctis, vel ad aliam Religionem approbatam tranſeuntibus, Monaſterium devolvebatur ad Sedem Apoſtolicam. Sortitæ ſunt effectum litteræ Apoſtolicæ, executore Priore ſanctæ Mariæ del Pilar anno MCCLXXXVI., quibus maxima cum ſolemnitate, & numeroſa hominum ſupplicatione veteri derelicto, & Eremitis Auguſtinianis ſub quibuſdam conditionibus conceſſo (quod præſagio quodam viſum eſt aliquando his Patribus dandum, dum ſancti Auguſtini die primo illud noſtri occuparunt) ad prædictum tranſierunt Minoritæ Cœnobium, cujus ſitus optimus in Urbis meditullio, & veneranda Martyrum olim carnificina. Aſportarunt ſecum oſſa beatorum Agni, olim Marochiorum Epiſcopi, & Bernardi a Viridante (alterius a ſocio illo ſancti Franciſci, quem Aſſiſii ſepultum diximus) de quibus ſuis egimus locis, & quorum meritis coram univerſa multitudine, mulier quædam a quinquaginta annis cæca lumen obtinuit, & altera cocles recte reſpexit. Expletis illo die ſacris ritibus, ſumma devotione Petrus infans, Petri Regis, & Conſtantiæ Manfredo Siculo natæ filius, Hugo Epiſcopus, Petrus Coronel Baro Alfarini, præfectus militiæ ſtationariæ, Stephanus de Roda Balivus generalis Regni, & Beltrana Duerta Mezalochæ Domina, & Reginæ cubicularia, emiſerunt in manibus fratris Romæi Ortiz publica vota de promovenda fabrica novæ ædis, & de ſepeliendis ſe in cucullo Franciſcano. Fideliter vota omnes compleverunt, Infans die ſequenti ad imitationem Conſtantini Magni ex imis ruderibus aliquot cophinos terræ propriis humeris aſportavit, deinde anno proximo, 11. Maii, apertis jam aliis foſſis, fundamenta poſuit novæ Eccleſiæ, jacto a ſe primo lapide magna cum ſolemnitate. Alia dabimus inferius ejus affectus erga Minores indicia. Epiſcopus Hugo in ſe aſſumpſit curam providendi univerſam ſacram ſupellectilem, ſed dum facit, Romam mittitur acturus cum Pontifice de concordia circa res Siculas, ubi moritur, & ſepelitur apud Minores Aracœlitanos, unde ejus oſſa tranſtulit in hanc ædem, & depoſuit in aula capitulari prædictus frater Romæus, dum electus Miniſter Provinciæ Aragoniæ abit ad Comitia Aſſiſium; modo jacet prope prædictum Infantem ad altare majus ſub candido marmore, Epiſcopi effigiem ferente. Petrus Coronel extruxit dormitorium capaciſſimum, & ſpecioſiſſimum, quo nullum in Hiſpania celebrius. Obiit anno MCCC. prius repoſitus in capitulo, translatus eſt ad Sacellum ſancti Ludovici, a ſuis poſteris extructum, ubi erectum parvum mauſolæum in pariete. Stephanus Rodenſis illam partem clauſtri fecit, in qua ejus ſtatua lapidea

Monum. MSS. ad me tranſmiſſa.

Tom. 1. an. 1209. n. 37. Tom. 3. an. 1246. n. 9.

Aragonenſium pietas.

dea affabre laborata conspicitur, subjecta hac inscriptione *Sepulcrum Stephani de Roda militis. Obiit Æra* MCCCLXI. hoc est, anno MCCCXXIII. Beltrana construxit triclinium amplum satis, & quod nunc sanctæ Annæ sacrum est Sacellum. Sepultam opinantur in illo, quod beatæ Virginis Mariæ dicitur, spectatque ad posteros Barones. Ecclesia ad miraculum ampla unius testudinis absque ulla columna aut fulcimento, longa pedes CCXL. lata LXXV. ex utroque latere habet septem sacella, completa anno MCCCXCIV. tum ex Serenissimæ Principis Teresiæ, tum ex aliorum facultatibus, cum jam opificum incuria corruerit. Anno MDLXVII. quo Observantibus datum Cœnobium, Joanna de Toledo Comitissa Arandæ, Florentiæ Ducissa, Ferdinandi Magni Ducis Hetruriæ genitricis soror, officinas quasque necessarias adjunxit, aulam magnam præ triclinii foribus, in qua congregari, & orare pro defunctis benefactoribus assuescunt Fratres reficiendi, illam claustri partem, qua ex prædicta aula in dormitorium ascenditur, & desuper optimum dormitorium, & ostium, ac aditum Conventus, ut ejus affixa insignia gentilitia demonstrant. Altare etiam majus magnifico opere elaborari curavit, & subtus Sacellum beatæ Virginis Conceptioni dicatum, in quo sub Minoritico habitu voluit sepeliri. Vestes sacras pretiosas, & multas reposuit in sacrario, & dies integros, præcipue tempus antemeridianum insumebat in Ecclesia devote sacris audiendis intenta, instituitque pro singulis diebus Jovis missam celebrandam de sanctissimæ Eucharistiæ sacramento. Ad ipsos supremi altaris gradus jacet in sepulcro marmoreo supradicta Teresia Alphonsi IV. Regis uxor, corona insignita, quantumvis ante Regnum obtentum supervivente adhuc quinque dies dumtaxat Jacobo II. Rege, ejus socero, obierit anno MCCCXVII. die XXV. Octobris. In vicino & parvo sepulcro jacent bina ejusdem proles Sancius, & Isabella de Aragonia. Legavit bonam summam pecuniæ Ecclesiæ perficiendæ. Ex diplomate a Joanne I. dato die VI. Julii anno MCCCXCI. quo præcœpit ne in plateis huic Cœnobio vicinis prostitutæ habitarent mulieres, constat alias personas regias in Ecclesia sepultas: hæc illius verba: *Ut Monasterii Fratrum Minorum Civitatis Cæsaraugustanæ, quod est de insignioribus Monasteriis in nostro dominio constitutis, & in quo corpora inclytarum Infantissarum Dominæ Teresiæ recordationis eximiæ aviæ, necnon Mattheæ Ducissæ Gerundæ consortis, & inclyti infantis Jacobi filii nostrorum tumulata existunt, &c.* In Sacello sancti Georgii erectum magnificum & vetustum sepulcrum, haud vero inscriptum, quod ex insignibus judicatur esse Baronum de Alfoçia. In alio sanctæ Eulaliæ, mausolæum alterum, cui hoc incisum Epitaphium. *Hic jacet Magnificus Philippus Clemens Consiliarius Protonotarius, & a secretis Serenissimorum Regum Aragonum Joannis Secundi, & Ferdinandi Catholici, qui hoc Sacellum reædificavit & dotavit, ac nobilis Catarina Velazquez ab Olmedo ejus uxor, quæ fuit ex aulicis puellis Joannæ Reginæ, Joannis Secundi consortis, qui quidem Philippus obiit anno* MDIV. Habet hæc aliquas confraternitates numerosas; & qui sub tertio degunt sancti Francisci instituto præclare ibi sub piis instructoribus suas exercent functiones. Scripsit latine hujus Monasterii res præcipuas ad sua usque tempora frater Thomas Jordanes anno MCCCXCIX. cujus codex MS. servatur in Conventus Cartophylacio.

XXXVIII. Aliud constructum domicilium Minoritis in Gallia in oppido Castillionis, in Burgundia superiori, vulgo *Chastillon* expensis Burgundiæ Ducum, sed per nobilem Heroem Camessonum fuit postmodum ampliatum. Conv. Castilionis. *Gonza. in Prov. sancti Bonaven. Conven. 9.*

Monast. Norimberg.

Bruschius de monast. German. Gonzag. in prov. Argent. mon. 3. Goron. MS. ejusdem Prov.

XXXIX. Extra civitatem Normbergensem, Nortgojæ Metropolim, & mercimonio insignem, Monasterium erat Sororum de Pœnitentia sub sancti Augustini Regula, & beati Guillelmi constitutionibus ex coocessione Gregorii IX. viventium ad D. Mariæ Magdalenæ pervetustum sacellum, quod antiqua monumenta anno Domini MXCII. in nemore conditum, & a Norimbergensi populo admodum frequentatum esse testantur. Dum vero illarum Institutum per generale illud decretum Concilii Lugdunensis de supprimendis multis Religionibus, noviter exortis, oeque plenam a Sede Romaoa stabilitatem consecutis, improbari intelligerent, statim post celebratum prædictum Concilium, misso Romam supplici libello, adhibitis etiam Rodulphi Regis Romanorum, ac ejus conjugis intercessionibus, Priorissa, ac totus Conventus rogarunt, ut incorporarentur Clarissarum Religioni. Interim, dum responsum expectatur, translatæ sunt in urbem, dantibus Monasterii hujus, & Minoritici fundum Friderico, & Eberhardo Ebneris, qui & seipsos Religioni tradiderunt, quorum unus fuit sacerdos, alter laicus, exædificatis deinde ædibus capacissimis, quas omnium, quæ urbs illa intra sua mœuia habet, dicit Bruschius, spatiosissimas, & amplissimas. Hoc vero anno, III. Nonas Julii misit Nicolaus Pontifex suas litteras D. Bertholdo Episcopo Bambergensi, ut secundum petitionem illarum, suo diplomate insertam, fieri curaret. Ille per Dom. Erichtonem Decanum Ecclesiæ Bambergensis, & per fratrem Albertum Custodem Fratrum Minorum in Bavaria, & per Andream Lectorem Bambergensem, quibus vices suas hac in causa commisit, promptissime executus est. Et anno sequenti circa festum Epiphaniæ aliquot Sorores Ordinis sanctæ Claræ de Sefslingen Norimbergam adductæ, suam vivendi normam ceteras edocuerunt. Laxiorem vitam temporis decursu amplexas, reduxit Nicolaus V. ad religiosiorem, & Observantiæ Fratribus tradidit gubernandas. Sed cum earum aliquot id ægrius ferrent, beatus Joannes Capistranus, qui Norimbergam tunc casu appulerat, eas sacris suis concionibus, atque privatis exhortationibus in officio continuit, confirmavitque: unde & hoc Monasterium ad tempus omni sanctitate, ac copioso Sororum numero florebat. Tandem Norimberga in hæresim lapsa, dispersi sunt lapides Sanctuarii, destructusque est Minorum Conventus, & parum hic etiam abest ab ultima ruina. Facta est ibi Sanctimonialis Domina Guta Illustris Domini Eberhardi ab Heerttingsberg, equitis aurati conjux, cum tribus filiabus Guta, Leutgrade, & Agnete, quarum pater Eberhardus arcem suam Pergensem una cum toto monte (qui milliare a Norimberga distat, frumenti feracissimus, & a quibusdam Hertonis mons, ab aliis vetustus Mons appellari solet) dedit ad ædificationem hujus Cœnobii, quod aliis etiam annuis proveotibus præclare auxit, quemadmodum & Minorum Conventum, cujus ipse factus est Cœnobita, amplissime dotavit. Qui catalogum Abbatissarum hujus Monasterii desideraverit, dabit Bruschius citatus.

Reg. Vatic. n. 88. Tom. 1. an. 1212. n. 10.

XL. In statuto Concilii Lugdunensis declaravit hoc anno Pontifex non comprehendi Ordinem Clarissarum, quantumvis, ait, institutum post Concilium magnum Lateranense; quod sane intelligendum est de editione Regulæ, non de inchoato Sodalitio: etenim initium ante Concilium habuisse ostendimus superius: *Mundi spernentes illecebras*. XII. Kalend. Junii.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Monast. S. Claudii Fulginas.

„ Erat hoc tempore extra muros Fulginei in Umbria, Mona-„ sterium Clarissarum sub invoeatione sancti Claudii, quod Pontifex hoc anno

„ anno ſequentibus gratiis affecit. Mirum itaque eſt, Gonzagam dixiſſe „ fuiſſe hoc Monaſterium Benedictinum, uſque ad annum MDII. Inſigne „ quidem eſt, multarum Sororum capaciſſimum.

Dilectis in Christo filiabus Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii ſancti Claudii, juxta flumen Topini, extra muros Fulginaten. &c.

„ *Cum a nobis petitur quod juſtum eſt &c. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu,* „ *omnes libertates, & immunitates a prædeceſſoribus noſtris Romanis* „ *Pontificibus, ſive privilegia, ſeu alias indulgentias Monaſterio veſtro* „ *conceſſas, necnon libertates, & exemptiones ſecularium exactionum a* „ *Regibus, & aliis Chriſti fidelibus rationabiliter vobis indultas, ſicut* „ *eas juſte, ac pacifice obtinetis, vobis, & per vos eidem Monaſterio auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Datum Viterbii* VI. *Nonas Julii, Pontificatus* „ *noſtri anno* I. — *Ex ipſo originali.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. PAſtorali ſuo muneri Nicolaus Pontifex ſedulo incumbens, „ Guardiano Alborſtadenſi quamdam executionem commiſit: „ *Malderburgen. Eccleſiæ &c.* II. Nonas Februarii. Epiſcopo Aginatenſi „ ut condere poſſet teſtamentum indulſit: *Quia præſentis &c.* IV. Nonas Martii. Sinibaldo vero ſcripſit, ut puniret hæreticos Viterbienſes: *Quia cuncta &c.* VIII. Idus Martii. Pro ſcripturis ſervatis in „ Conventu ſancti Patris Franciſci Aſſiſii: *Cum nonnullis &c.* V. Idus „ Martii. Joanni Epiſcopo Cantuarienſi pariter indulſit, ut teſtamentum condere poſſet: *Quia præſentis &c.* VIII. Kal. Aprilis. Pro Fratribus Inquiſitoribus Tuſciæ: *Cum ad recuperationem &c.* IX. Kal. Auguſti. Regi Angliæ ſcripſit pro Terræ ſanctæ expeditione: *Dilectus filius &c.* Kal. Auguſti. Ut Gerardus in ſua legatione poſſet habere „ Minores: *Magna tuæ &c.* cum aliis Nonis Auguſti. Alias præterea „ executoriales diverſis ſcripſit Summus Pontifex, quas Petrus de Alva, „ & Aſtorga citat in ſuo Indiculo, quæ cum magni ponderis non ſint, „ conſulto præterimus. Interea vero cum nobis prætermiſſorum id „ tantum occurrat, quod Fratres Provinciæ Turoniæ majoris hoc anno „ in Conventu *Barbezilii* Cuſtodiæ Xantonenſis ſua Comitia Provincialia celebraverint, ex quibus ejuſdem Cœnobii antiquitas, de qua „ ſupra egimus, expendi poteſt (quidquid aſſerat Gonzaga) ne remoremus inaniter opus noſtrum, ad annum ſequentem tranſimus.

Apoſtolicæ literæ pro diverſis. — *Indiculus.* — *Ex Vatic.* — *Ex Vatic.* — *Ex Vatic.* — *Oder. num. 82.* — *Gonz. de Prov. Turon. & Conv. Barbezilii.* — Comitia Provincialia Turoniæ majoris.

ARGUMENTUM.

Palæologus suos Nuntios mittit congratulaturos Nicolai ad supremam sedem assumptioni, & relaturos quorumdam Orientis Principum duram renitentiam circa unionem admittendam. Moritur Boleslaus Pudicus Poloniæ Rex, intacta Regina consorte Cunegunda, quæ dato nomine Clarissis, sancte inter eas conversata est, simul cum Jolenta sorore conjuge Boleslai Pii Ducis Calissiensis. Indictis Assisii comitiis, fit Minister Generalis frater Bonagratia. Protectorem Ordinis dedit Pontifex summa cum teneritudine Nepotem suum Matthæum Rubeum Ursinum Cardinalem, regulæ dubia graviter explicavit, & plures ex Minoritis Episcopos creavit. Commissa aliis Consodalibus graviora negotia, & amplius propagatur Institutum.

Missi legati a Palæologo & Patriarcha Græcorum.

I. ADVENERUNT hoc anno missi a Palæologo Nuntii, Pontificis Nicolai ad thronum Apostolicum exaltationi congratulaturi, & responsa daturi ad ea, quæ superiori anno, gravi instituta legatione, Pontifex præscripsit. Suas etiam litteras addidit Joannes Beccus Patriarcha Græcorum, gaudium, & exultationem propter Pontificis assumptionem præferentes. Data porro Nuntiis instructio, & compendium earum rerum, quas Pontifici deberent enarrare, & per quos fidem facerent eum esse inter Græcos statum, ut nullatenus unionem Ecclesiarum a suis inchoatam, a se acceptatam, & juramento stabilitam posiit pet universum suum dominium Imperator promovere. Ipsæ litteræ amplius hæc explicabunt, quantumvis obscuræ sint, & plenæ Græcis idiotismis.

Sanctissimo & beatissimo primo & summo Pontifici Apostolicæ Sedis, sacrosanctæ Ecclesiæ veteris Romæ universali Papæ, in Christo Deo reverendissimo & specialissimo Patri nostri Imperii Domino Nicolao. Michael in Christo Deo fidelis Imperator, & moderator, Romæorum Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus filialem obedientiam, Apostolicæ benedictionis, & orationum postulationem.

Reg. Vat. n. 156.

II. *SI mihi, o divinum & sacrum caput, dignum, & æquale totius angelici chori honore, per omnia exprimere non est leve, quanta lætitia corporis, & exultatione animæ fui repletus ex insinuatione litterarum vestræ Apostolicæ Sanctitatis depromentium ad Apostolicam Sedem vestræ Sanctitatis gloriosum ascensum, quem quidem fama volatilis jucunde conspersérat ad universalem notitiam & audientiam devotorum, vestræ Paternitatis benignitas non miretur. Non enim erat hujusmodi annunciatio extranea spei meæ, immo certissima, dum hujusmodi omnes communiter faterentur & concorditer asserebant. Si vero secundum Deum est sententia; utique & secundum Deum hæc extitit, & non oportet de hac opinione aliquid aliud cogitare, nisi Deum existere attributorem & causam. Hujus igitur gratia confidenter habebam, & vos fore omnimode veraciter expectabam, quem superna providentia eligeret, & ut lumen splendidum egressum de vero lumine ostenderet orbi terræ, quibus mediantibus meipsum beatificabam in Domino congaudentem. Habeo sane illum in operibus prævium, de quo ante nullatenus dubitabam. Suscipiens fines infallibiles spei meæ, quibus etiam ante finem, ut jam recepisse ultra modum delectabar, nec in aliquo contristabar. Sed agnoscens vos fore in divinis sapientes, & secundum*

dum Christum Dei, & hominum moderatorem; nihilominus in humanis. Et omne quod est extra spem admiratur, & omne quod spe accidit, & ante factum diligitur, & in finem deductum beatificatur, & amplius diligitur, affectum ad se attrahens, experientiam dans, & recipiens ad invicem primæ affectionis effectum. Extendimus præterea, beatissime Pater, animæ specialem affectum. Nunc autem totum me ipsum Sanctitati vestræ humiliter recommendo, ac etiam repræsento, & inclino intellectualiter caput meum, & incumbens in sinu vestræ Apostolicæ benedictionis orationes postulo, & osculans manus sacras Apostolicam vestram sanctam benedictionem assumo. Latores siquidem Vestræ Sanctissimæ Paternitatis prout decuit, expediti ad vestram affectatam præsentiam, utinam prospere, revertuntur; quibus quædam de plurimis, quæ in meis intimis resident, de ipsorum probitate confisus, attenta conversatione, quam hactenus contraxerunt, commisi fideliter vestræ Sanctitatis audientiæ referenda cum aliis, quæ viderunt oculis, & auribus audierunt; super quibus benigniter obsecro ipsis a vestra piissima Sanctitate benevolam audientiam impertiri. Et quia Dei nostri sunt opera, vos, qui vere in terris, quæ Dei sunt, Deo redditis, & in cælo, non permittatis hujusmodi pie pater, sed cognita veritate mihi devoto filio vestræ Apostolicæ Sanctitatis, quæ sunt terreni Cæsaris, ut excelso Cæsari persolvam cum fœnore, assistatis, ope, benedictionibus, consilio, & favore, ut reprobantium opera vestro subsidio irritentur. Cælestis omnipotens Deus Sanctitatis vestræ processibus præbeat misericordiæ largitatem, ut per cuncta quæ agitis æternæ gloriæ serviatis.

Sanctissimo, beatissimo, summo Pontifici Apostolicæ Sedis veteris Romæ universali Papæ, Domino Nicolao. Joannes miseratione divina Patriarcha Constantinopolitanus novæ Romæ, & quod sub nobis est, Concilium sanctum: salutem in Domino, & debitam inclinationem & orationum postulationem.

III. *Recepimus litteras vestras, o divinissime Domine, Pastorum Pastor, omniumque Præsul supereminens Prælatorum, nec est dicendum quanta lætitia repleti sumus. Cognoscimus namque quod Dominus Deus bonorum omnium largitor non Magnificentiæ vestræ sedem, sed sedi Sanctitatem vestram potius condonavit, ut ipsa siquidem per vos decoraretur amplius, & honoraretur. Et quamquam prius Sanctitas vestra omnibus esset nota, prævenit enim fama pennas extendens, & volans ubique, quæ non cognoscentibus ea, quæ sunt vestræ maximæ Sanctitati manifesta, & cognita demonstravit, magis tamen cognoscet amodo, ac diligentius quilibet usus materia ampliori, & melius, quam ante vos benefacientem unicuique specialiter, ac communiter omnibus ex operibus festinantem, maximum, & primum Pontificem Dominum nostrum Jesum Christum propensius imitari. Confidit proculdubio nostra humilitas, quod hoc procedit ad perfectissimum complementum, nec minus putamus, quod in hoc concordant quicumque sapientes, qui ex præcedentibus futura imaginantur. Si enim antequam ascendissetis ad superexcellentem altitudinem omnium dignitatum, in vobis tanta aderat præ omnibus excellentia bonitatis, ut vobis quis non posset fere in aliquo comparari, quanto magis decet vos nunc indutos magnitudine tali utiliora operari & meliora? Qui vero nondum ad gradum perfectionis perveniens tanto bonorum operum lumine refulgebat, ut persuaderet in ipso videntes patrem gloriari cælestem, hic idem ad superlativum ascen-* Reg. Vat. epist. 158.

ascendens, quomodo non apparebit lucidus, ac aptius relucebit? Omnes a longe attrahens ad se, quemadmodum candelabrum in altum positum iis, qui longe sunt, resplendet, & ad se convocat ex fulgore. Non enim idem candelabrum tantum ex infimis, vel de terra refulget, quantum si super modium, vel in altissimis perducatur; unde & Propheta supra candelabrum aureum videns candelam, duo ostendit, ignem videlicet descendere gratiæ a patre luminum, & quod est natura ignis supra stantis nobis ex supernis lucidius relucere. Quis ergo ea, quæ diximus in mente habens, non replebitur lætitia spirituali, ut promptissime ad Deum, tamquam hujusmodi largitorem gratiarum, referat actiones, ac sibi postulet, ut qui tale bonum condonavit, conservet ipsum in æternum, & sicuti ipsum perfecit, ita conservet illud ad communem utilitatem? Quis non super hujusmodi jubilet? & quis poterit de istis non gaudere? humilitas vero nostra numquam alias jucundius Deum magnificavit, sibi ascribens omnia, & glorificans procurationem suam maxime, ac provisionem, per quam semper utile suis dispensans, in hujusmodi nuper factis opportunum nullatenus præterire dimisit..... utique ad totam Ecclesiæ constitutionem, ad ea quæ damni essent, aliquatenus extenderentur ipsi viri Dei. Quomodo enim viris tam egregiis in unum congregatis, inter quos Deum fuisse nullus dubitat, opportunum lateret; non oportuit hoc fieri, & ideo non est factum. Et licet vestra maxima Sanctitas in sacris litteris ad nos missis, nos indignos voluerit nominare, nosque ad orationem provocaveritis, & supplicationem, ut Deus vos tamquam dignos efficiat, nos tamen diligenter cognoscimus, quod nihil aliud sunt hujusmodi nisi verba mansuetudinis, & humilitatis. Imitamini namque omnium Dominum ac Deum Jesum, a quo vobis tanta gratia est largita, & amplectimini modestiam & mansuetudinem, & ad commune exemplum humilitatis vos proponitis, cum non sit alius dignus ad administrationem gubernationis Ecclesiæ, quam vestra sapiens a Deo sanctitas, qui digni estis ad hoc, & vere dicere possumus supradigni. Quomodo ergo (inquam) orationem talem funderemus pro vestra Apostolica honorabilitate, cum magis sacris orationibus indigentes affectemus quotidie ipsas habere, tamquam bonum viaticum ad salutem? Deus utique per suos speciales ministros elegit, quem vult, & vincens cum quanta decet virtute, quæ multorum sunt, omissis consiliis, suam perficit voluntatem: sicque constituit in Ecclesia illum, quem elegit, & fuit hoc donum perfectum, & gratiam omnibus donans ac utilitatem. Unde nos vestras paternas litteras intelligentes de hoc intimantes, filialiter recepimus ipsas tamquam omne bonum annuntiantes. Supplicantes propensius vestræ sanctissimæ Paternitati, quatenus de nobis cum aliis, qui inter vestros filios reputantur, memoriam facere velitis in sacris ad Deum supplicationibus vestris, ut ipsis adjuvantibus ac foventibus, bene gubernare possimus populum nobis a Deo creditum, nec non ipsum conducere in operibus Deo placentibus & salutaribus, atque cetera in pace secundum Deum & firmam patientiam, ac quietudinem ipsi populo acquiramus, negotiantes ipsam ad manus Pastoris omnium Domini Dei salubriter pervenire, qui dignetur nos recipere, mediantibus orationibus sublimissimæ vestræ supereminentiæ, vestram in multis temporibus conservans divinitatem.

Zach. 4. 2.

Lit-

Litteræ missæ ex parte Ogerii Protonotarii Michaelis Palæologi Imperatoris Græcorum Nuntiis ejusdem Imperatoris.

Honorabilibus Viris Domino Marcho & Marcheto Latoribus litterarum sanctissimi, & beatissimi Summi Pontificis Apostolicæ Sedis veteris Romæ, & universalis Papæ, in Christo Deo specialissimi & reverendissimi Patris potentis, & sancti Domini mei Imperatoris. Reg. Vat. n. 159.

Postquam locutus est Dominus meus sanctus Imperator vobiscum, & retulit, quæ oportet, vos tamquam fide dignos habere in memoriam, & denunciare ipsi Apostolicæ Magnitudini summi Pontificis, fore necessarium existimavi hujusmodi præsentibus litteris exarare, ne forte prout consuevit accidere hominibus, tum propter spatium itineris, tum propter prolixitatem temporis, aliqua occurrat oblivio aliquorum, de quibus vobis commissa fuerunt.

Ergo illa, quæ locutus est vobiscum Dominus meus sanctus Imperator referenda sanctissimo Domino summo Pontifici, sic se habent.

Decet omnes Christianos ad Patrem dicere veritatem spiritualem, tamquam verum filium ad verum patrem, etsi filius est Imperator gratia Christi & pater. Sed pater pater patrum sicut sanctissimus Papa Christi Vicarius. Justum est equidem, ut cognoscere debeat Dominus summus Pontifex illud, quod est verum de suo filio Imperatore; propter hoc ergo Dominus meus Imperator revelat & enucleat, quæ vere ita sunt sanctissimo Domino Papæ. Sunt autem quæ vult cognita fore Magnitudini summæ Apostolicæ sanctitatis hæc.

Verum est, & jam patet, quod non potest Dominus meus sanctus Imperator complere ad præsens negotia sua, quemadmodum erat in antea consuetus complere, & cujus causa talis est. Nam cum vidissent illi, qui sunt in terra sua, scilicet parentes sui, & alii quod juravit idem Dominus meus Imperator Andronicus ratam tenere ac firmiter observare, obedientiam, honorem, devotionem, & filialem affectum, quæ constituerunt habere ad sanctissimam Ecclesiam Romanam, & per tempora ad sanctissimos Papas, & certificati quodammodo est impossibile, ut fiat aliquid aliud in diminutione tantæ obedientiæ ipsius sanctæ Ecclesiæ, aliqui tamquam non habentes scientiam sufficientem intelligendi magnitudinem operationis hujusmodi unionis Ecclesiarum; alii vero propter malitiam & infidelitatem resilierunt, & conturbari cœperunt. Unus quorum est filius naturalis Domini Michaelicii, qui a Latinis Dux Patræ vocatur. Similiter & alius filius ejus legitimus Dominus Nichliforus. Qui ut subditi, servi, & submanuales Imperii sacramentum Domino meo sancto Imperatori fidelitatis & ligii homagii multoties præstiterunt de parendis præceptis & mandatis suis, a quo dignitates & officia, quibus nominati sunt, hactenus acceperunt. Contradicunt multi unioni Ecclesiarum.

Videntes itaque isti obedientiam Domini mei sancti Imperatoris ad sacrosanctam Apostolicam Ecclesiam taliter ratam persistere, insurrexerunt ex adverso inopinate, ac ostenderunt manifeste infidelitatem ipsorum, vocantes hæreticos, qui ipsi vere infideles & hæretici sunt, sanctissimum Dominum Papam, quod perniciosum est tantummodo cogitare, ac Dominum meum Imperatorem, & Dominum Patriarcham Constantinopolitanum, & omnes alios, qui subditi sunt sanctissimo Domino Papæ, & Domino meo Imperatori.

Quare Dominus meus Imperator misit ad eos Nuntios, & monuit, & per-

*perſuaſit ipſos removeri a vana inſtitutione eorum, & ſimul ſapere cum eodem ſancto Imperatore Domino meo, & aliis fidelibus, & exiſtere ad obedientiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Cumque obedire penitus recuſaſſent, & reſilirent omnimode, idem Dominus meus Imperator miſit expoſitam excommunicationem a Nuntiis ſanctæ Apoſtolicæ Sedis. Similiter & excommunicationem, quam expoſuit ſancta Conſtantinopolitana Eccleſia contra illos, qui nolunt convenire ad obedientiam Domini ſummi Pontificis. Et cum adhuc convenire penitus recuſaſſent, miſit Dominus meus ſanctus Imperator exercitum contra ipſos, cum Capitaneis de magnatibus Imperii, magnum videlicet Mareſcalcum Orientis, Dominum Andronicum Palæologum conſobrinum Domini mei ſancti Imperatoris, & Pincernam conſanguineum ejuſdem, qui habet in uxorem filiam primi conſanguinei Domini mei Imperatoris ſancti. Fuerunt ſimiliter, & cum eis tranſmiſſi * Comninum Catacutinon, & Palæologum Dominum Joannem ambos nepotes Domini mei ſancti Imperatoris. Qui euntes ad expugnationem dicti Infidelis Ducis Patræ non ſolum ſtuduerunt, non contra ipſum procedere, ſed intimarunt ei, & retulerunt Infidelitatem eorum talibus verbis. Nos tales cognoſcentes, quod Imperator unitus eſt cum Papa, habemus & ipſum hæreticum, & ideo a nobis contrarietatem aliquam non habetis, ſed quidquid vultis facere contra terram Imperatoris, nunc habetis tempus.*

Debeitunt multi ab Imperatore propter unioné.

* *Ita in MS. aliiſque exemplaribus hujus Ep. legitur.*

Ad quorum ſuggeſtionem exivit dictus baſtardus, & occupavit quædam caſtra de Terra Domini mei ſancti Imperatoris. Cum autem cognoviſſet Dominus meus ſanctus Imperator infidelitatem ipſorum Capitaneorum, deſtinavit incontinenti, & removit ipſos de Capitania, & vinculatos deduxerunt ipſos ad Imperium ſuum, & præcepit & fuerunt carceri mancipati. Contra illum quidem conſtituti fuerunt novi Capitanei, & injunctum fuit illis, ut ſolummodo cuſtodirent locum & terram, & non irent ad contrarietatem, ac expugnationem ipſius baſtardi. Illi vero non conſervantes ſe juxta præceptum Domini mei ſancti Imperatoris, ſed aſſumentes vanam virilitatem, ut juvenes æmulati fuerunt, & contra dictum baſtardum impetum fecerunt, & intrarunt quamdam clauſuram, & locum vix acceſſibilem & arctum, & ipſe apoſtata inveniens in ſui adjutorium duritiam loci & difficiles nocuit eis. Equidem ſupradicti Mareſcalcus, Pincerna, Capitanei, & qui cum eis erant, tales apparuerunt, quales erant ad contrarietatem ipſius baſtardi.

Item ad alias terras, & ad alias Capitanias fuerunt commiſſi alii magni viri, & propinqui Domini mei ſancti Imperatoris. Scilicet nepos ſuus, filius ſororis ſuæ Palæologus, Dominus Joannes Trachaniotus, Calo-Joannes Laſcari, primus Conſobrinus Domini mei Imperatoris, & Dominus Iſachius, Paulus Comninus, Conſobrinus Domini mei Imperatoris.

Unuſquiſque igitur iſtorum commovit, & conturbavit ad quam erat Capitaneus omnes ipſi ad ipſam contrarietatem propter ipſum opus obedientiæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Quare detenti fuerunt, & ipſi ſimiliter, & alligati, ac interrogati, cum ſupradictis, inverecunde dixerunt, & egerunt palam erga Dominum meum Imperatorem, quod propter unionem Papæ fecimus quidquid egimus, & debemus adhuc manere ad ipſum noſtrum Conſilium. Eſt autem, & ad partes Orientis Terra, quæ nominatur Trapeſunda, quam Terram, in captione facta de Conſtantinopoli a Latinis, tenuit quidam de Capitaneis, qui vocabatur Comninus Dominus Alexius, & intimarunt prædicti infideles, quod illum, qui nunc eſt Princeps ipſius Terræ Trapeſundæ exiſtentem abnepotem ipſius quondam Alexii, quia Imperator fa-

factus est hæreticus, & subjectus est Papæ, & univit Ecclesias, scilicet Græcorum & Latinorum, & si vocaberis Imperator, adhærebimus vobis, & constituemus quidquid voluerimus. Ille quidem ductus inani consilio, vocari se fecit Imperator, & coronatus est, & induit se vestimentis decentibus Imperio, & fecit officiales, & se tamquam Imperatorem honorari præcepit. Creant rebelles alium Imperatorem.

Apparuit autem, quod sicut dispensarunt, & miserunt ipsi Infideles ad eumdem Principem Trapesundæ homines, cum ipsis intimationibus, erant & Latini simul cum ipsis transmissis, cooperantes ipsam legationem ipsorum: non solum autem ipsi conturbarunt opus Ecclesiasticæ unionis talem eorum malitiam ostendentes, verum etiam multæ mulieres Baronissæ, & speciales propinquæ Domini mei sancti Imperatoris, in ipsam malitiam inciderunt, scilicet soror Domini mei Imperatoris, & neptis sua filia ejusdem. Similiter & alia sua neptis filia alterius suæ sororis. Similiter & cognata sua uxor quondam Despotis fratris Domini Imperatoris, & mater ejusdem uxor Sevastocratorum quondam soceris Despotis: ideo detentæ & ipsæ, ac positæ sunt in carceribus, & bona earum mulierum, & prædictorum Baronum ablata sunt, & intromissa ad Imperiale vestiarium; similiter & ablatæ sunt possessiones, quas habebant & feuda. Mulieres multæ contradicunt Imperatori.

Hi vero omnes supradicti Barones, qualia magnalia, & dignitates habebant ab Imperio, & ad quot Capitanias, & castra conversabantur, quot etiam possessiones, & terras habebant, & quantam substantiam, & bona ipsi, & supradictæ mulieres, & his nunc omnibus caruerunt in carceribus positi, ab aliis potest scire sanctissimus summus Pontifex.

Isti vero supradicti, qui detenti fuerunt in carcere quantam devastationem intulerunt, eo quod habebant parentes multos & magnos viros, & fere omnes, qui sunt in Palatio quosdam fratres, quosdam consobrinos, quosdam generos, quosdam avunculos, & nepotes, & aliam affinitatem, hoc manifestum est omnibus. Ideo postquam inventi sunt ipsi tot & tanti viri ad infidelitatem, & incredulitatem, si voluerit secundum consuetudinem suam Dominus meus Imperator mittere exercitum ad debellandum, & contrariandum inimicos suos, suspicatur ne forte qui debent transmitti Capitanei exercitus magni viri, & nobiles, habeant, & ipsi consilia, cum prædictis Infidelibus, tamquam propinqui eorum. Et cogitur, ut cum cautela & provisione diligenter perficiat sua negotia propter ipsam incredulitatem. Quare revelat sanctissimo Domino summo Pontifici consilium suum, & dicit quod non potest ad præsens facere sua negotia, prout extiterat primitus consuetum. Ad quos autem habebat certitudinem ex Baronibus & fidelibus hominibus suis, cogitur mittere ex ipsis Capitaneos ad Terras & Castra, quæ habet: manifestum autem est, quod sicut ejectus fuisset quidam a Domino meo sancto Imperatore conturbator ubicumque erat, & contrarius voluntati hujusmodi operis Ecclesiasticæ unionis, confugientes plurimi tales ad Terram ipsius bastardi, diligenter recepit eosdem, & congregavit de ipsis contrariis fere Monachos centum, cum quibusdam Abbatibus, & Episcopis octo, & fecit Concilium, & sederunt, & locuti fuerunt, quot voluerunt blasphemias contra sanctam Romanam Ecclesiam, & contra Dominum meum sanctum Imperatorem, & sanctissimum Patriarcham, & Ecclesiam Constantinopolitanam, & anathematizarunt sanctissimum summum Pontificem, & Dominum meum Imperatorem, & Patriarcham Constantinopolitanum, & omnes subjectos simul sapientes, & eos tamquam hæreticos reprobarunt. Congregatur synodus contra Imperatorem.

Male afficitur Episcopus Tricalensis dum favet unioni.

Quidam autem Episcopus Tricalensis vocatus quia restitit, & surrexit contra eos, & dixit quod male facitis, & non convenit cum eisdem ad ipsam malignissimam operationem illorum, detinuit ipsum, & posuit in carcere per menses decem & octo; postea vero vix evasit de carcere ipso, & invenit lignum navigans, & intravit in ipsum, & transfretavit de Gulfo Neopanti, & se contulit in Moream ad quoddam Castrum Domini mei Imperatoris, & exinde receperunt eum homines Domini mei Imperatoris, & portaverunt, & conduxerunt ipsum in Constantinopolim.

Item Episcopus Patrensis.

Item alium Episcopum vocatum Patrensem tenuit, & cogebat eum, ut simul saperet cum eodem. Et quia non obedivit, sed dixit, quod ego habeo primum Prælatum Thessalonicensem, & ab ipso sum ordinatus, & ad Concilium ivi Constantinopolim cum meo Prælato, & dedi meam subscriptionem, quod debeam manere cum aliis in obedientia sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & est impossibile quod hoc debeam prætermittere, & revocare subscriptionem meam, & expoliavit eum, & reliquit eum cum sola camisia, & statuit eum sub cælo discooperto, & stabat die noctuque afflictus ab hyeme & glacie in mense Decembris, & sit manifestum & certum sanctissimo summo Pontifici, & poterit super hoc cognoscere sua Sanctitas malitiam ipsius apostatæ bastardi, & quemmodo a seipso divisus est, & non timet Dei judicium, & non verecundatur de hominibus.

Aliqui ex Latinis parum propitii Imperatori.

Latini vero, qui sunt ad partes Thebarum, & Athenarum, & Nigripontis, & Morearum non cessarunt adjuvare, & sibi ministrare auxilia omni modo contra partem Domini mei Imperatoris, scilicet ipsis apostatis Nichliforo, & Bastardo. Misit autem Dominus meus Imperator particularia ligna, & particularem gentem in ipsos, & iverunt ad partes Nigripontis, & invenerunt Latinos, & debellarunt eos, & protexit Deus, & vicerunt ipsos. Dominus autem meus Imperator advocat super hoc Deum testem, quia hoc opus non videtur sibi quod factum fuisset de virtute illorum, quos misit Imperium suum sanctum; sed quantum videtur sibi, illi Latini debellati fuerunt a divina virtute, eo quod auxiliabantur talibus excommunicatis, & inobedientibus, & blasphemantibus sanctam matrem Ecclesiam: nam & populi quantitas, quæ debellavit ipsos Latinos, fuit ad comparationem illorum, quasi modica, & nullo modo erat digna versus quantitatem & potentiam Latinorum.

Hæc sunt, quæ locutus est vobiscum Dominus meus sanctus Imperator, quæ debetis, sicut tenemini, summæ Apostolicæ Sanctitati significare. Et subsignavi hæc ego Protonotarius Interpretum Latinorum Curiæ Domini mei sanctissimi Imperatoris Romaniæ ad cautelam.

Ego Ogerius Protonotarius, qui supra manu propria scripsi, & meo signo signavi.

IV. Vere cum hac relatione ab Ogerio Protonotario Nunciis submissa concordant, quæ de his ipsis tumultibus, & Imperatoris conatu scribit Nicephorus Gregoras. Postquam enim narravit Latinorum, præsertim Caroli Regis Siculorum potestatem, & ambiendi Imperii Constantinopolitani conspirationem eo coegisse Palæologum, ut Legatos ad Sedem Romanam miserit de ineunda veteris, & novæ Romæ Ecclesiarum concordia, modo Caroli expeditionem averteret, & subjunxit ad eum statum tractatus mutuos pervenisse, ut in Concilio Lugdunensi inchoata sit, & publicata unio utriusque gentis, Græcæ & Latinæ; mox addit. *At Patriarcha Josephus (de quo nos supra) ea concordia repudiata, sede*

Niceph. lib. 5. histor. Rom. c. 1.

Tom. 4. an. 1274. n. 5. & an. 1277. n. 4.

sede sua cessit: nec multo post relicta urbe, se in Archistrategi Monasterium ad Bosphorum contulit, ubi reliquum ætatis tranquillo, & religioso otio exigeret. His rebus sacerdotum collegium excitatum, haud obscure ferebat se non esse quieturum, plebemque ab Imperatoria illa concordia revocabat, Martyrii, & coronarum tempus esse clamitans: ita ut magnus inde tumultus excitaretur, atque in atrocem tempestatem erumperet: & Imperator externis negotiis relictis, omne suum studium ad res domesticas transferre cogeretur, urbana pericula bellis externis graviora ratus. Erant autem non pauci e magistratibus etiam, qui decretis illis acriter adversarentur. In eas igitur redactus angustias, duas sibi patere vias arbitratus; summa necessitate nihil tertium admittente in præsentia, ut aut omnes sibi assentirentur, aut hostium loco haberentur. Adversariorum animos principio verborum blanditiis, & comitate morum conciliare sibi, & obnoxios reddere studebat: cœptam eam esse rem, nullo studio novitatis, sed propter difficultates temporum. Esse autem prudentiæ, impendentes præcavere calamitates, & si quid ad graviora mala avertenda novandum sit, non esse cunctandum. Si enim hostes adventarent, urbe adhuc multis in partibus lacerata, modoque instaurata, & velut e multiplici dudum morte reviviscente, præsentia mala graviora futura superioribus: ac dominos fore hostes non tantum sacrorum, sed omnium simul, liberorum, conjugum, & rerum: quorum Domini vi abrepti, libertate cum servitute commutata, non corporibus tantum, sed animis etiam hostium sequi voluntates cogerentur. Id etiam reliquum fore, ne quis mores patrios, ac vetera instituta tueretur: imo & sacræ leges, & sanctiores expeditissime & depravarentur, & everterentur. Quæ cum ipse prævideret, necessitati parere haud recusasse: exiguumque damnum, quod prudentiæ munus sit, magno emolumento postbabuisse: minoraque adversariis, ut majoribus potiretur, concessisse. Hac oratione alios commovit Imperator, alios non item. Unde suasione omissa, viam alteram ingressus, & vi grassatus est, cujus variæ rationes fuerunt, publicationes bonorum, relegationes, custodiæ, excæcationes, flagra, mutilationes, omnia denique quibus virorum fortium & mollium animi explorantur. At quorum studium cognitione regebatur (qui pauci erant) ii magnis & fortibus animis omnia libenter tolerabant, & perpetiebantur, quæ potestas Imperatoris inferebat. Magna vero pars veri judicii expers, fæx plebis, & circumforanea turba, semper novis rebus gaudens, asperis velut in scena palliis induti, ubique terrarum sparsim & passim vagati sunt, ubi Christianos esse audiverunt, in Peloponneso, inquam, Achaja, & Thessallia, & Colchide, ubique denique gentium extra ditionem Imperatoris: neque universam pacem conservare volentes, neque inter sese: sed alii aliis nominibus asciti, partim Arsenii, aut Josephi Patriarchæ sectam profitendo, partim alia jactitando, tempus terebant, plerique & decipientes & decepti.

Josephus Patriarcha abdicatur. Tumoltus excitati Constantinopoli propter unionem.

Conatur Imperator populum in sui trahere sententiam.

Durius agit contra reoitentes.

V. Obiit hoc anno in Polonia Boleslaus Pius, ita dictus a piis operibus, Dux Calissiensium, qui Monasterium Gneznæ, divæ Claræ institutum professis construxit. Consecutus est autem sub fine ejusdem anni ad IV. Idus Decembris Boleslaus Pudicus, supremus Princeps in Polonia Dux Cracoviensis, & Sandomiriensis, postquam regnasset annos ferme quinquaginta duos, Cracoviæ apud Divi Francisci Monasterium, quod ipse condiderat, sepultus: benignus & religiosus Princeps, & in egenos, cultumque Dei, ac ministros ejus munificus. Hic Franciscanis valde addictus, primus eos in Poloniam introduxit, quod alias præmonui-

Cromer. l. 9. rerum Polon. ad fin.

Moritur Boleslaus Pius. Item Boleslaus Pudicus.

Tom. 2. an. 1237. n. 12.

Ejus conjux Cunegunda sic Clarissa.

Nec non Jolenta soror.

nuimus. Mortem ejus Cunegunda seu Kinga uxor virgo intacta relicta, Belæ Ungariæ Regis filia, moderate tulit, gratias agens Deo, quod se conjugii vinculo tandem liberasset. Ac mox una cum sorore Jolenta, quæ post mortem mariti Boleslai supradicti Calissiensis Ducis ad eam se contulerat, distractis & in usus egenorum distributis cunctis facultatibus suis, Clarissarum Instituto sese addixit: & veterem Sandeciam, nequidquam refragantibus, & renitentibus proceribus, commigravit; ibique reliquum vitæ tempus in Monasterio a se & viro suo condito peregit. Claruit spiritu prophetiæ, & ejus miracula tot & tanta fuisse scribit Rodulphus (Kingam tamen a Cunegunda videtur distinguere, dum seorsim tamquam de duabus agit) ut in Romana Curia de ejus canonizatione serius ageretur; interruptum tamen negotium ob variam orbis vicissitudinem. Vita functa est anno MCCXCII. data in uxorem Boleslao prædicto anno MCCXXXIX. cum quo annos quadraginta immaculato thoro in perpetua castitate transegit.

Rodul. fol. 143.

Intactam maritus reliquit.

Capitulum generale 24. Assisii.

VI. Decurso ab ultimis Comitiis triennio, secundum Regulæ statutum, indixit Hieronymus Cardinalis, penes quem adhuc remanebat Ordinis gubernium, Conventum generalem Assisii habendum. Desideravit Pontifex, ut & ipse Cardinalis præsidentem in sancta congregatione ageret, tum ob feliciorem rerum exitum, tum ad majorem splendorem, & Fratrum solamen. At dum ad hæc, & alia S. R. E. negotia evocaretur e Gallica legatione, incidit in morbum, neque potuit præfixo tempore celebrandorum Comitiorum adesse. Monuit moræ Pontifex Patres Capitulares, spemque addidit quantocyus jam melius habentem superventurum, & præmissis gravissimis Sodalitii laudibus, certisque sui amoris argumentis, eos ad excelsas quasque virtutes, & res rite peragendas, concessis Indulgentiis, adhortatus est. Graviores sunt hæ litteræ, quam ut debeant prætermitti.

Scribit paterne Pontifex ad Patres Capitulares.

NICOLAUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Capitulo generali Ordinis Fratrum Minorum;

Reg. Vatic. inter litt. curiales. nu. 17.

Encomia Ordinis Minorum.

Cant. 4. 12.

Pontificis erga eumdem affectus.

VII. *Convenientibus vobis in unum, qui Christi pauperis paupertatis semitas voluntarii effecti participes delegistis, jam non est nisi quæ Dei sunt constanter appetere, vias mandatorum ejus dilatato corde percurrere, primum sequendo pauperem Franciscum, vestri Ordinis plantatorem, qui mundi caduca respuens, mundum munde pertransiens, mundo vivendo, moriens vixit Deo, qui vivens præmium sibi æternæ vitæ promeruit, & vobis vivendi regulam velut adoptionis filiis reliquit, ut vos Christo junctus adjungeret, & hæres ejus effectus vos Christo redderet cohæredes. Hic est Ordo, quem Sponsus in Canticis geminando commemorans bis hortum repetit, binum ejus fructum, contemplativum, & activum patenter insinuans, bis conclusum sepem divinæ legis, & custodiæ angelicæ innuens, vel potius vallum prædictæ regulæ, & specialem custodiam ipsius Ordinis, quam de ipso Romana gerit Ecclesia, manifestans. Hic est fons scientiarum fluenta scaturiens, signatus paupertatis insigniis, & in sui primo Institutore Christi stigmatibus insignitus. Propterea Ordinem ipsum, quem sic in domo Domini prælucere conspicimus, a nostris quasi primordiis sensibus nostris infiximus, in ejus affectione concrevimus, & tenerrime intra præcordia*

dia nostra portamus, circa eum sollicitudine vigilantes, ut nullius ibi succrescentis herbæ contagium famæ suæ reprimat odorem, vel ejus decorem obnubilet, sed, Deo propitio, protegatur a noxiis, salubria semper incrementa suscipiat, & pacis affluat ubertate. Digne igitur plenis in Domino gaudiis exultamus, dum vos illius sectatores inspicimus, qui delitias terrestres aspernans, asperitatis onera supportavit, ut inter electos Dei appareret prælucidus in excelsis, cujus vos regulam profitentes, existitis eximii testimoniorum Domini sectatores: nec indigne lætamur, quod in vobis eadem delectatur Ecclesia, & in fragrantia vestrorum operum odorem suavitatis assumit. Nam super vos nomen Domini percipimus invocatum, & post vocem revocationis æternæ in regione vivorum vos sibi credimus placituros. O beata suavitas paupertatis, qua mundi derelictis illecebris, ad felicitatis gloriam pervenitur! O beata terrenarum delitiarum abjectio, qua spiritus humilitatis reficitur gratia salutari, & tamdem gratia ipsa refecti coronam gloriæ promerentur! Profecto quæ Ordinem ipsum contingunt nobis ipsis ascribimus, nec circa illa locum vigiliis indulgentes. Quare dum de instanti vestro generali Capitulo celebrando hactenus ageretur, præsentiam dilecti filii nostri Hieronymi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis ibi cognovimus esse utilem, & propter hoc ei litteras nostras sub certa forma direximus, ut præsentialibus ejus affatibus tam sanctæ Congregationis reficeretur amœnitas, & in agendis procedendo consultius, vobis & eidem Ordini grata solamina provenirent: sed eodem Cardinale sui corporis infirmitate detento, ab aliquibus citra diebus non credidimus ipsum inceptum reditum ea prosecutione posse perficere, quod eidem Capitulo, prout deliberatio nostra conceperat, interesset. Nihilominus tamen si sic sibi propitiaretur Altissimus, quod ad dictum Capitulum posset decenti tempore pervenire, sicut nunc ex aliquorum relatione sentimus, illum ad vos pro consolatione vestrarum mentium disponimus destinare. Quod si forte aliquo casu id compleri nequiverit, confidimus quod omnipotens Dominus vobis in iis vias suæ miserationis aperiet, vos ad salubria diriget, ac propitiabitur votis vestris, ita quod ex vestris actibus in divinis beneplacitis radicatis, fructus vobis, & eidem Ordini utiles, Deo, ac nobis placitos, dante Domino, resultabunt. Verum pastoralis officii debitum exequentes, vos ad quæque salubria paternis monitis, & benignis exhortationibus invitamus, affectantes ex intimis illa vestris insidere præcordiis, in his potissime, quæ hoc tempore circa directionem ipsius Ordinis, ac conservationem institutionum salutarium, ex quibus laus, & honor acquiritur, agenda percipimus, ut caritatis & unionis nostræ funiculus sic alimento veræ pacis, & inviolabilis concordiæ foveatur, quod nullam sui partem cujusvis debilitet adversitatis, seu commotionis impulsus, quin potius illæsus & stabilis nullius corrumpentis maculam habiturus, perpetuo ad laudem divini nominis conservetur. Super quo sunt vobis in speculum & exemplar illius almi merita Confessoris, qui Ordinem prædictum instituit, coluit, & cultum claritate beatitudinis illustravit. Ceterum ut vobis, qui spiritualium operatione proficitis, & ob nomen Domini corporaliter laboratis propter utrumque caritatis ordinatæ præmium rependatur universis, & singulis de Ordine vestro, qui ad præfatum Capitulum convenerint, necnon & aliis Christi fidelibus, qui congregatis in ipso Capitulo Fratribus, ipso durante, pietatis suæ manus porrexerint adjutrices: dummodo vere pœnitentes extiterint, & confessi, Fratribus scilicet, qui circa præmissa sollicite laborarint, & operosa sedulitate vacarint, unum annum, & aliis, qui congregatis ibidem pias eleemosynas erogarint, centum dies de Injun-

Monet non posse Cardinalem Hieronymum adesse Comitiis.

Piæ & salutares Pôtificis exhortationes.

Congregandis in Capitulo largitur indulgentias.

injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus. Cum autem imbecillitatem nostram oporteat divinæ manus sustentari præsidiis, devotionem vestram rogamus, & hortamur in Domino, quatenus pias affectiones vestras circa nos excitet debitum caritatis, & inspectis nostræ mentis affectibus, nos in vestris orationibus divinæ clementiæ commendetis, ut per intercessionem vestram in administratione commissa nobis dignetur sua misericordia nostros supportare defectus, & actus nostros in suorum dirigere semitam mandatorum. Datum Romæ apud sanctum Petrum XVII. *Kalen. Junii, anno* II.

Commendat se Fratrum precibus.

Eligitur Fr. Bonagratia in Generalem Ministrum. *Peregrin. in epist. ad Gendisal. General. Bernard. a Bessa in Chron. MSS.*

VIII. Advenit tandem præses Cardinalis tardius, quam solebant alia celebrari Comitia circa festum Pentecostes, indicendis Capitulis in Regula constitutum, & jam a se creatum Vicarium generalem, fratrem Bonagratiam (quem virum Deo plenum vocat Peregrinus de Bononia coævus) communibus suffragiis, licet absentem, expetitum in Generalem Ministrum confirmavit, ceterasque actiones capitulares prosequutus est auctoritate Apostolica, donec electus supervenit. Monuit benigne Pontifex, valde sibi placere electionem de tanto viro factam, invitavitque præcipuos Patres, ut ad suam venirent præsentiam, & si quid esset, quod statui, aut regimini Ordinis expediret, cum fiducia proponerent. Surianum itaque ubi ea æstate residebat Curia, abiit novus Generalis cum quibusdam delectis Ministris Provincialibus, & discretis Sodalitii viris, e quibus unus fuit Philippus Perusinus Tusciæ Minister, qui præ ceteris, quæ sequuntur scripta reliquit, & coram Pontifice benigne & affabiliter eos recipiente constituti rationem reddiderunt in Comitiis actorum. Deinde, juxta Regulæ præceptum, petierunt sibi dari Protectorem unum ex S. R. E. Cardinalibus, dum tamen ipse nollet ad exemplum Alexandri IV. hanc sibi protectionem immediate reservare. Quibus respondit nihil se libentius egisse, neque ullam in se curam majori affectu assumpsisse, quam quæ ad Ordinis auctoritatem vel utilitatem spectabant: attamen propter universas Ecclesiæ curas non sibi amplius licere hæc eas quæ necessaria erat, & quam adhiberi vellet, attentione perficere: proinde consultius & conformius ad Regulæ præscriptum sibi videri ut alium haberent Protectorem, qui vere & libere protectorem ageret; neque alium se daturum, quam ipsi expeterent, & mage idoneum judicarent. Disquisitis itaque illorum votis, secreto scrutinio comperit omnes in unum Matthæum Rubeum Ursinum, Ursi, Pontificis fratris filium, a se ex Diacono Cardinali sanctæ Mariæ in Porticu mox Archipresbyterum sancti Petri, & Præceptorem sancti Spiritus in Saxia creatum, conspirasse. Dilexit enim hic valde Sodalitatem, neque sibi loco Pontificis meliorem dari posse Protectorem Fratres judicarunt. Ratam habuit illorum electionem Pontifex, & vocatis in medium omnibus, Cardinalem ita tenerrime affatus est: *Si dilecte fili Cardinalis nostra in te beneficia referrentur, magna & multa diceruntur; at ex his nullum isto, quod modo conferimus, majus, nec quod securius ad regnum perducat cæleste; arrham tibi damus vitæ æternæ, suffragia videlicet & meritoria quæque opera omnium Fratrum Minorum, quorum Ordinem tuæ commendamus tutelæ. Damus tibi omnium, quæ habemus, potissimum, tradimus cordis nostri delicias, pupillam oculorum nostrorum.* Hic interruptus sermo ex frequenti singultu, & profluente lacryma; atque ex nimia amoris teneritudine, veluti intercluso anhelitu, tanti viri veneranda majestas in

Vocati a Pontifice vadunt præcipui Capitulares Surianum. *Perus. in excerptis Ordinis.*

Petunt Cardinalem Protectorem.

Datur eis Pontificis nepos.

...ua teneritudine ei commendat Pontifex Religionem.

in ejulatum prorupit. Tantam amoris vim admirati (inquit meus auctor) flevimus cum flente, ejulavimus cum ejulante, & per aliquale temporis spatium cum obmutescente, & nos obmutuimus: tamdem sedato utcumque spiritu, voce reassumpta, inquit; interior prohibet passio longiorem de re omnium carissima sermonem intexere: & extensa manu, proprium dedit annulum Cardinali dicens: *Committimus tuæ curæ dilectum Ordinem Fratrum Minorum, te, secundum eorumdem Regulæ præscriptum, instituimus Protectorem, correctorem, & gubernatorem sancti hujus Sodalitii. Attamen id te scire velim gubernio tuo minime egere, abundat enim prudentissimis & doctissimis Præsulibus, qui integras possent respublicas gubernare; neque correctione, dum prudenter ita omnia sint constituta, ut unicuique Fratrum plures præsint, neque uno culpas dissimulante desint alii, qui puniant. Ultra Præfectos locales habent Custodes, his præsunt Provinciales, super hos sunt Generales, atque illos in Ordinem redigunt Comitia generalia. Illud unum est, propter quod tuo indigent patrocinio: pauperes sunt, & imbecilles, adversarios habent plurimos, & potentes, a quorum molestiis nequeunt se defendere: hic tua protectione & auxilio opus est, ut conterantur, qui eos conturbant, & liberes eos ab omnibus pressuris.*

IX. Acta supradicti Capituli, & Pontificis beneficium mire confundit Rodulphus, dicens: *In hoc Capitulo Nicolaus IV. tunc Cardinalis, & Ordinis Minorum zelator præcipuus, præfuit auctoritate Apostolica, & præ nimia dilectione in Fratres, & ingenti pietate in beatum Patrem Franciscum, voluit Matthæum Rubeum nepotem suum universi hujus Ordinis esse Protectorem.* Nulla ratione hæc possunt cohærere, neque defendi ex prætenso in notis errore, quasi pro Nicolao III. irrepserit IV. Etenim Nicolaus III. non erat tunc Cardinalis, sed Pontifex: neque præfuit auctoritate Pontificia in Comitiis, sed ejus auctoritate præsidem egit in eisdem Hieronymus Asculanus, aliquot post annis appellatus in Pontificatu Nicolaus IV. At non hic, sed Nicolaus III. nepotem suum constituit Ordinis Protectorem. Unde utriusque Nicolai actiones confundit; qui Quartus postea connumeratus est, præsedit in Capitulo, & qui Tertius erat consanguineum dedit Protectorem.

Rodulph. fol. 184. Corrigitur error Rodulphi.

X. Deinde ab illo die animum adjecit Pontifex ad comprimendos quorumdam insolentes ausus, & refrænandas æmulorum impudentes detractiones, qui Fratrum vitæ, & Regulæ obloquebantur, illicitam, inobservabilem, & discriminosam calumniantes, contra quos secum decrevit amplam, & claram ejusdem Instituti adhibere declarationem. Ferme integros duos menses in hac meditatione consumpsit; adhibitis consiliariis duobus Cardinalibus Minoritis Hieronymo Prænestino, & Bentivenga Albanensi Episcopis, assistentibus eisdem Generali Ministro, & quibusdam aliis ex Provincialibus; admirantibus vero aulicis, qui cetera ultra morem Curiæ negotia illis diebus ad alios remitti videbant, nec comprehendere poterant, quid in tam arcano consilio tractaretur. Prodiit tunc ex maturo hoc cœtu gravissima declaratio illa Regulæ, quæ incipit: *Exiit qui seminat, seminare semen suum*, commissaque fuit exactissime discutienda antequam publicaretur, doctissimis viris Petro Peregrosso S. R. E. Vicecancellario: Comiti Glusiano de Casate Auditori sacri Palatii, Mediolanensibus, qui postmodum ad Cardinalatum ascenderunt; Angelo celebri Curiæ Advocato, & Benedicto Cajetano Protonotario, mox Cardinali, deinde Pontifici Bonifacio VIII. Demum in

Obloquuntur multi Regulæ S. Francisci.

Egregie eam explicat Pontifex.

pleno totius Curiæ conſeſſu publice fecit per dictum Benedictum eamdem extravagantem promulgari XIV. Auguſti, licet in variis tranſumptis varios habeat dies deſignatos. Eam inſeruit idem Benedictus, aſſumptus ad Pontificatum ſub nomine Bonifacii VIII. corpori juris inter extravagantes communes in ſexto, ſub titulo: *De verborum ſignificatione*; eamdemque commendavit Clemens V. in Concilio Viennenſi in decretali: *Exivi de Paradiſo*, quæ habetur ſub eadem rubrica inter Clementinas; necnon ipſe Joannes XXII. qui viſus eſt contra eam quædam definiiſſe in conſtitutione, quæ incipit: *Quia quorumdam exigit*, tamquam claram, lucidam, & magna maturitate digeſtam, commendat. Ea ſane claritate & proprietate omnia, quæ ad ſtatum Minorum ponderoſius pertinere poſſunt, explicat, & dubia quæque reſolvit, ut fundamentum præbuerit de Pontifice interprete dubitandi, Roberto Cardinali Bellarmino, Severino Binio, & Jacobo Gualterio, qui explicationem hanc tribuunt Nicolao IV. ex Ordine Minorum aſſumpto, quod & uno atque altero loco confirmare voluit Franciſcus Penna tum in Commentariis ad Directorium Inquiſitorum, tum in argumento decretalis: *Glorioſam Eccleſiam*, ad calcem ejuſdem operis; ex quo etiam error irrepſit in vulgatos codices textus canonici, & præcipue poſt editionem Gregorianam, ubi neſcio quis marginator admonuit extravagantem eſſe Nicolai IV. ut colligitur, inquit, ex extravag. Joannis XXII. incipiente: *Glorioſam Eccleſiam*, quæ extat impreſſa inter Apoſtolicas litteras in Officio ſanctiſſimæ Inquiſitionis. Ex Pennæ certe officina hæc prodiit admonitio; quam ille primus in argumento ejuſdem, extravag. adhibuit, & alibi docuerat, tum, inquit, quia in aliquibus codicibus MSS. habetur pro Nicolao III. Nicolaus IV. tum quia hic poſterior fuit Ordinis Minorum, unde veroſimilius eſt Regulæ ſui Ordinis dubia declaraſſe.

Dubitant quidam de auctore decretalis: *Exiit qui ſeminat.*

Bellarm. l. 4. de Roman. Pont. c. 14.
Binius in notis ad vitam Nicolai IV. & Joan. XXII.
Gualt. in Chron. ſæc. 14.
Penna in comment. ad 2. par. q. 17. ad object. 2. in poſter. editione, & in argum. extrav. Glorioſam Eccleſiam.

XI. Attamen Nicolai III. eam eſſe declarationem indubitanter probant, & evidenter demonſtrant, quæ ſubjicio argumenta. Primum, ex loco datæ decretalis, Suriano, in quo Urſus frater, ejectis quibuſdam hæreticis, vendicavit ſibi aliquas poſſeſſiones, conceſſo jure per Monaſterium ſancti Laurentii extra muros Urbis, uti videre eſt in regeſto hujus tomi ſub anno præcedenti, atque hoc Caſtrum, teſte Ciacono, ſeptimo a Viterbio lapide, cœli clementia, & aquarum amœnitate celebre vitandi caloris gratia æſtivo tempore, quo hæc edita conſtitutio, petere ſolebat Pontifex. Secundum ex ipſa decretali, in cujus proœmio ait; poſt Capitulum Generale Patres conſcriptos coram ſe conſtitutos de hac declaratione edenda egiſſe, & ſe Ordinis Protectorem, & amicum commemorat, quæ cohærent omnia cum iis, quæ nos hucuſque retulimus; nequaquam tamen convenire poſſunt Nicolao IV. qui numquam hoc Protectoris munus obivit. Tertium idque inevitabile, quod præterquam habeatur in omnibus noſtris antiquis monumentis, in regeſto Vaticano Pontificio ita inſcribitur, in codicibus Pontificatus Nicolai III. & in Archivo noſtro Aracœlitano exemplar authenticum inſertum litteris Nicolai IV. ſub plumbo pendente inſcripto Nicolai III. nomine diligenter conſervatur. Unde neceſſe eſt in codices illos, quos citat Penna qualeſcumque ii ſunt, mendum illud irrepſiſſe. Rationem vero dubitandi tollit ipſe Pontifex hac narratione in proœmio præmiſſa: *Nos autem qui a teneris annis ad Ordinem ipſum affectus noſtros ereximus, in illis ſuccreſcendo cum aliquibus ejuſdem Confeſſoris ſociis, quibus ejus vita & converſatio nota erant, ſuper ipſa Regula, & ſancta ipſius beati Fran-*

Probetur eſſe Nicolai III.

Ciacon. in Nicol. III.

Arch. Vatic. in regeſto hujus anni n. 156.

cisci intentione frequenti collatione tractavimus: & tamdem Cardinalis, ac postmodum ejusdem Ordinis per dictam Sedem gubernator, & protector effecti: conditiones prædicti Ordinis ex imminenti nobis cura palpavimus: in Apostolatus officio tam de pia intentione Confessoris prædicti, quam de iis, qui Regulam ipsam, & ejus observantiam contingunt, ex prædictis longa experientia informati, nostros ad præfatum Ordinem convertimus cogitatus: & tam ea, quæ per eosdem prædecessores nostros approbata & declarata esse noscuntur, quam & ipsam Regulam, & eam contingentia maturitate plena discussimus: nonnulla in præsenti serie statuimus, declaravimus, certius approbavimus &c. Qui a teneris annis Ordinem dilexit, cum sancti Francisci sociis egit, conditiones & conversationes interiores Ordinis palpavit, & Protectoris munus tot annis sustinuit, nihil mirum si res Minorum perfecte sciret, atque eorum Regulam posset interpretari. Habetur hæc explicatio Regulæ, uti dixi, in VI. decretalium, & passim occurrit in omnibus nostri Instituti vetustis Monumentis, quare non est cur eam aliquauto longiorem hic, aut in regesto hujus tomi exscribamus. Sub eodem etiam tempore XII. Kalend. Septembris ibidem in Castro Suriani authenticam reddidit, & suis litteris inseruit bullam Honorii III. qua Regulam Minorum confirmavit, necnon aliam Gregorii IX. de stigmatibus sancti Francisci testimonium perhibentem. Ibidem VIII. Kalend. Septembris. „ Porro Regulæ gravissimam illam „ explicationem sibi traditam Minister Generalis Bonagratia misit con- „ festim per universas Provincias, addita hac Epistola pastorali.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

In Christo sibi carissimo fratri N. Ministro N. ac ejusdem Provinciæ Fratribus universis. Frater Bonagratia Ordinis Minorum Generalis Minister, & servus inutilis, salutem & pacem in Domino sempiternam.

„ *A Domino Jesu Christo normam rectitudinis perfectionis Evangelicæ, formam scilicet, & Regulam beatissimo Patri nostro Francisco „ cælitus inspiratam, sibique confirmatam & exhibitam cum benedictione Apostolica per Vicarium Christi: necnon, & per plures summos Pontifices dudum processu temporis approbatam, sanctissimus Pater noster, Dominus Nicolaus summus Pontifex illustratus divinitus his diebus, sicut lucernam ad perpetuam firmitatem ipsius, & ut in observando eam magis „ ejusdem redderet sollicitos professores, super candelabrum in propatulo „ statuit toti mundo. Propter quod circa observantiam illius oportet magis „ solito invigilare sollicite, nec solum saluti propriæ consulendo, verum „ etiam ne aliis nos judicandi transgressores aliquatenus occasio præbeatur: proinde non puto superfluum ob hujus Observantiæ vigilantiam „ vos commonere præsentibus, præsertim cum præfatus sanctissimus Pater „ sic dixerit viva voce pluribus aliis Ministris meecum in ejus præsentia constitutis; usque ad cincinnos nostri capitis turbaremur, nisi Fratres tam „ verbis, quam factis in prædicta regulari observantia fiant in posterum cautiores. Nec mirum dum tam duro fræno excommunicationis sententiæ detrabentium ora ligaverit zelo Dei ductus, & nostræ Religionis amore, si de „ negligentia Observantium redderet quamplurimum se turbatum. Ideoque „ moneo, & exhortor vos efficacius in Domino sicut possum, obsecrans per „ aspersionem Sanguinis Jesu Christi, quatenus ad petram, de qua excisi „ sumus, Patrem videlicet beatum Franciscum; imo potius Dominum Je-*

Bonagratia Minister mittit per universum Ordinem explicationem Regulæ a Nicolao III. factam.

Hortatur ad observantiam ejusdem.

„ *sum Christum, sedula conversatione dirigentes aspectum, intentioni ejusdem Patris in præmissa vos concurrere, & in promissa observantia coaptare, volens & mandans nihilominus, ut in ædificiis, & vestimentis, ac cibis, & aliis in quibus sancta debet relucere paupertas, absque sumptuositate, curialitate, ac superfluitate, quæ ipsi paupertati derogant, sic sollicite caveatis de cetero, ne ab observatoribus nostris nobis possit impingi, quod paupertatis ejusdem ignorantes virtutem, in ipsius inveniamur tantummodo nomine gloriari; nec non a litigiis Clericorum, & novorum locorum mutatione, quæ pacem, & quietem perturbant, & multis scandalis viam præbent, Fratres pro posse abstineant; & nullum de cetero locum sine licentia mea speciali commutent. Aliud quoque est non mediocri attentione pensandum, quod cum disciplina quælibet propriis utatur vocabulis, nos, qui Evangelicæ disciplinæ magisterio didicimus, propter Deum non solum proprietatem temporalem omnium, verum etiam pecuniæ quodam peculiari disciplinatu contrectationem, & usum quemlibet abdicare, decet ut superioritas cordium clareat puritate sermonum. Vitanda siquidem est omnis locutio circa pecuniam, in qua actus dandi, accipiendi, habendi, emendi pariter, & vendendi Fratribus videatur attribui; sed si aliquando de ipsa pecunia sit loquendum eo modo, personaliter, vel in tertia persona dicatur, quod ostendatur omnino per personas extraneas exerceri. Et sicut in verbis est servanda cautela, sic & in scriptis, quæ a Fratribus, vel pro Fratribus mercatorum, seu aliorum quorumcumque libris, vel memorialibus commendantur. His enim qua decet puritate servatis, nullus locus videtur relinqui Fratrum detractoribus, sed magis circa hæc calumniandi materia tollitur universis, Fratrum cavetur famæ, & paci conscientiæ providetur. Præterea, quia spiritus orationis, & devotionis nobis specialiter commendatur in Regula, rogo, & volo quod Fratres orationi, & devotioni instantes divinum officium, ad quod faciendum, secundum Ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ ex professione propria obligamur, faciant, & dicant distincte pariter, & devote; Discursus inutiles, pernoctationes superfluas, & occasiones damnosas, quæ exterminant spiritum, omnino damnamus, quare ab hujusmodi omni qua decet, sollicitudine Fratres compescantur, & cogantur in lectionis studio, ac aliis utilibus exercitiis occupari. Caveant etiam Fratres ipsi ab equitationibus, ad quas nimium in multorum scandalum laxaverunt habenas; & transgressores acrius solito puniantur.*

De modo loquẽdi & agendi circa pecunias.

De oratione & divino officio.

De discursibus.

De equitatione.

„ *Sane indignorum promotionem detestans omnino, quia ad multa mala materiam subministrat: mando districte in virtute Spiritus sancti per obedientiam, sicut possum, quod nullus notatus in Ordine de aliqua macula criminis maxime de lapsu carnis ad studia generalia, seu Lectoris officium debeat modo aliquo promoveri. Et quicumque de tali mittendo consuluerit, vel elegerit ipsum, per Ministrum, vel Visitatorem Ordinis privetur libris omnibus; nec reddantur eidem sine Provincialis & Capituli licentia speciali.*

De promotione indignorum ad officia.

„ *Volo insuper, atque mando Ministris, Custodibus, & Guardianis omnibus, ut ad Observantiam regularium statutorum in qua Fratres notabiliter videntur tepescere, sicut experientia certa docet, seipsos animent attentius, invigilent, & Fratres suæ curæ commissos, ne sanguis ipsorum de suis manibus requiratur, cogant tam Regulam, quam statuta Ordinis districte, sollicitius observare; non permittendo ulterius quod culparum capitula fiant de sero, sed post matutinum, vel ante tertiam teneantur.*

De observantia statutorum.

„ *Ad hæc nolens ea, quæ ad rigorem disciplinæ pertinent solvere; sed firmare, edita, & ordinata tam in communi, quam in particulari, per reverendum Patrem Hieronymum Cardinalem, dum gerebat officium Ministerii generalis, duxi præsentibus confirmanda. Demum ne ignorantia materia sit aliquibus delinquendi, Regulæ declaratio, seu constitutio Domini Nicolai, statuta Capituli Generalis, & præsentis litteræ copia, quam similiter aliis provinciis transmitto, in loco Fratrum quolibet habeantur; ad quod faciendum Ministri, & Custodes teneantur præsentium jussione, quod quolibet mense semel legantur in quolibet loco, cum opportunitas se obtulerit faciendi, proculdubio attendentes tam ipsi quam alii, qui præsident: quod si in horum observantia diligenti, tam in se quam in aliis fuerint negligentes, arctante conscientia, hoc non potero clausis oculis pertransire. Valete, & orate pro me. Datum Viterbii* VIII. *Idus Octobris, anno Domini* MCCLXXIX.

XII. Erat tunc inter Ministros, qui huic explicationi condendæ assistebant frater Gualterus Brugensis sacræ Theologiæ Doctor, cujus superius meminimus, Minister Provinciæ Turoniæ. Expertus Pontifex ejus singularem eruditionem, & vitæ integritatem, paulo post hoc ipso anno eum assumpsit ad Episcopatum Pictaviensem in Aquitania dudum vacantem, contendentibus de jure suo duobus ad eamdem sedem a Capitularibus electis. Restitit hic quantum potuit, & ultra quam debuit, Pontificis voluntati, nonnisi secundo & tertio jussus, dignitatem admittens. Generalis etiam Bonagratia suas preces interposuit, ne tanto Prælato Provincia Turonensis, & universum privaretur Sodalitium; neque tamen obtinere potuit, respondente Pontifice, multos esse in Religione Gualtero similes, iisque se indigere, ut in regimine Ecclesiarum partem subeant insupportabilis oneris Pontificii. Vir erat omnis virtutis splendore illustris, in regimine prudens, in conversatione gravis, in convictu gratus, & in moribus exemplaris. Prudentissime se gessit in Episcopatu, suæ Ecclesiæ jura constantissime defendens, circa quæ diuturnum ei dissidium cum Bernardo Gotho, vulgo de *Gouth*, Archiepiscopo Burdegalensi, mox Clemente V. qui contentionis memor, & passioni succumbens, eum ab Episcopatu ad monasticum claustrum deturbavit. Pacato animo pertulit opprobrium, sed sub mortem ad Deum qui vindictam retribuit, appellans, manu tenuit schedam quamdam, qua Pontificem oppressorem ad Dei Tribunal sub statuto tempore, & die citavit. Hanc extrahere nullus potuit, donec, altero decurrente anno, ipse Pontifex illac transiens res compositurus inter Galliæ, & Angliæ Reges valde inter se dissidentes, aperiri curavit sepulcrum, & inventam in integra manu, corpore item illæso, schedam sibi porrigi, qua pollebat auctoritate præcepit, eam se redditurum promittens. Accepit, legit, reddidit, quam vidisse se doluit, & extimuit, neque id inaniter, quippe ipso eodem tempore, quo citatus est, ut se sisteret divino judicio, oportuit obedire, ut nos alias opportunius referemus. Emit hic Gualterus aliquando pannorum sarcinas pro induendis plurimis pauperibus, sed pretium in aliud tempus solvere distulit, quia tunc non suppetebat. Bonum habuit œconomum, & fidejussorem Deum, qui creditori merces solvit per Angelum, dum Episcopus pecunias, quas daret, non haberet. Sacrum faciebat devotissime, & frequenter super caput celebrantis candidissima apparebat columba, stupentibus, qui sacro assistebant. Eum inter beatos viros enumerat Molanus, Rodulphus, & alii, & mira-

Anno 1278.

Gualterus Brugen. electus Episcop. Pictavien.

Marian. l.3.c.4. Rodul. f. 105. Molan. in natalib. Belgicis ad 22. Januar. Anto. tit. 24. c. 9. §. 8. Joan. Riocbe in compend. temp. lib. 4. c. 77.

Ejus laus.

Injuriosum Pontificem citat ad divinum judiciũ.

Deus contractum ab eo debitum solvit.

Super celebrantem apparet columba.

raculis tradunt effulsisse, cœcos illuminasse, a variis languoribus curasse, atque specialem semper habuisse potestatem super febrem quartanam. Alias commodius referentur monumenta, quæ posteris reliquit. Assumptionis ad Episcopatum diploma incipit: *Militanti Ecclesiæ*. II. Non. Decembris. Synodum celebravit Ruffiaci in sua diœcesi anno MCCCIV.

Joannes Peccham. Archiepiscopus Cantuariensis.

An. 1278. Ciacon. in Nicol. III. Goduin. de Prælatis Angliæ.

XIII. Assumptus etiam hoc anno ad Archiepiscopatum Cantuariensem, in Anglia primum beatus Joannes Pecchamus, de quo supra quædam præmisimus. Præcessit in eadem sede Robertus Kilwarbius Ordinis Prædicatorum (cujus etiam Instituti nostrum hunc Joannem ex plano errore facit Ciaconus, sed & nostrum etiam ex errore facit Kilwarbium Franciscus Goduinus corruptæ fidei auctor) ad Cardinalatum, & Episcopatum Portuensem translatus: cui communibus suffragiis subrogare voluerunt Monachi Cantuarienses Robertum Bathoniensem Episcopum, quem tamen Nicolaus Pontifex rejecit. Exprimuntur hæc in litteris assumptionis ejusdem, quas nos damus in Regesto. Paucos aut nullos in sede hac fui similes successores fortitum esse scribit Harpsfeeld. Invitum ad hanc dignitatem evocatum, ipse fatetur in quibusdam litteris exscriptis in Regesto Cantuariensi, graviterque questus est postea, quod eam unquam suscepisset Provinciam, eamque se libenter excutere velle, & malle se, si voluntas Dei foret, a sacris esse Cardinali Benedicto, cui aliquando inservivit, quam sub honoris tanti specie, tantis curarum fluctibus objici; aut potius obrui. Roma reversus cum litteris Pontificis ad Edvardum Regem, quibus se illum Cantuariensem Archiepiscopum designasse significabat, incidit in Edvardum in Gallia circa Pentecosten, ubi versabatur pacis cum Gallo constituendæ gratia; quam pater ipsius valde iniquis conditionibus cum Gallo inconsulte inierat. Juramento enim se illi Henricus obstrinxit, se curaturum ut Principes viri, qui sibi in illis regionibus parebant, religione se Gallo astringerent, & Anglum, si quando bellum Gallo inferret, deserturos, & Gallo adhæsuros. Id quod Joannes in suis ad Pontificem litteris significat, simulque quanta animi promptitudine Pontificis factum Rex ratum habuerat, quantaque se alacritate & benevolentia complexus fuerat, & in earum terrarum, quæ ad Archiepiscopatum Cantuariensem pertinebant, mox possessionem singulari benignitate miserat. Licet litteræ Pontificis, nescio quo errore, clausulam illam consuetam de temporalibus, ut appellant, restituendis, non fuissent complexæ, atque ideo Rex potuisset eam restitutionem usque ad novas Pontificis litteras distulisse. Mense Octobri in magna Episcoporum, atque procerum aliorum frequentia, quibus magnificum epulum præbuit, in sede & throno Archiepiscopali de more locatus est; & Junio qui præcessit, Gilbertus Clarius Comes Glocestriæ & Herfordiæ recognovit se ipsius, & Cantuariensis Ecclesiæ, & nullius præterea hominis clientem esse, pro honore, ut appellant, Tunebrigensi, & possessionibus illi oppido attributis. Ob quam prærogativam successoribus ejus multas aliquot Reges molestias facessere, sibique eam intercipere conati sunt. Cumque Joannes Reigratus & alii Justitiæ Præfecti, Comiti negotium postea facesserent, ob quasdam controversias, quæ in commemoratis possessionibus acciderant; scribit ad eos Joannes, ut causæ cognitioni supersedeant, quippe quæ ad se, & suam Ecclesiam solummodo pertineret.

Harpsfeeld. sæc. 13. c. 8.

Sed invitus dignitatem suscipit

Libenter eum admittit Eduardus Rex Angliæ.

Solemniter inthronizatur.

Synodos convocat.

XIV. Duas præ ceteris Joannes celeberrimas synodos habuit; alteram Lambethi, alteram apud Redingiam. In quibus multa egregie, ad di-

disciplinam Ecclesiasticam tuendam, commoda & opportuna constituit. Cum synodum Lambethanam indiceret, aliquid negotii habuit cum multis Abbatibus, qui ad illius edictum in synodo se sistere, aut procuratores mittere detrectarunt: asserentes, se ab omni, illi & Episcopis debita observantia, esse summorum Pontificum privilegiis solutos & liberos. Contra quos missis ad Richardum Episcopum Londinensem litteris, quas queribundus exscripsit Matthæus Westmonasteriensis, graviter conquestus est. Dicebatque eos, quantumvis aliter exemptos, non debuisse suam præsentiam tam venerando Patrum consessui, consiliaque sua communibus Ecclesiæ necessitatibus subtrahere; cumque haberent multas Ecclesias Cœnobiis suis attributas, quas impropriatas appellant (& quas ille a sua jurisdictione & potestate exemptas negabat) mandavit Londinensi Episcopo, ut annuos hujusmodi in sua diœcesi Ecclesiarum proventus Cœnobiis subtraheret, donec ad officium redirent. A quo decreto Præfecti Cœnobiorum Westmonasteriensis, D. Albani, & sancti Edmundi, & alii ad summum Pontificem provocarunt; inter quos & Joannem pacificatio postea inita est. Quin & potestatem de causis matrimonii cognoscendi, testamenta insinuandi (quam, licet ex privilegio & antiqua consuetudine sibi vendicassent, Bonifacius Archiepiscopus quibusvis Monasteriis in Cantuariensi diœcesi abstulerat) Joannes rursus restituit. Et ut aliis suum jus non detraxit, ita in privilegiis, prærogativisque non modo Ecclesiæ suæ (quæ in Anglia id temporis erant amplissimæ) sed & reliquæ Anglicanæ Ecclesiæ vindicandis, & conservandis, diligentem & acrem se defensorem præstitit. Inter quæ fuit, ut integrum esset, ex more per manus deducto Cantuariensi Archiepiscopo unam in quovis Monialium Angliæ Cœnobio, sacram Virginem præficere: quo privilegio ipse, & successor ejus usus est.

Magna ei controversia cum Monachis circa jurisdictionem.

Westmonast. sub an. 1281.

Vult tamen illæsa illorum privilegia.

XV. Passus non est Eboracenses Archiepiscopos cruce in sua Provincia uti, quod dignitatem sedis suæ ex ea re imminui crederet; quæ illi controversia, cum multis prædecessoribus, adversus Eboracenses, ita communis fuit, ut Nicolaus Pontifex Willelmum Wicwanum a se Archiepiscopum Eboracensem creatum, & consecratum in Angliam hoc anno proficiscentem his suis litteris munire judicaverit.

Eboracensem nõ permittit crucem præferre in sua Provincia.

Archiepiscopo Cantuarien.

Cum inter Cantuarien. & Eboracen. Archiepiscopos, qui fuerunt pro tempore, super bajulatione Crucis fuerit, sicut te ignorare non credimus, diutius litigatum, nec adhuc hujusmodi causa litigii sit sopita, cupimus sic circa negotium ipsum efficaciter sollicitudinis nostræ partes apponere, quod eidem causæ finis prosperitatis adveniat, obvietur jurgiorum anfractibus, & exinde tam Ecclesiis, quam populis illarum partium, quos caritativa dilectione prosequimur, spiritualis gaudii, & optatæ quietis commoda subsequantur, prout per alias nostras litteras in brevi, dante Domino, evidentius apparebit. Ut igitur cessantibus hinc inde turbinibus, via lucidior nostris conceptibus præparetur, ex qua negotium hujusmodi facilius dirigat gratia salutaris, fraternitatem tuam rogamus & hortamur attente, quatenus quod in hac parte scribimus debita maturitate præmeditans, in jucundo adventu Venerabilis fratris Guillelmi Eboracen. Archiepiscopi, nuper cum gratia nostræ benedictionis ad Eboracen. Ecclesiam accedentis, super hoc salvis tuis, & Ecclesiæ tuæ juribus, sic te provide gerere studeas, sic præde-

Reg. Vatic. epist. 153.

cess-

cessorum tuorum rigorem tua modestia temperare procures, quod negotium ipsum, juxta conceptus eosdem efficacius ad laudem Altissimi, salutem animarum, quietem prædictarum Ecclesiarum, & populi valeat terminari, tuque possis exinde merito commendari. Datum Viterbii XII. *Kal. Octobris, anno* II.

Visitat ipse majorem Angliæ partem.

XVI. Magnam Angliæ partem per se obivit, ut de statu cathedralium Ecclesiarum, Cœnobiorum, & aliarum Ecclesiarum, cleri, & reliqui populi certius intelligeret. Cambriam etiam invisit. Quam tamen ne ex animi proposito in Ecclesiastica illa sua disquisitione peragraret, & temporis angustia, & alia, quæ objiciebantur impedimenta, obstabant; ut ipse in litteris ad Leolinum Cambriæ Principem significat. Adhibuit ille certe diligentem operam in Snodoniam profectus, ut Principem Cambriæ & fratrem ad pacis & quietis studia traduceret: sed, cum nihil proficeret, reversus anathema in eos jaculatus est. Dum peragraret, per se, & suos Cœnobia multa emendatione digna reformavit, certaque ne res oblivione deperiret, in scriptis mandata dedit. Quæ Sanctimonialibus apud Gostojum prope Oxoniam præcepit, Gallice tradita habentur. Inter cetera mandata, & illud erat, ne, quod alicubi apud sacras Virgines fiebat, eo die, qui Innocentibus dicatus est, sacra officia precesque perparvulas obirentur. Qui & illud opportune præcepit, ut si forte a Vespertinis illis precibus (quas quia ceteras totius diei complent & absolvunt, Completorium appellamus) Præfecta ob hospitum aliquorum adventum abesset; absolutis illis precibus, matrona, quæ choro præfuit, duabus aliis sibi delectis, cubiculum Præfectæ mox adiret, nunciaretque Completorii preces absolutas: utque mox hospites, cujuscumque generis, aut conditionis, admitterentur, & Præfecta deinde statas illas preces Deo redderet, & nocturnis, matutinisque postea vigiliis, cum reliquis in choro interesset. Multæ erant his temporibus in Anglia Ecclesiæ, in quibus divina sacra peragebantur, quæ solemni, ut moris Ecclesiastici est, dedicationis ritu Deo adhuc non erant initiatæ. De qua re diligenter quæsivit, opportunaque remedia, ut infinitis aliis rebus, quæ opem & auxilium desiderabant (quas persequi non est necesse) adhibuit.

Cambriæ Principes pacificare studet.

Cœnobiorũ mores reformat.

Dedicari facit Ecclesias ritu solemni.

Nulla admittit munera.

XVII. Magna sane integritate, & ab omni sorde abstinentia, in ista Ecclesiarum lustratione, usus est; nec suas solum, sed & suorum manus cohibuit. De quibus cum alicubi, nescio quid sinistri rumoris ortum esset, parochianis illius loci sub anathemate mandavit, ut si quis eorum, cui illam lustrationem, & inspectionem mandaverat, aut quisquam ex iis, quos a sacris habebat, pecuniam, aut munus accepisset, palam diceret. In qua lustratione multum illi molestiæ exhibuerunt sacella quædam, quæ Regia appellant, apud Derbeiam, Salopiam, Staffordiam, Voluerhamptonum, Totenhallum & alibi. Quorum Præfecti illius imperio, nescio qua ex immunitate, parere recusabant. Quam, cum ille nulla Romani Pontificis, nulla Archiepiscopali, aut Pontificia auctoritate nixam, & munitam videret; iniquo animo hujusmodi auctoritatis suæ rejectionem ferebat, & Ecclesiastica adversus eos severitate, ut ad officium redigeret, utebatur. Qua de re, tres illius litteræ ad Regem Eduardum Gallice scriptæ, quibus se apud eum purgat, hodie extant. Apud quem etiam diligenter egit, ut neminem nisi idoneum & accommodatum, beneficiis Ecclesiasticis præficeret, nec fineret suos sacellanos, aliosque sacros homines, contra Ecclesiasticas sanctiones, plu-

Sacella regia nõ vult exempta a jurisdictione Archiepiscopali.

Agit cum Rege ut idonei præficiantur beneficiis Ecclesiasticis.

plura beneficia animarum cura implicita, sine Pontificia indulgentia occupare, aut cum animarum, de quibus rationem redderent, jactura abesse a functione sua, functionibus civilibus, & profanis Regis mandato districtos: magnaque fuit illis temporibus Ecclesiasticæ disciplinæ labes (de qua Joannes conqueritur) quod cum Episcopales sedes pastore destituerentur, Reges hujusmodi beneficia, cum interim vacarent, in homines ineptos, & inidoneos conferrent; nec postea eos, licet justæ abdicationis causæ suppeterent, per pastores removeri paterentur.

XVIII. Multa Eduardus in detrimentum, & damnum Ecclesiæ tentarat, eamque & Westmonasteriense, & alia Cœnobia veteribus immunitatibus, & privilegiis spoliarat. Accurate itaque ad eum Joannes scripsit, hortatusque est, ne leges ederet, quæ summorum Pontificum, quæ Œcumenicorum Conciliorum, quæ sanctorum Patrum decreta, & sanctiones everterent. Qua in re clarissima illi proposuit Constantini Magni Augusti, Wigredi, Canuti, & Divi Eduardi Regis, & Confessoris, aliorumque Angliæ Regum exempla. Quorum æmulationem illi speciosam, animæque illius, regnoque salutarem futuram dictitabat. Conspiciuntur, & aliæ ejus ad Eduardum litteræ, quibus consulenti respondet, utrum, & qua demum ex causa, atque ratione, obnoxius sit damnis resarciendis, ex Ecclesiarum, & Cœnobiorum incendiis, aliisque cleri & populi expilationibus, quæ in gravissimis suis bellis contra Wallos acciderunt. In quibus, dum versatur, venit ad eum Joannes ex mandato summi Pontificis, expostulaturus cum eo, quod pecuniam ex decreto Lugdunensi ad Terræ sanctæ subsidium collectam, & in sacro loco depositam Eduardus intercepisset. Cui id dedit responsi, ut diceret, se eam suo loco jam ante duos menses restituisse. Qua de re, & ad Bathoniensem Regis Cancellarium Joannes scripserat, rogavitque simul, ut Regem admoneret, quam inconsulte cuidam Jacobo puero, eidemque parum probatis natalibus orto, Ecclesiam Crundaliæ contulisset. Joannem vero Eduardus, ante postremum cum Leolino bellum in Walliam, ut cum eo de pace ineunda ageret, eumque in officio retineret, amandavit. Quo ille profecturus Provinciæ interim suæ procurandæ, & administrandæ curam commemorato Bathnniensi delegavit. Ante quam profectionem, Walli solemni ceremonia sententia anathematis, in Concilio Oxoniensi contra pacis perturbatores lata, per Episcopos irretiti sunt.

Monet Regem ut salvam velit Ecclesiæ auctoritatem.

XIX. Controversias aliquot ob varias, ut fit, causas cum singulis fere Episcopis Joannes habuit, quarum aliquot suo attingemus alibi loco, imo & cum universis. Existimabant enim Episcopi Joannem multa sibi in causarum cognitionibus, præter juris rationem, & in legitimæ potestatis ipsorum detrimentum, atque imminutionem arrogasse. Cujus generis illi viginti supra unum gravamina, ob quæ se nimium ab illo premi, jurisdictionem suam Ecclesiasticam perturbari, detrahique querebantur, collegere. Quibus ille singulis speciatim respondit, responsique totius summa in hoc voluebatur, ut diceret, se nihil ulla in re tentasse, quod non cum Ecclesiastici juris, cum majorum suorum institutis & exemplis, cum potestatis suæ amplitudine, quam non solum ut Metropolitanus, sed ut summi Pontificis Legatus exercebat, cohæreret atque congrueret. Ceterum ne videretur nimis severe, & summo jure agere, consensit, ne Officialis, ut appellant, Cantuariensis avocaret ad se causas a Suffraganeis, nisi appellationibus gradatim factis, & cum

Conqueritur de eo Episcopi.

Quibus ille satisfactum cupit.

constaret Episcopum negligenter, & remisse versatum; inque testamentariis causis, cum defuncti bona in diversis diœcesibus possiderent. Neque voluit sequestrationes, ut appellamus, Ecclesiarum per Suffraganeos factas rescindi: hac tamen hæc omnia cautione, ne hoc indultum Ecclesiæ suæ, aut successoribus suis esset damnosum.

Falsæ de eo querelæ delatæ ad Pontificem.

XX. Sed neque leves, neque paucæ fuere molestiæ, quas adversarii illius Romæ illi facessebant. Alii enim, sed falso, Pontifici suggerebant, habuisse eum a sacris plurimos, qui varia beneficia, quibus animarum cura & procuratio implicita erat, citra Pontificiam ullam indulgentiam, contra Lugdunensis Synodi præceptum, occuparent, & quod hujusmodi vitiis implicitos, & Episcopos designatos confirmaret. Quam ille, missis Romam ad Matthæum Rubeum Minorum Protectorem, & alios Cardinales litteris, calumniam facile dissipavit. Imo, cum hujusmodi homines vitio creatos, aut ab Episcopatu, aut alios ab eis beneficiis, quibus perperam incubuerant, removere diligenter conaretur, non defuere Romæ, qui frivolas & frigidas, injustasque id genus hominum provocationes, summis apud Pontificem Romanum studiis provehe- herent. E quibus Tedisius de Camilla, multum illi inter alios negotii exhibebat, qui sibi multa in Anglia beneficia, sinistris rationibus Romano Pontifice circumvento, homo omnium illis indignissimus, accumularat. Quem Joannes, cum ab Ecclesia de Wengham, & decanatu Voluerhamtonensi contra juris præscripta abesset, & evocatus, ut se judicio sisteret, contumaciter, & proterve præsentiam suam subtraheret; primum anathemate involuit. In quo cum biennio hæsisset, exuit illum Joannes, & abdicavit ab illis beneficiis. Sed Benedictus Cardinalis, qui in summa erat apud Pontificem gratia, cuique Tedisius sanguine conjunctus erat, ab eo impetravit, ut Giffredus quidam homo indoctus, quique palam ex professo erat Joannis adversarius (ut Joannes in suis ad summum Pontificem litteris testatur) causæ illius cognitionem inter Joannem & Tedisium haberet. Qua ex re magnam, longamque molestiam sensit Joannes. Unde tam apud ipsum Benedictum, quam apud Jordanum, Matthæum, & Gervasium Cardinales multum conqueritur. Et palam apud Benedictum contestatur, quem necessitudo sanguinis ad Tedisium fovendum movere videbatur (quamquam & sordium, munerumque acceptorum in eum nonnulla suspicio cecidit) se in hac sua actione ad nihil aliud respexisse, quam ad sanguinem, quem pro grege suo Christus effudit; & ad animarum salutem, quam pro dignitatis suæ ratione, procurare debebat.

Eas facile dissipat.

Facessit ei negotium quidam Tedisius.

Nec non Joannes Monachus Fiscanensis.

XXI. Multa illi alia per importunas, & iniquas provocationes, præsertim Joannis Monachi Fiscanensis, quem anathemate devoverat (quas non est necesse jam persequi) impedimenta, cum suum strenue officium exequitur, allata sunt, de quibus ille passim conqueritur. Et licet Romanæ & Pontificiæ auctoritatis, amplitudinisque, si quisquam alius, fuerit observantissimus, ingenue tamen, illam multum imminui, & contaminari per callidos quosdam homines, qui circumvento Pontifice illa abutebantur; injustasque appellationes contra Prælatos, qui diligenter & sollicite suo officio fungebantur, fovebant, contestabatur. Imo ex hac potissimum causa Græcam Ecclesiam a Romana desciviße: quin & defectionem illam, cujus meminit Apostolus, ex hac inter alias causas, olim manaturam. Quas ille sex, hac remota, recenset; nimiam videlicet imperandi severitatem, violentas, & immodicas exactiones, in-

Eph. 2. 12.

Ecclesiæ malorum, quæ sunt causæ præcipuæ.

infinitam, & immoderatam litium & altercationum forensium multitudinem, neglectum in Prælatis concionandi officium, vitæque in eisdem depravationem, cum passim carni magis, & sanguini, quam spiritui serviretur. Aperte tamen fatetur, non posse eam sedem, propter Christi promissionem in causis fidei expediendis, sententiaque hujusmodi errare.

XXII. Suos olim consodales Franciscanos magno, ut par erat, amore, & quibuscumque poterat beneficiis, & contra adversarios (ex quibus inter alios fuit præses Cœnobii Divi Albani) auxiliis prosequebatur. Quibus eorumque orationibus, cum ad Synodum, sive ut vocant, capitulum coibant, se totamque suam in Cantuariensi Ecclesia (cui se invitum præesse palam fatebatur) procurationem anxie solebat commendare; fuit vero totius illius sectæ, & privilegiorum ipsius in Anglia, conservator a summo Pontifice designatus. Et, quoniam non deerant, qui illam illis temporibus acriter impugnabant, magna constantia professus est Divi Francisci Institutum ad eam interpretationem & declarationem accommodatum, quam summus Antistes Gregorius adhibuit; non modo omni vitio, & reprehensione vacare, sed esse oppido, quam sanctum, & ad æternæ vitæ adeptionem valde aptum & idoneum, & vehementer cum vitæ Christi exemplo congruere. Ad cujus disciplinam, & Ordinem, cum multi ex Benedictinis & Augustinianis Fratribus, atque adeo Carthusianis confluerent, eamque ob rem quidam, præsertim ex Fratribus Augustinianis in publicis Oxoniæ concionibus palam contra Minores inveherentur; scripsit Joannes ad Cancellarium Oxoniensem, ut hujusmodi oblatratoribus os obstrueret, ostenditque nihil ea in re a Minoribus factum, quod non ex summorum Pontificum privilegio, facere illis esset integrum. Cumque quidam ex Clero se opponerent, nec finerent, aut Dominicanos concionari, aut Franciscanos per sacram exomologesim alienos parochianos expiare: Joannes id eis summorum Pontificum privilegio licere docuit, & ne impedirentur, diligenter curavit.

Suorum consodalium verus amator & defensor.

Vide hanc explicationem. Tom. 2. an. 1230. n. 14.

XXIII. Fuit vero Joannes Catholicæ doctrinæ, & totius disciplinæ Ecclesiasticæ acerrimus assertor. Cumque cujusdam religiosi instituti vir Richardus Knapwellus quædam e suggesto assereret non satis Catholicæ fidei congrua, evocavit eum ad suum Joannes tribunal. Dum vero ille se non sisteret, octo illius errores, re cum doctis communicata, damnavit. Sed Hugo Manceſtriæ, Knapwelli, & illius Instituti consodalium Provincialis interposuit se, & jurisdictionem Joannis declinare cupiens, asseruit cognitionem contra suæ religionis professores soli Romano Pontifici reservatam. Fuere tamen, præsertim illius Sodalitatis quidam Oxoniæ præses, qui opinionem de formarum multiplicitate tamquam errorem Joanni impingerent, quodque ea de re mortuum (Thomam Aquinatem intelligentes, qui unicam formam tuebatur) minus candide perstringeret, & roderet. Quorum injustam accusationem justis rationibus ille retundit. Nec diffitetur inter illius Instituti sectatores, & Minores multa & gravia esse opinionum dissidia, ob quæ ægro & dolenti erat animo; quæ summi Pontificis auctoritate interposita, componi primo quoque tempore cupiebat. Sed tamen ea amice toleranda dicebat, quæ cum nulla fidei jactura sunt conjuncta, nequaquam vero in his hærendum, quæ illam læderent; & fuisse etiam magnam, salva tamen & integra amicitia, inter Philosophos sententiarum varietatem & dis-

In doctrinis etiā scholasticis alias tulit molestias.

Vide de his Harpsfeld. cit. & Pitseum de scriptor. Angl. ad annum 1290.

& dissonantiam. Neque se quidem invidia, aut contentione huc productum, aut cum Thomæ, aut cujusquam mortui cineribus pugnare: imo mordicus aliquandiu Thomam, ejusque hac in re sententiam, tueri solitum, donec vidisset eam a Theologis Parisiensibus impugnatam, præsentemque Thomam audisset (qua erat ille animi demissione) Parisiensis Episcopi, & Theologorum Lutetiæ judicio, & censuræ se, & totum illud suum dogma, subjecisse. Quam & prædecessorem suum Robertum, licet instituti esset Dominicani, Oxoniæ tamen damnasse, ait. Neque recens se, ut adversarius criminabatur, hanc de varietate formarum sententiam sequutum, sed ante multos annos eamdem constanter Lutetiæ in Anglia, atque adeo Romæ palam, post Alexandrum & Bonaventuram suæ disciplinæ homines, defendisse. Luculentam sane & illustrem hominis doctrinam, præclara quæ post se reliquit monumenta, ex quibus aliquot hodie extant, abunde testantur. Ex his, præter alia, impressum est unum, licet difficile inveniatur: *Collectanea Bibliorum* inscriptum, prædicatoribus verbi Dei, iis, qui examinata & casta eloquia ex scripturarum veritate auditoribus quærunt proponere, utilissimum, in quo sub certis quibusdam locis sacrorum Bibliorum sententias, novo artificio, & mira dexteritate, ita apto digessit ordine, ut facile ad quamlibet materiam ex Scripturis sanctis multa possit, requirens minimo negotio, quodcumque tamdem proposuerit, sibi quilibet expromere. In quo vel solo hoc opere facile est prospicere, quam sibi familiares habuerit, & quam intime perspectas Scripturæ sacræ paginas, quas ita potuit miro compendio in tam ordinatam compositionem redigere. Persimile est operi Concordantiarum sancti Antonii Patavini a nobis editarum, sed methodus & materiæ omnino diversæ.

Opusculum ejus inscriptum *Collectanea Bibliorũ*.

XXIV. Collegium in Cantia Wengamense, ejus potissimum opera constitutum est, sed seminarium ejus beneficii, a Roberto prædecessore ejus profectum est, qui a Gregorio Pontifice impetrabat, ut liceret Ecclesiam Parochialem Wengamiensem in eum usum convertere. Sacellum etiam illud lapideum apud villam Archiepiscopalem Otfordiam ædificavit. Illa vero ejus singularis ad pauperes fovendos propensio non est prætereunda, quod in magna quadam annonæ penuria, non solum de suo illis liberaliter prospexit; sed curavit etiam, ut qui beneficia in sua diœcesi possidebant, illorum inopiæ subvenirent. Pauperum etiam adversus Comitem Warennium defensionem suscepit, ex cujus silvis damæ & cervi longius evagati, tenuiorum segetem misere vastabant, nec eas feras, præ Comitis metu, exagitare audebant. Ad quem accurate scripsit Joannes, ut huic malo remedium adhiberet. Multam Joannes cum ceteris Episcopis operam posuit, ut Almericum Montefortensem, filium Simonis Comitis Leicestriæ e carcere liberaret. Hanc enim illis curam summus Pontifex sollicite mandarat. Almerici soror, Aleonora virgo pulcherrima, Leolino Cambriæ Principi desponsata, patre mortuo, transmissa est e Gallia per mare ad Leolinum. Cujus deducendæ curam Almericus habuit. Sed is cum sorore incidit in manus Bristoliensium. Conjecit Eduardus Almericum in carcerem, timens novas ab eo & Leolino, gravioresque solito excitandas turbas. Intercedente tamdem summo Pontifice & Joanne, atque ceteris Episcopis diligenter ad eam causam incumbentibus, & Regem securum reddentibus, propter eas conditiones, quas Almerico imposuerant, tamdem dimissus est.

Collegium, & quædam loca pia ædificavit.

In pauperes liberalis.

XXV. Singulari post Christum, ut par erat, honore & cultu beatam

tam Virginem Mariam Joannes prosequebatur: ad quem & alios sedulo provocabat. Ad cujus honorem multi id temporis quadraginta dies, qui Assumptionem ejus antecedunt, jejunare solebant. Quod ille jejunium Anglis accurate commendabat, neminem vero illi astrinxit. Alia, quæ dum in claustris vivebat, jejunia solebat observare, etiam factus Archiepiscopus non relaxabat: & cum fere ex omni genere escarum apparatibus Pontificalis mensa frequenter abundaret, ipse sibi ad ampliorem carnis cohibitionem, & perfectæ vitæ arctiora exempla subditis demonstranda, inter epulas esurire docebat, & inter plenas carnium delicias, cibos manducare insipidos, seipsum sui severus pædagogus cogebat. Cetera etiam virtutum exercitia nequaquam remittebat, imo vero diligentius divinæ servituti se totum mancipabat, dicens, se subditis propositum in exemplum. Cum Regio Propheta diligebat unice decorem domus Dei, & loca habitationis gloriæ ejus. Sacrata Templa omni decenti apparatu per universam sui Episcopatus ditionem, sollicitissime decorabat; fugiebatque otium, sciens ab otio dari vitia, & doceri malitiam multam. Castæ, illibatæque erat conversationis, mulierum colloquia, vel a longe abhorrens; mediocri, communique vestitu usus, vigilando & orando omnes, quos a sacris habebat, superabat; adeoque se dimittebat, ut sæpe cereos, candelasque in Ecclesia ipse accenderet, & cetera infirmorum munia obire soleret. Vixit in Archiepiscopatu annis XIII. vita functus anno MCCXCII. Crassus est error Typographi apud Rodulphum, dum ait mortuum anno MCCIX. Eum hic auctor reponit inter beatos viros Ordinis Franciscani, & post mortem claruisse miraculis affirmat.

Ejus erga beatĩ Virginem cultus.

Ejus abstinentia.

Ceteræ virtutes.

Psal. 25. 8.

Eccl. 33. 29.

XXVI. Illud communiter de eo referunt Scriptores, quod cum seculi sui eruditissimus esset, & Romæ in sacro Palatio publice Theologiam doceret, tanta erat ejus doctrinæ opinio, ut ad eum audiendum, tum alii ex omnibus gradibus plurimi ventitarent, tum vero Episcopi, & Cardinales non pauci, qui etiam, quoties per mediam scholam ad suggestum adiret, omnes honoris causa consurgere, & detecto capite stare consueverant. Verum cum ita accidisset, ut hoc isto anno (non vero anno præcedenti uti scribit Bzovius) ad Cantuariensem Archiepiscopatum proveheretur, ac nihilominus docere pergeret, nemo deinceps ex Cardinalibus se movit, quod antea, ut ajebant, honorem illum virtuti tribuerent, cui se inferiores cognoscebant: tunc vero dignitati tribuere visi essent, qua erant superiores.

Rodul. fol. 117. Willot. de scriptor. Minorum.

In humili statu ei assurgebant Cardinales.

Bzov. ann. 1278.

XXVII. Alios hoc ipso anno ex Minoritis diversis in locis Pontifex creavit Episcopos: fratrem Ægidium Leodiensem præfecit Ecclesiæ Valvensi, olim a Sulmonensi divisæ, modo cum eadem unitæ in Samnitibus in Regno Neapolitano. Vacaverat per aliquot annos propter schisma duorum ad eamdem electorum Ordinis sancti Benedicti Abbatum. Consecrationis munus Electo Pontifex suis manibus impendit: *In supremæ dignitatis*. v. Kal. Martii. „ Ægidius hic simul cum œconomo Capituli „ ineunt concordiam cum Abbate sancti Vincentii de Vulturnio, & „ syndico sancti Petri ad Oratorium circa jurisdictionem quarumdam „ Ecclesiarum „ Tancredum de Montefusculo ad Ecclesiam Neocastrensem in Calabria, septimo a mari lapide, nobilem, sub Archiep. Rhegiensi. Vacabat per renunciationem Roberti Episcopi, quem alias vel invitum a sede ob multa sua demerita pellere Pontifex decrevit. Hunc præcessit in eadem sede alius Minorita, uti diximus superius: *Militanti Ecclesiæ*. Idibus Maii. Eamdem Ecclesiam Archiepiscopalem Rhegii

Frater Ægidius Leodien. Episcopus Valven.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Frater Tancredus Episc. Neocastrensis.

Tom. 3. an. 1252. n. 23.

Plin. lib. 3. c. 5.

Frater Gentilis Archiepisc. Rhegien.

Act. 28. 13.

gii Julii in Italiæ humero sitam, ut scribit Plinius, totius Calabriæ Metropolim, nobilissimam & antiquissimam ab Apostolo Paulo Religionem Christianam edoctam, ut in Apostolorum Actis habetur, concessit fratri Gentili viro probo & docto, & consecrationis munus ipse impendit. Vacabat Ecclesia per mortem Jacobi, & ad eamdem electus erat Robertus de Castellione decanus ejusdem, quem tamen ob defectum scientiæ confirmare noluit Pontifex: *Recte tunc Ecclesiarum.* VII. Id. Octobris. Fratrem

Frater Conradus Episcop. Tullen.

Vide quæ hic diximus an. 1278.

Conradum a Tubinga Ministrum superioris Alemanniæ, aliquanto prius Nuncium Imperatoris ad Pontificem laudabiliter in Ecclesiæ obsequium, & emolumentum suo munere functum, creavit Episcopum Tullensem in Lotharingia. Vacabat sedes per mortem Gilonis: atque ad eamdem electi duo, quorum primus obiit, alter suum jus resignavit. Alium etiam Provincialem Alemanniæ *Probum* nomine, hujus Ecclesiæ Episcopum, ad annum MCCLXXXVII. constituit Claudius Roberti, ex testimonio

Coeffet. l. con. Myster. iniquitatis p. 992.

Chron. MS. Saxon. ad an. 1280.

Nicolai Coeffetau. Comperi in Chronicis MSS. Saxonicis errorem esse, atque ex uno Minorita Provinciali duos fieri, neque *Probum* tam nomen esse proprium secundi Episcopi, quam cognomen seu elogium Conradi: *In supremæ dignitatis.* IV. Non. Octobris anno MCCLXXXVII. Herbipoli interfuit Patrum cœtui, in quem Joannes Buccamantius Cardinalis

Cedit Episcopatu, & quare?

Bzov. an. 1287. n. 4.

Nauc. vol. 2. gener. 44.

Tusculanus advocavit plures Archiepiscopos, Episcopos, & Prælatos, & auctoritate Legati Apostolici qua fungebatur, quartam partem redituum annuorum in quatuor annos futuros Rodulpho Cæsari postulavit. Trementibus & tacentibus ceteris, solus Probus hic, seu Conradus animose nimis restitit. Unde Romam vocatus, cum læsæ majestatis insimularetur, sponte Episcopatu se abdicavit. Bzovius gradu motum, & in Ordinem redactum ex Nauclero commemorat. Priorem narrationem ha-

Stemma Lothar. tom. 5. c. 77.

Frater Nicolaus Episc. Daren.

bent stemmata Lotharingiæ, in qua situs ille Tullensis Episcopatus; adduntque redeuntem, anno MCCXCVI. in itinere obiisse. Fratrem Nicolaum de Cusoach assumpsit ad Ecclesiam Darensem, vel Deriensem in Hibernia in Comitatu Tyr-Corneliæ sub Archiepisc. Armacano. Vacavit per mortem Simonis Episcopi, atque Electi ad eamdem Thesaurarius, & Decanus suum jus resignarunt: *Rationis oculis.* V. Kal. Decembris. Fra-

Frater Philippus Archiep. Ragusinus.

Anno 1277.

trem Philippum Bonaccorso alias *de Mantua*, in Marchia Tarvisina, ut diximus Inquisitorem, ad Ecclesiam Ragusii, seu Epidauri Metropolitanam in Parthinis, Dalmatiæ populis, per mortem Salvii Archiepiscopi vacantem, quam tamen hic noluit acceptare. Elegerunt Capitulares Minoritam alium *Marcum de Venetiis*, qui naturæ debitum ante electionis confirmationem persolvit: *Militanti Ecclesiæ.* V. Idus Decembris.

Anno 1278.

Joanni Martini ab Episcopatu Gadicensi ad Egitaniensem, ut diximus, translato indulsit, ut dum res Lusitaniæ in tanta perturbatione, Rege Alphonso Ecclesiasticos vexante, versarentur, redditibus, & regimine gauderet Ecclesiæ Gadicensis: *Vacante dudum.* Kalend. Junii.

Quædam committuntur Minoritis negotia.

XXVIII. Fratri Sinibaldo de Lacu Inquisitori in Provincia Romana commisit, ut districtam exerceret inquisitionem contra hæreticos in civitate Viterbiensi latentes: *Qui cuncta solus.* VIII. Idus Maii. Duobus Capellanis Matthæi Rubei Ursini Cardinalis sanctæ Mariæ in Porticu, & Guardiano Halberstadensi, ut cognoscerent in causa quorumdam, qui insolenter ambiebant Archiepiscopatum Magdeburgensem: *Magdeburgensis Ecclesia.* II. Nonas Februarii. Sancti Andreæ, & Haberdoniæ, sive Abredoniæ Episcopis, & Ministro Minorum in Scotia (non quod ibi proprius fuerit Provincialis, quippe per diuturnum annorum spatium

fuit vel Custodia, vel Vicaria sub provincia Anglicana, & suam interposuerunt operam Reges Scotiæ, ut fieret in suo Regno Provincialis, nec tamen facile obtinuerunt ob Monasteriorum paucitatem, ut suis locis dicemus, sed quod Angliæ Minister fuerit etiam in Scotia, eaque ratione dicebatur Minister Provinciæ sancti Jacobi Minister in Regno Portugalliæ, cum tamen proprium non habuerit per aliquot annos Lusitania Ministrum) ut inquirerent veritatem circa graves defectus imputatos Decano Carthanesiæ in Episcopum ejusdem sedis electo, & curarent ut de alio idoneo provideretur pastore: *Commissa nobis*. VII. Idus Martii. Abbati sancti Petri extra portam Viennensem, Priori Prædicatorum Lugdunensi, & Guardiano Minorum Viennensi, ut similiter circa qualitatem duorum ad Ecclesiam Viennensem electorum, & jura eorumdem qui elegerunt, & inter se de auctoritate eligendi contendebant, diligenter inquirerent: *Ex incumbenti nobis*. X. Kal. Octobris. Ad Custodem Fratrum sancti Francisci Assisiatis scripsit, ut fratri Benevenuto Minoritæ Episcopo Eugubino collectori decimarum pro subsidio Terræ sanctæ, traderet quædam scripta & instrumenta relicta in sacristia ejusdem Monasterii, sub obitu Archidiaconi Spoletani, qui earumdem decimarum collectorem agebat: *Cum nonnulli*. V. Idus Maii. Similiter ut Fratres Prædicatores, & Minores per Daciæ & Svetiæ Regna constituti, sibi tradita in subsidium ejusdem Terræ sanctæ assignent Bertrando Almaria Capellano Pontificio, Canonico Remensi, collectori decimarum in illis partibus: *Intelleximus quod pia devotio* &c. Idib. Junii.

XXIX. Quorumdam Conventuum ad Patres Conventuales spectantium incertæ origines circa hoc tempus statuuntur. Utinæ nobilis in Foro-Julii urbis extruxit Monasterium Raymundus Turrianus Episcopus Comensis; qui & aliud in eadem regione in urbe Austriæ extruxit quinto ab hoc anno. Locum hunc plurimum exornavit beatus Odoricus de Portu Naono, cujus vitam suo tempore recensebimus. Conventum sanctæ Victoriæ in Custodia Asculana Marchiæ Anconitanæ hoc ipso anno, vel circa eumdem, die XIII. Februarii acceperunt Fratres a Monachis Abbatiæ Farfensis, ut habetur in ipso concessionis instrumento ibidem asservato. Ejusdem Custodiæ Conventibus tribus Aquævivæ, Appiniani, & Podii Canosæ constat missas tres cruces argenteas a Nicolao IV. nono vel decimo ab hoc anno in Pontificem electo; atque ex hoc donario aliqui vetustatem expiscantur cum aliunde certa non inveniatur origo. Ex Villa Franca Confluentis Elnensis diœcesis, in principatu Cataloniæ, inter montes Pireneos scripserunt optimates ad Patres in Comitiis Provincialibus congregatos, quod in præfata Villa in montanis sita, & a populosis civitatibus remota, nulli alii Religiosi existebant, quorum ministerio consuli posset saluti animarum, & propterea se devote petere, ut transmitterentur aliqui ex illorum Sodalitio, quibus ædes & necessaria quæque ministrarent. Missi ad eos tredecim Religiosi, quibus locum contiguum Monasterio Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi, in quo tres tantum morabantur, & mox ipsum illud de Pœnitentia Monasterium, annuente Pontifice, non longe ab Oppidi porta assignarunt. Duas de hac re bullas Pontificias damus in Regesto; & alias duas de donatione Comensi quam superius enarravimus. Transiit Monasterium hoc ad Observantes anno MDLXVII.

Rodul. fol. 272.
Con Utinæ, & Austriæ.
Anno 1331.
Con. sanctæ Victoriæ.
Con. Aquævivæ, Appin. & Podii Canosæ.
Monum. MS.
Conv. Villæ-Francæ Confluentis.
Gonzag. in Prov. Catal. con. 19.
Anno 1277.

SUP-

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Litter. Pon. *Indic. ex Vat. Ex Oder. n. 13.*

„ I. GUardiano de Monteleone quamdam executionem commisit: „ *Nuper dilecto &c.* Idibus Januarii: Archiepiscopo vero Turo- „ nensi pro Terra sancta scribens, etiam eamdem fratri Hieronymo Mi- „ noritæ commendat: *Salutaria & sollicite &c.* x. Kalend. Martii: plu- „ ra itidem expedivit fratri Bartholomæo a sancto Gemino, quæ a Petro „ de Alva, & Astorga in suo Indiculo adnotata videre potes. Non pi- „ gebit nihilominus referre, Nicolaum summum Pontificem per suum „ speciale diploma, testimonium sacrorum stigmatum Seraphici P. Fran- „ cisci, quod universæ Reipublicæ Christianæ fecerat, confirmatum, „ validum & perenne voluisse, ut ex sequenti ejusdem tenore ap- „ paret.

NICOLAUS EPISCOPUS &c.

Universis Christifidelibus, ad quos litteræ istæ pervenerint salutem & Apostolicam benedictionem.

Bulla de test. sac. stigm. sancti P. nostri Franc.

„ *LItteras felic. record. Gregorii Papæ IX. prædecessoris nostri non* „ *abolitas, non cancellatas, non vitiatas, vera Bulla bullatas,* „ *inspeximus diligenter, quarum tenorem de verbo ad verbum ex certa* „ *scientia præsentibus fecimus annotari: decernentes ac statuentes, ut idem* „ *tenor eamdem vim, eumdemque vigorem, ac idem robur per omnia obti-* „ *neat sic insertus, quæ ipsæ litteræ bulla ipsa munitæ noscuntur, etiamsi* „ *dictæ litteræ numquam in posterum apparerent, & eadem sibi fides in ju-* „ *dicio, & extra judicium adhibeatur omnino quæ prædictis originalibus* „ *litteris perhiberetur: prædictus vero tenor earumdem litterarum ta-* „ *lis est. Gregorius Episcopus servus servorum Dei. Universis Christifideli-* „ *bus, ad quos litteræ istæ pervenerint salutem & Apostolicam benedictio-* „ *nem. Confessor Domini gloriosus beatus Franciscus, qualis vitæ meri-* „ *tis processerit ad patriam perpetuæ claritatis, explicare litteris, arbi-* „ *tramur fore superfluum: cum id fere pervenerit ad fidelium notitiam sin-* „ *gulorum. Verumtamen grande, ac singulare miraculum, quo ipse San-* „ *ctorum splendor, & gloria, Dominus Jesus Christus mirabiliter decora-* „ *vit, universitati vestræ tenori præsentium non indigne duximus expri-* „ *mendum: Videlicet, quod idem Sanctus, cum adhuc spatium præsentis* „ *vitæ precurreret; & postquam illud feliciter consummavit, manibus,* „ *ac latere, ac pedibus, specie stigmatum divinitus extitit insignitus. Quo* „ *ad nostram, & Fratrum nostrarum deducto notitiam, & cum ceteris* „ *ejusdem miraculis, per testes fide dignissimos, probato, ex ipso specialem* „ *causam habuimus, quod Confessorem eumdem de dictorum Fratrum, &* „ *omnium Prælatorum consilio, qui tunc apud sanctam Sedem Apostolicam* „ *existebant, Sanctorum Catalogo duximus adscribendum. Igitur cum ab* „ *universis fidelibus credi firmiter cupiamus, devotionem vestram rogamus,* „ *& exhortamur in Domino Jesu Christo, in remissionem vobis peccami-* „ *num injungendo: quatenus ab assertione contrarii, aures de cetero peni-* „ *tus avertentes, Confessorem eumdem apud Deum pia vobis reddatis vene-* „ *ratione propitium: ut ejus meritis, & precibus, & in præsenti a Domi-* „ *no prosperitatis gaudium, & in futuro æternæ felicitatis percepisse sola-* *tium*

„ *tium exultetis. Datum Viterbii Nonis Aprilis Pontificatus nostri anno* XI.

„ *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ annotationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Suriani* VIII. *Kal. Septembris, Pontificatus nostri anno* II.

„ II. Ex his apparet granditatem miraculi sacrorum stigmatum Jesu „ Christi pro nobis crucifixi plagarum in corpore sancti P. Francisci „ adeo cogitatus humanos excessisse, ut pene incredibilis, etiam post „ Sedis Apostolicæ, de illorum veritate non ambigenda, multiplicata „ vel replicata testimonia, videretur: cum etiam Nicolaus III. dignum „ duxerit hoc anno adductum diploma promulgare: & quidem fatendum est ita esse: etenim Altissimus, & omnipotens Deus, cujus „ opus fuerat, tam excessivi miraculi excellentiam, & magnitudinem „ ut verami confirmaret: ad omnipotentiam suam ostendendam, & magnificandam suam gloriam, | in servo suo Francisco plura miracula „ edidit, ut Chronica nostra referunt. *Argumentū verit. stigmatum.* *Casimir. Biern. cit. ar. 19. n. 6.*

„ III. Sed interea Assisii in Comitiis Ordinis generalibus a *Bonagratia* Ministro, & primicerio iterum confirmata fuit institutio fratris „ Nicolai in Ministrum Provinciæ Poloniæ, & Boemiæ, qui hoc eodem „ anno Opolii in festo sancti Michaelis suæ Provinciæ Comitia celebravit: quo etiam tempore Boleslaus ab operibus nuncupatus Pius, Dux „ Calissiensis, relictis tribus filiabus, tutelæ nepotis sui Premislai commendatis, Sacramentis Ecclesiasticis munitus, VII. Idus Aprilis „ obiit. Plura fundavit pro Fratribus Cœnobia hic Dux piissimus, videlicet Ecclesiam, & Conventum Calissiensem, Monasterium quoque „ in loco Bernassiæ anno MCCLIX. ac tertium Gnesnæ Monasterium pro „ Sanctimonialibus Clarissis. Præfatum vero Boleslaum Pium, IV. Idus „ Decembris hujusdem anni sequitur beatus Boleslaus pudicus Dux „ Poloniæ, beatæ Grimislavæ filius, beatæ Cunegundæ Maritus, & „ beatæ Salomeæ uterinus tertii Ordinis Seraphici Patris alumnus: qui „ Conventum, & Ecclesiam Cracoviæ pro Fratribus construxit, ac ibibem pro sacris Virginibus Ordinis sanctæ Claræ Monasterium sub invocatione sancti Andreæ: alia quoque tam intra, quam extra Cracoviam munificentissime erexit: de cujus obitu Martinus Jaroslaviensis „ ita scribit: *Munificus, felix obdormivit in Domino, Cracoviæ in Ecclesia sancti Francisci Conventualium, a dextris Altaris majoris sepultus, anno Domini* MCCLXXVIII. *die* IV. *Decembris: apud ejus sepulcrum cælestes radii noctu visebantur*. Ita ille: sed Historiographi, quos idem Martinus citat, cum assignent annum mortis MCCLXXIX. reliquum est „ asserere in notis numerorum errorem contigisse: hujus Boleslai pudici meminit Waddingus, ad quem remitto lectorem. *Comitia generalia Assisii, & Provin. Opolii.* *Casimir. Biern. cit. n. 6.* *Boleslaus Pius, & Pud. Duc. decedunt.* *Martin. Bar. in l. Vita §. 4. Fratr. Polon. f. 39.* *Cracoviæ Monaster. erexerunt.* *Wadd. ad hunc annum.* *Martin. Bar. in catal. §. Pal. fol. 111.*

„ IV. In hunc eumdem annum idem Martinus Baronius Jaroslaviensis obitum beatæ Julentæ, seu Helenæ rejicit, dicens: *Beata Julenta, seu Helena Bele, Regis Ungariæ ex matre Maria Alexii Imperatoris Græcorum filia, uxor Boleslai Ducis Calisii, Soror vero germana sanctæ Cunegundis Reginæ Poloniæ, & beatæ Constantiæ Ducissæ Russiæ, Matrona nobilissima, ac omni genere virtutum ornata, cultusque divini maxima, & assidua promotrix, ad cujus instantiam, & petitionem Bo-* *Test. Martini Baronii de beata Julenta.* *Vide supra ad an. 1257. n. 7.*

,, *leslaus Pius Dux Calisii Monasterium Sororum Gnesnæ maximis sumpti-*

Velam sanctæ Claræ accipit a Joanne Prandota Episc.

,, *bus ædificavit, plurimisque pagis, ac prædiis dotavit: quo Boleslao Duce*
,, *mortuo, totam se tradere cupiens Christo, a beato Joanne Prandota Epi-*
,, *scopo Cracoviense Regulam S. Fr. Conventualium, una cum beata Cune-*
,, *gunde Sorore sua, & Salomea Regina Haliciæ Ordinis sanctæ Claræ su-*
,, *scepit, & sacro velamine vestita est. Spretis igitur seculi hujus blandi-*
,, *mentis, totum vitæ suæ tempus, post pie & sancte defunctum maritum*
,, *suum, in eodem Monasterio Gnesnensi, in jejuniis, orationibus, & regu-*
,, *laribus exercitiis, in vigilando, ac piis operibus in egenos, pauperes,*

Arca. div. & visiones supernæ ei panduntur.

,, *debilesque (quibus cum summa humilitate sæpissime famulari solebat)*
,, *dedita: multa arcana cœlestia, visionesque mirabiles Passionis Domini no-*
,, *stri Jesu Christi, cujus miræ devotionis recolendæ tenebatur affectu, vi-*
,, *dere promeruit. Uno etenim tempore, paulo ante mortem suam, acerbam*

Obitum suum præscit.

,, *Passionem Christi devote recolenti, Dominus noster Jesus Christus, cum*
,, *beatissima Virgine Matre sua, & sancta Salomea, nudus, flagellatus,*
,, *uberrimoque sanguine conspersus, eidem in maxima caritate apparuit,*
,, *eamdemque consolans, & præmia vitæ æternæ pro contemptu mundi, &*
,, *amore sui promittens: qua visione in animo consolata, summo cum deside-*
,, *rio dissolvi cupiens, Sororibus mortem suam prædixit, in professioneque*
,, *Religionis easdem confortans, & futura prædicens præmia laborum, &*
,, *bonorum suorum a sponso Jesu recepturas, vivificisque Sacramentis mu-*
,, *nita, beatam animam in manu Creatoris sui commendavit, sicque placide*
,, *expiravit. Post suam vero mortem brevi Abbatissæ loci illius in ago-*
,, *ne existenti, magna claritate refulgens, cum sancto Stanislao Cracoviensi*
,, *Episcopo apparuit, in infirmitateque eam consolans, pristinam sanitatem*
,, *a Deo impetravit. Sepulta est per Sorores Gnesnæ, an. Domini* MCCLXXIX.
,, *die* XXVIII. *Aprilis*: Ita Baronius citatus.

Beata Julenta fundat Monast. Gnes.

,, V. Rodulphus vero sic refert: *Beata Julenta Polona, Ducissa Cal-*
,, *lissiensis, fundavit Monasterium Monialium Gnesnæ, quæ est Metropolis*
,, *Poloniæ majoris: defuncto viro construxit Monasterium, in quo sancte vi-*

Rodul. l. 1. fol. 140. 6.

,, *xit, ibique sepulta*: de anno nihil commemorando. Verumtamen
,, apud Bielsium invenio beatam Julentam ulterius supervixisse, ad an-
,, num scilicet MCCLXXXVI. & juxta Miechovium MCCLXXXVII. cum
,, Tartarorum ferocissima gens, Ducibus Nogaii, & Thelbuga, Polo-

Polonia vastatur a Tartaris.

,, niam vastaret, ferro, igneque absumeret, & usque ad alpes Pannoni-
,, cas grassaretur: eo tempore beata Cunegunda Boleslai Pudici, beata

Casim. Biern. cit. supra n. 8.

,, Julenta Boleslai Pii Ducis Callisiensis, beata Constantia Danielis Rus-
,, siæ Regis, omnes relictæ, & Sorores germanæ, cum septuaginta San-

Julenta & duæ soror. cum septuagintaMonialibus confugiunt in mont.

,, ctimonialibus, multisque sacerdotibus, & militibus, in Castrum Pie-
,, nini, quod supra *Donaiec* fluvium, prope Oppidum *Orojczenko* situm
,, habet natura & arte munitissimum, uno tantum angusto transitu
,, adibile, se contulerunt: & illic toto tempore vastationis Tartaricæ

Wadd. ad an. 1287. n. 5.

,, permanserunt: Monasterio Sadecensi, quod dereliquerunt a barbaris
,, illæso permanente; Idem dicit Waddingus: Verum si ambo Boleslai

Idem ait Wadd.

,, Callisiensis, & Polonus fato functi fuere hoc anno MCCLXXIX. eorum
,, relictæ Julenta, & Cunegunda Sorores germanæ a Joanne Prandota

Miechou. lib. 3. c. 55.

Kankj in vitis Arch. & Episcop. Cracoviæ.

[illegible]lscius l. 2. fol. [illegible]

,, *Bialaczevio* Episcopo Cracoviense Religionis velum haud sumere va-
,, luerunt: cum Prandota anno MCCLXVI. excesserit e vita, ut asserit
,, Miechovius, & Kanki: sed ab alio, vel a fratre Nicolao tunc Ministro
,, Provinciæ, ut dicebamus supra. Iterum aliam difficultatem ingerit
,, Bielscius dicens, utramque sororem Cunegundam, & Julentam ab
obi-

„ obitu suorum virorum simul, & in eodem loco convenisse, quod etiam „ scribit Waddingus in hæc verba: *Ac mox Cunegundis*, de qua sermo „ illi est, *una cum sorore Julenta, quæ post mortem mariti Boleslai supra-* „ *dicti Calistiensis Ducis, ad eam se contulerat: distractis, & in usum ege-* „ *norum distributis cunctis facultatibus suis, Clarissarum instituto sese* „ *addixit, & veterem Sandeciam, ne quidquam refragantibus, & reni-* „ *tentibus proceribus, commigravit; Ibique reliquum vitæ tempus in Mo-* „ *nasterio a se & viro suo condito, peregit*. Ex his enim locus conventio- „ nis in quo se Deo dicaverint, quis fuerit, Gnesna ne, vel alius? non „ apparet: videtur vero probabilius, Julentam veterem Sandeciam se „ contulisse a morte sui viri, sequuta VII. Kal. Aprilis, ibidemque cum „ Cunegunda sua sorore germana moras traxisse, cum eaque postea, „ defuncto ejus viro Boleslao Pudico, eodem anno MCCLXXIX. die IV. „ Decembris, Religionis habitum sumpsisse ibidem; deinde ad suæ fun- „ dationis Monasterium Gnesnam rediisse; tamdem ob metum incursus „ Tartarorum a beata Cunegunda in montana securiora loca evocatam „ fuisse, & periculo transacto, Gnesnam reversam ultimam diem clau- „ sisse, ut refert Belscius, anno MCCLXXXVI. vel ut Miechovius, an- „ no MCCLXXXVII. sepulturamque ibidem habuisse, ut ejus mausoleum „ testatur. His igitur de beata Julenta ut potui enucleatis, ad sequen- „ tem annum transeo.

Julenta redit Gnesnam ad Monast.

Ob metum Tartarorum revertitur ad Cuneg.

Ibique obit, & sepelit.

Wadd. ad hunc ann.

Vide Casimir. Bier. cit. n. 10.

ARGUMENTUM.

Legatos ad res graviores obeundas ex Minoritis instituit Pontifex, ex quibus etiam aliquot creavit Episcopos. Moriuntur Benedictus Aretinus, & Massæus sancti Francisci discipuli, necnon & ipse Pontifex Nicolaus in brevi Pontificatu rebus magnis expletis. In plures Civitates introducuntur Minoritæ.

I. Exortas inter Rodulphum Imperatorem, & Carolum Siciliæ Regem, necnon Margaretam sancti Ludovici relictam, graves controversias sopire volens Nicolaus, hoc anno Cardinalem Hieronymum Asculanum, olim Ordinis Minorum Generalem Ministrum, ad Rodulphum destinavit, ut præsens quæ pacis erant, suaderet, & auctoritate Apostolica stabiliret. Fecit ille feliciter, & pacem inter Reges constituit. Varia hujus tractandæ pacis diplomata tum Pontificia, tum Imperatoria habentur in regesto Vaticano: nos unum legationis hujus instrumentum damus ad calcem hujus voluminis: *Ad personam tuam* &c. II. Nonas Julii. Ad Cardinalem Latinum in Æmilia legatum, Bertoldum Ursinum Provinciæ Romaniolæ, Bononiæ, & aliorum locorum Rectorem, & Giffridum de Anagnia Cameræ Apostolicæ Auditorem misit alium Minoritam Bartholomæum de sancto Gemino, ut quid pro tollenda miserabilissima seditione, & compescendis atrocissimis bellis civilibus, quorum infelices processus refert Cherubinus Ghirardaccius, ipse fieri vellet, ore ad os intimaret. Ex eisdem etiam Minoritis tres creavit Episcopos Raynerium capellanum, & familiarem Caroli Regis, Trojanæ in Regno Neapolitano Ecclesiæ per translationem Hugonis ad Episcopatum Bethleemiticum vacanti præfecit, licet electores fratrem Beneventum Episcopum Eugubinum etiam Minoritam, ut supra diximus, postula- rint.

Hieronymus Cardinalis legatus ad Imperatorem.

Alia fungitur legatione Fr. Bartholomæus a S. Gemino.

Ghirard. lib. 8. histor. Bononien. ad an. 1279.

Fr. Raynerius Episcopus Trojæ.

An. 1278. n. 24.

Fr. Fernandus Episcopus Burgensis. rint: *Licet continuata*. v. Nonas Maii. Fratrem Fernandum, sibi familiarem, Burgensi in Hispania Ecclesiæ ob promotum ad Ecclesiam Toletanam Gondisalvum, Pastore orbatæ: *Consulte tunc Utilitati*. xii. Kal. Fr. Sinibaldus Episcopus Melphien. Junii. Sinibaldum de Lacu Inquisitorem, ut alias diximus, in Marchia Tarvisina Ecclesiæ Melphiensi in Lucania, & Regno Neapolitano: *In supremæ dignitatis specula*. Nonis Junii. „ Quarum adjungo ex cata-

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Fr. Maurus Episcopus Amerin.

„ logo MS. Episcoporum Ameliæ fratrem Maurum, quem illius Urbis „ Episcopum hoc anno fuisse mihi constat ex diplomate, quo testificatur, „ se cum aliis quatuordecim Episcopis multas indulgentias concessisse „ pro constructione Ecclesiæ Fratrum Minorum, sub invocatione sanctorum Apostolorum Philippi, & Jacobi. Campanam ingentem ad „ depellendas aereas tempestates, quæ adhuc extat, conflari curavit; „ suæ Ecclesiæ jura constantissime adversus Robertum de Juriaco, Lavelli Dominum, defendit.

Moritur B. Benedictus Aretinus. II. Hoc anno vel circiter ii. Kal. Septembris feria vi. obiit sancti Francisci discipulus Benedictus Aretinus, vir sanctus olim in Græcia Fratrum Præfectus, in regimine prudens, & in subeundis quibuscumque laboribus, vel in Ecclesiæ, vel in sui Sodalitii obsequium, animi con- *Tom. 4. an. 1259.* stantis. Alias admonui, nimis accelerasse ejus mortem Petrum Rodulphum, & ex eo Abrahamum Bzovium, dum sub anno MCCXXIV. mortuum scribunt. Uno atque altero argumento probavi, id minime constare potuisse, atque tertium idque efficacissimum nobis suppetit ex ipso ejus testimonio, quod authenticum sub Notarii fide præbuit anno *Anno 1277.* MCCLXXVII. Tumulatus est Aretii in æde sancti Francisci, in sacello a familia Sinigardorum in ejus honorem exædificata. Caput custoditur in Sepultus Aretii. sacrario in eleganti capsula. De eo hæc leguntur carmina.

Aretii Benedictus ego, Sinigardia proles,
Vates, & sacra religione Minor.
Assirii Patres mihi jam paruere Ministro,
Hinc digitum, Daniel quem dedit, ipse tuli.
Nunc vivo in Cælis, patria & mea membra reservat,
Inque meis aris thurea dona fero.

Obit B. Massæus. III. Obiit etiam hoc anno alius sancti Francisci discipulus beatus Massæus, cujus frequenter in superioribus annis meminimus, qui in Gallia multa suo Sodalitio acquisivit domicilia; quorum aliqua suis locis recensuimus. Hæsit multis diebus, & sæpe prædicavit apud Bituriges, transiit postea Salmurum, Ducatus Andegavensis oppidum, ubi diem suum obiit, sepultus in sacristia. Refert Gonzaga, etiam in sacello sancti *Tom. 2. an. 1227. n. 22.* Bernardini apud Vindocinum dici sepultum, ut alias monui: fortassis ille alter ab isto, vel magna pars corporis custoditur utrobique.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ IV. Hoc anno in Urbe vitam terminavit frater Joannes de Mandalago vir doctus & pius, cui consodales ad sanctum Franciscum „ Trans-Tyberim marmoreum posuerunt sepulcralem lapidem hoc in- „ ciso epitaphio: *Hic jacet frater Joannes de Mandalago Gard. de Sessyaco, Altissiodoren. diœc. qui obiit An. Dom.* M.CC.LXXX. *Kal. Februarii.*

Item Nicolaus Pontifex. V. Pontificatui & vitæ finem etiam posuit ex apoplexia hoc anno Nicolaus III. in octava Assumptionis Virgineæ apud Surianum, quo ad Ejus laus & virtutes. fugiendos æstivos calores recessit. Ejus mortem Tyberis in immensum auctus, & Urbem inundans prædixisse ferunt, qui similes casus præsagire solet. Corpus Romam delatum, in sacello sancti Nicolai ædis Vaticanæ ab ipso Pontifice eidem dicato, tumulo marmoreo emblematibus orna-

ornato, sepelitur. Virginitatem perpetuo coluit, summamque modestiam in omnibus actionibus ita monstravit, ut communi elogio, *Pater compositus*, diceretur. In arduis rebus tentandis magnanimitate, in tractandis experientia, atque in perficiendis dexteritate, magnam consequutus est laudem, atque ut uno verbo dicam: Vir fuit Summo Pontificatu dignus. In ædibus & templo Vaticano multa præstitit magnifice, & disposuit prudenter, quæ largius referunt auctores: & præ ceteris id observavit Ptolomæus Lucensis illius temporis auctor, quod domos intra palatium pro omnibus Pœnitentiariis construxerit, qui sub uno, inquit, claudebantur cancello. *Lucen. in histor. scholast. MS. lib. 23. c. 28.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ VI. Tres Doctores Anglos hoc anno floruisse scribit his ipsis verbis Joannes Pitseus in appendice ad illud suum opus de Scriptoribus Anglicis: *Henricus Brisinghamus Ordinis sancti Francisci Doctor Anglus, Oxoniensis Academiæ alumnus, in juvenilibus annis magnum ostendit acumen; accessit ætate maturiore soliditas judicii, quibus dotibus postquam adjunxisset strenuam in bonis scientiis operam, & diligentiam, nihil fere reliquum fecit ad summam in omni melioris doctrinæ genere perfectionem. Tamdem, ut ex Leandro colligi potest,* Oxonii *Theologiam ex prima cathedra publice docuit, proximus post Thomam Dockingum ejusdem Ordinis virum doctissimum, & fuit octavus eoram, qui ex Familia sancti Francisci cathedram illam obtinuisse dicuntur. Eum certe multa scripsisse probabile est, sed quænam illa fuerint, nescio.* *Floret Thomas Brisinghamus.*

„ VII. *Joannes Londinensis sancti Francisci Religiosus Anglus; adolescens discendi studio suam urbem natalem reliquit, &* Oxonium *tunc insignem musarum arcem petiit. Ubi liberales artes, & linguarum scientiam ubertim imbibit, inopia tamen rerum necessariarum duram interea parcamque vitam egit. Innotuit tamdem, nescio quo casu, Rogero Baccono ejusdem Ordinis fratri, juvenis optimi fortunæ tenuitas, & ingenii simul fœlicitas, cujus frequenti congressu, & colloquio multum ædificatus, cœpit Regulam sancti Francisci affectare. Quo patefacto consilio, eum in bono proposito corroboravit, & successu temporis in Ordinem admitti curavit, eumque in scientiis Mathematicis accurate instituit. Postea cum Bacconus Parisios peteret, Joannes iste præceptorem sequutus, illuc etiam perrexit; ubi tantus evasit Philosophus, ut pro ejus ætate, & tempore, quo ibi studuerat, illa Academia parem non habuerit. Unde Bacconus cum Romam ad Innocentium Papam IV. per hanc Joannem libellos, & instrumenta quædam Mathematica a se composita mitteret, scripsit in Epistola ad dictum Pontificem inter cetera sic:* Non remansit unus Parisiis, qui plus novit in Philosophiæ radicibus: quamvis & fructus nondum produxerit, propter juvenilem ætatem. *Innocentius juvenem apud se retinuit, propter acrimoniam ingenii, & linguarum atque Philosophiæ cognitionem, quam habuit valde exactam. Ætate maturiore multas egregias lucubrationes edidisse fertur. Sed externorum apud externos scripta plerumque vilescunt, negliguntur, & pereunt facile.* *Joannes Londinensis.*

„ VIII. *Robertus Turnehamus, Ordinis sancti Francisci Theologus Anglus in Conventu Londinensi, ubi inter suos professor sacras literas docuit, vir pius, eruditus, & in primis tum eloquens, tum vehement concionator. Unde cum Eduardus Princeps, Regis Henrici III. filius, contra Sarracenos in Syriam expeditionem pararet, & consultaretur de insigni aliquo Oratore, qui militem in hostes animare, & in quamcumque partem dicendi vi flectere posset, & pro arbitrio ducere, Turnehamus ad hoc* *Robertus Turnehamus.*

omnium

„ *omnium aptissimus repertus est. Itaque cum exercitu profectus, adeo strenue munus injunctum præstitit, ut de se conceptam expectationem longe superaverit. Diu vixisse, multa egregia scripta concinnasse dicitur, sed ex iis modo nihil comparet.*

Reg. Vatic. ep. 6. IX. Hoc anno scripsit Pontifex Nicolaus ad Episcopum Neucastrensem, & Guardianum de Monte-Leone, ut inquirerent de criminibus enormibus, quibus irretiri publice dicebatur Episcopus Troppe nsis: *Nuper dilecto filio.* Idibus Januarii. Unde constat jam in oppido Montis-Leonis obtinuisse Fratres domicilium, cujus tamen originem refert Rodulphus ad annum MCCLXXXII. (Rodul. fol. 179.) Fortassis prius in aliquo humili tugoriolo, vel conductitiis habitabant ædibus, & sub illo anno, quem assignat Rodulphus, novum ex religioso more domicilium eis construi cœpit ex communibus oppidi facultatibus, in loco dicto Casalino sub invocatione sanctæ Mariæ. (Conv. Montis Leonis.) Universitas, quam vocant, oppidanorum obligavit se ad solvendum pro subsidio annuo viginti libras, promisitque cetera, quæ ad victum erant necessaria se adjecturam juxta vires suas. Anno MCCCLXXVII. sub Roberto Hierosolymorum, & Siciliæ Rege mutaverunt sedem, abieruntque ad locum Camberlini. Pertinet ad Provinciam sancti Nicolai, & Custodiam Regii. In Provincia, & Custodia Genuæ eorumdem Patrum alii duo erecti hoc anno Conventus, unus Chiapetræ, concesso a Domino Constantino filio quondam Guillelmi Larcharii nobilis Genuensis, fundo capaci in valle Pulcevera ad honorem Dei, & beati Francisci. (Conv. Chiapetræ. Idem fol. 174.) Alter Sextri vel Sexti. (Conv. Sextri.) Bonifacius, Jacobus, Joannes, Alinenius, filii Guillelmi Panzani cives Genuenses construxerunt Ecclesiam, dederuntque fundum pro constructione loci.

Conv. Alben. & Posonien. X. Duo hoc anno Monasteria Ladislaus III. Hungarorum Rex Fratribus constituit; Albense unum, Posoniense alterum, idque cum de cæde Ottocari Boemorum Regis reverteretur. Oscæ Ilergeti in Tarraconensi Hispania, erectum aliud sub hoc tempore, absolutum tamen anno MCCCIV. ait Gozaga: (Gonzag. in Prov. Hungar. S. Mariæ Conv. 4. & 5.) sed altius ejus petendam originem docent ad me transmissa monumenta, & Franciscus Diego de Aynsa quippe in archivo Ecclesiæ Cathedralis servatur instrumentum, in quo dicitur fuisse donatas Petro de Les quasdam ædes, in vico vel regione Fratrum Minorum. (Conv. Oscensis. Idem in Provinc. Arag. Conv. 5. Aynsa de rebus Oscensib. lib. 4. c. 15.) Stipulatum est anno MCCXXXV. ex quo constat jam ibi præextitisse Monasterium. Atque id probabile ut quamprimum curaverint Fratres ibi sedem constituere, ubi Academia florebat litteraria. Fundum ferunt dedisse illustrem familiam de Figueroa. Transivit ad Observantes anno MDLXVII. illustratus postea & auctus a fratre Berengelio de Bardeoxi Episcopo, alias nominato. (Tom. 3. an. 1254. n. 46.) Laborabat dira peste civitas anno MCCCCL. & voto emisso a Magistratibus de non permittendo deinceps, ut in vigilia Conceptionis Virgineæ venderentur carnes aut altilia, statim aeris corruptio recessit. Inter tabularii monumenta servatur diploma Martini, & Joannis Regum Aragoniæ, datum XVII. Januarii MCCCXCVIII. quo jubent (intellige in quantum laica potestas se extendit) sub gravissimis pœnis, ut dies Immaculatæ Conceptionis Mariæ Virginis multis in locis celebrari solitus, esset festivus in universo illo dominio; atque aliud Caroli V. in quo concedit omnibus ædibus Minorum Aragoniæ, ut quæcumque victualia intra claustra libere conducant. In eodem tractu Hispaniæ, & Aragoniæ Provincia domus altera ex piorum eleemosynis ante hunc annum ædificata triginta passibus a Montione oppido (in quo solent Reges Hispaniæ Comitia Regnorum Valentiæ, Aragoniæ,

goniæ, & Cataloniæ celebrare) ut constat ex Bernardi Tarraconensium Episcopi litteris datis XIX. Septembris anno hoc. Deiparæ Virgini Mariæ Templum prius dicatum est; mox titulus adhæsit sancti Francisci.

XI. Landshutæ in Bavaria urbis, Henricus Bavariæ inferioris Dux, & frater Ludovici Ducis Bavariæ superioris, qui Ingolstadiensem Conventum fundaverat; cum consorte sua Domina Elisabetha filia Belæ IV. Regis Hungariæ, & fratris sanctæ Elisabethæ, dedit Fratribus aream in Landishuto cum fonte, & aliis attinentiis: ubi tamdem Fratres auxilio ejusdem Principis divinitus admoniti, egregium Monasterium construxerunt. Transivit a Conventualibus ad Observantes, applicatis redditibus Academiæ ibidem extructæ anno MCCCCLXVI. die XXIV. mensis Januarii, eodem Principe Ludovico reformationem procurante, qui & eamdem induxit ipso illo anno in die sancti Valentini in Conventum Ingolstadiensem, uti diximus superius. Jacet ibidem religiosissimus & doctissimus Pater Conradus Nocylkaimus, quondam Bavariæ Custos, qui posteris aliqua sui ingenii monumenta reliquit.

Idem in Prov Argentinæ Con. 1. Metropol. Salisburgen. Chron. MS. Saxon.

Conv. Landshuten.

XII. Rapistani, quod Aquitaniæ oppidum est, ædificarunt aliud domicilium Minorum inclyti Vicecomites Paulini (contradicente tamen & durius agente Abbate Moysiacense diœcesis Caturcensis, de quo dabimus Pontificium diploma in regesto) in quod introducendos Patres Observantiæ regularis curavit anno MDXCI. Ludovicus Amboisia Episcopus Albiensis, de quo nos egimus superius. Sed inde exturbati anno MDLX. per hæreticos, pace cum Catholicis composita restituti sunt: perierunt tamen ibidem immani hæreticorum crudelitate Antonius de Turno minoris Conventus Tolosani Guardianus, ac Gerardus Bonetus ejus socius. Salmuri, de quo supra, hoc tempore acquisitum item alterum Cœnobium industria beati Massæi, cujus proxime meminimus; quod minime potuit fieri post expulsionem Templariorum, uti habet Gonzaga, qui sub Clemente V. fuerunt extincti.

Conventus Rapistani.

Idem in Provin. Aquitan. antiq. Con. 7. Reg. Vat. ep. 13.

Idem in Provin. Turon. Con. 7.

Conventus Salmuri.

„ XIII. Hujus temporis partus judicatur esse Conventus oppidi
„ Sariniensæ in Regno Aragoniæ, diœcesis Oscensis, quippe contempo-
„ raneum dicit Gonzaga Cœnobio Montionensi, quod nos alibi ad hunc
„ annum reduximus. Transivit a Patribus Conventualibus ad Obser-
„ vantes anno MDLXVII. sub Pio V. ita deprecante Philippo II. Rege
„ Hispaniarum. Vetustum & deforme ædificium, pulchrum & commo-
„ dum fecerunt hi posteriores Patres; superest tamen insigne sacellum
„ beatæ Mariæ Lauretanæ, a prioribus præsertim a Patre Magistro Do-
„ minico Pico extructum anno MDL. quod in magna habetur veneratio-
„ ne. Locus est amœnus, amplissimis hortis, & aquarum gaudet abun-
„ dantia. Hic diem feliciter obiit Michael Moronus Laicus, sive
„ Conversus, qui mira simplicitate, humilitate, obedientia, & caritate
„ eluxit, & ingens sui desiderium, magnamque sanctitatis opinionem
„ convicinis populis reliquit. Caput erat hic Conventus Custodiæ Sa-
„ riniensis; quare miror ejus non meminisse Pisanum.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Conve. Sariniensæ.

Gonz. in Provin Aragon. Con. 19.

XIV. In urbe Placentina, dum sedem mutare vellent Fratres, ut diximus alias, & novam sibi construere domum in meditullio civitatis in ædibus, quæ fuerunt nobilis viri Ubertini de Andito, vel de Lando; duros senserunt contradictores, & diros persecutores Episcopum urbis, & ejus Vicarium, quorum inhumanum modum agendi contra pauperes Christi, ut Pontifex reprimeret, jussit eos coram in Curia apparere, commissa facultate eos citandi Episcopo Parmensi, & Archipresbyteris Cremo-

Ann. 1278.

Episcopus & Vicarius Placentini Fratribus contrarii.

Ibid. epist. 50. & 511.

Item Prior Cluniacen. Ordinis.

In ep. cur. n. 47.

Gonzag. in Prov. S. Ludov. Mon. 1.

Monaster. Bitterense.

monen. & sancti Auxiani de Frangano diœcesis Mutinensis: *Fragilitatis humanæ*. Nonis Januarii. Magnus hujus rei processus in rotulo pergamineo servatur in archivo Placentino Fratrum Minorum Conventualium. Similiter actum cum Priore Cluniacensis Ordinis contradicente, & temerariis modis prohibente, ne Minores domum extruerent in villa Cariloci, quantumvis ad hoc facultatem obtinuerint ab Alexandro IV. Per aliquot annos duravit controversia, Priore contumaciter nimis resistente decretis Apostolicis. Duas in hac causa scripsit Pontifex epistolas, unam ad perpetuam rei memoriam: *Olim ex revelatione*: Idibus Februarii, alteram similiter incipientem, & datam ad Archiepiscopum Bisuntinum, & Matisconensem, & Bellicensem Episcopos. Scripsit grave diploma ad Gualterum Episcopum Pictaviensem, ut de suis redditibus necessitati, & indigentiis succurreret Parisiensis gymnasii: *Circa eà, quæ summo Patri*. 11. Non. Jul.

XV. Bitterris in Gallia Narbonensi extra urbis muros extructum hoc anno Monasterium Clarissarum, sed cum crebro Civitas lacesseretur bello Anglico, anno MCCCLXIV. facta primum fundi commutatione cum Canonicis Ecclesiæ sancti Euphrodisii, aliud commodius erectum. Dissoluta regulari disciplina, reformatæ sunt Moniales, evocatis aliis ex Monasterio Lezigniani, multorum Patrum eximiæ sanctitatis, auxilio quorum corpora ibidem requiescunt. Bis expertæ sunt Moniales hujus loci in tumultibus Galliæ assuetas miserias & clades; nulla tamen, Deo protegente, periit in fuga. Sublatis bellis ad pristinum redierunt locum Deo in magna paupertate patienter famulaturæ.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Eximuntur Fratres a jurisdictione Ordinarior.

Indic. ex Roder. fol. 45.

Decedit Pontifex.

Massæus de Bella Valle obit.

Mon. Prov. Tur. maj. cit. sup. vide sup. ad ann. 1268. n. 9. & infra ad an. 1287. n. 2.

„ I. Pauca admodum sunt, quibus huic anno supplendum sit: nisi „ quod summus Pontifex Fratres nostros a jurisdictione Ordi- „ nariorum exemerit: *Etsi cunctorum &c.* XVII. Kal. Febr.: ut ex Ro- „ derico Petrus de Alva, & Astorga notavit. Apoplexia tamdem Su- „ riani correptus Nicolaus III. die XXII. Augusti obiit, communi om- „ nium voce laudatus: cujus corpus Romam delatum, in Templi Vati- „ cani Sacello, quod vivens sancto Nicolao Episcopo construxerat, „ conditum fuit.

„ II. Insignem Conventus Andegavensis benefactorem Dominum „ Massæum de *Bella Valle* non prætéribo: adeo siquidem in religiosos „ caritate flagrabat, ut plura illis beneficia contulerit: & electa sibi se- „ pultura apud eosdem, in medio Chori Ecclesiæ sepulcrum concamera- „ tum ædificari curaverit, in quo tamdem hoc anno obiens depositum „ extitit; Ludovicus vero de Bella Valle, Massæi familiæ oriundus, „ triginta sex frugum sextarios, & centum solidos pro quinque ceræ li- „ bris, pro necessitatibus Fratrum illius domus dono dedit.

A R-

ARGUMENTUM.

Post longum Cardinalium dissidium electus Martinus IV. jubet examinari miracula sancti Ludovici Regis, inter sanctos adnumerandi. Moritur beata Agnes Abbatissa Barcinonensis, ejusque neptis Clara. Fit Lector sacri Palatii Matthaeus Aquaspartanus, & Episcopi aliquot creantur Minoritae. Referuntur aliquot pietatis monumenta, & instituuntur plura Coenobia.

I. MORTUO, ut diximus, Nicolao III. Pontifice, in duas factiones distracti sunt Cardinales; quidam partes Ursinorum sequebantur, alii Caroli Regis, qui etiam in supremo Collegio sui studiosos curavit habere: illi Italum, hi Gallum creare expetebant. Ad sex menses cum inter se dissiderent, Viterbienses Ursino Senatori ex superiori dominatu infensi, eum, auctore Richardo Hannibaldensi nobili Romano, qui praeerat Conclavi titulo Custodis, & Ursinam oderat gentem, armorum strepitu Viterbii Magistratu dejecerunt. Accensi ejusmodi contumelia duo Cardinales Ursini, Matthaeus Rubeus Ursinus, & Jordanus Ursinus, palam fremere coeperunt, testarique se non passuros novum creari Pontificem, nisi honor per injuriam Urso ademptus prius restitueretur. Hanc seditionis ansam Viterbienses adepti, Richardi praedicti impulsu in Conclave irruperunt, & praenominatos Cardinales per vim abstractos in vincula conjecerunt. His ergo in custodiam datis, reliqui Patres facile Caroli Regis rogatu VIII. Kalend. Martii in die Cathedrae sancti Petri designarunt Simonem de Bria Gallum titul. sanctae Caeciliae Cardinalem, alias tanto muneri haud imparem, quippe nobili genere natum, doctrina, animi magnitudine, morum & vitae sanctitate insignem, multis annis legatione functum in Gallia, ubi multis habitis provincialibus Conciliis, corruptos Clericorum mores reformavit, & multa gravissima Ecclesiae, & illius Regni negotia cum laude peregit. Electus Viterbio statim discessit, neque ibi consecrari voluit, judicans eam urbem sacris interdictam ob injectas manus, & impetum factum Cardinalibus, quare apud Urbem veterem (quia Romae non poterat ob excitatos inter Hannibaldenses & Ursinos, atque utriusque gentis fautores seditiosos tumultus) consecrationis & coronationis insignia suscepit X. Kal. Aprilis per manus Jacobi Sabelli Romani Cardinalis sanctae Romanae Ecclesiae Archidiaconi. Martinus vocari voluit ob memoriam sancti Martini Turonensis, cum Ecclesiae ejusdem nomini sacrae olim fuerit Canonicus & Thesaurarius. Est vero quod admirer cur Martinus dicatur *quartus*, cum hujus nominis unus tantum praecesserit? & proinde docti quique Scriptores communiter monent *secundum* debere recenseri.

Ann. 1280.

Dissidia & rumores Conclavis Viterbiensis.

Creatur Pontifex Martinus IV.

II. Hoc anno missi ab Archiepiscopis Remensi, Rothomagensi, & Senonensi, eorumque suffraganeis, Guillelmus de Matiscone Ambianensis, & Simon de Perrucheo Carnotensis Episcopi, qui a Pontifice peterent, ut sanctum Ludovicum Regem Galliarum ex tertio Instituto Franciscano nostrum, uti alias ostendimus, multis miraculis in dies magis coruscantem, dignaretur catalogo Sanctorum adscribere. Quibus ille respondit, quantumvis saepius de hoc actum, non tamen ad exitum deductum, & ad majorem rei commendationem, ulteriorem de miraculorum veritate indagationem requiri. Ipse dum Legatum ageret in Fran-

Tom. 3. an. 1254. n. 28.

Jubet amplius examinari miracula sancti Ludovici. Ann. 1278.

Francia, non semel rem examinavit ex Pontificis Gregorii X. auctoritate, & alii, ut supra diximus, ex Nicolai III. commissione. Remissoriales hic damus litteras scriptas Archiepiscopo Rothomagen. & Antisiodorensi, atque Spoletano Episcopis, quos hujus inquisitionis Commissarios instituit, atque in hunc modum Prælatis supradictis respondit.

Venerabilibus Fratribus Remen. Rothomagen. Senonen. & Turonen. Archiepiscopis, & Beluacen. Lingonen. Cathalaunen. Laudunen. Noviomen. Silvanecten. Ebroicen. Parisien. Trecen. & Melden. Episcopis.

Reg. Vat. ep. 85.

Cōmendat Prælatorum in hoc negotio promovendo pietatem.

III. *Cordi vobis esse perpendimus, pium claræ memoriæ Ludovici Francorum Regis negotium, vestris patentibus litteris nobis per venerabiles Fratres nostros S. Carnoten. & G. Ambianen. Episcopos, quos nuper ad Apostolicam Sedem pro ejusdem promotione negotii destinastis, exhibitis, diligentius intellexit. Revera, tam piæ sollicitudinis studium, quod nobis de hujusmodi promovendo negotio indidistis, & zelum dignissimæ caritatis, qua super hoc mens vestra fervere dignoscitur, plenis in Domino laudibus commendamus. Porro in nostra constituti præsentia Episcopi memorati; nobis ex parte vestra inter cetera, quæ illorum discretio circumspecta proposuit, cum instantia supplicarunt, ut cum omnipotens Deus jam multis, magnisque miraculis prædictum Ludovicum Regem cœlestibus associatum Principibus revelarit, eumdem Ludovicum tamquam emeritum Sanctorum ascribi catalogo mandaremus. Nos autem gerentes cordi negotium, & ejus promotionem felicem & celerem cupientes, prædictos Episcopos benigne audivimus, & quæ proponere voluerunt intelleximus diligenter. Sane vestram nolumus latere notitiam, quod etsi Sedis Apostolicæ providentia circumspecta in agendis quibuslibet, quæ mundi qualitas ingerit, diligenter, sollicite, ac mature procedat, cum ab ipsa, utpote universorum magistra fidelium, nil reprehensibile, nil ambiguum, nil obscurum, sed cuncta potius recta, certa, & lucida debeant emanare, in hujusmodi tamen negotiis, in quibus de canonizationibus agitur aliquorum, exactissimam deliberationem, summamque gravitatem, ac maturitatem omnimodam noscitur observare. Unde nos hujusmodi laudabilem observantiam prosequentes, ac studiis attendentes sollicitis, quod quanto solemnius, quanto gravius, quantoque maturius, & curiosius in hac parte proceditur, tanto id proculdubio ad ipsius Ludovici Regis laudis cumulum potioris, ac etiam carissimi in Christo filii nostri Philippi Regis Francorum Illustris, & domus, regnique suorum honoris & exaltationis accedit augmentum, tibi frater Archiepiscope Rothomagen. & Venerabilibus Fratribus nostris Antisiodoren. & Spoletan. Episcopis inquisitionem super vita, conversatione, ac miraculis ipsius Ludovici Regis solemniter faciendam per nostras committimus litteras speciales, sicut in eis plenius continetur. Non intendentes in iis, quæ auctoritate litterarum felicis recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri per nos super eodem sunt acta negotio, per inquisitionem hujusmodi, in aliquod derogare, quinimo illa rata esse volumus, atque firma. Fraternitatem itaque vestram rogandam attente duximus, atque hortandam, quatenus hujusmodi Apostolicæ Sedis processus, licet ad tempus effectum negotii differre videatur, vestris molestus, aut gravis affectibus non accedat: nam auctore illo, qui potest, omnia, sicut speramus, & credimus, cooperabuntur ad bonum; & exinde id ad quod tam vestra, quam nostra super hoc tendit intentio, facilius*

Quam adhibeat Ecclesia diligentiam in canonizationibus.

lius & efficacius producetur, ad Dei dictique Ludovici Regis laudis & gloriæ, ac præfati Philippi Regis, & domus Regnique suorum honoris multiplicis incrementum. Datum apud Urbem veterem x. *Kalend. Januarii, anno* 1.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Rothomagen. & Antisiodoren. & Spoletan. Episcopis.

IV. *Intellecto dudum felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, quod omnipotens Dominus, qui facit mirabilia magna solus, grandia & aperta miracula pro claræ memoriæ Ludovico Rege Franciæ faciebat, voluit præsupponens vitæ ipsius Ludovici notam sibi existere sanctitatem, ut de hujusmodi miraculis per cujusdam secretæ indagationis modum, nos tunc in minori officio constituti, & legationis fungentes officio in partibus Gallicanis, nostrum informaremus animum, sibi postmodum informationem hujusmodi transmissuri. Quare nos de prædictis miraculis indagantes, ac de ipsis plenius informati, præfato prædecessori nostram super hoc informationem duximus destinandam, quæ ad ipsum, cum fuisset morte præventus, non potuit pervenire. Succedente autem piæ memoriæ Innocentio Papa prædecessore nostro Gregorio prælibato, nos eidem Innocentio prædictam informationem curavimus intimare. Quo, sicut Domino placuit, rebus humanis exempto, hujusmodi processus negotii extitit retardatus, piæ quoque memoriæ Joanni Papæ prædecessori nostro informationem direximus supradictam, qui priusquam super hoc aliquid ordinaret, diem clausit extremam. Cumque postmodum felicis recordationis Nicolao Papæ prædecessori nostro informationem misissemus eamdem, & carissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum Illustris ab ipso Nicolao prædecessore solemnibus, propter hoc ad eum Nuntiis destinatis, cum instantia postulasset, ut faceret ad miraculorum, & meritorum ipsius Ludovici Regis publicam inquisitionem procedi, præfatus Nicolaus prædecessor scire volens super hoc plenius veritatem, nobis adhuc in partibus existentibus supradictis, per suas sub certa forma dedit litteras in mandatis, ut quidquid de præmissis & circumstantiis eorumdem ac aliis, quæ pro jam dicto Ludovico Rege virtutum Dominus miraculose fuerat operatus, nos in plena contingerent percipere veritate, clare & distincte per omnia ei seriosius scribere curaremus, ut relationibus nostris evidenter ac seriose perceptis, lucidius appareat, quid in iis providendum existeret, ac in posterum respondendum. Unde nos hujusmodi receptis litteris, diligenter processimus super iis, & quæ invenimus eidem Nicolao prædecessori plenius & apertius duximus intimanda. Qui hujusmodi processu nostro recepto, illum Venerabili Fratri G. Episcopo Sabinen. tunc XII. Apostolorum Presbytero, & dilecto filio nostro I. sancti Eustachii Diacono Cardinalibus discutiendum commisit. Sed eodem Nicolao prædecessore naturæ debitum persolvente, ulterius processum non extitit in negotio supradicto. Porro venerabiles Fratres nostri S. Carnoten. & G. Ambianen. Episcopi nuper ad nostrum præsentiam accedentes, ex Venerabilium fratrum nostrorum Remen. Senonen. & Turonen. Archiepiscoporum, ac quamplurium suffraganeorum suorum, & etiam aliorum quorumdam Regni Franciæ Prælatorum parte, nobis humiliter supplicarunt, ut præfatum Ludovicum Regem, quem prout eorumdem Archiepiscoporum, suffraganeorum, ac Prælatorum missæ nobis litteræ continebant, jam inter cælestis Aulæ Principes collocatum, pro ipso facta miracula profitentur, Sanctorum ascri-*

Reg. Vat. ep. 84.

Gregor. X. jussit examinari miracula S. Ludov.

Nicol. III. committit idem negotiũ legato Gallicano, qui creatus est Martinus IV.

ascribi catalogo mandaremus. Nos autem, etsi geramus specialiter cordi negotium, ac ejus votivum, & celebrem exitum propensius cupiamus; attendentes tamen, quod quanto solemnius, quantoque maturius, & sollicitius in hac parte proceditur, tanto id proculdubio ad ipsius Ludovici Regis accedet laudis cumulum potioris, ac de vestra multiplici probitate in multis & arduis probata multotiens, specialem in Domino fiduciam obtinentes: fraternitati vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad Monasterium sancti Dionysii in Francia Parisien. Diœcesis, ubi ossa ejusdem Ludovici Regis requiescere dignoscuntur, & ubi Dominus pro ipso miracula specialius fuisse proponitur operatus, aut alium, seu alia loca, de quibus expedire putabitis, vos personaliter conferentes, de jam dictis, & aliis quibuscumque etiam novis miraculis, ac vita, & conversatione ipsius Ludovici Regis, secundum articulos, quos vobis sub bulla nostra transmittimus interclusos, cum omni diligentia, & sollicitudine inquiratis, & quæ super iis inveniri contigerit, in scriptis redacta fideliter ad Sedem Apostolicam, sub sigillis vestris inclusa quantocius transmissuri. Si vero testes aliqui recipiendi super præmissis occurrerint, qui propter loci distantiam, & infirmitatis impedimentum vos commode adire nequiverint, vel vos accedere absque incommodo non poteritis ad eosdem, committendi discretis aliquibus in casu hujusmodi vices vestras, præsentium vobis auctoritate concedimus potestatem. Per commissionem autem inquisitionis hujusmodi vobis factam, nequaquam intendimus iis, quæ auctoritate prædictarum litterarum ipsius Nicolai prædecessoris per nos super hujusmodi negotio acta sunt, in aliquo derogare, quinimo illa rata esse volumus, atque firma. Quod si non omnes his exequendis potueritis, vel volueritis interesse, duo vestrum, ea nihilominus exequantur. Datum apud Urbem veterem x. Kal. Januarii, anno 1.

Tom. 2. an. 1233. n. 36.

Obiit B. Agnes & neptis Clara.

Anto. Vinc. Domenec. de sanct. Cataloniæ fol. 68. Vita MS. barum sanctorum.

V. Obiit hoc anno XVII. Septembris beata Agnes Abbatissa sanctæ Claræ Barcinonensis, de qua egimus alias, ejusque sanctitatem Deus multis comprobavit miraculis. Clara ejusdem neptis brevi sequuta est ad præmia cœlestia. Utraque sepulcrum accepit sub dio in cœmeterio, quod postea hortus evasit, ubi detectæ beneficio magni splendoris super sepulcra cœlitus noctu coruscantis, translatæ sunt ad sacellum sancti Joannis, & repositæ honorifice in duabus arculis ligneis bysso & auro coopertis. Agnes insigne præferebat Abbatissæ, & integro erat corpore, magnæque staturæ, sed temere quidam ob devotionem brachium abscidit, & oculos effodit: Clara ex parte læsa sanum gestabat habitum Franciscanum. Illic per aliquot secula devote colebantur, donec Moniales dolentes sua pignora aliis, non sibi patere, decreverunt eisdem erigere honorificum Mausoleum in ipso chori muro, ex quo interius a Monialibus, & exterius a secularibus venerationem haberent. Facta est translatio solemniter sub Abbatissa Maria Anna Gilbert die XXVIII. Februarii anno MDCI. gravi instituta supplicatione, præsentibus sex Abbatibus Benedictinis, & Alphonso Colona Episcopo Barcinonensi (qui egregiam habuit ad populum de earumdem sanctitate concionem) atque immensa populi multitudine. Ritus omnes & minutias quasque hujus translationis excepit rogatus Paulus Castellar Apostolicus & Regius Notarius, cujus acta servantur in prædicto Monasterio. Præcipuum hujus Cœnobii festum fit die sanctæ Claræ duodecimo die mensis Augusti, quantumvis Moniales, quæ modo ibi commmorantur sint Benedictinæ, & ab immemorabili tempore Consiliarii urbis, cum suis uxoribus clau-

ſtra interiora illo die ingrediuntur, & univerſi Magiſtratuum ordines ſolemni comitatu viſitant Eccleſiam. „ In priori tumulo ſacelli ſancti „ Joannis adhuc conſpicitur lapidi marmoreo inſculptum hoc Agnetis „ Epitaphium, circa diem & annum, quo deceſſit, aliquantulum diſ„ ſcrepans: *Hic eſt ſepulta ſancta Virgo Agnes, quæ hujus Monaſterii per „ quadraginta & ſeptem annos, & amplius prima Abbatiſſa exiſtens, tanto „ in morte, & poſt glorioſa coruſcavit miraculis, quanto dum viveret ſan„ ctitate vitæ, & claritate famæ præfulſit. Obiit autem anno Domini „* MCCLXXX. *Kal. Octobr. feria* IV.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

B. Agnetis Epitaphium.

„ VI. Franciſcus Diagus in ſua de Comitibus Barcinonenſibus hi„ ſtoria, ait ædem hanc ſubfuiſſe Clariſſis, & Franciſcanis, ſaltem uſque „ ad annum MCCCXXVII. quo tempore hinc prodierunt aliquot Clariſſæ „ inchoaturæ aliud ejuſdem inſtituti Monaſterium. Affert etiam patrio „ idiomate Epitaphium Agnetis Abbatiſſæ, quod reddimus hic Lati„ num. *Hic ſepulta eſt ſancta Virgo Agnes, quæ cum prima eſſet Abbatiſſa „ ultra annos* XLVII. *tantum in obitu, & poſt mortem miraculis glorioſe „ reſplenduit, quantum dum vixit ſanctitate vitæ, & claritate famæ relu„ xit; obiit anno Domini* MCCLXXXI. XV. *Kal. Octobr. in feria* IV.

Diag. lib. 3. c. 8.

VII. Subſtituit hoc anno Pontifex Joanni Pecchamo ad Cantarienſem Eccleſiam aſſumpto, fratrem Matthæum Aquaſpartanum in Lectorem ſacri Palatii, qui cum die quodam cum Pontifice loqueretur, ſupervenit præfectus cubiculi dicens, eo anno gentem innumeram confluere ad Indulgentiam Portiunculæ lucrandam Aſſiſium, & Pontificios plurimos illuc velle cum ceteris ire, ſi ſanctiſsimo Domino placeret. Interrogavit ille, uti alias diximus, quid fratri Matthæo videretur de illius Indulgentiæ veritate? Reſpondit, veriſsimam ſibi videri, quippe quam ſanctus Franciſcus homo minime fallax, aut qui aliis imponere nollet præſertim in re tanti ponderis, & quam peculiari inſtinctu in periculoſo, & ardenti ſole, media æſtate undique concurrentes populi ſummo ſtudio conantur lucrari. Ita etiam ſibi viſum dixit Pontifex, adjunxitque quod Apoſtolica auctoritate eamdem confirmabat, & ſi ibidem non eſſet, ſe illam inſtituere; permiſitque, ut quotquot ex ſua familia vellent, Aſsiſium abirent. Cum vero multa & pretioſa eo anno offerrentur in Eccleſia donaria, ſtatuit Miniſter Generalis frater Bonagratia, ut nullatenus reciperentur, ne ſacra læderetur paupertas, aut ipſa Indulgentia Fratrum cupiditate vileret.

Frater Matth. Aquaſpartanus lector ſacri Palatii.

Tom. 2. an. 1223. n. 1.

Pontifex confirmat Indulgentiã Portiunculæ.

VIII. Tres obſervo hoc anno creatos a Pontifice Epiſcopos Minoritas. Bonaventuram Parmenſem electum Raguſinum Archiepiſcopum, ante quem alii tres Minoritæ conſecutive ad eamdem ſedem promoti, frater Marcus de Venetiis a Capitularibus communi conſenſu poſtulatus, qui obiit ante acceptam a Pontifice confirmationem; frater Philippus de Mantua, quem ſuperius diximus Inquiſitorem in Marchia Tarviſina, nec electioni de ſe per Pontificem factæ, annuiſſe, ſed libere collato honori reſignaſſe; frater Lucas de Padua, qui ſimiliter noluit acceptare: *Militanti Eccleſiæ*. x. Kalend. Januarii. Fratrem Simonem, qui fratri Illuminato Epiſcopo Aſſiſinati, de quo nos ſuperius, defuncto, abrogatis aliis duobus in diſcordia electis, ſubſtituitur, & ab ipſo Pontifice conſecratur: *Militanti Eccleſiæ*. VI. Idus Martii. Fratrem Henricum Brem generis nobilitate præclarum, quem Pontifex ad Archiepiſcopatum Gneſnenſem, præcipuum in regno Poloniæ, per mortem fratris Martini Poloni Ordinis (ut communior habet opinio) Prædicatorum, vacantem,

Frater Bonaven. Parmenſis Archiep. Raguſinus.

Frater Simon Epiſc. Aſſiſias.

Tom. 4. an. 1273. n. 15.

Frater Henricus Brem Archiepiſc. Gneſnen.

ascribi catalogo mandaremus. Nos autem, etsi geramus specialiter cordi negotium, ac ejus votivum, & celebrem exitum propensius cupiamus; attendentes tamen, quod quanto solemnius, quantoque maturius, & sollicitius in hac parte proceditur, tanto id proculdubio ad ipsius Ludovici Regis accedet laudis cumulum potioris, ac de vestra multiplici probitate in multis & arduis probata multotiens, specialem in Domino fiduciam obtinentes: fraternitati vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad Monasterium sancti Dionysii in Francia Parisien. Diœcesis, ubi ossa ejusdem Ludovici Regis requiescere dignoscuntur, & ubi Dominus pro ipso miracula specialius fuisse proponitur operatus, aut alium, seu alia loca, de quibus expedire putabitis, vos personaliter conferentes, de jam dictis, & aliis quibuscumque etiam novis miraculis, ac vita, & conversatione ipsius Ludovici Regis, secundum articulos, quos vobis sub bulla nostra transmittimus interclusos, cum omni diligentia, & sollicitudine inquiratis, & quæ super iis inveniri contigerit, in scriptis redacta fideliter ad Sedem Apostolicam, sub sigillis vestris inclusa quantocius transmissuri. Si vero testes aliqui recipiendi super præmissis occurrerint, qui propter loci distantiam, & infirmitatis impedimentum vos commode adire nequiverint, vel vos accedere absque incommodo non poteritis ad eosdem, committendi discretis aliquibus in casu hujusmodi vices vestras, præsentium vobis auctoritate concedimus potestatem. Per commissionem autem inquisitionis hujusmodi vobis factam, nequaquam intendimus iis, quæ auctoritate prædictarum litterarum ipsius Nicolai prædecessoris per nos super hujusmodi negotio acta sunt, in aliquo derogare, quinimo illa rata esse volumus, atque firma. Quod si non omnes his exequendis potueritis, vel volueritis interesse, duo vestrum, ea nihilominus exequantur. Datum apud Urbem veterem x. Kal. Januarii, anno 1.

Tom. 2. an. 1233. n. 36.

Obiit B. Agnes & neptis Clara.

Anto. Vinc. Domenec. de sanct. Cataloniæ fol. 68. Vita MS. harum sanctarum.

V. Obiit hoc anno XVII. Septembris beata Agnes Abbatissa sanctæ Claræ Barcinonensis, de qua egimus alias, ejusque sanctitatem Deus multis comprobavit miraculis. Clara ejusdem neptis brevi sequuta est ad præmia cœlestia. Utraque sepulcrum accepit sub dio in cœmeterio, quod postea hortus evasit, ubi detectæ beneficio magni splendoris super sepulcra cœlitus noctu coruscantis, translatæ sunt ad sacellum sancti Joannis, & repositæ honorifice in duabus arculis ligneis bysso & auro coopertis. Agnes insigne præferebat Abbatissæ, & integro erat corpore, magnæque staturæ, sed temere quidam ob devotionem brachium abscidit, & oculos effodit: Clara ex parte læsa sanum gestabat habitum Franciscanum. Illic per aliquot secula devote colebantur, donec Moniales dolentes sua pignora aliis, non sibi patere, decreverunt eisdem erigere honorificum Mausoleum in ipso chori muro, ex quo interius a Monialibus, & exterius a secularibus venerationem haberent. Facta est translatio solemniter sub Abbatissa Maria Anna Gilbert die XXVIII. Februarii anno MDCI. gravi instituta supplicatione, præsentibus ex Abbatibus Benedictinis, & Alphonso Colona Episcopo Barcinonensi (qui egregiam habuit ad populum de earumdem sanctitate concionem) atque immensa populi multitudine. Ritus omnes & minutias quasque hujus translationis excepit rogatus Paulus Castellar Apostolicus & Regius Notarius, cujus acta servantur in prædicto Monasterio. Præcipuum hujus Cœnobii festum fit die sanctæ Claræ duodecimo die mensis Augusti, quantumvis Moniales, quæ modo ibi commmorantur sint Benedictinæ, & ab immemorabili tempore Consiliarii urbis, cum suis uxoribus clau-

stra

ſtra interiora illo die ingrediuntur, & univerſi Magiſtratuum ordines ſolemni comitatu viſitant Eccleſiam. „ In priori tumulo ſacelli ſancti „ Joannis adhuc conſpicitur lapidi marmoreo inſculptum hoc Agnetis „ Epitaphium, circa diem & annum, quo deceſſit, aliquantulum diſcrepans. *Hic eſt ſepulta ſancta Virgo Agnes, quæ hujus Monaſterii per „ quadraginta & ſeptem annos, & amplius prima Abbatiſſa exiſtens, tanto „ in morte, & poſt glorioſa coruſcavit miraculis, quanto dum viveret ſan„ ctitate vitæ, & claritate famæ præfulſit. Obiit autem anno Domini* „ MCCLXXX. *Kal. Octobr. feria* IV. ADDITIO Patris Lucæ Waddingi. B. Agnetis Epitaphium.

„ VI. Franciſcus Diagus in ſua de Comitibus Barcinonenſibus hi„ ſtoria, ait ædem hanc ſubfuiſſe Clariſſis, & Franciſcanis, ſaltem uſque „ ad annum MCCCXXVII. quo tempore hinc prodierunt aliquot Clariſſæ „ inchoaturæ aliud ejuſdem inſtituti Monaſterium. Affert etiam patrio „ idiomate Epitaphium Agnetis Abbatiſſæ, quod reddimus hic Lati„ num. *Hic ſepulta eſt ſancta Virgo Agnes, quæ cum prima eſſet Abbatiſſa „ ultra annos* XLVII. *tantum in obitu, & poſt mortem miraculis glorioſe „ reſplenduit, quantum dum vixit ſanctitate vitæ, & claritate famæ relu„ xit; obiit anno Domini* MCCLXXXI. XV. *Kal. Octobr. in feria* IV. Diag. lib. 3. c. 8.

VII. Subſtituit hoc anno Pontifex Joanni Pecchamo ad Cantaurienſem Eccleſiam aſſumpto, fratrem Matthæum Aquaſpartanum in Lectorem ſacri Palatii, qui cum die quodam cum Pontifice loqueretur, ſupervenit præfectus cubiculi dicens, eo anno gentem innumeram confluere ad Indulgentiam Portiunculæ lucrandam Aſſiſium, & Pontificios plurimos illuc velle cum ceteris ire, ſi ſanctiſsimo Domino placeret. Interrogavit ille, uti alias diximus, quid fratri Matthæo videretur de illius Indulgentiæ veritate? Reſpondit, veriſsimam ſibi videri, quippe quam ſanctus Franciſcus homo minime fallax, aut qui aliis imponere nollet præſertim in re tanti ponderis, & quam peculiari inſtinctu in periculoſo, & ardenti ſole, media æſtate undique concurrentes populi ſummo ſtudio conantur lucrari. Ita etiam ſibi viſum dixit Pontifex, adjunxitque quod Apoſtolica auctoritate eamdem confirmabat, & ſi ibidem non eſſet, ſe illam inſtituere; permiſitque, ut quotquot ex ſua familia vellent, Aſsiſium abirent. Cum vero multa & pretioſa eo anno offerrentur in Eccleſia donaria, ſtatuit Miniſter Generalis frater Bonagratia, ut nullatenus reciperentur, ne ſacra læderetur paupertas, aut ipſa Indulgentia Fratrum cupiditate vileret. Frater Matth. Aquaſpartanus lector ſacri Palatii. Tom. 2. an. 1223. n. 3. Pontifex confirmat Indulgentiã Portiunculæ.

VIII. Tres obſervo hoc anno creatos a Pontifice Epiſcopos Minoritas. Bonaventuram Parmenſem electum Raguſinum Archiepiſcopum, ante quem alii tres Minoritæ conſecutive ad eamdem ſedem promoti, frater Marcus de Venetiis a Capitularibus communi conſenſu poſtulatus, qui obiit ante acceptam a Pontifice confirmationem; frater Philippus de Mantua, quem ſuperius diximus Inquiſitorem in Marchia Tarviſina, nec electioni de ſe per Pontificem factæ, annuiſſe, ſed libere collato honori reſignaſſe; frater Lucas de Padua, qui ſimiliter noluit acceptare: *Militanti Eccleſiæ*. X. Kalend. Januarii. Fratrem Simonem, qui fratri Illuminato Epiſcopo Aſſiſinati, de quonos ſuperius, defuncto, abrogatis aliis duobus in diſcordia electis, ſubſtituitur, & ab ipſo Pontifice conſecratur: *Militanti Eccleſiæ*. VI. Idus Martii. Fratrem Henricum Brem generis nobilitate præclarum, quem Pontifex ad Archiepiſcopatum Gneſnenſem, præcipuum in regno Poloniæ, per mortem fratris Martini Poloni Ordinis (ut communior habet opinio) Prædicatorum, vacantem, Frater Bonaven. Parmenſis Archiep. Raguſinus. Frater Simon Epiſc. Aſſiſias. Tom. 4. an. 1273. n. 15. Frater Henricus Brem Archiepiſc. Gneſnen.

tem, assumpsit, postquam Wlostiberius ejusdem Ecclesiæ Canonicus a Capitularibus electus, in manibus Episcopi Firmani Apostolicæ Sedis legati, juri quod sibi ex hujusmodi electione competebat, sponte renunciavit. Brevis & vera hæc constat narratio ex ipsis litteris assumptionis ejusdem incipientibus: *Onerosa pastoralis*. Datis x. Kal. Januarii. Atque has ipsas etiam citat Abrahamus Bzovius, tamen valde aliter rem narrat, atque fratrem Henricum, Canonicum Wlostiburiensem facit, & proprium Canonici nomen imaginariæ affigit Ecclesiæ: *Per obitum*, inquit, *Martini electus fuerat Henricus Brem ex Canonico Wlostiburien.* Unde tantæ confusionis tenebræ provenire potuerint, nec possum certe imaginari. Ut vere frater Henricus his benigne admitteretur, & favorabilius adjuvaretur, suas litteras dedit Pontifex ad Duces Cracoviæ, Poloniæ, & Wratislaviæ.

Reg. Vatic. epist. 126. Bzov. hoc anno n. 16.

IX. Aliqua hujus temporis, Dei providentiæ circa Minores indicia, & præmia, quæ benefactoribus largitur, hic libet annectere. Guardianus quidam Perusinus durioris naturæ vir, rogatus a quodam Domino castri per aliquot milliaria distantis, ut in vigilia Nativitatis Dominicæ binos sibi mitteret Fratres qui solatio essent & pietati, destinavit sub vespere duos, qui tunc revertebantur e locis campestribus jejuni. Vicit in eis obedientiæ præceptum famis aculeos, & corporum lassitudinem, submissoque collo superioris præcepto statim abierunt: sed nondum confecerant iter medium, quando nox obscura supervenit. Afflicti nimis in solitudine, & in noctis tenebris errantes, pulsum audierunt campanæ. Accedunt quo sonitus deducit, vident egregium Monasterium, experiuntur ostiarii, & ceterorum Monachorum multam, & magnam nimis in accenso igne, parata mensa, strato lecto caritatem. Post cœnam rogantur, ut cui magis placeat ex duobus, absoluto matutino, in aula Capitulari Monachis Dei Verbum proponat. Annuit senior; quo statuto tempore egregie ratiocinante, proposito illo themate: *Parvulus natus est nobis*; & Christi humillimam dignationem in mysterio incarnationis tenerrime explicante, exierunt Monachi, uno post alium singulatim recedente, solo Abbate relicto. Turbato Fratri quod auditores recesserint, dixit Abbas, eam tangis materiam Frater, quæ nostra tangit, & angit corda; nihil tam nos torquet, quam Christi humilitas & incarnatio. Qui ergo estis vos, interrogavit Frater, qui hæc non potestis audire? heu me! dæmones fortasse estis, quibus ego hucusque prædicavi? Ita, inquit Abbas, spiritus sumus ignibus æternis adjudicati, sed huc missi omnes, ut tibi & socio ex obedientia commendabilibus in hoc nemore serviremus. Quibus dictis Monasterium, & quidquid antea videbatur splendidi ædificii, tamquam fumus, evanuit.

Marian. l. 3. c. 4.

Dæmones recipiunt hospitio Minores.

Cruciantur Christi humilitate, & incarnatione.

X. Duo Fratres Parisienses cum alio proficiscerentur, media hyeme, sub prima noctis hora accesserunt fatigati ex itinere, luto conspersi, & pluvia madefacti ad ostium cujusdam Equitis Fratribus infensi, qui a viginti annis suos reatus non curavit confiteri; Alloquentibus matrem familias, illa respondit: Nescio, boni Patres, quid agam: si vos sub tecto admisero, timeo mariti mei vobis haud amici, offensam: si crudeliter tempestuosa hac nocte dimisero, est quod verear Dei indignationem. Ingredimini, & latebitis, donec vir meus e venatione regressurus, cœnaverit, deinde vobis faciam occulte de rebus quibusque necessariis provideri. Dum advenit maritus, & hilariter cœnat, uxor vero cogitabunda tristatur ob Fratrum inediam, interrogat ille causam mœstitiæ? Re-

Indid. Marc. 2. par. lib. 4. c. 36.

Respondit se timere causam revelare, secure spondet se mali nihil illaturum. Rem omnem illa narrat, & se timere Dei judicium subjungit, quod illius servi fame & frigore pereant, ipsi autem in deliciis luxurientur. Mitior factus, jussit e latibulis evocari, & caritative tractari. Dum vero illi accedunt ad ignem, videtque hospes facies macilentas, vestes madidas, pedes sanguine decurrente persusos, facta manu Domini super eum, compunctus dolore cordis intrinsecus, ex leone mitis agnus evasit, propriis manibus eorum lavit pedes, mensam apposuit, lectos præparavit, advectis recentibus paleis. Adhibitis caritatis officiis, Fratrem seniorem seorsim vocatum interrogavit: An effrons peccator, qui tot annis rite non fuit confessus, veniam ausit a Domino sperare? Respondit ille: Spera in Domino, & fac bonitatem, quia ipse faciet tecum, secundum magnam misericordiam suam. Ipse est, qui promisit: *In quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor*. At ille; Nolim itaque ego confessionis sacramentum differre, quare si licet, hac nocte conscientiam velim exonerare, ne contingat citius quam velim a me repeti animam meam. Nullum subesse mortis periculum cogitans Frater, rogavit ut in crastinum confessionem differret. Abierunt omnes cubitum, sed aliquantulum somno refocillatus sacerdos, secum cogitans de dilata propter suam culpam confessione, & de periculo, quod homo dixit potuisse imminere subitaneæ, vel improvisæ mortis, totus tremens exurrexit, & in pavimento in faciem prostratus, cum lacrymis orabat, ne sua culpa miser ille periret, sed saltim in diem sequentem valeret. At facta visione, conspexit jam hospitem defunctum, altercantes bonos, & malos Angelos circa ejus animam, & in statera librandorum operum præponderasse satis plurima mala paucis bonis, statim tamen defuncti Angelum custodem dixisse: Afferantur & apponantur paleæ illæ, quas sternendis lectis pauperum Minoritarum ipse jam compunctus hac nocte propriis manibus & humeris asportavit, addaturque sacræ Confessionis fervens desiderium. Additis his superarunt bona, condonatis propter salutaris Sacramenti votum cunctis reatibus, deduxeruntque Angeli tremulam animam in locum sperandæ salutis. Expergefacto socio, & domesticis vir pius prænunciavit hospitis mortem, & quæ vidit ex ordine narravit. Illi accurrentes ad heri cubiculum ex morte, & composito corpore vera vidisse, & narrasse judicarunt, doloremque minuentes, convocatis vicinis rem retulerunt, & hominem honorifice sepelierunt. Major & liberalior hinc piæ mulieris, & circumstantium deinceps evasit erga Fratres hospitalitas.

Amplum præmiũ reddit Deus Fratrum hospiti.

Ezech. 18. 22.

XI. Aliis duobus Fratribus Parisiensibus per Burgundiam transeuntibus, occurrit homo devotus, rogans ut in domum suam vellent descendere. Annuentes, introduxit in præparatum hospitii cubiculum: Hæc, inquit, est camera Minorum. Sciscitantibus appellationis originem narravit; se duobus Fratribus tota veste madefactis ignem accendisse, habitus aqua defluentes expressisse, & cetera caritatis obsequia addidisse; mox ægrotantem valde timuisse, ne in æternum periret. Inter has angustias, immissa visione in ponte quodam angustissimo se putabat hærere, neque pedem movere ausum, ne decideret in ardentes rogos subtus extructos. Compellebatur tamen a malis Angelis, ut progrederetur, at, a bonis sibi visum aquæ guttis illis, quas ex madidis Fratrum vestibus aliquando expressit, subjectos ignes extingui, & in amœna loca Paradisi a sanctis Angelis se perduci. Tanta consolatione, inquit, repletus

Chron. antiq. Marcb. cit. c. 37.

Aliud item præmium.

tus dum evigilavi constanter mecum decrevi perpetuum parare Minoribus hospitium, quibus cubiculum hoc, lectis, & ceteris rebus necessariis instructum applicui; eorumque meritis & precibus me salvandum iri in Domino confido.

Conv. Leonessæ

Blond. in Ital. illustr. regio. 4. Corius in hist. Mediol. par. 5. Sabell. Enneade 10. lib. 5.

XII. Leonessæ, quod in Umbria oppidum est, ortu Inclytum Gentilis cognomine Leonessæ, militari gloria celebris, ut a Blondo, Corio, Sabellicoque monumentis proditum est, circa hæc tempora constructus Minoribus Conventus. De illius fundatione solum reperitur, quod anno MCCLXXXV. Dominus Petrus Episcopus Reatinus concedit pœnitenbus, & confessis, qui ad perficiendum opus Ecclesiæ Fratrum Minorum operam ponent, in cujus operis fundamento primarium lapidem injecit, 40. dies de injuncta pœnitentia sub Honorio IV. Pontifice. Consecrata Ecclesia sub Eugenio IV. anno MCCCCXLVI. ab Episcopo Spoletano. Anno MCCCCXX. die XIX. Decembris sub Martino V. Capitulum sancti Joannis Lateranensis concedit supradicto Conventui Ecclesiam sanctæ Annæ. Anno MCCCCLXX. die XXVII. Octobris, concessum fuit Monasterium sanctæ Luciæ sub Sixto IV. erat enim Monasterium Monialium ab eis destitutum, confirmatumque ab Innocentio VIII. an. MCCCCLXXXV. XVIII. Kalend. Julii. Anno MDXX. Christophorus Gittius construxit Ecclesiam, & locum ad fores. Et anno MDXXXIV. die VIII. Martii, sub Clemente VII. Joannes Franciscus, & Joannes Angelus hæredes Christophori dotarunt hanc Ecclesiam sub titulo sanctæ Mariæ de Laureto, concedentes Fratribus: rogatusque fuit Ser Nicolaus Falconius de Leonessa. Spectat ad Patres Conventuales Provinciæ sancti Francisci Tudertini, & Custodiæ Regni. Similiter de Conventu Castignani alias Cosignani provinciæ Marchiæ, & Custodiæ Asculanæ nihil aliud inveniri dicit Rodulphus, nisi quod in campana quadam extet temporis nota, quæ fusa fuit anno MCCLXXXVI. At ex servatis ibidem quibusdam bullis Alexandri IV. constat antiquiorem esse originem, & oppidani eam referunt ad ipsum sanctum Franciscum. In Provincia sancti Antonii, & Custodia Foro-Julii extructus hoc anno Conventus Portusgruarii per Fulcherium Inculthum e Spilimberga familia Episcopum Concordiensem, quem amplissimis prædiis honestavit. Ibidem conditus est ad lævam majoris aræ. Concessit hoc anno Pontifex auctoritatem Ministro Generali, ut per se solum; & Ministris Provincialibus, ut in Capitulo simul cum definitoribus idoneos quosque instituerent divini verbi prædicatores: *Ad uberes fructus*. Idibus Decembris. „ Concessionem hanc multas „ excitasse turbas in Francia, contradicentibus Ecclesiarum Prælatis „ & universo Clero huic privilegio, testantur Annales Ebehardi apud „ Canisium tom. 1. antiquarum lectionum ad annum MCCLXXXVII.

Conv. Cosignani.

Rodul. fol. 272.

Conv. Portus Gruarii.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Rogatu Caroli Siciliæ Regis, post semestre dissidium, Viter„ bii VIII. Kal. Martii ad Petri solium Cardinales evexerunt „ Simonem *de Bria* nobili loco in Galllia natum, qui ob violentiam duo„ bus Cardinalibus illatam, Viterbio supposito interdicto, Urbem Ve„ terem se transtulit, ubi x. Kal. Aprilis coronatus, dictus est Marti„ nus IV. cum tamen revera II. nuncupari debuisset: duo etenim inter „ medii non Martini, sed Marini nomen habuerunt. Hic summus Pon„ tifex in sui Pontificatus limine expeditionem Hierosolymitanam, datis

Simon de Bria eligitur Pont.

Anno Christi 1281.	Martini IV. anno 1.	Rodulphi Imp. anno 9.	Religionis Minorum anno 74.

„ datis litteris ...... Nonis Octobris, promovere satagebat: sed Ecclesiæ negotia maximi ponderis facessebat Michael Palæologus Græcorum Imperator, qui licet Concilii Lugdunensis tempore ad obedientiam Gregorii X. rediisset, nihilominus Schismatis antiqui fautor adeo processerat, ut victa patientia Sedis Apostolicæ, ejus merito indignationem incurrerit: damnatus enim, constitutione promulgata die XVIII. Novembris, in platea majoris Ecclesiæ Urbis veteris publicatus fuit excommunicatus: constit. incipit: *Michaelem Paleologum &c.* actum apud Urbem veterem &c. in festo dedicationis Basilicæ Principis Apostolorum Pontificatus sui anno 1. Expedivit pariter quasdam executoriales, videlicet Guardiano Cameracensi: *Ex parte dilecti &c.* Idus Novembris: & Custodi de Cusentia: *Dudum Ecclesia &c.* v. Idibus Decembris; Sed notabilis ea est, qua Religiosos Ordinum Mendicantium præsumentes ad non Mendicantes transire, cohibet; Eam tamen, licet communem, ex sexto decretalium huc „ transferimus.

Invigilat pro Terra sancta.

Deturbat. a Palæologo.

Publice excommunicatur.

Bullar. Cherub. fol. 144. Aliæ litteræ executor. pro Fratribus.

Indic. ex Vatic.

MARTINUS EPISCOPUS &c.

„ 1. *Viam ambitiosæ cupiditatis Religiosis potissime Mendicantibus præcludere cupientes, ad alios Ordines præsertim Monasticos (fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris Observantiæ) tam sancti Benedicti, quam Cirstercienfis, Camaldulensis, Vallis Umbrosæ, Canonicorum Regularium sancti Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum convolare nitentibus, licentiam a Sede Apostolica, seu Legatis, aut Nuntiis ejusdem Sedis ad transferendum se de Mendicantium Ordinibus ad alios Ordines, præsertim ea ratione (ut verisimile est, prout facti evidentia docet) ut liberius degant, dignitatesque, & beneficia Monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. At volentes etiam conservationi Ordinum Mendicantium providere: Auctoritate Apostolica, ex certa scientia, tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus statuentes, quod de cetero nullus Religiosus Ordinum Mendicantium quorumcumque, cujuscumque gradus, status, conditionis, vel Religionis existat, quantumcumque, & qualitercumque possit, & debeat, virtute cujuscumque licentiæ, etiam Indulti Apostolici, seu Pœnitentiarii nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate hactenus, etiam per litteras Apostolicas facultatum quorumvis tam Legatorum, vel Nuntiorum Sedis Apostolicæ, quam alia auctoritate, maxime de transferendis Fratribus, aut aliquibus, præsertim Ordinum Mendicantium professoribus in genere, vel in specie ab Ordinibus hujusmodi Mendicantium, sub quacumque verborum forma appareant, admitti, aut recipi, per aliquos etiam Superiores Ordinis, seu Monasterii, aut loci Monastici, seu alias in Monachum, vel in Fratrem alicujus ex Ordinibus Monasticis supradictis, vel aliis expressis (Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrent: & quam ex nunc pro ut ex tunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia, & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et a nemine, nisi dumtaxat a Romano Pontifice (præter quam in mortis articulo) excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, &*

Bulla prohibens receptionem Mendic.

Lib. 3. extrav. com. de regular. &c. c. 1. Viam ambit.

Excipit Ord. Carthusian.

Abolet receptiones jam fact.

„ *nullius existunt efficaciæ vel momenti. Decernentes etiam, & volentes „ quod si quis hactenus virtute cujusvis licentiæ, seu mandati hujusmodi „ fuisset receptus ad aliquem Monasticum Ordinem, & habitum consuetum „ gestari per Monachos talis Ordinis suscepisset, sive professionem emiserit, „ sive non, sub dicta pœna teneatur in Monasterio, in quo receptus fuerit „ (etiamsi beneficia Ecclesiastica, seu Rectorius Ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & in hujusmodi Ordine Monastico Altissimo deservire.*

Mandat receptos regredi in suum Ordinem.

„ 2. *Si quis autem prætextu hujusmodi licentiæ, vel sine habitu, vel „ cum habitu vagando incederet, monitione prævia, teneatur, & debeat „ intra terminum quindecim dierum a die monitionis hujusmodi computandorum ad ejus Religionem, vel Ordinem, unde cum licentia, vel sine licentia recesserat, remeare. Quod si efficere neglexerit post ipsum terminum, tamquam notorius Apostata excommunicatus in omnibus, & per „ omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari: etiam „ per invocutionem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum.*

Declarat contumac. Apostatas.

„ 3. *In futuris autem nullus ex Professoribus alicujus ex Ordinibus „ Mendicantium hujusmodi in aliquem Monasticum Ordinem (Carthusianensium dumtaxat excepto) possit aut debeat per quemcumque recipi, aut „ admitti virtute alicujus licentiæ, vel Indulti, absque Sedis hujusmodi „ licentia speciali, sub dictis pœnis: & nihilominus secus facta non teneant „ ipso jure: hujusmodi licentiis, & indultis, nec non constitutionibus Apostolicis, & Mendicantium Ordinum prædictorum, etiamsi de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habenda „ foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino &c. Datum Sebennis* III. *Kal. Augusti Pontificatus nostri anno* I.

Congreg. capitular. Glog. Prov. Polon. *Joan. Fur. in MSS. Casi. Biern. cit. sup. n.* 11.

„ II. Præter allata commemorabimus Nicolaum Ministrum Provinciæ Boemiæ, & Poloniæ congregationem habuisse in inferiori Glogovia: quo tempore eas peragrabat oras Generalis Minister, ut notavit „ Joannes Furstenius: indeque putat non incongrue Casimirus ortam „ traditionem antiquam sanctum Bonaventuram eas visitasse Provincias, „ ex deceptione scilicet causata in acceptione nominis Bonagratia pro „ Bonaventura; Quod tamem nimiam crassitiem priscorum redarguere „ videtur.

Henricus Brem eligitur Archiep. Gnesnæ.

Wadd. ad hunc ann. 1281. *n.* 7. *epist.* 26. *ex Reg. Vatic.*

Bzovius fallitur.

„ III. Waddingus commemorat fratrem Henricum *Brem* Minoritam „ ad Archiepiscopales infulas Gnesnæ a Martino IV. evectum fuisse; Et „ quidem vere, ut ex epistola provisionali ad eumdem clare elicitur, „ contra Bzovium hac in re delirantem, dum ex iisdem litteris aliter „ rem quam sit, enarrat, dicens: *Per obitum Martini electus fuerat „ Henricus Brem ex Canonico Wlostiburiensi*, quo in negotio cum Annalista fateatur se non posse imaginari unde tantæ tenebræ confusionis „ ortum habuerint, operæ pretium duxi ex Casimiro rem enucleatam „ exhibere; quod erit ostendere mendi Bzoviani radices.

Cas. Biern. cit.

„ IV. Henricus hic *Brem* a Martino IV. præfectus Ecclesiæ Gnesnensi, fuit filius Theodorici Bremensis Ducis, ex Polonia Eudoxia filia „ Conradi Mazoviæ Ducis, e vetusta Piasteorum stirpe, quæ in Casimiro Magno, Ludovici Pannoniæ Regis avunculo extincta est: fuit autem Minorita, ut habet bulla provisionis: *Onerosa*: in illis verbis præcise: *Ac te fratrem Minorum Ordinis professorem, de Fratrum nostrorum „ consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, prædictæ Ecclesiæ in Archiepiscopum præficimus.*

V. Hic

„ V. Hic Henricus *Brem* cognationis gradu tertio beatam Hedui-
„ gem contingens, institutum sancti Francisci in Monasterio Opoliensi
„ amplexus est, ut testatur Stephanus Damalevicius in serie Archiepi-
„ scoporum Gnesnensium, & vita Archiepiscopi vigesimi quarti: qui
„ etiam recte advertit, duoa Henricos fuisse de Ducibus Bremensibus
„ Metropolitanæ Ecclesiæ Gnesnensis primitiali Purpura præfulgentes:
„ prior nempe, Zdislao successit, quem Simon *Okolski* in familia Kiet-
„ liciorum cum hoc secundo Henrico confundit, & valde aliter rem mi-
„ scendo narrat: in origine enim Kietliciorum anno MCC. ab Innocen-
„ tio III. confirmatum dicit Henricum: mox sui oblitus, in familia
„ Kietliciorum sic inquit: *Kietlic Henricus Archiepiscopus Gnesnensis*
„ *anno* MCC. *&c. & infra: Henricus Religionem sancti Francisci comple-*
„ *xus fuit: sed per dispensationem Canonicus Magdeburgensis factus, post-*
„ *modum a Martino IV. ob sanctitatem, & instantiam Principum consan-*
„ *guineorum Archiepiscopus Gnesnensis denunciatus fuit.* Quæ relatio
„ Okolscii octuaginta annis & uno a veritate distat: Nam Martinus IV.
„ creatus fuit hoc anno MCCLXXXI. VIII. Kalend. Martii: & ob id an-
„ no MCC. a Martino IV. cum probabiliter Henricus hic tunc non esset
„ natus, confirmari non potuit: nec is idem, de quo loquitur Okol-
„ scius Ordini Franciscano adscribi, ut qui in Episcopatu Gnesnensi jam
„ IX. annos vixisset, antequam Ordo Franciscanus confirmatus ab Inno-
„ centio III. fuisset, anno scilicet MCCIX. imo ipsam conversionem sancti
„ Francisci in Archiepiscopatu præcessisset anno VI. posita conversione
„ ad annum MCCVI. Quamobrem non Henricus *Kietlic*, sed Henricus
„ *Brem* Franciscano Ordini est adscribendus, quamquam uterque de
„ familia Kietliciorum, & Ducum Bremensium sanguine fuerit: pro gen-
„ tilitiis armis triplicem catenam de uno circulo pendentem gerentium:
„ non vero zonam, seu funiculum cinctorium Ordinis sancti Francisci
„ ex devotione pro armis assumentium, ut Okolski, levi conjectura ex
„ Archiepiscopo Franciscano desumpta, nulliter interpretatur: cum
„ familia Ducum Bremensium cum suis gentilitiis insigniis, Franciscanæ
„ familiæ ortum longe ante præcesserit.

Duo sunt Henr. Brem Gnesnen. ambo Episcopi.

Damaleu.

Sim. Okol. in Orbis Pol. Tom. 1.

Secundus vero Min. hoc temp.

ARGUMENTUM.

Celebrantur Comitia generalia Argentinensia. Accusatur Petrus Joannes Olivi. Moriuntur BB. Torellus de Puppio, Rastagnus, & Benevenuta Anconitana tertii Instituti. Sancta Elisabetha Aragonensis nubit Dionysio Lusitaniæ Principi. Pia quædam virtutum exempla referuntur, & construuntur aliquot Monasteria.

I. INDIXIT hoc anno Bonagratia Generalis Minister, totius Ordinis Comitia in civitate Argentinæ, Provinciæ Germaniæ superioris, quibus catalogus Episcoporum Argentinensium ait interfuisse Provinciales tres & triginta, Fratres septingentos, Rodulphum Ducem Austriæ Rodulphi Cæsaris filium, & Episcopos quatuor, Conradum Argentinensem, Probum Tullensem, qui antea fuerat Alemanniæ Provincialis, Henricum de Isena Episcopum Basileensem, & postea Archiepiscopum Moguntinum, Albertum Episcopum de Insula. Probat numerus Provincialium distributionem Provinciarum totidem a sancto Bona-

Capitulum Argentinense 25.

Franc. Guillima. de Episc. Argent. in Conrado 2. Tom.4. an.1260. n.14.

Ann. 1279. n. 33.

Ann. 1274. n. Chron. antiq. Marian. l. 3. c. 5. Marc. cita. c. 25. & 26.

ventura, uti alias diximus, factam. Tullensis & Basileensis erant Minoritæ, uti alias admonuimus. In his comitiis commissum fuit a Generali Ministro, fratri Philippo Perusino, tunc in Etruria Ministro, ut diligenter & exacte examinaret quemdam fratrem Laicum sibi subditum, cui revelatum communiter ferebant consodales tempus, & circumstantias inflictarum sancto Francisco cicatricum. Fecit ille, & in scriptum redegit authenticum VI. Nonas Octobris, quæ vir pius & humilis obedientia constrictus, propalavit. Matthæum de Castilione Aretino, puritatis magnæ, & vitæ probatissimæ hominem vocat Minister, atque hæc quæ sub compendio damus longiori refert ille scriptura. Rogatum se dixit a fratre Joanne Castilionensi Custode, ut cum Deo ageret, quatenus dubium omne circa tempus inflictorum vulnerum sancto Francisco tolleret, & sub mense Majo anni præteriti perrexisse ad Montem Alvernæ, ubi in cella, quam stigmatum vocant, orans instanter, multa luce ter superfusus, & a Deo confortatus, vidit sanctum Franciscum, qui rem omnem illi per ordinem narravit, eo modo quo superius opportunius retulimus sub illo anno, quo sancto Patriarchæ fuerunt inflicta. Hæc vero tacenti duplex facta est visio, ut mysterium aliis aperiret. * Est quod hic moneamus, crassum errorem irrepsisse in narratione historiæ stigmatum in secundo Tomo ex vitio Typographiæ; omissi sunt enim in anno MCCXXIV. omnes numeri a nono usque ad decimum quintum, & præpostero loco positi, post vigesimum quartum. Quare tota illa narratio, quæ incipit ab illis verbis: *Et licet Franciscus* in principio pag. 100. usque ad numerum XXXV. exclusive, ponenda est post numerum IX.

Revelatur pio viro tempus, quo inflicta sunt vulnera sancto Francisco.

Tom. 2. an. 1224. n. 34.

* Hic error irrepsit in prima editione, ex vitio Typographiæ Lugdunensis, nō Romanæ, cui nō adeo facile fuit mendū alioquin crassum detegere.

Accusatur Petrus Joannes Olivi, & quare?

II. Accusatus fuit in his Comitiis frater Petrus Joannes Olivi, quod plurima libere nimis contra communitatem Ordinis frequenter proferret, & gravius adhuc dixerunt æmuli, quædam ejus scripta circumferri a multis, hæresi & erroribus plena. Prodiit hæc accusatio ab iis, quorum vitam laxam in mollem nimis ille secreto, & publice carpebat, nulli parcens reprehensione digno: tam superioris, quam inferioris ordinis Fratres, qui disciplinam excutiebant regularem, magno zelo corrigebat, aliquoties clamans hos corrigendos, vel omnino tollendos, ne ceteros inficerent, & universum Sodalitii corpus sibi assimilarent. Scriptis etiam eos lacerabat, lacessebatque, & contra ipsos Prælatos Ecclesiæ delicatulos, seu molliter viventes sæpius, sed fortassis minus prudenter prædicabat. Hinc exortus contra eum tumultus, & concitata conspiratio, nec cessatum ab accusatione, donec decretum est, ut Minister Generalis omnino visitaret Provinciam Franciæ, hominem examinaret, scripta discuteret, & doctrinæ, dummodo malæ, sectatores cohiberet. Quid vero ille hac in re præstiterit, sequens annus ministrabit.

B. Torellus de Puppio.

Marian. cit. c. 5. Ferrar. ad 16. Martii.

Vita Joannis Gualb. Chro. Vallis Umbr.

Mire convertitur ad pœnitentiam. Suscipit habitum tertii Ordinis.

III. Obiit hoc anno die XVI. Martii beatus Torellus de Castro Puppii in Tuscia & regione Cassentini. Adolescens patre orbatus, lascivam vitam duxit; sed cum gallus gallinaceus ex fenestra in humeros ejus evolasset, terque decantasset, ad bonam frugem conversus est, non indigne judicans, trino galli cantu se velut alterum Petrum vocari ad pœnitentiam. Retulit omnia Abbati sancti Fidelis, qui bona quæque suasit, sed persuadere non potuit, ut illius Sodalitii leges subiret. Proposuit enim firmiter ad primam ejusdem Abbatis cohortationem de pœnitentia facienda, eam exercere in Religione Minorum, vel sub habitu Fratrum Pœnitentium. Hunc tamdem suscepit, & perrexit anno trigesimo suæ ætatis, sed conversionis quarto, ad solitudinem. Divagatus hinc inde

per

per nemora, & saxorum crepidines, diebus octo crudis herbis & tribus panibus minutulis dumtaxat contentus, tamdem requievit sub quodam antro in loco, qui Avellanatum ab avellanarum copia dicitur, ad M. P. a Puppio, rediensque ad suos, facultates distribuit pauperibus, reservatis sibi, quæ ad tugurioli constructionem videbantur necessaria. Rejectis parentum precibus, quibus eum ab eremicolatu retrahere, atque ut in aliqua ex approbatis religione animæ excolendæ intenderet, persuadere conabantur, rediit ad speluncam, in qua constructa exigna cella, quæ vix eum capere posset, adjunxit data pecunia terræ portionem contiguam ad hortuli ministerium. Ex hac mansiuncula aliam sibi construere volens ampliorem in cœlo, jacto primo fundamento super solidam petram humilitatis, & paupertatis, muros cœpit erigere arctæ pœnitentiæ, secundum doctrinam Apostoli, castigans carnem suam, ut in servitutem spiritus redigeret, & sale austeræ disciplinæ respergens, ne quæ incorrupta erat, putrefieret. Una itaque ad sancti Francisci exemplum contentus tunica, setosum porci corium super nudam portabat carnem, idque adeo asperum, ut multas corporis partes excoriaret. Pro cingulo funem sumebat nodosum, & in capite caliendrum cuspidum secundum antiquum morem quorumdam tertii Ordinis sectatorum, gestabat. In pane arcto, & aqua brevi vitam transigebat, quatuor dumtaxat uncias panis, & aquæ parvulam mensuram, cum herbis crudis absque oleo, aut condimento ullo admittens per integrum diem, atque hæc ipsa imminuebat in diebus jejunio sacrandis, solum uncias illas panis lasso corpori ministrans. Lectus angustus ex tabulis ad justam corporis mensuram, cui superpositæ spinæ & sarmenta; lapis cervical, qua ratione non tam ad requiem, quam ad dolorem attenuatum corpus jacebat. Addebat his quotidie flagra, & verbera, pro ferula ferreis utens catenis.

Antrum sua præstruit pœnitentiæ.

1. Cor. 9. 27.

Ejus habitus & victus.

IV. Invidit servo Dei malignus hostis tantam virtutem, atque ut ab adeptæ perfectionis culmine dejiceret, plura objiciebat phantasmata, & turpes proponebat lascivarum mulierum figuras. Ille ne consentiret, carnem variis modis cruciabat, biduo ab omni victu abstinebat, capillos capitis, aut menti evellebat, aliquando in vepribus se volutabat, aliquando in foveam frigidæ, aut congelatæ aquæ descendebat, cruciari malens, quam uri. Durum hoc certamen per triginta annos sustinuit, donec incidit in varias ægritudines, atque ita extenuatum corpus evasit, ut deficcata carne, sola cutis ossibus adhæreret. Remisit tunc aliquantulum abstinentiæ rigorem oleo herbas respergens, atque aliquando leguminibus vescens, & si infirmitas exposcebat, modicam carnem coactus adjiciens. Somnus ei brevis trium dumtaxat horarum, ceteris noctis in contemplatione & oratione consumptis. Videbatur quasi carbo ignitus in Dei amore totus absorptus, & divinis consolationibus, atque angelicis collocutionibus assuetus, terrena omnia, tamquam lutum existimabat.

Tentatur a dæmone.

V. Voluit Deus hominis sanctitatem multis manifestare miraculis, atque illud omnium primum, quo lupo infantulum Puppiensis fœminæ abripienti, atque per suum tuguriolum fugienti clamoroso populo insequente, præcepit, ut prædam dimitteret; neque amplius ulli hominum neque eorum pecudibus noceret, qui dimisso blande puero, præceptum impositum deinceps observavit. Simile per omnia ferme miraculum evenit, dum Torellus ad castrum Bibienæ progrederetur, occurreretque

Lupis imperat, eosque cicurat.

que lupus alter rapiens filium cujusdam mulieris Aretinæ, quem ille a lupinis morsibus sputo curavit: acceptum in ulnis puerum vir Dei duxit in antrum, & facta oratione, cruentatum atque semimortuum, vegetum restituit parentibus. Carolus de Comitibus Puppii ultimo Bacchanalium, seu debacchantium die transmisit ad Dei servum amplam cœnam, cui devote quædam matronæ plura adjecerunt; admisit ille, & gratias agens, inquit, mihi ista haud necessaria, veniet tamen qui avide devoret, quæ supererunt. Voluit nuncius scire, quis ille hospes devorator? & dum se exploraturus abscondit, vidit ad tugurioli ostium ferum lupum accurrisse cauda blandientem, & Torellum humaniter excipientem, cibumque ministrantem. Quod dum hero, & Puppiensibus nuncius enarrat, mittunt lupo escas, qui ad præceptum viri Dei non audebat cuiquam amplius nocere. Matrona quædam Bononiensis Victoriana nomine, suscepta peregrinatione ad Montem Alvernæ, duos eduxit secum filios, quos acuta febris invasit: sollicita mater de illorum salute monetur magnam esse Torelli super quoslibet languores virtutem. Regrediens itaque e monte, pergit ad eremum Torelli, ubi piis precibus obtinuit, epota ex ejus fonte aqua, repentinam utrique puerulo sanitatem. Decidit e tecto non tam casu, quam a dæmone ob invidiam Torelli dejectus faber lignarius, qui domunculam resarciebat, & ex gravi collisione præcipua corporis ossa confracta. Insidias inimici probe novit Torellus, & facta oratione hominem vocans ex nomine, jussit ut sanus & vegetus inceptum opus prosequeretur; quod mirabiliter ex tempore perfecit. Juvenis quidam insane puellam adamavit, cujus consortium dum illa refugeret, auxilio usus est cujusdam pharmaceutriæ, seu veneficæ, ut vel invita ejus appetitui effræni consentiret: Illa suis incantationibus in puellæ corpus malum sessorem Diabolum induxit, qui misellam ita exagitavit, ut nihil tam cupere videretur, quam adolescentis, quem ubique & passim invocabat, commercium. Volens pater filiæ mederi, eam ad Dei servum Torellum adduxit; ille autem prolatis his verbis: *malignе spiritus ex parte omnipotentis Dei tibi præcipio, ut ab hac ejus creatura recedas*; & facto crucis signo immundum spiritum abegit.

Multa patrat miracula.

Confractum sanat.

Dæmoniacã curat.

VI. Appropinquante jam vitæ termino, & ætatis anno octuagesimo, cum ferventius oraret, apparuit ei Angelus Domini, & admonuit post dies triginta e vita migraturum. Ille gaudens & exultans, quia cupiebat dissolvi, & esse cum Christo, qui supererant dies in gratiarum actione, & divinis insumebat contemplationibus. Post dies decem abiit Puppium, qui post generalem reatuum confessionem Dominico Abbati Puppiensi, viro grandevo & pio, ea quæ ab Angelo acceperat, patefecit; acceptoque sacro Eucharistiæ viatico, rediit ad eremitorium, in quo reliquos dies in summa mentis recollectione, & asperrima pœnitentia transegit. Tertio quolibet die duas tantum uncias panis in cibum admittebat, plus refectus mente quam corpore; de quo brevi corrumpendo non amplius curandum dicebat, sed animæ in æternum victuræ causam agendam. Vocato deinde discipulo Petro, etiam erimicola, atque salutaribus documentis instructo, transitum prædixit, mox nudis positis genibus, atque oculis & manibus in cœlum erectis, animam Deo commendavit, & absque agone ullo placide restituit. Ipsa illa hora omnes vicinæ regionis campanæ nullo trahente, sono suo mortem servi Dei annunciarunt; quo miraculo excitati accurrerunt omnes vicini populi, & Deum in servo suo glorificantes, cœperunt de ejus corpore inter se diffide-

Admonetur sui obitus.

Ad mortem se præparat.

Contendunt plures de corpore.

dere, contendentibus variis Ecclesiarum præfectis illud sibi deberi. Accessit cum universis suis Monachis præfatus Dominicus Abbas, & cœlitus monitus, dixit ut unusquisque experiretur, an ipse solus sufficeret ad elevandum, & feretro imponendum cadaver; illud etenim evidens fore signum voluntatis defuncti asserebat, atque ita constituturum ea se Ecclesia velle sepeliri, cujus Præfecti manibus se permitteret, vel potius adjuvaret, elevari. Exerit quisque vires suas, nec loco removere potest corpus solus Dominicus Abbas absque ulla difficultate, aut molis pondere sibi sacrum pignus assumit. Sequuntur omnes funus Puppium versus ut Monachorum deponeretur Templo, quorum feretro se voluit imponi. Sed dum prope accedunt, lupus rabidus concito fugiens motu, dum videt in conspectu Torelli cadaver, cursum mútat, atque coram feretro caput reverenter inclinans, animal quod rapiebat blande dimittit. Sepultus est eminenti loco, ita ut subtus sepulcrum languidi se ejus meritis commendarent. Inde translatum, & humi reconditum corpus, relicto capite in sacrario a quodam Abbate, qui temerariæ translationis luit pœnas, animam agens diris cruciatibus. Ob varias belli, pestis, & diuturni temporis vicissitudines ignorabatur, ubi conditæ hæ sacræ reliquiæ, donec anno MDVII. ex revelatione facta cuidam Monacho, repertæ sunt in altari, quod sancti Torelli nuncupatur, arca & sericis involucris inclusæ. Translatæ sunt in honorificum locum decentius repositæ, ex licentia Cosmæ Pazzi Aretini Episcopi, Generale præfecto, & gravioribus quibusque Patribus illius Instituti viris, Generale Camaldulensium, aliisque præsentibus; de quo publicum confecit instrumentum, rogatus Laurentius Bonilli Notarius Puppiensis.

Cedit Abbati Puppiensi.

Transferuntur ejus reliquiæ.

VII. Multa ad ejus commendationem Deus miracula voluit patrata. Mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur annis sex, artes omnes medicinæ frustra experta, tactis sancti Viri vestimentis, dum in Ecclesia sancti Fidelis sepeliretur, statim incolumis evasit. Septem annis contractus ad solius feretri contactum protinus convaluit. Alii item plurimi ex diversis infirmitatibus ejus intercessione repente convaluerunt. Ex quatuor messoribus Puppiensibus, qui in segete quadam Lucigniani cum aliis metebant, ferus lupus inopinate irruens, nullum momordit, ceteris male affectis. Dum saucii id expenderent, & causam interrogarent, responderunt Puppienses, peculiarem hanc esse gratiam Torelli pro suis oppidanis obtentam, ne lupi hominibus, aut eorum animalibus possint nocere. Similiter accidit in agro cujusdam Aretini; sed dum lupus raperet infantulum cujusdam metentis Aretinæ Puppiensis, altera a tergo fugientis exclamavit: *Tibi*, inquit, *lupe præcipio, ut in nomine beati Torelli filiolum dimittas*; quod & ille statim, tamquam si esset rationis particeps, effecit. Recentius scribit miraculum Silvanus Razzi, sanatam videlicet Franciscam uxorem Petri Mariani Puppiensis, dum, desperata a medico salute, expectaretur infra aliquot horas ejus transitus. Vidit, inquit, gloriosum Torellum altæ scalæ innixum sibi dicentem, se pro illa exauditum, neque tunc morituram. Ita factum est (inquit auctor) anno MDXLIX. & dum vitam ejus scriberet ait, mulierem supervixisse & plenam miraculi fidem fecisse.

Miracula post mortem.

Razzi de vitis Sanctorum Etruriæ.

VIII. Civis quidam Senensis Astasius nomine, propter crimen exulare jussus a nativo solo, Puppium venit commoraturus, ubi dum Torelli sanctitatem magnificari audiret, rogavit ut ejus meritis sibi in patriam redire liceret, jurejurando promittens voti compotem se quotannis

nis in ejus natali ferias acturum, atque intimo cubiculo effigiem coram appensurum. Paulo post obtinuit, quod concupivit, voluitque reddere, quod promisit. Sed dum Puppium mittit pro ejus effigie, unde peritus pictor exemplar possit exprimere, apparuit ei sanctus Vir in hujusmodi figura & proportione. Tunica aspera, super nudam indutus, chlamydatus, caliendrum in capite, funem pro cingulo portans, excalceatus inter brachia lupum portabat. Capilli cani, haud crispi, frons lata parumper rugosa, oculi mediocres & glauci, nasus haud nimium exilis, supercilia rara, dentes albi, minuti & densi, aures parvæ, exiles, aliquanto pilosæ, mentum parvum & recurvum, facies aliquanto rubicunda, sed extenuata, manus longæ, digiti exiles, humeri lati, brachia adeo extensa, ut in pedes erectus digitis genua præteriret. Ita distincte vir Senensis omnia in visione notavit, ut sequenti die perfecte explicarit pictori, & ille ita adæquate figuram expresserit, ut figurato per omnia assimilari dixerint, qui vivum cognoverunt. Hujus Servi Dei dies natalis ibidem festive celebratur, licet ecclesiastico non colatur Officio.

Qualiter pingendum se ostentat.

Dubitatur cujus fuerit instituti.

IX. Novi, Patres Vallis Umbrosæ, qui modo Puppiense illud Cœnobium, in quo Torelli corpus servatur, inhabitant, eum inter suos Divos connumerare. Ita suum scribunt in Sodalitii Chronicis, & vita sancti Joannis Gualberti; quibus accesserunt Raphael Volaterranus, Silvanus Razzi, Philippus Ferrarius, & Abrahamus Bzovius supracitati. At summo conatu eum tertio Franciscano instituto adjudicat Marianus noster; idque probat ex vetusta ejus legenda, quam nos sub compendio hic exscripsimus, & ex picturis antiquis. Quod si ex sepulturæ loco, vel ex prima cum Monachis illius Monasterii familiaritate jus aliquod obtendatur, leve est, & insufficiens. Neque propter electam miraculose in illa domo sepulturam incolarum Sodalitio adscribendus, si non etiam velimus Martyres quinque sancti Francisci discipulos Marrochii passos, Canonicos regulares dicere sancti Augustini, propterea quod inter hos magno miraculo, quod alias narravi, elegerint sepulturam. Alii etiam tam tertii, quam primi Instituti sectatores sub illo tempore in alienis sepeliebantur Ecclesiis, tum quia aliquando proprias non habebant, tum quia vel inviti ducebantur ad alienas, Parochis, & Ecclesiarum Prælatis violenter cadavera rapientibus, ut ex bullis Pontificiis supra relatis apparet. Testes externi sequuti sunt asserta Monachorum, illorum libros dumtaxat citat Ferrarius, hunc verbatim Bzovius exscripsit; & Volaterranus convictus a Mariano citato, ipso teste, fassus est se a Monachis hac in re circumventum. „ Et quidem ego hic in Urbe cum ipsius Sodalitii viris præcipuis, & Abbate gravissimi Monasterii sanctæ Praxedis in Monte Quirinali * diligenter egi, ut si quid proferre poterant, quo dubium istud excuterem, amice monstrarent, & tamdem obtinui Chronica MS. ipsius Ordinis per Hieronymum monachum Vallis Umbrosæ composita, & Laurentio Medico dedicata; in quibus lib. 4. cap. 18. sub isto titulo: *Beatus Torellus Puppiensis Eremita sanctissimus habetur*, compendiose illius vita refertur. Nihil tamen in tota historia quod ad institutum Vallis Umbrosæ spectet, habetur præter hæc sola verba, quæ post illum trinum galli cantum, a quo conversio inceperat, recitantur: *Rem suam, inquit, ex sententia pauperibus, & affinibus dividi curavit. Inde ad sancti Fidelis Monasterium, Dominicum Abbatem, virum religiosissimum consulturus abiit, eique ordine omnia*

Tom. 1. an. 1220. num. 45. & seq.

Tom. 3. an. 1245. n. 38. & in regesto tomi 3. bulla 21. & 24. sub Innoc. IV.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

* *Melius dixisset Exquilino.*

De beati Torelli Puppiensis instituto.

,, *omnia narrat, seque omnibus posthabitis, religionem mire optare, & secum esse, secumque, ut dicitur, vivere. Laudat Abbas fortitudinem animi, & magnitudinem, eumque instruit, ut mandata Dei Omnipotentis teneat observetque. Deinde ipsi sua peccata, & commissa humiliter, ut Catholicis Christianis mos est, per confessiones patefaciens, & ab ipso sacratissimum corpus, & sanguinem Christi Jesu accipiens, devote cum sua benedictione & missione, inde vere eremiticam duxit vitam. Per quem Deus multa egregia facinora, egregiaque miracula, & mira, dum ipse beatissimus vitam hanc vixit, operatus est, ut in historia sua manifeste declaratur &c.* Deinde subjicit illud lupi miraculum, & qualiter tractum Casentinum a lupis liberaverit, mox mortem subjungit, & modum quo se permisit Abbati Puppiensi, ut collocaretur in feretro. Sola ista apud prædictos Patres reperi, quæ illorum comprobare possent intentum. Sed pauca & levia sunt argumenta, post tres annorum centurias rei vetustæ, atque inter duo Sodalitia controversæ probandæ.

X. Alium tertii Ordinis virum sanctum & nobilem Rostagnum nomine circa hoc tempus obiisse, suscepto sub vitæ finem habitu sancti Francisci, nostri scribunt auctores. Jacet in chori medio in Conventu Aquensi in Provincia Provinciæ, & Custodia Massiliæ. Magnæ perfectionis virum fuisse, & post mortem crebris fulsisse miraculis habent Chronica, quæ viginti quatuor Generalium appellantur.

> B. Rostagnus.
> *Chron. 24. Gener. Marian. cit. Rodul. fol. 206. Pisan. conf. 8.*

XI. Claruit etiam sub illo tempore ejusdem Instituti fœmina præclara, Dulcina soror fratris Hugonis de Dina, de quo nos alias diximus, multis virtutum meritis illustris, & in corpore macerando perquam admiranda. Ad exemplum & cohortationem Religiosi fratris Hugonis mundum, & quæ in mundo erant, contemnens, sub habitu Pœnitentum gratum se obtulit Deo holocaustum. Currebant in odorem sanctitatis ejus adolescentulæ plurimæ, gravesque matronæ, ad ejus exemplum vitam componentes, juxta quamdam methodum & constitutiones ab Hugone præscriptas; quarum vitæ ratio adhuc Massiliæ perseverat. Frequentes hæc patiebatur mentis excessus, & familiares habebat cœlestis aulæ ministros visionibus assueta divinis. In die Pentecostes vidit descendisse Spiritum sanctum in linguis igneis super Fratres psallentes in choro, atque alias diversimode eos effulsisse conspexit juxta plures vel pauciores, quos recipiebant gradus caritatis. Requiescit honorifico sepulcro in Conventu Massiliensi prope fratrem sepulta.

> *Auctores proxime citati.*
> *An. 1278. n. 11.*
> B. Dulcina.

XII. Ejusdem Instituti tunc floruit Benevenuta Anconitana, hoc vitæ genus amplexa, & facta sibi visione de mira Virginis Mariæ dignatione erga Minoritas. Viro tradita prudenter se gessit, ita ut quæ matrem familias decebant, non prætermitteret, nec animæ curam in quibusvis rerum turbis vel minimum negligeret. Eum attigit perfectionis gradum ut ad arcana Christi Domini colloquia sæpius adsciscceretur. Summo in pretio habebat, & ardentissimo amore insequebatur Fratres Minores, quorum præsentia summe delectabatur, & adventum opportune satis præsentiebat, tot apponens cum domesticorum admiratione panes in mensa, quot Fratres post aliquas horas erant superventuri. Maritus optimi & conditi vini sibi paravit dolium, illa Fratribus advenientibus, & infirmis liberaliter ministrabat, donec omnino defecit: commotus maritus turbas excitat, rerum domesticarum prodigam vocat, neque placari potuit donec illa, effusis precibus ad sanctum Franciscum,

> B. Benevenuta Anconitana.
> *Marian. in append. l. 3.*
> *Vita ejus MS. per Conrad. Offid.*

cujus Sectatoribus propinavit, tinam plenam ostendit vino optimo, & summe salutari; quippe epotum, maritum a longa infirmitate, & Minoritam quemdam a gravi languore repente curavit. Ex duplici miraculo se suaque majori fiducia vir credidit sancto Francisco, quare nave conscensa, alio transvecturus aliquot olei cados, dum sæva exoritur tempestas, merces omnes projiciuntur in mare, neque huic suis parcere permissum: dum tamen abjecit, singula vasa sancto Francisco commendavit, quod haud inaniter comperit se fecisse, dum in ipso portus arenario videt positos cados illæsos, ceterasque merces intactas. Obiit tamdem pia ejus uxor post multos meritorum cumulos non sine magna opinione sanctitatis. Quo in loco jacet, non omnino compertum.

Tom. 4. an. 1271. Vasconc. in ejus vita. Joan. Marian. de rebus Hispan. lib. 14. c. 5. Marc. 2. par. l. 8. c. 26.

XIII. Primordia virtutum & sanctitatis alterius hujus viæ, & vitæ mulieris præclarissimæ Elisabethæ Lusitanorum Reginæ, retulimus superius, nunc ejus nuptias hoc anno sub mense Augusti apud Trancosii oppidum celebratas ex Lusitano auctore commemoramus. Non poterat tam eximiæ sanctimoniæ splendor in virguncula obtegi, quin transluceret, clarissimique gratiæ & naturæ dotum radii orbem pervaderent. Multi illam magno ex Latio, totaque petebant Europa in uxorem; Neapolitanus videlicet Princeps, & Britannus, missis in eam rem eodem tempore Oratoribus. Hæ tamen preces, etsi honorificæ, Aragonio graves admodum apparebant, ne amantissimam a se filiam ablegare cogeretur: Elisabethæ graviores, utpote humana præ divinis pili facienti, regiosque thalamos purissimis Divini Agni nuptiis posthabenti. Mortuo paulo ante in Lusitania Alphonso III. Regni clavum moderabatur ejus filius Dionysius: qui ubi primum rerum potitus est, nihil habuit antiquius, quam tres nobilissimos aulicos Joannem Velbo, Joannem Martinium, & Vascum Pirezium ad Aragoniæ Regem Barcinone tum temporis commorantem, Oratores destinare, qui Elisabetham in Lusitaniæ Reginam enixe peterent. Hæsit valde dubius Aragonius, quem potius e tribus petitoribus sibi generum eligeret: tamdem re melius considerata, Dionysium Principibus Salernitano, ac Britanno non temere prætulit. Hi enim Regnum adhuc sperabant, ille vero possidebat: nec enim tam arcto sanguinis vinculo, sicut duo priores, junctus erat, ut nonnisi interposita Sedis Apostolicæ auctoritate, Elisabetham duceret. Feliciter adjudicata lite dubia Lusitanis, Joannes Velho legationis Princeps, ex tradita sibi ad absolvendum negotium potestate, ne victor victoria uti nesciret, Elisabetbam nomine Dionysii in uxorem accepit: decreto statim die & ordine, quo viæ se expediret, Aragoniamque desereret. Res tam bene transacta Regem universamque Lusitaniam mirifice exhilaravit, excellentissimam Reginam, veluti de cœlo lapsam, expectantem. Ut primum profectionis tempus advenit, magno, ut par erat, comitatu carissimum pignus Pater ad Castellæ usque fines secutus, vix præ lacrymis ab ejus colloquio avulsus est; illam ibi amitinus Sancius perhonorifice excepit, bellique negotiis distentus, fratrem suum Jacobum viæ comitem dedit, & Castellæ proceres nobilissimos. Brigantii in confinibus Lusitaniæ constiterat Alphonsus Regis Dionysii frater, Episcopis, Dynastis, & nobilibus stipatus. Huic tradita Elisabetha Trancosium, quo se Rex contulerat, deducta est; ubi tam felices nuptiæ incredibili omnium lætitia & applausu celebratæ. Assignantur illi a Rege peculiares redditus ex certis oppidis (ut mos est in Lusitania) amplissimi: peculiares aulici & ministri.

Elisabetha Aragonia traditur Dionysio Lusitano.

XIV. Non

XIV. Non mutarunt novi honores pristinos Elisabethæ mores; imo ab illis nec transversum digitum, latumve unguem discedens, Divino adspirante Numine duodecim annorum ætate disparia numerose temperans, delicias temperantia, gaudia lacrymis, holosericas & aureas vestes voluntaria maceratione, divinisque precibus ingeniose commiscebat; & animo in Deum translato, Regis obsequio non deerat. Hujus rei gratia diurnum tempus distincte & ordinate disposuerat. Ab strato surgens, Matutinas preces, & Primam recitabat; paratis mox in sacello ad rem divinam Sacerdotibus symphoniacisque, sacro flexis genibus religiose aderat: osculataque facientis manu, pro diei ratione munus, ne vacua appareret, offerebat; ad reliquas deinde horas canonicas absolvendas (quem morem perpetuo servavit) revertebatur: quibus pro corollario virgineas precationes ac funebres addebat. A prandio adibat sacellum ad vespertinas preces audiendas, & quod suis deerat, recitabat: remotisque arbitris cœlitum colloquio vacabat, & libros ad pietatem institutos evolvebat, fluentibus ubertim lacrymis, mira liquefacti animi teneritudine. Ad muliebres deinde artes, ne ipsa domesticæque famulæ otio diffluerent, se conferebat; quibus exemplo prælucens propriis manibus sacram aræ supellectilem operosa conficiebat. Expiatis pia detestatione maculis, frequenter ad augustissimam Eucharistiam accedebat. Hæc divæ Elisabethæ fuerunt studia: his occupationibus ex Apostoli consilio tempus redimebat, quin aulæ curam omitteret, cui bene instituendæ industriæ nervos sedulo intendebat. Quemadmodum orandi studio nimio opere dedita erat, sic orationis asseclam abstinentiam diligenter observabat, ne distentum lautis epulis corpus mentem ad superos evolantem deorsum traheret. Nam præter statos ab Ecclesia per annum esuriales dies, tres singulis hebdomadis jejunio transigebat; integrum Christi Domini adventum; a die etiam divo Joanni Baptistæ sacro, usque ad Virginis assumptæ ferias; huic subinde Angelorum (ut appellant) quadragesimam adjungebat, divi Michaelis festo claudendam. Et quasi per hæc indulgentius secum ageretur, diebus Veneris & Saturni per annum in Deiparæ & Apostolorum honorem, solo pane & aqua vires utcumque reficiebat. Longius hac in re progrederetur, nisi progressuræ aureum mediocritatis frænum Dionysius injiceret: norat prudentissima Regina inter opiparas ac saliares mensas vermes scaturire, & mollibus sericis vestibus vitia libentius cubare. Illud ejus abstinentiam non leviter commendat: Alanquerii ob perditam valetudinem medici Reginæ præscripserunt, morbo id postulante, ut vini modicum degustaret: illa tum quod unice abstemia, tum quod ob valetudinem supervacaneum reputaret, renuit (in more enim positum Lusitaniæ Regibus nedum Reginis a vino esse penitus alienos) mirum sane: pristina Canæ Galilææ metamorphosi renovata, bis clientæ urceolum frigidæ attulerunt, bis divinitus in generosum vinum frigida versa est.

Qualis ejus in regia majestate conversatio. Assiduitas in precibus divinis.

Ephes. 5. 16.

Ejus abstinentia

XV. In levanda pauperum miseria, quos vel durior egestas oppresserat, vel atrocior afflixerat morbus, aut immitis fortuna jactaverat, adeo frequens extitit & munifica, ut crebræ largitiones opes excedere viderentur; nullus Reginæ liberalitatem non sentiebat; hoc enim eleemosynarum dispensatori edixerat. Non pauci sub specie egestatis illam adibant; non tam ob lucrum, quam ut ejus conspectu stipem pia munificentia largientis recrearentur. Peregrinos præsertim exteros, non solum hospitio perhumaniter excipiebat, sed novis indutos vestibus viati-

Ergà pauperes liberalitas.

co juvabat. Omnibus tam virorum, quam fœminarum cœnobiis, juxta illorum copiam, vel inopiam, annonam dividebat. Nec intra Regni limites regia liberalitas circumscribebatur; fines prætergressa, externos bene merendo sui memores faciebat. Nobilibus præcipue prudenter invigilabat, qui reflante fortuna, ex magnis opibus in miseriarum angustias exciderant. Facta certior plurimas esse in Regno honestas fœminas, vulgique non paucas inopia laborantes, ob idque fortasse non procul a Charybdi, multam illis vestem per fide dignos distribuit, multasque honestis nuptiis collocavit. Et quamvis omni tempore, esurialibus tamen feriis ejus pia liberalitas triumphabat. Illam sacrosancta hebdomada videres vili amictam veste, solemnibus Ecclesiæ sacrificiis ac precationibus religiose adesse. Quadragesimæ diebus Veneris, tredecim egenis pedum sordes obsequiosa abluebat, infixo plantis osculo, novisque operiebat indumentis. Id ipsum ex Christiano ritu sacri Jovis die totidem fœminis præstabat.

Pauperum pedes lavat.

XVI. Illud tunc accidit mirabile: alterum pedem quædam obtulerat lavandum, alterum verecunda abscondebat enormi cancro exulceratum, putrique fœtore pene exesum; pervicit Reginæ pietas, & fœtidum ulcus digitis leniter contrectans lavat, abstergit, fovet, osculatur, sanitatique restituit: quod ægra ubi primum domum rediit, doloris expers admirabunda consideravit. Scalabi feria sexta majoris hebdomadæ solitum hoc ministerium peregerat: ceterisque abeuntibus, in aula unus remansit debilis, alienæque opis indigus; offendit eum janitor, iraque effervescens: *Quid tu pergis*, ait, *tam gravi morbo nobis molestus esse?* & ministrante subito furore arma, baculo miserum dedolavit. Factum monita Regina a domestica fœmina tulit permoleste: adduci coram se jubet, suis ipsa manibus icto adhibet medicamenta, & peculiarem illius curam deinceps haberi imperat: qui tamen die postero Elisabethæ ob recuperatam valetudinem gratias sanus retulit. Quam grata Deo fuerit hæc in egenos benignitas, gratiosum miraculum declaravit, vel a pueris alphabeticis in Lusitania solitum invicem referri. Magnam aliquando pecuniæ copiam pauperibus dividendam, collecto vestis sinu, ipsa gerebat. Accurrit Dionysius Rex, quid rei, sciscitatur? Rosas, inquit Elisabetha; rosæque explicato sinu, per hyemem alienis mensibus pulcherrimo colore divinitus efformatæ, apparuerunt: ob cujus memoriam rosas sinu explicans solita depingi, & in Cœnobio divæ Claræ ex portis quædam a rosis nomen habet, ob crebras illic factas egenis largitiones. Similem metamorphosim divinam retulimus factam meritis sanctæ Elisabethæ Hungariæ, Rosæ Viterbiensis, & aliarum.

Osculo ulceratū curat pedem.

Alium sanat languidum.

Pecunias in rosas convertit.

Tom. 2. an. 1235. n. 13.
Tom. 3. an. 1252. n. 7.

XVII. Hujus Elisabethæ genitrix Constantia Aragonum Regina, Friderici Imperatoris neptis, & Manfredi Siculorum Regis filia summe Minoribus addicta, majorem erga eos concepit affectum ex illustri miraculo hoc anno a sancto Francisco patrato. In civitate Valentiæ, quæ Aragonii erat dominii, mulier viro orbata, valde languebat ex puerperio, neque per integrum annum melius habebat: apparens ei sanctus Franciscus, jussit ut in Ilerdensi Minorum Templo excubias ageret, & se Deo commendaret. Fecit illa protinus illuc vehi, & quinta vigiliarum nocte, dum Fratres in choro nocturnas psallerent preces, atque illa profundiori sterteret somno, a sancto Francisco excitata, audivit sibi dicentem: *surge & gratias redde Deo, quia dimissa es ab infirmitate tua.* Repentino attonita beneficio, atque exclamante, Fratres accurre-

Marian. cit. Chron. antiq.

Constantia reginæ amplius diligit S. Franciscū ex patrato miraculo.

rerunt, & salvam invenerunt præ gaudio exilientem. Miraculum hoc longe, lateque publicatum, & mulier deducta ad Reginam, dum rem narrat, majorem imprimit Francisci reverentiam.

XVIII. Girundæ in Catalonia, tunc temporis contractis membris dolebat adolescentula, quæ dum dolores evadere, & a tædio diuturni, & quotidiani obsequii matrem liberare summopere cupierat, rogavit sanctum Franciscum, cujus crebra tunc narrabantur miracula, ut sanam efficeret. Apparuerunt ei sancti Patres Franciscus Assisias, & Antonius Patavinus, & ab omni liberarunt infirmitate. Convolarunt multi, ut incolumem viderent, quam prius contractam cognoverunt, atque inter hos Episcopus, qui rem diligenter examinavit. Multis demum annis supervixit, & filios genuit, quorum primum Ordini Minorum consecravit. *Aliam languentem sanant SS. Franciscus & Antonius.*

XIX. Parisiis pro pio Sodalitii more, frater adolescens cellas omnium Consodalium aqua benedicta aspersit, una ex incuria prætermissa. Sub hora Matutini vidit pius vir dæmunculum arcu extenso hinc inde discurrentem, ut in quem sagittam emitteret, inveniret. Accurrit alter dæmon major, interrogavitque, ut quid non feriebat? Respondit ille se non posse, dum Fratres omnes aqua benedicta erant præmuniti. Invenerunt tamdem illum, quem aspergens præteriit, cui projecta in ejus lectum sagitta multas & turpes immiserunt illusiones, & fœde polluerunt; sicut huic ipsi Fratri qui vidit, fassus est; ille autem docuit ut lustrali se aqua, dum iret cubitum intingeret, & illa verba proferret: *A sagitta volante, & a negotio perambulante in tenebris libera me Domine.* *Virtus aquæ benedictæ.*

XX. Magna exorta erat inter Academicos, & Cives Bononienses controversia, contendentibus illis, ut hi sua privilegia vellent indemnia. Periculum imminebat de transferenda Academia, quod studiosi se facturos quotidie minabantur. Scripsit itaque Pontifex ad Priorem Prædicatorum, & Guardianum Minorum Bononienses, ut discordias prudenter sedarent: *Nuper ad nostrum*. III. Idus Septembris. Misit etiam fratrem Monaldum de Anatolia Minoritam in Lusitaniam, ut rationem exigeret a collectoribus decimarum pro Terra sancta, data plena instructione quid in re hac foret agendum: *Illa te credimus*. III. Idus Novembris. *Quædam cómissa Minoribus.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI

„ Erat hoc anno (teste auctore Galliæ Christianæ) Episcopus Ebroicensis in Normannia sub Archiepiscopo Rothomagensi frater Eusthatius, de quo nihil amplius enarrat. Canonici Ecclesiæ Aprutinæ, seu Theramensis in Regno Neapolitano hoc anno elegerunt in suum Episcopum Alexandrum de Verulis Canonicum Ecclesiæ sancti Erasmi, qui dignitatem hanc ut fugeret, factus est Minorita. *Frater Eusthatius Episcop. Ebroicensis.* *Frat. Alexander fugiens Episcopatum fit Minorita.*

XXI. In vetustissima Galliarum civitate Senonensi extructum ante hunc annum extra, sed prope fores quas communes vocant, Conventum Minorum, constat ex litteris Philippi Regis ibi asservatis. Translatus est propter metum Anglorum, bella minantium, ad securiorem locum intra urbis mœnia sub anno MCCCLX. Constructum novum ædificium liberalitate generosi viri Joannis de Diciaco Civis Senonensis, ejusque conjugis. Ecclesiam sancto Joanni Baptistæ sacram, sacellis & picturis elegantem consecravit anno MDLXXIX. frater Christophorus a Capitefontium Archiepiscopus Cæsariensis, Nicolai de Pelue Cardinalis & Archiepiscopi Senonensis suffraganei, prius Ordinis Minorum Ministri generalis. Vixit hic multis annis frater Simon Fontanus vir doctus & pius, *Conventus Senonensis.* *Gonzag. in Prov Franc. Con. 3.*

& pius, acerrimus contra Lutheranos prædicator, & scriptor. „ Jacent „ sepulti in Ecclesia frater Joannes de Medina Episcopus Sunensis Ordi- „ nis Minorum, hujus Conventus Alumni, Archiepiscopi Senonensis, „ Tristandi de Salazar Suffraganeus. Obiit anno MDXXIV. die VI. Ja- „ nuarii. Frater Joannes Vincentius Linguæ Græcæ & Hebraicæ peritissi- „ mus, hæreticorum profligator acerrimus, Romam vocatus ad refor- „ mationem Kalendarii, & decem dierum recisionem; obiit anno „ MDXCIII. die 1. Januarii. Conspicitur in eodem Templo lapis sepul- „ cralis tumuli R. P. Jacobi de Almante, qui in primæva æde decessit „ anno MCCLXII. III. Nonas Novembris magna opinione virtutis, & san- „ cti Francisci discipulatus. In transmigratione Fratrum, lapis etiam „ transportatus est, cui hoc nomen incisum: *Frater Stephanus Fidelis*. „ Ejus tumulus in medio chori hæc præfert encomia.

ADDITIO Patris Lucæ Waddingi. Fr. Joannes de Medina Episcopus Sunen. Fr. Joann. Vincentius. Fr. Jacobus de Almante.

„ *Hic jacet arte Plato, Cato vita, Tullius ore.*
„ *Corpus alit vermes, spiritus astra colit.*

Conv. Engolismens. *Idem in Provin. Turon. Con. 28.*

XXII. Cœpit hoc anno pro Minoribus ædificari Monasterium intra muros Engolismæ, urbis Aquitanicæ prope Carentonam fluvium in montis cacumine sitæ, vivente Hugone a Lesigniaco Comite tunc Engolismensi. Primus Conventus fuit hic Custodiæ Xantonicæ sub Provincia Turoniæ, quæ coalescebat olim ex aliis septem Minoritarum, atque uno Clarissarum. Sancto Clementi sacrum auxit Guido Comes a Rupefucaldi, Gallice *la Rochefocault*, (ob inde præcipuus dictus fundator) propter beneficium a sancto Francisco acceptum, dato sibi hærede, quo per aliquot annos carebat, quem si acciperet, antea voverat eum, reliquosque successores, familiæ capita, a sancti Francisci nomine vocandos. Moriens se curavit sepeliri prope altare majus, quod eo tunc loci erat, quo nunc Ecclesiæ valvæ, mutata & amplificata ante annum MCCCXXVIII. Ecclesiæ forma per Beatricem de Britannia Engolismæ Comitissam, sancto Francisco addictissimam. Toto decennio rexit hanc ædem Jacobus Magnelotus vir prudens & doctus, Custos alias Xantonensis, qui obdormivit in Domino anno MDLVII. mense Septembri, cujus cineres & ossa postea exhumata inhumanissime tractarunt hæretici. Hunc aliquandiu post sequutus est in præfectura Custodiæ & Conventus Michael Grelet, ab hæreticis anno MDLXVIII. ad furcas actus. Hunc præcessit frater Joannes Thenaudi Doctor Theologus; postea ex dispensatione Apostolica Mellinensis apud Cenomanos Abbas. Passi sunt etiam ibidem frater Petrus Boneau prædicator, Joannes Virolault, & Joannes Aprilis Lectores, quorum martyria suo tempore largius referemus.

Conv. Dundalci. *Monu. MS. Prov. Hibern.*

XXIII. Ex Comitiis Provincialibus celebratis in Conventu Minorum oppidi Dundalci vulgo *Sradbhaile laoise* Provinciæ Hiberniæ, diœcesis Armachanæ, & comitatu de Luth, in quibus electus est in Ministrum Provincialem quidam frater Matthæus, constat antiquius fuisse ipsum Monasterium. Diruto tamen ab hæreticis, & sublatis monumentis, non est reliquum, unde perquiri liceat ejus origo. Scoti-Hiberni deprædandi aviditate incenso ipso oppido, Conventum spoliarunt libris, universaque supellectile, & multos ex Fratribus trucidarunt anno MCCCXV. Oppidanus quidam nomine Jacobus Brandonus nunc possidet locum, habita etiam Fratrum & syndici Apostolici licentia, sub æquis & piis quibusdam conditionibus. „ In registro Innocentii IV. anno IV. Pontifi- „ catus Epistola CLI. inveni nuper hujus Conventus mentionem, quare in-

ADDITIO Patris Lucæ Waddingi.

„ inter antiquiores Provinciæ domos recensendus est; quippe ante „ annum MCCXLVI. extructus.

XXIV. Crescente quotidie beati Francisci Fabrianensis, de quo nos alias, opinione & reverentia, oppidani inito consilio, & rem promovente Domino Mazzocchio nobili Pisano, tunc oppidi Potestate, statuerunt jam secundo transferre ædem Minorum in capaciorem & commodiorem locum juxta forum & palatium publicum, seu urbis Curiam, & ex publico ærario solverunt hoc anno die XXII. Maii Tursello quondam Bonaccursi de Rembaldo filio „ mille quinquaginta libras, uti in „ ipso venditionis instrumento mihi Fabriano misso conspexi. „ Veustæ monetæ Ravennatis pro quadam domo, turre, & horto contiguis; remittente eodem Tursello pro sancti Francisci, ac Fratrum ejusdem, inquit, amore, alias mille liras, ad quas pretium ascendisse æstimabatur. Possessionem accepit Jacobus Bartoli Syndicus Fratrum, testibus rogatis Alberghetto, Morico, Zelino, Vagnino, Chiavelli, cum aliis plerisque, Notario Ser Todino Tiati. Dominica proxima sequenti numerosa instituta processione ad illas ædes deducti sunt Fratres, solemnibusque sacris in contiguo sacello decantatis, prædicavit circumstanti populo beatus Franciscus, gratiasque reddidit pro tanto beneficio. Completum est tamdem ædificium vigesimo post anno, videlicet MCCXCII. ut dictum est superius, quo loco corrigendus error chronologiæ, qui vitio Typographiæ illic irrepsit circa translationem primam: nam pro anno MCCLXVII. omisso verbo, *Sexagesimo*, excusus est numerus MCCVII. Adjunctæ primis ædibus infra spatium illorum viginti annorum aliæ viginti quinque emptæ ex variis piorum eleemosynis, contribuente Communitate oppidanorum quotannis certam summam in fabrica, & Fratrum vestitu expendendam. Mazzocchius vero supradictus expleto suo regimine, in patriam rediit, ubi sancti Francisci habitum suscepit, & sanctissime vitæ reliquum exegit. Refert Andreas Eborensis, eum adeo carnis passiones deposuisse, ut filii sui trucidatori statim ignoverit, & in publica platea in remissionis signum osculum infixerit. Prædicti vero Cœnobii Ecclesia aliquot post annis inchoata est, cujus lapidem angularem benedixit Rambortus Episcopus Camerini, dum Fabriani incolas sibi subjectos visitaret. Frequentatur ab universo populo Ecclesia, & sepulcra, atque sacella habet quorumdam virorum illustrium; illud quod S. Marthæ sacrum est, construxit familia Chiavellorum, aliud S.Joannis Baptistæ fieri curavit Cardinalis Gentilis de Monteflorum ex Minoribus assumptus. Donavit Calixtus III. huic Monasterio spatiosum & amplum ædificium, atque insigne deambulatorium Ecclesiæ vicinum, quod Nicol. V. Fabriani aliquanto tempore hærens construere cœpit ad urbis splendorem an. MCCCCXLIX. Donationis executor an. MCCCCLVII. mensis Maii XII. fuit Cardinalis Rodericus Borgia in Marchia Legatus, nepos Calixti, post Alexander VI.

Tom. 4. an. 1267. n. 4.
Ex vita B. Francisci Fabrian. c. 11.
Transfertur secundo Conventus Fabrianensis.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Tom. 1. an. 1215 n. 19.
Mendum ab Auctore indicatum jam fuit laudato loco in hac editione correctum.

XXV. Circa hunc annum fundatum Monasterium Clarissarum civitatis Iserniæ, de qua nos alias, constat ex monumentis ejusdem ædis, inter quæ habetur instrumentum donationis cujusdam factæ a Philippo de Neustasio, cujus tamen partem sibi deberi allegabat Robertus Episcopus. Cessit tamdem suo qualicumque juri per scripturam publicam anno MCCLXXXVII. die IX. Aprilis, in qua dicitur Monasterium hoc noviter exstructum. Adfuit testis rogatus Andreas de Isernia Juris Civilis, ut illic scribitur, professor & fiscalis patronus; cujus docta circumferuntur opera, & ortu illustratam Iserniam scribit Leander Albertus, summum vocans Jurisconsultum. *SUP-*

Tom. 4. an. 1267. n. 11.
Monu. MS. Iser.
Monast. Iserniens.

Leand. in regione Samnitum.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Litter. Apost. ,, I. Hoc anno summus Pontifex Archiepiscopo Bracarensi facultatem testandi fecit: *Quia præsentis &c.* Idibus Januarii: *Indicul.* Guardiano Bononiensi executorialem expedivit: *Nuper ad nostrum &c.* III. Idus Septembris: & Inquisitoribus florentinis scripsit circa hæreticos: *Ex parte dilectorum &c.* x. Kal. Decembris. *Ex Vatic.*

,, II. Interea generalia Comitia Argentinæ celebrat Bonagratia Primicerius Ordinis, in quibus Provinciæ Boemiæ, & Poloniæ in Ministrum datus fuit frater Ceslaus, qui eodem anno postea provincialem cœtum congregavit Glacii in festo Nativitatis beatissimæ Virginis Mariæ. Sed hoc eodem anno, quod referre non tædet, Dionysius, Alphonsi III. & Beatricis Gusmaniæ ejus secundæ uxoris, Portugalliæ Regum filius, natus Ulyssipone anno MCCLXI. die IX. Octobris, cum esset ætatis annorum * sexdecim cum dimidio, die XXIV. Julii in Ecclesia sancti Bartholomæi loci de Trancosio duxit Elisabetbam Petri III. Aragoniæ, & Constantiæ Manfredi Neapolis, & Siciliæ Regum filiam, quæ in Divorum numerum postea ab Urbano VIII. anno MDCXXV. relata, Tertii Ordinis Seraphici sanctimoniam egregie illustravit. Sed nec Thomæ III. de Sabaudia, Comitis Mauritaniæ, & Pedemontis Principis egregiam pietatem, & in Ordinem Minoriticum singularem devotionem reticebo, qui morti proximus eam liberalissime publicavit: Hic Thomæ II. & Beatricis Fliscæ dignissimus filius in prioratu sancti Genesii Augustæ Prætoriæ, in suis tabulis sepremis hujus anni MCCLXXXII. indictione x. die Jovis. XIV. Maii confectis, inter alia plura suæ munificentiæ, legavit sub his verbis, ut sequitur: *Item lego pro anima mea, & uno anniversario celebrando singulis annis in Ecclesia Fratrum Minorum Chamberiaci, ad opus & auxilium unius Capellæ ibi construendæ centum libras viennenses annuatim: & per hæredes meos dari volo centum solidos viennenses annuatim Fratribus Minoribus ejusdem loci: & insuper eidem Capellæ dari volo unum calicem de argento, & pro uno Altari decentia ornamenta: Item volo & jubeo, quod frater Petrus de Lausanna Lector Fratrum Minorum Chamberiaci de bonis meis eleemosynas faciat, & disponat pauperibus Ecclesiis, prout sibi dixi, & animæ meæ videbitur expedire: & ad hoc ipsum fratrem Petrum executorem meum facio & relinquo.* Ex his Lector potest arguere quantæ benevolentiæ fuerit in Fratres Minores, & quam in ipsis confideret. Inter alios testamentarios testes, iis tabulis subscriptis, leguntur frater Petrus Lector Fratrum Minorum Chamberiaci, & frater Petrus de Tarantasia de Conventu illius loci.

Comitia gener. Arg. — *Casim. cit. supra n. 13.* — Dionysius Rex ducit sanctam Elisab. — * *Error in computo.* — *Bicrn. Just. in hist. Mona. hist. lib. 3. fol. 116. & 117.* — *Vide infra ad ann. 1336.* — Thom. III. de Sabaud. legat pro Minoribus. — *Guicen. in hist. Sab. To. 1. f. 100.*

,, III. Bajona, alias Aquæsextiæ nuncupata, urbs Aquitaniæ munitissima ad mare occiduum in sinu aquitanico, sub latitudine grad. 43. 30. longitudine vero a Canariis grad. 18. 12. quam fluvius *Adur*, Fratres Minores admisit, ut Waddingus ex Gonzaga refert; sed quo tempore ab eis non refertur, nam & ipsi nonnullis tantum conjecturis moti, in annum MCCCL. Cœnobii Fratrum memoriam retulerunt: longe vero ante Bajonæ domum regularem nostros habuisse dignoscitur, si Bertrandus, sive Strabo de Bajona, vir suo ævo nominatissimus ex ejusdem Civitatis Minorum Cœnobio prodierit; Sed hoc idem convincitur ex novissimis relationibus Provinciæ Aquitaniæ antiquioris, a qui-

Bajona admittit Minor. — *Wadd. ad ann. 1350. n. 18.* — Monaster. Clar. ibi antiquum.

„ a quibus præter Minoritas, etiam & Clarissas eam Urbem amplexam „ fuisse, eisque Monasterium construxisse cognovimus: quod a Waddingo habere non licuit: ex quodam etenim testamento cujusdam Sacerdotis hoc anno MCCLXXXII. confecto habemus de Virginibus Menedariis illa in Urbe degentibus, quo nomine, lingua Vasconica, Minorissæ intelliguntur: eæ vero erant ab initio quædam piæ Virgines, vel mulieres in societate quadam viventes prope ab ædibus Patrum Franciscanorum, a quibus cum regerentur, nomen quoque sortitæ fuerant: certis autem legibus vel regulis, aut votis adstrictæ non erant, ut præcitatæ relationes enarrant: quamobrem simplicium Tertiariarum, sive pœnitentium ritu vivebant: processu vero temporis clausuram admittentes, Regulam quoque D. Claræ voverunt, unde earum ædes in publicum & regulare Monasterium, in quo etiamnum religiosissime vivunt, evasere; Ex his ergo colligitur, etiam Fratres nostros ante hæc tempora Bajonæ Cœnobium habuisse.

Chr. novis. Prov. Aqu. ant. in eo Monaster.

Prim. Ter. inde Clar. vitam prof.

ARGUMENTUM.

Animadvertitur in doctrinam Petri Joannis Olivi. Moritur beata Agnes Boemiæ Regis filia Clarissa, necnon Agnes altera Salamantina. Multa referuntur pietatis monumenta, & extruuntur aliqua Minorum domicilia.

I. DUM ex Comitiis Argentinensibus Bonagratia Minister Generalis in Galliam veniret, juxta decretum in eisdem circa doctrinam Petri Joannis Olivi, uti superius narravimus, præcepit ut omnia ejus scripta quibuscumque tradita, ad se perferrentur. Collecta omnia subjecit Parisiis examini Fratrum Draconis Franciæ Ministri, Joannis Garau, Simonis de Lensio, Arlotti de Prato provinciæ Tusciæ, sacræ Theologiæ Magistrorum, necnon Richardi de Mediavilla, Ægidii de Bessa, & Joannis de Muro provinciæ Marchiæ Parisiensium Baccalaureorum. Illi, cunctis mature perpensis, propositiones quasdam tamquam periculosas, alias tamquam male sonantes concorditer reprobarunt; censuramque a se latam sigillis septem munierunt. Scriptura hac (quæ litteræ septem sigillorum vocabatur a Fratribus) accepta, perrexit Primicerius Avenionem, ubi plures habebat auctor sequaces, eos ab erroribus, si quos ex scriptis hauserant, revocaturus. Dum his intenderet, supervenit Petrus Joannes, nulla petita aut obtenta Ministri Generalis, aut Provincialis licentia, ut e remoto loco in quo habitabat, Avenionem veniret. Commotus Minister ad ejus inopinatum adventum, voluit redarguere severe ejus præsumptionem, convocavitque ad Capitulum Fratres omnes, ipso Petro Joanne ita expetente, in quorum conspectu, habita venia Bonagratiæ, ita peroravit, assumpto themate: *Spiritu oris sui interficiet impium*, ut omnes obstupuerint, neque ullus ausus sit ei contradicere, illo partim excusante suos errores propter humani ingenii imbecillitatem, partim adversariorum conatus explicante, & ardorem in se persequendo demonstrante. Placatus tamdem ei Generalis culpam remisit, atque ut cautius in posterum scriberet, admonuit; quæ vero eousque minus sane scripserat, humiliter revocaret. Dum ulterius in his procederet infirmatus lethaliter, commendavit socio fratri

Anno 1282. n. 2. Marian. lib. 3. cap. 6. Rodul. fol. 184

Examinatur doctrina Petri Joan. Olivi.

Isa. 11. 4.

Ægrotat Minister Generalis ad mortem.

Gerardo de Prato, ut juxta sanctionem Argentinensem ferius in his ageret, & Petrus Joannes ad palinodiam a Magistris Parisiensibus condemnatorum compelleretur. Attendentibus vero Fratribus ad rerum eventus, & expectantibus quid de Ministro fieret, non processerunt ultra, donec post aliquot menses expirante anno sequenti, uti tunc dicemus, causam hanc reassumpserunt. Facile, uti erat vir humilis, Petrus Joannes consensit in Patrum voluntatem, atque ad eorumdem persuasionem cecinit hanc palinodiam: *Ego frater Petrus Joannes consentio in verba Magistrorum nostrorum, quæ continentur in litteris sigillorum septem, qui Patres ad præceptum venerabilis Patris fratris Bonagratiæ tunc Generalis Ministri requisiti per obedientiam responderunt: & credo ipsos habuisse sanum intellectum, & secundum sanum sensum, quem credo illos habuisse in verbis illis, ea accepto, & recipio, & quidquid illis contrarium dixi, vel scripsi, vel docui, revoco omnino.* Substitit hic pro illo tempore illa controversia, sed iterum revixit, quod suo narrabimus loco.

Moritur beata Agnes Boema.

Georgius Barthold.

Pontanus in Boemia pia. lib. 4.

Impense colit paupertatem.

II. Obiit hoc anno die VI. mensis Martii, eadem hora, qua Christus expiravit, beata Agnes Boema, Regia Virgo Clarissa, de qua nos sæpius sub annis superioribus. Impensum ejus studium colendæ paupertatis alias commendavimus, de qua ita scribit auctor Boemiæ piæ: *Cum moneretur a Cardinale Joanne Legato Gregorii X. ut sibi de propriis quid servaret pro necessitatibus contingentibus, respondit, se omnia reliquisse seculo, tamen Ecclesiis unam partem, alteram Sororibus, tertiam donavit infirmis. Indigenti pro Sororibus quadam feria sexta panem Deus mirabiliter subministravit, sicut & alia vice fundulos, alias ipsa multum jejunio, & carnis macerationi dedita, flagellisque, item indumentis asperioribus, & precibus frequentioribus, quam solebant Sorores. Filiam fratris Regis a morte precibus suis revocavit, quæ tamen tædio vitæ mundanæ paulatim rediit, unde vocata fuit. Hinc passionem Christi mire meditata & venerata est, & communionem sacram seorsim accepit, visitavit infirmas Sorores, necessaria subministravit. Primislao contra Rodulphum Cæsarem obtinuit precibus victoriam. Vidit & divinitus Angelos, & thuris flammam circum Brigittam sanctæ Claræ Ordinis, cum vellet emori, & in Christo dormire.*

Dubia quæ occurrunt in præterita narratione.

III. Quis ille Joannes Cardinalis Gregorii X. Legatus, de quo hic scribit auctor, prorsus nescierim: licet enim tres fuerint sub illo Pontifice hujus nominis Cardinales Joannes Franciogia de Abbatisvilla Burgundus Ordinis Cisterciensis, qui in Concilio Lugdunensi obiit, & Joannes Caetanus Ursinus Romanus ab Innocentio IV. creati, atque Joannes Pettus Juliani Ulissypponensis ab ipso Gregorio factus anno MCCLXXIII. tamen ex his neminem lego apud Boemos Legatione perfunctum. Quod item de victoria a Primislao Ottogaro contra Rodulphum Cæsarem obtenta narrat; inde mihi magis dubium est, quod præterquam alii Scriptores referant a Rodulpho victum, neque aliquando victorem, ipse mihi auctor, recensens seriem, & gesta Regum Boemorum, victoriam dicat miraculosam de Bela Hungariæ Rege, non de Rodulpho Cæsare obtinuisse, imo subjungat Rodulphum, & Provincias multas, & vitam ei in bello eripuisse: *Belam*, inquit, *Hungariæ Regem ob violationem fœderis, & irruptionem expugnat, ubi sexdecim millia hostium interfecta esse narrantur, paulo videlicet minor numerus, quam universus fuit Ottogari exercitus. Huic tam insperatæ & insigni victoriæ pro argumento miraculum adjicitur, tunc cum acerrime præliaretur, visam*

Pontan. cit. lib. 2. Vide Bonfin. dec. 2. lib. 8. an. 1260. Æneam Silvium in hist. Boe. c. 27. Dubravius lib. 16. & 17.

Aqui-

Aquilam nive candidiorem, quæ supra vexillum Divo Wenceslao consecratum, in cujus nomine Lætum Pæana Boemi cecinerunt (quale ad hoc tempus ante pugnam canere assolent) placide volitabat, sensimque per incrementa alas extendebat, donec totum Boemorum exercitum amplecteretur; quasi illum protegens, ne ei ab hostibus male Christianis noceri posset. Ipse tamen Rex sine ulla ostentorum commemoratione, in Epistola, quam ad Urbanum Romanum Pontificem de hac victoria dedit, simpliciter vereque Deo Optimo Maximo acceptam illam retulit. Et quibusdam interpositis: *Rodulphus*, inquit, *Regi Ottogaro propter inobedientiam multas Provincias detraxit, & in die sancti Rufi per suos debellatores vitam.* Quare quod de obtenta ait victoria precibus Agnetis, referendum dixerim ad illam habitam de Bela Rege Hungariæ; nisi fortassis aliquo levi prælio fuderit prius Ottogarus Rodulphum, postea a Rodulpho victus & penitus deletus.

IV. Porro pientissima Agnes vitæ finem posuit die supra numerato cum magna claritate, suavissimo odore, & omnium lacrymis, atque in templo Pragensi beatæ Mariæ Virginis, in quo frequens orabat, sepulta est, præclara circa infirmos, & mortuos exhibens miracula. Propter ejus famam per Germaniam divulgatam quamplurimæ Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum filiæ Monasteriis, & sanctæ Claræ Instituto se tradiderunt. Carolus IV. Romanorum Imperator, & Boemiæ Rex, propter ingens acceptum a sanctissima fœmina beneficium, quippe quæ bis eum a mortis faucibus liberaverit, apud Romanum Pontificem agebat de eadem inter cœlites connumeranda, eamdemque curam moriens commendavit Winceslao filio, qui multis Regni curis ad alia distractus, rem ad exitum non potuit perducere. Eo tempore quo sanctissima Virgo decessit, exorta est tanta penuria, & sæva pestilentia in Boemia, ut tertiam partem Boemorum penitus absumpserit.

Beata Agnes claret miraculis, *Marian. lib. 1. cap. 9. Rodul. fol. 136.*

V. Alia item Agnes hoc eodem anno obiit Salmanticæ in Hispania, idem Clarissarum institutum professa, cujus pietatem, vel ex hoc ejus Epitaphio licet colligere: *Anno Domini* MCCLXXXIII. *mense Julii in festo sanctorum Processi, & Martiniani quædam religiosa fœmina nomine Agnes mortem perdidit, & vitam invenit. Hæc religiosa nobilis Agnes dicebatur, quæ Agnum Christum in omnibus sequebatur: Unde Agnes Agnum sequitur, & in bonis operibus ejus filia invenitur. Fuit enim hæc religiosa in oratione fervida, in vigiliis sedula, & in servitio devota, ab omnibus dilecta, & omnibus cara.*

Obiit beata Agnes Salmanticina. *Gonza. in Prov. S. Jacobi mon. 1.*

VI. Pretiosam esse in conspectu Domini mortem Sanctorum ejus, demonstrant obitus quorumdam piorum Fratrum Parisiensium hujus temporis. Novitius Frater ad mortem languens factus est in extasi, statimque clamavit: *me miserum ut quid natus sum?* paulo post; *saltem juste ponderate; adjungite quidquam meritorum Christi, & Dominicæ passionis*; tertio, *bene se habet*. Fratres qui aderant, dum languidulus in se rediit, interrogarunt, quid sibi vellent illa verba prolata? Declaravit ille dicens: sibi visum se vocari ad judicium, atque in statera appensa bona opera & mala; hæc vero propter crebra verba otiosa, & inanes risus illis præponderasse; *propterea*, inquit, *primum emisi verbum*; *At recordatus valoris meritorum Christi rogavi, ut ex his quidquam meis qualibuscumque adjungeretur operibus: deinde de his additis evici, & sententiam reportavi favorabilem, atque hinc tertiæ vocis occasio*. Tiro alius ibidem morti propinquus, accepta cœlesti visione, conspexit ingentem scalam, cœlorum summum attingentem, atque per hanc sibi visus ascendere,

Marian. l. 5. cap. 4. Chron. antiq. Valor meritorũ Christi. Infirmarii pietas remuneratur.

repulsus est ab ingressu, donec infirmarius, qui ei serviebat, vir pius & humilis, erga infirmos valde officiosus, introeuntem præiret. Ad se reversus visionem narravit lecto adstanti, qui gratias agens Deo, statim cœpit languere, & post paucos dies placide obdormivit in Domino, quem statim sequutus est adolescentulus.

Quam pium, & necessarium pro defunctis orare.

VII. In eodem Conventu decessit frater Angelicus, ita dictus ex Angelica conversatione. Debebant singuli ex constitutione Sodalitii, & præsertim illius Cœnobii sua offerre suffragia pro refrigerio defuncti, sed qui Presbyteri erant, ter oportebat pro eodem sacrificare. Inter hos erat actu regens vir bonus, qui tantam conceperat de homine opinionem, ut suffragio nullo indigere existimaret; & proinde neglexit sacra offerre. At meditanti post paucos dies apparuit mortuus rogans, ut sui misereretur: *Quid*, inquit, *Frater carissime, est quo indigeas? Tuis*, respondit, *precibus & sacrificiis; acerbas namque patior pœnas in purgatorio, a quibus jam liberarer, si tuæ illæ Missæ non defuissent; quare obnixius oraverim, ut quantocyus his sacris me illis subtrahas tormentis. Itane*, ait Magister, *dure tecum actum, quem nos ob manifestam pietatem judicavimus esse in loco refrigerii & quietis? Ah! me miserum*, dixit defunctus, *nemo mortalium intelligit, quam rigorosum subeunt judicium, qui ex corporibus abeunt; stricte punit Deus errores, neque beatorum sedes ulli licet ingredi, nisi pure defæcato, & perfecte purgato*. Præstitit statim Magister cum lacrymis, quod bona fide prius neglexit, neque pro defunctis offerre, quæ debebat, amplius omisit.

Strictum Dei judicium.

VIII. Per illud tempus Clericus secularis, relicto annuo censu opimo, Religionem hanc ingressus, paulo post morti propinquus, visus est expirasse. Sed repente veluti a morte resurgens, ut potuit ad pedes illius, cujus consilio mundo valedixit, se prostravit plurimas reddens gratias, quod sibi causa fuerit salutis æternæ, quam se proxime consecuturum dicebat, eoque plures gradus gloriæ, quo majora pro Christo in mundo reliquit, juxta illud Evangelicum: *Qui reliquerit domum, aut fratres, aut agros propter nomen meum, centuplam accipiet, & vitam æternam possidebit*; neque ad aliud remissam in corpus animam, quæ vere jam erat separata, quam ut hæc Fratribus innotescerent, & tanti beneficii auctori grates debitas exsolveret.

Mundum relinquentes Deus remunerat.

Matth. 19. 19.

IX. Alio loco languens ex fluxu sanguinis alter ex Fratribus, attenuatis viribus, & crescentibus doloribus, petivit animæ suæ ut moreretur. Apparens ei Angelus Domini dixit, propterea inflicta hæc mala, ut peccatis satisfieret; illi autem optionem dari, ut integro illo anno patiatur, vel per diem unum crucietur ignibus purgatoriis. Optavit ille hoc secundum, breve tempus potius conferens diuturno, quam tolerabiles pœnas rigidissimis tormentis. Monitus ab Angelo, sacra quæque mortis præludia præmisit, & paulo post expirans ad locum pœnarum descendit, inter quas dum per unam dumtaxat horam cruciaretur, ex intolerabili acerbitate dolorum ultra annum se retentum in flammis querebatur. Cui cum fideliter astrueret Angelus, neque unam adhuc elapsam horam, atque adhuc in Monasterio corpus jacere insepultum, statim rogavit, ut pactum rescindi liceret, atque in corpore annum, imo & plures, si oporteret, in pœnis transigere, quam diem unum pati tormenta gehennæ. Exauditus est misericorditer, & redeunte anima, subito erectum in pedes corpus, sed ex tremente spiritu tremulum, narravitque, qui prius obierat, quos ab obitu brevi illo tempore passus est crucia-

Quam acerba tormenta purgatorii.

ciatus, optime secum agi testificans, si propter multorum annorum dolores minimos unius diei purgatorios liceat evadere.

X. Defuncto in die Jovis majoris hebdomadæ quodam Fratre, Monasterii Præses inter sacra solemnia illius diei oravit cum lacrymis, ut virtute suæ sacratissimæ Passionis, & sacrosanctæ Eucharistiæ illo die institutæ, Christus Dominus vellet misereri consodalis emortui, atque ejus animam simul cum reliquis Fratrum Minorum, quæ cruciabantur purgandæ, ex superabundanti gratia in cœlum transferre. Ita ex divina miseratione factum sequenti die narravit vir pius, cui Frater defunctus apparuit, rogans eum ut Guardiano diceret, quod *laqueus contritus est, & nos liberati sumus, sed non omnes*. Cum ille objiceret se hæc non intelligere, spiritus respondit, ea sufficere verba Guardiano, *qui ex præcedentis diei oratione a se facta intelliget*, inquit, *hæc a me verba prolata*. Sacrificium missæ quam prosit defunctis.

XI. Guido II. filius Arthuri II. Britannorum Ducis, hoc anno construxit Minoribus prope mœnia urbis Guingampiensis inferioris Britanniæ, in parochia & prioratu sancti Salvatoris diœcesis Trecorensis amplissimum domicilium. Requiescunt ibi multi Britannorum Duces, inter quos Carolus Blesensis ob plura merita, vitæ sanctimoniam, & austeritatem colitur ut sanctus, & relatus creditur in numerum Sanctorum ab Urbano VI. Id confirmat delegata commissio fratri Rodulpho Procuratori ejusdem Conventus Guingampiensis, & Romam iter impetraturus ab Urbano V. præfati Ducis canonizationem. Ejusdem etiam Urbani extat bulla data XVI. Kalend. Septembris Pontificatus anno VII. qua affirmat, se vehementer sollicitatum a Proceribus cum secularibus tum Ecclesiasticis, maxime vero a Carolo VI. Francorum Rege (quod item testantur litteræ ipsius commendatitiæ prænominato Rodulpho concessæ) quatenus vellet præfatum Carolum Sanctis adscribere. Commisit etiam Urbanus Episcopo Bajocensi, & Abbatibus majoris Monasterii, juxta Turones, & sancti Albini diœcesis Andegavensis, ut de ejus vita, & miraculis Apostolica inquirerent auctoritate. Adjunxit his Gregorius XI. Urbani successor Archiepiscopum Rothomagensem. Multi sunt Scriptores, qui suis testimoniis confirmant opinionem de canonizato Carolo, nec tamen opinionem excedit; neque omnino constat, an ad ipsam Apotheosim sit perventum, quantumvis illa canonizationis præludia præmiserint Pontifices. Alius tamen Brito vere canonizatus, sanctus Ivo qui in hac Ecclesia suscepit habitum tertii Ordinis, ut in actis canonizationis ejusdem commemoratur aperte. Henricus Ducis Britanniæ filius ædem hanc multis exornavit reliquiis Sanctorum anno MCCCLXXXVIII. quas ea donavit conditione, ut nequaquam alienari possent absque licentia Sereniss. Principis Mariæ, Hierusalem & Siciliæ Reginæ suæ sororis, Joannis Comitis de Ponteuurre fratris, & sua vel hæredum suorum. Conv. Guingampien. *Gonzag. in Prov. Turon. Con. 20.* Beatus Carolus Blesensis. *Vide Guagun. l. 9. Polyd. Verg. lib. 9. histor. Angl. Æmilium in Philipp. VI. Bellesorest. in Cosmograph.*

XII. In Aquitania, & oppido Mirandæ alterum Cœnobium hoc anno ædificari curavit eisdem Minoritis Bernardus Asteriacensium Comes, sed anno MDLXXVII. hæretici curarunt illud comburi. Hujus loci incolæ fuerunt fratres Dominicus Beraldus, & Joannes Gozerius, quorum iste dum in civitate Faverensi quadragesimali tempore, ille vero in urbe Tarraubia per Adventum, sacras ad populum conciones haberent, martyrii palmam obtinuerunt. In oppido Gualdi Nuceriæ in Umbria prius habitabant Fratres in quodam Oratorio sanctæ Mariæ de Misericordia, eisdem concesso a Domino Bartholomæo Priore Canonicæ Nuceriæ, cum assen- Conv. Mirandæ. *Gonzag. in Prov. Aquitan. recent. Conv. 9.* Conv. Gualdi. *Rodul. fol. 254.*

assensu Domini Joannis Episcopi Nucerini, solvente tamen fratre Accursio Guardiano Canonicis libras tercentum. Ait Rodulphus concessionem hanc hoc anno factam Indict. vi. die viii. mensis Augusti; sed addit tunc fuisse sedem vacantem, quod me suspicari facit errorem in numerorum notis irrepsisse. Rogatus Notarius Ser Philippus Colmarius. Theseus Rodulphus civis Perusinus reliquit collem Mintium prope oppidum cuidam fratri Joanni de partibus Galliæ, eoque vita functo, Fratribus sancti Francisci de Gualdo pro eorum usu perpetuo & habitatione. Spectat ad Provinciam sancti Francisci, & Custodiam Eugubinam Patrum Conventualium. „ Fertur, socios sancti Francisci obtinuisse primum „ eremitorium sub anno MCCXIX. & invocatione sanctorum Stephani, & „ Laurentii, in quadam valle ad rupis radices, in eoque sanctum Fran„ ciscum aliquot diebus anno MCCXXIV. moram traxisse, translato por„ ro oppido Gualdi ad alium locum, translatus est & Conventus anno „ MCCXLI. locum & situm concedente Oddone Equite Gualdensi. Titu„ lum accepit Ecclesia sancti Francisci, in eoque jacet præter alios bea„ tus Majus Gualdensis.

[Margin: ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. — Jacobill. de Sanctis Gualden.]

XIII. Hoc anno xv. Kalend. Augusti procurante civium Senatu, & concedente Martino Pontifice, concessum fuit Clarissis Monasterium Alensbachæ, alias Halsbachæ (quæ civitas est superioris Germaniæ prope Keyserſperg) in quo ab origine ejusdem habitaverunt Moniales Ordinis sancti Benedicti, quarum levitate & prodigalitate, dum ab Ordinis regulæque suæ rigore declinassent, & bona Monasterii ex integro dilapidassent, tamdem traditum est Sororibus sanctæ Claræ, quæ antea in oppido Kunshaim juxta Ecclesiam parochialem asseruntur moram traxisse, prout inibi adhuc Ordinum tam Minorum, quam sanctæ Claræ imagines parietibus depictæ testantur. Prima igitur die ingressus ad dictum Monasterium XL. personæ nobiles & honestæ seculum relinquentes, Ordinem sanctæ Claræ assumpserunt, & in præsentia Dominorum Terræ, & Primatum utriusque sexus innumerabili multitudine, de circumadjacentibus civitatibus, oppidis, & villis, terrisque cum maxima solemnitate habitum Ordinis assumentes, Monasterium intraverunt, in quo, & in sancta Regula viventes, valde profecerunt. Transivit hoc Monasterium a Patribus Conventualibus ad Observantes Provinciæ Argentinæ sub Concilii Basileensis celebratione, ex Patrum ibidem congregatorum decreto ad ipsarum Sororum instantem petitionem. In Ecclesia jacet beatus Pater Joannes Contingerus prophetico spiritu afflatus, & miraculorum gloria insignis, de quo beatus Joannes Capistranensis pientissimo Jacobo Badensium Marchioni se roganti, ut Badam concederet, hujusmodi reddidit testimonium; haberet se excusatum, quod gravioribus implicaretur negotiis, contentusque esset præsentia Patris Joannis Contingeri, cum is se multo sanctior esset, & religiosior.

[Margin: Monast. Alensbachense. — Chron. MS. Saxon. Gonzag. in Prov. Argent. Monast. 6. — B. Joan. Contingerus.]

XIV. Commisit hoc anno Pontifex Episcopo Tiburtino, & Guardiano Fratrum Minorum Conventus Aracœlitani reformationem quorumdam abusuum, qui grassabantur in Ecclesia sanctæ Mariæ Rotundæ in Urbe: *Ad audientiam*. iv. Idus Aprilis; & Episcopo Castellano scripsit, ut defenderet Fratres Provinciæ sancti Francisci a quibusdam molestatoribus, & privilegiorum suorum contradictoribus: *Inundant malitia*. x. Kal. Augusti. Auctoritatem etiam dedit Ministris Generalibus, & Provincialibus Syndicos constituendi, qui nomine Ecclesiæ Fratribus legata reciperent, & in eorumdem usum converterent: *Exultantes*

in Domino. XV. Kalend. Februarii hujus anni, licet fuerit secundus Pontificius.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. SUis Apostolicis litteris Summus Pontifex Viterbienses urgebat, ut fratrem Augustinum Inquisitorem hæreticæ pravitatis adjuvarent: *Inter alias &c.* v. Kal. Martii: Guardiano de Urbe executorialem remisit: *Ad audientiam &c.* IV. Idus Aprilis: & fratri Deoterlevi de Perusio commissionem imposuit: *Dudum in potestate &c.* secundo nonas Februarii. Præter autem hæc pauca Pontificia, commemorabimus fratrem Ceslaum Ministrum Provinciæ Boemiæ, & Poloniæ secunda provincialia Comitia tenuisse Znoimæ in festo Pentecostes: quo etiam tempore beata Agnes Boema Pragæ deposito pondere terræ, properavit in Cœlum, in Templo Pragensi beatæ Mariæ Virginis die VI. Martii sepulta, de qua Rodulphus, & ex eo Waddingus scripsit. Hanc post quæ sequebatur æmula Beatrix Flisca, Thomæ II. Sabaud. relicta filia Theodosii Flisci, Comitis Palatini, & Lavaniæ, necnon neptis Innocentii IV. sororque Adriani VI. Summorum Pontificum, pietatis operibus maxime intenta, in Castro Baugeti conmorabatur, & avitam pietatem erga pauperes in pectore fovens, & opere exercens, præsertim erga Minoritas Chamberiaci Monasterii, quibus magnifice liberalis dignoscebatur, etiam memoranda venit.

Apostolicæ litteræ pro Inquisit.

Indiculus ex Archiv. SS. Apost.

Ex Vatic.

Comitia capitularia.

Rodul. fol. 136.

Agnes Boema obit.

Wad. ad hunc ann. n. 4.

Beatrix uxor Thomæ II. Sabaud. &c.

Guicen. Tom. 1. cap. 14. in vita Thom. II.

ARGUMENTUM.

Moritur frater Bonagratia Minister Generalis, cui substituitur frater Guillelmus de Falgario Vicarius. In Oriente patiuntur plurimi pro Christo Minoritæ, & in Lombardia alii duo. Refertur vita & mors beatæ Margaritæ Columnensis. Obit Rogerius Baccon. Capitur Carolus Claudus pater sancti Ludovici Episcopi Tolosatis. Sacramentorum virtus in quibusdam Minoritis miraculose probatur. Varia construuntur Monasteria.

I. OBIIT hoc anno, magna sui opinione & desiderio relictis, Ordinis Primicerius Bonagratia in urbe Avenionensi, ubi superiori anno diximus ægrotasse. In ejus obitu majorem Cœnobii campanam nullo trahente personuisse refertur ab antiquis nostrarum rerum Scriptoribus, neque id omnino mirabile, quippe secundum nomen suum, ita & laudem obtinuisse optimi viri & Deo grati, iidem boni scribunt auctores. Nonnullis litigiosum visum esse, scribit Rodulphus, quod quavis de causa lites moveret; at paucas in universo quinquennio vel sexennio, quo Ordinem rexit, invenio hominis lites, præter illam unicam, quam dixi contra Petrum Joannem Olivi, ejusque sectatores. Ne vero Religio fluctuaret absque rectore, factus est Ordinis Vicarius Generalis, uti alias diximus, frater Guillelmus de Falgario Tolosanus Provinciæ Aquitaniæ Minister, cujus prædecessor in Ministeriatu fuit Vitalis de Podio vir celebris & pius, qui obiit sub Generalatu fratris Bonagratiæ post celebrata Comitia provincialia in urbe Albiensi. Ad hujus

Obiit Minister generalis frater Bonagratia.

An. 1283. n. 1. Chron. 24. Gener. Marian. lib. 3. cap. 6.

Rodul. fol. 184.

Fr. Guillelmus de Falgario Vicarius generalis.

An. 1278. n. 31.

hujus Ministri Generalis tempus deduxit frater Bernardus de Bessa suam, quam de rebus Ordinis Minorum contexuit, historiam.

In Asiam & Armeniam amandati Fratres.

II. Miserat frater Bonagratia plurimos Fratres ad partes Aquilonares, in Asiam & Armeniam fidem Catholicam disseminaturos. Impigre fecerunt, & magno incremento Fidem, suumque Sodalitium dilatarunt; at non ubique eadem facilitate: nam multis in partibus afflicti, angustiati, in periculis semper, in carceribus sæpius vescebantur pane doloris, & aqua tribulationis, donec ipsam vitam pro Domino, cujus causam agebant, summo gaudio obtulerunt. Princeps quidam Tartarus, nomine Tangodomor germanus frater Abaghæ Regis Tartarorum in Asia majori, seu in Taurisio, quem superius diximus, suos Nuncios misisse ad Concilium Lugdunense sub Gregorio X. occiso ante biennium fratre prædicto, rejecta fide Christianorum, quam simul cum baptismo in juventute susceperat, assumpto Christiano nomine Nicolai; hoc anno dilatato dominio, simul cum nomine pietatem exuit, perfidiam amplexus Sarracenorum, & nomen Mahometi. Duobus quibus supervixit annis crudeliter persecutus est Christianos, præsertim eorumdem Magistros, Clericos & Religiosos, quos variis tormentis affecit. Ex Minoribus quidam frater Antonius gloriosum subiit martyrium in Salamastro Persidis, qui suam prædixit mortem, & multis coruscavit miraculis. Passi sunt etiam in illis partibus frater Aldobrandinus de Ammonatis, seu de Infangatis Florentinus; quidam frater Conradus, & frater Voisellus, necnon alii duo, unus senex & alter adolescens, quorum capita decoriarunt Sarraceni, varios addentes cruciatus. In Ormetia, juxta montes Caspios, hoc eodem anno occubuerunt frater Conradus Saxo, & frater Stephanus Hungarus, dum contra adulteratos ritus Græcorum prædicarent, & schismaticorum ab unione & obedientia Romanæ Ecclesiæ recessum condemnarent; nam cum publicis institutis disputationibus causam suam firmis rationibus tueri non valerent schismatici, gladio animadvertendum judicarunt in suæ perfidiæ hostes: erumpentes itaque ex insidiis Fratres alio pergentes, ut die sequenti festivo prædicarent, crudeliter adoriuntur, vulnerant & ferali modo discerpunt; quorum animas celerrimo volatu in Cœlum abiisse pia quædam fœmina in visione conspexit. Miseratus tandem Dominus afflictionis populi sui, & placatus Martyrum sacrificio, Mahometum, seu Tangodomorum prædictum, permisit post biennium occidi a nepote suo Argone, filio Regis Abaghæ Chami, Christiano (ut quidam scribunt) & Christianorum amico, qui statim præcepit refici eorum Ecclesias a patruo destructas, & destrui Sarracenorum templa ab eodem constructa, necnon exulare Mahometanos ab universo suo dominio, qua ratione Christianis factus est in pace locus iste, seu universum Argonis dominium.

Marian. cit. Sanut. de secret. crucis lib. 3. p. 13. cap. 8. Tom. 4. an. 1274. num. 6.

Plures Minoritæ martyrio afficiuntur. Fr. Antonius in Salamastro. Fr. Aldobrandinus, & alii.

Gonzag. in Prov. Saxon. S. Crucis. F. Conradus Saxo, & Fr. Stephanus Hungarus.

Occiso patruo nepos regnat inter Tartaros Argo Christianorum amicus.

III. Circa hoc tempus passi sunt etiam in Lombardia in loco, qui Umbraida Guercii dicitur, frater Petrus de Arcanano cum socio fratre Catalano. Causam martyrii referunt Rodulphus, Gonzaga, & Ludovicus a Paramo, quod strenue in tractu Mediolanensi Inquisitoris officium frater Petrus perageret, & hæreticos quosque perpetuo infectaretur ardore, in illorum incideritt insidias, nec tamen induci potuerit, ut eorum nomina ex libris inquisitionis expungeret, ipsum simul cum socio crudeliter interfecerunt. Translata sunt illorum corpora Valentiam Viennensem, non Hispanicam, ut aliqui ex errore scripserunt.

Fr. Petrus, & Fr. Catalanus martyres. Rodul. fol. 126. & 287. Gonzag. 1. p. in Catal. Beatorum. Parama l. 1. tit. 2. c. 30.

Pe-

Petrum Inquisitorem fuisse Mediolani ab anno MCCLII. usque ad annum MCCLVIII. & sanctum & strenuum fuisse operarium scribit Paramus citatus.

IV. Penultimo hujus anni die, III. Kalendas Januarias obiit nobilissima & sanctissima virgo Romana Margarita Columnensis, familiæ inter Romanos illustrissimæ, & primariæ generosa propago. Parentibus orbata vixit sub Fratrum disciplina, Jacobi præsertim junioris, cujus pietas magna, & in sororem ingens amoris affectus. Varia erant Fratrum studia circa vitæ statum sorori præfigendum, natu major, & qui eam domi tenebat, heroi nobili urbis Proconsuli eam tradere conjugem decrevit, neque quidquam jam defuit gravi & serio præmisso tractatui nisi puellæ voluntas, quam illa constantissime denegavit, dicens potiores se velle inire nuptias, cum sponso numquam morituro. Fratrum alter Jacobus nihil tam cupiebat, quam sororem, virginem castam exhibere Christo. Quare e studio Bononiensi regressus carnis delicias omnino fugiendas, castitatem vero summo studio conservandam, qua potuit orationis efficacia monstravit. Alto reposuit corde salutaria fratris monita, & constanter restitit contrariis persuasionibus, minas & dura patienter ferens verba illorum, qui nuptias detrectantem persequebantur. Harum molestias, ut æquiori ferre posset animo, quotidie orabat: cui beata Virgo Maria dormienti in lucidissimo apparuit curru, dicens: *Exaudita est oratio tua: esto constans, me semper habebis auxiliatricem.* Ad visionem hanc totaliter immutata est indicibili consolatione repleta, neque per biduum quidquam cibi admisit, neque deinceps res mundanas audire, videre, sentire poterat absque nausea & fastidio. Sordescunt sane terrena iis, qui cœlestia delibant. Nihil hæc nisi Deum, & quæ Dei erant, postquam gustavit, & vidit quam suavis est Dominus, cogitabat, divinis meditationibus, crebris vigiliis, & continuis abstinentiis sollicite insistens, expolire & dolare cupiens terream corporis molem, ut purgata omni fœce, divinas consolationes digne susciperet, & cœlesti amori sponsi zelotis semet adaptet. Ita mentem excitavit visio illa Dei Genitricis, ut dum vixit, semper illa noctis hora somnum deponeret, extra lectulum per noctem quæreret, quem ex animo diligebat, crebra suspiria, ferventes emittens orationes, donec audito sacro, & elapso jam toto tempore antemeridiano evocabatur ab ancillis, quasi a gravi somno, vel ut pio more psalleret, vel modicum quid sumeret refectionis. Cubabat humi super nudam mattam, seu stoream; ut vero pia fictione eluderet ancillas, mollem & nobilem, quem pro dignitate sternebant lectum, incompositum reddebat, ut in eo videretur jacuisse. Lacrymarum fundebat rivulos, cursim decurrentes in terram, quibus vestes, & pavimentum, ultra quam facile credi possit, irrigabantur. Altaris sacrificio devotissime adstabat, deposito amictorio seu pallio, quod ante sacrificium consummatum non resumebat, quare ob tantam exhibitam rei omnium sacratissimæ reverentiam, meruit videre super salutarem hostiam candidissimam columbam.

B. Margarita Columnensis.

Anonym. in vita MS. Rodul. fol. 140. Marian. in append. lib. 1. Gallon. de Virg. Romanis.

Non vult nubere.

Apparens B. Virgo suadet virginitatem conservare.

Totam se Deo consecrat.

Continua in oratione.

Cubat humi.

Abunde lacrymatur.

Sacrosanctâ Eucharistiam digne veneratur.

V. Novas addere vires tenellæ Virgini voluit Dei Genitrix Maria, secundo eidem apparens, successivisque gradibus claritatem vultus ostendens. Advenientem summa excepit lætitia Margarita, illa apposite canens verba: *Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol?* Novosque deinde, apparitione facta, concepit ignes, atque adhuc majores, dum tertio eamdem invisit Virgo Maria,

Apparet ei secundo B. Virgo.

Cant. 6. 9.

Item tertio. Maria, & larga benedictione sacravit. Cogitavit itaque non esse amplius hærendum inter consanguineos, sed exeundum potius de cognatione sua, & de domo fratris sui, & ascendendum in solitarias ædes Montis Exit e domo fraterna. Prænestini, cum duabus ancillis, quæ tantæ magistræ sectabantur virtutes. Animose tamdem ita fecit, valedicens seniori fratri valde reluctanti, in illis ædibus, tamquam columba gemebunda in nidulo commoratura, donec frater Jacobus commodiorem locum pararet, vel Monasterium extrueret. Frater ejus videt eam efferri usque ad cœlos. Aberat tunc Jacobus frater, vidit tamen die sanctæ Margaritæ, dum in quodam Minorum Cœnobio pro sorore preces effunderet, sacrum solemne fieri curaret, & cum Fratribus reficeretur, efferri inter Angelorum choros Margaritam ad summum usque cœlorum. Quid ex visione judicaret, an transitum ex hoc mundo sororis, vel divinum quidpiam, quod circa eamdem fiebat, penitus nescivit, donec paulo post acceptis litteris, intellexit vere transiisse ex hoc mundo ad Patrem, & ab egressu a domo fraterna cœlorum iter incepisse. Illa vero dum alti montis jugum hilari gressu superaret, obviam Ecclesiam ingressa, inter missarum solemnia recitari audivit illud Evangelicum: *Qui* Joan. 8. 29. *misit me Pater, non reliquit me solum*; & tamquam sibi hæc dicerentur, repleta gaudio, firmiter credidit Dei sibi non defuturum auxilium. Novæ vitæ primordia. Fortiter igitur Dei aggreditur servitutem, diebus singulis hebdomadæ præter Dominicam, & diem Jovis, quibus tamen parcissime vescebatur, stricte jejunans, feria sexta panem dumtaxat admittens & aquam. Singularitatem omnem vitabat, in publicis actibus, & in aliena mensa, quando ad eam oportebat accedere, omnibus conformis. Atque hac utique ratione ex religiosa parcimonia majores carpebat fructus, dum sollicitius quotidianum jejunium ab humanis laudibus abscondebat. In secreto orationis latibulo jugiter hærebat, neque ab ipsis domesticis se permittebat videri, nisi quando capiendi cibi, vel alia quævis urgebat necessitas. Sermones permisceri nullos volebat, nisi quos ad Dei, vel ad beatæ Virginis Mariæ laudes conducere videbat; & tacere magis volebat quam loqui, illud repetens Propheticum: *Bonum esse præstolari* Thren. 3. 26. *cum silentio salutare Dei*.

VI. Nondiu stetit in monte quin vestem etiam mutarit externam; Habitum sibi induit S. Claræ. Capillos tondet. depositis namque pretiosis quibusque indumentis, ad carnem cilicium, asperius quam ante portavit, & super humilem tunicam rudem habitum sanctæ Claræ nodoso fune præcinxit. Ipsa sibi flavos præscidit capillos genibus flexis ante imaginem beatæ Virginis Mariæ, præmisso hymno: *Ave maris stella*, & ad illam stropham: *Monstra te esse matrem*, comas quas prius diligenter curabat, abscidit, & in sacrificium prius oblatas, mox projecit in sterquilinium. Non sine cœlesti instinctu habitum assumpsit; visus est namque sanctus Franciscus in concione assumpto the- Matth. 16. 24. mate: *Si quis vult venire post me, tollat crucem suam, & sequatur me*, Apparet ei sanctus Franciscus, & crucem porrigit rubeam. Christi sequelam in illo habitu sibi persuasisse; & rubeam mox crucem postulanti porrexisse, quam illa non in humero, sed in pectore reposuit, ut præsentem haberet semper memoriam Crucifixi. Crux autem ita pectori adhæsit, ut carnem penetrarit; quasi velit ad ipsa cordis penetralia, ubi jugis erat Crucis memoria, pervenire. De cetero vitam æmulabatur sancti Francisci, & ejus discipulæ Claræ, vere mundo crucifixa; nec diffidebat in opere, quæ sancto conformabatur in habitu. Male habuit consanguineos hujusmodi mutatio, dum expectabant viro collocandam, atque ex ejus matrimonio magnum accessurum domui Columnensi

ex

ex illustri affinitate splendorem. Quare secum constituit quidam ex patruelibus illuc ire, quo illa secessit, atque inde, vel invitam in aulam fraternam reducere. At nocte sequenti horribili visione, & dira comminatione, ne Margaritam offenderet, conterritus, plus omnibus deinceps ejus probavit institutum.

VII. Christus Dominus tenellæ sponsæ animum quibusdam favoribus ad majora excitabat, & præludia offerebat amoris; semel enim orantem liliorum serto coronavit: alias pretioso subarravit annulo, qui carnem penetrans ad ipsa ossa pertigerat, excrescente mox desuper carne, relicto tamen annuli vestigio. In die sancti Joannis Baptistæ, dum pauperes plurimos ob sancti Præcursoris affectum magna caritate reficeret, meruit inter hos ipsum Divum, necnon Christum Dominum sub tecto in peregrinorum specie recipere. Dotem a Fratribus acceptam pauperibus erogavit, famelicis victum, nudis vestitum, peregrinis hospitium administrans, & languentibus, atque egenis necessaria quæque propria manu suppeditans. Ægrotabat aliquando Præneste Jacobus frater quem illa ultra omnes diligebat mortales, & assiduo fovebat obsequio; at dum audit in Monasterio Fratrum Minorum arcis Zagaroli aliquot milliaribus distantis media æstate omnes præter solos Guardianum & Lectorem ægrotare, neque esse, qui præter illos duos infirmis ministraret, aut eleemosynas colligeret, magno caritatis ardore voluit seipsam vincere, & carnis defæcare affectum, præponendo spiritualium Fratrum obsequium germani fratris servituti. Quare dulci alloquio, & piis adductis rationibus impetrata venia illic serviendi, ubi major erat necessitas, & meriti majoris occasio, abiit pedes cum ancillis, portans secum varia pharmaca, & quæcumque judicabat infirmis opportuna. Admirati sunt Fratres ad tantam caritatis perfectionem, quibus illa continuo inservivit, donec omnes ferme convaluerunt, infirmis & sanis, quæ necessaria erant quotidie subministrans. Dum vero Præneste rediit, obviam habuit pauperculam, fœda lepra respersam, quam incolæ castri Poli a se abegerunt: & recordata Margarita illius, qui propter nos tamquam leprosus reputatus est: *cujus non erat aspectus, neque decor vultus*, secum eam adduxit, eu ravit ulcera, propriis manibus saniem abstersit, medicamen adhibuit, in eodem disco & poculo cum eadem manducans & bibens, donec melius habitam donata veste, & necessariis expensis in hierocomium Campaniæ transmisit.

Crux intimum penetrat pectus.

Christus eam sibi subarrat annulo.

Eum cum Joanne Baptista recipit hospitio.

Facultates erogat pauperibus: Ægrotum fratrē relinquit, ut infirmis inserviat Minoritis.

Curam agit pauperculæ leprosæ.

Isai. 53. 2.

VIII. Magno ardebat desiderio sub clausura & disciplina regulari vivendi simul cum quibusdam puellis, quæ illi adhæserunt tantæ virtutis sectatrices; expectabatque quotidie, germanos fratres sibi extructuros Monasterium. Sed dum spes nimium differebatur, obtinuit a Bonagratia Ministro Generali patentes litteras, ut in Parthenone Assisiate, simul eum suis discipulis posset admitti. Dum vero se parat itineri, prolixa correpta infirmitate, non potuit pium suum desiderium adimplere. Abiit deinde ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Voltoilla sacratissimæ Virginis apparitione, & multis miraculis percelebrem, ut prope eamdem sibi domum ædificaret regularem. Sed inhumane & rustice satis erga piam Virginem se gessit patronus Ecclesiæ, omnem negans aditum, & multas inferens molestias, ut quantocius recederet. Romam etiam cum fratre suo Jacobo Cardinale abiit Apostolorum limina visitatura, ubi dum percepit, sanctam vixisse fœminam sub habitu sanctæ Claræ, Deo in propriis ædibus perfectissime servientem Aldrudem nomine, eam invisit, &

Cupit vivere sub clausura.

Pia fœmina Aldrudis.

cum eadem per aliquotum tempus remansit, illi humillime serviens, & virtutes admirans. Intensius post hæc meditanti Christi passionem, ejusque cruciatus in semetipsa volenti experiri, apparuit coram in lecto positus Rex quidam infirmus. Hunc dum illa agnoscere, & pedes cupit palpare, impingit digitis in loca clavorum, per quæ Christum esse recognoscens, sic animo doluit, ac si cor medium ipsis clavis esset transfixum; neque per triduum corpus movere, nec in alterutram partem vertere potuit, tamquam si telo terræ esset affixum. Supervenit etiam subito in latere dextro ulcus, quod cutem rupit & carnem, multam emittens saniem & sanguinem. Dolores hos illa summa tulit patientia usque ad vitæ terminum, nihil remittens austeritatis, sed in oratione proficiens experimento probans, quod eo promptior est spiritus, quo debilior est caro. Quando acriores erant dolorum aculei, tunc alacrius illa Jobi verba repetebat: *Qui fecit, ipse perficiat, & dolorem addens mihi non parcat*; & ad Sorores, vel discipulas versa dicebat: *Rogate Dominum ne ægritudinem hanc a me tollat, aut dolores imminuat, sed orate, ut hic secet hic urat, ut in æterna vita non confundat.*

Apparet ei Christus infirmus.

Patientia in infirmitate.

IX. Septem annos in duro hoc vitæ genere transegit, sed integrum triennium in perpetuo languore. Remansit in extenuato & emortuo corpusculo solus spiritus vivus; quo proponebat secum magna peragere & præstantiora præstare semper obsequia. Aliunde tædebat vitam hanc vivere mortalem, & incolatum prolongari terrenum, cupiebatque dissolvi, & esse cum Christo. Tandem edocta suæ migrationis diem duplici febre cœpit pejus habere, gratiasque reddidit Domino, quod dignatus sit eam ita misericorditer visitare; mox ad discipulas ait: *Ego jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat*. Per quinque dies ante Domini Natale, in multa fuit afflictione & tribulatione, sed mira æquanimitate omnia portavit. Demum ne quid mali deesset, tentator hostis advenit; sed dum in Virgine non inveniret quidpiam, intolerabilem reliquit in cubiculo fœtorem, qui per nulla odoramenta, neque per aromata, aut pretiosos quosque suffitus potuit extingui. In nocte vero Nativitatis ingentem accepit consolationem, visis Domino Jesu, & sacratissima ejus Genitrice. Delato ad eamdem sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, dum sonum tintinnabuli præeuntis audiret, prosiliens e lecto absque ullo adminiculo, quæ prius omnibus viribus destituta, nec se vertere poterat in lecto, nudis genibus in terra flexis excepit Salvatorem; ad cujus conspectum cum lacrymis hæc verba profudit: *Ave salvator mundi*; *Ave redemptio nostra*; *Ave sancta caro Christi, quæ pro me in Cruce es perpessa. Adoro te panem sanctum vitæ æternæ, & calicem salutis perpetuæ*. Accepto deinde sacro Viatico, petiit statim sibi ferri Extremæ unctionis Sacramentum, quod summa percepit reverentia. Appropinquante vero transitus hora, accepta e manibus fratris sui Jacobi sanctissima Cruce, ad contemptum rerum terrenarum discipulas hortata est; deinde ad Christum crucifixum conversa, inquit: *Gratias tibi ago Domine, quia secundum meum desiderium corpus attenuare, & consumere voluisti, ut liberiorem tibi redderem spiritum: nunc autem Domine, ne respicias ad humilitatem meam; sed memento nostri Domine in beneplacito populi tui, visita nos in salutari tuo*. Et paulo post subjungens, ait: *Credo quod redemptor meus vivit, & in novissimo die videbo Deum salvatorem meum; & in carne mea videbo eum, & oculi isti conspecturi sunt eum.* Mox crucem amplexa magno affectu, inquit. *In manus tuas Domine commendo*

Triennio languet.

Videt ante mortem Christum & ejus genitricem.

Devote recipit sacramenta.

mendo spiritum meum. Post hæc jussit candelas accendi, & sanctissimæ Trinitati in specie visibili advenienti obviam procedere, statimque prosiliens e lecto, summa cum reverentia genibus flexis in adorantis modum sub auroræ crepusculo migravit ad Dominum, nullis in ea apparentibus mortis indiciis; nam recto corpore genuflexa, erectis in cœlum & apertis oculis, cum omnium stupore remansit. Obiit sanctissime.

X. Diem quo sacra hæc virguncula ex hoc mundo transivit, consentiunt omnes vitæ scriptores fuisse Decembris trigesimum; circa annum vero non omnino cohærent. Quo anno. Petrus Rodulphus sextum ait supra millesimum ducentesimum, & octuagesimum: Marianus Florentinus, eumque sequutus Antonius Gallonius non hunc determinate statuunt, sed circa hunc obiisse describunt. Hunc ipsum, quem nos assignamus, præfigendum ex eo deducimus aperte, quod anno sequenti discipulæ acceperint auctoritate Honorii IV. ab Hieronymo Cardinale Prænestino Minorita regulam Clarissarum & Abbatissam; deinde translatæ sunt in Monasterium sancti Silvestri Romam, Margarita jam defuncta, uti diploma Pontificium, quod ego ex Vaticano exscripsi, & originarium vidi in archivo prædicti Monasterii datum anno sequenti VIII. Kalendas Octobris habet expresse. Quare in eo decipitur Marianus, quod asserat, Clarissarum Institutum professam, eique traditam regulam a Jacobo fratre Cardinale Prænestino, cum non nisi a Nicolao IV. Minorita post aliquot annos ex Diacono Cardinali Archipresbyter factus fuerit sanctæ Mariæ majoris, neque aliquando fuerit Episcopus Prænestinus.

XI. Delato vero funere ad Ecclesiam sancti Petri, & sacrum faciente fratre Nicolao de Canino Ordinis Minorum Eremi Civitellæ incola, viro utique sancto, adstabat sacrificanti anima beatæ Virginis ipso sacerdote conspiciente, donec consummata hostia recta gloriose ascendit in cœlum. Apparet quibusdam post mortem. Similiter apparuit Jacobo Cardinali germano fratri, pro eadem defunctorum officium recitanti, simul cum aliis quinque Virginibus Agnete, Cæcilia, Agatha, Lucia, & Catarina; neque abscessere donec totum complevit officium. Frater Bartholomæus de Gallicano vir religiosus, ac timens Deum, dum Assisii in vigilia, & Ecclesia sanctæ Claræ meditabundus secum cogitaret quale thema deberet assumere pro sequentis diei prædicatione, supra se raptus vidit magnam virginum turbam in vestimentis albis, stellis scintillantibus internicantes, coronis aureis, & margaritis variis capita redimitas. Inter has Margaritam hanc conspexit in agmine Clarissarum fulgentissime radiantem prope Claram, sed pone gradientem, cui inter cetera dixit: ipsa sui transitus hora, propter eam Deum liberasse ipsius patrem a pœnis purgatorii. Alia multa voluit Dominus gloriæ ejus indicia adhibere, & sanctitatem miraculis plurimis comprobare. Aridis & claudis gressum, ulceratis & hydropicis sanitatem, aliisque diversis infirmitatibus oppressis desideratam sospitatem ejus meritis Dominus concessit, quorum nomina, & miraculorum qualitatem serius & largius refert citatus Gallonius. Plurima patravit miracula. Dum ejus corpus a discipulis Romam ferretur, & prope Ecclesiam sancti Silvestri accederent, omnes campanæ nullo trahente personuerunt; quo commotus miraculo universus Populus Romanus ad sanctum corpus videndum, & tractandum confluxit. In ejus translatione miraculose personant campanæ. Vitam Illustrissimæ hujus Virginis scripserunt Anonymus quidam Minorita ejus familiaris, quam MS. apud se servant Sanctimoniales prædicti Monasterii, Marianus Florentinus ad appendicem primi libri sui fasciculi chronicorum idiomate Latino, sed Qui ejus vitam scripserunt.

& Ita-

Italico ſcripſerat antea inter vitas præclaras Clariſſarum. Petrus Rodulphus utroque etiam idiomate eamdem exaravit. Latiſſime omnium Antonius Gallonius Presbyter Congregationis Oratorii inter vitas Virginum Romanarum.

Obit Rogerius Baccon.

Gordon. ad hunc annum.

Pitſ. de ſcriptor. Angliæ ad ann. 1284.

Gonz. Conv. Pariſien.

Tom. 4. an. 1266. n. 13.

Anno 1278. n. 26

XII. Obiit etiam hoc anno in civitate Oxonii Rogerius Baccon, regnante tunc in Anglia Edwardo I. Semel & iterum de hoc homine egimus ſuperius, & tribulationes quas paſſus eſt, retulimus; an ſub his, vel ab his liberatus, vita perfunctus ſit, haud referunt Auctores.

Frater Joannes Stamfordius Archiepiſcopus Dublinienſis.

Pitſ. cit. ad hunc annum.

Annales Hiberniæ apud Camdenum.

XIII. Hoc anno creatum fratrem Joannem Stamfordium Minoritam Archiepiſcopum Dublinienſem referunt monumenta provinciæ Hiberniæ mihi tranſmiſſa. Succeſſit hic fratri Joanni de Derlingtona Ordinis Prædicatorum a Nicolao III. anno II. ſui Pontificatus, cujus diplomatis apud me tranſumptum eſt, ad illam dignitatem aſſumpto, & vita perfuncto hoc anno Londini, teſte Pitſeo. Factus eſt Stamfordius hic Juſtitiarius Hiberniæ poſt mortem Stephani Fulbornii Archiepiſcopi Tuamenſis, de quo nos ſtatim; & cum Civitas Burdegalenſis cum adjacente terra Vaſconiæ occuparetur a miniſtris Regis Galliæ anno MCCXCIV. miſſus eſt hic Joannes, cum aliis magnatibus a Rege Angliæ, ut agerent cum Cæſare de reſtituendis, quæ Gallus eripuit. Accepto reſponſo in Tordran, reverſus Archiepiſcopus in Angliam, vitæ finem poſuit die ſancti Leodegarii: cujus oſſa tranſlata ſunt Dublinium, & in Eccleſia ſancti Patritii ſepulta X. Kalendas Martii anni ſequentis. Habentur hæc in Annalibus Hiberniæ ad calcem Britanniæ Camdenianæ, ſecundæ impreſſionis, excuſis; in quibus etiam fit mentio Stephani, aliis Roberti, Fulbornii, quem monumenta Minorum ejuſdem regni ſuo vindicant inſtituto, jure ne an injuria, neſcierim, licet in eam potius abeam ſententiam, regularem non fuiſſe; habeo enim monumentum tranſlationis ejuſdem ad ſedem Tuamenſem, in quibus nulla regularis Inſtituti, ut in talibus fieri ſolet, habetur memoria. Fuit hic Epiſcopus Waterfordienſis, ter Juſtitiarius Hiberniæ, ſubſtitutus Roberto de Ufford, eo munere fungenti, dum abiret, vel evocaretur ſemel & iterum in Angliam, ſub cujus prima inſtitutione mutata eſt in Hibernia moneta. Dum tertio hæc obiret munia, ad Archiepiſcopatum Tuamenſem promotus obiit anno MCCLXXXVII. ſive VIII.

Stephanus Fulbornius Archiepiſcop. Tuamen. an fuerit Minorita.

Frat. Leonardus Epiſc. Tricaticenſis.

XIV. Archiepiſcopus Acherontinus, ſeu Materanus, diſcordantibus valde electoribus, & in eumdem Archiepiſcopum ſuum Metropolitanum compromittentibus, elegit hoc anno in Epiſcopum Tricaricenſem in Regno Neapolitano fratrem Leonardum Minoritam Provinciæ Januenſis Gerardi Blanci Cardinalis Sabinenſis Legati Sedis Apoſtolicæ in regno Siciliæ Pœnitentiarium, & a conſiliis. Dum autem difficilis erat recurſus ad ſuum Provincialem pro obtinenda licentia, ut collatam ſibi dignitatem poſſet admittere (præceperunt enim alias Pontifices, ne quiſquam ex Minoribus, aut Prædicatoribus auderet ad Pontificias infulas, quantumvis electi & rogati, aſcendere, niſi prius ſui conſentirent Prælati) indulſit Pontifex prædicto Cardinali, ut hujuſmodi licentiam ei poſſet impertiri: *Ex parte tua*. Nonis Junii.

Carolus Andegavenſis perdit regnum Siciliæ.

Zurita l. 4. c. 17. & ſeqq.

Æmil. in Philip. III.

XV. Perdiderat jam regnum Siciliæ Carolus Andegavenſis, cæſis omnibus Francis in veſperis Siculis an. MCCLXXXII. die penultimo Martii, Petro Aragonio Rege eodem etiam anno, penultimo item die Auguſti prædictum Regnum cum inſtructa claſſe invadente. Iniquo Marte ſæpius pugnavit Carolus, ut perdita recuperaret; quare ſingulari certa-

mi-

mini totius rei discrimen committere voluit: sed cum neque hoc ex voto succederet, & cogendo militi in Gallia incumberet, Carolus II. cognomento Claudus ejus filius contra patris abeuntis præceptum, & Legati Apostolici supra nominati consilium, hoc anno die XXIII. Junii adoritur classem Siculam, præfecto Rogerio de Lauria suæ ætatis peritissimo, sub oculis, & in ipso litiore Neapolitanis insultantem. Dum autem fugam simulantem insequitur Carolus, conversis rostris triremes Siculæ, de quarum numero non constat inter auctores, tanto impetu eum adoriuntur, ut triremium, & militum numero superiorem vicerint, & in suam potestatem redegerint cum lectissimis quibusque heroibus Italis & Gallis, qui nobili, sed cœco animo Principem Regni gubernatorem, hostium injurias propatulas non ferentem, ad bellum sunt sequuti. Suo malo probavit majorum monita non esse spernenda, neque iram absque viribus, & prudentia prodesse, sed potius obesse; atque, ut ait Martinus Polonus, vel ejus continuator, nobiles Galli, qui eum temere ad pugnam sequuti sunt, experientia viderunt, quod non fuit ludus in undis, dum captivi in Siciliam primum, deinde in Aragoniam cum Carolo adducuntur. Hæc pluseulis verbis præmonenda duxi, ut clarius causam suo loco aperiam cur sanctus Ludovicus Minorita datus est obses Hispanis.

Pazzl. dec. 1. lib. 9. c. 1. Ciacon. in Mart. IV.

Capitur Carolus Claudus ejus filius.

Mart. Polon. in Mart. IV.

XVI. Quanta sit virtus Baptismi, &: *quam felix Sacramentum aquæ nostræ, qua ablutis delictis pristinæ cæcitatis, in vitam æternam liberamur*: duobus hic opportune comprobabimus argumentis, quæ rerum eventus sub hoc tempore in Minorum ministrarunt Sodalitio. In provincia Tusciæ adolescens quidam hujus Instituti probatæ vitæ, & regularis disciplinæ studiosissimus, unum idque magnum patiebatur malum, quod dum Christi corpus elevabatur in sacrificio minime illud posset cominus aspicere. Re collata cum probis viris, scrutati sunt undique mysteriosi mali originem, sed frustra, donec senior & peritior in eludendis dæmonis artibus interrogavit cujas esset? & an sacro baptismate fuerit intinctus? ex oris Africanis se esse, respondit, & licet parentes habuerit Christianos, se nescire an licuerit inter Sarracenos intingi? Superiores inito consilio, ad cautelam, juxta formam canonicam sacro abluerunt lavacro, quo accepto, protinus ablatum velamentum ab oculis ejus, & vidit clare, quod ante non poterat, augustissimum Sacramentum. Janua Sacramentorum est baptismus; nulli est Christus ad vitam sub pane, quem prius non sanctificavit spiritus in aqua: *numquam sine aqua Christus*.

Tertul. l. de bapt. c. 1.

Non baptizatus non potuit recte aspicere Eucharistiam.

C. de quibus de baptismo cũ itaque de consec. d. 4. & c. Placuit ibid.

Tertul. c. 9.

XVII. In eadem Provincia Frater alter utique probus, in ceteris obsequiosus, recitando officio divino, & orationi dominicæ omnino erat ineptus, quippe alias expeditæ linguæ, oraturus impeditam experiebatur. Missum ad Ministrum generalem, ut reatum si quem haberet occultum, explicaret, benigne excepit, & pie benedixit consodalis quidam sanctus in obvio Cœnobio. Occultam benedictionis vim, qui fidelibus non erat adscriptus sufferre non valens, tamquam amens volutabatur in terra, & colliso sæpius ad parietem capite, copiosum sanguinem emisit. Interrogatus tamdem ab eodem pio viro ubi natus? & an baptizatus? respondit, pudica fœmina, sed irreligioso thoro natum, statim ab utero expositum, dubiumque superesse an nutricii sacris aquis intinxerint. Decretum est inter Fratres ut baptizaretur, dure tamen & difficile ad mysteriosum fontem potuit accedere. Ut mysteriosæ ablutionis be-

Alius hujusmodi non poterat recitare divinum officium.

beneficium accepit, statim solutum est vinculum linguæ ejus, & perfecte deinceps io precibus horariis Deum benedixit. Non hoc prorsus incredibile: *Si* etenim *Spiritus Dei in aurigæ modum a principio super aquas ferebatur, & nascentem mundum in figura baptismi parturiebat: si* etiam *primis aquis præceptum est animas proferre, ne mirum sit in baptismo, si aquæ sanare, & animare noverunt.*

Hiero. lib. adver. Vigil. Gen. 1. 20. Tertul. c. 3.

XVIII. Eucharistiæ potentiam adversus malignos spiritus aliud exemplum, superioribus coævum ita demonstrat. In civitate Senarum adolescentulus in tirocinii limine magistro in arcana confessione aperuit, aliquot ante ingressum meosibus se cum diabolo pepigisse, & per chirographum proprio sanguine, & maou scriptum, sui potestatem fecisse, dummodo sub sua haberet mulierem, quam effuse dilexit. Rogavit pro discipulo magister, & sæpius salvificum obtulit sacrificium, donec, summa Dei misericordia sub sacris speciebus contenti, dum salutarem adoraret hostiam, quod Satanæ credidit, chirographum recepit. Profecto libertati asserit augustissimum Sacramentum, io quo liberator ipse teoetur; nec audet dæmon suum dicere servum, quem hujus Sacramenti sincerum conspicit veneratorem.

Sacramentum Eucharistiæ liberat a dæmonis potestate.

XIX. Pœnitentiam etiam sauciæ animæ salutarem esse medelam hic eventus ostendit. Invidebat quidam alteri divitias & potentiam, ortaque rixa exarsit perpetuo odio, & iniquo desiderio æmulum e suo gradu dejiciendi. Viam omnem tentavit, superos inferosque convocavit, ut unde nocere posset, aperirent. Malis struendis præsentiores Diaboli, qui impio hominis voto adfuerunt, neque tamen sine mercede: ea fuit, ut dæmonum servum deinceps se diceret, idque impresso in brachio stigmate, seu charactere, perpetuo profiteretur. Miser confeoit, deinde Domioum suum veoeraturus præcipuum ex dæmonibus unum, quotidie ad secretum quoddam accedebat latibulum, a quo divitiarum reportabat incrementum, ita ut jam posset cum inimico cootendere. Venit illuc quidam ex Minoritis prædicaturus, qui dum de virtute, & efficacia pœniteutiæ diserte dissereret, nullumque esse peccati genus, quod per illam non possit deleri; mancipium illud diaboli, corde compunctum, Dei gratia cœpit pœnitere. Detecta lacrymabunde conscientia Prædicatori, qui plene remissionis donum concessit, & fiduciam impressit, amplius ostendit ei brachium stigmate signatum, quod oisi deleretur, se in illo versaturum dixit tiaore, dominium aliquale dæmoni superesse. Exemplis Sanctorum Patrum, & aliis similibus eventibus, quos sacræ oarraot historiæ perrexit Prædicator hominem confortare, abiitque cum eo ad locum solitæ apparitionis, ubi flexis genibus cum socio sub gemitu profundo, & lacrymis multis Dominum rogabat, ut deleto charactere, misello pœnitenti plenæ remissionis spem certam tribueret. Dum ita orarent, magno turbine, & procellarum tempestate obvia quæque concutiens, & arbores radicitus evellens dæmon accessit, dire quereos sibi proscriptum & signatum servum ereptum. Magna constaotia homo scelus suum confessus, abjurata priori apostasia, vidit manifeste characterem ex brachio deleri, & interna se sensit consolatione repleri. Mirum est saoe quo livoris ardor homines compellit, ut nihil in se oon admittaot, dum cœcam vindictam ex hoste reporteot: *Plusquam miseri certe sunt, quos lucra alienæ felicitatis exagitant, & iracundia impia æmulatione concepta occultis cordis jaculis inquietat. Bene istos sua tela puniunt, ut videatur mihi ipsa invidia aliquid habere discretionis, cum auctoris sui cor*

Aliam liberat Sacramentum Pœnitentiæ.

Valer. homil. 13. post med. habetur in Biblioth. vet. Pat.

cor repercutit, & male conscium pectus cruento jugiter livore consumit.

XX. Qui sequuntur Conventus, hoc anno Fratribus donati, quos Patres adhuc retinent Conventuales. In Provincia & Custodia Bononiæ, locus Argellatæ constructus a Domino Bonincontro, & Guillelmo de Vastavillanis, assignatis etiam quibusdam agris, & libris octuaginta quinque monetæ Bononiensis. Locus Austriæ in provincia sancti Antonii, & custodia Foro-Julii, quem Raymundus Turrianus Episcopus Comensis die IX. Decembris inchoavit, Marco de Malatravensi Patavino Præfecto Custodiæ Paduanæ, coram dicto Domino Raymundo comparente, & petente locum hunc ædificari, rogato Joanne de Lupico Notario publico. Partem loci collabentis restituit Magister Bonaventura Vivarucius, homo rerum gerendarum prudens, ad Marsionem amnem, qui tanta aquarum copia fluit, quantam requirunt decem molæ pulsu perpetuo agitandæ; amnis non sine suavi murmure saliens aqua crystallina ad fundum usque perspicua, tructas producit, & marsiones, sic dictos a nomine fluminis. Obiit ille Venetiis a secretis Provinciæ anno MDLXXXIV. Locus Bitonti in Provincia sancti Nicolai, & Custodia Barolitana (urbs est in Apulia Peucetia a mari Adriatico, vel Jonio P. M. VII. dissita, nobilis & frequens, Cornelio Musso Episcopo Bitontino diserto, eruditoque concionatore Minorita celebrior) quem Carolus Andegavensis Fratribus concessit; prius vocabatur sanctus Petrus de Castello. „ His „ adde Conventum Deidoni hoc anno, teste Dempstero ex suo Scotico chronico a Devorgilla Alani de Galweja fundatum, & alterum Stokolniæ in Svecia a Magno Ladelos Rege constructum, cui etiam tribuunt originem Cœnobii Arborgiæ, & Lincopiæ in Gothia.

Conv. Argellatæ. — Rodul. fol. 267. — Conv. Austriæ. — Idem fol. 272. — Con. Bitonti. — Idem fol. 278. — ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. — Dempster. in appar. lib. 1. — Conv. Deidoni. — Conv. Svetiæ.

XXI. Sub hoc tempore ex magno Pontificis in Ordinem Clarissarum affectu, ait Marianus, ab eo constructa duo Monasteria, in Monte-Lucido, vel Monte-Lucius prope Perusium unum, juxta Tudertum alterum: sed altius petenda est origo Perusini, quod a Gregorio IX. alias diximus ædificatum, ab hoc Pontifice Martino fortassis fuit completum, vel in meliorem formam redactum. Tudertinum vero quod a monte sancto cognominatur, ab eo credimus extructum, in quo habitarunt Sanctimoniales usque ad tempus Innocentii VIII. sub quo anno MCCCCLXXXVIII. translatæ sunt in urbem, dato earum domicilio Fratribus regularis Observantiæ Provinciæ sancti Francisci.

Marian. l. 3. cap. 4. — Tom. 1. an. 1218. n. 13. — Gonzag. in Prov. Fran. Conv. 6. — Conv. Tuderti.

XXII. Ex vita beatæ Margaritæ Columnensis superius descripta constat, Minores habitaculum, seu eremitorium habuisse ad oppidum Civitellæ: quod tamen sub hospitii nomine dicit Gonzaga concessum Fratribus Conventualibus a Calixto III. sub Pio II. anno MCCCCLVIII. (Gonzaga habet errorem in notis, & pro quinquagesimo trigesimum) Pontificatus anno I. translatum est ad Patres Observantes, qui oppidanorum adjuti munificentia, hospitiolum in commodum satis commutarunt Conventum. Duo habent ibidem capita sancti Francisci, uti est traditio, Sociorum, quæ magna habent in veneratione tum Fratres, tum universi oppidani.

Anno hoc n. 4. — Conv. Civitellæ. — Idem in Prov. Rom. Con. 14.

XXIII. In Bavaria ad Monachium urbem Bojariorum Principum sedem, habitaculum aliud obtinuerunt Sorores aliquot, quæ ex Sefflingensi Monasterio, de quo nos alias egimus, hoc anno in urbem illam venerunt una de Chunzelsau, alia de Saltperg, duæ Sentlingerin, Patriciæ Monacenses. Extruxerat frater Castinus vir pius, ex illis, quos cum fratre Cæsario Spirensi in Germaniam destinasse diximus sanctum Fran-

Monaster. Monachii. — Chron. MSS. Saxon. Metropol. Salisburgen. — Gonzag. in Prov. Argent. Monast. 1.

Tom. 2. an. 1221. n. 5. cifcum, unus, prope facellum D. Jacobi in Anger a Monacenfibus fibi conceffum humilem ædem, in qua per aliquot annos cum confodalibus fat commode habitavit. Ludovicus vero Bavarorum Dux advenis virginibus providere volens; Fratrum eis Cœnobium conceffit, & Fratribus aliud, juxta proprium caftrum, five munitionem fumptuofius elegantiufque conftruxit; & infra quinquennium abfolvit, uti nos fub anno MCCLXXXIX. repetemus. Reformatum eft fub Alberto utriufque Bavariæ Duce Friderici III. genero, juffu Sixti IV. an. MCCCCLXXXI. in profefto undecim millium Virginum, adductis ex Norimberga Sororibus aliquot de Obfervantia. Ex hoc Parthenone quatuor religiofas Sorores fe tranftuliffe fcribit Gonzaga, dum toti Ordini præeffet, ad Conventum Viennæ ab Elifabetha olim Franciæ Regina conftructum, ut juniores Virgines religiofis moribus, ritibufque imbuerent. Religiofiffimum profecto Monafterium optimas creavit fanctæ Claræ difcipulas, & laudabiles aliarum inftructrices; de quo illud habet præclarum teftimonium Metropolis Salisburgenfis: *Habet*, inquit, *hoc Monafterium devotiffimas ac piiffimas Moniales, Regulam fancti Francifci orando, cantando, ac jejunando ftricte fervantes. Claufæ intra cancellos Monafterii nullorum neque virorum, neque mulierum confpectum admittentes, imo neque parentum, aut conjunctorum, exceptis perfonis Principum. Redditus habent fatis amplos, cum tamen valde parce, ac tenuiter religionis ergo vivant. Hic facta eft Clariffa Agnes filia Ludovici Imperatoris.* (Metrop. Salisb. p. 187.)

XXIV. Sacrum bellum in Petrum Aragonium hoc anno decrevit Pontifex, ejufque prædicandi munus inter alios Provincialibus Prædicatorum, & Minorum in Sardinia, Galliis, Corfica, & aliis Provinciis injunxit II. Non. Junii. Perufinos interdicto fubjacentes, & cenfuris innodatos ob graves, & multiplices exceffus per eos perpetratos, & continuatos contra Fulginates, quorum Chronica Martiniana meminerunt, voluit Pontifex dum refipifcerent a malis, & contumaciam deponerent abfolvi a G. Corinthienfi Archiepifcopo, mox a fratre Deotaleve de Perufio Minorita: *Dudum in poteftatem*. II. Non. Februarii. (Reg. Vatic. epift. 22.) (Chron. Mart. fub Mart. IV.)

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Indicul. ex copia „ I. Summus Pontifex cum noffet Fratres a variis, & diverfis pluri-
„ bus affigi moleftiis, & ab illis liberari cupiens, ut liberius,
Lit. Apoft. pro Ordine. „ majorique fpiritus quiete Deo famulari valerent, in eorum favorem
„ diploma dedit: *Inundant malitia &c.* Kalend. Martii: Cardinali Spi-
Ex Oder. n. 4. 33. & 35. „ nolæ pro Terræ fanctæ negotio fcripfit: *Quod Ecclefiæ &c.* Eduardo
„ pariter Angliæ Regi de eadem re: *Exultat in Domino &c.* VII. Kalen.
Bonagrat. moritur. „ Junii: & eidem aliud pro Crucefignatis breve direxit: *Venientes ad*
„ *nos &c.* VII. Kal. Junii. Bonagratia vero Minifter Generalis Avenione
„ obiit, & factus eft Vicarius Generalis Ordinis frater Guillelmus de
Guillel. fit Vicar. Gener. „ Falgario Tolofanus, Provinciæ Aquitaniæ Minifter, ut Annalifta re-
„ fert; ad quem lectorem remittimus, properantes ad annum fequen-
„ tem.

A R-

ARGUMENTUM.

Moritur Martinus Pontifex miraculis clarus, cui succedit Honorius IV. Moriuntur etiam Reges tres Christiani Gallus, Aragonius, & Neapolitanus. Celebrantur Mediolani comitia generalia, & creatur Minister Generalis Arlottus a Prato. Fiunt ex Minoritis Episcopi, & instituitur in Sardicensi insula sanctæ Inquisitionis officium. Pœnitentiæ virtus variis comprobatur miraculis, & Minoritis construuntur domicilia.

I. PERUSII hoc anno Martinus IV. lenta febri sensim vexatus, obiit IV. Kalend. Aprilis, in quem incidit feria IV. post festum Resurrectionis Dominicæ, hora sexta noctis, postquam rexerat Ecclesiam annis IV. mense uno, diebus septem. Vir fuit optimus & integer, Ecclesiasticæ auctoritatis acerrimus propugnator, prudentia & experientia longa rerum agendarum haud modice instructus, in ædificando magnificus, ad pietatis opera pronus, & in egenos misericors, quos in dies in maxima annonæ penuria pane albo pascebat; & cum nobiles infortuniis, aut calamitate depressos videbat, secretum præstabat subsidium. Amabat valde viros pios & religiosos, præsertim Minores, quorum habitum ante mortem postulavit, & in eodem sepeliri voluit, corpusque suum transferri ad Ecclesiam sancti Francisci Assisiatem, relicto inter alios Jacobo Sabello Cardinale testamenti executore, qui dum ad Pontificatum evectus est sub nomine Honorii IV. etiam quoad hoc voluit ultimam sancti Pontificis voluntatem compleri, scriptis litteris ad Perusinos, quas nos sub anno dabimus sequenti. Viri optimi virtutem & sanctitatem voluit Deus manifestare miraculis; ad ejus enim feretrum & sepulcrum multi valetudinarii delati, cœci, surdi, claudi, & muti desideratam consecuti sunt sanitatem, prout refert Martinus Polonus, seu ejus continuator, testis, ut ipse ait, oculatus.

Moritur Martinus IV. — *Platina. Ciacon. Joan. Rioche in Mart. IV.* — *Ejus virtutes.* — *Sepelitur in habitu Franciscano* — *Multa patrat miracula.* — *Chron. Mart. cit.*

II. In ejus locum assumptus est post quatriduum Jacobus Sabellus Romanus Lucæ Sabelli, viri in Urbe primarii, filius, primus Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedin, vir admodum senex, valetudinarius, podagra & chiragra laborans, sed multis legationibus functus, prudentiæ, dexteritatis, & probitatis opinionem consecutus. Consecrationis insignia suscepit Romæ in Basilica sancti Petri XVII. Kalend. Maii per manus Gottifredi sancti Georgii in Velabro Diaconi Cardinalis, quo die primum sacrum celebravit magna cum solemnitate & devotione.

Creatur Honorius IV.

III. Præter Martinum Pontificem mortui sunt etiam hoc anno tres potentissimi Reges, Philippus Gallorum ex belli contra Aragonios suscepti continuo labore, & molestiis innumeris, nec non agitatione itineris in transitu Pyrenei saltus, lecticariorum humeris vectus pridie Nonas Octobris, obiit Perpiniani. Petrum Aragonium majora conantem, & arridentem fortunam urgere parantem, mors ad Villam Francam oppressit VI. Idus Novembris, integra adhuc ætate, annos natum quadraginta sex. Acceptum vulnus in Gerundensi pugna mortis causam dicit Joannes Villaneus, quem sequuntur alii: sed Scriptores Aragonii illæsum exæquataque utrinque cæde e bello discessisse, confirmant. Præcessit hos Carolus Rex Neapolitanus, Fogiæ, quod in Apulia oppidum est, VII. Idus Januarii, malorum tædio captique filii dolore confectus: vir indole

Moritur Philippus Rex Gallorum. — *Item Petrus Rex Aragoniæ.* — *Villan. l. 7. cap. 102. Zurita l. 4. c. 85. Joan. Maria. l. 14. cap. 9.*

Et Carolus Andegaven.

indole animi summus, sed peccato suorum, ut auctores tradunt, miser: maximis victoriis perdiu clarus, sed senior vim fortunæ malis expertus. Petri autem Aragonii conjux Constantia, Manfredi Siculi filia, & Friderici II. Imperatoris neptis, propter quam jure hæreditario sibi vendicabat maritus regnum Siciliæ, aliquot post ejus obitum annis sanctæ Claræ habitum assumpsit.

Capitulum 26. generale.

Marian. lib. 3. cap. 6. Marc. lib. 5. c. 1.

Arlottus de Prato undecimus Minister Generalis.

IV. Celebratum hoc anno vigesimum sextum Capitulum generale in civitate Mediolani, præsidente fratre Guillelmo de Falgario Vicario Generali, in quo electus est in undecimum Ministrum Generalem frater Arlottus de Prato Provinciæ Tusciæ, quantumvis absens. Durarunt hæc comitia per dies octodecim propter diversum modum sentiendi in ferendis suffragiis, contendentibus Patribus ultramontanis accrevisse suffragia Cismontanorum ultra æquum & justum; necnon propter opinionum dissidia de creandis Vicariis Generalibus, quibusdam revocandum, aliis confirmandum decretum postremi Capituli generalis circa eligendos hujusmodi Vicarios contendentibus. Hæc & alia hujusmodi, præsertim de ferendis vel non ferendis ab omnibus Custodibus suffragiis electoriis, controversa sunt in his comitiis, decisa tamen in iis, quæ celebrata sunt post triennium apud Montempessulanum; illud vero hi Capitulares ad persuasionem prædicti Guillelmi decreverunt, ut instituetur Vicarius Generalis, qui morientis Generalis Ministri vices suppleret; electusque est ad hoc munus obeundum ipse Guillelmus.

Vicarius Generalis Guillelmus de Falgario.

Vocatur in judicium Petrus Joannes Olivi.

V. Arlottus vero Minister, admisso sibi imposito munere per Nuncium denunciato, dum aliquoto tempore Parisiis hæreret, prosequi voluit prædecessoris examen & diligentiam, circa doctrinam fratris Petri Joannis Olivi comprimendam, quam plures imbibebant. Ipsum itaque auctorem ad se Lutetiam evocandum judicavit: sed ille coram positus humiliter se excusavit in multis, quæ sibi imponebantur, alia vero multis rationibus defendit; atque illud de eo fertur, quod cum Generalis per claustrum deambularet cum fratribus Richardo Mediavillano, & Joanne de Muro controversiæ Judicibus, & prætereuntem Petrum advocaret, juberetque ut coram edissereret, quid in controversiis & objectionibus sibi factis circa Divinæ essentiæ simplicitatem, & attributa tenendum judicaret, ille respondit tot rationibus & gravibus argumentis pro sua opinione adductis, ut Generalis subridens dixerit: *Hem ipsi hominem audistis, si libet respondete ei, & argumentorum nodos dissolvite*. Illi vero tacentes ad objecta, & verba generalia proferentes in pace recesserunt. Remansit itaque causa Petri indiscussa, dum examen in plures dies differebatur, supervenitque Generalis mors, uti anno referemus sequenti. Petrus Rodulphus confundit causam Petri Joannis cum controversia Capitularium, neque sane percipi potest, quid de hujus Capituli actis velit referre. Credibile est aliqua irrepsisse ex margine in textum, vel præpostere in narratione collocata.

An. 1286. n. 1. Rodul. fol. 139.

Initiatur Jacobus de Tundo.

VI. Hoc anno vel circiter Jacobus de Senis cognominatus de Tundo, dum studeret Bononiæ, Minoribus nomen dedit in Provincia Etruriæ. Evasit vir doctus & prudens, necnon Magister sacræ Theologiæ Parisiensis; factus deinde ob vitæ merita & regendi peritiam Minister Provinciæ Tusciæ, atque illius, quæ sancti Francisci cognominatur. Notabilia quæque sui Sodalitii acta sub compendio collegit a tempore sancti Francisci usque ad annum MCCCXXIX. (qua collectione nos in his Annalibus sæpius usi sumus) & paulo post diem obiit extremum.

VII. In

VII. In Regno Portugalliæ circa hunc annum sub Dionysio Rege in villa Scalabitana, vulgo *Santarem*, mulier quædam elusa, & valde vexata a dæmone in Crucifixi effigie sibi apparente, & persuadente, ut in vicino Tagi flumine se submergeret ad plenam consequendam peccatorum remissionem, & mox cœlestis regni beatitudinem, aquis se præfocare decrevit. Dum abire parat, accedit ad sancti Francisci ædem, & prostrata coram sancti Antonii altari, rogat ut quæ ad salutem sunt, impetret potenter inspirari. Mortis præmeditatæ dolore oppressa, & animo fatigata in somnum incidit, viditque sanctum Antonium salutaria quæque monentem, diabolica tentamenta fugantem, & demum illud adjicientem medicamentum, ut perpetuo ad collum portaret schedam quamdam, quam illa expergefacta a sancto apparitore apprehendit collo alligatam, his verbis inscriptis: *Ecce Crucem Domini, fugite partes adversæ, vicit Leo de tribu Juda, radix David: Alleluja, alleluja.* Virtutem cœlestis remedii subito sensit, depulsa omni tentatione, neque eam sensit amplius, donec miraculo audito Dionysius Rex, curavit sibi schedam afferri. Invasit mulierem prior tentatio, neque ullum adhiberi potuit remedium, nisi erepta membrana, vel ejus transumptum. Hoc dedit Rex reservato sibi autographo, quod honorifice inter præcipuas collocavit reliquias.

Anonym. auctor vita S. Antonii MS. cap. 42. Marc. 1. par. lib. 5. c. 35.
S. Antonius liberat fœminam a gravi tentatione.

VIII. Catalogus Episcoporum Tudertinorum apud Joannem Baptistam Possevinum Mantuanum habet, suffectum fuisse hoc anno fratri Bentivengæ de Bentivengis Cardinali, quem ad illum gradum ex Episcopo Tudertino diximus assumptum, ejusdem Cardinalis fratrem germanum Angelarium de Bentivenga, eumque sedisse annis septem. Fuisse etiam tunc Episcopum Nuscanum in Regno Neapolitano, Archiepiscopo Salernitano suffraganeum, fratrem Jacobum Minoritam Provinciæ Terræ laboris, contra quem suas querelas exposuerunt Minister, & illius Provinciæ incolæ, propterea quod acceptaverit absque eorum consensu hanc dignitatem, mihi probat diploma Honorii IV: *Significarunt nobis*, hoc anno datum III. Nonas Septembris.

Possev. de Episcopis Tudert.
Fr. Angelarius Episcopus Tudertinus.
Fr. Jacobus Episcopus Nuscanus.

IX. Hoc tempore plurimi hæretici fugientes ex partibus Italiæ, ut manus Inquisitorum ibidem deputatorum evaderent, transfretabant ad Insulam Sardiniam: quare ne ibidem essent immunes a supplicio, & ne Sardos inficerent, hoc anno Inquisitoribus Tusciæ Minoritis commisit Honorius Pontifex, ut in illa Insula Inquisitionis munus exercerent. Unde admiror, quanta fiducia afferat Ludovicus Paramus certum esse ante annum MCCCVII. Inquisitionis officium inibi constitui non potuisse; cum anno, inquit, MCCCVI. Fridericus Siciliæ Rex eam a Sarracenis occupatam expugnaverit. Etenim hoc a veritate longe abest; quippe Pisani dumtaxat & Genuenses Insulam in quatuor Provincias Arboream scilicet, Galluram, Calarim, & Turrim distinctam, & per quatuor Regulos, seu Potestates, aut Judices gubernatam sub hoc tempore, & multis post annis, possidebant, perpetuo tamen bello inter se de jure illius Insulæ decertantes. Neque Friderico Siculo, sed Jacobo fratri Aragonio Regi datum a Bonifacio VIII. jus illam Insulam Ecclesiæ nomine invadendi, & injustis turbulentisque possessoribus eripiendi, ut optime contra Platinam, & Blondum, qui fortassis Paramum in erroris partem traxerunt, probat Hieronymus Zurita, confirmavitque justa ejusdem Jacobi Regni invasio sub anno MCCCXXIII. quo Insulam tamquam Ecclesiæ feudatarius sibi subjugavit. Contra Parami assertum de occupata

Instituitur S. Inquisitionis officium in Sardinia.
Param. de orig. S. Inquis. lib. 2. tit. 2. c. 12.
Quinam tunc possidebant Insulam.
Platina in Clem. V. Blond. decade 2. l. 9. ad an. 1306. Zurita 1. p. lib. 5. c. 28. & 61. & lib. 6. cap. 45. & & seq.

ta tunc a Sarracenis Insula, sufficiet Pontificium hoc, quod subjicio, diploma.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hereticæ pravitatis in administratione Tusciæ, auctoritate Apostolica deputatis, & in posterum deputandis.

Reg. Vat. n.159. X. *AD extirpandam ubilibet pestem hereticæ pravitatis, per quam fidelium animæ quasi quibusdam laqueis irretitæ, a tramite veritatis exorbitant, & in damnationis perpetuæ barathrum dilabuntur, libenter officii nostri partes apponimus, efficax impendimus studium, & favoris opportunum suffragium impertimur, ut tam nefandæ, tam horrendæ iniquitatis extincto fomite, vigor Catholicæ fidei abundantius invalescat. Sane didicimus, quod nonnulli heretici ac credentes ipsorum, de Italiæ partibus fugientes, ut deputatorum ibidem manus Inquisitorum evadant, & lethiferum nequitiæ suæ virus astutia callida & astuta calliditate diffundant, ad Sardiniæ Insulam, cum non sit, ut dicitur, nec fuerit hactenus, qui hujus Inquisitionis officium inibi exerceret, se conferre festinant, mentesque fidelium in puritate rectæ fidei quiescentes, ad infidelitatis errorem suasibus dolosis attrahere moliuntur. Cum itaque contra morbi hujus malitiam adhiberi celeriter opportunæ medicinæ remedia cupiamus, & intellexerimus, quod in administratione Fratrum Tusciæ vestri Ordinis prætacta Insula includatur; nos ad animarum profectus uberes, suæque salutis augmentum sollicite intendentes, & propterea nolentes, ut ipsius Inquisitionis officium in Insula ipsa desit, vobis Inquisitionis super eadem pravitate in prædicta Insula faciendæ negotium, juxta formam vobis in ejusdem Tusciæ partibus, per litteras felicis recordationis Clementis Papæ prædecessoris nostri commissam, auctoritate Apostolica duximus committendam. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctam Sabinam XV. Kalend. Novembris, anno I.*

Chrysost. lib. de reparat. lapsi. XI. Quam vere dixerit Joannes Chrisostomus, quod: *numquam sprenit Deus pœnitentiam si ei sincere & simpliciter offeratur, & si ad summum quis perveniat malorum, & inde tamen velit reverti ad virtutis viam, suscipit libenter, & amplectitur*, probat quorumdam Minorum industria, qua sceleftos aliquot homines ab imo malorum gurgite, sub ipso vitæ termino ad salutis portum reduxerant: ad fossas Marianas, quas *Aquas-mortuas* vocant in Gallia, viatores Fratres excipiebat hospitio caupo quidam, qui concubinæ sub uxoris specie permultos annos adhæsit. Hac graviter ægrotante ad mortem, fortuito venerunt Minoritæ duo, quorum unus sacerdos, alter laicus, seu ut vocant conversus, qui animam agenti persuadebant salutaria quæque, præsertim integram peccatorum confessionem, & dignam pœnitentiam. Christiana quæque munia illa se præmisisse respondit; præ pudore tamen tacuerat concubinatum. Requiescente paulisper sacerdote, socius orabat pro morientis salute; sed dum in oratione ferventius perseveraret, vidit in angulo exultantes dæmones de præda, quam se mox reportaturos dicebant; propter celatum gravissimum, quod patravit, tot annorum concubinatus peccatum. Audiens hæc Frater voluit sacerdotem e somno exsuscitare, miseræ animæ subventurum; sed irruerunt in eum hostes, totque plagis affecerunt, ut etiam oculum eruerint. Ad misselli clamores sub verberibus indolentis expergefactus sacerdos inimicos abegit, & totius rei par-

Chron. antiq. Marian. lib. 3. cap. 4.

Resipiscit in extremo vitæ articulo mulier fornicaria.

Et salvatur.

particeps factus, languentem ad integram sceleris confessionem, & veram contritionem perduxit, quam mox emorientem in salutis locum abiisse cœlitus intellexit; sociumque totum corpore lividum, & confractum ad Conventum Lunelli portari curavit, qui post paucos dies spiritum exhalavit, pro proximæ salute factus Deo Patri felix sacrificium.

XII. In Provincia Phocensi ægrotante quodam generoso viro, sed ad vindictam quarumdam injuriarum ardenter anhelante, vidit filius corvos multos ultra modum crocitantes, & exilientes super tectum: malum aliquod suspicatus voluit patrem admonere, & peccatorum pœnitudinem persuadere. Insilientes corvi conabantur alis & rostris ingressum prohibere, atque hinc certius ille judicavit dolum aliquem latere, neque veras illas volucres, sed sub volucrum specie dæmones circumvolare. Animose & efficaciter apud patrem odium deponere nolentem, dixit, eumque flexit ut inimicis injurias remitteret, & Guardiano Minorum ad se vocato peccata revelaret: sane miram confessionis virtutem perspexit filius; dum enim pater aliquoto tempore hæreret in confessione, & præ corporis debilitate modo hoc, modo illud fateretur peccatum, avolabat unus, mox alius corvus, secundum numerum, quæ fatebatur, peccatorum, donec integre expiata conscientia, nullus remansit; sicque factum est, ut vir placide & christiane in Domino obdormiret.

Ad confessionem peccatorum recedunt dæmones a tecto cujusdam morituri.

XIII. Neque his minus mirum est hoc impœnitudinis supplicium. Aggregavit per fas atque nefas divitias multas usurarius quidam, qui ducta nobili heroina, suscepit ex ea prolem copiosam. Morte superveniente, Minorita quidam confessarius efficaciter persuasit, ut per usuras accepta, restitueret. Atque sane male partarum pecuniarum summa illi ingens, quam ille jussit omnem veris dominis restitui. Recedente confessario & notario, coram quo ultima explicata voluntas, intellexit uxor quæ facta sunt, & convocatis filiis & filiabus omnibus, patri lugentes exposuit, suas etiam lacrymas addens, & rogans, ut suorum misereretur natorum, neque exhæredes efficeret, & miseriis exponeret. Victus miser uxoris & filiorum lacrymis, advocato altero notario, revocavit quæ antea disposuit, distributa in filios universa facultate. Rescivit hoc Frater, & rediit, increpavitque hominem, nec tamen potuit flectere, ut prius bene factum denuo approbaret, neque male constitutum revocaret. Videns itaque se nihil apud hominem obduratæ voluntatis proficere, magno, inquit, fervore: *ex quo tu revocasti, quæ pro salute animæ tuæ christiane disposuisti, ego etiam denuntio amissum tibi beneficium absolutionis, quam tibi impertivi peccatorum*: mirabile dictu! statim cunctis cernentibus, irruit in eum dæmon in specie nigræ & horridæ volucris, tenuitque unguibus & rostro, donec miseram animam exhalavit, cum qua etiam volucris evolavit.

Revocanti bene disposita sub morte revocatur absolutio.

XIV. Ante hunc annum obtinuerunt Minoritæ Andegavis in Gallia sedem, quippe illorum benefactor Mauritius de Credonio eques regius, post extructum sibi sacellum, apud eosdem sepultus est anno MCCLXXXVII. Præter hunc auxit etiam eorum domicilium Isabella Davaugourt Vicecomitissa de Jovarico in habitu sanctæ Claræ ibidem tumulata. Siciliæ etiam & Hierosolymorum Regem, Andiumque Ducem, & Provinciæ Comitem Renatum, ait Gonzaga, ibidem magnificentissimum construxisse sacellum in honorem sancti Bernardini, in eoque suum, & uxoris Joannæ de Laval corpora humari curavisse; atque eumdem Renatum obiisse anno MCCCCXLIV. subjungit. Quæ nequaquam con-

Conv. Andegaven.

Gonzag. in Prov. Turon. Conv. 6.

consistere possunt, quippe nonnisi eodem anno, quo mortuum ait Renatum, ex hac vita abiit Bernardinus, die xx. Maii; quare vel non potuit ante illum annum Divo adhuc vivo, sacellum sacrare, vel error est in censu annorum, quibus Renatus vixit. Atque hoc posterius omnino certum: etenim ab Alphonso Aragonio victus, & Regno Neapolitano pulsus, anno ejus seculi altero, atque quadragesimo, ad Eugenium Pontificem Florentiam, atque inde in Franciam concessit, regnante Carolo VII. ubi reliquam vitam transegisse scribunt boni auctores; sed & sub Rege Ludovico XI. Renati nepote, ejusdem meminerunt, atque Ludovicum Lugdunum evocasse Renatum suum avunculum anno MCCCCLXXVI. & de quibusdam controversiis cum eo convenisse scribit recens, sed doctus Gallicarum rerum scriptor Reverendissimus Franciscus Belcarius Metensis Episcopus, & ad annum MCCCCLXXXI. vel II. & ætatis LXXIV. pervenisse scribunt auctores duo rerum Siciliæ & Lotharingiæ statim citandi. Longius itaque protracta vita Renati, supererat tempus, ut Bernardino in Sanctos relato anno MCCCCXLVIII. ædiculam dicaret. Alium etiam ingerit scrupulum Gonzagæ narratio, dum sepultum in hoc sacello Renatum, & ejusdem conjugem Joannam affirmat. Etenim non Andegavis, sed in oppido Nancejano, Ducum Lotharingiæ sede, Renatum jacere affirmant Scipio Mazzella in serie Regum Siciliæ, & Franciscus Rosieres auctor stemmatum Lotharingiæ Ducum; imo & Epitaphium sepulcri Nancejani subjunxit Mazzella. Joanna, quam secundam duxit, mortua anno MCCCCLXVII. Isabella prima conjuge, virilis animi fœmina, Caroli Ducis Lotharingi filia, fortassis illo condita est mausolæo. Planus etiam ille error, quod eum ab Hugone, quodam sancti Francisci socio, ædem hanc sancto Sebastiano sacram, obtentam ante hoc tempus scribat, illud adjungat, quod eam receperit extinctis jam Templariis, qui prius illam inhabitabant; etenim nonnisi sequenti seculo sub Clemente V. ut sæpius admonui, fuerunt illi deleti.

Renatus Rex Siciliæ ubi sepultus.

Scipio Mazzella in descript. Regni Neap. Æmil. in Carolo VII. & Ludovico II. Thomas Costus in Apolog. pro regno Neap. Belcar. in Comment. rerum Gallicar. l.3. n.20.

Mazzella cit. Stemmata Lotharing. tom.5.c.85.

XV. Ad Villam Francam, Asturicensis diœcesis in Tarraconensi Hispania oppidum, sedem mutarunt hoc anno Minores, derelicto priori loco minus opportuno, & erecto altero per Mariam de la Cerda, fœminam præcipuam, quam tamen Reginam vocant monumenta illius ædis ad me transmissa. Quæ hoc tempore in Castella vixit Regina, vere Maria dicebatur, Alfonsi Molinæ Reguli filia, Sancii IV. uxor, neque tamen a Seta vulgo *Cerda* cognominatam comperio; unde etsi Regiæ stirpis fœminam, non tamen Reginam dixerim fundatricem. Argumento sunt gentilitia insignia portæ incisa, a Reginæ stemmate diversa, & sepulcrum jussu Petri Alvarez Orosii, Lemosii Comitis, jure conjugis Beatricis de Castro hujus oppidi Domini, anno MCCCCLXV. loco motum, a medio scilicet ad latus sinistrum majoris sacelli: quod non facile auderet si Reginæ esset monumentum. Ædem ampliavit exornavitque multis expensis prædictus Petrus, & præcipuum sacellum a fundamentis refecit, quo titulo ejus posteri jure gaudent patronatus. Jus idem vendicant Petri a Toleto Marchionis Villæ Francæ, & Neapolitani Proregis successores, ob egregie ornatum ab eodem Monasterium, instructamque bibliothecam. Jacet ibidem in mausolæo a semetipso constructo Garsias Henriquez Hispalensis Archiepiscopus, prædicti Petri Alvarez Osorii frater. Asservatur reverenter in sacrario medium caput beati Rogerii laici Itali, & sancti Francisci discipuli, quem cum primis a se missis in Hispaniam destinavit. In tabula vetusta memoria conspicitur

Conv. Villæ Francæ.

Gonzag. in Prov. S. Jacobi Con. 11. Monumen. MSS. illius Provin. Joan. Marian. l.14. c.5. Zurita l.4. c.34.

B. Rogerius socius S. Francisci.

tur

tur singularis prodigii, quo Christus Dominus (cujus infantiam & nuditatem in præsepio recumbentis ille summo colebat affectu) summa dignatione se ejus brachiis in specie infantuli commendavit. Miraculis claruisse scribnnt vetusti nostri Scriptores.

Chron. antiq. Pisan. confor. 8.

XVI. In Valle Capraria Aquitaniæ oppido, Domini Malaleonum & Larbusti, aliud hoc anno construxerunt domicilium, cujus nullum nobis suppetit monumentum. In Tuscia inter Montem-umbronem & Senarum urbem, oppidum est Montis Alcinoi, vulgo *Mont'Alcino*, Aretinæ dioecesis * in quo benignitate Patrum Benedictinorum sedem ibi posuerunt hoc anno Minoritæ. Etenim Abbas Monasterii sancti Antimi Vallis Stratiæ dictæ dioecesis, dedit eis ex consensu suorum Monachorum Ecclesiam sancti Angeli Castri veteris dicti oppidi, cum domo contigua, coemeterio, horto, & aliis pertinentiis, quam donationem confirmari voluit Pontifex auctoritate Apostolica per Episcopum Senensem: *Exhibita nobis*. III. Idus Decembris.

Conventus Vallis Caprariæ. *Gonzag. in Prov. Aquit. recen. Con.* 10.

Convent. Montis Alcinoi.

* *Nunc Civitas Sedem habens Episcopalem.*

Rodul. fol. 265.

XVII. Beatæ Margaritæ Columnensis, cujus anno præcedenti gesta conscripsimus, sectatricibus, & discipulis, quas plurimas religiosissime a se edoctas in Monte Prænestino reliquit, concessum hoc anno Monasterium sancti Silvestri in Urbe, situm ad radices Montis Pintii in planitie Campi Martii, ubi prius erat Domitiani Imperatoris naumachia, prope areum triumphalem ejusdem Domitiani, qui hodie *Portugalliæ* nuncupatur. Gravissimum & antiquissimum est hoc Monasterium, quippe a Paulo I. Pontifice ædificatum in ædibus paternis ante annum sexagesimum primum supra septingentesimum, in quod uti ipse scribit in suo diplomate, seu ut vocat, *constituto*, sancti Silvestri Papæ & Martyris die XIX. Junii, & sancti Stephani Papæ & Confessoris die XVII. Augusti anni præcedentis, necnon innumerabilium Martyrum & Confessorum, ac sanctarum Virginum corpora, quæ ex collapsis coemeteriis extra muros Urbis, per Longobardos dirutis, cum hymnis & canticis spiritualibus illuc introduxit; quorum digno cultui, & perpetuæ venerationi prædia multa, & possessiones amplas adjudicavit. Omnia confirmata & in perpetuum valitura voluit, edito gravissimo constituto in Concilio a se Romæ celebrato, & Episcoporum, Cardinaliumque chirographis munito. Dignum hoe monumentum, quod penes Sanctimoniales, adhuc cum reverentia servatum viderim, & Baronius in suis Annalibus integrum transcripserit. Horum etiam meminit Anastasius Bibliothecarius, sed diversis, ait, condita locis sacra Pontificum corpora, & venerandas ceterorum reliquias: *Hic sanctissimus*, inquit, *Præsul in sua propria domo Monasterium a fundamentis in honorem sancti Stephani Papæ scilicet & Martyris, necnon beati Silvestri Pontificis & Confessoris Christi construxit. Ubi & oraculum in superioribus ejusdem Monasterii moeniis ædificans, eorum corpora magna cum veneratione condidit. Intra claustra vero ipsius Monasterii Ecclesiam miræ pulchritudinis a fundamentis noviter construxit, quam musivo, & marmoribus decorans, & omnem illi ornatum ex auro argentoque, & diversis speciebus largiens, etiam ciborium ibidem ex argento librarum .... fecit, illucque innumerabilium Sanctorum corpora, quæ de præfatis demolitis abstulit coemeteriis, maximo venerationis condidit affectu.* Oraculum illud in superioribus moeniis, in quo condidisse ait Pontificum corpora: judico non aliud fuisse, quam Templum quod sancti Joannini (seu Joannis parvuli, vel infantuli, quia Nativitati Joannis Baptistæ dicatum, uti probat solemne illius diei festum) vocant, & adhuc ibi-

Anno 1284.

Monasterium S. Silvestri.

Ejus fundator.

Multæ & præclaræ ibidem reliquiæ.

Baron. ann. 761.

Anastas. in Paulo I.

ibidem juxta superiora Monasterii mœnia extat, fuitque contiguum ipsius Monasterii membrum, donec ante aliquot annos rescisso transitu inter Ecclesiam, & Monasterium, deducta est platea communis: semper tamen pertinet ad ipsum Monasterium. Ecclesia vero, quam intra claustra ait constructam, illa ipsa est, qua nunc utuntur Sanctimoniales. Nescio itaque unde Gonzaga primam fundationem hujus Ecclesiæ in honorem sancti Silvestri tribuat Symmacho Pontifici, & admiror quam leviter attigerit, cursimque prætereerit gravissimi Monasterii nobilem originem, & laudabilia incrementa.

Gonza. in Prov. Rom. Monast. 3.

XVIII. Ante hanc sancti Silvestri Ecclesiam, & Monasterium præextitisse ibidem sacram ædem sancto Dionysio Papæ a Melchiade Papa dicatam, asserunt ex Rituali & Pontificali Romano quidam auctores. Neque id omnino vero dissimile; quippe Agapitus secundus in quodam diplomate apud easdem Sanctimoniales asservato, quo Leoni Abbati, & ceteris ejusdem Monasterii Monachis omnes possessiones, & jura confirmat anno nongentesimo quinquagesimo quinto, quod penes prædictas Sanctimoniales asservatur, etiam sanctum Dionysium illius Ecclesiæ inscribit tutelarem. Licet enim Pontifex Paulus dicat, se illam cum annexo Monasterio a fundamentis extruxisse in domo paterna, vicinam etiam aliquam Ecclesiunculam sancto Dionysio sacram fortasse intra ambitum conclusit, & ne in offensionem sancti Præsulis ejus memoria deperiret, novum Templum ab illo etiam cognominabatur. Primos incolas instituit Paulus Græci ritus Monachos; ita enim habet Bibliothecarius citatus: *Ubi & Monachorum congregationem construens Græcæ modulationis psalmodiam Cœnobium esse decrevit*; quod ita intelligendum judicat Baronius citatus, ut cum Constantinus Copronymus impius Imperator Iconoclasta, edicto promulgato vetuerit esse Monachos in Oriente, ingens Orientalium Monachorum multitudo sese in Urbem infuderit, quorum cum Græca lingua peculiaris esset, eosdem in Monasteriis collocatos, voluerit ea præstare, quæ consuevissent in Monasteriis Orientis, ut psalmorum cantum, aliaque officia ecclesiastica sua ipsorum lingua persolverent. Religiosi hi viri, & pii Patres asportarunt tunc secum, ne sanctum canibus relinquerent, vultum, seu effigiem Salvatoris nostri Jesu, paulo ante passionem delineatam, & Abagaro Regi Edessæ in Syria missam, de qua in Concilio Niceno II. & litteris Pontificiis veneranda habetur memoria: necnon caput sanctissimi Præcursoris Joannis Baptistæ; quæ pretiosissimis inclusa thecis summa habentur in veneratione ab universis Romanis, quorum etiam veritatem & fidem duobus peculiaribus conscriptis libellis mox emittendis, probat abunde Joannes Giacchettus vir probus, ejusdem Monasterii confessarius; atque ab hoc sacro capite, uti notat Baronius, agnomen accepit, utpote sancti Silvestri de Capite, quod adhuc retinet, cum antea diceretur sancti Silvestri Catapauli, id est, in prædio, sive hæreditate Pauli, nimirum fundatoris; & certe Martyrologium Romanum ibi adhuc asservatum testatur, quantumvis alii contendant se illud possidere. In oraculo illo, seu confessione in superioribus muris Monasterii, ut diximus, constructa simul cum prænominatorum Pontificum corporibus, depositum fuisse sanctum caput per aliquot annos, communior est traditio. Præclariores hæ reliquiæ in Ecclesia interiori postea honorifice conditæ sunt, uti jam narramus; & nunc adoranda exponuntur statutis anni diebus, sed intra cratis ferreæ tutam custodiam, Christi Salvatoris effigies, & caput sanctissimi Præcursoris.

Panciról. de Eccles. urbis. Ugon. de statio. nib. urbis.

Quinam primi hujus Monasterii incolæ.

Vera hic effigies Christi, & caput Joannis Baptistæ.

Conc. Nicen. 2. act. 5.
Ep. Greg. II. ad Leon. Isauric. Adrian. Papæ epist. Apolog. ad Carolum Magn.
Vide notas Gretseri de imaginib. non manufactis cap. 2. & seqq.

Baron. in notis ad 29. Aug. Martyrol. eodem die.
Vide notas Henrici Spondani ad ann. 1025. ubi varias conciliat sententias.

XIX. Præ-

XIX. Prædicti Monachi Orientales hanc possederunt ædem ultra unum & alterum seculum, donec felicius compositis rebus Orientis, defecit venientium successio, introductique sunt Monachi Latini Ordinis sancti Benedicti. Hi vero perseveraverunt usque ad hunc ipsum annum, licet ob neglectum sanctum Institutum, laxatosque mores Monachorum, quos per ejusdem professionis viros difficile erat reformari, uti Pontifices loquuntur in suis litteris, Martinus IV. seu prædecessores prohibuerint ulterius ad futurorum Abbatum electionem progredi, absque speciali Apostolicæ Sedis licentia. Habetur tamen in Vaticano ejusdem Martini diploma, quo anno III. sui Pontificatus, non obstante prædicta prohibitione, post mortem Symolphi Abbatis concedit Monachis facultatem, ut pro illa vice tantum alium eligant: deinde alio diplomate confirmat electionem Gyrardi in ejusdem Monasterii Abbatem. Hic ille probabiliter (quippe non nisi anno uno antea electus) quem Honorius IV. binis suis litteris, quas damus in regesto, asserit se transtulisse ad Monasterium sancti Laurentii extra muros, dum Monachos reliquos per varia Monasteria Urbis distribuit, & Sanctimoniales introduxit Clarissas. Vivebant hæ, uti dixi, in Monte Prænestino sub decenti clausura, & habitu sanctæ Claræ, nulli tamen observantiæ specialis Religionis astrictæ; quare desiderantes, inquit Pontifex, in castris claustralibus sub observantia Ordinis Sororum Minorum inclusarum dimicare securius contra hostiles incursus, petierunt, ut earumdem regula ab Alexandro IV. composita, & ab Urbano correcta & approbata sibi concederetur, & facultas canonice eligendi Abbatissam. Commissa cura earumdem voluntates explorandi Hieronymo Asculano Prænestino Episcopo, & auctoritas ut quæ petierant, concederet. Electa tunc per viam scrutinii in primam Abbatissam soror Herminia, cui & ceteris Virginibus concessit Pontifex Monasterium prædictum, & regulam ex Urbani IV. regesto exscriptam; jussitque Ministrum Generalem, & Prælatos Ordinis ut earumdem obsequio quatuor vel plures, prout necessitas exposcebat, Fratres deputaret. Cuncta hæc latius apparebunt in Apostolicis litteris, quas damus in Regesto. Fovit maxime pium hoc sodalitium, & Monasterium protexit ob gratam, & sanctam memoriam suæ sororis, harum virginum institutricis, Jacobus Cardinalis de Columna, ita ut ei titulum dederit fundatoris. Habeo enim inter antiqua Ordinis monumenta, vetustissimo caractere scriptas primas illius Monasterii constitutiones, quarum hæc inscriptio: *Incipiunt constitutiones Venerabilis Patris, & Domini beatæ memoriæ Domini Jacobi de Columna Cardinalis fundatoris Monasterii; cujus anima exultat in gloria Sanctorum*. Cum vero multæ advenerint Virgines, nec importunæ parentum postulationi resisti posset, ne ultra justum numerum excrescerent, anno MCCCXXII. die XI. Novembris Abbatissa, ceteræque Sorores, tactis sacrosanctis Evangeliis supra altare beatæ Mariæ Virginis, juraverunt, se nullatenus admissuras in suum consortium ultra numerum quadragenarium cujuscumque conditionis fœminam, nisi foret filia Imperatoris, Regis, Principis, Ducis, aut Marchionis; statueruntque ut omnes in posterum Sodalitio connumerandæ, in solemnis professionis emissione hoc idem præstarent juramentum. Accreverunt tamen postea annui redditus, & cum his Sanctimonialium numerus, ita ut dum hæc scribo nonagesimum excedant.

Confertur ædes Monachis Benedictinis.

Reg. Vat. epist. 3. apud Urbem veterem. 5. Kalen. Maii.

Ibid. epist. 105. data ibidem 4. Non. Januarii.

Ann. 1284. n.

Quomodo concessum Clarissis Monasterium.

Prima Abbatissa.

De qua re infra sub Bonif. VIII. sermo recurret.

XX. Multorum Sanctorum & Sanctarum ferias agunt extra ordinem seu numerum Sanctorum Kalendarii Romani hujus Monasterii incolæ, pro-

De egregiis reliquiis illius Monasterii.

propter recondita apud se sanctissima corpora; quorum memoriam incisam exposuerunt antiqui Monachi in duabus tabulis marmoreis, dignam, quæ hic transcribatur ad majorem tot Sanctorum notitiam, & perpetuam eorumdem venerationem. In una tabula habentur nomina Sanctorum, in altera Sanctarum, vetustis caracteribus exarata.

In Nomine Domini.

Hæc est notitia Natalitiorum Sanctorum, hic requiescentium.

Mense Januar. Die III. *Nat. S. Antheri Papæ.*
Die X. *Mensis suprad. Nat. S. Melchiadis Papæ.*
Mense Februar. D. XXI. *N. Sanctorum Calocerii & Parthenii.*
Mense Mart. D. II. *N. Sancti Lucii Papæ.*
D. IX. *M. suprad. N. Sanctorum, quorum nomina Deus scit.*
D. XIII. *M. suprad. N. Sancti Pycmenii Presb. & Mart.*
D. XIV. *M. suprad. N. SS. Chrysanthi & Thrasonis.*
D. XXIV. *M. suprad. N. Sancti Quirini Martyris.*
Mense April. XXII. *N. S. Gaii Papæ.*
D. XXIII. *M. suprad. N. S. Militi Martyris.*
Mense Majo D. XII. *N. SS. Trofimi & Caloceri.*
Mense Jul. D. XXVI. *N. SS. Zeferini Papæ & Tars Mart.*
Mense Aug. D. VIII. *N. SS. Quiriaci, Largi, Smaragdi.*
D. XIII. *M. suprad. N. S. Yppoliti.*
Mense Septembr. D. X. *N. S. Gorgonii, & aliorum, quorum nomina Deus scit.*
D. XX. *M. suprad. N. S. Januarii.*
D. XXVI. *M. suprad. N. S. Pamphyli & Pauli MM.*
Mense Octobr. D. IX. *N. multorum SS. Martyrum.*
D. XIII. *M. suprad. N. SS. Projecti & Saberii.*
Mense Novembr. D. XXVII. *N. SS. Optati & Polichani.*
D. XI. *M. suprad. N. Sanctorum viginti quinque MM.*
Mense Decembr. D. XXVII. *N. S. Dionisii Papæ.*
D. XXIX. *M. suprad. N. S. Nemesii Diaconi.*

In altera Tabula.

In Nomine Domini.

Hæc est notitia Natalitiorum Sanctarum hic requiescentium.

Mense Martio D. XIX. *N. SS. Dariæ & Hilariæ V. & M.*
Mense Aug. D. VIII. *N. SS. Memineæ & Julianæ V. & M.*
D. IX. *M. suprad. N. S. Arthemiæ V. & M.*
D. XII. *M. suprad. N. S. Concordiæ V. & M.*
Mense Septembr. D. XXX. *N. SS. Sophiæ, Viduæ, Pistis, Helpis, & Agapæ.*
Mense Octobr. D. XIII. *N. S. Cirillæ V. & M.*
D. VIII. *M. suprad. N. S. Trifoniæ Viduæ.*
D. XXVIII. *M. suprad. N. S. Conciliæ V. & M.*

In alia tabula membranea, ad usum Monialium, & sacerdotum celebrantium in Ecclesia suspensa habetur eadem memoria; sed subscripta hæc,

hæc, quæ sequuntur: *Multa alia corpora Sanctorum fuerunt extracta de cæmeteriis antiquis una cum corporibus supradictis, & collocata cum eis in altari beatorum Pauli & Nicolai, quorum nomina & numerum Deus scit. De quibus omni anno in Monasterio ipso festum celebratur. Deo gratias, Amen. Prædictæ autem reliquiæ, & Sanctorum corpora fuerunt postea translata ad altare majus dictæ Ecclesiæ sancti Silvestri.*

XXI. Pertinebat ad hoc Monasterium insignis illa Columna, ad miraculum magna, & perbelle cælata, dicata memoriæ Marci Antonini ob devictos Marcomanos, Rhetos, & Quados ob inde Antoniana nuncupata, quam Sixtus V. in platea sancti Pauli sacravit memoriæ ejusdem Divi, superposita Apostoli statua ænea deaurata. Prius erecta prope Ecclesiam sancti Andreæ, non longe a Monasterio distantis, quæ juris etiam erat prædicti Monasterii, uti hæc inscriptio tabulæ marmoreæ incisa commemorat: *Quoniam columna Antonini juris Monasterii sancti Silvestri est, & Ecclesia sancti Andreæ, quæ circa eam sita est cum oblationibus, quæ in superiori altari & inferiori a peregrinis tribuuntur, longo jam tempore locatione a nostro fuit alienata Mon. ne idem contingat, auctoritate Petri Apostolorum Principis & Stephani, & Dionysii, & confessoris Silvestri, maledicimus, & vinculo ligamus anathematis Abbatem & Monachos quoscumque, qui columnam per violentiam a nostro Monasterio subtraxerit, perpetuæ maledictionis sicuti sacrilegus, & raptor & sacrarum rerum invasor subjaceat, & anathematis vinculo perpetuo teneatur, fiat. Hoc actum est auctoritate Episcoporum, & Cardinalium, & multorum Clericorum, atque laicorum, qui interfuerunt. Petrus Dei gratia humilis Abbas hujus sancti Cœnobii, eum Fratribus suis fecit, & confirmavit anno Domini Mil. C. XIX. Indict.* XII. De columna Antoniana.

XXII. Incumbebat Honorius ad exemplum sui prædecessoris Martini regno Siciliæ recuperando, & in potestatem Ecclesiæ e manibus Aragonum vendicando, atque in hunc finem conscribendis militibus deputavit decimas super bona quæque Ecclesiastica. Concessit tamen Clarissis totius Italiæ, ut de fructibus, redditibus, aut proventibus suis solvere non tenerentur quidquam in hunc finem, neque a collectoribus decimarum possent molestari: *Attendentes benignius*. v. Kal. Decembris.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Lenta febri vexatus Perusii hoc anno IV. Kal. Aprilis, feria IV. Martinus PP. IV. moritur.
„ post festum Resurrectionis Dominicæ, & hora VI. noctis, post-
„ quam rexisset Ecclesiam annis IV. mense I. diebus VII. Martinus IV.
„ moritur, publice laudatus ab integritate, prudentia, experientia, &
„ pietate; qui habitu religionis ante obitum postulato, in eo sepeliri Sepeliri vult Assisii.
„ voluit, mandans suum corpus transferri ad Ecclesiam sancti Francisci
„ Assisii, ut habet Lector apud Annalistam: in defuncti locum post qua-
„ triduum assumptus est Jacobus Sabellus Romanus, Lucæ Sabelli, viri
„ in Urbe primarii filius, & dictus est Honorius IV. qui consecrationis Sufficitur Honorius IV.
„ insignia suscepit Romæ in Basilica sancti Petri XVII. Kalen. Maii, per
„ manus Gottifredi sancti Georgii in Velabro Diaconi Cardinalis, quo
„ die primum sacrum celebravit magna cum solemnitate, & devotione.
„ II. Ad Pontificatus apicem evectus Honor. IV. de electione Pontifi-
„ cis, ac Terra S. recuperanda dedit litteras enciclycas: *Quis loquetur &c.* Litteræ pro Terra sancta & Ordine.
„ VIII. Kalend. Junii: varias executoriales direxit ad Guardianum Came-

,, meracensem: *Petitio Dilectorum &c.* x. Kal. Septembris: ad Mini-
,, strum Provincialem Gotiæ: *Vacante dudum &c.* 11. Kal. Octobris: ad
,, Guardianum Conventus Turonensis: *Significavit &c.* Idibus Octo-
,, bris: ad Guardianum Conventus Pisani: *Significaverunt &c.* 11. No-
,, nas Novembris: & præter ea instituit Mare magnum, sive bullam au-
,, ream: *Virtute conspicuos &c.* XII. Kal. Decemb. quæ ex eo quod substan-
,, tialiter contineatur in Mari magno Sixti IV. ad illud dimissa est. Con-
,, firmavit etiam privilegia concessa Superioribus Monialium: *Cum a*
,, *nobis &c.* III. Kal. Decembris: & ut Fratres possint ubique Ecclesias
,, suas ædificare benigne indulsit: *Ex parte &c.*.....

Indic. ex Oderic. n.17.
Vatic.
Edit bullam auream.
Archi. SS. Apost.
Arch. SS. Apost.

,, III. In Capitulo generali celebrato hoc anno Mediolani, Arlot-
,, tus de Prato factus Minister Generalis institutionem fratris Ceslai in
,, Ministrum Provinciæ Boemiæ, & Poloniæ prorogavit; ac ita Ceslaus
,, hoc eodem anno in superiori Glogovia quarto Comitia illiusdem
,, Provinciæ ipsa die octava sancti Francisci tenuit. Interea Petrus
,, *Martinez* in Provincia Franciæ virtutibus, & miraculis excellebat,
,, quem Marcus Ulyssiponensis commemorat, & Arturus in Martyrolo-
,, gio diem XXVII. Septembris illi adscripsit. Cæcilia pariter sacra Vir-
,, go a Civitate Castelli, in Monasterio sancti Silvestri in Campo,
,, mirifice splenduit hoc anno MCCLXXXV. die x. Januarii: hanc sum-
,, mopere laudat Ubertinus de *Casale* ab eximia prudentia, eamque vero
,, sponsam Christi appellat in primo prologo libri, quem inscripsit: *Ar-*
,, *bor vitæ Crucifixi*.

Arlottus de Prato fit Minist. General.
Firm. fol. 8.
Petrus Martinez floret.
Casim. cit. n.14.
Cæcilia Virg. a Civitate Castelli.
Theat. Bajard.

ARGUMENTUM.

Moritur Frater Arlottus Minister Generalis, & fit secundo Vicarius Ordinis frater Guillelmus Falgarius. Jubet Honorius Pontifex transferri corpus sui prædecessoris Martini IV. ad Ecclesiam sancti Francisci Assisiatem, respondetque ad quædam dubia sibi proposita ab Inquisitoribus Minoritis. Episcopus Waterfordiensis transfertur ad Ecclesiam Tuamensem. Blanca filia sancti Ludovici Regis in Clarissarum Monasterio se recludit, & quædam ædificantur Minoritis habitacula.

I. MINISTER Generalis frater Arlottus hoc anno obiit Parisiis, postquam Ordinem rexit mensibus dumtaxat undecim. Vir prudens erat & pius, sub cujus regimine non mediocre sperabatur Ordinis incrementum. Habuit sub eodem Instituto consodales suum genitorem, nobilem valde, ac generosum virum, & tres Fratres Germanos sui per omnia similes, & virtutis imitatores. Suscepit itaque Ordinis regimen, juxta constitutionem Capituli Mediolanensis, a nobis relatam frater Guillelmus Falgarius in eisdem Comitiis institutus Vicarius generalis. Hic primus concessit, ut etiam Fratres laici ferre possent suffragia pro præsentandis ad gradus Academicos. Cum enim ille amicum quemdam suum præsentare vellet pro Baccalaureatu suscipiendo, præsentiretque magistros, & ceteros scholasticos non approbaturos hunc, sed alium digniorem, voluit per Fratrum laicorum, & aliorum sibi adhærentium suffragia adversarios superare. Eo aliquando animi passio, & partium studium impellit, ut leges optimæ quæque evertantur, novæ & inconditæ ferantur, & aliud quidquid fiat, donec fiat, quod Rector intendit.

Moritur Generalis Minister.
Peregrin. de Bonon. in ro collect. Ordin.
Marian. l.3. c.6.
Guillelmus Falgarius fit Vicarius Ordinis.

II. Ho-

II. Honorius Pontifex, quem Martinus prædecessor testamenti executorem, uti diximus, anno superiori constituit, cupiens ultimam ejus voluntatem, quoad sepulturæ locum a se electum compleri, scripsit ad Præfectos & Cives Perusinos sequentes litteras, datis aliis ejusdem ferme tenoris ad Episcopum & Capitulares, ut permitterent, imo & curarent ferri, cum honore sancti Pontificis cadaver ad Ecclesiam sancti Francisci Assisiatis, erga quem Pontificem defunctum specialis devotionis affectum habuisse testatur. Illi tamen ne sancto privarentur corpore, & tantum sibi prætriperetur pignus, varias interposuerunt appellationes, in quibus audiendis, & rejiciendis elapsum est tempus, obiitque Honorius, neque fuit qui amplius translationem urgeret. Scribit Pisanus dum aliquot post annis resarciretur Templum, inventum fuisse corpus omnino integrum, & Minoriticum, in quo sepultus est, habitum illæsum. Hinc & ex crebris miraculis a Perusinis colitur ut sanctus.

Ann. 1285. n. 1.

Jubet Pontifex transferri corpus Martini IV. ad Ecclesiam sancti Francisci Assisiatem.

Nolunt dimittere Perusini.

Dilectis filiis Potestati, Capitaneo, Consilio, & Communi Perusino.

III. *Sincera & antiqua illa, sed non antiquata devotio, qua inter ceteras urbes Italiæ erga Romanam Ecclesiam matrem vestram, Civitas Perusina resplenduit, firmam nobis fiduciam tribuit, spemque indubiam pollicetur, quod vos tamquam benedictionis, & obedientiæ filii, Apostolicæ Sedis votis affectus vestros promptis animis conformantes, preces nostras præsertim, quas justitiæ plenitudo non deserit, submoto difficultatis objectu, ad effectum celeriter perducetis. Sane fel. rec. Martinus IV. prædecessor noster ob devotionis specialis affectum, quem erga gloriosum & venerabilem beatum Franciscum de Assisio, cujus clarissimis meritis Dei decoratur Ecclesia, Italia rutilat, vestraque regio, quasi quibusdam specialibus titulis insignita refulget, in Ecclesia quæ in honorem ejusdem Sancti apud Assisium constructa dignoscitur, elegit in sua voluntate ultima ecclesiasticam sepulturam, nobis tunc in minori officio positis, & quibusdam ex Fratribus nostris hujusmodi suæ voluntatis executoribus constitutis, postmodum autem ad Apostolicæ dignitatis fastigium divina dispositione vocati, magnis & arduis, quæ cura pastoralis officii secum trahit, occupati negotiis, ad exequendam prædecessoris ejusdem hujusmodi voluntatem operarias manus exhibere nequivimus, prout & gerebamus in votis, & ipsius negotii qualitas requirebat. Cum itaque magno desiderio cupiamus, ut pia prædecessoris dispositio prælibati suum in hac parte consequatur effectum, Universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apostolica scripta mandantes, quatenus tamquam viri providi, & discreti, ac justitiæ zelatores ad exactæ considerationis reducentes examen, quod explorati juris existit, quamque mortalibus debitum, ut extremæ voluntates ipsorum libere impleantur, reverendum præfati prædecessoris corpus non solum, juxta dispositionem prædecessoris ejusdem ad eamdem libere deferri Ecclesiam permittatis, quinimo illud illuc deportare volentibus tumulandum, ut id condigna honorificentia, dante Domino, agi possit pro nostra, & Apostolicæ Sedis reverentia, quam in vestris actibus summopere conservare vos condecet, favorabiliter assistatis, tanto nobis proinde propensius placituri, quanto efficacius, & libentius, quod a vobis in hoc fiducialiter petimus, perducere curabitis ad effectum. Cupimus etenim, ut super hoc sic devote, sic prompte vos gerere studeatis, ut exinde non immerito possimus efferre vos laudibus, & aliud in hac parte provisionis adhibere remedium non cogamur. Datum Romæ apud sanctam Sabinam Kal. Febr. anno 1.*

Ex Reg. Vat. n. 266.

Laudatur urbs Perusina.

Item sanctus Franciscus.

IV.Bi-

IV. Bina invenio hoc anno rescripta ad Inquisitores Minoritas, primum ad fratrem Philippum de Bonaccorso, alias de Mantua, in Marchia Tarvisina Inquisitorem (quem diximus collatam sibi Ecclesiam Ragusinam noluisse acceptare) quo in eisdem tabelliones assignat. Secundum, ad fratrem Galganum Eugubinum in Ducatu Spoletano Inquisitorem, in quo quasdam ei præscribit Regulas, qualiter procedendum sit contra filios, aut nepotes hæreticorum. Utrumque hic subjicio ex Regesto Vaticano.

An. 1279. n. 28.

Fratri Philippo de Mantua Ordinis Fratrum Minoram Inquisitori hæreticæ pravitatis in Marchia Tarvisina auctoritate Apostolica deputato.

Ex Reg. Vat n. 354.

Conceduntur Inquisitoribus tabelliones.

Cum circa prosecutionem officii Inquisitionis tibi commissi, ministerium Tabellionatus officium exercentium, sit plurimum opportunum; Nos volentes personæ tuæ gratiam facere, quæ dicti officii prosecutioni existere valeat, & remaneat aliis nihilominus fructuosa, discretioni tuæ concedendi, juxta formam, quam in talibus Romana servat Ecclesia, dilectis filiis Danieli Alberti de Liazano, & Blanco Francini civibus Veronen. prædictum tabellionatus officium, ut illud prudenter & fideliter exequantur, & ad eosdem cum necesse fuerit, in iis, quæ ad officium ipsum pertinent, recurratur, plenam concedimus, auctoritate præsentium, facultatem. Datum Romæ apud sanctam Sabinam XVI. *Kalend. Maii, anno* I.

Fratri Galgano de Eugubio Ordinis Fratrum Minorum Inquisitori hæreticæ pravitatis in Ducatu Spoletano.

Reg. Vat. n. 216. Confert hæc Bulla ad intelligentiam c. statutum 1. & 2. de hæret. lib. 6.

V. *Exhibita nobis, dilecti filii Archioni militis, nati quondam Philippi dicti Palmerii militis Spoletani petitio continebat, quod olim significantibus felicis recordationis Alexandro Papæ prædecessori nostro Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Italia deputatis, quod frequenter a Sede Apostolica committebatur eisdem, ut tam hæreticos credentes, fautores, & receptatores hæreticorum, quam ipsorum filios & nepotes privandi dignitatibus, personatibus, officiis publicis, & beneficiis Ecclesiasticis de diœcesanorum, vel eis absentibus, Vicariorum suorum consilio haberent liberam potestatem, & qualiter hoc deberet intelligi postulantibus declarari, præfatus prædecessor eisdem Inquisitoribus per suas duxit litteras respondendum, quod de filiis & nepotibus illorum hæreticorum credentium, & aliorum hujusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videbatur, non autem illorum, quos emendatos esse constaret, ac pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel jam perfecerant, vel humiliter prosecutioni ejus instarent, vel parati fuerant, dum viverent ad recipiendum eamdem. Verum licet Inquisitor pravitatis hujusmodi tunc in partibus illis per Sedem Apostolicam deputatus, memoratum Philippum, qui sibi confessus extitit, quod cuidam hæretico reverentiam faceret, quædam contra fidem Catholicam proferendo, privaverit bonis suis, ac idem Philippus injunctam sibi propter hoc ab eodem Inquisitore pœnitentiam perfecerit reverenter, ac tamdem sicut vere Catholicus, receptis ecclesiasticis sacramentis, viam fuerit universæ carnis ingressus, & ab Inquisitore præfato etiam absolutus; tamen Potestas, Consilium, & Commune Spoletanum dictum Archionum, ejusque filium, occasione præmissoram ad officia Civitatis Spoletanæ pro sua recusant admittere voluntate. Quare*

prælibatus Archionus nobis humiliter supplicavit, ut nos misericorditer attendentes, quod idem Philippus, sicut præmittitur, tamquam vere Catholicus, & fidelis Ecclesiæ Romanæ decessit, eumdem Archionum, & filios ejus decerneremus, juxta præmissum ejusdem prædecessoris responsum, in aliqua puniri occasione hujusmodi non debere; sed eos ad omnia secularia officia, & beneficia Ecclesiastica, & dignitates, ac ad omnes Ordines, impedimenta hujusmodi non obstante, potius admittendos. Quia igitur de facto hujusmodi, & ejus circumstantiis habere poteris notitiam pleniorem: Nos gerentes de circumspectione tua fiduciam specialem in Domino, præsentium tibi auctoritate committimus & mandamus, ut diligenti inquisitione præmissa, si prædicta inveneris veritate fulciri, & tibi etiam constiterit quod præfati Archionus, & filii non sint de hæretica pravitate suspecti, & in fidelitate, ac devotione Ecclesiæ supradictæ persistant, super quibus omnibus tuam intendimus conscientiam onerare, auctoritate nostra denuncies & declares, quodpropter præmissa, vel eorum occasione nihil eis possit objici vel opponi, quin ad omnia secularia officia, & beneficia Ecclesiastica, etiamsi dignitates existant, illis non obstantibus, assumi libere valeant, & ii, qui litterati esse noscuntur ad omnes Ordines promoveri, prout secundum Deum, & honorem Catholicæ fidei videris expedire. Quod autem super his inveneris, & duxeris faciendum, nobis per tuas patentes litteras harum seriem continentes fideliter studeas intimare. Datum apud sanctam Sabinam v. *Kal. Decembris anno* II.

VI. Translatus hoc anno ab Episcopatu Waterfordiæ, nostræ urbis nativæ, ad Archiepiscopatum Tuamensem Stephanus Fulbornius, quem superius diximus suum dicere Hibernos Minoritas. Discordantibus electoribus, in quos compromissio facta est, quibusdam Nicolaum Machin ejusdem Ecclesiæ Canonicum, aliis fratrem Malachiam Minoritam Conventus Limiricensis incolam postulantibus, atque utroque coram Pontifice apparente, visum est Pontifici, & sacro Senatui hunc a vinculis Ecclesiæ Waterfordiensis absolvere, atque ad Tuamensem transferre: *Romani Pontificis* IV. *Idus Julii*. Blancæ nobilissimæ fœminæ sancti Ludovici Regis filiæ, & Philippi III. Gallorum Regis sorori, olim nuptæ Fernando filio, & hæredi Regis Castellæ (Castulonensium habet Æmilius) afflictæ, adversitatibus innumeris circumdatæ, patre orbatæ, viri privatæ consortio, germanorum solatio destitutæ, gravatæ insuper de natorum subtracta præsentia, quos in sua detinebant custodia, ut alias diximus, Reges Aragonii; licentiam concessit, ut vivere possit intra septa Monasterii de Humilitate beatæ Mariæ Virginis, Parisiensis diœcesis, Ordinis sanctæ Claræ cum mulierum & puellarum honestarum numero, Ministri Minorum, & Abbatissæ arbitrio moderando; de quo litteras dedit ad eumdem Ministrum & Abbatissam.

Anno 1284. *n.* 13.

Stephanus Fulbornius transfertur ad Ecclesiam Tuamensem.

Æmil. in Ludovic. IX.

Anno 1277. *n.* 5.

Blancha regina vidua se recludit in Monasterio.

VII. Memoratur a Mariano circa hoc tempus, fratrem Raymundum Barravi, virum pium, honorifice in Conventu Carcassonæ sepultum, retulisse sæpius ad correctionem aliorum fratrem Petrum de Trenalibus Guardianum Biterrensem in extasi factum, vidisse Bernardum ejusdem Civitatis Episcopum, apud Lucianum tunc graviter ægrotantem ad judicium vocatum, & tandem terribiliter damnatum, propterea quod ex humili & sordido genere ad Episcopatum assumptus, nepotes & consanguineos ultra statum suum ditaverit, nobilibus copulaverit mulieribus, & novum addiderit cognomen de Limbano, Castro Ecclesiæ, ut generis dis-

Maria l. 3. *c.* 4. *Chron. antiq.*

Punitur Episcopus ob locupletatos nepotes.

dissimularetur humilitas: atque eadem ipsa hora postea constitit Episcopum obiisse.

Conv. Urbini. VIII. Ante hunc annum constructum Conventum Minorum Urbinatensem Provinciæ Marchiæ, Custodiæ Feretrinæ constat ex instrumento emptionis fundi, in quo domus est fabricata. Habuit plures viros præclaros. Ex authentico etiam instrumento, per Notarium Bassianum Morenam compactum hoc anno in Civitate Laudensi apud Insubres, constat aliquanto antiquius esse Monasterium Minorum ejusdem urbis, quod sancti Francisci nuncupatur, cujus fundatores Antonius Sissiraga, & conjux, Laudenses cives asseruntur. Hi cum liberis carerent, sibi adoptarunt in filios & hæredes Fratres Franciscanos, & Sorores Clarissas, quibus & ædes duas construxerunt, & liberalissime necessaria quæque suppeditarunt. Ubi Fratribus erectum est domicilium præstitit ædicula quædam sancto Nicolao sacra. Transiit ad Patres Observantes anno MDXXVII. dato Conventualibus loco opportuno, quem Observantes (qui in Conventu sancti Joannis in amænissimo colle ad mille passus ab urbe sito inhabitabant) intra civitatem in loco, qui viridarium, vulgo *giardino* dicitur, sibi constituerunt intra urbis mœnia, ut commodius populo possent inservire, eorum confessiones excipiendo, & verbum Dei prædicando. Primum autem illud Observantum habitaculum ab illis derelictum, ne hostibus arcis aliquando loco esset, solo æquatum est. Translatio porro illorum ad locum Patrum Conventualium confirmata est auctoritate Clementis VII. anno MDXXXIV. & diplomate Imperatorio Caroli V. dato anno MDXLIII. & alio Senatus Mediolanensis an. MDLIV. Ecclesiam pulchram & magnam exornat sepulcrum beati Leonis Minoritæ Episcopi Laudensis, caput beati Michaelis a Carcano ejusdem Instituti, atque aliud sanctæ Oltillæ Virginis & Martyris, necnon sepulcrum Joannis Sissiraga Episcopi germani fratris ipsius fundatoris. Pertinet etiam ad hujus loci Fratres hospitium, apud oppidum sancti Columbani erectum, quod excipiendis Prædicatoribus, atque Confessoribus eo missis opportune deservit, dum adhuc Fratres nostri in præfato sancti Joannis Monasterio commorarentur, ædificatum.

Conv. Laudensis. *Gonzag. in Prov. Mediolan. Con. 6.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. „ Lauda nobis missum recens diploma Innocentii IV. insinuat statim sub initio nascentis Religionis Fratres ibidem habitasse; sed cum civitas premeretur tyrannica potestate Friderici II. Imperatoris, qui urbis primates in exilium egit, & inter alios Minoritam quemdam propter Sedis Apostolicæ tenacem obedientiam inique combussit, recesserunt ad tempus, donec urbs crudelis Tyranni jugum excussit; & prædicti Pontificis auctoritate Sedem acceperunt, concedente eis Bon-Joanne Episcopo anno MCCLII. Ecclesiam sancti Nicolai, cum hortis & domibus propinquis. Ad majorem rei confirmationem ipsum Pontificis diploma dabimus Lectori in Regesto.

Monast. Werkin. *Meyer. ad hunc an.* IX. Hoc anno Isabella Princeps conjux Guidonis a Dominico Petri cognominati (est autem Dominicum Petri vicus ac Dominatus in Comitatu Burgundiæ, haud ita procul Divione) Comitis Flandriæ, extruxit Parthenonem Clarissarum in parochia Ecclesiæ de Werkin, de qua re dedit Pontifex litteras ad Episcopum Tornacensem, in cujus diœcesi Monasterium erat ædificandum: *Ex parte dilectæ*. II. Non. Februarii.

Monast. Novi Castri. Alium construxit in Novo Castro super Tynam diœcesis Dunelmensis in Anglia nobilis vir Joannes de Veti, cui in hunc finem vendi jussit Pontifex domum Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi, datis litteris ad Ar-

Archiepiscopum Eboracensem, & Dunelmensem Episcopum: *Dilectus filius*. III. Non. Novembris.

X. Hoc anno Honorius concessit Fratribus, ut per quoscumque mallent Episcopos possent facere ut Ecclesiæ, altaria, & Oratoria sua, diœcesanis negantibus, benedicerentur: *Ex parte vestra* XV. Kalend. Februar. Decrevit etiam, conventiones & pacta facta a Fratribus cum Prælatis, Ecclesiarum Rectoribus sive Clericis in præjudicium Ordinis esse omnino irrita & inania: *Religionis favor*. IV. Idus Februarii; quod etiam concessisse Alexandrum IV. diximus superius. Hoc ipsum privilegium concessum est Fratribus Prædicatoribus XIV. Kal. Februarii, & habetur in Regesto Vaticano. Collegit insuper omnium Minorum privilegia in uno diplomate, quod Mare magnum communiter appellatur, quæ etiam confirmavit. In Mari magno Sixti IV. omnium copiosissimo, illud item continetur, quare non est cur seorsim curemus ascribi. Privilegia.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Datis litteris hoc anno summus Pontifex pro Terræ sanctæ dispendio ad Regem Norvegiæ: *Intelleximus quod &c.* Nonis Januarii. Legatum pro Monialibus Parisiensibus approbavit: *Ex parte carissimi &c.* V. Idus Januarii: ac Fratribus subinde indulsit, ut Ordinariis Diœcesanis ultra quatuor menses retardantibus, possint primarium lapidem novarum suarum ædium, & alia hujusmodi a quocumque alio benedictionem habere: quæ clarius ex tenore ejusdem diplomatis, quod hic exhibemus, intelligi possunt. Litteræ pro Terra sancta & Legato. Mon. Parisien. Indic. ex Oder. n. 14. Vatic.

HONORIUS EPISCOPUS &c.

Dilectis filiis Generali Ministro, & Fratribus Ordinis Minorum salutem, & Apostolicam benedictionem.

„ *EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quod licet vobis per specialia privilegia Sedis Apostolicæ sit indultum, ut ad Civitates vel Villas, ubi religiose ac honeste commorari possitis, a populis evocati, accedere, ibique pro vestris usibus ædificia, & Ecclesias, seu Oratoria construere valeatis: Diœcesani tamen locorum in Ecclesiis, seu Oratoriis, quæ de novo vultis construere, primarium lapidem ponere, ac constructa consecrare, ac cemeteria vobis, juxta Ecclesias vel Oratoria prædicta, benedicere denegant pro suæ libito voluntatis: aliqui vero Diœcesanorum ipsorum cum ad Ecclesias, & loca vestra pro præmissis exequendis accedunt, propter evectionem, & personarum multitudinem, quas secum ducunt, gravant vos non modicum in expensis: quare nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis super hoc paterna sollicitudine curaremus.* Ex. Spec. tr. 2. fol. 25.

„ *Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestræ auctoritate præsentium indulgemus, ut si Diœcesani prædicti, a vobis humiliter requisiti, hujusmodi lapidem in prædictis Ecclesiis, vel Oratoriis ponere, ac Ecclesias vel Oratoria prædicta, ac etiam Altaria vestra consecrare, & cemeteria benedicere denegaverint, vel id facere ultra quatuor menses distulerint: vos per quoscumque malueritis Episcopos, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere li-*

„ *libere valeatis. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Datum Romæ* „ *apud sanctam Sabinam* xv. *Kalend. Februarii, Pontificatus nostri an-* „ *no* I.

Indic. ex Vatic.

Concedit fundationem Monasterii de Vockin.

Oder. n. 16. 17.

„ II. Præterea fundationem Monasterii de Werkin in Flandria con- „ cessit: *Ex parte vestra &c.* II. Nonas Februarii: & sub eadem data „ Guardiano Tornacensi executorialem: *Ex parte dilectorum &c.* & „ Guardiano Urbevetano: *Exposuit nobis &c.* & Guardiano Astoricensi „ aliam executorialem: *Nuper audivimus &c.* Nonis Junii: Scripsit „ etiam Episcopo Castellano, ubi de fratribus Fidentio, & Alexandro „ Minoritis: *Olim tibi &c.* xv. Kal. Aprilis: & pro negotiis Christiani- „ tatis, præsertim Terræ sanctæ, breve expedivit: *Qualiter &c.* III. No- „ nas Augusti.

Petr. Odar. ex 3. Ord. obit.

Mon. Prov. Turonum.

Sup. ad an. 1274 *n.* 5.

„ III. Julioduni, seu Losduni in diœcesi Pictaviæ interea Tertii „ Ordinis Seraphici institutum cum maxime per hæc tempora floreret, „ inter ejus alumnos Petrus *Odar*, Dominus de Cursans, nobilitate „ sanguinis clarus, sed christiana nobilitate clarior, maxime enituit: „ qui Religionis peramans, dum spiritum redderet Deo, suum corpus „ in nostri Conventus Ecclesia ibidem Losduni, sepeliri mandavit: obiit „ hoc anno MCCLXXXVI. sepulturæque datus est die XXIV. Novem- „ bris.

Ecclesia sancti P. Francisc. Astæ construitur.

Sup. ad an. 1213. *n.* 8.

Comitia capit. Prov. Boemiæ.

Ughel. Ital. sac. To. 4. fol. 548.

„ IV. Astam Urbem in Liguria subalpina sancto Patri Francisco „ Ecclesiam sancti Joannis de Palude, pro se & suis Fratribus obtulisse „ diximus, licet eam nonnulli dicant sanctæ Mariæ: hoc autem anno „ commemorandum est Civium eleemosinis Fratres aliam, quæ nunc „ extat, sancto Patri Francisco dedicatam construi curavisse, ut habet „ Ughellus. Interea Ceslaus in provincia Boemiæ, & Poloniæ Comitia „ cogit Olmucii in Moravia, ex testimonio *Furstenbain*, & Conventus „ *Brzezeniciæ* in Polonia acceptatur, qui post duos annos translatus fuit „ *Radomscium*: at interea Ceslaus ab Officio Ministeriatus usque ad Ca- „ pitulum Generale fuit suspensus.

ARGUMENTUM.

Moritur Honorius IV. Laborat indefesse Raymundus Lullus pro conversione Sarracenorum. Celebrantur Comitia generalia, in quibus eligitur duodecimus Minister generalis frater Matthæus Aquaspartanus. Tartaris Poloniam devastantibus, beata Cunegundis Clarissa, olim Regina, cum ceteris Virginibus abiit in montana. Plurimorum Sanctorum per varias Provincias sub hoc tempore florentium vitæ sub compendio referuntur. Frater Englesius assumitur ad Episcopatum Novariensem; & Minoribus construuntur domicilia.

Moritur Honorius Papa.

Tom. 3. an. 1251. *n.* 59. *Platina in Honor. IV.*

I. MORITUR hoc anno Honorius Pontifex ipsis Nonis Aprilis, postquam sedit in Pontificatu annos duos, dies duos. Funus elatum ex sanctæ Sabinæ Palatio ad sanctum Petrum, exinde ad Basilicam Aracœli in sepulcrum gentilitium, uti alias diximus, translatum. Vir fuit vitæ probatissimæ, consilii & prudentiæ tantæ, ut de illo Platina scripserit: *Solus plura videbat, quam omnes simul, qui tum in Urbe aderant.* Ecclesiæ jura contra invasores constanter defendit, fidei Christia-

næ

næ dilatationem summo ardore desideravit, ita ut pro convertendis Saracenis, & reducendis Schismaticis Orientalibus, Arabicæ & aliarum peregrinarum linguarum studium Parisiis, ab Innocentio, Alexandro, & Clemente hujus nominis IV. ut institueretur sæpius præceptum, atque ab intermediis Pontificibus solerter commendatum, ille omnino institui voluerit, de quo suas litteras dedit ad Joannem Cioletti tituli sanctæ Cæciliæ Cardinalem, in Gallia Sedis Apostolicæ Legatum, quæ adhuc leguntur in Regesto Vaticano. *Regest. Honor. an. 1. n. 170.*

II. Hujusmodi Collegiis Orientalium linguarum, & præcipue Arabicæ pro Mahumetanorum conversione instituendis, magno labore & summo studio incumbebat hoc tempore Raymundus Lullus Catalanus, quem superius diximus induxisse Jacobum Regem Majoricarum, ut in suo Regno ex his unum erigeret: scribitque auctor coævus, & totius vitæ conscius in ejus vita apud me MS. eum hoc ipso anno Romam venisse hujusmodi Collegia instituendi, & stabiliendi gratia, mortuoque Honorio Lutetiam perrexisse, ut causam hanc prosequeretur. Ibi ex mandato Cancellarii Bertoldi novum illud suæ scientiæ & artis genus publice in aula litteraria perlegit; sed dum parum aut nihil in ea proficerent studiosi, abiit Montem-pessulanum ad Jacobum Regem Majoricarum. Hic per aliquod tempus hæsit, ubi artem hanc, quam veritatis inventivam appellandam censuit, clariorem reddere studuit, resectis multis figuris & notis, relictis ex sexdecim, quæ prius erant, quatuor dumtaxat. Dehinc Januam, ubi librum hunc suum reddidit Arabicum, mox Romam venit acturus cum Nicolao IV. de fundandis ubique locorum Monasteriis, aut Collegiis linguarum Orientalium. Sed propter varias rerum vicissitudines, & rei Christianæ tumultus, Pontificis animum per graviora distractum probavit, neque speravit se quidpiam in hac re impetraturum. Rediit itaque Januam, illinc in Africam transfretaturus, ut vel solus tentaret, quod per plures fieri cupiebat operarios, conversionem Sarracenorum. Gavisi ad ejus adventum maxime commendabant viri pietatem, & animarum zelum, qui pro eisdem salvandis propriam negligeret salutem. At, dum omnia essent in promptu, libros & utensilia quæque in navi reconderet, neque quidquam deesset, quam ut navim conscenderet, exorta ei profunda futurorum cogitatio, & præsens imminentis periculi metus, cui ex humana imbecillitate succumbens, ibidem remansit. Sed ut navis Janua solvit, suam secum condemnans pusillanimitatem, & scandalizatos credens Januenses, quod virum quem eousque commendabant, atque communi hominum sorti præferendum existimabant, viderint nulla graviori causa, quam mortis, vel ærumnarum metu a pio proposito resiliisse, incidit in gravem mentis, & corporis languorem, gravissimum putans hoc peccatum, neque leviter solvendum. Quare continua pœnitudine facti, & lenta tabescens febri, nulli explicato suo dolore, ad nihilum ferme est redactus. Ad vesperas autem Pentecostes deferri se fecit in domum Fratrum Prædicatorum, ubi audito hymno *Veni Creator Spiritus*, enixe oravit sibi prædictum condonari reatum; deinde apud eosdem Patres in lecto jacens mira commotione fluctuabat de mutando peregrini habitu in religiosum, & suscipiendo vel Prædicatorum, vel Minorum Instituto. Domum regressus, & infirmitate gravatus, Minorum petiit vestem, nec tamen tunc obtinuit. Eucharistiæ sacramentum in nuda terra genibus flexis, osculatisque prius sacerdotis pedibus devote suscepit; & testamentum condidit, Christiani hominis munia morti præmittens.

Raymun. Lullus laborat pro conversione Sarracenorum.

Anno 1276. n. 7. Vita MS. Raymun.

Varias in hunc finem peragrat regiones.

Trajicere tentat in Africam.

III.

III. Molesta deinde agitatus tentatione, sed & magno ardore proximorum atque infidelium auhelans saluti, audiens in portu esse triremem, quæ Tunisium erat transfretatura, languentem quamvis & dolentem in illam se vehi fecit & libros. Sed inde quantumvis nolentem amici & pii viri retraxerunt, videntes certum ex navigatione mortis imminere periculum. Detinere tamen non poterant, quin navem actuariam illuc vela facturam paulo post melius se habens, conscenderet. Ut soluerunt, cœpit cordis nubilum dissolvi, & ægritudo diminui, itaut intra paucos dies perfecte convaluerit, & ad Urbem appulerit prænominatam. Hic frequentes habuit disputationes cum peritis quibusque Sarracenis, instillavitque multis humaniorem legis Evangelicæ conceptum, quorum aliquos sperabat ad eamdem reducere: sed qui inter magistros illorum erat potissimus, Regem admonuit periculi suæ gentis seducendæ, cui si consultum vellet, protinus capite plecti juberet Christianum hunc seductorem. Detruso in carcerem Raymundo, convocati Seniores, qui de morte inferenda deliberarent, parum absuit, quin mortis promulgaretur edictum; sed hominis gravitatem in dicendo, efficaciam in persuadendo, & in aspectu reverentiam, narrante quodam flamine veterano, dilata mortis sententia, interdictum illi Tunisii Regnum sub pœna capitali, in quo si denuo appareret, lata est lex ut lapidibus obrueretur. Dum extraheretur e carcere, & ad navem quamdam Januensium duceretur alapis, verberibus, opprobriis & ærumnis multis affectus est: neque tamen ad hæc adeo doluit, quin magis displiceret multorum conversionem imperfectam relinquere, quos desiderabat sacris aquis intingi. Dum per aliquot dies in navi hæreret, in Civitate apparuit Christianus veste & facie consimilis, quem lapidare cœperunt Sarraceni, clamantes a Rege ita statutum ut lapidaretur reversus Raymundus. Ferme ille perierat sub Raymundi specie, neque ex illorum manibus eripi potuit, donec speculatores retulerunt in navi hominem latitare. Nulla ergo tunc majoris lucri spe relicta, transfretavit Neapolim, ubi usque ad Cælestini V. electionem remansit.

Illuc navigat. — *Disputat cum Sarracenis.* — *Detruditur in carcerem.* — *Ejicitur ex Regno Tunisii.* — *Venit Neapolim.* — *An.1284. n.1.*

IV. Post obitum Honorii frater Guillelmus de Falgario, quem diximus Ministri Generalis Arlotti anno præterito defuncti vices subiisse, convocavit hoc anno sub festo Pentecostes ad Comitia generalia in Montepessulano celebranda, quos oportebat interesse. In eo electus est duodecimus Minister Generalis frater Matthæus Aquaspartanus, Lector sacri Palatii, & sacræ Theologiæ Magister Parisiensis, Provinciæ sancti Francisci, & Conventus Tudertini alumnus. Successit illi in munere Lectoris Palatii Apostolici prædictus Guillelmus de Falgario Tolosanus, huic vero ad Episcopatum Vivariensem in Gallia assumpto, frater Joannes de Muro. Eadem controversia, quæ in superiori capitulo mota est, in hoc etiam fuit excitata circa suffragia electorum. Contendebant quidam a singulis omnium Provinciarum Custodibus suffragia ferenda, cum eo usque nonnisi ab uno omnium Custodum vices gerente, qui Custos Custodum dicebatur, ferrentur. Controversiam hanc atque alteram de eligendo Vicario Generali terminavit postea Nicolaus IV. quem perperam, ait Rodulphus in hoc capitulo, & tertio sui Pontificatus anno eas diremisse; cum ille Pontificatus Nicolai annus, nonnisi in MCCXC. Christi annum inciderit, neque adhuc hoc anno fuerit ad Pontificatum assumptus. Quo autem certo tempore hæc statuerit, nos suis locis narrabimus opportunius.

Capitulum generale 27. — *Matthæus Aquaspartanus Minister Generalis duodecimus.* — *Minoritæ Lectores Palatii Apostolici.* — *Controversiæ inter Capitulares.* — *Rodul. fol.239.*

V. Tar-

Bzov. an. 1286. n. 5. Cromer. lib. 10. Miechov. lib. 3. c. 60.

V. Tartari hoc anno (non præcedenti ut habet Bzovius, contra fidem auctoris a se citati, & aliorum suæ gentis historicorum) magna irruptione facta in Russiam, Massoviam, Sandomiriensem tractum, & præcipuas Poloniæ regiones, Cracoviam pridie Natalis Christi pervenerunt. In cujus oppugnatione cum nonnullos fortes viros amisissent, & Lescum Ducem cum uxore, & Primoribus in Hungariam profugisse didicissent, majore licentia & furore in pagos & oppida usque ad Carpathum montem debacchati, Sandecense tamen Monasterium, pavore, ut creditum est, divinitus immisso, non attigerunt, quamquam abesset tum inde sancta Chunegunda; nam cum duabus Sororibus Jolenta, & Constantia, quæ Danielis Russorum Regis uxor fuerat, & cum universo cœtu Monacharum, quæ ad septuaginta fuere, ad hæc cum magna sacerdotum & equestrium hominum caterva in Pieninam arcem, natura loci munitissimam, ac unum tantum & eum quidem perangustum aditum habentem sese receperat. Tamdem satiati cædibus atque præda, Barbari in Russiam reverterunt. Tantam autem hominum prædam tunc abegisse dicuntur e Polonia, ut cum eam apud Wladimiriam recognoscerent, & inter se partirentur, unum & viginti millia innuptarum puellarum cæsa esse dicantur.

Tartari deprædantur Poloniã.

B. Hermannus Gerstadensis.

Pisan. confor. 8. Marian. l.3.c.7. Rodul. fol.107.

VI. Obiit hoc anno beatus Hermannus de Gerstadem Provinciæ Saxoniæ in Conventu Mulhusem. Profundam sectatus humilitatem despectissimis quibusque & contemptibilibus obsequiis se ingerebat. Arctam paupertatem ita coluit, ut nullius rei, nisi quam extrema requirebat necessitas, sibi usum reservaret. Salutem animarum summopere zelatus ad aspera, montuosa, & ab aliis neglecta oppida magno sui incommodo & victus penuria pergebat, silvestribus & rudibus prædicans ruricolis, eosque sollicite in via Domini instruens, apud hos solo pane & aqua contentus. Confessiones audiebat assidue, sana & christiana consilia semper impendens, pauperum potissimum curam agens, divitibus enim dicebat non deesse qui sollicitius inserviant. In vita & post mortem multis claruit miraculis; tres infantulos in vulvis mortuos, puerulos duos, & puellam annorum duodecim, aquis submersos ad vitam revocavit. Infantulum tabescentem, & ubera fastidientem, mulierem a sejugo curru oppressam, alteram in partu animam agentem, atque alteram post partum morientem a mortis faucibus eripuit, cæcos novem, oculis maculosos plures, mutos tres, surdos duos, mulierem verme in aure laborantem, contractos sexdecim, morbo caduco frequenter afflictam, paralyticos duos, amentes & furiosos totidem, gibbosum unum perfecte sanavit. In periculis & carceribus constitutos plures, ab infirmitate gravi fœminam, ab hectica febre alteram, a syncopi tertiam, a partus dolore quartam, a fluxu sanguinis vulneratum adolescentem, a laquei tentatione alterum mirabiliter liberavit. Res furto ablatas, errantia & perdita animalia miro modo restituit. Multa alia eaque egregia per merita hujus optimi Viri operatus est Deus miracula, per quæ ejus sanctitatem confirmavit.

Ejus virtutes.

Multa ejus miracula.

B. Joannes primus Minister Hungariæ.

VII. In Provincia Hungariæ, & Custodia Zirimiensi apud Villam Francam conditus frater Joannes primus illius Provinciæ Minister, vir princeps, miraculis clarus. Tres mortuos ad vitam revocavit: ex his duo erant Minoritæ, quos probe ait, qui ejus gesta compendiose scripsit, se cognovisse, necnon tertium arte coriarium, eumque dum illa scribebat, tunc supervixisse. Addit, sibi narrasse, fœminam se veluti exani-

mem

mem absque ulla vitæ functione diebus novem jacentem, repente exsuscitatam a Joanne sibi apparente. In quodam illius Provinciæ Conventu prædixit Fratribus, se illo ipso die ex hac vita migraturum, rogavitque ut cadaver ferri curarent Villam Francam, inde octo milliaria Italica distantem; noverat enim locum illum ubi tunc habitabant, a Fratribus derelinquendum. Obiit, ut prædixit, & cadaver super plaustrum imposuerunt Fratres; sed antequam equos admoverent, dum parumper volebant refici, nullo trahente, currus abiit in destinatum locum, flumenque transivit: cujus vestigia sequentes non sine stupore Fratres invenerunt positum ad claustri ingressum, ubi Vir pius sibi sepulturæ locum elegit. Habetur ibidem magna in veneratione clarus miraculis. Successit huic in Ministeriatu Joannes alter, sanctitatis particeps, qui curavit Petrum de Teria suum successorem a gravi infirmitate. Conditus est in Ecclesia sancti Joannis Evangelistæ in civitate Budæ, & Custodia Albiensi. Post prædictos duos Ministros rexit frater Petrus Provinciam sub hoc anno, vitæ sanctimonia illustris. Sepultus est in pariete Ecclesiæ Budensis prædictæ, illuminavitque cœcum ad sepulcrum orantem, & plures a variis infirmitatibus liberavit. In eadem Provincia, in Custodia & Conventu Strigoniensi sanctæ Mariæ nuncupato, requiescit frater Gallus devotissimus, sacræ Theologiæ Lector, ex cujus sepulcro suscepta modica terra ægrotis medetur.

Joannes alter secundus Minister. *B. Petrus tertius Minister.* *B. Gallus.*

VIII. In eodem Conventu Strigoniensi vixit frater Ægidius laicus, modo cocum, modo agens ostiarium. Carnes numquam edit, nec vinum bibit, visusque est frequenter extra se raptus, & a terra elevatus. Hora prandii dum Guardianus nihil videret paratum, perquisivit ubique Ægidium tunc architriclinum, invenitque in cella promptuaria extra se factum, in aere hærentem immobilem, atque a terra adeo remotum, ut neque summis digitis eum posset attingere. Dum summo mane vinum vellet haurire, apposito fistulæ œnophoro seu cantharo, epistomium manu tenens abiit in extasim, in qua hæsit usque ad horam sextam, neque vinum eversum est, dum pleno cantharo, cadus liquorem ultra non reddidit. Novem ægrotavit diebus, & ultimo dum de illius ageretur sepultura, circumstantes perite alloquebatur Latino idiomate, cum numquam litteras ullas didicerit, significavitque sibi adfuisse sanctos Patrem Franciscum, Antonium, & Bernardum. In vita & post mortem in signis & prodigiis fuit gloriosus. Ultra hoc requiescunt in eadem Provincia in Chara-Villa frater Joannes Custos, & frater Henricus Teutonicus, viri sanctissimi.

B. Ægidius. *BB. Joannes & Henricus.*

IX. Hac ipsa tempestate vivebat vir perfectissimus frequentis extasis, & profundæ contemplationis frater Rogerius de Provincia Provinciæ. Divina revelatione hoc Institutum amplexus, in ipso tirocinii limine mutatus est in virum alterum, itaut videretur multis annis alios edocuisse. Ad majoris meriti cumulum permisit eum Dominus tentari vehementer, vicit tamen, divina opitulante gratia, molestias, neque amplius in reliquo vitæ tempore gravem sensit tentationem, neque mortalem admisit reatum, uti ejusdem confessarius frater Raymundus Petri plenam fecerat fidem. Perfectissima contritione & intensissimo cordis dolore obtinuit a Domino plenariam omnium peccatorum remissionem. Confitebatur sæpissime, idque magna amaritudine cordis, septies vel octies die uno, & quinquies in anno generaliter omnes recensebat reatus ea diligentia & claritate, ut inordinatos quoscumque metus mentis & cor-

B. Rogerius. *Marian. cit. Antonin. tit. 24. c. 9. §. 9.* *Ejus virtutes.*

& corporis exprimeret perfecte. Ad tantam pervenit mentis serenitatem, ut neque ad humanas laudes, neque ad divina beneficia magna & frequentia, quidquam extolleretur, aut vanæ gloriæ agitaretur impulsu: in victu & vestitu, secundum exteriorem hominem ceteris conformabatur Fratribus, secundum interiorem vero mirum adinvenit abstinentiæ genus, ad singulas quippe buccellas mentem elevabat in Deum, & sic per talem abstractionem nitebatur non sentire cibi saporem: sentiens vero non elevata mente, neque ab humanis abstracta, omnino ab esu abstinebat. Diligentissime super exteriorum sensuum custodia invigilabat, neque ullatenus verba otiosa aut inutiliter prolata, multo minus murmuratoria poterat audire. Confessarium suum prædictum Raymundum alias virum perfectum semel audivit otiose aut jocose loquentem, cui custodis auctoritate, qua tunc pollebat, injunxit, ut pro quolibet verbo otioso diceret flexis genibus Psalmum *Miserere mei*, Symbolum Apostolicum, & Antiphonam *Salve Regina*, neque quantumvis rogatus voluit revocare aut minuere pœnitentiam, nisi in eo dumtaxat, ut non teneretur prædicta flexis genibus statim ubi peccaret, recitare. Mulierum solerter fugiebat aspectus, neque matrem quantumvis vetulam audebat in faciem respicere: admiratus de his Confessarius, qui puritatis ejus & castæ mentis erat conscius, interrogavit eum, ut quid ita inurbane se gereret, ut nec in matrem, nec in heroinam nobilem, quæ sæpius eum venit allocutura oculos erigeret, præsertim cum per Dei gratiam a malis cogitationibus & concupiscentiis, quas videret, videretur esse alienus? Cui respondit: *Quamdiu homo facit, quod in se est, occasiones peccandi & pericula fugiendo, Deus facit, quod suum est, eum a malis præservando. Quod si homo se periculo temere exponit, præsertim in tali materia, ad quam ex vitio depravatæ naturæ est valde propensus: juste committit eum Dominus propriis viribus, in quibus confidit, per quas non poterit tentationibus omnibus resistere, sed facile succumbet. Et si aliquando possint videri mulieres absque mortali reatu concupiscentiæ, difficile est non aliquid hærere, quo statim fiat venialis peccati reus, qui eas intuetur: ac verus Dei servus tanta solertia cavet scienter incidere in veniale, quanta si esset mortale gravissimum.* Et sæpius, inquit ejus Confessarius, hæc verba audivi promentem: *Tanta cura vitarem veniale minimum, qua mortale maximum peccatum. Ea sane perfectorum virorum conditio, ut vel in minimis Deum, quem summe diligunt, offendere perhorrescant, & quidquid potius pati velint, quam ea quæ prius negligebant, incaute perpetrare. Nam quæ prius noxio torpore torpescentes, vel otiosa verba, vel inutiles cogitationes minoris esse reatus credunt: si igne compunctionis incalescentes, a torpore suo tacti subito afflatu contemplationis evigilent, illa quæ levia paulo ante crediderunt, mox ut gravia ac mortifera perhorrescunt. Cuncta enim vel in minimis noxia, quasi atrocissima refugiunt: quia videlicet animæ per conceptionem spiritus gravidæ, introire ad se jam inania nulla permittunt.*

Custodia oculorum.

Gregor. lib. 31. Mor. c. 1.

X. Altissimam assecutus Dei cognitionem, & profundissimam contemplationem mysteriorum cœlestium: *Mihi*, inquit Confessarius, *verba facienti de extatico fratre Ægidio Assisiate, ejusque creberrimis raptibus respondit; menti defæcatæ, & in Deum elevatæ facillimum esse in extasim agi, & addidit se cognovisse hominem, qui uno dumtaxat die sæpissime restitit violenter ne extra se fieret, tantaque vi indiguisse ut non raperetur, & Deo per extasim conjungeretur, quanta alii uti solent, ut ad eum ap-*

Valde extaticus.

propinquent. Cum vero objicerem; mirum esse inveniri aliquem, qui hujusmodi beneficium velit respuere, dixit: *Dei servos humiliter de semetipsis sentire, & tanta conjunctione indignos se reputare, quod si de servorum conditione transeant ad statum filiorum, securius se quidpiam audere, & liberius se permittere introduci ad penetralia majestatis divinæ. Non itaque omnes*, asserebat, *servi Dei audent in ejus amplexus & oscula ruere, dum enim Dei majestatem contemplantur, suam vilitatem clarius aspiciunt, & indignos se reputant tanto beneficio*. Hominem autem illum, quem se cognovisse dixit, judicat Confessarius non alium a semetipso fuisse, addi que quod dum in hebdomada sancta sæpius illa verba: *Infirmata est in paupertate virtus mea*, cum magno repeteret singultu, atque ipse causam importune interrogaret, respondit: *Nonne valde infirmata est virtus animæ meæ, quæ non potest sustinere Deum meum? qui dum intime se ei communicat, & nimia replet dulcedine, oportuit exclamare & dicere: Domine recede a me, quia non possum abundantiam tuæ suavitatis sustinere*.

XI. Ita erat ab humanis abstractus, ut ciborum sapores, rerum valorem, aut colores nequiverit discernere. Dedit ei Guardianus obscurioris coloris, & melioris panni habitum, quod cum ei diceretur post diea octo, quibus eum gerebat, admiratus, statim deposito habitu, rogavit præfectum nonnisi communis panni, & ejusdem quem aliis dederat Fratribus, sibi vestem concedi. Licet in communi conversatione, & statu subditi esset benignus valde & affabilis, attamen aliis præfectus, ex zelo animarum & divini honoris in correptionibus durus erat & inflexibilis, ita ut ipsos terreret innocentes. Ut impositas pœnitentias remitteret, quantumvis flexis genibus rogaretur, non poterat flecti, illa adducta ratione: Moyses mitis & populo, quem regebat, summe addictus; ut ei Deus misereretur, & peccata dimitteret, instantissime orabat; & aliunde ipse non verbis, sed gladio illorum castigabat errores: *Ego etiam me teneri scio, ut pro Fratrum peccatis orem, sed Dei offensam, ut ipse facilius indulgeat, duriori debeo corrigere disciplina*. Illud tamen ei contulit Dominus, ut non magis exasperarentur, sed potius emollirentur hujusmodi increpationibus animæ subditorum, & correctionis fructum semper reportaret.

In præfectura durus peccatorum corrector.

XII. Tanto caritatis fervore in Deum ferebatur, ut ex signis exterioribus videretur eumdem semper habere præsentem. Psallens, sive manducans, sive cum aliis conversatus frequenter oculos in cœlum extollebat, devote corpus inclinabat, repentinoque rubore facies immutabatur, & profunda ex imo corde prodibant suspiria, neque omittebat, quantumvis alii adessent, quæcumque reverentiæ signa adhibere, quasi præsentem Deum aspiceret, eique loqueretur. In nullo actu, qui ad Dei cultum, vel proximi spectabat utilitatem verecundabatur: dicebatque eum verum amorem non esse, qui omnem non expelleret inanem verecundiam. Quotidie ferme rem sacram faciebat, & tanto amoris impetu in missa volvebatur in gyrum, ut casurus videretur. Completo vero sacrificio, abscondebat se, nec longo post tempore apparebat in publico. Devotio ejus erat pura & sincera sine exterioribus lacrymis, sine eloquio multo aut copioso, sine aliorum fuga, aut macilentæ faciei pallore, vel vestitus squalore; sed omnibus omnia factus, hilarem & jucundum se omnibus exhibebat.

Devotus in divinis ministeriis.

XIII. Quantumvis omnem vanæ gloriæ auram a se longe faceret, di-

dicebat tamen, quod si quæ in ipso essent virtutes, cuperet eas sciri ab nniversis: *Quia certissimum est*, inquit, *nullum habere boni quidpiam ex se ipso, aut suis meritis, sed ex Dei benignitate. Abscondam ergo ego dona Dei mei, & laudem sibi debitam ego subtraham? Imo certe velim, quod totus mundus sciret & videret mirabilia ejus, & magnitudinem dignationis suæ, qui taliter voluit vilissimum vermem magnificare: eo fine ut bonorum omnium auctori gloriam, & laudem, & benedictionem attribuat.* Unde cum laudaretur ab humilitate quidam Frater, & ille præ humilitate negaret hanc in se esse virtutem, eum increpavit Rogerius dicens: *Quare negas donum Dei in te esse? Nonne cordati quique norunt, a te virtutem hanc non processisse, sed a Deo? Permitte ergo ut cognoscatur, quod Dei est, & laudetur Deus in donis suis, & sanctificetur in omnibus operibus suis.* Verba ejus erant ignita, & efficacia medullas cordis penetrantia, neque ad eum redibant vacua sine fructu; flectebat enim quo volebat auditores: inde vero erant efficaciora, quod præmittebat opere, quod hortabatur sermone. Raymundus confessarius scribit se audivisse hominem adeo potenter sacra verba eructantem de irradiatione cœlestium spirituum, deque eorumdem transformatione in Deum per amorem, ut ipse cum aliis fuerint vehementer accensi, videreturque cœlestis flamma animam urere, & per corpus velle evaporare, fueritque qui sudorem emitteret, & ex vi depascentis ignis animam ageret, nisi rogatus concionator sermonem terminaret. Alias valde commovit & incendit universos Fratres, dum post matutinum in festivitate sancti Francisci eis prædicaret, assumpto themate: *Factus sum tamquam vas perditum*. Interrogatus vero, unde verba ejus haberent tantam efficaciam, & ardorem? dixit: *Qui mentis elevationem præmittit in omnibus actibus suis, & ad Deum omnes dirigit, in omnibus invenit eumdem: Quando porro vis legere in sacris libri, debes cor tuum ad Deum elevare, dicens: Domine, vilissimus servus tuus, omnino tua gratia indignus, vult ingredi ad videndum thesauros tuos, ad quos dignare, licet indignissimum, introducere, & dare ei in verbis istis, ut tantum te diligat, quantum cognoscit, quia non vult te cognoscere, nisi ut te diligat. Et iste vere in hujusmodi elevatione invenit Deum suum, qui dat postea voci ejus vocem virtutis.* Et quia ipse assidue ita faciebat, quidquid primum in apertione Bibliorum occurrebat, ei notabile valde apparebat; & propterea margines omnes sacri Codicis piis & doctis notis replevit. Rogatus apud Bellicadium a Fratribus, ut eis de Deo loqueretur, dixit: *Homo perfectus dedignatur loqui de Deo.* Ad quæ verba commotis, inquit: *Adeo sunt alta & magna, quæ homo perfectus in raptu cognoscit, quod nullum ei sufficit idioma his exprimendis.* Itaque de ineffabilibus difficilius loquebatur, ne fortassis illa proferendo vilificaceret communibus & jejunis loquelis.

Deum in suis donis cupiebat laudari.

In declamando efficax.

XIV. Mirabiles habuit visiones, & consolationes cœlestes. Quadam nocte in matutino, dum recitarentur illa verba: *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum*; apparuit ei in splendore multo Angelus Domini, qui confortavit eum, & aliis Fratribus secundum varias illorum dispositiones varia dona distribuit. Alias mente elevatus est ad summum cœlorum, ubi Christi Domini, Sanctorum Apostolorum, & cœtus Angelici donatus est visione. Remansit autem adeo viva Christi effigies ejus impressa memoriæ, ut videretur sibi semper habere præsentem. Tertio fuit raptus ad tam profundam cœlestium rerum contemplationem, & in immensum divinæ bonitatis pelagus absorptus, ut nec sci-

Mirabiles habuit visiones.

ſeipſum, nec aliud quidpiam præter Deum videret. In hoc raptu dilatabatur corde, irradiabatur, & accendebatur aſcendens ad ſecretiſſimos Dei intuitus, & amoroſos amplexus, quos ille mirabili ſtylo peculiari de hac re tractatu deſcripſit. Eo ipſo anno, quo mortuus eſt, apparuit illi in ſpecie glorioſa frater Bertrandus Berengarii olim ſacræ Theologiæ Profeſſor apud Montempeſſulanum, ubi corpus ejus requieſcit, vir vitæ commendabilis, qui a quadriennio defunctus erat, & certam ingeſſit ſpem, fidemque fecit, eum illo anno tranſmigraturum ad gloriam cœleſtem. Quo bono nuntio exultabat in ſpiritu, & deſiderabat ſuum terminari incolatum, in cubiculi ſecreto, & in horto frequenter interrogans Dominum, quando moreretur? Dicebat enim non ſibi amplius licere in hoc mundo morari, dum nihil jam ſit, quod videat, nec audiat, nec ſentiat præter Deum. Addebatque cum lacrymis illa verba: *Tota ſalus mea tu es Domine, & univerſa voluntas mea, neque eſt quidquam in ea, quod non germinet*: Deinde ut ſuſpenſam animam conſolaretur ſubjungebat: *Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.* Dum ſub hac anxietate verſaretur apparuit ei denuo Bertrandus, apud quem conqueſtus de mora, certum reddidit, vitæ terminum imminere. Porro poſt bimeſtre a revelatione facta in menſe Septembris ſub diei crepuſculo in Conventu Uſentiæ feliciter obdormivit in Domino; cujus animam viderunt quidam ſpecie globi ignei & luminoſi, cœlos penetrare. Copioſe & diffuſe vitam ſancti Viri deſcripſit ejus Confeſſarius Raymundus prædictus, ex quo potiora hic delibavimus.

[Margin: Cupit ex hac vita emigrare. — Quis ejus vitam ſcripſit.]

XV. Sub hoc eodem tempore reponit Marianus ſequentes Dei ſervos, licet non omnino conſtet, qua floruerint ætate. In Conventu Narbonenſi frater Electus requieſcit, qui multis claruit miraculis, & uno die ſeptem Fratres a diverſis infirmitatibus liberavit. In Conventu Dienſi Provinciæ Burgundiæ modo ſancti Bonaventuræ Electus alter, vir ſanctiſſimus. In Conventu Viennenſi ejuſdem Provinciæ frater Michael miraculis inſignis, quorum illud unum, quod ad exemplum Chriſti Domini aquam in vinum mutarit. Ibidem appoſitus eſt frater Drodo, cui ſacrum facienti Angelus in humana forma inſervivit, in Eccleſia deſerta & derelicta, aliuſque Angelus itineri neceſſaria præparavit; nec non frater Guillelmus prophetico ſpiritu donatus, qui clare futura quæque prædicebat. Fertur in ejuſdem Civitatis Viennenſis, & Eccleſiæ matricis cœmeterio jacere quemdam ex ſancti Franciſci ſociis, qui miraculis coruſcavit. In Conventu Amoniaci ejuſdem Provinciæ ſepultus eſt frater Guillelmus, ad cujus preces navis, quæ jam ſolverat, & longe receſſerat a portu, ſtatim rediit, nullo agente nauclero. In Provincia Turoniæ, & Conventu Redonii frater Rodulphus, cui ſacrum facienti adſtiterunt & miniſtrarunt Angeli. In Conventu Pictavienſi ejuſdem provinciæ frater Simon, qui eamdem aliquot annis rexit, ad cujus os Spiritus ſanctus in forma columbæ viſus eſt. In Conventu Aurelianenſi ejuſdem etiam Provinciæ frater Electus, cui in Extrema unctione, & animæ commendatione ſancti, qui nominabantur in Litaniis, familiariter apparebant, eique colloquebantur, qui per triduum antea non poterat loqui. In provincia Caſtellæ & Conventu Toletano jacet frater Antonius Burgenſis laicus: hic cum Burgis quereretur coram Chriſto crucifixo de gravioribus quibuſdam Patribus nimiam moram trahentibus in refectorio, cujus ille curam habebat, atque hoc abiret in diſſolutionem; accepit ab eo reſponſum, & diſſolutionis vidit duram correptionem. Toleti per

[Margin: B. Electus. — *Piſan. confor. 8. Marian. cit. Gonza. in Prov. S. Bonav. Con. 38.* — Alter Electus. — Fr. Michael. — Fr. Drodo. — Fr. Guillelm. — Alter Guillelm. — Fr. Rodulphus. — Frater Simon. — Fr. Electus. — Frater Antonius Burgen.]

per multos annos ostiarium egit, ubi amphoram vino plenam fractam redintegravit, & puellam animam jam jam agentem signo crucis ad vitam revocavit. Plura fecit in vita, & post mortem miracula.

XVI. Toto hoc anno a morte Honorii Pontificis sub Aprilis initio vacavit Sedes Apostolica, quantumvis convenerint Cardinales in montem Aventinum ad sanctam Sabinam successorem daturi. Plures enim ex eisdem aeris insalubritate offensi, subito in morbum inciderunt, dilata proinde Pontificis creatione: inde illius montis aer nocivus, quod marinis & Austrinis flatibus regio illa exposita sit, ea præsertim pars, quæ testaceo imminet campo. Sabellicus scribit, ut sua ætate magna pars Civitatis, quæ ex ea Aventini regione Circenses spectavit Ludos, quorum aliqua species adhuc duraverat, quum antea æstuasset, Austro leviter inflata, in morbum inciderit, multique mortales febre conflictati, demum periclitati sunt. In quo illa subit reputatio, haud relatu indigna, quum pars una spectaculi illius graviter fuerit infecta, ceteri qui ab Austro aversi eo die spectaverant, murorum urbis objectu, qui campum ab ea parte muniunt, ab Austrino flatu defensi, innoxii domum abierint.

Vacat diu Sedes Apostol. & quare.

Sabell. Ennead. 9. lib. 7.

XVII. Assumptus est hoc anno ab Honorio paulo antequam moreretur, ad Episcopatum Novariensem Insubriæ nobilem & antiquum sub Archiepiscopo Mediolanensi, & Petri Lombardi Magistri sententiarum natalitiis notissimum, frater Englesius „de Caballitiis „ Minorita, cum diu vacaret illa sedes per obitum Singebaldi, & contenderent inter se Franciscus Archidiaconus ipsius Ecclesiæ, & Paynus Præpositus Ecclesiæ sancti Gaudentii Novariensis in discordia electi: *Ex susceptæ servitutis officio*. XVI. Kal. Martii.

Frater Englesius Episcopus Novariensis.

„ XVIII. Hoc anno in festo sancti Nicolai frater Philippus de Buschettis suscepit possessionem Episcopatus Mutinensis, sub Archiepiscopo Bononiensi; uti habent Chronica MSS. urbis Mutinæ ab Alexandro Tassono concinnata. Alias de hoc homine egimus, & Guardianum diximus Conventus Placentini. Virum nobilem fuisse refert Franciscus Sansovinus; & successisse hoc anno in prædicto Episcopatu Bartholomæo de Buschettis suo patruo, alias fratri germani. In humanis, & divinis peritum, & hominem bonæ voluntatis nuncupat, eidemque tribuit summam pacem, & tranquillitatem dictæ Civitatis, extincto per illum immortali odio inter factiones Guelfam & Gibellinam; reducta item civitate sub gubernium Obizi Marchionis Estensis, Principis prudentis & æquissimi. Gaspar Silingardus Episcopus Mutinensis in catalogo Episcoporum Mutin. vixisse ait usque ad annum MCCXC. & in ejus manibus Obizum jurasse fidelitatem pro quibusdam terris Ecclesiæ, quas possidebat. Fratrem Henricum Knoderer Minoritam Archiepiscopum Moguntinum, de quo alias actum est, hoc anno plura præstitisse Erfordiæ, accepi nuper ex monumentis celebris Monasterii sancti Petri Benedictinorum. Honorificentissime exceptus a toto Clero & populo, convocatis omnibus Principibus, & Nobilibus Thuringiæ, inter quos cruentum & dirum erat bellum, quia Albertus senior Lantgravius Thuringiæ, invitis duobus filiis Friderico & Theodorico, quos exulare fecit cum matre; venditis & distractis bonis multis; etiam ipsam Thuringiam vendidit Adolpho de Nassau Regi Romanorum; firmissimam pacem stabilivit, applaudentibus universis, & collaudantibus tantam viri prudentiam, & in agendo deste-

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Philippus Episcopus Mutin.

Ann. 1278. n. 15. Sansovin. de famil. Ital. de domo Boschett.

Fr. Henricus Archiepiscop. Moguntin.

Ann. 1974. n. 33.

„ ritatem. Sigillum, quo in hac pace confirmanda usus est, invenerunt „ Monachi Erfordienses in pervetusti muro peristylii anno MCCCCLXIII. „ cujus hæc inscriptio: *Sigillum pacis Thuringiæ fratris Henrici Moguntini, seu Vicarii capitanei pacis, & duodecim conservatorum ejus*. Deinde addunt alia monumenta. Hoc anno MCCLXXXVII. frater Henricus „ Moguntinus Episcopus celebravit sacros Ordines Erfordjæ apud Confratres suos Minores in sabbato, quo *Caritas Dei* Ecclesia canit; & „ non apud beatam Virginem in Monte, quia nondum tanta solemnitas „ in illo Templo erat. Eodem anno transposuit frater Henricus dedicationem Monasterii nostri sancti Petri in commodiorem diem, quo „ & annuatim celebratur; cujus translationis diploma hoc est: *Frater Henricus Dei gratia sanctæ Moguntinæ Sedis Archiepiscopus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius. Dilectis in Christo Abbati, & Conventui Montis sancti Petri Erford. salutem in Domino. In augmentum devotionis vobis, Deo propitio, credimus provenire, si in justis vestris petitionibus, nos invenire benevolos gaudeatis. Devotionis itaque vestræ precibus favorabiliter inclinati, Anniversarium dedicationis Monasterii vestri, quod in festo SS. Aurei & Justinæ consuevit hactenus celebrari, in Octavam Paschæ transferimus auctoritate præsentium litterarum. Volentes ut in Octava eadem annuatim perpetuis temporibus celebretur, dummodo ex hoc aliis Ecclesiis nullum præjudicium generetur. Datum Erford. anno* MCCLXXXVII. VII. *Idus Septembris*. Hujus ob „ rei memoriam Seniores nostri fratris Henrici imaginem Pontificalibus „ insignitam depingi curarunt, & hæc verba subjungi: *Frater Henricus Minor ob reverentiam hujus loci, transtulit dedicationem in solemniorem diem, & gratias multiplicavit ob honorem Dei. Acta sunt hæc anno Domini* MCCLXXXVII. Dedit etiam præter has indulgentias alias eodem anno IV. Idus Septembris Monasterio nostro in castro Mulburck. „ Ita monumenta Erfordiensia.

Conventus Auriensis. — Gonza. in Prov. S. Jacobi Con. 13. Monu. MSS. ejusdem Prov.

XIX. Ante hoc tempus domicilium obtinuisse Minores Auriæ vulgo *Orense*, quæ Callæcorum urbs est episcopalis in Hispania ad Minium fluvium, scribit Gonzaga ex tabulis testamenti Violantis Reginæ conjugis Alphonsi X. cognomine Sapientis (licet sibi non valde sapierat, regno spoliatus per Sancium filium) quæ asservantur apud Clarissas Allarisii. Idque mihi omnino probatum ex quibusdam commissionibus, quæ occurrerunt in regesto Pontificio, missis ante hunc annum circa varias materias ad Guardianum Minorem Auriensem. Ferunt primam domunculam a quodam illius urbis Episcopo, igne admoto incensam, quod Fratres receperint occisores sui nepotis ad Ecclesiasticum asylum confugientes; cujus ille facinoris pœnam retulit a summo Pontifice, & compulsus est, ut novum Fratribus Cœnobium exædificaret. Jacent honorifice hoc in loco frater Joannes Cretensis, & Gondisalvus, quorum fusiorem mentionem dabimus tempore opportuniori.

Ann. 1361.

Conv. Viveri. — Gonzag. cit. Con. 14. Monume. MSS. cit. — Constantia de Castro.

XX. Apud eosdem Callæcos, & oppidum Viveri in diœcesi Mindonensi extructum circa hoc tempus aliud Monasterium pro eisdem Minoritis constat ex sepulcrali quodam lapide sacelli Conceptionis immaculatæ Virginis Mariæ, cui hoc incisum epitaphium: *Hic jacet Dominus Marcus Petri Archidiaconus æra millesima, trecentesima, trigesima secunda*; quæ correspondet anno Christi MCCXCIV. Detectum est anno MDCXI. integrum & sanum corpus Constantiæ de Castro Excellentissimorum Dominorum Comitum de Lemos consanguineæ, & nobilissimi herois Roderici Diaz

Diaz de Andrade, qui merebatur & occubuit fortiter sub Ferdinando Rege Catholico in regno Granatensi, piissimæ conjugis. Usque ad prænumeratum annum requievit nobili & vetusto sepulcro in sacello Crucis gentilitio, quo concesso alii familiæ dum oporteret inde transferri ad latus dexterum altaris majoris, illæsa reperta, quantumvis edaci calce cooperta, suavissimum emisit odorem, & miraculis aliquot suæ probitatis & virtutis testimonium perhibuit, quæ Petrus Fernandez Zorrilla Mindoniensis Episcopus jussit per graves & doctos viros examinari, qui datis ad eum litteris, quarum exemplar mihi ttansmissum, commendarunt mulieris sanctitatem, & facta ab eadem miracula.

XXI. Ejusdem temporis dicitur Conventus Redonii, urbis Episcopalis Armoricæ Britanniæ in provincia Turoniæ, sancto Jacobo minori sacer, licet sancti Francisci communiter nuncupetur, extructus a Ducibus Britannis intra urbis mœnia. Supra diximus ibidem requiescere pium virum fratrem Rodulphum. Ceterum conflagratis scripturis, nihil aliud memorabile nobis restat de hoc loco dicendum. Castrivillani Conventus in Provincia Burgundiæ (quæ nunc est sancti Bonaventuræ) & Custodia Divionensi sub hoc anno extructus est a præfati oppidi Comitibus Joanne & Joanna. Eum semel atque iterum hæretici destruxerunt, sed & refici curarunt Fratres piorum adjuti subsidiis. Ibidem passi sunt ab hæreticis varia tormenta & mortem anno MDLXII. frater Paulus Tonelier Guardianus, & Tossanctius Fortinus, quorum ossa hinc inde collecta illic recondi curarunt Consodales. Ante hunc annum apud Liburnianam Aquitaniæ civitatem Eduardus Rex Anglorum, ob magnum in devotum ac pium virum fratrem Raymundum Brunum affectum, extruxit Minoribus domicilium intra urbis mœnia. Ameriæ (quæ urbs est Umbriæ antiqua, in colle sita inter Narim Tiberimque fluvios) construxerunt hoc anno aliud ipsi Minoritæ ex publico ære, piorumque eleemosynis sub titulo sanctorum Philippi & Jacobi. Floruerunt hoc in loco (qui ad Patres Conventuales provinciæ sancti Francisci, & Custodiæ Tudertinæ spectat) viri docti Simon de Corsciano, & Ægidius Delphinus Amerinus olim Ordinis Minister Generalis. Alterum eis ædificare cœpit Dominus Petrus Philagerius in civitate Nuceriæ Paganorum in Campania in Picentino agro a mari P. M. IX. a Sarno flumine IV. distante. Pertinet ad Provinciam Terræ laboris, & Custodiam Salernitanam. Falleroni in Marchia Anconitana sub hoc tempore extruxisse Conventum Fratribus oppidi universitatem constat ex diplomate Magistri Joannis Belli Mediolanensis, Vicarii Apostolici in Provincia Marchiæ conservato ibidem: Consecratam Ecclesiam anno MCCCII. Indict. XV. tempore Innocentii VI. die VII. mensis Augusti, scribit Rodulphus; sed hæc non cohærent; etenim Innocentius VI. creatus est non nisi anno MCCCLII. quod si fortassis dicatur errorem irrepsisse in notas numerorum, & pro MCCCII. scribendum MCCCLII. ut ita vere incidat in tempus Innocentii: obstat certus & adequatus numerus Indictionum, quem etiam assignat; nam anno MCCCII. vere fuit Indictio XV. & anno MCCCLII. Indictio V. Claruit ibidem beatus Peregrinus de Fallerono, de quo nos alias egimus diffusius. Consecratam hoc anno Ecclesiam sanctæ Victoriæ Fractarum in eadem regione Marchiæ testantur quædam instrumenta ibidem asservata; Conventum tamen, seu Fratrum domicilium, tradunt oppidani vel a sancto Francisco constructum, vel eidem coævum. Duo hæc posteriora Monasteria sunt Patrum Conventualium Provinciæ Mar-

Conv. Redonii
Gonzag. in Prov. Turon. Con. 17.
Conv. Castrivillani.
Idem in Prov. S. Bonaven. Con. 11.
Paulus Tonelier. & Tossanctius Fortinus.
Conv. Liburnii.
Idem in Prov. Aquit. recent. Con. 31.
Conv. Ameriæ.
Rodul. fol. 254.
Conv. Nucerinus.
Idem fol. 276
Conv. Falleroni.
Rodul. fol. 257.
Tom. 1. an. 1220. n. 8.
Conv. Victoriæ Fractarum.

Marchiæ Anconitanæ, primum ſpectat ad Cuſtodiam Firmanam, ſecundum ad Fanenſem.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Honorius Papa IV. obit: ejus corpus in Aracœli.

Vide ſup. ad annum 1268. n. 9.

„ I. HOnorius Pontifex, poſtquam ſediſſet in Pontificatu annos „ duos, & menſes duos, Romæ obiit Nonis Aprilis: funus „ elatum e ſanctæ Sabinæ palatio ad ſanctum Petrum, & inde ad Baſilicam Aracœli in ſepulcrum Gentilitium translatum fuit: & quantumvis convenerint Cardinales in Montem Aventinum ad ſanctam Sabinam ſucceſſorem daturi, nihilominus toto hoc anno pontificia Sedes vacavit: quod plures Cardinalium inſalubritate aeris offenſi in morbum incidiſſent.

Dominæ de Motta in Minores benevolentia.

Mon. Tur. majo.

Vide ſup. ad an. 1280. nu. 3. & infr. ad 1379.

Comitia gener. Ordinis in Monte Peſſulano.

Caſim. cit. art. 20. n. 1.

„ II. Caritatem autem, & pietatem cujuſdam Andegavenſis Dominæ de *Motta* hic annus refert: hæc enim pauperum Minoritarum vitam admirans, eorum pauperiem ſuis eleemoſynis relevare conabatur: & hæc inter eorumdem infirmis compatiens, Conventui Andegavenſi valetudinarium, cujus Capellam Ivo Presbyter Decanus Cathedralis Eccleſiæ conſtruxerat, ipſa proprio ære abſolvit: perfectionis vero chriſtianæ ad apicem anhelans, ſuos dies habitu ſanctæ Claræ induta, virtutibus adipiſcendis jugiter intenta, transigere voluit: ac tamdem hoc anno properavit ad ſponſum. Sed in Monte-Peſſulano cum Ordinis Comitia haberentur, electo in Miniſtrum Generalem fratre Matthæo de Aquaſparta, Provinciæ Boemiæ & Poloniæ ſibi eligendi Miniſtrum, ut Religionis mos eſt, jus reſtitutum fuit, a quo per longum jam tempus a D. Bonaventura ſuſpenſa erat; itaque hoc anno Sadeciæ Novæ congregatis Fratribus, quibus intererat in feſto Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, electus fuit frater Theodoricus in quartumdecimum Miniſtrum illius Provinciæ.

ARGUMENTUM.

Frater Hieronymus Aſculanus creatur Pontifex Maximus, & Matthæus Aquaſpartanus Cardinalis. Mittit Pontifex Nuncios ad Tartaros, quorum plurimi cum reginis eorumdem fidem ſuſceperunt Chriſtianam. Alios item deſtinat ad Reges Sclavorum. Multam elargitur poteſtatem Inquiſitoribus Minoritis, in Gallia, aliiſque locis deputatis. Suam interponit auctoritatem in rebus graviſſimis apud Reges Hungariæ, Franciæ, Hiſpaniæ, & alios Orbis Principes. Curat libertati reſtitui Carolum Claudum, pro quo obſes datur cum Fratribus ſanctus Ludovicus, cujus in adoleſcentia virtutes referuntur. Recenſentur aliqui martyres, & Epiſcopi Minoritæ; & ædificantur Cœnobia.

Ptolem. Lucen. lib. 24. cap. 20. MS.

Fit Pontifex Maximus Hieronymus Aſculanus.

I. VACAVERAT Sedes Romana menſes decem, dies octodecim, quia propter infirmitates, & mortes multorum Cardinalium ſoluto Conclavi in monte Aventino, in aliud tempus magis ſalubre electionem diſtulerunt; maxime vero cum terræ motus ipſi, qui tum permagni fuere, Religionem quamdam injecerint, quo minus tum quidem id fieret. Manſit tamen, ceteris procul abeuntibus, in prædicto monte frater Hieronymus Aſculanus Cardinalis Præneſtinus, qui noxii aeris pe-

periculum ea ratione propulerat; ut medio æstu ignes ubique in palatio voluerit accendi, per quos auram perpetuo reddebat puriorem. Redeuntibus demum ad Conclave Cardinalibus ad sanctæ Sabinæ ædes, unus omnium suffragiis eligitur in Pontificem Hieronymus (quem perperam Blondus vocat Joannem) VIII. Kalend. Martii, qui Cathedræ Antiochenæ sancti Petri dicabatur, & in memoriam Nicolai III. a quo Cardinalis creatus fuerat, Nicolai IV. nomen assumpsit. Eximium Theologiæ Professorem, sancti Francisci discipulum, & in conversione filium vocat Alphonsus Ciaconius, atque ob prudentiam, & vitæ sanctimoniam creatum, ait, Cardinalem. Vere per omnes gradus ad supremum hunc ascendit, sacræ Theologiæ Lector, mox Minister Provincialis, deinde Apostolicæ Sedis Legatus ad Imperatorem, & Prælatos Græcorum, hinc Minister generalis, post hæc Legatus ad Galliæ & Hispaniæ Reges, exinde Presbyter Cardinalis sanctæ Pudentianæ, demum Episcopus Prænestinus, postremo summus Pontifex effectus. Henricus Monachus Rebdorffensis, illius ferme temporis scriptor, refert Nicolaum bis electum cum lacrymis resignasse, & tertio compulsum ab omnibus Cardinalibus, acquievisse. Consecratus post biduum apud sanctum Petrum per manus Matthæi Rubei Ursini S. R. E. Archidiaconi. Propter seditiones Romanorum in Reatinam urbem Sabinorum profectus, in vigilia Pentecostes Cardinales sex creavit, nullo habito delectu status, aut conditionis, sed virtutis; Omnes enim eadem ratione amabat, nec cognatis aut affinibus, plus se debere quam cuivis bono arbitrabatur: virtutes vero, & vitia in causa erant, ut in hunc magis, quam in illum propenderet.

Blond. dec. 2. lib. 8.

Ciaco. in Nicol. IV.

Per quos gradus venit ad Pontificatum.

Rebdorf. in Annal. sub an. 1314.

Invitus admisit dignitatem.

II. In senario illo Cardinalium numero unum creavit ex Prædicatorum fratrem Hugonem Biliomium tituli sanctæ Sabinæ, alterum ex Minorum Ordine fratrem Matthæum Aquaspartanum tituli sancti Laurentii in Damaso, ex Lectore sacri Palatii Ministrum Generalem anno præterito factum, ad quam dignitatem ob spectabilem vitæ rationem, & doctrinæ excellentiam, pervenit. Doctissimus, inquit Ciaconus, ingeniosus, ac in sacris litteris versatus, prudentia, & rerum agendarum peritia emicuit; qua de causa a Bonifacio VIII. in Lombardiam, Venetiam, Romandiolam, & Etruriam res gravissimas & turbulentissimas compositurus, ablegatus. Cum multa docte scripsisset, ita de eo Paulus Cortesius: *Matthæus de Aquasparta laudandus est, a quo sunt Theologica paradoxa cultius explicata, quam esset ab inquinata illius ætatis æqualitate reposcendum*: Neque Pontifex humiliter de eodem sentiebat, qui quantumvis Cardinalis, noluit ut Religionis curam deponeret, sed eam, uti Bonaventura, & ipse Pontifex Cardinales electi fecerunt, usque ad novi Ministri Generalis electionem, gubernaret.

Minister Generalis Minorum fit Cardinalis.

Ciac. cit.

Laudatur.

Cortesius l. 1. sent.

Retinet Ordinis regimen.

III. Sub ipsis auspiciis Pontificatus, Nicolaus inter turbas & curas recentis dignitatis, gratissimum accepit nuncium de conversione multorum Tartarorum, de certa spe baptizandi Argonis Regis eorumdem (quem in Asia majori seu Taurisio, occiso Mahumeto suo patruo, a fide Christiana apostata, regnasse diximus superius) de paptizatis jam Tuctane, & Elegage Reginis, de reductis quibusdam Episcopis, aliisque schismaticis, idque opera Fratrum Minorum, quorum plures diximus missos ad illas partes a Bonagratia Ministro Generali. Ipse Rex Argo misit suos Nuntios Bersaumam Episcopum in partibus Orientis, & nobilem virum Sabadinum, Thomam de Ansusis, atque Uguetum interpre-

Gratum recipit Nuncium de conversione Tartarorum.

An. 1284. n. 3 Ibid. n. 1.

tem, qui omnia referrent Pontifici. Nihil se jucundius audire potuisse monstravit Nicolaus, benigne & hilariter receptis Nunciis, rescriptisque congratulatoriis litteris ad omnes, atque secundis datis ad Regem, in quibus eum exhortatur, ut non expectet recuperationem Regni Hierosolymitani e manibus impiorum, ad effectum se Hierosolymis baptizandi, sed potius statim sacrum baptisma suscipiat, eoque suscepto, facilius speret, Deo favente, successuram Regni prædicti liberationem. Ad Episcopos etiam scripsit dogmaticas epistolas de eadem fidei professione, quam superius dedimus ad Græcos transmissam. Omnium damus exemplaria, ut de digna constet Pontificis exultatione (quæ eo major censenda est, quo versatus aliquando inter Orientales gravius dolebat de vastissimæ gentis excœcatione & Magistrorum, qui viam veritatis aperirent penuria) utque etiam certum apponamus testimonium laudabilis Minorum studii, & proficuæ operæ in reducendis gentibus indomitis.

Eos hortatur ad charismata meliora.

An. 1267.n.1.

Argoni Regi Tartarorum Illustri gratiam in præsenti, quæ perducat ad gloriam in futuro.

IV. *AD summi præsulatus officium nuper nobis supernæ dispositionis arbitrio, quo cœlestia pariter, & terrena dispositionem ordinemque suscipiunt, evocatis, Venerabilis frater noster Bersauma Episcopus in partibus Orientis, nobilis vir Sabedinus, Thomas de Anfusis, & Uguetas Interpres tuæ Magnitudinis Nuntii ad nostram præsentiam accedentes, Regias nobis litteras præsentarunt. Nos autem Nuntios ipsos, & litteras libenti animo vultuque sereno recepimus intuitu destinantis, & tam quæ in litteris continebantur eisdem, quam quæ Nuntiorum prædictorum facta coram nobis, & Fratribus nostris propositio reseravit, benigne audivimus, & intelleximus diligenter, gaudentes quamplurimum, & exultantes in Domino, in cujus manu corda sunt Principum terrenorum, quod te clementer gratiæ suæ dono præveniens, illo tui pectoris intima fœcundavit affectu, quod sicut & litterarum ipsarum tenor aperuit, & eorumdem patefecit assertio Nuntiorum, ad dilatandos Christianitatis fines fervens dirigitur desiderium mentis tuæ, quodque de gentibus tuæ ditionis subjectis Imperio, fidei cultoribus Christianæ te benignum & benevolum exhibes, eosque non sine laudis humanæ preconio, & dispositionis indiciis ad salutem, quæ de bono semper in melius deduci cupimus in augmentum favore prosequeris gratioso. De quo Celsitudini Regiæ tanto gratiarum uberiores exsolvimus actiones, quanto id plenior & benignior operatur affectus, & ex munificentia provenire dignoscitur ampliori. Sane, Princeps egregie, tuis aperiri sensibus affectamus, quæ Rex excelsus Filius summi Regis de polorum sublimibus prodiens, & ad mundi hujus infima, ut hominem, quem ad imaginem, & similitudinem suam de limo terræ formaverat, de servitutis nexibus, in quos ipsum impegerat maligna suggestio, liberaret clementi dignatione descendens, vestem nostræ mortalitatis assumpsit, ut proprii aspersione cruoris incendia perpetui cruciatus extingueret, ac suos mortis æternæ tenebris obvolutos, vitæ perennis efficeret possessores, qui commissæ sibi legationis a Patre in regione peccantium piis studiis exercens officium, mundumque salutaribus institutis informans, tandem post sanctæ conversationis & operationis exempla, post evangelicæ instructionis eloquia, post doctrinæ salutaris effectum, diræ mortis ultro supplicium subiit, dieque tertia resurrexit a mortuis gloriosus, ut mortem nostram moriendo destrueret, & vitam resurgendo beni-* gnius

Reg. Vatic. inter epist. camerales n. 12.

Argo Rex erga Christianos benevolus.

Fidei Christianæ exprimit hic compendium.

gnius repararet. Qui postmodum transiturus de mundo ad Patrem, ac ascensurus in cœlum, claves Regni cœlorum beato Petro Apostolorum Principi, & per eum suis duxit successoribus committendas, per hoc eis tam sublimis potestatis auctoritatem impendens, ut quodcumque super terram ligatum redderent, ligatum haberetur in cœlis, & quodcumque solverent super terram, solutum existeret in eisdem. Unde nos, licet insufficientibus meritis, Christi Vicarii, & ejusdem Petri successores in terris, disponente Domino, constituti, summo desiderio ducimur, ut quos baptismalis unda conspersit, suosque Christiana fides professores agnovit, divina ferventer complectantur obsequia, & salutaribus actibus immorentur. At illi quos lavacrum regenerationis ignorat, & ejusdem religio fidei non includit, erroris invio, per quod periculosius elabuntur, omnino relicto, ad rectitudinis semitam, favente Domino, revocentur, ipsamque devote colant, & sollicite servent fidem. Hæc est etenim fides recta, fides vera, fides fiduciam sperandæ felicitatis impertiens: Hæc est sine cujus concomitante suffragio placere Altissimo nemo potest, quæ reatus expurgans commoda salvationis impendit. Per hanc æternæ beatitudinis gaudia, virtutis concurrentibus actibus, acquiruntur. Per hanc de arce mentis antiquus hostis expellitur. Hæc corda mentesque purificat, & infidelitatis nubilum suæ radiis expiat claritatis. Hæc est fundamentum virtutum omnium, sydus irradians, stella micans, solem justitiæ intelligentiæque præveniens, per quam dies oritur gratiæ, quam dies gloriæ subsequitur. Revera, Princeps magnifice, tuis in orbe terrarum titulis plenitudo gloriosæ laudis accederet, ac nominis tui fama ingens susciperet incrementum, si te tam puræ, tam solidæ, tamque salutiferæ fidei amplexibus dulcibus copulans, teque illius exhibens cognitorem, professorem ostendens, baptismum duceres assumendum, grandia quoque supernis exinde gaudia civibus orirentur. Lætaretur in immensum Ecclesia, quæ rugam non habet, maculam non agnoscit, si tantum, tamque potentem Regem sibi devotum in filium vendicaret: totique populo Christiano de tam magnifici Principis, & per eum innumeræ, ut speratur, multitudinis aliorum conversione salubri copiosa exaltationis materia præberetur. Excitamus itaque Magnitudinem Regiam, & hortamur attentius, tibique, cujus in hac parte salutem exquirimus, sano & sincero consilio suademus, quatenus alta & sedula meditatione recogitans quam fragilis & caduca humanæ naturæ conditio, quam plena periculis, quantis exposita casibus, quam sit instabilis status ejus, considerans etiam, quod a lege mortis, qua nihil certius cernitur, nihil habetur incertius hora ejus, nullus excluditur, nullus effugit metas suas, nullus a dominio redditur exemptus illius, promptus exsurgas, præsto te offeras, paratus accedas ad agnitionem Christianæ fidei, & suscipiendum baptismatis sacramentum ad laudem divini nominis, tuæ salutis profectum, & augmentum fidei supradictæ, ut lucis suæ radio illustratus, ejus triumphalis efficiaris athleta, illius fines amplificans, terminosque dilatans, ut post vitæ præsentis ergastulum a porta Inferi libereris, & ejus diris cruciatibus pœnisque gravissimis evitatis, æternæ beatitudinis præmia, quæ omnem dulcedinem superant, omnem delectationem excedunt, tamquam Princeps emeritus consequaris. Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Nonas Aprilis, anno I.

Fidei Christianæ fructus.

Hortatur Regem ut suscipiat baptismum.

EIDEM.

V. INtelleximus, referentibus Venerabili fratre nostro Bersauma Episcopo in partibus Orientis, nobili viro Sabadino, Thoma de Anfusis, & Ugue- Ibid. n. 17.

& Ugueto Interprete laicis, Tuæ Magnitudinis Nuntiis, quod si Regnum Hierosolymitanum de manibus liberari contigerit impiorum, in civitate Hierosolymitana renasci desideras lavacro baptismali. Nos autem tuam, tuorumque salutem propensius cupientes, hujusmodi tuum salubre laudandumque propositum multipliciter in Domino commendamus. Verum quia magna spe ducimur, quod sacro a te suscepto baptismate facilius, Domino favente, proveniet Regni memorati liberatio, quia etiam salutis tuæ commodis expedire dignoscitur, ut conceptum propositum perducere studeas, sublato dilationis obstaculo, ad effectum; Celsitudinem tuam excitandam attente duximus & hortandam, quatenus tibi salubriter consulens, & exhortationibus nostris, quæ de puri pectoris intimo prodeunt, laudabiliter acquiescens, ad baptismum promptus acceleres, illumque ad laudem Dei, tuæque salutis profectum festinus suscipere non omittas, tanto amplius proinde Domino placiturus, quanto celerius & libentius ad susceptionem ejus procedere te continget, quantoque plures ad eam tuo exemplo laudabili provocabis. Datum ut supra.

Rogat ut non differat susceptionem Baptismi.

Carissimæ in Christo filiæ Tuctani Reginæ Tartarorum Illustri salutem & Apostolicam benedictionem.

Ibid. num. 16.

Congratulatur ei de suscepto baptismo.

VI. *Habet, carissima filia, fide dignæ relationis expressio, quod tu Catholicæ fidei lumine illustrata, eam non solum studiis observare sollicitis comprobaris, sed alios etiam ad agnitionem illius excitando, & ejus terminos dilatando, opem & operam curiosa non desinis exhibere. Hæc sunt profecto, quæ te reddunt in conspectu Divinæ Majestatis acceptam, quæ tibi laudis humanæ præconium vendicant, & augent multipliciter famam tuam, dum ex his pietatis divinæ clementiam, quæ te de tenebris infidelitatis ereptam ad viam vitæ reduxit, & ad veritatis semitam revocavit, tamquam benedicta & reverens filia recognoscis. Excitamus igitur Magnitudinem tuam, & hortamur in Filio Dei Patris, quatenus mentis tuæ oculis erectis ad Dominum, cujus obsequiis salubriter adhæsisti, præmissa de bono in melius semper prosequaris, & quasi apis argumentosa procurare non cesses, ut eo gratior & præmiis digna majoribus occurras Domino Deo tuo, quo uberiores bonorum operum in ejus horreum manipulos introduces. Datum ut supra.*

Eodem modo scripsit ad Elegagem Reginam item Tartarorum.

Venerabili fratri Dionysio Episcopo in Taurisio in partibus Orientis salutem & Apostolicam benedictionem.

Ibid. num. 14.

Instructores Tartarorum Minores.

VII. *Præsentatas nobis tuæ fraternitatis litteras fœcundæ benignitatis affectu recepimus, & quæ ipsarum series continebat plano collegimus intellectu, gaudentes & exultantes in Domino, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, quod sicut litterarum ipsarum tenor apertius innuebat, Christianam fidem, quam tenet, & servat Romana mater Ecclesia, quamque a dilectis Fratribus Minoribus in partibus ipsis ad serenda inibi salutis semina, & in fide prædicta partium ipsarum incolas informandos morantibus accepisti, te tenere ac servare sollicite profiteris: commendantes itaque devotionem, reverentiam, & obedientiam tuam, quam habere dignosceris erga Romanam Ecclesiam supradictam, fraternitatem tuam excitandam attente duximus, & hortandam, quatenus mentis oculis ere-*

erectis ad Dominum, qui servos suos cœlestis benedictionis efficit possessores, Christianam fidem ferventer amplectens, & constanter observans, alios in ea, juxta datam tibi ex alto prudentiam, solerter instruas, & informes, ut eo reddaris acceptior & gratiosior Domino Deo tuo, quo plures per tuæ sollicitudinis studium de infidelitatis nubilo ad Christianæ fidei claritatem, & de erroris invio ad rectitudinis semitam revocabis. Ceterum prædictos Fratres intuitu Dei, cujus prosequuntur obsequia, & ob reverentiam Apostolicæ Sedis & nostram recommendatos specialiter habeas, & favorabiliter prosequaris, ut tui favoris auxilio communiti, utilius, & efficacius salutis opera prosequi valeant, quæ exercent, tuque proinde ab omnium retributore bonorum illa merearis consequi præmia, quæ pro piis actibus recompensat. Ut autem in fide Christiana, quam tenet & servat Romana mater Ecclesia, plenius & efficacius valeas alios informare, dictam fidem, ac ejus formam præsentibus fecimus annotari, quæ sunt hæc. Credimus sanctam Trinitatem &c. Ut superius in confessione fidei missa a Clemente IV, Michaeli Palæologo Orient. Imperatori, deinde; *Datum Romæ apud sanctum Petrum* VII. *Idus Aprilis, anno* I. Tom. 4. an. 1267. 8. 2.

VIII. Eamdem fidei confessionem misit ad Yaulacham Episcopum alterum in partibus Orientis, serioque ei commendat Fratres Minores in illis partibus salutis semina ferentes; & simili dato diplomate ipsi Nuncio Bersaumæ Episcopo, cum hortatur ut fidei negotium in illis partibus promoveat, & Episcopi socios baptismi lavacro regeneratos, ut continuo fidei, & virtutum augmento constantiores in sancto proposito evadant, data eis Apostolica benedictione, persuadet. Demum Joanni de Bonachia, Hugoni Gantelini, Petro de Molina, Girardo Casmuri de Constantinopoli, Balabæ de Janua, Girardo de Caturco, Georgio Cusi, Joanni Barlara, & Joanni de Casaria laicis Regis Tartarorum ex omni natione interpretibus scribit, ut sicut prudenter & laudabiliter se gerebant in dilatandis Christianæ fidei terminis, in sancto opere sollicite peragere non desisterent, inducerentque ad agnitionem Dei alios, qui nondum fidei lumine erant illustrati. Postremo universis Fratribus Ordinis Minorum inter Tartaros de mandato vel ordinatione, seu licentia aut permissione Sedis Apostolicæ constitutis, multas largitus est facultates, videlicet absolvendi a gravioribus censuris, reducendi & reconciliandi schismaticos, pallas altaris, corporalia, vestes sacerdotales, & alia hujusmodi benedicendi, ut commodius & majori auctoritate sacrum, & laudabile opus prosequi liceret. Epist. 13. Epist. 15. Epist. 19. Epist. 20. Epist. 18.

IX. Regibus etiam Sclavorum Stephano & Urosio, quorum dominium tunc late patebat per Illyricum & Dalmatiam, scripsit Pontifex ex magno erga illam gentem affectu, illinc orto, quod apud eos olim Ministrum ageret Provincialem, & ex desiderio hos Principes, quos tunc cognoscebat, ad fidem convertendi. Misit etiam ad eosdem Marinum, & Cyprianum Minoritas, ut Reges, eorumque subditos Christianis instruerent dogmatibus. Helena Regina, horum Regum mater, Catholica sectabatur instituta, quam etiam suis hortatus est litteris Pontifex, ut eamdem suis filiis instillaret, eosque ad obedientiam reduceret Ecclesiæ Romanæ. Exemplar litterarum, quas misit, hoc est.

Viro

Viro Magnifico Urosio illustri Regi Sclavorum gratiam, per quam gloriam obtineat in futuro.

Ibid. num. 31.

Fidei nostræ cōpendium.

X. *ÆTerni Patris immensa benignitas humani generis casum, quod primi hominis culpa corruerat, ineffabili respiciens pietate, ac illum, quem diabolica prostraverat invidia, suggestione dolosa, volens ex caritate nimia misericorditer reparare, Filium suum unigenitum consubstantialem sibi de cœli excelso solio ad infima mundi misit, qui præelectæ Virginis utero sancti Spiritus cooperatione conceptus, & ex anima rationali, & carne humana verus homo factus, ac per hoc perfectus Deus, perfectus homo, unus Dominus Jesus Christus, una persona in utraque perfecta natura, cunctis visibilem se ostendit, & salubribus homines institutis informans, vitamque ipsius indice perfectæ doctrinæ demonstrans, dignatus est post sanctæ conversationis exempla, & evangelicæ institutionis eloquia sub diræ mortis supplicio mortem pati, ut de amaro mortis suæ calice temporalis hauriret homo vitæ dulcedinem sempiternæ. Pro ipsius ergo generis humani redemptione Christus se hostiam exhibens salutis, dicti generis humani hoste prostrato, illud de opprobrio servitutis eripuit ad gloriam libertatis supernæ, illi patriæ ostium reserando, & deinde resurgens a mortuis, ac in cœlum ascendens Spiritum sanctum sibi, Patrique consubstantialem, & ab utroque pariter procedentem misit in Apostolos, per quos congregavit, univit & roboravit Ecclesiam, cui beatum Petrum Apostolorum Principem præfecit, ac Vicarium sibi reliquit in terris, animarum curam committens eidem, ut earum saluti, pro qua suam humiliavit altitudinem, intenderet vigilanter, tradendo sibi claves Regni cælorum, per quas ipsi, suique successores potestatem aperiendi ejusdem Regni januam obtinerent. Unde nos prædicti Vicarii, disponente Domino, licet immeriti, successores effecti, super omnia, quæ nobis ex injuncto incumbunt officio ad tuam, aliorumque salutem nostræ intentionis dirigimus aciem, ad hanc præcipue mentis nostræ destinamus affectum, circa ea diligenti studio & studiosa diligentia sedulo vigilamus, ut deviantes in viam veritatis adducere, omnesque lucrifacere Deo, sua nobis cooperante gratia, valeamus. Verum quia nemo pervenire valet ad viam veritatis ejusdem, nisi per fidem Catholicam, a Deo & sanctis Apostolis traditam, quam sancta Romana Ecclesia profitetur & servat; Magnitudinem tuam monemus, deposcimus, & hortamur in Domino Jesu Christo, quatenas pie considerans, quod una est fides, extra quam nullus omnino salvatur, & sine qua Deo impossibile est placere, ad ipsius venias fidei unitatem, eamque fideliter teneas & observes, nihilominus populum tuæ ditioni Regis æterni potestate subjectum ad eamdem unitatem reducas, & in illius observatione tuo exemplo laudabili, & piis exhortationibus studeas conservare: ita quod ex hoc a Patre luminum æterni consequaris luminis claritatem. Ceterum quia humana renitente natura, uno eodemque tempore diversis locis personaliter adesse nequimus, ne ullatenus negligentiæ relinquamus absentes, ad eos viros providos, & discretos transmittimus vice nostra ipsorum ministerio circa illos Apostolicæ servitutis debitum exolventes, propter quod viros electos de Fratrum Minorum Ordine, viros utique pauperes in hoc mundo, in fide devotos, in lege Domini plenius eruditos, dilectos scilicet filios fratres Marinum & Cyprianum, latores præsentium, ad te duximus destinandos, ut tu, tuusque populus ipsum Dei filium Jesum Christum, suam gloriosam Matrem, ac fidei Christianæ observationem ipsorum Fratrum*

Eum invitat ad fidem Christianam suscipiendam.

Mittit ei Fratres Minores.

salu-

salutaribus traditionibus plenius agnoscatis. Fides autem Catholica hæc est: Credimus sanctam Trinitatem &c. ut in epistola proxima, quæ scribitur Tartaris VII. *Datum Reate* X. *Kalend. Augusti, anno* 1.

In eumdem modum Stephano Regi conscripsit.

Carissimæ in Christo filiæ Helenæ Reginæ Sclavorum Illustri salutem & Apostolicam benedictionem.

XI. *Gratias agimus gratiarum omnium largitori, quod, sicut accepimus, & utique acceptamus, ipso menti tuæ timorem sui nominis, & amorem misericorditer inspirante, ab eo, qui solus habet in Regno hominum potestatem dignitatis regalis gloriam recognoscens, in Deum sinceram habes fidem, ac ejus Ecclesiam zelo pietatis Catholicæ veneraris. Hanc itaque fidem vigere in tua progenie cupientes, Magnificos viros Stephanum & Urosium Illustres Reges Sclavorum natos tuos, per nostras litteras hortandos duximus & monendos, ut pie considerantes, quod una est fides, extra quam &c.* ut in superiori diplomate verbis competenter mutatis usque ad *luminis claritatem. Ceterum ut iidem Reges, eorumque populus ipsum Dei filium Jesum Christum, suam gloriosam Matrem, ac fidei Christianæ observationem ipsorum Fratrum salutaribus traditionibus plenius agnoscant, dilectos filios fratres Marinum & Cyprianum de Fratrum Minorum Ordine, viros utique pauperes in hoc mundo, in fide divites, & in lege Domini plenius eruditos, cum prædictis nostris litteris destinamus. Ideoque Celsitudinem tuam rogamus & hortamur attente, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus prædictos Reges natos tuos, ut devote redeant ad prædictæ fidei unitatem, & humiliter suscipiant nostra, & prædictorum Fratrum salutaria monita sedulis exhortationibus inducere non omittas, ipsosque in observantia & perseverantia fidei prælibatæ foveas & confortes, ita quod in tui ventris fructu lætari, & benedicta inter mulieres vocari a Domino merearis: prædictos quoque Fratres habens pro divina & nostra reverentia propensius commendatos, sic eos favore benevolo prosequaris, quod tua propter hoc devotio dignis possit in Domino laudibus commendari. Datum Reate* VI. *Idus Augusti, anno* 1.

Ibid. num. 33.

Helena prædictorum Regum mater.

XII. Admiror, sed tamen nescio, cur Pater Abrahamus Bzovius laudabilem hanc Pontificis sollicitudinem, & præclaros tacuerit conatus circa convertendos hos Reges, populosque eorumdem salvandos; cum alios multos relatu minus dignos ex ipso eodem registro serio retulerit. Præterquam quod Franciscanus erat Pontifex (si tamen id Bzovio placeat, qui hoc omnino siluit in ejus creatione, quod nequaquam dissimulavit in Innocentio V. quinque tantum mensium Pontifice; quem in duabus dumtaxat lineis bis monet Ordinis fuisse Prædicatorum, quod ego ex corde gratulor sanctissimo Instituto) Franciscani fuerunt, qui Tartarorum Reginam ad fidem, & schismaticos illos Episcopos ad Ecclesiæ unionem reduxerunt, majorisque messis sua industria & virtute spem ingerebant: Franciscani etiamnum erant Nuncii missi ad Reges Sclavorum convertendos, & matrem Catholicam de illorum salute sollicite procuranda solerter excitandam. Non res nostras, sed suas agit Bzovius in Annalibus Ecclesiasticis: porro suas agat, at referat & nostras: quod si non placet referre, quæ soli fecimus; scribat saltim, quæ simul cum suis fecimus; carissimorum Fratrum sui Instituti consodalium consortium non dene-

Bzov. ann. 1276. num. 4.

deneget, & quod utrique accidit Sodalitio, proprio dumtaxat non adscribat. Egregia & magna pluribus diplomatibus expressa, uti statim referemus, hoc anno commisit Pontifex Inquisitoribus Minoritis ab Apostolica Sede deputatis in Provincia, Forchalcherii Comitatibus, & in quibuscumque civitatibus, & locis, sive terris Imperii infra Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis Provinciarum terminos, & etiam in civitate Avenionensi constitutis, nec vero horum mentionem ullam facit Bzovius, unum tamen diploma, quod his modo relatis immediate subnectitur, & quo Pontifex jubet Prædicatores & Minores, ut diligenter inquirant Judæos ad fidem conversos, ad pristinam tamen perfidiam reversos, necnon Christianos ad Judaicum ritum transeuntes, verbatim transcribit, inscriptionem tamen, quam ego ex eodem penu, quo ille epistolam, transcripsi: *Dilectis Fratribus Prædicatorum & Minorum Ordinum Inquisitoribus hereticæ pravitatis auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis*, omnino omisit. Nescio quid hic ei displicuit præter Minorum nomen, ut pro more suam non præfigeret epistolæ inscriptionem. Neque me scire obiter dixerim, unde vel ex epistola, vel ex inscriptione deduxerit, quod ait frequentem horum apostatantium, & se circumcidentium numerum in Germania multiplicatum excitasse Pontificem ad constitutionem illam edendam; neque enim de Germania, aut de peculiari quopiam loco ibi fit mentio. Deinde ultra hæc cum Pontifex potestatem fecisset fratribus Jacobo de Voragine Ordinis Prædicatorum, & Ruffino de Alexandria Minorum, Januenses absolvendi ab excommunicationis vinculo, quo tenebantur ob præstita Aragonensibus contra sanctiones Pontificias auxilia, Bzovius quasi impatiens consortis, nullum hac in re tribuit socium suo Consodali Jacobo, neque alii, quam soli suo Jacobo potestatem hanc factam refert; quasi equidem vilesceret opus, si Minoritam in partem oneris admitteret. Illam ipsam epistolam, quam ille citat in margine quadragesimam tertiam, ego ad plenam rei fidem hic transcribo, cui adjunxit aliam Nicolaus ad Potestatem, Capitaneos, Consiliarios, & Commune Januenses, monens eos de auctoritate Jacobo & Ruffino prædictis commissa, conceditque eisdem ut cum Siculis commercium inire possint titulo cujuscumque contractus, non tamen auxilii aut consilii contra Carolum, aut sequaces præstandi.

Idem ann. 1288. num. 9.

Vide de his Apostatis infra an. 1290. n. 7. Ibid. num. 6.

Dilectis filiis Jacobo de Voragine Prædicatorum & Ruffino de Alexandria Minorum Fratrum Ordinum.

Reg. Vatic. epist. 43. Facultas absolvendi Januenses a censuris.

XIII. *Sua nobis dilecti filii Potestas, Capitanei, Consiliarii & Commune Januen. petitione monstrarunt, quod nonnulli de Civitate Januen. ejusque districtu pro eo, quod Siculis contra interdictum Sedis Apostolicæ participasse noscuntur, cum eis mercimonia exercendo, latam in tales per Sedem ipsam, excommunicationis sententiam incurrerunt. Quare fuit nobis pro parte prædictorum Potestatis, Capitanei, Consiliarii & Communis Januen. humiliter supplicatum, ut cum prædicti excommunicati, parati sint humiliter Ecclesiæ mandatis parere, provideri eis de absolutionis beneficio mandaremus. Nos itaque dictorum Potestatis, Capitanei, Consiliarii & Communis supplicationibus ob devotionem sinceram, quam ab olim eorum universitas ad Romanam gessit Ecclesiam favorabiliter annuere intendentes, ac gerentes de vestra circumspectione fiduciam pleniorem; discretioni ve-*

vestræ præsentium auctoritate committimus, & mandamus, quatenus a præfatis excommunicatis, cum a vobis absolutionem hujusmodi humiliter duxerint postulandam, sufficienti de parendo mandatis Ecclesiæ cautione recepta, ipsos a prædicta sententia hac vice vos, & alter vestrum absolvatis juxta formam Ecclesiæ, vice nostra injungendo eis propter hoc pœnitentiam salutarem, & quod deinceps Siculis prædictis, & Jacobo filio quondam Petri de Aragonia, aut eorum fautoribus, complicibus, seu sequacibus nullum in iis, pro quibus excommunicati habentur, impendant auxilium, consilium vel favorem. Proviso quod ad absolutionem illorum, qui Petro quondam Regi Aragonum, Jacobo nato ejus, ac Siculis, vel eorum quibusvis complicibus, fautoribus, seu sequacibus per se, vel alios in iis, pro quibus excommunicati sunt, vel fuerunt, impenderunt alias auxilium, consilium vel favorem, nullatenus procedatis sine Sedis Apostolicæ licentia speciali. Non obstante indulgentia, per quam vobis filii Jacobe & Ruffine, vel Ordinibus vestris a Sede Apostolica dicitur esse concessum, quod non teneamini vos intromittere de quibuscumque negotiis, quæ vobis per litteras Apostolicas committuntur, nisi in eis de indulto hujusmodi, & Ordine vestro plena & expressa mentio habeatur. Datum Reate xv. *Kal. Junii, anno* 1.

XIV. In Comitatu Venaysino in Delphinatu in Gallia juris Pontificii, dum infidelitatis error invalesceret, & plurimi a veritatis semitis aversi per devium falsitatis, & hæreseon abirent, scripsit Pontifex ad Ministrum Provinciæ, ut ibidem auctoritate Apostolica ex suis Fratribus unum prudentem & doctum, tanto muneri idoneum institueret Inquisitorem, qui secundum leges olim a Clemente IV. præscriptas, officium hoc solerter exerceret, & plenariam haberet potestatem, & auctoritatem in ejusdem litteris contentam. Declaravit tamen, penes eumdem Ministrum, vel ejusdem Vicarium remanere potestatem eumdem Inquisitorem removendi ob justas causas, habito tamen consilio & deliberatione cum aliquibus viris discretis suæ Religionis, atque in ejus locum substituendi alium; idque ipsum concessit ut facerent moriente Inquisitore. Variis etiam diplomatibus ejusdem tenoris ad eumdem Ministrum datis, jussit ut in civitate Arausicana, ejusque districtu, in Gallia Narbonensi, & in castro de Sellone, necnon in Provincia, Forchalcherii Comitatibus, & quibuscumque civitatibus, & locis, sive terris Imperii infra Arelatensis, Aquensis, & Ebrodunensis Provinciarum terminos constitutis, hæredibus claræ memoriæ Caroli Regis Siciliæ mediate vel immediate non subjectis, & etiam in civitate Avenionensi Inquisitores institueret; subjicimus vero exemplar unius vel alterius bullæ ad clariorem notitiam originis fundatæ Inquisitionis in illis partibus, quam omnino præteriit Ludovicus a Paramo in illo suo opere de origine & progressu officii sanctæ Inquisitionis in universis orbis regionibus, id tantummodo leviter attingens, quod in Delphinatu (in quo Ebrodunum) aliquandiu fuerint Franciscani Inquisitores.

Instituitur Inquisitor Minorita in Comitatu Venaysino.

Epist. 191. 192. 193.

Alii etiam instituuntur in diversis Galliæ regionibus.

Ministro Provinciali Ordinis Fratrum Minorum in administratione Provinciæ.

XV. P*Re cunctis nostræ mentis desiderabilibus Catholicæ incrementum fidei affectantes, nimio utique dolore replemur, cum audimus aliquos vel sentimus ad illius depressionem qualicumque malignitate satagere,*

Reg. Vatic. epist. 190.

gere, vel damnabilibus ipsam depravando reprehensionibus, aut detractionibus ei abrogabilibus derogando, seu commentis eamdem mordacibus pervertendo: ad quorum iniqua consternenda molimina eo animosius aspiramus, quo in animarum stragem perniciosius eos cognoscimus conspirare. Sane sicut accepimus, in Comitatu nostro de Venaysino adeo infidelitatis error invaluit, quod ibi quamplurimi a via veritatis prorsus aversi euntes per devium falsitatis, pestiferas ad concutiendum orthodoxæ murum fidei machinas construant, molientes ipsum fallacium argumentationum impulsibus demoliri. Verum licet ubilibet Sedis Apostolicæ diligentia contra talium dolosam astutiam, ne diffusius hujusmodi serpat morbus, remedium libenter adhibeat opportunum, in prædicto tamen Comitatu, qui est Romanæ Ecclesiæ specialis, cupientes anxie, ut negotium fidei jugi profectu, elisis omnino quibuslibet erroribus, fortius invalescat, studemus ad hoc per nos & alios attentius vigilare. Providemus igitur in præfato Comitatu ad præsens personam aliquam pro tanto negotio deputari, cujus honesta conversatio exemplum tribuat puritatis, & doctrinam fundent erudita labia salutarem, ut fatro ipsius ministerio Comitatus ipse ab hujusmodi contagiis expurgetur. Quia vero de prudentiæ tuæ industria firmam in Domino fiduciam obtinemus; discretioni tuæ per Apostolita scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus de consilio aliquorum Fratrum discretorum tui Ordinis, eligas unum de Fratribus ejusdem Ordinis tuæ administrationis, idoneum ad hujusmodi opus dominicum exequendum, eique in virtute obedientiæ districte Apostolica auctoritate præcipias, ut Inquisitionis officium in jam dicto Comitatu contra hæreticos, credentes, fautores, defensores, & receptatores eorum, juxta formam in litteris Apostolicis expressam, quas olim fel. rec. Clemens Papa IV. prædecessor noster Fratribus prædicti Ordinis Inquisitoribus hujusmodi pravitatis deputatis auctoritate Apostolica, & in posterum deputandis, non expressis aliquorum nominibus super exequendo dictæ Inquisitionis officio, noscitur destinasse, studeat exequi diligenter. Nos enim &c. ut superius in litteris Clementis IV. usque ad *concedimus tenore præsentium facultatem. Nolumus autem quod Inquisitor prædictus extra terminos Comitatus prædicti personas Comitatus ejusdem citare, aut alias contra ipsas personas suam exercere valeat in aliquo potestatem. Datum Reate Nonis Septembris, anno 1.*

Comitatus Venaysinus specialiter attinet ad E. R.

Tom. 4. an. 1267. num. 2.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis deputatis auctoritate Apostolica, & in posterum deputandis in Provincia, Forthalcherii Comitatibus, & quibuscumque civitatibus, & locis, sive terris Imperii infra Arelaten. Aquen. & Ebrodunen. Provinciarum terminos constitutis, hæredibus claræ memoriæ Caroli Regis Siciliæ mediate vel immediate non subjectis, & etiam in civitate Avenionen. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Reg. Vatic. epist. 192.

XVI. P*Ræ cunctis &c.* ut in superiori diplomate verbis competenter mutatis usque ad *hujusmodi contagiis expurgentur. Ut autem hujusmodi officium contra hæreticos in præfatis Comitatibus, & locis, sive terris possit efficacius adimpleri, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus in remissionem vobis peccatorum injungentes, quatenus in caritate Dei, hominum timore postposito, virtutem spiritus induentes ex alto &c.* ut in bulla Clementis IV. usque ad finem. *Datum Reate ut supra.*

Tom. 4. an. 1265. num. 3.

XVII. De-

XVII. Deputati & instituti in supradictis partibus Inquisitores, Pontificem circa quædam dubia consuluerunt; quibus ille respondit, aliaque addidit, per quæ commodius hæresum semina eradicarentur, & fidei hostes exterminarentur. Horum extra Regestum Vaticanum vestigium nullum invenio; digna autem sunt, quorum non intercidat memoria.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hereticæ pravitatis infra Arelaten. Aquen. & Ebrodunen. Provinciarum terminos constitutis, auctoritate Apostolica deputatis, & in posterum deputandis.

Super extirpatione pravitatis hereticæ hoc a vobis in locis, in quibus contra hereticos vobis Inquisitionis officium est commissum, statuimus observandum, ut hereticis, credentibus, fautoribus, receptatoribus, & defensoribus hereticorum ipsorum ad mandatum Ecclesiæ redeuntibus, sub certa pœna pecuniaria injungatis districte, quod fidem Catholicam firmiter teneant, & ulterius hereticis ipsis auxilium, consilium, vel favorem aliquem non impendant, necnon Ecclesiæ mandatis obediant, & observent quæ eis feceritis, vel unus vestrum occasione ipsius hereticæ pravitatis, & ab eisdem de solvenda hujusmodi pecunia, si secus fecerint, cautio exigatur. Nos autem vobis, & singulis vestrum cogendi per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, tam redeuntes ipsos, quam fidejussores si oportuerit eorumdem ad præstationem vel solutionem hujusmodi pœnæ pecuniariæ, ad quam se obligaverunt, vel obligaverint, si, quod absit, in dictam pœnam inciderint, plenam concedimus auctoritate præsentium facultatem. Pecunia vero, quæ de hujusmodi pœnis vel ex tertia parte mulctarum, vel condemnationum exigendarum a quibuslibet personis, & locis, seu bonorum apprehendendorum occasione heresis, vel hereticorum secundum tenorem constitutionum nostrarum, quas in eosdem hereticos, fautores eorum, & alios promulgatas in capitularibus civitatum, & locorum aliorum conscribi mandavimus, forte pervenerit, penes tres viros fide probatos a vobis, & Diœcesano, vel ejus Vicario, si idem præsens non fuerit, eligendos deponatur, fideliter conservanda, & de illa vobis, & singulis vestrum necessariæ ad prosecutionem negotii contra hereticos expensæ, sine difficultate aliqua, de ipsius Diœcesani consilio ministrentur, & eidem Diœcesano de iis, quæ expendi contigerit, rationis plenariæ fidelis computatio exponatur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem x. Kalend. Januarii, anno 1.

Reg. Vatic. epist. 162. De pœnis injungendis hereticis, qui resipiscunt.

Pecuniariæ mulctæ ubi reponendæ.

EISDEM.

XVIII. *Ad audientiam nostram pervenit, quod nonnulli infra terminos ad inquirendum vobis constitutos, notati & suspecti de heretica pravitate, ac fautores, & receptatores hereticorum ad mandatum Ecclesiæ redeuntes, interdum se obligant sub certis pœnis ad parendum mandatis Ecclesiæ, & super hoc præstant vobis fidejussorias cautiones, quorum nonnulli mandatis, quæ ipsis facitis, parere recusant. Quia vero nostri decet appositione consilii super hoc salubriter provideri, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tales, & fidejussores ipsorum, quod mandatis factis eis per vos, & faciendis pareant, monitione præmissa, per impositionem & exactionem pœnarum, ad quæ se obligant, & etiam per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, cogatis, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Datum ut supra &c.*

Reg. Vatic. epist. 163. Ut cogantur resipiscentes, & fidejussores parere mandatis Inquisitorum.

Eisdem.

Reg. Vat. ep. 264. Ut sententiæ ab Inquisitoribus latæ executioni mandentur.

XIX. *AD audientiam nostram pervenit, quod Castellani, Rectores, Vicarii, Judices, Consules, Officiales, Consilia, & Communitates quorumdam castrorum, locorum, & civitatum infra terminos ad inquirendum contra hæreticos vobis a Sede Apostolica constitutos, circa executiones sententiarum, quas contra notatos, & suspectos de hæretica pravitate, credentes, fautores, & receptatores eorum profertis, a vobis super hoc requisiti, se interdum reddunt difficiles, & etiam negligentes. Nos itaque volentes, quod negotium Inquisitionis hujusmodi salutarem consequatur effectum, circa ea intendimus animo vigilanti, per quæ submotis quibuslibet obstaculis, prædictum negotium, Deo propitio, de bono in melius valeat prosperari. Quocirca universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Castellanos, Rectores, Vicarios, Judices, Officiales quocumque nomine censeantur, & Consilia, ac Communitates prædicta, quod hujusmodi sententias a vobis latas, & ferendas etiam sublato cujuslibet dilationis, & difficultatis obstaculo, executioni demandent, monitione præmissa, per excommunicationis in personas Castellanorum, Rectorum, Vicariorum, Judicum, Consulum, Officialium, & Communitatum, & Consiliariorum, ac privationis ab officiis, & in civitates, castra, & loca hujusmodi interdicti sententias, appellatione postposita, cogatis. Non obstante aliqua indulgentia Sedis Apostolicæ, de qua cujusque toto tenore oporteat in nostris litteris plenam, & expressam fieri mentionem, & per quam effectus præsentium impediri valeat quomodolibet vel differri. Datum ut supra.*

Eisdem.

Reg. Vat. ep. 265. Ut domus, & turres hæreticorum destruantur.

XX. *CUm in Constitutionibus jam dudum a felicis recordationis Innocentio Papa IV. prædecessore nostro contra hæreticos promulgatis, inter alia contineri dicatur expresse, ut domus, in qua hæreticus, vel hæretica inventus fuerit, ac ei contiguæ, si fuerint ejusdem dominii, sine spe reparationis funditus destruantur, nostro petiistis certificari responso. Quid sit de turribus in casu hujusmodi observandum? Ad quod breviter respondemus, quod nostræ intentionis extitit, & existit, ut in eo casu idem in turribus, & in domibus judicium observetur; lignamina vero, lapides, & tegulas domorum & turrium, quæ taliter destruentur, eo modo distribui decernimus, quo res alias ibidem inventas dividi mandavit Prædecessor præfatus in constitutionibus antedictis. Datum ut supra.*

Eisdem.

Reg. Vat. ep. 266. Quod Rectorum excommunicatorum opem liceat contra hæreticos implorare.

XXI. *QUæsivistis, an alicui Regno, Provinciæ, aut loci regimini præsidentes excommunicati, vel alias jurisdictionem aliquam, pro eo quod fortasse dumtaxat de facto præsident, non habentes, & officiales eorum requisiti per ordinarios vel delegatos eorum, aut Inquisitores hæreticæ pravitatis a Sede Apostolica deputatos, justitiam contra hæreticos, credentes, defensores, & receptatores eorum possint, & debeant exercere? & an requirentes eosdem excommunicatos propter hoc sententiam excommunicationis incurrant? In favorem igitur fidei duximus statuendum, ut tales in his casibus, in quibus fuerint requisiti per ordinarios delegatos, vel Inquisitores eosdem ad Superiores, qui legitime in locis ipsis justitiam exercere possint, recursum habere sine moræ dispendio, vel peri-*

periculo negotii non valentes, possint & debeant contra hæreticos, credentes, fautores, defensores, & receptatores eosdem suum officium exercere, cum id ad exaltationem fidei, & salutem pertineat animarum, & requirentes eos, propter hoc excommunicationis sententiam non incurrant. Non credant autem præsidentes, & officiales prædicti per hoc, quod pro fidei vitando periculo salubriter est provisum, sibi esse in aliis casibus concessum aliquid vel permissum. Datum ut supra.

XXII. Ne vero deessent, qui eisdem Inquisitoribus collaborarent, aut ex defectu Fratrum, vel sociorum contingeret tanti momenti negotium impediri, aut retardari, scripsit Pontifex ad Ministrum, Custodes, Guardianos, eorumque Vicarios in administratione Provinciæ, ut duos vel plures, si opus esset, ex Fratribus, quotiescumque requisiti, eisdem concederent. Tenor litterarum idem est, atque illarum, quas supra diximus, Alexandrum IV. dedisse ad Ministrum Romanæ Provinciæ; datæ vero sunt eodem die quo superiores: deinde dato illo etiam die ad universos Christi fideles altero diplomate, intimavit se excommunicasse, anathematizasse, & variis pœnis exposuisse universos hæreticos Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passagginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios omnes quibuscumque nominibus censerentur. Hoc ipsum diploma sub eodem tenore verborum emiserunt ante eum alii Pontifices, Gregorius IX. Innocentius & Alexander IV. & alii. Habetur in c. excommunicamus 1. & 2. de hæret. & in c. quicumque de hæret. in 6. Unum atque alterum exemplar invenies apud Franciscum Pennam ad calcem directorii Inquisitorum, incipit: *Noverit universitas vestra*; datum eodem die, quo diplomata proxime relata. Erant tunc Inquisitores in Provincia Romana Alamannus de Balneoregio, & Franciscus Reatinus, quos in eodem munere præcessit Angelus item Reatinus, uti refertur in diplomate hujus Pontificis, quo præscribit quædam in controversia nobilis viri Ursi de filiis Ursi (de quo nos supra) cum Viterbiensibus, circa quædam castra, & alias possessiones.

> Plura statuit Pontifex circa hæreticos.
> *Reg. Vat. ep. 267.*
> *Tom. 4. an. 1261. num. 2.*
> *Reg. Vat. ep. 268.*
> *Reg. Vat. ep. 126. dat. 3. Kal. Maii.*
> *An. 1278. n. 33.*

XXIII. Multa alia præclara gessit, & fecit hoc anno Nicolaus in Hungaria: Regem Ladislaum, a turpitudine Chunum cognominatum, pellicibus Cumanis in prædam fœde, & cum regni sui scandalo datum, & depravatæ fidei ob Cumanarum consuetudinem suspicione notatum, ab Episcopo Firmano Apostolicæ Sedis Legato, ut resipisceret admonitum, & graviter reprehensum, conatus est, missis quamplurimis ex Prædicatorum & Minorum Ordinibus viris doctis & piis, ad Christianæ vitæ semitam reducere; & Cumanos, reliquosque illarum partium gentiles ad Ecclesiæ unitatem convocare; quos etiam magnis privilegiis munivit dato diplomate simili ei quod supra dedimus, cujus initium: *Cum hora undecima* III. Non. Septemb. In Gallia Philippum Regem admonuit, ut Ministros suos insolentibus exactionibus Clerum aggravantes reprimeret, & Ecclesiasticam immunitatem adeo nihili facere non permitteret, alias se jura Ecclesiarum acriori animadversione vendicaturum. In Italia Joannem Dandulum Venetorum Ducem bello Patriarcham Aquilejensem vexantem, multisque castris, & Patriarchatus juribus spoliantem, jussit arma deponere, & quæ injuste abstulerat, restituere, alias sciret potestatem factam Archiepiscopo Ragusino contumaces anathematizandi, & universum Dominium Venetum interdicto Ecclesiastico subjiciendi. Eumdem etiam Ducem, & Senatum Venetum monuit, ut diligenter animad-

> Conatur convertere ad frugem Regem Hungariæ, & Cumanos ad fidem.
> *Bonf. in dec. 2. lib. 8. in fine.*
> *Reg. Vat. epist. 106. 8. Kal. Aug.*
> *Tom. 4. an. 1218. n. 1.*
> *Ibid. epist. 44.*
> *Epist. 139. 3. Non. Septemb.*
> Monet regem Galliæ ecclesiasticæ indemnitatis.
> Venetos ne vexent Aquilejensem.
> *Epist. 122. dat. 15. Kal. Septem.*

animadverteretur in hæreticos in eorumdem dominium irrepentes, quod ut maturiori consilio, & ex conscriptis facerent legibus, præcepit ut statutas olim a Friderico pœnas contra hæreticos, in suis codicibus adscriberent, & ex earum formula contra læsæ fidei reos procederent. In Sicilia ut Jacobi Petri Aragonii filii ausus comprimeret, & contra eum auxilia externa convocaret, injunxit Roberto Comiti Atrebatensi Balivo Regni Siciliæ ut curaret Catarinam Philippi quondam Imperatoris Constantinopolitani filiam in matrimonio collocari Michaeli filio Andronici primogeniti Michaelis Palæologi Imperatoris Græcorum.

Epist. 47. dat. 15. Kal. Octob.

Siculis alia præscribit.

Epist. 29. dat. 3. Non. Junii.

XXIV. In Hispania ad Alphonsum Aragoniæ Regem (qui paulo ante Romam miserat Guardianos Minorum Cæsaraugustanum, & Barchinonensem congratulaturos Pontificis electioni, & rogaturos ut mitius cum ipso & universo Aragoniæ Regno tanto tempore anathemati subjecto, totque malis afflicto, jam tamdem ageretur) suos Nuntios misit, & litteras dedit, ut Carolum Salernitanum Principem, quem supra diximus sub Petro Aragonio a Rogerio Lauria captum, & sub tuta custodia in Aragonia detentum, liberaret; item se abstineret a juvando Jacobo fratre, Regni Siciliæ Rege nuncupato, & infra sex menses compareret ad Sedem Apostolicam csusam dicturus, alioquin rigoriosius contra illum procedendum. Jaccæ litteras recepit Alphonsus, quibus se obsequuturum dixit, si modo tutum illi esset Pontificem adire. Refert Hieronymus Zurita apud Thomam Jordanem, de quo nos supra, se legisse Nicolaum Pontificem statim in limine Pontificatus instanter rogatum a Carolo Salernitano Principe, ejusque causæ vindicibus, ut severius procederet contra Alphonsum, novas adderet excommunicationis & interdicti censuras, processumque contra eumdem conficeret, respondisse se nolle ei, cui semel benedixit, adeo facile maledicere, sed velle potius omnes tentare vias priusquam gladium distringat. Benedixisse autem tunc refert prædictus auctor, quando Ministri Generalis fungens officio, perrexit in Hispaniam consodales visitaturus, & Cæsaraugustæ Jacobum Aragoniæ Regem, hujus Alphonsi avum ex magno in Minores affectu, ipsiusque Primicerii reverentia, sibi & filiis atque nepotibus genuflexis humiliter, & devote petiisse, ut bene precaretur, & sancti Francisci, cujus vice fungebatur, benedictionem impartiret.

Zurita l. 4. cap. 102. & seq.

Minoritæ Nuncii Regis Arag. ad Pontificem.

Ep. 6. dat. Idib. Martii. An. 1284.

Jubetur Aragonius se sistere Pontifici.

Anno 1278.

Pontifex non vult Aragonium excommunicare.

Aliquando ei benedixit.

XXV. Non parum profuit Carolo Pontificis præceptum, & Eduardi Anglorum Regis intercessio, ut eo ipso anno libertati redderetur, iis tamen legibus, ut Siciliæ Regnum Jacobo cederet; Pontifice Maximo ut annueret, Aragoniosque anathematis vinculo solveret, exorato; Carolus Valesius jure Aragonii Regni decederet, quod a Martino Pontifice erat datum, quinquaginta millia nummum penderentur; Philippus Galliarum Rex arma contra Alphonsum susceptа deponeret; tres filios natu majores Carolum Martellum, Ludovicum, & Robertum, & e Provinciæ Phocensis nobilitate viros sexaginta obsides daret. Ea omnia, nisi intra triennium præstitisset, ipse in custodiam rediret. Graves eæ conditiones erant, pacifci tamen quacumque ratione cum victori expediret, victis necesse erat, qui recepta libertate haud defuturam occasionem melioris fortunæ sperabant. Carolus ab Aragonio dimissus in Galliam abiit, moxque in Etruria Gibellinorum motibus compressis, anno sequenti Romæ, ut quidam volunt, seu, ut Marianus noster cum aliis, Reate in æde Minorum a Nicolao sub sacris solemni & Pontificali majestate decantatis, simul cum conjuge Maria Apuliæ, & Siciliæ Rex dictus est, co-

Carolus Claudus liberatur, & quibus legibus.

Joan. Mariæ. l. 24. c. 11.

Coronatur, nec promissa cōplet.

corona imposita capiti, ceteroque ornatu regio concesso: cum negaret Pontifex fœdus ratum fore, quod injussu suo in colloquio Regum pacificentium Olorone oppido ad Pyrenei montis radices, factum fuerat de Regno Romanæ Ecclesiæ ab antiquis temporibus vectigali.

XXVI. Ad obsides redeo, de quorum numero plerique Scriptores variant. Æmilius duos tantum enumerat Robertum, & Ludovicum; Platina, & Blondus, ejusque epitome, Carolum primogenitum, Aloysium. At vero tres fuisse rejecta opinantium varietate, probat Zurita exactissimus scriptor, & certe de Carolo Martello dando pactum ait, non tamen hunc, sed Raymundum Berengarium quarto genitum postea in potestatem Aragonii venisse, Ludovicum vero & Robertum pro patre liberando traditos a principio. Hos ipsos tres obsides refert auctor vitæ sancti Ludovici apud Henricum Sedulium, ipsis coævus (quippe sub Joanne XXII. se eamdem scripsisse commemorat) ex quo nunc referre opportunum, quæ Ludovicus noster in captivitate peregit. Annum tunc agebat quartum decimum, cum sibi dilectum Deus voluit: *quasi aurum in fornace probare*. Septem annis eum in custodia detinuerunt patris hostes in arce Siurana, ubi constantiam ejus tum ipsa captivitas, tum adhibiti custodes mirum in modum exercuerunt, ita permittente Deo, ut plures confirmaret piis exemplis, & salutaribus monitis ad patientiæ virtutem animaret. Aliquando rogatus, qui posset illi in tot adversis, tanta esse æquabilitas, idem vultus, eadem frons? tum ille: adversa, inquit, amicis Dei plus conducunt, quam prospera: tunc Deo subditi sumus quando adversis urgemur: secundæ res mentem extollunt atque efficiunt, ut Deum non cogites, non verearis. Fortuna etenim ut ignarus Medicus, cœcos eos plerumque efficit quos complectitur; & quem nimium fovet, stultum facit. Atque ideo infelix ille in quem nihil triste incurrit: hic aut sibi ignotus, ut qui numquam sui periculum fecerit; aut Deo invisus, quem præterit velut ignavum ad conflictum. Adversi aliquid eveniat, oportet, quod probet virum. Sed magni animi proprium est, placidum esse & tranquillum: tristia quæque superne despicere, humanosque casus virtute inferiores putare; calamitates mortalium sub jugum mittere proprium est magni viri. Itaque in arena illa tam salutariter exercitatus; in tantum promovit, ut postquam esset custodia liberatus, adfirmaverit numquam se rogasse Dominum Deum e carcere liberari, nisi semel: hac tamen cautione, si esset salutare: & quod magis mireris, noluisse opibus totius mundi carcerem illum commutatum, potius iterum repetere, in cujus gymnasio tantum profecisset. Citabat huic fini illud Prophetæ: *Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti; annis quibus vidimus mala*. Vix enim sapimus, nisi experti.

Æmil. in Philip. Pulchro. *Platina in Nicol. IV.* *Blond. cit.* *Epitome apud Æneam Silvium.* Obsides dati pro Carolo. *Auctor Anonym. vita sancti Ludovici cap. 8.* *Sap. 3. 6.* B. Ludovici in captivitate constantia. Dei servis conducunt adversa. *Psal. 89. 15.*

XXVII. Licet vero in ipsa captivitate tamquam alter Tobias, *viam veritatis non desereret*; decrevit tamen divina providentia, quæ ipsum ad majora servabat, amplius probare, & gravioribus molestiis exercere, ut variis tunsionibus perpolitus, formaretur in vas pretiosum & electum. Quamobrem in prædicta arce gravissimo morbo correptus purulentum & tinctum fœdo cruore phlegma cœpit ejicere, ut medici læsum pulmonem suspicati sint. Ingravescebat morbus in dies magis, magisque, sed maxime pridie Purificationis beatæ Mariæ Virginis: adeo ut catarrhi gravedine propemodum suffocaretur. Tunc ad se rediens, vovet Deo pro salute, beatæ Mariæ Virgini Matri, sancto Patri Francisco, vitam & In-

Tob. 1. 2. Morbo corripitur.

Institutum Fratrum Minorum, seque in eo quoad viveret, perseveraturum. Voto revaluit, & patrocinio Sanctorum. Nec oblitus beneficii fuit: sed proxima Pentecoste, Spiritu sancto afflatus, summo mane in æde arcis, ad memoriam beatæ Dei genitricis extructa, quod secum tacite promiserat, ad altare Domini aperte renovans, manifeste seipsum obtulit Domino gratissimam oblationem & holocaustum; consultius esse ratus Deo dari, quam sibi relinqui.

Voto emisso convalescit.

XXVIII. Animi remittendi gratia, cum ei copia facta fuisset, & Roberto fratri, postea Siciliæ Regi, equis, armis, cursu & congressu exercitari: assensus est vel in Fratris gratiam, quem oblectabat ejusmodi lusio. Spectantibus omnibus, subito equus Ludovici magnus & fortis labitur: atque in ipsum resupinum, tertio se supinus equus rotans circumagit, magno & quasi præsenti vitæ Ludovici discrimine. Territis cunctis & consternatis, nec nisi mortem illius cogitantibus, surgit Ludovicus præter omnium expectationem illæsus: & pulverem extergens, periculo fuit liberatus. Mirabantur omnes magnum hoc miraculum, Deo facti supplices; qui novit suos, cum expedierit, in periculis conservare. Ipse vero ut se recepit, secum altius considerabat rerum humanarum imbecillitatem, & summam Dei clementiam in nostra tutela: ruminans illud Regii Prophetæ: *Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur*. Et: *Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est Domino super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia ejus*. Toto igitur corde ad Deum conversus, militiam relinquere cogitans, spernere incepit pompam mundi, Christo Domino qui solus habet, & dat immortalitatem, obsequi firmius proponens, statuit ex illa hora nullo post tempore, equitare in equo, nec arma gestare, quod ipsum quoad vixit, diligenter observavit. Nam etiam Episcopus, semper memor humilis Pontificis, & pauperis Regis Domini nostri Jesu Christi asello olim vecti in urbem Hierusalem, numquam in equo, sed vulgari mulo equitare voluit. Præclara res & amabilis, modestia & humilitas: in paupere grata, in potente merito gloriosa prædicatur.

Cum equo cadit, sed illæsus.

Ps. 32. 17.
Ps. 146. 11.

Spernit mundi pompam.

XXIX. Magno deinde progressu virtutum, & lumine Spiritus sancti animo illustrato, didicit mentem piam, cœlesti sponso assiduo precandi studio conjungi. Quapropter vehementer desiderans, salutari frui amplexu Jesu Christi dilecti sui, magnopere conatus est illi se totum orandi perpetuitate, tum publice, tum privatim, consecrare. Etenim adhuc laicus pensum divini officii, diurnum, pariterque nocturnum ex more sanctæ Romanæ Ecclesiæ, studiosissime Domino quotidie persolvebat: moleste ferens, & severe arguens, si quos in precando videbat properare nimium, aut quovis modo divinum illud opus interturbare. Psalmos legebat miro fervore, animo adeo intento, tamquam ipsum Deum præsentem intueretur: ut exemplo suo torpidos, & segniores ad affectum pietatis vehementer excitaret; serena facie & vultu placido, semper interiorem significans lætitiam spiritus, & jucunditatem. Quia vero est, quod vulgo dicitur, *ubi cor, ibi oculus*: tantisper dum orabat, in Ecclesiis præsertim, oculos in Crucifixi imaginem defigebat: ut flamma sibi in pectore cresceret rerum gestarum. Ad horarias preces addebat quotidie Psalmos, qui Pœnitentiales appellantur, cum Litaniis, & plerosque alios gustui suo, & inflammandæ pietati opportunos: quos singulos pia illa oratione ad beatam Virginem: *Salve Regina, Mater miseri-*

Preces ejus quotidianæ.

Et in eis fervor.

ricordiæ, claudere solebat. Item laudes de sancta Cruce Domino recitabat quotidie, una cum socio Fratre ex Ordine Minorum, clauso conclavi, ab aliis sejunctus. Ubi cupiens *sentire quod & in Christo Jesu*, quamdiu cruciariæ illæ preces durabant, permanebat immotus, brachia extendens in formam Crucis. Post completorium nonnullas orationes de gaudiis beatæ Mariæ, quam pie colebat, fundere consuevit, & aliquot alias preces: ita jugiter Deo *reddens vitulos labiorum suorum & hostiam laudis*. Dulce Jesu nomen calido venerabatur affectu: quoties illud audiebat, jubilo quodam videbatur repleri, & caput reverenter inclinans, osculansque terram illi *admirabili nomini* debitum exhibebat honorem.

Preces ejus in honorem sanctæ Crucis. — Philip. 2. 5. — Affectus in sanctam Mariam. — Osee 14. 3. Hebr. 13. 15. — Et in nomen Jesu. — Psalm. 8. 2.

XXX. Sub nocte cum ad cœnam vocaretur, adeo multus esse solebat in orando, ut moleste id ferrent ejus familiares; numquam tamen accumbere voluit, nisi, oratione præmissa, conatus esset pabuli cœlestis dulcedinem prægustare, cum etiam, quod amicis Dei familiare est, metu & diffidentia sui ab omnibus flagitabat subsidia orationum: indignum se arbitratus & ineptum, qui Deum posset exorare. Denique fessa membra quieti concedens cum Rege Davide, *lavabat per singulas noctes lectum suum, lacrymis suis stratum suum rigabat*: multo consultius arbitratus fonte purgari, quam igne. Ad hæc assiduus in libris sacris, & avidissimus sermonis divini, mensam etiam antequam esset Episcopus, sacra lectione condiebat: omni ratione ac modo *hauriens aquas e fontibus Salvatoris*, quas orationis tempore libans Domino, uberius terram cordis irrigabat. Ad orationem videbatur a Deo accepisse *spiritum precum*: ad lectionem, *in lege Domini voluntatem*. Itaque erat illi perpetua talis exercitatio; oratio excipiebat lectionem, lectio orationem: censens omne tempus, cujus erat custos parcissimus, sibi periisse, quod in divinis cogitationibus sive orationibus non consumpsisset. Hic mos ejus interdiu orandi: sed ne quidem internoctu volebat unquam a longis precibus vacare. Quod ægerrime ferens humani generis hostis, conatus est nonnumquam eum ab orandi studio deterrere. Nam & in ipsa custodia Cataloniæ visus est cacodæmon nocte intempesta oranti in forma horribilis felis, ut injecto timore absterreret ab oratione. At impavidus adolescens, potentia Domini fretus, munivit se vivificæ signo Crucis: atque ita timor menti decessit, virtute illius trophæi statim hoste maligno profligato. Ubi vero rescivit, hoc fratrem suum Raymundum animadvertisse, qui in eodem cubiculo una dormiebat: illius fidem jurejurando adstrinxit, ne hoc cuiquam ante mortem suam indicaret. Ille conservandi quidem jurisjurandi causa tenuit fidem: sed post decessum Fratris, rem compluribus enarravit. A teneris annis adeo eum huic precandi studio assuetum scribit Pisanus, ut cum se quieti dedisset, & abeuntibus famulis secum esset, parvulus adhuc singulis noctibus soleret e lecto surgere, & in oratione & lacrymis usque ad mediam noctem perdurare, quod omni tempore diligenter observavit.

Sub nocte assiduus in oratione. Aliorum petit orationes. — Psalm. 6. 7. — Isa. 12. 3. — Zac. 12. 10. Ps. 1. 2. — Alternat orationem & lectionem. — Spectrum dæmonis signo Crucis profligat. — Pisan. censur. 9.

XXXI. Ad missarum mysteria diligentissime se præparabat, quibus numquam voluit interesse, quod singulis diebus consueverat, nisi peccata confessus, maxime vero quoties esset sanctam Eucharistiam sumpturus: ut expurgatus virtute salutaris pœnitentiæ, Agnum illum sine macula puro corde & corpore manducaret. In more erat illi antequam sacerdos esset, principalibus solemnitatibus corpus sumere Dominicum, tanta reverentia & affectu, ut spectantes exemplo suo vehementissime in-

Pietas ejus in sacra communione

flammaret. Factus Sacerdos, & Episcopus, tametsi pro officii ratione maximis distineretur occupationibus, fere quotidie, confessione præmissa, operari divinis non intermittebat: ne quidem cum magnum iter fecisset, cœlo etiam valde pluvio. Factum aliquando, ut longo itinere confecto, sacrificare volens, non inveniret sacerdotales vestes, nisi viles & sordidas: tamen ut erat augustissimo illi Sacramento devotissimus, & modestissimus, sacrificavit: probe sciens, supremum Numen placari & delectari potius affectu puræ mentis, quam exterioribus ornamentis. Et ut erat fidus amicus Christi, partem ligni sanctæ Crucis, cum aliis multis Sanctorum reliquiis veneranter gestabat. Sed & signum Crucis ad expeditionem transmarinam contra nominis Christiani hostes dari consuetum, donec sancto Francisco nomen dedisset, propalam ex more gerebat in vestibus.

Quotidie celebrabat.

Gestabat sanctas reliquias.

XXXII. Fructuosissime occupabat singula temporis momenta: ne pectoris ager, cessante manu, malarum cogitationum sentibus premeretur. Nam subterfugiens etiam jam tum obses vanorum hominum consuetudinem, jungebat se Fratribus Minoribus, claros viros & sapientes sequens: sciens malignos comites, quamvis candido & simplici rubiginem suam adfricare. Illi, inquit, mecum semper volunt garrire de rebus frivolis & futilibus; inutiles mihi ejusmodi sermones; divina & salutaria audire juvat, unde mihi haurienda sapientia, non vulgi istius & levium hominum, sed piorum, quamvis eos mundus iste spernat, grata est familiaritas; quia ab illis eruditio & pietas, ut ab aromatibus bonus odor. Talibus & cum Deo est usus, de quo scriptum: *Et cum simplicibus sermocinatio illius.* Porro autem, ne suo aliorumve multiloquio sibi peccata colligeret, restringebat sermonem; suis ripis coercebat, ne cito lutum colligeret amnis exundans. Hinc Sacerdos factus, secessu & sejunctione ab aliis secretus, secum vivens in arce quadam, quæ a Neapoli prope aberat, vitæ genus cælestis agebat in terris. Quotidie cum sacrificasset, usque ad prandium, totum se dabat lectioni: a prandio non vanos miscere sermones, quod vulgus solet: sed cum viris doctis & religiosis communicare, conferre, disputare de seriis & fructuosis. Deinde cantum addiscere Ecclesiasticum, postea brevem in cella aliqua capere somnum, demum a conspectu hominum prorsus secedere; in secessu studiosissime perlegere sacram Sripturam, & monimenta Patrum, maxime vero Meditationes beati Bernardi, cujus librum de Consideratione, equitans quoque in sinu gerebat, cum Epistolis & aliis aliquot ejus opusculis. Fatigatus autem multa lectione, corporis exercendi gratia, hortum colebat, folum invertens, folia extirpans, & jaciens bonam sementem, externo cultu submovens se, qui animum coleret. Semper aliquid faciebat boni, semper inveniebatur occupatus. Itaque duæ res quæ languorem adferunt ceteris, illum acuebant, otium & solitudo. Numquam minus otiosus, aut solus, quam cum solus esset, aut otiosus. Profecto *interdum ipsa quies inquieta est. Et ideo ad rerum actus excitandi ac tractatione bonarum artium occupandi sumus, quoties nos male habet inertia sui impatiens. Magni Imperatores cum male parere militem vident, aliquo labore compescunt, & expeditionibus detinent. Numquam vacat lascivitate districtis: nihilque tam certum est, quam otii vitia negotio discuti.*

Temporis momenta parce dispensat.

Colloquia vana vitat.

Prov. 3. 32.

Secum agit solus

Exercitia ejus pomeridiana.

Seneca epist. 87.

XXXIII. Ad eruditionem & pietatem assequendam plurimum facit consuetudo cum bonis & doctis viris. Itaque talis Ludovicus evasit, quod viris gravibus, eruditis, religiosisque semper uteretur: ex quibus de-

Cõsilia sequitur meliorum.

deligebat optimos quosque & probatissimos, quorum consilio & auctoritate niteretur. Neque enim sua solertia fretus facile quidquam secum solebat decernere: sed ætatis suæ imbecillitatem & inscitiam, senum constituebat, regebatque prudentia. Adhibebat in consilium familiariter Jacobum de Osa juris Civilis clarissimum professorem: qui postquam adlectus esset in numerum Episcoporum, ac deinceps in primum ordinem purpuratorum Patrum S. R. E. Cardinalium, postremo ad summum Pontificatum evectus est. Dum in custodia esset, magistrum habuit fratrem Pontium Carbonellum, de quo nos alias, virum doctissimum, & religiosissimum. Magna quoque illi consuetudo cum venerabilibus Patribus, fratre Guillelmo a Falgaria, & fratre Richardo a Media-villa Ordinis Minorum sacræ Theologiæ Doctoribus, & eximiis professoribus, & plerisque aliis spectata pietate & eruditione clarissimis viris. Et quidem hac ratione nedum juvenes, sed in universum omnes, plurimum laudis sibi adplicant: quoties de rebus arduis ambigentes ad peritorum consilia recurrunt; sed paucos profecto invenias, qui se suaque sic disponunt: negligentiores consilii plures, & in rebus præcipites. Hi tales cadunt sæpius, & more eorum qui innatant fluminibus feruntur, fluctuant, pereunt. Contra vero, non minuunt auctoritatem, qui consilia sua ad probos consultores rejiciunt: sed tuentur potius, & confirmant meliorum judicia consequentes.

Quibus familiarius utebatur.

Tom. 1. an. 1214. n. 30.

Prudentum consortio acquiritur virtus & gloria.

XXXIV. Illo porro septennio suæ captivitatis sub cura & disciplina Fratrum Minorum tantos fecit progressus, ne dum in litteris humanioribus, verum etiam sacris, ut in corona etiam doctissimorum virorum prudenter respondere posset (uti seipsum vidisse Barchinone scribit vitæ auctor) & argute disputare. Nec hoc solum, verum etiam tamquam vir Apostolicus, ad omnes paratus conciones promptusque, clero & populo concionabatur magna gratia & fructu. Quin etiam in conventibus Religiosorum, Episcoporum præsentia, totius quoque Cardinalium Collegii consistorio, imo & Regum, Principumque consessu, aliquoties orationem habuit luculentam & utilem, tanto ardore, & efficaciæ nervis, ut non tam ipse, quam secundum promissum Christi, cœlestis Patris spiritus in ipso loqui videretur. In concionibus igitur ipse, etsi corpore debilior, tamen assiduus erat: quod nosset servum pigrum & malum a Domino reprobari: *qui talentum acceptum fodit in terram, abscondens pecuniam Domini sui.* Et quod alibi scriptum: *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populo: benedictio autem super caput vendentium.* Itaque dicendi facundia pollens, ipsius naturæ habitu, tum etiam munere divino, summæ eruditioni conjuncta, jam Episcopus non raro ad alias diœceses concionaturus acciebatur.

Sub quibus liberales artes addiscit?

Anonym. c. 9.

Docte concionatur.

Matth. 10. 20.

Ind. 25. 24.

Prov. 11. 26.

XXXV. Parisiis cum diceret in concione, quæ constabat ex viris doctis, & universitate studiosorum, admirationi fuit: atque eo magis, quod non ornatu Episcopi, sed (ut erat summa modestia) Fratrum Minorum vestitu, suggestum ascenderit. Tolosæ quoque ubi Episcopus præfuit, & plerisque aliis locis, etiam bis in die, magno auditorum fructu, sæpe concionatus est. Sed quam gratæ fuerint Deo conciones ejus, sub uno capiamus exemplo. Mulier apud Montem-pessulanum, nomine Rosa, uxor Petri a Villars, jurata affirmavit, a concione beati Viri, quam supradicto loco habuit feria sexta, filiolum suum unius anni strumis gravissime laborantem, ab ipso in hunc modum sanatum fuisse. Jam Ludovicus finita concione, mulum insederat abiturus, cum mater puelli frænum tenens Sanctum orat, ut eum tangat sacratis manibus: spes enim illi, ma-

In eo nullus fastus nec tumor.

Ejus conciones miraculis approbantur.

nuum ejus contactu, parvulum sanatum iri. Signat Vir sanctus infantem signo vivificæ Crucis, collum benigne contrectat: & continuo puer nulla interposita mora revaluit: Ibidem mulier altera tactu ejus a fluxu sanguinis est liberata; alia impositione manuum ejus a dolore capitis curata. Caræ Deo ejus conciones, quia in illo os, mens, manus concordabant, sermo cum vita. Hæc nunc de ejus virtutibus dixisse sat est, opportunius alias de ejus liberatione, & susceptione Instituti Minoritici narrationem prosequemur.

Memor. Ord. sub 12. Generali. Minoritæ Martyres in Oriente.

XXXVI. Memoriale antiquum Ordinis plures enumerat Minoritas hoc anno in variis partibus Orientis pro Christo passos, videlicet fratrem Monaldum Anconitanum, fratrem Franciscum Petrolium, seu Firmanum, & fratrem Antonium Mediolanensem viros perfectissimos in Arzengua civitate Sarracenorum; fratrem Philippum de Avisio in Castro Azoti, cum duobus millibus Christianorum, quos ad fortiter pro Christo occumbendum excitavit; & fratrem Franciscum de Spoleto apud Ægyptum in civitate Damiatæ.

Fr. Joannes Archiepisc. Nicosiæ.

XXXVII. Assumpsit hoc anno Nicolaus Pontifex Minoritam quemdam Joannem ad Archiepiscopatum Nicosiensem in Cypri Regno vacantem per mortem Ranulphi Archiepiscopi, electis a Capitulo duobus in dissensione: cujus Sedis Antistes Primas Regni Cypri est, & Legatus, scripsitque ad Regem Cypri Henricum, ut Ecclesiam & Archiepiscopatum protegeret, atque ab omnibus adversitatibus defenderet. Electo ipse Pontifex consecrationis munus impendit, & pallium de corpore beati Petri sumptum dedit frater Matthæus Cardinalis, paulo antea Ordinis Minister: *Sponso cælesti*. XIII. Kalend. Novembris. Paulo ante, videlicet IV. Junii hujus anni electum ad Episcopatum Barcinonensem fratrem Bernardum Peregrinum, scribit Franciscus Diago, in eoque vixisse prudenter & pie usque ad annum MCCXCIX. Hoc eodem anno Episcopum Salamantinum Minoritam fuisse, licet ex nomine incognitum, constat ex Pontificio diplomate, quo licentiam dat IV. Idus Aprilis testamentum condendi, & commemorat Ordinis Minorum fuisse professorem. Gillius sive Ægidius Gonzales de Aquila, qui patrio sermone de rebus & Episcopis scripsit Salamantinis, hujus Episcopi expressam non facit mentionem, nisi fortassis ille sit, quem vocat fratrem Petrum Fechorem, cujus tamen institutum tacet, & successisse ait Didaco Episcopo. Chronologia tamen mortis non correspondet ceteris, quæ immediate subjungit facta sub Clemente V.

Diago de milit. Barcinon. lib. 3. c. 16.

Minorita Episcopus Salamantinus.

Gill. de reb. Salamant. l. 3. c. 7.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Monaldus Episcopus Civitatis Castellanæ.

Sanctius Castellæ Rex magna concedit Ordini privilegia.

„ Hoc eodem anno XII. Kal. Julii, electus est Episcopus Civitatis Castellanæ in ditione Pontificia frater Monaldus immediate nominatus a Pontifice propter discordiam Capitularium, quorum pars elegit Jacobum ejusdem Ecclesiæ Archipresbyterum, alia vero Angelum Archipresbyterum Viterbiensem. Sanctius Castellæ Rex, insigne privilegium hoc anno Minoritis concessit, in quo gratias & facultates ab Hispanis Regibus concessas, ratas voluit, & quidquid Romani contulerant Pontifices, jussit observari. Immunia, libera, & a suis Ministris protecta voluit omnia Fratrum Cœnobia. Præcepit nulla dari refugia, vel auxilia Ordinis desertoribus; Syndicis, & Fratrum receptoribus magna concessit privilegia, eosque voluit ab omnibus exactionibus immunes. Judices, & defensores privilegiorum eis præscribi jussit, ipsosque Fratres fecit ab omnibus tributis, & exactionibus exemptos. Nobilissimum & Fratribus utilissimum exscripsit Emanuel Rodriquez instrumentum tom. III. quæst. 40. artic. 1.

XXXVIII. In urbe Falesiæ Ducatus Normanniæ Sagiensisque diœcesis ante hunc annum ædificatum Minoritis Conventum scribit Gonzaga, promovente ejus structuram Domino Petro de Ponte Oilleii, sub Regibus Galliæ Ludovico, ejusque Filio, & Henrico Angliæ, magnæque Franciæ partis. Vere si sub his Regibus extructa domus, hunc annum longe præcessit, etenim uti suis diximus locis, sanctus Ludovicus obiit anno MCCLXX. Et Henricus anno MCCLXXII. Ecclesiam sanctæ Mariæ Magdalenæ dicatam, impii hæretici polluerunt, sacra supellectile spoliaverunt, & funditus destruxerunt anno MDLXI. Expulsis omnibus Fratribus, duos diris affectos tormentis occiderunt verbi divini ministros Matthæum Piquerum, & Joannem Benedictum. Subsequente vero anno profligatis hæreticis, reversi Fratres, piorum eleemosynis adjuti, destructa restaurarunt, quorum laudabilem conatum non parum juvit fratris Thomæ Colnii docti concionatoris industria. Obtinuisse etiam Fratres ante hunc annum habitaculum in civitate Monasterii, vulgo *Munster*, olim Mimigadum dicta, quæ totius Westphaliæ caput est, mihi constat ex commissione facta Episcopo, & Guardiano Minorum Monasteriensibus per Nicolaum Pontificem, ut dispensarent cum Elberto Comite de Benthem, & Hadewige filia Comitis de Aldeburch Monasterien. & Bremen. Diœcesum, ut contraherent matrimonium, non obstante consanguinitate intra quartum gradum. Jacent in hoc Cœnobio frater Henricus de Africa, & frater Joannes de Penna miraculis clari.

Conv. Falesiæ. Gonzag. in Prov. Franc. Conv. 27. Tom. 4. an. 1270. Tom. 4. an. 1272. Martyres duo Falesiæ. Conv. Monasterien. Reg. Vat. ep. 277. dat. 5. Kal. Febr.

XXXIX. Dedit hoc anno Nicolaus Pontifex XII. Kal. Maii diploma, quo exemptos voluit ab omni Episcopali jurisdictione Fratres Minores Turonenses. Primum hoc occurrit certum hujus Conventus monumentum, quo ejus possit sciri vetustas. Indubium tamen longe ante hunc annum in nobilissima Civitate, a qua tota Provincia denominationem assumpsit, Conventum Minoribus concessum. Anno MCCCCIII. XV. Kalen. Aprilis obdormivit in Domino pia & sancta Domina Maria de Sille in habitu Franciscano ibidem tumulata e regione majoris altaris, multis in hunc usque diem miraculis clara, ut patet in ejus legenda. Anno MDLXVIII. in secunda persecutione hæreticorum in Catholicos mota, in territorio Blesensi interfectus est venerabilis Pater frater Joannes Voysin quondam Guardianus Turonensis ibidem initiatus, honesta familia Turonis natus, Dominarum de Guischia tunc confessarius & prædicator. Post diros cruciatus membraque præcisa, in fluvium Ligerim demersus, divino nutu ad præfatam Turonicam civitatem appulit e regione suæ parœciæ, nec ultra progressus, a suis tamdem consanguineis agnitus, in prædicti Conventus Ecclesia honorifice maxima Cleri, populique Turonensium frequentia sepultus est. In gratiam Illustrissimi Domini fratris Francisci Gonzagæ optime de nostro Sodalitio, & universa republica Christiana meriti, licet hic obiter commemorare clarissimum Dominum Alphonsum Gonzagam ejusdem fratrem germanum in hac Civitate diem clausisse extremum anno MDLXXIX. ad Eremitas Augustinianos sepultum, dum, cum plerisque aliis heroibus Italis sanguine claris, propriis stipendiis militaret sub Galliarum Rege pro Christi fide ab injuriis & contumeliis Hugnosticorum vendicanda.

Conv. Turonensis. Idem in Prov. Turon. Conv. 8. Maria de Sille. Fr. Joannes Voysin. Alphonsus Gonzaga moritur Turonis.

XL. Circa hunc annum in urbe Regia Cognaci, ad fluvium Carentonam, in Ducatu Engolismensi, ac Diœcesi Xantoniensi sita, ortum habuit extra muros domicilium Minorum a sancto Cosma medico cognominatum, sumptibus piissimi herois Hugonis le Brun a Lezigniaco, non multo post ibidem

Conv. Cognacensis. Ibid. Conv. 30.

ibidem ante majus altare chori sepulti. In persecutione Hugnostica funditus everso, morabantur postea Fratres intra mœnia urbis in domo dicta *Cor Christi*, olim conventui a nobilibus Viviano a Castro, & Bernardo a Burdigala testamento legata. Hoc ipso anno inclytus heros Jordanes ab Insula, in Aquitania recentiori, in suo oppido, cui Insula Jordanis est nomen, alium locum Fratribus construxit. Verum multoties ab Anglis captum, penitusque dirutum, solerti tamdem opera Fratrum pristino splendori restitutum; novissime vero anno MDLXXX. ab hæreticis, & Rege Navarræ simul cum oppido captum, omnibusque bonis expoliatum, funditus eversum aliquot ab hinc annis sua sollicitudine religiosus Pater frater Boerus reparavit. Locus de Subereto Patrum Conventualium in Provincia Tusciæ, & Custodia Maritimæ constructus est hoc anno ab universitate. Ecclesia fuit consecrata per fratrem Bartholomæum Minoritam ad Grossetanum Episcopatum a Nicolao III. assumptum, & ad Imperatorem & Prælatos Græcorum legatum ab eodem demandatum, uti suis locis narravimus. Floruit ibidem quidam frater Ludovicus, qui nonnulla conscripsit. Ante hunc annum in oppido Castelli Durantis ad Metaurum amnem in bella planitie apud Umbros Senones in Piceno extructi, denominatique a Guillelmo Durante Carnotensi Decano, totius juris peritissimo, qui Speculum conscripsit, Nuntio & Thesaurario per Romanulam Martini IV. Summi Pontificis, constat per bullam Nicolai IV. ibidem asservatam habuisse Minores domicilium intra Castri mœnia, derelicta priori domuncula, quam extra castrum possidebant. Secundas ædes extruxit oppidanorum universitas, & Ecclesia consecrata est anno MCCCXXXVII. die XXII. Augusti. Pertinet ad Provinciam Marchiæ Anconitanæ, & Custodiam Feretrinam.

Conv. Insulæ Jordanis. Idem in Prov. Aquitan. recent. Conv. 3.

Conv. Subereti. Rodul. fol. 265.

Anno 1278.

Conv. Castelli Durantis. Idem fol. 258.

XLI. Sub Martino IV. Monasterium Clarissarum sub nomine Custodiæ beatæ Mariæ Virginis in territorio Blesensi, prope Colonges Carnotensis Diœcesis institutum, introductis illuc Sanctimonialibus, & Abbatissa Juliana Trecensi sorore Monasterii Humilitatis beatæ Mariæ Virginis prope Parisium, per Abbatem Monasterii sancti Leodomari Blesensis prædictæ Diœcesis, & fratrem Richardum de Columberio Ordinis Minorum Pœnitentiarium Pontificium, commissarios in hac re institutos a Joanne Cioletti Gallo Legato Apostolico in Francia, cui erigendi Monasterium, juxta preces fundatorum Pontifex commisit. Hi porro fuerunt Joannes de Castillione, ejus uxor Ælides, & Joanna filia, Petri nati sancti Ludovici Regis conjux, Comites Blesenses, qui in proprio fundo propriisque sumptibus Parthenonem fieri curarunt. Re jam perfecta, juxta datam sibi commissionem, scripsit Legatus ad Honorium Martini successorem, quo etiam defuncto, nonnisi hoc anno stabilita sunt omnia diplomate Nicolai, cui inseruit Martini & Cardinalis epistolas: *Ex parte vestra*. v. Kalendas Maii. Mox exemptionis, & alia concessit Sororibus privilegia, & Regulam Clarissarum ab Urbano IV. correctam eis tradidit observandam.

Monast. Colongen. Custodiæ B. Mariæ.

XLII. Pro alio Monasterio sacrarum Virginum juxta Villam sancti Marcelli prope Parisium construendo, manerias & prata liberaliter donavit Magister Galienus de Pisis Canonicus Ecclesiæ sancti Audomari: cujus pium intentum promoverunt Philippus Audax, & filius Philippus Pulcher, necnon Margarita, Maria, & Joanna Franciæ Reginæ; Ludovici atque utriusque Philippi consortes. Genebrardus, & Guaguinus hujus Monasterii fundationem tribuunt Margaritæ, fortassis præcipuam sumpsit

Genebr. ad an. 1270. Guaguin. l. 7. in Divo Ludovico.

sumpsit illa curam ejusdem ædificandi, & majores contulit sumptus. Pium Canonici conatum, & Reginarum desiderium approbatum voluit Pontifex Nicolaus, datis litteris ad præfatum Cardinalem Joannem: *Ex parte carissimi*. III. Nonas Martii, cum eas ipsas paulo ante mortem dederit ad eumdem Legatum Honorius IV. ejus prædecessor. Honor. an. 1. ep. 150.

XLIII. Multa privilegia utrique Ordini Minorum & Clarissarum concessit hoc anno Pontifex. Privilegia Pontificia. Voluit Minores omnino exemptos a quacumque Episcopali jurisdictione, & immediate subjectos Sedi Apostolicæ: *Quia nonnulli*. II. Kalendas Maii. Statuit & declaravit, quod controversum diximus in Comitiis Mediolanensibus, & Montepessulanis, An. 1285. n. 4. & anno 1287. n. 4. omnino ex universis Custodibus, etiam si ceteri præsentes adessent, unum omnium nomine suffragium ferre debere: *Ad statum pacificum*. III. Idus Martii. Eodem die approbavit taxationem Provinciarum factam sub Gregorio IX. earumque divisionem, duabus additis a sancto Bonaventura sub Gregorio X. districtius tamen præcipiens ne de cetero ullarum Provinciarum distinctio aut divisio, seu multiplicatio ulla fiat absque Sedis Apostolicæ & Protectoris licentia: *Quia Provinciarum*. Jussit ne assumerentur ad quascumque dignitates vel administrationes Minores, qui transirent, quoquo modo obtenta vel negata licentia suorum Superiorum, ad alias Religiones: *In vestri Ordinis Regula*. Pridie Idus Maii. Eodem die statuit, ne decedente Ministro Generali, substituatur alius, qui vices ejus gerat usque ad electionem novi Ministri, absque Romani Pontificis & Protectoris assensu. Circa hoc etiam, dubium exortum diximus An. 1285. n. 4. in prædictis Comitiis: *Quoniam revocatur a vobis*. Vetuit ejectos vel egressos ab Ordine ad prælaturam ullam, seu curam animarum assumi: *Inter cetera*. V. Kalendas Augusti. Tempore interdicti Ecclesiastici etiam promulgati cum clausula: *Non obstantibus aliquibus privilegiis seu indulgentiis quibuscumque Religiosis ab Apostolica Sede concessis &c.* indulsit ut Fratres divinum recitarent officium, & ut missas celebrarent januis clausis: *Meritis vestræ*. VIII. Kalendas Septembris. Ad commodiorem victum Minorum & Clarissarum in tanto numero Assisii habitantium, vetuit ne ullus Ordo virorum vel fœminarum mendicantium ædificare possit intra vel extra eamdem Civitatem in spatio ducentarum cannarum Ecclesiam, Monasterium vel Oratorium: *Dum sollicitæ considerationis*. II. Kal. Maii. Eodem die incolis Monasterii sancti Francisci Assisiatis concessit, ne interdicto subjici possint absque speciali & expresso Sedis Apostolicæ mandato faciente de hoc indulto mentionem, & de nomine Matthæi Cardinalis Protectoris: & in eodem ipso casu licere eis januis clausis sacra peragere: *Præclara gloriosissimi Confessoris*. Idipsum eodem die indulsit Fratribus sanctæ Mariæ de Portiuncula sitæ extra dictam Civitatem: *Summæ devotionis affectus*. Nec non ut omnes pecuniariæ oblationes, quæ fierent in utraque Ecclesia prædicta, sancti Francisci & Portiunculæ converterentur per procuratorem aliquem secularem in conservationem & restaurationem Monasteriorum ipsorum, vel necessariam subventionem tot Fratrum undique ad prædictas ædes, ob devotionem sui Patris confluentium: *Reducentes ad sedulæ considerationis*. Commisit Archidiacono Lucano examen gravaminum a Priore & Conventu sancti Fridiani Lucano Minoribus illatorum: *Dilecti filii*. X. Kalen. Junii. Similiter Murano & Avellinensi Episcopis, ut citarent Philippum Archiepiscopum Salernitanum ob graves illatas injurias a Capitulo & Clericis Salernitanis, promovente præcipue turbas ipso Archiepiscopo: *Ad audientiam nostram*.

ftram. VII. Idus Septembris. Indulgentias distribuit visitantibus Ecclesiam sancti Francisci Assisiatis in die vel octava ejusdem Sancti: *Eximiae devotionis*. V. Kalendas Octobris.

Privilegia concessa Monialibus.

XLIV. Clarissis Monasterii sanctae Agnetis Astensis confirmavit quasdam litteras Alexandri IV. in earumdem favorem concessas, ut recipere possint eleemosynas ex bonis illicite acquisitis, quorum veri possessores seu domini ignorantur: *Tenorem quarumdam*. VII. Kalendas Septembris. Totius Ordinis sanctae Clarae gubernatorem, protectorem & rectorem instituit Matthaeum Rubeum Ursinum sanctae Mariae in Porticu Diaconum Cardinalem: *Licet in Regula*. III. Idus Septembris. Ipso die eidem dedit auctoritatem suo consensu validandi permutationes, obligationes vel alienationes a Clarissis factas, & absolvendi a variis casibus & censuris personas quascumque illius religionis. Declaravit etiam quod & ejus praedecessor Nicolaus III. in constitutione Concilii Lugdunensis sub Gregorio X. de abolendis Religionibus post Concilium generale Lateranense institutis, non comprehendi Ordinem Clarissarum: *Constitutio felicis recordationis*. III. Idus Septembris.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Hieronymus Asculanus Minor eligitur Pontifex Nicolaus IV. dictus.

„ I. OB aeris intemperiem, quam sequebatur plurium etiam Cardinalium mors, non sine terremotuum horrore non parvo, „ Purpuratorum Patrum conclave in Aventino solutum fuerat, remanente ibidem tantum fratre Hieronymo Asculano Cardinale Praenestino, qui aeris malignitatem, canicularibus etiam aestivis caloribus, „ phisicorum apprime peritus artis, ignem addens, propellebat, imo „ verius dissipabat: & hic est, quem restituto Conclavi, concurrentibus „ omnium votis VIII. Kal. Martii, Cathedrae Antiochiae D. Petri die dicata in Pontificem summum elegerunt Patres, & Nicolaum IV. salutarunt; non meminero autem hunc fuisse Minoritam, sicut nec suam „ scalam enarrare audebo, cum haec a Waddingo diligenter collecta, „ pererudite digesta fuerint: bene vero quae desiderantur legentibus „ offeram.

Wadd. ad hunc annum n. 1. & 2.

„ II. Primo igitur summus Pontifex, praeter alia ab Annalista recensita, sub oculis venit ea celebris provisio, qua christiani ad Judaeorum ritum transeuntes, ipsique Judaei ad christianam fidem conversi „ ad illum redeuntes, ab Inquisitoribus puniri debent, sicut & Judaei, „ qui Christianos ad suum ritum attrahunt, Inquisitoribus Ordinum „ Praedicatorum, & Minorum directa, cujus tenorem hic exhibemus.

NICOLAUS EPISCOPUS

Dilectis filiis Fratribus Praedicatorum, & Minorum Ordinum Inquisitoribus hereticae pravitatis, auctoritate Sedis Apostolicae deputatis, & in posterum deputandis. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Bullar. Cher. fol. 146.

Bulla ejusdem ad Inquisit. Praedic. & Minor.

„ I. *Turbato corde audivimus, & narramus, quod non solum quidam „ de Judaeae caecitatis errore ad lumen Fidei christianae conversi ad „ priorem reversi esse perfidiam dignoscuntur; verum etiam quamplurimi „ Christiani veritatem catholicae Fidei abnegantes, se damnabiliter ad ritum Judaeorum transtulerunt, quod tanto magis reprobum fore cognoscitur,*

„ *tur, quanto ex hoc Christi nomen Sanctissimum, quadam familiari hostilitate securius blasphematur.*

„ *2. Cum autem huic pesti damnabili, congruis, & festinis deceat remediis obviare, universitati vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus intra terminos vobis ad inquirendum contra hæreticos, auctoritate Sedis Apostolicæ designatos, super præmissis, tam per Christianos, quam etiam per Judæos, inquisita diligenter & sollicite veritate, contra omnes, quos talia inveneritis hactenus commisisse, aut committere in futurum, tamquam contra hæreticos, contra fautores quoque, receptores, & defensores eorum, procedere studeatis.*

„ *3. Judæos autem, qui christianos utriusque sexus ad eorum ritum execrabilem induxerint, aut inveneritis de cetero inducentes, pœna debita puniatis: contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Datum Romæ alias Reate Nonis Septembris Pontificatus nostri anno I.*

„ III. Præter hanc autem constitutionem, pro missione ad Tartaros scripsit: *Copiose benignitatis &c.* VII. Idus Aprilis: pro Inquisitoribus etiam diversis plures edidit epistolas sub eadem data, quæ supra: ut Inquisitoribus Forchalquerii: *Præ cunctis &c.* contra diversos hæreticos: *Noverit universitas &c.* & *Præ cunctis &c.* Existentibus etiam inter Tartaros scripsit: *In Apostolicæ &c.* & ad eorum ibidem Interpretes: *Letamur in Domino &c.* sub V. Idus Aprilis: commisit autem Cardinali Matthæo, ut visitet, atque reformet Monasteria sanctæ Claræ: *Licet &c.* Nonis Maii: concessit etiam Moniales Assisii posse succedere in bonis: *Devotionis vestræ &c.* VII. Kal. Junii: ad fratrem Sinibaldum contra hæreticos scripsit: *Cum sicut &c.* X. Kal. Augusti: Indulgentia pro Ecclesia sancti Francisci Assisii: *Eximiæ devotionis &c.* V. Kal. Octobris.

Aliæ ejusdē litteræ. *Indic. ex Vatic.* *Ex Archiv. SS. Apost.* Quod Moniales Assisii succed. in bonis. *Ex Archi. S. Claræ.*

„ IV. Prope Ligerim nobilem fluvium a Blesis V. M. P. Gallicis Oppidum Guyschiæ perantiquum, & clarum distat, in quo Joannes Castillioneus Comes Blesarum, & Alide, seu Alisia de Britannia ejus conjux divina revelatione impulsi anno MCCLXXVII. mense Martio pro Clarissis sub regula Urbani IV. Monasterium ædificare cœperunt, ut ex Gonzaga refert Waddingus: sed ea præter, haud reticendum puto præfatam Alisiam, orbatam viro, Viraginem operibus in egregiis se gessisse: pietatem utique assidue colebat: at quanta devotione in Jesum Christum pro nobis passum raperetur, id ostendit, quod scilicet Hierosolymam transfretaverit, ut ibi dulcius cordis æstus exhalaret, ubi clarius a Jesu Christo redemptam, & maxima caritate dilectam noverat; inde regrediens remeatura ad propria, Ptolemaidam (hæc est Acona) navigii occasionem captura, ingressa, breviorem æternitatis in patriam adinvenit: ibi siquidem suprema infirmitate correpta, fatali necessitati succubuit quidem, at id fuit sarcinam deponere, & properare in cœlum, mercedem etenim ibi laborum sanctorum suorum reposuit Altissimus: obiit hoc anno MCCLXXXVIII. die II. Augusti: ejus corpus Guyschiam delatum, ut habebat in votis, antequam discederet, apud Sorores præfati Monasterii, in Mausoleo nobilissimo, cui sua effigies cuprea & deaurata, exquisitissimæ artis, insidebat, reconditum fuit; ceterum hoc sacrarum Virginum reclusorium nobilissimum immediate summo Pontifici subjectum, amplissimis privilegiis Apo-

Guyschia Oppid. Joann. Castillioneus, & uxor fundant in eo Monasterium. *Wadd. ad ann. 1277. n. 25.* Alisia infirmatur & obiit Ptolemaide. Corpus defertur ad præfatum Monasterium.

Wadding. in regest. Pontif. Nico. IV. ann. 1. fol. 178.

„ stolicis donatum a Nicolao IV. hoc anno leges apud Waddingum. „ Addam quod istud Monasterium, ut egregiarum virtutum feminarium, maxima in veneratione cum haberetur, Proceres quamplures „ cujusvis sexus in ejus Ecclesia sepulturam elegisse, & quidem præter „ præfatum Alisiæ, quod a cornu Epistolæ altaris majoris erat erectum, „ aliud ibidem egregium Mausoleum ex atro marmore elaboratum, cum „ statua equitis armati visitur: ac tertium ad idem latus non inferioris „ structuræ, in quo nobilissimus Dominus de Castillione, Philippi I. „ Galliarum Regis nepos, una cum nobilissima Domina Joanna de *Hainault* ejusdem conjuge, jacet: quartum quoque; at vero ad Evangelii latus parieti infixum, in quo Illustrissimi conjuges Hugo de Castillione, & Beatrix de Flandria quiescunt: quintum ibidem pariter infixum parieti, sed parvum, cui parvulæ Infantis lapidea effigies regio „ diademate decora imminet: quod creditur filiæ Fundatoris Regi Franciæ desponsatæ, cum in antiquo necrologio illius Monasterii, parva „ Regina legatur: sextum etiam ibidem, & prope crates chori lapideum, „ & spectabile, in quo Joannes Blesensis Castillionis Comitis filius jacet; „ septimum etiam, & octavum, illud Domini de Herbodio, istud Eleonoræ filiæ D. Guidonio de *Chevilli*; at interioris Ecclesiæ Monialium „ in choro marmoreum bustum est, nullo Epitaphio insignitum, in quo „ Margarita filia Ludovici Ducis Aurelianensis, & mater Francisci Ducis „ Britanniæ resurrectionem justorum expectat.

Mon. Prov. Turon. major. de anno 1680.

Varia memorantur monumenta præfati Monasterii.

Vide infra ad ann. 1548.

ARGUMENTUM.

Missi Minoritæ legati ad Tartaros, Armenos, Æthiopes, & universas Orientis nationes, fide Catholica imbuendas. Multa perficiunt in sanctæ Inquisitionis ministerio. Plurima præstat Nicolaus Pontifex in rei Christianæ emolumentum. Assumpti ad infulas Pontificias plures ex Minoritis. Celebrantur comitia generalia, quibus interfuit Pontifex, Carolus Rex, & Maria Regina, fitque Minister Generalis Raymundus Gaufridi. Enervatæ sub hoc tempore disciplinæ regularis ratio præscribitur, & tumultus hinc exortus explicatur. Moritur beatus Joannes Parmensis, florentque in Ordine multi viri pii, præsertim in Piceno. Extremum diem claudit beatus Petrus Pectinarius, nec non Cardinalis Bentivenga. Multiplicantur Conventus & privilegia.

I. Varia & feria status Orientis, rerumque ibidem in diversis regnis gestarum narratio in limine hujus anni nos expectat. Si eam diffusius prosequamur, neque admiraturum, neque tædio afficiendum spondeo lectorem, cui res magnas in longinqua regione gestas, quæ ex magna terræ, marisque intercapedine dubiam sortiri assolent fidem, ponderosa & fundata narratione placebit excipere. Frater Joannes a Monte Corvino (quod oppidum, haud ignobile est in Apulia Daunia, non longe a Luceria civitate, juxta latus Apennini, versus Orientem) cum aliis plerisque consodalibus a Ministro generali Bonagratia in Orientis regiones amandatis, universas ferme percurrerunt, & juxta propheticum metrum: *Euntes ibant & flebant mittentes semina sua; venientes autem* hoc anno ad Pontificis pedes *veniebant cum exultatione portantes manipulos suos*, & referentes immensam gentium multitudinem ad

Joann. a Monte Corvino apud Orientales magna præstat.

Psal. 125. 6.

ad fidei unitatem accessisse, populos sitire verbum Dei, Principes illud non abhorrere, neque impedire, sed potius cupere, ut Christi fides in suis dominiis longe, lateque dilataretur: & ex prospero rerum eventu plane eis constitisse, quod omnino regiones jam albæ erant ad messem. Exhilaravit bonum nuntium pium Pontificis animum, & ex magno animarum zelo judicavit probatis & expertis operariis non feriandum a bonis, sed redeundum ad socios, per illas regiones dispersos, ut tamquam ministri Christi, & dispensatores mysteriorum Dei evangelizarent Christum in gentibus, atque iterum parturirent tenellos illos fœtus, donec Christus perfecte formaretur in illis. Necessariis itaque privilegiis munitos, & Apostolicis gratiis affectos remisit statim in Orientem, scriptis litteris ad Cobyla Magnum Cham, Argonem Regem, & * Caydonum Principem Tartarorum, quibus eos ad sacrum baptisma, quod in votis habebant, quantocius suscipiendum hortabatur, & dignas reddebat gratias ob præstita Fratribus beneficia, & desiderium Christianæ fidei dilatandæ, quod patulis præ se ferebant indiciis. Rex Argo per suos Nuntios, anno præterito ad Pontificem missos, significavit Magnum Cham desiderasse apud se habere aliquos Latini nominis, & Christianæ fidei Magistros. Destinavit itaque Pontifex hos ipsos, ei probe jam notos, qui desiderio satisfacerent, & sacri dogmatis incrementum apud eum urgerent. Christiani hominis munia inter barbaras has nationes solerter exercebat, & fidei dilatandæ sollicite incumbebat nobilis quidam heros Pisanus, ad quem etiam litteras dedit Pontifex per hos ipsos Fratres, rogans, ut a bene cœptis non desisteret, sed in laudabili Christi obsequio feliciter laborantibus consilio adesset & auxilio. Litteras ipsas subjungo.

Denuo mittitur in Orientem.

* *Al. Baydonem.*

Argoni Regi Tartarorum Illustri gratiam in præsenti, quæ perducat ad gloriam in futuro.

II. *Inter cetera desideria cordis nostri, hoc novimus esse potissimum, hoc propensius affectamus, ut cuncti Reges, & Principes orbis terræ, ceterique gentium populi sic salubriter dirigant gressus suos, sic provide suorum operum moderentur habenas, ut post vitæ præsentis exitum, quæ nullius certitudinem status habet, salus læta proveniat animarum, ideoque uberibus perfundimur gaudiis, cum illos perpendimus fore dispositos ad complacendum Altissimo per laudabilium exercitium actionum. Sane dilectus filius frater Joannes de Monte Corvino, de Ordine Minorum, lator præsentium ad nostram de Orientalibus partibus præsentiam veniens, attentæ relationis officio nostro Apostolatui patefecit, quod tu tamquam a Domino, in cujus manu corda sunt terrenorum Principum, inspiratus, & specialis gratiæ dono præventus, erga nos & Romanam Ecclesiam, ac etiam alias Christianorum Ecclesias, magnæ devotionis geris affectum. Adjecit etiam dictus Frater, quod sibi, ejusque sociis, dum in tuis partibus morarentur Christi prosequentes obsequia, humanitatem grandem, & benignitatem exuberem tua clementer exhibuit magnitudo, quodque degentibus in terris tuæ ditioni subjectis Imperio, fidei cultoribus Christianæ te benignum & benevolum exhibes, eosque non sine sonoro præconio, & dispositionis indiciis ad salutem, quæ de bono semper in melius deduci cupimus in augmentum, sedulæ tuitionis auxilio confoves, & favore prosequeris gratioso. Nos autem tam gratis & acceptis rumoribus intellectis, lætati fuimus in im-*

Reg. Vatic. n. 54. inter Cameral.

Argo Rex Tartarorum invitatur ad fidem.

Argo Pontifici addictus.

Erga Christianos beneficus.

mensum, cum tuae salutis augmentum sinceris affectibus cupiamus. Celsitudini Regiae tanto provide profusiores gratias referentes, quanto id uberioris benignitatis zelus exequitur, quod ex munificentia provenit ampliori. Porro, Princeps egregie, sicut Magnificentiae Regiae per alias nostras litteras tibi per venerabilem fratrem nostrum Roban Bersaumam in partibus Orientis Episcopum, & nonnullos alios tuos nuntios ad nos missos, duximus intimandum. Nos qui quamvis insufficientibus meritis, Vicarii Christi sumus, & Petri Apostolorum Principis successores, quamplurimum cupimus & ardenti desiderio affectamus, ut quos baptismalis unda non diluit, & fidei Christianae religio non includit, erroris invio, per quod gressibus periculosis oberrant, omnino relicto, ad rectitudinis semitam revocentur, & fidem servent fideliter supradictam. Haec est etenim, sicut Magnificentiae Regiae per jam dictas notificavimus litteras, fides recta, fides vera, quae felicitatis sperandae fiduciam repromittit, & sine cujus suffragio placere Domino nemo potest. Haec est, quae reatus expurgat, quae commoda salvationis impendit, & per quam aeterna gaudia, bonis concurrentibus actibus, acquiruntur. Per hanc hostis antiquus de arce mentis expellitur. Haec corda, mentesque purificat, & infidelitatis nubilum suae radiis expiat claritatis. Haec est virtutum omnium fundamentum, sydus irradians, stella micans, solem justitiae, intelligentiaeque praeveniens, per quam dies oritur gratiae, quam dies gloriae subsequetur. Excitamus itaque Magnitudinem Regiam, & hortamur attente, tibique, cujus in hac parte salutem exquirimus, sano & sincero consilio suademus, quatenus alta & sedula meditatione recogitans, quam fragilis & caduca humanae naturae conditia, quam plena periculis, quantis exposita casibus, quam sit instabilis status ejus. Considerans etiam, quod a lege mortis, qua nihil certius cernitur, nihil habetur incertius hora ejus, nullus excluditur, nullus effugit metas suas, nullus a dominio redditur exemptus illius, promptus exurgas, praesto te offeras, paratus accedas ad agnitionem Christianae fidei, ac ad suscipiendum Baptismatis sacramentum ad laudem divini nominis, tuae salutis profectum, & augmentum fidei supradictae, ut lucis suae radio illustratus, ejus triumphalis efficiaris athleta, illius fines amplificans, terminosque dilatans, ut post vitae praesentis ergastulum a porta inferi libereris, & ejus diris cruciatibus, poenisque gravissimis evitatis, aeternae beatitudinis praemia, quae omnem delectationem excedunt, tamquam Princeps emeritus consequaris. Ceterum praelibatum fratrem Joannem, & ejus socios ad partes ipsas salubre prosecuturos negotium, quod coeperunt, fiducialiter remittentes, instanter exposcimus, ut eos intuitu Dei, & ob reverentiam Apostolicae Sedis, & nostram benigne habeas commendatos, eis super hujusmodi executione negotii favorem Regium impensurus, cujus fulti praesidio, utilius & efficacius se habere valeant in hac parte, quodque aliquos ex ipsis tecum jugiter teneas, qui tibi, tuoque proponant populo verbum Dei, & de salute tractare valeant animarum. Datum Reate Idibus Julii, anno II.

Fidei Catholicae encomia. — Vitae humanae fragilitas. — Commendantur ei Fratres.

Cobyla Cham, magno Principi Tartarorum Illustri gratiam in praesenti, quae perducat ad gloriam in futuro.

Reg. Vat. ep. 55. III. *Gaudemus in Domino, Princeps egregie, sibique devotas, & uberes gratiarum referimus actiones, quod ipse in cujus manu corda sunt Principum terrenorum, te prout laetanter audivimus, sua dono gratiae clementi pietate praeveniens, illo tui pectoris intima foecundavit affectu,* quod

quod ad Christianitatis terminos ampliandos dirigitur desiderium mentis tuæ. Dudum siquidem post nostræ promotionis initia, certos Nuntios ad nostram præsentiam ex parte Magnifici Principis Argonis Regis Tartarorum Illustris transmissos recepimus, nobis apertius referentes, quod ad personam nostram, & Romanam Ecclesiam, & etiam gentem, seu populum Latinorum grandis devotionis affectum Magnificentia tua gerit, dictique Nuntii ex parte regia cum instantia petierunt, ut aliquos religiosos Latinos ad tuam præsentiam mitteremus. Nos autem tam gratis & acceptis de tanto, tamque sublimi Principe rumoribus intellectis, exultavimus in Domino vehementer, cum tuæ salutis augmentum, tuique nominis gloriam sinceris affectibus cupiamus, Patri luminum, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, humiliter supplicantes, ut tui pectoris intima de bono semper in melius munere suæ inspirationis illuminet, & suæ gratiæ rore perfundat ad laudem sui gloriosi nominis & honorem. Volentes igitur votis regiis benigne annuere in hac parte, ac desiderantes admodum, ut ad suscipiendam Christianam fidem, quam prædicta tenet & servat Ecclesia, promptus accedas, præsto te offeras, studiosius occurras, cum sine ipsius comitante suffragio placere Altissimo nemo possit; Ecce dilectum filium fratrem Joannem de Monte Corvino, cum ejus sociis de Ordine Minorum latorem præsentium ad te duximus destinandum, cum instantia postulantes, ut ipsum & socios supradictos benigne habeas commendatos, eis, quorum doctrinæ, cum salutis commoda suggerat, te inseparabiliter cupimus adhærere, super salubri commisso illis negotio, quod salutem respicit animarum, Regii favoris auxilium impensurus, ut ejus fulti præsidio utilius & efficacius habere se valeant in eodem, tuque a Domino, qui pro minimis grandia recompensat, æternæ beatitudinis præmia consequaris. Datum Reate III. Idus Julii, anno II.

Magnus Cham petit sibi mitti religiosos.

Mittuntur ad eũ Minoritæ.

Caydono Principi Tartarorum Illustri gratiam in præsenti, quæ perducut ad gloriam in futuro.

IV. AD ea, *quæ tuæ salutis augmentum respiciunt, tuique nominis titulos in orbe terrarum attollunt, Celsitudinem tuam libenter inducimus, operamque sollicitam impartimur. Sane, Princeps egregie, tuis aperire sensibus affectamus, quod Dei filius Jesus Christus ad ima mundi, ut hominem, quem ad imaginem & similitudinem suam de limo terræ formaverat, de servitutis nexibus, in quos ipsum impegerat maligna suggestio, liberaret, clementi dignatione descendens, vestem nostræ mortalitatis assumpsit, ut proprii aspersione cruoris incendia perpetui cruciatus extingueret, ac suos mortis æternæ tenebris obvolutos vitæ perennis efficeret possessores, qui commissæ sibi legationis a Patre in regione peccantium piis studiis exercens officium, mundumque salutaribus institutis informans, tamdem post sanctæ conversationis, & operationis exempla, post evangelicæ instructionis eloquia, post doctrinæ salutaris effectum, diræ mortis ultro supplicium subiit, dieque tertia resurrexit a mortuis gloriosus, ut mortem nostram moriendo destrueret, & vitam resurgendo benignius repararet; qui priusquam pateretur, claves Regni Cœlorum beato Petro Apostolorum Principi, & per eum suis duxit successoribus committendas, per hoc eis tam sublimis potestatis auctoritatem impendens, ut quodcumque super terram ligarent, haberetur ligatum in cœlis, & quodcumque solverent super terram solutum existeret in eisdem. Unde nos licet insufficientibus meritis, Christi Vi-*

Reg. Vat. ep. 56.

Vicarii ejusdem Petri successores in terris, disponente Domino, constituti, magno desideramus affectu, ut fidei Christianæ cultores salutaribus actibus immorentur, ac illi quos fides eadem non agnovit, ad rectitudinis semitam actore Domino, revocentur, eamdemque sollicite servent fidem, cum ipsa sit vera fides, & recta, sine cujus comitante suffragio placere Domino nemo potest, quæ reatus expurgat, salutis commoda elargitur, quæ corda, mentesque purificat, & infidelitatis obscurum suæ radiis expiat claritatis. Excitamus itaque Magnitudinem tuam, & attentius hortamur sano & sincero tibi consilio suadentes, quatenus sedula meditatione recogitans &c. ut supra in epistola scripta ad Argonem usque in finem. Datum ut supra.

Nobili viro Jolo de Pisis.

Reg. Vat. ep. 57. Laudatur hujus pietas in promovendo negotio fidei.

V. *Lætamur in Domino, quod sicut habet fide digna relatio, ad dilatandos Christianæ fidei terminos laudabiliter & solerter intendens, illos ad agnitionem ipsius, qui nondum sunt ejus lumine illustrati, sollicite inducendo, quodque cunctis religiosis per partes ipsas habentibus transitum impendis intuitu Jesu Christi consilium, auxilium, & favorem, exhibendo te nihilominus illis specialem, & præcipuum protectorem, de quo tuæ laudandæ sollicitudinis studium tanto amplius commendamus, quanto magis salutem appetimus singulorum. Excitamus itaque diligentiam tuam, & hortamur in Domino Jesu Christo, quatenus circa hujusmodi salubres tuos actus & opera sedula, sollicitudinis studium largiaris, ut exinde tanto acceptior, & gratior tuo reddi valeas salvatori, quanto per te plures ab erroris invio ad veritatis semitam, & ab infidelitatis nubilo ad claritatem Catholicæ fidei reducentur. Nos autem benedictionem nostram tibi tenore præsentium in tuorum remissionem dirigimus peccatorum. Datum ut supra.*

Conversi Argo, & Caydonus.

VI. Prospere in hac missione Fratribus successisse scribunt Chronica nostra antiqua, quippe Argonem Regem, & Caydonum Principem baptismum suscepisse, & Christianis summopere favisse narrant. Majorem his conciliabo fidem, si omnia confirmavero ex Marino Sanuto Torsellino, qui diligentius & clarius res quasque graviores Orientis, & horum Tartarorum Principum genealogiam retexuit. Postquam Cygis Chami, & Octotæ filii generationem recensuit, divisaque inter eorumdem posteros regna Catay, Cumaniæ, Turquesteni, & Taurisii enarravit, & Abagham Taurisii Regem, qui suos Nuntios, ut diximus, misit ad Concilium Lugdunense secundum, digne laudavit, & a fratre Tangodomoro veneno sublatum, ut nos etiam supra scripsimus, enarravit, subjunxit: *Anno* MCCLXXXII. *Abaghæ succedit frater Tangodomor in pueritia baptizatus, sed Sarracenus effectus, Mahumeth Chaam voluit appellari: & quos poterat Tartaros ad simile, minis & muneribus inclinabat: Innumerabiles itaque ipsorum, sicut patet hodie, Sarraceni effecti sunt. Persecutus est Christianos, & Ecclesias a fundamentis evertit. Componens quoque cum Soldano Babyloniæ, promisit cunctos Chistianos, aut ad sectam suam cogere, aut trucidare. Prava hujus opera per fratrem ipsius, ac nepotem, filium Abagha, vocatum Argon, magno Chaam Cobyla denunciata sunt: a quo redarguitur, quia a progenitorum recessit vestigiis. Hoc audito, ita exarsit Mahumeth, fratremque interemit; & captum in castro Argonem a proceribus jubet occulte interfici, sibique caput deferri. Sed auxilio cujusdam magni, cui pater ejus Abagha beneficia contulerat, de periculo liberatus,*

Regum Tartarorum brevis genealogia.

Tom. 4. an. 1274. n. 6.

Anno 1284. n. 2. Sanutus l. 3. par. 13. c. 8.

tus, Mahumethpersequens comprehendit; & coram se trucidari fecit: imperavitque pro eo anno MCCLXXXV. *Concessumque illi est a magno Tartarorum Imperatore, ut Chaam vocaretur. Hic fuit aspectu pulcherrimus, fortis robore, & prudens in agendis: Christianorum Ecclesias reparavit; redieruntque ad ejus obedientiam Reges Armeniæ, atque Georgiæ, qui a Mahameto recesserant. Rogatus quoque pro Terræ sanctæ liberatione; respondit, se velle cum vicinis omnibus pacis inire fœdera, ut securius opus illud perficiat: sed dum hæc aguntur, quarto anno regni sui vita excessit* MCCLXXXIX. *cui successit frater Quegato: qui annis sex quasi brutum animal vixit; gulæ & luxuriæ deditus: propter quod a suis suffocatus est. Cui successit consanguineus Bayto, Christianus fidelis, qui cito mortuus est. Hic præcepit, ut nullus Sarracenus legem Mahumeti inter Tartaros prædicaret. Sarraceni itaque ad Gazanum miserunt, quia si vellet Christi fidem relinquere, & legem sumere Mahumeti, dominium illi conferrent. Ille honoris avidus cuncta promittit, & contra Baytonem hostiliter vadit. Ante commissam vero bellum cuncti Sarraceni Gazano se jungunt: sic Bayto captus, & interfectus est; regnavitque pro eo Gazanus Argonis filius: qui in Regni exordio mala intulit Christianis; sustinuitque, ut Sarraceni Ecclesias Christianorum destruerent. Sed in dominio factus securus, Christianis multa bona contulit; & multos Sarracenorum proceres interfecit, eo quod de lege Mahumeti eum sæpius molestarent.* De Cobyla vero magno Chamo, fratre Mangonis, in regno prædecessoris, per Haytonem Regem Armeniæ conversi, ita alibi scribit: *Mangoni successit frater Cobyla Cham, qui annis quadraginta duobus tenuit Imperium Tartarorum. Hic Christianus fuit & fundavit in Regno Catay civitatem Roma majorem, vocatam* Jong, *ubi continue immoratus est.* Laudatur Argo Rex Tartarorũ.

VII. Redeo ad Legatos Pontificios, non ad unam hanc Tartarorum gentem, sed ad universas ferme totius Orientis, easque variis erroribus infectas, amandatos. Erant sub hoc tempore Rex & populus Armeniæ Christiani, desiderabantque S. R. E. tamquam legitimi filii & fideles subditi adhærere, atque unionem cum eadem mire cupiebant, prout ipsi significarunt fratri Joanni prædicto. Scribit ad eosdem Pontifex, & ad Ecclesiæ unionem admittit, missa tamen Catholicæ fidei instructione, eadem quam ipse, ejusque prædecessores alias sæpius ad alios Orientales miserunt. Primas dedit litteras ad Regem, secundas ad Mariam sororem, tertias ad Torosum, & alios fratres germanos Regis, quartas ad Leonem Regis Comestabulum: quintas ad ejusdem Marescallum, postremas ad universum populum. Ad Regem, & sororem datas lectori offerimus: Ceteræ his similes, atque id ipsum de unione, & de Fratribus subveniendo serius inculcant. Missi Minoritæ ad Armenos. Tom.4. An.1267. n. 1. & an.1288. n. 4.

Carissimo in Christo filio Regi Armeniæ Illustri, salutem, & Apostolicam benedictionem.

VIII. *Gerentes in terris, licet insufficientibus meritis, vices Christi, grandi nec immerito lætitia & exultatione perfundimur, cum ad nostrum pervenire contingat auditum, quod corda Regum, & Principum terrenorum Summi Regis, per quem potentatus altitudine præeminent, beneplacitis se coaptant. Nuper etenim audivimus, & lætati sumus in Domina vehementer, dilecto filio fratre Joanne de Monte Corvino de Ordine Minorum, latore præsentium, nobis ex parte Regia referente, quod erga Ro-* Reg. Vat.ep. 50.

Rex Armeniæ Catholicus.

Romanam Ecclesiam cunctorum matrem fidelium, & magistram ferventis devotionis geris affectum, quodque ad habendum cum eadem Ecclesia, tamquam Princeps Catholicus unionem, in te voluntatis vigere dignoscitur promptitudo. Subjunxit quoque Fratris memorati relatio, quod claræ memoriæ pater tuus, veluti obedientiæ filius, & Catholicus christianus mortem subiit temporalem. Revera, fili carissime, tam gratis, tamque acceptis rumoribus intellectis, cor nostrum in Domino uberibus gaudiis exultavit, cum animarum salutem, quam in cunctis mortalibus ex debito pastoralis officii exquirimus, votis ferventibus cupiamus. Rogamus itaque Celsitudinem Regiam, & hortamur in filio Dei Patris, quatenus mentis oculis erectis ad Dominum, tuæque intentionis proposito directo salubriter ad exercitium laudabilium actionum, devotionem, & voluntatem prædictas dignis præconiis attollendas, stabili mente continues, ac intra tui pectoris thalamum summopere studeas conservare. Nos enim te tamquam filium prædilectum ad unionem lætanter recipimus Ecclesiæ memoratæ, penes Magnitudinem Regiam precibus insistentes uberibus, eamque paternis exhortationibus excitantes, ut ejusdem Romanæ Ecclesiæ, dictique Fratris & sociorum suorum doctrinam, quæ salutis commoda subministrat, in omnibus promptus & efficax exequaris, ad receptionem celerem, & efficacem executionem illius, Prælatos, & populum Armenorum Regiæ ditioni subjectum sollicitis studiis inducendo. Sic te in præmissis cura vigili habiturus, ut a Domino proinde præmium consequi valeas pro minimis grandia largiente, tui nominis fama incrementa suscipiat, & Sedis Apostolicæ gratiam, quam libenter ad filios devotos extendimus, uberius merearis. Ceterum Magnitudinem Regiam plenis prosequimur actionibus gratiarum, quod sicut ejusdem Fratris patefecit assertio, ipsum & socios supradictos benigne recipiens eis multæ humanitatis affectum exhibuit, eosque gratiosi favoris impendio extitit prosecuta, petentes instanter, ut eos clementer habeas commendatos, ut ad laudem divini nominis, & animarum salutem utilius & efficacius opus prosequi valeant inchoatum. Ut autem in fide Christiana, quam tenet, & servat Romana Mater Ecclesia, plenius & efficacius valeas informari, dictam fidem, & ejus formam præsentibus fecimus annotari, quæ sunt hæc. Credimus sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum &c. ut supra anno MCCLXXII. *num. primo. Datum Reate II. Idus Julii, Pontificatus nostri anno II.*

Dilectæ in Christo filiæ nobili mulieri Mariæ sorori claræ memoriæ Reginæ Armeniæ.

Reg. Vat. ep. 51. IX. *NUper ad Apostolatus nostri præsentiam dilectus filius frater Joannes de Monte Corvino de Ordine Minorum, lator præsentium, de Armeniæ partibus rediens, ubi Christi prosecutus obsequia, & animarum salutem, juxta datam sibi a Domino gratiam, extitit operatus, grata & accepta quamplurimum de tuis laudabilibus actibus piisque studiis nobis referre curavit, inter cetera exprimendo, quod ad observandam fidem Catholicam, quam Romana tenet, & observat Ecclesia, & ejus unionem stabilem prosequendam fervens dirigitur desiderium mentis tuæ; de quo tanto majorem concipimus intra nostri pectoris arcana lætitiam, quanto propensius tuæ salutis diligimus incrementum. Hortamur igitur nobilitatem tuam, & excitamus in Domino Jesu Christo, quatenus mentis oculis erectis ad Deum, & ad salutis, & pietatis opera directo proposito, ad observationem fidei*

fidei Christianæ, dictæque prosecutionem continuam unionis efficaciter & reverenter intendas, aliaque studeas exercere sollicite, quæ divinæ sint placita Majestati, ad observationem & prosecutionem easdem, juxta datam tibi a Domino gratiam, ceteros inducendo, ac Fratrem, & ejus socios supradictos ad partes redeuntes easdem, præfata prosecuturos obsequia, & alios etiam Christianos in partibus degentes, habendo benigne ac favorabiliter commendatos: dictisque Fratri, & sociis tuum in hac parte præbendo auxilium opportunum, sic semper de bono in melius processura, quod ab Altissimo gratior tibi uberioribus digna præmiis lætanter occurras, quo majorum fueris fulta suffragiis meritorum. Ceterum, quia te sincera in Domino caritate complectimur, tuæque salutis affectamus augmentum, tibi nostræ benedictionis munus in remissionem concedimus peccatorum. Datum ut supra.

X. Præter has nationes hortatus est, ut alias numerosissimas per errorum devia dispersas congregarent Fratres in unum. Scripsit itaque per eosdem ad Imperatorem Æthiopiæ, ad Demetrium Regem Georgianorum, ad Davidem Regem Hibernorum, & ad universum populum Nestorianorum, & Æthiopum. Unum est exemplar litterarum omnium, mutatis mutandis, juxta personarum qualitatem.

Carissimo in Christo filio Imperatori Æthiopiæ Illustri, salutem & Apostolicam benedictionem.

Summi pastoris, qui pro suis ovibus animam posuit, diræque mortis sponte pati supplicium voluit, ut nos ab hostis laqueo liberaret, vices, licet insufficientibus meritis, gerentes in terris, cunctorum salutem appetimus, solerter exquirimus, sollicite procuramus, ut post vitæ præsentis ergastulam fidelium animæ in cœlestibus pascuis collocentur. Cum itaque fides Catholica, quam Romana tenet & servat Ecclesia, semitam præparet, pandatque aditum ad salutem, Celsitudinem tuam hortamur attente, ac excitamus in Filio Dei Patris, quatenus mentis oculis erectis ad Dominum, & ad salutis & pietatis opera directo proposito, ad observandam Christianam fidem, & prosequendam ipsius Ecclesiæ unionem ferventer & efficaciter intendas, aliaque studeas operari sollicite, quæ in conspectu Altissimi sint accepta, sic de bono semper in melius, adjuvante Domino, processurus, ut possis ad æternæ beatitudinis gaudia pervenire. Ceterum quia Celsitudinem tuam sincera in Domino caritate complectimur, tuæque salutis affectamus augmentum, tibi tuisque nostræ benedictionis munus impendimus in vestrorum remissionem peccatorum. Datum Reate v. Idus Julii, Pontificatus nostri anno II.

Reg. Vat. n. 53. inter ep. curiales.

XI. Unaquæque harum nationum (de quarum moribus & ritibus consuli possunt Jacobus a Vitriaco, Marinus Sanutus, & Aubertus Miræus) suum peculiarem habebat Patriarcham, qui Metropolitis, Episcopis, & ceteris Ecclesiarum Prælatis jura dabat. Ad omnes scripsit Pontifex sub eodem tenore verborum, voculis competenter mutatis, juxta qualitates, & dignitates personarum, itaut pro unaquaque natione binas scripserit litteras, primas ad Patriarcham, secundas ad Archiepiscopos & Episcopos, & reliquos Ecclesiarum Prælatos. En litterarum exemplar.

Vitriac. in hist. Orient. a cap. 74. Sanut. cit. lib. 3. par. 8. a cap. 1. Miræus in not. Episc. lib. 1. a cap. 15.

Venerabili fratri Patriarchæ Jacobitarum, salutem & Apostolicam benedictionem.

Reg. Vat. ep. 48. Patriarcha Jacobitarum invitatur ad fidem & unionem S. R. E.

XII. *Disponente summi Regis arbitrio, cujus providentiæ magnitudo cœlestia simul & terrena disponit, ad apicem Apostolicæ dignitatis assumpti, grandi desiderio ducimur, ut sic cunctorum gressus mortalium salubriter dirigantur, sic illi suorum operam moderentur habenas, ut accepti reddantur Altissimo, eisque salus proveniat animarum. Quid enim illa jucundius? quid desiderabilius? quid in terris pretiosius fore dignoscitur, cum si totius orbis quis sibi dominium vendicet, prout Evangelica testatur auctoritas, nihil prosit, si detrimentum animæ patiatur? Quamobrem multiplici reddimur attentione solliciti, ut universi per mundum populi constitati Christo Domino sub Christianæ fidei religione commilitent, quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet firmiter & observat, quæ vitæ semitam præparat, panditque aditum ad æterna gaudia promerenda. Speramus insuper ut & tu, cui multus, ut dicitur, subjectus est populus, magno desiderio ferveas, & solerter exquiras, at per laudabilium exercitium actionum sic suo Creatori complaceat, at salutis commoda mereatur, quod absque ipsius observatione fidei, quæ reatus expurgat, maculas diluit, nequit penitus provenire. Ideoque fraternitatem tuam paternis exhortamur affectibus, & in Filio Dei Patris tibi sinceris mentibus suademus, quatenus ad observandam fidem Catholicam quam, sicut præmittitur, tenet & servat Romana Ecclesia inconcusse, ac etiam ad ipsius Ecclesiæ unionem, sublato cujuslibet tarditatis obstaculo, & nexibus difficultatis effractis, festinus acceleres, promptus advenias, occurras spontaneus, studiosus accedas, eo majoris retributionis præmium proinde consecuturus a Deo, quo plures ad id tuo exemplo laudabili evocabis, cum facile trahi soleat in exemplum a subditis, quod agi conspicitur a Prælatis. Speramus etenim magnaque fiducia ducimur, quod præmissa libenter, & efficaciter adimplebis, subjectum tibi populum ad ea diligenter, & sollicite inducendo, cum sicut dilectus filius frater Joannes de Monte Corvino, de Ordine Fratrum Minorum lator præsentium multa bona, multaque laudabilia opera, quæ letanter audivimus, de tuis studiis nobis duxerit referenda. Suscipe igitur reverenter exhortationem sinceram, & salubrem devotus amplectere Christi Vicarii suadelam, sic te laudabiliter gerere studeas ad honorem & gloriam omnium Conditoris, ut in conspectu ejus reddaris acceptior cumulo meritorum. Ceterum instanter expetimus, at eumdem Fratrem & ejus socios specialiter habeas commendatos, ipsosque benigne ac favorabiliter prosequaris, ut tali & tanto muniti præsidio, utilius & commodius in ministerio se gerere valeant, quod exercent, & ad laudem divini nominis opera efficacius prosequi Jesu Christi. Ut autem in fide Christiana prædicta plenius, & melius valeas alios informare, dictam fidem, & ejus formam præsentibus fecimus annotari, quæ talis est. Credimus sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum &c.* ut supra anno MCCLXVII. num. I. *Datum Reate Nonis Julii, Pontificatus nostri anno II.*

Matth. 16. 26.

An. 1288. n. 5.

XIII. Postremo ad Dionysium Episcopum in Taurisio & dominio Argonis Regis Tartarorum, de quo nos anno superiori, aliam misit epistolam, qua congratulabatur ei ob ardentem affectum erga fidem Romanam; gratias deinde reddebat ob præstita Fratribus Minoribus beneficia,

cia, quibus ut in fidei dilatatione opitularetur, impense rogabat. Ex illa lector percipiet, quam laudabiliter in conversione Gentium laborarint Minoritæ.

Venerabili fratri Dionysio, Episcopo in partibus Orientis.

AFfluentis devotionis affectu, & zelo reverentiæ filialis, promptæque obedientiæ ubertate pollebant missæ nobis tuæ fraternitatis litteræ, quas Apostolatui nostro eum tuæ devotæ recommendatione personæ nobis in Christo carissimæ, dilectus filius frater Joannes de Monte Corvino de Ordine Minorum, lator præsentium præsentavit. Nos autem litteras ipsas læti suscepimus, & exultantibus animis earum tenorem pleno collegimus intellectu, Patri luminum, a quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, gratiarum actiones devotas & uberes referentes, quod ad obediendum humiliter fidei Christianæ, quam sacrosancta Romana Ecclesia cunctorum mater & magistra fidelium tenet firmiter, & observat, fervens dirigitur, prout ex eisdem perpendimus litteris, desiderium mentis tuæ. Rogamus igitur & hortamur attentius tuæ sinceritatis constantiam, tibique pro tuæ salutis augmento cum instantia suademus, quatenus erectis ad Deum, digna dignis præmia largientem, hominis interioris obtutibus, positaque in eo anchora spei tuæ, prædictam fidem, per quam ad supernorum gaudia civium aditus panditur, stabiliter teneas & observes, eique inseparabiliter adhærere procures, ipsamque in Ecclesiæ tuæ libris conscribi fideliter faciens, gregem dominicum tuæ gubernationi commissum in ea diligenter & sollicite instruas, & informes, ut tamdem post tuæ peregrinationis excursum, vitæque præsentis fugitivæ miseriam, æternæ beatitudinis gloriam meritorum fultus auxilio consequaris. Prosequimur autem donis uberibus gratiarum multæ benignitatis & humanitatis affectum, quem circa eumdem Fratrem, & socios Christi operarios servos Dei per effectum operum, prout ejusdem Fratris profitetur assertio, hactenus ostendere studuisti; apud te precibus insistentes, ut ipsos opportuni favoris gratia, & consuetæ benevolentiæ ubere pro Divina & Apostolicæ Sedis ac nostra reverentia prosequi non desistas, ut ad laudem & gloriam summi Regis, & animarum profectus, quos specialiter expetunt, utilius & efficacius in ministerio se gerere valeant, quod exercent, tuque proinde a Domino præmium, quod pro piis recompensat actibus, consequaris. Licet autem prælibatæ fidei seriem pridem tibi nostris insertam litteris duxerimus destinandam; quia tamen amplo desiderio ducimur, ut ejus semper tibi recentior promptiorque memoria, ne quod absit, oblivioni subjaceat, habeatur, seriem ipsam præsentibus etiam fecimus annotari. Suscipe igitur reverenter exhortationem sinceram, & salubrem devotus amplectere suadelam Vicarii Jesu Christi, sic te in præmissis gerendo sollicite, sic ea efficaciter adimplendo, ut in conspectu Altissimi reddaris aptior cumulo meritorum, & Sedis Apostolicæ gratiam uberius merearis, tuoque exemplo laudabili ad æternæ vitæ letitiam promerendam subditorum tuorum pectora provocentur. Fides autem prædicta & forma ejus hæc sunt: Credimus sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & spiritum sanctum &c. ut supra anno MCCLXVII. num. I. *Datum ut in epistola proxime præcedenti.* Epist. 49.

XIV. Circa sanctæ Inquisitionis officium multa præclare hoc anno statuta sunt a sanctissimo Pontifice, quæ alto silentio reticuit bonus Pater

Abrahamus Bzovius, necnon omnes illas gravissimas Orientis missiones, cum nihil ita æque referendum esset in Annalibus Ecclesiasticis, & Christianis monumentis, atque impensum studium Summorum Pontificum circa fidem Catholicam propagandam, seu restituendam, aut retinendam. Nescio an genuinam hujus silentii causam superiori anno retexerim, certe aliam adinvenire non possum, dum cuncta hæc in eodem codice regesti, ex quo cetera, quæ sub hoc anno recensuit, leviori delectu deprompsit, Pontificia acta perquirenti prostarent. Judicent hoc alii, ego mecum nihil gravius in sanctissimi & mihi ultra quam explicare possim amantissimi, Instituti professorem dicere decrevi. Porro Joannes Dandulus Dux, Senatusque Venetus excitati litteris & monitis Nicolai Pontificis, quibus superiori anno diximus eum jussisse, ut animadverteretur in hæreticos Dominium Venetum inficientes, & debitum præstaretur Inquisitoribus auxilium, ut vulpeculas illas vineam Domini demolientes eliminarent, hoc anno suos miserunt Internuncios, seu Syndicos ex parte Serenissimæ Reipublicæ dicturos, se omnem opem & operam his fidei Catholicæ Ministris præstituros, atque ita jam communi consilio statutum: & repositam esse ex communi ærario pecuniam, ut necessarii sumptus Inquisitoribus ministrarentur. Ab hujus igitur decreti & instituti ærarii tempore verius sumendam crediderim Inquisitionis Venetæ originem, quamvis eam difficile sciri posse dixerit Ludovicus Paramus, neque ante Urbani VI. Pontificatum Inquisitorem ullum, quem referret, invenerit, sed primum sub eodem Pontifice nominaverit fratrem Ludovicum Donatum Minoritam, mox Cardinalem. Ceterum Senatus decretum Pontificio diplomati insertum ita habet.

Instituitur Inquisitio Venetiis.

Param. cit. c. 34.

Dilecto filio nobili viro Duci, Consilio, & Communi Venetorum.

XV. *Accedentes ad Apostolicam Sedem dilectos filios nobiles viros Marcum dictum Bembo, & Nicolaum Quirini Nuntios & Syndicos seu Procuratores vestros, solita benignitate recepimus, & tam quæ coram nobis ex parte vestra proponere voluerunt, quam quæ continebantur in procuratoriis, seu instrumentis super eorum syndicatu confectis, attente audivimus, & intelleximus diligenter. Porro præfati Syndici, juxta suæ commissionis tenorem in negotio procedentes, pro vobis & nomine vestro firmiter promiserunt, quod Inquisitoribus pravitatis hæreticæ ad ipsorum officium efficaciter prosequendum, tu fili Dux, absque ulla requisitione Consilii, opportunum auxilium, postquam ab eis requisitus extiteris, exhibebis, quodque depones pecuniam penes aliquem in Venetiis a vobis communiter Inquisitorum ipsorum nomine deputatum; ita quod quandocumque Inquisitores præfati pro ejusdem executione officii pecunia indigebunt, alibi pecuniam quærere non cogantur, prout in instrumento publico super hujusmodi promissione confecto plenius & seriosius continetur. Nos autem devotionem in hac parte vestram, & quantum sit vobis cordi negotium fidei experiri volentes, Universitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus pro Divina & Apostolicæ Sedis ac nostra reverentia promotionem eamdem nomine, ut præmittitur, vestro factam, sic devote, sollicite ac efficaciter adimplere curetis, impendendo Inquisitoribus ipsis super exequendo eorum officio consilium, favorem, auxilium opportunum, ut exinde a Domino præmium, & a nobis dignæ commendationis titulum consequi valeatis, ne oporteat, si secus fieret, per Apostolicæ*

cæ Sedis providentiam aliud in hac parte remedium adhiberi. Tenores autem procuratoriorum prædictorum præsentibus fecimus annotari, qui tales sunt: In Dei nomine Amen. Anno ejusdem nativitatis millesimo ducentesimo octuagesimo nono, die quarto Augusti, secundæ Indictionis: Ex tenore hujusmodi publici instrumenti appareat manifeste, quod Illustri Domino Joanne Dandulo Dei gratia Venetiarum, Dalmatiæ, atque Croatiæ Duce, Domino quartæ partis, & dimidiæ totius Imperii Romaniæ, existente cum suo minori, & majori & generali Consilio, & Communi Venetiarum ad voces præconias, & sonum campanarum more solito congregatis: capta fuit pars, & ordinatum ac firmatum per ipsum Dominum Ducem, & per prædicta Consilia, quod Dominus Dux habeat a majori Consilio plenam auctoritatem, & ab eodem Consilio fuit eidem concessa dandi solus auxilium Inquisitoribus pro officio hæreticæ pravitatis exercendo in Venetiis, quandocumque ab ipsis Inquisitoribus fuerit requisitus, sine alterius requisitione Consilii. Item quod deponatur pecunia penes aliquem deputatum in Venetiis per Commune ad nomen Inquisitorum, ita quod quandocumque Inquisitores indigerent pecunia pro officio, quod non oporteret eos alio perquirere nisi istum sic deputatum, qui teneatur & debeat, quando requisierint sibi dare. Et recipiat pro Communi Venetorum omnem utilitatem, & proventus, qui ex officio provenirent. In cujus rei fidem & evidentiam pleniorem dictus Dominus Dux mandavit de prædictis instrumentum publicum per me Martinum Ravignani Notarium, & Ducatus Venetiarum Scribam fieri, & sua bulla publica communiri. Actum Venetiis in Ducali Palatio. Ego Martinus Ravignani Imperiali auctoritate Notarius, & Ducatus Venetorum Scriba his omnibus interfui, & de mandato dicti Domini Ducis scripsi, & in publicam formam redegi.

Item in Dei nomine Amen. Anno ejusdem nativitatis millesimo ducentesimo octuagesimo nono, die quarto Augusti secundæ Indictionis: Illustris Dominus Joannes Dandulus Dei gratia Venetiarum, Dalmatiæ, & Croatiæ Dux, Dominus quartæ partis, & dimidiæ totius Imperii Romaniæ, de voluntate atque expresso consensu sui minoris & majoris Consilii, & Communis Venetiarum ad sonum campanarum, & voces præconias more solito congregatorum, & ipsa Consilia, & homines ipsorum Consiliorum cum eodem Domino Duce simul vice & nomine Communis Venetiarum fecerunt, constituerunt & ordinaverunt suos Nuntios, Syndicos, & Procuratores nobiles viros Marcum Bembo, & Nicolaum Quirini Ambaxiatores fideles dicti Domini Ducis, in Curia Domini Papæ, licet absentes & quemlibet eorum insolidum, ita quod non sit potior conditio occupantis, & quod si unus eorum incepit, alter possit prosequi, & complere ad offerendum, promittendum, & firmandum nomine Communis Venetorum Domino Summo Pontifici, & Venerabilibus Patribus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, vel aliquibus eorum, vel aliis quibuscumque videbitur, quod Dominus Dux solus dabit auxilium Inquisitoribus hæreticæ pravitatis pro Inquisitionis officio exercendo in Venetiis, quandocumque ab ipsis Inquisitoribus fuerit requisitus, sine alterius requisitione Consilii. Item quod deponetur pecunia penes aliquem deputatum in Venetiis per Commune Venetorum ad nomen Inquisitorum, ita quod quandocumque Inquisitores indigerent pecunia pro officio, quod non oporteat eos alio perquirere, nisi istum sic deputatum, qui teneatur & debeat quando requisierint sibi dare, & recipiat pro Communi Venetiarum omnem utilitatem & proventus, qui ex officio provenirent, promittens firmum & ratum habere, quidquid fecerint, vel alter eorum fecerit de prædictis

dictis sub obligatione bonorum Communis Venetiarum. In cujus rei fidem & evidentiam pleniorem Dominus Dux mandavit, & dicti de Consilio rogaverunt per me Martinum Ravignani Notarium infrascriptum, fieri hoc publicum instrumentum, quod Dominus Dux mandavit sua bulla plumbea communiri. Actum Venetiis in Ducali Palatio, præsentibus magistro Tanso Cancellario, Rustichino Renentendi, Ziliolo de Xavino, & Gusmerio de Mandonio Notariis, & Ducatus Venetorum Scribis. Ego Martinus Ravignani Imperiali auctoritate Notarius, & Ducatus Venetorum Scriba prædictis omnibus interfui, & de mandato dicti Domini Ducis scripsi, & rogatu prædictorum in publicam formam redegi. Datum Reate v. Kalendas Septembris, anno II.

XVI. Alia duo diplomata edidit in favorem Inquisitorum Minoritarum in Provincia Romana deputatorum, in quorum primo jubet ut universi Magistratus, Rectores, vel Ecclesiarum Prælati favore & auxilio adsint Inquisitoribus, vel eorum Ministris, sua munia exercentibus, seu transeuntibus per loca eorum. In secundo concedit, ut dum commode non possent per se absolutionis vinculum * in hæresim incidentibus, & resipiscentibus impendere, id faciant per alios idoneos Fratres sui Instituti. Utrumque exscripsimus ex Archivi Aracœlitani originariis membranis signatis num. 118. & 62.

* *Potius beneficium* ?

Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis, dilectis filiis universis Nobilibus, Potestatibus & Rectoribus, Communitatibus & Universitatibus, ceterisque personis Castrorum, aliorumque locorum per Italiam constitutis, ad quos præsentes litteræ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Jubet ut Magistratus juvent Inquisitores.

CUm dilectos filios..... Inquisitores hæreticæ pravitatis in Romana Provincia auctoritate Sedis Apostolicæ deputatos occasione officii, quod exercent, plerumque extra commissam eis Provinciam exire oporteat, & familiares suos ac Nuntios ad diversas Italiæ partes transmittere pro hæreticis seu relapsis ad eorum præsentiam sub fida custodia transducendis, & pro nonnullis aliis negotiis pertinentibus ad officium supradictum, Universitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus super præmissis eisdem Inquisitoribus, vel eorum alteri, & nunciis & familiaribus eorumdem, ipsorum Inquisitorum potentes deferentibus litteras, cum per partes & loca vestra transierint & moram fecerint in eisdem, pro nostra & Apostolicæ Sedis reverentia, favorabiliter assistentes, eis de securo conductu, quoties opportunum extiterit, liberaliter providere curetis, super hoc vos taliter habituri, quod ex sinceritate devotionis & fidei possitis merito commendari. Datum Reate Non. Julii, Pontificatus nostri anno II.

Dilectis filiis Fratribus Minoribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Romana Provincia per Sedem Apostolicam deputatis, & in posterum deputandis &c.

Concedit, ut possint Inquisitores per alios absolvere.

XVII. *CUm, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, sæpe contingat de loco ad locum pro executione negotii pravitatis hæreticæ commissi vobis in Provincia Romana vos transferre, propter quod inter-*

interdum nequitiis illis, qui in pravitatem hujusmodi inciderunt, & postea condignam pœnitentiam commiserunt, commode & condigne absolutionis beneficio providere: nos volentes animarum providere saluti, absolvendi quoties fuerit opportunum, per Fratres vestri Ordinis, quibus ad hoc idoneis id duxeritis committendum, illos qui infra eamdem Provinciam in pravitatem hujusmodi inciderunt, cujuscumque sexus existant, vel communiter forte contigerit, ab excommunicationis vinculo, quod propter hoc incurrerunt, vel incurrerent, etiam in futurum, vobis auctoritate præsentium concedimus facultatem. Datum apud Urbem veterem XII. *Kal. Octobris Pontificatus nostri anno* III.

XVIII. Ultra hæc ne Inquisitionis munus per aliquorum astutiam, impediri, vel etiam retardari contingeret, indulsit Provinciæ Phocensis Inquisitoribus Minoritis, ut nullus Sedis Apostolicæ delegatus, vel subdelegatus ab eo, conservator, aut executor ab eadem Sede deputatus, in aliquem illorum posset sententiam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti promulgare; & si aliquis illorum ex humana fragilitate censuram aliquam incurreret, ut a socio posset absolvi. Fratri Philippo de Mantua Inquisitori in Marchia Tarvisina scripsit, ut nobilibus viris Alberto de la Scala, Nicolao quondam Mastini militis, Friderico & hujus fratri Alberto, filiis & hæredibus quondam Alberti dicti Pichardi, Civibus Veronensibus, strenuis Inquisitorum cooperatoribus, uti visum est in captione Patarenorum castri Sermionis, de qua nos egimus superius, propter sua merita & patrum suorum, atque ut in adjuvando Inquisitionis negotio redderentur in posterum promptiores, concederet & donaret castrum Illasii ab Eccelino de Romanis tyranno immanissimo constructum, simul cum turri, palatio, & macerie quatenus ad Romanam Ecclesiam spectare dignoscebatur. Alia peculiaria hujusmodi rescripta ad fratrem Franciscum Inquisitorem in Provincia Romana, fratres Bartholomæum, & Charum in Tuscia, & alios Minoritas in partibus Reatinis hoc anno passim occurrunt.

Reg. Vat. ep.27.

Non posse ferri censuras in Inquisitores.

Ibid. epist.258.

An. 1277. n. 11.

XIX. Alia multa hoc item anno præstitit Nicolaus in rei Christianæ emolumentum. Principes omnes Christianos sedulo ad sacrum bellum ciebat, institutis ubique concionatoribus ex Prædicatoribus præsertim & Minoritis, qui ad Crucem suscipiendam fideles cohortarentur. Id etiam muneris commisit Episcopo Tripolitano, cujus res agebatur, ut in Sclavoniæ & Marchiæ Tarvisinæ partibus, ac in Venetiarum & Ferrariæ Civitatibus, necnon in earum & Marchiæ Anconitanæ & Romaniolæ Ripariis contra Sarracenos Crucis prædicatione milites convocaret. In luctuosa epistola ad hunc directa miserabiliter describit hoc anno direptam a Soldano Babyloniæ civitatem Tripolitanam, occisos in ore gladii vel igne consumptos milites præsidiarios, & tenues Latinorum reliquias in Syria ad ultimum redactas esse discrimen. Huic ut quantocyus occurreret non expectandas esse feras nimis Principum suppetias judicavit, sed ut posset, a se mittendas statim copias auxiliares. Suo ære conduxit & misit 2000. pedites & 500. equites, atque ex eo quod Ecclesiasticæ ditionis populi contulerant, addidit tantum nummorum, quantum esset satis in sumptum viginti triremum, quas a Venetis, misso ad hoc præfato Episcopo Tripolitano, pro vehendis militibus impetravit. Veneti etiam ipsi, ne in tanta necessitate viderentur rei Christianæ deesse, præter commeatum & res nauticas liberaliter præstita, quinque alias triremes sub Jaco-

Reg. Vat. ep.71.

Ibid. ep.64.

Mittit copias auxiliares in Syriam.

Petrus Marcell. de Principib. Venetis sub Duce 48.

Jacobi Tepuli imperio addiderunt. Præter hæc alia pleraque tentavit, & peregit in ſubſidium Chriſtianorum in illis partibus miſere laborantium.

Graviſſimas res tractat Nicolaus cum Principibus.

Reg. Vat. ep. 20.

An. 1278. n. 17.

Ibid. epiſt. 372. & ſeq.

Jubet liberari e vinculis Archiep. Colonien.

Lipſ. in Lovanio c. 9.

Ibid. epiſt. 260. 268. & 278.

Diligenter in hæreticos inquirit.

XX. Auditis Internuntiis Imperatoris Rodulphi, qui eidem Imperii diadema poſtulabant, eique accipiendo referebant, eum ſerio cogitaſſe de adventu in Italiam, miſit fratrem Benevenutum Epiſcopum Eugubinum Minoritam, de quo nos ſupra, qui tamquam Sedis Apoſtolicæ Legatus cum Imperatore ageret de die, loco, & circumſtantiis inaugurationis. Scripſit etiam ad eumdem Rodulphum, & Ducem Lotharingiæ, ad Comites Barenſem, Luzenburgicum, Hannoniæ, & Flandriæ, ut curarent libertate donari Siffridum Archiepiſcopum Colonienſem a Joanne Duce Brabantiæ in vincula conjectum. Cauſam & bellum inter eos geſtum graviter enarrat Juſtus Lipſius, ſed & ego totius rei ſeriem & proceſſum variis monumentis & Pontificiis litteris contentum ex diverſis codicibus Vaticanis mihi exſcripſi. In Italia exortas plurimas hæreſes occaſione bellorum, quæ libertatem utcumque vivendi ſubintroducunt, conſopire curavit, diſtricto anathemate die cœnæ Dominicæ in omnes hæreticos, & impoſito præcepto Inquiſitoribus Lombardiæ, Æmiliæ, Inſubriæ, Siciliæ, Genuenſis & Beneventanæ Provinciæ, ut tam in eos, quam in fautores, receptores, defenſoreſque diligenter inquirerent, & pro ſuorum prædeceſſorum more confirmavit leges Friderici II. in eos latas, ut majori robore ex Apoſtolica auctoritate accepta, majorem incuterent hæreticis timorem. Graviſſimæ controverſiæ jamdiu inveteratæ inter Alphonſum & Dionyſium filium, Reges Luſitaniæ, ac Prælatos & Clerum ejuſdem Regni circa libertatem Eccleſiaſticam, & Regni regimen, jam tandem imponere decrevit finem Nicolaus, auditis plene, nec ſine dolore intolerabilibus injuriis & gravaminibus, quæ Dionyſius ad patris exemplum Eccleſiaſticis inferebat. Scripſit ſæpiſſime ad Regem, ut reſipiſceret, nec tamen obtinuit: tamdem conventum eſt in capitulis quadraginta, agentibus pro Rege Martino Petri Cantore Eborenſi, & Joanne Martino Canonico Conimbricenſi. Conventiones tamen voluit Pontifex ſtabilitas in Curia generali, ſigillatas regio plumbeo ſigillo, & traditas Priori Prædicatorum, & Guardiano Minorum Ulyſſiponenſibus, vel eorum vices gerentibus, illas Summi Pontificis, & Eccleſiæ Romanæ nomine ſtipulantibus, quibus etiam diplomata & ſcripturas concordiæ ineundæ cum Rege tranſmiſit, & auctoritatem dedit abſolvendi Regem & Regnum a graviſſimis cenſuris, quibus per plures annos innodabatur. Conſtanter in hac controverſia ſe geſſit frater Tellius Archiepiſcopus Braccarenſis Minorita, de quo nos ſupra, qui nullis potuit minis, nec blanditiis Regis flecti, ut ſacra Eccleſiæ jura minus animoſe tueretur. Gravamina illa multa & magna nimis a Rege, Archiepiſcopo, & ceteris Prælatis illata exſcripſit Bzovius, ego diplomata Pontificia, & totius rei proceſſum ex Marini Ebulenſis formulario. Sancii Caſtellæ Regis a ſe moniti & reprehenſi, quod illegitimo thoro ſibi conjunxerit Mariam, patrui ſui Alphonſi, Molinæ Reguli filiam abſque ulla Sedis Apoſtolicæ indulgentia. Nuncios Ariam Archidiaconum de Salnes in Eccleſia Compoſtellana, & fratres Gondiſalvum, & Nicolaum Ordinis Minorum hoc anno audivit, neque quantumvis læta retulerint de pace cum Gallo ſtabilita, quod Pontifex ſumme cupiebat, quidquam Eccleſiaſticæ diſciplinæ in reſcindendis, vel ſaltim non approbandis ſcandaloſis nuptiis voluit remittere. Ad Regni Scotiæ incolas univerſos ſcripſit, ut omnino tollerent

Ibid. epiſt. 50. & ſeq. & epiſt. 100. & 457.

Componit Luſitaniæ diſcordias.

An. 1278. n. 24.

Bzov. an. 1289. n. 9.

Marin. lib. 6.

Negat Regi Caſtellæ diſpenſationem.

Ibid. ep. 103.

lerent quamdam consuetudinem, seu potius corruptelam, qua nonnisi indigenas dicti Regni in religiosis Ordinibus admittebant, nec alienigenas antea receptos, ad ullum Religionis officium, aut dignitatem quantumvis dignos, assumi permittebant; unde sequebatur, ut rejectis aliquando dignis, indigni ad dignitates & regimen eveherentur. Est quod hic moneamus, valde nos dolere, quod ita perierint hujus Regni monumenta, ut nulla nobis ministrari potuerint, quantumvis ea sæpius & instanter a doctis quibusque Scotis petierimus. Immerito itaque nobis vitio verteretur, quod tacuerimus, ipsis prorsus tacentibus indigenis.

XXI. Aliquot ex sui Sodalitii viros ex doctrina & virtute sibi notos, & de sancta Sede optime meritos ad regendas graves Ecclesias assumpsit. Fratrem Albertum a semetipso consecratum advexit ad Ecclesiam Iporiensem, tunc vacantem per translationem Friderici Episcopi Iporiensis electi ad Episcopatum Ferrariensem: *Licet continua* III. Idus Martii. Albertum hunc illum ipsum putamus, quem Illustri Gonzaga familia ortum, alios suspicatos diximus a Gregorio X. ad hanc Ecclesiam Iporiensem, seu Eporediensem assumptum. Fratrem Philippum Bonaccursium in Marchia Tarvisina Inquisitorem, qui alias contempsit sibi oblatas dignitates, uti suis enarravimus locis, & hanc ipsam ægre valde admisit, ad Episcopatum Tridentinum Imperii Germanici clarissimum, per mortem Henrici Episcopi, in Curia vita functi, vacantem assumpsit: *Romani Pontificis* II. Kal. Augusti. Dignensi, seu Diniensis Seniorum in Gallia vulgo *Digne* sub Archiepiscopo Ebrodunensi invenio ex diplomate Nicolai hoc anno dato, Episcopum fuisse fratrem Guillelmum Minoritam: *Quia præsentis* IV. Non. Decemb. Ecclesiæ Humanatensi, seu Humanensi, item & Numanensi vulgo *Humana*, nunc cum Ecclesia Anconitana in Piceno unitæ, præfecit fratrem Gerardinum, translato ejus prædecessore B.... ad Ecclesiam Castrensem: *Regimini universalis Ecclesiæ* IV. Kalend. Januar. Ecclesiam Marrochitanam dudum vacantem per mortem Blanci Episcopi contulit in sponsam fratri Roderico, quem postulabant tam Clerici, quam laici illarum partium Christiani, necnon Reges Castellæ & Portugalliæ: *Assumpsit quamvis* III. Idus Decemb. „ Obiit hoc anno „ David Episcopus Suanæ in Etruria sub Archiepiscopo Senensi, cui „ successorem dare fratrem Donatum de Castello Ordinis Minorum „ cupiit Capitulum; & de facto, & si reluctantem, elegit in suum Episcopum. Sed cum ille nullo pacto adduci potuisset ut acceptaret, omnium capitularium vota abjerunt in fratrem Nicolaum de Lonareto „ ejusdem Instituti. Atqui, dum hunc confirmare detrectat Pontifex, „ tertio eligunt fratrem Ruffinum Mediolanensem etiam Minoritam; „ sed neque hic suum voluit præstare assensum. Postremo Pontifex potestatis plenitudine Episcopum designavit Marcum Canonicum Assisiatem. Mira quidem totius Capituli propensio in Minoritas, ut secundo, & tertio ex eis unum delegerint, & in electione alterius perstare constiterint, nisi Pontifex tantas proinde Ecclesiæ moras sua deputatione præscinderet. Laudabilis etiam vicissim Minorum humilitas, „ quod unus & alter oblatam dignitatem generose respuerit.

Fr. Albertus Ep. Iporien.

Frater Philippus Tridentinus.

An. 1279. n. 28. Vide Hyppel. Donesmun. in hist. Mantuan. ad hunc annum.

Frater Guillelm. Dignensis. Frater Gerardinus, Humanatensis. Frater Rodericus, Marrochitanus.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Donatus electus Episc. Suanæ

Item Frater Nicolaus.

Et fr. Ruffinus.

XXII. Jam sibi deponendum Ordinis regimen judicavit Cardinalis Aquaspartanus, postquam hoc anno periculosum libellum a fratre Nicolao Franciæ Ministro contra declarationem Regulæ a Nicolao III. factam, & contra puram observantiam ejusdem editum, reprobavit, auctorem-

Capitulum 18.

que cum sequacibus punivit, indixit generalia Comitia Assisii pro successore deligendo sub festo Pentecostes; at sub hoc tempore Pontifex Roma abiit in Reatinam civitatem, voluitque ut se coram generalis hic *Marian. l. 2. c. 10.* consessus fieret mense Junio ineunte. Interfuit actis Capitularibus ipse Pontifex, & Cardinalis Bentivenga Episcopus Albanensis, majorque Pœnitentiarius, & Matthæus Aquaspartanus tituli sancti Laurentii in Damaso Minoritæ. Electus est communibus suffragiis frater Raymundus Gaufredi Gallus Minister Generalis tertius decimus, quantumvis Pontifex alterum appeteret, & desiderium suum Capitularibus aperiret: attamen enumeratis suffragiis, quibus hic adoptatus est, ceteros Cardinales, qui in claustri ambitu eumdem expectabant, vocavit in ædem capitularem, & coram omnibus hominem valde commendatum libenter confirmavit. Eum communiter nostri laudant Scriptores, fuit enim nobilis genere, in Theologia magister, virtutibus excultus, mansuetus, pius, & devotus, bonorum fautor, disciplinæ regularis, & Evangelicæ paupertatis acerrimus zelator. Comitia hæc magnam sortita sunt majestatem ex præsentia Pontificis, & duorum Cardinalium Ordinis Minorum, necnon Caroli II. & Mariæ consortis, quos Pontifex paucis antea diebus in eadem æde salutavit, & nuncupavit Reges Apuliæ, & Siciliæ, uti diximus, quod Aragonios male habuit, & exordium fuit gravis belli & diuturni.

Visi Principes præsentes in Comitiis.

XXIII. Non parum nocuit Ordini regimen Aquaspartani, non quod ipse malus fuerit, aut male præceperit, sed quod eo mitius & laxius agente, paulatim attenuata sit regularis observantia. Compatiebatur omnibus, nullum querulum, sed cunctis satisfactum volebat, omnium condescendebat votis absque prævio examine, an expediret? Auxit malum quod Cardinalis factus, nec ut oportuit attendere potuit ad Ordinis gubernium, nec ausus est ad arctiora cogere, dum suaviorem ipse Principis post Cardinalatum vivendi normam præferret. Facile enim despicitur, qui quod ipse præcipit, non observat. At e contrario: *tunc cum omni imperio docetur, quando prius agitur, quam dicatur*. Profecto, *quid faciendum sit, a faciente discendum est*. Dantes Aligherius, celebris Poeta Etruscus, qui paulo post notissima illa edidit poemata abstrusis sensibus prægnantia, nec satis a tot commentatoribus, qui illa interpretari conati sunt, adhuc explicata, laxioris habenæ hujus Aquaspartani, & corruptæ sub eo disciplinæ meminit, quamvis Christophorus Landinus potissimus ejusdem interpres, a contrario sensu eumdem intelligat, & nimium quem ille corripit rigorem in Ubertino Casali, hic tribuat Aquaspartano, laxiorem vero Regulæ Interpretationem quam Dantes reprehendit in Aquaspartano, Landinus affigat Ubertino, quem etiam ex errore ait, Ministrum Generalem Ordinis fuisse. Neque sane mali totius origo ab Aquaspartano processit, sed jam ortum sub illo accrevit; etenim magnum illinc Ordinis detrimentum, quod brevi tempore sublati sint duo optimi Ordinis Rectores Bonagratia, & Arlottus, nec potuerint quibusdam gravioribus negotiis, quæ in limine præfecturæ emergere solent, & infirmitatibus supervenientibus impediti, Ordinem per semetipsos more suorum prædecessorum visitare, labentemque disciplinam, quibus potissimum ruebat locis, suppositis humeris erigere. Peccatum est tunc multipliciter in sanctam paupertatem impensius a sancto Francisco commendatam, admissæ oblationes pecuniarum in missis primis novorum Sacerdotum; appositi cippi, vel gazophylacia in Tem-

Chron. antiqua. Marian. cit. c. 8. Marc. p. 2. l. 5. c. 12.

Aquaspartani regimen Ordini nocivum.

Greg. l. 3. Moral. c. 7. Senec. ep. 9. Dantes cantico 12. de Paradiso.

Landinus ibid.

Præcipua causa relaxationis.

Templis, conventiones initæ de celebrandis missis propter stipendia pecuniaria; tunc ire cœptum ad anniversaria, statuto prætio, more presbyterorum secularium; constituti pueruli ad valvas Ecclesiarum, qui a transeuntibus pecuniam emendicarent, cereolos, subtilesve lychnos ad Sanctorum memorias, uti moris est, accendendos in disco offerrent emendos: sed & ipsi Fratres multis in locis publicum exercebant quæstum pecuniarum in compitis platearum & foris, circumductis pueris, qui denarios acciperent & expenderent. Tunc etiam derelicta multa domicilia solitaria & paupercula, constructis in civitatibus sumptuosis, & capacissimis ædificiis, in quibus indigenæ solum habitabant, neque alienigenas admittebant, neque erat qui extra patriam vel procul a parentibus vellet habitare. Joannes de Muro successor Gaufridi in Generalatu, voluit paulatim abusum hunc eradicare, præcepitque aliquibus Ministris Italiæ, ne possent ultra tertiam partem Fratrum collocare in propriis patriis, seu locis nativis; sed tot clamoribus & strepitu restiterunt Fratres præcepto, ut irritum reddiderint & inane, brevique oportuerit revocari. Abusus contra paupertatem.

XXIV. Pii quique viri sui instituti zelatores, quorum copiosa series numquam defuit in Ordine, ad tot manifestas Regulæ transgressiones vehementer affligebantur, præsertim in Provincia Marchiæ. Prodierunt plerique in publicum, quorum agmen ducebant tres illi paupertatis propugnatores, de quibus egimus superius, frater Raymundus, frater Thomas Tolentinas, & frater Petrus Maceratensis, restiteruntque in faciem laxioris disciplinæ Magistris. Contrarii studii, & dissensionis rumor ad alias Provincias pervenit, judicatumque est inter Ministros magnum subortum schismatis discrimen celeri & efficaci præveniendum esse remedio. Illud adhibitum, ut in eamdem Marchiæ provinciam amandarentur quinque vel sex Ministri, qui contentionis causam exciperent, tumultuantes corriperent, eos tamquam schismatis auctores, & religiosæ pacis perturbatores perpetuis adjudicantes ergastulis. Primos conjecerunt in vincula tres, quos diximus aliorum ductores, & ne fieret tumultus in Ordine, alia lege cautum est, ut nullus illorum auderet causas tueri, aut injuste condemnatos dicere. Dum hæc legerentur, frater Thomas de Castro Marini zelo accensus in fervore spiritus in consessu exurgens: *Ego*, inquit, *vitam meam non facio prætiosiorem, quam justitiæ tutelam: neque possum huic legi tamquam æquæ assentiri, quam omnino iniquam existimo.* Non dixit impune, etenim ex tempore conjectus est in carcerem ad aliorum terrorem, ubi post paucos menses gaudens & exultans spiritum emisit. Reliqui tres remanserunt in custodia, donec anno sequenti a Raymundo Generali Ministro libertati sunt restituti.

Viri pii resistunt his relaxationibus.

Tom. 4. an. 1275. n. 2.

Sed non impune

XXV. Ante hujus Ministri electionem præfuit Aquaspartanus Comitiis prædictæ provinciæ Marchiæ, & dum electores convenire non poterant, sed major pars propenderet in hominem omnino indignum, qui Ministeriatum ambiebat, iratus præses abire omnes jussit e conclavi, quorum opera nolebat amplius, sed sua potestate uti, præficiendo eis, quem magis idoneum judicabat Ministrum. Re secum perpensa, elegit præ ceteris fratrem Salomeum de Luca exteræ provinciæ Etruscæ, exemplaris vitæ, & prudentis regiminis virum, qui post rectam Picenam laudabiliter gubernavit Tusciæ provinciam. Vidit tunc in illis electorum dissidiis frater Joannes de Alvernia, de quo jam supra actum est, diabolum

Tom. 4. an. 1259. n. 7. & an. 1272. n. 2.

lum valde sollicitum, ut Provinciæ statum perturbaret, & qui destrueret, non ædificaret, inspirare Præfectum; ex adverso vero sanctum Franciscum strenue pro suis pugnantem, tamdem inimicum abegisse; id vero eo ipso tempore, quo Generalis Minister advocavit ad se Rectoris electionem, Jacobus Auximanus ejusdem Picenæ provinciæ vir pius & rectus, his similia vidit in spiritu, Franciscum pro suis sectatoribus deprecantem, fœdam lepram malorum, multiplici bonorum virtute cooperientem, & pios quosque sui Instituti observatores adjuvantem.

S. Franciscus pro suis pugnat.

Joannes Parmensis ire tentat ad Græcos.

Marian. l. 2. c. 8. Rodul. fol. 116. Gonzag. in Prov. Marchiæ Con. 30 Marc. p. 2. lib. 5. c. 12.

XXVI. Obiit hoc anno XIII. Kal. Aprilis in eadem Provincia apud Camertes beatus Joannes Parmensis, quondam Ordinis Minister, de quo sæpius præfati sumus. Petierat a Cardinale Aquaspartano licentiam ad Græcos redeundi, ut ab unione in Concilio Lugdunensi decreta resilientes, in fide promissa contineret, & schismaticos ad fidei unitatem reduceret. Egit cum Pontifice Cardinalis, cui adeo gratum fuit de Græcorum unione agi, quam admirandum ut Parmensis octuaginta annorum homo, postposita quiete eremitorii Græcii, qua sancte potitus est triginta & plurium annorum curriculo, vellet ad eosdem proficisci. Acquievit tamen pii viri voto, sciens plurimum apud Græcos ejus valere auctoritatem, cujus pietatem & doctrinam alias erant experti. Jam ille se accinxerat prolixo & periculoso terræ, marisque itineri, visitaveratque cum sociis pia quæque loca urbis Assisii, & obvias sanctorum memorias, donec pervenit Camerinum, ubi statim in urbis ingressu cœlitus admonitus est adesse tempus depositionis tabernaculi sui. Ille versus ad socios in ipsa urbis porta, dixit: *Hic requies mea; hic habitabo in seculum seculi*. Illud vero fuit mirabile, quod cum summo mane die procelloso, & aspero adveniret, nec ullus de ejus adventu præmoneret, statim excitarentur Camertes ad voces puerorum dicentium: *Advenit vir Dei, advenit vir sanctus Joannes Parmensis*, & turmatim ad Fratrum habitaculum pergerent eum visuri & veneraturi. Ipso illo die cœpit male habere, & paucis elapsis, sanctam Deo animam reddidit. Illico post emissum spiritum multis miraculis ejus funus cohonestari, & sanctam vitam voluit Deus commendari: nam mortui quamplures ejus meritis ad vitam revocati, alii a mortis periculo, mulieres a partus imminente discrimine liberatæ, cæci, muti, surdi, confracti, aridi, integre curati. Multi in variis necessitatibus mirabiliter exauditi. Qui ei detrahebant inique, & impugnabant gratis, convicti tot miraculosis portentis, ad sepulcrum supplices venerunt veniam injustæ calumniæ deprecaturi, juxta illud Isaiæ: *Venerunt ad te, qui detrahebant tibi, & adoraverunt vestigia pedum tuorum*. Honorifico conditus sepulcro translatus est ad novum Monasterium extra urbis muros, quo oportuit Fratres transmigrare, jubente Alexandro VI. ut ubi primum eorum extitit habitaculum, urbis extrueretur fortalitium. Lapideum ejus mausolæum ingredientibus a præcipua Templi porta ad lævam prope altare sanctissimo Crucifixo sacrum, ipsa ara utcumque eminentius, occurrit; corpus integrum perspicitur, & maxima colitur veneratione.

Moritur Camerini.

Fulget miraculis.

Isai. 60. 14.

Integrum adhuc corpus.

B. Conradus Asculanus.

Marian. citat. Pisan. confor. 8. Chron. antiq.

XXVII. Alii plerique viri optimi Provinciam hanc Marchiæ, & seculum illud decorarunt. Frater Conradus incerti cognominis sepultus in Conventu Asculano, cujus obitus diem solemni festo quotannis commemorabant Asculani, idque merebantur crebra ejus miracula, & in populum quotidiana beneficia. „ Incidi in processum compactum pro „ hoc beato Viro canonizando, ex quo patriam, genus, vitam, & acta sub-

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

„ sub compendium huc reduxi. Natus est anno MCCXXXIV. die XVIII. Septembris feria VI. in civitate Asculana nobilibus parentibus, Francisco Miliano, & Agnete Marcelli de Salidinis. Longe ante ortum, vitæ genus, & sanctitatem prædicente genitrici quodam Minorita probatæ Sanctimoniæ. Ab ipsa infantia pietatem exorsus in vigiliis, & diebus jejunio sacris, ubera semel sugebat nutricis; & puerulus alios abstinentiæ modos prosecutus, magnum exhibuit specimen solidioris mox futuræ virtutis. Litteris excultus humanioribus, summo studio malorum consortia, & mollia vitiorum inquinamenta fugiebat; carnem domans vigiliis, jejuniis, & aspero cilicio. In adolescentia donum assequutus prophetiæ, juvenculum rusticanum humili oppidulo Lisciano natum, Hieronymum Petri Massium nuncupatum, quoties occurrebat, flexis genibus reverebatur, cur vero ita faceret interrogatus, respondebat, se in manibus conspexisse claves Regni cœlorum. Hic ille erat Hieronymus, Minorum primicerius, qui plurima virtute viam sibi stravit ad summum Pontificatum, Nicolaus IV. nuncupatus. Isto perpetuæ amicitiæ fœdere, simul gradiebantur, & ad virtutum opera unanimiter concurrentes, demum communi consilio mundo valedicere statuerunt. Minoribus ascripti in Conventu Asculano extra urbem sito, amandati sunt Assisium, mox Perusium pro disciplinis capessendis, brevique adeo in sacris litteris profecerunt, ut digni habiti sint laurea Doctoratus. Hanc dum ob humilitatem refugiunt, & ab Angelo monentur ut suscipiant, obedientes admittunt. Romam profecti per multos annos sacræ Theologiæ explicandæ, & verbo Dei prædicando solerter intenti, eam adepti sunt opinionem, ut Hieronymus ad Ordinis præfecturas assumeretur; & Conradus nihilo inferior judicaretur: ipse vero adeo humiliter de se sentiebat, ut aliis regendis præfici nollet, ad hæc munia obeunda se semper ineptum suspicatus.

Beati Conradi Asculani nativitas, & infantia.

Adolescentia.

Hieronymo Asculano familiaris.

„ XXVIII. Licentia in Africam trajiciendi ad animarum lucrum, sub Hieronymi Generalatu obtenta, ibi cum tanto fœnore prædicavit, ut post multos labores & ærumnas per varias Libyæ regiones, sexies mille quadringentos septuaginta octo homines; & præter hos, integras familias, multis patratis miraculis, converterit ad fidem Christianam. Tot sibi animas eripi dolens humani generis hostis, quotidianas inferebat molestias & plagas, inter quas Conradus summa animi constantia, maligni animi invidiam, & virium imbecillitatem exprobrabat; iis dumtaxat usus verbis pro clypeo ad frequentes ictus retundendos: *Sana me Domine & sanabor, salvum me fac, & salvus ero, quoniam laus mea tu es.* Inter efferas illas gentes summa usus lenitate, numquam visus est irasci, aut commoveri ad quascumque illatas injurias; neque ad oblatos honores efferri; nulli gravis aut molestus, neque importunus exactor debiti sibi necessarii subsidii. Paucissimis contentus, vili lacerna, nudis pedibus incendens, panem tantum, & aquam admittebat: Die Lunæ in honorem Angelorum, Mercurii ob dolorem venditi Christi Domini, Veneris in memoriam Passionis, Sabbato propter reverentiam beatæ Virginis Mariæ; aliis diebus herbas, aut legumina, solis Dominicis pauxillum carnis manducabat, præmisso semper multo verbere, seu quam vocant, disciplina: dierum Martis, & Jovis abstinentiam liberandis purgatorii animabus consecrabat; eoque fructu, & revelantibus Angelis sciverit mul-

In Africa ingenti prædicat fructu.

Jerem. 17. v. 14.

Ejus virtutes.

„ multas propter suas orationes, & jejunia in gloriam translatas. Adeo
„ Christi passioni meditandæ & deplorandæ erat addictus, ut nihil aliud
„ cogitare videretur, præsertim feria sexta Parasceves, in qua singulis
„ annis meruit Christum ipsum videre, iisdem, quos meditabatur, do-
„ loribus affectum, & spinea corona capite redimitum. Hæc compati
„ cupiens impetravit, illo die a media noctis hora usque ad nonam eas-
„ dem pœnas sentire. In nuda cubabat tabula, brevissimum capturus
„ somnum, reliquum tempus in docendis populis, vel manuali opere
„ distribuens, otium singulari studio fugiebat, sciens vitiorum omnium
„ esse fomentum. Castitatem impensissime coluit, verba minus honesta,
„ & otiosa procul faciens, eoque perpetuo studio his invigilavit, ut toto
„ vitæ tempore virginitatem conservaverit incontaminatam. Vitæ fuit
„ per omnia rigidissimæ, & conspicientibus admirabilis; loquelæ incul-
„ tæ, sed efficacissimæ; videbaturque dum prædicaret, igneos radios ex
„ labiis emittere. Sanctissimæ Triadis mysterium, tamquam omnium
„ maximum, & summe necessarium summo conatu inculcabat, & fervido
„ prosequebatur affectu; omnemque operam ab ea voluit inchoatam.
„ In Trinitatis nomine curabat infirmos, cœcos illuminabat, claudos
„ consolidabat, paralyticos mundabat, dæmones fugabat, & duos de-
„ mum in Africa mortuos resuscitavit.

Ex Africa evocatur in Galliā.

„ XXIX. Misso per Pontificem amico Hieronymo Parisios, ut pa-
„ cificaret Reges Gallum & Hispanum hostiliter utrinque pugnantes,
„ jussus est Conradus Sedis Apostolicæ auctoritate, ut Africa in Gal-
„ liam solveret; & in his arduis negotiis tractandis, veteri socio & pro-
„ bato amico assisteret. Obsecutus trajecit in Europam, multos se-
„ cum ducens ex filiis, quos in Africa Christo per Evangelium genue-
„ rat; providens etiam singulis, prout uniuscujusque ætas, aut condi-
„ tio expetebat. Ubique honorifice exceptus gloriam omnem, &
„ famam fugiebat, præsertim Parisiis, ubi omnes in ejus amplexum
„ irruebant, perspectam habentes a longo tempore viri optimi virtu-
„ tem. Præ omnibus ad ejus adventum exultavit Minister Generalis
„ Hieronymus, qui dum fidum socium, & carissimum amicum nudis pe-
„ dibus, & hispida veste, pelle exusta, carne consumpta conspexit: *Ecce*,
„ inquit, *plusquam Jonas hic*. In quadam tabella ab Africano quodam
„ depicta ferebat semper in manu imagines sanctæ Mariæ Virginis, &
„ beati Francisci; has exponebat alto in loco, dum prædicabat, & male
„ habentibus dabat osculandas, earumque contactu integram confere-
„ bat sanitatem. Ejus adjutorio, & precibus legatione Hieronymus fe-
„ liciter perfunctus, acceptaque in prœmium Cardinalitia dignitate,

Venit in urbem.

„ in urbem Conradum reduxit; ubi per biennium summo omnium plau-

Lutetiæ legit.

„ su prædicavit. Dehinc remissus Lutetiam, ut sacram Theologiam pu-
„ blice profiteretur; jussus uti sandaliis & mitiori vestimento. Ea in
„ civitate communi omnium gratulatione exceptus, doctissime legit;
„ singulis Dominicis prædicavit magno animarum fructu; iisque diebus
„ aut horis, quibus a concionibus, aut lectionibus feriari licebat, per-
„ gebat ad Xenodochia, & Nosocomia, omnia erga egenos, & infirmos
„ præstiturus opera misericordiæ.

Denuo vocatus regreditur in Urbem.

„ XXX. Assumpto demum ad summum Pontificatum Cardinale Hie-
„ ronymo, vocatus est Romam Conradus, accepturus ex manu tanti
„ amici Cardinalatus insignia. Hoc ubi præsenserunt Parisienses, nul-
„ lum non exhibebant honorem & obsequium; at ille gentem omnem in
pu-

„ publico foro, ad virtutes sectandas, egregio hortatus sermone, discessit solus, solemnem, qui parabatur, respuens comitatum. Socios „ assumpsit itineris fratrem Benedictum a Podio Canosæ, & fratrem „ Dionysium a sancto Homero provinciæ Aprutinæ multorum annorum „ convictores, qui ejus vitam conscripserunt, & præcipua acta testificati sunt in processu, quem citavimus. Pervenit Asculum die III. „ mensis Martii anno MCCLXXXIX. occurrente & exultante tota civitate. „ Pridie Non. Aprilis incidit in febrim, ex qua se decessurum statuto die „ & hora prædixit, paulatimque deficiente virtute, receptis sacrosanctæ „ Ecclesiæ Sacramentis, jussit e nuda tabula, in qua decumbebat, se deponi in terra, solis indutum fœmoralibus, ut in ultimo agone nudus „ luctaretur cum nudo, nec haberet, unde teneretur. Petiit deinde „ a Superiore pauperem habitum, & veniam quorumcumque in disciplinam regularem peccatorum, recitatisque hymnis beatæ Virginis, „ & jaculatoriis precibus, ad Christum Crucifixum, quem manu tenebat, psalmo etiam quinquagesimo, ultimo loco illum cecinit, qui incipit: *In te Domine speravi, non confundar in æternum*; & cum ad illum pervenisset versiculum: *Illustra faciem tuam super servum tuum*, „ efflavit spiritum, anno proxime recensito XIII. Kal. Maii die Veneris „ sesqui hora ante auroram in Conventu Minorum extra urbem Asculanam. Corpus tractabile, & in omnes partes flexibile, suavissimum „ spirans odorem, per tres dies mansit insepultum, propter numerosissimum populi concursum; adhibitis a Senatu Asculano, & parentibus „ sancti Viri, custodibus, qui funus custodirent. Fuit vir mediocris staturæ, capilli rufi, seu subflavi, spissæ barbæ, frontis calvæ, & decori „ aspectus. In vita & morte miraculis plurimis effulsit, quibus ubique „ meruit, & nolens assequutus est omnium venerationem.

Febri corripitur in patria.

Pie moritur.

Claret miraculis.

„ XXXI. Nicolaus Pontifex audita ejus morte, valde contristatus, „ dixit palam Cardinalibus, mox futurum collegam perdidisse, idque „ non mediocri Ecclesiæ jactura. Scripsit ut honorifico conderetur tumulo, factumque est, ut arca lignea alteri marmoreæ, ferreis laminis obserratæ, inclusa reponeretur, appensa superius ejus effigie; appositaque hac epigrafe: *Hic jacet corpus beati Conradi familiæ Miliaorum Asculanæ, Ordinis Minorum sancti Francisci, Theologus & Doctor Parisiensis; nec non socius juratus Papæ Nicolai IV. dum esset in minoribus. Obiit anno Domini* MCCLXXXIX. *die* XIX. *mensis Aprilis*. „ Propter creberrima, quæ faciebat miracula, & perpetuam populi venerationem, solemni instituta supplicatione, translatum est sanctum „ corpus in alium Minoritarum Conventum intra urbem prope Ecclesiam sanctæ Mariæ inter vineas, iisdemque loculis, quibus antea claudebatur, repositum est in muro ad ostium sacrarii anno MCCCLXXI. „ V. Kalend. Junii, videruntque translationis auctores corpus integrum „ suavissimum spirans odorem. Multa illic patrat miracula, & se invocantibus præstat beneficia. „ Frater Massæus Severinas, quem alias diximus ex Plebano factum Minoritam, dum in aere hærentem vidit in extasi fratrem Bentivolium conterraneum, jacet in Conventu de Muro Custodiæ Camerinæ. Frater Simon, & frater Amatus sanctitate conspicui requiescunt in Monasterio Anconitano, quod locum novum, & sanctum Franciscum scalarum vocant, e quibus hic dum in feretro jaceret, Anconitanum quemdam manu contracta cadaver devote attingentem perfecte sanavit: Puero a nativitate cœco, alii de Romandiola, tertio de

Honorifice sepelitur.

Tom. 2. an. 1231. n. 21.

B. Massæus Severinas.

BB. Simon, & Amatus.

de Perusio, cui nomen Lelius visum contulit; quamplures a dæmone possessos liberavit; a ruptura plurimos sanavit: Mediolanensem omnium membrorum usu destitutum sanum fecit, & quod his majus est, puerum Anconitanum per tres horas mortuum ad vitam revocavit. Conditus est in loco, seu Conventu veteri Anconæ, quidam vir ex perpetuo Dei obsequio *servus Dei* nuncupatus, sanctitate & miraculis illustris, patria Urbinas. Vidit hic dum prædicti Monasterii Guardianum ageret, fratrem Petrum a Monticulo concionandi præstantia celebrem, & sanctitate præclarum per sex cubitos in aere sublevatum coram Christo Crucifixo. Requiescit & ipse Petrus in loco Siroli Custodiæ Anconitanæ, qui in die Purificationis vidit Conradum Offidanum brachiis recipientem Christum infantulum in loco Forani. Hic cum ad honorem Archangeli Michaelis diebus aliquot pro more sui Institutoris jejunasset, illud accepit præmii, ut familiariter ipse Archangelus ei colloqueretur, peccatorum remissionem obtinuerit, & si quod aliud honestum vellet, se impetraturum promiserit. Dum nocte quadam intensius contemplaretur Christi passionem, & expenderet vehementiam doloris beatæ Virginis Mariæ, & Joannis Evangelistæ Cruci adstantium, & scire vellet mensuram doloris sancti Francisci, quando ex nimia compassione Christi Crucifixi ejus vulnera in suo corpore recepit, apparuerunt ei omnes, expressitque sanctus Joannes omnium dolores. Pepigit cum Conrado Offidano in loco prædicto Forani, ut alter alteri revelaret consolationes spirituales, quas a Deo recipiebat. Post mortem multis claruit miraculis.

Servus Dei Urbinas.

Petrus a Monticulo.

XXXII. Frater Joannes de Monte sanctæ Mariæ intimus amicus prædicti etiam Conradi, vir optimus, a juventute sua adeo in lege Domini profecit, ut sæpius ei apparuerit beata Virgo, beatus Joannes Evangelista, sanctus Franciscus, & beati Angelus & Leo ejusdem socii. Audivit hic simul cum Conrado in æde Portiunculæ multa a beato Leone ahuc superstite de sancti Francisci gestis & mirabilibus, quæ posteris scripta reliqnit. Dum in die Resurrectionis Dominicæ contemplaretur solemne mysterium, desideravit scire cui omnium primo illo die Christus apparuerit? Apparentibus Christo, & sacratissima Genitrice, revelatum fuit beatæ Virgini Deiparæ primo apparuisse. Celebravit missam pro anima cujusdam tironis nuper defuncti, idque tanta mentis recollectione, & fervore, ut meruerit exaudiri, & novitius post sanctum sacrificium ei apparens gratias reddiderit, propter suam a Purgatorii ignibus liberationem. Sub octava Epiphaniæ infirmitate gravatus, illa secum meditabatur verba: *Venit lumen tuum Jerusalem*, apparuitque Christus, qui se illud lumen a Propheta prædictum interpretatus est, apprehensaque manu sanum extra lectum effecit. Confabulantibus ad ignem quibusdam ex Fratribus de rebus seculi, vidit diabolum exultantem super tectum, quibus admonitis, dum de rebus divinis factus est sermo, fugit malus, & accessit angelus bonus. Perveniens ad quoddam bivium, dum hæreret quo pergendum esset, genuflexus oravit. Cui apparens sanctus Franciscus monuit non qua ille volebat, sed alia eundum via ad quoddam eremitorium Fratrum, in quo frater Gualterus Pisanus ad mortem languebat, nec erat Sacerdos ullus, qui morienti adstaret: se vero paulo ante promisisse, quod Joannem hunc mitteret morienti. Abiit; morientem invenit, paulo ante a sancto Francisco visitatum, & confortatum comperit, pro agonizante oravit, funus curavit, & sacrificium pro eodem obtulit; quo completo, vidit in Ecclesia exultantem, & cum

Joan. de Monte S. Mariæ.

Isai. 60. 1.

& cum aliis ad cœlos evolantem. Ubi hic sepultus sit, non est omnino compertum.

XXXIII. Frater Benevenutus de Recineto laicus miræ pietatis, Missis audiendis totus addictus, dum aliquando pergeret ad Ecclesiam sacrum auditurus, rebus cœlestibus immersus nihil cogitavit de Fratrum cibo, quem præparare, & igni apponere cœperat in culina. Pluribus auditis Missis, tamdem sui muneris recordatus, dolens de neglecto cibo, atque de elapso tempore, quo prandium posset parare, invenit in culina Angelum Dei cuncta condientem, & ne mœreret jubentem: paulo post accumbentibus Fratribus cibos apposuit optime præparatos, quibus numquam se alios lautiores probasse omnes dixerunt. Miraculis illustris jacet Recineti, necnon frater Campagnus vir non inferioris sanctitatis. Fabriani requiescit Mauritius de Argegnano, prius Canonicus sancti Venantii, mox Minorita, vitæ admirabilis, quam continuis lacrymis, & assidua oratione sacravit.

Benevenutus de Recineto.

Mauritius de Argegnano.

XXXIV. Frater Jacobus de Fallerone Confessarius beati Joannis de Alverna, prædicator insignis, vitæ & doctrinæ singularis, dum sacerdotio, quo fulgebat, se indignum putaret, apparens Christus prædicto Joanni dixit: frater Jacobus est sacerdos secundum legem Dei. Dum sub ultima decumberet infirmitate in loco Moliani, frater Joannes instanter pro eo orabat in Conventu Massæ, viditque choros Angelorum, sanctum Franciscum, & plures ejusdem sectatores fratri Jacobo collætantes de transitu ejusdem mox futuro. Quod dum ei postea narraret, exultavit in spiritu Dei servus, & paulo post illa verba pronuntians: *In pace in idipsum dormiam & requiescam*, placide animam emisit, sepultus in prædicto loco Moliani. Post mortem apparuit dicto fratri Joanni, post brevem Purgatorii passionem gloriosus abiens in cœlum. Frater Sanctes laicus, qui longo tempore solis herbis crudis absque pane vescebatur, miraculis clarus, sepultus est in loco de Scotoneto. Frater Angelus Clarenus de Cingulo sub hoc tempore claruit, uti varia ejus scripta, quæ penes me habeo, testantur. Divinitus edoctus idioma Græcum, in nocte Nativitatis Dominicæ sub anno MCCC. plures aliorum elucubrationes latinitate donavit, præsertim dialogum quemdam beati Macharii, libellum devotum sancti Joannis Chrysostomi, Opusculum unum & alterum Joannis Climaci, a quibusdam Scalaris cognominati, in quibus, ait Petrus Rodulphus, mirifice ostendit intellectus sui præstantiam; non tamen omnino probat ejus translationem Ambrosius Camaldulensis, qui ejusdem Climaci aliam edidit interpretationem, ait enim in prologo, Angelum nimis aride transtulisse, & verbum verbo reddidisse; neque adeo compte loquutum. Fuit hic vir pius Clarenus præceptor Simonis a Cassia, Ordinis Eremitarum sancti Augustini, viri docti, & celebris concionatoris, prout ipse Simon in quadam epistola lugubri de funere prædicti Angeli commemorat. Post annum millesimum tercentesimum frequenter hujus viri se offeret memoria. Multi alii sancti, & docti Patres in illa Provincia Marchiæ floruerunt diversis temporibus, qui veluti stellæ cœlum, ita ubertim eam illustrarunt, atque hac ipsa de causa ab antiquis Patribus *Provinciam stellatam*, dictam ait Rodulphus, quia tot fulgentissimis stellis, quot sanctis Viris amplissimam hanc Religionis nostræ molem condecoravit.

Jacobus de Fallerone.

Psal. 4. 9.

Sanctes laicus.

Angelus Clarenus.

Plura opera Græca reddidit Latina.

Rodul. fol. 256. Camald. in prologo.

Fuit præceptor Simonis Cassiani.

Rodul. fol. 255.

XXXV. Ex tertio sancti Francisci Ordine nobile, hoc anno, pridie Nonas Decembris, pignus cœlo concreditum est Petrus Pectinarius ab op-

B. Petrus Pectinarius.

Petrus de Monterone in ejus vita c. 1. & seq. Marian. l. 2. c. 9. Rodul. fol. 146. Marc. par. 2. l. 5. 8. & seq. Eph. 5. 25.

Ejus virtutes.

oppido Campi in tractu Chianti septimo lapide a Senarum urbe trahens originem. A pectinibus faciendis Pectinarii cognomen adhæsit, quam artem Senis didicit, & usque ad senectutem exercuit. Uxorem ibidem duxit, quam, nulla ex ea suscepta prole, veluti matrem & dominam in Christo dilexit, juxta illud Apostoli: *Conjugem bonam diliges, sicut & Christus Ecclesiam*. Humilitatis, paupertatis, & intimæ pietatis spiritum induit, celebre illud Senensium Xenodochium *a scala* cognominatum quotidie visitabat, & ægrotis quæ poterat, caritatis exhibebat officia. Cœpit se habere despectui, & humiliter de se sentire, sed quo vilior in suis oculis, eo melior in alienis, & excelsior in divinis videbatur. Abjectis coloratis, & vanis vestimentis, humile tertii Instituti sancti Francisci tegumentum assumpsit, idque lacerum variis resarciebat segmentis. Vendidit omnia quæ habuit, & distribuit pauperibus, reservata dumtaxat dote uxoris, quam illa mortua, impertivit egenis. Compatiebatur tenerrime miseris & afflictis, cujus viscerosam pietatem voluit Deus ex quibusdam eventibus manifestam. Minoritæ Conventus Senensis redeunti ex choro tempore brumali, & algore trementi intenso obvius Petrus dixit: compatior, carissime frater, tuæ vehementi passioni, oro tamen, ut reminiscaris Christi in Cruce pendentis, algentis, sitientis, tot tormenta indigne ferentis, & spondeo frigoris nullam te passurum molestiam. Igniti hominis, dum calida verba frater audivit, toto ita incaluit corpore, ut exclamare oportuerit, & dicere: Dimitte me, quæso, neque intensiores mihi inseras ignes, adeo namque jam ardeo, ut omnino liquefiam, nec majorem possim sufferre calorem. Compatri & amico Massæo intenso capitis frigore dolenti solo crucis signo remedium adhibuit. Lectorem Minorum Conventus Pratensis graviter ægrotum, dum invisit, statim sanavit. Puellæ Senensi medio corpore aridæ salutem restituit ex attactu, & signo crucis aliam Pistoriensem a fœda scrufa sanavit; necnon privignum suum pluribus annis Pistorii ex contractis membris in lecto jacentem, vegetum reddidit & sanum.

Aliorum malis mirabiliter medetur.

XXXVI. Sanctæ orationis studio se totum addixit; excubias agebat nocturnas in domo Prædicatorum suæ vicina, ad quorum matutinas preces semper surgebat, multoties etiam præveniebat noctis medium, & in Ecclesia sanctæ Mariæ, urbis præcipua, cujus valvæ angelico ministerio ingredienti, & egredienti aperiebantur, prolixius orabat. Illinc sibi miro modo revelatum, quam perfecte sanctus Franciscus Christi fuerit vestigia insequutus, qua de causa majorem erga sanctum Patriarcham concepit affectum, & deinceps Senis in æde vixit Minorum, assignato sibi cubiculo juxta valetudinarium. Hinc multas accepit consolationes divinas, visitantibus eum Christi Dei Genitrice, sanctis Apostolis, choris Angelicis, & sancto Francisco. Familiariter cum beatissima Virgine loquebatur, & recedentem multis precibus detinebat. Horribiles pugnas, & insidias dæmonis patiebatur, in disco insidebat, ne inde cibum sumeret, in cyatho ne biberet; & cum uno ex loco Crucis virtute pelleretur, ad alium protinus saltabat. Moleste hoc ferens semel confessario suo, Bonafratri nuncupato, secum manducanti ait: Parat mihi hic nebulo laqueum turbationis, & suo ingenio mecum luctatur, sed non prævalebit gratia Dei, quæ non patitur nos tentari supra id, quod possumus sufferre. Alias summe importunos dæmones, & ipsis se oculis ingerentes placide veluti muscas abigebat, quasi inanes tentatores despiciens.

Assiduus in oratione.

Cœlites ei familiares.

Dæmones ei insidiantur.

XXXVII.

XXXVII. Adeo mirifice in meditatione rerum cœlestium illustrabatur superne, ut non solum in mente fulgeret interius, verum etiam circa eum corporaliter lux immensa cerneretur exterius. Iturus ad montem Alvernæ cum duobus Minoritis hospitio exceptus a devota matrona Minoribus addicta, dum ceteri dormirent, ille ad orandum surrexit, & egressus in hypethrum, seu subdiale cubiculo contiguum cœli opificem meditaturus & laudaturus, clarissima circumfulsit eum lux de cœlo, quam fortuito hospes matrona conspexit, & ceteris a somno excitatis, ostendit. Hinc ille magnifice orandi virtutem extollebat, ac post caritatem Dei & proximi, primam dicebat; quare fratri Ugolino de Querceto Minoritæ interroganti, per quam virtutem citius & facilius quis posset Dei gratiam adipisci? respondit: Existimo, carissime frater, nihil salutis deesse homini, qui devote & sollicite sacræ orationi incumbit. In hac enim Dei excellentia, & nostra vilitas nobis innotescit, atque infirmitas nostra divinis fovetur auxiliis, ne tentationibus & malis succumbat. Quæsivit alter quid sibi cum tædio oranti, & consolationem nullam recipienti esset faciendum? Respondit Petrus, in eadem perseverandum; multoties enim Dominus consolationes in opportuniores differt horas; neque semper animæ expedit illas excipere, utiliusque aliquando orationis præmium differtur, quam statim conferatur. Id ipsum dicebat recitantibus cum tædio divinum officium, atque illud ipsum tædium perseverantibus, & patienter ferentibus potius in præmium, quam supplicium cessurum.

Meditationibus divinis intentus.

Valde commendat orationis gratiam.

Aliquando expedire differri consolationes divinas.

XXXVIII. Crebras accepit revelationes, & prophetice plura prædixit. Civi Senensi alterum ob illatæ injuriæ vindictam occisuro occurrit, & quod nulli hominum ille revelavit, hic totum quod in hac re præmeditatus est, & secum in corde statuit, retexit; qua ratione eum a via sua mala, & scelere firmiter intento revocavit. Senis Jacobus de Clusio Judex magnam in egenum quemdam verecundum secreto contulit eleemosynam, cui Petrus obvius dixit: Jacobe carissime, acceptæ sunt orationes, & eleemosynæ tuæ in conspectu Dei, & reposita est operi tuo merces magna nimis. Oranti in Ecclesia Prædicatorum delatum est, uxorem per scalam cecidisse, & caput collisisse: placide nuncio dixit: probe scio, quod factum est; casus iste non est ad mortem, sed ut manifestetur potentia Dei in illa; Rediens itaque domum, amotis fasciis & emplastris, vulnera & cicatrices cruce signavit, sanamque mox reddidit uxorem.

Prophetiæ dono illuxit.

XXXIX. Cum hoc prophetiæ dono virtutem etiam accepit signorum, ita ut ad nutum ei condescendere videretur Altissimus. Cecidit ex alta fenestra filius unicus Venturæ Mercarii vici sancti Martini, in quo nullum vitæ apparuit vestigium. Abiens pater ut curaret funeralia, obvio Petro suum retulit infortunium. Ingressus ille sancti Martini Ecclesiam ferventer oravit pro puero, impetravitque ut reviviseeret, & pater regressus sanum ac incolumem inveniret. Ipsum Venturam iliacos dolores vehementissimos patientem solo tactu perfecte sanavit. E vinea sua regrediens & bene compactos racemos portans, desideravit ut Romanus quidam amicus eos haberet. Relictos super sudem domi Angelus in Urbem detulit, & aliquoto post tempore prædictus amicus gratias reddidit ob amoris affectum, quo Senis Romam optimas uvas transmisit. Nihil minus cogitans Petrus ad sudem respexit, vidensque Deum suum desiderium complevisse, ei gratias reddi jussit, qui servorum suorum voluntates exaudit.

Mortuum resuscitat puerulum.

Alia patrat miracula.

Humilitatẽ perfecte sectatur.

XL. Humilitatem, virtutum omnium decus & custodem, perfecte sectatus, vilissimum se reputabat peccatorem, neque audebat loqui ob contemptibilem de se conceptam opinionem, nisi ubi proximorum utilitas, vel rei necessitas urgebat. Non solum *ostium circumstantiæ* juxta Prophetam, sed & digitum frequenter sedens vel ambulans apponebat labiis suis, refrænare cupiens linguam, ne declinaret in verba malitiæ, aut inania. Nihil tam timuit quam linguam: *quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ, inflammata a gehenna .... inquietum malum, plena veneno mortifero, universitas iniquitatis*; in qua compescenda per quatuordecim annos serio se laborasse fassus est, antequam perfectum ejusdem obtineret dominium. Coram Senioribus, Religiosis, aut Illustribus viris ex humilitate, & animi demissione omnino tacebat, nec suam promebat nisi jussus sententiam. Interrogatus qualiter ad humilitatis virtutem assequendam pervenire quis facilius posset? respondit: Si se despiciat, & mundum; si omnes se reputet meliores; si peccatum omne grave putet, & bonum quodcumque fecerit, parvum; si offensam omnem proximi magnam, & obsequium eidem præstitum semper humile dijudicet. Quibusdam eum a pietate & sanctitate commendantibus ait: *Furfur vento exponitis: omnis creatura nisi a Deo consolidetur, instabilis est, & veluti arundo, vanæ gloriæ vento facile agitatur*; quibus dictis statim aufugit. Ex humili hac de se concepta opinione quotidie cum lacrymis confessario suas culpas dicebat; peccatorem maximum se dicens, & indignum, quem terra sustineret. Ad majorem sui confusionem peccata omnia a pueritia commissa in chartula descripsit, perrexitque ad antiquum habitaculum Ravaccianum a sancto Francisco, uti alias diximus, extra urbem inchoatum, in quo ad sancti Viri memoriam extabat adhuc Ecclesiuncula vel oratorium. Hic expansa charta, cum magna contritione cunctos perlegit reatus, & tanta cordis amaritudine deflevit, ut mirabili signo mereretur eorumdem remissionem, deletis per Angelum omnibus characteribus, & dealbata ut nive papyro.

Psal. 140. 3.

Jacob. 3. 6.

Linguæ magnam custodiam adhibuit.

Tom. 1. an. 1213. n. 22.

Mirabiliter intelligit sibi remissa peccata.

XLI. Omni sollicitudine mentis & corporis puritatem conservare curabat, atque hinc ei abstinentia discreta, somnus brevis, oratio longa, durus lectus, crebræ peregrinationes, e quibus hæ potiores. Ad Kalendas Augusti ibat Assisium ad Indulgentiam Portiunculæ; sub Ascensione Domini ad Indulgentiam sancti Petri ad gradus; Pistorium sub festo sancti Jacobi, & mense Septembri ad montem Alvernæ. Numquam a bono feriabatur opere, sed in jugi pœnitentia carnem spiritui subjiciebat. Dum nocte quadam ab æde Minorum pergeret ad Ecclesiam supradictam sanctæ Mariæ, oportuit transire per stationem militum, qui custodiebant Civitatem. Atqui hi videntes eum præcedere duos cereos accensos, ceroferarios vero neutiquam, præterire permiserunt cum reverentia. Recordatus ille legem latam, ut qui post tertium campanæ pulsum inventus esset per plateas, Judici denunciaretur; ne custodes juramenti præstiti rei haberentur, admonuit, se tamquam inobedientem & legum contemptorem debere Judici sisti. Respondentibus illis, personarum discretum habendum discrimen; indignum se putans quem extra communem plebis conditionem facerent, proximo die Judici se sistit, & mulctam in lege statutam numerata voluit solvere pecunia. Judex vero nummum reddidit, dicens sibi constare ejus discursus nocturnos nulli obesse, sed & universo populo multum prodesse, obtulitque licentiam quocumque, & quando vellet abeundi, & insuper absolutum voluit a qui-

Ejus peregrinationes.

Præcedunt eum duo cerei accensi.

Justitiæ & legum observator.

a quibuſcumque legibus, & gravaminibus Civitatis. Petrus vero gratias agens innumeras, quod primo loco obtulit Judex, acceptavit, ut liberius devota loca poſſet inviſere: ſed ſecundum ſe nolle adjunxit; quia indignum, inquit, eſt, ut ego bona quæque, & emolumenta urbis cum ceteris concivibus admittam, onera vero boni regiminis cum eiſdem nolim ſubire. Alias, dum imponeretur omnibus tributum ad ſumptus cujuſdam caſtri Senenſibus inviſi, expugnandi, nec tamen quidquam expeteretur a Petro, ille computatis, quas tunc poſſidebat facultatibus, juxta cenſum ab aliis ſolvendum detulit ærarii Præfectis pecuniæ ſummam, quam ſe debere judicavit. Illi ſe condonaſſe ei cenſum dixerunt, neque aliam ab eo collationem ſe expectare, quam ut pro Civitate hoſtilibus odiis oppetita deprecaretur. Preculas non defuturas dixit, pecuniam vero nequaquam ſe reportaturum, quam urbis periculis expoſitæ, non ſuam eſſe contendit.

XLII. Prudens valde & diſcretus erat in miniſtrando aliis conſilio, quod ab illo frequenter expetebat Poteſtas Urbis, nomine Nobilis, vir prudens ex Marchia Anconitana. Minorita quidam, qui aſſidue pœnitentum confeſſiones excipiebat, interrogavit ab eo quales deberet injungere pœnitentias ob graviores quoſdam reatus? Cui Petrus: Si Dominus Chriſtus liberaliter & miſericorditer ſe geſſerit erga peccatores, tu, qui dumtaxat es diſpenſator ejuſdem, quomodo tibi liceat eſſe avarum, aut ſeverum? Non tua, ſed Chriſti diſpenſas, diſtribue ergo, juxta datum tibi a Chriſto exemplum, qui in miſericordiæ pluſquam in juſtitiæ partem propendit. Imbibit Minorita adoleſcens Theologiæ ſtudioſus malam a malo quodam Magiſtro, Philoſophorum placitis valde addicto, diſciplinam circa divinam prædeſtinationem, & præſcientiam; hæc ſcilicet eſſe immutabilia, & propterea inaniter præſcitum bonis operibus inſudare, & prædeſtinato mala quæcumque opera non nocere, dum ille ſalvari, vel iſte condemnari minime poſſet. Ex quibus juvenis intulit; fruſtra ergo ſub gravi Religionis ſarcina laboro, neque quidquam mihi proderunt tot vigiliæ, abſtinentiæ, afflictiones corporis, & cetera quæ præcipiuntur a Prælatis, ſi in Dei præſcientia deſtinatus ſum æternis tormentis: quod ſi ſalvare conſtituit, non oberit, ſi duram vitam hanc ſuaviori commutavero, & corpori parumper indulſero. Placidæ huic doctrinæ malarum ſuggeſtionum faces diabolus admovit, & egreſſum perſuaſit ab Ordine. Placuit rem prius conferre cum ſervo Dei Petro in Cœnobio tunc commorante, qui ut magiſtri periculoſum errorem audivit, turbatus & fremens magna corporis commotione, & ingenti clamore dixit: *Heu heu, mundi ſapientia infatuata eſt, lux Theologiæ obſcurata eſt, & pro veritate mendacium propinatur. Erroris magni prævaluit iniquitas, & locum obtinuit in cathedra Sapientum*: Quibus ſæpius repetitis, inquit ad Fratrem: *Fili mi, male loquutus eſt tuus Magiſter, & tu pejus ſubſequutus. Falſum propoſuit ille antecedens, peſſimam tu deduxiſti conſequentiam; quod his rationibus probatum volo. Si Angelus e cælo mihi revelaret me eſſe præſcitum, non propterea deberem Dei obſequia negligere; pro illo enim tempore dum fideliter ei ſervio, Deum habeo amicum & mecum præſentem. Si doleo itaque eum æternaliter perdidiſſe, gaudeo ſaltim ad tempus, & dum licet, poſſediſſe. Secunda ratio. Si damnatus es incomprehenſibili Dei judicio, non debes damnationem tua culpa prævenire, nec criminis contagio conſcientiæ læſæ tormentum ſubire. Tertia. Nullum Deus abſque culpa condemnat, & prius vidit in te peccatum, quam te deputa-*

Donum habuit conſilii.

Quomodo curavit errorem circa prædeſtinationem.

putaverit ad supplicium. Quod tu non patraveris, non poterit in te videre, nec propter illud, quod non vidit, te condemnare. Quarta. Variæ sunt mansiones in cælo, & variæ pœnæ in inferno: juxta mensuram delicti erit & plagarum modus. Demus te damnatum, adhuc in hoc rerum statu, si minus peccaveris minus patieris. Quinta. In seculo, quo tu velles pergere, facilius tenditur ad infernum; in Religione quam deseris, commodius itur ad patriam; hanc prudens quisque sectabitur, ab illo vero longe recedet. His & aliis rationibus ostendit juveni magistrum in suo asserto, & discipulum in suo proposito periculose aberrasse. Firmiter itaque proposuit adolescens in Ordine perseverare, in quo magnus evasit vir, factusque est sæpius in sua Provincia Prælatus. Rogatus ut pro aliis oraret, respondebat; Facite & vos, ut & ego merear exaudiri. Qualiter iracundiam temperaret? dum amicus percontaretur: *Si illam*, inquit, *prius decoquas in pectore, quam procedas in vultum*. Demum in prolixa, quam scripsit epistola ad duos amicos Florentinos Bartholomæum, & Carrinum incipiente: *Si ex confidentia interdum*, optima & salutaria proposuit fidelibus quibuscumque consilia.

Prædicit trium Civitatum calamitates.

XLIII. Tamdem dum placuit Altissimo ex hujus mundi exilio eum ad patriam evocare, gravi correptus infirmitate, perceptis devote sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis, paulo ante mortem trium urbium calamitates mox futuras vere prædixit, dicens: *Væ Pistorio: Væ Florentiæ: Væ Senis:* nam Pistorium variis bellis ferme periit, Florentia scissa partium divisione bis debellata apud montem Cattinum & Altipassium; Senarum vero urbs multas passa est calamitates, & bella intestina. Postea serenata facie & in cœlum erecta, magnificans & laudans Deum propter tot beneficia in se collata, gaudens & exultans obdormivit in Domino.

Moritur miraculis clarus.

Corpus magna populi devotione in Ecclesia Minorum prædictæ urbis in arca marmorea figuris celata magnifice conditum est. Non paucis statim post mortem effulsit miraculis; plures a medicis desperatos sanavit, cæcis visum, claudis gressum restituit; confractos consolidavit; a variis morbis & doloribus multos liberavit; herniosos curavit; a fluxu sanguinis mulierem sanavit; duos a carceribus & vinculis liberavit; plurimas res perditas dominis reddidit, atque alia mirabiliter præstitit, per quæ celebre factum est nomen ejus apud Senenses. Prope ejus sepulcrum conditus est alius vir pius ejusdem Tertii Instituti Nicolaccius de Senis; & in eadem Civitate, sed in Ecclesia Servitarum condita est beata Mea, pia & miraculosa fœmina ejusdem Instituti. Petri vitam diffusius scripsit latine Petrus de Monterone Minorita, eidem coævus, & intimis ejus amicis valde familiaris, uti ipse præfatur in prologo, quam Italicam fecit Seraphinus de Leccieto Eremita Augustinianus, typisque evulgavit Senis Simeon Nicolaus de Nardo anno MDXIX. De eodem præcipua exscripserunt Marianus Florentinus, & Marcus Ulyssiponensis, licet hie perperam Textorem, non Pectinarium cognominet. De eodem etiam agit Pisanus in suis conformitatibus, & Petrus Rodulphus inter Viros sanctos Tertii Instituti. „ Atque ante hos Urbertinus de Casale in pri-„ mo prologo libri, quem inscripsit: *Arbor Vitæ Crucifixi*. Eum *Virum* „ *Deo plenum* appellat, ubi etiam laudat Virgines duas Franciscanas, „ Cæciliam de Florentia, & alteram de Civitate Castelli, quam pruden-„ tissimam nuncupat Virginem, & vere Christi sponsam. Silvanus Raz-„ zi inter Sanctos Etruscos, qui diffuse ejus vitam ex Cod. MS. Mona-„ sterii sanctæ Ursulæ urbis Florentinæ exscripsit. Ejusdem meminit

Nicolaccius Senen. Mea ejusdem Instituti.

Quinam de eo scripserunt.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Dan_

„ Dantes Aligherius insignis Poeta Florentinus Cantu XIII. de Purga-
„ torio ante finem, & commentatores.

XLIV. Hoc anno XVII. Kalen. Aprilis vita functum Tuderti Cardinalem Bentivengam de Bentivengis Minoritam, de quo supra egimus, sepultumque in eadem urbe, cujus olim erat Episcopus, ad ædem Minorum sancto Fortunato sacram, scribit Alphonsus Ciaconus sub Nicolao III. repetitque sub Nicolao IV. cui subscribit Petrus Rodulphus; quibus potius hærendum judicaverim, quam Mariano asserenti Romæ mortuum anno sequenti, ad suos consodales sanctæ Mariæ de Aracœli sepulcro donatum. An.1278.n.23.

XLV. Hoc anno initium accepisse Cœnobium Minorum oppidi Betanzos apud Callecos verius est, quam id quod alii velint a sancto Francisco vel a sociorum aliquo extructum. Quippe ex certis monumentis constat, nonnisi hoc anno fundum emptum, in quo dum humile satis exurgeret ædificium, amplius & augustius reddidit circa annum MCCCLXXX. nobilis vir Ferdinandus Perez de Andrada Henrico II. Castellæ Regi ob servatam vitam, & collatum Regnum summe carus, a quo clarissima Andradeorum familia processit, cui in sumptuoso sacello ad dextrum latus sacelli majoris sepulto affixum hoc epitaphium: *Hic jacet Ferdinandus Perez de Andrada Eques, qui hoc Monasterium construxit An. a Nativit. Domini nostri Jesu Christi* MCCCLXXXVII. Uxor ejusdem sacelli sinistrum tenet. In alio sacello ejusdem Ecclesiæ sepeliri voluit alter illustrissimus heros caput notissimæ familiæ de Figueroa, ex qua tot clarissimæ progenies emerserunt. Ibi etiam conditus in capitulari aula Alphonsus Minorita quondam Episcopus Marrochiorum, & in claustro, alto sepulcro, opere arcuato Magister Alvarus de Mayal, olim Provinciæ Minister, qui claustrum construxit, obiit anno MCCCCLXXI. Sepultus etiam ibidem Frater Antonius Nietus vir pius, qui se obtulit holocaustum pro populo peste laborante anno MDLXIII. Ibidem initiatus venerabilis Dei servus Alphonsus de Betanzos fundator Provinciæ Nicaraguæ in Indiis Occidentalibus, cujus præclare meminit Gonzaga, & nos suo tempore ampliorem dabimus notitiam. Conv. Betanzos. Gonzag.in Prov. S.Jacobi Con.12. Monum.MS.hujus Provinciæ. Fr. Alphonsus de Betanzos. Gonz. in proœm. Provin. Nicaraguæ.

XLVI. Belluni (quod civitas est exigua, at nitida in Marchia Tarvisina inter Carnos populos, in montibus juxta Planem amnem sita) Conventum prius concessum a Domina Benevenuta pia heroina sub anno MCCXXXII. die x. Februarii perficere curavit hoc anno Universitas Civitatis, obligans se per spatium novem annorum ad solvendum quotannis pro fabrica libras tercentum suæ monetæ. Regnabat hoc tempore in regno Svetiæ Magnus, cognomento Ladalaas, quem Folco Archiepiscopus Upsalensis cum ceteris Episcopis totius Regni, impio fratri Valdemaro a regio solio rejecto, substituerunt. Vir erat pius, Ecclesiasticorum protector, & Religiosorum patronus. Multa fundavit Monasteria, sed Virginum primum in honorem sanctæ Claræ prope mœnia urbis Stocholinensis construxit. Primum autem jacturus lapidem, magnam Principum multitudinem etiam ex ultramarinis partibus, ad grande convivium in eum locum invitavit: & Monasterio quam celerrime & sumptuosissime completo, divinoque cultui consecrato, Virgines sancti Francisci Regulam profitentes induxit; & sancto collegio filiam suam carissimam, vix septimum ætatis suæ annum ingressam adjunxit, collatis abunde in eum locum proventibus, qui apud omnes testarentur, eum fuisse Regem magnificum. Simili erga Deum pietate ductus, aliud ejusdem Conv. Belluni. Rodul. fol.171. Olaus Magnus lib. 10. Gothor. Joann. Magnus de Archiep. Upsalens. Monast. Stocholinense. Filia Regis Svetiæ Clarissa.

Conv. Stocholinen. Conv. Arbogen. Conv. Lincopen. Reg. Vat. ep. 134.

dem Civitatis Monasterium pro Fratribus sancti Francisci erexit. Tertium etiam ejusdem Ordinis Fratribus in oppido Arbogensi erigendum curavit. Quartum quoque in civitate Lincopensi ad usum eorumdem Fratrum construxit. Pie & christiane moriens apud Minores Stocholinenses voluit sepeliri. Illorum & Sanctimonialium ejusdem Urbis Ecclesias rite visitantibus Nicolaus Pontifex diebus statutis sacras elargitus est Indulgentias.

Conv. Monachii. An. 1284. n. 23. Gonzag. in Prov. Argent. Conv. 1. Chron. Saxon. MS. Metropol. Salisburg. fol. 217.

XLVII. Hoc anno Ludovicum Bavariæ Ducem Monachii absolvisse, ita ut commode inhabitari posset, Conventum, quem Fratribus Minoribus prope suam arcem supra diximus inchoasse, habent Gonzaga & Chronica MSS. Saxoniæ. At Sentlingerios cives Monacenses eum locum cum ædificiis pro octingentis florenis emisse, ac Franciscanis tradidisse, scribit auctor Metropolis Salisburgensis. Successisse deinde Sentlingeris, ait, Gabrielem Ridlerium cum uxore Hailwich Wumim, quibus Gonzaga Vincentium Ridlerium fratrem adjungit, qui dederunt sexcentos florenos in ædificationem novæ domus postquam prima exarsit anno MCCCXXVII. die XIV. Februarii, renovantes fere totum Conventum. Chorum consecravit Emicho (Gonzagæ Embo) Frisingensis Episcopus anno MCCCXCIV. Dominica prima post festum Apostolorum Philippi & Jacobi, præsentibus Ludovico & Rodulpho Bavariæ Ducibus. Templum autem a Ridleriis Fratribus pulcherrimis iconibus, & elegantissimo sepulcro Dominico exornatum, consecratum est anno MCCCLXXV. a fratre Alberto Salonensium Episcopo Minorita in honorem sanctissimæ Trinitatis, & aliorum Sanctorum. Fundatorum alter Gabriel perpetuis beneficiis Fratres devinxit, Vincentius se eisdem adscripsit, & inter eos religiosissime conversatus evasit in virum doctum sacræ Theologiæ Professorem, mox in Custodem Bavariæ, vita functum anno MCCCCVIII. Ibidem jacent Michael de Cesena, Guillelmus Occham, & Bonagratia de Pergamo, qui Ludovici Bavari partes acriter nimis, & præter fas contra Joannem XXII. sustinuerunt, necnon præfatus Albertus Episcopus, Gasparus Schatzgerus, & beatus Marquardus, de quibus suis locis diffusius agemus. Reformari hunc Conventum & Observantibus tradi curavit anno MCCCCLXXX. Albertus Dux utriusque Bavariæ, gener Friderici III. Imperatoris. Bullas reformationis dedit Sixtus IV. anno eodem XII. Kalendas Maii.

Conven. Camerini. Gonzag. in Prov. Marchiæ Conv. 30. Rodul. fol. 256. Monum. MSS. illius Provinciæ.

XLVIII. Diximus superius, hoc anno beatum Joannem Parmensem sepultum Camerini apud suos consodales, neque tamen illorum ædis huc usque dedimus originem, quia non erat unde illam probe sciremus. Incidimus postea in bullam Innocentii IV. datam ad illius ædis incolas anno III. Pontificatus ejusdem, ex qua constat antiquam satis esse, & ante annum MCCXLV. ædificatam sub invocatione sancti Francisci. Datus est locus Fratribus Observantiæ, & translatus extra muros Urbis sub Alexandro VI. ut ubi prius extiterat, arx munitissima construeretur. Præter corpus beati Joannis Parmensis, habetur ibi in veneratione in sacello Conceptionis beatæ Virginis aliud beati Petri Molianici miraculis illustris, quod solemni pompa & processione ex antiquiori loco ad hunc novum translatum est. Illud tunc accidit mirabile, quod, cum Clerus, & deinde Civitatis Senatus ad feretrum, quo sacrum pignus deferendum erat, manus honoris causa admovisset, neuter ipsorum illud movere potuerit: quapropter conversi omnes ad Guardianum & Fratres stupefacti, inquiunt: *Vos Patres manus admovete, Consodalemque vestrum effer-*

efferte, nos etenim ut indignos, qui humeros ejus sancto corpori supponamus, aspernatur. Illi ut primum accesserunt, facile sacrum pignus elevarunt, & ad præparatum usque locum detulerunt. Est in eadem Civitate alius locus sancti Angeli dictus, incerto tempore constructus diligentia cujusdam fratris Grisalti. Floruit in eo Joannes Picus Camers olim Ordinis Generalis Minister. Narratur quod hoc in loco quidam Frater suffodiens murum, abscondit quadringentos florenos, post cujus obitum audita est vox in suo cubiculo: *Hic est*. Accurrerunt Fratres ad sonitum, & effringentes murum invenerunt reconditam pecuniam. Vere hoc exemplo atque aliis multis huic similibus, quæ passim in nostris Annalibus occurrunt, omnino certum esse probatur, quod optimus scripsit Institutor: *Falsum Fratrem, furem & latronem esse Minoritam, qui loculos habet vel pecuniam*. Et alibi: *Pecuniam Minoribus nihil aliud esse, quam diabolum, & colubrum venenosum*. Conv. S. Angeli Camerini. S. Franc. in regula 1 cap. 8. Idem Apoptheg. 28.

XLIX. Ex simili occasione de condito, uti diximus, corpore beati Massæi in loco Muri, oppidi in eadem regione Piceni, & Custodia Camerini, monemus antiquum hunc locum esse, & in eo floruisse Joannem de Muro Ordinis post Raymundum Gaufridi supremum præfectum. Necnon Conventum sancti Francisci Scalarum Anconæ, qui ad distinctionem primi loci a sancto Francisco, ut alias diximus, extructi, vocatur locus novus, & aliquando dicebatur sancta Maria Major, sub hoc tempore extitisse compertum ex sepultis ibidem, ut superius scripsimus, beatis Simone & Amato. In pariete primi claustri incisa sunt hæc verba: *Anno Domini* MCCCXXIII. *in festo Assumptionis Dominæ ista Ecclesia constructa est per Dominum Nicolaum Episcopum Anconitanum ad honorem sanctæ Mariæ Majoris tempore Domini Papæ Joannis XXII.* Sunt qui velint universum domicilium hoc anno MCCCXXIII. extructum; sed certius id de sola asseritur Ecclesia. Ex variis etiam Indulgentiis a Nicolao Pontifice sub hoc anno visitantibus quasdam Ecclesias Minorum concessis, nobis constat, eos sub hoc tempore domicilia habuisse in Lausanensi urbe ad ripam dextram, & Septemtrionalem lacus Lemani, sub Archiepiscopo Vesontionensi, nunc ab hæreticis Bernensibus occupata. In Sistaricensi in Gallia ad Durentiam fluvium sub Archiepiscopo Aquensi, ubi floruisse, ait Pisanus, Franciscum de Maironis. In Vapincensi in Delphinatu inter Allobroges sub eodem Archiepiscopo. In Alexandriæ oppido ejusdem Aquensis Diœcesis. In oppido Valcanonica in Lombardia Traspadana Brixiensis Diœcesis sub titulo sancti Petri Apostoli. In oppido Garignani ejusdem Diœcesis sub titulo sancti Francisci; hinc ortus est Magister Antonius de Garignano insignis Theologus, & in Patavina Academia primus professor Philosophiæ. In oppido de Canturio Mediolanen. Diœcesis sub eodem titulo sancti Francisci. In civitate Terdonensi, aliis Dertonensi inter Ligures Cisapenninos in Lombardia Cispadana, olim in Apennini flectentis se jugi cubito erecta, sed a Friderico Ænobarbo eversa, a Mediolanensibus ad pedem collis in planitie refecta, licet nunc humile utriusque Urbis remaneat monumentum. Metropolitam agnoscit Mediolanensem. In civitate Lucana in Tusciæ regione notissima, absolutæ Reipublicæ dignitatem præferente, sub titulo sanctæ Mariæ Magdalenæ, quod longo tempore ante hunc annum publicis civium facultatibus extructum dicunt Franciscus Gonzaga, & Cæsar Franciottus, ampliatumque beneficentia familiæ Guinigiæ, atque ad Observantes, qui tunc ab aliquot annis vivebant in Monasterio sancti Cerbonis,

Con. Muri. Rodul. fol. 256. Conv. Scalarum Anconæ. Tom. 1. an. 1219. n. 56. Hoc anno n. 27. Ibid. epist. 148. Conv. Lausanen. Epist. 612. Conv. Sistaricensis. Conv. Vapincen. Conv. Alexandrinus. Conv. Valcanonicæ. Epist. 675. Conv. Garignani. Conv. Canturii. Con. Terdonen. Epist. 688. Epist. 633. Conv. Lucanus. Gonzag. in Prov. Tusciæ Conv. 26. Franciottus lib. de rebus Lucensibus.

Fr. Paulus Jovia. locum deflexisse anno MCCCCLIV. opera & sollicitudine fratris Pauli Joviæ, sacræ Theologiæ Magistri, qui non mediocrem sanctitatis opinionem apud loci incolas obtinuit vel ex eo, quod Christophorum Sanctinum Lucensem civem a quotidiana & gravissima febre mirabiliter liberaverit: qui gratitudinis ergo pii viri ossa humili loco neglecta, sub summo altari honorificentius collocavit. Ibidem jacent beati viri Hieronymus Gallus, & Bernardinus de Bibiena omni virtutum genere ornatissimi. Floruit ibidem quidam frater Antonius, qui multas edidit elucubrationes, & præfuit Provinciis Marchiæ & Etruriæ. In civitate Reatina sub invocatione sanctæ Luciæ, ubi floruit beatus Angelus Reatinus socius sancti Francisci. Jacet ibidem beatus Thomas Florentinus laicus vitæ sanctitate clarus. Ornarunt valde locum Magister Lucas Antonius, egregius concionator, & Magister Constantius Bargellinus, Patritius Bononiensis, insignis Philosophus & Urbis Præsul, qui obviante Cleri & populi processione, sub umbella exceptus est, tanto honore intromissus, quantum antea nulli Episcoporum delatum ferunt; paulo post translatus est ad Ecclesiam Fulginatem. Levi calamo Monasteria hæc præterimus, quia plura nobis de eisdem non suppetunt monumenta. Ex Vaticanis, & Indulgentiis concessis dumtaxat, monemus sub hoc tempore illa præextitisse.

Epist. 408. Rodul. fol. 259. Conv. Reatinus.

L. Ex simili concessione Indulgentiarum deducit Gonzaga, ante hoc tempus erectum in suburbiis civitatis Compostellanæ Monasterium Clarissarum, quod ex Regiis quibusdam privilegiis ibidem asservatis colligit regiis sumptibus ædificatum. In monumentis MSS. illius ædis ad me missis recensentur pleræque virgines, quæ pie & sancte vitam transegerunt, & laudabili fine clauserunt. Sed omnes posterioris sunt seculi; quare] in ultimis tomis opportunius fiet illarum memoria. Hoc etiam anno elargitus est Nicolaus Indulgentias visitantibus Ecclesiam Monialium sanctæ Claræ civitatis Victoriæ, Diœcesis Calaguritanæ, ex qua concessione aperte probatur, non accepisse originem post annum MCCXCVI. quo defunctam ait Gonzaga, serenissimam heroinam Berenguellam Joannis Castellæ Infantis filiam, & Lopetii Diaz de Haro Cantabriæ Domini neptem, atque reliquisse ex testamento facultates ad extruendum hoc Monasterium, cujus fundum, ait, eidem etiam anno Zelandonium Martinez de Suso, Victorianæ Ecclesiæ Canonicum liberaliter donasse. Nisi fortassis intelligendum sit eo loco, quo nunc est Monasterium, principium tunc sumpsisse, sed prius alibi sacras Virgines inhabitasse. Monasterium etiam tunc habuisse Clarissas sub titulo sanctæ Mariæ Magdalenæ apud Alexandriæ oppidum Diœcesis Aquensis eodem argumento Indulgentiarum hoc anno concessarum compertum est; necnon in urbe Stellæ Diœcesis Pampilonensis in Hispania, & Regno Navarræ, sub patrocinio sanctæ Claræ, quas de novo, ait Pontifex, suam Ecclesiam tunc fabricasse ante annum MCCXC. idque sumptibus devoti cujusdam mercatoris Galli, cognomine Montanerii. Refectum, auctum, & multa supellectile locupletatum fuit a Blanca Navarræ Regina; & sub Pio V. anno MDLXVII. commissum curæ Patrum Observantum. Multa servantur in Archivo Regum Navarræ privilegia. In eadem Diœcesi Pampilonensi, in oppido Tollon, aliud fuisse Monasterium sub invocatione sanctæ Claræ, eadem habent monumenta Vaticana; cujus tamen ego nullum reperio vestigium apud Gonzagam. Papiæ seu Ticini, in Insubria & Ducatu Mediolanensi urbis notissimæ, aliud sub invocatione sanctæ Agathæ. In oppido Pe-

Gonzag. in Prov. S. Jacobi Mon. 5. Monast. Compostellanum.

Reg. Vat. ep. 329. Monast. Victoriæ.

Idem in Provinc. Cantab. Conv. 1. & Monast. 1.

Monast. Alexandriæ. *Epist. 385. Epist. 413.* Monast. Stellæ.

Epist. 414.

Epist. 514. Monast. Papiæ.

Petrioli Brixienſis Diœceſis alterum beatæ Mariæ ſacrum. Brugis tunc Tornacen. Diœceſis in Flandria ſub nomine ſanctæ Claræ alterum. *Epiſt. 521. Monaſt. Petrioli. Epiſt. 638. Monaſt. Brugenſe.*

LI. Multa etiam contulit hoc anno Pontifex Minoritis & Clariſſis privilegia. Annum unum & quadraginta dies de injuncta ſibi pœnitentia relaxavit omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ad Eccleſiam ſancti Franciſci Aſſiſiatem, in qua corpus ejus ſanctiſſimum requieſcit, cum devotione acceſſerint, ſingulis diebus in perpetuum: *Præexcelſa glorioſiſſimi Confeſſoris*. IV. Non. Maii. Scripſit Epiſcopo & Scholaſtico Pictavienſibus, ut ejuſdem urbis Minoritis venderent locum Fratrum de Pœnitentia ad ampliationem ſui Monaſterii: *Sua nobis dilecti*. Kal. Junii. Sacriſtæ item Lugdunenſi, ut pretium venditi Monaſterii Fratrum de Pœnitentia conferat Minoribus ejuſdem urbis ad ampliandam ſuam Eccleſiam: *Ex parte dilectorum*. Idibus Junii. Archidiacono de Nevia, & Roderico Ferdinandi Canonico Eccleſiæ Braccharenſis, ut cognoſcerent de gravaminibus illatis Minoribus Aurienſibus ab ejuſdem urbis Epiſcopo; quibus adhuc majora intuliſse inferius referemus, per quæ probantur, quæ de impoſita huic Epiſcopo pœnitentia ædificandæ domus Minorum diximus ſuperius: *Dilecti filii Guardianus*. VI. Kal. Septembris. Minoribus Placentinis, quos ſupra diximus ſedem mutaſse, facultatem impertivit primum habitaculum vendendi, quod modo inhabitant Clariſsæ: *Ex parte veſtra*. Idibus Novembris. *Privilegia conceſſa Minoritis. Anno 12. An. 1287. n. 19. An. 1278. n. 36.*

LII. Matthæo Cardinali Ordinis Protectori poteſtatem fecit abſolvendi Clariſsas omnes, earumque ſervos, & ancillas a quibuſcumque cenſuris incurſis vel incurrendis quacumque occaſione, propter diras ſententias in Petrum Aragonium, uxorem, & filios, aut ſequaces eorum a Sede Apoſtolica fulminatas: *Cum cura tam Monaſterii*. VI. Kalend. Februarii. Pleraque variis litteris expreſsa privilegia conceſſit Abbatiſsæ, & Sororibus Monaſterii Cuſtodiæ beatæ Mariæ Carnotenſis Diœceſis, de cujus extructione egimus ſuperius. Abſolvit omnes Italiæ Clariſsas a ſolvendis decimis impoſitis pro Regno Siciliæ: *Attendentes benignius*. X. Kalend. Aprilis. Omnes etiam in univerſum totius Ordinis voluit liberas a contribuendis ſubſidiis vel ſubventionibus Legatis, vel Nuntiis Sedis Apoſtolicæ: *Quanto ſtudioſius*. XV. Kalend. Septembris. Necnon eodem die Clariſsas Peruſinas a quibuſcumque exactionibus ſecularibus: *Perſonis quæ mundo relicto*. Eiſdem amplum conceſſit privilegiorum diploma, cui etiam inſeruit fundationis originem per omnia conformem noſtræ narrationi, quam alias dedimus de earumdem Monaſterio: *Religioſam vitam*. V. Non. Octobris. *Privilegia conceſſa Monialibus. Anno 1288. Tom. 1. an. 1218. n. 13.*

LIII. Florebat hoc tempore Tertius Ordo Pœnitentium a ſancto Franciſco inſtitutus mirum in modum, compluresque Patritii viri ac Principes eum habitum induebant, ſanctaſque leges amplexi magna voluptate ac religione illis ſubjiciebantur; & jam uberes tulit Inſtitutum fructus in tot utriuſque ſexus ſanctiſſimis perſonis, quarum vitas huc uſque deſcripſimus. Proinde regulam eiſdem a ſancto Franciſco traditam, quibuſdam pro temporis & perſonarum conditione additis, Apoſtolico confirmavit diplomate hoc anno Pontifex, quod communiter circumfertur; & habetur in regeſto Vaticano ſub hac inſcriptione: *Dilectis filiis Fratribus, & dilectis in Chriſto filiabus, Sororibus Ordinis Fratrum de Pœnitentia tam præſentibus, quam futuris*. Regulam hanc nos dedimus inter cetera ſancti Patriarchæ opuſcula, & commentariis illuſtravimus Aſceticis. Vir doctus & pius Dionyſius Carthuſianus dignam judicavit, cui ſuas etiam adde- *Floret Tertius Ordo S. Franciſci. Confirmat Pontifex hujus Ordinis regulam. Reg. Vat. ep. 405. dat. 15. Kalend. Septemb. Cui alii adhibuerunt commentaria.*

adderet elucubrationes, quem imitati sunt Ludovicus Miranda vir doctus & gravis nostræ Provinciæ sancti Jacobi, & ædis Salamantinæ, atque alii interpretes, quos passim in prædictis nostris citamus commentariis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. HAud oscitabat in suo munere, qui super universum gregem „ Domini supremus Pastor vigilabat insomnis, ut accurate legenti nostros Annales notum est: imo præter ea majoris, quæ ponderis in iis sub hoc anno notantur, plura, minutiora quidem, ut videntur, sed scitu digna, addenda occurrunt; quibus non tantum crescat honor Pastori, quantum Ordini decor & utilitas, ac legenti solatium.

FF. Minorum numerus, & pietas augetur Lugduni.

„ II. Lugduni ad augmentum devotionis populorum in Ordinem Seraphicum augebatur etiam ibidem numerus Fratrum, ad eorum spirituale solatium, & suæ Ecclesiæ pientiorem, necnon magnificentiorem cultum: quamobrem anguste nimis in eo Conventu habitabant, eorumdemque Ecclesia influxui concurrentium non sufficiebat; Fratres autem de Pœnitentia nuncupati ibidem e contra deficientes, proprias ædes dereliquerant: unde earum ad Summum Pontificem immediate jus devolutum erat: supplicarunt proinde nostri Summum Pontificem, ut de illis sibi providere dignaretur; cui placuit eorum desideriis, & honestis petitionibus condescendere: commisit itaque per suas Apostolicas litteras Sacristæ Ecclesiæ Lugdunensis, ut nomine Sedis Apostolicæ præfatis ædibus eorum, quæ fuerant de Pœnitentia, pretium in ampliandis Cœnobio & Ecclesia, juxta supplicata impenderet, ut ex ipso diplomate a Waddingo relato luculentius apparet: non igitur ipsi Fratres, quorum ex vi Regulæ non est quidquam possidere, sed ipse Sacrista nomine Summi Pontificis, eas ædes auxit, & decentius ornavit: hæc attente recogitent suæ Regulæ zelatores.

Supplicant Fratres Pontificem pro obtinenda domo Pœnitentium.

Wad. in Regest.

Plurimæ ejusdem litteræ. *Indicul.*

„ III. Alia pariter concessit Fratribus, vel etiam per Fratres expedire sategit: tres executoriales commisit: primam Philippo de Mantua: *Considerantes &c.* v. Kal. Junii: secundam Guardiano Alverniæ: *Exhibita nobis &c.* tertiam Guardiano Castellæ Venetiarum: *Ne virga &c.* VIII. Kal. Aprilis: & ad quemdam Guardianum pro Dionysio Rege Portugalliæ scripsit: *Carissimo &c.* III. Nonas Septembris: fratri Pelagio super quædam dispensavit: *Et si geniti &c.* x. Kal. Octobris: & sub eadem data scripsit pro Inquisitoribus Tusciæ: *Petitio dilectorum &c.* Interea a Rege Castellæ Fratres Minores nuntii mittuntur ad Summum Pontificem: *Venientes &c.* II. Nonas Novembris: & ipse ad Nicolaum Patriarcham pro Inquisitoribus epistolas direxit: *Ad extirpandam &c.* IX. Kal. Martii: pro Legatorum Armeniæ relatione accepta, lætitiæ sui cordis testimonium dedit: *Lætati sumus &c.* v. Idus Julii: & sub eadem data ad Armenos scripsit: *Summi Pastoris &c.* Prædicationem Cruciatæ nostris imponit: *Egressus de Fratribus &c.* Kal. Septembris: & iis ut celebrare possint tempore interdicti concedit: *Devotionis vestræ &c.* x. Kal. Martii: sub qua data Apostolica mandata Inquisitoribus Arelatensibus & Aquensibus expedivit: *Ad nostram pervenit &c.* & iisdem alia: *Ne inquisitionis &c.* Idibus Mar-

„ Martii. Insuper pro Regno Scotiæ circa habitus religionis sumptionem dedit epistolas: *Ad audientiam &c.* x. Kal. Aprilis: Alberto Episcopo Yporiensi concessit posse condere testamentum: *Quia præsentis &c.* xv. Kal. Junii: sed Roderico Marrochiorum Episcopo concesso quodam indulto: *Fidei tuæ &c.* v. Idus Februar. sub eadem data mandavit de missionibus: *Quanto circa &c.* &: *De diversis Provinciis &c.* Ministro Provinciæ Coloniæ quamdam dispensationem fecit: *Regularis Ordinis &c.* vi. Non. Maii. Patri Francisco Inquisitori scripsit: *Dilectus filius &c.* Nonis Julii. Et Fratribus Pictaviensibus: *Speciale debitum &c.* xv. Kal. Jul. Joanni vero Tartarorum Regi fratrem Joannem Minoritam de Monte Corvino commendavit: *Dilectus filius &c.* Idibus Julii: at Patriarchæ Hierosolymitano pro negotio Terræ sanctæ: *Nuntiorum ipsorum &c.* Idibus Septembris: & de eadem re Eduardo Angliæ Regi bina diplomata expedivit: *Sincera caritatis &c.* iv. Idus Novembris: &: *Petitio dilecti &c.* iv. Kal. Decembris: præter bullam de Terræ sanctæ jactura, & ejus reparatione: *Visio dura &c.* Nonis Januarii.

Ex Oder. n. 49.

Ex Oder. n. 69. 72. 73.

„ IV. Quamplures etiam indulgentias pro Ecclesiis, tum Fratrum, tum etiam Monialium concessit: & quidem pro Fratrum Ecclesiis sunt sequentes: Mediolani: *Loca Sanctorum &c.* xiv. Kal. Julii: Parisiorum: *Splendor paternæ &c.* viii. Kal. Octobris: Lauden: *Licet is &c.* v. Kal. Octobris: & sub eadem data Brixien: *Splendor paternæ &c.* Massilien: *Virgo venustissima &c.* v. Kal. Februarii: Sistricen: *Vitæ perennis &c.* Idibus Novembris: de Valcanonica: *Licet is &c.* Nonis Decembris: Placentiæ: *Vitæ perennis &c.* vi. Kal. Martii: Narbonæ: *Licet is &c.* Sub eadem data: Januæ: *Licet is &c.* x. Kal. Februarii: Terdonæ: *Vitæ perennis &c.* Nonis Februarii: Novariæ: *Vitæ perennis &c.* Idibus Januarii: Bituricis: *Vitæ perennis &c.*... Burgi Castrivillani: *Licet is &c.* ii. Kal. Junii: Bolliensi: *Vitæ perennis &c.* v. Kal. April.

Pleræque aliæ pro Indulgentiis Ecclesiarum fratrum.

Indic. ex Vatic.

„ V. Monialium vero sunt sequentes: Alexandriæ: *Licet is &c.* x. Kal. Septembris: Victoriæ: *Vitæ perennis &c.* x. Kal. Augusti: Reate: *Vitæ perennis &c.* vi. Kal. Septembris: Estellæ: *Quoniam ut ait &c.* v. Kal. Augusti: Toloni: *Licet is &c.* v. Kal. Septembris: sanctæ Catarinæ: *Splendor &c.* Idibus Januarii: Papiæ: *Splendor &c.* viii. Kal. Decembris: Petrioli: *Splendor &c.* v. Kal. Octobris: de cella Paduana: *Vitæ perennis &c.* x. Kal. Octobris: Burgis: *Vitæ perennis &c.* v. Idus Decembris: Valinen. *Licet is &c.* x. Kal. Februarii: Sehocolinen. *Vitæ perennis &c.* v. Kal. Maii: sanctæ Elisabethæ: *Licet is &c.* x. Kal. Maii: Werkinen: *Loca Sanctorum &c.* x. Kal. Martii: sed pro Monialibus custodiæ beatæ Virginis plures sunt: *Gloriosus Deus &c.* Nonis Martii: item: *Monasterium &c.* v. Idus Martii: item sub eadem data: *Cum a nobis &c.* Et: *Cum a nobis &c.* Idibus Martii, breve concessum iisdem pro sepultura.

Item aliæ pro Ecclesiis Monialium.

„ VI. Ceterum, exempto Reatino Monasterio a solutione decimarum: *Favor vestræ &c.* vi. Kal. Septembris: Provinciæ Turonensi pro Monialibus scripsit: *Inter personas &c.* v. Kal. Septembris: & contra invasores Monasterii Pastinen: *Ad audientiam nostram &c.* xv. Kalen. Martii: Joannæ autem Reginæ privilegium concessit, ut Monasterium ingredi posset: *Ex tuæ &c.* iv. Kal. Julii: & aliud simile Joannæ Comitissæ: *Pium &c.* v. Kal. Martii.

Indicul. ex Vat.

Concedit etiam Monialibus varia.

„ VII. Ex eodem Indiculo Petri de Alva & Astorga habea expeditum

Concedit ædificari Conventum Lausanæ.

Vide sup. ad annum 1268. n. 4. & 5.

„ tum fuisse breve Idibus Decembris: *Exposuit nobis &c.* pro ædificatione Conventus Lausanensis: & Odoni de Grandisono aliud pro eadem re: *Exposuit nobis &c.* sub eadem data: sed etiam vi. Kal. Maii est aliud pro indulgentia eidem Conventui concessa: *Vitæ perennis &c....* Quamobrem, cum supra diximus, Conventum Lausanensem pluribus ante annis constructum fuisse, ex testimoniis irrefragabilibus, putavimus admonendum esse Lectorem, breve huc ex Indiculo allatum intelligendum esse de nova constructione, seu reparatione ejusdem, ratione alicujus jacturæ, vel ex causa translationis ejusdem, forte, in opportuniorem locum, vel etiam forte, quod ædes jam antiquius cœptæ nondum consummatæ fuissent. Ceterum Astensi in urbe ad Tanarum fluvium duo Sanctimonialium Cœnobia Ordinis sancti Benedicti antiquissima, quæ extabant, sanctæ Margaritæ nempe, & sancti Adriani de Burbure, temporum ac bellorum injuria excisa fuerunt: sed tertium sanctæ Seraphiæ, sanctæ Claræ exemplo, Minorum regulam amplexatum est, ut notavit Ughellus hoc anno MCCLXXXIX.

Aste tria Monialium Cœnobia.

Ughel. in Ital. Sac. to. 4. fol. 510.

„ VIII. Sed tamdem sanguis Martyrum hujus anni supplementa cumulat: etenim ex catalogo Sanctorum, & Beatorum Ordinis, ut in suo Theatro MSS. notavit Bajardus, frater Philippus a Podio Arvernæ, Gallus, qui a Sarracenis pro Christi fide impetitus, sanguinem suum Azotii in Asia tradere non dubitavit, commemorandus venit; sed nec reticendus Voislaus, qui pro fidei prædicatione capite truncatus, martyrium complevit: hujus meminit Bosius de signis Ecclesiæ Dei.

Theat. Bajar. ex Catal. SS. &c. Innocent. X. dedicat. ann. 1652.

Philippus & Voislaus Martyres.

Theat. Bajar. ex Bosioto 1.

„ IX. Frater interea Theodoricus Boemiæ & Poloniæ Provincialis, hoc anno in festo Nativitatis beatæ Virginis Mariæ, cum celebrasset comitia Glacii, apud Boemos, beatus Adalbertus beatæ Salomeæ Confessarius, vir devotissimus, contemplativus, orationi assiduus, & miraculis clarus, moritur Sadeciæ novæ, apud suos sepultus die xv. Novembris: auctore Dlugosso & Baronio.

Congregatio capitul.

B. Adalbertus.

Casim. Biern. cit. art. 20. n. 1.

ARGUMENTUM.

Res magnas inter Principes Christianos peragit Pontifex Nicolaus. Inquisitionem instituit in Palæstina, & aliorum locorum Inquisitoribus plura præscribit. Raymundus Generalis res Piceni componit, ad Regem Armeniæ Fratres transmittit, inquiritque in alios Provinciæ Narbonensis. Moritur beatus Philippinus, cujus virtutes referuntur. Florent multi pii viri, præsertim in Etruria. Fiunt aliqui Minoritæ Episcopi. Multiplicantur Conventus & privilegia.

Magna præstat Nicolaus apud Principes Christianos.

I. PLURIMUM premebant Pontificem res Latinorum in Palæstina, præsertim cum ex discordia ipsorum Christianorum & Militum Theutonicorum, Templariorum, & Hospitaliorum occasionem nacti essent Sarraceni eos invadendi, atque omnes in ultimum vitæ discrimen, ac fortunarum adducti, instantissime ab eo peterent validum aliquod sibi transmitti subsidium. Dum milites conscriberet, & Principes ad sacrum bellum cieret, misit qui inter se discordantes reconciliaret, fratrem Petrum Bardulii Minoritam, & ad Philippum Pulchrum Regem Gallorum destinavit fratrem Joannem Samesium ejusdem Instituti, rogaturum, ut in se susciperet defensionem Terræ sanctæ, usque ad tempus pas-

Reg. Vat. ep. 461.

Epist. 108.

sa-

fagii generalis. In Germaniam misit Theodorum Priorem sanctæ Mariæ Urbevetanæ collectorem, ut pecuniam numeratam mercatoribus in obsequium Terræ sanctæ traditam, & ab impiis quibusdam proceribus ereptam, repeteret; & scriptis litteris Rodulpho Imperatori, rogavit, ut rebus Palæstinis compateretur, raptoresque sacri æris cogeret ad restitutionem. In Angliam amandavit Bartholomæum Grossetanum Episcopum ex Minoribus, uti alias diximus, assumptum, atque aliis legationibus functum (quem perperam ex ambiguitate unius dumtaxat litteræ B. in diplomate appositæ, Bzovius vocat *Bernardum*, quantumvis ipse alias *Bartholomæum* scripserit in Epistola Pontificia ad Michaelem Palæologum data, in qua hunc se Nuntium suum, cum aliis mittere Pontifex annunciat) ut læsæ & depressæ per injustas leges libertati Ecclesiasticæ subveniret. Ad Romanorum Regem Rodulphum misit Episcopos duos Beneventum Eugubinum Minoritam, & Esinum, ut grave dissidium circa successionem in regno Hungariæ inter potentes viros exortum sopirent: etenim, Ladislao Chuno a Cumanis, quibus familiariter & amice utebatur (uti prælibavimus) occiso, Andreas Venetus a magna Procerum parte Rex conclamatus est, quantumvis legitime devoluebatur regnum ad Carolum Martellum jure hæreditario materno. Rodulphus vero illud sibi concedi a Pontifice flagitabat, atque interim dum responsum expectabat, Albertum filium suum Regem Hungaris destinavit. Pontifex per legatos hos ei dictum voluit, Regnum Hungariæ in clientela Sedis Apostolicæ esse, ac proinde sciret se non potuisse Regem Hungaris præficere, & Carolum legitimum hæredem suo jure privare. In Galliam Legatos destinavit Cardinales duos, Gerardum Parmensem Episcopum Sabinum, & Benedictum Caetanum tituli sancti Nicolai in carcere Tulliano, qui valde inter se dissidentes Eduardum Angliæ Regem, & Alphonsum Aragoniæ ex una parte, & Carolum Claudum, ac Carolum Valesium ex altera audirent, ac disceptantes de ruptis icti fœderis conditionibus, quas supra expressimus, pace stabili conjungerent. Legatos ut commendatos haberet Philippus Rex, Pontifex oravit, eosque ipse benigne audiret de libertate Ecclesiastica oppressa dicturos.

Epist.9. *Epist. 43.* *Ann.1278.n.25.* *Bzov. hoc anno num. 6. & anno seqq. n.1.* *Idem ann. 1278. n.4.* *Epist.48.82. & 83.* *Ann.1288. n.23.* *Epist.1.* *Ann.1288. n.25.*

II. Inquisitionis officium in Syria & Palæstina hoc anno instituit, grassantibus illic hæreticis & Judæis, quibus bellorum tumultus impunitatem promittere videbatur. Amplo dato diplomate ad Nicolaum Patriarcham Hierosolymitanum Apostolicæ Sedis Legatum, jussit ut in terris suæ legationis Inquisitores pravitatis hæreticæ, de consilio Provincialium Prædicatorum & Minorum earumdem partium, vel eorum vices gerentium, deputaret. Duravit aliquot annis in hac regione sanctæ Inquisitionis officium, & strenuos habuit Minoritas operarios, quorum nomina suis annis occurrent; quamvis nullam hujus Inquisitionis Ludovicus Paramus mentionem faciat. Jussit etiam Pontifex Nicolaus sub eodem ferme tempore, ut Inquisitores Minoritæ constituti in Arelatensi, Aquensi & Ebrodunensi provinciis, necnon in Comitatu Venaysino, de quorum institutione egimus alias, procederent contra quosdam Christianos, qui pro necessitatum, vel periculorum remediis confugiebant ad Synagogas Judæorum, quasdam superstitiones exerciturі. Illas ex ipso diplomate scire licebit, cui per omnia simile datum est ad Inquisitores Venaysinos.

Instituit Inquisitionem in Palæstina. *Epist.824.* *Tom.4. an.1258. n.3.*

Di-

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Arelaten. Aquen: & Ebrodunen. provinciis per Sedem Apostolicam constitutis.

Reg. Vat. an. 2. epist. 848.

Jubet ut inquiratur contra recurrentes ad Synagogas Judæorum.

III. *Ad augmentum Catholicæ fidei, quæ hominum mentes illuminat, suisque cultoribus æternæ beatitudinis gaudia pollicetur, vigilantibus studiis, prout ad nostrum spectat officium, intendentes, pestem pravitatis hæreticæ, quæ suorum corpora sectatorum infamiæ nota commaculat, & eorum animas tenebris damnationis involuit, ubilibet extirpare satagimus, ut fidei Christianæ religio eo magis suos fines adampliet, quo ad dictæ pestis extirpationem omnimodam studium operis adhiberi contigerit potioris. Ad nostrum siquidem pervenit auditum, quod in nonnullis locis vestræ jurisdictioni subjectis, quamplures sacri renati fonte baptismatis utriusque sexus per erroris invium incedentes, dum languorum afflictionibus, & tribulationum periculis a Domino visitantur, ad Judaici ritus vanum auxilium errando recurrunt, in Synagoga Judæorum lampades, & candelas tenentes accensas, & oblationes inibi facientes, vigilias quoque die præcipue Sabbati protrahunt, ut infirmi recuperent sanitatem; naufragantes ad portum salutis perveniant; existentes in partu, absque periculo pariant, & steriles prolis fœcunditate lætentur, ibi pro his & aliis suffragia implorantes dicti ritus rotulo, quasi per Idololatriæ modum nefarium devotionis & reverentiæ signa patentia exhibendo, non absque multa fidei orthodoxæ injuria, nostri non modica contumelia Creatoris, ac universalis Ecclesiæ gravi opprobrio & contemptu. Volentes igitur hujusmodi tam funestis abusibus manifestis remediis obviare, discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus de præmissis, & quolibet præmissorum, ac etiam aliis hujusmodi erroribus diligenter & sollicite inquiratis, & si quos tales inveneritis Christianos cujuscumque conditionis, aut status existant, tam contra eos, quam alios, etiam si Judæi, vel Christiani esse noscuntur qui eis talia suadent, quos nullis privilegiis, seu indulgentiis Apostolicis, aut aliis quibuscumque, sine appellationis obstaculo, volumus posse defendi, procedere tamquam contra Idololatras, seu hæreticos pœna canonica nullatenus omittatis, ut severitate justitiæ cognoscant, quantum Christum humani generis Redemptorem offendant, taliter deviando. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem x. Kalendas Martii, anno II.*

IV. Ultra hæc relatum Pontifici, plerosque hæretica pravitate quotidie contaminari in illis Provinciis, & Comitatu, & non paucos a recta fide, atque Evangelica claritate ad Judaicæ perfidiæ tenebras apostatasse; quare Ecclesiarum Prælatis in illis Provinciis, & Rectori, atque Ministris suis in Comitatu Venaysino scribendum duxit, ut Inquisitoribus per omnia adessent subsidio & auxilio. Idem est tenor litterarum ad omnes scriptarum. Præter hæc scripsit Rectori Venaysino, ut de redditibus ejusdem Comitatus pecunias, semoto cujuslibet dilationis obstaculo, pro expensis factis, vel faciendis in negotio Inquisitionis ministraret Fratribus Bertrando de Cigoterio, & Guillelmo de sancto Marcello, institutis in eodem Comitatu Inquisitoribus. Bullas ipsas transcripsimus ex Vaticano.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis universis Abbatibus, ac aliis Ecclesiarum Prælatis per Aquen. Arelaten. & Ebrodunen. provincias constitutis.

V. *Attendite Fratres & filii, attentis auribus, & devotis mentibus verba Patris; pensate consultius, quod vere ipsa honoris vestri commoda exhortatio paterna prosequitur, etsi fidei orthodoxæ fulcimenta prosequi videatur. Nostis quod inconsutilem tunicam Dei nostri dissuere conantur hæretici, contra quos professionis Christianæ Catholici Præsules prælucent nitore sydereo in orthodoxæ fidei firmamento, & sunt nihilominus ipsius veluti columnarum stabilium fortitudo: nam in virtutem & decorem fidei constitutæ censentur a Domino personæ dignitate Pontificia præpollentes, quæ, sicut dum illam fulciunt, & se operosos exhibent in illius dilatatione ministros, fama crescunt & meritis; sicque ipsis deperit, & ponitur in eorum gloria macula, cum eadem fides vim patitur, & hæresis lacessitur morsibus venenosis. Numquid frequenter errore membrorum caput affligitur, & nonnumquam Principibus pœna, propter peccata plebis infertur? Inter alios equidem, quos nexu paternæ dilectionis astringimus, & vos in arce nostræ mentis sincera dilectione portamus, cupientes eo potius vos pollere virtutibus, quo estis & esse debetis ad dilatandos prædictæ fidei palmites, ut acceptum reddatis commissum vobis a Domino populum, promptiores. Verum ad nostrum, non sine mentis turbatione pervenit auditum, quod in Provinciis vobis subjectis, & locis ipsis adjacentibus, multos crimen hæreticæ pravitatis infecit, plerique per Apostasiæ vitium salutis æternæ loricam, quam eis sacri baptismatis regeneratio contulit, damnabiliter exuentes, tamquam in tenebris, & in umbra mortis positi, corruptam tunicam induunt Judaicæ cæcitatis, ac ipsi Judæi nostræ fidei corruptores, conversos, & baptizatos de ipsis ad fidem nostram, immo ipsos etiam Christianos inficere, & apostatare pro posse nituntur quotidie in contumeliam fidei Christianæ, propter quod est non immerito hæsitandum, ne in illis partibus devotionis obnubiletur claritas, & divini nominis cultui miserabiliter illudatur. Quocirca universitatem vestram rogamus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus Christi operariis, dilectis filiis hujusmodi pravitatis Inquisitoribus, in illis partibus per Sedem Apostolicam deputatis, & in posterum deputandis, opportunum favoris, & auxilii præsidium impendentes, ut melius proficere valeant, & commissum eis officium ad laudem Divini nominis efficacius exequantur, tam ipsis, & eorum alteri, quam nuntiis eorumdem, quotiens per eos fueritis requisiti, ad extirpandam herbam mortiferam, quæ messem benedictionis extenuat, opportuna studia & efficaces auxilii, favoris, & consilii vestri operas liberaliter impendatis, nec permittatis eos aliquatenus ab aliquo in eorum processibus impediri, ut eædem Provinciæ coinquinatorum labe purgatæ, populi earumdem reddantur devotione sincera Deo placibiles & accepti, vosque per hoc digne valeatis divinæ retributionis præmium promereri. Nam si contrarium audiremus, quod absit, turbaremur ab intimis, & contra delinquentes procedere pœna debita curaremus. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem v. Kalendas Februarii, anno* II.

Reg. Vat. an. 2. & epist. 783.

Prælati Ecclesiæ sydera & columnæ.

Ephes. 6. 14.

Rogat ut auxilientur Inquisitoribus.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Arelaten. Aquen: & Ebrodunen. provinciis per Sedem Apostolicam constitutis.

Reg. Vat. ant. 2. epist. 848.

Jubet ut inquiratur contra recurrentes ad Synagogas Judæorum.

III. *AD augmentum Catholicæ fidei, quæ hominum mentes illuminat, suisque cultoribus æternæ beatitudinis gaudia pollicetur, vigilantibus studiis, prout ad nostrum spectat officium, intendentes, pestem pravitatis hæreticæ, quæ suorum corpora sectatorum infamiæ nota commaculat, & eorum animas tenebris damnationis involuit, ubilibet extirpare satagimus, ut fidei Christianæ religio eo magis suos fines adampliet, quo ad dictæ pestis extirpationem omnimodam studium operis adhiberi contigerit potioris. Ad nostrum siquidem pervenit auditum, quod in nonnullis locis vestræ jurisdictioni subjectis, quamplures sacri renati fonte baptismatis utriusque sexus per erroris invium incedentes, dum languorum afflictionibus, & tribulationum periculis a Domino visitantur, ad Judaici ritus vanum auxilium errando recurrunt, in Synagoga Judæorum lampades, & candelas tenentes accensas, & oblationes inibi facientes, vigilias quoque die præcipue Sabbati protrahunt, ut infirmi recuperent sanitatem; naufragantes ad portum salutis perveniant; existentes in partu, absque periculo pariant, & steriles prolis fœcunditate lætentur, ibi pro his & aliis suffragia implorantes dicti ritus rotulo, quasi per Idololatriæ modum nefarium devotionis & reverentiæ signa patentia exhibendo, non absque multa fidei orthodoxæ injuria, nostri non modica contumelia Creatoris, ac universalis Ecclesiæ gravi opprobrio & contemptu. Volentes igitur hujusmodi tam funestis abusibus manifestis remediis obviare, discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus de præmissis, & quolibet præmissorum, ac etiam aliis hujusmodi erroribus diligenter & sollicite inquiratis, & si quos tales inveneritis Christianos cujuscumque conditionis, aut status existant, tam contra eos, quam alios, etiam si Judæi, vel Christiani esse noscuntur qui eis talia suadent, quos nullis privilegiis, seu indulgentiis Apostolicis, aut aliis quibuscumque, sine appellationis obstaculo, volumus posse defendi, procedere tamquam contra Idololatras, seu hæreticos pœna canonica nullatenus omittatis, ut severitate justitiæ cognoscant, quantum Christum humani generis Redemptorem offendant, taliter deviando. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem* x. *Kalendas Martii, anno* II.

IV. Ultra hæc relatum Pontifici, plerosque hæretica pravitate quotidie contaminari in illis Provinciis, & Comitatu, & non paucos a recta fide, atque Evangelica claritate ad Judaicæ perfidiæ tenebras apostatasse; quare Ecclesiarum Prælatis in illis Provinciis, & Rectori, atque Ministris suis in Comitatu Venaysino scribendum duxit, ut Inquisitoribus per omnia adessent subsidio & auxilio. Idem est tenor litterarum ad omnes scriptarum. Præter hæc scripsit Rectori Venaysino, ut de redditibus ejusdem Comitatus pecunias, semoto cujuslibet dilationis obstaculo, pro expensis factis, vel faciendis in negotio Inquisitionis ministraret Fratribus Bertrando de Cigoterio, & Guillelmo de sancto Marcello, institutis in eodem Comitatu Inquisitoribus. Bullas ipsas transcripsimus ex Vaticano.

Ve-

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis universis Abbatibus, ac aliis Ecclesiarum Prælatis per Aquen. Arelaten. & Ebrodunen. provincias constitutis.

V. *ATtendite Fratres & filii, attentis auribus, & devotis mentibus verba Patris; pensate consultius, quod vere ipsa bonoris vestri commoda exhortatio paterna prosequitur, etsi fidei orthodoxæ fulcimenta prosequi videatur. Nostis quod inconsutilem tunicam Dei nostri dissuere conantur hæretici, contra quos professionis Christianæ Catholici Præsules prælucent nitore sydereo in orthodoxæ fidei firmamento, & sunt nihilominus ipsius veluti columnarum stabilium fortitudo: nam in virtutem & decorem fidei constitutæ censentur a Domino personæ dignitate Pontificia præpollentes, quæ, sicut dum illam fulciunt, & se operosos exhibent in illius dilatatione ministros, fama crescunt & meritis; sicque ipsis deperit, & ponitur in eorum gloria macula, cum eadem fides vim patitur, & hæresis lacessitur morsibus venenosis. Numquid frequenter errore membrorum caput affligitur, & nonnumquam Principibus pœna, propter peccata plebis infertur? Inter alios equidem, quos nexu paternæ dilectionis astringimus, & vos in arce nostræ mentis sincera dilectione portamus, cupientes eo potius vos pollere virtutibus, quo estis & esse debetis ad dilatandos prædictæ fidei palmites, ut acceptum reddatis commissum vobis a Domino populum, promptiores. Verum ad nostrum, non sine mentis turbatione pervenit auditum, quod in Provinciis vobis subjectis, & locis ipsis adjacentibus, multos crimen hæreticæ pravitatis infecit, plerique per Apostasiæ vitium salutis æternæ loricam, quam eis sacri baptismatis regeneratio contulit, damnabiliter exuentes, tamquam in tenebris, & in umbra mortis positi, corruptam tunicam induunt Judaicæ cæcitatis, ac ipsi Judæi nostræ fidei corruptores, conversos, & baptizatos de ipsis ad fidem nostram, immo ipsos etiam Christianos inficere, & apostatare pro posse nituntur quotidie in contumeliam fidei Christianæ, propter quod est non immerito hæsitandum, ne in illis partibus devotionis obnubiletur claritas, & divini nominis cultui miserabiliter illudatur. Quocirca universitatem vestram rogamus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus Christi operariis, dilectis filiis hujusmodi pravitatis Inquisitoribus, in illis partibus per Sedem Apostolicam deputatis, & in posterum deputandis, opportunum favoris, & auxilii præsidium impendentes, ut melius proficere valeant, & commissum eis officium ad laudem Divini nominis efficacius exequantur, tam ipsis, & eorum alteri, quam nuntiis eorumdem, quotiens per eos fueritis requisiti, ad extirpandam herbam mortiferam, quæ messem benedictionis extenuat, opportuna studia & efficaces auxilii, favoris, & consilii vestri operas liberaliter impendatis, nec permittatis eos aliquatenus ab aliquo in eorum processibus impediri, ut eædem Provinciæ coinquinatorum labe purgatæ, populi earumdem reddantur devotione sincera Deo placibiles & accepti, vosque per hoc digne valeatis divinæ retributionis præmium promereri. Nam si contrarium audiremus, quod absit, turbaremur ab intimis, & contra delinquentes procedere pœna debita curaremus. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem V. Kalendas Februarii, anno II.*

Reg. Vat. an. 2. & epist. 183.

Prælati Ecclesiæ sydera & columnæ.

Ephes. 6. 14.

Rogat ut auxilientur Inquisitoribus.

Rectori comitatus Venaysini, vel ejus Vitesgerenti.

Reg. Vat. an. 3. epist. 10.

Jubet ut ministrentur Inquisitoribus expensæ.

VI. *Sollicitudinis nostræ studium circa fidei culturam libenter impendimus, & ad præservandam sinceritatem ipsius continuis desideriis, & indefessis studiis vigilamus. Ut igitur Inquisitionis officium, per quod pravitas extirpatur hæretica, in Comitatu Venaysino, & aliis partibus circumstantibus prospere dirigatur, ne expensarum defectu patiatur, quod absit, moræ diffugium, aut in suis processibus detrimentum, volumus, & discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dilectis filiis Fratribus Bertrando de Cigoterio, & Guillelmo de sancto Marcello de Ordine Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, vel eorum alteri, accedentibus eis in ipso officio, de proventibus præfati Comitatus ad manus tuas pervenientibus, ad requisitionem eorum, vel alterius ipsorum moderatas expensas factas, & faciendas per eos, ipsius Inquisitionis officio opportunas, semoto cujuslibet dilationis obstaculo, usque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ exhibere, ac bona singula mobilia, & immobilia, quæ per eorumdem Inquisitorum sententias fuerant confiscata, proventibus ejusdem Comitatus ad opus Curiæ applicare procures; intendimus enim quod ex eisdem bonis expensæ hujusmodi deducantur, & scias, quod nostris affectibus ingratum accederet, si propter expensas dictum officium detrimenta sentiret. Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem II. Nonas Martii anno III.*

VII. Inficiebant ubique Judæi Christianos, inter quos versabantur, & multos ad suam perfidiam callide subtrahebant, præsertim in Provincia Romana, quare ad Inquisitores Minoritas, in illa institutos, dedit Pontifex hoc diploma, ex quo alias dato ad omnes Inquisitores diximus, Bzovium perperam deduxisse propter Apostatantes Christianos in Germania Pontificem illud promulgasse. (An. 1288. n. 12.)

Fratribus Minoribus Inquisitoribus Hæreticæ pravitatis in Romana Provincia per Sedem Apostolicam deputatis, & in posterum deputandis.

Reg. Vat. an. 3. ep. 379.

Quidam Catholici facti Judæi.

Turbato corde audivimus, & narramus, quod non solum quidam de Judaicæ cæcitatis errore ad lumen fidei Christianæ conversi, ad priorem reversi esse perfidiam dignoscuntur; verumetiam quamplurimi veritatem Catholicæ fidei abnegantes, se damnabiliter ad ritum Judaicum transtulerunt, quod tanto magis reprobum fore cognoscitur, quanto ex hoc Christi nomen sanctissimum quadam familiari hostilitate securius blasphematur. Cum autem huic pesti damnabili congruis, & festinis debeat remediis obviari, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus infra terminos vobis ad inquirendum contra hæreticos auctoritate Sedis Apostolicæ designatos, super præmissis tam per Christianos, quam etiam per Judæos, inquisita diligentius, & sollicite veritate; contra omnes, quos talia inveneritis hactenus commisisse, tamquam contra hæreticos, contra fautores quoque, receptatores, & defensores hæreticorum procedere studeatis. Judæos, autem, qui Christianos utriusque sexus ad eorum ritum execrabilem induxerunt, pœna debita puniatis. Contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Invocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Datum apud Urbem veterem V. *Idus Septembris, anno* III.

VIII.

VIII. Ejusdem Provinciæ Romanæ Inquisitoribus interrogantibus qualiter disponendum, vel distribuendum esset, quod ex mulcta hæreticorum ad eorum manus perveniret, breviter ita respondit.

Fratribus Minoribus Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Romana Provincia per Sedem Apostolicam deputatis.

Habet vestræ devotionis assertio, quod ea, quæ contingunt interdum ex commisso vobis officio provenire, dividuntur de Apostolicæ Sedis constitutione, ac alias etiam de consuetudine in tres partes, quarum una Ecclesiæ, alia vero Communi Civitatis, vel loci, ubi fit inquisitio, & tertia factis per vos in loco eodem Officialibus exhibentur. Quia vero plerumque contingit Officiales hujusmodi non haberi, petiistis quid sit tunc de prædicta parte tertia ordinandum? Nos autem super hoc postulationi vestræ hujusmodi respondentes prædictam partem tertiam, Officialibus deficientibus supradictis, debere esse Ecclesiæ, auctoritate præsentium declaramus. Nulli ergo &c. nostræ declarationis &c. Datum apud Urbem veterem v. *Nonas Octobris anno* III.

Reg. Vat. ep. 449. Præscribit qualiter sint dividenda bona hæreticorum.

IX. Deinde omnibus Inquisitoribus declaratum voluit, non expirare cum Pontificibus, a quibus deputati sunt, eorum auctoritatem, sed sub eorum successoribus etiam permanere: Juvat ad Inquisitorum auctoritatem confirmandam, & ab antiquis monumentis commendandam hæc diplomata Lectori hic ministrare.

Dilectis filiis Fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis.

Ne aliqui dubitationem forsan sollicitam excitantes, in dubium revocent, an processus per vos, seu alios Fratres vestri Ordinis, quibus Inquisitionis officium contra resperfos hæretica pravitate infra certos limites extitit ab Apostolica Sede commissum, in casibus aliquibus habiti, qui post Romani Pontificis obitum, cujus auctoritate vobis idem est commissum officium, emerserunt, & in nonnullis aliis, in quibus licet antea emersissent, vivente tamen eodem Romano Pontifice, per vos, vel alios Inquisitores prædictos non fuerat aliquo modo processum, robur obtineant firmitatis, tenore præsentium in favorem fidei declaramus, decernimus, & etiam statuimus, hujusmodi processibus per vos, & alios Inquisitores prædictos taliter habitis nequaquam obstare, quod tempore Romani Pontificis, cujus auctoritate hujusmodi officii erat facta commissio, non fuerint inchoati, & ne de cetero similem dubitationem moveri contingat, hoc idem in similibus processibus habendis in posterum, prætextu commissionum factarum hactenus, & faciendarum a nobis, vel nostris successoribus decernimus, & statuimus observari. Nulli ergo &c. nostræ declarationis, constitutionis, & decreti infringere &c. Datum apud Urbem veterem Nonis Julii anno III.

Reg. Vat. ep. 227. Declarat manere auctoritatem Inquisitoris post mortem Pontificis.

Marian. l. 3. cap. 10. Chron. antiq. Raymundus Minister favet Regulæ zelatoribus.

X. Raymundus Gaufridi Generalis Minister nihil statim a sua electione tam curavit, quam turbas Ordinis, & præsertim provinciæ Picenæ consopire. Indictis itaque Comitiis Provincialibus, illius tractus Patres objurgavit, quod ita sensim, & facile abusus plerosque ex nimia in-

incuria, & extincto zelo subrepere in subditos permiserint. Deinde examinavit causam, propter quam illi Religiosi viri, quos supra diximus, conjecti essent in vincula: neque aliam solidam reddere poterant illi Patres rationem, quam quod illorum zelus nimius erat, & superstitiosus circa observantiam paupertatis. *Atque utinam*, inquit, *Ego, & universus Ordo hoc peccato laboraremus*, jussitque ut ad se efferrentur. Accedentes apertis excepit brachiis, affabilia & placida eis loquutus, persuasit ut persequentibus ignoscerent ex corde, in pio proposito firmiter persisterent, seque in observantia sanctæ paupertatis promovenda scirent habituros sedulum adjutorem. Ut vero aliorum persecutiones effugerent, destinandos duxit cum aliis tribus ejusdem spiritus viris, Angelo Clareno, Marco de Monte-lupone, & quodam Petro ad Regem Armeniæ, a quo paulo antea litteras accepit, quibus rogabat, quosdam sibi mitti hujus Instituti viros, tum propter animæ suæ, & suorum solatium, tum ad instituendum populum multum nimis, qui ad Christianorum fidem quotidie accedebant. Hinc ortum murmur contra Generalem, & quorumdam conspiratio, qui dicebant phantasticorum, & superstitiosorum hominum fautorem, nec a concepto ejus odio destiterunt, donec sub Bonifacio VIII. e præfectura deturbarunt. Fratres autem prædictos ab eo missos, & ab Armenorum Rege, tamquam Angelos cœli receptos vexare non destiterunt. Etenim tunc Guardianum agebat Ptolemaydis Paulus de Marchia socius Ministri Piceni, qui aderat quando conjecti sunt in vincula, accusavitque eos apud Jacobum provinciæ Syriæ Ministrum, cui talem indidit de eis opinionem, ut illum compulerit sinistra scribere Armeno, eumque admonere, ut ab eis sibi caveret, tamquam ab hominibus Schismaticis, & ab Ordine excisis. Rex acceptis litteris, intimos adhibuit Consiliarios, & ex eorum suasu vocatos ad se Patres circa multa interrogavit, monuitque ut obedientiales sibi Prælatorum litteras exhiberent. Ut legit, viditque valde commendatos ab Ordinis Primicerio, ut bono essent animo hortatus est, expanditque eis litteras Syriæ Ministri. Illi ut calumniam diluerent, rem omnem ex ordine narrarunt, qua intellecta, meliorem de eis concepit Rex opinionem, scripsitque ad Ministrum Generalem, gratias reddens innumeras, quod minime vulgares, sed perfectos Viros, quos tamquam Christi discipulos veneraretur, sibi destinare placeret.

[Margin notes: An. 1289. n. 14. — Mittit ex eis quosdam ad Regem Armeniæ. — Alii id ægre ferunt. — Insequuntur missos in Armeniam]

XI. Per eosdem dies Pontifex Nicolaus Generali Raymundo per litteras mandavit, ut in quosdam Galliæ Narbonensis Fratres, Petri Joannis Olivi sectatores ageret, qui ceterorum Fratrum statum damnabant, seque aliis longe familiarius, præstantiusque cum Deo agere prædicabant; deprehensi tamen sunt seditiones per Provincias, offensionesque concitare, tumultus miscere, nec non abhorrentem a veritate doctrinam, & sequi & serere. Istud negotium Raymundus commisit Bertrando de Cigoterio, quem in Comitatu Venaysino institutum diximus Inquisitorem, ut de re tota diligenter inquireret, & sibi referret, ille vero Patrum Senatui, qui Parisiis in proximo ad comitia generalia erant convocandi. Nocuit horum miseria & infamia (inventi enim vere sunt aliqui a veritatis, & pietatis tramite deviantes) aliis piis viris, dum enim quidquam agebant, aut proponebant ad restituendam regularem observantiam, superstitiosorum, & erroneum ex tempore socii proclamabantur.

[Margin notes: Jubet Pontifex inquiri in quosdam Fratres Provinciæ Narbon. — Hoc anno n. 4.]

XII. Obiit hoc anno beatus Philippus, ex humilitate, & vili de se con-

[Margin note: Moritur B. Philippinus.]

concepta opinione Philippinus dictus, olim sancti Antonii Patavini socius, e regno Castellæ oriundus. Dum Antonius ductus est, uti diximus, in Romandiolam a fratre Gratiano Ministro, amandatum narravimus fratrem Philippum in Civitatem Castelli. Hinc vocatus astitit sancto Francisco morienti, ejusque sacra vulnera flens & dolens palpavit. Celebratis exequiis, salutantes se invicem, beatus Ægidius abiit Cetonium, Philippus Columbarium, ubi tamquam columba in continuo gemitu & fletu vitam duxit sanctissimam. Admirandam hic accepit sacræ Scripturæ notitiam, cujus loca difficiliora aliis interpretabatur, & perfectum in animalia irrationabilia obtinuit principatum. Sobrius in verbis arctam posuit ori suo custodiam, ne delinqueret aut offenderet in loquela. Lacrymarum ibidem donum accepit, a quibus non abstinebat die vel nocte, ut si quæ hæserant in juventute maculæ terrenæ, hac aqua abundè diluerentur. Divinis gratiis adauctus, ad consortia rapiebatur Angelorum, supra altissimas quasque arbores elevatus. Viderunt eum aliquando frater Bonaventura de Podio, & socius, qui ex alio Conventu eum visum venerant, junctis manibus, facie in cœlum erecta, immobiliter in aere hærentem supra ilices proceras. Dum rem mirandam longo aspicientes tempore stupent, vident in ictu oculi angelico ministerio ad montem Cetonii XVIII. M. P. distantem efferri, ut cum beato Ægidio de quibusdam rebus divinis colloqueretur. Veluti alter Elias & Moyses frequenter adinvicem tractabant de excessu, quem Christus in passione complevit, de ardore caritatis, quo mundum voluit redimere sui sanguinis pretio, de ejusdem benignitate & longanimitate in sufferendis peccatoribus, atque his similibus.

Marian. cit. Rodul. fol. 118. Tom. 1. an. 1221. n. 11.

Ejus vita & virtutes.

Animalia ipsi obediunt.

Matth. 17. 3.

XIII. Tamdem post vitam sancte & miraculose transactam in senectute bona, plenus dierum, annorum octuaginta septem, in eodem Columbarii loco, ad Dominum migravit. Non longe distat oppidum hoc a Monte-Alcinoi, vulgo *Monte-Ilcino*, olim Plebs Lucina, cujus populus turmatim confluxit Columbarium, & vi ac arte, quem summe in vita dilexerunt, post mortem voluerunt possidere. Ita Deo & sancto Viro placuisse manifestis comprobatum est indiciis: etenim ubi resciverunt Columbarienses pretiosum sibi subripi thesaurum, insecuti portitores corporis, quod suum erat, volebant reposcere, eosque expostulare factæ sibi injuriæ. Immisit tamen Dominus repente tantam de cœlo pluviam, ut insequentes ab itinere revocaverit, nulla attingente gutta sanctum feretrum, neque feretri portitores. Majus adhuc evenit in hac translatione portentum; cessante namque copioso imbre, cucurrerunt plurimi post cari pignoris raptores, & in conspectum illorum venerant, quando ad fluminis Umbronis inter utrumque oppidum dilabentis, & tunc ex inundantia aquarum alvei profundi, ripam perstiterunt, cogitantes quomodo possent transvadare, & sanctum corpus transferre. Dum vero absque consilio hæsitant, periculumque insequentium prope esse conspiciunt, vident magno stupore renovari miraculum fluminis Jordanis, Umbronemque fluvium conversum esse retrorsum, atque ab inferiore parte dilapsis aquis, apparuisse aridam, perquam læti festinantes transierunt ad oppositam ripam. Pervenientibus vero qui insequebantur, & obstupescentibus ad rei novitatem, permissæ sunt aquæ suo cursu diffluere, & quæ prius veluti fortissimis murorum obstaculis detineri videbantur, novo impetu cœperunt dilabi. Clauso itaque transitu, quem aliis aperiri conspexerunt, ita Deum voluisse compererunt, ut ipsi vivum, alii

Fertur ejus corpus non sine miraculis ad Montem Ilcinum.

Jos. 4. 7.

alii haberent defunctum. Nescio an hoc ipsum, vel aliud simile ejusdem sancti Viri miraculum voluerit indicare Rodulphus dum scripsit: Amnem Oricam (ut alter Moyses) suis precibus divisit, ut suos liberaret ab imminenti discrimine. Diversa fluviorum nomina distincta esse confirmant: ut ut tamen est, sanctum corpus Montis-Alcinensis Viri suum fecerunt, & in Ecclesia sancti Marci Fratrum Minorum ipso sancti Marci die, ut adnotavit Rodulphus, honorifice condiderunt, ad cujus venerationem universa populi multitudo, eo die quotannis confluit cum cereis, & luminibus, asservatamque in sacrario ejus tunicam, quam gerebat in obitu, magno habent in pretio.

Rodulph. cit.

Ejus miracula.

XIV. Multa signa, & illustria patravit miracula publica fide a Notariis Imperialibus exscripta, & multorum testium subscriptione confirmata, ex quibus hic damus potiora, quæ a depositionis die usque ad vigesimum Maii, perpetravit. Ipso die, quo allatum est corpus, quidam acutissima laborans febre, emisso voto de honorando ejus sepulcro, & cerea statua pro sui corporis mensura apponenda, statim convaluit. Alter vehementissimos passus stomachi dolores, similiter vovit & liberatus est. Tertius magno laborans in gutture apostemate, per biduum nihil potuit deglutire, donec se totum cum reverentia, & devotione beato Philippo devovit, statimque malum omne recessit. Combustam cujusdam fœminæ manum, puerulum morbo caduco laborantem, surdam alteram, juvenculum mutum, Marcellum Notarium renes dolentem, Joannem a Monte-Alcino messorem brachii sinistri officio destitutum mirabiliter sanavit. Sacerdotem incontinentem amicæ domum ingressum parentes, circumdatis ædibus armato milite, trucidare proposuerunt; ille in summo vitæ discrimine, commendavit agonem suum Domino, eique promisit vitam in meliorem se commutaturum, si præsens evaderet periculum; deinde summis votis invocavit beatum Philippum, ut in tanto periculo præsens afferret auxilium, promittens se ad ejus sepulcrum grati animi, & beneficii accepti signum appensurum. His dictis, aperto ostio, exivit, transivitque per medium illorum, qui animam ejus quærebant, neque fuit ex omnibus unus, qui eum videret, aut quidquam objiceret. Mingarda relicta Neri de Vigili, Joanninum filiolum octo dies uno oculo læsum portavit die XIX. Maii ad sancti Viri tumulum, & statim sanum reduxit. Altera Mingarda olim conjux Maffei de Monte-Alcino die XX. ejusdem mensis, postquam per septem dies idem visitavit sepulcrum, sana effecta est ab apostemate, quo sub ubere laborabat.

Florent in Provincia Tusciæ multi pii viri.

Fr. Andreas de Plano.

Marian. cit. Pisan. confor. 8. Rodul. fol. 105.

Fr. Nicolaus de Silvanis.

An. 1289. n. 35. & sequentib.

Fr. Guido de Bolsena.

XV. Præter Philippum hunc resplenduerunt & alii Viri sancti sub hoc tempore in provincia Tusciæ: Andreas de Plano Custodiæ Clusinæ homo vitæ perfectæ, & multorum Fratrum magister, ad quem, dum oraret ardenter in silva, Christus Dominus in specie Seraph e cœlorum sublimitate descendit, & sua ei charismata communicavit. Jacet in loco Columbarii ejusdem Custodiæ Nicolaus de Silvanis Senensis, crebris clarus prodigiis, cujus habitus particula apposita puerulo octenni, Nicolai de Bizogo filio, crura contracta, nulla medicorum arte curabilia sanavit. Obiit hic paulo ante Petrum Pectinarium, de quo egimus anno præcedenti, Guido de Solvena, aliis de Bolsena, Rodulpho de Ulsinio (quod est communitatis sanctæ Floræ, Marianus dicit, præsidium) qui cum tirocinium ageret Senis, ductus a suo Magistro simul cum aliis condiscipulis ad Petrum Pectinarium, ut de spiritualibus disserentem audirent, sincere credidit ille, & frater Minnius Altimanni, postea prudens

dens Etruscæ provinciæ Rector, eidem Petro suadenti, ut de Deo invicem colloquerentur, fidejubens Christum in medio eorum astiturum, juxta illud Evangelicum: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum*. Quare summo mane pergentes ambo in hortulum secretum Novitiorum, certo credentes Christum affuturum; præparaverunt, quo potuerunt modo, in medio sui scamnum, quo Christus sederet, mundo superposito linteamine, & in circuitu dispersis herbis odoriferis. Dicebant enim non decere, ut cum ipsis humi sederet. Deinde cœperunt pie & fervide de Christo loqui; qui mox adfuit in forma pulcherrimi pueruli, & in scamno sedit, infundens eis quid ore dicerent, & corde sentirent. Tam potenter eos consolatus est, ut circa divina mysteria degustanda absorberentur interius, nec quidpiam sentirent, quod ageretur exterins. Præteriit itaque tempus horam tertiam, & quæ subsequuntur officii divini partes, in choro decantandi; elapsum item tempus prandendi, neque movebantur, brevissimum putantes, quo tantis fruebantur deliciis. Omnia e secreto angulo observabat Petrus Pectinarius, qui Magistrum tironum videns accedentem ut reprehenderet & puniret, quod functionibus defuerint statutis, accurrit moniturus de omnibus quæ acciderunt, rogavitque ut iram deponeret, & veluti caros Christi discipulos amanter tractaret. Ita fecit instructor, & peculiari cura educavit, quos ultra omnes vidit proficere. Huic Guidoni grandævo, & debili providit Deus lautiores cibos; dedit enim felem, qui quotidie ex silva volucrem aliquam afferret fratri Francisco Montis Alcini ejus socio, ut pararet; ipso vero die, quo Vir sanctus obiit, ad ejus pedes felis expiravit. Prædixit eidem socio sectam Fratricellorum exorturam post paucos annos in magnam Ordinis injuriam & detrimentum. Conditus est in loco Columbarii, ubi plures alios præclaræ vitæ viros jacere scribit Pisanus.

Matth. 18. 20.

Christus assidet de se loquentibus.

Pisan. cit.

XVI. Frater Bonafinius de Senis, cui socius suus post mortem apparuit, dixitque illius precibus, & sancti Francisci intercessione post tertium diem ad cœlum se evocatum. Plura hic edidit post mortem miracula. Bartholomæus Puccii Francisci, relicta uxore & filiis, hoc tempore factus est Minorita; in Ordine devotione & sanctitate proficiens, miraculis post mortem claruit in loco Montis-Politiani Custodiæ Clusinæ, ubi requiescit. Frater Bonromeus de Bonromeis Florentinus vir devotus, & spiritu prophetiæ clarus, quem sanctus Bonaventura libenter & avide audiebat; ob continuas lacrymas lumen perdidit oculorum, sed mentem habuit futurorum perspicacem. Prævidit & dixit Ordinem in tres partes præscindendum, earumque fines distincte descripsit. Hujus conterraneus frater Franciscus de Maleficiis præcipitatus a diabolo per rupturas, & scissuras altissimi montis Alvernæ, de scopulo in scopulum elisus, ad terram pertingens, sanus stetit, & Fratribus in latere montis, qui ejus cadaver ibant sepultum, vegetus & hilaris occurrit. Multa patravit in vita, & post mortem miracula, sepultus in Insula Corsicæ in loco Nunciæ, ubi ad Deum multas animas reduxit. Frater Guido de Florentia (quamvis aliqui sint, qui dicant esse Senensem, nam de loco nativo, ut monet Rodulphus, est orta contentio) vir perfectissimus, & obedientiæ virtute singularis, de quo refert Alvarus Pelagius, quod omnino abdicata propria voluntate, pessima hac magistra numquam voluerit uti, sed promptissime regi ad nutum superioris. Numquam petiit sibi concedi licentiam a suis Præfectis, timens propriæ voluntatis insidias.

Frater Bonafinius de Senis. Frater Bartholomæus Pucci.

Frater Bonromeus de Bonromeis.

Frater Franciscus de Maleficiis.

Frater Guido de Florentia.

Pelag. de planc. Eccles. lib. 6. c. 69. ad fin.

dias. Illam solam legitur a Prælato petiisse, ut absolveretur ab ostiarii officio, quia Guardianus præcepit ne in vestibulum intromitteret pauperes, quos gelu & frigore trementes illo introducebat, compatiens eorum miseriæ, dum eleemosynam expectabant. *Etenim ex una parte*, inquit, *timeo obedientiæ præceptum, ex altera horreo videre pauperes præ frigoribus algore rigere*. Prophetiæ fortitus est spiritum, prædixitque diem, quo deberet ex hoc mundo decedere.

B. Leonardus Fulginas.

Jacobillus de Episcopis Fulginei l. 2. pag. 122. Rodul. fol. 119.

XVII. In Provincia Romana, & Custodia Maritima obiit hoc anno beatus Leonardus Fulginas, sanctitate, & miraculis clarus, sepultus Piperni in Ecclesia Minorum sub altari majori, cujus reliquiæ magna habentur in veneratione. Scribit Rodulphus, a fide digno se accepisse ante aliquot annos inventam inter sacra ejus ossa schedam quamdam, minime tamen legibilem, quod ea e sepulcro educta, vixque aeri exposita, statim sint elementa deleta; additque Romæ in Ecclesia sancti Laurentii extra muros notari hæc verba: *Beatus Leonardus de Fulgineo, mortuus est Piperni, & sepultus eo in loco, de quo ista feruntur. Puer quidam Jordanus nomine de Castro Montis Fortini in Campania apud Pipernum, ubi morabatur, signo Crucis ab eo restitutus est sanitati. Ægidius de eodem Monte Fortino cæcus a beato Viro signo Crucis, cunctis admirantibus, est illuminatus*. „ Super altare leguntur hæc verba: *Corpus beati Leonardi de* „ *Fulgineo socius sancti Francisci in hoc altare requiescit*.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Frater Thomas Bungejus.

Henr. Willot. de scriptor. Minor. Pitseus de Script. Anglic. ad ann. 1290. Marian. l. 3. c. 3.

XVIII. Duo floruerunt hoc tempore in Anglia viri docti hujus Instituti professores; Thomas Bungejus, patria Norfolcensis natus in oppido Bungei ad ripam Avonæ fluminis, Doctor Oxoniensis, & inter suos consodales, decimus Theologiæ professor. Rogerii Bacconis libris usus, non iam Mathematici, quam Magi opinionem consequutus in vulgo, graviorem passus est calumniam; quam ut plene abstergeret, juvit non parum ejus assumptio per libera Fratrum suffragia ad regendam Angliæ provinciam. Alius fuit hujus cognominis Minorita sub Eduardo III. Secundus fuit Guillelmus de la Mare Professor & Doctor Oxoniensis, diligens sancti Bonaventuræ sectator, serius nimis indagator eorum, quæ objicere posset contra sanctum Thomam. „ Tertium habet Pitseus „ in Appendice, Anglum Doctorem Rogerum Varronem, cujus no„ men æri insculptum est in latere tumbæ Joannis Scoti Doctoris subtilis „ Coloniæ Agrippinæ. „ Suam edocebat artem hoc tempore Raymundus Lullus, quo tamen fructu nescio; nam & obtinuit hoc anno litteras commendatitias a Raymundo Gaufridi Generali Ministro datas apud Montempessulanum VII. Kal. Novembris ut benigne reciperetur a Fratribus, quibus ait, aliquando fuisse optimum benefactorem, hortaturque Ministros Romanum, Apulum, & Siculum, ut permittant Fratribus, qui voluerint, ejus artem audire, commodo & idoneo eis loco ad hoc constituto. Litterarum penes me extat exemplar.

Fr. Guillelmus de la Mare.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Rogerus Varro.

Raymundus Lullus suam hoc tempore docet artem.

Frater Lambertus Episcopus Veglensis.

Frater Guillelmus Episcopus Reginus.

XIX. Creati etiam hoc anno aliqui Ecclesiarum Antistites ex Minoritis. Frater Lambertus assumptus ad Episcopatum Veglensem in Dalmatia vacantem per mortem Marini, ad quem electi erant duo in discordia Canonicorum, Franciscanus unus, & Dominicanus alter: *Vacante dudum* VIII. Idus Martii. Frater Guillelmus vir doctus, & Papæ Pœnitentiarius ad Reginum Lepidi in Æmilia sub Archiepiscopo Bononiensi, per alterius Guillelmi obitum vacantem, non concordantibus electoribus in suffragiis: *Inter varia* X. Kal. Julii. Scripsit Pontifex ad Marchionem Estensem, qui tunc fuit Obizo, Azzonis olim illustris Marchionis apud Mino-

Minores Ferrariæ sepulti nepos (in ditione etenim gentis Estensis illa Civitas) ut grate admitteret Episcopum electum. Frater Henricus ad Clugiensem, alias Clusiensem in Etruria sub Archiepiscopo Senensi per mortem Stephani paulo ante electi, & dissidium electorum dudum pastore viduatam: *Ex suscepta servitutis* xv. Kalend. Octobris. Demum Rodericum Minoritam a se anno superiori creatum Episcopum Marrochitanum, privilegiis multis & facultatibus magnis condecoratum, per universam Africam Sedis Apostolicæ Legatum instituit, datis ad fideles Africanos litteris sequentibus,

Frater Henricus Episcopus Clugiensis.

Frater Rodericus Episcopus Marrochitanus, Africæ legatus.

Universis Christi fidelibus per Africam constitutis.

XX. *Illius, licet immeriti, Vicarii constituti, qui pro salute humani generis de supremis cælorum ad ima mundi descendens, discipulos, quos elegit, in universum mundum transmisit omni creaturæ Evangelium prædicare, nonnumquam viros providos & discretos, cum nequeamus locis singulis corporali præsentia imminere, instructi ejus exemplo in partem sollicitudinis evocamus pro negotiorum urgentium qualitate, qui prava in directa & aspera convertentes in plana, rectas faciant semitas Dei nostri, populumque acceptabilem sibi reddant. Sane de circumspectione Venerabilis fratris nostri Episcopi Marrochitani, Apostolicæ Sedis Legati, plenam in Domino fiduciam obtinentes, ipsum in Africam universam ad cultum divini nominis ampliandum, commisso sibi plenæ legationis officio, ut juxta datam sibi a Deo providentiam evellat, & dissipet, ædificet, & plantet, inhærendo vestigiis felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri, qui bonæ memoriæ Blanco Episcopo Marrochitano prædecessori ejusdem Roderici Episcopi similem legationem concessit, providimus de Fratrum nostrorum consilio destinandum. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsum Sedis prædictæ Legatum, tamquam personam nostram, vel potius nos in eo recipientes, cum debita reverentia & honore, illius monitis & mandatis plenarie ac humiliter intendere procuretis; ita quod idem ad gloriam Dei, & animarum profectum injunctum sibi ministerium exequi valeat inoffense, Nosque devotionem vestram possimus exinde merito commendare. Alioquin sententiam, quam idem tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum* xv. *Kalend. Martii anno* II.

Reg. Vat. ep. 844.

Isa. 40. 4.

Dilectis filiis nobilibus Viris Baronibus, Proceribus, Militibus, & ceteris stipendiariis Christianis Marrochitani, Tunisii, & Tremiscii Regum servitio constitutis.

XXI. *Etsi omnes, qui Christianæ fidei cultum tenent, ut suas Deo lucrifaciant animas, ad recte vivendi regulam dirigi cupiamus; illos tamen, qui in regionibus Infidelium, & cum Infidelibus conversantur, ut fide, opere, ac veritate perfecti, se incontaminatos coram Deo & hominibus exhibentes, laudabilis vitæ meritis & exemplis, Infideles etiam protrahant ad salutem, potiori desiderio exoptamus, omnem in seipsos justitiam, rectitudinem, & modestiam adimplere, ipsosque abstinere ab omnibus, per quæ fidei Christianæ religio possit in populis blasphemari. Sane cum illius, licet immeriti, vicem gerentes in terris, qui pro generis humani salute de* suæ

Reg. Vat. ep. 845.

suæ solio majestatis a summo cœlo in mediam exterminii nostri terram exiliens, trabea nostræ humanitatis assumpta, ut temporali morte legem mortis aboleret æternæ, pro nobis dignatus est proprio sanguine fuso mori, & diros crucis perpeti cruciatus, ad animarum profectum intentionis nostræ aciem totaliter dirigamus; & pro incredulis convertendis, apostatis revocandis, confirmandis nutantibus, & fidelibus roborandis omni sollicitudine laborantes, quia, repugnante natura, præsentialiter diversis locis simul adesse non possumus, Venerabilem fratrem nostrum Rodericum Marrochitanum Episcopum, virum utique providum & discretum, ad partes Africæ commisso sibi plenæ legationis officio, destinemus. Nobilitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, quatenus eumdem Legatum, & Nuntios ejus devote recipientes, & honeste tractantes, eis, in iis quæ ad cultum divini nominis pertinent ampliandum, impendatis consilium & auxilium opportunum, & verba vitæ æternæ, quæ vobis proponent, cum gaudio audientes, eorumque salubribus consiliis acquiescentes, Christianæ professionis propositum firmo servetis animo & constanti, ut sic inter incredulos vos exhibere vita & conversatione probabiles studeatis, caritate magistra, & pietate prævia, in divinis beneplacitis vos jugiter exercendo, ac abstinendo ab omnibus, per quæ detrahi valeat nomini Christiano, quod tam fideles, qui in partibus ipsis degunt, quam etiam Infideles ad frugem melioris vitæ vestro proficiant & informentur exemplo, & nos in vestris laudibus delectabiliter in Domino gloriantes, vobis pro vestræ devotionis, & fidei sinceritate reddamur favorabiles & benigni. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem v. Idus Februarii, anno II.

Ann. 1278. n. 37.

Devotio Petri Infantis erga religionem Franciscanam.

XXII. Diximus superius, quam dilexerit Minores Petrus Infans, Petri & Constantiæ Aragoniæ Regum filius, & Alphonsi III. Regis frater; sed majus adhuc hoc anno dedit suæ devotionis specimen, emisso solemni voto, præsente Episcopo Cæsaraugustano, de suscipiendo habitu sancti Francisci, & tumulando suo corpore in Ecclesia Cæsaraugustana Fratrum Minorum; quod & opere complevit moriens in oppido Tordehumos in regno Castellæ, illuc amandatus a Rege fratre, motus bellicos cum Rege Sancio compositurus. Ipsius emissi voti exemplar ad manus meas pervenit, quod in commendationem tantæ pietatis subscribo.

XXIII. *Noverint universi quod* Nos Infans Petrus: *Illustris Domini Petri felicis recordationis Regis Aragonum, filius.* Attendentes summam esse sapientiam, mortem propriam, ac novissima memorari, & ab intimis jugiter meditari, quod nihil est certius morte, nihil incertius hora mortis; idcirco volentes mortis insidiis, & ejusdem occultis, subitis, & insperatis insultibus, toto conamine obviare, & ad subeundam mortem ipsam Nos totis viribus præparare: provida deliberatione decrevimus alicujus sacræ, & approbatæ religionis habitum in vita nostra recipere, & in aliqua Ecclesia Religionis ejusdem nostram eligere sepulturam. Sane advertentes devotionem, quam prædictus Dominus Rex pater noster, ac recolendæ memoriæ Dominus Alphonsus Illustris Rex Aragonum frater noster ad beatissimum sanctum Franciscum, Confessorem, ejusque sacratissimum Ordinem habuerunt, pensantes quod Serenissima Domina Constantia Illustris Regina Aragonum mater nostra, ex speciali devotione, quam ad prædictum Confessorem, & ejus Ordinem habuit, habitum sanctæ Claræ suscepit. Quorum volentes sequi vestigia, ipsosque desiderantes in suis factis, ac piis actibus imitari; id-

Constantia Regina habitum suscepit S. Claræ.

idcirco in manibus vestris, Venerabilis Pater Hugo, Dei gratia Cæsarauguſtane Epiſcope, promittimus & vovemus, quod ante mortem noſtram habitum prædicti Ordinis ſancti Franciſci recipiemus, & in eodem habitu, cooperante Domino, moriemur, eligentes ſepulturam noſtram in Eccleſia Fratrum Minorum domus civitatis Cæſarauguſtæ, ubi facimus nos, ſi citra mare deceſſerimus, ſepeliri. Et ut prædicta majori gaudeant firmitate, juramus ad ſancta Dei Evangelia, manibus noſtris corporaliter tacta, prædicta omnia, & ſingula inviolabiliter obſervare. Actum eſt hoc in Refectorio domus Fratrum Minorum civitatis Cæſarauguſtæ, præſentibus præfato Domino Epiſcopo, ac Venerabilibus & religioſis, fratre Paſchaſio de Valle Leporaria Cuſtode, fratre Romeo Ortitii Doctore, fratre Martino Perez de Calatayud Guardiano domus prædictæ, ac fratre Bruno, & aliis Fratribus multis Conventus domus prædictæ; factum. III. Idus Maii anno Domini MCCXC.

Nos Hugo miſeratione divina Cæſarauguſt. Epiſcopus ſupradictis propria manu ſubſcribimus, & noſtrum ſigillum huic Inſtrumento apponi juſſimus, in teſtimonium præmiſſorum.

XXIV. Fidem his addidit Petrus de Mortoriella publicus Notarius, ex quibus conſtat Aragonenſium Regum in Franciſcanos propenſio; confirmaturque, quod de ſuſcepto a Conſtantia Regina habitu ſanctæ Claræ diximus ſuperius. Juxta hoc votum curatum eſt transferri corpus Infantis ab illo loco, quo obiit, in prædictam Eccleſiam a ſe inchoatam, ad latus Epiſtolæ prope altare majus, ubi conditum eſt in ſepulcro marmoreo, ſed donec Templum perficeretur, aliquo tempore depoſitum fuit cadaver in æde capitulari. Legavit ex facultatibus pro reliqua Eccleſiæ ſtructura quinque millia aureorum, & ſupellectilem omnem ſui ſacelli. Ejus affectum erga Fratres illius domus imitatus eſt vir Illuſtriſſimus Petrus Coronel, dum ipſe cæmentarii ſpeciem, & opus ſuſcepit pro extruendis muris Monaſterii, quod adjuncto quodam horto vicino, ampliatum eſt, male id ferentibus quibuſdam civibus, & Epiſcopo Ximeno de Luna, propter ſublatum viculum intermedium. Erant itaque qui noctu deſtruerent, quod Fratres interdiu extruebant; ſed pietas Coronelli inter cæmentarios laborantis, atque armata militum manus quam adhibuit, contradictores, ut cederent, omnino coegit.

Mon. MS. Prov. Arag. *Ann. 1285. n. 3.* Petri Coronel. erga eamdem affectus.

XXV. Hoc eodem tempore ædificatus judicatur Conventus Barbaſtri prædicti Aragoniæ Regni, non ignobilis civitatis, cujus accolæ deditiſſimi ſunt ſancto Franciſco, curaruntque ædem omnibus numeris abſolvi. Vel in hoc uno eorum elucet pietas, quod viginti unam confraternitates inſtituerunt in Templo hoc Minoritico. Viennæ Allobrogum, ad ſiniſtram Rhodani in Gallia Lugdunenſi ſitæ, circa hunc annum tertio ædificatam Minorum ædem a Joanne urbis Archiepiſcopo aſſerit Gonzaga; quod conſtare nequit; ſub illo enim tempore non Joannes, ſed Guillelmus de Valentia erat Antiſtes, qui Concilium celebravit Provinciale anno MCCLXXXIX. Fuit quidem Joannes de Burnino hujus Sedis Antiſtes, ſed obiit anno MCCLXVI. XV. Kalend. Maii, inter quem, & Guillelmum interceſſerunt Guido de Avernia, & Raymundus Franciſcus. Verum eſt, Joannem hunc Conventum Minorum inſtauraſſe commodiore loco, uti ſcribit Jacobus Fodere in deſcriptione Provinciæ ſancti Bonaventuræ, ſed perperam eum Cardinalem vocat, neque enim in ſerie Cardinalium illius temporis ulla habetur mentio hujus Joannis de Burnino; atque in eo etiam erravit, eumque ſequutus eſt Claudius Ro-

Conv. Barbaſtri. *Gonza. in Prov. Arag. Con 9. Monume. MSS. illius Prov.* Conv. Viennæ. *Gonza. in Prov. S. Bonav. Con. 38.* *Fodere pag. 354*

Caud. in Gallia Christian. in serie Archiep. Viennen.

berti, quod primo institutum Conventum hunc dicant anno MCCXII. cum nullum adhuc, neque in Gallia, neque alibi extra Italiam fundatum sit sub illo tempore domicilium Minorum, ut ex actis, & chronologia exorientis tunc Ordinis a nobis in primo Tomo exacte discussa, facile constabit. In prima fundatione situm obtinuit hoc Monasterium intra urbis mœnia in platea sancti Gervasii, in secunda, ultra Rhodanum ad sanctæ Columbæ plateam, in tertia, eum in quo modo est. Si tertia hæc ædificatio tribuitur prædicto Joanni, non potest in hunc annum, ut scripsit Gonzaga, incidere, sed anteriorem necesse est ut dicamus: vel si in hoc tempus referenda, secunda illa constructio ultra Rhodanum adscribenda est Joanni, quem cum patre & matre in hujus Conventus Ecclesia dicit Gonzaga voluisse sepeliri. At non hic, sed Romanis in Ecclesia Minorum a se extructa sepultum, licet Romæ mortuum, scribit Claudius prædictus. De præclaris Dei servis in Ecclesia hujus Conventus Viennensis tumulatis, jam egimus superius.

Ann. 1287. n. 15.

Conv. Juliæ pacis.

Resendius tom. 2. Hispan. illustratæ.

Gonza. in Prov. Algar. Con. 12.

Ann. 1284. n. 6. Vita S. Antonii.

XXVI. Circa hoc tempus ædificari cœpit Conventus Juliæ Pacis in Lusitaniæ Transtagana, vulgo *Beja* (quam ita olim a Romanis colonis nuncupatam peculiari probat tractatu vir doctus Andreas Resendius) si verum est, quod Gonzaga scribit, loci fundum a Dionysio Rege fuisse concessum; nam hic regnare cœpit, uti alibi diximus, anno MCCLXXX. Verum in vita sancti Antonii apud me MS. & sæpius in hoc opere citata, refertur sub hoc tempore fundum dedisse, & pecunias multas in fabricæ sumptus erogasse Petrum Petri, virum potentem, & divitem indigenam; atque ob hæc, & alia beneficia Minoribus præstita languenti SS. Franciscum & Antonium apparuisse, & salutem restituisse. Opus adhuc imperfectum commendavit fidelium caritati quidam Archiepiscopus Compostellanus sub anno MCCCXLVIII. Translatus est ad Patres Observantes anno MDXLII.

Con. Avenionen.

Reg. Vat. ep. 779. ann. 25.

Tom. 3. an. 1247. n. 1.

Conv. Massilien.

Ann. 1278. n. 31. ann. 1282. n. 11. Epist. 805. n. 2.

XXVII. Plurimorum occurrit Conventuum memoria sub hoc anno in regesto Pontificio, quos sacris commendavit Nicolaus Indulgentiis, de quibus dum aliunde alia non suppetunt monumenta, saltim monebimus sub hoc tempore has ædes extitisse. Avenionensem Ecclesiam Minorum, in qua permultæ, inquit Pontifex, Sanctorum reliquiæ reconditæ fore dicuntur, visitantibus in diebus Assumptionis, & sancti Francisci, atque per octavas aliquot indulgentias elargitur. Diximus alias Avenione celebrata Comitia generalia ab Innocentio IV. ex quibus etiam colligitur habuisse tunc in illa civitate Minores domicilium. Massiliensem Ecclesiam, in qua Hugonem de Dina, & sororem sepultos diximus, multis ornatam reliquiis Sanctorum asserit etiam Pontifex, dum hoc anno Indulgentiis cohonestat. Extructus erat Conventus egregio opere extra portam regiam, in eoque tumulatus fuit sanctus Ludovicus Tolosanus, quem postea in Hispaniam detulerunt Catalani. Demoliti sunt funditus cives locum post bellum Borbonicum, ne hostibus esset præsidio, tanta enim loci majestas arcem potius, quam Conventum repræsentabat. De altero Monasterio intra urbem extructo, atque Observantibus tradito, suo loco scribemus. Concessæ similiter Indulgentiæ Ecclesiæ sancti Francisci de Asula Brixiensis diœcesis. Ecclesiæ ejusdem Sancti, urbis Bobii in Ducatu Mediolanensi. Ecclesiæ Minorum de Lomolo aliis Limoso Narbonensis diœcesis, Petragoriorum urbis Episcopalis, non oppidi ut habet Gonzaga, in Aquitania ad illam fluvium, in Duranium postea di-...entem. Conventus ab hæreticis in cineres & favillam redactus est

Ann. 1533. Epist. 5. ann. 3. epist. 27. 79. 148.

Conv Bobii. Convent. de Lomolo. ...ricen. Petragorien.

Gonza. Aquitan. provin. Con. 30.

anno

anno MDLXXII. Primum ejus lapidem posuisse Rodulphum de Turribus Episcopum Petragoricensem, qui electus est anno MCCXVII. scribit Claudius Roberti. Brageriaci, quod prædictæ diœcesis Petragoricensis oppidum est; atque hoc domicilium eamdem sensit hæreticorum rabiem, quam Petragoricense, in quo etiam varie passi Fratres, sed ceteris crudelius frater Petrus Toelatus Sacerdos, ab iniquis prædonibus occisus. Ecclesiæ sancti Severini diœcesis Camerini in Piceno, quam sub sancti Francisci ætate constructam ferunt Oppidani; quibus adstipulatur bulla Innocentii IV. data sub initio Pontificatus. Ecclesiæ Montis Macellarum, diœcesis Asculanæ. Grajacensi, diœcesis Bisuntinensis in Burgundia. Lissordensi, diœcesis Lausanensis apud Latobriges. Vercellensi in Pedemontano Principatu, ubi floruit Magister Antonius Vercellensis, cujus elucubrationes eruditionem testantur. Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Venetiis, Castellanæ diœcesis. Donecastriæ, Eboracensis diœcesis in Anglia. Hisdiniensi, Morinensis diœcesis in Gallia Belgica. Sancti Angeli Papalis in regno Neapolitano, & Vallis Montanæ, Signinæ diœcesis in Latio, quam a Patribus Benedictinis ad nostros, ait Gonzaga, translatam per Comitum Illustrissimam familiam.

Claud. de Episco. Petrag. *Reg. Vat. ep. 149.* Conv. Brageriaci. Conv. S. Severini. *Gonz. ibid. Con. 36.* *Epist. 313. 314.* *Epist. 321.* *Epist. 340.* *Epist. 144.* *Epist. 370.* *Epist. 259.* *Gonza. in Prov. Rom. Con. 13.*

XXVIII. Similiter cohonestavit Ecclesiam Saxoferrati, Nucerinæ diœcesis in Piceno, sive (ut aliis, juxta variam provinciarum partitionem placet) in Umbria, oppidi insignium virorum natalitiis celeberrimi, cui adlabitur Sentinus amnis, qui in Misam fluvium præcipitat, atque ab hoc amne, vel potius a Sentino urbe, quæ intervallo stadiorum duorum supra Saxumferratum, in via quæ Fossatum Umbriæ oppidum ducit, olim extiterat, uti notat Perottus, a quibusdam etiam Sentinum appellatur. Hinc ortus Bartolus Saxoferratensis illustre legum lumen, omnium Jurisconsultorum princeps, qui nostrum Sodalitium gravissimo pignore, & æterno amoris monumento sibi devinxit, scriptis anno uno ante obitum quatuor libris in ejus defensionem, & commendationem, quos *Minoriticas decisiones* nuncupavit, ubique etiam ejusdem tutela suscepta, cui demum suum corpus commendavit, tumulatus Perusiæ anno MCCCLV. in medio Ecclesiæ Minorum, sepulcro soli pavimento æquali, & marmore occluso, quod in ambitu ejus habet epitaphium. Vitam luculenta oratione scripsit Joannes Paulus Lancellottus. Illic etiam nati Alexander Oliva ob virtutem ex Generali Eremitarum sancti Augustini a Pio II. ultro Cardinalis appellatus, & Nicolaus Perottus Sipontinus Antistes Latinis, Græcisque litteris apprime eruditus, nec non Pyrrhus nepos, utriusque idiomatis gnarus, uti volumina eorum multa, & docta testantur. Oppidani contendunt Conventum extructum sub sancti Francisci ætate, & sane ante annum MCCXLVIII. extitisse probat bulla Innocentii IV. data anno IV. sui Pontificatus VI. Idus Aprilis; quam ad ædis vetustatem comprobandam pridie antequam hæc scriberem, mihi ostendit Reverendissimus Dominus Torquatus Perottus prædicti Perotti Sipontini Antistitis abnepos, Sanctissimi D. Urbani VIII. intimus Cubicularius.

Conv. Saxoferrati. *Perottus in descript. March.* Bartolus commendatur.

XXIX. Ecclesiæ de Serra sancti Clerici, Camerinensis diœcesis, cujus sub hoc nomine non invenio vestigium in antiquis catalogis Conventuum; nisi fortassis idem sit cum eo, quem Serræ sancti Quirici in Custodia Æsina habent Codices antiqui, qui ante annum MCCLXIII. constructus est, ut patet ex bulla ibi asservata; vel cum alio, quem locum de Serra absolute vocat Pisanus, vel de Serra Petronum Rodulphus, re-

Conv. Serræ. *Epist. 417.* *Pisan. confor. 11.* *Rodul. fol. 256.*

reponuntque in Custodia Camerini. Quod si hæc illa est ædes, sunt qui contendant sancto Francisco coævam, & ab eodem originem accepisse. Vixit & obiit hic beatus Joannes de Martello, sepultus est prope aram beati Antonii de Padua. Prima Ecclesia, irruente aquarum torrente, minabatur ruinam; propterea translata est ad locum, in quo nunc est sub Joanne XXII. quam restauravit Magister Joannes Picus Generalis Minister, ibique conditus est ante prædictam aram sancti Antonii. Item
Conv. Veglensis. Ecclesiæ Veglensi, Custodiæ Arbensis. Ecclesiæ Varisii, Mediolanensis
Epist. 417. Epist. 474. Epist. 475. diœcesis, & Custodiæ Contanæ; in Monasterio contiguo habetur in veneratione puteus, quem sanctum Antonium Patavinum ferunt construxisse. Ecclesiæ Decii, ejusdem diœcesis, sed Custodiæ Modoetiæ. Ec-
Epist. 478. clesiæ Figiaci, quod Aquitaniæ oppidum est, Caturcen. diœcesis, perti-
B. Aldemarius. nebatque olim ad Custodiam Ruthenensem. Ibi sepultus est beatus Aldemarius, qui mortuos suscitavit, & multa patravit miracula. Hic initiatus
Pisan. citat. Gonzag. cit. Con. 23. Epist. 480. est frater Bertrandus de Turre vir doctissimus, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. Ecclesiæ Scardeburgensi, Pisano Scardebrigiensi, Ebo-
Epist. 488. racensis diœcesis in Anglia. Ecclesiæ Yporiensi, aliis Eporediensi in
Epist. 521. Rodul. fol. 260. Vide anno 1300. Custodia Vercellensi. Ecclesiæ Anagniensi, in Custodia Campaniæ, cujus facta est translatio sub Bonifacio VIII. data Guillelmitis Ecclesia Minorum, & his Ecclesia sancti Matthæi. Hic, ait Pisanus, jacere fra-
Pisan. citat. trem Haymonem Anglicum olim Ordinis Ministrum, aliosque plures viros præclaros, unde colligi potest ejus vetustas. Hic initiatus est bea-
Ann. 1295. Epist. 522. Epist. 544. Epist. 560. tus Andreas Anagninus, de quo agemus inferius. Ecclesiæ Castri plebis, diœcesis & Custodiæ Clusinæ. Ecclesiæ Grahanensi, diœcesis Lincolniensis, & Custodiæ Oxoniensis. Ecclesiæ Aquaspartanæ, Tudertinæ diœ-
Epist. 557. Epist. 598. Epist. 609. Ibidem. cesis & Custodiæ, circa hoc tempus a Matthæo Aquaspartano Cardinale constructæ. Ecclesiæ Eboracensi, in Anglia. Ecclesiæ Saliensi Custodiæ Bisuntinæ & diœcesis. Ecclesiæ de Ledone, ejusdem diœcesis & Custodiæ. Ecclesiæ Montis-regalis, diœcesis Reatinæ.

Conv. Tauri. XXX. Ecclesiæ etiam sancti Francisci urbis Tauri, vulgo Hispanico
Epist. 560. Ann. 1270. n. 31. Gonza. in Prov. S. Jacob. Con. 35. *Toro*, Zamorensis diœcesis in veteri Castella, in qua alias diximus quosdam pios viros esse sepultos. Ejus vetustatis, aut originis nihil certum invenire se potuisse fatetur Gonzaga, illudque apud eum primum est antiquitatis monumentum, quod nobiles cives Taurini Joannes Roderiquez de Puerto-carrero, ejusque conjux Beatrix Barreto, anno MCCCCLXIII. reædificarunt majus sacellum, quorum successoribus, atque iis, qui ex affini prosapia de Acunna descendunt, in sepulturam deseruit. Resarcitum, seu verius arcuato opere iterum ædificatum est anno MDXX. a Reverendissimo Domino Francisco de Sesa Almerianorum Episcopo; qui etiam testamento legavit Ecclesiæ perficiendæ, & ornandæ omnem sacram supellectilem, atque octingentos aureos numeratæ pecuniæ; Fratribus vero instructissimam pro ratione illius temporis Bibliothecam. Quod reliquum est ædificii, pro majori parte adjunxit, vel resarcivit anno MCCCCLXXX. Reverendissimus Dominus Alphonsus a Fonseca Episcopus Oxamensis. Præter Stephanum de Corvino, quem alias
Ann. 1270. n. 31. diximus, in hoc Monasterio sepultum, jacent piissimi viri Franciscus de Villamizar prophetico spiritu illustratus, & Didacus a Solorzano ex Inestrosa oriundus, vir integerrimæ vitæ ad sacelli majoris latus alterum tumulatus, quorum vitas dabimus tempore opportuno. Floruerunt in hoc Conventu eumque rexerunt Matthæus Ovetensis, frater Franciscus
Tom. 3. an. 1254. n. 46. a Sosa, Joannes Rada, quos alias diximus ad infulas Pontificias assumptos,

ptos, & Antonius de Velon, cujus prudentiæ tantum tribuit Philippus II. ut omnium religionum, tunc commotarum ex imprudenti cujusdam reformatoris clerici secularis regimine, causas ei commiserit, quas ex tempore desideratæ paci restituit. Sæpius hoc in Conventu hospitio exceptus numquam illum ingressus sum, quin pietatem, & disciplinæ regularis specimem manifeste præ se ferre mihi videretur. „ Ecclesiæ sancti Francisci Zamorensis in festivitatibus Annunciationis, Nativitatis, „ Purificationis, & Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, ac beatorum „ Francisci, & Antonii Confessorum, perque illorum Octavas pias di- „ stribuit indulgentias unius anni, & quadraginta dierum.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. *Rodrig. in Bulla 9. sub Nicol. IV.*

XXXI. Hoc anno VIII. Kalend. Februarii ex commissione Pontificis Nicolai anno II. facta Guardiano Avilesii, vulgo Hispanico, *de Aviles*, Ovetensis diœcesis, dispensandi cum quibusdam consanguineis, ut matrimonio conjungerentur; constat jam Minores ibi obtinuisse habitaculum, cujus ante annum MCCCLXXX. nullum monumentum vetustioris originis se percepisse fatetur Gonzaga. Extra oppidi muros extructum, sunt qui suspicentur a Templariis inchoatum, & ad nostros postea devolutum; quo tamen auctore, vel quando, nemo est qui dicat. Altari beatæ Virginis Mariæ a dextra majoris sacelli supereminet imago. sancti Antonii a Padua, cui subest sepulcrum piorum mercatorum sancto Antonio addictissimorum, qui quotannis in sancti Patris natalitiis laute Fratres reficiebant, & sub mortem bonam suarum facultatum partem eisdem legarunt. Horum nepoti Nicolao Alphonso inter navigandum decidit annulus, quem hæreditario jure a parentibus acceperat; sed cum instante prædicto festo, quo Fratribus juxta avorum mandatum prandium parasset, & aliquot piscatores, qui pisces ad convivium lautius instruendum caperent, sollicite misisset, extraxerunt unum, in cujus ventriculo amissus annulus est repertus. Quod sancti Viri meritis, & miraculo omnes adscripserunt, ejusque memoriam, depicto in imaginis gyro totius rei eventu voluit Nicolaus posteris prostare.

Reg. Vat. ep. 770. Conv. Avillesii. *Gonza. in Prov. S. Jacob. Con. 20.*

XXXII. Facta etiam hoc anno facultas nobili viro Oddoni de Grandisono ædificandi domicilium Minorum in loco suo de Lisserdone, Lausanensis diœcesis, de qua re dedit etiam ad Episcopum Nicolaus Pontifex litteras, ut pium hoc opus in sua diœcesi fieri permitteret, dummodo constaret de narrationis veritate: *Exposuit nobis*, &c. Idibus Decembris. Antea vero Fratres aliquod habuisse habitaculum, & Ecclesiam constat ex Indulgentiis datis eorumdem Ecclesiæ, uti paulo superius narravimus.

Conv. Lisserdonis. *Hoc anno n. 16.*

XXXIII. Plurimarum etiam Sanctimonialium ædium se offert hoc anno, vel fundatio, vel memoria; quæ vetustati eorum indagandæ non nihil inserviet. Ubetensem in regno Granatæ in Hispania sub hoc anno, vel paulo prius inceptum suspicandi præbent fundamentum litteræ Roderici Episcopi Marrochiorum, & Legati, quem diximus per universam Africam, quibus hoc anno exhortatur fideles, ut huic domui construendæ manus porrigant adjutrices. Multæ in hujus loci archivo conservantur bullæ Pontificiæ, & regia diplomata; sanctique Andreæ inter Moniales valde accrevit devotio, quod Mariam a Raja Abbatissam a scrofulis, & Sorores plures a peste mirabiliter sanaverit.

Monast. Ubetensis. *Gonza. in Prov. Granat. Mon. 2.*

XXXIV. Ejusdem temporis censetur illa Fulginatensis, quæ hodie sanctissimæ Trinitatis titulum præfert, quam Berardus Episcopus plurimis gratiis affecit, & tertii Instituti sectatricibus deseruit. Confirmat quæ

Monast. Fulginaten. S. Trinitatis. *Jacobil. cit.*

Ann. 1277. n. 23. Epist. 26. quæ supra diximus de fundatione Monasterii de Ghuischia, diœcesis Carnotensis, quod hoc anno concesserit Pontifex Isabellæ de Marchia Dominæ de Cantotheyo, Andegavensis diœcesis, amitæ Eduardi Regis Anglorum, licentiam illud ingrediendi ter in anno; quippe de propriis bonis, inquit Pontifex, magna ex parte dicebatur illud dotavisse. Indulgentias etiam concessit Pontifex, Ecclesiæ sanctæ Claræ Avenionensis, in qua dicebatur multas esse reconditas Sanctorum reliquias. Religiosissimum hoc fuisse a principio Monasterium, ait Gonzaga, sed temporis decursu laxioris evasisse disciplinæ. Collapsam restauravit Franciscus Cardinalis de Claromonte, dum esset Legatus Avenionensis, constituta in Abbatissam propria sorore ex Monasterio Albigensi evocata, cujus corpus in veneratione habetur a Sororibus. Erectum hic sepulcrum nobilissimæ fœminæ Vicecomitum de Cadeneto, quorum plures hic requiescunt.

Epist. 147.

Gonza. in Prov. S. Lud. Mon. 1.

Reg. Vat. ep. cit. Indid. Con. S.

Monast. Carcassonen.

XXXV. Similiter concessit Ecclesiæ sanctæ Claræ Carcassonæ, Gallicæ urbis, juxta Pyrenæos montes ad amnem Ataxium extructæ. Sub anno MCCCCLXXVIII. Sorores omnes obierunt ex epidimia; sed fundum Fratres Minores retinuerunt, & Monasterium incolis destitutum, Regis Ludovici XI. auctoritate, & superiorum permissu, occuparunt. Ecclesiæ sanctæ Claræ Narbonensi; Ecclesiæ sanctæ Margaritæ Eugubinæ; Ecclesiæ sanctæ Claræ Burdegalensi, cujus Sorores numero deficientes & victu, conjunctæ sunt hoc ultimo seculo Clarissis Annunciationis in eadem civitate; Ecclesiæ Clarissarum sanctæ Mariæ in Salice de Vallemontana, Signinæ diœcesis; Clarissis sanctæ Seraphiæ, Terdonensis diœcesis. Clarissis sancti Nicolai Recineti, ubi aliud sancto Stephano dicatum narrat Gonzaga, sed recens extructum, hujus tamen nullam agit ibi mentionem. Clarissis sancti Stephani in Burgo Svessano. Clarissis Allarizii, Hispanice *Allariz*, diœcesis Auriæ inter Gallecos, quarum Conventum non nisi anno MCCXCII. ait Gonzaga extruxisse Violantem Castellæ Reginam Alphonsi Regis relictam, cum hoc ipso Nicolaus eis concesserit regulam, ac Monasterium jam esse fundatum a prædicta Regina, eamque desiderase ejusdem Instituti cum illius loci Clarissis fieri; & sub habitu regulari, cum eisdem militare referat in monumento Vaticano; cujus etiam plura diplomata ante hunc annum data servari in Sanctimonialium Archivo scribit ipse Gozaga. Quare ante hunc annum oportet dici fuisse inchoatum; fortasis illo, quo hic auctor scribit anno, complementum accepit. In choro prædictæ Violantis nepotes Philippus & Margareta, insuper & Rodericus Paez de Biezma, atque Joannes Rodericus a Biezma ambo Montis-regii apud Gallecos Vicecomites, erectis quatuor mausolæis, sepulti sunt. In altero Ecclesiæ Sacellorum requiescit beatus Pater Garsias Blandes, præfatæ Reginæ, & Sanctimonialium Confessarius, & sancti Jacobi Provinciæ Minister. Ejus meritis plura in dies beneficia Deus fidelibus, præsertim ipsis Monialibus, quarum ad ipsum devotio incredibilis est, impartitur. Alias plura ejusdem gesta narrabimus.

Epist. 148. Epist. 159.

Epist. 297.

Gonza. in Prov. March. Mon. 5. Epist. 445. Epist. 577.

Mon. Allarizii.

Idem in Provin. S. Jacob. Mon. 5.

Fr. Garsias Blandes.

Mon. de Costa Granaroli.

Epist. 491.

XXXVI. Patriarchæ Antiocheno administratori Ecclesiæ Januensis scripsit hoc anno Pontifex, ut Virginibus domus sanctæ Margaritæ de Gratia de Costa Granaroli prope Januam, quæ nullæ adhuc regulari observantiæ erant astrictæ, cum ab illis fuisset requisitus, Regulam & Institutum sanctæ Claræ Apostolica auctoritate concederet, non obstante quod Civitas ipsa ecclesiastico erat supposita interdicto. Eamdem Regulam

lam concessit Monialibus introductis in novum Monasterium sancti Marcelli prope Parisios, cujus fundationem dedimus superius. Virgines introduxit Episcopus Carnotensis auctoritate sibi commissa a Joanne Cioletti, tituli sanctæ Ceciliæ Presbytero Cardinale, tunc in regno Franciæ Apostolicæ Sedis Legato. Indulsit etiam nobili mulieri Beatrici relictæ quondam Henrici Comitis Lucemburgensis, ut posset ingredi Monasteria Clarissarum Aureæ Vallis, Vallis sancti Lamberti, Alnensis, Camberonensis, ac de Hymorede, necnon alia, quorum aliunde nobis occurrunt vestigia. Eorum quæ recitavimus, nulla alia suppetit notitia. *Ep. 600. & 161. Anno 1288. n. 42. Ep. 500.*

XXXVII. Indulsit hospitali leprosorum sancti Lazari de Vallencellis Spoletanæ diœcesis, cujus curam gerebant Minores, ut tempore interdicti generalis possent divina officia celebrare, & familiaribus, ac famulis ejusdem hospitalis liceret ubicumque in locis, seu domibus Ordinis Minorum audire eadem officia, ac ecclesiastica recipere sacramenta; & ne tenerentur ad præstationem procurationum Legatorum Sedis Apostolicæ, vel Nuntiorum ejusdem, aut exactionum, vel collectarum, seu subsidiorum quorumcumque: *Paupertati vestræ &c.* Idibus Novembris. Confirmavit concessionem Ecclesiæ sancti Petri sitæ extra muros Civitatis Dignensis in Gallia factæ Minoribus ejusdem urbis pro commodiori constructione sui Templi per bonæ memoriæ B. Episcopum Dignensem: *Sacram Religionem* II. Kal. Martii. Scripsit ad Canonicos duos Laudunenses ut Apostolica auctoritate facerent, ne Abbates & Monachi Benedictini ejusdem urbis amplius molestarent Minores circa locum eisdem concessum intra Civitatem per sanctum Ludovicum: *Petitio dilectorum* IV. Non. Septembris. Ratam habuit donationem Ecclesiæ sancti Blasii Anagniæ, cum omnibus juribus suis factam Minoribus provinciæ Romanæ per Clarissas sancti Petri de Vineis Anagniæ: *Cum a nobis petitur* II. Non. Augusti. Ministris Generali & Provincialibus facultatem impertivit instituendi, seu nominandi procuratores, syndicos, vel actores, qui nomine Ecclesiæ Romanæ relicta Fratribus exigerent, vel permutarent; quod & antea diximus Martinum IV. concessisse: *Religionis favor* x. Kal. Septembris. Dedit litteras ad Abbatem & Conventum Monasterii Turonensis Ordinis sancti Benedicti, ut Minoritis intra urbem se transferre volentibus quasdam domos ad se spectantes vendere vellent pro novæ ædis constructione: *Significarunt nobis* IV. Non. Decemb. Abbatissæ & Conventui de Scala lapidis sanctæ Mariæ Ordinis sanctæ Claræ, Cracoviensis diœcesis indulsit, ut de nemoribus & silvis, quæ possidebant, decimas solvere non tenerentur: *Volentes vobis* x. Kal. Decembris. Fratres & Sorores tertii Ordinis jussit ut assumerent visitatorem ex Minoritis, & qui huic ordinationi resisteret, puniretur; quod adjecit propter quosdam, qui imprudenter ac temere dicebant non posse salvari in hoc Ordine, qui contra concessam a sancto Francisco libertatem, quemcumque approbatæ Religionis Sacerdotem eligendi in visitatorem, se adstringeret juxta Pontificis consilium, Ordini dumtaxat Minorum, de quo nos peculiares addidimus notas ad tertii hujus Ordinis Regulam: *Unigenitus Dei Filius* VI. Idus Augusti. *Ep. 827. an. 2. Ep. 515. anno 3. Ep. 25. Ep. 356. Epist. 377. Epist. 574. Anno 1283. n. 14. Epist. 349. Vide Comment. in regul. 3. n. 41.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Ex discrimine rerum Christianarum in Oriente angitur Pontifex.

Dogl. par. 3. fol. 382.

„ I. Quibus curis, & anxietatibus sollicitaretur pontificium cor, ob calamitates & infortunia belli, quæ subibant Christifideles in Oriente, haud facile exprimi potest, cum supra modum, & mensuram ex Ægypto mala in eorum ultimam perniciem inundarent. Perdiderant nostri omnem fere Terram sanctam; etenim Soldanus Ægypti plurimo stipatus milite validissimo, vi armorum Tripolim, Sidonem, & Barutym Phœnicis Civitates claras, amplas & opulentas illis eripuerat, & jam sola supererat Ptolemais, Acri, & Acone nuncupata, in Phœniciæ confinio, media inter Joppen & Tripolim, utrinque ab illis dissidens LX. M. P. antiquissima, & plurimo referta populo, quæ centum quinquaginta millium Sarracenorum bellicos impetus valide sustinebat, sed non duratura diu. Hæc inter alia sunt, quæ dire Pontificis præcordia lancinabant, fortiterque premebant: quamobrem bonus Pastor suis ovibus consulturus, undique in hostes Christi clamabat ad arma, ac proinde Philippo Franciæ Regi, cui nuntium misit fratrem Joannem Samesium, pro quo etiam Breve peculiare expedivit: *Rogavimus &c.* XVII. Kal. Januarii. Item scripsit Terræ sanctæ supremas angustias enarrans, & valida auxilia poscens: *Rogavimus &c.* V. Kal. Januarii: replicavit: *Pridem &c.* V. Idus Decembris: tertio pariter: *Gerentes cordi &c.* Nonis Decembris: quarto quoque ad eumdem expedivit: *Cum venerabilem &c.* VIII. Kal. Maii. Eduardum etiam Angliæ Regem in eumdem finem Apostolicis diplomatibus excitavit, & primo ipsi Regi, & Regno: *Gaudemus &c.* XV. Kal. Junii: & secundo: *In suasionibus &c.* XIII. Kal. Junii, scripsit. Rodulpho quoque Regi Romanorum litteras direxit, in quibus pariter commendat fratrem Benevenutum Minoritam: *Considerantes attentius &c.* V. Idus Septembris. Gerardo quoque Episcopo Sabinensi Breve destinavit: *Pastoralis officii &c.* X. Kal. Aprilis. Cajetanis, quos pronos in auxilium Christianorum Palestinæ audiverat, Indulgentias, & gratias Terræ sanctæ concessit: *Dum persecutiones &c.* IV. Idus Augusti. Bonus igitur, vigil, & sollicitus Pastor nihil intermittebat operis, ut miseris inter angustias positis illarum partium Christicolis auxiliaretur; sed aliud exigentibus peccatis, pessimo discordiæ spiritu exagitati Eduardus, & Philippus Reges, a quibus validæ suppetiæ sperabantur, invicem armis decertabant. Rodulphus vero a seditiosis Thuringiæ in Alemania vexabatur, quamobrem viciniori malo sibi occurrendum erat, a quo ut sese expediret, sexaginta Castella eorum solo æquavit; sed Ptolemais interea, ut Barbaris duobus mensibus restiterat, fessis diutino labore suis defensoribus, & quod plus erat, invicem contendentibus ob Dominatum Patriarcha Constantinopolitano, Templaribus, Theutonibus, Regibus Cypri, & Siciliæ, necnon Pisanis, qui eam defendebant, tamdem derelicta misera Civitas habitatoribus vacua, arsa & consumpta Sarraceno cessit: ac ita Christiani Orientalibus oris privati, Cyprum & Ciliciam tantum tenere potuerunt: ob hæc mœrore plurimo afficiebatur summus Pontifex, at non consternabatur.

Oder. ex Vatic.

Expedit litteras.

Indicul. ex Vatic.

Litteræ Apostol. pluribus Regibus, & aliis.

Ex Oderico. n. 9. 17. 19. 33. & 49.

Principes Christiani inter se contendunt.

Dogl. cit. supra fol. 382.

Ptolemais cedit Sarraceno.

Aliæ litteræ in favorem aliquorum Conventuũ.

„ II. Plura vero Minoritis concessit Nicolaus, vel indulsit, præter ab Annalista congesta: & quidem in favorem Conventus Lucani pro sepul-

Anno Christi 1290.	Nicolai IV. anno 3.	Rodulphi Imp. anno 18.	Religionis Minorum anno 83.

„ sepultura breve expedivit: *Ea quæ &c.* Nonis Decembris: Fratribus „ sanctæ Mariæ de Venetiis, ut nonnulla bona alienare possent: *Cum ad* „ *promerenda &c.* Item: *Exhibita &c.* xv. Kal. Septembris: Pro Con- „ ventu Laudunen: *Petitio dilectorum &c.* iv. Nonas Septembris: Pro „ donatione cujusdam loci Fratribus Senonensibus: *Significarunt &c.* „ Kal. Decembris: Pro concordia Conventus Cameracensis: *Quanto stu-* „ *diosius &c.* xii. Kal. Decembris: Ministro Provinciæ sancti Francisci, „ ut possit absolvere a censuris: *Dudum &c.* v. Kal. Decemb. Ministro „ pariter Aragoniæ, ut possit absolvere: *Ad nostram &c.* x. Kal. Augu- „ sti: Fratribus vero Guillelmo, & Giraldino licentiam testandi fecit, „ per duo similia Brevia: *Quia præsentibus &c.* Idibus Julii, & Idibus „ Octobris: Contra Apostatas, & receptores eorum leges tulit: *Cum* „ *sicut &c.* Kal. Novembris: sed fratrem Petrum Barbelum cupientem „ apostolicum subire laborem inter Infideles libenter dimisit: *Cum* „ *te &c.* Kal. Novembris.

Indicul. ex Vat.

Facultates quibusdam Ministris

„ III. Plures etiam favores & gratias nostris Sanctimonialibus con- „ cessit, ut iis Antiqueræ, quas a recitatione officii exemit: *Ut Apostoli-* „ *cæ &c.* Nonis Januarii: & omnibus, quas voluit immunes a solutione „ decimarum: *Quanto studiosius &c.* v. Kal. Februarii: qua gratia Mo- „ niales etiam in specie Monasterii de Scala lapide donavit: *Volentes &c.* „ x. Kalend. Septembris, & eas Urbisvetanæ: *Religionis &c.* Nonis Octo- „ bris: erectionem autem Monasterii de Alarico approbavit: *Cum om-* „ *nis &c.* v. Idus Novembris: cui etiam nonnullas indulgentias contu- „ lit: *Licet is &c.* Idibus Decembris: Sed Monasterio sanctæ Margaritæ „ de Gratia de Costa Granaroli prope Januam, cupientibus Monialibus, „ Regulam sanctæ Claræ indixit: *Ex parte &c.* xiv. Kal. Novembris: „ de quo etiam Wadding. ad hunc annum: & Moniali Crispinæ quam- „ dam singularem gratiam fecit: *Personis &c.* vi. Kal. Aprilis: Tamdem „ Comitissæ Blancæ, ac D. Isabellæ ingressum Monasteriorum concessit: „ *Excellentia &c.* xii. Kal. Januar. &: *Pium arbitramur &c.* Nonis „ Martii; Indulgentias autem per plures, præter a Waddingo assigna- „ tas, collegit Petrus de Alva & Astorga, ut est videre in suo indiculo, „ ad quem lectorem remittimus.

Indicul. ex Vat.

Privilegia pro Monialibus.

Ex Archiv. SS. Apost.

Wadd. ad hunc an. 1290. n. 35.

Et pro Comi. Bl. ac Isabella.

„ IV. Originem autem earum Monialium, quæ vulgo *Converti-* „ *tæ &c.* dicuntur, ex Bertrando Tolosanæ historiæ scriptore habemus. „ is enim ait hoc anno MCCXC. fratrem Vitalem de Furno Tolosatem, „ qui postea fuit Antistes Vasatensis, & S. R. E. Cardinalis, Monaste- „ rium nobilium Monialium sub titulo sancti Saturnini excitasse, quæ „ tunc temporis a meretricio, non re, sed nomine tenus transfugæ „ mulieres cognominabantur, non autem ob vitam turpem aut flagitio- „ sam. Erant enim revera nobili genere oriundæ virgines, quæ humili- „ tatis studio in eo Monasterio vitam religiose instituendam suscepe- „ runt, sub nomine Puellarum e mundi lupanari transfugarum. Dein- „ de vero Antonius Abbas sancti Saturnini triginta Virgines in eodem „ Monasterio sacro Velo inauguravit, quas D. Saturnini Canonissas ap- „ pellari voluit, anno MCCCXIV. ut Monumenta Provinciæ Aquitaniæ „ antiquioris commemorant. Verum an posteris temporibus, quod „ Initio ab humilitate despectuque mundi, quem vere lupanar dicere „ poterant, quia revera etiamnum talis experitur, nomen univoce as- „ sumpserint eæ, quæ *Convertitæ* nunc dictæ suut, aliis discutiendum re- „ linquo.

Fr. Vitalis Monasterium excitat sancti Saturnini.

Moniales illius dicuntur Convertitæ.

Canonissæ vocantur.

Mon. Prov. Aquit. antiq. MSS.

ARGUMENTUM.

Capta Ptolemayde a Soldano Ægypti, trucidantur Minoritæ & Clarissæ. Parat auxiliares copias in Syriam transmittendas Pontifex Nicolaus, mittitque Minoritas duos, qui Orientalium Principum implorent auxilium, eosque ad fidem Christianam amplectendam adhortentur. Multa circa sanctæ Inquisitionis negotium decernit, piis locis instaurandis exornandisque incumbit, & Minoritas aliquot facit Episcopos. Moritur beatus Lupus sancti Francisci discipulus, & Nicolaus Lyranus se tradit Minoritis. Recensentur plurimæ Minorum ædes, & privilegia.

Soldanus Ægypti Ptolemaydē expugnat.

In libris Machab.

I. POTENTISSIMO exercitu sexaginta millium equitum, & centum sexaginta millium peditum Melec-Seraf Soldanus Ægypti obsedit hoc anno die v. Aprilis Ptolemaydem, urbem Syriæ nobilissimam, mercatorum Orientis, & Occidentis ditissimum emporium, cujus celebris memoria habetur in sacra Scriptura, eamque obtinuit die IV. Maii, non absque ingenti Christianorum clade, ex quibus sexaginta millia desiderata sunt, quorum potiorem partem gladius devoravit, partem alteram ignis absumpsit, tertiam mare deglutivit, pugnante orbe terrarum contra insensatos, qui dum pace potiti sunt, Terram sanctam sceleribus, & vitiis contaminarunt, & in belli discrimine constituti mutuis odiis atque diffidiis exarserunt, donec hanc & quindecim alias Civitates perdiderunt, & deletæ sunt in illa regione reliquiæ Christianorum. Vere illis aggravata est via Maris trans Jordanem Galilææ gentium; sed justus Dominus & rectus, qui fecit illis secundum nequitiam adinventionum ipsorum, propter injustitias enim suas humiliati sunt. Miserum totius rei eventum narrat Rubeus in vita Nicolai IV. ex quo omnem exscripsit Bzovius, sed duobus antequam contigerit annis. In illo communi exitio succensa illorum æde, perierunt plerique Minores, ex quibus hi duo notiores ex nomine frater Jacobus Custos Syriæ, & frater Hieremias Socius ejusdem. Quidam vero evaserunt ex Fratribus cum aliis secreta fuga dilapsi; at ex virginibus Clarissis, nulla; quarum Abbatissa virilis pectoris fœmina, cum audiret Sarracenos in Civitatem irrupisse, ad tintinnabuli sonum evocatas omnes Sorores potenti sermone persuasit, ut essent fortes in fide Sponso promissa, & virgineum thorum constanter vellent immaculatum: *Femineum*, inquit, *animum carissimæ filiæ, & præstantissimæ Sorores in certo vitæ & pudicitiæ discrimine hic oportet exuere: Præ foribus adsunt, non tam corporis, quam animæ hostes, qui postquam libidinoso furore obvias quasque stupris commaculant, gladiis transfigunt: Secundum hoc in præsenti rerum statu evadere jam non licet, primum avertamus hoc securo, licet duro consilio. Decor fœminarum plerumque viros capere solet, tollamus incentivum hoc, ut unde violandarum Virginum desumitur occasio, inde tuendæ pudicitiæ proveniat remedium. Forma corrumpenda est, ut pudor integer, incorruptaque permaneat virginitas. Ego exemplo præibo, quæ immaculato sponso immaculatæ cupiunt occurrere, operis imitentur magistram.* His dictis statim novacula sibi nasum abscidit, reliquæ vero idipsum intrepide fecerunt, speciosas facies variis ictibus deformantes, ut speciosæ occurrerent Christo, & meliorem invenirent resurrectionem. Hac sane ratione impolluta servarunt corpora. Etenim Sarracenis dum cruentata facie, & horrendo occurrunt spectaculo,

Rubeus in Nicol. IV.
Bzov. an. 1289. n. 1.

Trucidantur Minoritæ.

Antonin. tit. 24. c. 9. §. 11.
Chron. antiq. Ord.

Clarissarum consilium.

Occiduntur a Sarracenis.

lo, horrori fiunt, non libidini: quare ex fævo Christiani nominis odio omnes ad unam crudeliter trucidarunt; virginitatisque gloriæ fortiter conservatæ martyrii lauream addiderunt. Non semel laudat Bzovius istud fœminei pectoris invictum robur, sed longis intervallis errat in anno. Primo loco id refert sub Clemente IV. anno MCCLXVIII. Secundo, id repetit sub Nicolao IV. anno supra MCCLXXXIX.

Bzov. an. 1268. n. 12.
Idem an. 1289. n. 2.

II. Celebris est inter Doctores quæstio: An liceat cuipiam sibi ipsi mortem inferre, aut proprias manus injicere? Atque dubium circa has ipsas Sanctimoniales attigit Antoninus, dicens: *Nempe ex eo quod se vulneraverunt, nisi excusentur ex speciali instinctu Spiritus sancti hoc fecisse, secundum communem legem graviter peccassent*. Id ipsum docuit Augustinus de Samsone sibi mortem inferente; etenim postquam dixerat nullatenus licere, *ut vel ipsius adipiscendæ immortalitatis, vel ullius carendi cavendique mali causa, nobismetipsis necem inferamus*, subjunxit: *Non autem ipse occidit, qui ministerium debet jubenti, sicut adminiculum est gladius utenti. Nec Samson aliter excusatur, quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia spiritus latenter hoc jusserat, qui per illum miracula faciebat*. Similiter dixit alibi: *Samson non sua sponte fecit, sed hoc Spiritui Dei tribuendum est, qui usus est eo, ut faceret, quando illi affuit; quod facere non poterat quando idem spiritus defuit*. Et de sanctis fœminis se ipsas occidentibus, ut pudicitiæ caverent, aptius ad rem nostram: *Sanctæ*, inquit, *fœminæ tempore persecutionis, ut insectatores suæ pudicitiæ devitarent, in rapturum & necaturum se flumen projecerunt, eoque modo defunctæ sunt, earumque martyria in Catholica Ecclesia veneratione celeberrima frequentantur*. Et paucis interpositis, ait: *Quid si enim hoc fecerunt non humanitus deceptæ, sed divinitus jussæ, nec errantes, sed obedientes, sicut de Samsone aliud nobis fas non est credere? Cum autem Deus jubet, seque jubere sine ullis ambagibus intimat, quis in crimen vocat? quis obsequium pietatis accuset?* Laudat Eusebius mulierem quamdam Antiochenam nobilissimam, & geminas filias Virgines corporis pulchritudine, & ætate integra præstantes, quod se in profluentem gurgitem projecerint, ne eis abuterentur nefarii satellites. Cedrenus id ipsum refert de uxore, & filiabus Adaucti Martyris. Eusebius & Nicephorus referunt, Sophroniam Romanam nobilissimam & castissimam, ne duceretur ad impium Maxentium libidinose abutenda, gladio se ipsam transfixisse. Mirifice laudant Ambrosius, & Chrysostomus Pelagiam Virginem, cujus illustris est mentio in actis Luciani Martyris & Presbyteri Antiocheni, quæ e tecto altissimo se dejecit, timens violatum iri suam pudicitiam. Hujus Pelagiæ mater, & sorores se præcipitarunt in flumen, uti narrat Ambrosius, & largius prosequitur, examinatque historiam Baronius. Magna vero veneratione colebatur Antiochiæ, & Constantinopoli hujus sanctæ Pelagiæ memoria. Plurima sunt hujusmodi exempla illustrium fœminarum in Ecclesiasticis tabulis commendatarum, atque ultra omnes sanctæ Apolloniæ, cujus natalitium solemniter celebratur, quæ se in flammas ultro projecit; atque inde in Ecclesia hæ laudantur, quod Domino jubenti obsequutæ credantur; qui enim laudabiliter manus continent ab homicidio, quia Dominus vetuit occidere, non sunt condemnandi dum occidunt, si jussit, cujus non licet jussa contemnere. Non illa in hac re difficultas; an liceat necare præeunte dominico præcepto? sed, an ille sit, qui secreto præcipiat, cujus lex manifesta vetuit quempiam occidere? Videatur prudenter, & examinetur exacte, utrum di-

Theologi ad 2. 2. q. 64. art. 5. Canonistæ ad 23. q. 5. c. Si non licet. Antonin. cit.

An liceat alicui sibi manus inferre.

Aug. lib. 1. de Civit. Dei c. 20.

Judic. 16.
Idem c. 21. & habetur 23. q. 5. c. Si non licet.
Idem l. 1. con. Gauden. c. 31.

Idem l. 1. de Civit. Dei c. 25.

Euseb. l. 8. hist. Eccles. c. 24.

Plures fœminæ illustres se occidunt.

Cedrenus fol. 229.
Euseb. l. 1. de vita Constant.
Nicephor. l. 7. c. 21.
Ambros. l. 3. de Virg. & epist. 7. ad Simplician.
Chrysost. hom. duab. de sanc. Pelag.
Baron. an. 303.

divina jussio nullo nutet incerto, & non potius ille qui se transfert in Angelum lucis, sub specie melioris vitæ, quæ post mortem speratur, callide ducat in miserrimam, dum certum sit reos suæ mortis meliorem post mortem vitam non suscipere. Neque certam in his secretis impulsibus, & motibus internis audemus Regulam præscribere; nos per aurem conscientiam convenimus, occultorum nobis judicium non usurpamus: *1. Cor. 2. 11.* *Nemo scit quid agatur in homine, nisi spiritus hominis, qui in ipso est.*

Pontifex succurrere cupit Christianis in Syria. *Ex litteris Curial. arch. Vatic. ep. 10. & 41.*

III. Redeo ad afflictos in Syria Christianos. Nicolaus Pontifex, audito calamitoso eorumdem statu, majori quam unquam studio subsidium parabat, & conscribi milites crucesignatos studebat, amandata cura Provincialibus Minorum, & Prædicatorum in Angliæ, & Hiberniæ, aliisque Europæ Regnis, & Provinciis, ut per se suosque ubique Crucis verbum prædicarent, & Christianos ad transfretandum suaderent. Deinde ad Europæ Principes conversus, singulos hortatus est, ut hanc Provinciam liberandæ ab hostibus Syriæ magno animo susciperent, quando totum fere robur Christiani nominis secum deferrent, eorumque muneris esset, ipsa arma, quæ tam acriter vibrabantur inter illos pro fidei Christianæ propugnatione, adversus impios hostes convertere. Neque solum Europæos Principes ad sacrum hoc bellum ciebat, verum & ab Orientalibus quibusque postulavit auxilium. Habeo ejus litteras *Epist. 66. & seq.* magna animi teneritudine scriptas ad Andronicum Imperatorem Græcorum, ad Imperatorem Trapesundæ, ad Argonem Regem Tartarorum; ad Regem Armeniæ, ad Regem Hiberorum, & ad Regem Georgianorum, ut opem & operam pro viribus impendant ad hujusmodi negotium celeriter & feliciter promovendum. Quibus annunciat Eduardum Anglorum Regem vivificæ Crucis jam assumpsisse signaculum, & brevi, *Ibid. ep. 50.* auctore Domino, transfretaturum. Ad hæc gravi edicto, velut hostes Ecclesiæ notavit, dirisque devovit, qui non modo arma, ligna, ferrum, quod jam pridem fuerat interdictum, sed quascumque merces Alexandriam, vel ad alia Ægypti loca Sultano subjecta, deveherent, quemad- *Vide extr. Multa mentis. inter extrav. commun.* modum adhuc legitur inter constitutiones juris Pontificii. Cardinales duos Gerardum Parmensem, & Benedictum Cajetanum in Gallias misit, *Ibid. ep. 89.* ut composita inter Aragonium, Siculum, & Gallum Reges, Philippum *Epist. 3.* Franciæ, & Eduardum Angliæ adversus Sarracenos animarent. Eduardo jam Crucesignato, & potiorem belli molem in se susceptnro, centum millia marcarum Sterlingarum ex decimis fructuum Ecclesiasticorum, & reliquam ex piis legatis, atque votorum redemptionibus collectam pecuniam in usum hujus belli concessit; sed ille petebat sibi assignari quidquid erat in illo Regno census Ecclesiæ Romanæ. Egit etiam per Inter- *Epist. 90.* nuntium cum Rodulpho Rege Romanorum, ut copias auxiliares una cum ceteris Principibus transmitteret; ne etiam Cyprus & Armenia minor, olim Cilicia dicta, quæ solæ in fide pro Christianorum rebus constanter remanserant, in Sarracenorum potestatem venirent. Sed parum prævaluit apud hos Principes Pontificis auctoritas, & pium Christianis subveniendi desiderium, dum Gallum magis urgerent domesticæ cum Hispanis dissensiones; Anglus pecuniis potius coacervandis, quam suppetiis mittendis inhiaret; Rodulphus vero, qui præ ceteris Pontificiis mandatis incumbere videbatur, dum Spiram ad Comitia pro hac re indicta properaret, senio & ægritudine in itinere decesserit in oppido Spirensis agri, Germanis Kayn, pridie Kalen. Octobris.

Mittuntur Minoritæ ad Principes Orientis.

IV. Duos etiam misit Pontifex Minoritas Guillelmum de Cherio Pœ-

Pœnitentiarium suum, & Matthæum de civitate Theatina Lectorem, multis & magnis privilegiis munitos, qui præsentes excitarent Principes Orientis, ut Christiano nomini succurrerent, & serius agerent cum Argone Tartarorum Rege (quem perperam Jacobus Gordonus ex Sabellico obiisse affirmat anno MCCLXXXVIII.) ut cum duobus filiis Sarone & Casliano sacrum susciperet baptisma, quibus pium præbuerat exemplum filius alter Nicolaus. Paulo ante receperat ab eo Pontifex litteras per nobilem virum Chaganum Nuntium, quibus ita respondet.

Gord. an. 1288. Sabel. Enea. 9. l. 7.

Magnifico viro Argoni Regi Tartarorum Illustri gratiam in præsenti, quæ ducat ad gloriam in futuro.

V. *Solita benignitate recepimus litteras, quas nobis per dilectum filium nobilem virum Chaganum, tuum Nuntium direxisti, & ea quæ continebantur in ipsis pleno collegimus intellectu. Nos autem Celsitudinis Regalis affectibus, quoi in beneplacitum Domini dirigi cupimus, annuentes super contentis in litteris supradictis favorabiles & affectuosas litteras, prout a nobis instantius postulasti, carissimo in Christo filio nostro Eduardo Illustri Regi Angliæ duximus dirigendas. Sane Princeps magnifice, salutem tuam sinceris affectibus diligentes penes Magnitudinem Regiam per alias nostras litteras, quas sincera caritas produxit in medium, duximus hactenus insistendum, ut sacrum baptisma reciperes, teque Christianæ fidei titulis insignires, ut in conspectu Regis altissimi, qui virtutum omnium operator cælestia simul, & terrena disponit, gratus & acceptus occurreres, bonor regius incrementa susciperet, & augeretur in populis gentium nomen tuum, tuque fama & viribus cresceres laudando Christianorum consortio copulatus. Cum autem noster hujusmodi circa te tuamque salutem affectus exuberet, teque ipsis fidei aggregari cultoribus cupiamus, Magnitudinem tuam, sicut iterum, sic attentius & instantius rogandam duximus & hortandam, tibi ex intimo cordis affectu nihilominus suadentes, quatenus diligenter considerans, & prudenter advertens, quod cum dilectum filium nobilem virum Nicolaum natum tuum, quem affectione sincera diligimus, & favore prosequimur speciali, feceris non sine laudum amplo præconio baptizari: dignum & decens fore dignoscitur, ut & ad tuæ laudandæ intentionis propositum apertius exprimendum præfatum baptisma sub mentis devotione recipias, & Christianam fidem, quæ humana illuminat pectora, & sine qua placere Deo nemo potest, submotis quibusvis obstaculis, & impedimentis quibuslibet eminus relegatis, promptus assumas constantibus animis observandam, ac universos Christicolas in terris tui dominii consistentes, habens favorabiliter commendatos, eisque te reddens in favore munificum & benignum, ipsos tuæ potentiæ brachio tuearis, ut per bonorum exercitium operum, post vitæ præsentis excursum, quæ nullius certitudinem status habet, ad supernæ beatitudinis patriam perducaris, æternis gaudiis cum electis ceteris potiturus. Ceterum si ea, quæ per eumdem Nuntium tibi postulasti transmitti, non mittimus, Celsitudo Regia non miretur, quoniam nos personæ uti Ecclesiasticæ usum talem non habemus. Ad hæc dilectos filios fratres Guillelmum de Cherio Pænitentiarium nostrum, & Matthæum de civitate Theatina Ordinis Minorum latores præsentium, quos ad præsentiam Regiam pro tua tuæque gentis salute destinamus, pro Apostolicæ Sedis & nostra reverentia, benigne recipias, & favorabiliter prosequaris, illosque diligenter audias, & consiliis ipsorum salubribus efficaciter acquiescas. Dat. apud Urbem veterem* XII. *Kal. Sept. an.* IV.

Reg. Vat. ep. 31.

Invitat Argonem ad baptismum.

Commendat ei Christianos.

Scri-

VI. Scripsit deinde sub eodem tenore ad duas Reginas Tartarorum Anichohaminem, & Dathanaticatum, ut omni studio laborarent pro reducendis duobus supradictis filiis Argonis ad fidem Catholicam, qua ipsæ erant imbutæ, addidit etiam ad eosdem filios aliam epistolam exhortatoriam, & ad Nicolaum Christianum jam factum, tertiam congratulatoriam.

Carissimæ in Christo filiæ Anichohamini Reginæ Tartarorum Illustri salutem.

Reg. Vat. ep.67. *GAudemus in Domino, a quo universorum charismatum dona manant, quod tu, sicut habet fide digna relatio, Christianæ fidei radio illustrata, ipsam & intentis observas studiis, & ad ejus agnitionem, ac terminos ampliandos attenta & sollicita exhibes opem, & operam efficacem. Revera, carissima filia, per hujusmodi laudanda opera, & salubria studia in conspectu Regis æterni grata redderis & accepta, & dilatabuntur in seculo sonora præconia famæ tuæ. Excitamus igitur in Domino magnitudinem tuam, & hortamur in Filio Dei Patris, quatenus mentis tuæ oculis erectis ad Dominum, cujus obsequiis salubriter adhæsisti, præmissa de bono semper in melius prosequaris, ut eo gratior & præmiis digna majoribus occurras Domino Deo tuo, quo uberiores bonorum operum in ejus horreum manipulos introduces. Ceterum cum nobiles viros Saronem & Cassianum fratres, filios viri magnifici Argonis Regis Tartarorum Illustris, ad assumendam fidem Catholicam per nostras exhortatorias litteras excitemus, eos ut precibus nostris animis promptis obtemperent, prudenter inducere studeas, prout tibi Dominus ministrabit. Cum autem dilectos filios Fratres Gullelmum de Cherio Pœnitentiarium nostrum, & Matthæum de civitate Theatinæ Ordinis Minorum latores præsentium, ad partes ipsas pro salute gentis ipsarum fiducialiter destinemus, ipsos pro nostra & Apostolicæ Sedis reverentia, benigne recipias, & favorabiliter prosequaris, eis super commissis sibi negotiis tuum favorem, & auxilium, cum ab eis requisita fueris, impensura. Nos enim benedictionem nostram tibi tenore præsentium in tuorum remissionem dirigimus peccatorum. Datum apud Urbem veterem Idibus Augusti anno* IV. In eumdem modum carissimæ in Christo filiæ Dathanicatum Reginæ Tartarorum Illustri.

Nobili viro Saroni nato magnifici viri Argonis Regis Tartarorum Illustris, gratiam in præsenti, quæ perducat ad gloriam in futuro.

Reg. Vat. ep.68. VII. *PAstoralis officii commissi nobis a Domino debitum exigit, ut te ad ea quæ tuæ salutis profectus, & honoris incrementa respiciunt, tibique in orbe terrarum laudum titulos afferunt, sollicitis inducamus studiis, & affectuosis exhortationibus excitemus. Sane tuæ Magnitudini cupimus aperiri, quod Salvator noster Dei Filius Jesus Christus de summis cælorum ad ima mundi, ut hominem, quem plasmaverat, de nexibus servitutis eriperet, in quos ipsum impegerat maligna suggestio, clementi dignatione descendens, vestem nostræ mortalitatis assumpsit, ut proprii aspersione cruoris incendia perpetui cruciatus extingueret, ac suos mortis æternæ tenebris obvolutos, vitæ perennis efficeret possessores. Qui mundum salutaribus institutis informans, tamdem post sanctæ conversationis & operationis exempla, post evangelicæ instructionis eloquia, ad doctrinæ salutaris effectum, diræ mor-*

mortis ultro supplicium subiit, & die tertia resurrexit a mortuis gloriosus, qui priusquam pateretur, Regni cœlorum claves beato Petro Apostolorum Principi, & per eum suis duxit successoribus committendas, per hoc eis tam sublimis potestatis auctoritatem impendens, ut quodcumque super terram ligatum redderent, ligatum haberent in cœlis, & quodcumque solverent super terram, solutum existeret in eisdem. Unde nos, licet insufficientibus meritis, Christi Vicarii, & ejusdem sancti Petri successores in terris, disponente Domino, constituti affectu desideramus eximio, ut fidei Christianæ cultores salutaribus actibus immorentur, ac ii, quos fides eadem non agnovit, ad rectitudinis semitam, auctore Domino, revocentur, eamdemque sollicite servent fidem, cum ipsa sit vera fides & recta, sine cujus comitante suffragio placere Domino nemo potest, quæ reatus expurgat, salutis commoda tribuit, quæve corda mentesque purificat, & infidelitatis obscurum suæ radiis expiat claritatis. Excitamus itaque nobilitatem tuam, & attentius exhortamur, sano & sincero tibi consilio suadentes, quatenus sedula meditatione recogitans, quam sit fragilis & caduca humanæ naturæ conditio, quam plena periculis, quantis exposita casibus, quam instabilis status ejus; Considerans etiam quod magnifici Principis Argonis Regis Tartarorum Illustris tui patris affectio sincera dirigitur ad Christianam fidem, prout lætantes accepimus assumendam, quodque dilectus filius nobilis vir Nicolaus frater tuus, de sua salute sollicitus, & divinis beneplacitis se cooptans, sacrum baptisma suscepit, seduloque recogitans, quod a lege mortis mordentis omnia nullus excluditur, cum omne quod nascitur necessario moriatur; promptus assurgas, præsto te offeras, paratus accedas ad agnitionem Christianæ fidei, ac suscipiendum baptismatis sacramentum ad laudem divini nominis, tuæ salutis profectum, & augmentum fidei supradictæ, ut lucis suæ radio illustratus, te solerter exerceas ad ejus fines laudabiliter ampliandos, ut post vitæ præsentis ergastulum a porta inferi libereris, & ejus diris cruciatibus, pœnisve gravissimis evitatis, æternæ beatitudinis præmia perpetuis duratura temporibus consequaris, & extollatur gloriose in seculo nomen tuum, Ad hæc multæ benignitatis affectum, quem Christianis in partibus illis morantibus favorabiliter exhibes, uberibus gratiis prosequentes, petimus ut hujusmodi affectum tua Nobilitas continuet circa illos. Ceterum dilectos filios Fratres Guillelmum de Cherio Pœnitentiarium nostrum, & Matthæum de civitate Theatina Ordinis Minorum latores præsentium, quos ad tuam præsentiam destinamus, pro tua, tuæque gentis salute, pro Apostolicæ Sedis, & nostra reverentia, benigne recipias, & favorabiliter prosequaris, illosque diligenter audias, & salubribus ipsorum consiliis efficaciter acquiescas. Datum apud Urbem veterem x. Kalend. Septembris anno IV.

In eumdem modum Nobili viro Casſiano nato Magnifici viri Argonis Regis Tartarorum Illustris, & Nobili viro Tagharzar Duci exercitus Tartarorum.

Dilecto filio nobili viro Nicolao nato Magnifici viri Argonis Regis Tartarorum Illustri.

VIII. E*Xultat cor nostrum in Domino, a quo universorum charismatum dona manant, quod sicut fide dignis aperitur affatibus, tu supernæ claritatis radio illustratus, & cælestis gratiæ benedictione præventus ad fontem baptismatis, non sine laudum sonoro præconio, promptis animis convolasti, quod eo acceptius & gratius nostris accedit affectibus, quo te sincerius* Reg. Vat. ep. 72.

rias gerimus in visceribus caritatis, tuæque salutis & honoris augmentum votis ferventibus affectamus. Rogamus igitur nobilitatem tuam, & hortamur in Filio Dei Patris, quatenus circa dona & laudabilia opera & virtutes, per quæ cœlorum regnum acquiritur, tamquam benedictionis filius vigilantibus, & continuis studiis te exercens, Christianam fidem, cujus præcelsis insigniis te salubriter decorasti, sub mentis constantia, & sinceræ devotionis affectu studeas observare, ut clara tuæ professionis initia observationis continuæ laudabilis commendet effectus, ceterique tuo salubri exemplo inducti ad ejusdem assumptionem fidei propensius excitentur, tuque post vitæ præsentis curricula, quæ nullius certitudinem status habent, æternæ beatitudinis præmia, quæ suis electis reservavit Altissimus, consequaris. Ceterum tibi affectuose consulimus, & attentius suademus, quod in habitu seu vestibus vel victu, ne inde materia dissensionis aut scandali contra te forsitan in gente tua valeat suboriri, nullam mutationem facias; sed in eis consuetudinem illam serves, quam ante baptismi lavacrum observasti. Ut autem ipsius fidei series tibi plenius innotescat, eam tibi annotatam inferius destinamus, quæ talis est. Credimus sanctam Trinitatem &c. ut superius in bulla Clementis IV. usque quibuscumque aliis semper salva. *Ceterum dilectos filios Fratres Guillelmum de Cherio Pœnitentiarium nostrum & Matthæum de civitate Theatina Ordinis Minorum latores præsentium, quos ad tuam præsentiam, & etiam ad partes tuas pro gentis tuæ salute dirigimus, pro Apostolicæ Sedis, & nostra reverentia, benigne recipias, & favorabiliter prosequaris, impendendo eisdem super commissis sibi negotiis, cum ab eis fueris requisitus, auxilium consilium & favorem. Datum apud Urbem veterem* XII. *Kal. Septembris, anno* IV.

Vult ut in veste cum ceteris conveniat.

Tom.4. an.1267. n.2.

IX. Eamdem etiam Christianæ doctrinæ instructionem, præmissa digna laude fidei Catholicæ, misit ad Georgium Imperatorem Bulgarorum, necnon ad Archiepiscopum illius gentis, hac ad eumdem data epistola, in qua ei revocat in mentem, quatenus unionem cum Ecclesia Romana professus sit publice in Palatio Blachernio Constantinopolitano, cum aliis Orientis Prælatis, uti nos alias enarravimus.

Ann. 1274. n. 2.

Archiepiscopo Bulgarorum gratiam in præsenti, quæ perducat ad gloriam in futuro.

Reg. Vat. ep.22.

Misericors, & miserator Dominus, pia miseratione attendens humanum genus mortis perpetuæ nexibus, in quos ipsum impegerat inimici dolosa suggestio, miserabiliter obvolutum, ut eam a morte liberaret perpetua, & æternæ vitæ beatam constitueret possessionem, de excelso solia sancto suo ad ima mundi descendit, ubi vestem nostræ mortalitatis indutus, ultro morti se obtulit, & postmodum die tertia resurrexit, mortem nostram destruens moriendo, & vitam reparans feliciter resurgendo; deinde de mundo ascensurus in cœlum, ne gregi Dominico tanti aspersione cruoris redempto cura deesset pastoris, beatum Petrum Apostolorum Principem, & post eum omnes ejus in perpetuum successores Vicarios suos in terris constituens, eis decrevit sui gregis curam & sollicitudinem committendam. Sane cum nos, licet insufficientibus meritis, simus ipsius Dei omnipotentis Vicarii, & ejusdem Apostolorum Principis successores, ex debito pastoralis officii jugi sollicitudine attenti reddimur ut universi, quos per propagationem carnis humanæ naturæ produxit in esse, ii potissimum, quos sacri baptismatis unda con-

sper-

spersit, actus suos disponant in lumine veritatis, & per rectam mandatorum Domini gradientes semitam, æternæ beatitudinis gaudia consequantur. Porro ad hanc beatitudinem assequendam necessario exigitur, ut fides Catholica, quam tenet, profitetur, & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater fidei, & magistra, cui licet immeriti præsidemus, firmiter & inviolabiliter teneatur. Hæc enim caritatis est vinculum, & totius religionis sanctissimæ fundamentum. Hæc reatus expurgat, mentes purificat, tenebras infidelitatis fugat, nubem erroris eliminat, commoda salutis impendit, & æternæ vitæ gaudia suis sectatoribus repromittit. Hæc quippe alibi ad salutem haberi non potest, quam in communione ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ divinis & Apostolicis oraculis universis Ecclesiis est prælata, & super omnes summum & præcipuum obtinet principatum. Quia vero nos ea, quæ salutis tuæ ac populi cui præes, incrementum respiciunt, totis desideriis affectamus, fraternitatem tuam rogandam duximus, & in Christi visceribus exhortandam, quatenus fidem hujusmodi, quam sicut præmissimus, Romana tenet Ecclesia & observat, inconcusse prædices & teneas, ipsam promptis affectibus amplecti studeas, & Magnificum Principem Georgium Imperatorem Bulgarorum Illustrem, cui super hoc salutem zelantes ipsius, nostras litteras exhortatorias destinamus, necnon & populos tuæ, ac ipsius ditioni subjectos, ad fidem tenendam eamdem efficaciter dirigas & inducas. Tenet enim probabiliter nostra credulitas, quod in iis, juxta Dei & nostrum beneplacitum prosequendis exhibebis te voluntarium, facilem atque promptum, cum tu (si tamen ille sis, qui tunc erat Archiepiscopus Bulgarorum) olim coram quondam Magnifico viro Michaele Palæologo Imperatore Græcorum Illustri eo tempore Constantinopoli residente, professus fueris in Palatio de Blachernia, deinde coram nobis, sicut a tua excidisse memoria non credimus, oraculo vivæ vocis te Papæ Romano immediate subesse dixeris, tuncque ad hoc, ad quod te nunc inducimus, dispositus videbaris. Exhortationem igitur hujusmodi, frater carissime, quæ de caritatis radice procedit, devote suscipias, & studio efficaci adimplere procures, ut in retributione justorum extrema, tanto remunerari donis potioribus merearis, quanto in horreum Patris familias uberiores in te, ac aliis bonorum operum manipulos introduces. Ceterum ut fides & ejus forma fraternitati tuæ plenius innotescat, ipsas fecimus præsentibus annotari, quæ talis est: credimus sanctam Trinitatem &c. ut supra in litteris Clementis IV. Datum apud Urbem veterem x. *Kalend. Aprilis anno* IV.

Commēdátio fidei.

Principatus Romanæ Ecclesiæ.

Tom. 4. an. 1267. n. 2.

X. Singulis etiam datis litteris ad Constantiam olim Petri Aragonii Regis conjugem, ad Andronicum Palæologum Græcorum Imperatorem, ad Imperatorem Trapesuntiæ, ad Regem Armeniæ, ad Archiepiscopum Trapesuntiæ, ad Bersaumam Episcopum in partibus Orientis, ad Episcopum Taurisii, ad S. Catholicum Armeniæ, ut Nuntios hos Sedis Apostolicæ benigne reciperent, & per suas terras transeuntes digno prosequerentur honore, laudatis etiam per alias epistolas Catholicis viris, qui Regi Argoni adstabant, & propagandæ fidei Catholicæ solerter intendebant, Nobilibus viris Ozolo de Pisis, de quo nos supra, Joanne de Bonestra, & Xancto custode personæ Regis Argonis: amplissimis privilegiis & gratiis affecit ipsos, quos mittebat Nuntios Minoritas, quæ ejusdem instituti sectatoribus in easdem Terras proficiscentibus concessit Alexander IV. & nos alias exscripsimus. *Epist. 42.* *Tom. 4. an. 1258. n. 2.*

XI. Neque inter tot rerum turbines, & gravium negotiorum mole-

Instituitur Inquitio in regno Bosnensi.

stias neglexit fidei conservandæ, & contra hæreticos procedendi studium; etenim ad preces Stephani Regis Serviæ instituit in Principatu Bosnæ fidei læsæ Inquisitores, datis ad Provincialem Minorum litteris, ut duos ex suis subditis viros prudentes, huic operi idoneos, & idiomatis illius gentis gnaros, auctoritate Apostolica deputaret fidei Judices, ad quos etiam aliud dedit diploma, quo amplissimam tribuit eisdem facultatem. Ejusdem tenoris instrumenta dedimus alias pro institutis in Francia, & alibi Inquisitoribus; & hæc illa sunt quæ asservari ait Gonzaga in Conventu Jaderensi, citatque Parama de instituta Inquisitione in Bosna. Litteras ad Regem datas hic offerimus Lectori.

Epist. 24. & 25. Tom. 3. an. 1255. n. 14. Tom. 4. an. 1257. n. 18. Ann. 1288. n. 5. Param. de origine Inquis. lib. 2. c. 18.

Stephano Regi Serviæ Illustri.

Reg. Vat. ep. 23.

XII. *Quoniam inter cetera mentis nostræ desideria, illud insistit potissimum cordi nostro, ut fides Catholica, quam tenet, profitetur, & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater universorum fidelium & magistra, votivum & Deo acceptum suscipiat, eo propitio, nostris temporibus incrementum. Grandi nimirum exultatione perfundimur, cum ad nostrum pervenire contingit auditum, quod mundi Reges, & Principes Regis æterni, cujus negotium geritur, principalius in hac parte se beneplacitis coaptantes, ad ampliandam cultum fidei orthodoxæ Magnitudinis suæ colla subjiciunt, & ascendentibus ex adverso virtute induti ex alto, promptæ sollicitudinis studio se opponunt. Sane cum tu, fili carissime, zelo fidei, ac devotionis accensus, per dilectum filium Marinum Archidiaconum Antibaren. tuæ celsitudinis Nuntium, Apostolatui nostro duxeris humiliter supplicandum, quod cum in partibus Bosnæ tuæ ditioni subjectis, sint quamplurimi hæretica pravitate infecti, qui a semita veritatis aversi, per falsitatis devium damnabiliter oberrantes, in æterni Regis contemptum, animarum suarum evidens periculum, & scandalum fidelium, fidem Catholicam depravare, perniciosis seu pestiferis suis assertionibus multipliciter moliuntur, aliquas personas idoneas, regionis illius idiomatis non ignaras, quarum conversatio, cum salutari eorum doctrina concordans, intuentibus normam honeste vivendi tribuat, & exemplum puritatis, mittere dignaremur ad partes easdem, ut hujusmodi erroris eliminata caligine, ministerio earumdem habitatores illarum partium ad agnitionem veræ fidei, superni luminis irradiante gratia, salubriter reducantur, tuum offerens consilium & auxilium ad errorem eumdem de dictis partibus radicitus extirpandum. Nos qui, licet immeriti, Jesu Christi Regis æterni humani generis Redemptoris vices gerentes in terris, grandi desiderio singulorum salutem appetimus, & ad ampliandam cultum fidei Christianæ, submotis quibuslibet obstaculis, totis desideriis aspiramus, de hujusmodi tuo laudabili & salubri proposito intra mentis nostræ præcordia exultantes multiformiter, & Regi Regum proinde ad gratiarum actiones supplices assurgentes, supplicationi hujusmodi ex fervore magnæ devotionis, & integritate fidei procedenti, favorabiliter duximus annuendum. Dilecto filio Ministro Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Sclavoniæ, qui personarum sui Ordinis plenam habet notitiam, dantes per alias nostras litteras in mandatis, ut auctoritate nostra duos eligat ex eodem Ordine Fratres ad prædicta idoneos, qui sint vita & conversatione probati, litterali scientia prædici, & regionis illius idiomatis non ignari, quos ad memoratas partes dirigat pro eliminanda ex eisdem partibus hæretica pravitate, ac fide Catholica inibi, divina cooperante gratia,*

tia, salubriter amplianda. Magnificentiam itaque tuam rogamus, monemus, & in Jesu Christo nostræ salutis auctore, cujus negotium geritur, attentius exhortamur, quatenus Fratres prædictos ad prosecutionem prædicti negotii per dictum Ministrum, auctoritate nostra, ut præmittitur, eligendos, cum ad te pervenerint, intuitu Dei omnipotentis, & ob reverentiam Sedis Apostolicæ, atque nostram, qui te velut benedictionis filium carissimum, sincera in Domino prosequimur caritate, benigne, ut Regiam decet celsitudinem, recipias, ipsosque recommendatos habeas, & in prosecutione præfati negotii favorem, consilium, & auxilium eisdem impendas, ut dextera Magnitudinis tuæ freti, dictum negotium ad Dei laudem, Christianæ fidei exaltationem, & tui nominis honorem efficaciter & salubriter perducere valeant ad effectum, ttque a retributore bonorum omnium, qui pro minimis grandia recompensat, post vitæ præsentis exitum æternæ beatitudinis præmia proinde consequaris. Datum apud Urbem veterem x. *Kalend. Aprilis, anno* IV.

XIII. Eumdem Regem Stephanum, Reginam Helenam, regnum cum civitatibus, castris, terris, villis, & bonis omnibus, quæ legitime possidebant, ad illorum instantiam sub beati Petri, & sua protectione suscepit. Reginæ vero sequentes scripsit litteras, quibus pium ejus laudavit conatum, quo Georgium Imperatorem Bulgarorum, studebat ad fidem reducere Catholicam, rogavitque impense, ut quod pie proposuit, constanter exequeretur. In eisdem commemorat, se a nobis superius datas scripsisse ad Archiepiscopum, & Regem illius gentis, ut conjunctis suis cum Reginæ precibus, efficacius hujus sequeretur conversio. *Epist.17.* *Hoc anno n.9.*

Helenæ Reginæ Serviæ Illustri.

Gaudemus, filia carissima, & Patri luminum proinde ad gratiarum assurgimus supplices actiones, quod sicut per dilectum filium Marinum Archidiaconum Antibaren. tuæ celsitudinis Nuntium, læta mente suscepimus, tu lumine fidei Catholicæ divinitus illustrata, ipsam non solum observare devotis affectibus comprobaris, sed alios etiam ad illius agnitionem, & ejus terminos propensius dilatandos opem & operam, multæ sollicitudinis studio, non desinis exhibere: propter quod in conspectu Dei omnipotentis, cujus causam prosequeris, te nimium reddis acceptam, & attollis in gentibus multipliciter nomen tuum. Sane cum dilectus Archidiaconus nobis ex parte tuæ celsitudinis duxerit supplicandum, ut magnifico Principi Georgio Imperatori Bulgarorum Illustri, cum quo super reductione ipsius ad devotionem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac ad fidei Catholicæ unionem proponis habere colloquium hac æstate, nostras exhortatorias litteras scribere dignaremur. Nos hujusmodi tuæ Serenitatis salubre propositum condignis laudum præconiis attollentes, eidem Imperatori, juxta præfatæ supplicationis oracalam, necnon & venerabili fratri nostro Archiepiscopo Bulgarorum, qui ut nostris ac tuis in hac parte desideriis satisfiat, potest existere plurimum fructuosus, nostras exhortatorias litteras, prout expedire vidimus, duximus dirigendas. Celsitudinem itaque tuam, filia carissima, rogamus, & in Jesu Christi visceribus, paternis affectibus, sincerisque mentibus exhortamur, quatenus ad eum, qui potest facere mundum de immundo, quique montes, *viros videlicet eminentes, de sua dignitatis fastigio præsumentes*, tangit, *eo-* *Reg. Vat. ep.20.* Rogat eam ut impensius agat de conversione Imperatoris Bulgarorum. *Ps.103.32.*

eorum cordibus sanctae inspirationis gratiam misericorditer influendo, & fumigant, *Deo devotionis sacrificium offerendo, erigens oculos tuae mentis, & in ipso ponens anchoram tuae spei, negotium hujusmodi tam laudabile, tamque salubre ad Dei laudem, Catholicae fidei exaltationem, & tui honorem nominis viriliter prosequaris, ut quanto in borreum dominicum uberiores bonorum operum manipulos in te ac aliis reportaveris, tanto a retributore bonorum omnium remunerari donis potioribus merearis. Datum apud Urbem veterem* x. *Kalend. Aprilis, anno* IV.

Varia Inquisitionis monumenta. XIV. Instituerat Pontifex Inquisitorem in Marchia Tarvisina, ac civitate & dioecesi Veronensi fratrem Bonajunctam de Mantua, quem in eodem officio & loco alii praecesserunt Minoritae, uti superioribus annis retulimus, sed illi acriter se opposuerunt frater Paganus Ordinis Praedicatorum, tunc in partibus Lombardiae Inquisitor, & frater Vivianus ejusdem Ordinis, & inquisitoris Vicarius; & eousque processum est, ut multae turbae excitarentur in urbe Veronensi, opusque habuerit Pontifex contradictores hos ad suum convocare conspectum. Auditis quae allegare pro sua poterant defensione, valde excessisse judicavit, quare ab Inquisitionis officio eos in perpetuum absolvit, aliasque addidit poenas quas Episcopo, Potestati, & Civibus scripsit Veronensibus. Aliis Inquisitoribus Minoritis consulentibus eum super eisdem dubiis, quae proposita fuisse retulimus Alexandro IV. respondit eodem tenore verborum. Fratri Joanni de Perusio Inquisitori in civitate & dioecesi Spoletana, cujus praedecessores ibidem commemorantur frater Angelus de Tuderto, & frater Galganus de Eugubio, scripsit de absolvendis quibusdam qui injuste calumniam passi erant de patre haeretico. De simili materia alias dedit litteras ad fratrem Leonardum de Tibure Inquisitorem in Provincia Romana, in quibus fit mentio fratris Sinibaldi, ad Melfiensem Episcopatum, & Fratris Simonis, ad Assisiatem assumptorum, necnon Angeli Reatini ejusdem Leonardi praedecessorum. Per alia etiam plura diplomata ad varia dubia alias a se, vel a suis praedecessoribus soluta per peculiarium regionum Inquisitores proposita plene respondit. Ex uno horum diplomatum habetur, fratrem Bartholomaeum Episcopum Grossetanum Inquisitorem egisse in Urbevetana civitate, & provincia Romana, sed hoc anno mortuum, postquam tamen legationem perfecit Anglicanam (quam subiisse diximus anno superiori) & in Concilio Londinensi statuta contra libertatem Ecclesiasticam facta revocari coegit, & Regem Eduardum ipse, simul cum fratre Joanne Beccano Archiepiscopo Cantuariensi, juste & pie reprehendit.

Epist. 506. 574. 575. & 576.

An. 1258. Epist. 13.

Epist. 56.

Epist. 121.

Epist. 447.

XV. Praeter haec pietatis & religionis officia, res civiles prudenter administrari curavit, Urbis splendorem pulcherrimis aedificiis adauxit, vias aperuit, plateas fecit nobiliores, Templa restituit; atque ex his potissimum Basilicas sancti Salvatoris in Laterano, & sanctae Mariae Majoris in colle Exquilino restauravit; Lateranensis Templi anteriorem posterioremque partes ruinosas fortissimis repagulis additis, firmavit; partem aliam a fundamentis erexit, & absidam sive tribunam egregio opere musivo exornavit. Quae omnia in tabula ad absidae dextram musivis carminibus exprimuntur, praefixis illis de visione nocturna Innocentii III. conspicientis pauperculum humeris Ecclesiam Lateranensem sustentantem. Illa nos exscripsimus ubi de hac visione erat tractandum, cetera hic subjungimus.

Templa ornavit Nicolaus.

Fran-

Francisci proles, primus de sorte Minorum,
(Hieronymus, quarti Nicolai nomine surgens)
Romanus Præsul, partes circumspicit hujus
Ecclesiæ certa jam dependere ruina,
Ante, retroque levat, destructa reformat, & ornat,
Et fundamentis partem componit ab imis.
Postremo, quæ prima Dei veneranda refulsit
Visibus humanis, facies hæc integra sistens.
Quo fuerat, steteratque situ, recolatur eodem.
Præsulis ecce tui, Deus, hæc complectere vota,
Quæ tibi persolvit, domus hujus amando decorem;
Serva, vivifica cælo, terraque beatum
Effice, nec manibus tradas hunc hostis iniqui.
Ingrediens populus devotus munera sumat,
Quæ bonus hic Pastor dedit indulgendo benigne,
Et larga pietate Pater peccata remittens.
Anno ab Incarnat. Domini nostri Jesu Christi M. CC. XCI.
Pontificatus ejusdem Domini Nicolai an. IV.

XVI. In alia tabula ad lævam absidæ musivis etiam characteribus descripsit, & enumeravit præcipua sanctuaria & reliquias, quæ in ambitu Basilicæ conservabantur. Omnia exscripsit Onuphrius Panvinus in descriptione hujus sacræ Basilicæ, & quæ præter hæc addita sunt, adjunxit. Totam item Basilicæ absidam e musivo, beatæ Virginis, & aliquot Apostolorum imaginibus depictis ornavit, quemadmodum etiam liquet ex hoc elogio in absidæ fascia sub musivo exarato: *Partem posteriorem & anteriorem ruinosas hujus Templi a fundamentis reædificari fecit, & ornari opere musaico Nicolaus Papa IV. filius sancti Francisci, & sacrum vultum Salvatoris integrum reponi fecit in locum, ubi primum miraculose populo Romano apparuit, quando fuit ista Ecclesia consecrata anno Domini M. CC. XCI.* Ad latus dextrum super fasciam subtus Apostolorum imagines, exprimitur nomen artificis, quem Minoritam fuisse asserit Marianus, de quo ego dubitaverim; neque enim in hac absida, aut in illa Basilicæ sanctæ Mariæ Majoris *Fratris* prænomen affigitur, neque alium habeo hujus rei coassertorem; quare non hunc, sed socium dixerim Franciscanum, ut ipsæ denotant inscriptiones. A latere enim dextro ita habetur: *Jacobus Torriti pictor cum socio hoc opus Mosyacum fecit;* A sinistro vero sub depicta parvuli fraterculi effigie: *Frater Jacobus de Camerino socius magistri operis recommendat se misericordiæ Christi, & precibus sancti Joannis.* Hemicyclum usque ad Tophorum, ubi in tholi speciem incurvatur, totum e nobilissimo marmore sectis tabulis incrustatum est, in cujus medio est Sedes Pontificis Romani emblematibus, & quibusdam figuris ornata, ac sex marmoreis gradibus imposita, de qua antiqua hæc carmina leguntur.

Panvin. in 4. basilica.

Hæc est papalis Sedes & Pontificalis:
Præsidet & Christi de jure Vicarius isti.
Et quia jure datur, Sedes Romana vocatur.
Nec debet vere nisi solus Papa sedere,
Et quia sublimis, alii subduntur in imis.

Totam chalcidicæ testudinem musivo exornarunt prædicti artifices, atque ante omnia inter quatuor fenestrarum interstitia novem Apostolos depinxerunt. In absidæ vero curvitate sub sancti Salvatoris facie, quæ populo

pulo Romano apparuit, crux est elegantissima, a cujus utroque latere extant beatæ Virginis Mariæ, sancti Joannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Andreæ, & Joannis Evangelistæ, sanctorum Francisci & Antonii de Padua, & hujus Nicolai Papæ IV. simulacra. A parte exteriori hemicycli pulchre exarari fecit effigiem beatæ Virginis, & prope eamdem sanctæ Claræ Virginis imaginem.

XVII. Similiter exorsus est adornare sanctæ Mariæ Majoris basilicam eisdem adhibitis artificibus; sed morte præventus non potuit perficere. Ultimam manum apposuit Jacobus de Columna Diaconus Cardinalis, in quem, & in universam familiam Columnensem, multa contulit Nicolaus beneficia. Absolutum est opus anno tertio ab obitu Nicolai; ita enim habetur in absidæ curvitate a latere dextro: *Jacobus Torriti hoc opus fecit*, a sinistro vero. *Anno* M. CC. XCV. Amplissimis Indulgentiis basilicam affecit, quæ partim musivis tabulis absidæ lateribus affixis exprimuntur. Bullas concessionum datas anno I. sui Pontificatus, nobis curavimus transcribi.

Cardinalis Aquaspartanus fit Episcopus Portuensis. Fr. Joan. Archiepisc. Jadrensis.

XVIII. Assumptus hoc anno mense Decembri, secunda Cardinalium creatione a Nicolao facta, Matthæus Aquaspartanus, ex Cardinale tituli sancti Laurentii in Damaso, ad dignitatem Episcopi Cardinalis Portuensis, & sanctæ Ruffinæ. Ad Archiepiscopatum Jadræ (quæ insula est & urbs primaria Liburnorum ditionis Venetæ, corpore sancti Symeonis, qui Christum ulnis excepit, commendatissima) per obitum L. pastore vacantem frater Joannes Minorita: *Ad universalis Ecclesiæ* II. Idus Februarii. In eadem ditione Veneta Episcopatui Feltrensi, & Bellunensi unitis, præfectum fratrem Jacobum Minoritam, constat ex quodam diploma Nicolai hoc anno dato, quo ei concedit licentiam testamentum condendi; reservat tamen ea bona, quæ prius erant Ordinis Minorum, cujus, inquit, professor extitisti. Data administratio Episcopatus Alifani, aliis Alliphani, in regione Samnitum, Archiepiscopo Regino in Calabria Minoritæ Gentili, quem superius ad dictam sedem diximus evectum. Concessa ei ampla potestas absolvendi a censuris omnes tam Clericos, quam laicos, qui auxilio vel consilio fuerunt Petro Aragonio vel ejus hæredibus contra utrumque Carolum Siciliæ Regem. Misso tamen Genuam pro negotiis Terræ sanctæ, amandatum est ei, ut cum Carolo Rege illuc ituro ageret, eique esset adjutorio, honestis consiliis, dignisque favoribus & auxiliis pro eo apud Genuenses, inter quos pollebat auctoritate, solerter agendo; iisque prohiberet ne quidquam haberent cum Siculis commercii.

Epist. 143. Fr. Jacobus Episcopus Feltrensis. Frater Gentilis Archiep. Reginus administrator Alifani. *An.* 1279. *Ep.* 75. 76. & 756. Mittitur Genuam ad res serias. Moritur beatus Lupus.

XIX. Obiit circa hunc annum beatus Pater Lupus sancti Francisci discipulus, in Conventu Burgensi, sepultus in ædicula primæva sancto Francisco sacra, quæ, extructa augustiori Ecclesia, Sacellum sancti Francisci vocabatur. Jacuit ibi humi, licet non sine Fratrum reverentia, crate ferrea contectus, usque ad annum MDCIV. quo ædis præfectus Balthassar de la Hoz, sancta ossa miro odore fragrantia exhumavit, & in decentiorem transtulit locum. Hinc translata anno MDCXV. per Antonium de Villacre tunc Guardianum ad honorificum reconditorium eminentiori loco paratum, ad latus Evangelii in Sacello majori.

Chro. antiq. histor. MS. Prov. Burgen. Con. I.

Nicol. de Lyra fit Franciscanus. *Gonz. in Conv. Parisien.*

XX. Suum nomen Minoribus dedit venerabilis, & omnium calamis commendatissimus Doctor Nicolaus de Lyra hoc anno vel sequenti, modo conveniat computatio chronologica mortis, quam Gonzaga ex Epitaphio exscripsit, cum illa quam assignavit Joannes Rioche, & Petrus Rodul-

dulphus annorum, quos in Religione transegit. Mortuus est enim, ut habetur in sepulcrali lapide, anno MCCCXL. In Religione vixisse XLVIII. habent citati Doctores, quod verosimilius puto, quam quod scripsit Gonzaga, Minoritam egisse annis LXVIII. erroremque puto contigisse in notis, atque pro XLVIII. scriptum LXVIII. Quare si ab anno, quo mortuus est, retro connumeres, & demas quadraginta octo, recurret annus, quo initiatus est in hunc vel sequentem. Quo fit, ut minus probabile sit quod Genebrardus innuit, circa annum MCCXL. factum Franciscanum, & quod Gonzaga scribit, Monasterium Minorum Vernoliense in Normannia inchoatum, seu Franciscanos illa urbe exceptos anno decimo post millesimum ac tercentesimum. Etenim si hoc in loco apud Franciscanos initiatus Lyra, ut asseritur in ejus epitaphio, asseritque non semel Gonzaga, idque hoc anno, ut statuimus, vel prius, uti computum infert Gonzagæ, necesse est ut ante hoc tempus in illa urbe locum obtinuerint Minoritæ. Hebræum hunc genere fuisse constantior est fama, an item professione & fide ante susceptam Christianam, non ita constat. Suadet fuisse ultra multorum testimonia dicentium, prius celebrem Judæorum Rabbinum, seu Magistrum e Judaismo ad fidem Christianam conversum, ejus peritia in lingua, idiotismis & moribus Hebræorum, ex quibus passim pro eis convincendis argumenta deducit. Dissuadet quod refert Gonzaga, matrem eum parturientem nimis doloribus cruciatam a Christianis mulieribus persuasam vovisse, se suamque prolem Christo sacraturam, modo e periculosissimo liberaret puerperio; & continuo Nicolaum hunc felicissime enixam, vota sua confestim reddidisse: certe ejus epitaphium clare dicit non diu in mundo hæsisse, sed cito ad Religionem convolasse. Vernerus in fasciculo temporum sub Nicolao III. aliorum innuit opinationes, aitque frequentasse scholas Hebræorum, vel ab amicis Judæis eorumdem linguam didicisse.

Riocbe in compend. temp. l. 3. par. 1. c. 92. Rodul. fol. 327.

Quo certo anno.

Genebr. in chronol. sub Cælest. IV. Gonz. in Prov. Franc. Con. 26.

Idem utroque loc. cit.

An fuerit Hebræus.

Idem in Con. Parif.

XXI. Patria ejus clarius describitur in sepulcrali lapide, quam quod dubitandi subsit ansa iis, qui suum velint, aut Batavum, Flandrum, vel Anglum fuisse causentur. Aperte enim Cænotaphium (quod sub mortis annum dabimus opportunius) ortum ait in oppido Lyræ, Ducatus Normanniæ, & in urbe ejusdem Provinciæ Franciscanum habitum induisse. Statim ab ingressu in Ordinem commentari cœpit aliqua volumina sacræ Scriptnræ. „ Primum caput Genesis explicavit anno MCCCXXII. ut ipse „ indicat ad illa verba: *Et replevit carnem pro ea*, totum autem librum „ non nisi post magnos labores, & longum tempus interpretatus est. „ Commentarios in Isaiam, non, ut aliqui autumant anno MCCXCIII. „ decepti istis calculis, quos in caput 2. Isaiæ Lyranus adhibuit, sed „ anno MCCCXXVI. illos enim annos numeravit a morte Christi, quibus „ si triginta tres annos, quibus vixit, adjicias, conficient hæ notæ „ numerum prædictum annorum MCCCXXVI. verba Lyrani ad illa Isaiæ: „ *Et erit in novissimis diebus præparatus Mons domus Domini*, hæc sunt, „ *Et sic in novissimis diebus littera hujus partis est implenda. Dies autem* „ *Jesu Nazareni non fuerant novissimi, quia post mortem ejus fluxerunt* „ *multi anni scilicet* MCCXCIII. Pervenit autem ad commentationem ca„ pitis 42. non nisi anno sequenti scilicet MCCCXXVII. ut ipse testatur ad „ finem ejusdem capitis, ad illa verba. *Facti sunt in rapinam, nec* „ *est qui eruat*. „ Ad universa Biblia commentaria jam addidisse sub anno MCCCXXX. probat humilis illa ejusdem deprecatio sua manu scripta in Conventu Vernoliensi, in quo initiatum diximus, & servantur multa

Ejus patria.

Quando scripsit.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

ejus autographa, quorum unum ita conclusit: *Ego Deo Optimo Maximo gratias ago, qui mihi gratiam scribendi, secundum modulum ingenii mei, super omnes libros in Biblia contentos dedit; & quoniam probabiliter timeo in pluribus defecisse, tam propter magnitudinem operis, tam propter scientiæ meæ parvitatem, ideo de defectibus veniam postulo, & de aliis ad laudandum Deum mecum legentes invito, deprecans humiliter & devote, ut apud Dominum me velint suis orationibus adjuvare. Quod actum est Parisiis anno Domini* MCCCXXX. Ex his ejusdem autographis, & aliis aliunde acceptis, atque inter se collatis, frater Franciscus Fevardentius, Joannes Dadræus, & Jacobus de Guilly opera ejus accurate, & ex ordine disposita evulgarunt anno MDXC. quæ postea limatiora & auctiora prodiere Duaci cum objectionibus Pauli Burgensis, seu de sancta Maria, ex Judæo Christiani, qui multa ex professo studuit in Lyrano carpere. Sed frater Matthias Doring conatus est Lyranum ab importunis hominis objectionibus defendere. Unde factum est, ut in eisdem codicibus attexantur & illius objectiones, & hujus responsiones. Multa alia scripsit præter glossam litteralem & moralem, opuscula, quæ partim circumferuntur, partim adhuc latent, quorum aliqua penes me habeo. Piam ejus contemplationem de vita & gestis sancti Francisci, quam nos edidimus simul cum opusculis ejusdem sancti Patriarchæ, scripsisse post elucidatam sacram Scripturam ipse monet in principio. Judæos summo studio laboravit ad agnitionem veritatis reducere; verbis, scriptis, sermonibus eorum confutabat errores, neque quidpiam intermisit, ut protervam gentem a cæco errore revocaret.

Eum graves quique scriptores commendant.

XXII. Ejus nomen & scripta magnis & variis elogiis plures commendarunt auctores, quorum præcipua hic offerre operæ pretium putamus. Guillelmus Eysengreuius in catalogo testium veritatis eum *sanctum* vocat, deinde subjungit: *Philosophus, Rethor, & Theologus, divinus certe vir, atque in disciplina monastica exercitatus, fide Catholicus, in lege Dei atque sacris scripturis doctissimus, Hæbreo, & Latino instructus eloquio, spretis opibus, posthabitis voluptatibus, Religioni Christianæ, ac divino honori consulens, ita vixit, ut usque ad tempora nostra vix parem habuerit, nedum superiorem vel sanctitate vitæ, vel doctrina, & scriptis. Scripsit &c.* Joannes Trithemius: *Vir*, inquit, *in scripturis sanctis studiosissimus, & longa exercitatione peritus, Hebraica lingua ad perfectum instructus, ingenio promptus, sermone scholasticus, nec minus conversatione quam scientia venerandus. Scripsit in sacris voluminibus multa præclara opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis devenit. Quæ quam utilia, quamque necessaria sint omnibus sacram Scripturam discere cupientibus, nemo melius novit, quam qui se in eorum lectione exercitavit. Sunt enim, qui eum ob eloquii simplicitatem æstiment contemnendum, qui mihi videntur & vani & imperiti, ac sacræ scientiæ salutari philosophia indigni, quoniam & simplicitatem Ecclesiasticam vituperant, & verba non res amplectuntur. De opusculis autem hujus devoti & eruditi viri &c.* Henricus Willot. *Nicolaus Lyranus, non arrogato, sed meritis suis conveniente titulo*, Doctor planus alias utilis *vocitatus, genere Judæus, Hebraicarum litterarum ab incunabulis studiosus, & plene instructus, Bibliorum subtilissimus expositor, Scholasticæ Theologiæ professor, tanta quoque divinarum Scripturarum vera, pura, ac germana intelligentia præditus, ut in eis exponendis nullum eruditissimorum Theologorum sui temporis habuerit parem: quique primus glaciem fregit, posterisque Henrico, Tostato, Rickelio teste,* ad

Eysengren. sub an. 1315.

Trithem. scriptor.

Willot in Athenis Franciscan.

ad universa biblia aditum paravit: ut nullus satis doctrinæ ubertatem, quam se per tot libros effudit, venerari queat. Edidit in singula tam veteris quam novi Testamenti volumina, Scholasticæ postillæ libros 85. studiosis sacrarum litterarum, ac præcipue tironibus ad majora properantibus non utiles solum, sed & maxime necessarios. In horum prioribus 50. universum sacræ Scripturæ corpus absque orationis lenocinio, & verborum involucris, brevi, nudo & aperto sermone exposuit; summa in singulis diligentia aperiens litteræ sensum divinæ Scripturæ sensibus ut præstantiorem, ita difficiliorem, allatis in id veterum Ecclesiæ Patrum expositionibus, & Rabbinorum sententiis, quarum præcipua est apud Judæos auctoritas: Quo expleto, in 35.
„ *posterioribus libris, utrumque instrumentum illustravit.* „ Et quidem
„ ipse ille ejus antagonista, & impugnator Burgensis multis in locis di-
„ gnissime hominem laudat, maxime in prologo suarum Additionum, &
„ Epistola dedicatoria ad Alphonsum filium. *Post illa*, inquit, *Nicolai*
„ *de Lyra tam sui recentia, quam digna celebritate clarescit, qui utcum-*
„ *que testamentum studiose discurrens, litteralem sensum, qui inter ceteros*
„ *præcipuus est, copiosa luculentia tradidit.* Et infra. *Cum ergo post il-*
„ *lam hanc discurrissem, solemnissime, & miranda copiositate scriptam con-*
„ *spicio.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

XXIII. Prædicaverat frater Thomas de Aversa, religiosi cujusdam Sodalitii concionator in provincia Tuscana de laudibus beati Petri Martyris, atque eo studio exulit vulnera sancto Martyri inflicta, ut sancti Francisci stigmatibus detrahere videretur, atque his inani quadam distinctione præferre illa, quæ præclarus fidei Agonotheta constanter pro ejusdem confessione suscepit. Indignati & commoti aliqui ad futilem & odiosam comparationem, rem detulerunt Pontifici, qui hominem ad se vocatum corripuit, ejusque superiorem delicti, atque impositæ admonuit pœnitentiæ. Ejus Sodalitium quantumvis in diplomate expressum, ego tamen reticeo, nullum enim vel in minima re offendere vellem, neque occasionem ullam præbere querelæ religiosis institutis, quorum singula summe diligo, & debita prosequor veneratione. Ipsum etiam præterirem diploma, nisi tantopere conduceret ad nostri Institutoris, ejusque stigmatum commendationem.

Reprehenditur quidam detrahens stigmatibus sancti Francisci.

Priori . . . . . Provinciali Fratrum Ordinis . . . . . . Provinciæ Tusciæ.

XXIV. *Cum ad aures nostras insinuatione multiplici pervenisset, quod frater Thomas de Aversa tui Ordinis, cum in die festivitatis beati Petri Martyris publice prædicaret, suis terminis non contentus in obtrectationem Stigmatum Crucifixi, quibus beatus Franciscus certo & singulari dono insignitus fuisse dignoscitur, temeraria objurgatione prorupit, ut signa Dei vivi beato Petro Martyri, & beato Francisco mortui Dei signa, & hæc superficialiter sicut cernitur in picturis, asseriberet. Nos super his non sine admiratione commoti, hoc diligenter attendimus, quod sancta Romana Ecclesia de beato Francisco, & Stigmatum ejus infixione sollicita, illa in carne ipsius non superficialiter, sed in interiora per carnem, & nervos, & ossa in quinque partibus manuum, pedum, & lateris in certos & congruos fines ingressa; ita ut non virtute naturæ, sed miraculoso gratiæ dono sic fieri, vel esse potuerit, per testes legitime comprobatum accepit, & ut sic de Stigmatibus ipsius beati Francisci teneatur, & venerabiliter observetur, irrefragabili sanctione firmavit, ex quo ambiguum videri non potest sacri-*

Reg. Vat. ep. 596.

Ponderosum Ecclesiæ testimonium de Stigmatibus S. Francisci.

sacrilegii subire discrimen, quicumque negare, vel improbare audeat, quod ipsa mater Ecclesia tantæ sanctimoniæ spiritu, non omisso humanæ justitiæ molimine confirmavit. Propterea fratrem ipsum, ut ex ore ejus scire possemus, si secundum ea quæ nobis insinuata fuerant, facti veritas se haberet, ad nostram præsentiam duximus evocandum, qui postmodum in nostra præsentia constitutus, post aliquam discussionem fuit sponte confessus, quod de signis hujusmodi prædicaverat ea in martyre præfato viventis Dei fuisse, non mortui, & quæ in beato Francisco fuerant, fuisse Dei mortui & non viventis. Nos igitur dicti fratris assertionem improbam, & temerariam attendentes, qua de Salvatore, & Stigmatibus ejus periculose distinguens, Christum in sanctis suis asseruit nunc mortuum, nunc viventem, cum tamen qui manet in æternum Christus, non minus, aut plus viveret Martyri, cum illum signo Martyrii coronaverit, quam Militanti Confessori, qui crucem suam tulerat, & nudus nudum sequebatur, cum dedit illi, ut Stigmata sua, excellentissimo privilegio, in carnis suæ materia præsentaret, quæ quidem vivo adhuc ipso Confessore, ac postmodum diem functo humanis oculis, & tactui patentissime claruerunt: memorato fratri Thomæ, ut juxta ea, in quibus perniciosa subtilitate deliquerat, pœnam agnosceret, pro nostra quidem patientia suo demerito leniorem, prædicationis officium, ac docendi ministerium usque ad septennium nos interdixisse cognoscat. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus interdictum nostrum hujusmodi circa ipsum fratrem Thomam procures, & facias inviolabiliter observari, & tu ovem tuum cognoscens, ac morbum ejus, & appositam medicinam, sic illam boni pastoris more custodias, ut ipsa & aliis per exemplum, & sibi per meritum obedientiæ convalescat, & ex hoc tuæ custodiæ rectitudo digne possit a nobis in Domino commendari. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem XII. *Kal. Decembris, anno* IV.

XXV. Admirabilem prorsus, & pene incredibilem Ordinis jam sub hoc tempore fœcunditatem nihil tam mihi probavit, quam regestum Pontificis Nicolai, qui dum Sodalitium temporalibus non potuit, spiritualibus uberius affecit beneficiis: etenim omnibus ferme Fratrum, & Sororum domiciliis multas concessit indulgentias, quarum transumpta nos apertius deducunt in notitiam Cœnobiorum, quæ tunc extiterunt, licet auctores & fundationis tempus omnino nos lateant. Præter illa, quæ per singulos annos hucusque distribuimus, tot sunt sub hoc uno regesto domicilia, ut tædium & confusionem paritura non dubitaverim, nisi clariori methodo, & faciliori ordine disponerentur, quam inter se habeant in prædicto regesto. Illum præ omnibus elegi, singula per diœceses distribuere, atque has ipsas clara methodo alphabetica recensere. Illarum ædium quarum subsunt aliqua monumenta, vel MSS. vel penes probatos auctores, ampliorem dabimus notitiam, ceterarum vero dabimus eam solam, quæ ex Pontificiis Indultis possit hauriri: ad singulas adjungemus notam epistolæ, seu numerum, sub quo exscribitur diploma in regesto, ut monumentum quodcumque ex his perquirenti facilius occurrat. Illud monemus sub eodem numero & formula, variarum ædium Indulgentias quandoque adnotari; & confundi domos Minorum, cum Monasteriis Clarissarum, quæ tamen nos dabimus separatim.

CON-

CONVENTUS FRATRUM.

Aginnensis diœcesis in Gallia ad Garumnam fluvium.

XXVI. Aginnensis diœcesis ab Aginno, vulgo Gallico *Agen*, urbe Nitiobrigum, sub Archiepiscopo Burdigalensi nuncupata sequentes habet Conventus; Aginnensem currupte apud Gonzagam Agenensem, a prima origine extra urbis mœnia erectum, & ex deauratis Ecclesia, & claustro *deauratus Conventus* vulgo nuncupatum, jussu Philippi Valesii Gallorum Regis, ne Anglis Aquitaniam vastantibus arcis loco pro expugnanda urbe deserviret, solo æquatum, anno MCCCXXXVIII. Arnoldo tunc urbis Episcopo, & loci Guardiano fratre Bertrando Dorteille. Totius marmorei claustri materia collata est Canonicis Ecclesiæ matricis sancti Stephani, ex qua alterum perpulchrum sibi construxerunt. Concesso Fratribus intra urbem hospitali sancti Georgii, ex Regis, Consulum, piorum, & Domini de Mompezat eleemosynis ædificatus est alius Conventus circa annum MCCCXLIV. Conniventibus Fratribus statuit sibi in chori medio anno MDLXXVI. sepulcrum, & primus sibi fundatoris nomen vindicavit Franciscus de Mompezat, Dominus de Laugnac. Transivit hic locus a Patribus Conventualibus ad Observantes anno MDXVII. Anno vero MDLXI. in primis Galliæ tumultibus ab hæreticis excitatis, capta urbe structo ex libris, sacra supellectile, imaginibus, atque altaribus in media Ecclesia rogo, majori ex parte domus exarsit. Recuperata deinde civitate, redditus est Fratribus Conventus, & resarcitus ex piorum eleemosynis. Quotannis in prima Dominica Quadragesimæ ad illam ædem fit publica & solemnis processio ab utriusque Ecclesiæ Collegiatæ Capitulis, & urbis Magistratibus pro reddendis gratiis sancto Francisco, quod aliquando ad publicas & instantissimas civium supplicationes urbem a depascente lue liberaverit. Ad lævam altaris majoris extat mausolæum Dom. de Monluc Aginnensium, & Condomensium Senescalli, acerrimi Christianæ fidei defensoris. Concessit huic Ecclesiæ Pontifex Nicolaus Indulgentiam unius anni, & quadraginta dierum pro festivitatibus Annunciationis, Purificationis, Nativitatis, & Assumptionis beatæ Mariæ, SS. Francisci, Antonii, & sanctæ Claræ v. Kal. Octobris anno IV. Habetur diploma sub num. 514.

Con. Aginnensis. Gonza. in Prov. Aquit. antiq. Con. 13. Mon. MSS. illius Prov.

XXVII. In eumdem modum VI. Kal. Octobris sub numero 553. habetur concessio pro Ecclesia Conventus de Marmanda ejusdem diœcesis, quem Reges Angliæ, dum rerum potiebantur in Aquitania, construxisse anno MCCLXV. vetusta quædam testatur membrana, eoque anno in die Nativitatis beatæ Virginis Fratres eamdem ædem instructissimam, & undique absolutam inhabitare cœpisse. Translatus est a Conventualibus ad Observantes anno MDXXII. & ab hæreticis anno MDLX. circa festum sanctæ Catarinæ magna ex parte dirutus, Fratribus partim Reolam, partim Burdigalam dimissis. Secundo, anno MDLXIX. sub mense Martio iterum a Novatoribus urbe capta, Conventus etiam igni traditus est. Passi sunt ibi frater Joannes Gossonius septuagenarius primum ad palum in medio foro alligatus, deinde plumbeis sphærulis transverberatus, quia Christi fidem, hostibus instantibus, renuit abnegare; frater Raymundus Roissellius ab hæreticis gladio transfixus, dum ad preces Domini de Vajamond Aginnensis, & Condomensis Senescalli ad locum, qui vulgo *Bel-*

Conv. Marmanden. Indid. Con. 19. Mon. MSS.

Fr. Joannes Gossonius martyr. Fr. Raymundus Roissellius martyr.

F. Predufour misere illusus ab hæreticis.

Bel puy dicitur, sacris operaturus abibat. Illud de fratre Predufour loci Guardiano patientiæ exemplar refertur, quod cum ad oppidum *Gountant* M. P. III. a Marmanda in solemnibus Nativitatis Dominicæ prædicaret de altissimo Incarnationis mysterio, hæretici ministri comprehensum ad palinodiam eorum, quæ catholice prædicaverat per vim cogere nituntur; sed dum constanter recusat, habitu ad nates truncato, & verendis denudatis, Marmandam post illata vulnera dimittunt.

Con. Condomiensis. *Idem in Provin. Aquitan. recent. Con. 15.* Fr. Raymundus Roedanus martyr: Conv. Neyriaci. *Indid. Con. 17.*

XXVIII. Pro eisdem diebus sub numero 517. habetur Indulgentia pro Ecclesia Condomiensis Conventus, cujus auctorem, scribit Gonzaga Joannem Anglum Condomiensium Comitem; destructum vero & spoliatum ab hæreticis anno MDLXIX. Ibidem passus est frater Raymundus Roedanus impio hæreticorum mucrone transfixus. Ex parte reædificatum hunc locum aliquot Fratres inhabitant. Pro eisdem, ac sancti Jacobi Apostoli diebus sub numero 553. indultum est Conventui de Neyriaco, cujus auctorem vult Gonzaga Albretensium Comitem, ab eoque ædificatum anno MCCCCLXVII. Sed ex hoc Vaticano monumento priorem ejus ætate fuisse constat: fortassis alio translati, vel reædificati sub illo anno hic Comes extitit fundator.

Albiensis diœcesis in Gallia ad auriferum Tarnem.

Con. Castrorum. *Idem in Provin. Aquitan. antiqu. Con. 4. Monum. MS. illius Prov.*

XXIX. Sub numero 294. habetur Indulgentia pro festivitatibus Nativitatis, Annunciationis, Purificationis, & Assumptionis beatæ Mariæ, ac SS. Francisci, & Antonii pro Ecclesia Conventus Castrorum Occitaniæ civitatis. Certam hujus loci originem non est qui scribat, licet Gonzaga, & Monumenta Aquitaniæ antiquioris dicant parum a morte S. Francisci constructum ab ejusdem civitatis Comitibus. Ab hæreticis semel atque iterum combustus anno MDLXI. ita dirutus fuit, ut seminibus terræ mandandis ad annum MDC. deserviret. Quo tempore sub Henrico IV. cœpit reædificari, & a Fratribus inhabitari. Passus est ibidem beatus Joannes Tranquerius Clarissarum confessarius, cum reliquis Fratribus carceris pedorem, inediam, & angustias: ceteris tamdem dimissis, hic quia ferventius in hæreticorum perfidiam invehebat, extra Civitatem actus, gladiis confossus, & glandibus tormentariis oppetitus, gloriosum absolvit martyrium. Nec inultum reliquit Deus, ultionum Dominus, hoc flagitium; nam immissa gravissima peste, adeo civitas ipsa Castrensis ab hæreticis tyrannice possessa atque occupata, deformata est, ut nihil diversum a mortis imagine in ea per longum tempus apparuerit; ita ut vix vigesima ejus accolarum pars superfuerit.

Fr. Joann. Tranquerius Martyr.

Conv. Lautrici. *Idem Prov. Aquitan. recent. 22.*

XXX. In eumdem modum, & sub eodem numero memoria habetur Conventus Lautrici Aquitaniæ urbis, quem recentem nimis facit Gonzaga, & anno MDL. a Petro Lautricensium Vicecomite constructum asserit: intelligendus forte de restaurato, vel noviter reædificato Cœnobio, cujus Ecclesiam monet consecratam fuisse anno MDLIII. Sævissime in hunc locum, & sex accolas Franciscum Pellicerium eruditum doctorem, & disertum concionatorem, loci Guardianum, Antonium de Rupe, Hieronymum Graysetum, Alexium Sansonem, Rogerium Viguerium, & Joannem Richardum anno MDLXVIII. debacchati sunt hæretici: nam & ipsum locum funditus everterunt, & præfatos Patres supra modum cruciatos, crudelissimo mortis genere affecerunt: attamen reædificatus locus postea a Fratribus est reassumptus.

Sex Minoritæ martyres.

Amerinæ diœcesis in Umbria & Provincia Romana.

XXXI. Pro iisdem diebus beatæ Virginis, & festivitatibus sanctorum Francisci, Antonii, & beatæ Claræ habetur sub numero 264. Indulgentia pro Ecclesia Conventus sanctæ Illuminatæ prope Serram Alviani in Umbria. In ea jacent beatus Tentialbene, de quo nos alias, & beatus Joannes de Alviano miraculis clari. In eumdem modum habetur ibidem pro Ecclesia Conventus Luniani. Uterque locus spectabat ad Provinciam sancti Francisci, & Custodiam Tudertinam.

Conv. Serræ Alviani. *Rodul. fol.254.*
Tom.2.an.1232. n.24.
Conv. Luniani.

Ardmachanæ diœcesis in Hibernia in Provincia Ultoniæ.

XXXII. In ipsa Metropoli Ardmachana, in qua & prima sedes, nobilis erat olim Conventus Minorum, piorum virorum seminarium, cujus fundatorem quidam volunt Principem quemdam ex domo Onellia, alii Mac Domhnaill Galloglach. Habetur sub numero 615. II. Non. Januarii, anno III. Pontificatus Indulgentia pro prædicti Conventus Ecclesia in festivitatibus Annunciationis beatæ Virginis, sanctorum Francisci & Antonii Confessorum, ac sanctæ Claræ Virginis, & per octo dies festivitates easdem immediate sequentes, necnon in anniversario die Dedicationis ipsius Ecclesiæ. In eo Conventu communi consensu admiserunt reformationem Patres Conventuales in virtute litterarum Apostolicarum pro universa Provincia reformanda concessarum, Ministro tunc Provinciali Gualtero Mac-Vad, & negotium urgente Principe Joanne Onellio circa annum MDXVIII. In postremo bello adversus Anglos destructus est hic Conventus, & religiosi tutiora petierunt loca, in quibus quantum licet, semper conati sunt sui Instituti legibus inhærere. Illic comprehensi per quemdam Donaldum hæreticum frater Rogerius Mac Congail, frater Conatius Macvarta, & frater Fergallus Bardeus, & habitibus denudati crudeliter flagris cæsi per publicas urbis plateas anno MDLXV. Magno sui relicto desiderio & communi sanctitatis opinione ibidem decesserunt duo Fratres laici Felemeus Ocora senex, & Henricus Fremlamhaidh.

Conv. Ardmachanus.
Monum. MSS. Prov. Hiberniæ.

Aslojensis diœcesis in Norvegia sub Archiep. Nidrosien.

XXXIII. Sub numero 517. anno IV. Idibus Septembris habetur Indulgentia pro prædictis festivitatibus, & octavis, & anniversario die dedicationis Templorum pro Ecclesiis Aslojensis, Mestranensis, Tunsbergensis, & Konolengis Conventuum, quorum nullum suppetit aliunde monumentum, nisi quod Asloensis fundator mihi constet ex eodem Nicolai regesto, in quo sub numero 589. refert Pontifex eum fundasse, & fundum concessisse nobilem virum Aquinum Ducem Norvegiæ, atque ad eamdem civitatem suæ ditioni subjectam, consentiente S. Rege Norvegiæ, Fratres Provinciæ Daciæ evocasse, quos tamen vehementer molestarunt E. Episcopus, & Simon Archipresbyter Asloensis, non obstantibus contrariis Indultis Pontificiis. Quare in hac controversia eo usque processum est, ut Pontifex utrumque ad Curiam citaverit, misso diplomate ad Abbatem Monasterii sancti Michaelis, & Præpositum, ac Bardonem Serglorum canonicum Ecclesiæ SS. Apostolorum Bergensis.

Varii Conventus in Norvegia.

Atre-

Atrebatensis diœcesis in Gallia Belgica.

Conv. Bethuniæ. Gonz. in Prov. S. And. Conv. 8.

XXXIV. Similis habetur Indulgentia sub numero 294. pro Ecclesia Conventus Bethuniæ, Comitatus Arthesiæ oppidi, maxime Catholici, & suo Regi fidelissimi. Ejus structores, dicit Gonzaga fuisse nobilem virum Robertum gubernatorem, & Blancham conjugem, idque sub anno MCCCXXX. Ex hoc monumento constat vel errorem esse in numeris, vel hos non fuisse primos hujus loci auctores. Unicum est Monasterium in hoc oppido, quo fit, ut Fratres magis diligantur ab oppidanis. Consecrata est Ecclesia sanctæ Agneti, & dedicationis dies anniversaria celebratur in Dominica infra octavam Apostolorum Petri & Pauli. Floruerunt in hoc Monasterio, etsi parvo, plurimi viri pietate & doctrina conspicui.

Balneoregiensis diœcesis in Provincia Romana, & ditione Pontificia.

Conv. Balneoregii. Conv. Montisflasconis.

XXXV. Eadem Indulgentia habetur sub numero 413. & III. Idus Augusti pro Ecclesia Conventus Balneoregii, vulgo Italico *Bagnerea*, ortu sancti Bonaventuræ celebris. Spectat hic locus ad Custodiam Urbevetanam Patrum Conventualium. In eadem diœcesi est locus Montisflasconis, quem sub hoc tempore præextitisse constat ex monumento Vaticano, quo Pontifex Nicolaus Idibus Januarii anno III. sub num. 639. donat ejusdem loci incolis quemdam hortum Ecclesiæ Romanæ, suæ domui vicinum.

Bergensis diœcesis in Norvegia.

Conv. Bergensis.

XXXVI. Sub num. 517. anno IV. habetur Indulgentia pro Ecclesia Conventus Bergensis urbis, quæ Norvegiæ emporium est, in festivitatibus prædictis beatæ Virginis Mariæ, & sancti Olavi Martyris, in cujus honorem Ecclesia illa fuerat constructa, necnon sanctorum Francisci & Antonii, & beatæ Claræ, & per octavas, ac in anniversario die dedicationis Templi. Spectabat hic locus ad Provinciam Daciæ, olim florentissimam, & Custodiam Norvegiæ; sed simul cum reliquis omnibus Minorum Conventibus per illam regionem longe lateque grassante hæresi, fuit destructus.

Bisuntinæ diœcesis in Burgundiæ comitatu.

Conv. Grayacensis.

XXXVII. Sub numero 640. anno III. habetur Indulgentia pro prædictis quatuor festivitatibus beatæ Virginis earumque octavis pro Ecclesia Conventus Grayacensis, qui olim erat Provinciæ Burgundiæ, & Custodiæ Bisuntinæ.

Bononiensis diœcesis in Italia in regione Romanulæ.

Conv. Riccardinæ.

XXXVIII. Sub numero 126. anno III. habetur similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Riccardinæ pro dictis beatæ Mariæ festivitatibus, sanctorum Francisci & Antonii, & beatæ Claræ Virginis earumque octavis. Hunc locum illustravit magister Franciscus Castellus concionator

nator celebris, & illustribus dotibus præclarus. Fundatorem asserit Petrus Rodulphus Accursium de Accursiis Bononiensem Legum glossatorem; quo tamen certo tempore non dicit. *Rodul. fol. 267.*

Burgensis diœcesis in Hispania in Castella veteri.

XXXIX. Sub numero 331. anno IV. Indulgentia pro dictis festivitatibus, & sanctorum Francisci & Antonii, earumque octavis pro Ecclesia Minorum urbis de Frias. Primævus Conventus sancto Juliano sacer longiusculé distabat a Civitate, sed subjectus inundationibus cujusdam rivuli, & rumori garrularum lotricum, quæ illuc ob aquarum penuriam lotum ibant: quare sub Sancio Rege (quoto tamen non scribit Gonzaga) aliæ Fratribus ædes concessæ, sanctæ Mariæ Magdalenæ dicatæ, & Leprosis curandis prius destinatæ. Idem Sancius, & aliquot ex successoribus privilegiis affecerunt syndicum Fratrum. *Conv. de Frias. Gonzag. in Prov. Cantab. Con. 16.*

XL. Sub numero 341. ejusdem anni Indulgentia pro eisdem, & sanctæ Claræ festivitatibus in Ecclesia Conventus Castri de Ordiales, quem sancto Francisco coævum volunt oppidani. Constructus est ex diversis accolarum, & exteriorum mercatorum, quibus olim oppidum florebat, eleemosynis. *Conv. Castri de Ordiales. Ibid. Conv. 10.*

Castellanæ diœcesis in Italia in finibus Umbriæ.

XLI. Sub numero 264. ejusdem anni similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Motonis, aliis Montoni, quem Fratribus concessum ait Rodulphus anno MCCCVIII. die XXIX. Aprilis sub Clemente V. cum assensu Concilii Viennensis. Quo pacto hoc intelligendum sit, nescio, dum constat ex hoc monumento jam Fratres hunc locum possedisse; nisi fortassis novus sit sub illo tempore locus constructus, vel ille ipse, qui extabat, translatus sit ad illos, qui se puriores regulæ sectatores sub Clemente prædicabant. Floruisse ibidem multos viros insignes scribit idem auctor, quorum memoria desideratur. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus oppidi Citernæ, in quo alias diximus sanctum Franciscum unum atque alterum egregium miraculum perpetrasse. Ubi Fratrum extructum est domicilium, præexistebat oratorium sub invocatione sanctæ Mariæ. Annexa est huic loco capella sancti Antonii, quæ fundata est in Ecclesia sancti Jacobi. Sub numero 517. similiter pro Conventu Mercatelli, oppidi trans amnem Nestorem dum a Perusio descenditur. Hujus loci mentionem habes apud Rodulphum in recensu Conventuum Provinciæ Marchiæ Anconitanæ, sub Custodia Feretrina. Eum asserit acquisitum sub Joanne XXII. sed ex hoc loco constat antiquiorem esse, imo ex quadam bulla Innocentii IV. ibidem asservata infertur constructum ante annum MCCXLIV. *Conv. Motonis. Rodul. fol. 154. Tom. 1. an. 1215. num. 8. Conv. Mercatelli.*

Castrensis diœcesis in Italia in Provincia Romana.

XLII. Sub numero 184. Similiter pro eisdem, necnon sanctæ Crucis festivitatibus Indulgentia pro Ecclesia Conventus Montis-alti. Spectat ad Patres Conventuales Provinciæ Romanæ, & Custodiæ Viterbiensis. Ibidem similiter pro Ecclesia Cicestrensi Conventus in Anglia, quem tamen longe antiquiorem esse nobis constat ex quadam commissione fa- *Conv. Montis-alti. Conv. Cicestren.*

cta Episcopo Wintonien. Decano, & Guardiano Cicestriensibus per Innocentium IV. anno II. sui Pontificatus XVI. Kal. Octobris, & habetur in ejus regesto num. 181.

Cornuetensis diœcesis in Italia ad littus maris Tyrrheni.

Conv. Cornuetanus. XLIII. Ibidem in eisdem festivitatibus, excepta illa sanctæ Crucis, pro Ecclesia urbis Cornuetanæ, vulgo *Corneto*, tempore æstivo aeris insaluberrimi: olim celebris civitas, & magnorum ædificiorum, nunc pene deserta ob aerem infestum. Unitus est Episcopatus cum diœcesi Montisflasconis. In hac Civitate sanctus Franciscus puerum oppressum ante vestibulum Ecclesiæ cum omnium summa admiratione a mortuis suscitavit.

Ebroicensis diœcesis in Normannia.

Conv. Vernolii. *Gonzag. in Prov. Franc. Conv. 16.* *Hoc anno n. 20.* XLIV. Vernolii Conventus easdem ibidem habet Indulgentias. Cujus origo quantumvis apud Gonzagam referatur ad annum MCCCX. & auctorem Ludovicum Franciæ & Navarræ Regem, consistere non potest; quippe prærterquam sub illo anno non Ludovicus ullus, sed Philippus Pulcher regnabat in Gallia, atque ex iis, quæ supra diximus de initiato Nicolao Lyrano in hoc Conventu, necessario refertur, ante hunc annum Cœnobium præextitisse. Fortassis postea Ludovicus X. qui successit Philippo Pulchro, & regnare cœpit anno MCCCXIV. refecit vetustum, vel novum construxit. Anno MCCCCXIII. motu Anglorum totus pene Conventus est in cineres redactus; verum paulo post reædificatis ædibus, introducta est reformatio disciplinæ regularis, prodieruntque ex hoc loco præter prænominatum Lyranum, viri præstantissimi.

Esculanæ sive Asculanæ diœcesis in Italia in Provincia Marchiæ.

Conv. Amatricis. XLV. Sub numero 264. Indulgentia in festivitatibus prædictis beatæ Virginis, sanctorum Francisci & Antonii, & beatæ Claræ, necnon in die anniversario dedicationis pro Conventu Amatricis, nobilissimi in Samnitibus oppidi infra Truenti fontem, supra quem altissimi montes elevantur. Prior loci titulus erat sub nomine sanctæ Mariæ, habetque aliam ædiculam sub titulo sanctæ Mariæ de Filetta ab universitate oppidanorum Patribus Conventualibus concessam; donationem confirmavit Capitulum sancti Joannis Lateranensis die XXIX. Januarii anno MDLXIX. sub Pio V. solvuntque Fratres annuum censum. Aliud etiam habet hic locus membrum sub titulo sancti Pauli *da Toci* datum ab eadem univer-
Con. Accumuli. sitate anno MDLXVIII. Ibidem similiter Indulgentia pro Conventu Accumuli, honesti oppidi in finibus Piceni prope Nursinos montes. Prius ibi erat Ecclesia quædam deserta sub titulo sanctæ Mariæ, quam reædificarunt oppidani, & Fratribus donarunt. Uterque hic locus pertinet ad Provinciam sancti Francisci, & Custodiam Regni.

Eugubinæ diœcesis in Italia in Umbriæ regione.

Conv. Eugubii. XLVI. Similis Indulgentia habetur ibidem pro Ecclesia Conventus Eugubii, urbis in Umbria, lanificio & corpore sancti Ubaldi celebris,

de

de qua nos alias locuti sumus. Jacet apud Minores beatus Thomas miraculis clarus, & ibidem docti gravesque viri floruerunt. Similiter habetur pro Ecclesia Conventus oppidi de Caprione, Pisano de Capricorno, Rodulpho de Caprignano, quem constructum ait a Comitibus de Caprignano; de quo rogatus Ser Franciscus Perusinus. *In appar. Annal. §.2. n. 2.* Conv. de Caprione. *Pisan. confor. 11. Rodul. fol. 214.*

Firmanæ diœcesis in Italia in regione Piceni.

XLVII. Sub numero 7. habetur Indulgentia in festivitatibus prænumeratis beatæ Mariæ Virginis, sancti Francisci, & sanctæ Crucis pro Ecclesia Conventus de Penna sancti Joannis. Aliquot ante hunc annis extructum ferunt, sed ad annum MCCCCLXIV. translatus est ad interiora oppidi, uti patet ex inscriptione anterioris lateris Ecclesiæ. Primi loci adhuc perseverat Ecclesia extra oppidi portam. Floruit hic beatus Joannes de Penna prædicator veneratione & admiratione dignus, cujus plures virtutes & prodigia alias latius retulimus; de quo & illud refert admirandum Rodulphus, quod dum in die Ascensionis Dominicæ cantaretur hymnus: *Jesu nostra redemptio*, gradatim & successivo motu ad singulos versiculos & strophas ille visus sit ab omnibus circumstantibus in altum elevari. Sub numero 517. in eisdem festivitatibus, necnon in diebus sanctorum Francisci, Antonii, & Claræ eorumque octavis habetur Indulgentia pro Conventu Maceratæ, urbis Piceni, legati totius Marchiæ ea celebris regione, sed tunc Episcopatus Firmani. Floruit ibi M. Bartholomæus de Macerata, olim Commissarius generalis in Lusitania. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus Muri, in quo floruit frater Joannes de Muro Ordinis Generalis Minister, ut alias dicemus, & S. R. E. Cardinalis. Ad instantiam Fratrum Conventus Ripæ Transonis, de quo nos alias egimus, concessit Pontifex, ut Ecclesia parochialis sancti Salvatoris valde vicina, & quæ erat impedimento officium divinum rite, & quiete celebrandi, transferretur ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Valle prædicti Oppidi; eaque translata, solum & terra vicina cederent in ampliationem prædicti Conventus. Rei executionem commisit hoc anno IV. Idus Februarii, Matthæo Canonico Assisinatensi, Marchiæ Anconitanæ in spiritualibus Rectori. Conv. de Penna S. Joannis. *Tom. 4. an. 1271. n. 9. Rodul. fol. 257.* Conv. Maceratæ. Conv. Muri. *Anno 1296.* Con. Ripæ Transonis ampliatur. *Tom. 3. an. 1250. n. 16.* *Anno 3. Pont. ep. 687.*

Florentiæ diœcesis in Italia in Etruriæ regione.

XLVIII. Sub numero 660. anno III. habetur Indulgentia pro Ecclesia Minorum Burgi sancti Laurentii de Mugello in festivitatibus sancti Andreæ Apostoli, in cujus honorem eadem Ecclesia constructa est, & sanctorum Francisci & Antonii, atque in eorum octavis. Coævus sancto Francisco hic locus; quippe Rodulpho teste, in eo habitavit Vir sanctus, ibique ferunt fuisse sedile, in quo aliquoties sederat, quod in summa habebatur reverentia. Conv. Burgi S. Laurentii. *Rodul. fol. 261.*

Jaderensis diœcesis in Insula primaria Liburnorum, ditionis Venetæ.

XLIX. Sub numero 149. anno IV. Indulgentia pro quatuor præcipuis festivitatibus beatæ Virginis, & sanctorum Francisci & Antonii, earumque octavis in Ecclesia Jaderensis Conventus. Floruit hoc in loco Magister Michael de Jadera Provincialis Dalmatiæ, Inquisitor hæreticæ Conv. Jaderensis.

pravitatis, & Episcopus Assarensis. Spectabat olim hic Conventus ad Provinciam Dalmatiæ, & Custodiam Jaderensem Patrum Conventualium, sed postea transivit ad Observantes. Traditio est illius populi, sanctum Franciscum, quando abiit in Ægyptum illac transiisse, & locum hunc fundasse. Crevit in magnam molem, donec Veneti, quod erigendo cuidam fortalitio impedimento esset, solo majori ex parte adæquarunt, ita ut angustius, quam par esset, evaserit.

Laonlensis diæcesis in Hibernia in Provincia Momoniæ.

Monum. MSS. Prov. Hiberniæ. Conv. Enatensis.

L. Sub numero 209. anno IV. habetur Indulgentia in festivitatibus sanctorum Francisci, Antonii, & Brandani Confessorum, & sanctarum Claræ & Brigidæ Virginum; in die etiam dedicationis Ecclesiæ, & per octavas prædictorum festorum pro Ecclesia Minorum Oppidi *Aonagh*, seu Enatensis in patria dicta *Urmubhan*, cujus olim Dominus O-Kinnedy, qui & creditur fundator fuisse Conventus; nunc autem spectat ad Comitem Ormoniæ. Fratrum domicilium totum corruit, habuitque olim sub Patribus Conventualibus multa prædia. Ego hunc ipsum Conventum esse puto, quem Pisanus corrupto nomine vocat *Venatensem*, & custodiæ caput constituit; quare & ego annotavi in margine, fortassis debere dici *Enatensem*.

Limiricensis diæcesis ibidem.

Conv. Limiricensis. *Monum. MSS. ejusdem Prov.*

LI. Sub numero 81. ejusdem, Indulgentia pro quatuor supra nominatis festivitatibus beatæ Virginis, & sanctorum Francisci, Antonii, & Claræ, earumque octavis in Ecclesia Minorum Limiricensis urbis, quæ circumcingitur flumine Synan. Fertur fundatores habuisse Dominum Baronem de Castel-Connel, aliosque hujus piæ prosapiæ. Situs est sub mœnibus civitatis ad Orientem prope flumen inter Monasterium sanctæ Crucis ad Austrum, & alterum sancti Dominici ad Septentrionem extructum. Pomaria habebat & fundos satis commodos, sed ædes corruerunt, remanentibus dumtaxat parietibus. Quidam Sesnan, olim a Secretis Proregi Chichestrio, modo locum occupat, introduxitque in eumdem irreverenter officinam coriariam. Sepulturam accepit in Ecclesia anno MCCCXVIII. Dominus Richardus de Clare; & frater Thadæus Dalæus anno MDLXXVI. post multa tormenta gloriosi martyrii lauream consecutus est in hac urbe. Suspensum scribit Gonzaga, alii tamen asserunt capite plexum; illudque abscissum, totum illum protulisse versiculum: *Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam*. Ibidem comprehensi anno MDLXXIX. frater Patricius Hely Episcopus Mayonensis, & frater Connacius O-Ruereche, de quorum passione sub illo anno amplius agemus.

Fr. Thadæus Daly martyr. *Gonz. in Prov. Hibern.*

Mazariæ diæcesis in Insula Siciliæ.

Conv. Mazariæ. *Rodul. fol. 282.*

LII. Ibidem similis habetur Indulgentia pro Ecclesia Mazariæ, cujus fundationis nullum se reperisse vestigium ait Rodulphus, ex traditione tamen satis vetustum esse, idque indicare antiquæ fabricæ materiam: quod & ex quibusdam scripturis probatur, in quibus legitur, Comitem quemdam Ugonem reliquisse huic loco uncias viginti quinque, summam videlicet monetæ.

Mima-

Mimatensis diœcesis in Gallia in Provincia Gabalorum.

LIII. Sub numero 290. anno III. Indulgentia pro Ecclesia Mimatensi, aliis Miniatensi, in diebus Assumptionis beatæ Virginis, sanctorum Francisci & Antonii, eorumque octavis. Spectabat olim ad Provinciam Provinciæ, & Custodiam Alesti. Non est unde habeamus ampliorem hujus Conventus notitiam. Conv. Mimatensis.

Narniensis diœcesis in Italia, & Umbriæ regione.

LIV. Sub numero 264. anno IV. Indulgentia pro quatuor illis præcipuis festivitatibus beatæ Virginis, sanctorum Francisci, Antonii, & Claræ, earumque octavis in Ecclesia Conventus prope castellum Stronconii. Anno MCCCXXVIII. extructum ab oppidanis scribit Gonzaga, sed ex hoc loco vetustiorem esse colligitur; nisi, quod sæpius monui, illud intelligendum sit de secunda ædificatione, vel translatione. Post aliquot annos illum dereliquerunt Patres Conventuales, quod minus inserviret commodæ incolarum habitationi. Locum reassumpsit beatus Paulus de Trincis Observantiæ regularis præcipuus restaurator, piisque Patribus inhabitandum concessit. Habetur ibidem magna in veneratione miraculosa imago Virginis Deiparæ. Similiter ibidem pro Ecclesia Conventus de Corbio, de quo nihil amplius invenio, nisi quod olim spectaverit ad Provinciam sancti Francisci, & Custodiam Narnien. Conv. Stronconii. Gonzag. in Prov. S. Franc. Con. 21. Conv. Corbii.

Naulensis diœcesis in Italia, in Provincia Liguriæ.

LV. Sub numero 365. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Nauli urbis, in ora maritima septimo lapide a Finario commodo portu, & frequenti mercatura olim celebris. Pisanus nullatenus hujus loci meminit; Rodulphus vero reponit sub Custodia & Provincia Genuæ. Inveni in hoc regesto Nicolai sub numero 540. diploma datum III. Idus Septembris anno IV. ad Abbatissam & Conventum Nauli, Monialium sanctæ Mariæ de Rivo Cisterciensis Ordinis, in quo eis conceditur perpetuum jus Monasterii, in quo tunc vivebant, & in quo præextitisse Fratres Minores, atque sancti Francisci vocabulo insignitum fuisse dicit ipsa diplomatis narratio. Credibile est, hoc relicto loco, ad alium se transtulisse Minoritas. Conv. Nauli.

Nepesinæ diœcesis in Italia in Provincia Romana.

LVI. Ibidem similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Campaniani, vulgo *Campagnano*, oppidi ab Urbe P. M. XVI. distantis. Locum construxerunt oppidani in accliviori quodam loco P. CC. ab ipso oppido, dedicaruntque beatæ Virgini de Prato. Transiit ad Observantes anno MCCCCLXXXVIII. erga quos Campiniani magno feruntur affectu, necnon devotione erga beatum Stephanum Fratrem laicum ibidem honorifice sepultum. Conv. Campaniani.

Othoniensis diœcesis in Dania.

LVII. Sub numero 626. similis Indulgentia pro Ecclesiis Ottoniensi, Suineburgensi, & Ninsthaldensi, quæ olim erat Provinciæ Datiæ & Custodiæ Ottoniensis, quorum aliud non suppetit vestigium. Con. Ottonien. Suineburgen. & Ninsthalden.

Peru-

Perusiæ diœcesis in Italia in Provincia Romana:

Conventus Marsciani. Conv. Agelli. Conv. Civitellæ. Rodul. fol. 253. Conv. Cibattolii. Gonzag. in Prov. S. Franc. Con. 44.

LVIII. Sub numero 264. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus sanctæ Margaritæ de Castro Marsciani. Locum dedit quædam Domina Margarita filia Vernerii de eodem castro, fratri Matthæo Laurentii Perusino. Similiter pro Ecclesia Conventus Agelli, in quo beatus Ægidius semel elevatus est a terra a vesperis ad gallicinium, & tanto lumine irradiatus est, ut circumfulgente splendore, Lunæ lumen subobscurarit. Similiter pro Ecclesia sanctæ Mariæ Magdalenæ de castro Civitellæ. Ædem construxit, ait Rodulphus, anno MCCCLXXXI. sed vetustiorem hinc esse probatur. Fortassis error irrepsit in notas numerorum, & scribendum erat MCCLXXXI. similiter pro Ecclesia sancti Bartholomæi prope Cibattolium, quem Gonzaga ait constructum anno MCCCCLXXX. & exinde perperam redarguit eos, qui dixerunt originem accepisse sub beato Bonaventura; cum ex hoc monumento verius hoc esse comprobetur, quam quod ille asserat de posteriori constructione. Construendæ porro ædis occasionem desumptam ait ex miraculo a sancto Ludovico Rege perpetrato, dum juvenem innocentem de homicidio accusatum mirabiliter a morte, & vinculis liberavit. A quo tempore magno in honore hic Sanctus habetur, qua de causa dixit Pisanus: *In hoc loco sanctus Ludovicus noster claret signis, & miraculis gloriosus.*

Pisan. confor. 11.

Conv. de Monte Perusii. Gonza. in Prov. S. Franc. Con. 4. Tom. 4. an. 1262. n. 11. Tom. 3. an. 1257. n. 9.

LIX. Similiter ibidem pro Ecclesia sancti Francisci de Monte extra portam sancti Angeli juxta civitatem Perusii. Aliquot annis ante hunc constructus est hic Conventus; quippe hic longo tempore habitavit beatus Ægidius, eumque visum illuc venit sanctus Ludovicus Gallorum Rex, uti alias diximus, ibique habetur puteus miraculosus, cujus aquam beatus Ægidius, ut perpetuo salubris esset (quod alibi opportune narravimus) effecit. Locus est amœnus satis, contemplationi, & litterarum studio aptus, unde perpetua est ibidem Theologiæ Academia. Pervenit in potestatem quorumdam exoticorum virorum, qui se Franciscanos fingebant, neque tamen sane circa fidem sentiebant, quorum errores detexit, & revicit beatus Paulucius Trincius. Ejectis itaque illis, cives Perusini huic, ejusque sectatoribus, & veris Franciscanæ regulæ observantibus Cœnobium tradiderunt. Jacent hic beatus Ægidius, cujus sanctissimam vitam alias descripsimus; Bernardinus a Gualdo olim Provinciæ sancti Francisci Minister, cujus anima e corpore egrediens Bartholomæo de civitate Castellana, Provinciæ Vicario a se ante mortem constituto, fulgentissima apparuit, & de futura mox beatitudine reddidit certiorem; Ludovicus Theutonicus homo sanctissimus, ob singulares virtutes, paupertatem præsertim, castitatem, divinique officii zelum Deo gratissimus: a terra elevabatur, & in altum inter condensas arbores efferebatur: cujus etiam animam cœlos petentem in ipso transitu vidit beatus Franciscus Papiensis. Servatur hoc in loco guttula sanguinis Christi Domini, cujus veritatem varia comprobarunt miracula. Similis etiam Indulgentia conceditur sub num. 299. Ecclesiæ sanctæ Mariæ Magdalenæ oppidi de Pregio, sitæ in tractu Collicelli, in agro Amerino.

Tom. 4. an. 1262. n. 1. Bernardinus a Gualdo. Ludovicus Theutonicus. Conven. de Pregio.

Reatinæ diœcesis In Italia in Provincia Romana.

Conventus de Monticellis.

LX. Sub numero 264. Similis Indulgentia habetur pro Ecclesia Conventus de Monticellis, cujus Rodulphus & Pisanus meminerunt sub Custo-

stodia Regni. Ibidem in eisdem & sancti Matthæi festivitatibus pro Ecclesia sancti Matthæi Conventus Mabilonensis. Sub num. 271. Indulgentia habetur pro festivitatibus beatæ Virginis, & dedicationis Ecclesiæ, earumque octavis pro Ecclesia Montis-regalis sub eadem Custodia intitulata *sancta Maria de Platea*, & data Fratribus per Reverendos Canonicos & Capitulum sancti Joannis Lateranensis; erat enim Oratorium cujusdam confraternitatis. Conventus Mabilonen. Conventus Montis-regalis.

Ripensis diœcesis in Dania, in Provincia Cimbriæ.

LXI. Sub numero 517. Indulgentia pro Ecclesia Kaldengensi in dictis festivitatibus beatæ Virginis, & SS. Francisci, & Antonii, & beatæ Claræ Virginis, earumque octavis. Et ibidem similiter pro Ecclesia Tundrensi: utramque reponunt corruptis aliquantum nominibus Rodulphus & Pisanus sub Provincia Daciæ, & Custodia Ripensi. Conventus Kaldengen. Conventus Tundrensis.

Roschildensis diœcesis, ibidem in Insula Zelandiæ.

LXII. Sub numero 662. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Nestwith, de quo aliud non reperio vestigium, nisi quod eum reponant Rodulphus & Pisanus sub eadem Provincia Datiæ, & Custodia Roschildensi. Conventus Nestwith.

Rutenensis diœcesis in Gallia, in conspectu Averionis fluvii.

LXIII. Sub numero 216. Indulgentia in eisdem festivitatibus, & die sancti Michaelis pro Ecclesia Conventus sancti Africani, quem a devotis inquilinis extructum destruxerunt ejusdem oppidi truculentissimi hæretici hoc infelicissimo ævo, & solo adæquarunt. Sub numero 259. Indulgentia in illis ipsis diebus, præter unum sancti Michaelis, pro Ecclesia Conventus oppidi de Amiliano, quod sanctum Milianum vocat Gonzaga, quem pii quidam Angli, & Britones ædificaverunt; sed hæretici destruxerunt, expilarunt, & combusserunt anno MDLXXX. Fratribus carceri mancipatis, & transfixo mucrone præ foribus Cœnobii fratre Maturino de Pulchro-visu gravi sene, & vero Minorita. Conventus sancti Africani. *Gonza. in Prov. Aquitan. recent. Con.* 14. Conventus Amiliani. *Indid. Con.* 14. Maturin. de Pulchro-visu, martyr.

Salamantinæ diœcesis in Hispania in Castella veteri.

LXIV. Sub numero 584. Indulgentia pro festivitatibus beatæ Virginis, sancti Francisci, & sanctæ Mariæ Magdalenæ, octavisque earumdem in Ecclesia sancti Francisci in monte Salamantinæ (inquit diploma) diœcesis, cujus certe Conventus, licet per aliquot annos Salmanticæ commoratus sim, nomenque meum Provinciæ sancti Jacobi dederim, investigare non potui ullum vestigium, nec scire quis hic mons, a quo nomen desumpserit. In labili humanarum rerum statu facile res mutantur, & oppida delentur, humilique deseruit aratro fundus, in quo excelsæ turres prius conspiciebantur. Conventus sancti Francisci in monte.

Savonensis diœcesis in Italia in Liguriæ regione.

LXV. Sub numero 127. Indulgentia in festivitatibus beatæ Virginis, SS. Francisci, Antonii, & Claræ, pro Ecclesia Conventus Savonæ, urbis di- Conventus Savonen.

ditionis Genuensis, ad oram maritimam, vetustæ, locupletis, præclarissimorum virorum & plurium summorum Pontificum ortu commendatissimæ. Ex nostra familia multos produxit præsertim Sixtum Papam IV. Petrum Rierium, & Marcum Viguerium Cardinales. „ Conventum „ hunc sancto Francisco coævum dicunt incolæ, & probant ex diplomate, quod servant Gregorii IX. quo invitat fideles ad benefaciendum Fratribus, & altero ejusdem argumenti Innocentii IV. dato anno IV. sui Pontificatus. Alexander IV. anno MCCLIX. scribit Episcopo Savonensi, ut benigne & absque contradictione permittat Fratribus domicilium inundationi fluminis Vaniolæ subjectum, urbi inferre. Fundum emit gens Busseria anno MCCLXVIII. a Gandulpho Naso. Ecclesiæ fabricam, & dormitorium inchoavit Vivaldus Draperius. Hortum Cœnobio contiguum donavit Ansaldus Busserius: domum vicinam dono dedit Francisca Formica genitrix fratris Petri Formicæ; & avia fratris Pauli Formicæ, illius Conventus Alumnorum: & alteram Pizzardus Corsus, soluto pretio, munifice erogavit. Danius Marchio Ponzonis multas contulit eleemosynas, & supellectilem Ecclesiasticam. Alios multos Fratrum benefactores, videre est in monumentis Cœnobii, qui vel sacella in Ecclesia, vel Conventus partem struxerunt, & redditus auxerunt. Præter jam nominatos viros Illustrissimos hujus ædis alumnos, ibidem floruerunt Clemens Grossus Cardinalis; frater Marcus Viguerius, altera supranominato, Episcopus Nolanus, Sixti IV. præceptor; frater Bartholomæus Roverius Julii II. Germanus, Sixti IV. nepos, Episcopus Ferrariensis, & Patriarcha Antiochenus; frater Joannes vir doctissimus, Archiepiscopus Spalatensis, mox Thebanus, & Episcopus Trevicensis; frater Philippus Busserius Nuncius ad varios Principes; frater Laurentius Guillelmi Traversanus, & alii, de quibus alias opportunius.

Additio Patris Lucæ Waddingi.

Slevicensis diœcesis in Holsatia ad Sliam fluvium.

Conv. Slevicen. & Flensburgen.

LXVI. Sub numero 517. similis Indulgentia pro Ecclesiis Conventuum Slevicensis, & Flensburgensis; recensebantur olim sub Provincia Daciæ, & Custodia Ripensi.

Spoletanæ diœcesis in Italia in Umbriæ regione.

Conv. Trevii, & Jani. Convent. Montis Leonis. Conv. de Tusso. Conv. de Valle & Cassiæ. Conv. Cerreti. Conv. Occosii. Conven. Montis S. Martini. Conve. de Eremita Arnulphorum. Conv. de Arrone. Conven. Montisflasconis.

LXVII. Sub numero 188. similiter pro Ecclesiis Conventuum Trevii, & Jani sub Custodia Vallis Spoletanæ. Sub numero 264. Montis Leonis sub Custodia Regni, quem sub Martino IV. ære publico comparatum scribit Rodulphus. Conventus de Tusso, aliis de Visso; Conventus de Valle; Conventus Cassiæ concessus Fratribus, inquit Rodulphus, anno MCCXLVII. & in quo frater Pax, uti habet Pisanus, multis virtutibus, & miraculis claruit; Conventus Cerreti in oppidi suburbio; Conventus Occosii, quem cum Conventu Cassiæ confundit Rodulphus, sed distinctos facit Pisanus; Conventus Montis sancti Martini; qui omnes recensentur sub Custodia Montanorum. Conventus de Eremita Arnulphorum, quem sanctum Franciscum construxisse monent Rodulphus & Pisanus, locumque esse devotissimum, & perpetuo ibi floruisse veram regulæ observantiam, sub Custodia Tudertina. Conventus de Arrone sub Custodia Narniensi. Conventus Montisflasconis, qui prius erat extra

tra muros; sed cum tempore Benedicti XII. supplicarent Fratres, ut propter ingruentia bella admitterentur intra mœnia, Pontifex constituit Bertrando Archiepiscopo Elbreodunensi Apostolicæ Sedis Nuncio ut admitteret pro Camera Apostolica ædes Fratrum, & intra muros eis provideret commodum locum. Datum est diploma apud Pontem Sorgiæ diœcesis Avenionensis xviii. Kal. Junii Pontificatus anno ii. Hæc vero deputatio facta est anno MCCCXXXVI. die XXIV. Augusti. Floruerunt hoc in loco Viri insignes, inter quos beatus Joannes Theutonicus, quidam Episcopus Anonymus, & Clemens Bontadosius Episcopus Neocastrensis. Felix Inquisitor Utini, præter alios juniores. Conventus oppidi Alevanii, aliis Bevaniæ, ubi unum aut alterum miraculum fecisse sanctum Franciscum, retulimus. Uterque hic Conventus spectat ad Custodiam Spoletanam. Conv. Bevanii. Tom. I. an. 1212. n. 8.

Suanensis diœcesis in Italia, & Etruriæ regione.

LXVIII. Sub numero 469. Indulgentia similis pro Ecclesia Conventus Pitiliani in Tuscia in regione Phaliscorum, nobilis oppidi Ursinorum, illustris familiæ Romanæ, titulo Comitatus inclyti, de quo Rodulphus & Pisanus mentionem agunt sub Custodia Urbevetana Provinciæ Romanæ. Conv. Pitiliani.

Sutrinæ diœcesis in Italia in Provincia Romana.

LXIX Sub numero 365. Indulgentia similis pro Ecclesia Conventus Sutrii, urbis in eadem regione phaliscorum pervetustæ, & antiquis Cosmographis celebris, quam Etruriæ claustrum, ob loci situm & belli adversus Etruscos gerendi opportunitatem, Livius appellat: hac tamen ætate longe defecit a prisca nobilitate. Hujus loci meminere citati auctores sub Custodia Romana. Conv. Sutrii. Livius lib. 9. ad ann. 445.

Taurinæ diœcesis in Italia in regione Pedemontana.

LXX. Sub numero 127. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Montiscalerii, oppidi pernobilis multis Italiæ haud cedentis in Lombardia Cispadana, in Provincia Montis-Ferrati. Et sub numero 352. pro Ecclesia Conventus de Secutia, Rodulpho Susæ. Utriusque loci meminit hic auctor, & Pisanus sub Custodia Pedemontana. Aliumque addit Rodulphus Conventum Cassini sub Custodia Montis-Ferrati hoc ipso anno extructum. Conv. Montiscalerii. Conv. de Secutia. Conv. Cassini.

Tiburtinæ diœcesis in Italia in Latio.

LXXI. Sub numero 700. anno III. similis Indulgentia pro Conventu Sublaci, aliis Solagii, quibusdam Sublaquei, oppidi in Latio inter Æquicolas, sancti Benedicti, qui ibidem sanctissimam vitam egit, memoria insignis. Ab oppidanis extructum fuisse Conventum certis indiciis colligi putat Gonzaga, quo tamen tempore incertum. Locum nunc inhabitant Patres strictioris observantiæ, deseruitque juvenum tirocinio. Sub numero 190. anno IV. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Vicovarii, quem simul cum præcedenti reponunt prædicti auctores sub Custodia Tiburtina. Conv. Sublaci. Gonza. in Prov. Rom. Con. 13. Con. Vicovarii.

Tolosanæ diœcesis in Gallia, in Provincia Narbonensi.

Conv. Apamiæ. LXXII. Sub numero 370. ejusdem anni similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Apamiæ, Togatæ Galliæ urbis, a civibus ut creditur exstructi, nunc vero omnino destructi. Duplici irruptione hæretici sacrum locum profanarunt, in prima religiosissimos Patres Petrum de Pulchro-monte egregium Ecclesiasten. Joannem Rauletum, & quosdam alios consodales prius crudelissime trucidatos, in puteum projecerunt. In secunda vero Petrum a Molerio virum doctrina & pietate conspicuum pollicitationibus, blanditiis, minis, verbis & verberibus ad suam perfidiam attrahere, dum frustra laborarunt, tamdem ad postem alligatum sævissime cædunt, deinde verenda abscindunt, mox ventrem aperiunt, uncino intestina exhauriunt, & cor evellunt, Christi athleta interim patientissime orante, & pie exclamante: *Jesu miserere mei, atque illis ignosce*, quibus in verbis Deo animam reddidit. Defæviit tamen in mortuum quidam nebulo, qui caput ad humeros usque in duas partes discidit. Magno cum fletu lamentabile spectaculum intuentes Catholici, sequenti die multa cum reverentia & devotione sanctum corpus sepelierunt.

Fr. Petrus a Molerio martyr.

Tuamensis diœcesis in Hibernia in Provincia Conaciæ.

Conv. Clare. LXXIII. Sub numero 685. anno III. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Clare vulgo Hibernico *Baileanchair* oppidi ruralis, in Comitatu Galviæ, ab ea urbe M. P. IV. distantis Septemtrionem versus recta qua itur Rossrylam, a qua etiam distat M. P. VIII. Oppidum cum territorio adjacenti pertinet ad Comitem Claiuricardi. Habebat Conventus sub Patribus Conventualibus quædam prædia ruralia, & jus pascuarium pro certo numero animalium: modo tamen totius ædis soli supersunt parietes. Olim erat diœcesis de Anaghluan, quæ nunc unita est Sedi Archiepiscopali Tuamensi.

Tuscanensis diœcesis in Italia in Tusciæ regione.

Conv. Tuscanæ. LXXIV. Sub numero 584. anno IV. eadem Indulgentia pro Ecclesia Conventus Tuscanæ, vulgo Italico *Tuscanella*, tunc separatæ diœcesis, nunc unitæ cum Viterbiensi in regione Phaliscorum in Tuscia. Hac in urbe sanctus Franciscus filium cujusdam nobilis sanitati restituit, eodemque in Conventu beatus Guillelmus de Cordella, vir miraculis, & vitæ probitate clarus sæpius prædicavit.

Tuscanæ diœcesis in Italia, in Provincia Romana.

Conventus Montis-Compatrum. LXXV. Sub numero 365. eadem Indulgentia pro Conventu Montis Compatrum, in quo plures Viri sancti floruerunt, præsertim beatus Angelus a Monte-Leone, & beatus Raynaldus Reatinus. Spectat ad Provinciam, & Custodiam Romanam.

Vasatensis diœcesis in Gallia in Vasconia.

LXXVI. Sub numero 348. Indulgentia pro festivitatibus Assumptionis beatæ Virginis, sancti Francisci, & beatæ Claræ, earumque octa-

octavis pro Ecclesiis Conventuum Vasatensis, & Villæ de Regula, quorum monumenta omnia deperierunt, nec est unde sciri possit fundationis tempus, aut aliud quidpiam notabile; hæretici etenim omnia pessundederunt. Conve. Vasateo. *Gonza. in Prov Aquitan. recent Con. 11.*

Urbevetanæ diœcesis in Italia in Tusciæ regione.

LXXVII. Sub numero 707. anno III. Indulgentia in quatuor festivitatibus præcipuis beatæ Virginis, sancti Petri Apostoli, SS. Francisci, Antonii, & Claræ, earumque octavis pro Ecclesia Conventus Bolsenæ oppidi haud obscuri, aut infrequentis ad Volsinum lacum, sanctæ Christinæ corpore insignis. Floruit hoc in loco Magister Angelus, quem Pius II. destinavit ad Franciscum Sfortiam Mediolanensem Ducem, ut ad pacem & serenam mentem reduceret, dum Ecclesiæ & Pontifici multa minaretur; hujus tamen oratione lenitus, quievit. Sub numero 264. anno IV. similis Indulgentia, excepta festivitate sancti Petri, pro Ecclesia Conventus Montis-Jovis, cujus memoriam tamen non invenio apud Rodulphum aut Pisanum. Hæc sunt quæ de Fratrum domiciliis hoc vel anteriori, incerto tamen tempore, extructis scire vel colligere licuit ex Monumentis Vaticanis: modo subministramus Sororum Monasteria. Conv. Bolsenæ. Conven. Montis-Jovis.

CLARISSARUM MONASTERIA.

Aginnensis diœcesis.

LXXVIII. Sub numero 553. anno IV. Indulgentia in festivitatibus prænominatis beatæ Virginis, & sanctæ Claræ pro Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ Condomii Aquitanorum oppidi, cujus aliud non reperio vestigium. Monast. Condomii.

Assisiensis diœcesis.

LXXIX. Sub numero 127. in eisdem, necnon SS. Francisci, Antonii & Sebastiani oppidi de Cannario, de quo similiter aliam non invenio memoriam. Monast. Cannarii.

Bisuntinæ diœcesis.

LXXX. Sub numero 331. pro eisdem diebus festis, præterquam in illo sancti Sebastiani, Indulgentia pro Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ de Monte-nigro, cujus tamen apud nostros auctores nullam invenio memoriam. Monast. de Monte-nigro.

Burgensis diœcesis.

LXXXI. Sub numero 703. anno III. Indulgentia in singulis festivitatibus beatæ Mariæ, & SS. Francisci, & Claræ pro Ecclesia Monasterii celebris oppidi Santander in Cantabria. Ejus fundatricem scribit Gonzaga Mariam Guitarte, relictam strenui Ducis Gonsalvi Garsiæ a Santander, qui sub Alphonso patre, & Sancio filio meruit in bello navali contra Mauros. A fundamentis erexisse, & redditibus locupletasse circa annum MCCCXXIII. asserit, quod si verum hoc, necesse est, ut alia præextiterit ædicula, seu Monasterium, cui hoc anno concessa hæc Indulgentia, vel illa fundatio fuit vetustior. Aliquot ibi asservantur Pontificum & Regum privilegia. Sub numero 341. anno IV. habetur similis In- Monast. Santander. *Gonza. in Prov Cantabr. Monast 6.*

Indulgentia, pro Ecclesia Monasterii sanctæ Marinæ Burgensis urbis, inquit diploma: neque tamen invenio apud Gonzagam, neque in monumentis Provinciæ Burgensis ad me missis, hujus Monasterii vestigium, nisi fortassis illud, quod sanctæ Claræ Monasterium modo vocatur Burgis, quod prius diceretur sanctæ Marinæ, etsi Gonzaga asserat a principio usque ad mortem sanctæ Claræ titulo, non sanctæ Marinæ, sed sanctæ Mariæ insignitum. Facile potuit accidere æquivocatio in nomine, vel mutatio in primis sedibus, ut prius illam Ecclesiam habuerint parochialem gloriosæ Virgini, postea alteram sanctæ Mariæ dicatam; deinde temporis tractu novæ Ecclesiæ, vel veteri reædificatæ nomen imposuisse sanctæ Claræ. Quod vero ait Gonzaga, eas sub mortem sanctæ Virginis hoc nomen assumpsisse, constat ex hoc diplomate non ita esse, dum adhuc sub hoc anno retinuerit illud Monasterium titulum sanctæ Marinæ.

Castellanæ diœcesis.

Monaster. Presagnoli. LXXXII. Sub numero 517. anno IV. Indulgentia pro festivitatibus beatæ Virginis, & sanctæ Claræ in Ecclesia Monasterii de Presagnolo. Ad quam Provinciam spectaverit, vel an adhuc extet, quoque tempore fundatum, non potuit aliunde expiscari:

Faventinæ diœcesis in Italia in Æmiliæ regione.

Conv. de Virginibus prope Faventiam. LXXXIII. Sub numero 11. Indulgentia pro enumeratis festivitatibus beatæ Virginis, & sancti Martini, earumque octavis in Ecclesia sanctæ Mariæ de Virginibus juxta Faventiam: neque hujus etiam aliud occurrit monumentum.

Feltrensis diœcesis in Italia in Ditione Veneta.

Monast. S. Fecati. LXXXIV. Sub numero 679. anno III. Indulgentia pro festivitatibus Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, SS. Francisci, & Antonii, necnon sancti Fecati, & pro octavis in Ecclesia Monasterii Clarissarum Feltrensis, sub titulo sancti Fecati constructa.

Firmanæ diœcesis.

Monast. Civitatis novæ. LXXXV. Ibidem Indulgentia in festis SS. Francisci, Antonii, & Mariæ Magdalenæ pro Ecclesia Monasterii Clarissarum Civitatis novæ in honorem ejusdem divæ constructa. Sub numero 145. anno IV. Indulgentia pro omnibus festivitatibus beatæ Virginis Mariæ, & sanctæ Claræ, Monast. S. Elpidii. atque octavis in Ecclesia Monasterii oppidi de sancto Elpidio. Sub numero 595. ejusdem anni Indulgentia in Ecclesia Monasterii sanctæ Mar- Monaste. Firmanum. garitæ urbis Firmanæ pro festivitate ejusdem sanctæ Margaritæ, & per octavas.

Florentinæ diœcesis.

Monast. Prati. LXXXVI. Sub numero 105. Indulgentia in festivitatibus quatuor sæpius enumeratis beatæ Virginis Mariæ, & SS. Petri & Pauli, ac Joannis Evangelistæ, earumque octavis pro Ecclesia Monasterii sanctæ Mariæ de

de Prato prope Florentiam. Nescio an idem sit cum illo, quod sancti Georgii Prati sub numero 16. enumerat Gonzaga in recensu Monasteriorum Provinciæ Tusciæ. Potuit facile evenire, ut Sancti tutelaris fieret mutatio.

Jaderensis diœcesis.

LXXXVII. Sub numero 149. Indulgentia in festivitatibus sancti Nicolai, & sanctæ Claræ, earumque octavis pro Ecclesia Monasterii sancti Nicolai, urbis Jaderæ, cujus nullum aliud potuimus invenire monumentum. Monast. Jaderen.

Interamnensis diœcesis in Italia in Umbria.

LXXXVIII. Sub numero 703. anno III. Indulgentia pro festivitatibus sanctorum Pauli Apostoli, Stephani Protomartyris, & beatæ Claræ, earumque octavis pro Ecclesia Monasterii sancti Pauli de Galleto prope civitatem Interamnensem, cujus nos meminimus superius, monumentumque in eodem loco stipulatum lectori obtulimus opportunius. Monast. Interamnense. Tom. 4. an. 1264. n. 4.

Milensis diœcesis in Saxonia ad Albim fluvium.

LXXXIX. Sub numero 654. ejusdem anni Indulgentia pro festivitatibus Annunciationis beatæ Mariæ Virginis, ac sancti Nicolai, sanctæ Crucis, & sanctæ Claræ, earumque octavis, & in anniversario die dedicationis pro Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ de Suselez. Ibidem Indulgentia pro festivitatibus Annunciationis, Assumptionis, Nativitatis, & Purificationis beatæ Mariæ Virginis, sancti Joannis Baptistæ, sanctæ Crucis, & sanctæ Claræ, & per octo dies immediate sequentes prædictas festivitates, & in anniversario die dedicationis in Ecclesia Monasterii Tresdensis in honorem sancti Joannis Baptistæ constructa. Monast. Suselez.

Montispessulanæ diœcesis in Gallia, in Volcis Arecomicis.

XC. Sub numero 717. ejusdem anni Indulgentia pro prædictis festivitatibus beatæ Virginis, sanctorum Francisci, Antonii, & Claræ, earumque octavis in Ecclesia Monasterii de Paradiso Montispessulani, de quo nos aliud ministravimus monumentum, ex quo constat pluribus ante hunc annis fuisse constructum. Monast. Montispessulani. Tom. 3. an. 1251 n. 68.

Nicosiensis diœcesis in Cypro Insula.

XCI. Sub numero 11. anno IV. Indulgentia in singulis beatæ Mariæ Virginis, & beatæ Claræ, & sanctorum Francisci, & Antonii Confessorum festivitatibus in Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ Nicosiensis. Monast. Nicosiæ.

Norembergensis diœcesis in Germania.

XCII. Sub numero 654. anno III. Indulgentia pro festivitatibus Annunciationis beatæ Mariæ, sancti Nicolai, sanctæ Crucis, & sanctæ Claræ, & pro octo diebus festivitates has immediate sequentibus, & in anniversario dedicationis Ecclesiæ, pro Monasterio sancti Nicolai de Wicenzelis. Monast. Wicenzelen.

Rea-

Reatinæ diœcesis.

Monast. Mabilonen.

XCIII. Sub numero 190. anno IV. Indulgentia in singulis festivitatibus beatæ Mariæ Virginis, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum, & sancti Francisci, earumque octavis pro Ecclesia Monasterii sancti Francisci de Mabilone. Ibidem Indulgentia pro eisdem, & sanctæ Luciæ, & sanctæ Claræ festivitatibus pro Ecclesia Monasterii sanctæ Luciæ de Colle alto.

Roschildensis diœcesis.

Monast. Roschilden.

Hoc anno n. 62.

XCIV. Sub numero 626. Indulgentia pro eisdem festivitatibus, excepto die sanctæ Luciæ, pro Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ Roschildensis civitatis. De Conventu Fratrum hujus urbis egimus suo loco.

Segoviensis diœcesis in Hispania.

Monast. Segoviense.

Gonzag. in Prov. Concep. Mon. 2.

XCV. Sub numero 341. Indulgentia pro festivitatibus Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, sanctæ Claræ, & sanctæ Mariæ Magdalenæ, earumque octavis in Ecclesia Monasterii sanctæ Mariæ Magdalenæ Segoviensis. Primam hujus loci fundationem ignorari asserit Gonzaga ob exusta monimenta. Id dumtaxat scribit constare ante annum MCCCCXXX. Clarissas Segoviæ fuisse, nam circa illud tempus illarum primum habitaculum magno exarsit incendio, & Joannes Hurtado a Mendoza, atque Maria a Luna proprias ædes in parochia sancti Michaelis sitas cum adjacentibus hortis liberalissime donarunt. Redactis ædibus in formam Monasterii sub titulo sanctæ Claræ novæ ad distinctionem vetusti, quod exarsit (quamvis ex hoc diplomate constet, dicatum sanctæ Mariæ Magdalenæ) angustius evasit Monasterium, quam ut adventantes juvenculas posset excipere. Quare Elisabetha Regina Ferdinandi Catholici conjux, regiam ad alterius Monasterii ædificationem ex Apostolica Innocentii VIII. auctoritate anno MCCCCLXXXVIII. præfatis Sororibus concessit. In regias itaque has ædes, in Monasterium sub S. Antonii regii nomine mutatas, decennio post donationem elapso, nempe anno MCCCCXCVIII. se transtulere. Diximus alias, Fratres prius in hoc loco habitasse, antequam Sororibus concederetur, vel ipsi transferrentur ad eum, quem modo possident, Conventum. Inserviunt hujus Monasterii Sororibus novem Fratres, quorum unus præest titulo Vicarii, ceteri sacellani nuncupantur. Gravis hic viget vitæ regularis disciplina.

Tom. 3. an. 1252. n. 29.

Theatinæ diœcesis in Italia in Regno Neapolitano.

Monast. Guardiæ.

XCVI. Sub numero 115. Indulgentia pro quatuor prædictis festivitatibus beatæ Mariæ Virginis, & per octavas in Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ de Guardia.

Velitrensis diœcesis in Italia in Latio.

Monast. Velitrense.

XCVII. Sub numero 289. Indulgentia pro prædictis, ac sanctæ Claræ festivitatibus, & per octo dies eas immediate sequentes in Ecclesia Monasterii sanctæ Claræ Velitrensis. Hec sunt, quæ de his Monasteriis, ædibusque Fratrum, ac Sororum, de quarum certa origine nihil certo constat, sub hoc anno ex regesto potuimus colligere.

Varia

Varia item concessit hoc anno Fratribus, & Sororibus privilegia.

XCVIII. Fratrem Guidonem de Marchia filium Hugonis Comitis Engolismensis, & Marchiæ, qui litterarum scientia, honestate morum, & aliis virtutum donis pollebat, ad instantiam Ministri Generalis quibusdam gratiis affecit. Archiepiscopo Ardmachano, Priori Prædicatorum, & Guardiano Minorum de Ponte in Hibernia commisit, ut exacte viderent & examinarent privilegia, & Indulgentias Apostolicæ Sedis concessa Priori & Fratribus hospitalis sancti Joannis Dubliniensis Ordinis sancti Augustini, eaque ad se ipsum transmitterent. Ad preces Guardiani & Fratrum Conventus Cameracensis confirmavit concessionem sibi factam a Guillelmo Hannonio Episcopo Cameracensi, ejusque prædecessore Ingeramo, aliis Ingelrano de Crequy, qua liberam eis, eorumque usui esse voluit omnem aquam Scaldis fluvii, infra clausuram dicti Conventus decurrentis, quantumvis ad hujusmodi Episcopi donationem non accesserit consensus Capitularium Ecclesiæ matricis, ad quam spectabat fundus, seu locus, in quo constructua erat dictus Conventus, & a qua congrua recompensatione facta Præposito & Capitulo Ecclesiæ, illum Fratres acceperunt sub Nicolao de Fontanis ejusdem urbis Episcopo. Prædicta habentur in litteris Pontificiis: *Cum a nobis petitur*; datis v. Kal. Julii; quare in eo dumtaxat sensu verum est, quod Gonzaga habet, scilicet fundum liberaliter concessum a generoso equite Joanne de Flos, nimirum si hic a prædicto Capitulo locum emerit, & deinde Fratribus donaverit; cujus etiam expensis, ait præfatus auctor, anno MCCLXII. insigne superædificatum Monasterium. Concordat sane hic annus cum tempore quo Pontificatum retinuit Nicolaus Episcopus, sub quo diximus fundum acquisitum, hic enim mortuus est anno MCCLXXII. Accepit Conventus brevissimo tempore magnum incrementum, Summorum Pontificum, & multorum Principum favore, quod vel ipsæ litteræ & diplomata eorumdem, quæ in Fratrum archivo servantur, confirmant. Templum consecratum ad Dei honorem sub titulo sanctæ Crucis, sancti Francisci, & omnium Sanctorum anno Domini MCCCIII. a Guidone Episcopo Cameracensi, quem de Colomedio cognominat Claudius Roberti. Multam meretur laudem Conventus hic ex gravissimis, quos habuit Patribus, a structura, ab amplitudine, a disciplina regulari.

Privilegia Fratribus concessa. *Ep. 686. an. 1.* *Ep. 65. an. 4.* Donationes factæ Conventui Cameracensi. *Ep. 106. an. 4.* *Gonzag. in Prov. S. And. Conv. 13.* *Claudius Robert. in Episc. Cameracen.*

XCIX. Ejusdem Cameracensis diœcesis Minoritis de Valenzenis deprecantibus, scripsit Pontifex semel & iterum Abbati & Conventui Monasterii sancti Joannis in Valenzenis Ordinis sancti Augustini, ut prædictis Fratribus angusto in loco viventibus venderent pro justo pretio domos quasdam eisdem vicinas, in quibus publicas scholas habebant, a prædicto Conventu Augustiniano semotas, in quibus scholares suo strepitu erant valde molesti Minoritis. Ea vero ratione scripsit secundo de hac re Pontifex, ut nisi ad ejus preces id peragere vellent, eodem tempore commissionem dederit ad Cantorem Cameracensem, & Scholasticum Tornacensem, ut ita fieri auctoritate Apostolica curarent: *Significarunt nobis*. VI. Kal. Julii. Plura diximus alias de hac Minorum æde Valenzenensi. Confirmavit etiam Pontifex donationem Ecclesiæ parochialis sancti Laurentii de Arari cum cœmeterio, domibus, platea ante ipsam Ecclesiam existente, & aliis quibuscumque pertinentiis a Francisco Episcopo, Pandulpho presbytero, & Capitulo Urbevetanis factam Fratribus Mino-

Pro ampliando Monasterio Valenzenensi. *Tom. 2. an. 1221. num. 49. & an. 1233. n. 42.* Item pro Urbevetano.

Minoribus ejusdem urbis, cum quibusdam conditionibus in diplomate expressis: *Exigentibus vestræ religionis*. v. Kal. Octobris. Alias deinde adjecit litteras ad Jacobum sanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinalem, & Magistrum Nicolaum Camerarium, & Notarium Apostolicum, & ad Abbatem Monasterii sancti Severi prope Urbem veterem, ut introduceret Fratres in possessionem prædictorum. Ad Archidiaconum Socensem in Ecclesia Auxitana, aliis Auscensi, sive Augusta Auscorum vulgo *Auch* in Gallia, aliud misit diploma, ut mederetur gravibus injuriis, quas Monachi Cluniacenses intulerunt Fratribus Minoribus, quos ad villam de Medicino per Communitatem vocatos, & commodo habitaculo donatos, prædicti Monachi in manu potenti, & brachio excelso male affectos, & vulneratos inde expulerunt: *Significarunt nobis*. Idibus Septembris. De qua re ejusdem tenoris alias gravissimas dedit litteras ad Abbatem Monasterii Cluniacensis, ut rem amicabiliter componeret: *Graviter noster animus*. x. Kal. Decembris.

Conv. de Medicino.

C. Scripsit ad Archiepiscopum Brundusinum, ut peremptorie citaret ad Curiam quosdam Clericos, qui injurias multas, verbera & vulnera intulerunt Fratribus Bitonti, suum domicilium fabricantibus ex relictis sibi domibus, & turri per nobilem mulierem Constantiam de Castanea; eripueruntque mortuos in Ecclesia Fratrum sepeliendos. Licentiam impertivit Archiepiscopo Terraconensi ut decentem partem fundi siti juxta Conventum Minorum Villæ Francæ Pœnitentium, diœcesis Barchinonensis, quem ille ab Ecclesia Romana sub annuo censu obtinuit, eisdem Fratribus in arcto loco habitantibus, pro ampliando suo Monasterio assignaret: *Sua nobis dilecti filii*. vi. Non. Octobris. Non immerito itaque dicit Gonzaga, locum hunc originem habuisse ante annum MCCXCIX. traditionemque asserit esse, eum extruxisse quemdam Archiepiscopum; ab oppidanis vero deinde auctum, & ampliatum. Ad Fratres Observantes devolutus est locus anno MDLXVII. erga quos ob crebra miracula magna feruntur Villa-francenses devotione.

Ep. 733.

Conv. Villæ Francæ Pœnitentium.

Gonzag. in Prov. Catalon. Con. 17.

CI. Clarissis etiam in pluribus favit. Scripsit ad Priorem & Fratres Hospitalis Hierosolymitani Parisiensis, ut Abbatissæ & Conventui sanctæ Claræ prope Parisios, quasdam terras & domos censivas prope earum Monasterium sitas pro competenti venderent pretio, ad ampliandum suum domicilium: *Super iis quæ pietatem*. II. Non. Januarii anno III. Clarissas universas absolvit a solutionibus quibuscumque, Legatis, vel Nunciis Sedis Apostolicæ faciendis, atque ab omnibus aliis oneribus, tributis, seu exactionibus, quod & alios Pontifices eis indulsisse diximus superius: *Quanto studiosius*. xv. Kal. Februarii anno III. Clarissis de Collazzone confirmat privilegia a Bonifacio Episcopo, & Capitulo Tudertino concessa, quod & Gregorium IX. fecisse diximus superius. Clarissis Montis Martiani Adurensis diœcesis facultatem fecit, ut considerata earum paupertate, redimere possent decimas de manibus Laicorum, usque ad valorem ducentarum librarum Turonensium in redditibus annuis in parochiis alienis. Scripsit Barensi & Brundusino Archiepiscopis, & Episcopo Montis Viridis, ut Clarissis Cusentinis summa egestate laborantibus, provide subvenirent, & providerent de loco tuto, donec ad priorem suum possent redire: *Sua nobis dilectæ*. Kalend. Octobris. Matthæo Rubeo Ursino sanctæ Mariæ in Porticu Cardinali Ordinis Protectori facultatem dedit per se, vel per alium consensum præstandi in quibuscumque pactis, conventionibus, vel obligationibus, seu

Privilegia Clarissarum.

An. 1285. n. 22.
Ep. 487. ann. 3.
Tom. 2. an. 1235. n. 37.
Ep. 350. an. 4.

seu aliis quibuscumque juribus Monasteriorum Clarissarum: *Ut tu cui Monasteriorum*. IV. Kalendas Octobris.

CII. Fratribus Tertii Ordinis sancti Francisci sive de Poenitentia, postquam habitum & regulam præscripsit Pontifex (quam ipse in diplomate fatetur eamdem esse, quam a sancto Francisco receperunt, sicut & nos in prooemio ad eamdem probavimus, dum sancti Viri opuscula edidimus) Episcopus Florentinus Andreas Madius graves intulit molestias, propter reassumptum habitum genuinum, quem alias dimiserunt: juvabit diploma ad intelligenda primordia illius sodalitatis: *Ad audientiam nostram*. XII. Kalend. Octobris. De habitu Fratrum Tertii Ordinis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. INter utrosque hos annos MCCXC. & MCCXCI. quam pessime res In Oriente Christianorũ res pessime habentur.
„ Christiana se haberet in partibus Orientalibus, ab historicis
„ refertur: & Waddingus Viragines Clarissas Ptolemaidis, ob tutan-
„ dam pudicitiam virginalem, quam Jesu Christo suo Sponso praelecto
„ consecraverant, sese usque ad sanguinem deformaverant, ac tamdem
„ nihilominus martyrium subierant, enarrans huic anno inscribit; quod
„ nos præterito proxime ob historiæ continuationem anno darc teneba-
„ mur: id autem parum vel nihil est, cum non ad scrupulum temporis,
„ sed rei ad veritatem incumbamus: apud ipsum ergo ea legatur quæ-
„ stio, an sacræ præfatæ Virgines ea arte rite potuerint sese martyrio Moniales Ptolemaidis martyres.
„ addicere? Pulchra siquidem est, & auctore digna. Ceterum Cypri
„ Nicosia sicut ex Pontificio Vaticano regesto indulgentiarum, ipsi Wad-
„ dingo occurrit, ita & nobis occurrens, eam Cypriorum antiquam in
„ nostrum Ordinem Seraphicum pietatem commemorandam exhibet.
„ Trina sunt diplomata Indulgentiarum sub anno IV. Pontificatus Nico- *Indicat.*
„ lai IV. a Petro de Alva & Astorga indicata, quorum duos Fratres,
„ sed tertium Moniales, indicant ante hæc tempora tam Sanctimonia- Coenobiorum Nicosię antiquitas.
„ lium, quam Fratrum Nicosiæ Coenobia constructa fuisse: & quidem
„ pro Fratribus ambo ejusdem tenoris: *Vitæ perennis &c.* sed unum
„ II. Kal. & alterum VII. Idus Julii, quibus Indulgentia conceditur:
„ tertium vero pro Monialibus in eumdem finem, & sub eadem formula
„ VII. Idus Martii expeditum fuit.
„ II. In medio Issici sinus inter Ciliciam, & Siriam jacet in undis Cyprus, Salamis, & Nicosia delectibuntur.
„ Cyprus, Insula Paphia, Amathusia, & Salaminia nuncupata, Græco-
„ rum, necnon Latinorum Poetarum geniali carmine perpetuo celebris, *Vide Petr. Bertium in descript. Cypr. fol. 563.*
„ & pluribus naturæ gratiis commendata. Insula amnis sub propitio
„ coelo miræ fertilis, etiam smaragdo, crystallo, & alumine dives & no-
„ bilis, plurimo ære gaudet, a cujus copia nonnumquam dicta fuit ærosa,
„ & ob supra modum inundantes delicias, Veneri dedita: muliebrem
„ sexum extollit venustas, at plerumque deprimit luxus, sicut virilem
„ verbosa mollities. Salaminam, Paphum, & Palepaphum urbes olim
„ clarissimas habuit: & quidem Salamis in amoenissimo situ Orientalis
„ littoris habens trajectum ex Siria commodissimum, cum mercatoribus
„ in eam confluentibus, Paulum, Barnabam, & Marcum etiam excepit,
„ & ab ipsis Evangelium didicit; sed fatali temporum decursu mutata *Act. 13.*
„ sorte, omnes præfatæ Nicosiæ, & Famaugustæ primas cessere. Suo
„ Olympo gloriatur Cyprius, monte præcelso, quem *Todron* vocat,
„ frequentia Monasteriorum celebrem. Nicosia in Mediterraneis ad

Fr. & Mon. nostri ante annum 1291.

,, marginem fluvii, urbs omnino civilis & regia, omnibus bonis abundans, a Famaugusta littorali quadraginta milliaribus Italicis distat. Ceterum in universum Insula octingentos quinquaginta pagos numerat; his parce ad animi solatium aliquale præmisi. Regesto Vaticano indicante, noscimus Cypri Nicosiam longe ante annum MCCXCI. Religiosos Minoritas nedum, sed & sorores Moniales Clarissas habuisse; non est autem facile demonstrare tempus præcisum, quo cœperit habere, & difficillimum est prodere quo auctore: nullo immobili clavo memoriæ posterorum præterita hujusmodi acta, cum nemo confixerit, quem hucusque liceat scire, præter indicem Provinciarum D. Bonaventuræ in Capitulo generali Narbonæ anni MCCLX. confectum: in eo siquidem lego in numero Provinciarum Ordinis eam Terræ sanctæ trigesimam secundam, & omnium penultimam duas habuisse Custodias, primam Nicosiæ in Insula Cypri, secundam vero Sarajæ; ex quo testimonio legitime infertur, longe ante eum annum nostros Nicosiæ ædes habuisse; quibus præsidens titulo Custodis aliis in eadem Insula Fratribus imperaret.

Duæ ive ex Custodiæ ab anno 1260.

Vide Har. ad an. 1540. n. 19.

,, III. Interea attente, qui legit, Waddingum ad hunc annum, non potest non admirari summi Antistitis pastoriciam sollicitudinem non tantum custodiæ, sed etiam multiplicandis ovibus Christo maxime incumbentem, eamque sonoro & digno præconio extollere, dum Servios, & Bulgaros ad caulam Domini reducere satagit. Stephano Regi, & Helenæ ejus Consorti dignissimæ paterno plenas affectu, missis dilatoribus Minoritis, litteras scripsit, ut apud Annalistam habet lector; sed non semel, etenim præter eas, alias expedivit in eumdem finem præfato Regi: *Quanto devotiori &c.* Idibus Martii: & Helenam in eroico labore Georgium Imperatorem Bulgarorum ad obedientiam Romani Pontificis reducendum, assumpto, ut foveret, atque incenderet, ejus Confessario pariter scripsit: *Quanto personam &c.* Idibus Martii: nec ipsum Imperatorem oblitus destitit invitare, & Apostolica voce allicere, & ipsi epistolas direxit: *Ad curam &c.* x. Kal. Augusti: inenarrabili vero dolore ex altera parte urebatur ob tristem Christianorum Palestinæ jacturam: quamobrem ubique milites Crucesignatos conscribebat, subsidia colligebat, & suppetias, ut opem ferret miseris, omni studio, & nullo intermisso labore parabat. Præter in Annalibus relata, Eduardo Regi Angliæ pro subsidio Terræ sanctæ scripsit: *Ferventis desiderii &c.* II. Idus Februarii: & in eumdem finem Ministro Provinciali Minorum in eodem Regno: *Terræ sanctæ &c.* xv. Kal. Aprilis: ac etiam universis Christifidelibus: *Cum terra ipsa &c.* IV. Kalendas prædicti mensis. Dum vero in Lupos Sarracenitos excitat canes, alios venatorios in hæreticos pecudes morbidas ovile Christi secrete, vel palam corrumpentes movet; hinc sunt diversis Inquisitoribus plura diplomata hoc anno expedita, ut Tusciæ, bina ejusdem tenoris: *Cum sicut &c.* ac tertium Italiæ: *Cum dilectus &c.* sub III. Kal. Junii: sunt etiam bina alia, quorum unum Inquisitoribus Marchiæ: *Cum sicut &c.* XII. Kal. Augusti: alterum vero iterum pro prælatis Italiæ: *Quod super nonnullis &c.* v. Nonas Martii: & sub eadem data tertium Joanni Gnesio: *Sua nobis &c.* Ministro etiam Provinciali Sclavoniæ, ut habetur in epistola ad Stephanum Regem, a Waddingo relata, scripsit pro Inquisitione: *Præ cunctis nostri &c.* ac etiam pro Inquisitione Bosnæ sub eodem tenore, ac data x. Kal. Aprilis.

Laborat Pontifex pro Servis, & Bulgar. convertendis.

Indic. ex Vatic.

Angitur Pontif. pro Palestinæ jactura.

Ex Oder. num. 1. & 6.

Litter. Apost. pro Inquisitoribus Italiæ ad eam purg.

Wadd. hoc anno n. 11.

Ex Vatic.

IV. Præ-

" IV. Præter vero duas executoriales, quarum prima est ad Episcopum Jaderensem Minoritam: *Dum nobis &c.* xv. Kal. Maii, & altera ad Guardianum Rugasinum: *Pridem nobis &c.* v. Kal. Junii: per- plures Indulgentias tam Ecclesiis Fratrum, quam Sanctimonialium a Petro de Alva, & Astorga indicatas, ultra eas, quas habet Annalista, concessit, ut est videre in sæpius citato indiculo; ex quo tantum referam voluisse sanctæ Claræ Monasterium prope Parisios exemptum, datis ob id binis diplomatibus: *Licet ea &c.* x. Kal. Junii: & *Romana Ecclesia.* iv. Nonas Julii; Monasterium vero sancti Elpidii, ne subjaceat interdicto: *Ut in vestro &c.* & ne solvat subsidia: *Paupertati &c.* cui pariter Indulgentias elargitus est: *Ad promerenda &c.* datis brevibus sub iv. Nonas Maii. Variæ executoriales in favorem Ordinis. *Indicul.*

" V. Tandem Julianus Britonis Religiosus pietate, & doctrina celeberrimus, qui ob præclaras animi sui dotes in directorem, & confessarium Serenissimæ Francorum Reginæ Mariæ assumptus fuerat, idque muneris laudabiliter expleverat, hoc anno Parisiis ultimam labilis vitæ periodum attingens, in æternitatem fœliciter translatus est. Julianus Britonis pietate, & doctrina celebris. *Mon. Tur. antiq. MSS.*

ARGUMENTUM.

Rex Armeniæ mittit suos Legatos Minoritas ad Pontificem, & Reges Europæos, ut suas & Christianorum angustias significent, auxiliumque petant adversus Sarracenos. Pontifex Inquisitionem contra hæreticos instituit in Comitatibus Viennensi & Albonensi, institutamque Venetiis consolidat: Romandiola aliisque terris ad obedientiam Ecclesiæ redactis, moritur, cohonestaturque sumptuoso Mausolæo. Rex Romanorum creatur Adolphus Nassovius. Moritur Michael Palæologus Imperator Græcorum, necnon Joannes Peccamus Archiepiscopus Cantuariensis, beata Cunegunda uxor Boleslai Pudici, & Alfonsus Aragonius. Celebrantur Comitia generalia, in quibus quædam utiliter statuuntur. Præficiuntur aliquot Ecclesiis Minoritæ. Commemorantur plura Monasteria & privilegia.

I. SUPERVIXIT etiam hoc anno aliquot mensibus Nicolaus Pontifex, quibus magna quæque in Ecclesiæ Romanæ, & Christiani Orbis incrementum moliri, & excogitare non destitit. Sarraceni sub hoc tempore in maximas redegerunt angustias Armenos, quos alias Catholicos, & Romanæ Ecclesiæ subjectos, diximus, eamque belli causam refert Continuator Belli sacri, quod deleta, uti supra diximus, Antiochia, Sarraceni præda onusti in Armeniam irruperint: at Armenii cum hostem efferatiorem per æqua iniquaque discurrere, prædam congerere, omnia diripere viderent, contractis copiis improviso eos adorsi sint. Sarracenus ab omni latere circumventus prædam abjicere, ad signa coire compulsus: Bandogabar Princeps suis auxilio occurrens, sagitra in incertum emissa vulneratus; paulo post ex vulnere cum obiisset, Nelpin successorem habuit: hic parentis mortem ulturus iterum Armenios aggreditur. Innumero & potentissimo exercitui, atque efferæ genti dum viribus impar se resistere non posse judicabat Armenus, misit suos Legatos fratres Thomam de Tolentino, & Marcum de Monte Lupone, ac nobilem virum Gaufridum Comitissæ, ut Pontifici, & Regibus Galliæ & Angliæ significarent, quam in miserabili statu res suæ, & Christianorum, bar- *An. 1290. n. 10. Contin. belli sacri l. 5. c. 2. Tom. 4. an. 1268. n. 2.* Sarraceni redigunt in angustias Armenos. Rex mittit Legatos ad Pontificem.

baræ Sarracenorum feritati undique expositæ, se haberent. Misertus est Pontifex tantæ calamitatis, injunxitque per peculiares litteras omnibus Prædicatoribus Crucis a se deputatis ad convocandam manum validam, & copias auxiliares magnas nimis (quas statuit *mittere in Terræ sanctæ subsidium sub festo Nativitatis beati Joannis Baptistæ anno MCCXCIII.) ut cierent Reges, & Principes, atque alios quoscumque, ut prædicto Christianorum angulo in medio perversarum nationum posito, christiane & solerter vellent succurrere. Ipsos etiam Nuncios transmisit ad Reges Galliæ, & Angliæ, datis his litteris.

* *Ita habetur in litteris Cameral. an.4. n.10.*

Compatitur Pontifex calamitati.

Regi Franciæ Illustri.

Reg. Vat. ep. 85. Rogat Pontifex ut Gallus Armeno opituletur.

II. *Pia Mater Ecclesia super filios in manus impiorum datos tenera dilectione deplorans, si quas invenit illorum reliquias non consumptas, illas conservare conatur, & maternæ pietatis auxiliis confovere. Sane Regni Armeniæ statum miserabilem attendentes, & eidem materno compatientes affectu, dilectos filios fratres Thomam de Tolentino, ac Marcum de Monte Lupone Ordinis Fratrum Minorum, ac nobilem virum Gaufridum Comitissæ, latores præsentium, carissimi in Christo filii nostri Regis Armeniæ Illustris Nuncios tuæ Magnificentiæ in Domino commendamas, rogantes quatenus eosdem ad Celsitudinis vestræ præsentiam accedentes, pro divina & Apostolicæ Sedis reverentia benigne suscipias, & in negotiis præfati Regis, quæ tibi exposuerint, prout Regiam decet mansuetudinem, aurem pietatis adhibeas, & animam Regiæ propitiationis impendas. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem* x. *Kal. Februarii anno* IV.

III. In Comitatibus Viennensi, & Albonensi, atque in aliis Civitatibus, & locis infra terminos Viennensis Provinciæ constitutis, H. Dalphino Comiti dictorum Comitatuum, & hæredibus ejus subjectis, & in tota ip[illegible] Provincia Viennensi, adeo infidelitatis error hoc tempore invaluit, quam pluribus ibidem hæreticis subdole malæ doctrinæ zizania tritico veræ fidei superseminantibus, ut consultum judicaverit sanctus Pontifex eorum dolosis artibus occurrere, constituendo in dicta Provincia Inquisitores hæreticæ pravitatis. Scripsit itaque v. Idus Martii litteras ad Ministrum Provincialem Minorum in administratione Provinciæ ejusdem tenoris, quibus creavit alias Inquisitores in Provinciis Arelaten. Aquen. & Ebrodunen. aliisque terris ibidem recensitis; per quas jubet ut auctoritate Sedis Apostolicæ duos in dictis Comitatibus ex Minoritis instituat Inquisitores.

Instituitur Inquisitio in Provincia Viennensi.

Ep. 14. an. 5.

Tom. 4. an. 1257. n. 17.
An. 1288. n. 17.

IV. Frater Bonajuncta de Mantua, & frater Julianus de Padua Minoritæ, Inquisitores a Sede Apostolica instituti in partibus Venetis, admonuerunt Pontificem non licere sibi libere uti officialibus necessariis ad officii sui executionem; neque observari aut admitti a Duce Venetorum, qui tunc erat Petrus Gradonicus (ex cujus familia & progenie clarissima habemus hic in Urbe Illustrissimum Dominum Augustinum Gradonicum Episcopum Feltrensem, & ab Urbano VIII. electum Patriarcham Aquilejæ, nostrum optimum benefactorem & amicum) aut a Consilio vel Communi ejusdem Reipublicæ Apostolicas aut Imperiales constitutiones contra hæreticos editas, & publice promulgatas: monendos itaque serius Pontifex judicavit, & jubendos ut deinceps prudenter corrigerent quod eousque forsan minus laudabiliter egerunt. Epistola hæc habe-

habetur in regesto sub num. 11. eamdemque ipsam citat Abrahamus Bzovius, sed diversum nimis exscribit ex ea argumentum sub his verbis: *Petrus Gradonicus Venetorum Princeps, cum multas leges contra hæreticos sanxisset, grati animi litteras laudatorias apud sanctam Mariam Majorem v. Idus Martii a Nicolao Pontifice datas, emeruit.* Ego potius increpatorias, quam laudatorias dixerim, atque in proemio prioribusque lineolis Bzovium ad alia properantem hæsisse; propterea que in Inquisitores Minores non impegisse. Lectorem ipsum, posito ob oculos diplomate, judicem constituo. An.1291. n.1.

Duci, & Consilio, ac communi Venetorum.

V. *Grata nobis admodum habet assertio, quod oblectabilius super aurum & topation vobis existit fidem Catholicam, velut ipsius sinceri professores intra claustrum cordis & mentis, sicut pupillam oculi custodire, ne illam fermentent fermento nequitiæ labia veneno hæreticæ pravitatis corrupta. Sed proh dolor! hujusmodi oblectationis tepescente fervore, vos sicut ex parte dilectorum filiorum Bonajanctæ de Mantua, & Jallani de Padua Ordinis Minorum, quos Sedis Apostolicæ Inquisitores pravitatis hujusmodi deputavit in illis partibus, extitit intimatum, asserentes, per eamdem Sedem ordinatum, quod tu fili Dux penes aliquem a vobis communiter deputatum, deponas pecuniam Inquisitorum, nomine prædictorum, tradendam eisdem postmodum pro executione hujusmodi officii facienda, prætextu ordinationis hujusmodi dilectos Inquisitores, quo minus Officiales, sine quorum ministerio hujusmodi officii executio nequit efficaciter adimpleri, assumere valeant, impeditis pro vestræ libito voluntatis, quod reprehensioni subjacet graviori, quo tam Apostolicas, quam Imperiales constitutiones contra hæreticos editas, & publice promulgatas admittere denegantes, earam auctoritate Inquisitores non patimini procedere memoratos; sicque ipsius fidei hostium præsumptio damnabilis invalescit, & erroris spinæ pullulant conculcantes, heu! lilia veritatis. Quia igitur hæc si veritati deserviant, derogant sinceritati vobis attributæ in fide, ac subsequenter maculant nominis vestri famam; nos pensato multo dilectionis affectu, quem ad vos habet Sedes eadem, cupientes ut fidelitas, quam in exaltatione fidei in azymis sinceritatis & veritatis servastis, semper in vobis floreat operum claritate, ac per consequens in hac parte famæ vestræ gloria dilatetur, ac firma credulitate tenentes, quod corrigetis prudenter, quod forsan egistis minus laudabiliter in præmissis. Universitatem vestram rogamus, monemus & hortamur in Domino, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus illius Regis intuitu, in cujus ditione cuncta sunt posita, & ob reverentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, prædictos Inquisitores illarum venatores vulpium quæ clandestinis studiis basem conantur demoliri Ecclesiæ, ac corrodere translatam Domini vineam ex Ægypto, infra specialis dilectionis brachia & reverentiæ spiritum continentes, prædictas constitutiones reverenter admittatis, & inconcusse servetis easdem, Inquisitores ipsos, permittentes illis uti libere, quotiens necessitas officii præmissi exposcit, & quod Officiales ad executionem ipsius officii faciendam iidem Inquisitores assumere valeant, & habere concedatis eis omni difficultate cessante, super hoc ipsum manu valida favorabiliter assistendo. Hanc autem precum, & mandati seriem vestræ salutis bajulam & honoris, adimplere studeatis efficaciter devotis animis & sinceris: nam ex hoc proculdubio æterna gaudia consequemini, & præconia po-*

Reg. Vat. ep.11.

Jubet ut adsint in omnibus Inquisitoribus.

populorum, sæpe fata Sedis gratiam munificam largius vobis constituetis in vestris justis desideriis adimplendis, ordinatione circa depositionem pecuniæ facta, ut præmittitur, in suo robore duratura. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem v. Idus Martii, anno v.

VI. Totam jam Romandiolam, aliasque terras ad obedientiam Ecclesiæ reduxerat Nicolaus Pontifex, constituto earumdem gubernatore Episcopo Reatino, & sacræ Urbis tumultus, Principumque factiones sedaverat, secumque statuerat, reliquum vitæ in extructis a se ædibus in Exquiliis ad sanctæ Mariæ Majoris Basilicam traosigere, quando civibus intestinis bellis, & civilibus armis inter se furentibus, ferro, flammaque omnia vastantibus, rebus Christianorum in Oriente quotidie in pejus labentibus, animi tædio & paterno dolore, pie, & magoa sanctitatis opinione occubuit pridie Non. Aprilis, postquam sanctam rexit Ecclesiam laudabiliter, & communi omnium commendatione annos quatuor, mensem unum, dies XIII. uti Chronologi plerique recensent, & in sepulcri epitaphio videtur incisum. Plures dies supervixisse mihi probat ejus regestum, quippe XI. Kal. Maii datæ inveniuntur epistolæ, uti peculiariter observavi, nisi fortassis dicatur calami, seu scriptoris vitium, quod non ita facile licet, ne cetera eadem facilitate revocentur in dubium. Utcumque res se habeat, Nicolaus magnum sui reliquit desiderium, reputatus, uti habet Antoninus, rectus, & sanctæ conversationis, cui gratus, & dignitate plenus aspectus, majestatem conciliabat, optima mens, & integritas vitæ singularis amorem. Nullius quantumvis sanguine, vel amicitia propinqui studium, neque cœcutientis ambitionis decus traosversum egit, sed immaculata justitia, summa diligentia, & in exequendis omnibus officii partibus vigilantia, optime meritus de Republica Christiana. Totius carnalis affectus vinculo expeditus, eo facilius omnes curas suas in communibus Ecclesiæ commodis curandis defigebat. Multas discordias inter Christianos Principes auctoritate sua sustulit, eosque sacro fœdere devinxit; jura Ecclesiæ ab aliis occupata armis etiam repetiit; fidei candorem, institutis multis in locis hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, plene restituit; Academiam in Monte Pessulano erexit, cujus fundationis diploma habetur in ejus regesto anno II. Sepultus est ad caput Basilicæ versus cornu Evangelii, humili sepulcro in pavimento ex porphyreticis lapidibus ornato, hoc inciso Epitaphio ex rudi, & inconcinno carmine.

Moritur Nicolaus Pontifex.

Ejus commendatio.

Antonin. tit. 20. c.7.

Hic tumulus tumulat Humilem, qui fascibus auctum,
Sic moriens statuit ossa manere sua.
Hunc Franciscus alit, Cardo ut sit, Almaque Petri
Sedes magnificat, gratia Dei beat.
Quartus Papa fuit Nicolaus, Virginis ædem
Hanc lapsam reficit, fitque vetusta nova.
Petrus Apostolus Socium, Franciscus Alumnum
Protegat, Omnipotens Matre rogante beet.

VII. Corpus ejus ultimo hoc seculo, dum chorus reficeretur, repertum, frater Felix Perettus a Monte-Alto Ordinis Minorum Cardinalis sancti Hieronymi Illyricorum, qui fuit postea Papa Sixtus V. nobili honestavit mausolæo, variis discoloribusque lapidibus exornato, apposita in medio marmorea ejus statua, summæ ipsius dignitatis majestatem, & pa-

& pacis zelum, quo vivens flagrabat, referente. Hinc inde alia duo minora simulacra marmorea, unum a dextra, alterum a læva Justitiam ejus commendant. Supra Pontificis caput hæc verba leguntur.

NICOLAO IV. ASCULANO PICENO
PONT. MAX. CUM IN NEGLECTO
DIU SEPULCRO FERE LATUISSET,
F. FELIX PERETTUS CARDINALIS DE MONTE-ALTO
IN ORDINEM ET PATRIAM PIETATE
POSUIT M.D. LXXIV.

In basi incisæ hæ litteræ magnarum Nicolai virtutum testes amplissimæ.

Nicolaus iv. Ordinem Minorum professus, Philosophus, et Theologus egregius, Constatinopolim a Greoorio x. missus; Græcos ad R. E. communionem, Tartaros ad fidem reduxit, post s. Bonaventuram generalis, sanctitate et doctrina, Ordinem propagavit, Nicolai iii. Nuntius inter Francorum, et Castellæ Reoes pacem conciliavit. Sanctæ Pudentianæ Card. Legatus Honorii iv. in Galliam Senatoriam P. R. dignitatem Sedi Apostolicæ restituit. Factus Pontifex Remp. sublatis discordiis composuit, Christianos Principes sacro Foedere junxit. Ptolemaidem copiis adjuvit. Flaminiam in Pontificis iterum ditionem redegit. Publicum in Monte Pessulano Gymnasium instituit. Probos et eruditos in Cocnatorum loco tantum habuit. Lateranen. et hanc Basilicam structuris et opibus auxit. Tandem Justitia et Relioione orbem terræ moderatus, macna sanct. obiit pridie non. April. m. cc. xcii. Pont. sui an. v.

VIII. Natus est Arminilao Tineo patre, honestæ conditionis viro, apud Asculum Piceni urbem, uti communiter tradunt Scriptores, & ipsum sepulcri Epitaphium docet, asseritque superposita inscriptio Cardinalis Peretti, oppido Monte-alto in Piceno oriundi, dum ait ex pietate in Patriam & Ordinem se hoc monumentum Pontifici Minoritæ, & in Piceno orto erexisse. „ In Italia passim Minoritæ a nativitatis sede eo„ gnominantur: si vero obscuro loco nascuntur, cognomen suscipiunt a „ viciniori urbe, vel oppido insigni. Nicolaus hic vocatur Asculanus, „ non quod in ipsa Asculana civitate, sed prope eamdem in agro „ Asculano, in viculo Lisciani, secundo ab urbe lapide natus sit; uti ex „ vetustis monumentis Provinciæ Marchiæ, & accurato vitæ ejusdem „ Nicolai scriptore, ferme coævo, mihi certius apparet. „ Quare admiror unde errorem hauserit Alfonsus Ciaconus, ut Regnicolam vocet, & non Asculo Picenorum, sed Asculo altero Picentinorum, qui Campaniæ felicia in regno Neapolitano populi sunt, ortum dicat; verum est Leandrum Albertum, & alios secundum varias rationes distinguendarum regionum Italiæ, & præscriptos ab antiquis Cosmographis fines Asculum Picenum in Aprutii finibus, & agro Præcutino comprehendere; atque ex hac urbe ait Nicolaum hunc, non Nicolaum III. uti perperam dixit Blondus, originem duxisse: addit vero Asculum alterum regni Neapolitani, Principatus titulo inclytum ab hoc longe dissitum, Ascu-

Nicolai IV. patria.

ADDITIO Patris Lucæ Waddingi.

Ciacon. in Nicol. IV.

Leander Alber. in Samnitibus Præcutinis, & in Apulia Daunia.

Blond. in regione Piceni in fine, vide tamen eumdem decade. 2. l. 8. sub hoc anno.

Asculum Satrianum cognominari ad differentiam constituendam ab Asculo Piceno. Non est itaque censendus Nicolaus hic Picentinus, sed Piceenus, nec Asculo Satrianus, aut Regnicola, sed Asculo Picenus, aut Marchianus. Primus hic fuit Pontifex ex Ordine Minorum assumptus, licet aliqui apud Genebrardum, & Ferreolum Locrium scribant Honorium IV. fuisse Minoritam: atque in eo magis errat Jacobus Gordonus, quod primum dicat Cardinalem ex Ordine Minorum, cum eumdem, uti narravimus, præcesserint Vicedominus Placentinus, Gregorii X. nepos, & sanctus Bonaventura. „ Pontificem hunc nimis suæ Religioni addi„ ctum fuisse, & multa privatim concessisse, quæ Minores superbire fe„ cerint, pro suo in Mendicantes livore scribit Thomas Walsingamus: „ sed ei objicio illius temporis scriptorem Eberardum Ratisponensis „ Ecclesiæ Archidiaconum, qui in suis Annalibus apud Canisium ita „ scribit: *De hoc Nicolao non intellexi, quod Fratribus quondam sui Or„ dinis aliquas gratias fecerit speciales: & tempore suo noluit discutere „ quæstiones, quas Fratres Prædicatores & Minores contra Episcopos ha„ buerunt, ut per ipsum neutra partium gravaretur.* Addo hic nuper „ mihi missum testimonium gratitudinis populi, & urbis Anconitanæ, „ erga hunc Pontificem; quo memoratum volunt beneficium erga se col„ latum. Vastaverant enim Sarraceni per mare Adriaticum irruentes, „ civitatem. Anno MCCXCI. restituit, damna restauravit, populo an„ nonæ, aliarumque rerum subsidium præstitit summa caritate Nico„ laus.

Genebr. ad ann. 1288.
Locri. ad eumd. ann.
Gordon. ad eumd. ann.
Ann. 1273. n. 11. & seq.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Eberardus ad annum tom. 3. Canis.

IX. Aliquoto tempore ante mortem Nicolai VIII. Idus Januarii Francofurti (aliquibus Helenopolis dicti) electus est in Regem Romanorum virtute & industria sui consanguinei Gerardi Moguntini Archiepiscopi, Adolphus Nassoviæ Comes, vir quidem insignis, sed milite & opibus haud ita potens; ita ut interregnum duraverit menses dumtaxat tres, dies septem. Prolixius, non sine magno rei Christianæ dispendio, fuit inter-Pontificium; vacavit quippe Sedes Apostolica annis duobus, mensibus tribus, diebus duobus, juxta tempus mortis Nicolai communiter ab historicis statutum. Cardinales ut liberius eligere possent, Perusiam se contulere, sed animis diffidentibus, nihil loci mutatio profuit; neque precibus ullis Christianorum Principum adduci poterant, ut sanctam Ecclesiam viduitatis mœrore tabescentem vellent consolari. Partem unam ducebat Matthæus Rubeus de Ursinis, qui aliquem Caroli Regis Neapolitani amicum creari cupiebat: partem alteram Jacobus Columnensis regebat, qui minime eam sequebatur factionem, sed rebus suis prospiciebat, & ex suæ sequelæ hominibus quempiam volebat. Quærentibus itaque his factionum capitibus, quæ sua erant, non quæ Jesu Christi, Ecclesiæ hostes tempus nacti damna quæque inferebant & fidem orthodoxam lacessebant. Quibus Carolus permotus Perusiam abiit, & Cardinales sæpius ad electionem frustra cohortatus, videns se nihil proficere, Neapolim concessit.

Eligitur in Regem Romanorũ Adolphus Comes Nassoviæ.

Inter-Pontificiũ longum, & quare.

Moritur Michael Palæologus, sed quo anno.

X. Sub hoc tempore obiisse Michaelem Palæologum Græcorum Imperatorem, de quo toties egimus superius, scribit Marianus noster, cui concordant alii graves historici, asserentes eum decessisse sede vacante post mortem Nicolai IV. Ita Bellarminus, Stemmata Lotharingiæ, Sabellicus, Æmilius, Genebrardus, Ciaconus, Nauclerus, sed vivente adhuc Nicolao; anno videlicet MCCXCI. Prius obiisse volunt alii Jacobus Gordonus & Abrahamus Bzovius ex Nicephoro Gregora, videlicet anno

Bellarm. in Chronolog.
Stem. Lotharing. tom. 5.
Sabel. Enead. 9. lib. 7.
Æmil. in Philip. lip. IV.
Genebrard. sub ann. 1294.
Ciac. in Nicol. IV
Naucler. gen. 44.
Gordo. in Chronolog.
Bzov. ann. 1283. n. 15.

no MCCLXXXIII. & Panvinus anno precedenti. Verum est, Gregoram Græcorum more supputare tempus mortis Imperatoriæ ab annis mundi conditi, & dicere eam incidisse in annum sexies millesimum, septingentesimum, nonagesimum primum; an vero hic coincidat cum illo anno a Christo nato hoc illud dubium? Adeo variæ sunt annorum ab Orbe condito numerandorum rationes, ut quam sequatur hoc in loco Gregoras non sit facile explorare. Sanctus Antoninus dum agit de Martini IV. Pontificatu, eum electum refert anno Christi MCCLXXXI. (duobus scilicet annis, antequam hi posteriores Auctores velint mortuum Michaelem) sed ab orbe condito duos supputandi modos subjungit: ab initio vero mundi, inquit, quinquies millesimo ducentesimo trigesimo sexto; secundum vero majorem computationem sexies millesimo, quadringentesimo, octuagesimo primo. Neutra tamen ex his computatio potest cohærere cum Gregoræ numerandi ratione, neque ad illam longo intervallo potest attingere: aliorum etiam plurimorum adeo diversæ sunt sententiæ in calculandis annis ab orbis origine, ut licet tam Latinorum, quam Græcorum ingens sit numerus, qui tempora supputarint, nullus fere, qui alteri in omnibus consentiat (uti admonuit Baronius) inveniatur. Illinc vero facile assequi posse hujus dubii solutionem quis poterit judicare, quod ex ipsorum Græcorum computatione, quam superius dedimus suffixam Epistolæ hujus Michaelis, constet annum sexies millesimum septingentesimum octuagesimum quintum, incidisse in annum Christi MCCLXXIV. vel anteriorem; & ex illo si quis numeraverit facile sciet, in quem annum Christi incidit illa Gregoræ computatio annorum orbis conditi, sub qua dixit obiisse Michaelem: atque neque hoc etiam modo constat mortis ejus tempus; si quis enim ad annum Christi MCCLXXIV. & Orbis conditi octuagesimum quintum, supra sexies millesimum septingentesimum adjungat, numerum illum Gregoræ incidet in annum Christi MCCLXXXI. quo tamen vivebat Imperator; etenim anno sequenti MCCLXXXII. in die Ascensionis Dominicæ Martinus Papa fulminavit contra eum in fide promissa nutantem, & Latinos injuste in Oriente vexantem, gravissimas censuras, aliasque refert ibidem latas contra eum, & lectas in platea majoris Ecclesiæ Urbis veteris in die Cœnæ Dominicæ; & ex aliis monumentis hujus Pontificis constat eo anno supervixisse. Nequaquam itaque isti Auctores ex Gregora deducere possunt scite annum, quo hic obiit Imperator. Mortuum vero ante Nicolaum Papam, neque pervenisse ad Inter-Pontificium illud, quod inter hunc & Cœlestinum V. magno Orbis incommodo protractum est, mihi constat ex litteris ipsius Nicolai ad Andronicum scriptis, tamquam ad absolutum & solitarium Imperatorem, qui prius erat consors patris in Imperio: quare etsi Marianus dicat, unionem factam in Concilio Lugdunensi durasse sub hoc Imperatore annis sexdecim vel ultra, Genebrardus etiam afferat, ejus Imperium ab expulso Balduino II. sub anno MCCLIX. durasse annis triginta quinque; & Sabellicus cum Æmilio dicant eum obiisse sub Sede Vacante post mortem Nicolai; attamen prius ego judico decessisse, neque vero sub illo tempore, quod præfigunt Gordonus, Bzovius, aut Panvinus; sed aliquanto posterius: annum tamen omnino certum haud potui ex Historicis colligere.

Panvin. in Chronolog.

Anton. tit. 20. c. 4. in princ.

Baron. in notis Martyrol. ad 15. Decembr.

Ann. 1274. n. 3.

In Reg. Vatic. Nicol. ep. 66. inter litteras Curiales.

Marian. cit. c. 1.

Locus mortis & modus.

XI. Quicumque ille fuerit, locum mortis, & infelicem, atque inhonorum obitum omnes concorditer scribunt ex Gregora, præcipuo hujus rei relatore: *Prope Lysimachiam*, inquit hic auctor, *juxta pagum, qui in-*

inter Pachomium & Allagem, ductis Scytharum & Romanorum exercitibus contra Joannem Thessalum Sebastoeratorem, morbo cordis correptus est, qui brevi mortem denunciavit, & medicorum omnia judicia confudit, turbavitque, & artis aspernatus est præsidia. Fato functum filius ejus Imperator Andronicus, quamvis adesset, patrem Imperatoria sepultura adeo non honoravit, ut ne plebeja quidem sit dignatus; præterquam quod jussit, ut noctu pauci quidam cadaver procul a castris abductum, multa terra obruerent; id modo cavens, ne Imperatorium cadaver a feris discerperetur. Non aliam hujus rei causam assignat hic auctor, quam quod Latinorum amplexus sit fidem, & unionem utriusque Ecclesiæ summo studio visus sit appetere, & promovere: an vero reconciliatus sit Ecclesiæ, & a censuris per Martinum Pontificem illatis absolutus, incertum. Filius autem Andronicus, defuncto patre, unionem statim rescidit, a patre pulsos in pristinos gradus restituit, Joannem Beccum Patriarcham, & si quos alios recte secundum fidem Œcumenicam Lugdunensis Concilii sentientes, suis sedibus deturbavit, eo solo fine, ut suis placeret, relictumque sibi a patre Imperium stabiliret. Inde vero fluctuare cœpit, quod supremum rerum omnium Imperatorem hoc schismate graviter offenderit; scidit enim in varias partes Imperium, deditque Tartaris, & Sarracenis, & tamdem inconstans, alias illustris, Paleologi progenies, perfidia regnare volens, potius malis artibus perdidit quam conservavit Imperium.

Minime honoratur a filio.

Post ejus mortẽ Andronicus filius recedit ab unione E. R.

XII. Mortuus est hoc anno frater Joannes Peccamus, Archiepiscopus Cantuariensis, cujus acta largius supra retulimus. Mortuus etiam venerabilis frater Bernardus de Colle Provinciæ Tusciæ sacræ Theologiæ Magister, in sacris litteris versatissimus, & egregius concionator. Obiit etiam eodem anno beata Kinga, sive *Kunegunda*, prius uxor Boleslai Pudici, deinde Institutum sanctæ Claræ professa, de qua nos egimus superius, atque sub hoc anno ita loquitur Cromerus: *Insignis*, inquit, *est hic annus morte sanctæ & religiosæ fœminæ: quæ nullius unquam viri experta concubitum, post mariti mortem, distributis in usus egenorum, & in cultum divinum omnibus facultatibus suis, in Sandecensi Monasterio plus duodecim annis duram exegit vitam. Sanctimonia vero ejus multis & stupendis miraculis cum ab ea vivente, tum post mortem ad sepulcrum ejus editis divinitus comprobata fuisse a Duglosso memoratur.* Hoc etiam anno obiisse Alfonsum III. Aragoniæ Regem diximus alias ex Gonzaga, dum loqueremur de Conventu Barchinonensi; sed mortem hanc incidisse seribunt illius gentis historici in octavum decimum diem Junii anni proxime præteriti, cum Eleonoram Eduardi Anglorum Regis filiam advocare pararet, plenaque omnia lætitia essent. Defunctus est in ætatis flore viginti septem natus annos, si vita longior contigisset, Rex celeberrimus futurus, ut datum multarum virtutum specimen pollicebatur. Erga Minorum sodalitium summe erat propensus, quod & demonstravit in obitu, dum corpus ad divi Francisci ædem in veste Minoritica voluit sepeliri, in feriis patrio more magnifice celebratis.

Ann.1279. n.11.

Moritur Joannes Peccamus.

Westmonast. sub hoc anno. Harpsfeeld. seculo 13.

Et frater Bernardus de Colle. Item B. Kinga.

Maria. l.3. c.10. Ann. 1279. n. 5. Cromer. lib.10.

Et Alfonsus Aragoniæ Rex.

Gonza. in Prov. Catalon. an.2. Tom.1. an.1214. n.10. Zurita l.4. c.22. Joann. Mariana lib.14. cap.14.

XIII. Hoc eodem anno indixit Raymundus Minister Conventum generalem die xxv. Maii, idque Parisiis, rogante Philippo Pulchro Rege, qui cupiebat tot graves & sanctos Viros, qui tunc in Ordine florebant, in unum collectos videre. Interfuit huic cœtui frater Petrus Joannes Olivi, & in controversia quæ versabatur inter ipsum & communitatem Ordinis, sæpiusque mota est per viros doctos & pios, de qua præ ceteris eruditissime egit Antonius Cordubensis: *An videlicet Fratres teneantur*

Capitulum Generale 29.

Chron. anti. Marian. c.11. Antonin. tit.24. c.9. §.11. Marc. l.5. c.21.

Et interfuit Petrus Joannes Olivi.

ad

ad strictum & pauperem usum rerum? præmissa quadam distinctione usus pauperis, ita coram Patribus affatus est: *Ego frater Petrus Joannes dico & profiteor, Fratres Minores non teneri ad aliquem usum pauperem neque ad alium vivendi modum ultra contentum in declaratione Regulæ facta a Domino Nicolao III. & eum quem universitas, seu communitas Fratrum observat; neque huic meæ publicæ attestationi quippiam dixi aut scripsi contrarium; quod si aliquid tale mihi exciderit (quod minime credo) plane nunc revoco & detestor; neque velim ut ullus adhæreat meæ qualicumque assertioni, quæ his contradicat; & bona fide promitto me nullatenus adhæsurum, neque fauturum quoquo modo asserenti contrarium.* Quibus dictis, & a Patribus Capitularibus admissis, in pace fuit dimissus. Puniti sunt tamen plures hujus Petri sequaces, quos culpabiles reperit frater Bertrandus de Cigoterio, cui superius diximus commissam eorumdem causam examinandam per Ministrum Generalem, Apostolica tamen auctoritate. Hi valde nocuerunt prædicto Petro, cujus se profitebantur sequaces; quamvis enim ille liber dimissus sit ex comitiis, neque judicatus sit in doctrina sua peccasse; tamen hi in universa illa Provincia tot excitarunt turbas & schismata, ut tamquam cervicosi nimis & tumultuarii fuerint plectendi, & doctrinam illius, quem suum prædicabant Magistrum, odiosam valde reddiderint Ordinis communitati. Zelum quemdam indiscretum, ut communiter in hujusmodi rebus fit, sub devotionis colore præferebant, nec poterant a suis opinionibus revocari, atque hinc secuta quædam scandala, & prohibita fuit doctrina fratris Petri ob aliorum periculum; quam tamen multos post annos Sixtus IV. fecit examinari, & nullo adinvento errore, libere legi permisit.

Corduba in regul. c. 6. q. 14. & seq.

Satisfacit Patrib. Capitularibus.

Puniuntur aliqui ex sequacibus.

Ann. 1290. n. 11.

XIV. Raymundum Generalem voluit Philippus Rex digno aliquo prosequi honore; quare dum adhuc duraret Capitulum, obtinuit ei nihil tale cogitanti cathedram magistralem; neque tamen hæc in eum Regis benevolentia adeo aperto indicio demonstrata sufficiebat, ut præcipui aliqui Patres abstinerent ab eodem traducendo & accusando in publico consessu; nimirum quod Fratres schismaticos, a Religionis corpore recedentes, impense dilexerit, eosque uti supra narravimus, transmiserit ad Regem Armeniæ, quo honore visus est illorum approbare contumaciam: sed hoc ipso tempore supervenerunt ex ipsis Fratribus duo, & nobilis ille vir, quos paulo ante diximus missos Legatos a prædicto Rege ad Pontificem, & Reges Galliæ & Angliæ, qui porrectis litteris eidem Ministro, multas reddiderunt Regis nomine gratias de missis ad eumdem Fratribus, quos tamquam Angelos Dei venerabatur. Id ipsum continebant porrectæ litteræ, quas Minister fecit in publico legi consessu, & plura addidit nobilis ille Legatus plenam faciens fidem de vitæ integritate, & optimis Fratrum prædictorum moribus, per quæ inanis evasit conatus eorum, qui Generali adversabantur.

Confertur Generali Cathedra Magistralis. Traducitur a quibusdam.

Anno 1290. n. 10.

Hoc anno n. 1.

XV. Decretum fuit in hoc Capitulo Generali, quod & olim statuerat sanctus Bonaventura, ut singuli Ministri in suis Provinciis exacte curarent colligi, & regestis peculiaribus excipi sanctorum Fratrum vitas & gesta, præclarorumque virorum memorias, deinde recte disposita secum deferrent ad comitia generalia. Secundo, jussum ut peculiaribus hymnis celebraretur festivitas sanctæ Claræ, vel iis, qui jam inserti erant proprio ejusdem officio, vel aliis a perito quodam hymnographo per Ministrum Generalem assignando componendis. Tertio, renovata fuit con-

Decreta hujus Capituli.

constitutio facta ab ipso Institutore sancto Francisco, & repetita a sancto *Tom.4.an.1269. n.4.* Bonaventura, uti suis locis narravimus, de cantando solemni sacro quolibet die Sabbati, vel altero, si hic dies esset impeditus, in honorem Virginis Immaculatæ. Quarto, constitutum quod notabiles quique Fratrum excessus, graviores culpæ, vel fide dignæ accusationes, sententiæ latæ in peccantes, & inflicta supplicia propriis libris adnotarentur, in Provinciæ Archivis conservarentur, & futuris successoribus fideliter consignarentur. Quinto, prohibitum est Custodibus ne visitent secreto Custodias aut Conventus sibi commissos, nisi ex speciali mandato Ministrorum, atque eisdem aperire & tradere deberent integras visitationes seu scrutationes ex eorum commissione factas. Sexto, præceptum est universis Ministris, ut in unaquaque Provincia instituerentur Collegia, seu deputarentur Conventus aliquot, in quibus adolescentes educarentur religiose & serio studerent.

XVI. Sancti Antonii Ulyssiponensis efficaciam in prædicando, & *Vita MS.S.Ant. c.45. Prædones duodecim S. Antonius convertit.* uberes in populo fructus in memoriam revoco hoc monumento. Retulit hoc anno grandævus quidam vir Roma rediens obvio in itinere Minoritæ, se cognovisse sanctum Antonium, undecimque habuisse commilitones prædones, qui in silvis & nemoribus latitabant ad spoliandos viatores: audiisse vero a multis hujus sancti Viri energiam in dicendo, & aliquoties ultra viginti & plura millia ad ejus sermones avide confluxisse; seque valde cupiisse oculis videre, quod auribus perceperant: *Perreximus*, inquit, *omnes mutato habitu, & variata prout licuit facie; hominem audivimus ignita eloquia promentem, linguam tamquam faculam conspeximus ardentem, & corda nostra sensimus tamquam ceram in conspectu ignis, liquefieri. Compungi & conteri vehementer cœpimus de reatibus commissis, veluti si cœlestis ipse ille prædicator manu corda comprimeret, & ad singula verba novis nos pungeret aculeis. Doluimus, flevimus, ingemuimus, ad prædicatorem ipsum accessimus, confessi sumus universa nostra facinora, & cœlestis doctrinæ, salutarisque exhortationis reportavimus antidotum: explicare velim, sed non possum quam pie, quam paterne nos excepit, quam salubriter instruxit, quam salutaria adhibuit documenta, & quam serio & graviter æterna præmia bona deinceps facientibus promisit, & ad vomitum redeuntibus hujus & futuræ vitæ inaudita minatus est supplicia. Redierunt ex his pauci ad pristinam vitam, quos ipse paulo post horribilibus vidi cruciari, & occidi tormentis; ceteri, me solo excepto, sancto fine quieverunt. Mihi præ aliis pœnitentiis injunxit, ut duodecies limina sanctorum Apostolorum visitarem; ultima jam hac vice impositam compleo pœnitentiam, & letissimus ex sacra Urbe redeo, sperans in me complendum Viri sancti promissum, cujus doctrinam quantum fragilitas humana permisit, hactenus servavi.*

Fr. Nicolaus Episcopus Albingaunensis. XVII. Ecclesiæ Albinganensi, aliis Albingaunensi vulgo *Albenga* in Liguria sub Archiepiscopo Genuensi præfecit hoc anno Nicolaus Pontifex quemdam fratrem Nicolaum Minoritam, dum post mortem L. Episcopi sedes illa diutius vacaret, electis una vice Roberto Ordinis Minorum, qui electioni de se factæ noluit præbere consensum, & Benedicto de Nigro Canonico Tripolitano, qui assumpta hujusmodi cura, mox obiit; secunda vero vice fratre Cherubino Ordinis Prædicatorum, qui noluit etiam electioni acquiescere; & quodam Ottobono Canonico Catalaunensi, de quo ad hanc dignitatem admittendo controvertebatur coram Patriarcha Antiocheno, qui ex speciali commissione Sedis Apostolicæ curam

ram gerebat, & administrationem Ecclesiæ Januensis: *Ad universalis Ecclesiæ*. v. Kal. Februarii. Fratri Gentili, quem Archiepiscopum diximus superius Rhegiensem, cui etiam Pontifex administrationem concessit Episcopatus Alifani, vulgo *Alife* inter Samnites in regno Neapolitano, dedit hoc anno potestatem absolvendi quoscumque fautores Petri, quondam Regis Aragonum, ejusque hæredum detentorum regni Siciliæ: *De tuæ circumspectionis*. xvi. Kal. Februarii. „ Missus est a Bonifacio VIII. „ sub annum MCCXCV. legatus ad Adolphum Germaniæ Regem, simul „ cum Episcopo Senensi, ut eum hortaretur ad pacem stabiliendam cum „ Rege Galliarum, & anno sequenti MCCXCVI. destinatus est legatus „ ad Urbevetanos. Alterius autem Minoritæ fratris Petri, Archiepi- „ scopi etiam Rhegini mentio habetur sub annum MCCC. in monumentis „ Regiis Caroli II. in tabulario Neapolitano. Delegarat Cœlestinus V. „ Thomam tituli sancti Marcelli, & Petrum sancti Eustachii Cardinales, „ ut providerent quibusdam Ecclesiis vacantibus de viris idoneis. Illi „ hoc anno Ecclesiæ Melphetensi, sive Molfettensi in Apulia sub Archie- „ pisc. Barensi designarunt fratrem Paulum Minoritam. Ratam habuit „ electionem Bonifacius VIII. anno 1. Pontificatus.

An. 1279. n. 27.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Gentilis Archiepisc. Rheg. Legatus ad Imperatorem.
Fr. Petrus Archiep. Rhegin.

Fr. Paulus Episc. Melphiten.

XVIII. Pluribus etiam Fratrum Conventibus dedit hoc anno Nicolaus varias Indulgentias, quorum dum aliunde investigare non liceat originem, saltim ex illorum recensu constabit lectori vetusta esse Cœnobia; quippe ante hunc annum constructa. Majoris claritatis gratia omnia per suas diœceses, uti præcedenti fecimus anno, facilius distinguemus.

CONVENTUS FRATRUM.

Æsinæ diœcesis in Italia in regione Piceni.

XIX. Sub numero 3. anno v. Indulgentia unius anni & quadraginta dierum pro quatuor præcipuis festivitatibus beatæ Virginis, videlicet Annunciationis, Purificationis, Nativitatis, & Assumptionis, sancti Marci Evangelistæ, & sanctorum Francisci & Antonii Confessorum, earumque octavis pro Ecclesia Conventus Æsini, sancto Marco dedicata, & extra urbem extructa. Originem accepisse hunc locum ante annum MCCXLIV. creditur ex bulla ibidem asservata Innocentii IV. Translatus fuit ad urbis interiora ad annum MCCCCXLIV. ut patet ex bulla Eugenii IV. ibidem extante; accepitque titulum sancti Floriani, cum prius Dominus Cyprianus Gentilis Æsinus, tunc Rector Ecclesiæ sancti Floriani, de consensu Episcopi concesserit eamdem Ecclesiam Fratribus Minoribus commorantibus in prædicto loco S. Marci anno MCCCCXXXIII. die vi. mensis Augusti: rogatus Joannes Paulus de sancto Justo Cancellarius Communitatis. Floruit in priori loco frater Crescentius J.U. Doctor, & Minister Generalis Ordinis, de quo nos suo tempore, quem etiam summam juris scripsisse commemorat Pisanus.

Conv. Æsi.

Tom. 1. an. 1244. n. 8.

Anconitanæ diœcesis in Italia in eadem regione.

XX. Sub numero 730. anno iv. habetur in regesto Nicolai similis Indulgentia in quatuor prædictis festivitatibus beatæ Virginis, necnon sanctorum Francisci & Antonii Confessorum, & beatæ Claræ Virginis, in harumque festivitatum octavis pro Ecclesia Conventus Minorum Castri Mi-

Conv. Castri Milii.

Milii, qui olim ſpectabat ad Cuſtodiam Anconitanam Patrum Conventualium, modo vero eumdem incolunt Patres Obſervantes.

Civitatis ſancti Angeli Papalis olim diœceſis in Italia.

Conv. S. Angeli Papalis. XXI. Sub numero 749. eodem anno ſimilis Indulgentia in feſtivitatibus ſanctorum Angelorum, ac beatæ Mariæ Magdalenæ, & ſanctæ Crucis feſtivitatibus, & per octo dies feſtivitates ipſas immediate ſequentes in Eccleſia Minorum civitatis ſancti Angeli Papalis. Supponit regeſtum, Civitatem hanc Epiſcopalem eſſe, neque tamen Epiſcopatum hunc modo reperio inter recentiores cenſores Epiſcopatuum, neque inter Coſmographos expreſſam notitiam hujus Civitatis. Leander Albertus civitatem ſancti Angeli, ſive Angoli oppidum eſſe ait inter Marrucinos Samnites, non procul a portu Adriæ. Noſtri etiam Scriptores, qui antiquos Conventus obſervarunt, locum civitatis ſancti Angeli in Provincia Pennenſi, & Cuſtodia Adrienſi repoſuerunt, ſed non cum hoc additamento Papalis. Sunt qui dicant, urbem hanc non aliam eſſe, quam ea, quæ modo Callium vocatur in Ducatu Urbinate.

Aretinæ diœceſis in Italia in regione Etruriæ.

XXII. Sub numero 692. ejuſdem anni Indulgentia ſimilis in quatuor feſtivitatibus prædictis beatæ Virginis, necnon ſanctorum Franciſci & Antonii Confeſſorum, beatæ Claræ Virginis, & ſanctæ Crucis, earumque octavis, pro Eccleſia Conventus Minorum de Lucignano, Cuſtodiæ Aretinæ Patrum Conventualium, quem poſteriori hac ætate illuſtravit Magiſter Bartholomæus Baſſius ſacræ Theologiæ apud Ticinenſes Profeſſor, qui tranſiit ad Congregationem Minorum Capuccinorum, paulo poſt vita perfunctus.

Conv. Lucignani.

Ariminenſis diœceſis in Italia in Romanula.

Conv. Formiſini. XXIII. Sub numero 696. ejuſdem anni ſimilis Indulgentia pro prædictis omnibus feſtivitatibus, earumque octavis in Eccleſia Conventus de Formiſino, cujus tamen apud noſtros haud reperio veſtigium. Ibidem habetur ſimilis Indulgentia in prædictis feſtivitatibus, & anniverſario dedicationis Eccleſiæ pro Conventu ipſius civitatis Ariminenſis, cujus fundatio præceſſit Pontificatum Alexandri IV. Pertinebat enim ad Abbatiam Pompoſianam Ordinis ſancti Benedicti, emeruntque Fratres certa ſumma pecuniæ a benefactoribus erogata, domum quamdam & hortum prope Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Trebio, quam Dominus Jacobus Epiſcopus Ariminenſis pia liberalitate Fratribus donavit, quia propinqua valde erat Eccleſiunculæ ſanctæ Crucis, quam prius Fratres inhabitabant, donationemque confirmavit Alexander IV. Minoribus ſumme addictus; & poſſeſſionem accepit quidam frater Dominicus tunc loci Guardianus. Sub Pio V. dato Patribus Prædicatoribus in illa urbe ſanctæ Inquiſitionis officio, deſiderarunt ſibi conferri prædictam Eccleſiam ſanctæ Crucis, ut commodius ibidem injunctum exercerent officium; ſed reſtiterunt Patres Conventuales Minoritæ, præſertim Magiſter Andreas Ariminenſis, probaruntque ad ſe ſpectare dominium ejuſdem Eccleſiæ, quantumvis a ſuo Conventu ſeparatæ, deductis in hanc rem pluribus argu-

Conv. Ariminenſis.

gumentis, sed præcipuo ex marmoreo quodam lapide ad fores Oratorii affixo, cui hæc incisa memoria: *Anno* MCCCXLVIII. *a Kalendis Junii usque ad Kalendas Novembris in loco Fratrum Minorum de Arimino, ut notatum est a fide dignis, sepulta sunt circa* XXIV. *centenaria hominum utriusque ætatis, pro quorum animabus extructum est Oratorium*. Attamen vel error est in notis, vel tunc non potuit extrui, sed potius reædificari Oratorium, si verum est quod in hac Ecclesiuncula prius habitarunt Minoritæ ante acceptam ab Episcopo Ecclesiam sanctæ Mariæ. Demum ab Illustri Malatestarum familia (cujus originem & propagines intra Ariminum brevi compendio complexus est Leander Albertus in descriptione illius urbis) conditum est Minoritis sumptuosum Templum, cujus frons compaginata est ex sectis quadratisque lapidibus miræ magnitudinis sine cæmento ullo mirabili connexione inter se cohærentibus. Præcipuus conditor fuit Sigismundus Malatesta, plus a corporis, quam ab animæ dotibus commendandus, militari gloria, rara eloquentia, & corporis robore clarus; sed fœdis moribus, & conversatione haud ita Christiana obscurus: cujus vitam scripsit Pius II. sive Æneas Sylvius, nihil scelerum aut male actorum prætermittens, de quo etiam agit in sua de Europa historia. Ædem dedicavit sancti Francisci memoriæ; sed ita Gentilibus fabulis, & profanis emblematibus universam delineavit, ut non Sanctorum Templum, sed Ethnicorum videatur delubrum. Ad hæc minus christiane addidit suæ amasiæ Mausolæum opere & materia pulcherrimum, adjecto Gentili more hoc epitaphio: *Divæ Isottæ Sacrum. Septuagesimum annum excessit; sortem vicit communem: injurius est, qui pius sibi deberi censet.* Ante fores Ecclesiæ jacet Robertus Malatesta Sigismundo per omnia dissimilis, quem ætatis anno vigesimo sancti Francisci habitum assumpsisse ait Rodulphus, & angelicam potius quam humanam vitam duxisse, ejusque vitam scripsisse Magistrum Nicolaum Theologum Ariminensem: nescio an hic ille Robertus, quem tantopere laudat citatus Leander, Sigismundi frater, qui ante eumdem Principatum obtinuit, quemque ait castitate insignem fuisse, & impollutum ad extremum vitæ pervenisse, in consortio tamen uxoris, quam sororis loco colebat; vita etiam integerrimum, adeo ut pro sancto ab omnibus haberi laudarique mereretur. Alium, etsi plures fuerint Roberti, non recenset in prosapia, qui se Minoribus adscripserit; vel fortasse quod de habitu scribit Rodulphus, non ita intelligendum sit, ut ex religioso vitæ genere; sed ex devotione illum assumpserit.

Lean. in Romanula.

Sylvius de Europa c.62.

XXIV. Floruerunt in Ariminensi Conventu beatus Joannes Baroncius, & beatus Andreas miraculis clari; Joannes a Paterna Pisauriensibus accitus in suum Episcopum anno MCCCCLI. & anno MCCCCXXXIII. Franciscus Ariminensis Scholasticis disciplinis egregie doctus, & Joannes Episcopus Feretrinus anno MCCCCXXIV. quod incisum est in basi cujusdam calicis, qui servatur in sacrario. In Templo est egregium sacellum sancto Sigismundo sacrum, cujus primum jecit lapidem Magister Bartholomæus Malatesta Episcopus. Sanctus Franciscus receptus est hospitio ad sanctum Bartholomæum, ubi nunc commorantur Clarissæ in loco dicto Vallis, & in hujus hospitii memoriam extructum est ibi Oratorium. De ipsis Clarissis earumque æde commodius sermo alias instituetur. Paulus II. diro subjecit anathemati Ariminum, tunc fulgure exarsit sacrarium, & sacræ supellectilis, ac reliqua jactura ad aureos quinque mille accessit: Sixtus IV. benigne a censuris absolvit. Plurimi con-

connumerantur viri præclari Ariminenses, qui illustrem suam patriam reddiderunt, Gregorius Ariminensis Eremita Augustinianus, Petrus & Jacobus fratres Petroleonii, cum Græcis, tum Latinis litteris eruditissimi, Petrus Meltius vir doctus & curiosus, aliique viri præstantes, quos longum foret recensere: his addo Reverendissimum Dominum Petrum Pavonium Pauli V. & Gregorii XV. Summorum Pontificum Cubiculi Præfectum, morum maturitate, vultus majestate, & humaniori litteratura commendatissimum: Aulicam pertæsus vitam, sibi dum vivere statuit, obiit anno proxime elapso MDCXXVI. Kalend. Decembris, corpusque suum huic nostro commendavit Collegio, nostratum prius liberalis benefactor: viri illustres Hieronymus & Franciscus Pavonii germani fratres ex testamento hæredes sacellum beatæ Virgini immaculate conceptæ, & sanctis Francisco & Patritio sacrum condendo corpori extruxerunt, nobileque posuerunt monumentum. Paulo post Petrum mortuus est Reverendissimus Dominus Cyprianus, germanus frater Episcopus Ariminensis, & ante utrumque Julius Eques Militiæ sancti Jacobi.

Auximanæ diœcesis in Italia in Piceni regione.

XXV. Sub numero 730. Indulgentia in prænumeratis festivitatibus beatæ Virginis, & sanctorum Francisci & Antonii, atque Mariæ Magdalenæ in Ecclesia Minorum Auximana, quorum ædem volunt Auximates sub ipso sancto Francisco extructam, imo & ipsum Divum primum lapidem posuisse: sub Innocentii IV. anno quarto v. Idus Aprilis originem accepisse insinuat Rodulphus; servatur tamen ibidem bulla Gregorii IX. quæ indicat ante annum MCCXXXIII. hanc domum fuisse extructam. Addit Rodulphus in eo claruisse beatum Catalanum altissimæ paupertatis zelatorem (an alium ab ipso socio, quem diximus, Petri de Arcanano Martyris, vel eumdem nescio) & Magistrum Nicolaum, qui quædam reliquit posteris sui ingenii monumenta. Ibidem similis Indulgentia in prædictis festivitatibus, excepta illa sanctæ Mariæ Magdalenæ, pro Conventu de Tonazano, Rodulpho & Pisano de Tornesano, de quo in vetusta reperio scriptura mutatum hunc Conventum ad oppidum Montisphilotrani ante annum MCCCC. prioris tamen loci aliqua adhuc remanent vestigia. Hæc duo loca spectant ad Custodiam Anconitanam.

Rodul. in Prov. March. in Custodia Anconit.

An. 1284. n. 3.

Conv. Tonazani.

Camerinæ diœcesis in Italia in eadem regione.

Conv. de Monticulo.

XXVI. Sub numero 730. anno IV. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus de Monticulo, in quo floruit quidam frater Petrus sanctitate & verbi divini prædicatione præclarus. Ecclesia, quæ nunc est, fuit constructa anno MCCC. ut patet in quodam lapide tribunæ in parte inferiori exterius: sed ante hanc fuit alia Ecclesia in atrio, in qua prædictus Petrus sæpius prædicavit. Sub num. 3. anno V. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus de Piro, Pisano de Pira, Rodulpho de Apira, in Custodia Æsina.

Conv. de Piro.

Fanensis diœcesis in eadem regione.

Conv. de Saltaria.

XXVII. Sub numero 696. anno IV. similis Indulgentia in eisdem festivitatibus pro Ecclesia Conventus de Saltaria in agro Fanensi, quem a sancto Francisco constructum volunt incolæ, probantque certis indiciis,

ciis, & præcipue a quodam fonte, cui sancti Francisci inditum nomen. Ecclesiam sancti Francisci de Revereto nuncupatam scribit Rodulphus. *Rodulph. in Cust. Faven.*

Feretrinæ diœcesis in Ducatu Urbini.

XXVIII. Sub numero 749. anno IV. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Leonani, aliis Lunani, siti in monte Illuminato, ita dicti, ut a quibusdam fertur, quia sanctus Franciscus ibi illuminavit quemdam cæcum. Ecclesia fuit consecrata anno MCCCXXV. sub Joanne XXII. die XXVI. Maii. Ibidem similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus sancti Marini, in quo floruerunt beati Dominicus & Petrus de monte Ulmi, & Gratianus viri sancti, & prædicatores egregii. Primum Fratrum habitaculum erat extra oppidum, sed translatum est ad interiora oppidi anno MCCCLXII. In hoc recentiori floruerunt Magister Franciscus de Tonsis Episcopus Fanensis, qui compilavit Commentarium super Dantem, quemlibet versiculum egregie interpretatus; Magister Martinus Madronius Episcopus Sebastensis; Magister Joannes Pilo Regens Paduæ, qui scripsit quosdam Commentarios in Moral. Aristotelis; Magister Anastasius Turoneus Provincialis Marchiæ; Magister Joannes de Gabrielis, insignis concinnator; Magister Julianus Pasinus, de quo ait Petrus Bembo: *Audivimus*, ait, *Magistrum Julianum coram Adriano Pont. Max. perdocte orantem*; & quidam alius Magister Petrus, qui fuit Vicarius Episcopi Fani. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus sancti Leonis arcis munitissimæ Doctoribus dictæ Leopolis, quem sanctum Franciscum constru-xisse ferunt. Id saltim constat, vetustum satis esse; quippe campana minor fusa fuit anno MCCLIX. Floruit hic Magister Guidus, suo tempore Doctor insignis.

Conv. Leonani. *BB. Dominicus & Petrus de monte Ulmi. B. Gratian.* *Bembus ep. 10.* *Conv. S. Leonis.*

Fori-Semproniensis diœcesis ibidem.

XXIX. Sub numero 696. anno IV. Similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Forl-Sempronii, vulgo *Fossambruno*, cujus Pisanus & Rodulphus meminerunt sub Custodia Fanensi. Vetustatem loci satis exprimunt variæ imagines ibidem depictæ. *Con. Fori-Sempronii.*

Humanatensis diœcesis, nunc unitæ Anconitanæ in Piceno.

XXX. Sub numero 730. anno IV. Indulgentia pro Ecclesia Conventus de Camerano, aliis Camurano: prius hic habitasse quasdam Sanctimoniales scribit Rodulphus, & in ingressu impluvii hæc verba haberi: *In nomine Domini, Amen. Anno* MCCCXXXI. *tempore Domini Joannis XXII. hunc locum plurimum exornat sua præsentia Magister Blasius Anconitanus.* Ibidem similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Castrificardi. Mutarunt Fratres locum suum ad ipsum oppidum, & ad priorem in quo vivebant extra oppidum, pergunt incolæ in supplicationibus triduanis rogationum. Spectant hæc duo loca ad Custodiam Anconitanam.

Con. Camerani. *Rodulph. cit. in Custod. Anconit.* *Conv. Castrificardi.*

Pisauriensis diœcesis in Italia, in Ducatu Urbinate.

XXXI. Sub numero 696. ejusdem anni Indulgentia in prædictis festivitatibus, ac sanctorum Petri & Pauli Apostolorum in Ecclesia Con- *Conv. Pisauriensis.*

ventus Pisauriensis, uti habetur in regesto, aliis communiter Pisauriensis. Ereptis scripturis in bellorum turbulentis motibus, non est unde certo constet ejus origo; sed ex vetustis imaginibus, & depictis Fratribus primævo Ordinis more inferunt aliqui, erectam ædem ante Ministeriatum sancti Bonaventuræ. Sub numero 730. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus de Scotoneto, in quo floruit & jacet beatus Sanctes frater laicus assiduis miraculis insignis.

Conv. Scotoneti.

B. Sanctes jacet Scotoneti.

Salernitanæ diœcesis in regno Neapolitano.

Conv. Eboli.

XXXII. Sub numero 730. anno IV. similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Eboli, nobilis oppidi X. M. P. a civitate Salerni, haud procul amne Silaro. Conventum hunc fundasse Illustrem familiam de Aquaviva, ait Rodulphus, apparere ex insignibus affixis in tribuna, additque, Guillelmum Sanseverinum, Archiepiscopum Salernitanum concessisse locum sancti Laurentii Fratribus Ebolitanis anno MCCLXX. sed jam præextitisse alium Fratrum habitaculum constat ex hoc monumento. Floruit ibidem Antonius Romanus, qui prædicans ante Vigiliam Annunciationis, prædixit horam sui obitus; dixitque auditoribus suis: *Dicite unum* Pater noster, *quia hora vigesima ab humanis discedam*; quod ita evenit.

Rodul. in Prov. Terræ labor. in Custod. Princ.

Antonius Romanus.

Senogalliensis diœcesis in Ducatu Urbinate.

Conv. Senogal. siæ.

Conv. Montis-novi.

Conv. Serræ Comitum.

Conv. Montis-Podii.

XXXIII. Sub numero 3. anno V. Similis Indulgentia pro Ecclesia Conventus Senogalliensis, qui tunc intra mœnia urbis consistebat sub titulo sanctæ Mariæ Magdalenæ. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus Montis-novi, in quo floruit Magister Baldus sub Pio II. anno MCCCCLXII. Scripturas Conventus non sine vetustatis injuria combussit Generalis Gesualdus, ob quasdam contentiones & prætensiones molestas Syndicorum. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus Serræ Comitum; necnon pro Ecclesia Conventus de Rocca Contradæ, quem anno MCCLXV. sub Clemente IV. extructum fuisse, ejusdem bulla ibidem asservata testatur. Ibidem pro eisdem, & sancti Marci festivitatibus pro Ecclesia Montis-Podii, quem ad annum MCCCCLXXII. die XXVI. mensis Februarii incepisse indicat Rodulphus. Sed hoc monumentum probat vel errorem esse in notis, & pro MCCCLXXII. reponendum esse MCCLXXII. vel deceptum auctorem, si fortassis illud tempus non referatur ad loci reædificationem, vel translationem. Huic Conventui donavit Bonaventura Carolus Fabrianensis quemdam agrum in ora Putei Massæ. Sub numero 696. anno IV. Indulgentia in eisdem festivitatibus, excepta illa sancti Marci, pro Ecclesia Conventus Corinaldi, qui sub Pio V. transivit à Patribus Conventualibus ad Observantes. Locus est opportunus & commodus Fratrum habitationi. Spectabat olim ad Custodiam Fanensem, cetera vero quæ recensuimus hujus diœcesis loca ad Custodiam Æsinam. Ex hoc oppido oriundus frater Bartholomæus Cimarella, qui recentiorum Sanctorum Ordinis vitas duobus tomis complexus est, & nobis fuit adjutorio in colligendis, atque ex tenebris eruendis plurimis monumentis vehementer neglectis, & hinc inde dispersis, qui hoc anno decessit Venetiis.

Conv. Corinaldi.

Terra-

Terracinensis diœcesis in Italia in Provincia Romana.

XXXIV. Sub numero 752. anno IV. Indulgentia in festivitatibus sanctorum Francisci, Antonii, Laurentii, beatæ Claræ, & Assumptionis beatæ Virginis, & per octo dies festivitates ipsas immediate sequentes in Ecclesia Conventus Terracinæ, in quo pauci Fratres inhabitant ob aeris intemperiem. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus Piperni, ubi requiescit beatus Leonardus Fulginas, sicuti alias diximus, ad aram majorem. Narratur, quod dum Fratres in hac urbe de more peterent panem, quædam mulier avara dare neglexit: quare divino judicio condemnata est avaritia ejus; dum enim filius ejus in agrum ferret panem agricolis, atque ab eisdem frangeretur, inventus est totus sanguinolentus: mulier hoc spectaculo resipuit, secumque decrevit non negare amplius Fratribus eleemosynam, & statim color ille sanguineus abscessit. Ibidem similiter pro Ecclesia Conventus Setiæ, Pisano Seccie, in quo posterioris ætatis floruisse quosdam Rodulphus recenset. Spectant hæc tria loca ad Provinciam Romanam & Custodiam Maritimæ.

Conv. Terracinæ. Conv. Piperni. An. 1290. n. 17. Conv. Setiæ.

Velletrensis diœcesis in Italia in Provincia Romana.

XXXV. Sub numero 752. anno IV. Indulgentia in festivitatibus sanctorum Francisci, Antonii, beatæ Claræ, sancti Pancratii Martyris, & sanctorum Joannis Baptistæ & Evangelistæ, harumque octavis in Ecclesia Conventus Nymphæ oppidi ad Asturam amnem in Latio, de quo aliud non superest monumentum.

Conv. Nymphæ.

CLARISSARUM MONASTERIA.

Sancti Angeli Papalis diœcesis.

XXXVI. Sub numero 3. anno V. Indulgentia in festivitatibus sancti Andreæ Apostoli, sanctæ Claræ, & beatæ Agnetis Virginum, & in diebus octo festivitates ipsas immediate sequentibus pro Ecclesia Monasterii sancti Andreæ civitatis sancti Angeli Papalis, de qua diximus paulo superius.

Monast. S. Angeli Papalis.

Camerinæ diœcesis.

XXXVII. Sub numero 4. ejusdem anni Indulgentia in die dedicationis Basilicæ Salvatoris, & dedicationis beati Michaelis Archangeli, & sanctæ Claræ festivitate, atque per octo dies festivitates ipsas immediate sequentes, pro Ecclesia Monasterii sancti Salvatoris de sancto Severino. Adjuncta est priori Ecclesiunculæ alia major sub titulo Annunciationis beatæ Mariæ; prima inservit Sanctimonialibus dumtaxat: secunda, quam construxisse ferunt quemdam ex Comitibus sancti Severini, inservit secularibus. Hic habitarunt primitus religiosæ & veræ Clarissæ; deinde Tertiariæ; tertio Clarenæ; quarto demum rediit ad Clarissas. Ibidem Indulgentia in festivitatibus Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, beati Martini, & sanctæ Claræ, & per octavas in Ecclesia Monasterii sanctæ Mariæ Camerinensis urbis.

Monast. S. Severini. Gonzag. in Prov. March. Mon. 7. Monast. Camerini.

Factæ sunt hæ Sorores sicut & illæ sancti Severini Tertiariæ; sed ad pristinum Institutum redierunt anno MCCCCXIX. Quibusdam, quæ non voluerunt laxius illud vivendi genus dimittere, provisum est de alio loco a nobilissima Sorore Baptista Varana Camerinensium Ducis germana sorore. Cohabitavit pientissima hæc Soror aliquibus annis Clarissis Sororibus Monasterii Urbinatis, quoad usque videlicet sacra hæc ædes ex propriis suis facultatibus in meliorem formam redigeretur, qua tamdem redacta, adductis secum duabus ex illis, quæ seipsam, ceterasque instruerent, communem vitam atque Regulam professa est. Cujus fœlicissimis auspiciis eo dignitatis atque magnitudinis devenit hoc Monasterium, ut inter totius Provinciæ Marchiæ præcipua non immerito connumeretur. Aliud etiam ibidem Tertiariarum Monasterium a devota quadam Sophia nobili Camerinensi fœmina extructum, quod superiori antiquius asserit Gonzaga, de cujus tamen antiquitate non esse unde exacte sciri possit, plane fatetur. Ego tamen illud Clarissarum vetustius esse putem, atque illud ipsum, cui Nicolaus Pontifex hanc Indulgentiam concessit.

Indid. Monast. 8.

Firmanæ diœcesi in Piceno.

Monast. Montis Sancti.

XXXVIII. Sub numero 4. anno v. Indulgentia pro quatuor præcipuis festivitatibus beatæ Virginis, beati Thomæ Apostoli, & beatæ Claræ, & pro octo diebus festivitates ipsas immediate sequentibus, necnon in anniversario die dedicationis ipsius Ecclesiæ Conventus Clarissarum de Monte sancto, de quo aliud non suppetit monumentum.

Fulginatensis diœcesis in Umbria.

Monast. Fulginaten. de Virginibus.

XXXIX. Sub numero 696. anno IV. Indulgentia pro eisdem festivitatibus beatæ Virginis, ac sancti Jacobi Apostoli, & pro octo diebus festivitates immediate sequentibus in Ecclesia Monasterii beatæ Mariæ de Virginibus prope muros Fulginatenses, quod ad annum MCCXXV. initium sumpsisse sub Ægidio Episcopo, ædificata eis Ecclesia sub titulo sanctæ Catarinæ, scribit Jacobillus, & regulam, normamque vivendi Sororum sancti Damiani Assisiatis accepisse a Cardinale Ugolino, dicto postea Gregorio IX. Vocabatur prius Collegium Virginum, postea Monasterium sanctæ Mariæ de Virginibus Ordinis sancti Damiani, quam appellationem adhuc sub hoc anno retinebat, uti constat ex hoc monumento.

Jacobil. de Episcop. Fulginaten. sub Ægid. p. 115.

Tornacensis diœcesis in Flandria.

Monast. de Bello-loco.

XL. Sub numero 679. anno IV. Indulgentia in festivitatibus sanctorum Francisci & Antonii Confessorum, atque beatæ Claræ Virginis, earumque octavis pro Ecclesia Monasterii Clarissarum de Bello-loco supra Sclandam. Hujus item Monasterii Sororibus hoc ipso anno concessit Pontifex ut nullus, quacumque auctoritate fulgeret, posset eas compellere ad recipiendum aliquam in Monacham seu conversam. Indulsit etiam ne tenerentur ad præstationem procurationum, exactionum, collectarum, & subsidiorum Legatis Apostolicæ Sedis, & quibuscumque aliis faciendam, Cardinalibus dumtaxat exceptis. Demum alterum dedit privilegium, ne extra diœcesim Tornacensem trahi possent in causam,

Epist. 677. Epist. 678. Epist. 694.

ſam, vel ad judicium evocari per Apoſtolicæ Sedis, vel Legatorum ejus litteras, non facientes de hoc indulto expreſſam mentionem.

XLI. Pie & grate ſe geſſit erga ſuum ſodalitium Nicolaus Pontifex in tot Indulgentiis conceſſis plurimis Monaſteriis Fratrum & Sororum omnium ferme Provinciarum, præſertim Marchiæ Anconitanæ, in qua educatus eſt, & quæ mirabiliter in paucis annis ultra communem hominum fidem excrevit. Ad evitandam confuſionem ſequutus ſum clariorem ordinem diœceſum in ipſis bullis expreſſarum. Multa ex his Cœnobiis iam deſtructa ſunt, & limites multorum Epiſcopatuum, quos hic recenſuimus adeo mutati ſunt, ut quæ ad illos tunc temporis ſpectabant nunc pertineant ad alios. Quare non commoveri, aut admirari debet Lector, ſi quæ nunc ſunt alicujus diœceſis oppida, nos alteri adſcripſerimus; retulimus etenim quæ tunc erant, & expreſſe ita habentur in Bullis Pontificiis.

XLII. Præter hæc quorum aliqualem memoriam ex tabulis eruimus Pontificiis, aliorum ſub hoc anno meminit Petrus Rodulphus. Eccleſiam Montis-Luponum in Piceno, & Cuſtodia Camerini ait hoc anno conſecratam; vetuſtiorem tamen eſſe ipſum Conventum probant duæ Bullæ Innocentii IV. ibidem aſſervatæ: hinc oriundus Marcus de Monte-Luponum, quem ſuperius diximus miſſum Nuntium a Rege Armeniæ ad Pontificem, & Reges Galliæ & Angliæ. Floruit etiam ibidem Dominus Joannes Archiepiſcopus Neopatrenſis, qui Eccleſiam ſancti Franciſci Montis-Ulmi conſecravit anno MCCCXCIII. Hoc eodem anno extructum ſcribit Conventum Argentinæ, Caſtelli in Romanula Tranſpadana ſub Magiſtro Daniele Provinciali. Primum jecit lapidem quidam frater Guidus, primus etiam ejuſdem loci Guardianus: In eo tamen errat Rodulphus quod hæc acta dicat hoc anno ſub Bonifacio VIII. non enim adhuc ad Pontificatum aſcenderat. Similiter Rhodigii in eadem Romanula Tranſpadana, & Inſula magna Poleſini, ſeu Polyneſi, uti ſcribendum monet Sabellicus, pernobilis oppidi, Ludovici Cælii Rhodigini præter alios memoria dignos, ortu notiſſimi. Conventus hoc anno extructus ab Illuſtri Domino Obizone Marchione Ateſtino pro quinquaginta Fratribus victuris ſub obedientia Miniſtri Provincialis Bononiæ. Hoc etiam anno ſcribit Nicolaus Harpsfeeldius in Catologo religioſarum ædium extructarum Londini extra *Algate* Monaſterium Clariſſarum per Blancham Reginam Navarræ, ejuſque conſortem Edmundum Comitem Lancaſtriæ, Leceſtriæ, & Darbiæ, fratrem Eduardi primi Regis Anglorum, quod amplius confirmabunt quædam monumenta, quæ dabimus ſub anno I. Pontificatus Bonifacii VIII. Scripſit etiam Pontifex ad Epiſcopum Vercellenſem, ut ageret cum Archidiacono Vercellenſi de danda Fratribus Minoribus ejuſdem urbis, nimis anguſto domicilio habitantibus, Eccleſia ſancti Salvatoris de Mercatello cum domibus, cœmeterio & platea contiguis; iſque Epiſcopus in concambio daret eidem Archidiacono Parochialem Eccleſiam de Villa-nova; de quo etiam dedit litteras ad ipſum Archidiaconum: *Pridem dilectis filiis*. XVIII. Kal. Februarii.

Rodul. in Prov. Marchiæ in Cuſtod. Camerini.

Conve. Montis-Luponum.

Ann. 1292. n. 1.

Conv. Argentinæ.

Idem in Provin. Bonon. & Cuſtod. Ferrar.

Conv. Rhodigii.

Idem in Prov. S. Anton. & Cuſtod. Paduæ.

Sabell. lib. 1. dec. ad 4. rerum Venet.

Monaſt. Londini.

Harpsfeel. de Monaſt. Londini.

Epiſt. 686. n. 4.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. OBiit hoc anno Rodulphus in Occidente Imperator honoribus „ conſuetis cohoneſtatus: & Francofurti VIII. Idus Januarii „ ab Electoribus ſucceſſorem Adolphum Naſſoviæ Comitem, induſtria ſui

Obitum Palæologi Imperatoris, quem hic Meliſſanus iiſdem cū circumſtantiis refert ſicut ſuperius retulimus, iterum narrare piget.

Novus Imperator eligitur. ,, sui consanguinei Gerardi Archiepiscopi Moguntini, non tamen sine ,, tumultu habuit; at interea Eduardus Angliæ, & Philippus Franciæ Reges invicem pessime dissidebant: his componendis quam insudarot ,, Nicolaus Summus Pontifex, qui Christiani orbis Rempublicam diri- ,, gebat, ejus deliquia cordis demonstrabant: nec tamen a suo pastorali ,, officio, vel minimum deficiebat: etenim præter ea, quæ in Annalibus ,, cuique sunt exposita, super arduis, & emergentibus christianæ Rei- ,, publicæ Januensibus scripsisse, commemorando fratrem Nicolaum de ,, Camplis Minoritam reperio: *Quamvis persecutionibus &c.* XI. Kalen. ,, Martii: insuper pro Monasterio nostrarum Sanctimonialium de Prato ,, Florentiæ, quamdam Indulgentiam concessisse: *Licet is &c.* Kal. Mar- ,, tii: & quia in Comitatu Provinciæ mala fidei femina audiebat suboriri, ,, hujusmodi rei Inquisitores destinavit: *Præ cunctis &c.* V. Idus Mar- ,, tii: sed tamdem gravatus annis satiscens, gloriosissime fato cessit pri- ,, die nonas Aprilis, in Ecclesia sanctæ Mariæ Majoris sepultus, post- ,, quam sedisset annos IV. mensem unum, & dies XIV. si verus computus ,, apud Scriptores fuit.

Insudat Pontifex pro componendis Regibus.

Indic. ex Oder. n. 11.

Obiit Pontifex.

Ex Varic.

,, II. Nicolai Pontificis præconia, licet summe prolectent, scribere ,, non audebo, cum in Annalibus descripta ignaviæ meæ superare datum ,, minime agnoscam: hoc unum dicam, Minoritam omnibus numeris vi- ,, rum absolutum Nicolaum suo obitu Ecclesiæ defecisse; ut Sedes ,, ipsa Petri longe viduata sessore testis est: at hæc sunt imperscrutabi- ,, lis scientiæ, & sapientiæ Dei consilia. Hæc inter Philippus Francorum ,, inclytus Rex, Religionis Minoriticæ amator, cum summopere concu- ,, piisset, a Raymundo Ministro generalis Conventus sub die XXV. Maii ,, Parisiis congregatus fuit; verum in eo discussa, ab aliis enarrata præ- ,, terimus; at gloriosissimum Cunegundis obitum, aliqualiter ab Anna- ,, lista, sed parce nimis, ut videtur, signatum, expanso magis calamo ,, enarrare, eaque occasione potiora suæ admirabilis vitæ opera, nude ,, ac sine fuco describere, vel ex aliis fide dignis referre visum est.

Capitulum generale Parisiis.

,, III. Cunegundis filia *Belæ* Regis Hungariæ, & Mariæ filiæ Alexii ,, Græcorum Imperatoris, quæ, & quanta fuerit apud Deum, & homi- ,, nes, plurimi suis monimentis consignarunt; ejus ortus & sanctitas ,, fuerunt divinitus clara voce Genitrici prædicta, arrhamque illius ma- ,, ter accepit in quadam consolatione cœlitus immissa, dum prægnans ,, tædio, & mœrore affecta, audivit se incolumem parituram; in lucem ,, edita non more communi fletum, sed claro sermone bene articulato ,, hungarice hæc verba protulit: *Ave Regina Cœlorum, Mater Regis Ange- ,, lorum*; quartis, & sextis feriis semel tantum nutricis ubera sugebat, ,, ut sanctus Nicolaus fecisse perhibetur. Quoties infans inter brachia ,, nutricis Missæ Sacrificio intererat, oculos in Cœlum figere, & ad no- ,, mina sanctissima Jesus & Mariæ caput inclinare solebat.

Vide Surium in ejus vita cap. 1.

Cunegund. Progenies, ortus, & sanctitas.

,, IV. Tempore lactis elapso, ut ætate ita & pietate crescebat: tota ,, genuflexionibus, jejuniis, eleemosynis erogandis, aliisque piis ope- ,, ribus erat intenta; ut adolevit, a Boleslao Poloniæ Duce (nondum ,, enim Polonia, Regni honore privata ob audacis Boleslai excessum, ,, jus regale antiquum recuperaverat) in conjugem expetita, primo re- ,, stitit, sed parentum minis & præcibus inducta, consensum præbuit.

Nubit Boleslao.

,, V. Anno Domini MCCXXXIX. Cracoviam perducta suam virgi- ,, nalem pudicitiam præcibus assiduis, cum lacrymarum profusione Deo ,, enixe commendabat; & ut altera Cæcilia prima nocte pio & supplici elo-

Inducit Sponsum ad servandam continentiam.

,, eloquio, junctis terroribus, sponsum induxit, ut se intactam relinque-
,, ret: ad tempus quidem primo, sed postea semper se eam in sua pudi-
,, citia conservaturum promisit; quod sancte etiam præstitit: unde Bo-
,, leslaus, *Pudicus* dici promeruit: immo Boleslaus, & Cunegundis
,, consortes in Ecclesia, & in manibus Episcopi Cracoviensis ambo pu-
,, blico, & solemni voto ad perpetuo servandam castitatem virginalem
,, sese Deo obstrinxerunt.

Amboque solemniter vovent castitatem.

,, VI. Cunegundis Sanctimoniæ testimonium apparet in Oppido
,, tunc Pago Bokniæ quinto a Cracovia milliari distante: cum enim Re-
,, gem invisendi Patrem causa, annuente marito, in Hungariam perre-
,, xisset, ibi dum loca insigniora, & inter ea salis fodinas lustraret,
,, unam illarum a Patre sibi condonari petiit, libenter vero filiæ petitio-
,, ni annuens Pater, illa ex tempore annulum aureum ex digito extra-
,, ctum, cavernæ, quam sibi elegerat, injecit: tunc factum forte riden-
,, dum fuit: at paulo post cum in Regnum Poloniæ regrederetur Cune-
,, gundis, in eo quem diximus Pago, sal ex improviso emersit, quod cum
,, more lapidum cœpit excavari, in uno salis frusto, annulus nuper in
,, hungarico solo projectus repertus est, ac eum etiamnum Sandeciæ in
,, virginum Monasterio conspici, ait Martinus Baronius: res memoria
,, digna, quam Hungarici initio desiderent, in hanc tamen usque ætatem
,, Poloni divino utuntur munere; dum sal multis effossum cavernis per-
,, petuas divitias subministrat, & Coronæ redditus adauget.

Institutum Clarissarum amplectitur in Monast. quod fundavit.

Ejus fuga a Tartar.

Mart. Baron. in Catal. SS. f.187. de B. Cuneg.

De hujusmodi Salinis lege Petr. in descrip. Poloniæ.

,, VII. Acceptis a marito pro dotalitia recompensatione quibusdam
,, possessionibus in confinio Hungariæ ad antiquam Sandeciam, nobile
,, ibidem construxit Clarissarum Monasterium, cooperante eodem Bo-
,, leslao, in quod, cum sub ipsis viduitatis auspiciis se cum sorore Jo-
,, lenta reduxisset, idem Clarissarum Institutum professa est: at post-
,, modum Tartarorum incursionem declinatura, simul cum reliquis So-
,, roribus septuaginta ad munitissimam arcem Pieninam confugiens, in
,, petra quadam dura prope Villam Charthoreæ ad fluvium donaret
,, sitam, fessa ex itinere quiescere volens, dextri pedis vestigium, ve-
,, luti in molli cera pressum, reliquit, quod usque ad hæc tempora con-
,, spicitur.

,, VIII. At majus miraculum est, quod mox enarro: cum in præ-
,, fato Monasterio Clarissis nomen dedisset, Sororesque aquæ penuria
,, laborarent, earum miseriis compatiens ad fontem vivum perrexit, a
,, Monasterio passus mille distantem, ex quo fluviolus Pusysietnica ma-
,, nabat, versusque Villam Sarcicæ decurrebat; atque immissum bacu-
,, lum, quo utebatur in fluviolum non longe a scaturigine fontis, do-
,, mum rediens per terram toto traxit itinere: res omnino mira & con-
,, tra naturam! aqua dimisso priori cursu, quo deorsum fluebat, mon-
,, tem versus Oppidum Sandeciæ ascendentem sequebatur, alveumque
,, sibi ipsa efficiebat, quasi præeunte, & ducente bacillo usque ad oppi-
,, dum, & claustrum Monasterii: eumdem adhuc cursum servat fluviolus
,, per Oppidum, & Monasterium, prout ipsa desiderabat, decurrens,
,, aquam Oppidanis abundanter ministrans, & agitandis molendinis suf-
,, ficienter inserviens. Simili miraculo, infixo baculo, venam deduxit
,, aquarum viventium, quæ variis morbis medendis etiam nunc mirabi-
,, liter inserviunt.

Duo miracula.

,, IX. In Monasterio divinis apparitionibus assueta, Prophetiæ do-
,, no, & miraculorum gloria illustris, postquam annos tredecim Mona-
sticæ

Divinæ apparitiones.

" sticæ professionis peregisset, & quadam ferme gravi ægritudine vexa-" retur, mortis hora divinitus præcognita, devotissime vitam absoluit " anno MCCXCII. honorifice sepulta in eo Monasterio die XXIV. Julii, " ut refert Baronius. Christianus Canonicus Vislicensis vir devotus dum " oraret eo tempore, eam niveo candore amictam in cœlum progredien-" tem vidit, agminibus Angelorum canentibus illud: *Regnum mundi* " *& omnem ornatum ejus contempsi*, quod cum admiraretur, dictum est " illi beatam Cunegundem ea hora corporis ergastulo solutam esse.

Mart. Baronius supr. citat.

Obiit hoc anno.

In cœlum progrediens videtur.

" X. Pluribus miraculis post obitum corruscare cœpit: ab anno " MCCXCII. quo migravit ad superos usque ad annum MCCCXXIV. octua-" ginta mortui meritis ipsius, pristinæ vitæ restituti sunt: sexaginta cæci " illuminati: quindecim captivi a vinculis soluti: septingenti a variis " ægritudinibus liberati, plurima ex his, & alia recentiora miracula, " picturis, & votivis tabellis ad sepulcrum appensis indicantur: præter " hæc apposita sunt etiam pensiles imagines, quarum plures argenteæ, " quibus insculptæ beneficiorum memoriæ habentur: in universo Regno " Poloniæ pro Patrona, ac tutelari proclamatur, ejusque sepulcrum " magna devotione invisunt die SS. Trinitatis, cui Ecclesia dedicata est " non tantum Poloni, sed etiam Provinciæ Sceputiensis Incolæ, Ger-" mani, Rutheni, Silesii, Moravi, & Hungari, magno omnis generis & " ætatis concursu, & qui vota sua ad sepulcrum pro beneficio aliquo " consequendo deponunt, diem Lunæ sanctæ Cunegundi fatalem, je-" juniis, eleemosynis, aliisque piis operibus sacrare non omittunt. " Ejus itaque dies solemniter celebratur, & quot annis in die obitus sui " fit solemnis ejus commemoratio, recitata Antiphona: *Veni Sponsa* " *Christi &c.* cum oratione sequenti: *Oremus Deus, qui inter cætera* " *gratiæ tuæ dona etiam in sexu fœmineo tua operaris magnalia, concede* " *propitius, ut beatæ Cunegundis Virginis tuæ apud tuam misericordiam* " *patrocinia sentiamus; cujus non solum castitatis irradiemur exemplo,* " *verum etiam miraculorum gloria jucundemur, per eum, qui venturus* " *est judicare vivos, & mortuos, & seculum per ignem. Amen.*

Miraculis coruscat.

Patrona, & Tutela Poloniæ venatur.

" XI. Ad sepulcrum orantibus exposita est in tabella hæc depreca-" tio, quam omnes communiter recitant, ut quæ petunt beneficia, con-" sequantur: *Venerabilis atque fœlix Ducissa, urbis Sandaciensis utriusque* " *Provinciæ, sanctaque Kunegundis, Ordinis sanctæ Claræ, quæ multis* " *modo refulges hic, & coruscas miraculis, & multis Christifidelibus sexus* " *utriusque, tam infirmis, quam morbidis, claudis, cæcis, leprosis, cadu-* " *cis, febricitantibus, obsessis, in aquis submersis, atque hydropicis, pa-* " *ralyticis, & quamplurimis languidis, tuum corpus fœlicissimum, ac* " *tumbam hic visitantibus, & vota facientibus, manifeste & aperte divino* " *mediante auxilio, pie misericorditerque subvenis: te igitur venerabilis* " *& fœlix Kunegundis indigni peccatores obsecramus cernui, ut nos ab in-* " *stantibus, & supradictis infirmitatibus, atque malis accidentibus, uni-* " *versisque tam præsentibus, quam futuris, & hanc civitatem, cum omni-* " *bus nostris benefactoribus, atque parentibus, amicisque, & proximis* " *nostris benefacientibus, ab omnibus periculis liberare, salvare, defen-* " *dere, & omni tempore protegere digneris, & de potestate omnium ini-* " *micorum nostrorum visibilium, atque invisibilium, atque malignorum* " *spirituum potenter nos cum dictis, ut supra, eripias, & custodias, ne* " *nos in hoc seculo, nec in mortis articulo suis cum complicibus perturbent,* " *nec coram Majestate divina minus juste nos accusent: sed a nobis confuse*

Deprecatio ad implor. ejus auxilium.

re-

„ *recedant: & sancti Archangeli Dei omnes, & Custodes nostri, nos ab eis „ ubique locorum, & post vitæ nostræ exilium protegant, & ad æterna „ gaudia fæliciter, illesæ, lætæ, pariterque cum gloriosa Virgine Maria, „ & omnibus Sanctis, per te, sancta Clara, & fœlix Kunegundis, nos perducant. Amen.* ℣. *Ora pro nobis &c.* ℟. *Ut digni efficiamur &c. Oratio „ ut supra. Deus, qui &c.*

„ XII. Sacellum in quo sepulta fuit, seorsim ad latus Ecclesiæ situm, „ ambitu Monasterii ad quod nulli patet aditus, nisi solis Monialibus. „ Super sepulturæ locum erexit altare Cardinalis Radcivilus, in quo „ adservantur ejus ossa, Scriniolo argenteo per Cardinalem *Maeziowiski* „ inclusa: & caput argentea theca seorsim reconditum. Asservatur „ etiam tunica interior sub diligenti Custodia Abbatissæ, in qua illud „ observatur, nullam pati læsionem tribus integris seculis, quibus frequenter distrahitur, & defertur ad varias ægritudines depellendas. „ Habetur insuper cochlear, quo communiter utebatur, & annulus a „ Boleslao sponso, arrhæ loco immissus. Conspicitur denique ibidem „ religiosissimæ Virginis imago lignea, ipsa adhuc vivente dolata, quæ „ perhibetur membrorum accuratam delineationem, & veram corporis „ mensuram præferre, habitu quidem communi Clarissarum, ceterum „ sacro capiti Principis imposita corona, dextra tenet Monasterium a se „ fundatum, sinistra pixidem, vel thecam reliquiarum.

Sacellum in quo sepelitur ubi.

Tunica ejus adhuc intacta, ægrotis mirifica.

„ XIII. Mira de hac imagine passim deprædicant, utpote per quam „ non obscure signa impendentium Monasterio consolationum, sive incommodorum præmittuntur, usu rerum magistro comprobante, ad „ adventum rerum prosperarum statuam illam colorem rosaceum induere: contra futuræ calamitatis pallere, prout recens, anno scilicet „ MDCXXIV. accidit; præces ad illam statuam fundebant ardentes devote Virgines in arduis Monasterii necessitatibus: res mira! statuæ „ illius facies rubicundior solito comparuit: attonitæ statuam manibus „ contrectant, basiaque certatim figentes, faciem & nasum calentem „ expertæ sunt: exponitur publicæ venerationi in festo SS. Trinitatis, „ quo die diximus ad sepulcrum Sanctæ confluere gentes. Ceterum Cunegundæ gloriosæ res, gesta, prodigia, portenta, dona, miracula, „ aliaque mirabilia scripsit Benedictus Gononus; de ea pariter egerunt „ Duglosius, Bielscius, Annales Poloni, Herburtus, & alii, quos citat Martinus Baronius, ac etiam Waddingus, & Casimirus, cum aliis.

Imago lig. varia dat signa.

Bened. Gonon. in chron. SS. Deipara secul. 13. ad ann. 1325.

„ XIV. Demum continuo miraculorum splendore excitati Poloni, „ præsertim Illustrissimus Dominus Martinus *Saiszkoreki* Episcopus Cracoviensis, qui examinatis, & compertis quamplurimis hac nostra ætate „ patratis miraculis, plurimum sategit, ut ejus canonizationem promoveret: & serenissimus Sigismundus Poloniæ Rex eam summis votis „ a SS. D. N. Urbano VIII. datis epistolis, quarum tenorem subjicimus, „ efflagitavit. Litterarum tenor.

Sollicitatio canonizat.

Mart. Baron. in Catal. SS. f. 187.

Wadd. ad hunc ann.

Casim. Biern. ar. 10. n. 2.

Sanctissimo, ac beatissimo in Christo Patri, ac Domino, Domino Urbano divina providentia Papæ VIII. sacrosanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ Pontifici Maximo Domino Clementissimo.

„ *Post oscula beatorum pedum Sanctitatis V^ræ, mei, ac meorum regnorum humillimam commendationem, quod toti regno meo Poloniæ, dominiisque eis annexis non potest non esse gloriosum, & salutare.*

Epistol. ad Urb. PP. VIII.

„ *Ita veneratur religioso obsequio sanctitatis olim suæ Kunegundis, ut æ „ ternis & amplius seculis, divam, Tutelarem, & Patronam suam (con- „ sentientibus votis) eam nuncupent. Quæ autem hæc aut quanta extite- „ rit Heroina, vel inde palam esse potest, quod inter regalis, summæque „ fortunæ delicias, & obsequia, conjux simul, & Virgo supra omnem mor- „ talitatem egerit: & marito postmodum, seu Boleslao pudico Poloniæ Prin- „ cipi superstes, erogatis in pauperibus Christi facultatibus, divi Francisci „ Institutum amplexa fuerit. Emicat hæc ipsa sanctitatis perpetuis, illu- „ stribusque contestuta documentis ad sacrum ejus sepulcrum, ubi diverso- „ rum membrorum victa sæpius contumacia, aliaque stupendæ virtutis „ edita opera, ad vicinas quoque gentes famam ejus sanctitatis cum reli- „ gione loci commendarunt. Hanc igitur communi, constantique opinione „ junctam, ut Apostolicæ censuræ auctoritate Beatorum numero sanctitas „ vestra adscribere velit, universa pene sanctitati vestræ per me supplicat „ Polonia: attulerit ea res cælo triumphum, Regno meo, accensis publico „ sanctitatis vestræ decreto ad devotionem animis, firmissimum præsidium, „ utrique eximium decus, & ornamentum: in primis vero ad Dei gloriam „ pertinebit, qui in sanctis suis amat venerari. Quod reliquum est, me „ Regnaque mea gratiæ sanctitatis vestræ diligentissime commendo. Datum „ Varsaviæ die* XXII. *mensis Martii anno Domini* MDCXXVIII.

Ejusdem Sanctitatis vestræ obsequentissimus filius
Sigismundus Rex Poloniæ.

Congregat. Provinciæ Boemiæ.

„ XV. Piorum Lectorum cujuscumque generis, & fortunæ animis „ proposito Cunegundis exemplo, nonnulla, quæ dilatationem Ordinis „ concernunt, subjicienda restant. Theodoricus Provincialis Boemiæ, „ & Poloniæ regens tempore gloriosissimi obitus Cunegundis, Bitomii „ in Silesia comitia habebat in festo sancti Michaelis die XXIX. Septem- „ bris: in iis vero Obornicii oppidi celebris in majori Polonia Primores „ summopere desiderabant apud se Minoritas, quorum doctrinæ & reli- „ giositatis optimam famam audierant: quamobrem ad eorum instan- „ tiam quem obtulerant ad construendum & inhabitandum locum admit- „ tere decretum fuit. Expediti nunc a rebus Polonis, calamum conver- „ timus ad Virodunum in Gallia Belgica: est autem Virodum, seu „ Verodunum, vulgo *Verdun*, Civitas Episcopalis ad Mosam fluvium „ preterfluentem, ubi navigabilis esse incipit in Lotharingiæ finibus, „ inter Barrum Ducis, & Metim, a Barro in ortum æstivum V. M P. „ gallic. quot fere a Metis in occidentem hibernum, a Tullo vero in „ Corum VII. & a Nasio XII. distans. Eam urbem admisisse Clarissas, „ ex Gonzaga docet Waddingus enarrans Monasterium Sanctis Claræ, „ & Barbaræ nuncupatum, a pietate sex mulierum, videlicet Agathæ, „ & Margaritæ *Grindor* filiarum cujusdam Martelli Virodunensis, viri „ clarissimi: Coletæ, & Agnellæ ejus filiæ, Saræ de Friavilla, & Mauldis „ Cerebellæ, ea in urbe constructum fuisse; arctam vero nimis hanc „ enarrationem aliquantisper ad rei sufficientem notitiam, ut ratio ex- „ postulat, & curiositas desiderat, ampliabimus. Igitur prænominata- „ rum sex, tres primæ, videlicet Coleta, Agnella Cavaria, dicta Aga- „ tha Martelli, & Margarita ejus soror, erant ex præcipuæ, quæ hu- „ jusmodi negotium pietatis, & religionis, maxime sub directione Fra- „ trum instanter promovere studebant: de quo certior factus Minister „ Provinciæ Franciæ, nil remoratus dare manus, ut sibi licebat, Custo-

Obornic. Oppid.

Casim. Biern. ar. 20 n. 1.

Virodun. C. E. describitur.

Topogr. Ferrer.

Wadd. ad ann. 1293. n. 9.

Agatha, & Margar. Gindor Coleta, & Agnella Sara de Friavilla, & Mauldis, primiceriæ Monast.

„ stodi Lotharingiæ, Guardiano, & Lectori Virodunensis Cœnobii, in
„ earum favorem litteras expedivit sub xx. Julii MCCXCII. quamobrem
„ ea ex parte roboratæ piæ fœminæ diligenter lucrari mentem vel ani-
„ mum Antistitis procurabant. Eam Ecclesiam dignissime regebat Illu-
„ strissimus & Reverendissimus Jacobus Lombardi, vir pietatis, & Re- *Jacobus Lombar. Episcop. Virodu-ni.*
„ ligionis amator, qui ut rem exacte cognovit, hoc eodem anno sub
„ die XXIII. Augusti, licentiam illis concessit, ut sibi oratorium & ædes *Annal. recol. S. Dionys. in Gal.*
„ ad inhabitandum, & in quibus Deo sanctius famulari possent, con-
„ struere liceret. Comprobavit pium opus subinde (Apostolica Sede *Vide infra ad ann. 1299. n. 5.*
„ vacante) Matthæus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, sub
„ datis Romæ Kalend. Junii anno MCCXCII. litteris. Interim cum nihil
„ mihi sit pro anno MCCXCIII. eo præterito, ad annum MCCXCIV. tran-
„ seo.

ARGUMENTUM.

Impensius agitur de conscribendis Crucesignatis, & coadunandis religionibus militaribus in Terræ sanctæ subsidium. Urget hæc indefesse Raymundus Lullus apud Pontifices & Reges Europæos. Referuntur quædam pietatis exempla. Floret sub Clarissarum Instituto Euphemia filia Rodulphi Imperatoris. Ædificantur aliquot Minorum habitacula.

I. VACANTE etiam hoc anno ex pertinaci discordia Cardinalium Sede Apostolica, nulla nobis suppetunt monumenta Vaticana seu Archivi Pontificii, ex quibus series dicendorum, seu memoria præclare gestorum possit desumi: illud tamen occurrit memorabile, quod nequaquam prætermissum sit studium conscribendi milites Cruce signatos ad præscriptum sancti Pontificis Nicolai, pro transmittendis copiis auxiliaribus in Syriam, tempore superiori anno præfixo. Elapso tamen termino, non destiterunt Prædicatores Crucis ab excitandis Principibus & Prælatis ad sacrum bellum; id præ ceteris referunt Historici Mediolanenses in Concilio Provinciali illius urbis inchoato XXVII. Novembris, præsente Ottone Vice-Comite, Archiepiscopo & Suffraganeis Episcopis in Ecclesia sanctæ Teclæ prædicasse postridie Ministrum Fratrum Minorum, & fratrem Stefanardum Ordinis Prædicatorum, qui ad observationem & executionem trium diplomatum Nicolai Pontificis in Synodo prælectorum, omnes qui in Aula aderant, efficaciter exhortabantur. Primum, miserum statum Terræ sanctæ lugubri explicabat stylo, & christiane omnes compellabat, ut necessarium ferrent subsidium. Secundum, injungebat Ecclesiarum Prælatis, ut negotium hoc pium & sanctum quam efficaciter urgerent in suis Provinciis; monerentque sanctam Sedem de rerum eventu. Tertium, significabat unionem a se intentam duorum Ordinum Militarium, Templariorum, & Hospitalariorum Hierosolymitanorum. Non inaniter suaserunt, sed efficaciter persuaserunt prædicti Concionatores; ita ut in vigilia sancti Andreæ mature rebus discussis, unanimiter conventum sit de ferendo prædicto subsidio, & sacro bello promovendo. In hunc finem aliquot necessaria edita sunt decreta, quæ ad sanctam Sedem remitti deberent; examinanda tamen serius & disponenda gravius per prædictum Archiepiscopum, per Episcopos Vercellensem, Brixianum, Laudensem, & Sabaudum (fortassis Taurinum)

Cientur fideles ad sacrum bellum.

Ann. 1292. n. 1.

Bernardi. Corius de rebus Mediol. par. 2. Franciscus Befozzus in hist. Ponti. Mediol. sub Archiep. 98. Rubeus in vita Nicol. IV.

Tria Nicolai Pontificis diplomata pro hoc negotio.

Priorem Prædicatorum, Guardianum Minorum, & Priorem Eremitarum; deputatis etiam Syndicis Cleri & Populi pro hac re omnino peragenda, Episcopo Novariensi, Priore de Pontida, & Matthæo Vice-Comite: idque insuper constitutum, ut non solum ex prædictis binis Ordinibus Militaribus; verumetiam ex adjuncto tertio Theutonicorum una coalesceret concors viribus & concordia potens militia; cujus magnus Magister a summo Pontifice institueretur.

Epist. 51. dat. 10. Kal. Septemb. Epist. 4. dat. 4. Kal. April. Epist. 60. dat. 5. Kal. Septemb.

Cupit Pont. unire ordines militares.

II. Et quidem prædictas litteras scripsit Pontifex anno IV. sui Pontificatus, primas & secundas ut convocaret Europæos, eisque aoimos adderet ad sacrum bellum, institutis ubique ex Minorum & Prædicatorum Ordinibus viris præcipuis, qui de cruce prædicarent: Postremis significabat Templarios, & Hospitalarios militia insigoes; sed perpetuis dissensionibus inter se laborantes, magna præstituros, si in unam militiam coalescerent, & sub uno præside iisdem legibus regerentur. Eam rem sibi a quibusdam persuasam Andronico Græcorum Imperatori, Regibus Galliarum & Angliæ, Prioribusque utriusque Militiæ ubilibet locorum renunciavit: Quamquam enim certum sibi esset, eos milites si in unam militiam coalescerent, sub unius vinculum caritatis & pacis eo modo posse facilius adduci, & contra hostes fidei Catholicæ tantò animosius, quanto conjunctius bellum posse agi; quid tamen ipsi de hac re sentirent, non tam consensum, quam judicium eorum requisivit. Ultra omnes laborabat in hoc ultimo persuadendo Pontifici & Principibus Christianis Raymundus Lullus Majoricensis, de quo nos supra sumus præfati: Tria enim urgebat Romæ apud Honorium IV. & Nicolaum IV. apud Philippum Pulchrum Regem Galliæ, apud Reges Siciliæ, Majoricarum, & Cypri, in Rebuspub. Pisana & Genuensi, mira animi constantia, & improbi laboris perseverantia hinc inde discurrens, ut illa persuaderet; quorum ipse sæpissime memoriam agit in pluribus libris a se conscriptis, de quibus ita Carolus Bovillus vir doctus, & Benedictus Gononus Monachus Cœlestinus in ejus vita: *Tria a summo Pontifice, & Cardinalium consessu petebat: Primum, ut per mundum varia juberentur extrui Monasteria, in quibus Viri sancti ac devoti pro Christo mori nihil formidantes, varios sermones docerentur, ut in omnem terram exiret sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum, utque eorum prædicatione fieret ex cunctis gentibus unum ovile, sicut & unus est jam pastor. Secundum, ut de cunctis religiosis militibus, qui diversorum Ordinum sunt, fieret unus Ordo, qui trans mare assiduis bellis Sarracenos lacesseret: donec sancta Terra Christiano pareret Imperio. Tertium, ut auctoritate sanctissimi Patris Romani Pontificis, cunctorumque Cardinalium, inhiberentur scripta Averrois legi in scholis Christianorum, eo quod in pluribus fidelium mentes a sinceritate & veritate fidei nutare cogunt, & ad impietatem perducunt. Harum autem trium supplicationum causa libellum edidit de natali pueri: quem Magnifico Regi Franciæ Philippo dedicavit, in cujus calce easdem supplicationes inseruit, & eidem Regi cum suo libro porrexit. Librum hunc, simul cum alio de laudibus beatæ Mariæ ejusdem auctoris Jacobus Faber Stapulensis de re Christiana & Theologica bene meritus, publici fecit juris.*

An. 1287. n. 2. & seq.

In libro disputationis cum Homero Sarraceno in fine. In lib. de Natali. puer. cap. 28. In lib. cui titulus Cleric. in fine. In lib. Phantast. c. 1. & 6.

III. Sub hoc anno e Tunisio, ut diximus, per opprobria, & verbera pulsus hærebat Raymundus Neapoli, atque hæc persuadebat Carolo Regi, donec electus est Cœlestinus V. & post eum Bonifacius VIII. quibus hæc eadem inculcare non destitit, necnon eorum successoribus, Benedicto XI. & Clementi VI. in Concilio Viennensi, ad quod dum per-

Papyr. Masson. de Episcop. Urb. in Bonif. VIII.

pergeret, librum disputationis cum obvio Clerico anno MCCCXI. scripsit, in cujus limine tria hæc tamquam necessaria fidei propagandæ, & Sarracenis e Christianorum sedibus deturbandis præmittit; deinde subdit, brevem vitæ suæ rationem Clerico redditurus: *Homo fui in matrimonio copulatus, prolem habui, competenter dives, lascivus & mundanus: omnia ut Dei honorem, & bonum publicum possem procurare, & sanctam fidem exaltare, libenter dimisi, Arabicum didici, pluries ad prædicandum Sarracenis exivi, propter fidem captus fui, incarceratus, verberatus; quadraginta quinque annis ut Ecclesiæ Rectores ad bonum publicum, & Christianos Principes movere possem, laboravi: Nunc senex sum, nunc pauper sum, in eodem proposito sum, in eodem usque ad mortem mansurus, si Dominus ipse dabit.*

IV. Quædam pietatis exempla, quæ sub hoc tempore evenerunt hic addere licebit. In Provincia Castellæ fuit quidam religiosus ex Minoritis, placidæ & laudabilis conversationis inter Fratres, qui licet nobilis genere, & priusquam Minoribus nomen suum dederit, fuerit Canonicus Palentinus, vili & pauperrimo sub habitu semper delectabatur incedere. Pie mortuus suo Confessori, post aliquot dies transactos in purgatorio, apparuit in pretiosissima veste cœlum conscensurus, dicens non parum sibi profuisse pauperem ac lacerum habitum, quem in Ordine gerebat, ad depellendas flammas purgatorii, & pretiosam illam vestem obtinendam.

Marian. l. 3. c. 2. Chron. antiq.

Vilis habitus virtus.

V. In Hispaniæ regione quidam ex tironibus singularem sibi vitam præscripsit, nec in pietatis aut humilitatis officiis cum ceteris volebat convenire. Reprehensus a magistro, proprium sequutus arbitrium nolebat acquiescere, indiscretis semper abstinentiis in secretis latibulis intentus. Oranti ut liberaretur a magistri molestiis, liceretque quid-quid pro macerando corpore liberet, apparuit dæmon in speciosissima forma Dei Genitricis. Protinus adoranti, & interroganti quid eum facere vellet? respondit falsa Virginis imago: *Persevera, fili, in tuis pœnitentiis & abstinentiis, neque credas Magistro contraria suadenti: ego tui curam & magisterium geram; quando expedierit ut carnem vel aliud obsonium omittas, faciam ut e regione loci, in quo sedes, appareat tibi manus, quæ illud indicet; quare quod illa prohibuerit ne tangas, quantumvis Magister præceperit ut manduces.* Hinc singularior & obstinatior factus adolescens, commovit in se ædis Præfectum, qui Magistri monitis reluctantem gravius corripuit. Temere nimis ille respondit, potiori se obedire Magistro, neque contra hujus præceptum quidquam se facturum, quantumvis alii aliter juberent. Apparens denuo ficta Deipara laudavit misellí constantiam, atque ut perseveraret, admonuit. Tertio, se conspiciendam præbuit in majori splendore, tempusque adesse, dixit quo ei fruendus esset filius suus Christus; *nihilque aliud est*, inquit, *impedimenti, quam ut eodem, quo ille, mortis genere vitam consummes: Quare, ut quantocyus ad filii consortium accedas, acceptetque libentius hunc tuum præclarum ex mundo recessum, non alii, quam tumetipse, adhibendi sunt crucifixores: Dum Fratres alto sterterint somno, tu sanctum hoc offer sacrificium in loco omnium humillimo, in culina, ibique transversis lignis, infixisque clavis ita age, ut vere cruci te figas.* Credidit misellus dicenti, modumque quo faceret edoctus, hora præfixa se crucifixit. Fuit qui ictus & tumultum perciperet, & ostium ab illo fortiter clausum extra cardines faceret, qui dum vidit ita ex cruce pendentem, pulsata campana, expergefactisque Fra-

Ibidem; Marc. 2. p. lib. 4. c. 38.

Singularitas in religiosis periculosa.

Fratribus e ligno deposuit. Lethaliter ille vulneratus, & semimortuus nulli pœnitentiam, aut delictorum confessionem suadenti obsequi voluit, pertinacissime asserens non alium, quam beatam Virginem sibi apparuisse, etsi Fratres dicebant Satanam se transfigurasse in imaginem lucis. Mirabile sanel dum remedium omne depellit, & salutaria quæque monita contemnit, quod suum erat, rapuerunt dæmones in ictu oculi, neque amplius quidquam de eo sciri potuit in illa regione.

Mirabiliter providit Deus Minoritis.

VI. In Provincia sancti Jacobi, Custodia vero Eborensi, & conventu Extremi, vulgo Lusitanico *Estremoz*, dum Fratres nihil haberent quod in crastino manducarent, Guardianus vir pius hortatus est, ut bono essent animo, & solemnius illa nocte canerent matutinum, Deumque ut præsenti succurreret necessitati, instantius orarent. Fecerunt ita, Deusque illorum preces exaudivit, excitato a somno quodam Petro Boni, illius villæ incola locuplete, sed avaro, & erga pauperes, præsertim Minores, valde crudeli. Vidit hic super tectum Templi viginti novem candelas accensas optimo ordine dispositas, & aliquando duas, aliquando unam, deinde alias ultra ceteras ascendere; ita quod egregie ordinata videretur vicissitudo candelarum ascendentium. Admiratus valde uxorem expergefecit, quæ pie interpretata visionem, suasit ut die sequenti aliquid Fratribus erogaret. Accessit ille postridie ad loci Præfectum, interrogavitque quot haberet domi Fratres? qui respondit viginti novem esse incolas Monasterii; quos cum intellexisset candelarum numero adæquari, non immerito judicavit, per easdem designatos in choro psallentes; & per ascendentes indicari, qui mentis elevatione, aut majori attentione divinum psallebant officium. Misit itaque protinus quod illo die manducarent, & deinceps fuit illorum benefactor singularis.

Tom. 3. an. 1254. n. 33.

Euphemia filia Imperatoris Clarissa.

Antonin. tit. 24. c. 9. §. 7.

VII. Præter Regias Virgines Clarissas, quas supra diximus, Isabellam Gallorum, & Joannam Navarræ Regum filias, florebat etiam hoc tempore sub eodem instituto Euphemia Rodulphi Imperatoris filia in Tulnæ Monasterio Sanctimonialis facta, quam sancto Francisco & beatæ Claræ ex devotione obtulisse antequam crearetur Imperator, scribit Antoninus, & sub hoc arcto vivendi genere perpetuo dedicasse.

Conv. Castri novi Darii.

Gonzag. in Prov. Aquit. recent. Con. 5.

Con. Politii.

An. 1260. n. 42. Tom. 4.

Rodul. in Prov. Siciliæ & Cust. Agrigentina.

VIII. Aliquot ædificata hoc anno Monasteria, unum pro Minoribus in Castro novi Darii in Aquitania per nobilem virum Arnaldum Martinum de Bordis; Alterum etiam hoc anno vel circa hoc tempus constructum in Politii urbe in Sicilia, corpore beati Gandulphi, uti diximus illustri. Campana inscriptum habet suæ fusionis annum MCCC. nescio an prius ædes Fratrum constructa, quantumvis vetus monumentum MS. provinciæ Siculæ ita indicet. Auctores scribit Rodulphus, ipsos cives, & Reginam Blancham: quod si illam Martini Regis conjugem, & Navarræi Regis filiam, quæ nonnisi post annum MCCCCII. prædicto Regi nupsit, hic auctor intelligat, nonnisi ante plurimos annos extructum resarcire, vel reædificare potuit Monasterium.

Mon. Verduni.

Gonzag. in Prov. Franc. Mon. 4. Idem in Prov. Bætica Mon. 1.

IX. Ante hunc annum, ut patet ex libro quodam ipsius Monasterii, fundata fuit ædes Clarissarum Verduni in Gallia per nobilem quamdam heroidem, *Agatha* nuncupatam, quæ etiam ibidem religiosum habitum suscepit. Post aliquot annos domum refecit Soror altera, *Sarra* dicta. Ecclesiam consecravit Reverendissimus Franciscus Chalcedonensis Episcopus Minorita anno MCCCCLXXIX. in honorem beatæ Claræ Virginis, & sanctæ Barbaræ Virginis & Martyris. Hoc anno Sancius Castellæ Rex Hispalenses ædes sui Avunculi Friderici Principis, Ferdinandi III. filii,

quas

quas ex testamento reliquit adaptandas in Monasterium Clarissarum, convertendas duxit in pium hunc usum. Ferdinandus deinde IV. Sancii filius Monasterium valde egenum annuis redditibus locupletavit. Subfuit regimini Patrum Conventualium usque ad annum MCCCCXCV. deinde translatum ad Observantes. Jacent ibidem Alvarus Pelagius vir doctus Minorita, & Leonora Gusmana nobilitate & sanctitate praeclara, de quibus alias agendum opportunius. Aliud circa hoc tempus institutum in Germania superiori Monasterium, juxta oppidum Imperiale Hailbrun, in quadam villa dicta Flein, in solo & dominio nobilium de Talheim, qui pauperculis Sororibus plura bona temporalia intuitu divini amoris contulerunt, prout in litteris desuper confectis sub hoc ipso anno reperitur. Creditur autem, Sorores primas ex Sefflingensi & Phullingensi Monasteriis, de quibus alias diximus, disciplinam & institutum sanctae Clarae ibidem plantasse. Procedente autem tempore ob bellorum incommoda, & loci penuriam ad oppidum Hailbrun sunt translatae cum omni supellectile & attinentiis suis, ubi Monasterium quoddam humile & exiguum in angulo civitatis aedificantes, in penuria Domino famulabantur. Quibus tamdem inibi morantibus, iterum domicelli Nobiles de Talhaim donaria in certis possessionibus dederunt; prout litterae sub anno Domini MCCCXXXI. desuper confectae testantur. In quo loco adhuc manent Domino famulantes.

Mon. Hispalense

An. 1315. An. 1579.

Mon. Hailbrunen.

Tom. 4. an. 1258. num. 26. & 1250. n. 12. Idem in Prov. Argentina mon. 7. Chron. MS. Prov. Argent.

ARGUMENTUM.

Petrus de Murrhone Eremita fit Pontifex Maximus dictus Caelestinus V. sed ut invitus dignitatem admisit, ita perquam libenter deposuit paucis mensibus transactis. Creatur deinde Bonifacius VIII. antea Benedictus Caetanus nuncupatus. Separant se quidam ab Ordine sub Eremitarum nomine, aegre id ferente universo Sodalitio. Hayto Rex Armeniae fit Franciscanus, & multiplicantur Caenobia.

I. IAM tamdem hoc anno post diuturnam & perniciosam Cardinalium dissensionem, qua annis duobus, mensibus tribus, & diebus duobus sanctam Ecclesiam moerore afflictam, & pastore orbatam fecerunt, convenerunt in creando Pontificem non aliquem ex suo Collegio, in quo nullus erat, qui summam non ambiret dignitatem; sed Eremitam, seu Monachum pium & sanctum, Petrum de Murrhone, ita cognominatum a monte, quem ex solitudinis & pacatioris vitae desiderio inhabitabat P. M. II. a Sulmonis civitate, patria Iserniensem, patre Angelerio, matre Maria honestis & probis oriundum. Neque diu deliberandum eis fuit circa hominis probitatem, aut vitae merita; quinimo statim ubi ex insperato aut fortuito de eo verba fecerat frater Latinus Cardinalis Ostiensis, Collegii Decanus, qui hominem ex familiari commercio probe noverat, reliqui Electores, quasi divinitus inspirati, non sine lacrymis unanimiter, nemine discrepante, in eumdem consenserunt die V. mensis Julii; statimque electionis decretum ad sanctum Virum humillime de se cogitantem, institutis tanti Nuncii latoribus, destinarunt. Rem gratissimam Lectori me praestiturum puto, si ipsius electionis tabulas, & epistolam ad sanctum Virum a Cardinalibus missas ex archivo Monasterii sancti Spiritus de Mugella, ab ipso ibidem constructi, acceptas hic producam. Ita porro se habent.

Creatur Caelestinus V.

IN

Decretum electionis.

In Nomine sanctæ et individuæ Trinitatis Patris et Filii, et Spiritus Sancti, Amen.

Nos miseratione divina frater Latinus Ostiensis, Gerardus Sabinensis, Joannes Tusculanensis, & frater Matthæus Portuensis Episcopi: Hugo tituli sanctæ Sabinæ, Petrus tituli sancti Marci, & Benedictus tituli sancti Martini Præsbyteri: Matthæus sanctæ Mariæ in Porticu, Jacobus sanctæ Mariæ in via lata, Neapoleo sancti Adriani, & Petrus sancti Eustachii Diaconi Cardinales,

Notum facimus, quod anno Domini MCCXCIV. *mense Julii, die Lunæ,* V. *mensis ejusdem, Apostolica Sede per obitum felicis recordationis Nicolai Papæ IV. vacante: post diversos tractatus diversis temporibus habitos per nos super electione summi Pontificis, quibus non accessit effectus, in communi Consistorio solito more convenimus, absente venerabili fratre nostro Petro tituli sancti Marci Presbytero supradicto, qui erat in hospitio suo infirmitate seu debilitate detentus: demum inter nos ex insperato seu improviso de venerabili ac religioso Patre fratre Petro de Murrhone Ordinis sancti Benedicti, celebris sanctitatis viro, habita mentione, omnes qui tunc præsentes eramus in Consistorio supradicto, ad personam ejus intente considerationis intuitum dirigentes, in ipsum quasi divinitus inspirati, non sine lacrymarum effusione, nullo prorsus discordante, consensimus; & venerabiles Fratres nostros, Dominos Joannem Episcopum Tusculanensem, Hugonem, & Jacobum prælibatos, ad præfatum Petrum Præsbyterum Cardinalem transmisimus, ad perscrutandum super hujusmodi negotio votum suum; qui ejusdem fratris Petri audito nomine, devote consensit similiter in eumdem, prout iidem Cardinales ad eum transmissi, sicut præmittitur, in nostra præsentia retulerunt. Nosque volentes efficacius procedere in hac parte, venerabili fratri Episcopo Ostiensi prædicto eligendi suo, & omnium nostrum nomine memoratum fratrem Petrum de Murrhone in Ecclesiæ Romanæ Pontificem & Pastorem, plenam & liberam viva voce concessimus potestatem. Qui potestate ipsa recepta, nobis præsentibus, ut præmittitur, eam illico efficaciter adimplevit, eumdem suo & nostro nomine ex potestate sibi tradita, in Romanum Pontificem eligendo, ac nos electionem de dicto fratre Petro factam per eumdem Episcopum Ostiensem ratam habentes, eumdem fratrem Petrum de Murrhone, licet absentem, devote recipimus in nostrum, & ejusdem Romanæ Ecclesiæ Episcopum & Pastorem. In cujus rei testimonium, & evidentiam pleniorem, præsentem scripturam fieri fecimus, nostrisque muniri sigillis, & subscriptionibus roborari. Actum Perusii anno, mense, & die prædictis.*

Sanctissimo Patri, & Domino Reverendo fratri Petro de Murrhone, Ordinis sancti Benedicti, Divina providentia in Romana Ecclesia summo electo Pontifici.

Miseratione Divina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi sacrosanctæ Ecclesiæ Cardinales pedum oscula beatorum.

Epistola transmissa ad Electum.

II. *Si diffusam facti memoriam solliciti calami prosequeremur officio, & præsentis negotii qualitatem condigna serie ponderaremus, prolixi uti-*

utique telam dictaminis nos ordiri contingeret, amplique tenoris formare paginam, vestræ Sanctitatis clementiæ dirigendam: sed ne prolixitate verborum, aut multiplicatis eloquiis vestrum prægravemus auditum, processum per nos in eodem negotio habitum, vobis sub compendio referamus. Vacante siquidem Apostolica Sede per obitum felicis recordationis Domini Nicolai Papæ IV.; Nos per diversos tractatus, diversis temporibus per nostræ sollicitudinis studium super electione summi Pontificis habitos, quibus optatus non accessit effectus, in communi Consistorio solito more convenimus, & tamdem inter nos ex insperato seu improviso, de vobis habita mentione, omnes ad personam vestram, meritorum virtute conspicuam, intentæ considerationis aciem dirigentes, in vos operante illo, qui fidelium mentes unius efficit voluntatis, non sine lacrymarum effusione consensimus, prout in decreto super hoc facto plenius & seriosius continetur. Cum itaque decretum ipsum vobis per venerabiles fratres Archiepiscopum Lugdunensem, Urbevetensem, & Portuensem Episcopos, & dilectos filios Magistrum Franciscum Neapoleonis de Urbe, ac Guillelmum de Mandagato, Apostolicæ Sedis Notarios, exhibitores præsentium fiducialiter destinemus: Sanctitati vestræ instantissime supplicamus, & ex intimo cordis affectu deposcimus, quatenus profunda & sedula meditatione pensantes, quod hujusmodi celebrata de vobis electio, illo, qui ubi vult spirat, inspirante, processit. Attendentes insuper necessitatem multiplicem, non solum Romanæ Ecclesiæ, quæ longe vacationis dispendia pertulit, sed etiam totius gregis Dominici, jam diu Pastoris commodo destituti; innumera quoque pericula, quibus universalis Ecclesia subjacere dignoscitur, nisi in eis per Jesu Christi Domini nostri Vicarium obvietur, vosque divinis dispositionibus, prout decet sanctitatem vestram, mente humili coaptantes electioni prædictæ tam laudabiliter, tantaque concordia celebratæ, pium velitis accomodare consensum. Lætificaturi subinde per vestram desideratam præsentiam filiorum vestrorum, qui sumus nos, animos sitibundos, ut quod per nos pia intentione noscitur inchoatum, per vos votivum & celebrem sortiatur effectum. Datum Perusii V. *Idus Julii anno Domini* MCCXCIV.

III. Lectis litteris, Vir sanctus ad tantæ rei novitatem admiratione perculsus, acquiescere nolebat electioni de se factæ: & proculdubio oblatam dignitatem procul fecisset, nisi urgerent preces Caroli Siciliæ Regis, & Cardinalis Latini, aliorumque qui hoc unico remedio diuturnis & maximis Christiani orbis incommodis subveniri posse protestabantur, & magnis sacramentis superventurorum malorum rationem, nisi acceptaret a Deo decretum & missum Pontificatum, eum coram supremo Judice redditurum instanter inculcabant. Victus his precibus & piis comminationibus, venit Aquilam Aprutii urbem, humili vectus asello, duorum Regum Siciliæ, & Hungariæ, magnorumque Principum stipatus comitatu, ubi convocatis ad se Cardinalibus, coronatus est ipso decollationis sancti Joannis Baptistæ die, præsentibus ducentis hominum millibus, & ultra, qui undique confluxerant, ut hominem veluti de cœlo lapsum; & proinde merito ajebant Cœlestinum in coronatione appellatum, aspicerent, venerarentur, adorarent. Peracta sunt quam solemnissime uti oculatus scribit testis Ptolomæus Lucensis, hæc coronationis insignia per Matthæum Rubeum Diaconum Cardinalem sanctæ Mariæ in Porticu S. R. E. Archidiaconum in Basilica sanctæ Mariæ de Collemadio, ubi adhuc quotannis hujus consecrationis festum peragitur. Paulo post ad

Invitus acceptat Pontificatum.

Coronatur Aquilæ.

Ptolom. in histor. l. 24. cap. 31. & in Annalib. ad hunc annum.

ad preces Caroli Regis Neapolim descendit, ubi in arce nova cum eodem habitavit, & ad ejus preces in quatuor temporibus mensis Septembris duodecim elegit Cardinales doctrina & vitæ integritate præstantes; in his plures Gallos, & Regis amicos, & ex suo Instituto Monachos binos.

Non ita idoneus videtur Pontificatui.

IV. Paulo post mortuus est frater Latinus, cujus consilio & dexteritate plurimum Cœlestini Pontificatus nitebatur. Cum vero is de priori vitæ innocentia nihil remitteret, quamquam Eremitica vita in tanta majestate paululum immutata esse videretur, in eadem tamen humilitate & simplicitate perseverans, sanctissimi hominis opera faciebat, & ita benignum, facilemque se omnibus exhibebat, ut Majestatis Pontificiæ contemptus, & Ecclesiastici regiminis imminutio hinc oriri multis videretur. Adde quod homini innocentissimæ vitæ, columbinæ simplicitatis, nimiaque senectute gravi facile imponebatur a vafris & versutis Aulæ Ministris; præsertim in rebus, quarum ipse ignarus erat, & ex quibus illi sua peculiaria exsugebant emolumenta. Cardinalibus itaque ob eas res conquerentibus, & de Ecclesiæ fluctuatione dolentibus, cum Pontificatui inutilis esse diceretur, de abdicatione ejus primum secreta, deinde publica cœperunt haberi colloquia. Cum ipso deinde actum est, rem prius proponente Cardinale Benedicto Caetano, viro sagacissimo, & in rebus politicis ultra suos Collegas peritissimo: ille ut erat candidæ mentis minimeque honoris avidæ, quod ipse etiam prius, ut quidam scribunt, desideravit, & excogitavit, facile admisit dicens, se nolle ut Ecclesia Dei sua culpa periclitaretur, neque propterea ipse animæ suæ detrimentum adferret. Profecto cœlesti Viro, nec mundus placuit, neque ipse mundo, quia ex eo non erat; quare ad repetendum solitudinem facile animum inclinavit, & deinceps honestam abnegandi rationem cœpit excogitare. Caetanus consilii sanctissimi Viri particeps (quippe auctoritate & existimatione primum apud Pontificem locum obtinebat) non solum vehementissime illud approbabat; verumetiam ut id quam citissime exequeretur, quaqua arte persuadebat. Ut hæc subodorarunt Carolus Rex, & recenter ab eo facti Cardinales, præsertim sui Instituti Alumni, conati sunt omnibus modis eum a sententia dimovere.

V. Neapolitani quoque Cives, beato Viro devotissimi, certatim accurrentes, lacrymosis precibus ad ejus pedes prociderunt, obsecrantes ne tantam rem auderet. Quibus aliquantulum inflexus beatissimus Pontifex supplicationem publicam fieri præcepit, quatenus in ipso voluntatem adimpleret Deus, & si ab eo consilium esset, firmaretur; sin minus, dissolveretur. Neapolitanus etiam Archipræsul, universo Clero comitatus in

Ptolom. cit.

morem supplicationum publicarum (quibus se interfuisse scribit Ptolomæus Lucensis) ad eum venit, per viscera misericordiæ Dei nostri, per totius Ecclesiæ salutem & pacem flebiliter obtestans, ne tam perniciosum propositum, & rem adhuc inauditam, opere compleret, quin potius labenti Christianæ Reipublicæ misereretur. Tam urgentibus interpellationibus permotus Vir sanctus, conceptum opus ad tempus distulit; non tamen propositum abstulit: revolutis quippe septem diebus, prænominatum Cardinalem Benedictum rursus clanculum accersit, cum quo de abdicationis forma confert, & postridie se renunciaturum proponit.

Abdicat Pontificatum.

VI. Cum vero Benedictus hoc impensius desideraret, ob spem transferendæ in se supremæ dignitatis, jurisque prudentia & Ecclesiasticarum formularum scribendarum peritia ex officio, quod ante Cardinalatum exer-

exercebat, valde polleret, novam renunciationis formam sine prioris exemplo conscripsit, quam in libro sexto decretalium, postea a se compaginato, solerter inseruit. Octavo igitur die beatissimus Vir, convocato Cardinalium Collegio, in Apostolica sublimi cathedra sedens, indicto manu silentio, conscriptam hanc, quam subjicimus renunciationis chartam alta voce & immutato vultu perlegit: *Extra de renunc. l. 6.*

Ego Cœlestinus Papa V. motus ex legitimis causis, id est, causa humilitatis, & melioris vitæ, & conscientiæ illæsæ, debilitate corporis, defectu scientiæ, & malignitate plebis, & infirmitate personæ, & ut præteritæ consolationis vitæ possim reparare quietem, sponte ac libere cedo Papatui, & expresse renuncio loco, & dignitati, oneri, & honori, dans plenam & liberam facultatem ex nunc sacro cœtui Cardinalium eligendi & providendi dumtaxat canonice universali Ecclesiæ de Pastore. Statimque depositis Apostolicis insignibus, descendens ab alto Petri solio humi ad illorum, quibus antea præeminebat, pedes consedit; tantæ humilitatis & abjectionis voluntariæ exemplum ostendit; ut non tantum de sua creatione, quam de abdicatione omnes sint admirati; & primus in tam laudabili actione non habuerit secundum.

VII. Varie scripserunt de hac abdicatione Historici; sunt qui digne extollant, atque hi melioris notæ; alii, qui reprehendant, sed ii pauci, atque indigne quidem; quippe quem Clemens V. canonizavit, atque ex hac ipsa abdicatione valde commendat: sed ita frequenter fit, ut nihil sit, quod varia hominum non patiatur judicia. Porro hæc acta sunt in arce nova Neapolitana Idibus Decembris; mansitque ibidem in sua humilitate usque ad electionem Bonifacii VIII. a quo petita, nec tamen obtenta licentia, solitudinem Murrhonis, quam avide repetiit. Verum cum a Bonifacio revocaretur in Curiam, ex illa fugiens Eremo, & mutatis subinde latibulis, in Dalmatiam transfretare tentavit in secretiore Eremo vitam acturus. Comprehensus ab urbis Præfecto missus est ad Bonifacium, qui perpetuo eum carcere reclusit in arce Fumonis, ne, dicebat, schisma aliquod in Ecclesia excitaretur; dum apud multos dubium erat, an cedere legitime potuisset, tentarentque fortassis hi eumdem ad Sedem, cui renunciavit, importune & periculose revocare. Vixit in carcere annum unum, menses quatuor, dies XXVIII. obiit anno Domini MCCXCVI. XIV. Kalend. Junii, ætatis suæ LXXXVII. Multis miraculis coruscantem retulit in Sanctorum numerum Clemens V. anno MCCCXIII. sub nomine beati Petri Confessoris. *Redit in solitudinem.* *Carceri traditur a Bonifacio successore.*

VIII. Hoc ipso anno electus IX. Kalend. Januarii Benedictus Caetanus de Anagnia presbyter Cardinalis sanctorum Silvestri & Martini tituli Equitii; Luitfredi Caetani, & Alexandri IV. neptis filius, vir doctus & sagax, in rebus agendis peritus, ad honores & excelsiores gradus non segniter, & fortassis ultra quam deceret, aspirans. Coronatus est anno sequenti Romæ ad Basilicam Vaticanam XVII. Kal. Februarii per Matthæum Rubeum Ursinum, a quo & coronatum diximus Cœlestinum. Fidei professionem, quam omnium Romanorum Pontificum primum fecisse refert Ciaconus, emisisse Romæ scribit ex codice quodam MS. Vaticano Abrahamus Bzovius, idque anno MCCXCIV. Indictione VIII. quod nequaquam constare potest, cum nonnisi anno MCCXCV. Romam pervenerit, neque Indictio VIII. inciderit in annum MCCXCIV. Duo infausta signa in ejus coronatione evenisse scribunt beatus Jacoponus & Marianus noster: Primum, quod dum incederet ad coronationem Pontificalibus *Creatur Bonifacius VIII.* *Hoc anno n.3. Ciacon. in Bonif. VIII.* *Bzov. hoc an. n.12.* *Infausta signa in ejus coronatione.* *Marian. lib. 5. cap.11. ex B.Jacop. in rithmis prioris editionis.*

bus indutus, supervenerint densissimæ tenebræ, ita ut videretur dies in noctem obscuram converti, ortaque vehementi tempestate ventorum, lampades & cerei in Ecclesia accensi, fuerint extincti. Secundum, quod dum egrederetur e Templo, orta seditione in populo, fuerint occisi homines quadraginta, vel ultra.

IX. Hæc libuit de admirabili horum duorum Pontificum sub hoc anno creatione serio recensere, tum ob rei novitatem, tum in gratiam lectoris, cui solidiorem ex potioribus auctoribus & vetustis monumentis, resciffis multis apocryphis & inanibus fabulis, quæ in hujusmodi rerum magnarum insolitis eventibus commisceri solent, narrationem ministramus. Modo regrediendum ad gesta consodalium. Patres aliquot quibus arctioris vitæ & purioris observantiæ nimium irrepsit desiderium, inito inter se consilio, dum Pontificatum gereret Cœlestinus, captata occasione ex ejus pietate, & propensione erga Eremicolas, & in locis austeris viventes, statuerunt apud eum res suas solerter promovere. Ex his præcipui fuerunt Conradus Offidanus, Jacobus Tudertinus, Petrus de Monticulo, Thomas de Trevio, & Conradus Spoletanus. Decreverunt ut suo, & sibi adhærentium nomine ad Pontificem mitterentur frater Liberatus, & frater Petrus de Macerata, qui nuper de Armenia redierunt, & Cœlestino ante Pontificatum erant noti & familiares; peterentque ut sibi auctoritate Pontificia, cui nemo auderet contradicere, liceret vivere secundum puritatem Regulæ & sancti Francisci intentionem. Impigre abierunt hi, & a Pontifice adhuc Aquilæ degente, quod sub pietatis & majoris observantiæ colore petierunt, facile impetrarunt; necnon ampliorem, sed periculosam adepti sunt facultatem, ubicumque eis placeret, ad præscriptum Regulæ, & intentum a se rigorem cohabitare: dedit etiam eis Pontifex præfectum fratrem Liberatum, maximum paupertatis zelatorem, quibus ut præcaverent a molestiis Superiorum Religionis, constituit, ipsis ita petentibus, ut in posterum non Fratres Minoritæ, sed pauperes Eremitæ Domini Cœlestini nuncuparentur. Ultra hæc commendatitias misit per eos litteras ad Dominum Neapoleonem Ursinum Cardinalem sancti Adriani, virum liberalem, & benignum promotorem causarum piarum. Rectores Ordinis graviter tulerunt hujusmodi separationem ab Ordine; neque tamen quidquam ausi sunt contra eos tentare, donec Pontificatum abdicavit Cœlestinus; quo tempore prædicti Eremitæ, ut iram & molestias horum declinarent, abierunt in Græciam, & partes Achajæ, ubi in quadam Insula habitare decreverunt. Remansit solus in Italia divina motus inspiratione, frater Conradus Offidanus, abiit tamen cum illis Angelus Clarenus, cui mirabiliter infusum Græcum idioma in illis regionibus circa annum MCCC. diximus superius. Quid tamdem actum sit de his Patribus Eremicolis, alias dicemus opportune.

Marian. lib. 3. cap. 11. Marc. 2. p. l. 5. c. 18.

Quidam sub pietatis specie se separant ab obedientia Generalis.

Ægre id ferunt Prælati Ordinis.

X. Ante hoc tempus suscepit habitum Minorum Hayto Rex Armeniæ, vocatusque est frater Joannes, etsi Regni administrationem non dimiserit: ex humilitate noluit umquam in Regem coronari, quod occasionem præbuit indignationis Armenis, & fomitem ministravit fratri germano Sebat, aliis Senibat, Regnum hoc ipso anno invadendi. Rem omnem refero ex vetusto & fido auctore Marino Sanuto, ipsis ejus verbis transcriptis: *Christiani quoque ultramontani, licet impiorum cladibus lacerati, in Armenia maxime, scandala concitant inter se: cum enim Hayto Rex Armeniæ Constantinopolim pergeret; quia filius Andronici, ejus soro-*

Hayto Rex Armeniæ habitum induit Minorum.

Marin. de secret. fidel. crucis l. 3. p. 3. c. 2.

sororem desponsaverat, ducens secum fratrem Thoros, Sebath alter frater Regni diadema sibi imposuit M. CC. XCIV. ex eo motus, quod Hayton numquam coronari voluit; sed magis Fratrum Minorum sumpsisset habitum, & frater Joannes ex tunc communiter vocaretur. Cum igitur rediisset Hayton, ab Armenis repellitur. Cognita causa, in Cyprum primo, deinde in Constantinopolim navigat, & inde pergit ad Tartaros, ut de fratre ponat querelam: sed hunc ille prævenit, & ad gratiam captandam, Tartaram duxit uxorem; in reditu fratres Haytonem & Thoros capiens, & cunctis bonis expolians, in Armenia duxit: Thoros cum chorda arcus, stricto gutture suffocari fecit; & visum Haytoni abstulit, quem ille nutu Dei recuperavit; quod attendens Constans quartus frater, indoluit vehementer, & aggressus Regem Senibat personaliter cæpit, & carceri mancipavit, & Haytonem libertati restituit. Ille liber effectus, ambos Fratres sub tuta custodia misit ad Constantinopolitanum Imperatorem, rogans ne eos sineret evagari. Sarraceni autem anno M. CCIC. Armeniam discurrerunt, castra & loca fortissima occupantes: frater vero Joannes se suosque in montibus salvans, in arcto positus, Tartarorum implorat auxilium, eosque contra Sarracenos instigat, ostendens plurimam acquisituros prædam; nec verendas eorum acies auro argentoque fulgentes, in quibus plus lucri, quam periculi invenirent.

XI. In eo quod de desponsata sorore cum Andronici filio hic inserit auctor, concordat Nicephorus Gregoras, qui Michaeli Imperatori, Andronici senioris filio, & Michaelis Palæologi nepoti Mariam Armeniacam desponsatam ait, cum qua Thessalonicæ commorans diem clausit extremum. Joannem vero hunc non solum vestem Franciscanam in publico Regni imperio gestasse, verumetiam translato in alium Regno, vere Franciscanum evasisse, graves conspirant auctores, quorum hic congero testimonia. Bartholomæus Pisanus Marino Sanuto ferme coævus (ille quippe opus suum sub anno MCCCXXI. hic vero sub MCCCXCIX. complevit) dum percurrit domos Regias, ex quibus evaserunt aliqui Minoritæ, de Armenia ita subjungit: *Octavo, si inspiciamus ad domum Regum Armeniæ, quæ hactenus fuit inclyta & excellens, habes Regem Joannem, qui tempore Generalatus fratris Gonsalvi, Regnum tradens nepoti suo Leoni, factus est Frater Minor, post cujus introitum Sarracenis regnum Armeniæ invadentibus, zelo fidei accensus, assumptis armis (cum esset bellicosissimus) facta strage hostium, & suis data victoria, ipse in campo occisus fuit.* Petrus Rodulphus: *Joannes Armenorum Rex, Deum solum animo spectans, & pietate concepta in beatum Franciscum, cujus sanctitatis fervens amator fuit, abjectisque secularibus omnibus commodis & voluptatibus, divino quodam fulgore illustratus, Leoni nepoti regnum Armeniæ reliquit, & beati Francisci assumpto habitu, in eo religiose, atque summa humilitate, non sine omnium admiratione vixit &c.* Deinde subjungit loquens de bello, quod habuit cum Sarracenis; ipseque in castris miles pro fide Christi inclytus gloriose occubuit. Marianus: *Joannes Rex Armeniæ hac tempestate dimisso Regno nepoti suo Leoni, ex magna devotione Ordinem Fratrum Minorum intravit. Sed quia contra Regnum infideles Sarraceni insurgebant, & dictus Leo Rex eis resistere non valebat, frater Joannes zelo fidei succensus, cum habitu arma sumit, infideles quamplures fugat, & prosternit, finaliter tamen ab infidelibus occisus januas cœli gloriosus penetravit.* Eadem ferme verba habet sanctus Antoninus, & Marcus Ulyssiponensis. Hieronymus Platus loquens de Regibus, qui Mi-

Nicephor. lib. 7. in fine, & lib. 8. in princ.

Pisan. conf. 8.

Rodul. fol. 112.

Marian. l. 4. c. 5.

Antonin. tit. 24. cap. 9. §. 13.
Marc. p. 2. lib. 7. c. 21.
Platus lib. 2. de bono statu relig. c. 26.

Minoribus suum nomen dederunt, de hoc Joanne subdit: *Ex hac numera Joannes etiam Armeniæ Rex fuit, qui Leoni nepoti regnum relinquens, quod ita amplum fuisse scribunt, ut quatuor & viginti Reges sub potestate haberet, qui omnes diademate uterentur: hic igitur tantum Regnum deponens, elegit abjectus esse in domo Domini, & pro ejus amore servire, qui aliis imperaverat. Verum cum Turcæ in eam provinciam irrumperent, nec posset Leo resistere, Joannes Dei causam agi videns, armis novo more super religiosam tunicam injectis, porrexit ad bellum, in quo Christi hostes ex finibus suis cum magna strage ejecit ille quidem, sed dum victoriam sequitur, ita Domino visum est, ut in pugna quadam occisus ad cœli præmia evolaret.* Gilbertus Genebrardus: *Joannes Rex Armeniæ dimisso Regno Leoni suo nepoti, fit monachus Ordinis Minoritarum.* Similia habet Volaterranus infra citandus.

Genebr. ad ann. 1305.

XII. Alii graves & minime contemnendi auctores, Marinus prædictus, Hayto monachus, ipsius Haytonis seu Joannis Regis consanguineus, vel nepos, prædictam Regni translationem, & monachatum confirmant, quibus adde Joachimum Camerarium licet exteræ fidei hominem, Armenorum historiæ scriptorem: nullus tamen horum instituti genus, aut religionem declarat. Ita Marianus: *Post hæc Rex Armeniæ Hayto Livono filio, prudenti viro Regnum contulit, factusque est monachus, & vocatur Macharius, mutato nomine secundum morem Armenorum, postquam regnavit annis quadraginta.* Similiter Hayto monachus: *Post hæc vero Rex Haythonus bonæ memoriæ, qui quadraginta quinque annis Regnum tenuerat, & multa bona fecerat Christianis, Regnum & dominium suum contulit, & concessit filio suo Domino Tivono* (lege Livono) *de Ægypti carceribus liberato, & ipse renuntians pompis hujus seculi, est religionem ingressus, & vocatus fuit Macharius, mutato proprio nomine secundum consuetudinem Armenorum, qui quando ingrediuntur religionem mutant sibi nomen.* Camerarius: *Regale diadema filii sui Tivonis capiti imposuit, eumque in Regem constitutum palam proclamare jussit, ipse vero in monasterium ingressus, habitum suscipiens, Macharius est appellatus.* Licet nullus sit ex relatis auctoribus, qui institutum, quod suscepit, declaret, attamen Aubertus Myræus eum adjudicat Præmonstratensibus in vita ejusdem Haytonis, quam ad finem Chronicorum Præmonstratensium a se compactorum, subnectit, vocans in testem Genebrardum, qui errori viam stravit in sua Chronologia sub Joanne XXI. Etenim hic confundit Haytonem Regem cum Haytone regio stemmate orto, & Haytonem patruum, cum Haytone nepote; Monachus enim Præmonstratensis Hayto, nostri hujus Haytonis consanguineus erat, uti monetur in præfatione historiæ ab eo conscriptæ, atque ipsemet clare scribit in hunc modum: *Ego vero frater Haytonus interfui omnibus prælibatis (bellis) qui dudum proposueram habitum sumere regularem, sed propter inconvenientia discrimina, & ardua negotia regni Armeniæ, cum honore meo non poteram in tantis necessitatibus derelinquere consanguineos & amicos. Unde postquam Deus sua pietate mihi concessit gratiam dimittendi regnum Armeniæ, & populum Christianum, post multos labores meos in statu pacifico & quieto, confestim votum, quod diu voveram, volui adimplere. Accepta itaque licentia a Domino meo Rege, & ab aliis consanguineis & amicis in campo illo, ubi Deus de inimicis triumphum concesserat Christianis, arripui iter meum, & perveniens in Cyprum, in monasterio Episcopiæ Præmonstratensis Ordinis suscepi habitum regularem, ut qui in juventute mea militaveram mun-*

Marian. lib. 3. par. 13. c. 8.

Hayto in histor. Tartaror. c. 33.

Camerar. in hist. Armenor. ad an. 1149.

Hayto monachus Præmonstraten. nepos Haytonis Regis.

Hayto cit. c. 46.

mundo, in servitiis Dei residuum vitæ meæ pompis hujus seculi relictis, consumerem. Anno Domini M. CCC. V. Quam narrationem totam transscripsit Aubertus Myræus in Chronicis Præmonstraten. ad annum MCCCVII. ubi Haytonem hunc vocat Haytonis Regis nepotem. Ab hoc itaque Haytone processit error ad patruum, & quod scriptum de illo Genebrardus invenit, attribuit alteri Haytoni Regi.

XIII. Densæ adhuc sunt tenebræ circa personam, cui Regnum tradiderit, & circa tempus, quo ad claustra se recepit. Communiter nostri auctores, necnon sanctus Antoninus, Genebrardus, & Platus in Leonem nepotem dominium transtulisse scribunt: at Livono seu Tivono illud tradidisse referunt idem Genebrardus, Camerarius citatus, & Haytho monachus cap. 23. prædictæ historiæ. Hic tamen, a quo ceteri exscripserunt vel historiam desumpserunt, alio loco loquens de Livono, non Haytonis, sed quondam Domini Theodori filium fuisse commemorat. Nescio an hominis, qui cuncta præsens tamquam familiaris & consanguineus perspexerat, ita conciliari possit discors narratio, ut Theodori filius naturalis, Haytonis vero adoptivus dicatur Livonus, atque ita secundum priores auctores transtulerit Regnum in nepotem Livonum, seu aliis fortassis corrupte Leonem, qui & ex adoptione secundum ceteros auctores filius appelletur. In quem transtulerit regnum?

XIV. Circa tempus quo regnavit, vel Regnum deposuit, non est concors omnium sententia. Hayto quadraginta quinque annis ait regnasse; post modicum vero temporis a religionis ingressu obiisse anno supra millesimum ducentesimum septuagesimo, cui subscribit Genebrardus. Camerarius eosdem annos Regno præscribit, sed obiisse dicit anno MCCLXXV. nostri vero auctores post annum MCCCX. sub Gondisalvo Ministro Generali. Et hoc secundum mihi verosimilius esse suadet, quod de expulsione ejus a Regno per patrem suum Senibat exscripsimus ex Marino Sanuto; namque ex monumento Vaticano gravissimo mihi constat anno MCCXCVIII. Senibat regnasse, sed ad magnas redactum angustias, idque probabiliter ex Tartarorum armis, & fratris Haytonis suum Regnum juste reposcentis potentia. Deinde quod scribit Hayto Livonum anno MCCCV. Regni habenas moderatum esse, plane consonat facto, & totius rei seriei, quam Torsellinus recenset, ut nimirum deturbato ex solio, non suo, Senibat, Hayto rerum humanarum pertæsus, cesserit Leoni vel Livono, atque sub illo tempore regulare amplexus sit institutum, sub prædicto primicerio Gondisalvo. Et quo tempore.

XV. Quod *Hayto* nuncupetur ab aliis, a nostris vero *Joannes*, concordant hæc cum relatione Marini Sanuti, qua expresse narrat primum nomen *Haytonis* commutasse nomine *Joannis*, & semper ita voluisse nuncupari: deinde relicto hoc secundo nomine, potuit tertium in professione vel assumptione novi status suscipere, atque Macharius, ut narrant supra citati auctores, appellari. Sed & aliud est, quod scrupulum alterum movet, nimirum quod Hayto monachus asserat Haytonem Regem paulo post religionis ingressum in pace quievisse; nostri vero affirment unanimi assensu in bello cecidisse. Plura conveniunt, ut hunc monachum, illum Franciscanum Joannem asseramus; alia dissuadent, moventque ut alterum ab hoc Haytone judicemus, neque vero in tanta opinionum varietate audemus quidquam certi statuere. De ejus nomine.

XVI. Sive Franciscanus fuerit, sive alterius Instituti, potentem & magnificum Regem fuisse omnes scribunt. Viginti quatuor Reges diade- Quanta ejus potentia.

Plat. cit. Rodul. cit. Ferrar. in catalog. SS. Ital. ad 27. Maii. Marin. cit. c.7. Genebrar. sub Joan. XXI. Marin. cit. c.6. Nangei in hist. Orientis. Genebr. cit. Bzovius l. 1. de signis c.6. Chronic. MSS. Marian. cit. Volater. in Anthropol.

demate coronatos sub se habuisse referunt Hieronymus Platus, & Petrus Rodulphus, qui & ejus filium fuisse ait sanctum Liberium Anconæ urbis patronum, etsi antiquiorem valde constituat Filippus Ferrarius. Potuisse conscribere duodecim millia equitum, & sexaginta millia peditum testatur Marinus. Multa bella confecisse contra Tartaros, Persas, Malec Sultanum, sive Calypham Babylonium, & Melec-Daer Sultanum Ægypti, & per annos XLV. eos quinque memorabilibus præliis superasse, primo in Pamphilia, secundo in Seleucia, tribus reliquis in Perside refert ex Armenorum historiis Genebrardus. Mangonem magnum Tartarorum Cham, seu Imperatorem per se convertisse ad fidem scribunt Torsellinus & Hayto monachus: quod tamen miraculose per filiam suam Chamo nuptam præstitisse tradunt ex Guillelmo Nangejo, Genebrardus, & Thomas Bzovius. Sisii apud Minores conditum habent Chronica antiqua Minorum, & Marianus, sed inde translatum in Aquitaniam, ibique miraculis florere famam esse scribit Volaterranus.

Conv. S.Crucis. *Villan. l. 8. c.7. Rodul. fol. 260. Antonin. tit. 20. c.7. §.4.*

XVII. Hoc anno ædificatum est sumptuosum Templum Minorum sanctæ Cruci dedicatum in civitate Florentiæ, præsentibus, inquit Joannes Villanus, ad consecrationem lapidis angularis multis Episcopis, Prælatis, Clericis secularibus, & Religiosis; & ex laicis Potestate, Capitaneo, & Prioribus urbis cum universa feruut civium multitudine; fuitque jactus primus lapis cum magna solemnitate, & jubilo in die Inventionis sanctæ Crucis, rei totius promotore fratre Juvenale de Florentia. In hac Ecclesia jacet Magister Franciscus Samson Minister Generalis Ordinis, eamdemque quam plurimum exornavit Cosmus Medices Magnus Etruriæ Dux, qui singulari affectu prosequebatur Fratres in eadem commorantes.

Conv. Segusdiensis. *Gonzag. in Prov. Hungar. Con. 6. & 7.* Conv. Saguntl. Conv. Etorbonachen. *Idem in Prov. Valent. Con. 1.*

XVIII. In Hungaria Cœnobia duo ædificata sub Andrea III. Veneto nuncupato; Segusdiense ex diversis fidelium eleemosynis; Etorbonachense beneficentia prædicti Regis. Sagunti, celebris olim Valentini regni urbis, Conventus hoc anno extrui cœpit in suburbiis, obtentis a Raymundo Generali, qui tunc celebrabat Comitia provincialia Barcinone, quatnor Minoritis, ut fabricæ prospicerent. Ex publica & privatorum hominum facultate brevi extructus Conventus, converso Xenodochio suburbano in usum Fratrum, adjuncto etiam horto capacissimo, ea tamen lege ut pro defunctis Aragoniæ Regibus Fratres solerter orarent; necnon pro diuturniori vita, & felici successu Jacobi II. qui tunc regnabat. Transiit hic locus anno MDIII. a Patribus Conventualibus ad Observantes. Cum inter Petrum, cognomento Crudelem, Castellæ, & Petrum alterum Aragoniæ Reges, bellum vigeret, dirutus est Conventus, sed rebus jam pacatis, ab eisdem Saguntinis fuit iterum constructus. Similiter accidit Conventui Setabis, vulgo *Xativa*, oppidi ejusdem Regni in suburbio, hoc anno vel circiter constructo, sed extincto inter prædictos Reges bello, oppidanorum facultatibus reædificatus est intra oppidi mœnia; eodemque anno, quo præcedens Conventus translatus est ad Observantes.

Conv. Setabien. *Ibid. Conv. 4.*

Monast. Ulyssiponen. *Idem in Prov. Portugal. Monast. 1.*

XIX. Hoc item anno nobilis quædam fœmina Agnes patria Asturica, relicta cujusdam illustris viri Vivaldi, ædem Clarissis construere cœpit intra mœnia urbis Ulyssiponen. eo in loco, quo modo sacellum majus Patrum Trinitariorum subsistit. Cumque opus aliquantulum promovisset, quadam nocte in somnis vidit scalam, terram cœlo jungentem, eo in loco, quo malefactores plecti solebant, & per scalam angelos ascendentes.

dentes. Scifcitanti quid hoc fibi vellet? ita refponfum: *Divinæ voluntatis eft, ut Monafterium Sororibus ædificandum hoc in loco, priori relicto, a te conftruatur, ex quo plures in cælum animæ evolabunt: illud autem tibi fignum apparebit, quod hoc ipfo in loco invenies crucem ex duobus lapidibus mire compactam*. Surgens illa fummo mane, invenit uti in fomnis confpexit, ftatimque fabricam in præoftenfo fibi loco inchoari curavit; nec prius ab opere deftitit, donec ampliffimum & auguftiffimum Monafterium ab ædificio, a fitu, a celebris Tagi fluminis confpectu, a copiofiffimo numero Sororum egregium, uti femper judicavi, dum illuc aliquoties acceffi, ad fummum ufque perduxit. Pleræque ibi floruere pientiffimæ Virgines, fed duarum recentior eft memoria; Agnetis a fancto Dominico virtutibus quibufque in vita, & poft mortem miraculis infignis. Ad contactum baculi, cui decrepita innitebatur, Andreas Infulanus Minifter Generalis a podagra, qua acerbiffime affligebatur, & Sereniffima Portugalliæ Regina Catarina, a vehementifsima chiragra, plurefque alii a diverfis infirmitatibus liberati funt; & Leonoræ a Regibus, in qua obedientiæ virtus, cum profundifsima humilitate conjuncta fupra modum emicuit, multifque claruit virtutibus, propter quas ab illius ædis incolis inter cœlicolas commorari pie judicatur. Agnes à S. Dominico. Leonora à Regibus.

XX. Dedit hoc anno IV. Non. Septembris Cœleftinus privilegia duo Fratribus & Sororibus de Pœnitentia, quibus eos liberatos voluit a gravaminibus & exactionibus quibufcumque, præter illas communes, quæ urbis Domino folvebantur: *Dignum effe credimus*; & indulfit ne tenerentur refpondere fuper civilibus & perfonalibus actionibus in foro feculari: *Defideriis veftris*. Sola hæc invenimus monumenta hujus Pontificis, quæ ex archivo urbis Aquilanæ recepimus, fimul cum confirmatione eorumdem per Camerarium, & Præfectos quinque Artium ejufdem urbis data anno MCCCCLXXI. die III. Novembris provido viro Jacobo de Guafto Miniftro Fratrum Pœnitentiæ, quos Inchordatos Tertii Ordinis fancti Francifci appellat: quibus etiam privilegiis; ut filii familias horum Pœnitentum, dum Patres viverent, fruerentur, conceffferunt prædicti Camerarius & Præfecti, tum, inquiunt, ob fanctitatem illius, qui privilegia concefsit, tum ob ipfius Ordinis pietatem. Privilegia Tertii Ordinis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Hoc anno purpuratorum prolixa nimis difcordia Patrum; tamdem Perufii, fopitis fimultatibus, concors Cætus humilitatem ad fupremas totius Ecclefiæ infulas, & Petri honores, in Petro de Morono Marfari Oppido Efernìæ in Samnitibus, & Patre Angelerio, extulit, Pontificemque fub nomine Cœleftini V. nonis Julii hoc anno MCCXCIV. falutavit, coronaque donavit Aquilæ IV. Kal. Septembris hujufdem anni; vix autem in Pontificatu apparuit; etenim humilitatis, & folitudinis amore magis allectus, quam altitudine folii deterritus, quem rogatus confcenderat fupremum in Ecclefia gradum, fponte eodem hoc anno die XIII. Decembris defcendit. Expeditis nihilominus iis, quæ paftoralis follicitudo in Ecclefiæ bonum expofcebat; inter quæ funt litteræ Apoftolicæ ad univerfos Chriftifideles pro Terræ fanctæ fubventione: *Inundant in cordis &c.* nonis Octobris: pro fancto Ludovico Epifcopo, & fratre Francifco de Apta Minorita: *Cum defideres &c.* VII. Idus Octobris: ac iterum pro eodem & Lugdu- Petrus de Morono eligitur Pontifex. Pontifex. fponte cedit, fed prius edit lit. *Indic. ex Oder. tom. 15. ad add.*

Benedictus de Anagnia sufficitur Pontifex.

„ nensi Ecclesia . . . . , Nonis Octobris: abdicato Pontificatu a Cœlestino, Benedictus patria Anagninus, Patre Luitfrido, Neapoli IX. Kal. Januarii in summum Pontificem cooptatus, Bonifacius VIII. salutatus XVII. postea Kal. Februarii sequentis anni Romæ coronatus est.

Cœnobium Matisconis.

Wadd. ad ann. 1400. n.39. Gonza. in Prov. S. Bonav. cap.5.

„ II. Dum autem hæc fierent, alia devolvebant fata memoriæ posterorum commendatura, quæ ab oblivione fere vindicata desiderantur; Matisconis Cœnobium minoriticum Waddingus ex Gonzaga sub anno MCCCC. tantum commemorat, a nobili Domina Montpenseria, & generosis Dominis de *Feurre*, vel d'*Estours*, piisque incolis circa annum MCCLV. ut creditur, extructum fuisse: nos vero ejusdem memoriam huc retraximus nobili, & authentico monumento compulsi, quod mox allaturi sumus, si topographicam Matisconis in gratiam curiositatis retulerimus. Matisco, Gallis *Mascon*, Civitas Episcopalis in Ducatu Burgundiæ, ab Antonino in suo itinerario Castrum Matisconense appellata, & ad quam locat decimam legionem, quondam titulo Comitatus insignis, ad Ararim fluvium, Gallis, *Saona*, e Vogeso Monte per fines Heduorum, & Sequanorum decurrentem, & in Rhodanum defluentem, antiqua, ampla, & nobilis, grata majestate jacet. Pontem habet, quo utraque Araris ripa conjungitur, & elongata a Canariis, respectu cœli, grad. XXVII. XII. sub latitudine XLV. XI. a Lugduno Archiepiscopali in septentrionem XV. M. P. gall. recedit: ejus historiam, qui desiderat Philippum Bugnovium legat, qui eam peculiari, & eleganti libello prosequutus est: nos enim interim ad ea convolamus, ex quibus certo dicere sine hæsitatione possimus, Matisconem longe ante hunc annum Minoritas excepisse.

Matisco C. E.

Petr. Bert. in descrip. Duc. Burg. fol.142.

Sybillæ Amedei V. Sab. uxoris in Deum, & Fratr. Min. devotio.

„ III. Sibilla unica filia Guidonis Baugiaci Domini, & Delphinæ conjugum, Amedei V. hujus nominis, Sabaudiæ Comitis prima uxor, Principatus majestate clarens, sed magis pietate, & religione in Deum conspicua, quanta caritate in Religionis nostræ Professores, eosque Ordinis S. P. Dominici, fereretur dum viveret, etiam morti proxima suis in tabellis testamentariis posteris omnibus notificatum voluit: & quidem hoc anno MCCXCIV. die martis, in octava beati Joannis ante portam latinam, supremam suam voluntatem per Tabellionem publicis redactam in scriptis, manifestavit; in his vero tabellis inter plura prudentissime disposita & legata, legitur ut infra: *Item lego Fratribus Prædicatoribus de Matiscone* XXX. *libras Viennenses semel pro uno anniversario ibidem singulis annis faciendo: item Fratribus Minoribus ibidem* XXX. *libras Viennenses semel, pro uno anniversario faciendo singulis annis. Item Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus Lugduni, singulis totidem semel ad eumdem finem. Item Minoribus de Camberiaco libras viginti. Item domui Minoretarum (hæ sunt Clarissæ) de Camberiaco, & Monialibus Novillæ in terra Baugiaci. Item Monasterio Monialium de Villario &c.* XX. *libras Viennenses ad eumdem finem, ut supra. Item damus, & legamus primo Capitulo Generali Fratrum Minorum, quod tenebitur post obitum nostrum apud Lugdunum quinquaginta libras Viennenses semel. Item damus, & legamus primo Capitulo generali Fratrum Prædicatorum, quod tenebitur post obitum nostrum apud Lugdunum quinquaginta libras Viennenses semel, rogantes tam Fratres Minores, quam Fratres Prædicatores, ut in dictis Capitulis Fratribus omnibus in Provinciis eorum existentibus, animam nostram, & animas parentum, & antecessorum nostrorum recomendent, & in remedium ani-*

Atque in Fratr. Prædicator.

Legata per eam præfatis Fratrib. & Mon.

Pro beneficio Fratr. Minor. & Prædic. Camberiaci Lausanæ & Gebenn.

„ *animæ nostræ, & prædictorum singulis Fratribus Sacerdotibus in Pro-* „ *vinciis suis existentibus, divina faciant celebrare ministeria. Et infra:* „ *item damus, & legamus operi Ecclesiæ Fratrum Minorum Camberiaci* „ *iterum decem libras. Item damus & legamus Ecclesiæ Minoritarum* „ *ejusdem loci triginta libras Viennenses. Item pro Fratribus Minoribus,* „ *& Prædicatoribus de Lausanna, cuilibet eorum triginta libras Viennen-* „ *ses, pro anniversario nostro annis singulis in prædictis locis pro nobis fa-* „ *ciendo. Item Fratribus Minoribus, & Fratribus Prædicatoribus de Ge-* „ *bennis, cuilibet eorum triginta libras Viennenses pro anniversario no-* „ *stro annis singulis in prædictis locis pro nobis faciendo &c.*

„ IV. Ex his liquido constat, non tantum Matisconem, sed & alia „ loca in his nominata tabellis longe ante hunc annum Minoritas habuisse: sicut resplendet etiam in iisdem Sibillæ præfatæ devotio in religiosos Minoritas & Prædicatores, quorum orationibus & sacrificiis „ adeo instanter suum spiritum commendabat. Porro hujus heroinæ „ memoria in Ecclesiæ Necrologio talis est. *Antiquitas Cœnobiorum.*

„ V. *Anno Domini* MCCXCIV. v. *Kal. Junii obiit Illustris, ac Clementissima Domina Sybilla Comitissa Sabaudiæ; & Domina Baugiaci, filia quondam Domini Guidonis Domini Baugiaci, quondam conjux Illustris, ac magnifici Domini Amedei Sabaudiæ Comitis, hic una cum Joanne ejus ultimo filio, ipsa pridie nonas Junii, proximo sequenti tumulati: animæ eorum per misericordiam Domini requiescant in pace. Amen.* *Memoria præfat. Com. Sibillæ.* *Ex Sam. Guicen. tom. 1. in vita Amedei V. & 1. 2.*

ARGUMENTUM.

Bonifacius Pontifex pacem inter Gallos & Aragonios concludit, missis etiam Minoritis legatis ad Fridericum Siculum, ut pacta probaret & Carolo Claudo cederet. Jacobus Aragoniæ Rex remissa in Castellam Isabella regia puella, uxorem ducit Blancham Caroli filiam, & obsides filios reddit, ex quibus Ludovicus singulari præeminet vitæ sanctitate, agitque de suscipiendo Minorum Instituto. Moritur Sancius Castellæ Rex in Franciscana veste sepultus. Creantur Cardinales Minoritæ duo, Episcopi plures. Celebrantur Comitia generalia. Raymundus Generalis respuit oblatum Episcopatum Patavinum, sed absolvitur ab officio. Raymundus Lullus indefesso inhiat aberrantium conversioni. Miraculo comprobatur veritas Indulgentiæ Portiunculæ. Multiplicantur Cœnobia, & privilegia.

I. BONIFACIUS ineunte hoc anno, sicut diximus, coronatus, multa statim, ut erat audacis animi, nolentibus Cardinalibus libere ausus est: a prædecessore suo Cœlestino facta plurima revocavit; aliaque quæ minime aliis placebant, intrepide fecit; nemine dum vixit, ei publice (præter solos Gallos & Columnenses, neque id impune) ne verbo quidem repugnare audente. Multa tamen etiam egregio Pontifice digna, ut erat a multo rerum usu, & magnarum artium disciplinis instructus, præclare peregit; atque inter hæc pacem toties a suis prædecessoribus frustra tentatam inter Francos & Aragonios de rebus Siculis multis annis sanguinolenter contendentes, conclusit Anagniæ, quo Carolus Rex, Franci, & Aragonii Legati, viri ex utraque gente Principes ad Pontificem convenerunt. Fœderis hæ leges scriptæ. *Aragonio Blan-* *Ann. 1294. n. 8.* *Pax stabilitur inter Gallos & Aragonios.* *Joan. Mariana lib. 14. c. 17.*

Conditiones pacis. *cha, Neapolitani filia nubito; dos dicta, argenti pondo millia ad septuaginta: Sicilia & quidquid Aragoniis armis in Brutiis, & magna Græcia fuit ablatum, ad Ecclesiæ Romanæ jus redito. Si Siculi recusarint, Aragonius copiarum tantum dato, quantum arbitri judicarint. Carolus Valesius jure abscedito, quo Aragonium regnum armis vendicare parat. A Pontifice Romano interdicti, atque anathematis religione exolvuntur, quoscumque ea controversia implicavit. Obsides liberantor. De Baleari Rege actum. Summaque Galli Regis & Pontificis contentione impetratum, ut restitueretur in Regnum. Hæc palam jactata.* Ex arcano tamen Sardiniæ & Corsicæ spes Aragonio injecta dono Pontificis; quarum imperium ob locorum propinquitatem commodissimum judicabat. Extant de eo fœdere Bonifacii litteræ vigesimo septimo die Junii promulgatæ. Quæ res fama vulgata, ceteras quidem orbis Christiani partes lætitia complevit; Siculis autem gravissima extitit, extremum malorum putantibus, ad Gallorum imperia redire. Itaque Fridericus (quem frater discedens reb. præfecerat) & cum eo Rogerius Lauria, Joannes Prochita, & Manfredus Lancia viri primarii, Pontificis rogatu, & fœderis eventu folliciti, ipsum adierunt ad littus Romanum excensione facta. Catarina Philippi filia, neptis Balduini Augusti, Friderico modo ne pacis conditionibus unus obsisteret, despondebatur, spe dotali Græci Imperii communibus armis, atque viribus recuperandi, neque is detrectabat conditionem, si verbis responderent facta.

Siculi respuunt pacis conditiones. II. Quæ cum Jacobo Aragonio pacta sunt, rata ac firma fuerunt; quæ vero cum Friderico fratre, Siculorum dominatore nequaquam: tum quia tempus pactis complendis statutum, absque ulteriori tractatu, nec majori spe nubendæ Philippæ, adoriendi Pontificio, seu aliorum auxilio Imperii Constantinopolitani, inaniter elapsum est: tum quia Siculi nullo pacto induci poterant, ut sanguinolenter & crudeliter excussum Gallorum imperium, denuo vellent admittere. Missi a Bonifacio tamquam Sedis Apostolicæ Nuncii Minoritæ duo, frater Leonardus Provinciæ Romanæ Minister, & frater Alamannus Balneoregiensis, qui postea creatus est Archiepiscopus Arborensis, & Vicarius Urbis, ut leniter ac suaviter Siculos ad Ecclesiæ obedientiam & regimen reducerent, a censuris pro tempore pacis & concordiæ ineundæ usque ad Nativitatem Domini absolverent, omne justum, & æquum offerrent, delictorum omnium veniam promitterent, peculiarem fore Pontificis curam de bono Insulæ regimine sponderent, atque interim peterent mitti aliquas triremes in subsidium regni Cypri, cui Sarraceni ultimum minabantur exitium, & classi mittendæ præficeretur Rogerius a Lauria Admiratus, gloriosis victoriis terra, marique partis, ultra coætaneos Duces insignis. Fridericum triremi advecti convenerunt Nuncii in oppido Melazo; sed ubi rescivit populus, qua fungebantur, legationis summam esse, ut Carolo, vel Gallis restitueretur Sicilia, procul abfuit ne contra jus gentium, fidemque Legatis debitam, a tumultuante plebe occiderentur: quare re infecta, sed neque inchoata, oportuit illico discedere.

Zurita l.5. c.12.

Mittuntur Minoritæ Legati ad Siculos.

Vide infra anno 1299 n. 3.

Jacobus Aragoniæ Rex uxorem ducit Blancham S. Ludovici fororem. III. Jacobus vero Friderici frater, dum summe desiderat pacem, & sui regni quietem, fœderis leges præscriptas diligenter adimplet, & Caroli filiam Blancham sibi despondet, celebratis nuptiis ad villam Beltranam primo die Novembris, Guillelmo Ferrario tituli sancti Clementis Cardinale Legato, qui una cum Carolo Rege Reginam deducebat, prius mortuo Perpiniani, atque apud Minores sepulto. Remittenda itaque erat

erat Isabella Regis Castellæ filia, quam prius statuerat, neque tamen poterat, vetantibus Cœlestino & Bonifacio propter consanguinitatem, uxorem sibi copulare; eaque commissa Provincia fratri Dominico de Jaca, viro gravi, Minoritæ, Simoni de Azlor, & Dominico de Aran viris nobilibus, ut conditiones, & pacta connubii prius celebrandi rescinderent, obsides revocarent, oppignorata castella & fortalitia, a Regina Maria sponsæ matre repeterent.

IV. Reddidit etiam Jacobus Rex, Carolo ultimo die Octobris, quo ab eo Blancham filiam in sponsam susceperit, filios tres, Ludovicum, Robertum, & Raymundum, proceresque omnes Provinciæ, quos diximus obsides accepisse Alphonsum Regem, hujus Jacobi fratrem, & in regno prædecessorem. De Ludovici autem virtutibus in captivitate acquisitis & concepto pio desiderio de subeundo Minorum Instituto, hic opportune, juxta ea quæ alias promisimus, nobis instituendus est sermo. Præ ceteris virtutibus, Evangelicæ paupertatis studium adeo optimi adolescentis mentem occupaverat, ut pro Christo, *qui propter nos egenus factus est, cum esset dives*, quem velut *fasciculum myrrhæ dilectum, inter ubera commorantem* gestabat perpetuo; omnem gloriam, divitias omnes, & potentissimum regnum, quod sibi hæreditaria successione debebatur, prorsus sperneret, & putaret pro nihilo. Pater suadebat uxorem ducere, promittebatque si morem gereret, mox ei regnum successurum. At ille nihil magis habuit in votis, quam istis temporalibus semel liberari; ut admissus in Domini sortem, soli Deo posset vacare. Itaque jam initiandus, cum pro Ecclesiæ more primam tonsuram coram utroque Rege Aragonio, & patre suo, Legatisque Apostolicis, qui ibi tunc aderant, acciperet, magna omnium admiratione, & fletu circumstantium; flexis genibus, profusis lacrymis, illud regii prophetæ regius adolescens ex animo pronuntiabat: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei; tu es qui restitues hæreditatem meam mibi*: reipsa declarans, illum verum Clericum, cujus pars & hæreditas Dominus est. Et quo se gratum Deo offerret holocaustum, rursus Deo votum nuncupavit perpetuæ castitatis, & capiendi Instituti Fratrum Minorum, cujus desiderio solvendi, quotidie magis magisque tenebatur; sed amici aliqui id dissuasere, & quidem animo candido: *Nam etsi facilior* (inquiebat familiaris quispiam) *& tutior & minus aliis gravis, aut molesta est vita otiosorum; tamen fructuosior hominum generi, & ad claritatem, amplitudinemque aptior vita illorum, qui se ad Rempublicam, & ad magnas res gerendas accommodaverunt. Regno neglecto, quæ incommoda non sequi? recte administrato, augeri merita: ut in ipsum tuendum omnes curæ cogitationesque conferri debeant; negligendum nulla ratione.*

V. Non adsensit Vir sanctus, doctus ab Apostolo: *Non currendum in incertum: nec faciendа mala, ut veniant bona.* Intelligebat vir prudens, Regnum splendidam esse servitutem: Principem non minus servire populo, quam Principi populum debere. Ibi multa dissimulanda, & in multis sæpe connivendum, & difficillimum res alienas curare, nec offendere: *Igitur mibi*, inquit Ludovicus, *prius pereat, non dico regnum hoc caducum & temporarium, sed orbis totus, quam in Deum meum semel peccem; cujus honorem & amicitiam omnibus anteponendam novi. Simul hanc vitam contemnendam, quæ sine frequenti noxa & peccato non transigitur. Domum & regnum paternum contemplor: parvum ut est, ita mibi quidem videtur spectanti ingentia spatia, quæ supra sunt: in quorum possessionem ani-*

Redduntur Carolo obsides.

Ann. 1288. n. 26. Ex vit. S. Ludo. cap. 10. & 11.

Ann. 1288. n. 15.

2. Cor. 8. 9. Cant. 1.

Divitias & gloriam contemnit.

Factus clericus votum iterat de suscipiendo Instituto Minorum.

Psal. 15. 5.

Propositum ejus quidam improbant.

Rom. 3. 8. 1. Cor. 9. 26.

Regnum reputat splendidam esse servitutem.

animus admittitur, si se homo erexerit supra se. Divitiæ meæ Christus; desint cetera, se mihi det: solus mihi sufficit. Omnis copia, quæ Deus meus non est, mihi inopia est. Qua animi magnitudine, nescias utrum majore cum laude regnum rejecerit, an meruerit.

Vota solvi debent. VI. In illa, in qua erat custodia, aperuit suæ mentis arcanum religioso cuidam Patri, Deo se vota fecisse perpetuæ castitatis, & capiendi institutum D. Francisci: *Deo me obligavi*, inquit, *nec licet fidem frangere. Detrahunt quidem aliqui de isto sancto Ordine: sed hoc magis mihi animus accenditur, cum quod vovi præstandum esse sciam. Juste exigitur ad solvendum, qui ad vovendum non cogitur. Sed & sancti honestique propositi dilatio habet periculum, sæpe etiam ruinam. Itaque ut mature votum præstem, sententia est. Ceterum hic hæreo, & animi dubius sum: ne hic inter meos notus, an alibi ignotus rem adgrediar. Si in mea patria initior, non licebit* Cogitat ire in Alemaniam, ubi fiat Minorita. *illam humilitatem pro voto colere; quod timeam Fratres nimio plus me honoraturos esse: Quare mecum statui in Alemaniam secedere, vel aliam proculquamlibet Provinciam; ubi incognito licebit abluere catillos, coquinari, domos verrere, & cetera humilia facere: Scio etenim nihil esse tam gratum Deo, quam si vitæ merito magni, tamen non magni, sed humilitate videamur: cum tanto quis pretiosior Deo fit, quanto quis propter eum vilior sibi.*

Sed dissuadetur. Laudat pius Pater Ludovici candorem; *sed*, inquit, *ut patrem lateas fieri non potest. Habent Generalis Minister, & Provinciales universa Fratrum suorum nomina. Pater facile poterit rescire, in quemcumque te angulum abdideris, si inquirat. At vero res erit memorabilis exempli, si quod tecum tacite statuisti, aperte & manifeste facias. Nam quod tu feceris; tu, inquam, id plures sibi imitandum putabunt. Qui in occulto bene vivit, sed alieno non studet profectui, carbo est; qui vero lumen rectitudinis ex se multis demonstrat, lampas est; sibi ardet, aliis lucet. Honesta bonis viris, non occulta quæruntur. Cogita, inquit, quantum exempla bona prosunt; & magnorum virorum non minus memoriam, quam præsentium utilem esse.* Dixerat bonus Pater, cum Ludovicus serio preces ejus efflagitat, ut quod esset salutare, divino munere consequi posset.

Ps. 75. 12. VII. Itaque libertate reddita, secum volvebat illud Propheticum: *Vovete, & reddite Domino Deo vestro*; atque hoc ipso anno sub mense Decembris apud Montem Pessulanum adivit Patrem Ministrum Provinciæ Instituti Franciscani, obnixe supplicans, ut se in Ordinem & Sodalitium Votum Religionis reiterat. susciperet suorum Fratrum; sed non est ille ausus, nec reliqui Fratres, Regis patris deterriti offensione. At ille cum aliud non posset, quo libentius & securius ab illis admitteretur, sponsionem voti, qua jam tunc in illa captivitate, Instituto Minoritarum se obligaverat aperte, solemniter, manifeste renovavit multis circumaudientibus: sed & votum ipsum anno sequenti opere complevit, publice, & solemniter Institutum professus, & habitum ex manibus Ministri Generalis accipiens, Annales Hiberniæ ad hunc ann. An. 1296. factus deinde Episcopus Tolosanus, uti tunc commodius dicetur. Unde convincitur errasse auctorem Annalium Hiberniæ apud Guillelmum Camdenum, in quibus hoc anno sanctum adolescentem obiisse recensetur. ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Frater Franciscus de Apea. „ Confessarium habuisse hoc anno fratrem Franciscum de Apea, „ patris sui Caroli sacellanum, habent regia Monumenta Neapoli„ tana.

Moritur Sancius Rex Castellæ. VIII. Hoc tamen anno VII. Kalend. Maii Sancius Rex Castellæ mortuus est Toleti; in eam urbem lectica militari delatus, hominibus invicem onus subeuntibus ob ingravescentem vim morbi, quo Compluti ten-

tentatus, oppressusque erat. Sepultus est in Sacello regio, quod ea tempestate retro aram maximam erat; in habitu Franciscano, uti nostri scribunt, quem ante mortem sibi dari rogavit. Regnavit annis undecim, diebus quatuor, magnis Principibus exæquatus, fortitudinis, æquitatis, prudentiæque laudibus; sed egregie callidus, sagax, neque uno loco crudelitatis impressa vestigia ad posteritatis invidiam relinquens. Ferdinandum filium, Regni hæredem dixit; etsi Alphonsus Infantis Ferdinandi filius illud sibi deberi ex causis a nobis supra allatis, haud inani jure contenderet. At turbidæ tempestatis vim, fortunæque impetum superavit Sancius, Regnumque sibi & posteris, armis in quibus sunt jura regnandi, potenter asseruit.

Jo. Marian. l. 14. c. 16. *Zurita l. 5. cap. 9.* *Pisan. confor. 8.* *Marian. l. 3. c. 11.* *An. 1277. n. 5.*

IX. Bonifacius Pontifex hoc anno in quatuor temporibus Adventus Domini creavit Cardinales septem, e quibus Minoritas duos. Primum, fratrem Jacobum Thomasium Caetanum, Anagninum sororis suæ filium, Presbyterum Cardinalem tituli sancti Clementis in via Lavicana, quam Ecclesiam restauravit, & musivo opere pro illius temporis dignitate magnifice decoravit; uti obscura & obsoleta hæc carmina musivo etiam charactere, & deaurato, in tribunæ fronte exarata testantur.

Creatur Cardinalis frater Jacobus Thomasius Caetanus. Ornat Ecclesiam sui tituli.

Ex annis Domini prolapsis mille ducentis
Nonaginta novem, Jacobus Collega Minorum
Hujus Basilicæ tituli pars Cardinis alti,
Hæc jussit fieri, quo plausit Roma nepote.
Papa Bonifacius Octavus Anagnia proles.

Ornavit universam tribunam pulchra vite, vario opere & colore hinc inde diffusis ramis semet extendente. E stipite exurgit magna Crux, cui Christus affixus, ex utroque latere dispositis passionis sociis Maria Virgine, & Joanne Apostolo. Hemicyclum tribunæ totum comprehendunt propagines, in quarum curvaturis depicti Doctores Ecclesiæ, & variæ volucrum species. Sub corpore Christi crucifixi recondidit in muro particulam sanctæ Crucis, dentem unum sancti Jacobi Apostoli, & alterum sancti Ignatii Martyris. Ita indicant versus subscripti.

Ecclesiam Christi viti similabimus isti,
Quam lex arentem, sed Crux facit esse virentem.
De ligno Christi, Jacobi dens, Ignatiique
In suprascripti requiescunt corpore Christi.

Factum postea Episcopum Cardinalem Ostiensem scribunt Marianus, & Marcus Portuensis, licet Ciaconus videatur indicare, ipsum hunc titulum sancti Clementis sub mortem possedisse. Obiit anno MCCCIV. sub Benedicto X., vel eo mortuo Sede Vacante. „ Ante adeptam purpu-
„ ram, Jacobum hunc Episcopum fuisse Alatrinum in Hernicis, scribit
„ Ferdinandus Ughellus, dignissimus Abbas sanctorum Vincentii, &
„ Anastasii noster amicus in suis ad Ciaconum additionibus sub Boni-
„ facio VIII. Sed dum in primo Tomo Italiæ sacræ de Alatrinis scri-
„ bit Episcopis, istius Jacobi excidit memoria. Inferendus erat inter
„ Crescentium de Cava, & Leonardum Patrassum.

Marian. cit. *Marc. l. 5. c. 18.* *Ciacon. in Bonif. VIII. & in Benedict. X.*

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI. Fr. Jacobus Episcopus.

X. Secundum creavit tunc Bonifacius Cardinalem fratrem Andream Anagninum ex illustri Comitum Signiæ familia, suum etiam consanguineum, & Alexandri IV. pronepotem, apud vetustos quosque nostros Scriptores percelebrem: Sed ab adolescentia in summa humilitate, & mundi contemptu enutritus, nullatenus potuit induci, ut ultro oblatum hunc honorem vellet admittere. Multa exhibuit suæ sanctitatis argumenta

Fit Cardinalis frater Andreas Anagninus.

Marc. l. 5. c. 19. & 28. *Rodul. fol. 71. & 219.* *Marian. cit.*

Non vult admittere dignitatem.
menta, tum in vita, tum post mortem: neque illud mihi exiguum, immo omnium maximum, quod purpuram, dignitatem & honores, quos secum advehit Cardinalitia amplitudo, nobili animo contempserit. Illi profecto sanctiores, qui humiliores; illi cœlorum regnum possident, qui terrena despiciunt fastigia: *Qui desiderant primatum cœlestem, sequuntur humilitatem terrestrem; neque enim apud Deum ille major, qui major fuit in honore, sed qui potior in humilitate.* Præter cetera, quæ referuntur ab eo patrata miracula, illud singulare, quod dum in quadam infirmitate fastidiente stomacho, aviculas appeteret, appositas, & bene præparatas noluerit comedere; sed compatiens occisis, & appetitum mortificans, facto super eas crucis signo, jusserit abire, & e disco evolare: Illæ statim obtemperantes, quæ prius deplumes erant, & assatæ, vivæ mox & hilariter garrientes, celeri aufugerunt volatu. Apparuit ei Carolus Andegavensis Rex Siciliæ, quem superius diximus Foggiæ mortuum, rogans, ut pro se deprecaretur Dominum, quatenus mitius cum eo ageretur in Purgatorio, ubi gravissimas pœnas luebat. Obiit in Conventu Pilei in provincia Romana, & Custodia Campaniæ, ubi multis adhuc floret miraculis: atque illud perpetuum, quod ab ipso ejus monumenti prospectu abhorreant energumeni, & vi illuc tracti statim liberentur. Tantam de ejus sanctitate concepit opinionem Bonifacius Pontifex, ut sæpius assereret, se dignum judicare, qui statim post mortem inter Sanctos referretur; idque se curaturum, si sua ætate eum mori contingeret. Quo tempore objerit, seu an ipsi Bonifacio supervixerit, non potui scite comperire, licet Ciaconus indicare videatur eum sub isto Pontifice obiisse.

Chrysost. hom. 32. in Matth.

Assatas aves facit evolare.

An. 1285. n. 3.

Apparet ei Carolus Andegavensis.

Jacet Pilei miraculis clarus.

XI. Aliquos etiam Episcopos ex eodem Ordine creavit hoc anno; fratrem Franciscum, sub Cœlestino V. electum Senogalliensem Episcopum, præfecit Ecclesiæ Spoletanæ in Umbria vacanti per translationem Gerardi Atrebatensis ad Episcopatum Atrebatensem: *Ecclesiarum omnium*. v. Kal. Aprilis. Fratrem Guidonem de sancto Michaele Ecclesiæ Agathopolis, seu sanctæ Agathæ in Regno Neapolitano, sub Archiepiscopo Beneventano per mortem fratris Eustachii pastore destitutæ: *Militanti Ecclesiæ*. XVIII. Kal. Decembris. Fratri Joanni Minoritæ Archiepiscopo Jadrensi uti diximus alias, scripsit ut præficeret Ecclesiæ *Absatensi, sibi suffraganeæ aliquem ex Minoritis. Et ex ejusdem regesto constat fuisse concorditer electum a Capitulo Ovetensi per viam scrutinii fratrem Fernandum Alvari, qui dum causam suam in Curia prosequeretur, ante obtentam confirmationem Pontificiam decessit.

Fr. Franciscus Episcopus Spoletanus.

Fr. Guido Episcopus sanctæ Agathæ.

An. 1291. n. 18. Epist. 407.
** For. Arbensi.*

Epist. 580.

XII. Raymundus Generalis Minister celebravit hoc anno Comitia generalia Assisii (quæ tamen ex errore tribuit Rodulphus Joanni a Muro non nisi anno sequenti creato Ordinis Primicerio) in quibus decretum est ad comprimenda feracia, & peregrina ingenia, ne quis adolescens quidpiam a se excogitatum, sive notulas a se collectas, sive quæstiones suo ingenio compositas, auderet aliis extra Sodalitium communicare, imo potius sequeretur doctrinam a suis magistris traditam, eorumque tereret vestigia. Lectoribus etiam, sive Magistris serio cautum est, ne exoticas, novas, aut suspectas opiniones aliis traderent, vel ipsi defenderent; in hoc vero delinquentes corrigerentur a Ministris; & pertinaces in sua opinione statim e suo gradu dejicerentur; neque ad lectoratum restituerentur absque expresso mandato Ministri Generalis. Vetitum etiam ne supernumerarii Fratres accederent ad Comitia generalia,

Capitulum generale trigesimum.

Rodul. de Capitul. general.

Decreta Capituli.

lia, neque ad urbem, in qua erant celebranda, præter solos Patres ad hanc functionem ex Regula conscriptos; neque hi auderent alios secum ducere absque licentia Primicerii. Præscriptum etiam Ministris ne nimis faciles sint in concedenda licentia eundi Assisium pro lucranda Indulgentia Portiunculæ; neque eam darent iis, qui alias eam lucrati fuerant; quia tanta concurrentium multitudo tum Conventui Assisiati, tum Provinciis & domibus, per quas transibant, erat nimis molesta & onerosa. Illis etiam, quibus eundi conferretur licentia, severe prohibitum est, ne illuc irent equitando, aut in comitatu mulierum, aut hospitium admitterent a secularibus in locis, in quibus sui Instituti erant Cœnobia: neque accedere auderent Assisium ante pridie Kalend. Augusti, aut ibi moram trahere ultra triduum absque Ministri, vel Custodis speciali licentia.

XIII. Magno miraculo commendavit Deus hoc ipso anno sacram hanc Indulgentiam: Nam cum peregrini ex partibus Sclavoniæ ultra centum viginti utriusque sexus navigio appulissent Anconam, ibique visitarent Ecclesias, fuit ex Regularibus quidam, qui interrogaret, quo pergerent in tanta multitudine? Cui cum responderent: Assisium se proficisci ad lucrandam Indulgentiam Portiunculæ, tamquam fatuos & simplices derisit, quod tot maris terræque spatia emetiri vellent, & tot subire labores ad acquirendam Indulgentiam omnino incertam, nullo authentico monumento firmatam, neque Pontificio diplomate stabilitam: *Quare ne pergatis*, inquit, *ulterius*; *hic remissionem plenariam omnium peccatorum potestis adipisci*; *in hac Ecclesia multa sunt indulta Pontificum*; *quibus largissimos distribuunt thesauros Indulgentiarum*; & distractis extensisque bullis Pontificiis, multas & magnas gratias illud Templum rite visitantibus concessas omnibus explicavit. Oculari fide & exhortatione viri allecti, longique itineris molestias declinare volentes decreverunt illic suæ peregrinationi limites præscribere; ea vel maxime ratione adducti, quod post molesti itineris plurima perpessa incommoda, lucrum omnino dicebatur incertum; illic vero labori posuerint finem, ubi certum habuerint præ oculis præmium. Pia tamen ex comitatu fœmina, omnibus ad unum Anconæ remanere consentientibus, religiose dixit: *Quæ maris pericula contempsi, ut magnam illam Indulgentiam Portiunculæ lucrarer*; *etiam quod terræ superest, alacriter percurram, ne tantum lucrum ab omnibus commendatum deperdam*. *Imo addo, quod si verum esset, quod Religiosus ille Pater inculcat de incertitudine illius gratiæ a Christo concessæ*; *ego omnino Assisium pergam ob sancti Francisci reverentiam*. Dum sola pergeret, apparuit ei in via grandævus, & reverendus senex in habitu Prædicatorum, qui factum laudavit, Indulgentiæ veritatem multis argumentis prædicavit, & se adfuisse dixit, cum Honorius III. eam confirmaret; prædixitque cito superventuros omnes peregrinationis socios, quibus ipse apparuit; persuasitque ut inceptum iter prosequerentur. Paulo post editiori in colle constituta vidit advenire peregrinorum turmam, disparuitque qui eousque eam circa lucrandam Indulgentiam instruebat. Hilari comitatu pervenerunt Assisium, ubi illa expletis ritibus, quos sanctus ille senex edocuit, præmissisque omnibus Christianis officiis, exultans & gaudens in Domino obdormivit Assisii. Socii vero dum in patriam transfretarent, magna exorta tempestate, parum adfuit quin submergerentur. In summo constitutis periculo apparuit defuncta, & ut bono essent animo adhortata, significavit quan-

Marian. cit. Chron. antiq.

Miraculo comprobatur veritas Indulgentiæ Portiunculæ.

quantum lucri reportarint ex Assisii peregrinatione, & sibi pro æterna consequenda beatitudine mirabiliter profuisse. Quibus dictis, disparuit: factaque est tranquillitas magna: & illi cum salute & gaudio ad propria redierunt. Enarrato vero miraculo, multo plures venerunt anno sequenti Assisium, qui etiam relatum miraculum alio ferme simili quod sibi periclitantibus accidit in mari, ultro confirmarunt.

Chron. antiq. Marian. cit. Rodulp. de Generalib.

Raymundus Generalis respuit oblatum Episcopatum. Absolvitur ab officio.

An. 1294. n. 9.

XIV. Hoc anno IV. Kal. Novembris Patavinum Episcopatum obtulit Pontifex Ministro Generali Raymundo: sed cum ille pertinacius acceptare renuerit, se tanto oneri imparem dictitans, indignatus Pontifex: *At*, inquit, *multo magis impar es tanto quo fungeris, muneri*; eumque a Ministeriatu protinus absolvit. Sunt, qui scribant accusatum, vel traductum a Fratribus apud Pontificem: accusationis tamen capita non enarrant: sed suspicantur illud fuisse præcipuum, quod valde faverit iis, qui ad arctiorem vitæ normam aspirabant: iisque præsertim, quos in Græciam diximus abiisse: Atqui hi infensi Bonifacio, quod cum aliis magis adhæserint Cœlestino, quam sibi, iisque consenserint, qui illum potius quam hunc in sede desideraverint. Quippe ab illo suæ libertatis, & solitariæ vitæ principium acceperunt, cupiebantque habere fautorem, quem paulo ante habuerunt auctorem. Ut itaque cum honore eum ab officio absolveret, prædictam ei obtulit Ecclesiam: quam ille tamquam indignantis, & inimici donum noluit admittere, in cujus locum suffectus est quidam frater Joannes Ordinis Prædicatorum. Hunc genere nobilem, mansuetum, pium, atque bonorum omnium amatorem describit Rodulphus, eumque impetrasse a Nicolao IV. confirmationem Tertii Ordinis (cujus Regulam idem Pontifex quibusdam additis suis litteris inseruit, uti diximus superius) scribit Volaterranus; eumque valde utilem visum, ut Ordinem gubernaret. Vixit deinceps simplicem & pauperem vitam; tandemque obiit Parisiis. In sequentibus annis amplior de eo instituendus est sermo.

Rodul. cit. An. 1291. n. 102. Volater. l. 21. Anthropol.

An. 1293. n. 5. Bovillus in vita Raym. Vita ejus MSS. An. 1293. n. 2.

Raym. Lullus indefesse in rebus fidei laborat.

XV. Hoc anno Neapoli, ubi sub Cœlestino hæsisse diximus supra, Romam abiit Raymundus Lullus, tria illa, quæ sibi uti diximus, judicavit necessaria ad gentium conversionem propositurus. Cum tamen nihil proficeret, Genuam, inde ad Majoricarum Regem profectus est: cum quo habito colloquio, Parisios abiit, eademque quæ a Bonifacio, a Rege postulavit. Reversus deinde in patriam, cum Sarracenis & Judæis, qui illic morabantur, quotidie de mysteriis fidei disputabat. Inde profectus Cyprum Henricum Regem rogavit, ut cunctos Schismaticos, Jacobitas, Georgianos, Nestorianos, & alios hujusmodi a veritate fidei deviantes, suis concionibus interesse juberet, ut si quos posset, ad Ecclesiæ gremium reduceret. Ibi prædicationibus & rudibus catechizandis insistens, veneno ab inimicis propinato, vix mortis pericula evasit. Inde Genuam rediens, mox Lutetiam, ibidem hæsit usque ad electionem Clementis V. sub quo ad Concilium Viennense perrexit, ut sub illo tempore commodius referemus.

Con. Pezzoli.

Rodul. fol. 173. Ciacon. in Bonif. VIII.

XVI. Non invenio aliud hoc anno extructum Minoribus domicilium præter unum Pezzoli in Provincia, & Custodia Mediolanensi, exædificatum vel inchoatum XIV. Julii sub titulo sanctæ Mariæ, per Illustrissimum Dominum Petrum Peregrossum Mediolanensem presbyterum, Cardinalem, tituli sancti Marci, qui obiit hoc ipso anno IX. Kal. Augusti Romæ, sepultusque est apud Minores in æde Aracœlitana. Legavit mille florenos, ut expendantur in bonis stabilibus pro alendis quindecim Fratribus.

XVII. Ex

XVII. Ex monumento Vaticano dato Idibus Martii hujus anni in Laterano, quo Bonifacius Pontifex commisit Guardiano Minorum de Insula Cavallicensis diœcesis in Gallia, ut dispenset in quibusdam defe-ctibus cum sacrista Ecclesiæ Insulensis, constat ante hoc tempus obtinuis-se ibidem Minores domicilium, illiusque mentionem habet Pisanus in Provincia Provinciæ, & Custodia Avenionensi, neque amplior nobis aliunde occurrit notitia. Alium habet Conventum de Insula Gonzaga in Provincia sancti Bonaventuræ; sed ab hoc longe diversum, quippe illum in Lingonensi diœcesi constituit, hic vero est Cavallicensis, & constructum ait anno MCCCCLXXI. hic vero ut ex allato constat monumento, valde est antiquior. Conv. de Insula. Epist. 85. Gonzag. in Prov. S. Bonavent.

XVIII. Plura concessit hoc anno Pontifex privilegia. Edita gravissima constitutione, quæ incipit: *Super cathedram*, quæ habetur in Clementina de sepulturis inserta litteris Clementis V. pacem & concordiam instituere voluit inter Clericos parochiales, & Fratres Minores ac Prædicatores circa prædicationes faciendas, confessiones excipiendas, mortuos sepeliendos, & canonicam portionem reddendam. Eam revocavit Benedictus IX. sed innovavit Clemens V. in Concilio Viennensi. Per alias litteras exemit Ordinem ab omni jurisdictione Episcoporum: *Inter ceteros Ordines*. III. Idus Novembris. Indulsit ut Fratres ab Ecclesiarum prælatis invitati visitare Monasteria Monialium, ea possint ingredi, & ibidem moram trahere cum ipsis prælatis: *Habet vestræ devotionis*. II. Idus Novembris. Eodem die concessit Prælatis Religionis, ut ad correctiones & punitiones Fratrum libere possent procedere, secundum statuta & constitutiones Ordinis, non servatis apicibus juris: *Ad augmentum continuum*. Confirmavit ampla bulla, quam *Mare magnum* vocant, omnia Ordinis privilegia concessa per ceteros Pontifices suos prædecessores: *Virtute conspicuos*. Idibus Novembris. Aliud diploma ejusdem tenoris dedit Fratribus Prædicatoribus Idibus Januarii anni sequentis. Aliud simile damus in regesto Clementis IV. & quæ in hoc amplius concedit Bonifacius habentur in Mari magno Sixti IV. quare non est cur bullam hanc prolixam iterum transcribi curemus. Raymundo Gaufridi jam ab officio Ministri Generalis absoluto licentiam dedit libros sua industria acquisitos, & suo usui deputatos, conferendi Conventibus Aquensi, & Massiliensi, erga quos specialem gerebat affectum, eo quod in uno hornm locorum fuit enutritus, & in altero initiatus: *Tua nobis devotio*. IV. Nonas Decembris. Privilegia Fratrum. Reg. Vat. epist. 656. Epist. 661.

XIX. Clarissis etiam se favorabilem exhibuit; nam & illis Londoniensibus, quibus extructum diximus domicilium per Edmundum Angliæ Regis fratrem, & Blancham Navarræ Reginam, indulsit ut dictus vir nobilis eis conferre posset unam ex Ecclesiis, in quibus obtinebat jus patronatus, cujus redditus valorem annuum attingeret quadraginta marcarum sterlingarum, atque illæ possessionem Ecclesiæ vacantis ultro possent apprehendere: *Vestræ Religionis*. VIII. Idus Aprilis. Huic item Monasterio, necnon alteri de Waterbeche ejusdem Ordinis Eliensis diœcesis, sub titulo pietatis beatæ Mariæ a nobili muliere Dionysia de monte Canisio, Eduvardi Regis consanguinea, extructo, plures concessit Indulgentias, gratias & privilegia; eaque suscepit sub sua & sancti Petri protectione; deditque Sororibus observandam eamdem Regulam, quæ alias fuit tradita a Sede Apostolica Monasterio Humilitatis beatæ Mariæ Virginis prope sanctum Clodoaldum Parisiensis diœcesis, ut nos Privilegia Clarissarum. An. 1292. n. 41. Tom. 4. an. 1263. n. 22.

suo loco narravimus. Universa etiam Monasteria Ordinis sanctæ Claræ exemit a solvendis decimis deputatis per Sedem Apostolicam in subsidium Regni Siciliæ recuperandi: *Sanctitatis & pietatis*. IX. Kalend. Januar. Fratribus & Sororibus Tertii Ordinis sive de Pœnitentia plures domos & loca in diversis partibus Alemaniæ superioris habentibus, in quibus sub communi vita degebant, concessit ut Capellas seu Oratoria in eisdem locis ædificare liceret: *Cupientes cultum divini nominis*. V. Idus Julii.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

Epistolæ diversæ Pontificiæ in favorem Ordinis. — *Indic. ex Vatic.*

„ I. Bonifacius hujus nominis VIII. coronatus Romæ XVII. Kal. Februarii, ut prædiximus, a sua coronatione quinque post diebus, Conventus sancti Francisci Assisii, ad quem Raymundus primicerius Religionis convocabat primorum Ordinis Generalem cætum, Ecclesiæ concessit Indulgentias: *Ante thronum &c.* XII. Kal. Februarii; & declinante Fratrum de Pœnitentia dictorum statu, Barchinone eorum ædes, cessuras in utilitatem nostrorum, suppressit: *Petitio dilectorum &c.* XV. Kal. Martii. Sed Cyprio Regi cupienti secum duos Minoritas habere libenter annuit: *Grandis affectus &c.* VI. Idus Martii. Scripsit subinde Friderico Principi Aragoniæ de succursu Terræ sanctæ: *Nobilitatem tuam &c.* V. Kal. Julii: nostris interea Parisiensibus elargita quadam eleemosyna: *Cum sicut &c.* XII. Kal. Augusti. Consilio, & communi Venetorum pro rebus Palestinis scripsit: *Quam gravis &c.* Idibus Augusti. Sed Monialibus pietatis ita cupientibus, Regulam sanctæ Claræ indixit: *Cum omnis &c.* V. Kal. Septembris. Pacem vero, & concordiam inter Clericos Parochiales, & Fratres Minores, ac Prædicatores, circa prædicationes, confessiones, sepulturam, & canonicam portionem, instituere voluit, edita gravissima constitutione a Waddingo citata, quam hic nobis exhibere visum est.

Ex Oder. n. 38. — Concedit Regulam sanctæ Claræ Monialibus de pietate. — *Wadd. ad hunc annum n. 18.*

BONIFACIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Pro concordia inter Fratres Prædicatorum, & Minorum, & Clericos Parochiales. — *In Clementinis de sepulturis tit. 7.*

„ I. *Super cathedram præeminentiæ pastoralis, divina disponente clementia, constituti, etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ Curiæ alveum undique confluunt, quasi torrens, prægravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur; circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosæ studium sollicitudinis impartimur, ut ad divini nominis gloriam, exaltationem Catholicæ Fidei, & profectum fidelium animarum (præcisis radicitus dissidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omnino subductis) inter Ecclesiarum Antistites ad curam, & regimen gregis Dominici deputatos, ceterasque personas, quas Ordo Clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor caritatis exæstuet, invalescat concordiæ unitas, animorum identitas perseveret. Scimus enim, & ex evidentia facti colligimus, quod nonnisi in pacis tempore, bene colitur pacis Auctor: Nec ignoramus quod dissensiones, & scandala pravis actibus aditum præpa-*

„ *parant, rancores & odia suscitant, & illicitis moribus ausum præbent.*
„ 2. *Ab olim siquidem inter Prælatos, & Rectores, seu Sacerdotes, ac Clericos Parochialium Ecclesiarum per diversas mundi Provincias constitutos ex una parte, & Prædicatorum & Minorum Ordinum Fratres ex altera (pacis æmulo satore zizaniæ procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata, super prædicationibus populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœnitentiis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud Fratrum ipsorum Ecclesias sive loca noscuntur eligere sepulturam.*
„ 3. *Nos autem (pii patris more laudabili) moleste ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac intra pectoris claustra sollicite revolventes, quam sit plena periculis, quam onusta dispendiis, quamque in divinæ Majestatis conspectu reddatur exosa discordia supra dicta: & propterea intendentes paternæ sollicitudinis studio illam prorsus evellere, ac omnino submovere, nullis unquam futuris temporibus, favente Domino, suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium quod potissimam insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertiæ studium consequatur, diligenti cum Fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei, & exaltationem Catholicæ Fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum Fratrum consilio, auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, ut dictorum Ordinum Fratres in Ecclesiis, & locis eorum, ac in plateis communibus libere valeant Clero, & populo prædicare, ac proponere Verbum Dei, hora illa dumtaxat excepta, in qua locorum Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt; præterquam si aliud de Prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis, quibus prædicari solemniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus, sive peculiaribus eorumdem Fratrum, possint iidem Fratres, & liceat eis libere prædicare: nisi forte illa hora, qua solet ad clerum in prædictis locis Dei Verbum proponi, Episcopus, vel Prælatus superior ad se clerum generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione, vel causa urgente clerum ipsum duceret congregandum. In Ecclesiis autem parochialibus Fratres illi nullatenus audeant, vel debeant prædicare, vel proponere Verbum Dei, nisi forte prædicti a parochialibus Sacerdotibus invitati fuerint vel vocati, & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia fuerit & obtenta: nisi Episcopus vel Prælatus superior per eosdem Fratres prædicari mandaret.*

Statuit Pontifex ut Fratres libere valeant prædicare.

In Ecclesi. parochial. de consensu earum super.

„ 4. *Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædicta, ut singulis civitatibus, & diœcesibus, in quibus loca Fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus, & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, Magistri, Priores, Provinciales Prædicatorum, aut eorum Vicarii & Generales, & Provinciales Ministri, & Custodes Minorum, & Ordinum prædictorum, ad præsentiam Prælatorum eorumdem locorum se conferant per se, vel per Fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petituri, ut Fratres, qui ad hoc electi fuerint, in eorum civitatibus, & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire libere valeant, & hujusmodi confitentibus (prout secundum Deum expedire cognoverint) pœniten-*

Ordinat ut possint confessiones audire.

„ tentias imponere salutares, atque iisdem absolutionis beneficium impen„ dere de licentia, gratia, & beneplacito eorumdem: ac deinde præfati „ Magistri, Priores, Provinciales, & Ministri Ordinum prædictorum eli„ gere studeant personas sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, „ modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exe„ quendum, quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari „ Prælatis, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus, „ & diœcesibus eorumdem hujusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri „ sibi volentium audiant, imponant pœnitentias salutares, & beneficium „ absolutionis in posterum impendant, prout superius est expressum: extra „ civitates & diœceses, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volu„ mus, & non per Provincias deputari, confessiones nullatenus audituræ.

Monet supr. Ordinum supradictorú ad id eligere viros probatos &c.

„ 5. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium „ exercendum esse debet prout universitas cleri, & populi multitudo, vel „ paucitas exigit eorumdem.

„ 6. Et si iidem Prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi au„ diendarum concesserint, illam præfati Magistri, Ministri & alii cum „ gratiarum recipiant actione, dictæque personæ sic electæ commissum sibi „ officium exequantur. Quod si forte jam dicti Prælati quemquam ex dictis „ Fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel „ non ducerent admittendum: eo amoto vel subtracto, loco ipsius similiter „ eisdem præsentandus Prælatis possit, & debeat alius subrogari.

„ 7. Si vero iidem Prælati præfatis Fratribus ad confessiones (ut præ„ mittitur) audiendas electis, hujusmodi exhibere licentiam recusaverint: „ nos ex nunc ipsis, ut confessiones sibi confiteri volentium libere liciteque „ audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem „ beneficium absolutionis impartiri gratiose concedimus de plenitudine „ Apostolicæ potestatis.

Si eis licentia denegatur, vult Fratr. posse confessiones audire.

„ 8. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis „ seu Fratribus ipsis ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere „ ampliorem, quam in eo Curatis, vel Parochialibus Sacerdotibus est a jure „ concessa, nisi forsan eis Ecclesiarum Prælati uberiorem in hac parte gra„ tiam specialiter ducerent faciendam.

„ 9. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, „ ut Fratres dictorum Ordinum in Ecclesiis, vel locis suis ubilibet constitu„ tis liberam, ut sequitur, habeant sepulturam, videlicet quod omnes ad „ eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & Ecclesiis memo„ ratis.

Concedit liberã sepulturam.

„ 10. Verum ne parochiales Ecclesiæ, & ipsarum Curati, sive Recto„ res, qui ministrare habent Ecclesiastica Sacramenta, quibus noscitur de „ jure competere prædicare, seu proponere verbum Dei, & confessiones „ audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cum ope„ rariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolica constituimus „ & ordinamus eadem, ut dictorum Ordinum Fratres, de obventionibus „ omnibus, tam funeralibus, quam quibuscumque, vel quomodocumque, „ relictis distincte, ad quoscumque certos vel determinatos usus, de quibus „ etiam quarta seu canonica portio dari sive exigi consuevit, vel non debet „ de jure, nec non de datis, vel qualitercumque donatis in morte seu mortis „ articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit, quomodo„ cumque directe vel indirecte Fratribus ipsis vel aliis pro eisdem quartam „ partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) pa-

De obventionibus statuit quartam partem Curatis.

„ *parochialibus Sacerdotibus, ac Ecclesiarum Rectoribus, seu Curatis largiri integre teneantur: facturi, & curaturi, quod nec alii, nec aliis a quibus quarta hujusmodi minime deberetur ad ipsorum Fratrum utilitatem vel commodum hujusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data, vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis hujusmodi dandum vel donandum Fratribus ipsis existeret, in eorumdem dantium, vel donantium sanitate, sibi dari vel donari procurent. In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare: ut si, quod absit, per Fratres ipsos dolo, vel fraude quidquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id, quod eos propterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & Curatis teneri volumus) etiam districta ratio in extremi judicii examine requiratur ab eis. Ultra portionem autem hujusmodi nihil valeant Rectores Parochiales, Curati, & Prælati exigere supradicti, neque ad id possint a quoquam aliqualiter coerceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter, & pacifice, favente Domino, procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias, verbo seu scripto, sub quacumque forma, vel expressione, seu conceptione verborum, a nobis vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, cuicumque Ordinum prædictorum concessa, nec non consuetudines, conventiones, statuta, & pacta in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus: quinimo cassa, vacua, & irrita nunciamus & decernimus nullius prorsus existere firmitatis.*

Confirmatio privilegiorum.

„ 11. *Ceterum universos Prælatos cujuscumque præeminentiæ, status vel dignitatis existant, ac Sacerdotes Parochiales, & Curatos sive Rectores prædictos, præsentium tenore rogamus, & hortamur attente, nihilominusque eis districte præcipiendo mandamus, quatenus pro divina, & Apostolicæ Sedis reverentia, prædictos Ordines & professores eorum habentes affectu benevolo commendatos, Fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, vel asperos, sed potius favorabiles, propitios ac benignos, piaque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis tamquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admittere non omittant, ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa fœlicia procurentur: nec ipsos lateat, quod si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ Sedis benignitas, quæ Ordines, & professores eosdem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus caritatis, contra eos non immerito turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc provisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cœlestis indignatio Principis digna pro meritis rependentis, cujus obsequia Fratrum ipsorum seduitas curiosa prosequitur, minime præteriret &c.*

Præcipit Rectoribus Ecclesiarũ ut benevole se habeant erga Fr.

Pœnam indicit adversantib. Fratribus.

„ II. Præfatam constitutionem revocavit Benedictus IX. sed innovavit Clemens V. in Concilio Viennensi. Hic esset locus Mari magno Bonifacii in Ordinis nostri favorem; at quod præ manibus omnium sit, sufficiat indicasse: *Virtute conspicuos &c.* III. Idus Novembris.

Benedictus IX. revocat &c. Clemens V. innovat.

Indic. ex Arch. SS. Apostol.

„ III. Inter eas dissensiones, quæ summi Pastoris animum commovebant, ut ex præallata constitutione elici potest, non est quod incrementa Ordinis retardarentur; etenim velut lilium inter spinas penitus illæsum imo potius fotum prosperatur; ita ipse in Ecclesiæ solo ro-

„ rore cœli pinguescens, calore gratiæ fotus, atque protectus mirum in „ modum dilatabatur. Henricus Ridler Patritius Monacensis Sororibus tertiæ Regulæ S. P. F. hoc anno in Bavaria domum fundavit. Porro Monachium in superiori Bavaria ad Alpes & Austrum versa, extructum fuit ab Henrico Regionis Duce, sub Ottone I. Imperatore anno CMLXII. Urbs est omnium pene germanicarum civitatum amænissima inter fluvios Oenum, & Lycum; interque urbes Wasselburgum, Augustam, & Frisingam; etiam & inter lacus piscosos, & silvas jucundissimas sita: meridiem versus respicit montes Tyrolenses, Orientem versus hortos suburbanos, rivulis ex amne deductis distinctos, inter quos ille Ducis cura, amplitudine, herbarum, florumque copia, & ordine, opere topiario illustris est. In eo, præter artificiosissimum fontem, & pergulam æstivam, picturis, statuisque exornatam, hoc est memorabile, quod sub crepusculum vespertinum, magnus Cervorum grex sub ipsas fere fenestras quotidie accedit: in Urbe, Templa, turres, bibliothecæ, curia, forum, opificum, & mercatorum frequentia, aliaque permulta, non ad usum tantum, sed etiam ad ornatum, & spectantium stuporem, videre licet. Hac igitur in urbe Henricus Ridler pro Sororibus præfatis hoc anno MCCXCV. construxit ædes, e quibus post prolixam centum annorum moram, opera Gabrielis itidem Ridleris præfati Nepotis, ad aliam, ubi nunc morantur, ædem translatæ fuerunt. Primo duodenarium ob angustiam loci, nunc quadragenarium numerum ferme incolæ Sorores, omni religiositate, morum innocentia, & sanctimoniæ vita conspicuo exemplo florentes, si non excedunt, æquant. Magnificentissimo Electoris Serenissimi Palatio, sicut & Fratres nostri, suas ædes attiguas habent; unde plurimus utrisque honos: optimi siquidem Principes maxime religioni Minoriticæ favent, consortioque Religiosorum haud parum oblectantur. Vixerunt in eo Ridleriano Monasterio nonnullæ Sorores, sanctioris vitæ fama conspicuæ, & a Deo mirabiliter illustratæ, quas etiam Raderus in sua Bavaria sancta commemorat, & nos ex eodem suis temporibus in exemplum virtutis referemus.

Monachium in Bavaria describitur.

Petr. Bert. in descrip. Bav. f. 330.

Henricus Ridler ibi Monast. construit Sororibus tertii Ordinis.

Ejus benevolentia & familiaritas cum Relig.

„ IV. Ultimum tandem supplementi huic anno referendum, ut injucundum & amarum, postremum locum occupat; at forte non inutiliter, si ad animi disciplinam reponetur in corde. Insinuabamus hic supra Raymundum Ordinis totius primicerium hoc anno convocasse ad Capitulum generale Assisii celebrandum Fratres: igitur cum aliis adfuit Theodoricus Minister Provinciæ Boemiæ & Poloniæ, qui restituto suæ Provinciæ jure eligendi, quo a divo Bonaventura privata fuerat, in Ministrum Sedeciæ Novæ electus evaserat an. MCCLXXXVII. ut alibi dictum est: sicque ministerium Provinciale, quod triennium de more non excedit, novennale præter æquum sibi confixerat; gustato enim melle reginimis non satiabatur: sed hujusmodi vermes mel apum tanta aviditate depascentes, abominatur sapientis modesta prudentia: quamobrem Theodoricus ut fuit cum aliis, amarum, & ingratum verbum ut absinthium: *Absolvo te a ministeriatu* a Raymundo audire coactus, in propriam Provinciam vacuus, & inglorius rediit; retulit nihilominus suis, ut alium sibi eligerent in Ministrum, qui congregati Gnesnæ in majori Polonia, fratrem Matthæum ad officium ministeriatus Provincialis concordibus votis assumpserunt: & fuit hic quintus decimus illius Provinciæ Minister.

Capitulum generale Assisii.

Absolvitur Theodoricus a Ministeriatu Provinciæ Boemiæ.

Casim. Biern. ar. 10. n. 4.

AR-

ARGUMENTUM.

Misso legato Minorita vocatur Romam Jacobus Rex Aragonius. Afficiuntur specialibus gratiis Fratres plerique ad Tartaros perrecturi. Creantur aliquot Episcopi Minoritæ, atque inter hos sanctus Ludovicus, cujus virtutes delibantur. Celebrantur Comitia generalia. Guido Comes Montisfeltrensis fit Minorita, necnon plerique alii viri Principes. Sanctus Antonius Patavinus miraculose impedit ne sua expungatur effigies. Multiplicantur Conventus & privilegia.

I. Nihil tam desiderabat hoc tempore Bonifacius, quam Carolo Claudo Siciliæ Regnum vendicare; hujus tamen desiderii potiundi spe se frustrari videbat, dum Siculi omnino detrectabant Gallorum, quos valde offenderant, Imperium, & Fridericum Principem, Catanæ ad XVIII. Kalend. Aprilis, qui Annunciationis Virgineæ, & Resurrectionis Dominicæ eo anno dies festus fuit, Panormi ritu solemni coronarunt. Quare juxta leges pacis & concordiæ cum Jacobo Aragonum Rege, Friderici fratre anno superiori initæ, & a nobis relatæ, voluit omnia transigenda, eumque modis omnibus inducere, ut conatum omnem & artem adhiberet prædictæ Insulæ Carolo recuperandæ. Ut itaque securius & serius negotium hoc tractaretur, misit in Aragoniam fratrem Leonardum Ordinis Minorum Provinciæ Romanæ Ministrum, virum gravem, & prudentem, quem anno superiori ad Fridericum destinatum diximus in Siciliam, ut Jacobum Romam invitaret, & quantocius cum honore secum ad Pontificis conspectum deduceret; cui amplam dedit auctoritatem quoscumque Fratres vellet ex Provinciis, per quas transiret, in hunc finem assumendi: feliciter autem ille sua legatione perfunctus est, adducto anno sequenti ad Pontificem Jacobo, cui re ipsa probavit nihil sibi magis cordi esse, quam pacis fœdera illæsa servare, & Pontifici per omnia obsecundare; ita ut bis contra Fridericum fratrem navali pugnarit exercitu.

Zurita l. 5. c. 16. & seq. Fazel. de reb. Siculis dec. 2. l. 9. c. 3.

Ann. 1295. n. 1.

Pontifex vocat Romam Regem Aragoniæ.

In litteris secretis ep. 5. & 6. Ann. 1295. n. 2.

II. Processerunt per hæc tempora & præsertim sub Nicolao IV. multi Fratres ad Tartaros Orientales, eos ad fidem allecturi, & ad opem ferendam Armenis contra Sarracenos ultimum eisdem minantes exitium, provocaturi. Hos specialibus gratiis prosequi voluit Pontifex, eamdemque peccatorum veniam indulsit, quæ transfretantibus in Terræ sanctæ subsidium in generali Concilio fuit concessa. Subjicio ipsum diploma.

Gratiæ concessæ euntibus ad Tartaros.

Dilectis filiis universis Fratribus Ordinis Minorum in Orientalium Tartarorum partibus constitutis.

Inter cetera desideria cordis nostri, hoc præcipuum, & potissimum fore cognovimus, ut cunctorum infidelium mentes errorum tenebris profugatis, Catholicæ fidei radio illustrentur, ut ipsi post vitæ præsentis excursum, quæ nullius certitudinem status habet, mereantur æternæ beatitudinis effici possessores. Cum itaque zelo fidei, & devotionis accensi ad partes Orientalium Tartarorum vos personaliter duxeritis conferendos, non vitatis laboribus, & angustiis plurimis, quos tanti negotii prosecutio secum trahit, ut illos ad ipsius cultum fidei, superna vobis assistente clementia, convertatis. Nos

Reg. Vat. ep. 417.

Nos digne pieque volentes vos & alios Ordinis vestri Fratres, qui propter hoc ad partes easdem de voluntate, seu speciali mandato Apostolicæ Sedis, vel Generalis Ministri Ordinis vestri prædicti accesserint, speciali prosequi gratia & favore, vobis & eis negotium prosequentibus supradictum illam peccatorum veniam indulgemus, quæ transfretantibus in Terræ sanctæ subsidium in generali Concilio est concessa. Nulli ergo &c. nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum Idibus Maii, anno II.

III. Aliis etiam honoribus prosequutus est Bonifacius Sodalitium aliquot ex eodem ad graves Ecclesias regendas assumens. Præfecit Ecclesiæ Pisauriensi (in vetustis monumentis Pensauriensi) sub Ducatu & Archiepiscopo Urbinate, per mortem Salui Episcopi vacanti, quemdam fratrem Petrum Provinciæ Campaniæ Custodem: *In supremæ dignitatis* Kalend. Januarii. „ Hunc præcessit in eodem Episcopatu sub annum „ MCCLXXXII. frater Franciscus Minorita, qui decessit an. MCCLXXXIII. „ Petrus autem fuit totius Ordinis Minorum ex concessione Clemen-„ tis V. privilegiorum Conservator, obiitque circa annum MCCCXV. „ Ecclesiæ Lodonensi, aliis Lodovensi, sub Archiepiscopatu Narbonensi, vacanti per translationem Gaucelini de Lagarda, ad Ecclesiam Magalonensem pastore destitutam, per mortem Berengarii, Episcopum dedit fratrem Iterium de Burdegala: *Pastoralis officii*. XVI. Kalend. Januarii; ex quo conficitur non accepisse primum præsulem Ecclesiam Lodevensem a Joanne XXII. uti scribit post Massonum Aubertus Myræus, quod & me prior admonuit Claudius Roberti, probatque ex vetusta serie multorum seculorum, quibus creati, & conservati ibidem Episcopi, in qua tamen hunc nostrum præteriit Iterium, & in serie Episcoporum Magalonensium prædictum Gaucelinum; qui inter Berengarium & Petrum de Mirepoix venit connumerandus. Assumptum etiam hoc anno ad Archiepiscopatum Dubliniensem in Hibernia fratrem Guillelmum de Bothum referunt monumenta quædam MSS. illinc ad me transmissa, eumdemque obiisse anno MCCXCIX. sed ex regesto Vaticano mihi constat III. Idus Junii ad hanc dignitatem fuisse provectum, & Ordinis fuisse Prædicatorii, atque ita scribunt Pitseus, Leander Albertus, & Antonius Senensis qui varie illum cognominant. Obiisse ait Pitseus Divioni, dum in Angliam rediret XXVII. die Augusti. Electus etiam hoc anno pro Episcopatu Fulginatensi in Umbria & Provincia Romana per viam compromissi frater Jacobus Anastalii de Fulgineo; sed eum noluisse acceptare oblatam dignitatem refert Pontifex eo diplomate, quo fratrem Bartholomæum tunc Abbatem Monasterii Sublacensis eidem præfecit Ecclesiæ.

Fr. Petrus Episcopus Pisauriensis.

Additio Patris Lucæ Waddingi.

Frat. Iterius de Burdegala Episcopus Lodovensis.

Auber. Myr. in Geograph. Eccl. Claud. Rober. de Episcop. Lodoven.

Fra. Guillelmus Ordinis Prædicatorum Archiepisc. Dublinien.

Epist. 225. Pits. de scriptor. Anglic. ad ann. 1298. Leander de viris illustr. Præd. Senensis in Chro.

Fr. Jacobus Anastasii electus Fulginaten.

IV. Nobiliorem his omnibus in gravi instituit Ecclesia Episcopum Ludovicum Caroli Regis Siciliæ filium, in Ecclesia nimirum Tolosana; postquam tamen Fratrum Minorum vestem & Institutum assumpsit: *Fons sapientiæ* IV. Kalend. Januar. Hujus vero res hoc anno gestas, postquam e Montepessulano (ubi votum de subeunda vita Minorum repetiisse coram multis astantibus diximus superius) recessit, paulo serius enarrare operæpretium erit, nam ad reliquam ejus historiam valde conducit.

S. Ludovicus Episcopus Tolosanus.

Ann. 1295. n. 7. Marian. cit. cap. 24. Joann. Villan. l. 8. c. 13.

V. Voluit sane ille apud Montis-pessulani Patres, iterati voti testes, remanere, & eorum vestem assumere; sed hi petenti dare non sunt ausi, timentes Regis patris adolescentis, tunc in urbe præsentis indignationem. Illinc cum patre recedens venit in Italiam, & Florentiæ obviam habuit matrem suam Mariam Hungaricam, & Carolum Mar-

Venit cum patre Florentiam.

tel-

tellum fratrem primogenitum, jam renunciatum ex jure materno Regem Hungariæ, qui magno comitatu & apparatu, adjuncto sibi itineris Comite Marchione Montis-ferrati, illuc venerunt, Regem & filios excepturi. Regina in omnium amplexus & oscula gratulabunda irruit; sed verecundus & pudicus juvenis Ludovicus faciem a genitricis labiis avertit, nec se osculari permisit: cui dum mater, se matrem esse recordaretur; neque in casto materno osculo esse Numinis offensam; demisso & reverenti vultu respondit: *Scio mater, te matrem esse; sed nec ignoro te mulierem esse, quam non licet servo Dei osculari*. Florentia ubi per xx. dies commorati, & honorifice a civibus excepti, recedentes venerunt in Urbem; ubi repetitis pacis conditionibus cum Aragonio peractis, & compositis, vel præmeditatis quæ agenda erant pro vindicando Siciliæ dominatu, abierunt Neapolim. Hic consecratus est Ludovicus Diaconus, & Sacerdos in æde sancti Laurentii Fratrum Minorum, nullum permittens sibi honorem præ ceteris ordinandis impendi; ita se gerens quasi omnium minimus & postremus. Summus Pontifex se consecraturum illum Sacerdotem pollicebatur modo accederet; noluit venire, sed honorem hunc humilitate declinavit; quod & fecit dum in Urbe Minores Ordines, & Subdiaconatum susciperet sub Natali Domini, atque inter ordinatiouem ipsam singulorum Ordinum officiis voluit perfungi, & inter pueros se constituens, non est dedignatus cereum gestare, & Acolythi officium administrare. Toto vero illo sacrificio, quo sacerdos consecrabatur, non cessabat lacrymarum irriguum profundere, contemplans Ordinis illius, ac status sublimem dignitatem. Porro ut disciplinæ Ecclesiasticæ legibus, & sacerdotii rite subeundi cæremoniis perfectius edoceretur, extra Neapolim quodam in loco, Fratrum Minorum habitationi se adjunxit, eorumque disciplinis sane sanctissimum animum egregie informavit.

Non se permittit a matre osculari.

Sacros suscipit Ordines.

In iis suscipiendis humilitas.

VI. Vacavit sub hoc ipso anno die vt. Decembris per mortem Hugonis Mascarii Ecclesia Tolosana, in Gallia illustris, tunc Episcopalis; sed per Joannem XXII. anno MCCCXVII. ut commemoratur in jure Canonico, Archiepiscopalis facta: quare Bonifacius longe antea Ludovici pietate perspecta, pariterque prudentia ac eruditione singulari cognita, eum ad Sedem illam administrandam evocavit. Recusavit constanter Ludovicus, negavitque se aliquod muneris Ecclesiastici officium suscepturum, nisi prius in verba, Regulamque divi Francisci solemni professione jurasset, seseque totum sanctissimo illi Instituto consecrasset. Mirabatur Bonifacius viri humilitatem, & Fratres, proceresque, qui eum comitabantur, ab hujusmodi cogitatu toto conatu nixi sunt eum retrahere: ille vero totus in amore Christi absorptus, firmiter statuit non prius assentiri, quam voto, quo tenebatur, se liberasset. Summo autem Pontifice devotioni ejus annuente, professus est Institutum sancti Francisci Romæ in Conventu Aracœli in vigilia Nativitatis Dominicæ, susceptus a fratre Joanne de Muro hoc anno, ut mox dicemus, creato Ministro generali, in cujus manibus eodem ipso die auctoritate Pontificia solemnem emisit professionem; & mox sub vespere illius diei declaratus est Episcopus Tolosanus. Et ne pater offendi posset, indulget Pontifex, ut occultata monastica veste, donec Regis consensum extorqueret, uteretur vulgari habitu Clericorum, quo etiam aliquo tempore usus fuit: sed non ita diu post, instinctu Spiritus sancti, & amore Christi, ad cujus exemplum, & voluntatem se modis omnibus conformare satagebat; illum cultum honoratiorem posuit; ipsaque die sanctæ Agathæ

Salvator de præbend. in extrav. comm. Surius 19. Aug. Anonym. apud Sedul. c. 11. Marian. cit. c. 12. Petrus de Natal. lib. 7. cap. 77.

Non vult accipere Episcopatũ nisi prius fiat Minorita.

Hoc anno n. 7.

thæ ſacra, duobus Cardinalibus Minoritis Matthæo Aquaſpartano Epiſcopo Cardinale Portuenſi, & Jacobo Anagnino tituli ſancti Clementis Pontificis nepote præſentibus, indutus vili tunica, & fune præcinctus ad præſcriptum Regulæ ſancti Franciſci, a Capitolio uſque ad Palatium ſancti Petri nudis pedibus conſpectus eſt inceſſiſſe. Hæc autem & quæ ſequuntur vitæ geſta, cum ad ſequentem annum attineant, eo remittimus tractanda.

Elogia quibus eum inſignivit Pontifex. VII. In bulla aſſumptionis ad Pontificatum *Ordinis Minorum profeſſorem, ſublimibus natalibus ortum, & utriuſque parentis progenie Regali præfulgentem, eminenti litterarum ſcientia præditum, vitæ munditia redolentem, gravitate morum, & conſilii maturitate conſpicuum, aliarumque donis virtutum ab Altiſſimo multipliciter decoratum*, eum Pontifex appellat; deinde diſpenſat cum eodem ſuper ætatis defectum, non enim vigeſimum primum excedebat annum; ſed & Bartholomæus Piſanus unde viginti dumtaxat ei tribuit, quando habitum Minorum aſſumpſit, quod minime cohæret anno & menſi nativitatis a nobis ſuperius ſtatutis, videlicet ducenteſimo ſeptuageſimo quinto ſupra milleſimum, & menſi Februarii, a quo ſi ad finem uſque hujus anni, ſcilicet ad vigiliam Nativitatis enumeraveris, computabis annum unum ultra viginti ferme expletum. Atque hæc magis concordant cum auctore vitæ ejuſdem apud Sedulium, quem coævum, & ſancto Viro familiarem diximus alias, qui ſcribit quartum decimum jam annum agere cœpiſſe cum obſes mitteretur in Hiſpaniam, deinde ibi hæſiſſe annis circiter ſeptem: quibus ſi addas integrum nunc annum decurſum a reddita libertate, ſane hic numerabitur annus vigeſimus primus ætatis ejuſdem; a quo non inaniter ita ſtabilito, clarius inſeretur annus mortis, circa quem explicandum denſæ etiam ſe offerunt tenebræ, & variæ Scriptorum opiniones. De alterius tamen Epiſcopi Minoritæ, videlicet Conradi Probi Tullenſis Antiſtitis (cujus facta ſuperius recenſuimus) obitu clarius conſtat ex fragmento hoc quod ſubjicimus, nobis tranſmiſſo ex codice vetuſto pergameno MS. Conventus ſanctæ Eliſabethæ Fratrum Minorum, in quo indicantur dies depoſitionis & obitus Fratrum. Ita habet ſub hoc anno: *Duodecimo Kal. Septembris obiit Domini Conradi bon. mem. quondam Tulli Epiſcopi. Fuit Ordinis noſtri, qui pro majori parte ædificavit Conventum iſtum. Hic venerabilis Antiſtes primo fuit lector ſolemnis, & deinde Miniſter in Alemannia ſuperiori, cujus vita toti Ordini fuit laudabilis, imitabilis, utilis, & mirabilis, ita ut poſt mortem multa etiam miracula Dominus dicatur feciſſe per eum. Fuit autem electus in Epiſcopum anno* MCCLXXX. *vel circa; anno videlicet ab inſtitutione Ordinis noſtri* LXXIII. *Et decem & ſeptem annis propriam Sedem Epiſcopalem laudabiliter tenuit & rexit*. Verum vero facile concordat, & hæc optime cohærent iis, quæ ſupra de hoc venerabili Antiſtite ex aliis collegimus hiſtoriis.

Quo anno factus Epiſcopus.

Piſan. confor. 8.

Tom. 4. an. 1275. n. 4.

Tom. 4. an. 1275. n. 4.

Obitus Conradi Tullen. Epiſcopi. *Ann. 1279. n. 17.*

Capitulum Generale 31. VIII. Hoc anno in ipſis feriis ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli convocavit Pontifex ad Comitia generalia præcipuos Ordinis Patres ad civitatem Anagniæ in Provincia Romana, in quibus præſidente ipſo Bonifacio Pontifice, electus eſt in quartum decimum Miniſtrum Generalem frater Joannes de Muro Provinciæ Marchiæ Auconitanæ, vir prudens & doctus, Sacræ Theologiæ Magiſter; quem paulo ante diximus ſanctum Ludovicum ad Ordinem ſuſcepiſſe. Acta hujus Capituli non eſt qui recenſeat.

Joan. de Muro 14. Miniſter generalis.

IX. Guido Montis-Feltrii, & Urbini Comes, cujus poſteri ſunt ho-

hodie Principes & Duces Urbinates, tota notissimus Italia ob potentiam, gloriam militarem, devictas gubernatasque in Flaminia, Lombardia, aliisque partibus Civitates, Pontificiis copiis, & Ecclesiæ confœderatis frequenter infensus, atque exinde Pontificibus Romanis invisus; jam bellorum pertæsus, in gratiam Sedis Apostolicæ rediturus, & pro injuriis quibusque in bello illatis satisfacturus, cum Cœlestino V. deinde cum Bonifacio ejus successore, supplex ad illorum pedes dejectus, egit ut in gratiam reciperetur; & tandem quibusdam acceptis datisque conditionibus, hoc anno obtinuit; promittens se imperata Ecclesiæ facturum; addiditque ad majorem confirmationem contriti animi, & veræ pœnitentiæ se velle addicere Religioni Minorum, vel uni ex Militaribus. Bonifacius videns hominem vere contritum, & promovere volens pium ejus desiderium, scripsit ad Ministrum Provinciæ Marchiæ, intra cujus limites Principatus & Dominium erat Guidonis, sequentes litteras, quarum exemplar ex ipso originario diplomate obtinui ex Archivo Patrum Conventualium urbis Anconitanæ, quod ad majorem rei auctoritatem & fidem subjicio.

Guido Montis-Feltrii fit Minorita.

Rubeus in hist. Raven. l. 6. an. 1295.

Dilecto Filio Fratri N. Ordinis Minorum Provinciæ Marchiæ Anconitanæ Ministro &c.

X. *Dilectus filius nobilis vir Guido Comes Montis-Feltrii tam per seipsum, quam per fide dignas personas, aperiens votum suum nobis pluries intimare curavit, quod ipse reversus ad cor, desiderat & proponit pro diluendis peccatis suis, quibus Deum, & Romanam Ecclesiam matrem suam offendit, sub Religionis habitu finire in Dei servitio dies suos, maxime cum conjugis suæ, prout dicitur, volentis votum emittere perpetuæ castitatis, ad hoc accedat assensus. Nos itaque devotionem suam, quæ prudenter spiritum consilii velle videtur admittere, in Domino commendantes, ut votum suum hujusmodi libentius prosequatur, volumus ut de bonis mobilibus, quæ nunc habet, suam possit remunerare familiam, & de immobilibus conjugis suæ tantum supra sortem suarum dotium assignare, quod centum libras Ravennatum, quoad vixerit, habeat annuatim; prius inter ipsum & eamdem conjugem, ut moris est, ea solemnitate qua decet, post votum castitatis emissum, divortio celebrato, prædicta vero mobilia, quæ remunerationi familiæ suæ supererunt in quacumque materia, vel forma, in aliquo loco securo, & apud fideles personas interim deponi volumus, & servari; donec tam de mobilibus, quam de immobilibus, quæ in præsentiarum possidet, aliud duxerimus ordinandum. Volumus etiam, præfatam conjugem suam propter annosa insuspicabilis ætatis suæ tempora, posse in statu, in quo nunc est, si ad Religionem induci non valeat, licite permanere. Quocirca discretioni tuæ præsentium tenore committimus & mandamus, quatenus ad eumdem nobilem te personaliter, si in hujusmodi proposito, sicut credimus, perseverans, Religionem velit intrare, recipias, & facias in manibus, & per manus tuas omnia, quæ circa emissionem votorum, & celebrationem divortii prædictorum conjugum, receptionem ipsius Guidonis ad Religionem, prædictorum dispositionem, ipsorum mobilium requirentur, & alia quæ circa id videris facienda, nobis per tuas litteras rescripturus, quod factum & ordinatum fuerit in præmissis. Ceterum licet sibi in nostra præsentia constituto dixerimus, quod sive in Fratrum Militantium, sive in Minorum Ordinem vellet intrare, opportunam sibi viam & auxilium præberemus, & in utro-*

utroque ipsorum salutarem & devotum Domino posse impendere famulatum: De Minorum tamen sibi potius, quam Militantium Ordine per te nolumus suaderi quidquam; quia, quamvis Minorum Regula dignoscatur asperior, personarum tamen conditioni, qualitati mentis & ætati, plenius & melius in omnibus & per omnia integra libertas condescendit. Datum Anagniæ x. *Kal. Augusti Pontificatus anno* II.

XI. Juxta commissionem hanc sibi datam fecit Minister; neque multis opus fuit homini persuadere quidquam; quippe qui pium & sanctum desiderium quantocius voluit adimplere: neque rem protraxit in longum, nam ad XV. Kal. Decembris (verba transcribo ex Hieronymo Rubeo gravissimæ historiæ Ravennatis auctore): *Die Divi Gregorii cognominati Thaumaturgi memoriæ dicato, vir militaribus Imperiis, & gloria ubique florentissimus, Ordinis Franciscani habitum induit; & quam in omni actione expediti, præstantisque viri personam præ se tulerat, eam in tanta morum ac vitæ diversitate egregie præstitit*. Huc usque Rubeus; cujus verba transcripsit, ipso citato in margine Abrahamus Bzovius; duplicem tamen admiscuit errorem: quod enim Rubeus factum refert sub hoc ipso anno, Bzovius recenset anno sequenti; & dum ventum est ad illa verba: *Ordinis Franciscani habitum induit*, suppostuit Bzovius *Ordinis sanctissimæ Trinitatis habitum induit*. In ceteris fidelis transcriptor, in hoc solum licuit, vel voluit errare. Nescio cur unicum quem præfert, & cujus verba omnia repetit, auctorem non sequatur; nisi potius eligat videri aliqualem hunc honorem Franciscanis denegare, quam fidelis historici partes adimplere, & aliis quibuscumque Institutis velle etiam alienos attribuere, quam proprios Minoritis adscribere. Et certe Rubeus unicus sui asserti auctor, non in uno loco Guidonem Franciscanum fuisse commemorat; sed & eorum habitum induisse scribit, & in eodem mortuum commemorat. Nam post unum vel alterum folium sub anno MCCXCVIII. ita habet: *Tertio Kal. Octobris Guido Montis-Feltrii Comes, Franciscano jam habitu, ut supra memoravimus, indutus Anconæ, migravit ex hac vita*.

Rub. cit. an. 1296.

Bzovius anno 1297. n. 12.

XII. Indutum habitu Anconæ in provincia Marchiæ, & sub illo Provinciali, cui transmissæ litteræ Pontificiæ, Assisii obiisse scribunt Marianus, & Jacobus quidam Perusinus, qui Guidoni convivebat; ajuntque in profunda humilitate, & continua oratione laudabiliter conversantem, dies suos absolvisse. At Dantes Poeta licentia illa, qua Vates utuntur ad comminiscendum, fingit eum diras in Inferno pœnas luentem, valde de sua sorte conqueri, quod reductus ad securum asylum Religionis Minorum, voluerit acquiescere Bonifacio Pontifici contra Columnenses belligeranti, & vafrum ei præbuerit consilium per quod Prænestinam devicit, & destruxit Civitatem. Etenim uti Poetæ Commentator adjungit, cum omni conatu & armis contra Sciarram Columnensem, Petrum & Jacobum Cardinales ejusdem consanguineos, Bonifacius egisset, nec Prænestinam urbem, in qua ab ejus se defendebant potentia, superare potuisset; volebat ut Guido pro sua militari peritia, & in expugnandis arcibus antiqua gloria, pridem rejecta vellet reassumere arma, & ducem exercitus Pontificii ageret contra hostes; quod dum ille omnino renueret, præferens religiosam, quam gustare cœperat, quietem militaribus tumultibus, secundo & tertio interpellatus a Pontifice vafrum adhibuit consilium, quo Columnenses, ut se dederent, Pon-

Ubi obierit?

Marian. cit. c. 12.

Perusin. in Chron. ant.

Dantes l. 1. cant. 27.

Qua salutis spe.

Christophor. Landinus in comment.

Pontifex induxit, arcemque obtinuit, & urbem ad ima demolitus eſt fundamenta. At domeſtici teſtes, & ſerii Scriptores, dicentes hominem in ſancta humilitate & perpetua oratione reliquos vitæ dies tranſegiſſe, & quam laudabiliter obiiſſe, præferendi ſunt Poetarum commentationibus, qui eo ſunt celebriores, quo in fingendo peritiores.

XIII. Multi alii præclari viri & illuſtres Principes Italiæ idem amplexi ſunt Inſtitutum; quo tamen certo tempore non omnino habemus compertum. Sequentes recitat Marianus. Ex Marchionibus Malæſpinæ Guillelmum & Barnabam nepotem, quos Principatu relicto, pie & humiliter ſe vidiſſe in Ordine per aliquot annos viventes ſcribit prædictus Jacobus Perufinus. Bonaventuram Comitem de Monte-Dolio, qui ſecundo factus eſt Miniſter Provinciæ ſancti Franciſci, & obiit in Miniſteriatu. Simonem de Battifolio Comitem Pupii, qui cum eſſet Tertii Ordinis ſancti Franciſci, votum emiſit, quod ſtatim, ut obtineret ſucceſſorem, cui Comitatum relinqueret, communi conſenſu, ille Minorum, uxor Clariſſarum Inſtitutum ſuſciperent; ſed ante obtentam prolem gravi correptus infirmitate, habitum petiit, & induit, in quo mortuus eſt, & ſepultus apud Minores Pupienſes. Bonifacium, filium Comitis Raynerii de Depnonaco de Piſis, qui poſt aliquot annos in Ordine pie tranſactos factus eſt Epiſcopus in regno Sardiniæ. Bandinum de Comitibus de ſancta Flora, qui diu in Religione vixit, & pie in Chriſto quievit. Albertuccium de Comitibus de Mangona, qui in adoleſcentia omnibus gratus & amabilis in Ordine deceſſit. Tondellinum de Comitibus de Gangalanda, qui uſque ad ultimam pervenit ſenectutem in Religione. Marianum de Monte-Mellino Clericum nobilem eruditum J. C. & publicum Profeſſorem in plerifque Academiis, qui obiit in officio Miniſteriatus provinciæ Bononiæ. Ludovicum filium Comitis Bandini de Monte-Granello Romandiolæ, qui adoleſcens ingreſſus eſt Religionem; ſed parum ſupervixit. Hi ut plurimum, inquit ſupradictus auctor, fuerunt ex partibus Tuſciæ: quod ſi in ſola illa regione tot viri Illuſtres ſuum nomen dederunt Ordini Minorum; quid ſuſpicandum eſt de ceteris Italiæ provinciis, & de integris Hiſpaniæ, Franciæ, Germaniæ, aliiſque ampliſſimis nationibus?

Plures viri illuſtres ſunt Minoritæ.
Guillelmus Marchio Malæ-ſpinæ, ejuſque nepos.
Bonaventura Comes Montis-Dolii.
Simon Comes Pupii.
Bonifacius filius Comitis Raynerii.
Bandinus ex Comitibus S. Floræ.
Albertuccius de Mangona.
Tondellinus de Gangalanda.

XIV. Memorabile illud eſt, quod de ſancti Antonii imagine Muſivo opere in abſida Lateranenſi expreſſa ſub hoc tempore referunt Chronica noſtra antiqua, & alii vetuſti Scriptores. Muſivi operis artifices, quos Minoritas diximus ſuperius, ex affectu Nicolai IV. Pontificis etiam Minoritæ, qui hoc opus fieri curavit, erga ſanctos Franciſcum & Antonium, utriuſque Sancti effigiem inter Apoſtolorum imagines repoſuerunt. Bonifacius Papa ad Pontificatum evectus, indignum judicavit, ut communem haberent hi duo recentiores Monachi cum Apoſtolis Eccleſiæ Principibus locum; attamen tolerandam judicavit ſancti Franciſci iconem: *Vir quippe fuit*, inquit, *vere Apoſtolicus, & magni Sodalitii Inſtitutor: at vero ut ejus etiam diſcipulus inter Apoſtolos videatur, non omnibus apparebit rationabile.* Juſſit itaque omnino expungi, & ejus loco ſanctum Gregorium reponi. Executuri operarii Pontificis mandatum; dum tabulatum aſcendunt, & tollere conantur Antonii memoriam; ad primum ictum, magno impetu repelluntur; & ex alto dejiciuntur, prorumpente ex ipſa imagine virtute & violentia, qua deturbati ſunt, uti ipſi Pontifici retulerunt. Quo audito, judicavit ſatius eſſe non offendere Sanctos, & periculoſum nimis eſſe delere velle illorum me-

Chronic. antiq. Vita ſancti Antonii MS. c. 55. Marc. lib. 5. c. 21. An. 1291. n. 15.
Expungi vult Bonifacius imaginẽ ſancti Antonii in Laterano.
Id tamen Sanctus non permittit.
Periculoſũ Sanctos offendere.

Prov. 20. 25. Hieron. in hunc locum. Ps. 138. 17.

memorias; scriptum est enim: *Ruina est homini devorare*, sive ut habent plerique codices vulgatæ antiquæ, *devotare Sanctos: Cum enim peccatum sit ulli hominum nocere; Quanto majus est, cum quis Sanctos Dei offenderit, sive læserit, & quasi vile mancipium pro libito suæ voluntatis eos tractare non timuerit?* Profecto *nimis honorati sunt amici Dei, nimis confortatus est principatus eorum*, ut temere quis audeat, vel ipsas illorum umbras offendere, aut depicta simulacra delere: Minimas quasque sibi illatas offensas Viri sancti non relinquunt inultas; qui eo gravius suas ulciscuntur injurias, quod non tam semetipsos, quam Deum sui honoris auctorem offendi, ipso quod inferunt supplicio aperte demonstrant: Virtus enim & potentia supplicii testificatur sententiam a Deo per Sanctum suum processisse, non ex livore vindictæ, sed ab examine & virtute justitiæ. Antonii hæc in suos expunctores severa animadversio: *non fuit hominis ira commoti, sed Sancti doctrina tranquilli*, qui a suo Magistro dictum esse cognovit: *Qui vos spernit, me spernit*. Ne ergo Deum in se contemni permittant, suos contemptores Viri sancti juste castigant. Ad dignam rei memoriam adhuc ictus mallei in Sancti perseverat capitio, & historiæ veritatem perpetua semper commendavit traditio.

Gregor. 4. Moral. c. 6. Luc. 10. 16.

Conv. Naneti. *Gonzag. in Prov. Turo. Con. 14.* Fr. Julianus David.

XV. Hoc anno Conventum intra mœnia urbis Naneti in Britannia construxerunt Guillelmus de Rieux, & Anna a Mascolio viri clarissimi. Hic initiatus vir doctus frater Julianus David olim Provinciæ Turoniæ Minister, & sacræ Theologiæ Magister, qui inter Hispanos & Italos in publicis Comitiis suæ eruditionis specimen dedit, & præclaros creavit Lutetiæ discipulos, qui Academiam illam insignem plurimum illustrarunt. Obiit Naneti anno MDLXXIII. apud suos consodales sepultus honorifico sepulcro. Ex monumento Vaticano, quo Pontifex componit molestam, & inveteratam discordiam inter Decanum & Capitulum Ecclesiæ sanctæ Mariæ villæ Belnen. Eduensis diœcesis, & Guardianum, & Fratres Conventus Belnensis, constat jam ante hunc annum domicilium ibidem habuisse Minores. Extructum ait Gonzaga, a generoso Domino de Vienna, tempus tamen omnino esse incertum. Hujus loci Alumnus fuit Petrus de Cornibus vir doctus, in pretio habitus a Francisco Rege Galliarum. In agro Eugubino ad Apennini latus in oppido Cestaciarii ædificare cœpit alterum Joannes Bonavita Eugubinus Syndicus, & procurator Conventus die VII. mensis Augusti hujus anni; constructum demum Fratribus donavit, donationemque confirmavit Dominus Bonaventura Episcopus Eugubinus. Fuit autem unita quædam Ecclesia præfato Conventui a Domino Francisco Fagnano, Vicario Domini Friderici Frigosi Episcopi Eugubini die IV. Maii MDXVIII. tempore Leonis Pontificis Maximi, quam reliquerat Magister Antonius Andrioli de Costaciario die XX. mensis Junii anno MCCCCXL. tempore Eugenii IV. Pontificis Maximi cum reditu florenorum 72. ea lege & pacto, ut celebretur una Missa in mense. Habuit hæc domus viros insignes Magistrum Bonaventuram Pium, virum in omni disciplinarum genere eruditum, & præcipue in schola Doctoris subtilis: fuit etiam Ecclesiastes suo tempore clarus, & Generalis Ordinis, demum Episcopus Aquensis; & postea floruerunt alii Viri doctrina & auctoritate, præcipue Inquisitionis officio præstantes.

Conv. Belnensis. *Epist. 474. data 12. Kal. Octobr. Idem in Provin. sancti Bonaven. Con. 10.* Fr. Petrus de Cornibus. Conv. Cestaciarii. *Rodul. in Prov. sancti Francisci & Custod. Eugub.* Bonaventura Pius.

Idem in Provin Bonon. & Cust Ferrar. Conv. Rhegii Lepidi.

XVI. Hoc etiam anno, ait Rodulphus, concessum fuisse Fratribus per Fridericum Imperatorem palatium suum, quod habebat Rhegii Lepidi in Æmilia, simul cum Sacello annexo D. Lucæ sacro, & donationi huic

huic consensisse sanctam Sedem Apostolicam, eamque confirmasse Rodulphum Imperatorem, ea tamen apposita conditione, ut si Imperator aliquando Rhegium adveniret, in Conventu Fratrum, nisi aliunde commodius, posset habitare. Executorem gratiæ a se factæ dedit Sedes Apostolica Episcopum Rhegiensem, vel ejus loco Martinum de Pio Canonicum Mutinensem; atque de his extare, ait Rodulphus, Pontificium, & Imperatorium diploma. Cum vero Fridericus obierit anno MCCL. & Rodulphus anno MCCXCI. uti alias scripsimus de utroque, vel non potuit Fridericus hanc donationem facere, vel omnino est error in notis numerorum, quod mihi facilius persuadeo. Floruerunt hic varii Patres posterioris ætatis, qui diversis ingenii sui artibus Conventum illustrarunt. *Tom.3. an.1251. n. 1.* *An. 1291. n. 4.*

XVII. Obiit hoc anno nobilissima fœmina Berenguella serenissimi Joannis Castellæ Infantis filia, a qua, diximus alias, Conventum Victoriæ originem accepisse. Testamento legavit quasdam facultates, ut opus a se inchoatum absolveretur ab hæredibus, quod & illi fideliter perfecerunt. Ejus corpus in medio majoris Sacelli honorifico conditum est mausolæo. In eodem Sacello ad dextrum altaris latus sepulcrum Comitum de Vergara, ad sinistrum vero nobilissimorum heroum de Mendoza conspicitur. Sacellum divæ Mariæ Magdalenæ in eadem Ecclesia dedicatum, tradunt a sancto Francisco constructum, quod nos alias probavimus. Annunciatæ vero Virgini sacrum fieri curarunt Joannes de Arana & Mentia a Villela conjux, Victoriani cives, de Sodalitio optime meriti, qui instituto ex communibus facultatibus, regia accedente auctoritate, vinculo (ut vocant Hispani) quo primogenitus, ejusque successores jure primogenituræ potirentur, caverunt ut ii dormitorium, atque gymnasium ad Collegii instar huic Conventui contigua, ex obventa hæreditate, atque ex hujusmodi vinculi redditibus, qui pinguissimi sunt, quantocius construerent, singulisque annis trecentos aureos coronatos pro duodecim Fratribus studentibus, præfatique sacelli a se erecti Sacellanis, atque duobus prælectoribus, quorum alter Scholasticam ex Angelico Doctore, divo scilicet Thoma Aquinate Theologiam, alter vero ex Doctore subtili Scoto prælegat, alendis induendisque penderent: insuper & ut eorum primus successor infra quadriennium ab edita eorum hæreditate octoginta aureos coronatos, secundus infra idem tempus sexaginta tritici modios, tertius quinquaginta alios aureos, quartus & qui hunc sequuti fuerint, etiam totidem præfatos tercentum aureos perpetui redditus jure, sub præfixis pœnis, adjiciendos curarent: utque tamdem, juxta redditum quantitatem & accrementum, præmemoratorum studentium numerus crescere deberet. Hæc autem omnia a Patribus in Generali Capitulo Romæ, anno Domini MDLXXI. celebrato approbata, & per Pium V. Apostolico diplomate sunt confirmata. *Conv. Victoriæ.* *Tom.1. An.1214. n. 1.* *Indid.* *Huic Conventui adjunctum Collegium.*

XVIII. Institutum & erectum hoc anno in Monasterium Clarissarum Collegium quoddam Virginum, quæ sub habitu, & secundum instituta Ordinis sanctæ Claræ vivebant ad Ecclesiam sanctæ Mariæ veteris de Urdumia, alias de Ordunia, urbe diœcesis Calaguritanæ, & ad tantum numerum Sororum, & reddituum commoditatem excreverunt, ut hoc anno petierint a Pontifice Regulam sibi concedi, & Ecclesiam illam, quæ eousque erat tamquam eremus, seu derelicta, domumque conjunctam erigi in Monasterium. Rem omnem commisit Pontifex per suas litteras, quas damus in Regesto, Ministro Provinciæ Castellæ, Guardiano, *Mon. de Ordunia.*

Gonzag. in Prov. Cantab. tit. de Tertiarior. Conventib.

no, & Lectori urbis Victoriæ: atque ut institutrices disciplinæ regularis aliunde avocarentur, admonuit. Monasterium hoc modo esse Sororum Tertii Ordinis monet Gonzaga, quod & plerisque aliis Clarissarum contigit Monasteriis.

Privilegia Minorum.

An. 1287. n. 19.

XIX. Gratias plerasque & privilegia hoc anno Pontifex Fratribus impertivit. Gravissimas injurias Fratribus Auriensibus, de quibus nos alias leviter egimus, ab Episcopo illatas, ne remaneret impunis, voluit examinari ab Archiepiscopo Compostellano, Episcopo Mindoniensi, & Archidiacono de Avantis Ecclesiæ Lucensis: *Quamvis grave feramus*. VIII. Kal. Junii. Fratribus amplissimi Collegii Parisiensis magna inopia laborantibus, ad preces Cardinalis fratris Jacobi sui nepotis succurri voluit subsidio mille marcarum argenti: *Paupertati vestræ*. XVI. Kal. Augusti, de quo binas dedit litteras ad Episcopum Parisiensem, jussitque ut tercentum libræ Turonenses in pios usus relictæ ab Adea Domina de Perius eisdem Fratribus applicarentur. Episcopo Lincolniensi in Anglia scripsit, ut Fratribus Oxoniensibus ad ampliandum suum Domicilium concederet domum Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi: *Ex parte dilectorum*. VI. Kalend. Septembris. Fratribus instanter vocatis a plebe Troppeæ (urbs est Episcopalis, & maritima in Calabria) ut inter se habitarent, contulit I. Episcopus & Capitulum Troppense Ecclesiam sancti Petri, juxta ripas maris cum horto contiguo, quæ collata erant antea in beneficium Nicolao presbytero Troppensis Ecclesiæ, pro quibus æquipollentes dederunt Episcopus & Capitulares eidem presbytero redditus ex quadam capella Troppensis Ecclesiæ. Ipse Episcopus per suum annulum investivit de dicta Ecclesia & horto fratrem Robertum, tunc Guardianum Conventus Montis-Leonis, & fratrem Thomam de Morano, recipientes possessionem vice & nomine Ministri provinciæ Calabriæ. Concessionem hanc confirmavit hoc anno Bonifacius (licet Rodulphus ex errore id factum dicat Pontificatus anno VIII. *Cum a nobis petitur*. XV. Kal. Julii. Conservatorem & delegatum Judicem dedit Episcopum Aretinum ad hoc ut privilegium Fratribus concessum circa terminum centum & quadraginta cannarum, intra quem nulli ex Ordinibus Mendicantibus liceret ædificare, observari curaret, & quædam Monasteria vel Oratoria intra prædictum terminum ædificata vel inchoata in provincia Tusciæ faceret demoliri: *Sua nobis dilecti filii*. XIV. Kal. Januarii.

Epist. 343. & 344.

Conv. Troppensis.

Rodul. in Prov. Calab. in Custod. Rhegii.

Tom. 4. an. 1268. n. 17.

Privilegia Clarissarum.

XX. Alia insuper concessit Clarissis privilegia. Amplum impertivit Abbatissæ & Sororibus Monasterii de Gratia beatæ Mariæ Virginis Londoniensis in Anglia: *Religiosam vitam*. III. Idus Martii. Eodem die simile per omnia privilegium concessit Sororibus Monasterii Pietatis beatæ Mariæ Virginis de Waterbeche Eliensis diœcesis. Litteras Innocentii IV. circa regimen Sanctimonialium confirmat: *Quasdam litteras*. V. Nonas Junii. Indulsit omnibus Clarissis ne ad præstandas decimas ex quibuscumque suis possessionibus tenerentur: *Laudabilis sacra Religio*. IV. Nonas Julii. Monasterio supradicto de Waterbeche concessit ut ejus fundatrix Dionysia de Monte-Canisio, Regis Eduardi consanguinea, ei applicare posset unam ex Ecclesiis, in quas habebat jus patronatus: *Vestræ Religionis*. II. Nonas Junii. Clarissis per Alemaniam constitutis, ut tres oblati ipsarum Monasteriis possint apud easdem suscipere sacramentum Eucharistiæ, præterquam in die Resurrectionis Dominicæ: *Devotionis vestræ*. III. Kal. Augusti. Monialibus sancti Laurentii de monte Salernitanis, ut bonis & possessionibus quæ antea habebant, dum moraban-

bantur in Mnnasterio sancti Spiritus de Salerno, pnssint perfrui libere & pacifice: *Nuper fuit ex parte vestra*. Nonis Maii, de quo etiam litteras ad Landulphum sancti Angeli Diaconum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum in Regno Neapolitano; aliasque addidit ad eumdem, quæ amplius totius rei processum enarrabunt, & dabuntur in regesto anni sequentis. Absolvit Clarissas de Nuscia Coloniensis diœcesis a statuto, juramento firmato, ab eisdem inconsulte edito: *Exhibita nobis*. vi. Kal. Julii. Fratribus etiam & Sororibus Tertii Ordinis indulsit, ut a Fratribus Minoribus, quorum doctrina dirigi, & a quibus visitari consueverant ex consilio Sedis Apostolicæ, possint recipere Dominici corporis Sacramentum, quoties foret opportunum, præterquam in festo Resurrectinnis Dominicæ: *Devotionis vestræ*. v. Kal. Augusti. Privilegia Tertii Ordinis.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Beatam Cathedram Petri ut occupavit Bnnifacius, inter cetera, „ quibus angeretur erat Palestina, cujus miserandam captivita- „ tem deplorans, ut undique subsidia cogeret, omnes Christifideles „ pnntificiis ardoribus extimulabat, ut opem ferrent, transfretarentque „ in Sarracenos, ad id Apostolicis expeditis litteris: *Redemptor mun-* „ *di &c.* xii. Kal. Februarii. Eodem pariter argumento Jacobo Ara- „ gonum Regi, fratrique Leonardo Minoritæ: *Si miserationis &c.* No- „ nis Februarii; quem ad eumdem Regem Legatum destinavit: *Dilecto-* „ *rum &c.* xiv. Kal. Martii. Ob alia arcana, quæ in nostris Annali- „ bus, & ab historiis late patefiunt, Adolphum quoque Romanorum „ Regem, & Imperatorem nuncupatum excitare in Barbaros Terræ „ sanctæ nedum vastatores, sed & Christianorum Tyrannos ibi, & ubi- „ que nominis Christi infestissimos hostes non destitit, Cruceque signa- „ tns ad arma in eosdem vocare: *Noctes insomnes &c.* xv. Kal. Septem- „ bris; cunctosque fideles iterum exhortari: *Crebris intellectis &c.* „ Idibus Augusti. Conspurcabat vero Jesu Christi Evangelii candorem „ iis temporibus Fratricellorum immunda secta, sub velo sanctimoniæ „ errores in fide, turpitudinesque in moribus ubique ferens & colens; „ ac proinde in ejus ruinam per meritas pœnas zelo pastorali calamum „ distrinxit: *Nuper ad audientiam &c.* Kal. Augusti.

Litteræ Pontificis ad diversos pro Terra sancta. Indic. ex Oder. n.19. an.1. Ex Vatic. Oder. n.18. 20. Contra Fratricellos diploma indicatur.

„ II. Præter hæc autem pro Fratribus de pœnitentia sancti Ægidii „ Florentini Apnstolicas litteras expedivit: *Exposita nobis &c.* vi. Kal. „ Junii: Fratribus vero Coloniensibus concessit officia divina tempore „ interdicti: *Oblata nobis &c.* vi. Kal. Julii. Ministro Burgundiæ liber- „ tatem sepulturæ: *Mente sollicita &c.* xii. Kal. Octobris; & Guardia- „ no Gaetann, ut excommunicatos nonnullos absolvere possit: sed fratri „ Alvaro super natalibus dispensavit: *Illegitime genitos &c.* Kal. Febr. „ Verumtamen sancto Ludovico, quem factum Minoritam voluit Epi- „ scopum Tolosanum expeditis litteris: *Pridem Ecclesia &c.* vi. Kal. Ja- „ nuarii. Ne intra spatium centum cannarum a nostris Conventibus, „ quisquam aliorum Regularium Cœnobium construere posset, sancita „ lege vetavit: *Sua nobis &c.* xiv. Kal. Januarii.

Ex Vatic. Litteræ in favorem Fratrum, & Monialium.

„ III. Sanctimonialibus etiam nostris nonnulla concessit, inter eas „ vero, quæ Pontificis favorem meruerunt sunt Tornacenses de Bello- „ locn: Tornacum vero: *Tornay*, & Germanis *Dorniek*, civitas est Epi- „ scopalis Belgii, priscorum Nerviorum Metropolis, Scalde notissimn flu-

„ fluvio bipartita: urbs amplitudine, ædificiorum structura, civium „ nobilitate, mercatorum confluvio, numerositate Cleri, rerum omnium abundantia, clara, inter præcipuas totius Flandriæ non immerito numerata, in Hannoniæ confinio sita, mediat fere inter Cameracum, & Gandavum, ab isto in austro lybicum XII. M. P. belgicos dissidens, Insulæ, Duaco, & montibus proxima Clarissarum Monialium Monasterio, a situs amœnitate, locique pulchritudine de Belloloco nuncupato, gaudet, meritoque lætatur; etenim virginum ille Chorus, ut acies angelica pacis suo splendore virtutum, sanctimoniæque præstantissimo odore omnium animos alicit, & ad religionis amorem invitat. Hinc cives optime cognoscentes earumdem exemplum morum magisterium irreprehensibile fieri posse suis virgunculis, has desiderarunt illis conturbernales, ut in bonis moribus & proficuis disciplinis adolescere quirent: hujusmodi civium vota laudabilia quidem erant, verumtamen haud facile complenda; cum fas non esset puellis, nisi pro religione subeunda ingredi monachalia claustra: quamobrem quæsitæ Sanctimoniales, ac enixe rogatæ, ut secum admitterent puellas educandas, ne viderentur ingratæ, non detrectabant assumere magisterium, sed necessarium esse id summum Pontificem sibi indulgere dicebant; quamobrem supplicatum est, & piis honestisque supplicum votis benigniter annuens, quæ inter Moniales & cives tractata fuerant, laudavit, suoque diplomate: *Meritis tuæ &c.* Idibus Januarii, summus Pontifex virgunculas in eo Monasterio educandas admitti posse concessit. Ulterius autem Illustrium Matronarum Margaritæ & Blancæ favens devotioni, ut Monasteria ingredi possent licentiam fecit, datis diplomatibus: *Devotionis &c.* pro prima XVII. Kal. Julii, pro secunda vero XVI. Kal. ejusdem mensis.

Topogr. Ferrerii.

Indic. ex Vatic.

Supplicatio & diploma concessionis.

IV. Antoninus de Sillis egregie commendat quemdam Brunonem a Colle Italum Tertii Ordinis S. P. Francisci alumnum, virum eximiæ sanctitatis sub hoc anno XI. Kal. Januarii; nos vero Leonoræ dotes haud vulgares, sed altas & conspicuas referemus.

Bruno a Colle ex Tert. Ordio.

V. Leonora Sabaudiæ, filia Thomæ II. & Beatricis Fliscæ ejus conjugis, & Neptis Innocentii IV. & Sororis Adriani VI. summorum Pontificum, Ludovico de Forestis Domino Beaviolensi, & Dumbarum nupta anno MCCLXX. sancte in matrimonio cum vixisset XXVI. annis, tamdem hujus anni die VI. Decembris fato cedens, in Ecclesia Fratrum Minorum Villæ Franchæ in Burgundia, ad cornu dextrum Altaris majoris in marmoreo busto a pavimento elato deponitur: ejus pietatem in Deum, caritatem in proximum, & devotionem in seraphicum Patrem sanctum Franciscum, qui suo ævo vivebant, eamque cognoverant claris præconiis extollebant; posteris eximia pictura commendatis in exemplum: in arcu supra tumbam optimo pennicillo & exquisitis coloribus videbatur ad vivum depicta, habitu Franciscano coloris cinericii induta, capite velo albo ornata: circum ea plures Minoritæ, eidem religiosa majestate parentantes discernebantur, & per gyrum plura stemmata Sabauda, & Beaviensia: a pictis inibi Fratribus, de veritate formæ habitus S. P. Francisci diversis temporibus disserendi occasio fuit. Hujus sepulcri epitaphium in adversa arcus parte, litteris gothicis septem, octove lineas continens exaratum erat: sed ignorantia, vel Religiosorum censurabili incuria ultimis nostris temporibus oblitteratum, Benefactricis, tantæ virtutis, ac adeo

Leonora Sabaudia sancte vivit, obit & sepelitur in Ecclesia Fratrum Minorum.

Ejusdem pietas commendatur.

Imago ipsius depicta in habitu Fratrum.

Epitaphium ad ejus tumbam oblitteratum.

„ adeo sublimis dignitatis, ut pudor sit referre, memoriam fere abolevit;
„ nam circa annum Domini MDCXXX. ut Ecclesiæ turrim campanariam
„ Fratres extollerent, in longum ipsius mausolæi muro deducto, totam
„ fere inscriptionem opperuerunt; nil enim ejus legi potest, exceptis
„ primæ lineæ his ultimis verbis: *Quam Sabaudia misit*.

Guicenon. tom. 1. cap. 14. in vita Thom. II.

ARGUMENTUM.

Sanctus Ludovicus Episcopus in sua Ecclesia Tolosate honorifice excipitur, in cujus regimine præclaris effulsit virtutibus. Ejus magnus patruus sanctus Ludovicus Rex solemniter canonizatur. Moritur beata Margarita Cortonensis vita & miraculis insignis. Inquirunt Minoritæ in hæreticos Bizochos. Duo ex eisdem assumuntur ad Archiepiscopatus, & alii ad Crucem prædicandam. Moritur Petrus Joannis Olivi, cujus doctrina examinatur. Multiplicantur Conventus & privilegia.

I. CONSECRATUS Episcopus dilabente anno præterito sanctus Ludovicus, uti suo loco retulimus, sub initio hujus decrevit collatam sibi sponsam invisere, & oves sibi commissas sollicito studio, & sub oculis positas præsens gubernare: bona itaque Pontificis venia Roma discedens pervenit Senas, apud Fratres Minores exceptus hospitio, voluitque inter illos esse unus ex illis, atque omnia subire humilitatis officia; ita ut a prandio cum eisdem omnia abluerit culinæ utensilia. Hinc abiens Florentiam, a civibus magno exceptus honore, ad Fratres etiam Monasterii sanctæ Crucis nuper constructi, divertit; qui cum eum deducerent in cubiculum pro personæ dignitate, nobilibus aulæis adornatum, deaurato lecto resplendens, & Regum Galliæ, atque Siciliæ stemmatibus variis condecoratum, pedem retraxit, dicens: *Non est hæc cella Fratris Minorum, sed aula Principis mundani; ego jam seculi pompis publica professione renunciavi, & summæ me paupertati devovi; quare si juxta animum meum, & statum a vobis recipiar, apud vos manebo: sin autem, illuc occulte pergam, ubi non oporteat firmiter a me propositam vitam adulterare.* Non sunt ausi Fratres pii Principis resistere voluntati, quin statim omnia removerent, relicto lecto dumtaxat: neque in hoc etiam ille voluit dormire, sed strato in pavimento pallio, humi tota nocte decubuit. Devota & celebris fuit deinceps in illo loco hujus Sancti memoria: & statim ut Sanctis adnumeratus est, egregium ei consecratum sacellum, & præ Ecclesiæ foribus æneum ejusdem simulacrum.

S. Ludovicus abit Tolosam.

Legenda MSS. Anonym. apud Sedul. c. 11. Marian. cit. c. 12. Ann. 1296. n. 7.

Senis apud Minor. exercet humilitatis officia.

Florentiæ vult humiliter a Fratribus recipi.

II. Ut pervenit Tolosam, turmatim per vicos & plateas suo occurrebant cives Pastori, indefesse eum collaudantes a pietate, a nobilitate, & ab angelico aspectu: neque eis sufficiebat semel aspexisse, sed prætereuntem sequebantur, ad alia accurrentes diverticula, ut iterum & sæpius occurrentem pro suo desiderio respicerent. Secreta quædam virtus ex placidissimo & grato prodibat aspectu, qui intuentes, quantumvis a virtute devios, flectebat, & ad nobiliores excitabat cogitatus. Inter hos unum carnis operibus addictum refert Alvarus Pelagius, hujus ferme temporis auctor, qui vehementer compunctus interius, coram omnibus proclamavit: *Hic noster Præsul vere sanctus est*: quod & alii affirmabant læti asserentes & jactantes se omnium totius mundi Prælatorum habere sanctissimum, nobilissimum, & aspectu gratissimum, sed conceptum de

Tolosæ omnium animis & oculis excipitur.

Ejus aspectus ad virtutem efficax.

Alvar. de planc. Eccles. l. 2. c. 22.

de tanto obtento viro gaudium timore misceri, ne aliquando, ut in aliis visum est, a pietatis gradu decideret, & a via virtutis, quam magno aggressus est fervore, vellet declinare. Expletis publicis functionibus, dum a turba declinanti hoc posterius ei quidam ex familiaribus referret: protinus subjunxit: *Prius vellem hanc vitam quam viam deserere, & tam vitæ, quam viæ hujus auctorem obnixe obsecro, ut prius ab illa me abstrahat quam ab hac me separari permittat.*

Servat sibi quartâ dumtaxat partem reddituum.

III. Accepta jam Episcopatus possessione, inquiri fecit de suorum quantitate reddituum: quos dum ad quadraginta millia librarum ascendisse cognovit: quarta dumtaxat parte pro alenda familia, & necessariis expensis retenta, triginta millia in pauperes & pios quosque usus jussit distribui. Forma gregis ex animo factus, summo studio omnium saluti invigilabat, modo consiliis, modo secretis exhortationibus, frequenter publicis concionibus malos a vitiis reducens, bonos quosque ad excelliores virtutes alliciens. Ex humilitate, & paupertatis amore, non permittebat suggestum adornari, nec pretiosis pannis pro more cooperiri; sed simplici cultu & habitu Franciscano super nudam ascendebat cathedram, ex qua magno fervore prædicabat. In his & in publicis quibusque actionibus paupertatem Christi ad aliorum exemplum impense colebat, una veste monastica, una tunica, nec quidquam pretiosa, & fune, contentus; visus etiam non raro pedes ambulasse. Tota supellex paupertatem testabatur, lectus, cortinæ, sellæ, coloris Ordini Franciscano convenientis. Nihil possidere voluit elegans aut pretiosum, cum & vestem suam paulo cultiorem aliquando egentiori dedit Episcopo. Detrita tunica alicujus Fratris indui malebat quam nova. Tanta ei abjectio sui, & contemptus omnium, quæ sola opinione cara, pretio suo vilia sunt. Et hæc quidem displicere amicis & familiaribus, multo aliter sentientibus, patri vero maxime; sed totum ejus in eo positum erat studium, ut Patri placeret Cœlesti.

Læta illi paupertas Franciscana.

IV. Itaque Evangelicæ paupertatis amore nihil tam sublime in mundo, quod non putaret pro nihilo; nec quidquam tam humile, cui non libenter se submitteret. Clericus omnia aurea & argentea patri reddidit: tantummodo in usum ligneis & fictilibus contentus. Factum, ut aliquando tonsor barbam illi dempturus ad crines rigandos attulerit argenteam peluim; sed is aspernatus fastum hunc, pro illa usus est concha, qua equis annona admensurabatur. Episcopus, tamdem persuasione bonorum virorum, non sui pretio, sed aliorum respectu, paucis argenteis uti permisit; quæ tamen sub mortem jussit distribui pauperibus. Aliquando adiit secreto summum Pontificem, & adductis multis rationibus, obnixe rogavit, ut Episcopatui sibi liceret defungi: sed non potuit impetrare. Et cum nonnulli id ejus consilium imprudentiam interpretarentur: *Non laboro*, inquit, *modo onere isto, & labore ego semel explicer. Sane in supremo hoc ordine, multi quidem sunt, qui salvi fiunt: sed & multi qui pereunt: adeoque longe gloriosius fuerit, Episcopatus sarcinam propter pericula deponere, quam propter vanos honores periculosissimam gubernationem suscepisse.*

Aurea & argentea aspernatur.

Episcopatu cupit defungi.

Pauperes alebat quibus ministrabat.

V. Virtus humilitatis, Evangelicæ paupertatis individua comes, mirandum in modum se in illo declaravit: solebat enim quotidie alere viginti quinque pauperes, quorum manibus lavandis aquam ipse infundebat, flexis genibus præscindebat panem, quoquo Sabbato tribus illorum miserrimis lavabat pedes, extergebatque. Hoc officio nihil illi fuit

fuit antiquius. Nam cum Barcinone adhuc esset captus, cœnæ Dominicæ die invitavit ad prandium suum viginti quinque mendicos, quibus ipse ministrabat, fundens aquam, cibum potumque adferens: qui manu cibum capere non poterant præ valetudine, ipsemet ori eorum ingerebat. Denique omnibus pedes abluit, & exemplo Christi absterfit. Sequenti die Parasceves, facta copia eundi ad vicinam Ecclesiam Templariorum, obvium habuit miserum hominem, horribili lepra infectum: quem publice osculatus fuisset, nisi fratris sui Roberti (qui postea fuit Rex Siciliæ) timuisset offensam. Sed non potuit committere, quin sequenti die, in Jesu Christi dilecti sui memoriam: *Qui putatus est, quasi leprosus, & percussus a Deo, & humiliatus*: accitum leprosum, admirando fervore, pallio posito, complexus amicissime osculatur. Quod videns Robertus frater pene obstupuit: & adeo fuit commotus hoc ejus exemplo, ut ipse quoque, quem ante valde inhorruerat, ulnis comprehensum, osculo suo benignissime acciperet.

Pedes eorum lavabat.

Isai. 53. 4.

Leprosum osculatur.

VI. Verum hæc ejus obsequia, & benignitatem in illos misellos quantis prodigiis Dominus Deus compensaverit, uno atque altero dignum est, ut exemplo commonstremus. Petrus a Romas aliquando petiit a beato Ludovico non sibi sed cuidam pauperi eleemosynam, molestissima scabie laboranti, sive potius lepra. Ludovicus quamdam suam vestem dedit: quam cum miser ille induisset, statim convaluit. Item frater Petrus Scarossonus Instituti Fratrum Minorum, tredecim diebus acutissima febre correptus, revalere ut posset, omnino medici desperaverant. Aderat id temporis beatus Ludovicus in Cœnobio Brinoniæ, ubi æger Frater decumbebat. Hic spe concepta in merita Sancti, rogavit residuum ciborum ejus ad se perferri. Allata est scutella, cum aliquanto obsonii & panis, de quo ipse comederat. Febriens ille Frater simul atque Viri sancti gustavit reliquias, sanatus est. Major itaque, & felicior Ludovicus evasit tali ministerio, quam regali imperio. Adde his quod ex vetusta Legenda exscribit Marianus, eum adhuc puerulum pie suffurari solitum, vel ex culina, vel ex triclinio, vel ex alia quacumque officina cibos, ut in pauperes distribueret. Conquestus aliquando de hia præfectus coquorum apud Carolum patrem, comprehendit eum actu clam auferentem caponem regiæ mensæ præparatum: & obvio patri dixit, Ludovicum pro more suo quidquam sibi sub pallio præripere. Jussit pater ut furtum detegeret: ille elato palliolo ostendit manu pendenti egregium florum fasciculum; qua miraculosa metamorphosi impunis dimissus, conversis floribus in pristinam substantiam alati, eum inter quatuor pauperes distribuit. Dum omnia postea pater rescivit, laudavit Dominum in operibus suis, largissimasque erogabat eleemosynas pio filio pauperibus distribuendas.

Miraculis officia caritatis cōpensata.

Marian. cit.

Quæ potest clam ministrat egenis.

Capo in ejus manu conversus in flores.

VII. Parisiis aliquando cum esset apud Fratres voluit ex præscripto officium sibi quodlibet demandari etiam tum Episcopo, quemadmodum ceteris Fratribus officia singula injungi solent. Factum ut ibidem die cœnæ Dominicæ cum vestivisset centum pauperes, Fratribus pedes abluerit; & pro more Instituti acceperit corporis castigationem; atque ipso die Paschæ, quod fieri solet, cum sacræ Theologiæ Magistris orbes, scutras, conchas, & cetera, e quibus Fratres cibum sumpserant, una laverit. Omnia sua facta decorabat humilitate; nimirum in toto Pontificis ornatu, nulla gemma splendidior est: citra quam omnis virtutum congregatio, si qua est, velut absque calce arena est. Solidantur humilitate vir-

Humilia Fratrum facit officia.

Omnium operum decor humilitas.

virtutes, & excelsior ipsa sui depressione humilis evadit: ipsa humilitate nihil excelsius: nescit extolli quasi semper superior: neque quidquam sane supra humilem est, qui supra omnem fortunam est.

Virtutes virtutibus accumulat. VIII. Patrimonia, quidem & regni splendorem, fortunæ ludibria, & maximarum ærumnarum materiam, sic contempsit. Neque tamen hic sistere voluit gradum, sed semper ad majora conari. Quemadmodum cœmentarii lapides struunt super lapides, ut muros, & domos exædificent: ita ille virtutes virtutibus aggerebat, ad consummandum cumulum absolutæ sanctitatis. *Corpus macerat.* Auxit enim continentiam, gulam temperavit, coercuit luxuriam. Corpus suum jam inde a teneris annis jejuniis, vigiliis, laboribus detritum, majoribus quotidie molestiis & castigationibus macerabat. Pridie solemnitatum Domini, beatæque Virginis Matris in cibum aquam tantum sumebat & panem, vix necessitati naturæ satisfaciens: ut thesaurum virginitatis in fictili vase, integerrime conservaret. Antequam esset receptus ad Ordinem, aspera utebatur interula: cingebat lumbos durofune & nodis exasperato: semper vestitus cubabat: noctu semper, nec raro interdiu ferreis catenis fragilem & rebellem carnem sua manu, aut socii Fratris castigans, motus illius, & *Fœminarum fugit colloquia.* cupidinem summo rigore cohibuit. Nulla ei unquam cum fœminis consuetudo suspecta, aut familiaritas: quod sciret Paradisi colonum e possessione sua mulierem ejecisse. Colloquia fœminarum prorsus abhorrebat, præcipue secreta: aversabatur aspectus, quibus & fortissimi effœminari possunt. Absque probo teste & arbitro, solus non loquebatur ulli mulieri, nisi forsan matri aut sororibus. In testimonium illibatæ pudicitiæ, una in illius cubiculo cum eo dormiebant duo Fratres Minores, interdum plures. Cavebat omnes suspiciones: quidquid probabiliter fingi poterat, ante ne fingeretur devitans.

IX. Ex multis mirabilibus exemplis prætereundum non est unicum *Improbum consilium viriliter rejicit.* illud factum sapientia imbuti animi. Cum ageret in Cataloniæ carcere, suggesserunt illi Custodes consilium prorsus improbum & noxium. Domine, inquiunt, homo es, neque enim caro tua ænea est, sed compactus, natusque ut ceteri: utere ætate; solare miseriam hanc consuetudine pulcherrimarum mulierum; curas istas & languorem cur non levas aliqua voluptate? At ille gravissime ferens, pro monstro eam vocem accepit. Et nonne satis est, inquit, corpus meum a vobis captum haberi? an & animum quoque vinctum vultis? Malum est carcer hic, fateor: sed estne malum ullum turpidine majus? Et hæc si in deformitate corporis habeat aliquid defensionis: quanta illa depravatio, & fœditas turpificati animi debet existimari? Absit, absit, ut hoc meum corpus Deo dicatum, velociter abeunte adulterem voluptate. Captum est corpus? vel animus liber sit. Avertat Deus, ut corpus & animam projiciat in gehennam. Et summoto improbo homine, aversissimum animum ab omni Venere declaravit.

X. Sed quid de factis commemoro, quando & turpem sermonem a *Turpes sermones procul facit.* se suisque proscriptum voluit? In illa sua custodia legem sancivit, ut quicumque inhonestum quid, turpe, petulans, scurrile effudisset leviter, cibum capere deberet nuda mensa: qua agens, ne dum in familiares, & suos Custodes, verumetiam in germanos fratres, qua neminem solvendum decrevit: adeo ut ipsemet alioquin innocens, tamen quia offendisse alii interpretabantur, statutam a se pœnam persolverit. Exemplum addebat imperio. Quod Principes faciunt, præcipere videntur.

Vo-

Volebat suos esse castos: ipse erat. Legem tulit, legi paruit. Recte facere Principes, suos faciendo docent.

XI. Erat profecto severus castigator improbitatis, primum suæ, tum etiam alienæ. Vitia ut a se penitus exstirparet, contemni desiderabat, non laudari, nec extolli, sed reprehendi, quod rarum in magnatibus. Hinc probe cum nosset illud Sapientis: *Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus*, &, *Argue sapientem, & diliget te*; reprehensiones sive justas, sive injustas, æquo ferebat animo; imo etiam amabat, volens & peccanti sibi vitia ostendi; corripi, ut posset corrigi. Socio Fratri amicissimo jussit peccata sua serio observare, & admonere liberrime: nec quidquam commovebatur, etiamsi ille levissima quæque argueret. Idem ille Frater aliquando liberius submovit beatum Ludovicum, multis coram astantibus: qui factum indigne ferentes, ejus rei gratia, objurgatorem illum graviter objurgarunt: quos Ludovicus benigne mitigans: *Hoc in rem meam est*, inquit, *& sic statui. Nam & amici monendi & objurgandi; & hæc accipienda amice, eum fiunt: quandoquidem vera amicitia quod sentit, dissimulare non debet. At cujus aures sunt clausæ veritati, ut ab amico vera audire nequeat, hujus salus est desperata. An nescitis multo melius de quibusdam acerbos inimicos mereri, quam amicos qui dulces videntur? Illi verum sæpe dicunt, hi numquam. Adulatoris est jucunda dumtaxat adferre; amici vero etiam tristia, ut te videas & emendes. Profecto, æquo animo audiendæ reprehensiones; immo convicia impiorum: & ad honesta vadenti contemnendus est ille contemptus. Oportet delicto dolere, objurgatione gaudere: minime vero objurgari moleste ferre, & peccasse non angi.* Corripientes libenter audiebat. Prov. 27. 5. Ind. 9. 8.

XII. Porro autem ipse ab omni vitio liber, etiam alios qua poterat, conatus est liberare. Itaque qui suam improbitatem jam superaverat, jure alienam castigare poterat. Nullo modo ferebat quemquam detrahere de alterius existimatione: hominum aures cupiens optimo sermone compleri, diffamatione non pollui. Linguam illam sanguinariam, quæ fraternæ detractionis venena diffundit, prorsus execrabatur. Scribit Salomon: *Si mordeat Serpens in silentio: nihil eo minus habet, qui occulte detrahit*. Nihil tam noxium, atque ad omnem tollendam amicitiam efficax, quam audire obtrectatores, & temerario sensu mentis sequi. Hinc crebræ dissensiones, hinc odia injusta nascuntur. Diabolica lingua de amicissimis facit inimicissimos, concordesque dissocians gravissimis facit odiis diffidere. Ille vero offensarum acerbitatem deponens, consociationem, & omnis boni fontem caritatem, & concordiam colens in primis cunctis suadebat. Quando igitur dissensio ab aliis, ab ipso incipiebat reconciliatio, benignissime inter alios reponente inimicitias, secumque dissentientium injuriis ignoscente. Et si quos offendisse vereretur, non distulit benevolentia & humilitate, imo & osculo pacare. Dilectioni studebat & caritati, ex animo dimittens peccantibus, sæpe etiam veniam petens ab eis, qui læserant. Qualem erga se Deum optabat, talem se exhibuit iis, qui in se deliquerant. Nam frustra quærit sibi Deum propitium fieri, qui cito proximo negligit reconciliari. Recte alium monet, qui vitio caret. Murmurationes execrabatur. Eccles. 10. 11. Paci studet & caritati.

XIII. Innata quadam pietate & Christi amore omnes miseros diligebat ad salutem. Ut mater omnibus filiis consultum cupit, sic ille desolatis omnibus, qua poterat & egenis. Neque enim se intuebatur solum, aut omnia convertebat ad utilitates suas: sed aliis quoque volebat vivere, cum viveret sibi. Prima illi cura cunctos ad Deum adducere, a quo omnia, Omnium consulebat saluti.

omnia, & ad quem omnes. Et ideo se præbebat exemplum morum, simulacrum virtutum. Variæ ac molestæ peregrinationes ejus; frequentes ac diurnæ preces; fervidæ conciones, quibus multos lucrifaciebat Judæos & Ethnicos; quibuscum sæpissime congrediebatur, errores eorum fortissimis argumentis, & rationibus convincens. Hos de fonte levabat; illos ipse baptizabat alacri animo, & ad ducendam vitam necessaria subjiciebat liberaliter.

Affectus ejus in pauperes.

XIV. Indidit quoque ei natura, sive potius Deus auctor naturæ, singularem affectum in pauperes, & ægrotos, quibus etiam proprias vestes nonnumquam largiebatur. Omnes cupiebat juvare, quia membra illius magni corporis omnes. Magnates alii suas vestes detritas cum donare soleant aliis, ipse puer etiamnum solis pauperibus dare consuevit. Aliquando cum patre iter habens ex Francia, jam Episcopus obvium habuit miserrimum eleemosynam petentem. Ille memor verborum Domini: *Quamdiu fecistis uni ex Fratribus meis Minimis, mihi fecistis*; monasticam novam vestem paulo cultiorem exuens, illi dedit. Re intellecta, pater jussit quæri pauperem per omnes vias, & loca vicina, ut redempta pretio, non ille veniret in suspicionem furti; sed nusquam inventum, creditum est Christum, qui propter nos pauper & nudus de cruce pependit, in nudi forma pauperis comparuisse. Sæpissime ex quibus ipse utebatur, dabat egenis; malebat enim semet quam pauperes egere: quia persuasum habuit valde fœcundum esse agrum pauperum, citiusque reddere, & quidem cum fœnore magno, donantibus fructum.

Matth. 25. 40.

Christo in forma pauperis apparenti vestem dedit.

Nihil inutiliter expendit.

XV. Non mimos, aut ludiones, non canes venaticos, non aluit rapaces aves, Ordinis illius primi dedecora, non honestamenta: sed quidquid supererat, in pauperibus Christo, a quo acceperat omnia, a quo omnia expectabat, largiebatur hilariter. Dabat alacri animo, quod non poterat retinere; ut acciperet quod non posset amittere. Familiare illi fuit pantochæa frequentare, & hospitia pauperum obire; infirmorum exomologesin, & confessionem excipere: quos dulci sermone & beneficiis eleemosynarum confirmabat, & solabatur. Præcipua illi cura peccatorum convertendorum, quibus oratione studebat Deum facere propitium, & prospectum de idoneis sacerdotibus, ipse paratus, qua potuit, omnium audire confessiones, Christi exemplo: *Qui tollit peccata mundi, qui vult omnes homines fieri salvos*,

Pauperes & infirmos visitat.

Joan. 1. 29. Tim. 2. 4.

XVI. Contigit eum eadem æstate, qua ex hac vita migravit ad cœlum, cum proficisceretur in Cathaloniam, longo diei illius confecto itinere, in Pyrenæis montibus, vesperi invisere infirmam pauperculam, quam serio hortabatur peccata confiteri socio Fratri, aut sibi; *nam & ego*, inquiens, *Frater Minor sum*; sed illa noluit. Itaque demulcens eam dulcibus verbis, interrogavit, ne luberet aliquid comedere? petenti, cibi allati sunt, quos Ludovicus propius accedens, & lecto ejus residens, ori ejus ingessit, atque ita ex ejus attactu multis fuit pediculis opertus. Constanter id tulit Vir sanctus & sine motu, dicens eosdem excutientibus, animalcula hæc pauperum sunt gemmæ. Blanda est & officiosa semper humilitas. Et cum nihil sit tam regium ac liberale, quam opem ferre miseris: juvit eum sæpe invisere captivos, nonnumquam eximere, & morti addictos servare a morte. Centum & quinquaginta patris hostes damnatos capitis, sua deprecatione liberavit, sibi gratiam, patri gloriam concilians.

Pauperculam infirmam benigne solatur.

Captivos invisit, & liberat.

XVII.

XVII. Summo amore complectebatur viros pios, doctos præsertim; quos etsi mundus contemneret, tamen efferebat. Contra vero, potentes divites, & improbos, indignos putabat dominica sorte. Amore & reverentia illius augustissimi Sacramenti, quo nihil pretiosius est in cœlo, aut in terra; magnum habebat delectum ministrorum altaris, in deligendis idoneis sacerdotibus judicium adhibens, & diligentiam summam. Nam initiandorum genus, personam, ætatem, institutionem, vitam, doctrinam, fidem accurate investigabat, examinabatque, canonum præscripta severe exequens. Probis moribus cum honestæ vitæ testimonio conspicuos, dignos censebat Dominico mysterio. Ecclesiastica sacerdotia antequam cuiquam conferret, merita singulorum librabat, personas non respiciens; mores sequebatur, non fortunam. Et ut recte beneficia collocaret, non spargeret, dabat judicio & habito delectu, ut perveniret ad dignos. Nimium corporis cultum, nitidas, & pretiosas vestes, comptos capillos suo Clero prohibuit; etenim cui cultus nimia cura, magna est virtutis incuria, cum plerumque sordidæ vestes, candidæ mentis indicia sint, & contemptum seculi probent: Ordini tamen cujusque veste conveniente volebat ornatos. At vero multo pulchrius animum præferre compositum, quam corpus ornatum. Proprius ornatus Ministri Christi mores boni & vita modesta. Nihil demum quod boni erat Prælati Ludovicus præterivit: omnem vitam optime instituit, quasi singulis officiis assuetus, & in omni functione detritus: quæ ad omnia adhibebat ductorem bonum Dei timorem, & rectæ rationis sanum judicium.

Mores initiandorum serio explorat.

Comptulos sacerdotes nolebat

XVIII. Multa sane & præclara hæc sanctitatis Ludovici indicia: At illud mihi omnium maximum, quod magno animo divitias, fastum, & honores quosque hujus seculi adeo nobiliter contempserit, ut Christi servitutem regalibus sceptris præferre voluerit, & dum ageretur de Regni successione nihil audire voluerit, sed jus omne quod sibi provenire poterat ex majori ætate, & annorum pluralitate, quam libenter in Robertum fratrem tertiogenitum transtulerit. Nam cum Bonifacius Pontifex hoc ipso anno dubitationem omnem de futuro post Carolum Regem, & hujus hæredem Carolum alterum, cognomento Martellum in regno Siciliæ successore, clarissimo rescripto omnino tollere, regnumque illud neque Jacobo, nec Friderico, neque Petro, Aragoniis fratribus deberi declarare voluerit, Ludovicus omnem suam post Carolum fratrem in Regnum illud, libens & volens in Robertum fratrem ætate minorem transtulit actionem, significans se paupertatem Evangelicam, quam solemni voto fuerat amplexus; propter Regnum, opes, aut honores nullatenus relicturum. Ad hæc usque tempora prostat in Ecclesia sancti Laurentii Ordinis Minorum Neapoli imago D. Ludovici ad vivum depicta, coram se procumbenti Roberto diadema Regni imponentis. Etenim cedente juri suo Ludovico, & mortuo fratre primogenito Carolo Martello, Regnum obtinuit Robertus. Non inaniter hæc depicta sacro in loco, ut posteri sacrum & magnum Ludovici factum digne commendent, in quo sane *majus fuit Regnum fastidire, quam accipere*. Viris magnis, & summis Principibus hæc unica & nobilis via est relicta crescendi: *Magnum enimvero, & unicum est illud summa quæque adeptis crescendo artificium, si voluntaria sui abjectione decrescant*. Crevit ingenita nobilitate Ludovicus ad summas quasque dignitates, crevit ad Regni fastigium: altius ire natura negabat; sed virtus concessit, ut altius ire posset, & hæc omnia contemnendo sublimior evaderet, atque supra natu-

Transfert jus suum ad Robertum fratrem natu minorem.

Reg. Vat. epist. 312. dat. 6. Kal. Martii. Summont. in hist. Neapol. l. 3.

Quint. Curt. lib. 4. Plin. junior in Panegyrico Trajani.

turam, ac supra fortunam ad altiorem apicem gloriose pertingeret. Sunt qui scribant hoc anno fatis concessisse; sed verius id accidisse probabimus anno sequenti.

XIX. Alium Ludovicum hujus Ludovici magnum patruum, Galliarum Regem hoc anno glorificare voluit Dominus in terris, quem jam gloriosum habebat in cœlis. Induxit itaque sui Vicarii Bonifacii Pontificis animum, ut eum solemni ritu catalogo adscriberet Sanctorum. Duas præmisit hic conciones canonizationi, unam in ipsis ædibus Pontificiis die Martis ante festum sancti Laurentii apud Urbem veterem, in qua, ait, se ipsum Virum sanctum cognovisse, & vidisse: Alteram in Templo Minorum, in qua eum canonizavit III. Idus Augusti, in crastino sancti Laurentii. In ista, ejus præclaras virtutes recenset; in illa, plurima miracula; & exactissimam adhibitam diligentiam a Pontificibus Romanis circa veritatem miraculorum, & vitæ sanctitatem indagandam. Quædam ex his publico monumento Martini IV. a nobis superius exscripto clarius apparent; plura narrat Bonifacius his verbis: *Quia actus iste scilicet adscribere in catalogo Sanctorum per canonizationem Romani Pontificis, singularis excellentiæ reputatur in Ecclesia militante, & ad solum Romanum Pontificem pertinet hoc agere: idcirco summam gravitatem in facto tam singulari Sedes Apostolica voluit observare. Quamvis & vita sua fuisset ita manifesta, & multa miracula visa, sicut superius dictum est, preces etiam Regiæ, Baronum, & etiam Prælatorum pluries accessissent: nihilominus eum inquisitionibus privatis pluribus jam factis, adhuc voluit inquisitiones solemnes per non parvum tempus facere. Duravit istud negotium jam per* XXIV. *annos, vel amplius. Et licet Dominus Nicolaus III. ante dixisset, quod ita nota erat sibi vita istius Sancti, quod si vidisset duo vel tria miracula, eum canonizasset; sed morte præventus, non potuit hoc perducere ad effectum. Ex abundanti tamen fuit adhuc commissum negotium inquisitionis viris venerabilibus & discretis, Archiepiscopo scilicet Rothomagensi, & Episcopo Antissiodorensi, & Magistro Rolando de Palma Episcopo Spoletano: & isti de sexaginta tribus miraculis testes receperunt, examinaverunt, rubricaverunt; & jam sexdecim annis transactis ad Curiam remiserunt. Insuper per illos sexdecim annos continue aliqui ex parte Regis Franciæ, necnon Prælatorum & Principum, & specialiter frater Joannes do Samesio, continue institerunt. Tamdem pro dicto negotio, tempore Domini Martini, commissum est negotium tribus Cardinalibus ad examinandum: qui viderunt, examinaverunt, & pro magna parte rubricaverunt. Sed cum ante mortem Domini Martini non fuisset facta relatio negotii, pervenit tamdem ad tempora Honorii, & tunc lecta sunt plura miracula, & coram fratribus nostris Cardinalibus diligenter discussa. Sed dum ventilaretur negotium, superveniente morte Domini Honorii, negotium siluit. Tempore vero Domini Nicolai IV. commissum negotium tribus aliis Cardinalibus, Domino scilicet Ostiensi, Domino Portuensi, & nobis in statu Cardinalatus adhuc existentibus: quia mortui erant illi Cardinales, quibus negotium prius fuerat commissum. Postea etiam mortuo Domino Ostiensi, subrogatus fuit sibi Dominus Sabinensis. Et ita per tot, & toties examinatum est, rubricatum, & discussum negotium; quod de hoc plus factum est de scriptura, quam unus asinus posset portare. Nos etiam de manu propria scripsimus, & diligenter examinavimus multa miracula fuisse sufficienter probata. Temporibus autem nostris non sunt mutati examinatores, sed tamen iterum lecta sunt plura miracula, examinata, & rubricata, non solum per illos prædictos examinato-*

Plura præmissa canonizationis S. Ludovici Regis Galliarum.

An. 1281. n. 2. Bonif. VIII. in serm. 1. de S. Ludov.

to-

tores, sed etiam per plures alios Cardinales. Et volumus, ut quilibet sigillatim daret consilium suum in scriptis; ne odio vel amore, seu etiam timore aliquo aliquis taceret. Ex istis ergo, & pluribus aliis potest evidenter concludi, quod servata fuit maturitas, & plus quam maturitas in prædictis. Et ideo de tam egregio viro, & sic in sanctitate vitæ, & miraculorum probato, secure possumus asserere, quod non debet amplius fama sanctitatis ejus sub modio latere, sed debemus ei dicere: Amice ascende superius, ut sit tibi gloria *in Ecclesia militante* coram simul discumbentibus. *Luc. 14. 10.*

XX. Joannes autem ille de Samesio, quem specialiter continuo institisse ait Pontifex, pro canonizatione sancti Regis, ille est Minorita quem supra diximus missum a Nicolao IV. ad Philippum Pulchrum Galliæ Regem, tractaturum de subsidio Terræ sanctæ, qui & aliis inter supremos Principes functus est legationibus; tandem ad Episcopatus Redonensem, & Lexoviensem assumptus. Hunc vero præcipue præ ceteris continuo promovisse sancti Viri canonizationem, uti refert Pontifex, eamque non alibi, quam in Ecclesia Minorum factam, confirmant eam, quam diximus eumdem sanctum Regem habuisse cum Minoribus affinitatem, & sub Francisci vexillo, etsi retento sceptro, aliquando militasse. Errat circa hanc canonizationem Platina, dum non Ludovicum Regem, sed Ludovicum alterum Carolo II. inquit, ortum, Ordinis sancti Francisci professum, a Bonifacio canonizatum referat, in quem etiam Blondus incidit errorem. Etenim hunc Ludovicum Regem Bonifacius: Ludovicum vero Episcopum Caroli Siciliæ Regis filium Minoritam canonizavit Joannes XXII. Publicum diploma canonizationis, in quo præcipua ejus gesta sub compendio referuntur, hic offerimus Lectori.

F. Joan. de Samesio laborat pro sancti Ludovici canonizatione.

Ann. 1290. n. 1.

Tom. 3. an. 1254. n. 28.

Corrigitur error Platinæ.

Platina in Bonif. VIII.

Blon. dec. 2. lib. 9.

BONIFACIUS EPISCOPUS &c.

Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, & Episcopis exemptis, & non exemptis per regnum Franciæ constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

XXI. G*Loria, laus, & honor Patri luminum (a quo est omne datum optimum & perfectum) a cunctis fidei orthodoxæ cultoribus, quorum spes tendit ad superos, summis & sedulis devotionis & reverentiæ studiis referantur. Ipse namque in misericordia copiosus, liberalis in gratiis, & in retributione munificus, de supremis cælorum ad ima mundi oculos suæ majestatis inflectens, & benigna consideratione discutiens, beati Ludovici quondam Regis Franciæ inclyti, suique gloriosissimi confessoris merita grandia, operaque mirifica: quibus ipse constitutus in seculo, ceu lucerna luminosa, resplenduit: eaque velati justus judex, & retributor laudabilis dignanter intendens, condignis recompensare muneribus, eum tamquam emeritum, & retributione dignissimum, post vitæ præsentis ergastulum, & laboriosa mundi certamina (quæ fervens in divinis obsequiis potenter & patienter exercuit) æthereis sedibus collocavit,* ut sedeat cum Principibus, & solium gloriæ teneat, *felicitatis æternæ dulcoribus potiturus. Exultet igitur mater Ecclesia, ac solemnia festiva concelebret gaudiorum: quod tantum & talem filium genuit, produxit natum, educavit alumnum, jam inter Regum cælestium gloriosa agmina rutilantem. Lætetur inquam & jubilet, ac in laudes Altissimi voces promat: quod sobolis tam precelsæ, tam celebris illustrata fulgoribus, insigni decorata conspicitur.*

Bulla canonizationis sancti Ludovici Regis.

1. Reg. 2. 8.

Quæ

Quæ sonoris attollenda præconiis, summæque venerationis exhibitione colenda, enucleatius aperit, evidentius explicat; illos ad perennis beatitudinis gaudia, & hæreditatis æternæ participationem admittendos: qui prædictam Ecclesiam, matrem fidelium, sponsam Christi claris fidei & operis testimoniis profitentur, nullosque in supernæ patriæ gloriam, nisi per ejus utpote cælorum clavigeræ, ministerium virtuosum ostiis reseratis altissimis introire. Gaudeant incolarum turbæ cælestium, de tam sublimis, tam lucidi habitatoris adventu: quod ipsis expertus, probatusque fidei Christianæ colonus, cultorque præcipuus aggregatur. Personet lætitiæ jubilum, civium gloriosa nobilitas supernorum: quod tanti, talisque concivis suscepisse dignoscitur adjectivum: ac venerabilis Sanctorum cætus gaudio & exultatione refloreat, de nova dignissimi adhibitione consortis. Exurge itaque concio numerosa fidelium, exurgite fidei zelatores; & una cum eadem Ecclesia laudis uberis hymnum concinite. Perfundantur imbre copioso lætitiæ vestra præcordia, & fœcundo rore dulcedinis arcana pectoris repleantur, de tanta, tam potentis & egregii Principis exaltatione terreni; spei tutissimæ plenitudine præconcepta, quod nobis de indigena terrenorum, compatriota cælestium jam effecto, apud æterni Patris filium efficax patronus accrevit; qui pro salutis nostræ profectibus jam in ejus præsentia positus, solertis exercet officium oratoris. Porro quis posset amplo famine præpotens, quis disertus quantumlibet, aut eloquii nitore coruscans, sufficienter exprimere præcelsa sanctitatis insignia, & multiplicium excellentiam meritorum, quibus beatus Ludovicus prædictus in terris constitutus effulsit? cum eo plura de ipsius laudabilibus actibus referenda se offerant, quo plura calamus exprimit, pandunt labia, lingua pangit. Sed ne ipsorum actuum claritas sub nubilo lateat, tenebris obducatur, dignum duximus, ut de illis aliqua sermo noster aperiat & deducat in publicam notionem. Hic profecto clarissimus genere, sublimis potentia, facultatibus opulentus, præcelsus virtutibus, moribus elegans, conspicuus extitit honestate: inhonestis & turpibus a se penitus relegatis. Nam sic pudicitiæ adhæsit operibus, sic carnis studuit evitare contagia; quod, sicut habet certa credulitas plurimorum, nisi ei nexus accessisset uxorius, candore virgineo rutilasset. Longi quippe spatio temporis prædicti regni regimini præfuit, ejusque gubernacula plena curis provida circumspectione direxit: nulli noxius, non injuriosus alicui, nemini violentus. Justitiæ limites summopere servavit & coluit, æquitatis tramitem non relinquens: perversorum conatus nefarios pœna debitæ mucrone compescuit: malorum molimina conterens, pravorum illicitos ausus frenans. Pacis zelator eximius, fervidus amator concordiæ, promotor sollicitus extitit unitatis: diffidia fugiens, vitans scandala, dissensiones abhorrens. Propter quod sui felicis regiminis tempore, sedatis undique fluctibus, seductis noxiis, turbinibus profugatis, regni ejusdem incolis aurora dulciflua tranquillitatis illuxit, lætaque serenitas votivæ prosperitatis arrisit. Et ut de vita ipsius aliqua referamus: licet illa, quo majori expositione discutitur, examine indagatur, eo referentis afferat gustui plus dulcoris, mentesque delectet obnixius auditorum. Ab ineuntis ætatis primordiis Dei filium tenera mentis affectione dilexit; nec diligere desiit studia continuando salubria, dum vitæ sibi commoditas affuit temporalis: sed quanto majori profecit ætate, ac tempora prolixiora prosiliit, tanto in ejus exarsit amorem, fervore spiritus ampliore. Hic equidem cum esset annorum duodecim, paterno destitutus auxilio, sub claræ memoriæ Blanchæ Reginæ Franciæ, matris suæ custodia, & gubernatione remansit: quæ circa divina obsequia ferventer in-

[Margin: Compendiũ vitæ S. Ludovici.]

[Margin: Optimi Regis munere functus.]

[Margin: Ejus pueritia & adolescentia.]

intenta eum prudenter dirigere, ac libenter instruere satagebat, ut ad præfati regni regimen, quod suæ directionis expetere providentiam noscebatur, dignus & sufficiens fieret, idoneus haberetur. Cumque per incrementa temporum idem Rex ætatis annum quartum decimum attigisset: prædicta Regina sibi magistrum proprium deputavit, qui eum scientia litterarum imbueret, ac bonis moribus informaret. Ipseque Rex sub ejusdem magistri ferula positus, sic ei obediens & reverens existebat, sicque illius recipiebat humiliter disciplinam, quod superna præventus gratia, profecit laudabiliter in utrisque: circa divina sic intentus officia, ut nequaquam ipsorum auditione contentus existeret, nisi ea quæ coram se die noctuque a suis faciebat clericis solemniter celebrare, ab ipso cum eorum aliquo attentius dicerentur. Ejus sub præceptore obedientia.

Demum successu temporis in anno vigesimo constitutus, & quadam sibi ægritudine superveniente gravatus, a Parisiensi & Meldensi Episcopis assistentibus tunc eidem, vivificæ Crucis signaculum in Terræ sanctæ subsidium sibi cum multa instantia petiit exhiberi. Et licet hoc ei rationabili causa moti, præfati dissuaderent Episcopi: ipse tamen, utpote fervens spiritu erga Deum, eique votis ardentibus famulari desiderans, illorum salubriter dissuasionibus non admissis, signum hujusmodi de manu præfati Parisiensis Episcopi cum multa lætitia & exultatione recepit, prælatis, nobilibus, & militibus plurimis signum ipsum assumentibus cum eodem. Et tamdem amplo præparato navigio, factisque apparatibus aliis, qui in talibus requiruntur, cum trigesimum quartum annum attigisset ætatis, in prædictum subsidium transfretavit: consortes ei, Robertum Attrebatensem, Alfonsum Pictaviensem, & claræ memoriæ Carolum Regem Siciliæ, tunc Andegaviæ, Comites, fratres suos dum adhuc viverent, secum ducens, multa, graviaque pericula, quæ solent æquorei fluctus ingerere, sustinendo. Cumque ad partes illas ingenti circumfultus potentia pervenisset, & habito de civitatis Damiatæ captione triumpho, processisset ulterius: generali quasi totius ejusdem exercitus, sicut Domino placuit, ægritudine subsecuta, & aliis adversis urgentibus, præfatus Rex cum toto fere exercitu supradicto in Soldani, & Sarracenorum manus, ac potentiam incidit: multa opprobria, multasque injurias, quæ inferentium fœda conditio adaugebat, patienter & humiliter tolerando; præfato Roberto Comite pro fide Christi ab illis immaniter interempto. Postmodum autem habito cum Soldano tunc vivente tractatu de jam dicto Rege ac exercitu liberando, maxime interveniente pecuniæ quantitate, ipsoque Soldano occasione hujusmodi a vasallis propriis interfecto: Sarraceni, qui ejus dominium usurparunt, ad pecuniam anhelantes, eamdem cum multa instantia postulabant, ut in conventionibus ordinatis concorditer inter partes jurejurando firmandis penitus adderetur: quod nisi ipsi pacta servarent, omnino Machometum, quem colunt, ut dicitur, denegarent, ac idem Rex in suo adjiceret juramento, quod & ipse Dei negaret Filium, ac extra fidem ejus existeret, si conventiones prædictæ ab eo minime servarentur. Quod præfatus Rex abominans; id efficere constantissime recusavit: quin potius quadam indignatione commotus patenter asseruit; quod talia tam nefanda suis labiis aliquatenus non proferret; neque in tam vesanam & reprobam prorumperet negativam: quamvis ad id jam dicti Pictaviæ & Andegaviæ Comites, aliique tunc plurimi circumstantes instantissime suaderent, cum exinde sibi, ceterisque Christicolis mortis periculum verisimiliter imminere conspicerent: præsertim cum hoc ageretur cum illis, qui sicut præmittitur, Soldanum prædictum occiderant, ejus sibi dominium usurpantes, ipsique Regi apertius diceretur, quod nisi in actum produceret,

Crucesignatur in subsidium Terræ sanctæ.

Illuc cum Fratribus transfretat.

Capitur a Soldano.

Iniquâ pro liberatione non vult acceptare conditionem.

quod

quod petebant, ipsum & suos crucifigere non differrent: ipsiusque Regis ad hæc intrepida; firmaque responsio est secuta: quod si Sarraceni prædicti ejus corpus occiderent, ipsius tamen animam non haberent. Sane cum jam dicti passagii tempore post conflictus diversos & varios, validæ famis inediam, graves penurias, diraque vulnera, quæ fideles Christi pertulerant, eodem Rege tunc temporis fluxum ventris, & ægritudines alias patiente, Christianus reverteretur exercitus Damiatam: Rex ipse nolens illum omnino deserere, sed ejus potius elementer intendens communicare laboribus, & participare periculis, quæ tunc ex verisimilibus poterant conjecturis timeri, illuc rediit cum eodem: contra Sarracenorum rabiem truculentam, insultusque nefarios, sibi efficax defensionis impendendo præsidium, ut ab hujusmodi hostium scelestis insidiis servarentur. Et tamdem eum Sarracenorum ipsorum astata nequitia, & dolosa calliditas, tam grandi bellantium copia Christianum circumdedisset exercitum, valida tunc, sicut præmittitur infirmitate detentum: ipsumque tam graviter invasisset, quod Regem & exercitum supradictos oportuerit se præfatis reddere Sarracenis: ac idem Rex, nisi facto voluntatis libitum obstitisset, per navis tunc promptæ potuisset evasisse suffragium: sibique hoc plurimi magnique, præsentes inibi, suaderent: ipse tamen propter nimiæ caritatis ardorem, quo vehementius æstuabat, volens potius periculis corpus exponere, ut Christianus populus servaretur illæsus, licet Sarracenorum existeret ignota potentia Christianis: evadere noluit, remanentibus ceteris vinculo captionis astrictis: apertius asserendo, quod militiam, quam secum deduxerat, secum, si posset, reducere intendebat; vel capi seu mori pariter eum eadem. Cumque inter Regem &, Christianos, ac Sarracenos prædictos, de ipsorum Regis & Christianorum, sicut superius est expressum, liberatione tractatus habitus, & conventionum subsecuta ordinatio extitisset: Sarraceni, pro quadam parte pretii redemptionis hujusmodi, quæ solvenda restabat, securitatem habere plenariam intendentes, in electionem ipsius Regis totaliter posuerunt: ut, vel ipse liberaretur a carcere, remanentibus ceteris Christianis in vinculis, donec hujusmodi solutio perfecta succederet; vel quod idem in carcere remaneret, Christianis ipsis omnimode liberatis. Præfatus Rex super hoc promptum, nec dilatum responsum præbuit: quod ipse, quousque solutionis hujusmodi proveniret integritas, remanere in carcere intendebat, Christianis aliis libertati pristinæ restitutis: quamquam præfati Alfonsus, & Carolus, ac alii viri nobiles tunc astantes, expresse dicerent, & profiterentur apertius, quod in hoc nullatenus consentirent: supplici adjicientes instantia, quod potius Rex ipse recederet, aliis minime absolutis, Rege ipso firmissime replicante contrarium, nec assentiente sermonibus eorumdem. Et tamdem Rege, & ceteris captivis eisdem plenæ redditis libertati, dictoque Alphonso pro ejusdem solutionis perfectione facienda, obside dimisso: præfatus Rex de galea, in qua erat egredi noluit, donec ipsius solutionis defectus extitit adimpletus, dictusque Alphonsus ad ejus præsentiam rediit; ac omnes etiam Christiani, quos in propinquo carcere detinebant inclusos, quosque in Babyloniam manus inimica non traxerat, liberati a vinculis; ac illi etiam, qui tunc in Damiata similiter tenebantur, fuerunt in navibus collocati. Demum præfatus Rex cum eodem liberatus exercitu ad civitatem rediens Aconensem; moramque inibi ferme per quinquennium contrahens, tamquam fervidus salutis humanæ amator, multorum Agarenorum mentes, duras quantumlibet, non solum salubris eloquii suadelis, sed etiam exemplo vitæ laudabilis convertit ad Dominum: ipsos faciens ad laudem divini nominis,

Revertitur iterum Damiatam.

Capi se permittit captis suis.

Nec vult liberari non liberatis & suis.

Convertit plures ad fidem.

nis, & exaltationem Catholicæ fidei bonorifice baptizari: eos donis prosequendo largifluis & gratiosis favoribus confovendo: multosque milites, & alios Christianos redimi faciens, eis de munificentia regia tam vestes, quam cetera necessaria victui, prout singulorum suadebat conditio, ministrabat. Plura ejus beneficia erga Christianos Palestinæ. *Muros quoque seu mœnia civitatum, & castrorum quampluriumorum, quæ in illis partibus a fidelibus tenebantur, fecit reparari solemniter; eaque firmiter muniri & integre, prout necessitas exigebat. Verum prædictus Rex processu temporis intellecto, quod matrem ejus mors amara subtraxerat, & eidem Regno grave periculum immineret, de Procerum suorum consilio ad regnum Franciæ remeavit:* In Galliam redit. *nunc sanctitatis insistens operibus, nunc Monasteria & hospitia pauperum, nunc domos aliis divinis obsequiis dedicandas, quæ longum esset enarrare per singula, construi faciendo, eis de bonis propriis amplis dotibus deputatis: nunc etiam infirmos & debiles in diversis Monasteriis, & Xenodochiis decumbentes personaliter visitans, ipsos verbis consolatoriis confovebat, eis manibus propriis flexo genu potus & cibaria ministrando.* In pietatis operibus se exercet. *Cumque in Monasterio Regalis Montis, Beluacensis diœcesis, quod idem Rex opere plurimum sumptuoso construxit, ac dotibus decoravit eximiis, Monachus quidam Leodegarius nomine moraretur; quem adeo lepræ morbus invaserat, quod abominabilis & despectus quampluriмum manebat segregatus ab aliis, in quadam camera positus Monasterii memorati; cujusque oculi ob gravis infirmitatis pondus, seu malitiam jam consumpti, nihil omnino videbant, eorum foraminibus, sive locis rubeis & horridis jam effectis; quique nasum perdiderat; ejusque tumefactis non modicum labiis, & profunda scissura destructis: ac idem Rex eum, præsente dumtaxat Abbate Monasterii supradicti, personaliter visitaret; ipsumque sumentem cibum, ut poterat, invenisset: præfatus Rex præmisso benignæ salutationis alloquio, flexit genua coram ipso, & scindens manibus propriis carnes eidem appositas, bolos in os ejus studiosissime immittebat, & hujusmodi non contentus obsequio, allatis ejus jussione dapibus regalibus, de ipsis eidem Monacho ministrabat, loci, aut ægri qualitatem horribilem non evitans: eodem Abbate vehementi stupore concusso, quod tanti sublimitas Principis talibus quantumcumque salubribus involui studiis, ac servitiis poterat occupari.* Inservit cuidam leproso. *Præterea cum dictus Rex Hospitale Compendiense ingressus, ad impendendum humanitatis obsequium infirmis in illo degentibus; & jam fessus non modicum ex labore, infirmum quemdam juxta se positum conspexisset, morbum, qui sancti Eligii dicitur, patientem; & flexis genibus coram ipso, morcellum pyri, remoto cortice, poneret in os ejus, sanies de illius naribus defluens fœdavit turpiter manus Regis: qui pie, benigneque id tolerans, nec in aliquo exinde immutatus, lotis illico suis manibus, salubre quod incboaverat, obsequium diligenter est prosequutus. Hic circa servos Christi, ac pauperes; atque miserabiles, & dejectas personas valde compatiens, se ipsis in eleemosynarum largitione munificum exhibebat.* In pios usus multa erogat. *Virginibus insuper, quibus inopia effectum maritalis copulæ denegabat: ne illas in carnis lubricum labi contingeret, de dotibus congruis providebat illis de bonis regalibus: laudabiliter & salubriter expensum reputans, quod in eleemosynas & alios pios usus converti pro tempore noscebatur. Hinc prædicationibus, & aliis propositionibus verbi Dei attentum accommodabat auditum: non auditor obliviosus factus, sed factor operis studiosus. Abhorrebat hæreticæ pravitatis macula infectos: ne fidei Christianæ cultores labe hujusmodi contagionis inficerent, de regni prædicti finibus efficacibus studiis expellendo; ac alias circa statum ejus providendo sollicite: ut ab ipso ser-* Hæreticos procul abigebat.

fermentis talibus prorsus exclusis, in eo fidei prædictæ sinceritas rutilaret. Cum vero aliquibus partibus dicti Regni, ob sterilitatem, seu malitiam temporis, victualium caristia imminebat: statim de ipsa rumoribus intellectis, certam illuc summam pecuniæ, prout ipsarum exigebat qualitas partium, per fidelem mittebat nuncium inter pauperes dividendam. Hic profecto humilitate sublimis, sublimitate humilis: in apparatu & vestibus, quas frequenter pauperibus erogabat, post primum potissime de ultramarinis partibus reditum, summæ humilitatis insignia demonstravit. Nec enim aureis, vel argenteis ornamentis, non regalibus vestibus, non variis, vel griseis, sed aliis humilibus pellibus usus fuit; secularibus pompis a se penitus abdicatis. Et ne fervorem spiritus sociæ carnis ardor extingueret, sed mortificatione ac repressione illum potius accendi contingeret, altiusque sustolli; carnem ipsam quasi assidui asperitate cilicii, prout asseritur, edomans, effrenæ ipsius libitum arctæ abstinentiæ freno coercuit, ejusque nexibus alligavit: ut non voti proprii ducta libidine, non sui desiderii directa remigio, sed salubri moderamine spiritus tute ad licita pergeret, provide ab illicitis abstineret. Districtis etenim corpus atterebat jejuniis: priscorum observantiæ a sanctis Patribus ordinatæ novorum austeritatem adjiciens, sibi motu proprio voluntatis indictam. Nam per totum quadragesimale tempus, & quadraginta dies festum Natalis Domini præcedentes, & omnium festivitatum vigilias, nec non & quatuor tempora, quæ Catholica indicit Ecclesia, in jejuniis & orationibus existebat: deliciosis & curiosis cibariis usui proprio penitus interdictis. In festivitatum vero Virginis gloriosæ, & Natalis Domini memorati vigiliis, & sexta feria majoris Hebdomadæ, jejunium observabat, panis & aquæ dumtaxat modica sustentatione contentus. Quolibet etiam die veneris Quadragesimæ supradictæ, ac totius Adventus, ab esu piscium abstinebat. Multis præterea vigiliis se occupans, ne aliqua sibi hora temporis inutiliter pertransiret. Post ejus reditum supradictum, non in pluma, vel paleis jacuit; sed super ligneum lectum portatilem, materatio simplici superjecto, stramine nullo supposito, decumbebat. Hic insuper vitæ puritate prælucidus, sincerus veritatis amicus extitit, hostisque durissimus falsitatis. Cuncta quoque ipsius eloquia salutis argumentum, operaque salubria hortabantur; demulcebant auditorum præcordia, & in eorum ædificationem multipliciter redundabant. Cumque ad incrementa Catholicæ fidei & liberationem celerem Terræ sanctæ votis ardentibus anhelaret: in ipsius Terræ subsidium assumpsit denuo signum Crucis. Et deinde potenti ac valido congregato navigio, copiosa & strenua comitiva suffultus, cum ipso Pictaviæ Comite, suisque liberis, & claræ memoriæ Regina Navarræ, ipsius Regis filia, quæ in reditu debitum naturæ persolvit: ad partes rursum se transtulit transmarinas, Carolo, qui tunc moram in partibus Italiæ contrahebat, Regis memorati vestigia subsequente. Ac tamdem ad partes Tunicii felici gressu perveniens, inibi de magnatum suorum consilio castra fixit: & adversus Sarracenorum incursus exercens potentiæ suæ vires, gravissimas ob labores innumeros, quibus premebatur assidue, infirmitates incurrit. Qui diebus lapsis aliquibus, infirmitatum ipsarum violentia superatus, Sacramenta Ecclesiastica cum summa devotione recepit: ac instante sibi verosimiliter hora mortis, oratione pro exercitu Christiano præmissa, suam Domino devotis precibus animam recommendans, ac litteraliter exprimens verba sequentia, videlicet: Pater in manus tuas commendo spiritum meum: feliciter migravit ad Christum, supernis deliciis fruiturus. Verum cum vitæ hujus functus curriculis ve-

Vestium modestia. Ejus jejunia. Durus lectus. Secundo navigat in Syriam. Pie moritur.

verius viveret, quam eum vixisset, noluit Altissimi Filius, quem idem tota mentis affectione dilexerat, tam devoti Principis, tantique propugnatoris fidei orthodoxæ mundo supprimi sanctitatem: ut quemadmodum meritorum pluralitate præfulserat, sic miraculorum diversitate clarescceret, & qui eum plenissima devotione coluerat, jam secum in cælesti palatio collocatus, venerabiliter coleretur. Nam contractis, artuum extentione subvenit: curvis, terram ferme tangentibus facie, plenam restituit, eorum sursum erectis vultibus, sanitatem: strumosis beneficium liberationis impendit. Mulierem quamdam, cujus brachium aridum, & omnino impotens existebat, ab infirmitate hujusmodi liberavit. Quidam quoque, cujus velut emortuum pendebat brachium, per ejus Sancti virtutem, gratiam curationis obtinuit: compluribus paralytico morbo percussis, & aliis qui diversis languoribus tenebantur, plena reddita sospitate: cæcisque visu, surdis auditu, claudis gressu, illius invocato nomine restitutis. His & compluribus aliis Sanctus ipse coruscavit miraculis gloriosus: quorum seriem præsentibus non duximus inserendam. Gaudeat itaque domus inclyta Franciæ, quæ Principem genuit, per cujus merita sublimiter illustratur. Lætetur devotissimus Franciæ populus, quod tam electum, tam virtuosum Dominum meruit obtinere. Exultent Prælatorum & Cleri præcordia, quod præfatum Regnum tam claris miraculorum ipsius Regis insigniis propensius decoratur. Jucundentur & Procerum, Magnatum, Nobilium & Militum pectora, quod per sanctissima opera dicti Regis, ejusdem regni status honoris multiplicis prærogativa sustollitur, & quasi solis radiis elucescit. Ceterum quia quos superni Regis clementia corona gloriæ in cælo magnificat, devote a fidelibus in hac terrestri patria convenit venerari: nos de sanctitate vitæ, ac miraculorum veritate ipsius beatissimi Ludovici curiose, ac solemnis inquisitionis diligentia, & districti examinis discussione præmissa, plenariam certitudinem obtinentes: ipsum de communi Fratrum nostrorum & Prælatorum omnium tunc apud Sedem Apostolicam existentium consilio & assensu, die Dominica, III. Idus Augusti, Sanctorum catalogo duximus ascribendum. Ideoque universitatem vestram monemus & hortamur attente, vobis per Apostolica scripta mandantes: quatenus in crastino beati Bartholomæi Apostoli cum fœlix ipsius anima tunc de carnis eruta vinculis, astra petens, cælestem aulam adiverit, æternis gaudiis potitura: festum ipsius Sancti devote ac solemniter celebretis, & faciatis per vestras civitates & diœceses a Christi fidelibus veneratione congrua celebrari: ut ejus intervenientibus precibus, & hic ab imminentibus possitis liberari periculis & in futuro salutis perpetuæ præmium obtinere. Ut autem ad venerabile sepulcrum ipsius ferventius, & copiosius fidelium confluat multitudo, ac celebrius ejusdem solemnitas peragatur: omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui reverenter illuc in eodem festo annuatim accesserint, ejus suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum, & quadraginta dies: accedentibus vero annis singulis ad prædictum sepulcrum infra ejusdem festi octavas, quadraginta dies de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus. Datum apud Urbem veterem, III. Idus Augusti, Pontificatus nostri anno III.

[Margin: Miraculis clarescit. — Dies canonizationis. — Indulgentiæ visitantibus sepulcrum. — *Marian. cit. c. 13. Marc. lib. 5. cap. 29. & seq.*]

XXII. Hoc anno in festo Cathedræ sancti Petri beata Margarita Cortonensis sanctam animam Deo reddidit; libet itaque ejus acta hic prosequi, & quas in hunc locum remisimus, ejus virtutes & mirabiles visiones amplius enarrare. Frequenter huic suæ sponsæ Christus apparebat,

[Margin: *Vita ejus MS. Ferrar. in catal. ad diem 22. Feb. An. 1277. n. 11.* — Margaritæ Cortonensi Christus sæpius apparet.]

bat, & colloquebatur, eo tamen semper illa humilior, quo majori eamdem Dominus dignabatur honore. Neque facili aut levi corde visionem omnem credebat divinam; sed mira maturitate, antequam fidem adhiberet, humili corde, & brevi oratione discutiebat apparitionis qualitates, & intrepide mox dicebat apparenti: *Si non es Dominus meus Jesus Christus, aut Angelus lucis, in nomine Jesu Nazareni, tibi præcipio, ut protinus abscedas*. Quam mira dulcedine Christus consolabatur, & certis signis semet esse, qui cum ea loquebatur placide persuadebat. Valde cupiebat illa, & sæpius rogavit, ut liceret sibi passionis Christi dolores sentire; cui ille: *Vade ad Crucem, & scrutare ibi plagas meas, & perquire dolores, illic experiri licebit, quam fuerint vehementes*. Illa prudenter intellexit meditanda sibi proponi Crucis, & Passionis Dominicæ mysteria, in quibus contemplandis tanto ferebatur conatu, ut omnia ipsa pati judicaretur, & præ doloris magnitudine oculorum nervi viderentur evelli, & totum undique corpus intolerabili afficeretur passione.

Fit particeps Christi dolorū.

Necnon beatæ Virginis.

Petiit deinde sibi communicari beatæ Virginis Mariæ dolores omnes, quos in cunctis opprobriis, flagellis, vulneribus, morte dilecti filii sui, & universis passionis circumstantiis fuerat perpessa. Hoc etiam ei dignanter concessum, jubente Domino, ut more solito se conferret ad Ecclesiam Minorum, ubi ab hora tertia usque ad nonam, *quæ illa viderat, videbis, & quæ pertulit, tu patieris. Summo mane venit*, inquit ejus Confessarius, qui gesta serius descripsit, *meque admonuit factæ sibi a Christo gratiæ, rogans ut ab ea non discederem, neque desideratos illos dolores passuram ullatenus derelinquerem. Finitis itaque missarum solemniis, prope horam tertiam anima illa Deo devota in eumdem totaliter absorpta videre cœpit prima illa, & secreta Judeorum consilia de Christo capiendo, Judam cum illis paciscentem, mox Christum osculo tradentem, & singula quæ in Christi passione contigerunt. Omnia, quæ offerebantur spectacula, adeo intenso illa contemplabatur dolore, ut mira in ea patuerint signa ad singula mysteria, & in extremo mortis articulo judicarent circumstantes constitutam, hora præsertim nona, qua Christum vidit caput in cruce inclinantem, & sanctissimum spiritum emittentem; ita etenim caput ejus subito & mortali motu ad pectus decidit, omnibusque exterioribus sensibus est destituta, ut vere defunctam judicarent. Quo modo & corporis situ permansit usque ad vesperam, concurrentibus cum gemitu & lacrymis omnibus Cortonensibus, quos turmatim advenientes excipere non poterat Ecclesia præ multitudine, nec quidquam audiebatur nisi fletus & planctus.*

Magna in ea vis amoris.

XXIII. *Vespere autem facto, quasi de morte resurgens nova mentis lætitia facie in cœlum erecta, tamquam miris magnisque dotata muneribus, gratias cœpit reddere innumeras bonorum omnium largitori. Cum autem remearet ad cubiculum, velut altera Magdalena, quæ Christum in cruce mentaliter viderat, credens eum sibi sublatum, ebria spiritu ab omnibus sibi obviis suum Dominum crucifixum repetebat, idque tam pio affectu, ut omnes ad fletum provocaret. Cubiculum ingressa, clauso super se ostiolo, cibo, potu, somnoque neglectis, solum flere libebat, & dicere*: Amor meus dulcissime Jesu; quis te mihi abstulit? Summum meum bonum, quo recessisti? Dulce decus meum, doce me ubi te perquiram. Tu cor meum, tu vitæ meæ deliciæ, absque te vivere non possum, ne te mihi abscondas cordis æstuantis suave refrigerium. *In his jaculatoriis affectibus, & sponsi potiundi anxio desiderio a feria sexta, qua hæc contigerunt, usque ad secundam perseveravit, donec in illius diei diluculo, Christus Dominus, qui* prius

Apparet ei Christus gloriosus.

prius ei apparuerat lividus, & saturatus opprobriis, se conspiciendum exhibuit in decore suo speciosum stola immortalitatis indutum, & arcana habuit cum sua sponsa colloquia, quibus languentem animum valde recreavit.

XXIV. *Circa resurrectionis Dominicæ festum apparuit ei Dominus, & sciscitanti mortis auctores? suæ gentis homines, quibus benefaciebat, præcipuos necis actores respondit, & se adhuc ab aliis quotidie crucifigi subjunxit discurrens per omnes hominum status, & peccata, quibus unaquæque sors irretiri solet, applicans illatis sibimet injuriis. Simul comedentes & bibentes, postea tamen semet invicem tradentes, Judæ partes agere; prædones qui transeuntes suis bonis expoliant, milites sibi vestes detrahentes esse dixit, atque alia id genus largius prosequutus, omnes suæ passionis partes adhuc per hujusmodi peccatores renovari suam dilectam edocuit. Deinde ingratitudinem generis humani exaggeravit, dum tot beneficiis creationis, conservationis, & redemptionis, aliisque innumeris donis adstrictum, optimum benefactorem offendere non prætermittit. Unde ne admireris, inquit, dilecta filia, si a te perquisitus, non statim appaream; in lectulo si quæras, non invenior, inter delicias non appareo: redi ad Crucem, in qua confixum vidisti, ibi facilius, & certius conspicies quem mali Christiani quotidie & passim crucifigunt, tuque ipsa sæpius confixisti. Illa ad postrema hæc verba animo concidit, expalluit, & verecundia suffusa oculos non audebat erigere, nec Christum aspicere, donec ipse animum adjecit, condonatosque dixit prioris vitæ errores, & peracta digna reatuum pœnitentia, quem crucifixit, jam e cruce deposuisse. Simile etiam habuit cum eadem colloquium circa festum Ascensionis minutim singula recensens peccata; adjiciens hæc adeo inundasse in seculo, ut multo plures, quam credi possit, destinentur pœnis æternis.*

Christus etiam nunc a peccatoribus crucifigitur.

XXV. Alias etiam enarravit, quantum capiant fructus & lucri spiritualis ex sua pœnitentia, qui Tertio sancti Frencisci se adjudicant Instituto. Deinde arrepta occasione, ipsius sancti Institutoris gloriam sublimem ostendit, quam sibi per omnia conformis fuerit, & quam sibi placuerit in fundatis ab eo Ordinibus, universæ Ecclesiæ valde proficuis, largius explicavit. Mox eam monuit graviorum, & frequentius inundantium peccatorum, de quibus jussit, ut admoneret Fratres Minores, ut contra illa prædicarent non inanibus humanæ sapientiæ, nec phaleratæ eloquentiæ verbis, sed evangelicis, & ex doctrina Pauli Apostoli dilecti, & electi, summe, inquit, salutari. Cui tamdem illa: Domine, hi Patres Minores, quibus dignatus es me commendare, & quorum vestem jussisti ut assumerem, propter potentem gratiam tuam, qua repentina conversione ad te me reduxisti, non omnino mihi adhuc credunt: nec secure confidunt actibus meis, sed cum vigilantia, & cautela rarius visitant me, & explorant quidquid ago vel dico, timentes ne fraudulenter ego velim illis illudere: Aufer itaque Domine dubium hoc, & scrupulum ex cordibus eornm. Cui Dominus; Cogitationes cordis occultæ, deceptorii spiritus, qui bonis illudunt, & instabiles res humanæ sollicitos & timidos reddunt tuos Confratres vel de veritate tuæ conversionis, vel de perseverantia virtutis: ego tamen meliorem & constantiorem de te conceptum illis infundam, utque te frequentius salubri instruant doctrina, & tua consolentur præsentia, confestim efficiam. Hoc ipso tempore celebrabatur Senis Capitulum provinciæ Etruriæ, in quo actum est per quosdam, qui Ordinis honori cavebant, ut cautius & raro vi-

Commendantur Ordines sancti Francisci.

Caute agunt cū Margarita Minoritæ.

visitarent Fratres Margaritam, cujus vita mala anteacta, repentina conversio, & virtus nullo adhuc miraculo, vel evidenti signo comprobata, si non suspicionem fraudis, timorem saltim incutere possent instabilitatis. Illud itaque curandum dicebant, ne illius lapsus vel dedecus, eo majus quo celebrius, illa in omnium ore versabatur, redundaret in commune Sodalitii detrimentum, & Fratres participes reddantur dedecoris, qui Magistri putabantur virtutis. Omnia hæc ei a Christo revelata, dixitque illa Confessario, atque se obtinuisse a Domino ut non derelinqueretur absque magistro, neque illi interdiceretur ut eam inviseret, aut confessiones exciperet: *Ita paulo post experimento comperi*, inquit ipse, *nam adveniens Cortonam novus Custos dixit mihi, quæ de hac re fuerunt proposita, & sibi imposita, ut summo studio, sed magna cum cautela Dei ancillam consolarem, semel dumtaxat in hebdomada inviserem, & confessiones, quoties ad Ecclesiam accederet, ego solus exciperem.*

Revelantur ei aliorum status.

XXVI. Illuminata etiam fuit admirabiliter, ita ut cordium secreta rimaretur, conscientias hominum apertius inspiceret, peccata procul & in remotis partibus Deum offendentium, non sine dolore & lacrymis cognosceret, & accedentium ad se statum plene detegeret, additis piis documentis, quibus malos a vitiis retrahebat, bonos meliores efficiebat. Sacerdos quidam per errorem panem (hostiam vocant) haud consecratum pro consecrato illi porrexit: quod sibi quærenti, & ploranti quod internam ut solebat, post communionis dulcedinem minime sentiret, a Domino fuit revelatum. Misellorum quorum vel propter ignorantiam, vel propter verecundiam in peccatis perseverantium, *mihi*, inquit Confessarius, *aliquoties statum revelabat, rogabatque ut de eorum salute cogitarem; & omnia ita comperiebam esse, sicut illa dicebat, qua ratione multorum prospectum est conscientiis*. Mulieri cuidam se visitanti dixit male fecisse, dum confessario ex verecundia duo graviora celavit peccata, persuasitque, ut quantocius ad ejus pedes regrederetur, & lethale, quod remansit, evomeret venenum. Alterius sibi mentientis mendacium detexit, quæ erubescens palam confessa, in quo secreto deliquit. Nobilem adolescentem in extremis laborantem, nec confiteri volentem, suis precibus ad pœnitudinem flexit, atque ut confiteretur effecit. Adolescens alter ereptam suo viro uxorem apud se detinebat, neque a matre induci potuit, ut adulteram remitteret, donec proposita caute buccella panis, in hunc finem a Margarita accepta, & ab illo sumpta, mutatus repente in virum alterum, confestim mulierem dimisit. Quemdam sacerdotem, qui carnaliter peccare decreverat, sui mali admonuit propositi, quo factum est, ut peccare desierit. Alter inordinato appetitui fræna relaxans, & tentationum fluctibus se sponte committens, cum magna fiducia se Dei famulæ commendavit; quæ dum pro homine orasset, inordinatam vitam illico in meliorem commutavit, & de præteritis reatibus continuo egit pœnitentiam. Cum pro quodam religioso in amaritudine animæ, & custodia carceris per suum Prælatum constituto deprecaretur, apparuit ei Christus, jussitque ut præsulem alloqueretur, & tempus esse miserendi denunciaret: ipsum vero reum plene & libenter satisfacturum pro omnibus offensis in Deum commissis, quas Prelatus ex bono zelo, in eo castigabat.

Plura patrat miracula.

XXVII. Sub Nicolao IV. dum in Romanula magni expectarentur bellici tumultus, tamquam sequestra apud Dominum continuis interpellabat orationibus, ut sedarentur; obtinuitque, apparente sibi Domino, & di-

& dicente, propter eam, plenam pacem se præstiturum. Salutem etiam languidis ad se venientibus magna facilitate vel dabat, vel a Domino impetrabat. Dæmoniacam multis modis vexatam, & variorum animalium voces emittentem, ad se per sex viros robustos invitam adductam, statim sanavit, dum pro illa in cubiculo deprecaretur. Puerum in extremis laborantem a mortis faucibus ad vitam revocavit: alterum jam defunctum, cujus genitrix flens & plorans venit ad Dei ancillam, suis precibus resuscitavit, dixitque matri ut domum læta rediret, quia illa hora filius mortuus rediit ad vitam. Neque vivis dumtaxat profuerat temporalibus beneficiis, sed & mortuis præstitit spiritualia: apparebant enim ei animæ defunctorum, rogabantque ut suarum precum vim & potentiam liceret sibi experiri, & ageret apud Dominum, ut liberarentur a pœnis Purgatorii. Illa fecit quam libenter sentientibus animabus sanctæ mulieris potentem virtutem. *Animæ defunctorum ejus orationes exposcût.*

XXVIII. Pro se etiam tamdem instanter oravit, ut ex hac valle lacrymarum liceret abire, & Domini sui desiderata frui præsentia. Exaudita est oratio ejus, revelavitque ei Dominus diem mortis & horam, qua sub auroræ læta & jucunda associata multis animabus, quæ propter illam ex Purgatorii solvebantur ergastulo, transire deberet in cœlum. Cœpit igitur corporis viribus destitui, sed spiritu roborari, & per dies septemdecim nihil cibi sumpsit, solis colloquiis refecta divinis. Quare hoc anno die superius relato cum jubilo vultuque angelico migravit ad superos. Rupto hoc vase terreo, statim efflavit inexplicabilis odor virtutum, quo circumstantes omnes repleti, veraciter cognoverunt Margaritam fuisse vas sanctitatis, & cœlestium charismatum capacissimum reconditorium. In ipsa illa hora quidam cœlestibus contemplationibus immersus in civitate Castelli, vidit Margaritæ animam cum lætitia & jubilo ineffabili in cœlum efferri, multis animabus ex Purgatorio eductis associatam, quam ea illa hora vocavit semper Magdalenam Christi secundam. Audientes autem Cortonenses eam obiisse, inito publico urbis consilio, ad Ecclesiam sancti Basilii, aliis sancti Blasii, quæ hodie Minorum est Templum, devotissime concurrentes, balsamo conditum corpus, purpureoque vestimento indutum, in novo sepulcro cum luminaribus multis, & copioso clericorum religiosorumque cætu solemniter tumularunt. Cœpit autem protinus multis coruscare miraculis, quæ hic summatim perstringimus. Decem mortuos mirifice suscitavit; sexdecim a morbis incurabilibus, & ab ipsis mortis faucibus liberavit; sex cæcos illuminavit, totidem confractos solidavit; tres mutos, ut loquerentur, effecit; alios totidem a calculi vehementissimo dolore sanavit; quinque claudis & contractis gressum restituit; quatuor a dæmonio vendicavit; quatuor item naufragantibus miraculose subvenit; quinque cadentibus in puteos, vel ex tectis domorum, vel morbum patientibus caducum præsens præstitit auxilium; duodecim tribulatis, & afflictis remedium adhibuit. Quæ omnia scripta & comprobata fuerunt partim coram Domino Neapoleone Ursino Cardinale sancti Adriani Sedis Apostolicæ Legato in Italia sub Clemente V. partim coram aliis viris gravissimis. Quibus rite probatis, & stupendo illo prodigio, quo pulchrum, vegetum, & illæsum adhuc ejus corpus ab omnibus invisitur Cortonæ, commotus summus Pontifex Leo X. concessit ut ejus festus dies ageretur Cortonæ, ipso, quo decessit die, & corpus omnibus colendum proponeretur; deinde Urbanus VIII. qui hodie sacrosanctam gubernat Ecclesiam, pre-

Præscit diem mortis suæ.

Hoc anno n. 22.

Moritur Cortonæ.

Secum ducit in cœlum plures animas.

Coruscat miraculis.

Ejus corpus adhuc integrum & pulchrum.

precibus Serenissimæ Christiernæ Ducissæ Etruriæ eam Beatorum ascripsit catalogo, indulsitque de ea celebrari Ecclesiasticum officium, anno MDCXXIV. Scripsit ejus vitam accurate & diffuse frater Juncta Bevegnatis sanctæ Fœminæ confessarius, duodecim capitulis distinctam, quam penes me habeo MSS. in qua, vel quæ ipse viderat, vel quæ ex ore ipsius famulæ Dei, vel ab aliis ejusdem Confessariis perceperat, fideliter & sincere enarravit. Provinciam hanc ei imposuit frater Leo de Castillione hæreticæ pravitatis Inquisitor in Etruria; quam recte & rite obiisse, & vitam veridice scripsisse dixerunt, & suis syngraphis comprobarunt frater Joannes etiam Inquisitor, frater Tarlatus sacræ Theologiæ Professor, frater Philippus Custos de Castillione, frater Ubaldus de Colle Guardianus, & frater Paulus de Socio, qui alternis vicibus fuerunt omnes beatæ fœminæ confessarii. Eamdem legendam approbarunt, frater Raynerius Senensis, frater Bartholomæus, frater Thomas, & frater Antonius, successivi Provinciæ Tusciæ Ministri. Legerunt eamdem & commendarunt plurimi Viri docti utriusque status Ecclesiastici & secularis; sed & prædictus Cardinalis Legatus voluit sibi dari unum exemplar, quod devote asservabat, & ultro piis quibusque viris legendum, & transcribendum offerebat.

Ejus festum rite colitur.

Vita ejus scripta a proprio confessario.

XXIX. Floruerunt etiam multis sanctitatis indiciis circa hoc tempus Joannellus Tertii Instituti sancti Francisci in civitate Cortonæ, necnon soror Gilia socia beatæ Margaritæ, mirabiles ad exemplum famulæ Dei subeuntes pœnitentias. Obierunt ante Margaritam, cui revelatum fuit, eos in cœlum abiisse. Illorum corpora tumulata sunt in Ecclesia sancti Francisci Cortonæ. Neque his inferior præclara fœmina Adriana, beatæ Margaritæ soror, & comes individua; quæ cum ivisset Assisium, lucratura Indulgentiam Portiunculæ, in ipsa Ecclesia ab innumero ingrediente populo compressa, uti quotannis ferme accidit, Cortonam rediens ex laterum dolore paulo post mortem obivit. Dum pro illa oraret Margarita, voce cœlitus emissa, audivit eam in loco salvationis esse ex magno merito Indulgentiæ, quam susceperat, & absque pœna ulla in cœlum evolasse.

Joannellus Tertii Ordinis. Gilia socia B. Margaritæ.

Adriana ejus soror.

XXX. Per hoc tempus in montibus Aprutinis, finibusque Aprutii & Marchiæ Anconitanæ divagabantur, & secreta quærebant hinc inde latibula Sectarii quidam ex diversarum religionum apostatis, & aliis nebulonibus congregati, qui Bizochi vocabantur, & perniciosas disseminabant doctrinas. Injunxit Pontifex fratri Matthæo de Theate Minoritæ Inquisitori, ut ad illa loca procederet, iniquam hanc gentem exterminaturus; quam alias se, & suos prædecessores condemnasse refert Bonifacius. Sane Honorius IV. in bulla quæ incipit: *Olim fœlicis recordationis*, & habetur apud Laertium Cherubinum, quosdam hæreticos sub nomine Ordinis Apostolorum per diversas mundi partes discurrentes, facientes ea quæ non decebant, in animarum suarum periculum, & grave scandalum plurimorum; præsertim cum multi ex eis pravitatis hæreticæ vitio fuerint infecti, condemnavit, & per Ecclesiarum Prælatos extirpari præcepit; quod & similiter fecisse Nicolaum IV. testatur idem Cherubinus. Hos autem eosdem fuisse cum Bizochis, Begardis, Beguinis, & Fratricellis de opinione toties condemnatis a Pontifice, præsertim Clemente V. & Joanne XXII. quorum extravagantes habentur in corpore juris, probe docet, & docte deducit recens auctor Nitelæ Franciscanæ Religionis, diversaque fortitos nomina, vel ex diversis restau-

In sectam Bizochorum inquirit B.Matthæus Minorita.

Cherub. to.1.bullar. sub Honor. IV. bulla 1.

Qualis hæc secta.

In Clement. & extravag. de relig. dom. Nitela par.2.c.1.

ra-

ratoribus, vel ex variis eventibus, aut populi nomenclatura. Bonifacii porro sanctio contra Bizochos ita se habet.

Dilecto filio fratri Matthæo de Theate Ordinis Minorum, Inquisitori hæreticæ pravitatis in Provincia beati Francisci.

XXXI. *Incrementum Catholicæ fidei præ cunctis nostræ mentis desideriis affectantes, nimio utique dolore replemur, cum audimus aliquos ad illius depressionem quacumque malignitate satagere, ipsamve damnabilibus depravando commentis, vel vipereis seductionibus pervertendo; ad quorum iniqua sternenda molimina eo ardentius aspiramus, quo in animarum stragem perniciosius eos agnoscimus conspirare. Ad nostram siquidem nuper audientiam est deductum, quod nonnulli diversarum Religionum apostatæ, necnon & alii nullam de approbatis Religionibus professi, qui Bizochi, seu alio nomine se appellant, non obstante prohibitione, seu ordinatione alias tam per nos, quam per alios ex prædecessoribus nostris facta, & habita circa tales, in Montibus Aprutinis, seu in illis finibus Aprutii & Marchiæ Anconitanæ, ac terris circumpositis finibus illis, se tamquam in cubilibus struthionum in vestimentis ovium receptantes, velut lamiæ nudatis mammis catulos suos lactant, dogmatizando palam diversos hæreticæ pravitatis errores, tamquam diversas habentes facies, licet caudas habeant invicem colligatas. Hi enim ab utero matris Ecclesiæ pertinaciter aberrantes, acuunt linguas suas, quibus corda valuerant infirmorum, studentes animas interimere simplicium, quasi bonum vinum ponendo, ut eum inebriati fuerint, illis quod deterius est ponentes, una cum ipsis perditionis laqueo se suspendant. Quare nos considerantes, quod talium pestis serpit ut cancer, manusque ipsorum sunt Esau, quamquam vox eorum vox Jacob aliquando videatur; discretioni tuæ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus ad hujusmodi loca te personaliter conferens ad inveniendas, capiendas, & ad nostram præsentiam deducendas personas hujusmodi, vulpes quidem demolientes vineam Domini Sabaoth, & ad profligandas eas de suis latibulis, velut feras silvarum humanas animas sitientes; caute, viriliter, & solerter intendas contra dogmatizantes & pestilentes hujusmodi, tamquam contra hæreticos, necnon contra eorum receptatores, atque fautores auctoritate nostra constanter, & magnanimiter processurus. Contradictores, & rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, ac invocando ad hoc, si opus fuerit, auxilium brachii secularis. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, vel commissione generali aliquibus in illis partibus super inquisitionis officio jam facta, cum velimus prædicta circa personas hujusmodi per te specialiter exerceri. Nos autem scribimus Ecclesiarum Prælatis, & Rectoribus Terrarum, quos duxeris requirendos in his exequendis, ut tibi favorabiliter & efficaciter consiliis, & auxiliis opportunis assistant. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Maii, anno III.*

[Margin: Reg. Vat. n. 170. — Isai. 13. 21. Matth. 7. 15. Thren. 4. 3. — Hæreticorum fraus. — Joan. 2. 10. 2. Timot. 2. 17. Genes. 27. 22. Cant. 2. 15.]

XXXII. Creavit etiam Bonifacius hoc anno Archiepiscopos duos ex Minoritis, Petrum Mariæ Hungaræ Siculæ, seu Neapolitanæ Reginæ Capellanum in Archiepiscopali Ecclesia Spalatensi, in Dalmatia ad mare Adria-

[Margin: Fr. Petrus Archiepisc. Spalatensis.]

Adriaticum, ditionis Venetæ, jam dudum pastore viduata: *Cum Ecclesiarum omnium*. VI. Idus Maii. Fratrem Henricum de Tuderto in Ecclesia Jaderensi, in Insula Liburnorum, ditionis etiam Venetæ, per translationem Joannis Archiepiscopi etiam Minoritæ, ut supra diximus, ad Ecclesiam Tranensem, vacante: *Romani Pontificis*. XIV. Kal. Julii.

Fr. Henricus in Ecclesia Jaderensi.

An. 1291. n. 18.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

Fr. Leo Episcopus Comensis.

Bellarm. in hist. Comen. p. 2. sub Leone III. Bened. Jovius l. 2. hist. nov. Com.

„ Alterum creavit, seu probavit Episcopum Comensem, in Ducatu „ Mediolanensi fratrem Leonem Lambertengum, ea in urbe nobili „ prosapia natum, qui inter varia civium studia, bellorumque civilium „ tumultus, Ecclesiam suam prudenter gubernavit. Ab Henrico Imperatore omnia privilegia a prædecessoribus concessa confirmari curavit; Minorum Templum restituit & claustrum Xenodochium sancti „ Pantaleonis nobilibus paupertate pressis curandis instituit; Ecclesiam „ parochialem sancti Marci fabricavit, consecravit, redditibus honestavit; juspatronatus anno MCCCXIII. consanguineis reservavit. Obiit „ anno MCCCXXVII. sepultus ad suos consodales sub rudi tabula lapidea. „ Tres etiam constituit Pontifex ex eodem Sodalitio Crucis prædicandæ Commissarios contra Jacobum & Petrum Columnenses, abrogatos Cardinales, eorumque consanguineos & fautores, sibi variis de causis infensos, & in munitissimo præsidio Prænestino eidem insultantes, videlicet fratrem Nicolaum de Campis suum Pœnitentiarium in Marchia Anconitana, fratrem Jacobum de Gordiano etiam suum Pœnitentiarium in patrimonio beati Petri in Tuscia, fratrem Angelum Reminum in provinciis Campaniæ, Maritimæ, Sabinæ, & in civitatibus Ostiensi, Velletrensi, Albanensi, Tiburtina, Prænestina, ac locis seu terris Abbatiarum Sublacensis, & Farsensis. Quibus amplam concessit auctoritatem assumendi coadjutores vel ex suo, vel ex Prædicatorum, vel Eremitarum sancti Augustini Ordinibus, & indulgentias, atque alia pleraque elargiendi. Monasterium etiam sancti Silvestri de Capite in Urbe, de quo alias largius egimus supra, quod eo usque regebatur per Jacobum Cardinalem Columnensem, ex speciali concessione Nicolai IV. subjecit Matthæo Aquaspartano ex Minorita Episcopo Cardinali Portuensi, & sanctæ Ruffinæ, & Joannam Columnensem, Joannis de Columna prædicti Cardinalis Jacobi fratris filiam, ejusdem Monasterii Abbatissam, e suo gradu dejecit, inabilemque reddidit ad cujusvis prælaturæ ministerium. Plura contra nobilem hanc familiam decrevit, quæ habentur inter statuta juris Canonici, duravitque cum magno scandalo, & summo utriusque partis detrimento hoc dissidium usque ad mortem Bonifacii.

In litteris secretis n. 75.

Tres Minoritæ Comissarii Cruciatæ.

Ibid. epist. 522.

Subjicitur Monasterium S. Silvestri Card. Aquaspartano.

An. 1285. n. 17.

De Schismatic. in 6. Ad succidendos.

XXXIII. Mortuus est hoc anno die VI. Martii ætatis suæ anno L. a suscepto Minorum Instituto XXXVIII. frater Petrus Joannes Olivi in Conventu Narbonensi, ubi præmissis omnibus Christiani hominis, & viri religiosi muniis, acceptisque S. R. E. sacramentis, hanc suæ doctrinæ declarationem, & fidei professionem emisit: *Hæc illa mea est professio & ultimas sensus circa controversias & molestas quæstiones inter me, & præcipuos Ordinis Patres hucusque exagitatas, circa modum & mensuram nostræ paupertatis. Dico abdicationem omnis juris, seu jurisdictionis temporalis, & pauperem rerum usum de substantia vitæ nostræ Evangelicæ; pauperem vero usum hunc ita explico: Ut omnibus consideratis, censeatur potius pauper, quam dives, seu declinet potius ad paupertatem quam ad opulentiam. Dico etiam, quod defendere pertinaciter transgressiones paupertatis, & imperfectiones Regulæ contrarias, tamquam bonas, vel cogere ad eas Fratres,*

Marian. l. 3. c. 14. Chron. antiq.

Moritur frater Petrus Joannes Olivi.

Sub morte suam declarat doctrinam.

De paupere usu quid sentiat.

Relaxantes Ordinem quá graviter peccent.

tres, persequendo illos qui Regulæ puritatem observant, peccatum est mortale, a quo non excusat crassa, vel affectata ignorantia. Dico tertio, quod eo gravius est introducere hujusmodi relaxationes in universum corpus Religionis, quam peculiares quosdam ad easdem allicere, quo plures priori modo corrumpuntur, & suæ Regulæ fiunt transgressores: eodemque modo dico intolerabiliores esse relaxationes perpetuo vel diu duraturas, quam eas, quæ facile extirpantur; necnon majores illas esse, quæ in omnium oculis, & cum plurimorum scandalo introducuntur, quam quæ secreto instillantur. Dico quarto, notabiles excessus in ædificiis quoad materiam & curiositatem, pro quibus construendis multiplices, & importuni fiunt quæstus, periculosos esse, eis præcipue qui talia defendunt, vel ad illa Fratres adstringunt: tendunt enim in destructionem paupertatis, & diuturnæ sunt durationis. Dico quinto, litigare, vel causas movere coram Judicibus circa funeralia, aut legata pia nobis relicta, impuritas est maxima contra Regulam: neque obstat quod per seculares, seu Fratrum amicos hæc fiant; si tamen Fratres eos ad hoc excitaverint, sumptus aut scripturas ministraverint: licet enim minus appareat scandalum, vere tamen fraus est occulta, & impuritas palliata. Idemque censendum est de iis, qui procurant suis Monasteriis annuos redditus, & determinatas vel statutas sub singulis annis provisiones, prævenientes nimia sollicitudine omnes necessitates. Dico sexto, quod defendere quorumdam insaniam, qui volunt licere nostris Fratribus indui vestibus pretiosis, calceamentis operiri, equites incedere, vel æque laute, aut commode vivere, ac Canonicis regularibus est in usu, erroneum nimis est, & in Regulam nostram blasphemum. Dico septimo, nimia aviditate procurare propter emolumentum emergens, ut aliqui in nostris Ecclesiis sibi eligant sepulturas; ita ut si non expectaretur lucrum, de his non curaretur; instituere etiam annuas obligationes missarum propter certa stipendia, diminuunt plurimum de statu nostræ perfectionis. Dico octavo, quod viri Apostolici, seu nostri Fratres, qui Evangelicam vitam se gloriantur profiteri, debent etiam in superioribus gradibus dignitatum, seu Episcopatuam constitui, quantum eorum status permittit, quod Domino voverunt, observare.

Necnon magna construentes ædificia.

Item litigantes circa legata.

De victu & vestitu Fratrum.

Imperfectionis est procurare funeralia aut obligationes perpetuas.

Episcopi Minoritæ an teneantur ad observantias regulares.

XXXIV. Hæc declarata voluit de inveterata controversia inter se & Communitatem Ordinis exorta, & diu discussa, propter quam ille multa passus est in vita, & indigna in eundem Consodales perpetraverunt post mortem. Circa vero reliqua quæ scripsit aut docuit, hanc suæ fidei professionem devote coram omnibus emisit: *Confiteor Deo, & coram vobis assero, solis scripturis sacris, & soli fidei Catholicæ, atque Romanæ Ecclesiæ, cujus nunc gubernator est Dominus Papa Bonifacius, adhærere ex fide, & veluti veræ fidei. Nulli autem opinioni humanæ, sive meæ, sive alterius, quantumcumque magni Doctoris adhæreo ex fide, seu tamquam fidei, neque aliquando adhæsi, neque adhærebo, nisi prius solide & fideliter mihi ostenderetur ipsam quod asseritur, esse de fide Romanæ Ecclesiæ. Diabolicum autem esse dico alicui opinioni humanæ, tamquam ex fide immobiliter adhærere. Confiteor etiam quod nulli determinanti hoc vel illud esse de substantia fidei nostræ, teneor necessario assentiri, nisi soli Romano Pontifici, aut Concilio generali; nisi quantum ratio vel auctoritas sacræ Scripturæ, vel fidei Catholicæ per seipsam me cogit ut credam. Non obinde tamen diffiteor Theologorum, & Doctorum sententias esse reverendas, & magni faciendas, dummodo aperte contra fidem vel veritatem nihil contineant. Dico etiam utile esse, contrarias conscribi & defendi opiniones, dum id fiat absque pertinacia; ita enim exactius veritas examinatur, disputantium ingenia*

Fr. Petri Joannis fidei professio.

nia magis exercentur ; & ad elucidationem myſteriorum fidei ſecurius pervenimus . Id autem intelligendum velim de illis opinionibus , quæ fidei noſtræ ſubancillari dicuntur , vel ad ejuſdem myſteria percipienda , vel defendenda conducunt .

XXXV. His dictis præmiſiſque S. R. E. Sacramentis, pie obdormivit in Domino , quem Fratres honorifice ſepelierunt Narbonæ , ubi ſignis

Claren. in tribul. Marcus l.5.c.24.

& miraculis multis effulſiſſe ſcribit Angelus Clarenus : ſed Fratres Provinciæ , ii præſertim , qui laxiorem vitam ſequebantur , non deſtiterunt in mortuum deſævire , veluti hæreticum perſequentes, & doctrinam calumniantes ; tamdemque obtinuerunt , ut auctoritate Miniſtri Generalis Joannis de Muro condemnaretur, & rigoroſe animadverteretur in eos , qui Opuſcula quæque illius apud ſe retinerent , quin ſtatim proderent , & ad hujus cauſæ Judices deferrent. Hinc frater Pontius Carbonelli de Bottingata , doctrina & ſanctitate illuſtris, ſancti Ludovici Toloſani Epiſcopi , uti alias diximus , inſtructor & magiſter , qui ad univerſa Biblia ex ſanctis Patribus commentaria adjecit , quem inter Sanctos Cataloniæ refert Antonius Vicente Ordinis Prædicatorum , & alii , conjectus eſt in carcerem , quia noluit , quos habebat tractatus porrigere , ut comburerentur ; ubi ærumnis & quotidianis moleſtiis ſuccubuit , cujus innocentiam Deus multis miraculis poſtea conteſtatus eſt ; deductuſque eſt ad Conventum ſuum Barchinonenſem , ubi honorificam accepit ſepulturam.

Mortuum quidã perſequuntur.

Severe animadvertunt in ejus fautores.

Ann.1288. n.33.

Fr. Pontius Carbonelli.

Vicente de Sanctis Catalon. l.2. fol.55.

Piſan. confor. 8. Gonza. in Prov. Catalon. Con.2.

Præter hunc alii paſſi ſunt vincula , & tribulationes propter eamdem cauſam, frater Petrus de Nubilo , frater Joannes de Valle , frater Joannes Juliani , frater Franciſcus Leoneti , frater Raymundus de Auriliano , & frater Joannes Primi , atque alii plures. Multa ſchiſmata & contentiones exortæ ſunt per varias Provincias ex ſciolorum quorumdam nimia ſapientia , & ignarorum multa præſumptione , qui ex inſipienti zelo , & indiſcreta æmulatione, doctrinam , & reformandæ religionis deſiderium hujus auctoris animoſius , quam prudentius per omnia ſectabantur , & Communitati Ordinis ſemet opponebant . Quare in proximo Capitulo generali interdixerunt Rectores, & præcipui Ordinis Patres ejus libros , quos amplius legere non licuit uſque ad tempus Sixti IV. qui omnes diligenter examinari , & exacte percurri præcepit , declaravitque , nihil in eiſdem contineri , quod expreſſe fidei Catholicæ contradiceret , & cuncta ſub eo moderamine ab auctore dicta , ut in bonum ſenſum poſſint trahi univerſa , defectumque eouſque proveniſſe , vel ex pravo affectu , vel nimia ignorantia legentium.

Petri Joan. libri prohibentur ad tempus.

XXXVI. Atque ſub hoc ipſo tempore id largius comprobavit Ubertinus de Caſali , copioſa edita in ejus defenſionem Apologia , cujus apud me exemplar . Omnia , quæ ei obiiciebantur, ſigillatim examinat , & ad ſingula ſuas adhibet ſolutiones. Ne vero quidpiam reticere videamur , & objecta crimina celare , cuncta hic ſub oculis ponimus , ut clarius videatur perſequentium obſtinata ſævitia , qui ſecundo & tertio doctrinam curarunt interdici , & oſſa jam arida ſemel , atque iterum exhumari ; tabellas & donaria ad ſepulcrum in miraculorum memoriam appeoſa comburi , & ſepulcrum ipſum honorifice extructum confriogi. Articuli vero quos obiiciebant hi , recenſentur tam ab Ubertino in tractatu defenſorio , quam ab illius temporis adverſario Anonymo in Opuſculo , quo juſte condemnatam voluit hujuſmodi doctrinam , quod vetuſto habeo caractere conſcriptum . Sanum ubi licuerit , & ex ipſa ejus doctrina conſtiterit , articulorum ſeoſum noo tam effingemus , quam ſincere adjicie-

Objecti ei aliquot articuli.

ciemus, neque falsa, aut minus pia commentitiis glossematis, aut contorta violenter veritate, pro veris aut piis obducta larva obtrudemus. Scimus enim nihil tam absurdum dici aut excogitari posse, quod in sensum aliquem fictum si detorqueas, verum non sit, ac rationi tum humanæ, tum divinæ consentaneum. Sed consentaneum non est sensa ejusmodi commentitia, ab usuque Sanctorum, & Ecclesiæ aliena, pia nuncupare, & homines futiles talium sensorum excogitatione defendere.

XXXVII. Primo imponebant ei quod dixerit, caracterem nihil amplius animæ imprimere, vel in eadem efficere, quam dedicatio faciat in Ecclesia. At manifestis deductis testimoniis, & diffusis locis exscriptis ex duplici ejus tractatu, primo, de signis voluntariis, secundo de Sacramentis, demonstrat Ubertinus, eum docuisse caracterem esse indelebilem, & duos vel tres in anima producere constantes effectus. Neque demum si id ipsum, quod adversarii objiciunt, dixisset, adeo a Catholica veritate, aut fide aberrasset, ut statim ab Orthodoxorum catalogo esset expungendus: Fuit enim inter optimos Doctores exagitata, & discussa satis ista controversia, quibusdam asserentibus, relationem dumtaxat esse rationis, pluribus vero absolutam qualitatem. Neque vero auctores prioris sententiæ, quam exemplo dedicationis Ecclesiæ, & nomine deputationis ad sacras actiones explicabant, ullam reportarunt censuram: sed neque eamdem mereri docent præstantissimi Doctores. Quidquid enim ex decretis Pontificiis, aut Orthodoxis Conciliis objici poterit, non tam contra disputantes de caracteris qualitate, vel essentia, quam contra eamdem omnino negantes vim omnem obtinebit.

An caracter animæ imprimatur.

Duran. in 4.d.4. q.2.
Guillelm. Parisien. tract. de baptis. c.1.
Vide Scot. in 4. d.6. q.10.
Soto in 4. d.1. q. 4. art.2.
Vasq. in 3. par. disput. 134. c. 2.
C. Majores *de baptismo.*
Concil. Flor. in decreto fidei 4.5.
Ecclesiasticorum. Trident. sess. 7. can. 9.

XXXVIII. Secundo accusabant, quod dixerit usum pauperem rerum esse de substantia nostræ professionis, vel paupertatis Evangelicæ, a nostris in Regula promissæ. Hæc sane concordant cum iis, quæ sub mortis articulo coram astantibus publice confessus est, neque eum hoc scripsisse diffitetur Ubertinus, sed multis adductis rationibus, probat recte dixisse. At meo judicio distinguenda est ad saniorem rei sensum, & tutiorem captum aliorum hujusmodi assertio; quæ totius molestiæ & contentionis caput extiterat, & quæ Communitatem Fratrum, vel saltim laxioris vitæ homines in hunc auctorem concitaverat: aliud enim est loqui de Regula ipsa, seu Instituto Minorum, quatenus lex humana est, aliud de ipso Evangelio, seu lege divina. Diversa etiam obligatio consurgit Minoribus ex suæ regulæ professione, atque illa quæ oritur ex vi, & Instituto sancti Evangelii. Atque primam assertionis partem ego dixerim indubitanter veram, ut ex vi suæ regulæ, & professionis obligentur Minores ad strictum & pauperem rerum usum, quod & communiter ejusdem regulæ probant interpretes; at Evangelium ad hoc eos obligare, vel usum hunc pauperem esse de substantia vitæ Evangelicæ, prout ab illis promissæ, quæ secunda est pars assertionis, minus certum reputo, minusque probabile: quantumvis enim dicatur in Instituti proemio: *Regulam & vitam Minorum esse sanctum Evangelium observare*, & in fine: *Paupertatem & humilitatem, & sanctum Evangelium Domini nostri Jesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus*, tamen Romani Pontifices sæpius explicarunt, non teneri Minores ex vi suæ professionis ad observantiam Consiliorum Evangelicorum, quæ non exprimuntur in Regula, nec ultra hæc eos amplius obligari ex ipso Evangelio ceteris Christianis. Et certe Antonius Cordubensis, vir in hoc genere ultra alios eruditus expresso & peculiari asserto nostram sententiam edocuit: *Ex vi*, inquit,

An usus pauperis sit de substantia vitæ Minoriticæ.

Greg. IX. & Innocent. IV. in expositione regulæ.
Nicolau. III. c. Exiit qui seminat *de verb. sign. in 6.*
Clem. V. c. Exivi de paradiso *sub eod. tit. in Clement.*
Cordub. in cap. 6. reg. q. 14.

voti

voti paupertatis Evangelicæ a nobis in regula promissæ, non tenemur formaliter, & directe ad aliquos usus pauperes, arctos, & moderatos. Atqui ex hac secunda parte prædicto auctori insultabant æmuli, eumdemque hæreticum proclamabant, cum non potuerint adeo manifeste convincere in prima, quæ radix & fomentum erat concepti in eum, ejusque sequaces odii, & protractæ usque ad Concilium Viennense sub Clemente V. & ultra, diræ persecutionis. Quam ut jam tandem sopiret Clemens, etiam hanc adhibuit distinctionem, satis per omnia favorabilem prædicto auctori, uti ex ipsis ejus verbis, quæ huc transfero, lector videbit: *Succrevit non parum scrupulosa quæstio inter Fratres, videlicet: utrum ex suæ professione regulæ obligentur ad arctum & tenuem, sive pauperem usum rerum, quibusdam ex ipsis contendentibus, & dicentibus, quod sicut quoad dominium rerum habent ex voto abdicationem arctissimam, ita ipsis quoad usum arctitudo maxima & exilitas est indicta. Aliis in contrarium asserentibus, quod ex professione sua ad nullum usum pauperem, qui non exprimatur in regula, obligantur, licet teneantur ad usum moderatum temperantiæ, sicut & magis, ex condecenti, quam ceteri Christiani. Volentes itaque conscientiarum prædictorum Fratrum providere quieti, & his altercationibus finem dare, declarando dicimus, quod Fratres Minores ex professione suæ regulæ specialiter obligantur ad arctos usus, seu pauperes, qui in ipsorum regula continentur, & eo obligationis modo sub quo continet, seu ponit regula dictos usus: dicere autem sicut aliqui asserere perhibentur, quod hæreticum sit, tenere usum pauperem includi vel non includi sub voto Evangelicæ paupertatis, præsumptuosum, & temerarium judicamus.* Unde præsumptuosos & temerarios judicavit Pontifex eos, qui hæreticam dicebant hanc secundam assertionem Petri Joannis, licet omnino abstinuerit ab ejus decisione; attamen glossa ibidem ait: *Quod videtur favere illis, qui dicunt, quod usus pauper includitur sub voto Evangelicæ paupertatis, tamen hoc non affirmat*, Vere Petrus Joannes ex utroque capite visus est voluisse obligari Minores ad strictum hunc usum facti, id tamen sub opinione, & probabiliori sententia, nulla lata in contrarios censura, quam tamen illi magna animi commotione frequenter in eum ferebant, hæreticum esse dicentes ita asserere: neque quidquam ægrius hac ejus doctrina ferebant, qua se ad arctum rerum usum compelli timebant, a quo jam multis contra paupertatem admissis relaxationibus, longe recesserunt. Nihil vero novi se hac in re docuisse, sed antesignanos habuisse quatuor illos magnos Parisienses magistros, quos diximus ex præcepto Haymonis Generalis regulam explicasse, data opera largius probat in explicatione regulæ, quæ circumfertur in libro nuncupato Firmamentum trium Ordinum, ubi postquam plura horum adduxerat testimonia, subjunxit: *Certe si eorum verba tam hic, quam supra capitulo IV. & in pluribus aliis locis posita diligentius attendantur; patentissimum est, quod illa, quæ de paupere usu alibi dixi, & scripsi, & per aliorum fratrum, & magistrorum nostrorum, ac etiam Summorum Pontificum dicta probavi, sunt & ab istis præcellentibus fratribus, & magistris expressissime dicta. Unde valde mirabile est, quod aliqui in me impingerent, tamquam in novitatis inventorem, propter articulum de paupere usu, quem contra ipsius fortissimos negatores, & impugnatores quasi compulsus asserui & defendi.* In eo tamen præcipuum fundamentum hujus auctoris, quoad secundam partem assertionis constitisse judicaverim, quod putaverit, ex primis & ultimis Regulæ verbis a nobis supra citatis, idem esse Francisca-

Clemen. Exivi de paradiso.

Tom. 3. an. 1242. n. 2.

In exposit. cap. 6.

ſcanis ſuæ Regulæ, atque ipſius Evangelii obſervantiam promittere, uti videre eſt apud eumdem in cap. 1. Regulæ, de quo etiam per plures annos duravit in Ordine controverſia, & an teneremur ex vi profeſſionis ad omnia conſilia Evangelii? *Vide Cordubam in c. 1. q. 1.*

Sepelire mortuos an ſit opus caritatis?

XXXIX. Tertio calumniabantur dixiſſe, quod ſepelire mortuos non eſt opus caritatis, niſi in caſu neceſſitatis, ſicut faciebat Tobias. At Ubertinus omnino negat, ita ſcripſiſſe, ſed in opuſculo de paupertate, in reſponſione ultimi articuli docuiſſe, quod avide inhiare, & cupide procurare cum ſcandalo cleri, & populorum malo exemplo, ut divites & uſurarii in noſtris Eccleſiis ſepeliantur, propter conceptam ſpem de legatis vel eleemoſynis Fratribus relinquendis, neque ullam hujuſmodi curam habere de pauperibus; & omiſſis exercitiis ſpiritualibus, hinc inde divagari, & litigiis vacare ad acquirenda funeralia, paupertati contraire, & perfectioni tanti ſtatus detrahere: quod ipſum publice conteſtatus eſt ſub mortis articulo.

Reverenter de E. R. loquendum.

XL. Quarto, quod in Commentariis ad Apocalypſim, & aliis opuſculis, vocarit Eccleſiam Romanam, meretricem magnam, & Babyloniçam confuſionem, atque alia hujuſmodi blaſphema in ejus congeſſerit vituperium. Apertiſſimum hoc eſse mendacium, inquit Ubertinus, eumque devotiſſime, & ſumma cum reverentia de Eccleſia Romana, & Summi Pontificis auctoritate ubique per univerſa ſua opera locutum eſse, deductis & tranſcriptis ejus verbis, confirmat. Idque ſane mihi conſtat ex ejus in Regulam ſancti Franciſci commentariis, quæ ſola ex ejus operibus præ manibus habeo, in quibus paſſim inculcat reverentiam & omnimodam ſubjectionem S. R. E. a Fratribus præ ceteris Chriſtianis debitam; atque illis præſertim verbis, quæ ſcripſit in caput primum ad illum locum: *Frater Franciſcus promittit obedientiam, & reverentiam Domino Papæ Honorio, & ſucceſſoribus ejus canonice intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ. Dicendum*, inquit, *quod non ſufficit veritatem Eccleſiæ Romanæ, & Summi Pontificis tenere locum in generali; imo oportet, quod teneatur determinate & in ſpeciali ad hanc & ad hunc; alias non eſſet homo in ſpeciali membrum veræ Eccleſiæ ſui temporis. Quia ergo Honorius erat tunc Papa, & cum hic erat hujus regulæ confirmator, idcirco debuit determinare patris nomen ipſius: rurſus ſi ſucceſſores non determinarentur relatione ad unum nomine proprio deſignatum, ſed diceretur, quod promittunt obedientiam omni Papæ Romano præſenti vel futuro: poſſet dubitari aut tergiverſatorie dici non obediam iſti; quia non credo, vel neſcio eum Papam. Et ut veritas ſucceſſionis ex modo canonicæ electionis ab omni falſa diſcerneretur, etiam per quoſque ſimpliciores Ordinis, idcirco addit* canonice intrantibus. *Quarto nota, quod adjecit* & Eccleſiæ Romanæ. *Idem eſt, & his qui mortuo Papa, tenent locum ejus, & habent vim eligendi Papam: tum ut ſic ſemper ſimus ſub actuali obedientia Papæ, vel tenentium locum ejus: tum ut ex hoc non ſolum ad Papam, ſed etiam ad ejus ſpecialem ſedem omnium Eccleſiarum magiſtram & matrem, ſemper ſingulari devotione & ſubjectione teneremur: tum quia veritas auctoritatis Papalis expreſſius diſtinguitur, & determinatur ex relatione ad talem ſedem.* Et in fine commentarii: *Petimus a te Chriſte Jeſu plenam remiſſionem, & indulgentiam peccatorum & ſpiritum vitæ* &c. *ut ſic tamdem eum univerſo orbe, tuo Vicario, & tuæ Apoſtolicæ Sedi ſemper ſimus ſubjecti in pura veritate fidei, & in plena obſervantia Evangelii tui ad laudem & gloriam ſummæ & individuæ ac beatiſſimæ Trinitatis* &c. Atqui hæc Commentaria profecto ſcripſit

pſit longe poſt exortam controverſiam cum laxioribus Fratribus, & poſt ſcripta pleraque opuſcula, quæ in iiſdem commemorat, & ad controverſiam jam inveteratam ſpectabant. Quare mirum eſt, unde auſi ſunt adverſarii hanc ei maculam inurere.

De modo loquendi circa eſſentiam Divinam

XLI. Quinto aſseruiſse, eſsentiam Divinam recte dici poſse generantem & genitam, & procedentem, atque Iteratam, & triplicatam; quod omnino hæreticum eſt, & condemnatum in Joachimi Abbatis doctrina per Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. & refertur in c. Damnamus: de ſumma Trin. & fide cathol. quam decretalem ſanctus Thomas docto explicavit opuſculo, ſed & antea damnatum fuit in Concilio Toletano I. in confeſſione fidei, ubi dicitur: *Si quis dixerit deitatem naſcibilem eſſe, anathema ſit.* Varie refertur ab auctoribus hic error; quidam volunt, Petrum hunc ita abſolute dixiſse; alii cum additione perſonalitatum, ita ut eſsentia cum Paternitate ſit generans, & cum Filiatione ſit genita, ut ſenſus non alius ſit, quam quod Pater generet, & Filius ſit genitus; & ita eſsentia communicata tribus perſonis, vel in tribus hypoſtaſibus ſubſiſtens, ſit triplex perſona; non vero quod ipſa eſsentia ſit triplicata. Alii referunt, non dixiſse generare & gigni eſsentiam, ſed communicare & communicari; quod ſane juxta priſcorum, & recentiorum doctorum mentem, Theologice & Catholice dictum eſt. Neque enim exigitur relatio aut diſtinctio realis inter communicantem, & rem communicatam, quam omnino requiri docent Theologi inter generantem & genitum, producentem & perſonam productam. Quod ſi abſolute dixiſset, eſsentiam Divinam prout in Patre generare, & prout in Filio eſse genitam, uti contendit, & objicit unus ex adverſariis in tractatulo quodam, in eum edito aliquot annis poſt ejus mortem, quem apud me habeo MS. potuiſset etiam mitiori & benigniori ſenſu explicari; ut eſsentia tamquam principium formale generationis, quo modo loquuntur Theologi, concurrerit ad generationem, & tamquam terminus formalis ejuſdem in Filio, qui eſt terminus totalis, dicatur ſuo modo terminare generationem. Adde, quod commune eſt Theologorum dogma, eſsentiam Divinam fœcundare intellectum paternum, & ex utroque, illa in ratione objecti, hoc in ratione potentiæ compleri memoriam fœcundam, & per eam Patrem æternum dicere, ſeu producere Verbum, ſeu, quod idem eſt, Filium generare. Quare vel etiam ex hac parte confluit ad generationem prolis Divina natura. Atque illo adhuc modo docuit ſanctus Thomas benigne interpretari multas perſimiles antiquorum Doctorum, & Patrum locutiones: *ut*, ſcilicet, *nomina abſtracta naturæ & eſſentiæ exponantur per concreta, vel per nomina perſonalia, ut, cum dicitur eſſentia de eſſentia, vel ſapientia de ſapientia, ſit ſenſus, Filius, qui eſt eſſentia & ſapientia, eſt de Patre, qui eſt eſſentia & ſapientia.* Quam doctrinam adhibet ſanctus Doctor ad explicandas quaſdam Auguſtini propoſitiones his perquam ſimiles: *Dicitur*, inquit, *Filius ſapientia Patris, quomodo dicitur lumen Patris, id eſt, quemadmodum lumen de lumine, & utrumque unum lumen; ſic intelligatur ſapientia de ſapientia, ſicut eſſentia de eſſentia.* Paulo inferius: *Unde Pater & Filius ſimul una ſapientia, quia una eſſentia & ſigillatim ſapientia de ſapientia, ſicut eſſentia de eſſentia.* Ex quibus propoſitionibus inferebat ſanctus Thomas illam conſequentiam, *ergo eſſentia generat eſſentiam*: cujus illationis vim, propoſita doctrina, docuit declinare. Sed & aliæ hujuſmodi propoſitiones ſunt apud eumdem Auguſtinum, & ab Eccleſia publico pro-

Scot. in 1. d. 5. q. 1. Marſil. ibid. q. 9. Bannes in comment. ad 1. par. q. 39. art. 5. Vaſq. ibid. n. 42.

Scot. cit. q. 2. Capreol. in 1. d. 5. q. 1. a. 1. concl. 1. Cajetan. in 1. p. q. 41. art. 3. Vaſq. diſp. 162. c. 3.

Thom. in 1. par. q. 39. a. 5. ad 1.

Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 1.

Ibid. c. 2.

probantur ritu: *Verbum* (inquit Augustinus) *Dei Patris, unigenitus Dei Filius, per omnia Patri similis, & æqualis, Deus de Deo, lumen de lumine, sapientia de sapientia, essentia de essentia*: Gregorius Nyssenus ait vere ita se habere Filium in divinis, ut sit *gloria de gloria*. Et Patres Concilii Toletani xv. sub Flavio Egica Rege, & Juliano Archiepiscopo dixerunt, quod *secundum essentiam voluntas genuit voluntatem*. Cujus obscuræ propositionis dum benignum & sanum sensum illi adhibuerunt, Benedicto II. Pontifici, eam condemnari non placuit; atque hujus rei historiam videre licet apud Rodericum Toletanum Archiepiscopum, & ad finem prædicti Concilii. In Symbolo etiam Constantinopolitano dicitur Filius *Deus de Deo, lumen de lumine*, & in Breviario Romano in hymno ad Matutinum feriæ III. *Consors paterni luminis, lux ipse lucis & diei*, & in hymno ad Laudes secundæ feriæ: *Lux lucis, & fons luminis*; ubi omnia essentialia explicanda sunt per concreta vel personalia juxta doctrinam superius relatam ex Divo Thoma.

Indid. l. 5. c. 14.

Nyssen. de differ. naturæ & hypost. prope finem.

Roder. l. 3. c. 13. histor. Hispan.

XLII. Sexto dicebant asseruisse, animam rationalem non esse formam corporis humani; atque hanc illi hæresim alii adscribunt: verumtamen prædictus Ubertinus constantissime negat, tale quidpiam dixisse, neque in universis ejus operibus reperiri aliquid, unde hoc vel leviter possit desumi. Ego potius judicaverim fuisse asserrum aliquorum ex illis capitosis, qui se illius profitebantur discipulos, & voluisse suam insaniam, hujus Viri non parvæ æstimationis aut nominis apud plerosque, falso ei adscribentes, quod non dixit, auctoritate confirmare. Cujuscumque ea sit, damnata est in Concilio Viennensi sub his verbis: *Porro doctrinam omnem seu positionem temere asserentem, aut vertentem in dubium, quod substantia animæ rationalis, aut intellectivæ vere ac per se humani corporis non sit forma, velut erroneam ac veritati Catholicæ fidei inimicam, sacro approbante Concilio, reprobamus, definientes ut si quisquam deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit, quod anima rationalis, seu intellectiva non sit forma corporis humani per se & essentialiter, tamquam hæreticus sit censendus.*

Animam rationalem esse corporis formam.
Castro verbo Anima.
Guido Carmelita in summa de hæres.
Sander. lib. 7. de visib. monar. ad ann. 124?.
Prat. verb. Petrus Joannes.

XLIII. Septimo imponebant, dixisse matrimonium non esse univoce sacramentum cum aliis novæ legis sacramentis, neque in eo gratiam conferri. Et quidem quoad utramque partem ita dici posse docuit Durandus, multisque argumentis probat, nonnisi æquivoce dici posse sacramentum novæ legis: *Et dicere*, inquit, *non conferri in matrimonio gratiam, non est contra determinationem Ecclesiæ, nec contra id quod Romana Ecclesia prædicat, & observat*. Quod probatum vult ex Magistro Sent. & ex pluribus Jurisconsultis, quorum verba ibidem refert. At præterquam quod *extr. de hæret. Ad abolendam*. & in professionibus fidei toties missis a Pontificibus ad Græcos, ac in Concilio Florentino connumeretur inter alia sacramenta; certe Concilium Tridentinum dixit anathema iis, qui proprie sacramentum esse, aut in eo gratiam conferri negarent. Quod vero ad hunc auctorem pe..inet, Ubertinus vehementer conqueritur de tam iniqua imposita calumnia, aitque non semel dixisse, & scripsisse claro, & expresse, esse verum sacramentum, & in eodem conferri gratiam, sicut in ceteris sacramentis: & quantum ex tractatu adversarii supra citato colligere possum, desumptum est fundamentum hunc errorem impingendi, ex eo quod valde extulerit virginitatem, & Virginum Deo sacrarum statum prætulerit Ordini conjugatorum; valde in hoc contrarius Joviniano, qui vel conjugium præferebat, vel saltim adæquabat

An sacram. Matrimonii conferat gratiam?
Duran. in 4. dist. 26. q. 3.

Magist. in 4. d. 2. Vide Bellar. l. 1. de Matrim.

Trident. sess. 24. can. 1.

quabat

Augusti. de hæresib. hæres. 8. quabat virginitati, uti refert Augustinus: *Virginitatem*, inquit, *Sanctimonialium, & continentium sexus virilis in sanctis eligentibus vitam cœlibem, conjugiorum, castorum, atque fidelium meritis adæquabat: ita ut quædam virgines sacræ provectæ jam ætatis in urbe Roma, ubi hæc docebat, eo audito, nupsisse dicantur*. Similia habet lib. 2. retract. cap. 22. ubi ait, propterea se scripsisse librum *de bono conjugali*, atque ita inscripsisse *quoniam jactabatur Joviniano responderi non posse cum laude, sed cum vituperatione nuptiarum*. Media & secura incedendum est via, ut non adeo extollatur virginitas, quod omnino deprimatur conjugium: neque ita commendandum est matrimonium, ut acceptum Deo virginitatis condemnetur sacrificium.

XLIV. Octavo, quod asseruerit Christum adhuc vixisse, quando laterale vulnus accepit. Hoc sane ex se plane hæreticum est, & apertius habetur in Evangelio assertio contraria, quam ut impudentissimo, vel insano cuipiam liceat quovis colore eamdem negare: etenim Evangelista Joannes, postquam cetera Christi refert tormenta, de ejus morte ita Joan. 19. 20. scribit: *Cum ergo accepisset Jesus acetum dixit: Consummatum est, & inclinato capite tradidit spiritum. Judæi ergo quoniam parasceve erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbato (erat enim magnus ille dies Sabbati) rogaverunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius, qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis & aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium ejus. Et ille scit, quia vera dicit, ut & vos credatis*. Quis hic tergiversandi locus? aut quis adeo aperto testimonio poterit refragari? Neque vero adeo insanus fuit Petrus Joannes, alias vir doctus & in sacra Scriptura valde versatus, ut ita assereret, sed incidit in corruptum quemdam locum sancti Joannis Chrisostomi, qui dum homilia 89. in Matthæum verba illa tamquam ex Evangelii textu exscripserat: *Putaverunt enim Heliam ab eo vocari, & aceto illico eum potaverunt, alius autem accedens lancea latus ejus aperuit*; eorumque addiderat expositionem, ex eodem Evangelista mox subjunxit: *Jesus autem clamans voce magna emisit spiritum*. Qua lectione & dispositione verborum apud tantum Ecclesiæ Doctorem videbatur insinuari ex Evangelista Matthæo, Christum prius lanceatum, quam mortuum, Ille itaque non adeo prudenti zelo ductus, cum mortem atque passionem Christi pro concione magno animi affectu & teneritudine, prout erat in his rebus pius & teneræ contemplationis, quodam die explicaret, hoc in loco insinnari, inquit, Christum laterale illud dirum & dolorosum vulnus adhuc viventem accepisse, ut ex amplificatione dolorum Christi populum magis, ac magis ad commiserationem & fletum concitaret. Sed & in comGuido Carmelita. mentariis in Joannem, ait Guido Carmelita (qui primus, quem sciam, durius eum in hac re traduxit) testatur illud ipsum, adhibitis quibusdam rationibus indicasse, sub dubio tamen & veluti investigans an cohærere possit hæc pietas cum textu Joannis. Addidisse vero Petrum hæc verba, scribit Guido: *Hæc dicta sint absque assertionis temeritate*. Ex quibus probatur, eum nihil in hac re asseruisse. Sententiam tamen hanc tamquam piam ex discipulis & familiaribus quidam tenacius imbiberunt, Vide Melchiorem Canum. 12. de locis c. 11. & in majorem Christi passionis & meritorum commendationem spargere cœperunt, comminiscentes & fingentes magis ad pietatem, quam fidelius

lius Evangelicam contemplantes veritatem. Frequenter sane ita fit, ut viri quidam pii in vita rebusque gestis Christi Domini magis comminiscantur, quam contemplentur, quæ etiam scribunt, non tam vere & prudenter, quam devote & ferventer. Quorum est interdum cæca ac temeraria quidem & in assentiendo credulitas, & in asserendo facilitas. Qui licet minime in his sint laudandi, in eo sunt magis culpandi, quod admoniti ut resipiscant, & veritatem Christianam periculosæ præferant pietati, acquiescere nolint, sed capitose & pertinaciter, quod semel effinxerunt, temere velint omnibus obtrudere. Ita hujus hominis discipuli conceptum hunc errorem quaque arte stabilire conati sunt, præcipua argumenta ex hoc loco Chrisostomi, & quodam vetusto codice Bibliothecæ sancti Victoris Parisiensis deducentes, donec exorto non levi inter utrinque disputantes tumultu, tamdem decidenda fuit controversia auctoritate Clementis V. in Concilio Viennensi, cujus verba subjicio: *Et quod in hoc assumpta natura, ipsum Dei Verbum pro omnium operanda salute, non solum affigi cruci, & in ea mori voluit, sed etiam emisso jam spiritu perforari lancea sustinuit latus suum, ut exinde profluentibus undis aquæ & sanguinis, formaretur unica, & immaculata, ac virgo, sancta mater Ecclesia conjux Christi. Sicut de latere primi hominis soporati Eva sibi in conjugium est formata, ut sit certæ figuræ primi & veteris Adæ (qui secundum Apostolum est forma futuri) in nostro novissimo Adam id est, Christo veritas responderet: Hæc est inquam veritas illius pergrandis Aquilæ vallata testimonio, quam propheta vidit Ezechiel animalibus ceteris Evangelicis transvolantem, beati Joannis videlicet Apostoli & Evangelistæ, qui sacramenti hujus rem gestam narrans, & ordinem, in Evangelio suo, dixit: Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, sed unus militum lancea latus ejus aperuit.* Addit autem notanter Pontifex illa verba: *Evangelistam Joannem rectum in præmissis factæ rei ordinem tenuisse*; quia hi errones contendebant in Matthæi Evangelio eo ordine hæc enarrata fuisse, ut prius lanceatus, quam vita functus Christus referretur: in Joannis vero Evangelio per anticipationem, non servato rerum ordine, præmissam fuisse mortem vulneri, quod prius viventi fuerat inflictum, atque ita ad majorem sui erroris confirmationem dicebant, non legendum *aperuit*, sed *aperuerat*, quasi hac temporum mutatione tempus præcedens, & plusquam perfectum denotaretur. Neque tamen ex vetustis exemplaribus, aut probatis codicibus quidpiam hujusmodi probare poterant, nec ex textu Græco Matthæi, neque aliunde, quam ex illo loco Chrisostomi, quem tamen omnino corruptum esse, & ex scriptoris errore transposita fuisse illa verba textus de vulnere lanceæ cum Chrisostomi expositione, usque ad illa: *Jesus autem clamans magna voce emisit spiritum*, monent ipsæ editiones Chrisostomi in margine, Sixtus Senensis, Ferdinandus Velosillo Episcopus Lucensis. Quod etiam ex ipso Chrisostomo absque ulteriori teste facile probatur: namque ipso illo loco, in quo suum fundant errorem, statim ad illa verba *lancea latus ejus aperuit*; subjungit Chrisostomus: *Quid his omnibus iniquius unquam excogitari potest, qui eo impietatis devenerunt, ut mortuum jam corpus vexarent?* Atque id ipsum repetit homilia 84. in Joannem, & in brevi narratione in eumdem Matthæum, quam ex ejusdem Chrisostomi homiliis in eumdem Evangelistam collegit Titus Bostrensis, sive quispiam alius vetustus Doctor, nihil tale refertur ex textu Matthæi, neque ex Chrisostomi expositione de lanceæ vulnere, neque discre-

Concil. Viennen.

Rom. 5. 14.

Ezech. 1. 10.

Jo. 19. 34.

Vide gloss. in Clement. fidei Cathol. verbo Aperuit &c.

Sixt. Senen. l. 6. biblioth. annot. 125.
Velosillo in advert. in tom. 2. Chrisost. q. 10.
Chrisost. hom. 85. in Matth.

discrepat a vulgata, quam præ manibus habemus editione. Quare mirum est, incertum illum vel anonymum scholiasten Cornelii Agrippæ ex hoc loco voluisse contutari detestandum errorem ejusdem Agrippæ asserentis, Matthæum Evangelistam errasse cum dixerit, Christum lancea percussum antequam expiraret, dum aperte Joannes testis oculatus totius Christi passionis asserat, nonnisi post mortem lancea fuisse in latere perfossum; quippe ut præmonui, neque in excusis, neque in MSS. codicibus Evangelii simile reperitur apud Matthæum.

XLV. Nono obiiciebant, quod dixerit, non omnino constare an parvulis conferebantur gratia & virtutes in baptismo? Profecto licebat tunc quibuscumque ita asserere, neque sciam unde judicandus sit tantus eo tempore hic error, ut inter hæreses connumerari deberet: imo & hac ipsa nostra ætate, etiam post Concilium Viennense in quo expressius de hac re actum est, potiores Theologi absque ullo scrupulo prædictæ subscribunt propositioni, saltim quoad virtutes: de gratia vero post Concilium Tridentinum, non propter definitionem aliquam expressam, sed ob clariores aut necessarias aliquas consequentias, quæ ex Concilii doctrina possunt deduci, non est unanimis omnium sententia. Sub illo tempore, quo vixit Petrus Joannes, controversum nimis & dubium satis fuit inter Theologos, quid in hac quæstione foret credendum; donec prædictum Concilium, ut interminatis quæstionibus terminum poneret, statuit eligendam, non tamquam de fide, sed veluti probabiliorem, & Sanctorum, atque illius temporis Theologorum doctrinæ conformiorem sententiam, quæ afferebat hujusmodi virtutes, ac gratiam parvulis in baptismo infundi. Verba Concilii sunt: *Verum quantum ad effectum baptismi cum Theologi opiniones varias habeant, videlicet dicentibus quibusdam per virtutem baptismi parvulis culpam remitti, sed gratiam non conferri: aliis e contra asserentibus, quod & culpa eisdem in baptismo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur quoad habitum, etsi non pro illo tempore, quo ad usum. Nos attendentes generalem efficaciam mortis Christi, quæ per baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem secundam, quæ dicit tam parvulis, quam adultis conferri in baptismo gratiam informantem, & virtutes, tamquam probabiliorem, & dictis Sanctorum, ac Doctorum modernorum Theologiæ magis consonam, & concordem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam.* Nullam ergo censuram sub illo tempore merebatur Petri Joannis sententia, quam etiam insinuavit; & quorumdam Theologorum esse dixit Innocentius III. & post eum Alexander Alensis, sanctus Thomas, Bonaventura, & alii.

Soto lib. 2. de nat. & grat. c. 17. & 18.
Caeta. 1. 2. q. 62. art. 3.
Suar. tom. 3. de grat. lib. 6. cap. 8. & 9.
Vasq. in 3. part. disp. 156. cap. 5. & in 12. disp. 86. cap. 2.
Concil. Viennen.
Cap. Majores de baptismo.
Alen. 4. par. q. 8. membr. 8. art. 3. §. 1.
S. Thom. 3. par. q. 69. art. 6.
Bonav. in 4. dist. 3. q. 2.

An Episcopi ex regularibus assumpti teneantur ad pristinas observantias.

XLVI. Decimo, quod dixerit, Religiosos assumptos ad Episcopatus teneri ad vota essentialia, & observantias regulares, Episcopos vero Minoritas alligari ad usum pauperem bonorum sibi commissorum, neque ullam subesse rationem, ut cum illis circa hæc dispensetur. Quoad primam partem hujus assertionis nulla est difficultas, constansque est doctrina præcipuorum Theologorum tum antiquorum, tum recentiorum, necnon Jurisconsultorum, ex ipso jure canonico desumpta. Et universam controversiam, si quæ jam in hac re possit esse, ita absolvunt duplici hoc asserto, ut ad eas religionis observantias, quæ Pontificiæ functioni nullo possunt esse impedimento, imo esse possunt adjutorio, perinde teneatur Monachus sedem Episcopalem adeptus, atque dum erat in claustro, cujus generis sunt castitas, paupertas, atque adeo religionis vestitus, vel vestis color, aut publica, & notoria tessera; hujus obliga-

Bonav. in 4. dist. 38. q. 3.
Thom. 2. 2. q. 185 art. 8.
Soto de just. & jure lib. 10. q. 5. art. 3.
Azor. lib. 12. instit. cap. 7.
Cord. in reg. Min. in cap. 2. q. 10. puncto 3.

gationis apertum testimonium: ad illas vero observantias, quæ Pontificis administrationi obstaculo esse possunt, ab illorum jugo eximatur, cujusmodi sunt solitudo, silentium, gravesque abstinentiæ, atque vigiliæ, quæ corpus debilitando possent Episcopum suo muneri ineptum reddere, aut functiones Episcopales impedire. Quoad secundam vero asserti partem, ita se explicuit auctor in hujus rei discursu, teste Ubertino, ut nullam dixerit subesse rationem dispensandi cum Minoritis ad sedes Episcopales assumptis, ut cum luxu, deliciis & pompa effuse vivant more secularium Principum, qui ex superabundanti affluentia bonorum temporalium assumpti sunt ad dignitates Ecclesiasticas: quem enim ex utroque ordine vel seculari, vel ecclesiastico non scandalizabit tanta rerum pompa, & vitæ luxus in homine, qui summam Deo vovit paupertatem? præsertim ubi non est necessarius, vel ad dignitatem conservandam, vel ad animas Christiane regendas. Subjunxit tamen, in quibusdam casibus, vel considerato Ecclesiæ, aut dignitatis statu, & temporis qualitate æque posse cum Minoritis ac aliis, in possidendis divitiis, & habendis rebus pretiosis, ac locuplete supellectile dispensari. Quoad vota vero essentialia, non adeo facile judicat ea posse a Pontifice dispensari, quæ & aliorum fuit sui temporis Theologorum opinio, præsertim sancti Bonaventuræ, qui præterquam quod sententiæ illorum, qui ajunt non posse Pontificem in triplici voto religionis dispensare, libenter subscribat, in fine quæstionis ad objectionem factam, quod dispensatur cum Religiosis factis Episcopis saltim circa votum paupertatis, & obedientiæ debitæ suis Prælatis, ita ait: *Dicendum, quod licet in prælationibus non teneantur obedire, & multa habeant, quæ non licerent eis, si essent subditi: tamen in neutro voto est dispensatum. Nam in voto paupertatis non dispensatur, quia non licet tali religioso habere proprium, etiam si Papa dispenset: sed tamen potest bona Ecclesiæ dispensare, sicut Abbas bona Monasterii; nec amittit meritum paupertatis, sed est divitiarum non dominus, sed dispensator: non amator, sed contemptor: non conservator, sed dispersor in pauperes. Similiter in voto obedientiæ non est dispensatum, quia omnem obedientiam, quam debebat prius suo superiori, debet Papæ: & Papa a sua obedientia non potest eum absolvere: & in talibus meritum obedientiæ commutatur in meritum pastoralis curæ, nec est dispensatio, sed exemptio proprius debet dici.* Idipsum docet Albertus magnus, sanctus Thomas, quantumvis nolit Cajetanus, Altisiodoren. Dominicus Soto, qui etiam citat Alensem, & alii, habeturque expresse in cap. cum ad Monasterium de statu monachatus ubi glossa & in cap. 1. de voto & voti redemptione. Non me latet plures tum veteres, tum recentiores Theologos contrariæ adhærere sententiæ, id dumtaxat modo dixerim nihil hic censura, nec gravi adversariorum nota dignum dixisse auctorem; sed ille quorumdam mos est, ut multa in calumniam accumulent, ut majorem concilient invidiam, aut graviorem ingerant infamiam.

Tolet. in sum. l. 5. c. 4. Navar. in cap. nullam 11. 46. circa fin. Covarr. in c. 1. n. 18. & 21. de testa. Graffius 2. p. decis. lib. 3. cap. 18. n. 17. Roderic. tom. 2. qq. reg. q. 58. art. 2. in fine. C. de monachis 16. q. 1.

Bonaventura cit. in resp. ad 5.

Albert. in 4. dist. 34. an. 17. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. Altisiod. in 3. d. 34. Sotol. 2. de nat. & gra. q. 4. art. 2.

XLVII. Undecimo, quod supradictis, & aliis erroribus pertinacissime plures ex ejus discipulis adhæserint, eosdemque imbiberint alii. Quam paucos hic habuerit errores, ex iis, quæ hactenus diximus, apparet, atque illum unum vel alterum opinative dumtaxat tenuisse, paratum corrigi, & subjecisse omnia correctioni sanctæ matris Ecclesiæ constat ex apertissima ejus sub mortem confessione. Quod si aliqui fuerunt nebulones, qui pertinaciter defendebant, & tamquam fidei mysteria credebant, quæ ille, neque sub opinione tenacius voluit teneri,

Petro Joan. aliorum imputantur mala.

non

non hæc ipsius, sed illorum culpa, qui doctrinæ & correctioni superiorum vel Sedis Apostolicæ se noluerunt subjicere, sed ad exorientes, & ex latibulis prodeuntes Pseudo-Apostolorum, Bizochorum, & Fratricellorum sectas nomine distinctas, sed erroribus colligatas caudas habentes transfugerunt. Vere plures ex diversis religionibus, vel tamquam transfugæ ad eos avolarunt, vel sub specie pietatis, quam illi præ se ferebant majoris perfectionis acquirendæ gratia se illis adsociarunt, vel disciplinæ suorum superiorum se subtrahentes ad illorum castra transibant, ut ex epistola Bonifacii Pontificis hoc ipso anno data licet expresse conspicere. Quare non hoc malum solius Petri Joannis dumtaxat, quod ex suis aliqui ad hostium castra transierint, sed & aliarum diversarum religionum; neque propterea illæ condemnandæ, neque iste adeo severe traducendus, ut quidquid mali fuerit in discipulis, illi affigatur. Verum est dixisse Apostolum se *confundi in discipulis*, quos ex Galatis erudivit, quia *vituperium discipuli, detrimentum est magistri: & detrimentum discipulorum, confusio & opprobrium est magistri, sicut profectus eorum gloria est præceptoris*. Aliud est tamen ut propter discipulos magister erubescat, aliud ut cum eisdem in errore consentiat. Petrus Apostolus scribit ex epistolis Pauli *quædam difficilia intellectu indoctos & instabiles depravasse ad suam ipsorum perditionem*; quare hæretici *pro sua ignorantia & inconstantiæ libidine per vim illa detorquent*; & cœco furore *depravati ab itinere recto cœlestes litteras corrumpunt, & novam sibi doctrinam sine ulla radice ac stabilitate componunt*. Nulla Pauli culpa, quod ejus doctrina abusi sint Sectarii, neque hujus auctoris crimini debet adscribi illud, in quo alii erraverunt, *dum unusquisque pro suo arbitrio modulabatur, quæ accepit*, neque sano sensu, quo tradita sunt, construxit: quamvis & ejusdem magistri doctrina hi possint revinci, dum in omnibus & per omnia promptissimam voluit Ecclesiæ Romanæ, ejusque Præfectis obedientiam præstari, quam tamen illi negarunt, verbis se discipulos profitentes, factis autem aperte negantes.

Gal. 4. 20. Ambros. lib. 1. de offic. cap. 41. Claud. Altisiodor. in cap. 4. ad Galat. & habetur tom. 9. 1. part. Bibliot. Vet. Patr. 2. Petr. 3. 16. Athan. epist. ad Ammon. Lactan. l. 4. cap. Instit. ultim. Tertul. de præscript. cap. 42.

Aliqui indigne eum traducunt.

XLVIII. Severe quidam hunc hominem perstringunt, sed omnibus severius Nicolaus Eymericus, & Abrahamus Bzovius: ille viginti hæreses ei affigit, quas industriose distinxit; quæ tamen ad unum dumtaxat caput reducuntur de exprobratione Ecclesiæ Romanæ, quam summe & catholice semper veneratum fuisse hunc auctorem, diximus superius, & de qua nihil egit Clemens V. in Concilio Viennensi, quantumvis coram eo studiose actum sit de universa Petri doctrina. Deinde aliam ei adscribit circa paupertatem Christi, & Apostolorum, de qua nihil omnino scripsit, exortaque est hæc controversia aliquot annis post ejus mortem sub Joanne XXII. Deinde omnes errores Begardorum, Beghinarum, & Fratricellorum, quos ad quinquaginta quinque enumerat, huic etiam attribuit, cum de hæresibus ibi relatis nihil omnino auctor scripserit, & post ejus mortem exortæ sint hæ sectæ sub prædictis nominum appellationibus. Et sane inter ea quæ ille pro erroribus transcribit, quædam ita longe absunt ab hæresi, ut sanam potius contineant doctrinam, & expresse doceantur a sancto Thoma, uti est illud: Quod Religiosi assumpti ad Episcopatus, teneantur ad votum paupertatis, de quo paulo superius, & quod Minores nihil possint habere in peculiari, vel in communi, & his similia. Tertio alibi eumdem exagitat tamquam hæreticum, ejusque ossa ex mandato Clementis VI. ait fuisse combusta; sed alibi refert ejus commentator Franciscus Penna, eum hoc tribuere Joanni

Direct. Inquis. 2. p. q. 9. Hoc anno n. 30. Ibid. q. 14. S. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 8. Hoc anno n. 36. Direct. cit. q. 38.

ni XXII. (a quo etiam ipse Eymericus dicit libros ejus fuisse prohibitos) attamen dubium superesse, an ossa fuerint concremata, quia constitit, eum subjecisse libros suos correctioni sanctæ matris Ecclesiæ, atque ita haberi in tribus codicibus seu exemplaribus MSS. Directorii. Abrahamus Bzovius sub Innocentio III. de quo agit, transcribitque quæ habet Prateolus; deinde post annos centum & plures sub Joanne XXII. iterum de eo sermonem instituit, refertque ex Eymerico viginti duas hæreses, quas diximus in Directorio industriosius enarratas.

Penna in comment. 2. p. Schol. 30.

Bzov. an. 1199. n. 39.

Item an. 1325. n. 8.

XLIX. Mirum etiam in modum errant circa hujus viri ætatem aut tempus, quo vixit. Bzovius, uti nunc diximus, Prateolum sequens sub anno MCXCIX. de eo agit sub Innocentio III. & iterum anno MCCCXXV. sub Joanne XXII. Nicolaus Eymericus sub Clemente V. in Provincia Narbonensi eum insurrexisse scribit. Hujus commentator Penna eum emersisse, ait, temporibus Cœlestini III. circa annos Domini MCCXX. & Cœlestini hujus jussu fuisse combustum & exhumatum; in quibus valde errat, tum circa ætatem Petri Joannis, ut mox ostendemus, tum circa Pontificatum Cœlestini, qui creatus est Pontifex anno MCXCI. seditque annis sex, ante Innocentium III. ex quo consequenter irrationabile fit, quod de exhumatione jussu Cœlestini subjungit. Sanderus reponit sub Innocentio IV. & anno MCCXLII. Sixtus Senensis vixisse ait anno MCCCC. Tanta est in hac re discordia, ut admirationem ingerat lectori, necnon occasionem judicandi non adeo exacte res ejus discussas fuisse ab iis, qui eum indigne traducunt, sed cœco affectu, & nullo labore auctorem sequutos Eymericum, errasse valde in erroribus, quos adscribunt, & in tempore quo summa inconstantia vixisse recensent. Atque sane si hic hæreticus esset, sive potius, uti vult Bzovius hæresiarcha, non omitterent Pontifices, quos eum condemnasse scribunt hi auctores; sive Cœlestinus ille III. sive Clemens V. aut VI. sive Joannes XXII. illius memoriam condemnare, seu nomen exprimere, sicut communiter factum est cum aliis hæreticis, & fecit Innocentius III. quando librum Joachimi Abbatis condemnavit, qua ratione constaret clarius, quo tempore vixit, & an vere Pontifices eum hæreticum fuisse judicarint.

Prateolus l. 14. hæresum verbo Petr. Joan.

Direct. cit. c. 15.

Quo tempore floruit.

Bzovius proxime citatus.

L. Nos vero certum tempus, quo floruit, annos ortus, initiationis, & mortis suis locis dedimus, ex quibus constabit, quantum circa ejus ætatem erraverint prædicti auctores. Hoc ipso anno quinquagenarius mortuus est, sepultusque honorifice Narbonæ. Invidia & malevolentia adversariorum traductum; necnon ob multam ignorantiam atque pertinaciam eorum, qui se illius jactabant sequaces infamatum, inde evidentius colligitur, quod toties ab æmulis vocatus in judicium, semper indemnis evaserit, neque a Pontifice Nicolao IV. qui ejus gesta, & doctrinam jussit examinari, neque in plenis Comitiis generalibus Ordinis, in quibus diligenter ejus causa fuerat discussa, gravem aliquam reportarit sententiam. His adde, quod Clemens V. qui quædam ex iis, quæ ei fuerunt imposita, in Concilio Viennensi definivit, veluti illud de anima rationali: An sit corporis forma? An virtutes infundantur in baptismo? De vulnere laterali Christi; neque verbum egit de viro hoc, neque auctorem aut pertinacem defensorem harum constituit opinionum; tum propter variam hominum de eo opinionem, quibusdam Sanctum, aliis aliter acclamantibus: tum quod ei constiterit ex ipsis libris, atque ex ultima fidei professione, nihil horum pertinacius defendisse, sed omnia correctioni sanctæ matris Ecclesiæ ex animo subjecisse. Hujus-

Relegatur ab eo hæresis calumnia

Ad hæresim requiritur pertinacia.

August. 4. con. Donatist. cap. 6. & ep. 164.

D. Tho. 1. p. q. 22. art. 4.

Sanchez latissime l. 2. de pracep. decal. c. 7. Farinac. de haeres. q. 178. n. 16. & seqq. Castro de haeresi lib. 1. c. 9. C. damnamus de sum. Trinit. & fid. cathol. c. un. eod. tit. in 6. & Clem. un. ead. tit. 2. q. 3. c. dixit Apostolus & ibid. q. 1. c. f. hisuraAug. epist. 162. in princip. & habetur 24. q. 3. c. dixit Apostolus. Idem l. 18. de civit. Dei c. 51.

jusmodi autem minime hæresis nota afficiendos, constans est omnium doctrina, & habetur ex ipso jure canonico; atque ex communi hæresia definitione, qua dicitur: *Error intellectus voluntarius, contra aliquam fidei veritatem, cum pertinacia assertus ab eo, qui fidem recepit*. Non sufficit itaque hominem in errorem humana labi caligine, ut extra communionem fiat recte credentium, aut turpis hæreseos labem incurrat, nisi admonitus nolit resipiscere, aut prudens & sciens catholicæ contraire persistat veritati. Ita graviter docuit Augustinus: *Qui sententiam, inquit, suam quamvis falsam, atque perversam nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim, quam non audacia præsumptionis suæ pepererunt, sed a seductis, atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi*. Nisi itaque ad errorem voluntarium temeraria præsumptio, & malitiosa accedat pertinacia, hæresis non completur malitia: *tunc enim, qui morbidum aliquid pravumque sapiunt, hæretici fiunt, & foras exeuntes in exercitibus habentur inimicis, quando correcti, ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed & defendere persistunt*. Dum itaque quis sensui adhæreat Ecclesiæ, & illum suo velit proponi, ab ea nullatenus recedere judicabitur, neque quidquam contra eum potest definiri, qui non aliud animo conceperat, quam quod Ecclesia juberet teneri. Graviter & docte in hunc sensum Michael Medina. Huic

Medina de recta in Deum fide lib. 5. c. 12.

sanctæ Ecclesiæ quisquis individue cohæserit, etiam si a recta catholicæ fidei norma per ignorantiam declinare contigerit, nullum detrimentum accipiet. Exemplo nobis est Agrippinus Carthaginensis Episcopus, immo totum illud Africanum Concilium, quibus, quod contra Ecclesiasticas regulas, & statuta majorum hæreticos baptizandos esse placuisset, quod tamen id non cum Ecclesiastica injuria, & contradictione probassent, sed quod ita humanæ rationis judicio sibi videretur, damnato dogmate absolvuntur Magistri. Neque enim quisquam erit tam audax, ut sanctissimum Cyprianum Christi celeberrimum martyrem, qui eidem Concilio interfuit cum ceteris, vere alioqui Ecclesiasticis Patribus, damnatum, decernat. Exemplo etiam nobis esto, & ante hos quadringentos annos Joachimus Abbas, cujus sententia etsi Ecclesiastico sensui adversa, in Concilio generali damnetur, ipse tamen hæreticæ labis judicatur immunis; nimirum quod firmissimam hanc Ecclesiasticæ fidei stationem non deseruerit, neque obfirmato animo adversus Ecclesiasticam fidem docuerit. Plenæ sunt hisce exemplis Ecclesiasticæ historiæ. Qui ergo nihil petulanter dixit, aut pertinaciter defensavit; sed tum calamo ad calcem omnium librorum, tum voce animam Creatori redditurus, profitetur & protestatur fidem & doctrinam se tenere Ecclesiæ, neque ulli se adhærere opinioni tenaciter, neque ex fide præter eam, quam credendam inconcussa proponeret veritatis columna sancta mater Ecclesia, nequaquam degeneris filii nomen, aut turpem hæretici meretur censuram.

Aliorum de Petro Joanne elogia.

LI. Ne vero ego videar difficilem assumpsisse Provinciam, & singularem posuisse conatum in eo defendendo viro, quem alii condemnant, & præsertim Directorium Inquisitorum graviori perstringit censura, aliorum proferam testimonia, qui hominem nedum non condemnant; sed & mirifice commendant. Angelus Clarenus auctor coævus, & Petro

Claren. in quinta tribul. Ordin.

huic familiaris, insigne de illo hoc habet elogium: *Fuit*, inquit, *Petrus Joannes mitis, mansuetus, humilis, devotus Christo, & Matri ejus & san-*

sancto Francisco, sapiens sapientia cœlesti, facundus & eloquens inter omnes sui temporis homines, & supra multos coætaneos suos, repletus sapientia spirituali, & divina cognitione, & gratia & virtute, & amore sui Ordinis, compassivus, pius, condescendens aliorum infirmitatibus, discretus, prudens, sollicitus etiam supra vires ad omne bonum: Multa utilia docuit, & necessaria ad evitandum spiritualia pericula, & ad consurgendum ad vera & novissima bona. Petrus Rodulphus virum vocat magnæ prorsus subtilitatis, & eruditionis; subjungitque eum ita respondisse suæ doctrinæ calumniatoribus, ut nemo potuerit tantæ reluctari sapientiæ, aut resistere spiritui, qui in eo loquebatur: *Ipse enim*, inquit, *erat tamquam lux in lucem reducens dubia; ideo eum æmuli insequebantur acerbe: nam verum est illud.* Rodul. de Scrip. Minorum.

Summa petit livor, perflant altissima venti.

Eximium Doctorem & sanctum virum appellat *Marianus*, summeque commendat passim ubicumque se offert occasio sermonem de eo instituendi. Chronica Ordinis: *Erat in conspectu hominum rigidus, moribus & verbis ponderosus, magnæ indolis & famæ per orbem: Fuit maximus zelator paupertatis, & omnium virtutum, spiritu prophetico insuper insignitus. Multi Fratres ei adhæserunt, religiosam ejus vitam æmulantes. Qui dum videret consodales ad laxiorem vivendi normam declinare, pati non potuit, quin in eos palam inveberetur, unde & sibi peperit molestias plurimas, & persecutiones. Fuit hic mirabilis ingenii, scripsit postillas in universa Biblia &c.* Henricus Willot: *Vir magnæ prorsus subtilitatis & eruditionis, Baccalaureus formatus &c.* Sixtus Senensis: *Petrus Joannes Ordinis Minorum Baccalaureus formatus Sorbonæ Parisiorum, postillas scripsit in omnem fere divinam scripturam.* Ipse auctor Directorii Inquisitorum in codicibus MSS. quos Penna commentator citat, vocat Lectorem famosum in Theologia; & liber Firmamenti trium Ordinum, Doctorem divinum. Sanctus Antoninus semel atque iterum de hoc homine, de molestiis his controversiis, & ejus doctrina agit, neque tamen in aliquo eumdem condemnat, imo ait, eum suo Ordini satisfecisse, nec repertum fuisse schismaticum, aut rebellem. Valde eum commendat Ubertinus prædictus in primo prologo Arboris vitæ crucifixi, licet in aliquibus dictis vel sententiis ejus, se eumdem sequi nolle profiteatur; etenim: *aliquando bonus*, inquit, *dormitat Homerus, neque omnibus omnia data sunt.* Eumdem inter Scriptores Ecclesiasticos præter Sixtum Senensem & Willotum citatum, connumerant absque ulla nota aut cautela addita læsæ vel suspectæ fidei, Franciscus Gonzaga, Antonius Possevinus, & Fabianus Justinianus.

Marian. c. 14. Coronic. Min. 2. par. l. 5. c. 21.

Willot. in Athenæ.

Sixt. Senen. l. 4. Biblioth.

Penna cit.

Firmam. 3. Ord. p. 1.

Anton. tit. 24. c. 9. §. 11. & 13.

Ubertin. de Casale.

Gonz. 1. p. Chronic.

Possev. in appar.

Justin. l. 3. de sacra Scrip.

LII. His prolixius, sed necessario productis pro asserenda hominis innocentia, ne per universas traducatur ætates; ad ea quæ sub hoc anno gesta sunt orationem reduco. Obtinuerunt quædam per hæc tempora domicilia Minoritæ; & sane præcipuum illud Aracœli in Capitolii Romani vertice erectum, nonnisi hoc anno a Bonifacio Pontifice eisdem concessum scribunt, ex plano tamen errore, Bzovius & Ciaconus, cum in tertii tomi limine ab Innocentio IV. ante quadraginta & plures annos datum, productis concessionis instrumentis largius probatum sit, & per annos sequentes sæpius occurrat memoria Fratrum Minorum in æde Aracœli commorantium. Conventus Barri super Albam Lingonensis diœcesis oppidi, ante plures annos inchoatus, studio cujusdam devoti Minoritæ, & Ecclesia adjuncta per Jacobum de Montier, qui ad aram ma-

Bzovi. an. 1297. n. 8.

Ciacon. in Bonif. VIII.

Tom. 3. an. 1251. n. 16.

Gonzag. in Prov. S. Bonav. Con. 12

Conv. Barri.

majorem sepultus est anno MCCLXXXIX. honorificentior effectus, hoc ipso anno complementum accepit, per devotissimum virum Patritium Lambretum de Auberina, & ejus consortem. Et ante hunc annum constructos Conventum Beneventanum in Regno Neapolitano, & Saxi Corbarii in Ducatu Urbinate, docent vetusta illorum locorum monumenta; sed & Marsalæ citra Farum in Sicilia in promontorio Lylibitano alterum sub hoc tempore præextitisse constat ex hoc Epitaphio: *Donna Aldisia de Mizzina sepulta est hic, cujus anima requiescat in pace: Anno Domini* MCCXCVII. Et in oppido Hannoveri provinciæ Saxoniæ, & Custodiæ Halberstatensis obtinuisse Fratres domicilium sub Episcopo Mindensi Conrado II. refert Albertus Crantzius. Obiit autem hic Conradus anno MCCXCV. cum annos tredecim absolvisset in Pontificatu.

Conv. Beneventi. *Rodul. fol. 276. & 281.* Conv. Saxi Curbarii. Conv. Marsalæ. Conv. Hannoveri. *Crant. in Metropoli lib. 8. c. 59.*

LIII. Hoc ipso anno intra mœnia Novi Castri Ducatus Lotharingiæ & Tullensis diœcesis, urbis percelebris, Monasterium Clarissis ædificari curavit Fridericus (Gonzaga Ferricus) hujus nominis secundus, & ejus conjux Margarita, Theobaldi Campaniæ Comitis, ac postea Navarræ Regis filia, Lotharingiæ Duces, qui filias duas Margaretam Coloniæ, & Agnetem in Monasterio longi Campi sanctæ Claræ Instituto consecrarunt. Prima disciplinæ regularis magistra evocata est ex Monasterio sanctæ Catarinæ Pruvinensi. Dotarunt Monasterium annuis redditibus prædicti, quorum successores Theobaldus II. & Rodulphus donationem omnem Monasterio factam ratam habuerunt, additis insuper aliis beneficiis. Theobaldum Ecclesiam extruxisse, eamdemque consecrasse Joannem Tullensem Episcopum anno trecentesimo supra millesimum refert Gonzaga. Sed vel eam non construxit Theobaldus, vel in consecrationis anno error deprehenditur; neque enim Fridericus, Theobaldi pater, obiit ante annum MCCCIII. neque Theobaldus ante illum annum Dux est renunciatus. Veræ Episcopus tunc erat Joannes Cierkensis Lotharingus, qui Conrado Probo Minoritæ, de quo supra egimus, successit, diemque clausit extremum anno MCCCV. Nisi fortasse illud hic superstit effugit, quod Theobaldus ante adeptum Principatum Ecclesiam extruxerit; qua ratione fieri posset ut a Joanne tunc consecraretur.

Mon. Novi Castri. *Stemmata Lotharin. tom. 5. c. 77. Gonzag. in Prov. Franc. Monast. 5.* *An. 1279. n. 27.*

LIV. Propter varia diffidia, & contentiones, quæ oriebantur ex discordibus electionibus, præcepit hoc anno Bonifacius, ut nullus Religiosus Ordinum Mendicantium, electioni, postulationi, provisioni, seu vocationi de se factæ in discordia ad aliquam extra sui Ordinis administrationis prælaturam præstare posset assensum, absque speciali Sedis Apostolicæ licentia: *Quorumdam oculos*. IV. Kal. April. Dedit etiam Pontifex litteras ad Abbatem Monasterii sancti Prosperi & alios, ut pro ampliando Minorum Conventu Rheginensi in Æmilia inducerent Sorores sancti Petri martyris Ordinis Prædicatorum ad vendendas eisdem quasdam possessiones: *Exposuerunt nobis*.

Privilegia Minorum.

LV. Ad instantiam nobilis viri Joannis de Procida, datis litteris ad Cardinalem Landulphum Apostolicæ Sedis Legatum in regno Neapolitano, quædam ordinavit circa regimen Monasterii sancti Laurentii Salernitani, de quo egimus anno superiori: *Dudum ex relatione*. Kal. Martii. Atque his similes alias dedit litteras ad Ministrum Ordinis Minorum Provinciæ Terræ laboris. Dedit etiam hoc anno Cardinalis Protector Matthæus Rubens Ursinus binas litteras ad Ministrum Generalem, & Provinciales, quibus eis curam commisit Clarissarum, formamque præscripsit regiminis. Eas in Pontificio dabimus regesto.

Privilegia Clarissarum. *An. 1296. n. 20.*

SUP-

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. MAximas inter curas summi Pontificatus vigilantissimus Papa „ hanc præcipuam habuisse videtur, ut perpetuis constabili„ ret legibus Minorum, & Prædicatorum, imo & aliorum Mendican„ tium Ordines; quas licet in corpore juris quisque legere possit, nihi„ lominus nostris hic libenter exhibemus, quod admodum utiles sint, „ & scitu perdignæ. Occurrit autem primo illa de pactis initis per Fra„ tres cum Rectoribus parochialium Ecclesiarum super parochialibus ju„ ribus, quæ non raro contingunt, sequentis tenoris.

„ 1. *Quia ex eo qaod Fratres Prædicatores, & Minores, & alii Men„ dicantes, compositiones & pacta cum Prælatis, Capitulis, Rectoribus, & „ personis Ecclesiarum, civitatum, castrorum, villarum, & locorum in „ quibus domus seu habitationes eorum existunt, super juribus parochiali„ bus, vel aliis quibuscumque articulis, ab eis, vel eorum antecessoribus „ inita, sive facta servare recusant: & ea eo prætextu infringere moliun„ tur, quia Magistri, aut Ministri, vel Prioris Generalium, seu Provin„ cialium eorum non affuit assensus in ipsis, nec approbata per ipsorum ge„ neralia, vel provincialia capitula extiterunt: multa in diversis mundi „ partibus insurgunt scandala; & ipsorum Fratrum (quos decet puritatem „ omnimodam iu suis observare actionibus, & ab his abstinere propensius, „ per quæ possit aliis pernicies generari) famæ detrahitur plurimum & ho„ nori.*

Decretum supra observantiã inter Fratres & Parochos.

De pactis tit. 18. cap. 1. Quia ex eo.

„ 2. *Nos his occurrere paternæ sollicitudinis studio intendentes, præ„ senti decreto sancimus: compositiones & pacta hujusmodi cum Prælatis, „ Capitulis, Rectoribus, & personis prædictis ab ipsorum Fratrum Con„ ventualibus, Prioribus, seu Guardianis facta, vel approbata, de suorum „ Conventuum consilio & assensu (dum tamen alias sint licita & honesta) „ debere ab ipsis Fratribus in locis, in quibus fuerint facta, perpetuo in„ violabiliter observari: non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut „ Prioris generalium seu Provincialium prædictorum non intervenerit in „ eisdem assensus, nec ab ipsorum generalibus, vel provincialibus capitulis „ extiterint approbata: seu quod Sedes Apostolica in his, quæ per prædi„ ctos Fratres Minores facta fuerint, auctoritatem suam non præstiterit vel „ assensum.*

Vult Pontifex eas observari etsi non intervenerit assensus superiorũ vel Sedis Apostolicæ.

„ II. Placuit etiam summo Pontifici ne nostri, cum aliis Mendican„ tibus possent in posterum nova loca ad habitandum acquirere, nec „ antiqua alienare vel mutare absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, „ quæ de præfata prohibitione faciat mentionem: in acquisitione tamen „ locorum pro eremitica vita ducenda, prohibitionis ratio cessare vide„ tur, quod ex ipso textu elicit Joannes Andræas. Porro Bonifacii de„ cretum est ut sequitur.

Lib. 5. tit. 6. de excessibus prælator. c. cum ex eo.

„ 1. *Cum ex eo, quod Prædicatores, Minores, & Religiosi alii Mendi„ cantes in civitatibus, castris, villis, aut aliis locis ad habitandum domos, „ vel loca suscipiunt, seu olim suscepta dimittunt, se ibidem ad alia tran„ sferentes, diversa scandala quandoque proveniant, & frequenter clamo„ res ad Sedem Apostolicam perferantur: Nos super hoc providere volentes, „ hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis, vel aliqui de prædi„ ctis quibuscumque super hoc privilegiis muniti existant (quæ ipsis contra „ tenorem constitutionis præsentis nullatenus volumus suffragari) in ali-*

Constitutio circa constructi. Conv.

Interdicit Pontifex aliqua.

„ *qua civitate, castro, villa, seu loco quocumque ad habitandum domos, vel loca quæcumque de novo recipere, seu hactenus recepta mutare, vel ea venditionis, permutationis, donationis, aut cujusvis alienationis titulo quocumque in alios transferre præsumant, absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam, & expressam faciente de prohibitione hujusmodi mentionem, si secus egerint irritum decernentes.*

„ 2. *Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint eremiticam, seu solitariam eligendam, de majorum suorum licentia, quin cellas, mansiones, seu habitacula in eremo, sive locis ubi non sit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere, ac mutare, non intelligimus interdictum.*

Aliæ constitutiones citantur.

Tit. 8. de privileg.

„ III. Sunt & alia plura hujusmodi a meis Confratribus scitu digna in eodem Sexto decretalium a Bonifacio VIII. decreta, quæ quod nimis universalia sint, & passim haberi possint, libenter prætermittimus; ut sunt, declaratio quomodo personæ religiosæ privilegiatæ sint: *Cum personæ &c.* quomodo per ingressum Religionis vacet beneficium: *Beneficium illius &c.* quomodo votum solemne dirimat matrimonium: *Quod votum &c.* ne Moniales egrediantur clausuram: *Periculoso & detestabili &c.* ne Religiosæ vocentur personaliter ad judicium: *Mulieres quas &c.* de electione Abbatissæ in communi: *Indemnitatibus Monasteriorum &c.* quod professio debeat fieri intra annum: *Constitutionem Innocentianam &c.* & pro exercendo Inquisitionis officio: *Ut commissi vobis &c.* de celebratione tempore interdicti: *Licet vobis &c.* de admittendis ad divina tempore interdicti: *Alma mater &c.*

Aliæ literæ.

Indic. ex Oder. n.55.

Ex Vatic.

„ IV. Sunt etiam alia nonnulla, quæ Petrus de Alua, & Astorga indicat, ut FF. Bonifacio, & Matthæo Inquisitoribus Minoritis contra Bizocos: *Ad nostram nuper &c.* nonis Maii: fratri Nicolao destinato Concionatori Cruciatæ: *Olim Jacobum &c.* & ut Episcopus Calliensis assumat Minores ad prædicationem, ambo III. Kal. Januarii: & contra nostri Ordinis apostatas: *Exigit Ordinis &c.* nonis Julii: & pro Monialibus sancti Laurentii: *Dudum ex relatione &c.* Kal. Martii.

Constantia Regina ex Tertio Ordine obit.

„ V. Tamdem, ut huic anno supplemento finem faciamus subministrat ultima Chombonus referens Constantiam Reginam Castellæ, filiam Roberti Siciliæ Regis sancti Ludovici Episcopi Tolosani Germani fratris, Tertii Ordinis sancti Patris Francisci alumnam, eximia sanctitate florentem, sanctissime pariter XV. Kal. Februarii hujus anni, viduatam viro ibidem obiisse.

ARGUMENTUM.

Pro compescendis bellorum tumultibus inter Gallum, Anglum, aliosque Principes exortis, mittuntur Gandavum Pontificis legati Generales Præfecti Minorum & Prædicatorum. Instituuntur Inquisitores Minoritæ in partibus Serviæ, Russiæ, Dalmatiæ &c. Creatur Cardinalis frater Gentilis de Montesflorum, sacri Palatii Apostolici lector, fiuntque alii duo Minoritæ Episcopi; ex quibus alii excitant Principes Catholicos ut opem ferant rebus Syriæ desperatis. Moritur sanctus Ludovicus frequentibus clarus miraculis. Severe animadvertit Pontifex in beatum Jacoponum Tudertinum, cujus vita prodigiosa refertur. Multiplicantur Conventus & privilegia.

I. ANTE duos annos Philippus Gallorum Rex ægro ferens animo, Guidonem Flandriæ Comitem despondisse Philippam filiam suam Eduardo Galensium Principi, Eduardi Anglorum Regis filio, suspectasque & invisas habens Guidonis opes, & contractam cum inimico affinitatem; dissimulato dolore, eum cum uxore blandis ad se verbis Corbolium accersit; deinde objecto eis hoc crimine, utrumque mali doli insontem, neque quidpiam tale timentem Lutetiam Parisiorum duxit, ac in arce Lupara reclusit. Tamdem pacificante inter eos Pontifice, ac fidejubente Amadeo Comite Sabaudiæ, Guido custodia liberatur, quibusdam statutis legibus, sed ea præcipua, ut filiam illam Eduardo Principi desponsatam, Regi obsidem faceret. Abductam per regios Legatos virginem Lutetiam, ingenti cum dolore parentes relinquunt, instanter mox repetunt, nihilque intentatum relinquunt, ut eam a captivitate liberent. Dum nullas sibi preces nec artes proficere videt Comes, armis agendum censet, icto fœdere cum Eduardo Anglo, Gallo vehementer infenso, Adolpho Cæsare, Joanne Duce Brabantiæ, Eduardi genero, & Guidonis ex filia nepote, Henrico Comite Barensium, Eduardi etiam genero, & Alberto Austriæ Duce. Joannes Hannoniæ Comes Galli partes tutabatur; qui copioso exercitu contra Guidonem movit, multamque intulit molestiam, & detrimentum copias adhuc auxiliares confœderatorum expectanti. Paciscendæ itaque in turbulento, & incerto rerum motu erant induciæ, etiam Anglo exhortante, ab Octobri medio adusque Kalendas Decembris: sed auctore Carolo Claudo, Siculo Rege, prolungatæ sunt ultra biennium; interim controversiæ omnes Bonifacii Pontificis arbitrio decidendæ committerentur. Hoc itaque ineunte anno, mense Januario, misit Bonifacius Gandavum Joannem Minium a Muro Ministrum Generalem Minorum, & Nicolaum Bocasinum a Tarvisio Magistrum generalem Prædicatorum, qui inducias confirmarent, & solidius stabilirent, necnon obducendæ pacis rationes aliquas invenirent. In his aliisque sibi commissis gravioribus negotiis ita prudenter & laudabiliter se gesserunt; ut uterque ab hoc ipso Pontifice ad Cardinalatus dignitatem postea sint promoti.

Annales Flandriæ lib. 10. ad an. 1295. & seq.

Res Flandriæ valde turbantur.

Eas componunt Generales Prædicatorum & Minorum.

II. Non neglexit pariter Bonifacius fidei augmentum, vel religionis læsæ vindictam; instituit enim Inquisitores ex Minoritis in partibus Serviæ, Russiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Bosnæ, atque Istriæ, datis ad Ministrum Provinciæ Sclavoniæ litteris sequentibus.

Instituuntur Minoritæ Inquisitores in Dalmatia, Russia &c.

Di-

Dilecto filio Ministro Provinciali Ordinis Fratrum Minorum in administratione Provinciæ Sclavoniæ.

Reg. Vat. n. 143. *Licet ex omnibus mundi partibus, quæ Christiana religione censentur, teneamur ex officii debito extirpare lethiferam pestem hæreticæ pravitatis, in partibus tamen Serviæ, Russiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Bosnæ, atque Istriæ, Provinciæ Sclavoniæ, imminet nobis hæc sollicitudo propensius, ubi eamdem pestem propter malitiam temporis, quæ in detrimentum fidei Catholicæ perversa germina germinavit, ex evidentia operis & famæ notitia præsensimus abundantius succrevisse. Cupientes igitur in dictis partibus & in Archiepiscopatibus Duracen. Antibaren. Ragusino, Spalaten. & Jadren. & diœcesibus suis per aliquos de Fratribus tui Ordinis partem super hoc nostræ sollicitudinis adimpleri, discretioni tuæ, per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus de consilio aliquorum Fratrum ipsius Ordinis, eligas duos de Fratribus ipsius Ordinis, tuæ administrationis, idoneos ad hujusmodi opus dominicum exequendam, eisque in virtute obedientiæ districte Apostolica præcipere auctoritate protures, ut Inquisitionis officium in locis prædictis contra hæreticos credentes, fautores, defensores, & receptatores eorum, juxta formam in aliis Apostolicis litteris expressam, quæ Fratribus prædicti Ordinis Inquisitoribus hujusmodi pravitatis in eisdem locis deputatis auctoritate Apostolica, vel in posterum deputandis, non expressis aliquorum nominibus, super exequendo dicto Inquisitionis officio destinantur, exequi studeant diligenter. Nos enim prædictos duos Fratres, quos ad hoc elegeris, & utrumque ipsorum præfatum officium exequi juxta formam in litteris ipsis expressam, ac ipsos illam potestatem & auctoritatem plenarie habere volumus; quæ in eisdem litteris continentur. Si vero tu, vel Vicarius tuus, te absente, aliquem Inquisitorum hujusmodi ex aliqua forte causa nonnumquam forte videris amovendum, ipsum amoveatis, & substituatis loco illius alium, quem similem potestatem & auctoritatem habere volumus, quoties vobis deliberatione cum aliquibus discretis Fratribus dicti Ordinis præhabita, hoc fore videbitur faciendum; & si aliquem vel aliquos Inquisitorum ipsorum decedere forte contigerit, nos substituendi de consilio aliquorum discretorum Fratrum ejusdem Ordinis alium, vel alios loco illius vel illorum qui decesserint, ita quod hujusmodi substituti eisdem omnino auctoritate, & potestate fungantur, tibi, dictoque Vicario si tu absens fueris, plenam, & liberam concedimus tenore præsentium facultatem. Datum Romæ apud sanctum Petrum III. Kal. Maii, anno IV.*

Alia rescripta ad Inquisitores. Epist. 324. Epist. 348.

III. Alia insuper invenio hujus anni rescripta ad Inquisitorem hæreticæ pravitatis in Provincia sancti Francisci, circa bona cujusdam Civis Spoletani in hæresim lapsi per fratrem Andræam Inquisitorem confiscata, filiis innocuis reddenda; & alia ad fratrem Adamum de Cumis Inquisitorem in Provincia Romana, de liberando ab omni molestia Joannem Feraloca Civem Urbevetanum, quem jam absolutum ab hæresi, quam incurrit, declararunt Angelus de Reate, & frater Leonardus de Tybure ejusdem in hoc officio prædecessores, licet eum in judicium vocaverit eorumdem successor.

Fit Cardinalis frater Gentilis de Monteflorum.

IV. Habita deinde ordinatione in quatuor temporibus Decembris Reate, creavit Presbyterum Cardinalem tituli SS. Silvestri & Martini fratrem Gentilem de Monteflorum Picenum Ordinis Minorum, Theologum,

gum, & lectorem sacri Palatii, in quo officio successit fratri Joanni de Muro ad Generalatum assumpto, qui sub Clemente V. uti tunc dicemus, praeclaris functus est legationibus. Sed & hic frater Gentilis in eodem officio lectoris sacri Palatii successorem habuit fratrem Reginaldum Provinciae sancti Francisci. Promovit etiam ad Episcopatum Redonensem in Britannia Aremorica, sub Archiepiscopo Turonensi, per mortem Guillelmi *de la Rochetangui* fratrem Joannem de Samesio, suum Poenitentiarium, multis functum praeclare legationibus in obsequium Ecclesiae Catholicae, de quo saepius egimus superius, quem etiam Pontifex anno sequenti, uti tunc referemus, transtulit ad Ecclesiam Lexoviensem: *Inter cuncta* v. Kalend. Aprilis. Ad Ecclesiam Ortanam in Provincia Romana, & ditione Pontificia, per mortem Bartholi Episcopi vacantem assumpsit fratrem Laurentium de Vellitro: *Etsi de cunctis* v. Nonas Octobris. „ Ad Suanensem in Etruria sub Archiepiscopo Senensi „ frater Monaldus Monaldescus Urbevetanus x. Kalend. Maii. Anno „ MCCCI. XVI. Kalendas Februarii translatus est ad Archiepiscopatum „ Urbevetanum.

Fr. Joann. de Samesio Episcopus Redonensis.

Ann. 1290. n. 1. & an. 1297. n. 20
Ann. 1299. n. 1.

Fr. Laurentius de Vellitro Episcopus Ortanus.

ADDITIO PATRIS LUCAE WADDINGI.

V. Quae superius diximus de usurpato, & erepto fratri suo Haytoni Minoribus adscripto, regno Armeniae per Senibat, mihi confirmat Pontificium diploma hujus anni, ad eumdem scriptum, quo Bonifacius ait se illius nuncios & litteras recepisse, quibus significat vexationes & angustias sui regni, & molestias, quas ipse patiebatur, cui & Terrae sanctae ut succurreret, scribit se excitare quotidie per suas litteras Angliae & Galliae Reges, ut necessarium hoc subsidium transmittant; inter quos tamen diuturnum dissidium, & inimicitias seminasse communem dicit humani generis inimicum. Sed potiores tunc fortassis molestiae erant fratris sui Haytonis, qui amissum regnum advocatis confoederatis juste repetebat.

Ann. 1294. n. 10.

Senibat Rex Armeniae petit sibi succurri.

Reg. Vatic. epist. 261. 3. Non. Oct.

VI. Non alio, quam hoc anno obiisse sanctum Ludovicum Episcopum Tolosatem, mox uno atque altero efficaci probabo argumento, si prius diversas aliorum de hac re sententias praefigam. Anno MCCXCV. decessisse scribit Petrus de Natalibus; anno MCCXCVII. mortuum ajunt Auctor vitae ejusdem apud Sedulium, Bartholomaeus Pisanus & Baronius; anno vero MCCXCIX. Firmamentum Trium Ordinum, Marcus Ulyssipponen. & Breviarium Minorum. Demum anno altero longe posteriori obiisse necesse est, ut affirment, qui aetatis suae anno XXXIII. fatis concessisse dixerunt, quos statim referemus: at nonnisi hoc ipso anno defunctum credere duo prae ceteris me movent. Primum omnes ferme (praeter Surium & Petrum de Natalibus, quibus accedere videtur Claudius Roberti, qui ad trigesimum tertium pervenisse conscribunt) viginti trium annorum, & sex mensium fuisse dicunt, quando extremum diem obierat: at si ex anno MCCLXXV: & mense Februarii ejusdem anni, quo natum scribunt meliores auctores, connumeraveris, in hunc annum mortis tempus incidisse deprehendes. Secundum, quod auctor ille coaevus, & familiaris, quem supra diximus ejus vitam scripsisse, asserat duobus dumtaxat annis, & decem mensibus vixisse postquam e custodia liberatus est. Ostendimus vero secundum melioris notae, & bonae fidei auctores in mense Octobris anni MCCXCV. libertate donatum, a quo tempore usque ad mensem Augusti hujus anni illud tempus interlabitur: quare firmiter dixerim, nonnisi hoc anno defunctum.

Moritur S. Ludovicus.

Petr. de Nat. lib. 7. cap. 77.

Anonym. c. 19. Pisan. cit. Baron. ad 19. Aug. Firmam. 1. par. in memor. Ord. sub 15. Gener. Marc. l. 6. c. 12. Breviar. in die octava lect. 15. Sur. ad 19. Aug. Petr. cit. Claud. de Episc. Tolosa. Ann. 1275. n. 4. Ann. 1295. n. 4.

VII. Postquam itaque Deus Optimus Maximus ad sui honorem, & Chri-

1. Reg. 8.

Christianorum bonum, lucernam illam positam super candelabrum, ut omnibus luceret, qui in Ecclesiæ domo sunt, per varias regiones circumduxisset, quasi quamdam Israeliticam arcam ad fidelium confirmationem: visum tamdem est illi Ludovicum admodum adolescentem, traducere ad optimam vitam, in quo emicuit semper singularis gratia Dei. Omnes ipsum videre desiderabant, vultu angelico decoratum, factis mirificum, conspicuum honestate. Mira inerat amænitas faciei & pulchritudo in fronte, in oculis, in toto corpore habitare videbatur humanitas: mel in lingua, in pectore candor & simplicitas. Formæ gratia, & honestatis omnium oculos in se convertebat, angelum arbitrantium potius quam hominem. Pulcherrimo erat corpore, & aptissima compositione membrorum; sed longe pulchrior moribus & sanctitate. Tangebantur ejus exemplis omnes: tam pura vita, tanta modestia & humilitate, maxima pietate in re divina, fervido dulcique sermone apud omnes gratioso, igneis concionibus. Simulacrum jure dixerim omnis virtutis adolescentem talem; genere tam sublimem, filium Regis: cujus ætatem non opes, robur, pompa seculi; sed pietas, patientia, contemptus seculi, calidæ preces, diligens industria, abstinentia & continentia, disertæ & salubres conciones, Evangelica paupertas, humilitas Christiana, gravitas, caritas in proximos, justitia & omnes coronæ omnium virtutum ornabant, ut se per omnes numeros hominibus in illo ostenderent.

Pulchritudo corporis S. Ludovici.

Major illa mentis.

VIII. Itaque luce sua Orbem cum illustrasset, imminente transitu ejus ad Patrem cœlestem, post multas peregrinationes in aliorum bonum; revertens ad Tolosanos suos e Catalonia, ubi sororem Reginam inviserat (quo tempore, præsente fratre Bernardo Peregrino Episcopo Barchinonensi Minorita, consecravit Ecclesiam Minorum sancto Nicolao dicatam Barchinone, ut diximus alias, licet error irrepserit in notis & pro MCCXLVII. scribendum fuerit tum apud Gonzagam, tum illo loco citato MCCXCVII. vel potius MCCXCVIII. de quo admonitum velim lectorem) Tarascum venit, ubi corpus sanctæ Martæ, hospitalitate in Christum illustris, quiescit. Illic Vir sanctus jam nunc cœlesti accipiendus hospitio, in laudem hospitæ Christi insignem habuit concionem. Inde arcem petens, quæ Brincola dicta, febre corripitur, qua consumptus est. Et divinitus certior vitæ finis, studiose parat se ad mortem. Totus itaque erat in prece, assiduus in contemplatione rerum divinarum. Admonitiones sacras, & pias libentissime audiebat: & quotidie juxtim se faciebat sacrificari. Quod aliquando futuri sumus, præmeditabatur, nec velimus nolimus, abesse longius potest. Ita venientem mortem hilaris excepit, quod se recte ad illam composuit. Ego, inquit Fratri socio, morior, & gaudeo quasi terram videns, venturusque in portum ex longa navigatione hujus vasti, & undosi maris, quod mihi diu in votis fuit; & optatum mihi expposituro hoc grave onus, quod humeri mei ferre recusant. Occupationes illæ me nimium destinent, & deripiunt, ut mecum esse nequeam, nec pro meo arbitrio, Deo & mihi vacare. Vero verius est, Episcopalem dignitatem, non tam grandis esse nomen honoris, quam oneris. In portum cum appulero, onus exponam.

Tom. 1. an. 1214. n. 30. Franc. Diago de comitib. Barcino. lib. 3. cap. 16. Joann. 11.

Febre corripitur. Componit se ad mortem.

IX. Pro Christiano, & Catholico ritu, sacramenta Ecclesiastica sibi jussit administrari ipso die festo assumptionis beatæ Mariæ Virginis. Etsi vero languore gravissimo adeo extenuatus esset, ut preter cutem, & vix ossa hærentia nil haberet: tamen dominico Christi corpori, quod prisco Chri-

christiano more adportabatur, honorem debitum voluit exhibere: cum mox e lecto surgens ivit obviam Christo, tum genua flectens ad altare, sumpsit devotione maxima christianæ salutis certum, fidumque viaticum. Triduo antequam moreretur, ultimum suæ vitæ diem prædixit. Quinta decima valetudinis die, cum ex hac vita abiit, post longas orationes, in lecto paululum residens oculos figebat in cœlum, & precabatur assidue in hæc verba: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi: quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum*. Item illud Psalmi: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine*. Salutationem quoque ad beatissimam Virginem Matrem continenter frequentabat. Rogatus, cur toties repeteret: *cito moriar*, inquit, *& beata Maria juvabit me*. Atque ita obdormivit in Domino integra mente, certis sensibus quartodecimo Kalendas Septembris, feria secunda. Facies illius solito videbatur pulchrior, nec mortuus, sed dormire. Sepultus est Massiliæ apud Fratres Minores, prout testamento suo ipse instituerat, in medio chori, magnifice peractis exequiis: sed dum sacrum funus ex prædicta arce Brincolæ Massiliam portaretur, visi sunt de cœlo radii instar lancearum ad sacrum corpus descendere, & extinctæ faces in via cœlitus accendi: deinde visus est ipse beatus Ludovicus a quodam religioso Fratre a multitudine magna Angelorum in paradisum deferri, voce magna clamantium: *sic sit servienti Deo in munditia & puritate*.

Devote suscipit salutare viaticum.

Ex Test. S. Franc.

Psal. 24. 7.

Moriens auxilium exposcit S. Mariæ.

Pisan. confor. 8.

Faces cœlitus accenduntur in ejus exequiis.

Fertur per Angelos in cœlum.

Robertus a Licio in serm. S. Ludov.

X. Conspectus est paulo post a fide dignissimis viris, qui se eum vidisse testati sunt in Ecclesiæ choro, supra summum altare, forma qua notus erat, Pontificio ornatu, eoque splendidissimo, facie admodum læta & serena, felicitatem beatitudinis æternæ significante; quæ omnium piorum desideratissima est alba meta. Admodum juvenis obiit beatus Ludovicus ætate; sed probitate morum mature senex, numerum annorum operum multitudine superavit. Canus non crinibus, sed sensibus: senex meritis, non annis: *Ætas senectutis, vita immaculata*. Totius vitæ decursus fuit viginti trium annorum uti diximus, & sex mensium. Nihil mirum si parum vixit, qui brevi tempore multum vixit, amplissimam fecit parvam metam, bene usus, quam accepit. Cito pervenit ad culmen, quod alii tarde consequuntur: *Quidquid ad summum venit, ad exitum prope est. Eripit se aufertque ex oculis perfecta virtus, nec ultimum tempus expectant quæ in primo maturuerunt. Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur*.

Brevier. Minor. citat.

Conspicitur in gloriosa forma.

Juvenis annis, senex moribus

Sap. 4. 9.

Seneca de consol. ad Marc. 23.

XI. Quartum decimum annum jam agere cœperat, cum obses mitteretur in Hispaniam pro patre; ibi hæsit annis circiter septem, a liberatione vixit plus minus duobus annis, mensibus decem: *Consummatus in brevi explevit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum*. Et vero quam diu vixeris non refert, si recte: cum breve tempus ætatis, sat sit longum ad bene honesteque vivendum. Non est positum vitæ bonum in spatio vitæ, sed in usu, atque ita fieri potest, ut qui diu vixerit, parum vixerit, sive potius mortuus fuerit diu. Ut satis vixerimus, nec dies faciunt, nec anni; sed animus pietate & religione repletus. Ante mortem curavit pius hic Pontifex sancte vivere, ut bene moreretur. In vere juvenili fecit sementem, jam messem immortalitatis. Igitur quamquam initio florentis ætatis ereptus; quantum ad gloriam, longissimum ævum peregit, cujus memoriam excipient omnes anni consequentes; præsertim ex præclare gestis in Pontificatu, & commissæ sibi Ecclesiæ prudenti regimine. Neque

Ibid. 13.

Vita brevis sat longa ad bene vivendum.

que eſt cur quiſpiam admiretur, ad hanc dignitatem evectum in tam juvenili ætate, annos dumtaxat agentem unum & viginti; nam ultra merita & nobilitatem paternam, tanta erat in adoleſcente morum maturitas, ut grandævis viris poſſet comparari. Contigit aliquando tales eſſe, & tam cordatos adoleſcentes, ut ſi ad Epiſcopale munus èvehantur, non derogetur muneri, quia non vita reſpicitur, ſed virtus deſideratur. Paulus Apoſtolus Timotheum Epiſcopum creavit adoleſcentem, atque adeo adoleſcentem, ut ejus rei gratia contemni periculum fuerit, & ne fieret, ſcribit: *Nemo adoleſcentiam tuam contemnat*: *voluit enim*, ſicut ait Chriſoſtomus, *ut ætatis defectum indolis magnitudine, morumque gravitate ſuppleret, atque ita nullus eum adoleſcentiæ cauſa contemneret, verum admiraretur magis*. Sanctus etiam Remigius Epiſcopus Rhemenſis creatus eſt anno ætatis ſuæ vigeſimo ſecundo.

1. Timot. 4. 12.

Chriſoſt. hom. 13. in hunc locum.

Baron. in notis ad 1. Octob.

Multis floret miraculis.

XII. Multis magniſque miraculis mox a morte tum ad ejus ſepulcrum, tum alibi voluit Deus ſancti Præſulis virtutem & pietatem demonſtrare. Tot ac tanta ſunt, ut ſi ſingula ſerius & prout ab aliis referuntur, velim enarrare, verear ne multam ingeram Lectori moleſtiam. Præcipua referam ſub compendio; cetera ſuis ordinibus diſtincta videri poterunt apud Henricum Sedulium. Plures mortuos Vir ſanctus ad vitam revocavit: ſex commemorat Joannes XXII. in bulla Canonizationis; ſeptem Bartholomæus Piſanus; duodecim referuntur in breviario Minorum, plures nos hic commemorabimus. Quidam Maſſilienſis fratrem ſuum germanum forte occiderat, deinde ob homicidium à Judice capite plexus eſt. Mater dum triſtia funera filiorum in Templo ſancti Ludovici ponerentur, voto concepto in Sanctum pro vita filiorum, capite decollati, unde cæſum erat, ſe ponente, utrumque filium vivum recepit. *Vir* nobilis in Apulia immerito ſuſpendio adjudicatus, cum ter ſuſpenſus, tertio etiam rupto laqueo, decidiſſet illæſus, patrocinio ſancti Ludovici ſervatus, dimiſſus eſt incolumis. Perottus puer ſeptennis novenaria febre mortuus, ad patris flebiles voces, & preces emiſſas ad ſanctum Ludovicum dum funus efferretur, repente revixit. Domina Sanctia a Tribula enixa femellam mortuam, dolenſque potiſſimum animæ damnationem, votum ſuſcepit in ſanctum orans, ut vel tantiſper vitæ reddatur, dum poſſet baptizari. Reviviſcit puella & baptizata, duodecim diebus nihil accepit alimenti. Rurſus orante matre, ut ſi ei vivendum eſſet, aliquantulum acciperet lactis, comprehendit ſtatim mamillas, & ad menſem ſupervixit.

Plures reſuſcitat mortuos.

Piſan. confor. 8.

Duos Fratres revocat ad vitam.

Antonin. tit. 24. c. 4. §. 2.

Sedul. cap. 20. §. 1.

Puerum etiam ſeptennem.

Puellam item mortuam, ut baptizetur.

XIII. Alazaria Lombardia dum geſtaret filiolam in ulnis, caſu graviſſimo puella colliſa, moritur. Mater freta auxilio ſancti Ludovici, precata eſt pro vita cari pignoris. Sanctus Ludovicus ſibi devotam exaudiens, mortuam filiolam reſuſcitavit: non ſolum, ſed & ipſam matrem a ſurditate, quam morbo contraxerat, liberavit. Denique abunde ſubminiſtravit ei lac, quo caruerat duobus puerperiis. Margarita uxor Cicardi Maſſilienſis reperit filiolam ſuam Bertrandetam infantulam menſis unius mortuam in lecto: cujus os & naſus cum repletus eſſet ſanguine, opinabantur oppreſsione vel ictu, quod plerumque fit, extinctam. Mater vocatis amicis, flebiliter lamentabatur, invocans pro filiæ vita potentiam ſancti Ludovici, cunctis ſimiliter ſupplicantibus. Puella caput cœpit movere, aperire oculos, conſecuta vitam & ſanitatem.

Nec non alias duas.

XIV. Rixendis uxor domini Comparati e civitate Carpentina, emiſſo voto quod inviſeret nudis pedibus ſepulcrum ſancti Viri, filiam concul-

Item alia vitæ redditur.

culcatam, & fracto collo, mortuam vivam ab omni collisione sanam recepit. Bellioda Aquensis filium octennem, extra lectum noctu factum, & mane mortuum humi repertum, facto voto sancto Ludovico, sanum & vegetum domum reduxit, dicentem se vidisse sanctum Episcopum se sanantem, & optima quæque suadentem. Massilieta Massiliensis peperit filium mortuum; mater magna devotione implorat virtutem sancti Ludovici pro filii vita. Portatur, ipsa volente, ad Ecclesiam ut baptizaretur. Et licet, sacerdote ipso judice, videretur mortuus, tamen baptizatur, id multis petentibus. Baptizatus oculos aperit, & ad matrem reportatus, quasi jam in partu editus, *primam vocem similem omnibus emisit plorans*. Pontius Durandus habitans juxta ædem sanctæ Mariæ ab aquis, filium habuit diuturna febre consumptum ac mortuum. Pater invocato sancto Ludovico, ex voto quem plorabat mortuum, recepit viventem. Margareta Viella Massiliensis nutrierat puerum, qui mortuus est. Illa recolens miracula sancti Ludovici, vovet sepulcrum visitare, candelam ceream offerre cum frumento pro pueri salute. Puer qui obierat mortem nocte media, revixit in aurora.

Quatuor resuscitat puerulos.

Sap. 7. 3.

XV. Beatrix Portamira ab Aquis filiam habuit Alazariam nomine, quæ prægnans, de asino cui insederat, cecidit, & graviter læsa abortivit, mortuum enixa masculum: deinde etiam mortuam femellam, livido corpore, & ut videbatur, brachiis confractis. Abortivo puellæ projecto in angulum stabuli, mater hujusmodi verbis, poplitibus flexis, & magno fletu, precabatur; sancte Ludovice te rogo, ut quemadmodum me capitis dolore liberasti, ita me nunc exaudias, & sicut te vidi viventem, sic puellæ huic vitam dones. Promisit etiam sepulcrum ejus invisere, & offerre cereum. Sic illa puella abjecta in stabulum, revixit, & baptizata supervixit ad quatuor circiter menses. Filia Raymundi Vitalis vehementissima vi febris abiit e vita. Amita ejus Catarina Besteria magna pietate puellam commendavit patrocinio sancti Ludovici, cujus beneficio ad vitam rediit. Adam Avenionensis bimulam filiam habuit, quæ post gravem infirmitatem mortua est. Pater cum voto opem postulans sancti Ludovici pro vita filiolæ sic rogabat; sanctæ Ludovice, redde mihi filiolam meam vivam & incolumem, quam a te precibus obtinui: te oro ut vitæ redditam rursus accipiam. Quod si mihi præstiteris, tumulum tuum adibo oblatum ceream imagunculam. Patris voto filiola aperiens oculos, vitæ restituitur, & valetudini. Joannis Imberti a Tarasco, Avenionensis diœcesis, filius Porettus gravissima febre, & copia vermium vitam cum morte commutavit. Pater domum veniens certior factus mortis filii, cum voto eum commendavit sancto Ludovico, atque mox rediit ad vitam. Raymunda Massiliensis dum brachiis gestaret in solario filiolam, contigit prius cadere parvulam, & deinde matrem super filiam. Parvula læsa est valde, cervicem fregisse videbatur, jam jam moritura, cùm pater ejus Petrus Raymundi, suscepto voto in Sanctum, nulla mora interposita, vitam impetravit filiæ, & incolumitatem.

In abortivo grande miraculum.

Duas puellas resuscitat.

Item adolescentem,

Et puellam alteram a morte liberavit.

XVI. Eques quidam laxatis habenis obvium fortuito puerum prostravit, ungulisque equi conculcavit, ita ut omnino exanimem redderit. Viso miserabili eventu, in terram prosiliit eques, puerulumque collisum, & collo confractum ulnis exceptum sancto Ludovico flens & orans commendavit, statimque puer revixit, & ab omni malo liber evasit. Nobiles quidam conjuges prope Massiliam longo tempore infœcundi, magna efficacia petierunt a sancto Ludovico prolem sibi concedi.

Marian. c. 15. Legen. MS. Marcus cit. c. 16. Puer ab equo conculcatus revivisc.

Concepto mox fœtu, novem decursis mensibus, mulier massam carneam edidit informem. A parientis oculis absconditam obstetrix sepeliri curavit: volente tamen matre partum suum conspicere, & ad importunas ejus preces re omni relata, adhuc illa in suo desiderio persistente, exhumatus fuit fœtus informis, quem cum manu recepisset, sancto Ludovico pie cum lacrymis obtulit, objecitque Dei opera esse perfecta, atque ejus meritis concessam sibi illam prolem, quam tamen expectabat potius ad solatium & gaudium, quam ad horrorem & luctum; nihilque proinde se dubitare, quin beneficium compleret, formam hominis obducens, & animam inducens massæ illi a se conceptæ. Non prius dixit marito, & undecim matronis præsentibus, quam caro illa converteretur in puerulum pulchrum, primos emittentem vagitus. Alia, simili præmissa prece, concepit, sed post novem menses tranversus in utero fœtus mortuus frustratim educitur. Reassumptis aliquantulum viribus & animo, puerpera suas preces ad sanctum Ludovicum primi beneficii auctorem, cum lacrymis effudit, factumque ut statim inter se partes coirent, efformarentque formosum, & animatum infantulum.

Massam informé format & vivificat.

Item alium frustatim cæsum.

XVII. Alii prope Massiliam, facto voto de honorando sancti Viri sepulcro, prolem obtinuerunt, sed votum reddere neglexerunt. Septennis factus filius, cœpit graviter infirmari, atque parentes vota multiplicare. Contempsit ingratorum vota Deus ad majorem sui servi commendationem, donec puerulus expiravit. Fertur invitis parentibus ad sepulcrum, ipsis tamen clamantibus, & confidenter opem implorantibus sancti Ludovici. Non tamen erat vox, neque auditus, donec ipso inferretur tumulo cadaver, quo tempore, immissa anima, puer revixit, & parentes vehementer objurgavit propter ingratitudinem, suamque mortem asseruit illius peccati fuisse supplicium. Aretii in Tuscia enixe quædam filium mortuum sancto Ludovico commendavit & consecravit, modo revivisceret. Ad vitam regressus, vocatus est a Sancti nomine, & Minorum amplexus est Institutum. Vir quidam nobilis dum equum conscenderet, territum animal, & in furorem actum equitem uno implicitum pede in stapia, vel subice pedaneo per abrupta & saxea traxit, ungulisque collisit. Inventus mortuus a parentibus & servis, dum tertio efferretur die ad sepulcrum, revixit, neque ullum tot cicatricum & vulnerum quæ accepit, in eo remansit vestigium. Præter hos mortuos resuscitatos, puellam biennem, alteram septennem, puerum item quinque annorum mortuos ad vitam revocavit.

Alium revocat ex tumulo.

Sibi consecrato vitam impetrat.

Et eidam equiti.

Tribus item aliis.

XVIII. Accipitrarius cujusdam Regis Lusitani falconem nutriebat, quem Rex summo in pretio habebat. In cujusdam diei diluculo invenit per fasciolas tibiales pendentem & semimortuum, duxitque ad Conventum Fratrum Minorum Bejæ, sive Pacis Juliæ, ubi coram altari sancti Ludovici dum oraret pro vita volucris, illa inter manus expiravit. Ira & indignatione commotus, super altare projecit mortuam, & Regi per duas leucas Hispanicas inde distanti, non sine metu omnem narravit eventum. Sed dum Rex animo in hominem commovetur, ecce per fenestram falco advolat, & accipitrarii brachio requiescit.

Accipitrē mortuum resuscitat.

Marc. cit. Marian. cit. 13. Vasconcel. in Dionys. Rege Lusit. An. 1282. n. 13.

XIX. Præter hæc, quæ de mortuis resuscitatis retulimus, alia supersunt enarranda de liberatis e summo vitæ discrimine. Ad ipsam illam Pacis Juliæ urbem magnnm recepit hujus Viri sancti meritis beneficium Dionysius etiam Lusitaniæ Rex, cui conjugem datam diximus Elisabetham Aragoniam, sancti Ludovici consanguineam & affinem, quæ semper

Regem Dionysium e summo libetat periculo.

per in ore ferebat miracula ab eo patrata, & Regi fidem minime adhibenti sæpius suggerebat. In silvam, Juliæ Paci vicinam, Rex venaturus contendit, cum in media solitudine stipatoribus destitutus in ursum incurrit, qui ingenita feritate in Regem insilit, medium complectitur, totum impedit, & equo deturbat; strato manu altera dirus insultat, altera equi habenas torquet. Rex se aperto vitæ discrimini objectum perpendens, Ludovici quamvis fero, recordatus, suppetias ardenter implorat. Ille Monachi habitu, & Pontificia tiara insignis, subito affulsit, & turbato Regi: *Quid hic*, inquit, *tibi est negotii? pugionem educito, & ursum contrucidato*. Dionysius animo redintegrato, dextera, quam expeditam mox sensit, expeditum ferrum extrahit, & in sinistro ursi armo defigit; & monstro profligato, equoque conscenso, ad suos impiger erumpit. Procedenti fit obvius agricola torvus & caperatus. Rogat, cujas esset? Ille se asserit esse oppidi illius incolam, in quo hominibus, cœlitibusque infesto Regi prandium parabatur. Dionysius iterum quærit, quid a Rege incommodi accepisset? Oppidanus honestum aliquem minoris subsellii hominem ratus, respondet. Cocus ille, cui delegata est cura Regem cibo excipiendi, vaccam, tres arietes, gallinas totidem, ab invito per summam injuriam, & nec dato saltem teruncio, extorsit, dictitans, in Regis usum hæc fieri, qui terrarum Deus sit. Regem, Regisque satellites malæ diræ, mali perdant dæmones, quando rem meam perditum miserunt, & me in abruptam desperationem impulerunt. Dionysius hominem solatur, & secum in pagum deducto, veritatis certior redditus, omnia reddi curavit, & ceteris, quibus sui causa aliquid esset damni irrogatum. Deinde nequam illum mensæ præfectum sagittis confici jussit, ut ceteris præconio esset, nulli impune futurum, si Regis auctoritate a quopiam, nedum ab egentibus agricolis, aliquid per fraudem expiletur. In prodigii monimentum visitur hodie in Pacensi urbe, in Minorum Cœnobio a Rege sacellum Divo Ludovico Servatori dicatum.

Punit ille severe agricolæ expilatorem.

XX. Miles quidam Lemovicensis, dum in calamitosa & exitiali discordia Guelforum & Gibellinorum sub una parte mereretur in Italia, & armenta boum deprædaretur, ex insidiis insilierunt in eum quinquaginta milites adversæ partis, quibus circumdatus in certo vitæ discrimine, rogavit sanctum Ludovicum, ut suo sibi vellet adesse patrocinio. Apparuit ei statim Vir sanctus, & illæsum per hostium medium, ad suorum phalanges deduxit incolumem. In eodem bello potens quidam baros, Baro de Bautio sagitta a Gibellino sub oculo ad occiput usque transfixus, & a medicis audiens certo moriturum si extraheretur sagitta, preces efficaces ad sanctum Virum effudit, qui misericordia motus, saggittam a parte posteriori, seu ab occipite leniter extraxit, nullo relicto vulneris vestigio. Oppidani Castri Seravallis diœcesis Pistoriensis in Tuscia, ab hostibus obsessi, cum jam nulla superesset spes evadendi, irrumpentibus in castrum inimicis die XIX. Augusti, convocatis presbyteris & clero, ad illorum exhortationem voverunt se sancti Ludovici natale, quod in in illum incidit diem celebraturos, si ab hostium liberarentur oppressione. Mira res! statim Vir sanctus apparuit super mœnia, tantamque indidit obsessis virtutem, & obsessoribus formidinem, ut his profligatis, illi victores evaserint. Quo devincti miraculo, quod promiserunt in hodiernum usque diem fideliter observant. In illa Hispaniæ regione, quæ Castella vetus nominatur, per campos Villalpandi, & Villæ novæ adeo graf-

Marian. cit. Legen. MS.

Alios liberat e præsenti vitæ discrimine.

grassabantur in segetum perniciem locustæ, ut vere pestis vel flagellum a Deo immissum videretur. Unanimiter Oppidani voverunt sancto Ludovico, cujus paulo antea defuncti tunc recens & celebris erat memoria, ut si ab immundis & noxiis his animalibus suos agros liberaret, quotannis ad Conventum Fratrum Minorum Villalpandi cereum offerrent 25. lib. in ejus honorem. Sequenti die Vir sanctus, plurimis conspicientibus, apparuit Pontificalibus indutus campos benedicens, & baculo locustas & bruchos abigens, donec omnes effugavit. Hoc beneficio astricti per viginti annos continuos cereum promissi ponderis obtulerunt. Deinde ex consilio & assensu Fratrum votum commutarunt, sancto Viro sacellum ædificantes, & illius diem festum perpetuo celebrantes.

Multa alia ejus miracula.

XXI. Plurima alia Vir sanctus perpetravit miracula, quæ largius per partes deducta refert Henricus Sedulius; claudos, vel impeditos sex restituit; podagricos seu chiragricos duos sanavit, febrientes tres curavit; duobus surdis auditum, mutis tribus loquelam; cæcis quatuor visum restituit, amentes & insanos octo mentis compotes fecit; naufragos duos e præsenti periculo mirabiliter eripuit; epilepticos duos, atque alios octo a variis morbis & incommodis saluti restituit.

Puniuntur detrahentes ejus prodigiis.

XXII. Erant tamen qui tot sancti Viri prodigiis detraherent, sed non impune. Gunfrida Massiliensis, cum aliquando videret sancti Ludovici monumentum magna fidelium devotione frequentari, & honorari multis donariis: nec raro a sua consanguinea Richarda, ejusque matre Beatrice visitari; quod ipsa Richarda ad ejus sepulcrum a tibiarum infirmitate liberata fuisset; prorupit in hujusmodi verba blasphema: cito Fratres Minores hunc ut sanctum colere cœperunt, ut rem augeant candelarum & donariorum oblationibus, & vos quidem eum Sanctum asseritis, & facere isthæc miracula; ego vero non credo; neque illi, aut ejus miraculis quidquam defero. Absit ut illi quidquam donem, aut aliquem exhibeam honorem, Talibus verbis, levata manu adversus ejus sepulcrum, sanctum Virum despexit. Impia mulier a piis cognatis graviter objurgatur: nec tamen desiit maledicta talia in Sanctum evomere. At vero paulo post, ut se recepit, cogitat sanctum Ludovicum, si beatus & sanctus esset, pœnam a se posse reposcere: *Si*, inquit, *intra triduum oculis privatæ, & aspectu, tantum etiam dolorem meo capiti immittat, ne queam dormire, credam Ludovicum esse sanctum*. Tertiæ diei summo mane, horribiliter incipit laborare ex oculis, qui prominebant e cavernis suis, nec poterat quidquam videre: atque ipse vultus, cervix, & totum caput sic transversum actum est, ut monstrum videretur admodum deforme; & quidem triduo acerbissime cruciabatur. Vexatione igitur intellectum dante, peccatum confitetur, & voto facto sancto Ludovico, liberatur ab omni dolore & deformitate, præterquam quod dextro oculo cæca permansit. Guillelmus a Mosato similiter aliquando subsannans miracula beati Viri: *Amodo*, inquit, *pro nihilo putabuntur Sancti reliqui: iste enim omnia facit*. Mox ultio divinitus blasphemum consequitur: Nam illud os ejus impium statim torquetur in partem posteram, ne amplius loqui posset; sed & dexter oculus liquore fluente, & dolore afficiebatur. Novem diebus in hac pœna exactis, tamdem miser culpam fatetur: & Sancti potentiam, quam irriserat suppliciter incipit invocare, ex animo vovens ad sepulcrum ejus daturum caput e cera, quo etiam peregrinaturus esset. Quod voverat, fecit: & antequam Templum egrederetur, pristina redditur compositio capitis, omni pœna sublata. Domina

mina Beatrix de Aureolo videns multa ad reliquias sancti Viri offerri donaria, candelas, imagines, audiensque quotidie fieri stupenda miracula, nihilominus incredula permanens, omnia contempsit & sannavit. Domum rediens & assidens mensæ panem scissura, pollicem vehementer vulnerat per medium unguem, ex quo gravissime affligebatur. Cum autem sæpius oculos mentis pœna aperit, quos culpa clausit: cognovit hanc esse pœnam suæ temeritatis in Sanctum. Ita suppliciter orat beatum Ludovicum, vovens ei in rei memoriam cereum pollicem pro sospitate. Mox pollex curatur a vulnere & dolore, beneficio sancti Ludovici.

XXIII. Cum plura talia prodigia & miracula fecisse dicitur, & varia contulisse in male affectos beneficia, illud prætereundum non est, quod multorum est confirmatum testimonio: nimirum visitantibus sepulcrum sacri illius corporis, mentem sæpe mutatam in melius, mirabili affectione, cum admiratione multorum. Nec dubium, sacris illis reliquiis divinitus talem efficaciam concessam esse. Atque illud mihi videtur singulare, & digne celebrandum perpetuum prodigium, quotannis patulum & manifestum, quod in monte quodam in Principatu Asturiæ, sub ditione oppidi Cangas diœcesis Ovetensis, in Hispania, in Oratorio seu Ecclesiuncula in honorem sancti Ludovici exædificata ipso die, quo ejus festum celebratur, concurrente ex vicinis oppidulis, & per illum montem constitutis domiciliis, frequente populo, dum missa celebratur, statim germinant circum circa parietes, & in ipso ostio & vectibus ferreis, & clavis quidam admirandi flores, quibus similes nullibi conspiciuntur, aspectu jucundi, qui tamen expleto sacrificio, marcescunt. Decerpuntur dum virent a devoto populo, & pie servantur ad morbos varios depellendos. Frequentem habui in Hispania hac de re cum testibus oculatis sermonem, in qua enarranda constanter convenerunt, atque a viro gravi & docto, qui quatuor dierum itinere illuc abiit hujus rei dumtaxat conspiciendæ gratia, historiam Notarii publici manu scriptam, acceptæ ab aliis relationi omnino conformem accepi. Alias opportunius de aliis hujus sancti Viri prodigiis & canonizatione ejusdem agemus. Scripserunt ejus vitam frater Franciscus Scarerius Episcopus Segetanus, frater Petrus Episcopus Epulanus, & frater Fortius comites ejus individui, Laurentius Surius, Anonymus sancto Ludovico æqualis, cujus opusculum cultius & auctius reddidit Henricus Sedulius, frater Guillelmus de sancto Marcello & alii. Conciones de eodem scripserunt Pelbartus Themesvarius, & Robertus de Licio. Depingitur communiter sub infulis Pontificiis, sed veste Franciscana, corona & sceptro ad pedes projectis, ob rationes a nobis superius allatas. Servantur Senis in Conventu sancti Francisci sacra Biblia ejus manuscripta, & minio eleganter exornata, quæ dono dedit ipse Fratribus, dum Roma Tolosam proficisceretur.

Admirandi flores in ejus die germinant.

Quinam ejus vitam scripserunt.

An. 1297. n. 18.

XXIV. Diximus superius, invisos fuisse Pontifici Columnenses, eique restitisse in arce Prænestina; quam tamen sub hoc tempore post longam obsidionem, multamque sui exercitus calamitatem & pestem, Pontifex, quibusdam pactis legibus, dedentibus semet viris Principibus, in suam potestatem recepit. Habitabat tunc Præneste beatus Jacobus, seu Jacoponus a Tuderto per sesquiannum, ubi sub dura illa obsidione palam increpare, & condemnare non destitit acta quædam Bonifacii Pontificis, & turbulentum vel calamitosum regimen Ecclesiæ, scriptis etiam more suo rythmis, illo præcipue, quo generaliter reprehendit omnium sta-

Ann. 1296. n. 11.

Beatus Jacoponus acriter reprehendit acta Bonifacii sed non impune.

statuum defectus; & incipit: *Piange la Chiesa, piange e dolora*; licet ejus interpres compositum putet post mortem Benedicti XI. eo quod viduatam dicat Ecclesiam. At non de morte corporali ibi intelligendus est; sed de spirituali morum in Prælatis; etenim omnes tam sponsum, quam fratres, quam filios & nepotes se perdidisse conquerentem fingit Ecclesiam, videlicet; quia non tales habebat, quales volebat moribus & sanctitate decoros, eo modo quo sanctus Bernardus de suo tempore scripsit: *Diximus quales in via hac qua ambulamus, vellemus habere duces, non quales habemus. Longe dissimiles experimur. Non omnes sunt amici sponsi, quos hodie sponsæ hinc inde assistere cernis, & qui, ut vulgo ajunt, eam quasi addextrare videntur. Pauci admodum sunt, qui non quæ sua sunt quærant ex omnibus charis ejus*. Quare hoc ipso tempore Canticum hoc edidisse scribit Marianus: necnon alterum, quo peculiariter & expresso nomine ipsum Bonifacium, assumpta nimia, vel ea quæ sanctis hominibus inest, licentia, acriter objurgat; cujus initium (etsi inter ea quæ noviter excusa circumferuntur Jacoponi opera non inveniatur) refert prædictus auctor: *O Papa Bonifacio, quanto hai giocato al mondo*? Propter hoc commotus Pontifex in eadem Prænestina urbe illum tetro carceri mancipavit, vinculis ferreis adstrinxit, & ad vitam in pane tantum & aqua transigendam condemnavit. Causam hanc ipse indicat in Cantico, quod incipit: *Che farai fra Jacopone*? ubi ait: *Fui al monte Palestina*; *Anno e mezzo in disciplina*: *Pigliai quivi la malina*; *Onde n'haggio questa prigione*. In quo etiam egregie & facete satis describit qualiter cum eo agebatur in carcere. Ad hæc adde quod Bonifacium sibi in minoribus valde addictum in Pontificatus limine ita offenderit; quod dum Pontifex statim a sua creatione videret in somnis magnum æramentum seu campanam absque rhopalo vel malleo universum orbem complectentem, idque præter alios beato Jacopono significaret, & adderet, non sine omni prorsus mysterio se insigne hoc spectrum patentius & attentius vidisse; ita somnium interpretatus est Jacoponus. Sciat vestra Sanctitas, se per nolam illam significari, per ejusdem vero magnitudinem, potentiam & auctoritatem Pontificiam ad ultimos fines terræ pertingentem designari: caveat autem ne per mallei aut linguæ, ut vocant, carentiam, in te argui aut reprehendi velit Dominus defectum boni operis, aut inopiam boni exempli, quo per totum mundum debes resonare. Non æque aut bene tulit hanc interpretationem Bonifacius; dissimulavit tamen propter Viri sanctitatem, licet manserit alta mente repositum, quod de sua, & aulicorum vita liberius eidem proposuit.

Bern. serm. 77. in Cant. in princ.

D. Jacoponus l. 1. Satyra 16.

Interpretatur somnium Bonifacii.

XXV. Vigesimus erat hic annus in Religione Minorum transactus, quo eum carcere reclusit Bonifacius, retinuitque dum ipse vixit in Pontificatu; quare opportune vitam, & quæ hucusque in Religione gessit, hic enarrabimus. Natus est in Umbria, civitate Tuderto M. P. LX. ferme dissita ab Urbe, nobili cum primis familia Benedictorum, vulgariter hodie *Benedettoni*. In baptismo Jacobi nomen inditum; sed ex contemptu Jacoponi nomen adhæsit. Ab ineunte adolescentia juris se civilis prudentiæ impense dedidit; in cujus cognitione tantum promovit, ut Doctoris appellatione publice condecoratus, Advocatum strenue in foro, uti erat juris consultissimus, causasque ageret: enimvero cum esset ipse rei faciendæ, agendæque apprime intentus, honores etiam, nominisque splendorem sequeretur, ambiret luxum, insuper & res humanas utraque, quod ajunt, manu complecteretur, & artes, fraudesque vulgo

Patria & parentes Jacoponi.

Marian. l. 4. c. 23. Marc. l. 6. c. 1. Joann. Baptist. Possev. de sanct. Tudert. Rader. in virid. par. 2. c. 1. Pisan. confor. 8. Rodul. fol. 109.

go notas probe calleret, divino prorsus consilio matronam lectissimam, generis nobilitate, omnibusque virtutum ornamentis, & rara præcipue in Deum religione uxorem duxit; quæ ut marito, omnia tum vana & profana cogitanti morem gereret, pro generis & fortunæ splendore mundum muliebrem adhibuit, ut æqualis non inferior appareret. Uxorem piā duxit.

XXVI. Interim haud oblita Dei, corpus arcte contenteque habuit, & sub velo ambitiosi cultus cultissimas animi virtutes occulebat. Ceterum forte die quadam cum pluribus matronis nobilibus, viro haud invito, ad ludos solemnes invitata spectaculum faciebat, cum in ipso voluptatum illarum, & theatralis applausus fervore, luctuosum quid, quod publica gaudia contaminavit, præter vota contigit. Pegma quod spectatrices insederant, repente collapsum corruit, & omnem illum fœminarum gregem una ruina oppressit, aliis varie vel obtritis, vel caput, brachia, crura læsis, illæsa nulla, exanimatis multis, inter quas Jacoponi conjux continuo loquendi facultate destituta obmutuit, nec multo post vitam desiit. Maritus accepto de uxoris discrimine nuncio, anhelans advolat, spirantem adhuc offendit; vestem moribundæ, ut fieri amat, ad meatus animæ laxandos diffibulari conanti cum voce non posset, manu obsistit, ne in oculis omnium develaretur. Ille arreptam inter brachia in separatum conclave deportat, pectusque nudat; cum ecce sub luxu prætiosæ vestis nudo appressum corpori horridum deprehendit cilicium, cum ad eam diem suam conjugem sicut ceteras fœminas, sensuum illecebris & oblectamentis capi afficique credidisset. Cilicio induta moritur.

XXVII. Enimvero, ubi se tam certo testimonio animi falsum comperit; attonito similis constitit, arcanam uxoris virtutem, vitæque disciplinam præter opinionem deprehensam secum æstimando. Ex quo tam altæ cogitationes ejus mentem occuparunt, & velut defixerunt, ut extra se positus omnibus videretur. Cujus stuporis seu mentis a sensibus avocationis causa minime erat ægritudo aliqua corporis, aut insolens inutilisve animi perturbatio; sed sanctus ille dolor, qui animum sanum, vegetumque ac spiritum Deo carum efficit: Proinde novam quamdam sui cognitionem consecutus adeo in Christi disciplina, scholaque subtiliter acuteque philosophari cœpit, ut in virum brevi sanctissimum evaserit. Hic sane dicto illi Apostoli locus esse videtur: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem.* Ex illa sumit Jacoponus occasionem melioris vitæ. 1. Cor. 7. 14.

XXVIII. Ita serio resipiscens ad Deum converso, & intimo cum dolore anteacta vita in memoriam revocata, cum salutis suæ periculum probe cognovisset, & quibus circumfusus erat, tenebras conspiceret, omnino vitæ rationes commutare, tantoque deinceps studio sub Christi, quanto prius sub mundi, signis merere statuit, reliquumque vitæ uni Deo transcribere. Ingressus deinde modestiæ viam a litteris & muneribus, honoribusque quibus in Urbe fungebatur, se removit, nec rei alteri magis dedit operam, quam ut se vinceret, pravasque appetitiones rationi subjiceret, & vitæ superioris peccata expiaret. Quare fortunis suis in egenos distributis, vilique centone tectus, sancti Francisci familiæ Tertii Ordinis nomen dedit, totusque in eo fuit, uti ceu abjectissimus, & mortalium omnium postremissimus ab omnibus derediculo despicatuique haberetur. Mundum contēnit. Fit Tertii Ordinis S. Francisci.

XXIX. Dei servus in eo fuit fere occupatissimus, ut ad Templa supplicaret, in quibus ingenua procumbens vota faciebat, delictaque lacrymis profusis eluebat, aut urbis vicos obiret, eaque faceret, diceret-

Cupit pro stulto haberi.

que, ob quæ derideretur, ac vulgi fabula fieret. Et cognati quidem hanc viri humilitatem, & abjectionem, seu contemptum erubescentes, quando jam passim inepte ac stolide facta, dictave Jacoponi in ore omnium versabantur, industria quam maxima eum ab hoc amentiæ studio, vitæque genere avertere reducereque ad sapientiam conabantur: at cum animo obfirmatum deprehendissent, seque ludere operam animadvertissent, ab incepto destiterunt, suoque modo moreque eum vivere, apta & inepta agere siverunt.

Simulat amentiam.

XXX. Molestiis inde interpellatoribus excussis, liberius in sui contemptionem incumbebat, & ut altissima ejus jaceret fundamenta, vias modosque persequebatur & amplectebatur omnes, quibus mundo universo vilesceret, & pro ultimo purgamento duceretur. Tuderti cum ludi solemnes publice summo populi concursu celebrarentur, accensus ingenti fervore (sed quem non nemo furorem principio interpretabatur) sese pubetenus denudavit, instratoque tergo clitellis jumentorum postilena freni vice ori imposita; manibus, pedibusque quadrupedum ritu proreptans, in confertam se spectantium turbam intulit; quo spectaculo tam inusitato plerique omnes attoniti, & prope externati inter se intuentes, nihil ut si elingues forent, collocuti; atque a foro dilapsi ædes suas repetiverunt, itaque ludi finierunt. Nec unus omnium fuit, qui risu solveretur, sed admirati omnes, hominis nobilitatem, & pristinam fortunam cum præsenti conferentes, factum studiumque pœnitentis non potuerunt non probare.

Nuptias disturbat peregrino spectaculo.

XXXI. Res erat in eo, ut Jacoponi germanus filiæ nuptias pararet, ad quas propinqui ac necessarii jam confluxerant: frater veritus ne Jacoponus more suo honores publicos insaniæ simulatione corrumperet, consanguineum misit, qui etiam atque etiam rogaret, vellet eo die personam sapientis sibi sumere, nec infamia sua nuptiis obstrependo familiæ notam aspergere. Jacoponus in hunc modum legato respondit: fratri meo renunciato, quemadmodum ipse sua allaborat prudentia, ut familiam nostram, genusque eo paratu illustret, ita me quoque idipsum amentia mea cogitare, molirique: itaque rem aggressus est: vestibus se exuit, corpusque perunctum in discoloribus lecti plumis circumvoluit, monstrumque horrendum, & supra omnes peregrinas & Africanas feras, in ipsa gaudiorum maturitate, floreque nuptiarum inter suos comparuit; quod adeo displicuit cognatis, ut omni pompa nuptiali lætitiaque soluta, digressi sint omnes partim pudore suffusi, partim miseratione commoti viri, consanguinei olim tam honorati, in præsens tam abjecti, & contempti, imo qui contemptionem ipsam contemneret.

Gaudet opprobriis.

XXXII. Non in hisce dumtaxat rebus de se minime magnifice & humiliter sentiri, seque minimi fieri voluit; sed in aliis omnibus se depressit, & abjecit, deditaque opera omnibus irridendum propinavit ridicula, ridendaque perpetrando. Ea propter passim amens, & territus audiebat. Usque adeo pueri sannis eum & sarcasmis per compita insectabantur, non illum Jacobum, quod germanum ejus nomen erat, sed contempte Jacoponum appellando; quod ipse nomen sibi voluit esse perpetuum. Nec vero ullis conviciis quidquam, velut Marpesia cautes movebatur; nec ulla re magis quam opprobriis gaudebat; jamque plerique cives pro deliciis habebant cum animi causa ludum facere, & colloquendo deridere. Quod quidem partim hominum faciebant; illius exagitandi, vexandique causa, partim vero ob voluptatem, quam ex gravibus

vibus ejus responsis percipiebant; plerumque enim dicta & monita optima de sui, suorumque vitiorum cognitione, animique submissione, cujus ipsemet facem prælucebat, ad perfectionem assequendam proferebat. Civis forte Tudertinus par pullorum mercatus fuerat, quos cum domum vellet mittere, Jacoponum conspicit; eumque ut sibi pullis domum suam deferendis gratificetur, orat, qui se vero libenter facturum pollicetur: *Cape igitur*, ait ille, *defer*, *obsecro*; *nec mihi imponas velim*. Jacoponus excipit; *mihi tu fidito*; *domum tuam pullos feram*. Fide data, recta ad ædem sacram sancti Fortunati, in qua civis monumentum suum habebat, se confert, sepulcrale saxum molitur, pullos injicit, lapidem reponit. Civis ad ædes revenit, pullos Jacopono commissos desiderat: circumventum se ratus in forum recurrit; conspectoque Jacopono, & quid ego, mi vir, nec injuria verebar, teque præmonui, ne juxta consuetudinem tuam faceres. At vero ad me culpa pertinet, qui tuo perexiguo cerebro tantum tribuerim, male confisus. Tum vero is mirari se inquit, eum ita sine causa quæri. Ubi ergo, civis subjicit, sunt aves tibi antea a me traditæ? Ego vero eas, refert ille, tuo rogatu domum tuam deportavi. Qui fieri hoc potest? civis inquit; inde ego jam proficiscor, teque a se uxor numquam visum domi affirmat. Hic Jacoponus, mecum ades, virorum optime, jam me tibi obsecutum esse monstrabo. In Templum ergo illum deducit, amotoque monumenti marmore; numquid, amice, inquit, tua hæc est domus? Videris, num tibi mei incusandi fuerit causa? Civis nec verbo addito, pullis receptis, non absque trepidatione, optimis cogitationibus imbutus domum revertit, considerans vere hoc facto ostendisse Jacoponum domum nostram esse sepulcrum, juxta illud Prophetæ: & *sepulcra eorum domus illorum in æternum*, nec non juxta illud Job: *scio quia morti trades me*, *ubi constituta est domus omni viventi*.

Domum nostram esse sepulcrum perbello facto monstrat Jacoponus.

Psal. 48. 12. *Job.* 30. 23.

XXXIII. Eum, quem diximus, vivendi in quadam insania tenorem, decennium ipsum retinuit Jacoponus, vili item vestitu contentus; intra quod tempus incredibilia quædam cum præclara sui, naturæque victoria facinora edidit, solidum jaciens animi demissi, uti ipse in suo canit Odario, fundamentum. Enimvero, cognito genus hoc vitæ non adeo tutum esse, minorique se periculo, & securius obedientiæ imperio, & præscripto victurum, cum beato Francisco amore singulari esset addictus, cujus religio in mundi despicientia, rerumque cœlestium ardore occupata stabilitaque consisteret, in Fratrum Minorum familiam se abdere decrevit. Nec illi id impetrare facile, sed magnæ fuit molestiæ, multique laboris; cunctabantur enim, & aut dubitabant aut gravabantur eum in Ordinem suum coaptare, eo potissimum nomine, quod vulgo stultus, & amens haberetur. Diem ergo ex die trahebant, ambigui consilii, animumque juxta & constantiam ejusdem varie periclitabantur. Interea loci libellum, brevemque commentarium de mundi contemptu composuit, Fratribusque legendum, & recognoscendum tradidit, ex quo minime obscure intellexerunt, eum probe sani esse capitis, Deique insuper instinctu impulsi, veste Ordinis insigni, Ordineque ipso sine tergiversatione donarunt. Dei servus nobilis erat Jurisperitus & Doctor, magnoque in pretio & auctoritate apud cives; nihilominus ad Sacerdotii dignitatem evehi se noluit, sed demissionis animi studio in laicorum numero usque recenseri: & quoniam extra Cœnobium stulti vocabulum aut cognomen erat adeptus, eo etiam in vita religiosa ad se magis deprimendum uti vo-

Fit Minorita.

Remanet in statu humili.

voluit: ideoque libentem, volentem Jacoponum vocitabant.

Severus in seipsum & durus.

XXXIV. Religionem ingressus in asperrimis pœnitentiæ generibus sese exercere instituit, ac si omnes annos priores in honoribus, deliciisque traduxisset. Præter inauditam porro abstinentiam, summo studio Monasterii infima vilissimaque munia ambibat, obibatque, & quod reliquum ea faciebant, tempus precando transmittebat. In illud maximopere incumbebat, ut Jesum Christum imitaretur, adversis omnibus æquo animo perferendis, ad eamque rem obtinendam, preces ad Deum frequens fundebat, jejuniaque suscipiebat, quorum pleraque pane & aqua contentus colebat, exolvebatque: & quemadmodum tanto suo fervore importunus etiam in petendo fuit, ita & Deum liberalem in concedendo ipsi multo plus etiam, quam postulabat, expertus est.

Perfectam Dei & sui cognitionem assequutus.

XXXV. In tenebrarum silentio precibus deditus, recordatus quod beatum Franciscum ea nocte, quam in ædibus sancti Bernardi de Quintavalle, e suis discipulis omnium primi, transegit, in illa pia sane meditatione (*Domine Deus meus, qui es tu, & quis ego sum?*) occupatum fuisse, cujus etiam beneficio lumen ad Deum, seque pernoscendum percepisset, eadem ille cogitatione, precationeque & ipse pariter eamdem cognitionem est assecutus, & ex eo die summos in virtute fecit progressus. Cum enim cognosceret Deum summum bonum esse ipsamque bonitatem, præ omnibus aliis rebus eum amare incepit, idque non inferorum metu, aut cœlestium spe præmiorum, sed ob unam ipsius infinitam bonitatem, dignissimum utique natura sua amore. Contra oculis in se conversis, seque vilem, sordidum sceleratumque intuitus; considerans etiam Deum rei tam vilis amore carne se nostra induere, mortemque doloris ignominiæque plenissimam subire dignatum, tanto in se ipsum odio exarsit, tormentum ut nullum, nullamque ærumnam quamvis magnam & gravem suo corpore animoque excipere, ac sustinere, ultroque accersere in se ipsum dubitaret; nec id aliam ob causam tantopere expetebat, nisi ut justissima de suis sceleribus, quæ ipsissimam unamque crudelis mortis, quam Christus servator in Crucis supplicio subivit, causam fuisse sibi persuadebat, vindicta pœnaque, legibus debita sumeretur.

Desiderium imitandi Christum.

Quantum desiderium pro Christo patiendi.

XXXVI. Rogatus olim Dei servus, quid Jesu Christi amore patienti animo sufferre paratus esset? respondit: *Ex animi sententia desidero ad Christi amorem summa mentis tranquillitate sustinere in hac vita omnes labores, ærumnas, angores, molestias & dolores, qui verbis exprimi aut animo & cogitatione concipi possunt. Nec id perferre satis habeam: sed & pervelim ut simul ac ex hac vita demigravero, Cacodæmones animam meam abreptam in horrendum suppliciis deputatum Inferorum locum deferant, ut inibi pœnas omnes, & meis, & eorum omnium, qui in igne purgante attinentur, atque attinebuntur, ut & æternum condemnatorum, si fieri possit (uti non potest) peccatis debitas animo meo perpessus divinæ Justitiæ satisfaciam.* Nonne hoc est cum Moise, & Paulo velle anathema fieri a Christo pro Christianis, Paganis, Judæis, & ipsis hostibus Dei dæmonibus?

XXXVII. *Ad hæc Jesu Christi amore supplicia tolerarem omnia pro ipsis dæmonibus, paratus ad Inferos ad diem usque supremum judicii habitare, & diutius etiam, quamdiu videlicet divinæ Majestati videretur necessarium. Enimvero præter hæc omnia mihi foret gratissimum, summæque voluptati, si ii omnes, quorum causa ista omnia exantlarem, ante me etiam*

in

in cœlum intromitterentur, sicque mihi demum illuc clementer admisso, iidem universi congregati objectarent, mihi se pro tormentis omnibus sua caussa subitis nihil penitus debere. Ex animo insuper cupio pro omnibus absque meo emolumento maxime horrenda quæque pati, una Christi Domini mei æmulandi studio, qui pro nobis tot ac tanta sustinuit, nulla ullius spe præmii, sed ut dumtaxat disceremus, cum nobis in benefaciendo aliis, sine remuneratione esse imitandum. Hic porro observandum est, eum ista & id genus alia incredibili spiritus fervore pronunciasse ob sanctum odium, quo Jesu Christi caussa & amore, se ipsum prosequebatur. Et quamvis ipsas Inferorum pœnas perferre non recusaverit, non tamen unquam Dei gratia aut amore carere velle.

XXXVIII. Luce divina tam copiose collustratus adeo fervebat Dei amore, uti mente a sensibus alienata esse videretur; interim psallebat, interim plorabat, creberrime autem in suspiria erumpebat. Sæpenumero sese a congressu hominum subducens præcurrebat acri divini amoris stimulo incitatus, sibique Jesum Christum amplexari, constringereque visus amplectebatur arborem quempiam; vociferans, eumque summa voce nominibus diversis inclamans, ingeminando identidem: *O Jesu dulcis; o Jesu suavis; o Jesu amantissime.* Amore divino totus inflammatus hoc modo nimium mitigabat æstum. Divini quoque honoris tam acer defensor, & propugnator erat, ut periculum nullum ac dimicationem capitis subire vereretur, dum suum divina Majestas amissum honorem recuperaret. Vitia reprehendebat libertate abmirabili, nec solum æqualium, verum & majorum: præsertim quando cernebat eos, non quem par erat, Deo cultum religiose præstare: uti & circa ipsum pontificem Bonifacium VIII. præstitisse diximus superius. Ebrius spiritu videbatur.

XXXIX. Cum eo persecutionis virtutumque imitator Christi, quo explicatum est, processisset, hostis capitalis totus in eo fuit, ut gulæ vitio expugnatum dejiceret, ingenti cupiditate & orexi vescendæ bubulæ in eo excitata. Cujus petitiones sentiens, cacodæmon imponere constituit, simulando triumphari velle. Itaque licet carnium abstinentiam continuam observaret, bubulam ut indipisceretur, operam dedit; quam nactus minime comedit, sed crudam in cella appendit. Quod ut Antagonista Dæmon vidit, magis magisque desiderium edendi in eo accendit, enimvero ille, prandii hora appetente, cellam petebat, bubulam contemplabatur; & ore imminens etiam deosculabatur; quo facto in triclinium cum aliis concedebat; ubi de more pane & acqua genium famemque placabat. Hanc porro rem ludumve per multos continuans dies insidiatori illudendo ægerrime faciebat. Caro corrupta jam putiscebat fœtebatque. Quam graveolentiam, etsi ipse æquissimis ferret naribus animoque, ea tamen ad cellas Fratrum ceterorum intoleranda deferebatur. Indagare igitur sodales, a quo tantus fœtor proficisceretur, magna ad deprehendendum adhibita diligentia: appropinquantes demum Jacoponi conclavi, observant inde ad alios dimanare: credebant hic in primis eum putidum quid sensus affligendi vicendive gratia privatim asservare; voluerunt ergo omnino investigare, quid id esset; cellam demum ingressi, id, quod erat, comperiunt. Jacoponus tempori superveniens ipsis inspectantibus carnem olfacit, & ceu rem adoratissimam basiatur; ob quam rem a præside graviter fuit objurgatus, ac pœnæ nomine in locum fœtentissimum dejectus; quam mulctam tam læto vir optimus accepit animo, ac tanta habere cœpit voluptate, quanta avarus quispiam Euclio lo- Dolum dæmonis dolo eludit.

locum thesauro vicinum accoleret. In hac vel sua velut aula multas Deo laudes ingenti gaudio voce elata decantare instituit: eoque loco cantilenam illam composuit, cujus initium est: *O giubilo del cuore, che fai cantar d'amore*.

XL. Cum in hunc modum caneret lætitia delibutus incredibili, quod in loco naturæ domandæ accommodatissimo moraretur, unoque Dei amore captus & occupatus, in ipso canendi ardore Christus Dominus (qui suos non prætermittit revisere amicos, quamvis in contemptis locis attineantur) ei se contuendum præbuit, verbis insuper amicis consolatus: *Jacopone charissime, quandoquidem mei amore istac injuria nihil moveris, nec hanc odoris gravitatem horres, te ut solarer accessi; posce quod optas; & impetrabis*. Ubi Dei servus agnovit eum, quem unice amabat Christum: *præsto esse Domine*, ait, *hanc mihi fieri gratiam postulo, ut me in locum isto longe horribiliorem fœtidioremque detrudas, ut in eo mea possim rite expiare peccata, cum hunc parum gravem, & molestum existimem*. Ob responsum tantæ demissionis animi, tanta illum Dominus consolatione perfudit, quanta numquam antea perceperat. Secundum hoc cœleste visum continue magnam Dei notitiam tam stupendo cum amore & suavitate animo retinuit conjunctam, ut extra se eminere crederetur; ideoque in una rerum cœlestium contemplatione, alia omnia nihil moratus, acquiescebat perlibenter. Jamque assiduo humilitatis seu sui despicientiæ studio & exercitatione, ac adversorum jugi tolerantia ad tam sublimem gratiæ pervenerat gradum, ut malis ærumnis, tormentisque omnibus quæcumque in vita omni evenire possent, superior esse videretur. Nec vero ulla res erat, quæ magis illum cruciaret, quam intueri divinum numen perpetuo in mundo contumeliis affici, offendique quod absque mœrore & lacrymis non tolerabat. Equidem rogatus aliquando a Fratre quid adeo lacrymaretur? Respondit, id se eo facere quod *Amor non amaretur*. Consueverat præterea affirmare summam beatitudinem & tranquillitatem, qua in hac vita perfrui possit animus, in eo sitam esse, ut semper in Deo, ac propter Deum occupetur; ad quem statum gradumve Sanctus hic in vita pervenisse creditur. Cetera quæ supersunt de hoc homine dicenda ad mortis tempus differimus.

Christus præsens præsentem affatur.

Dignum amante responsum.

XLI. Auxiliani, quod Galliæ Narbonensis oppidum est, ante hoc tempus constructum Minoribus domicilium, inde constat quod in quodam elaborato lapide sculptum inveniatur, hujus loci Guardianum fuisse sub hoc anno fratrem Joannem Fornerium. Neque longe ab ætate sancti Francisci originem accepisse inde colligitur, quod ibidem jaceat socius quidam ejusdem sancti Patriarchæ. Eustachium de Levis Comitem Auxiliani & Insulæ Jordanis (cui nobile appositum est in Ecclesia Mausoleum) quidam volunt hujus ædis fundatorem; alii vero rectius scribunt restauratorem, seu ampliatorem.

Con. Auxiliani. Gonzag. in prov. S. Ludov. Con. 13.

XLII. Ex relato superius miraculo sancti Ludovici, & facta ibidem mentione Monasterii Vilalpandiensis, necnon ex aliis indiciis, nimirum quod prius dum suberat Patribus Conventualibus, connumerabatur inter præcipua & primæva Provinciæ domicilia, & quod campana fusa sit anno MCCLXXXIII. colligere licet ante hoc tempus fuisse constructum. Primi fundatores judicantur ipsi Fratres ex eleemosynis hinc inde collectis. Illic initiatus est beatus Franciscus Blanco gloriosus fidei athleta, qui cum aliis quinque consodalibus, & qnindecim discipulis fortiter occubuit in regno Japponico, quos inter sanctos martyres hoc anno MDCXXVII. retu-

Hoc anno n. 10. Idem in prov. S. Jacobi con. 36. Con. Villalpandi. Monu. MS. hujus prov. B. Franciscus Blanco.

tulit sanctissimus dominus Urbanus VIII. Ibidem suum nomen dedit Minoribus frater Joannes de Cabrera, cujus præclara acta, & vita pie transacta referuntur a recentioribus Ordinis scriptoribus. Requiescit ibidem frater Antonius Bacca Villa Majorica, nobilibus oriundus parentibus, pietate & animarum lucrandarum zelo perillustris. *Daza 4. par. Chron. Memoriale Prov. S. Gabriel.*

XLIII. Concessit hoc anno Pontifex Clarissis Monasterii de domo gratiæ beatæ Mariæ Virginis Londoniensis diœcesis, juxta indultum superius a nobis allatum, possessionem Ecclesiæ de Hertindon Conventrensis & Lichefeldensis diœcesis, cum omnibus suis proventibus, quæ erat juris patronatus nobilis viri Edmundi fratris Eduardi Regis Angliæ, sui Monasterii fundatoris: *Petitio vestra*. v. nonas Martii. Clarissis sancti Silvestri in Urbe regulam tradidit Urbani IV. easque subjecit regimini Cardinalis Matthæi Rubei Ursini Ordinis Protectoris: *Ad apicem Apostolicæ dignitatis*. nonis Aprilis. Eodem die concessit ut Moniales sanctæ Claræ gauderent omnibus exemptionibus & privilegiis, quæ quoquo tempore concederentur Minoritis: *In sinu Sedis Apostolicæ*. *Privilegia Clarissarum.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. Terræ sanctæ rebus consulturus Bonifacius ad Armeniæ Regem scripsit: *Regiæ serenitatis &c.* Philippo etiam Francorum Regi pro subsidio ac transfretatione in Palestinam: *Charissimo in Christo &c.* ambæ III. nonas Octobris: replicavit Armeno super eodem negotio: *Ex litterarum tuarum &c.* VII. Kal. Novembris: præter hæc autem data quadam execuroriali Guardiano Perusino: *Devotionis & Fidei &c.* Kal. Februarii: ad Inquisitorem Provinciæ Romanæ litteras expedivit: *Exposcit nuper &c.* v. nonas Maii: & alias ad Inquisitorem Provinciæ sancti Francisci: *Exhibita nobis &c.* Kal. Octobris: Monialibus autem beatæ Mariæ de gratia dato rescripto: *Petitio vestra &c.* v. nonas Martii: Indulgentiam Claramontano Monasterio concessit: *Gloriosus Deus &c.* VI. Idus Junii. *Litteræ ap. pro T. S. Indic. Ex Oder. nu. 16. & 19. Ad Inquis. Ordinis. Odo. n. 17. Vatic. Pro Mon.*

„ II. Refert autem Tossinianus quemdam fratrem Antonium, virum sanctissimum, & miraculis clarum in Provincia Burgundiæ floruisse hoc anno MCCXCVIII. pridie Kal. Januarii: ejus vero corpus Podii Velaunorum in Gallia maxima in veneratione haberi. Juncta pariter de Bevegnatis vir religiosissimus Provinciæ Tusciæ floruit, qui beatæ Margaritæ Cortonensi a sacris confessionibus cum fuisset, ejusdem vitam duodecim capitulis distinctam descripsit: in qua, vel quæ ipse viderat, vel quæ ex ore ipsius famulæ Dei, seu ab ejusdem Confessariis perceperat, fideliter & sincere enarravit: memoratur Juncta in Bibliotheca Minorum. *Toss. in Prov. Burgun. fol. 187. Antonius quidam floret in Burgund. Veneratur Podii. Bibliot. Viror. Illust. Ord. Min. fol. 233. col. 1.*

„ III. Opolium civitas in Silesia ad Viadrum amnem culta, & legibus, artiumque humanarum studiis exornata, XII. M. P. germanic. ab Uratislavia Metropoli distans, nostrorum habet Monasterium, ad quod ascitis Provinciæ Boemiæ, & Poloniæ Fratribus habita sunt hoc anno in festo exaltationis sanctæ Crucis comitia provincialia, in quibus frater Matthæus Provincialis reelectus in ministeriatu, quem prudenter exequebatur confirmatus fuit, & Conventus Radiziciovienfis ab Uladislao Locrico fundatus, ut habet Miechovius, receptus est. *Comitia prov. Boemiæ &c. ibi. Cafim. Biern. cit. ar. 20. n. 4. Matthæus reeligitur Minister. Vide infra ad ann. 1326. n. 3.*

AR-

ARGUMENTUM.

Creatur Rex Romanorum Albertus Austriacus. Assumuntur ad infulas Pontificias aliquot ex Minoritis. In diversis Provinciis florent multi viri docti. Celebrantur Comitia generalia. Referuntur aliquot miracula sancti Ludovici Regis. Jacobus filius & heres Regis Majoricarum fit Minorita. Extruuntur Monasteria.

Naucler. hoc anno. Panvin. in Chronol. Siffridus in epitome. Chron. Citizen. Chron. Bossiana.

Albertus Austriacus fit Rex Romanorum.

I. HOc anno, mense Julio, quibusdam placet, in prælio Vormatiensi fusum, & cæsum Adolphum Imperatorem ab Alberto Austriaco Rodulphi Imperatoris filio; alii id factum scribunt anno superiori. Belli causa fuit, quod cum ob varias & multas in Imperio perturbationes compescendas, potentiori quodam capite in Germania opus esset, & Electores Principes Adolphi sordes, & ambitionem pertesi, conventu habito, eo rejecto, Albertum Austriæ Ducem Regem elegerint. Adolphus vero vi Imperium retinere volens, auxilio fretus Ottonis Bavariæ Ducis, Rodulphi Comitis Palatini, & quarumdam Imperialium civitatum, armatis copiis imprudenter Alberto occurrit. Austriacum juverunt subsidio pecuniario Anglus, Gallusque Reges, copiis vero militum multi Principes utriusque Germaniæ. Prælio commisso infectis armis, sex horis pugnatum est: in quo conflictu captis multis nobilibus, multisque calore suffocatis, Adolphus ipse cæsus est, annis septem, seu ut alii volunt, octo potitus Imperii.

Cõfirmatur ejus electio.

II. Albertum secundo & rite Romanorum Regem ab Electoribus renunciatum Bonifacius confirmavit, quod male habuit Philippum Regem Galliæ, qui sperabat dandum iri sceptrum fratri suo Carolo Valesio, auxitque erga Pontificem inimicitiam, quæ aliis additis fomentis, usque adeo crevit, ut spreta Religione & reverentia Christi Vicario debita, ultimam molitus sit Papæ perniciem, uti suo loco opportunius narrabimus. Interim Bonifacius scripsit Gregorio Electo Strigoniensi in Hungaria Archiepiscopo, ut turbulentum nimis Regnum, hæreticorum & paganorum pestiferis dogmatibus infectum sedare & purgare conaretur, assumptis in adjutorium ex Prædicatorum, seu Minorum Ordinibus viris prudentibus, quos superiores ipsorum ducerent nominandos. Deinde scripsit Ministro Provinciali Syriæ Ordinis Minorum, ac Prioribus Nicosiensibus Prædicatorum, & Eremitatum sancti Augustini, ut provisionem, seu conventionem quamdam factam inter Henricum Regem Cypri, & Archiepiscopum Nicosiensem, & suffraganeos ejus, necnon magistros, & Fratres domorum hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, & Militiæ Templi, in dicto Regno morantes, pro majori securitate, & feliciori statu ejusdem Regni, nec non validiori subsidio transmittendo pro recuperatione Terræ sanctæ, diligenter & prudenter studerent promovere.

Tom. 6. an. 1303. Reg. Vat. ep. 18.

Ibid. ep. 181.

Frater Porchettus Spinola Archiepisc. Januensis

III. Ex Ordine Minorum assumpsit ad Archiepiscopatum Genuensem per mortem fratris Jacobi de Voragine Ordinis Prædicatorum vacantem, fratrem Porchettum Spinolam, virum illustrem & generis nobilitate præclarum: *In supremæ dignitatis*. III. Non. Februarii. Hic tamen varias passus est in dignitate vicissitudines, cedens aliquando oneri, & Papæ indignationi, aliquando ad suam Sedem restitutus, turbato & tumultuoso Reipublicæ statu, Spinolis & Auriis familiis primariis hostiliter se invicem oppetentibus. Hic ille est, cui quidam indigne fabulantur,

tur, Pontificem Bonifacium in die cinerum pulverem in oculos conjecisse, mutato versiculo dicentem: *Memento homo quia Gibelinus es, & cum Gibelinis morieris*: eo quod putaret Cardinalibus Columnensibus anathemate damnatis, & sibi valde infensis, receptum apud se dedisse. Archiepiscopatum Arborensem in Sardiniæ Insula, cui univit ipse hic Pontifex anno II. sui Pontificatus IV. Kal. Maii, uti habetur in ejus Regesto, Ecclesiam Tyrensem (licet hujus neque Ecclesia Plovacensis, cujus habetur mentio in bulla assumptionis, quam damus in regesto, non sit modo memoria; attamen in veteri Provinciali Romano habetur Episcopatus Plovacensis seu Plonatensis sub Archiepiscopo Turritano) per obitum Scolay Archiepiscopi dedit fratri Alamanno, de quo nos supra, viro docto & prudenti, qui grata & devota præstiterat Ecclesiæ obsequia in gravibus negotiis sibi commissis: *Ad regimen universalis*. IV. Kal. Maii. Et eodem tempore propter dexteritatem, & prudentiam in rebus agendis, eumdem creavit Urbis Vicarium: *Ecclesiarum omnium*. IV. Kalend. Maii. Sed parum his dignitatibus potitus est, nam in Epistola 376. data XI. Kalend. Decembris, qua in Archiepiscopatu ei substituitur frater Consilius Ordinis Prædicatorum refertur, Alamannum hunc in Curia obiisse. Fratrem Joannem de Samesio, uti diximus superius, ab Ecclesia Redonensi transtulit ad Lexoviensem tunc vacantem per obitum Guillelmi de Asneriis: *Apostolatus officium*. III. Nonas Februarii.

Blondus dec. 2. lib. 9. Platina in Bonif. Epist. 195.

Frater Alamannus Archiepiscopus Arborensis.

Ep. 195.

Anno 1295. n. 2. & 1288. n. 22.

Fr. Joannes Episcopus Lexoviensis.

IV. Multi floruerunt sub hoc tempore in Religione viri docti. In provincia Januensi, & Custodia Montisferrati frater Joannes de Monte Casali, & frater Antonius de Valentia, qui tamdem assumptus est ad Episcopatum Caetanum in Regno Neapolitano. Ibidem frater Ubertinus de Ilia de Casale, vir pius & doctus, paupertatis Franciscanæ & regularis disciplinæ acerrimus propugnator, qui plurimos in partibus Vallis Spoletanæ, Marchiæ, & Tusciæ ad eamdem retinendam & restituendam tam suæ vitæ exemplo, quam multiplici exhortatione incendit. Anno MCCCV. trium mensium & septem dierum spatio, in monte Alvernæ scripsit pium, aliquanto tamen pro illius temporis ratione indigestum, & minime ad incudem reductum opus, quod inscripsit, *Arbor vitæ crucifixi*. Aliqua in hoc opere caute legenda monet Joannes Gerson, tacito auctoris nomine, in opusculo de susceptione humanitatis Christi, sed expresso in alio tractatu de caute legendis quorumdam libris; non enim omnibus obvia & intellectu facilia sunt, quæ de perfectione spiritus & excellentia extaticorum virorum tractat multis in locis diffuse, de quibus ipse ait, se nequaquam ausum altius scribere: *quia timebam*, inquit, *ne erronice caperentur ab ingeniis ingrossatis nimia imbuitione paganicæ vanitatis, quæ fortissime claudit intellectum ad sublimia fidei nostræ sacramenta capessenda*. In primo prologo operis ait, se anno citato, quo opus complevit, trigesimum secundum in Sodalitio Minorum transegisse, ex quo conficitur initiatum anno MCCLXXIII. sub Generalatu sancti Bonaventuræ, eo ipso anno, quo factus est Cardinalis. Natus itaque est anno MCCLIX. nam in principio prologi ait, anno quartodecimo suæ ætatis se Minoribus nomen dedisse. Deinde addictus studiis Philosophicis, magno conatu spiritualibus se applicuit exercitiis, in quibus dum per quatuordecim annos occuparetur, & visitaret sanctuaria Romana, descendit ad vallem Reatinam, pia illa loca a sancto Francisco instituta, uti suo loco diximus, visitaturus, invisit pium virum beatum Joannem Parmensem in tuguriolo Græcii (quod rupem vocat Ubertinus, quia in ru-

Florent viri docti.

Fr. Joannes de monte Casali. Frater Antonius de Valentia. Ubertinus de Ilia.

Joan. Gerson.

Quo tempore floruit.

Tom. I. an. 1217. n. 11. & seq.

Ibid. n. 14. rupe, uti nos alias admonuimus excisum) multis annis hærentem, a quo se confortatum, absolutum, & instructum ad celebrem Portiunculæ Indulgentiam abiisse recenset, atque illic divinas sensisse immutationes. Sub titulo studii, quod forte propter vitæ spiritualis functiones interruperat, missus ad Provinciam Tusciæ, familiares habuit Petrum de Senis Pectinarium, Petrum Joannem Olivi, de quibus diffuse suis egimus locis, & Cæciliam de Florentia Virginem devotissimam. Missus deinde Lutetiam Parisiorum ibidem legit, seu docuit per annos novem, sed ita laxatis habenis, & dimissis exercitiis spiritualibus, ut per somnium terribiliter ei appareret Christus, ad perfectiorem vitam revocaturus. Regressum in Italiam adjuvit non parum in spirituali profectu sanctissima fœmina Angela de Fulgineo, quam vigesimo quinto anno ætatis suæ, & illo, quo scribebat supradictum opus, invisit, ab eademque multa spiritualia recepit documenta. Legit adhuc annos quatuor, deinde dimissa lectione, soli prædicationi, & animarum intendit profectui. Offendit aliquos ex suggestu in urbe Perusina, apertius, quam vellent, explicata veritate, quare jussus suspendere sermonem, missus est ad montem Alvernium, ubi dum per aliquot annos hæreret, & importune rogaretur ab amicis & Fratribus, suo præsertim Guardiano, & fratre uterino Joannino se juniore, dictavit Guardiano propria manu scribenti, vel saltim incipienti prædictum opus. Quod ut compleret valde sibi auxiliatam scribit quamdam virginem de civitate Castellana, quam mirifice commendat, sed nomen tacet. Hæc omnia ex ipsa ejus obscura narratione clarius & serius digessi propter varias exortas de hujus hominis ætate inter viros doctos, mihi perquam reverendos & caros D. Constantinum Caetanum Abbatem Benedictinum, & P. Heribertum Rosweydum Societatis Jesu, scriptis hinc inde apologeticis circa auctorem devoti libelli de imitatione Christi. Adstipulabitur Patris Rosweydi asserto, quo juniorem volebat Ubertinum, quam cuperet Abbas Caetanus, Pontificium diploma Joannis XXII. quo anno 11. sui Pontificatus potestatem facit Ubertino transeundi ad Monachos Monasterii sancti Petri Gemblacensis tunc Leodiensis, nunc Namurcensis diœcesis in Brabantia; quod nos sub illo anno dabimus opportunius.

An. 1289. n. 35. *An. 1278. n. 28.* (margin)

Fr. Clarus de Florentia. Fr. Jacobus de Grisanto. Fr. Bindus de Senis. Fr. Antonius de Luca. Fr. Thomas de S. Omero. Fr. Marchisinus de Reggio. Fr. Gentilis de Monteflorum. An. 1298. n. 4. Fr. Franciscus Rubeus. Petrus Quesvellus. Pitseus de scriptor. Anglic. in Append. Marian. cit. c. 15. (margin)

V. In provincia Tusciæ frater Clarus de Florentia, ut nomine, ita & scientia clarus, præsertim in jure canonico, vir religiosus & pius. In eadem provincia & Custodia Florentina frater Jacobus de Grisanto, qui plurimos de re prædicabili libros compegit. Ibidem frater Bindus de Senis scientia & virtute præclarus, concionator egregius. Frater Antonius de Luca insignis prædicator & scriptor, prius Marchiæ, deinde Tusciæ Minister. In eadem Provincia hoc ipso anno mortuus frater Thomas de sancto Omero vir gravis & doctus, dum Ministrum ageret ejusdem. In provincia Bononiæ, & Custodia Ferrariensi frater Marchisinus de Reggio, auctor illius vulgaris libri, quem Mamotrectum appellant. In provincia Marchiæ, & Custodia Asculana frater Gentilis de Monte-Florum, quem superiori anno creatum diximus Cardinalem. Ibidem frater Franciscus Rubeus de Pignano, qui egregie & luculenter plurima scripsit opuscula Theologica & Philosophica, celebris etiam verbi divini concionator. In provincia Angliæ, & Cœnobio, ut judicat Pitseus, Norvicensi, Petrus Quesvellus Jurisconsultus & Theologus, cujus plura servabantur opera in Bibliotheca Norvicensi. Eum hoc tempore floruisse scribit Marianus, licet Pitseus dicat, se nescire qua vi-

xe-

xerit ætate. Ibidem aliquanto prius vixisse Philippum Gualensem Doctorem Theologum, virum pietatis & eruditionis nomine, suo tempore non obscurum, scribit idem Pitseus ex Lelando, ejusque doctrinæ famam ita percrebuisse ut extra Angliam, Galliam, atque Italiam pervaserit; deinde Lugduni ad annos multos Philosophiam, mox Theologiam solemniter docuisse. Aliorum Anglorum suis ætatibus memorias agemus. Philippus Gualen.

VI. Celebravit Joannes de Muro Minister Generalis hoc anno Comitia generalia in civitate Lugdunensi, & provincia Burgundiæ: Quid in eis statutum sit, non est qui recenseat. Capitulum Generale 32.

VII. Hoc anno Ebroicis in Gallia dedicata est insignis Ecclesia Ordinis Prædicatorum honori, & nomini sancti Ludovici Galliarum Regis recens canonizati, quæ fuit ejus cultui consecrata. In ea multa Deus operatus est miracula per intercessionem sanctissimi Regis, quæ largius refert Claudius Menardus Regius Consiliarius, Proprætor Andegavensis ad calcem vitæ & gestorum sancti Viri, quæ ex vetustis codicibus MSS. exscripsit. Hic damus omnia sub compendio. Joannes Pelliperius Cadomensis diœcesis Bajocensis, & Parochiæ sancti Stephani veteris per annum integrum ægrotans, neque valens absquæ fulcimentis incedere, in festo sancti Ludovici venit ad ejus Ecclesiam, in qua dum se eidem commendaret, protinus sanus effectus est. Similiter accidit Beatrici de parochia sancti Petri Ebroicensis duobus annis languenti, nec non Joanni e parochia Campi Offent per aliquot menses gravi infirmitate detento. Alii insuper claudi ibidem sancti Viri meritis desideratam obtinuerunt sospitatem. Miracula S. Ludovici Regis.

VIII. Joannam de parochia de Loveris, & Joannam Rose de parochia de Ylliers a duobus annis cæcam, Petronillam de Domo Dei, Ebroicensem, quinque annis visu privatam, Amelinam le Boite de Aurilejo divitem valde undecim annis lumine oculorum destitutam, ut viderent, effecit. Robertum de Miniis annis quadraginta nervis contractis totum confractum, Simonem de Isaico gutta Palestina, Æmiliam Joannis Anglici uxorem, & Joannam de parochia de Asneriis gutta laborantes, nec non Petrum de parochia *de la basse Croisille*, juxta villam de Conchis infirmitate quadam dicta *morbus sancti Joannis* detentum miraculose sanavit. Puerulum Gillottum Petri Malart filium parochiæ sancti Leodegarii Ebroicensis a summo vitæ discrimine, ob hærentem in gutture denarium, quem pueruli more transglutivit, liberavit. Alterum, uti refertur in antiqua legenda apud me MSS. in molendino submersum, in eadem Prædicatorum Ecclesia ad vitam revocavit. Juvenem Gillotum Catonem de Parochia de Berengeville ætatis annorum quindecim, qui per totam vitam suam quadrupedis more pedibus & manibus incessit, neque unquam se erexit recto corpore, ita repente curavit, ut statim altare sancti Viri sanus circumierit recto gressu, omnibus, qui aderant, obstupescentibus. Joannem Fabrum de parochia de Hoveteville octo annis mutum; Elisabetham de Villa Caudebec Rothomagensis diœcesis, & parochiæ sanctæ Columbæ, juxta novum Burgum triginta quinque annis surdam & mutam, & puellam de parochia de Ylliers ab infantia clausam habens manum perfecte sanavit. Amiciam Bonavicinam de Ponte Perrino parochiæ sancti Leodegarii a quinque hebdomadibus ita curvatam, ut caput ad ipsa genua perveniret; Joannam filiam Petri Graverardi de parochia de Bosco Re-

noudi, juxta Barram pedes habentem natibus affixos perfecte curavit;

IX. Circa hoc tempus Jacobus primogenitus Jacobi Regis Majoricarum, cœleste regnum terreno præferens, relicto jure primogenituræ qua ad eum Regnum devolvebatur, patre adhuc superstite, ut asserit Zurita, Institutum Minorum amplexus est, in eoque sancte vixit, & verbo ac exemplo valde profecit, ex humilitate vocatus frater Jacobus de Majoricis. In eo errat Rodulphus, quod Patrem dicat Sanciæ Reginæ Neapolitanæ, non enim hic, qui semper cœlibem vitam egit, sed Jacobus pater ejus, genitor fuit prædictæ Reginæ, vel ipsa Sancia attestante in litteris suis datis sub anno MCCCXLIV. quas tunc exscribemus. Ante hoc autem tempus jam factum Minoritam mihi persuadeo ex eo quod Zurita referat sub annum MCCCII. Sancium secundo genitum Regis Majoricarum jam sceptra possidentem, Girundam venisse ut se recognosceret Jacobi II. Regis Aragonum feudatarium, De hoc fratre Jacobo alias locupletior sermo redibit.

Zurita to. 2. l. 6. c. 57. Pisa. conf. 8. Pisaus lib. 2. c. 26. Rodul. fol. 213.

Jacobus hæres Regis Majoricarum fit Minorita.

X. Ante hunc annum extructum conventum sanctæ Mariæ de Pace Bononiensis diœcesis in provincia etiam, & custodia Bononiæ mihi constat ex Pontificio diplomate dato hoc anno VII. Kalend. Januarii, quo conceduntur Indulgentiæ visitantibus Ecclesiam ejusdem Cœnobii in diebus sanctorum Francisci, Martini, Bonifacii, Benedicti, & sanctæ Mariæ Magdalenæ. Præter hoc aliud mihi non suppetit monumentum. Ex simili ferme monumento liquet, Conventum Cerreti in diœcesi Spoletana ante hoc tempus fabricatum; incisa enim habentur in quodam lapide sepulcrali hæc rudia carmina quæ sequuntur.

Conv. de Pace.

Con. Cerreti. *Rodul. in Prov. S. Francisci & Custodia Montanorum.*

Mille minus uno anno currente trecento
Festum Thomæ Divi, Cerrus celebrando transivi.

XI. Hoc anno inchoatum Monasterium Clarissarum in urbe Nogenti Hertandi diœcesis Suessionensis, benefactrice Blancha Navarræ Regina, & Campaniæ Comitissa, prius desponsata Henrico Regi Navarræ, deinde nupta Edmundo Eduardi Anglorum Regis fratri, ut superius monuimus. Opus complevit, & auxit Joanna Ebroicensis, Navarræ Regina, Caroli Regis, & Philippi Pulchri filii conjux. Ecclesia consecrata fuit sub titulo sancti Ludovici Regis & Confessoris. Monasterium Iprense Clarissarum Morinensis diœcesis sub hoc tempore excutere volebat jugum obedientiæ, neque Cardinali Protectori, neque missis ab eo visitatoribus obsequi; dedit itaque Pontifex in mandatis Ministro Provinciali Franciæ, ut Sorores ad obedientiam reduceret, & Monasterium tam in capite, quam in membris reformaret: *Ad audientiam nostram*. III. Idus Julii.

Mon. Nogenti. *Gonz. in Prov. Franc. Mon. 2. An. 1291. n. 42.*

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

" I. HUjus anni initio depositionem Adolphi enarrat Waddingus, " nos causam exprimemus. Dissidebant Eduardus Angliæ, & " Philippus Franciæ Reges, quod ille Guidonem Flandriæ Comitem, " ab isto recedentem amplexatus, tueretur: Anglus dedit Adolpho " centum millia marchas argenti, ut validis copiis auxiliariis sibi adesset " armatus in Francum: argentum accepit, & retinuit Adolphus, sed " juxta pactum milites non habuit, quod Germaniæ Principibus, cum " haud ut debebat, participasset acceptum, isti illum sequi recusarunt in " bello; hinc etiam fuit eos Principes Moguntinæ congregatos depo-
fuis-

Adolphus Imperator deponitur & cur.

Doglion. part. 3. fol. 384.

„ fuisse Adolphum, & in Imperatorem assumpsisse Albertum Austriæ „ Ducem Rodulphi Imperatoris filium, quem in ea dignitate Bonifacius „ summus Pontifex confirmavit: qui hæc inter pro Terra sancta undique „ subsidia cogere satagebat; scripsit enim ob id Carolo Siciliæ Regi: „ *Actus tuos &c.* v. Idus Januarii: universis etiam Christifidelibus: *Or-* „ *dinamus, providemus &c.* III. Idus Januarii: Jacobo Aragonum Regi: „ *Adhibe fili &c.* XVIII. Kalend. Februarii: ad Provincialem Syriæ: „ *Gerentes &c.* Henrico Cypri Regi: *Pro bono & Pacifico &c.* ambæ „ IV. Idus Julii: hos omnes paterna sollicitudine ad subsidia pro Terra „ sancta extimulabat: sed Strigoniensi Episcopo, ut assumeret Minori- „ tas Inquisitores: *Utilitate publica &c.* v. Kal. Februarii: Indulgentias „ vero pro Ecclesia sanctæ Mariæ de Pace Bononiæ concessit: *Ante thro-* „ *num &c.* VII. Kal. Januarii.

Albert. Austriac. eligitur Imperator. ejusque confirmatio a Pontifice.

Indic. ex Oder. n.5. an. 6. Oder. n.70. Ex Vat. & Oderic. n.12. & 38.

A quo dantur litteræ Regibus & Principib. pro Terra sancta & Inquisit.

„ II. Picquetus in suo Catalogo commemorat hoc anno floruisse Be- „ nedictum de Estercio, virum venerabilem omnique sanctitate refer- „ tum, in Provincia sancti Patris Francisci, qui quondam beati Rayne- „ rii Laici socius fuit: refert etiam Bajardus in suo theatro MSS. quem- „ dam fratrem nomine Conradum de Offida Provinciæ Marchiæ, incredi- „ bilis abstinentiæ, sanctitatis, & obedientiæ, digna visione Deiparæ „ Virginis aliquando consolatum, quem in socium habuit eximius Chri- „ sti servus venerabilis Petrus de Monticulo: fertur Conradum mulierem „ quamdam a nefario spiritu liberasse: mira caritate in animas Purgato- „ rii flagrantem, precibus apud Deum nonnullis earum liberationis gra- „ tiam obtinuisse: tamdem meritis & virtutibus clarum in præfata Pro- „ vincia Marchiæ hoc anno XVI. Kal. Februarii in Domino obdormisse. „ Joannem etiam in Apuliæ Provincia virtutibus & miraculis clarum „ occubuisse hoc anno, scripsit Jacobus de Marchia in suo catalogo: & „ Franciscus Pizamiglius narrat, Jacobum professione Laicum vitæ san- „ ctimonia insignem similiter floruisse.

Benedictus de Estercio.

Ex theat. Bajard. Vide infra ad an. 1304. n.4.

Obiit 17. Januarii.

Joannes quidam hoc anno claret.

Jacob. de Marchia in suo catal. Theatr. Bajard.

Jacobus Laicus floret.

Vide n. 30. ann. 1241.

„ III. Beatum Boguslaum sanctæ Salomeæ quondam a secretis hoc „ anno obiisse, scripsit Casimirus Biernaski: fuit hic Minister quintus „ in Provincia Boemiæ & Poloniæ, electus anno MCCXLVII. in Capitulo „ celebrato Znoimæ in Moravia, vir magnæ mansuetudinis & modestiæ: „ sub ipsius regimine Conventus Glacensis constructus fuit, & locus in „ Benissovu admissus, quo in loco Thobias Præpositus ædes Fratribus „ construxit ad habitandum, & ipse factus Minor, ibidemque mortuus „ anno MCCL. in medio cori tumulatus fuit. Boguslaus autem, de quo „ præcipue loquimur, habitis suæ Provinciæ comitiis primis Gierlitz in „ festo Nativitatis beatæ Mariæ Virginis ea occasione Conventum Cor- „ cinensem, ac iterato Opoliensem, quod antea dimissus fuisset, acce- „ ptavit, secunda vero tenuit Cracoviæ in festo Pentecostes; sed tertia „ in Gretz die Dominicæ in Albis, quo tempore Conventum Opavien- „ sem acquisivit. Hic Boguslaus considerans quod Conventuum nume- „ rus in Polonia multiplicaretur, mutavit inscriptionem sigilli Provin- „ ciæ, Poloniam præponens Boemiæ, sic: *Sigillum Minorum Provincialis* „ *per Poloniam, & Boemiam.* De hoc Boguslao scribit Rodulphus, „ quod tempore obitus sanctæ Salomeæ in quadam visione duas colum- „ nas e cœlo protensas ante Capellam ejusdem Sanctæ viderit; & per „ easdem columnas beatam Salomeam ascendentem in cœlum, audive- „ ritque dulcissimum cantum ad similitudinem melodiæ: *Fronduit, flo-* „ *ruit Aaron virgula*, & hoc idem refert Miechovius. Obiit, ut prædi- ctum

Boguslaus obit.

Thobias Præpositus obit & sepelitur Glacii.

Visio de B. Salomea.

Rodul. hist. seraph. fol. 142.

Sepelitur Cracoviæ. „ ctum est, hoc anno die xix. Augusti, sepultus Cracoviæ apud suos, ut „ Stanislaus Polonus antiquus Theologus in vita sanctæ Salomeæ testatur.

„ IV. At divertamus calamum: Monasterii nostrorum apud Pictonas in Provincia Turoniæ, Custodia vero Pictaviensi, oppidi sancti Maxentii nomen tantum Waddingus novit, at non suæ fundationis & incrementi, fundatorumve, & benefactorum nomina saltem. Nunc ex quo novimus, in eo Cœnobio hoc anno MCCXCIX. provincialia comitia celebrata fuisse, fateri cogimur plurimum antiquitatis habere: libentius autem commemoramus, quod ultimis his temporibus fundatorum eximia caritas emergat. Etenim nobilissimus Dominus Franciscus Tibault, Marchio de Cartavexia titulos produxit antiquos, quibus sat superque suos Atavos propria munificentia,& expensis illud fundasse probatur: quamobrem nuper à Definitorio illius Provinciæ tamquam vere fundator agnitus fuit. (Wadd. ad ann. 1283. n. 14.)

„ V. Sed inter hæc nec oblivioni dandæ nostræ Sanctimoniales, quarum incrementa & virtutes minoriticum cœlum exornant. Dicebamus alias de Monasterio Clarissarum Virodunense: nunc ejusdem remoras, seu difficultates non tantum ad historiæ prosequutionem, quantum ad magnificandam bonitatem Dei, a qua bonorum operum sunt initia, prosequutiones & fines, dicere placet. Statim ac visum est zizaniarum Satori Monasterium posse fœliciter sua initia habere, & fœlicissime consummari ad Omnipotentis gloriam, tribulos plantavit, ac impedimenta sevit; hæc enim est ejus pessima natura, vel ars: iis ergo suborientibus impedimentis primarum fundatricium animos perturbatos fuisse, vel confusos palam constitit, cum illud pietatis machinamentum ad nihilum fere redactum fuerit: Coleta siquidem & Agatha Clarissis Metensibus omnia bona sua, & quasvis facultates, cum quibus opus promoveri debebat, turbine contrariorum consiliorum suscitato, dederunt. Verumtamen ut placuit Deo, cessatis malis intempestivisque turbinibus,lenioreque aura spirante, paulo post, anno scilicet MCCXCVI. quæ dederant Metensibus recuperare potuerunt; nam Agnes Clarissarum Metensium Abbatissa, consilio habito cum suis, libenter præfatæ donationi renunciavit. Rebus in pristinum positis, tamdem Joanna Barroduci Comitissa, & Domina de Pusoja novam, eamque firmam facultatem a Reverendissimo Domino Joanne de Ribecurto Virodunensium Episcopo facultatem obtinuit die IV. Augusti hujus anni MCCXCIX. qua præfatis nobilibus fœminis Coletæ Viduæ, & Agathæ Martelli Oratorium, Monasteriumque sanctæ Claræ, ut in eo cum suis viverent secundum regulam ab Urbano IV. modificatam, extruere liceret: quod quidem egregie præstiterunt, adductis in societatem earum Sara de Friavilla, & Maulde Cerebella, nec non acitis de Monasterio Metensi nonnullis Monialibus Urbanistis, a quibus regularem, & monasticam vitam docerentur. Inter autem illas primas Sorores sanctitate, & religione præfulsit Agatha, quæ bonorum operum dives ibidem obiit incerto anno: & quidem de ea in antiquo Monasterii illius necrologio ita legitur. VII. *Kalendas Octobris obiit soror Agatha, quæ fuit prima fundatrix hujus Ecclesiæ.* (Supra ad annum 1292. n. 4. — Coleta, & Agatha bona relinquunt Clarissis. — Annal. Pr. S. Dionysii. — Supr. ad annum 1292. n. 4. — Agatha floret, & obit.)

„ VI. De Monasterio sanctæ Claræ Znoimæ in civitate, ab Ottogaro Boemiæ Rege fundato, ut supra meminimus, hic denuo dicere cogimur

„ mur; ad hæc usque tempora in Minoritica paupertate primæ Clarissarum,seu Damianitarum regulæ perseveravit, eo spiritu sanƈte vigente in Sororibus, quo divam Claram imitari optimo corde proposuerant: & quidem seminarium virtutis extitit, ut in pluribus earum de Regia stirpe, Ducali, & Marchionali prosapiis brevi calamo præstrinximus. Nunc autem in Venceslao Ottogari filio, Boemiæque Rege in eas crescente devotione, ne a curis temporalibus, quas secum pauperies plerumque trahit, (ut putant male aliqui) earumdem spiritus premeretur, bonis temporalibus regia quidem liberalitate ditavit, ut publicum, ac authenticum testimonium, quod mox subjicimus ostendit.

Vide sup. ad annum 1247. n. 3.

Nos Venceslaus Dei gratia Rex Boemiæ, Dux Cracoviæ, & Sandomiriæ, Marchioque Moraviæ.

„ *Notum esse volumus tam præsentibus, quam futuris, quod nos principaliter propter Deum, & fælicis recordationis dominæ Agnetæ illustris Ducissæ Austriæ charissimæ sororis nostræ, & animarum remedium, Villam nostram dictam* Wir Wikz, *sitam in Villicatione nostra Znoimensi, cum omnibus agris, pratis, silvis, molendinis, pomeriis, piscationibus, vineis, juribus, libertatibus, redditibus, & omnibus pertinentiis universis Abbatissæ, & Conventui Monasterii Monialium Ordinis sanctæ Claræ in Znoima conferimus de gratia speciali per Abbatissam & Conventum prædictum proprietatis jure in perpetuum possidendum: volentes & statuentes ut homines prædictæ Villæ, illa, quæ homines alii, aliorum bonorum prædicti Monasterii gaudere noscuntur, utantur, & gaudeant libertate. In cujus rei testimonium præsentes litteras exinde scribi, & sigillis majestatis nostræ jussimus communiri. Datum Brunæ per manus venerabilis Petri Basiliensis Episcopi Præpositi Wisgradensis, & Regni Boemiæ cancellarii nostri dilectissimi, anno Domini* MCCXCIX. *Idib. Maii* XII. *Indictione regni nostri anno* VIII.

Ex origin. transumpt.

Venceslaus donat Clarissis Villam.

Litteræ donationis.

Vide sup. ad an. 1274. n. 4. inf. ad an. 1327. n. 3.

ARGUMENTUM.

Promulgatur annus sacer jubilæi: excitantur ad bellum sacrum christiani, & Cardinalis Aquaspartanus Minorita mittitur legatus in Lombardiam. Alii fiunt Episcopi ex eodem sodalitio. Beati Bortholus & Vivaldus tertii Instituti diem suum sanƈte claudunt. Multiplicantur cœnobia & privilegia.

I. Hoc anno sacram Jubilæi indulgentiam, omnium maximam, promulgavit Bonifacius, cujus indictionis litteræ habentur inter Pontificias sanctiones, necnon in regesto Vaticano. Undique ex universo orbe concurrebat tanta hominum multitudo ad plenam hanc peccatorum remissionem assequendam, ut advenæ & peregrini aliquando in dies singulos ultra CC. M. numerarentur; neque tamen in tanta hominum copia defuit annona, quin potius, quo magis populus multiplicabatur, eo amplius alimentorum proventus redundabat. Eodem etiam anno, læto accepto nuncio de pulsis e Syria Sarracenis, devictaque Hierosolymorum urbe per Cassanum, Argonis Tartarorum Regis filium, Sar-

Annus Jubilæi. *Jacob. Cardinal. tract. de Jub. MS. in Vatic. n. 4877. & in biblioth. Vet. Pat. tom. 13. Victorel. de Jubil. Antiquorum habet. de pœnit. & remiss. in extravag. In tom. 3. reg. in append. epist. 12.*

Æmil. in Philip. Pulchro. Sumont. l. 3. Marian. l. 3. c. ult. Rubeus in histor. Raven. l.6. Marian. cit.

Sarracenorum prius ut regnum obtineret, amicum, mox christianam religionem professum; misit Bonifacius ad Reges & Principes Catholicos Oratores, ut copias subsidiarias mitterent in Syriam, & redeunte Cassano in Persiam, a se deficientes regiones in ordinem coacturo, christiani loca sacra sibi perpetuo conservarent. Deinde coacto pro hac expeditione in Terram Sanctam mittenda Romæ Concilio, delegit multos præsertim ex Prædicatoribus & Minoribus Crucis prædicatores, qui ad arma cierent fideles.

Card. Aquaspartanus legatus.

II. Mox misit Cardinalem Matthæum Aquaspartanum Minoritam Legatum in Lombardiam & Bononiam, ea potissimum de causa, ut Cæsenam, Forolivium, Faventiam, & Forum-Cornelii, quæ Pontificis & Romanæ Ecclesiæ detrectabant imperium, ad parendum induceret. Ille perlustrata provincia, contulit se Bononiam, inde Ravennam cum rediisset, omnes convocavit Provinciæ Proceres, & XVI. Kal. Martii, eo loco, cui Canazosia nomen est, in Ravennatum, Faventinorumque finibus conventum habuit, in quo ita egit cum Principibus, & Regulorum Oratoribus, ut plura loca Ecclesiæ & Pontificis imperio restituerit, & multis præclare actis laudabiliter sua functus sit legatione.

Fr. Henricus Episcopus Lucæ.

Catal. Episc. Luc. apud Carol. Franciotti de rebus Luc.

III. Unum vel alterum creavit hoc anno ex Minoritis Episcoporum Bonifacius. Fratrem Henricum assumpsit ad Episcopatum Lucanum in Etruria per mortem Paganelli Episcopi vacantem: *Romani Pontificis*. Kalend. Augusti. Errat in eo auctor Catalogi Episcoporum Lucanorum, quod hunc ab anno MCCLXXXIV. Episcopatum istum gubernasse dicat, usque ad annum MCCCXXIII. Etenim ut ex Vaticano monumento constat, nonnisi hoc anno fuit electus. Hic commemorare lubet Lucæ natum pium & nobilem virum nostrum carum amicum, & Collegii hujus liberalem benefactorem, Reverendissimum dominum Sebastianum Poggium, olim Episcopum Ripæ Transonæ, quam dignitatem exuit, ut liberius & securius Deo, & sibi soli vacaret. Vel hoc anno vel circiter uti habet, Claudius Roberti assumptus est ad Episcopatum Vivariensem in Gallia sub Archiepiscopo Viennensi frater Guillelmus de Falgario, de quo nos superius sæpe præfati sumus, quem perperam citatus auctor vocat Gonsalvum Falignerium.

Claud. in Episc. Vivar.

Fr. Guillelmus Episcopus Vivarien.

An. 1278. n.31. & an. 1284. n.1. Marian. l. 3. c. ult.

Legenda ejusdem.

B. Bartholus Tertii Ord. S. Francisci.

Pronunciatur ejus sanctitas.

IV. Obiit hoc anno pridie Idus Decembris, in Castro sancti Geminiani in Etruria, beatus Bartholus presbyter Tertii Ordinis, patre Joanne Bono, matre Gentina nobilis prosapiæ Baronum de Muchio progenitus. Viginti annis absque liberis parentes in sancto consortio vixerunt, donec tamdem genitrix, interventu sancti Petri Apostoli cum multitudine Angelorum sibi apparentis, filium concepit. Prædixit Apostolus ejus sanctitatem, quam in ipsis incunabulis, antequam integrum annum compleret, indicio quodam mater & nutrix conspexerunt. Prodibant enim ex ore ejus scintillæ quædam ignitæ & crinitæ miri splendoris, iis persimiles, quas ex ferro candenti malleatoris ictus excutiunt. Quinquenniis cultrum confractum, collectis & unitis partibus, integrum reddidit genitrici, aliaque quotidie exhibebat signa futuræ vel jam inhærentis sanctitatis. Ut pervenit ad annos discretionis, vitam elegit clericalem, quod ægre ferens pater, modis omnibus contendit ut propositum mutaret. Dum vero frustra se laborare perspexit, indigne tractavit, cujus iram ut declinaret, ad Pisarum urbem aufugit. Illic in Monasterio sancti Viti Ordinis sancti Benedicti pii monachi, Pauli nomine, se tradidit disciplinæ, & infirmorum curæ se totum dedicavit. Placuit valde

Fit clericus.

Mo-

Monachis ejus converſatio, ultroque ei ſuum habitum obtulerunt. Hæſitanti an oblatum admitteret, apparuit Chriſtus Dominus totus lividus, humiliatus, & percuſſus, manu præferens flagellum, dixitque Pœnitentum ſibi obducendum habitum, & flagello recalcitrantem carnem domandam. Viſionem retulit ille quibuſdam piis Monachis, quorum conſilium fuit ut in clericali ſtatu perſeveraret,& ſub Inſtituto Tertii Ordinis ſancti Franciſci pœniteret. Sumpto ille habitu & fune nodoſo, quo tamquam flagello utebatur, interdixit ſibi eſum carnium diebus Lunæ, Mercurii, & Veneris, & in vigiliis Eccleſiaſticis panem dumtaxat & aquam admittebat. Bis in die divinum recitabat officium; poſt mediam noctem, quo tempore matutinum penſum perſolvebat, cubitum non redibat; ſed ante altare Eccleſiæ veluti immobilis, & extra ſe raptus manebat. *Pœnitentum ſumit habitum.*

V. Invidit communis hoſtis tantæ adoleſcentis virtuti, excitavitque in quadam puella Monaſterio vicina concupiſcentiæ flammas, & potiundi Bartholi vehemens deſiderium. Re tamdem ſuæ genitrici patefacta, ac inter eas decreto, ut honeſte res perageretur, atque in puellæ virum aſciſceretur, miſſi ſunt, qui de hoc conjugio cum eo pertractarent. Nuncios remiſit, & puellæ matrem hoc ipſum repetentem acriter increpavit; ad cujus verba magno perfuſa rubore, ad pedes proſtrata veniam petiit, atque ut pro filiæ extinguendo ardore deprecaretur, oravit: confeſtim ille ingenua provolutus oravit, neque inaniter; nam dum mulier domum rediret, invenit filiam animo omnino pacatam, atque ab omni concupiſcentia alienam. Non tamen hic concluſæ hoſtis inſidiæ, ſed novas præſtruere tentavit, & quem per mulierem non potuit, per ſemetipſum ſuperare molitur. Specioſæ puellæ formam in memoriam revocat, quam vehementer eum dilexerit, opponit; non rependere vices amanti valde ingratum eſſe convincit; non eſſe prohibitum conjugium chriſtiana lege demonſtrat; & demum multas vehementeſque harum rerum ſpecies immittit oranti. Mox hæc ſecum cogitanti in forma ipſius apparet juvenculæ, blandis & ſuaviuſculis verbis perorantis, ut amore languentis vellet miſereri. Dœmonis has artes eſſe ſubodorans, periculoſas excuſſit cogitationes, & ſigno crucis ſe munivit, per quod hoſtis protinus aufugit, liberque remanſit ille ab omni tentatione. Trigeſimum agens annum, jubente Volaterrano Epiſcopo, ſacros Presbyteratus ſuſcepit Ordines, pauloque poſt in caſtro de Pecciolis celebranti apparvit palam Chriſtus crucifixus. Ibidem cuidam nebuloni ſibi exprobranti; & a Domino muto effecto, pie & mirabiliter ſuis precibus loquelam reſtituit. *Tentatur a fœmina. Deinde a diabolo. Sacros presbyteratus ſuſcipit Ordines. Apparet ei Chriſtus.*

VI. Poſt annos decem presbyteratus, electus eſt Rector Eccleſiæ de Pichema, cujus proventus, reſervatis ſibi ad tenuem victum & veſtitum omnino neceſſariis, in pauperes erogabat. Hoſpitio pauperes quoſque & pios viros excipiebat, religioſos, præcipue Minoritici Inſtituti, quos ſumme diligebat, omnibus proſequebatur obſequiis. Adventantibus peregrinis, & religioſis pedes lavabat, lectum ſternebat, prandium ſuis manibus parabat, & humiliter in menſa ſerviebat. Horum operum etiam in hoc mundo præmium accepit; nam & Chriſtum Dominum hoſpitio meruit excipere ſub ſpecie pauperis mendici, quem e magna pluvia in domum ſuam, vel nolentem aut fingentem ſe longius ire retraxit; cibo refectum ad lectum noctu deduxit. Sed dum ipſe pro more oraret in cubiculo, audivit vocem dicentem ſibi: *Barthole hoſpes factus es Chriſti*. Con- *Hoſpitalitatem exercet. Chriſtum hoſpitio recipit.*

 ſur-

surgens statim abiit ad locum, ubi pauperem cubantem reliquit; sed neminem reperit.

Foeda lepra percutitur. VII. Occulto & incomprehensibili judicio servum suum annum agentem quinquagesimum secundum foedissima lepra Dominus percussit, ut igne tribulationis defoecatus, quasi aurum purissimum rutilaret. Abiit ad castrum sancti Geminiani remedium tanto malo petiturus; sed illud unicum esse dixit medicus, si veneri indulgeret. Abhorrens medici consilium, patienter morbum ferre decrevit, potius leprosum, quam luxuriosum in Dei conspectu apparere desiderans. Obtinuit itaque ab oppidanis domunculam in Villula de Cellulis per M. P. ab oppido distantem; in qua asperum hoc pro Christi amore carnis supplicium tulit patienter. A planta pedis usque ad verticem capitis nulla fuit in eo sanitas, & velut alter Job in sterquilinio sedens, per singulas corporis partes vehementissimos sensit cruciatus. Mortificata namque carne, deciderunt ungues & capilli, nasus putrefactus, oculi deturpati, in manibus & pedibus digitorum sunt convulsae juncturae. Demum per totum corpus corrodentibus vermiculis, ipsa carne per dissipatas partes diffluente, nervi carne expoliati, nitidi apparebant. Sic marcescens humoribus, privatus luminibus, laceratus ulceribus, putrefactis visceribus, per viginti annos vili strato decumbens, non solum impatientiae verbum non protulit, sed frequenter gratias Deo referebat, & excrescentibus doloribus, Deum sua dona augere dicebat. Dei profecto dona esse solent labores & calamitates, quibus suos servos non punire, sed probare cognoscitur; neque enim semper poenae sunt peccatorum mala quae Dominus infligit, sed vel occultae virtutis indicia, vel majorum semina meritorum. Qui graviter, sed patienter passus est, aperte hoc dixit: Deum aliquando multiplicare *vulnera etiam sine causa*; quod & ipsa veritas sua confessione probavit, dum Satanae objecit: *Commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra*. Frustra quidem Dominus Job percussit, quia nullum in eo percussio tersit peccatum; verumtamen meritum auxit, & robur pacati pectoris ostendit. Non itaque ex hac parte frustra Dominus afflixit Job *Servum suum, cui non erat similis in terra, virum simplicem, & rectum ac timentem Deum, & recedentem a malo, & adhuc retinentem innocentiam*. Neque absque causa Bartholum hunc ulcere pessimo percussit: *Erat enim necesse ut sancti viri Deo soli, sibique cogniti, quanta virtute pollerent, ad imitandum cunctis innotesceret. Aperta namque aliis virtutis exempla non darent, si ipsi sine tentatione remanerent. Actum est ergo, ut vires eorum cunctis imitanda ipsa vis percussionis ostenderet, & flagella proderent, quod in tranquillitate latuisset. Sed eisdem flagellis crevit virtus patientiae, atque ex dolore verberis, aucta est gloria remunerationis*.

Quare Deus innocentes aliquando affligit.

Job 9. 17.

Job. 2. 3.

Gregor. l. 3. mor. c. 2.

Ejus virtus in tribulatione. VIII. Et sane probata virtus Bartholi magis emicuit, dum in miserrimo statu positus, & foedissimo morbo percussus, aliorum nihilominus malis & morbis medebatur. Multi eumdem visum veniebant, qui in tanta calamitate robur animi & patientiae virtutem admirabantur; & dum consolari aegrum cupiebant, potius consolationem reportabant. Quidam ex Florentino comitatu amicus per diem integrum apud eum remansit, cui cum apponi mensam juberet, pia foemina, quae illi inserviebat, panem nullum superesse respondit: monuit ille, in scrinio latitare; negavit illa semel ac iterum, dicens se paulo ante investigasse nec quidquam reperisse: illo tamen instante, rediit, & ubi nullum antea con-

Probatur miraculis.

conſpexit, invenit panes duos albiſſimos, atque recentes. Alter ejus amicus Joannes nomine, dum quadam vice eum viſitaret, & rogante ipſo Bartholo, pedum ungues præſcinderet, facile primus digitus, quem manu tenuit, e pede avulſus eſt; ita enim computruerant nervi, ut nullo tenerentur articuli ligamine. Nihil ſenſit Bartholus, ſed dum factum referret amicus, rogavit ut ſuo loco digitum reponeret; fecit ille, ſtatimque firmiter adhæſit nova compagine nervorum membrum avulſum. Quædam mulier de territorio ſancti Geminiani *Bella* nuncupata, ſeptem ficis apoſtematicis, & continuam ſaniem emittentibus periculoſe laborans, ad Dei ſervum accedens, ejus meritis deſideratam obtinuit ſanitatem. Quibus aliiſque miraculis permoti quamplurimi ex convicinis populis, necnon Volaterrani, Florentini, & ex remotis partibus ad eum confluebant, atque ex omni genere, ſtatu, & ſexu, nobiles, & ignobiles, juvenes, & ſenes abſque ullo horrore illi aſſidebant, cum eo manducabant in eadem paropſide, nullum fœtorem, ſed ſuaviſſimum ſentientes odorem: quod pro maximo & continuo reputabant miraculo.

IX. Dum autem ardentiſſima mentis contemplatione felicitatem meditaretur æternam, alta voce clamavit: *Tempus eſt Domine; jam tempus eſt, ut me ex hoc ergaſtulo dimittas in pace*: cui ſequenti nocte apparens Chriſtus innumeris circumdatus Angelorum agminibus, dulci voce prædixit, octavo poſt die ad cœlos aſcenſurum. Diſparente tota illa multitudine cœleſti, remanſit ſolus unus Pontificiis indutus paramentis, quem dum Bartholus interrogaret, quiſnam eſſet, aut cur ceteris abeuntibus, ille ſolus remaneret? reſpondit ſe Geminianum Epiſcopum, & illius loci patronum eſſe: *atque hic*, inquit, *ſiſtere juſſus ſum, ut tibi prædicam te meum fore comitem in hoc Caſtro tuendo, cui compatronus a Domino es deſignatus. Monuerim itaque ne corpus tuum alibi, quam intra mœnia Caſtri ſancti Geminiani ſepeliri præſcribas: futurum eſt enim, ut quemadmodum per me hucuſque conſervatum eſt & magnificatum; ita per te amplius condecoretur*. Cœleſtibus obſequutus monitis, ſui teſtamenti tabulas quas antea conſcripſit, adferri juſſit, in quibus ſepulcri locum mutari voluit; prius enim ſtatuit ſepeliri ad oppidum de Cellulis. Adveniente igitur tempore ſibi a Chriſto conſtituto, accepit devotiſſime Eccleſiæ Sacramenta, ſed præcipue ſacroſanctæ Euchariſtiæ, cui reverenter nullo adjuvante aſſurgens, oravit ferventer, ut jam tamdem permitteretur ex hac lacrymarum valle diſcedere, & putridum corpus liceret exuere, quod glorioſus in reſurrectione ſperabat ſupervĕſtire. Quibus in verbis ſpiritum reddit Creatori, die ſuperius commemorato, ad auræ diluculum. Suaviſſimus autem odor ex corpore emanavit, & mira claritas ſuper illud e Cœlo deſcendit.

Prædicit ei Chriſtus tempus mortis.

Sancte moritur.

X. Concurrerunt protinus homines innumeri ad ſanctum cadaver deoſculandum, & tanta devotione feretrum circumdederunt, ut per tres integros dies non potuerit ſepeliri. Adveniente demum univerſo clero, & ex regularibus pleriſque, cum hymnis & canticis deductum fuit corpus ad caſtrum ſancti Geminiani, & ſepultum in Eccleſia ſancti Auguſtini. Sed antequam exportaretur, dum pia illa fœmina, quæ ei inſerviebat *Stella*, nomine, adſtaret feretro, & devote fleret, conquerens ſe ab eo derelictam, elevato brachio, manum ejus valide tenuit per horas quinque, neque potuit toto hoc tempore illam retrahere, admirantibus cunctis, qui adſtabant, mortui erga ſuam benefactricem admirandam gratitudinem. Eodem etiam die quædam fœmina Benevenuta tres an-

Varia ejus miracula poſt mortem.

nos contracta, ad sancti Viri funus adducta, integram obtinuit sospitatem: Necnon puella quædam morbum molestum (quem vermem communem appellant) in brachio perpessa. Ad ejus etiam sepulcrum curati innumeri cæci, surdi, apostematici, vulnerati, energumeni, contracti, & morbo caduco laborantes; navigantes in mari ejus meritis a naufragio liberati, & unus in articulo mortis constitutus, sed & puer jam defunctus ad vitam revocati. Hujus sancti Viri legenda fusius scripta typis evulgata est Florentiæ anno MDLXXV. & de eodem agit Philippus Ferrarius sub Idibus Decembris in novo catalogo generali Sanctorum, quos præter eos, qui in Martyrologio Romano habentur, collegit.

Marian. lib. 3. cap. 15. Legenda MSS. ejusdem.

B. Vivaldus.

XI. Aliquot mensibus post Bartholi decessum, obiit ejusdem discipulus beatus Vivaldus, quem sanctis exhortationibus & pietatis exemplo ad Christum reduxit, atque ut eumdem secum Tertii Ordinis habitum assumeret, persuasit. Elegit sibi habitaculum in nemore rotundo apud Camporenam VIII. M. P. a castro sancti Geminiani in veteris castaneæ concavitate, ubi reliquam vitam in magna pœnitentia, continuis lacrymis & orationibus transegit. Transitus ejus fuit admirabilis; nam cum prima die Maii animam egisset, campanæ omnes Castri Montaoni per se ipsas, nullo mortalium trahente, personuerunt: quapropter omnes oppidani merito obstupefacti, rei admirandæ causam investigabant; neque tamen attingere poterant, donec quidam ex venatione regressus, narravit, canes suos castaneam circumdedisse, & magno latratu, mirisque signis indicasse Virum sanctum ibidem latitasse; se vero introspexisse, & flexis genibus ad orantis modum in cava castanea mortuum reperisse. Patefacta jam miranda causa, cessavit mirabilis sonitus campanarum, & populus universus accurrit ad locum, & sanctum cadaver honorifice deportans, solemniter tradidit sepulturæ in Ecclesia castri prædicti: deinde illo quo obiit loco Ecclesiunculam construxit in beatæ Mariæ honorem, & Vivaldi memoriam, cujus meritis plurimi multa receperunt a Deo beneficia.

Mirabilis ejus mors.

Conv. Nociti.

Gonzag. in Prov. Calabriæ Con. 1.

Fr. Matthæus Citrarius.

XII. Extructa circa hunc annum plura Minoritarum domicilia. Prope oppidum Nociti in Calabria Conventum ædificavit quædam Marchionissa, exiguum tamen & paucorum Fratrum capacem. Ibidem obiit frater Matthæus Citrarius Sacerdos; qui cum adhuc bene valeret, præsago, ut creditur, spiritu, patri Guardiano humiliter supplicavit, ut sibi post sacrosanctæ Eucharistiæ sumptionem, extremæ Unctionis sacramentum ministrare vellet: quo tamen, quod bene omnino valeret, denegante, subjecit, ut ex caritate acceleraret; quandoquidem post primum campanæ pulsum, quo fideles ad salutandam vespertino tempore Virginem gloriosam monentur, sibi ex hac vita ad suum Creatorem migrandum foret. Idque certissimus rei eventus comprobavit. Cum enim post peracta circa eum omnia, quæ ad tantum iter necessaria sunt, primus campanæ pulsus, post solis occasum, auditus fuit, religiosissimus is pater Viatico, extremaque Unctione præmunitus, ac meritis opimus, animam exhalavit.

Conv. Agrigenti.

Rodul. in Prov. Siciliæ & custod. Agrigenti.

XIII. In Sicilia Conventus Agrigenti ante vel circa hoc tempus ædificatus est; etenim in quodam chori libro ita scriptum habetur.

Explicit, hunc librum qui scripsit, vadat in Paradisum.

Vivit in cælo Jacobinus de Milite in nomine fælix.

Hoc opus sancti Francisci de Agrigento notatum est per manus Presbyteri Matthæi de Castro Joanne, anno MCCCVII. XXVI. *Februarii Indictione* VI.

Flo-

Floruit ibidem frater Matthæus sancti Bernardini socius, Doctor Theologus, & nominis Jesu præco ferventissimus. Factus Episcopus Agrigentinas, omnes facultates in pauperes erogabat: quare accusatus apud Pontificem Romanum a quibusdam qui sibi potius, quam egenis vellent Ecclesiæ bona distribui, sponte renunciavit dignitati, & construxit Conventum Panormi, in quo modo habitant Fratres Observantiæ. Moriens Panormi sepultus est in Ecclesia sancti Francisci; sed post aliquot menses translatum est ejus corpus ad Ecclesiam novi Cœnobii a se constructi. Floruit etiam in eodem Conventu Magister Andreas Scaleso Agrigentinus.

XIV. Transtulit circa hunc annum ad oppidi Sanguesæ penetralia Theobaldus III. Navarræ Rex Conventum Minorum, quem extra construxisse fertur sanctus Franciscus in peregrinatione Hispanica prope Eremitorium sancti Bartholomæi. A Pio V. translatus est a Patribus Conventualibus ad Observantes Provinciæ Cantabriæ, & ab his ad Patres Burgensis Provinciæ transivit anno MDCII. simul cum Conventu Pampilonensi, pro quibus alios duos reddiderunt. Ad priuævi Conventus vestigia adhuc videre licet morum prægrandem, quam sanctum Franciscum plantasse tradunt, & vel ob hanc solam opinionem cum devotione ejus fructus decerpunt & porrigunt infirmis. Conv. Sanguesæ. Idem in Provin. Cantab. Con. 8. Monumen. MSS. ejusdem Provinc.

XV. Ante hunc annum extructum Conventum sancti Genesii in Provincia Marchiæ, & Custodia Firmana, ex eo fertur quod anno MCCCV: Dominus Rambottus Camerini Episcopus vendiderit in usum Fratrum Nicolæ Palmerii de Macerata, Syndico, domum quamdam positam in Castro sancti Genesii, quæ dicebatur Capella Castelli, cum platea, quæ est ante dictam domum juxta viam publicam, & campanas duas quæ fuerunt ibidem pro pretio centum & decem lib. Antiquiorem adhuc esse insinuat bulla Innocentii IV. ibidem asservata, & Ecclesia erat satis vetusta, quam a quibusdam Monachis obtinuerunt Minoritæ. Ejusdem vetustatis judicatur Conventus Montis Milonum in Custodia Camerini; licet in recentiori Ecclesiæ janua postea extructa, incisus sit annus MCCCLXXVIII. Indictione XI. Conventus Molliani Custodiæ Firmanæ receptus fuit circa hunc annum, ut patet per diploma Jacobi Episcopi & Principis Firmani ibidem asservatum. Datus est postea Fratribus Observantibus, & Conventuales acceperunt eum locum, quem modo incolunt, anno MCCCLXIII. Kalend. Novembris, ut constat ex scripturis eorumdem. Jacet ibidem beatus Jacobus de Falerono præceptor beati Joannis de Alverna. Conv. S. Genesii. Rodul. in Prov. Marchiæ & Custod. Firmana. Monumen. MSS. ejusdem Prov. Convent. Montis Milonum. Conv. Molliani.

XVI. Monumenta mox producenda docent, vetustum & ante hunc annum extructum esse in Hibernia apud Rossipontem, Anglis *Rosse*, Hibernis *Rossmichrivin* tunc villam, mox civitatem, in comitatu Vexfordiæ & diœcese Fernense, ab amplo murorum circuitu, & commodo maritimo portu olim percelebrem. Fuit hæc urbs mercimoniis opulenta, & habitatoribus frequens; sed ob sacrilegium, & truculentam quorumdam Minorum necem, populari furore intra ipsa Fratrum claustra scelestе perpetratam, diris modis devota civitas ita paulatim defecit, ut jampridem nihil pristini splendoris appareat. Conventus extructus est a Domino Joanne Deuroxe ad Beauru, seu Birgi fluminis ripam, ubi naves exonerabantur, concessa etiam Fratribus omni auctoritate exigendi a nautis, & mercatoribus universa, quæ antea solvebant prædicto Domino, cujus erat fundus, & illa pars navalis ad quam extruxit domicilium. Aliquale erat Conv. Rossensis. Monum. MSS. Prov. Hiberniæ.

hoc

hoc emolumentum; quippe magno conatu & tumultu cives id sibi adscribere conati sunt, donec Henricus VI. anno sui Regni octavo diplomate regio dato Dublinii, sub Jacobo Butlero Comite Ormoniæ Regis locum tenente in Hibernia, confirmavit jus antiquum a suo fundatore Fratribus concessum. Aliud suppetit Eduardi II. diploma, quo anno 11. sui regni voluit ambitum murorum, quibus cives villam munire parabant (licet Camdenus eos, quibus modo vallatur, tribuat Isabellæ Richardi Strangbou filiæ) eousque circumduci, ut Fratrum etiam domicilium & aream comprehenderent: ad sumptuum vero incrementum concessit eis, ut quodam privilegio sui patris Eduardi de exigendo quodam tributo, frui possent per triennium ultra tempus ab eodem constitutum. Cepit autem Eduardus regnare anno Christi MCCCVIII. In Annalibus etiam Joannis Clyn; de quibus egimus alias habetur, obiisse anno MCCCXXXIII. pridie Nonas Martii, Dominica IV. Quadragesimæ fratrem Adamum de Callan virum probum, omnibus amabilem, Guardianum Rossipontensem, qui eo munere functus est per viginti quatuor annos continuos. Celebratum etiam ibidem Capitulum Provinciale anno MCCCXVIII. & in capitulo celebrato apud Clariam, anno MCCCXLVI. refertur, quinque custodias Provinciæ Hiberniæ, quas supra enumeravimus, reductas esse ad quatuor, & Conventum hunc Rossipontis, qui erat custodiæ Cassellensis, adjudicatum fuisse custodiæ Dublinensi. Attamen circa custodiarum reductionem ad quaternarium numerum dubium inde suboritur, quod Bartholomæus Pisanus, qui anno MCCCXCIX. scripsit suum opus de conformitatibus, quinas adhuc recenseat custodias, & sub Cassellensi hoc Cœnobium reponat: quare vel error est in priori numero, vel illa reductio Pisanum latuit, quod minus probabile est; quippe quinquaginta & amplius annis jam factam facile sciret vir solertissimus in his rebus indagandis, præsertim cum opus suum remiserit corrigendum ad Patres Capituli Assisiatis prænumerato anno celebrati, cui etiam ex officio debuerunt interesse Patres Hiberni. Modo ædificium totum collapsum est, in quo dum aliqui hæretici habitare voluerunt, cæsi, flagellati, atque inde expulsi sunt a Fratribus eisdem nocte apparentibus, nolente Domino permittere locum divino cultui deputatum, pollui hæreticorum inquinamentis. Cujusdam sancti Fratris corpus ibidem ferunt tumulatum.

Camden. in Hibern. & Provin. Lagenia.

Tom. 1. an. 1214. n. 11.

Tom. 4. an. 1260. n. 14.

XVII. Scripsit hoc anno Pontifex ad Episcopum Aversanum, ut curaret inducere Moniales sancti Gregorii Neapolitanæ urbis, ut commutarent cum Minoritis sancti Laurentii hortum quemdam Fratribus summe necessarium, alio sibi æque commodo: *Ex parte dilectorum*. Kalend. Februarii. Easdemque litteras denuo remisit ad Lectorensem, qui tunc Neapoli degebat, & Aversanum Episcopos XV. Kalend. Julii. Quæ alias statuisse diximus Pontificem circa sepulturæ jura, & canonicas portiones, amplius hoc anno explicat: *Nuper ut discordia*. VI. Kalend. Junii. Minoritis Anagninis degentibus extra civitatem in colle de Porto, concessit Ecclesiam sancti Matthæi, & domum contiguam, quæ erant Fratrum Ordinis sancti Guillelmi, & Ecclesiam sancti Stephani de Portario, quæ erat clericorum secularium, ut infra illarum ambitum commodum sibi ædificarent domicilium, & facilius vacarent confessionibus, prædicationibus, & animarum saluti: *Dum fructus uberes*. XVI. Kal. Augusti. Ad instantiam Isabellæ Principissæ Achajæ applicat Monasterio Clarissarum ab eadem extructo in diœcesi Olenen. redditus Ecclesiæ sanctæ Mariæ

Privilegia Minorum.

An. 1295. n. 18.

Rodul. in Prov. Romana, & Custodia Campania. In litteris Cameral. n. 17.

riæ de Camina; *Affluentis devotionis*. Kalend. Novembris. „ Circa hunc „ annum inhibuit, ne deinceps Prædicatores, Minores, aut alii Religiosi Mendicantes in aliqua civitate, castro, villa, seu loco quocumque ad habitandum domos, vel loca quæcumque de novo recipere, „ seu hactenus recepta mutare, vel ex venditionis, permutationis, donationis, aut cujusvis alienationis titulo quocumque in alios transferre præsumerent, absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Habetur „ hæc prohibitio in corpore Juris in 6. tit. de excessibus Prælatorum. „ Fratri Porchetto de Spinola, qui nuper, uti indicavimus, curam Episcopalem Januensis Urbis deposuit, commisit, ut pacem & concordiam inter Januenses, & Carolum Regem consolidaret.

ADDITIO PATRIS LUCÆ WADDINGI.

An. 1299. n. 3.

SUPPLEMENTUM P. ANTONII MELISSANI DE MACRO.

„ I. ANnus hic Jubileo datus a Bonifacio VIII. plurimas ad Urbem „ acivit gentes, inter quas plures Principes numerabantur: at „ omnious videbatur prævalere Carolus Valesius alti animi, & permagni desiderii: hic siquidem a summo Pontifice lucratis indulgentiis, „ ob quas primum Romam adiisse existimandum puto, sibi licitum fieri „ Imperium Constantinopolitanum adoriri, & acquirere posse variis „ adductis rationibus juribus consentaneis, petiit; non fuit difficilis „ Papa, qui per eum, ut Imperatorem Orientis, Palestinæ res melius „ prosperari posse credebat. Carolo igitur sine contradictione petita „ concessit, sed non trabea nec Imperiali sceptro donavit, invenit nihilominus quo illum cum honore remoraretur; diffidentes enim inter „ se Guelphos, & Gibellinos Florentiæ, qui mutato nomine *Albi &* „ *Nigri* vocabantur, Italiæ pacem interturbabant, ut eos componeret, „ sed frustra dimisit; cum ipse interea pro rebus Palestinæ subsidis quæreret; scripsit enim diversis Principibus, ut eos moveret ad subsidia „ ferenda Christianis illis in regionibus a turpibus Sarracenis ad extremum oppressis; & Joanni Britanniæ Duci: *Gaudemus &c.* tv. Kalen. „ Octobris; & *Ecce quidem Fratres &c.* tt. Kal. ejusdem mensis: scripsit pariter Regi Franciæ commemorans illi sanctum Ludovicum Regem: *Recordare Rex &c.* xv. Kal. Augusti: sed Fratribus nostris „ Mare magnum concessit: *Super cathedram &c.* xii. Kal. Martii.

Carolus Valesius petit a Pontifice Imperator fieri.

Gualfi & Gibellini Italiam turbant.

Lit. Pontif. pro Terra sancta.

„ II. Florebat interea Guillelmus *de la Mare* Anglus sacræ Theologiæ Doctor, & professor Oxoniensis, vir ingenio & eruditione non „ tantum, sed etiam vitæ sanctimonia conspicuus: diligens D. Bonaventuræ sectator, in multis opinionibus sancti Thomæ de Aquino adversabatur: nomen suum his operibus posteritati commendavit: scripsit enim super Magistrum sententiarum libros quatuor: Lecturas „ scholasticas, librum unum: Reprehensorium Divi Thomæ, librum „ unum; contra quod scripsit Ægydius Romanus librum, quem inscripsit Defensorium D. Thomæ, & prodiit Coloniæ anno MDCXXIV. Defensorium D. Bonaventuræ librum unum: annotationes in eumdem „ lib. unum: de arte musicali librum unum: quodlibeta sophistica librum „ unum, & alia nonnulla: floruit hoc anno, ejusque meminit Abbas „ Trithemius. Sed Philippum Nursinum humilitate, oratione, meditatione, & abstinentia claruisse etiam hoc anno Thomas Mantuanus in „ suo catalogo notavit.

Indic. ex Oder. n. 20. 27. 33.

Abb. Trith. de script. Eccles. ad an. 1208.

Philippus Nursinus pietate clarus.

„ III. Etiam beata Constantia Tertii Ordinis sancti Patris Franci-

sci,

Martin. Baron. in Catal. fol. 55.

Sclaramunda Vidua floret.

„ sci, soror & germana beatæ Cunegundis, & beatæ Julentæ migravit „ in cœlum hoc anno, sepulta Leopoli in Ecclesia sanctissimi Corporis „ Christi die xx. Octobris, ut scribit Dugloffen. in vita sanctæ Cunegundis, & Martinus Baronius in Catalogo Sanctorum. Sclaramunda „ pariter Vidua Majoricarum Regina, sanctæ memoriæ mulier, & filia „ vera beati Patris Francisci, & Mater pientissima Jacobi Majoricarum „ Regis, & Sanciæ Reginæ Neapoli florebat hoc anno, ibidem honorifice sepulta jacet die xxii. Julii.

Chron. MSS. Prov. Boem. Sagan.

„ IV. Interea piissimus Princeps Waldemarus Elector & Marchio „ Brandeburgicus suis sumptibus Monasterium in sua civitate Ducali „ Sagano, una cum prægrandi Ecclesia sub patrocinio SS. Petri, & Pauli „ Apostolorum fundavit, in eoque Fratres Minores Nudipedes collocavit: Saganum autem civitas in diœcesi Wratislaviensi prope fluvium „ Borberum, ad confinia comitatus Lusatiæ jacet; distat a Metropoli „ in caurum xvii. m. p. Germanicis.

Monaster. sanctæ Claræ Yporiense construitur ab Alberto Gonzaga.

„ V. Alberti Gonzagæ ex Ordine Minorum ad insulas Yporiæ, vel „ Eporediæ a Nicolao IV. assumpti caritate & opera Monasterium sub „ invocatione sanctæ Claræ eadem in Urbe pro Sanctimonialibus, lapidi „ marmoreo ad ostium ejusdem caracteribus Gothis incisis, legenti „ ostendunt; sunt autem sequentes.

„ *Annis millenis tricenis carmine denis*
„ *Ista beata domus jam Claræ dicitur almæ*
„ *Divam salutent, foveant Francisci nobilis alæ:*
„ *In Domino crescat locus, Ordine, pace quiescat:*
„ *Templum dotavit, construxit, ordiquenavit*
„ *Præsul condignus. Albertus noster benignus*
„ *Instructor morum, quem comprobat Ordo Minorum*
„ *Mantua sicque probum contulit illa virum,*
„ *Gonzagæque domus, quæ dominatur ibi*
„ *Sit tibi tuta via Genitrix & Virgo Maria.*

„ Albertus igitur Gonzaga Yporiensis Episcopus zelo Religionis ampliandæ motus, habito consensu a suæ Cathedralis Ecclesiæ Capitulo, „ emptis proprio ære in Rucha, ut ajunt, sancti Mauritii a Dominis „ Odone Stria, & Bonifacio pariter Stria, necnon a Josepho de Talliendis „ domibus, pro prætio librarum imperialium quatuor centum quinquaginta, ut ex libro Manuali ejusdem Monasterii constat, eas hoc anno „ in regularem domum construere satagebat: interea tamen nonnullas „ mulieres pias, honestas, atque Religionem affectantes, non autem „ sub certa regula viventes, in eas congregavit, ibi ita mansuras usque „ donec opere completo, in Monasterium locus rite & publice transiret: „ laudabat universa civitas sui Præsulis liberalem pietatem, omnimode „ studiosam salutis animarum; Et Adolescentulæ concipientes gratiæ „ Divinæ cœlestes defluxus seculi fugam cum prudentibus maturabant, „ & ut Jesu, quem sibi in sponsum deligere meditabantur, circumornatæ omni cum decore & honestate obviarent, sedulæ in operibus virtutis sese exercebant: & quia nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia, factum est, ut Antistes plusquam credi posset, acceleraret ædium „ structuram, & necessariam auctoritatem meditatum Monasterium „ aperiendi sub invocatione, & patrocinio sanctæ Claræ, ut habebat in „ votis, procuraret, quod quidem suo loco & tempore ad Omnipotentis laudem apparebit.

Inf. ad an. 1303. n. 3. & seq.

RE-

REGESTUM
PONTIFICIUM.

REGESTUM PONTIFICIUM.

JOANNES XX. ALIIS XXI.

Electus est anno MCCLXXVI. *Idibus Septembris*.

ANNO CHRISTI 1276. JOANNIS XX. ANNO I.

BULLA I.

Ut confirment electionem Episcopi Lechlinensis. Reg. Vat. epist. 3.

Episcopo Clonferten. & dilectis filiis Priori Prædicatorum, & Guardiano Minorum Fratrum Ordinum Dublinen.

§. I. X parte dilectorum filiorum Decani, & Capituli Ecclesiæ Lechlinen. fuit expositum coram nobis, quod eadem Ecclesia Lechlinen. olim per mortem bonæ memoriæ T. Episcopi Lechlinen. Pastoris regimine destituta, iidem Decanus & Capitulum die ad eligendum præfixa, prout moris est, convenientes in unum, vocatis & præsentibus omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode interesse, Spiritus sancti gratia invocata, dilectum filium Magistrum N. Archidiaconum Lechlinen. virum scientia præditum, vitæ ac conversationis honestæ, in spiritualibus & temporalibus circumspectum, in suum, & ejusdem Ecclesiæ Lechlinen. Episcopum & pastorem canonice ac concorditer elegerunt. Cumque Dublinen. Ecclesia, cui præfata Ecclesia Lechlinen. Metropolitico jure subesse dignoscitur, Pastore, sicut dicitur, vacet ad præsens, ac sanctæ Trinitatis, & sancti Patritii Ecclesiarum de Dublinen. Capitula, sive Canonici inter se invicem super jure electionis Metropolitico ipsius Dublinen. Ecclesiæ non modicum dissentiant, & discordent, dicti Decanus & Capitulum Lechlinen. super electione sua de dicto Archidiacono in eorum Ecclesia celebrata recursum ad Sedem Apostolicam habuerunt, electionem eamdem confirmari per Sedem Apostolicam instanter, & suppliciter postulantes, præsertim cum, sicut asseruit electus, ipse propter viarum timenda discrimina, Sedem eamdem personaliter adire nequiverit, confirmationis suæ beneficium petiturus.

§. II. Cum autem nobis apud Sedem prædictam de meritis electi & electionis hujusmodi plene liquere non potuerit, prædictorum Decani & Capituli supplicationibus inclinati, discretioni vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita de modo electionis, eligentium studiis, & Electi meritis, diligentius veritate, si electionem ipsam inveneritis de persona idonea canonice celebratam, eamdem auctoritate Apostolica confirmantes, ac ipsum Electum in possessionem bonorum ipsius Episcopatus in-

inducentes, faciatis eidem munus consecrationis impendi, sibique de personis & subditis ipsius Ecclesiæ Lechlinen. obedientiam debitam, & reverentiam exhiberi. Contradictores &c. Non obstante indulgentia Sedis ejusdem, per quam Fratribus vestrorum Ordinum, filii Prior & Guardiane, dicitur esse concessum, quod de negotiis, quæ ipsis a Sede Apostolica committuntur se intromittere minime teneantur. Alioquin eadem electione rite cassata, facias ipsi Ecclesiæ Lechlinen. per electionem vel postulationem canonicam de pastore idoneo provideri. Quod si non omnes &c. usque *exequaris*. Nolumus autem quod per commissionem hujusmodi factam vobis hac vice aliquid Ecclesiæ, vel Archiepiscopo Dublinen. qui pro tempore fuerit, sive alicui personæ in posterum præjudicium generetur.

Datum Viterbii IV. Kal. Octobris anno I.

II.

Confirmat erectionem Collegii in insula Majoricensi, in quo Minores addiscant idioma Arabicum. Reg. Vatic. epist. 54.

Nobili viro Jacobo nato claræ memoriæ Regis Aragonum.

§. I. Laudanda tuorum progenitorum vestigia, in quibus devotionis & fidei zelus resplenduit, studiis salubribus imitans, & tamquam filius benedictionis & gratiæ ad ejusdem fidei terminos ampliandos anhelas, ut qui in terris magnitudine præemines, altum tibi locum constituas in excelsis, pro tuæ ac eorumdem progenitorum animarum remedio statuisti, & etiam ordinasti, ut in Insula Majoricen. ad te jure hæreditario pertinente, in loco, qui dicitur Daya, in parochia sancti Bartholomæi vallis de Massa, Monasterium, sive locus religiosus de tuis bonis propriis construatur, in quo tredecim Fratres Ordinis Minorum, qui juxta ordinationem, & institutionem Provincialis Ministri continue in Arabico studeant, & commorentur, ut tandem instructi competenter in illo, ad terras Paganorum se conferant, animarum profectibus intendentes. Et ne Fratrum ipsorum studium necessariorum defectus impediat vel perturbet, quosdam redditus ad te spectantes, ex quibus eisdem Fratribus hujusmodi necessaria ministrentur, specialiter deputasti, prout in patentibus litteris inde confectis, tuo sigillo munitis, plenius dicitur contineri. Unde nobis humiliter supplicasti, ut sub protectione Sedis Apostolicæ, & nostra, locum recipientes eumdem, in quo per Ministrum Provincialem hujusmodi Fratrum numerus jam est ad hoc per Dei gratiam institutus, & inibi per eosdem laudabiliter studio insistitur memorato, aliaque præmissa pia intentione a te edita confirmare de benignitate Sedis Apostolicæ curaremus.

§. II. Nos itaque qui tuis precibus annuentes favorabiliter, quod in hac parte per te pie ac provide factum est, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, Nolumus autem, prout dilecti filii Generalis Minister, & Fratres ipsius Ordinis cupiunt, & etiam de intentione præfati nobilis processisse videtur, quod eidem Ordini seu præfatis, aut quibuscumque aliis ipsius Ordinis Fratribus, vel alii pro eis in Monasterio, seu loco præfatis, vel in perceptione dictorum redditruum proprietas, vel dominium, aut aliquod jus in percipiendo eosdem redditus, sive actio, vel petitio in eisdem aliquatenus acquiratur, ita quod pro-

fessioni, vel Regulæ Fratrum dicti Ordinis propter hoc nullatenus in aliquo derogetur.

Nulli ergo nostræ confirmationis &c. Datum Viterbii xvi. Kalend. Decembris anno 1.

III.

Fit Episcopus Tudertinus. Reg. Vatic. epist. 76.

Fratri Bentivengæ Ordinis Fratrum Minorum electo Tudertin.

Onerosa Pastoralis officii summi depositione Pastoris, qui pro suis ovibus animam posuit, nobis licet immeritis, curacommissa sollicita nos pulsat instantia, ut inter cetera, quæ undique negotia confluunt, quibusve noster animus redditur multiplici varietate distractus, ad provisionem Ecclesiarum vacantium sollicitius intendamus, ne ipsis Pastorum præsidio destitutis, ambulantis in circuitu lupi rapacis astutia earum oves rapiat & dispergat, ne manus avida illarum bona diripiat, ne jura præsumptuosus usurpet: ideoque solliciti reddimur, ut eædem Ecclesiæ Pastoribus gubernentur idoneis, & Rectores providi regimen exerceant earumdem. Sane Tudertin. Ecclesia per translationem venerabilis fratris nostri P. Anagnin. tunc Tudertin. Episcopi, ad Anagninam Ecclesiam, nuper solatio destituta Pastoris, nos paterna volentes sollicitudine præcavere, ne ipsa Ecclesia Tudertin. dispendia prolixæ vacationis incurrat, & ad personam tuam, quam odor famæ nobis reddit acceptam, cum habearis vir vitæ laudabilis, & conversationis honestæ, litterarum scientia præditus, morum honestate decorus, & discretionis maturitate conspicuus, præclarus meritis, & alias in spiritualibus & temporalibus circumspectus, specialis benevolentiæ dirigentes affectum, sperantes quoque quod de virtutibus desursum tibi traditis insignitus eamdem Ecclesiam Tudertinam salubri, dante Domino, regimine gubernabis, ipsaque utilis præsidio munita Pastoris optatis affluet incrementis, te Capellanum dilecti filii nostri I. sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconi Cardinalis ipsi Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, in Episcopum præficimus & Pastorem. Quocirca &c. usque *consequi merearis*.

Datum Viterbii xv. Kalend. Januarii anno 1.

NICOLAUS III.

Electus anno MCCLXXVII. VII. *Kalend. Decembris*.

Anno Christi 1277. Nicolai III. anno 1.

I.

Mittit Nuncios ad Regem Galliæ Præfectos Generales Prædicatorum & Minorum. Reg. Vatic epist. 3.

Regi Francorum Illustri.

§. I. Quanto ex potestate Apostolorum Principi, ejusque successoribus a Domino tradita, humilitati nostræ ad promovenda commoda regia, dispendiaque vitanda liberior concessa est ex Motivum Constitutionis.

ex cœlesti permissione facultas, tanto noster affectus ad claræ memoriæ Patrem tuum Regem, Regnumque Franciæ in nobis radicatis ab olim ad tuam Regalem Excellentiam, & ejusdem Regni statum provehendos ad prospera, & a quovis discrimine præservandos, ferventior inardescit, adeo ut sui fervoris instantia nec nobis, nec Fratribus nostris, quos provisioni Ecclesiæ cum sollicitudine multa vacantes, clausura diutina, non leviter molesta vexarat, quietem aliquam quamquam satis necessariam indulgere permiserit: nec observantias Ecclesiæ Romanæ solitas observare.

Distinctum prodit erga Regem affectum.

§. II. Hinc præter ipsius Ecclesiæ morem, secundum quem solent litteræ Apostolicæ promotionem Romani Pontificis nunciantes, præsertim ad Principes quoscumque alios ipsius Pontificis prævenire, nos Celsitudini Regiæ Patrem prius paternis exhibemus affectibus, quam litteratoriis ad hoc conceptis affatibus nuntiemus, vocati siquidem, licet impares meritis, ad Apostolatus officium, in crastinum vocationis hujusmodi, Fratribus ipsis convenientibus una nobiscum, post consuetum caritatis alloquium ad eosdem, amaram nobis & eis discordiam, quam inter te, & carissimum in Christo filium nostrum Regem Castellæ ac Legionis illustrem, pacis æmulus tuus, & illius, immo potius Christianitatis per te potissime, ac ipsum contra hostes fidei ampliatis profectibus invidens excitavit, ante omnia obtutibus nostræ considerationis expandimus animarum pericula, strages corporum, damna rerum, impedimenta negotiorum Domini tuam singulariter expectantium potentiam promotricem, quæ nisi eam virtus præcedat Altissimi, proculdubio eadem discordia comminatur, in multa mentis amaritudine recensentes:

Quantum discordia noxia.

Quæ Pontificium animum exagitat.

§. III. Specialiter autem tuam, ejusdemque tui Regni ob præmissam, ut intelleximus, excitatam discordiam, considerata commotio eo gravius nos anxiat & perturbat, quo eam periculosiorem advertimus, & si veritati non parcitur, multorum judicio a laudabilibus progenitorum tuorum semitis alienam. Numquid enim Gallicanæ Ecclesiæ gladius in Catholicæ fidei professores vel limari consueverat ut terreret, vel acui ut feriret? aut Christianum sitire vel effundere sanguinem? seu Catholica regna subvertere, vel etiam conculcare, in Christi blasphemos ad ipsius exaltationem fidei, & dilatationem Christiani cultus limatus hucusque potius & acutus? Hæc, fili carissime, quæsumus, tecum ipse considera, consultius tecum pensa, & salubrius nostris monitis & consiliis ex singularitate caritatis ad te filium prædilectum præcedentibus acquiesce, ad quæ magnificentiæ tuæ plenius exprimenda & præparanda inter te ac memoratum Regem pacis & solidæ concordiæ fœdera per dilectos filios fratrem Joannem Magistrum Prædicatorum, & Hieronymum Ministrum Minorum Fratrum Ordinum ad hæc Apostolicæ Sedis nuntios reformanda pariter, & confirmanda dilectum filium fratrem Joannem de Viterbio ejusdem Prædicatorum Ordinis Procuratorem religione, prudentia, & fidelitate conspicuum, ac grata experientia nobis, & Fratribus nostris acceptum ad tuam præsentiam ut affectum, monita & consilia nostra pressius tuis præcordiis imprimat, quam litteralis series exprimat, destinamus.

Compensatio affectus a Rege tribuenda.

§. IV. Sic enim ad promotionem Regalis prosperitatis afficimur, ut in iis, & litteras Nuncii, & nuntium litterarum existimemus suffragio indigere, nec contenti sumus alterutro, immo vix nostris desideriis satisfacere posse reputemus utrumque, nisi quod ex eo quem ad dictum Ge-

Genitorem tuum hactenus gessimus, & ad te idemque Regnum gerimus animo, de tua generositate verisimili conjectura supponimus, quod præmissum nostræ singularis dilectionis affectum liberali gratitudine compensabis, nec precum nostrarum primitiis repagulum alicujus difficultatis oppones.

§. V. Ex hoc itaque grandi concepta fiducia, serenitatem regiam monemus, rogamus, & hortamur attente, obsecrantes in Domino Jesu Christo, per aspersionem sui pretiosissimi Sanguinis obtestantes, quatenus memorato fratri Joanni de Viterbio in præmissis, ob reverentiam Apostolicæ Sedis & nostram, benignam audientiam præbeas, & audita sic prompte ad gratiam exauditionis admittas, quod ad occurrendum tanti ipsius Christianitatis incommodis, & periculis obviandum in hujusmodi reformatione concordiæ tua nostris vota conformes, & prædictorum nunciorum Sedis ipsius consiliis, suasionibus, commonitionibus, aliisque processibus acquiescas. Gratum ex hoc Creatori tuo, cujus proinde negotia, & præcipue Terræ sanctæ impedimentis submotis, efficaciorem executionem habebunt, præstaturus obsequium, & in hac nostra novitate nobis, qui multo id desiderio petimus, munus acceptabile oblaturus. Ceterum scire te volumus, quod ad sæpefatum Regem super iis, quæ ad ipsum exigit præsentis negotii qualitas, & congruere publicæ utilitati putavimus, alium nuncium destinamus. Nec mireris &c.

Nuncium commendat, & pacem.

Nec non Terræ sanctæ negotium.

Datum Viterbii IV. Non. Decembris anno 1.

II.

Mittit Nuncium Minoritam ad Regem Castellæ. Reg. Vatic. epist. 4.

Regi Castellæ & Legionis Illustri.

QUanto ex potestate, &c. ut in superiori usque *facultas*, tanto animus noster ad id, faciente pacis auctore, directus ab olim nunc plenius inardescit. Verum etsi ad omnium corda in pacis unanimitate servanda nostra suspiret intentio, Principes tamen, aliosque magnates, & te præcipue, ac carissimum in Christo filium nostrum Regem Francorum Illustrem eo magis desideramus esse concordes, quo inter vos maxime ceterosque participes regiæ dignitatis, periculosa discordia & pluribus est onusta dispendiis, & plures involuit; hujus quippe nostri ferventis desiderii, nos sic urget instantia, ut nec nobis, nec fratribus nostris, quos provisioni Ecclesiæ cum sollicitudine multa vacantes clausura diutina non leviter molesta vexarat, quietem aliquam, quamquam satis necessariam, indulgere permisit, nec observantias Ecclesiæ Romanæ solitas observare. Hinc, &c. ut in superiori usque *recensentes*, propter quod ad præcisionem ipsius remedia quæ præsens status Romanæ Curiæ, angustiæque temporis patiuntur, sine moræ dispendio prosequentes, dilectum filium fratrem Beneventum de Ordine Minorum, virum utique religione, prudentia, & fidelitate conspicuum, ac grata experientia nobis & fratribus ipsis acceptum, ad effectum, suasiones, nostraque monita & consilia in præmissis magnificentiæ tuæ plenius exprimenda, & præparanda inter te ac memoratum Regem pacis & solidæ concordiæ fœdera per dilectos filios fratres Joannem Magistrum Prædicatorum, & Hieronymum Ministrum eorumdem Minorum fratrum Ordinum, ad hoc Apostolicæ Sedis Nuncios reformanda pariter & firmanda, de ipsorum fratrum consilio, ad Regalem præsentiam destinamus. Sereni-

nitatem Regiam monentes, &c. usque *acquiescas*. Gratum ex hoc Creatori tuo, &c. usque *oblaturus*. Ceterum scire te volumus, &c. usque *destinamus*. Nec mireris &c.

Datum Viterbii ut supra.

III.

Mittuntur ad Regem Galliæ & Hispaniæ. Reg. Vatic. epist. 6.

Fratribus Joanni Magistro, & Hieronymo Ministro Minorum Fratrum Ordinum.

Quanta sit animi sui molestia, & sollicitudo exprimit.

§.I. Vocatis nobis, licet insufficientibus meritis, ad Apostolatus officium, occurrit quasi confestim considerationis nostræ conspectui acerbis infesta molestiis periculosa dissensio, quam inter carissimos in Christo filios nostros Franciæ & Castellæ Reges Illustres incensor malorum omnium suscitavit, amaras nobis suas circumstantias, quas frequenter dum nos minor status haberet, intra pectoris claustra revocavimus, repræsentans. Hinc enim nostris se offerebant obtutibus, impedimentum proinde facile receptura pia Dei negotia, & præcipue Terræ Sanctæ: hinc se animarum pericula christiani sanguinis non quævis effusio, gravia rerum dispendia, & non solum eorumdem Regum, suarumque gentium, sed & totius quasi christianitatis in ipsorum commotione damnosa turbatio ingerebat. Hæc quidem nostri cordis intima stimulant, acutisque stimulis instanter nostrum officium interpellant, ut ad occurrendum tanto religionis Christianæ discrimini per opportuna remedia ocius exurgamus.

Prælatorum est diffidentes componere.

§.II. Considerantes itaque quod, cum ad Prælatos omnes, & Episcopos maxime, spectare noscatur in diœcesibus propriis exhortationibus prius & tamdem suæ jurisdictionis ac potestatis vigore ad concordiam revocare discordes, multo magis ad nos, qui licet immeriti, potestatis plenitudine fungimur, Apostolorum Principi suisque successoribus ex alto concessæ singulariter pertinet in universali Ecclesia cunctave congregatione fidelium pacem quærere, ac ipsam facere diligentius observari. Et attendentes insuper quod in Lugdunen. Concilio in favorem negotii terræ prædictæ provida fuit deliberatione statutum, ut in toto Orbe terrarum, inter Principes præcipue ac alios christianos pax generaliter observetur. Itaque quod per Ecclesiarum Prælatos discordantes reducantur ad pacem vel firmam treugam certi temporis spatio inviolabiliter observandam, & acquiescere contemnentes per excommunicationis in personas, & in terras ipsorum interdicti sententias compellantur, nostri circa hoc partes officii censuimus exequendas, & vobis quos ad tantæ utilitatis opus fervere confidimus & nequaquam ad eorumdem Regum statum pacificum affici dubitamus, executionem hujusmodi deliberavimus committendam.

§.III. Ideoque discretionem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, vobis de fratrum nostrorum consilio, per Apostolica scripta mandantes, quatenus Reges eosdem & gentes ipsorum, non tantum ab omni congressu bellico, & invasione seu insultu alterutrius in alterum, aut in terras vel bona cujuslibet eorumdem, seu ad ipsorum quemvis spectantia quoquo jure, immo etiam a præparatione seu dispositione qualibet ad præmissa, & innovatione quavis circa ea, occasione quorum est exorta dissensio inter eos, per excommunicationis in personas,

Mandat bellum per censuras impediri.

nas, & interdicti ſententias in terras eorum, non obſtante qualibet indulgentia Regibus ipſis vel eorum alteri, ſeu cuilibet alii, ſub quacumque verborum forma, vel ex profeſsione ab Apoſtolica Sede conceſſa, quando & prout ſecundum Deum expedire videritis, auctoritate Apoſtolica per vos vel per alios ſeu alium compeſcatis, nihilominus pervigili ſtudio & inſtantia indefeſſa pacis & concordiæ reformandæ inter Reges eoſdem, cœpto vacaturi tractatui, & cauſas ac modos per quos id obtinere efficacius poſſe putabitis, nobis cum quanta celeritate poteritis, ſerioſius reſcripturi; cum noſtri ſit omnino propoſiti ſic nos hujuſmodi conferre negotio, ſic curioſas, ſic ſolertes circa illud curas impendere, ac omni qua poterimus diligentia providere, quod ſatis inter Reges ipſos hactenus zizaniis radicitus extirpatis, diſcordiaque ſublata, ac extincto diſcordiæ incentivo, pacis & concordiæ noſtris admodum votis accommodæ, mundoque perutilis reintegratio ſolida inter eos celeriter, Deo auſpice, ſubſequatur. Nec miremini, &c:

Datum Viterbii IV. nonas Decembris, anno I.

IV.

Fit Epiſcopus Egitanienſis frater Joannes. Reg. Vatic. epiſt. 210.

Venerabili Fratri Joanni Epiſcopo Egitanien.

§.I. IN diſpenſatione miniſteriorum Eccleſiæ Dei nobis credita potiſſimum conſiderare nos expedit tempus, cauſam, perſonam, ac locum, ſecundum quæ pro emergentibus negotiis interdum nova ſunt conſilia capienda, & prout temporis neceſſitas vel cauſæ depoſcit utilitas, nunc per aſſumptionem, nunc per tranſlationem providam a Sede Apoſtolica locorum ſollicitudines ſunt imponendæ perſonis, & locis perſonarum miniſteria providenda, ut ex perſonarum induſtria locorum creſcat utilitas, & ex opportunitate locorum fructificatio perſonarum. *Quæ a Pontifice in diſpenſatione Miniſteriorum conſideranda.*

§.II. Nuper ſiquidem Egitanien. Eccleſia per mortem bonæ memoriæ Gualaſci Egitanien. Epiſcopi, qui apud Sedem Apoſtolicam diem clauſit extremum, paſtoris regimine deſtituta: nos proviſionem hac vice de Prælato ipſi Eccleſiæ faciendam nobis duximus reſervandam, decernentes irritum & inane, ſi quid contra reſervationem hujuſmodi contigerit attentari, & demum nolentes, ut eadem Eccleſia diu ſine Præſule remaneret, ſed de tali perſona providere ipſi Eccleſiæ intendentes, quæ adminiſtrationem ejuſdem, quoad ſpiritualia & temporalia ſalubriter exerceret, ad te Fratrum Minorum Ordinis profeſſorem noſtræ conſiderationis intuitum duximus convertendum, teque de fratrum noſtrorum conſilio a vinculo, quo tenebaris Gadicen. Eccleſiæ, cui præeras, abſolventes & transferentes ad Egitanien. Eccleſiam ſupradictam, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, te ipſi Egitanien. Eccleſiæ præfecimus in Epiſcopum & paſtorem, liberam tibi dantes licentiam ad eamdem Egitanien. Eccleſiam transeundi, firmam ſpem fiduciamque tenentes, quod cum eſſe dicaris vir litterarum ſcientia præditus, religione conſpicuus, vita & morum honeſtate decorus ac in ſpiritualibus & temporalibus circumſpectus, eadem Egitanien. Eccleſia, auctore Domino, per tuam ſolertiam, induſtriam & providentiam circumſpectam, ſpiritualiter & temporaliter gratis proficiet incrementis, & tam Clerus quam populus tuo commiſſus regimini, tua ſalubri doctrina & piæ actionis exemplo ad ſalutem ædificabitur animarum. *Epiſcopum ab una ad aliam Eccleſiam transfert.*

§. III. Tu ergo tuum jactans in Domino cogitatum, ac juxta ſpem noſtram & gratiam a Domino tibi traditam, commiſſum tibi ſuper gregem Dominicum virgæ vigilantis officium officioſe, ac vigilanter exercens, extirpandis vitiis, & plantandis virtutibus ſollicitudine invigiles efficaci, & tamquam ſtella fixa in Eccleſiæ firmamento tibi per vitæ meritum, & aliis proficiens per exemplum, dum plures erudieris ad ſalutem in æternitatis gloria gratulari, ac relucere inter alios clarius merearis, & nos in tuis delectari laudibus merito valeamus.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum IX. Kal. Januarii, anno I.

V.

Fit Archiepiſcopus Bracharenſis frater Tellius Minorita. Regeſt. Vatic. epiſt. 25.

Fratri Tellio Electo Bracharen.

Proemium. §. I. Militanti Eccleſiæ, diſponente Domino, licet immeriti præſidentes, circa curam omnium Eccleſiarum ſolertia reddimur indefeſſa ſolliciti, ut juxa paſtoralis officii debitum, crediti nobis Dominici gregis Cuſtodiam utiliter gerere, divina cooperante clementia, ſtudeamus.

§. II. Sane Bracharen. Eccleſia per translationem Venerabilis fratris noſtri O. Epiſcopi Tuſculan. tunc Archiepiſcopi Bracharen. in Epiſcopum Tuſculan. aſſumpti, nuper ſolatio deſtituta paſtoris: nos paterna volentes ſollicitudine præcavere, ne ipſa Bracharen. Eccleſia diſpendia prolixa vacationis incurrat, & ad perſonam tuam, quam odor famæ nobis reddit acceptam cum habearis vir vitæ laudabilis, litterarum ſcientia præditus, diſcretionis maturitate conſpicuus, præclarus meritis, & alias in ſpiritualibus & temporalibus circumſpectus, noſtræ conſiderationis aciem extendentes, ſperantes quoque quod eamdem Eccleſiam ſalubri, Epiſcopi elogiũ. dante Domino, regimine gubernabis, ipſaque utilis præſidio munita paſtoris optatis affluet incrementis, te Miniſtrum Ordinis Fratrum Minorum in regno Caſtellæ, licet abſentem, prædictæ Bracharen. Eccleſiæ de Fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis in Archiepiſcopum præficimus & paſtorem, adminiſtrationem ejuſdem Eccleſiæ tibi ſpiritualiter & temporaliter plenarie committentes. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus impoſitum tibi onus a Domino devote ſuſcipiens ſic curam & adminiſtrationem prædictæ Bracharen. Eccleſiæ diligenter gerere ſtudeas, & ſalubriter ac utiliter proſequaris, quod ipſa ſub tua vigilantia votivis amplietur commodis, & in omnibus, divina cooperante clementia, proſpere dirigatur, tuque noſtram, & dictæ Sedis gratiam exinde tamquam benedictionis & obedientiæ filius, uberius conſequi merearis. Volumus autem, quod Sedem Apoſtolicam adeas pro conſecrationis munere obtinendo.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum VIII. Idus Aprilis anno I.

Fit

VI.

Fit Episcopus Grossetanus frater Bartholomæus. Regest. Vatic. epist. 45.

B. Episcopo Grossetan.

Militanti Ecclesiæ &c. ut in superiori bulla usque *studeamus*. Sane vacante olim Ecclesia Grossetan. Capitulum ipsius Ecclesiæ Bindum de Monte Orgiali ejusdem Ecclesiæ Præpositum inibi postularunt. Negotio itaque postulationis hujusmodi ad Sedem Apostolicam devoluto, nos postulatione ipsa ex causis variis non admissa, volentes eidem Ecclesiæ paterna sollicitudine præcavere, ne prolixioris dispendia vacationis incurreret, te fratrem Ordinis Fratrum Minorum de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis dictæ Ecclesiæ &c. usque *duximus impendendum*, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod eadem Ecclesia, per diligentiam & industriam tuam, cum habearis bonitate conspicuus, religionis honestate præclarus, & sollicitudine circumspectus, ac in magnis & arduis comprobatus, laudabilia in spiritualibus ac temporalibus suscipiet incrementa. Te igitur ad præfatam Ecclesiam cum plenitudine nostræ benedictionis, & gratiæ remittentes, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus sic laudabiliter curam ejusdem Ecclesiæ gerere studeas, quod tibi per vitæ meritum, & aliis proficias exemplum, nosque personam tuam exinde præcipui favoris gratia prosequi non immerito teneamur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Idus Aprilis, anno I.

VII.

Concedit Minoribus Cæsaraugustanis locum Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi. Regest. Vatic. epist. 58.

Episcopo Cæsaraugustan.

§. I. Sua nobis dilecti filii Guardianus & Fratres Ordinis Minorum Cæsaraugustan. petitione monstrarunt, quod locus eorum civitatis Cæsaraugustan. ubi manent ad præsens, in quo Sarracenorum decedentium corpora consueverunt antiquitus sepeliri, aeris corruptionem & intemperiem, aliasque multiplices incommoditates non solum habitationi eorumdem Fratrum ineptus, sed & ipsis perniciosus existit. Quare iidem Guardianus, & Fratres nobis humiliter supplicarunt, ut cum in loco Fratrum qui de pœnitentia Jesu Christi dicuntur, civitatis prætactæ, quorum Ordo non est de reservatis per constitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri super hoc editam in Concilio Lugdunen. in quo dudum viginti Fratres, & plures etiam ipsius Ordinis de Pœnitentia Jesu Christi manere consueverant, perpauci commorentur ad præsens, propter quod est verisimiliter præsumendum, quod post non magni temporis spatium locus ipse, juxta tenorem prædictæ constitutionis dispositioni Sedis Apostolicæ relinquitur, ipsis Guardiano, & Fratribus Minoribus locum ipsum cum pertinentiis suis obtinendum ab eis, cum illum Fratres dicti Ordinis de pœnitentia Jesu Christi deseruerint, concedere dignaremur.

Fratres loci antiqui exponunt incommoda.

Et novum acquirunt.

§. II. Nos igitur qui dictum Ordinem Fratrum Minorum, ejusque professores sincera in Domino diligimus caritate, volentes eisdem Guardia-

diano, & Fratribus in hac parte gratiam facere fpecialem, fraternitati tuæ, per Apoftolica fcripta mandamus, quatenus præfatum locum prædictorum Fratrum de pœnitentia Jefu Chrifti, cum juribus & pertinentiis fuis eifdem Guardiano & Fratribus ex nunc auctoritate noftra, per te, vel per alium juxta infra fcriptam formam inhabitandum ab eis libere conferas & affignes.

§. III. Volumus etenim quod fi præfati Fratres de pœnitentia Jefu Chrifti, five fimul omnes, five fingulariter fe transferre voluerint ad prædictum Ordinem Fratrum Minorum, vel alium feu alios Ordines approbatos, fuper quo eis prædicta conftitutione nequaquam obftante, auctoritate noftra licentiam largiaris, eofdem Guardianum, & Fratres Minores ex tunc, alioquin quam cito præfatum locum ab eodem Ordine Fratrum de pœnitentia Jefu Chrifti prædicto modo, vel alias contigerit derelinqui, ficque fecundum conftitutionem eamdem in difpofitione Sedis remanere prætactæ, in corporalem poffeffionem ipfius loci, jurium & pertinentiarum ejus pro ipforum inhabitatione, per te, vel per alium inducas, & defendas inductos. Contradictores &c. Non obftante quod fi aliquibus &c.

Datum Romæ apud fanctum Petrum Idibus Maii, anno 1.

VIII.

Confirmat Ordinem fanctæ Claræ. Reg. Vatic. epift. 88.

Abbatiffæ & Conventui Monialium Pauperum Inclufarum Monafterii fanctæ Claræ Affifinaten.

Pontif. vult annuere petitionibus. §. I. MUndi fpernentes illecebras, & feculi blandimenta noxia fugientes divinis obfequiis vos fub paupertatis arctitudine falubri confilio dedicaftis, partem optimam eligentes, quæ a vobis, Deo auxiliante, perfiftentibus in affumpto propofito minime auferetur. Ex quo provenit, ut circa veftrum, & veftri ftatum Monafterii confervandum benignius cogitemus, petitionibus veftris, prout fecundum Deum poffumus, favorabiliter annuendo.

Moniales fuas exponunt indigentias. §. II. Sane nobis expofuit veftræ devotionis humilitas, quod cum conftitutio Concilii Lugdunen. per quam cunctæ religiones, & Ordines mendicantes poft generale Concilium adinventi, qui nullam confirmationem Sedis meruerunt Apoftolicæ, revocantur, confirmatos per Sedem eamdem, poft idem tamen generale Concilium inftitutos, quibus ad fuftentationem congruam redditus, & poffeffiones habere profeffio five regula, vel conftitutiones quælibet interdicunt, fed per quæftum publicum incerta mendicitas tribuere victum folet, fuccidere decrevit, certo modo follicitudo vobis ingeritur, ne cum nullas habeatis poffeffiones aut redditus, fed per quæftum hujufmodi victus vobis provenire nofcatur, & Ordo, quem profitemini, quamquam per dictam Sedem confirmatus, poft prætactum tamen generale Concilium fuerit inftitutus, circa ftatum veftrum, & ipfius Monafterii, vobis per conftitutionem eamdem aliquod præjudicium fit paratum. Quare nobis humiliter fupplicaftis, ut providere fuper hoc de benignitate Apoftolica mandaremus.

§. III. Nos itaque follicite attendentes animarum profectus, qui jugiter ex veftra religione provenit, quæ a vobis dicitur laudabiliter obfervari, ac per hoc digne vos intendentes in hac parte profequi favo-

vore gratiæ specialis, vestris supplicationibus annuentes, præsentium auctoritate decernimus, quod nullum vobis & eidem Monasterio, per constitutionem ipsam præjudicium generetur, sed vos & Monasterium ipsum, per omnia in statu & firmitate, in quibus eratis ante constitutionem eamdem, absque immunitate ac præjudicio aliquibus maneatis.

Nulli ergo nostræ constitutionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum XII. Kal. Junii, anno I.

IX.

Fit Episcopus Eugubinus frater Benevenutus. Reg. Vat. epist. 91.

B. Episcopo Eugubino.

§. I. Debitum officii nostri requirit, ut inter sollicitudines alias, quibus assidue premimur, specialiter circa Ecclesias solertiam adhibentes, ipsarum utilitatibus intendamus, in eo maxime, ut viduatis, ne longæ vacationis dispendia patiantur, de talium celeriter nostræ diligentiæ studio provideatur substitutione pastorum, per quos spiritualiter & temporaliter, auctore Domino, continuum suscipiant incrementum. Præfatio.

§. II. Dudum siquidem Ecclesia Eugubina, per mortem bonæ memoriæ Jacobi Episcopi Eugubini destituta pastore, dilecti filii Capitulum ejusdem Ecclesiæ ad tractandum de futuri Prælati substitutione insimul convenerunt, & demum votis eorum in diversa divisis, quidam ex Canonicis ipsius Ecclesiæ dilectum filium Raynerium natum nobilis viri Andreæ de Monte millino Clericum constitutum in Minoribus postularunt, reliqui vero dilectum filium Ubaldum ipsius Ecclesiæ Canonicum elegerunt in discordia in Episcopum Eugubinum. Hujusmodi autem postulationis & electionis negotio ad Apostolicam Sedem delato, ac lite super eo coram fel. rec. Innocentio Papa V. prædecessore nostro, per procuratores partium legitime contestata, & deinde factis positionibus & responsionibus subsecutis, ac datis quibusdam articulis coram dilecto filio nostro Guillelmo tituli sancti Marci Presbytero Cardinali, quem idem prædecessor in eodem negotio dedit dictis partibus Auditorem. Tamdem dicto prædecessore viam universæ carnis ingresso, præfatus Ubaldus pro se, & memoratus procurator prædicti Raynerii, ejusdem Raynerii nomine, cujus ad hoc sufficiens mandatum exhibuit, sponte ac libere in nostris renunciaverunt manibus, omni juri, quod eidem Raynerio & Ubaldo ex prædictis postulatione & electione forsitan competebat. Capitulum duos eligendos postulat. Qui jura sua renunciant.

§. III. Nos igitur de ipsius Ecclesiæ ordinatione sollicite cogitantes, ne prolixioris vacationis incommodis eadem Ecclesia exposita remaneret, in te Fratrem Minorum Ordinis professorem direximus oculos nostræ mentis, quem apud nos de litterarum scientia, morum maturitate, prudentia spiritualium, & temporalium providentia fide dignorum testimonium commendavit. Quapropter gregi Dominico speciali volentes diligentia providere, de Fratrum nostrorum consilio, te ipsi Ecclesiæ præfecimus in Episcopum & Pastorem, tibique postmodum per nos ipsos consecrationis munus duximus impendendum, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod per tuæ industriæ & circumspectionis fructuosum studium dicta Ecclesia, Deo auctore, tam circa spiritualia, quam temporalia gratis proficiet incrementis. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus impositum tibi onus a Domino suscipiens reverenter, curam & administrationem ejusdem Ecclesiæ sic dili- Et Benevenutus eligitur.

ligenter geras, & sollicite prosequaris, quod ipsa gubernatori circumspecto ac fructuoso administratori gaudeat se commissam, ac bonæ famæ tuæ odor ex laudabilibus tuis actibus latius diffundatur, & præter benedictionis æternæ præmium, benevolentiæ nostræ gratiam exinde pluribus consequaris.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Junii, anno 1.

X.

Confirmat sententiam Inquisitoris Minoritæ de admittendis quibusdam in possessionem suorum bonorum. Reg. Vat. epist. 69.

Nobilibus Viris Raynoldo, & Ufreducio natis quondam Ugolini Petri Peregrini de Montorio Narnien. diœcesis.

Supplicantium petitio.

§. I. Petitio vestra nobis exhibita continebat, qnod dudum vobis humiliter exponentibus, dilecto filio fratri Nicolao de Ordine Minorum Inquisitori hæreticæ pravitatis a Sede Apostolica deputato, antecessorum vestrorum culpam fuisse tam gravem, tamque ipsos in hæresis crimine deliquisse, quod juxta legitimas & canonicas sanctiones, nec ad successionem parentum, nec ad honores antecessorum ipsorum rite poteratis, nisi de speciali gratia, pervenire, ac postulantibus cum lacrymis in hac parte vobis, qui eratis labis hujusmodi innocentes, nec unquam proponebatis parentes ipsos in errore alicujus hæresis imitari, misericorditer provideri, ut non obstante culpa prædictorum parentum, vobis concederet, qnod in bonis olim avitis & paternis, quæ pro eo quod quondam Ugolinus pater, & Petrus Peregrini avus vestri fuerunt hæretica labe infecti, ipso jure confiscata erant, & poterant sententialiter confiscari, succedere valeretis, & promittentibus pro vobis & successoribus vestris auctoritate matris & aviæ tuarum, Ufreducie, tutricum; vos eadem bona Ecclesiæ Romanæ nomine ad Inquisitionis servitium perpetuo possessuros, præstantibus quoque vobis in ipsius Inquisitoris, & aliorum præsentia juramentum de parendo mandatis ipsius Ecclesiæ, atque nostris, cum tunc nos in minori officio constituti essemus a præfata Sede super Inquisitionis hæreticorum officio deputati, nec non & præceptis illis, quæ idem Inquisitor, ejusque successores vobis injungerent in Inquisitionis officium & favorem, & quod semper in fide Catholica maneretis, quam prædicta Romana Ecclesia credit, docet, & præcipit observari, & quod non solum aliquibus cujuscumque sectæ hæreticorum non præstaretis favorem, verum etiam persequeremini totis viribus utriusque sexus hæreticos, & credentes, fautores, quocumque modo complices eorumdem, & quam citius sciretis, id manifestaretis Inquisitori hæreticorum, vel Episcopo, in cujus civitate & diœcesi tales contingerent reperiri.

Et cautio data de fidelitate servanda.

§. II. Ad prædicta insuper omnia, & singula observanda dicto fratri Nicolao sponte ac scienter pro dicta Romana Ecclesia, vobis obligantibus omnia bona vestra mobilia, & stabilia, jura & actiones, quæ tunc habebatis, & habere poteratis etiam in futurum, ita quod bona eadem sine ampliori conditione judicii, dictæ applicarentur Ecclesiæ, si ex certa scientia offenderitis in aliquo prædictorum. Idem Inquisitor ad vos vestramque intentionem compassionis oculos extendens, vos a pœna, qua propter dictorum parentum culpam eratis obnoxii, absolvit, vobis nihilo-

Inquisitor gratiã concedit.

hilominus dispensando concedens, ut de cetero libere uti paternis bonis possetis, illaque tenere pariter, & habere, & cetera facere quæ faciunt Catholici, & alii orthodoxi, salvo semper quod si ullo unquam tempore constare posset, quod vos vel hæredes vestri contra prætactam obligationem faceretis, dicta absolutio atque concessio nullius esset efficaciæ vel valoris, prout in instrumento publico inde confecto, cujus tenor infra de verbo ad verbum subjicitur, plenius continetur.

§. III. Licet igitur per hujusmodi gratiam ab ipso Inquisitore vobis factam ab omnibus pœnis contra filios & posteros hæreticorum a jure statutis, vos fore omnino absolutos aliquibus videatur; quia tamen gratiosi favoris super hoc per Sedem Apostolicam adhiberi præsidium suppliciter petiistis: Nos attendentes quod de matre & avia Catholicis procreati, ac nutriti cum ipsis nulla unquam labe hujusmodi criminis dicimini maculati, sed potius Catholici, & fideles supradictæ fidei zelatores, eamque firmiter credere & observare, prout eadem Romana Ecclesia tenet, & docet, & præcipit observari; quodque dicta labe respersos persequimini, ut asseritur, toto posse, ac volentes vobis æquitatem potius, quam rigorem justitiæ in hac parte misericorditer providere, prætactas absolutionem, dispensationem, & concessionem per eumdem fratrem Nicolaum vobis factas approbamus, & ex certa scientia confirmamus, ac nihilominus ad statum vestrum perfectius solidandum, omnes penas, quibus forsan vos vestrique filii ac posteri estis ob prædictorum Ugolini & Petri culpas obnoxii, totaliter relaxantes, ac concedentes vobis ut vos & iidem filii, atque posteri bona ipsa libere tenere, ac ipsis uti, & de illis plene ac libere disponere valeatis, decernimus vos propter hoc nulli pœnæ vel maculæ infamiæ subjacere, & quod ad honores & omnes actus legitimos possitis admitti, & ipsos plenarie exercere de Apostolicæ plenitudine potestatis. *Et Pontif. confirmat.*

§. IV. Per hoc autem, vel eorum aliquod nullam Inquisitori, vel Inquisitoribus dictæ pravitatis a præfata Sede deputatis in illis partibus, vel in posterum deputandis, seu quibuscumque aliis, quibus hoc de jure competeret adimimus potestatem, quin potius ipsam reservamus expresse procedendi tam contra vos, quam contra prætactos vestros filios, & posteros ex illis, quæ tam vos quam illos circa prædictum crimen committere forsan contigerit in futurum, vel pro eo etiam quod forsan ea, quæ a prætacto fratre Nicolao vobis sunt præcepta, injuncta sive mandata non curaveritis, ut prædicitur, observare ad pœnarum impositionem, quæ tam vobis, quam eisdem filiis & posteris imponi deberet, justitia exigente, sed si de præteritis, quod absit, reperiri possit in posterum, vos in confessione vestra Ecclesiam voluisse decipere, utpote quia contra ea quæ in eadem confessione dicto Fratri expressistis inveniremini in crimine hæreseos notabiliter deliquisse, prædicta absolutio, dispensatio, & concessio per eumdem Fratrem, ac nostra in hac parte gratia vobis factæ, nullius penitus sint momenti. *Non intendit Pontifex auctoritati Inquisitor. derogare.*

§. V. Ne autem præter ea, ad quæ ex hac nostra ordinatione tenemini, propter obligationes & verba in prædicto instrumento vobis posterisque vestris, in personis & bonis, per alicujus levis transgressionis notam possit periculum imminere, præsentium vobis auctoritate concedimus, quod prætextu prædictarum obligationum, & eorum, quæ in ipso instrumento continentur, nullam pœnam ipso facto aliquatenus incurratis, & nullus absque speciali conscientia, & expresso mandato Ecclesiæ memoratæ faciente de hac nostra gratia plenariam mentionem

præ-

præmiſſorum occaſione contra vos procedere valeat, vel in perſonis aut rebus quomodolibet aggravare.

Inſtrumenti tenor.

§. VI. Tenor autem prædicti inſtrumenti talis eſt. *In nomine Domini Amen. Anno ejuſdem nativitatis* MCCLXXII. *Sede Apoſtolica paſtore vacante, die* XXIII. *menſis Februarii, Indictione* XIII. *per venerabilem virum fratrem Nicolaum Inquiſitorem hæreticæ pravitatis, in præſentia mei Notarii, & ſubſcriptorum teſtium facta eſt obligatio ſub hac forma. Univerſis in Chriſto fidelibus præſentes litteras inſpecturis frater Nicolaus in adminiſtratione ſancti Franciſci Inquiſitor hæreticæ pravitatis per Sedem Apoſtolicam deputatus, pacem & ſalutem in Domino ſempiternam. Venientes ad me Raynaldus adultus, & Ufreduclolus filii quondam Ugolini Domini Petri Peregrini, & ipſius Domini Petri nepotes virorum nobilium, quamquam in Chriſtiana religione degenerum, quia labe hæretica infectorum, expoſuerunt humiliter prædeceſſorum ſuorum culpam, fatentes tam gravem ipſam fuiſſe, tamque eos multipliciter in crimen pravitatis hæreticæ deliquiſſe, quod juxta leges civiles, ac canonicas ſanctiones, nec ad ſucceſſionem parentum, nec ad honores anteceſſorum ipſorum, niſi de ſpeciali gratia poterant pervenire. Verum quia prorſus hujuſmodi labis erant prædicti juvenes innocentes, nec unquam proponebant parentes ipſos in errore alicujus hæreſis imitari, cum lacrymis poſtularunt ſibi miſericorditer provideri, ut non obſtante priorum culpa, concederem, quod in bonis olim avitis vel paternis, quæ ipſo jure erant confiſcata, & poterant ſententialiter confiſcari, ſuccedere poſſent, promittentes dicti Raynaldus, & Ufreduciolus pupillus pro ſe & ſucceſſoribus eorum auctoritate matris & aviæ ipſius Ufreducioli tutricum, ipſa bona nomine Romanæ Eccleſiæ, & ad Inquiſitionis ſervitium perpetuo poſſeſſuros, & ad majorem hujus promiſſionis certitudinem, in mea & aliorum præſentia tactis ſacroſanctis Evangeliis, juraverunt obedire ſemper mandatis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ac venerabilis Patris D. Joannis ſancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconi Cardinalis a Sede Apoſtolica ſuper officio Inquiſitionis pravitatis hæreticæ conſtituti, immo & præceptis meis, & ſucceſſorum meorum Inquiſitorum, quæ & quanta eis fecerimus ore, nuntio, vel litteris in inquiſitionis officium & favorem, ſine fraude, ac totis viribus obedire, permanere etiam ſemper in fide Catholica, quam ſacroſancta Romana tenet Eccleſia, credit, docet, præcipit obſervari, & quod non ſolum aliquibus cujuſcumque ſectæ hæreticis favorem non præſtabunt, verum etiam utriuſque ſexus hæreticos, credentes, fautores, & quoquo modo complices eorumdem totis viribus perſequentur, & quam citius ſciverint, manifeſtabunt Inquiſitori, vel Epiſcopo Civitatis. Verum ad prædicta omnia & ſingula obſervanda, ac etiam inviolabiliter attendenda ſponte ac ſcienter obligarunt mihi Inquiſitori pro Eccleſia Romana recipienti, ac legitime ſtipulanti omnia bona eorum mobilia & ſtabilia, jura & actiones, quæ nunc habent, & habere poterunt in futurum, quod ſi ex certa ſcientia offenderent in aliquod prætactorum, prædicta bona ſine ampliori conditione judicii ad Romanam Eccleſiam revertantur, prout manu Vincentii Notarii Inquiſitionis omnia iſta patent. Ego igitur Inquiſitor, qui quantum valeo & ſcio, pietatis viſcera ſanctæ Matris Eccleſiæ debeo imitari, ad prætactos juvenes, necnon eorum innocentiam oculum compaſſionis intendens, habito prius ſuper his prætacti venerabilis Patris D. Joannis diligenti tractatu pariter & aſſenſu, juxta prædictas conditiones, quemadmodum patent manu prætacti Notarii, ipſos Raynaldum & Ufreduciolum a pœna, qua obnoxii propter dictorum parentum culpam forent, abſolvo, & cum eis prætacti Domini auctoritate diſpenſo, quod libere de cetero uti poſſint*

ſint paternis bonis, tenere pariter & habere, & cetera facere, quæ faciunt Catholici & alii orthodoxi. Salvo ſemper quod ſi ullo unquam tempore conſtare poterit, quod ipſi vel heredes eorum contra prætactam obligationem fecerint, abſolutio, diſpenſatio & conceſſio nullius ſit efficaciæ vel valoris. In cujus rei teſtimonium, & ad majorem rei debitam firmitatem volo præſentes litteras mei ſigilli munimine roborari, & per Vincentium, meum, & nunc ipſius Inquiſitionis publicum Notarium publicari. Datum in Eccleſia ſancti Franciſci loci Fratrum Minorum de Narnia, anno, menſe, & die, Indictione prætactis. Angelutius Matthæi ipſius Inquiſitoris famulus. Jacobus Joannes Altamen. D. Conradus de Albiano. Ugolinus de Albiano. Frater Ægidius de Caſtronovo. Frater Petrus de Podio, rogati ſunt teſtes hujus rei. Ego Vincentius Anaſtaſii a ſancta Romana Eccleſia Notarius conſtitutus his omnibus interfus, & de mandato & auctoritate ipſius Inquiſitoris ſcripſi, & publicavi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, relaxationis, conceſſionis, & conſtitutionis infringere &c. uſque *incurſurum*. Datum Vetrallæ XII. Kalend. Julii anno I.

XI.

Jubet ut procedat frater Sinibaldus Inquiſitor contra hæreticos Syriani.
Reg. Vatic. epiſt. 21. in litteris ſecretis.

Dilecto filio Fratri Sinibaldo de Ordine Fratrum Minorum Inquiſitori hæreticæ pravitatis &c.

§. I. Cum ſicut noſti contra Pandulphum militem, Stephanum Pandulphum, & Petrum filios quondam Porcarii de Syriano, hæreſeos labe conſperſos, eorumque fautores, ipſorum culpis exigentibus, per te ac alios Inquiſitores hæreticæ pravitatis diverſi habiti ſunt proceſſus; Noſque poſtmodum Pandulphum, & alios ſupraſcriptos, & & Guſtapanem, & alios exiſtentes in caſtro Syriani, per dilectum filium Magiſtrum Benedictum de Anagnia Notarium noſtrum moneri fecimus, & requiri, quod ad noſtra, & Eccleſiæ Romanæ mandata redirent, expoſito eis ex parte noſtra per Notarium eumdem, quod ſi juſtitiam peterent, eam non negaremus eiſdem, quin etiam nos paratos obtulimus ipſis miſericordiæ januam aperire, ſi ad illam ſe humiliter conformaſſent, prout conſideratis eorum exceſſibus, & aliis circumſtantiis, prout ſecundum Deum, & honeſtatis debitum expediens videretur, ipſi pertinacia cæcitatis obtuſi ſuos in rebellione damnabili animos obſirmarunt. Reorum nomina pandit.

§. II. Attendentes igitur, quod niſi eorum protervitas opportunis remediis celeriter caſtigaretur, vigor Catholicæ fidei multipliciter deperiret, volumus, & per Apoſtolica tibi ſcripta in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ad extirpandum tantum errorem ferventer intendens, contra hæreticos & fautores eoſdem, ſeu quoſcumque alios adhærentes, & faventes eiſdem, de quibuſcumque Provinciis, terris, & locis extiterint, ſpiritualiter & temporaliter, prout ad exaltationem & conſervationem ejuſdem fidei, ac depreſſionem taliter damnatorum, juxta formam contra tales tibi ab Apoſtolica Sede conceſſam procedere non omittas. Invocato ad hoc auxilio brachii ſecularis. Quorum præcipit errorem extirpandum.

Datum Viterbii X. Kal. Auguſti anno I.

XII.

Fit Episcopus Nepesinus frater Thomas. Reg. Vatic. epist. 126.

Thomæ Episcopo Nepesin.

Duo recensentur a Capitulo electi.

§. I. Militanti Ecclesiæ &c. ut supra in bulla 5. Nicol. III. usque *studeamus*, & quamquam assidue circa singularum commoda vigilemus, tamen erga illas, quæ deplorant viduitatis incommoda propensiori cura, & majori propulsamur instantia, ut eis præficiamus viros secundum cor nostrum idoneos in pastores. Dudum siquidem Nepesina Ecclesia, per mortem bonæ memoriæ Laurentii Episcopi Nepesini pastoris solatio destituta, dilecti filii Canonici ipsius Ecclesiæ, obtenta prius ab Apostolica Sede licentia, providendi eidem Ecclesiæ de Prælato, prout moris est, convenientes in unum, dilectum filium fratrem Bartholomæum de Corbonaria Ordinis Minorum ad Ecclesiæ prædictæ regimen concorditer postularunt, sed eidem fratri Bartholomæo suscipiendi regimen ipsum a suo Prælato licentia denegata, & postmodum præfatis Canonicis in diversa dividentibus vota sua, contigit duas in Ecclesia ipsa electiones, unam videlicet de præsbytero Ægyptio sancti Apollinaris, & aliam de quodam Joanne Andreotti sanctæ Mariæ in Transtyberim Ecclesiarum Canonicis a memoratis Canonicis ejusdem Ecclesiæ Nepesin. in discordia celebrari.

Quorum loco Thomas præficitur.

§. II. Cum autem prædictus Ægyptius sponte rennutiasset juri, si quod ei fuerat, ex electione hujusmodi acquisitum, dictusque Joannes naturæ debitum persolvisset: Nos provisionem ejusdem Ecclesiæ Nepesin. nobis ea vice duximus reservandam; ac demum de ordinatione ipsius Ecclesiæ Nepesinæ sollicite cogitantes, ac ei de tali persona providere volentes, per quam salubriter gubernari valeret, in te prædicti Ordinis Minorum professorem direximus oculos nostræ mentis, teque de Fratrum nostrorum consilio præficimus eidem Ecclesiæ Nepesinæ in Episcopum, & pastorem, tibique consecrationis munus nostris manibus duximus impendendum, firma concepta fiducia, quod cum tibi de competenti litterarum scientia, honestate morum, & vitæ ac circumspectione spiritualium & temporalium fide dignorum testimonium suffragetur, dicta Ecclesia Nepesina per tuum ministerium spiritualiter & temporaliter, auctore Domino, grata suscipiet incrementa. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus humiliter suscipiens impositum a Domino tibi onus, prædictæ Nepesin. Ecclesiæ sollicitam curam geras, gregem Dominicum in illa tibi commissum doctrina verbi & operis informando, ita quod exinde perennis vitæ præmium merearis, nosque sollicitudinem tuam dignis in Domino laudibus commendemus.

Datum Viterbii v. Idus Augusti anno 1.

Anno Christi 1279. Nicolai III. anno 2.

XIII.

Frater Joannes fit Archiepiscopus Cantuariensis. Reg. Vatic. epist. 20.

Dilecto filio Joanni electo Cantuarien.

Pastoralis sollicitudo erga Ecclesias Pastore viduatas.

§. I. Sollicitudinis Apostolicæ studium circa diversa, quæ nostris incumbunt humeris agenda distrahitur, & juxta pastoralis officii debitum ad singula nostræ diffundimus considerationis intuitum, sed er-

erga curam Ecclesiarum nobis, licet immeritis, Domino disponente, commissam animum potissime concernentes plena de ipsarum statu solertia cogitamus, & illarum specialius miseremur, quas inspicimus viduitatis incommoda deplorare assiduæ meditationis excitati vigiliis, ut eis præficere valeamus viros idoneos in pastores.

§.II. Sane dudum Cantuarien. Ecclesia, per translationem venerabilis fratris nostri R. Portuen. Episc. tunc Archiepiscopi Cantuarien. in Episcopum Portuen. assumpti solatio destituta Pastoris, Capitulum ejusdem Ecclesiæ venerabilem fratrem nostrum R. Batonien. & Wellen. Episcopum in Cantuarien. Archiepiscopum postularunt, & nobis postulatione hujusmodi præsentata, ipsam & eam contingentia venerabili fratri nostro B. Albanen. Episcopo, & dilectis filiis nostris G. tituli sancti Marci Presbytero ac M. sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinalibus, juxta modum, quem in his Romana servat Ecclesia, examinandam commisimus diligenter. Qui postulatione ac contingentibus discussis eisdem, quod perceperunt ex eis, nobis provide retulerunt. *Capitulum Bathonien., & Wellen. Episcopum postulat.*

§.III. Et quia per ea, quæ ex hujusmodi relatione percepimus, præmissa postulatio tunc admitti non poterat nec debebat, propter aliqua ipsam contingentia, quæ ex qualitate sui majorem indaginem merito requirebant, & expediebat illa sollicitudine propensiori perquiri, quod absque tractu longi temporis non poterat fieri, cum facienda esset in partibus Anglicanis, & ut tempus indagationis seu perquisitionis hujusmodi nedum ad indagationem & perquisitionem easdem, verumetiam ad præsentationem prædicti Bathonien. & Wellen. Episcopi, si ex qualitate negotii examinationi personæ locus existeret, utile redderetur, voluimus per Procuratores dicti Capituli se ipsos ut dictum Bathonien. & Wellen. Episcopum examinandum, si ut prædicitur, examinationi locus adesset, infra Kalend. Junii Apostolico conspectui præsentarent. *Sed justis de causis non approbatur.*

§.IV. Postmodum vero quasi e vestigio nondum confectis aliquibus litteris super dictis indagine & processu, sed adhuc dictis Procuratoribus in Romana Curia morantibus, nonnulla dictæ postulationis negotium contingentia ad nostram & fratrum nostrorum audientiam a fide dignis personis non leviter pervenerunt, propter quæ postulationem eamdem sana conscientia, nec poteramus, nec debebamus admittere, & credebamus divino beneplacito magis acceptum, quod idem Episcopus in ea vocatione, ad quam vocatus est, videlicet in Bathonien. & Wellen. Ecclesia remaneret, quam quod ad Cantuarien. transferretur. Sicque commoti ex causis urgentibus & stimulis conscientiæ coarctati, cum nulla juris necessitas nos ea quæ, ut prædicitur, ad nos & fratres eosdem pervenerant postulantibus, seu postulato patefacere, vel eis præsentibus indagare contingeret, sed ad non admittendum postulationem ipsam, quæ dependebat a gratia sola ex ipsis nostra, & dictorum fratrum rationabiliter informatio percepta sufficeret, expeditionem provisionis, accommodæ dilationis dispendio, ex qua præfatæ postulationis, ut præmittitur, admissio sequi non poterat, quin potius animarum pericula, personarum gravamina, damna rerum, patens læsio Cantuarien. Ecclesiæ clarius imminebant, non immerito præferentes, & circa statum ipsius Ecclesiæ Cantuarien. quam multo nitore fulgentem meritaneis affectibus intuemur, nostræ sollicitudinis studia convertentes, ne diutinæ vacationis incommoda deploraret, & eidem Bathonien. & Wellen. Episcopo, ne sibi propter hoc inanes expensas & labores adjiceret, præcaventes, postulationem ipsam, de fratrum eorumdem con-

consilio, non duximus admittendam, & ad personam tuam scientiarum altitudine præditam, discretionis maturitate conspicuam, præclaram meritis, religionis claritate fœcundam, quam produxit Regnum inclytum, efferens viros industrios, cui præsidet Rex devotus, & quam nobis acceptam speramus eidem Regi & Anglicano populo affabilitatis gratia placituram, & alias in spiritualibus & temporalibus circumspectam, nostræ considerationis aciem extendens.

F. Joannes eligitur, & commendatur.

§.V. Sperantes quoque quod eamdem Cantuarien. Ecclesiam salubri, dante Domino, regimine gubernabis, ipsaque utilis præsidio munita pastoris optatis affluet incrementis, & diffundet latius sui luminis claritatem, te fratrum Minorum Ordinis professorem præfatæ Cantuarien. Ecclesiæ, &c. usque *committentes*. Quocirca, &c. usque *consequi merearis*.

Datum Romæ apud sanctum Petrum quinto Kal. Februarii, anno II.

XIV.

Fit Episcopus Valuensis frater Ægidius Leodiensis. Reg. Vatic. epist. 30.

Venerabili fratri Ægidio de Leodio Episcopo Valven.

§.I. IN supremæ dignitatis specula licet immeriti, disponente Domino, constituti, curis continuis angimur & pulsamur insultibus successivis, ut Ecclesiis pastoribus viduatis de talibus provideatur personis, quarum industria & virtute eædem Ecclesiæ in suis juribus, & libertatibus conserventur, reddatur tranquillior Cleri status, & commodis salutis & gaudii plebs lætetur.

§.II. Sane dudum Valven. Ecclesia solatio destituta pastoris, & Capitulo ipsius Ecclesiæ in diversa dividentibus vota sua, Guidonem sanctæ Mariæ in Basilica, & Theodinum Bomniacen. Monasteriorum Abbates Ordinis sancti Benedicti Theatin. & Valven. diœcesis in Valven. Episcopum in discordia postularunt. Negotio itaque postulationum hujusmodi ad Apostolicam Sedem deducto, felicis recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster dilectum filium nostrum M. sanctæ Mariæ in porticu Diaconum Cardinalem deputavit super hoc partibus Auditorem, coram quo diutius extitit inter partes super ipso negotio disceptatum. Et tandem eisdem Abbatibus resignantibus libere postulationes hujusmodi, earum prosecutiones & omne jus, si quod eis ex ipsis postulationibus competebat; nos provisionem ipsius Ecclesiæ nobis ea vice duximus reservandam, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus a quoquam contingeret attentari; ac postmodum volentes eamdem Ecclesiam a dispendiis, quæ sibi ex vacatione diutina imminere poterant, præservari; te professorem Ordinis Fratrum Minorum eidem Ecclesiæ præfecimus in Episcopum & Pastorem, & tibi munus consecrationis de manibus nostris duximus impendendum, firmam spem fiduciamque tenentes, quod cum tu de honestate vitæ, ac morum & providentia spiritualium & temporalium fide dignorum testimonio commenderis, prædicta Ecclesia per tuam industriam, Deo propitio, spiritualiter & temporaliter gratis proficiet incrementis. Quocirca, &c. usque *consequi merearis*.

Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Kalend. Martii, anno II.

XV. *Con-*

XV.

Confirmat eis donationem cujusdam loci. Reg. Vatic. epist. 76.

Guardiano & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Cuman.

§.I. SIcut nuper ad nostrum pervenit auditum, Alegrantia quondam Goffredi de Lucino civis Cuman. Alegrantia quondam Joannis Poiri de Lantate, Valentia quondam Montenarii de Prio, & Sonerbella quondam Petri de Guardinfacis laicorum filiæ, in loco, qui dicitur Zebertum prope Foscatum civitatis Cuman. commorantes, quæ nullius Ordinis observantiæ sunt astrictæ, sed tamquam singulares personæ proprium habent, licet locum ipsum habeant in communi: attendentes, quod locus ipse vobis in arcto loco morantibus accommodus existebat, & cupientes quod locus ipse vobis proveniret, pro animarum suarum remedio, dictum locum ad eas de jure communiter pertinentem, cum omnibus juribus & pertinentiis suis, quia vobis possessiones seu proprietates habere posse rigor vestræ professionis ademit, Finiberto Zachariæ Notario civi Cuman. nostro & Ecclesiæ nomine contemplationi vestri Ordinis, & ad vestram consolationem liberalitate pia & provida donaverunt, transferentes in nos & successores nostros verum dominium & possessionem loci, ac pertinentiarum, & jurium prædictorum, usufructu in eis dum vixerint tantummodo reservato, prout in instrumento publico inde confecto plenius dicitur contineri. Donantium nomina referuntur.

§.II. Nos autem donationem hujusmodi pie ac provide factam acceptantes & etiam approbantes, attendentes quoque quod dictus locus vester commode dilatari non potest, pro horto habendo, ædificandis domibus, & Ordinis vestri decentia conservanda, prædictum locum de Zeberto taliter vobis prædicti Ordinis contemplatione donatum vobis ad usum vestrum, in vestræ consolationis augmentum, auctoritate præsentium duximus concedendum, proprietate dicti loci de Zeberto nobis & eidem Ecclesiæ nihilominus reservata; volentes quod vos in perpetuum ipso loco libere uti, ac eum nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine tenere possitis, nisi forsan per nos seu successores nostros Romanos Pontifices ex certa scientia concessionem hujusmodi contigerit revocari. Volumus autem quod per hoc prædictis mulieribus quoad usumfructum prædictum nullum præjudicium generetur. Nulli ergo liceat nostræ acceptationis, approbationis, concessionis, & reservationis infringere, &c. Pontifex donationem confirmat, & proprietatem loci sibi reservat, quod est notandum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kalend. Aprilis, anno II.

XVI.

Scribit aliis circa idipsum. Reg. Vatic. epist. 77.

Venerabili fratri Episcopo Alben. & Dilecto filio Abbati de sancto Nazario Vercellen. Diœc.

SIcut nuper, &c. ut in præcedenti usque *habeant in communi*, attendentes quod locus ipse Guardiano & fratribus Ordinis Minorum Cuman. in arcto loco morantibus accommodus existebat, & cupientes, quod locus ipse eisdem Guardiano & Fratribus proveniret, pro animarum suarum remedio dictum locum ad eas de jure communiter pertinentem

Hic etiam nota, Minores bonorum proprietatem habere non posse. tem cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis * quia Guardiano & Fratribus ejuſdem poſſeſsiones ſeu proprietates habere poſſe rigor eorumdem profeſsionis ademit, Fimberto Zachariæ Notario, &c. uſque *plenius dicitur contineri*. Nos autem donationem hujuſmodi, &c. uſque *contigerit revocari*. Volumus autem, &c. uſque *generetur*. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eiſdem mulieribus cedentibus vel decedentibus, eoſdem Guardianum & Fratres in corporalem poſſeſsionem prædicti loci de Zeberto jurium & pertinentiarum ejus, vos vel alter veſtrum, per vos vel per alium ſeu alios, juxta acceptionis, approbationis, conceſsionis & reſervationis noſtræ tenorem inducatis auctoritate noſtra, & defendatis inductos, contradictores, &c. Non obſtante, &c.

Datum ut ſupra.

XVII.

Frater Tancredus fit Epiſcopus Neucaſtrenſis. Reg. Vatic. epiſt. 60.

Venerabili fratri Tancredo de Monte Fuſculo Epiſcopo Neucaſtren.

Roberti Antiſtitis crimina recenſentur. §. I. Militanti Eccleſiæ diſponente Domino &c. ut ſupra in bulla v. Nicolai III. uſque *ſtudeamus*. Dudum ſiquidem intellecto, quod Robertus, qui pro Neucaſtren. Epiſcopo ſe gerebat, ſimoniacum habuerat ingreſſum, bona Neucaſtren. Eccleſiæ dilapidabat, & enormiter conſumebat, quodque incontinentiæ vitio laborabat, & ſuper his & aliis gravibus & enormibus exceſſibus erat publice diffamatus, ipſum auctoritate litterarum noſtrarum citari fecimus, ut coram nobis certo termino perſonaliter compareret, prout præmiſſorum qualitas exigeret recepturus, ei nihilominus omni alienationis genere interdicto, ſicut *Ob quæ ſponte Epiſcopatum renunciat.* in eiſdem litteris plenius continetur. Eodem itaque Roberto coram nobis, licet poſt præfixum ſibi terminum, generaliter comparente, ſuper præmiſſis, tam per nos, quam per alios ex Fratribus noſtris incepimus inquirere diligenter, & tandem idem Robertus libere in noſtris manibus honori & oneri ceſſit ſpontaneus, ne forſan compelleretur invitus.

§. II. Nos autem ceſſionem hujuſmodi admittentes, proviſionem ejuſdem Eccleſiæ illa vice nobis duximus reſervandam, decernentes ex tunc irritum & inane, ſi ſecus a quoquam ſcienter vel ignoranter con- *Et propterea Fr. Tancredus eligitur.* tingeret attentari. Et tamdem paterna volentes ſollicitudine præcavere, ne ipſa Eccleſia diſpendia prolixæ vacationis incurreret, ad perſonam tuam cum habearis virtute laudabilis, religionis claritate conſpicuus, præclarus meritis, & alias in ſpiritualibus & temporalibus circumſpectus, noſtræ conſiderationis aciem extendentes, ſperantes quoque, quod eamdem Eccleſiam ſalubri, dante Domino, regimine gubernabis, ipſaque utilis præſidio munita Paſtoris, optatis affluet incrementis, te Fratrum Minorum Ordinis profeſſorem, eidem Eccleſiæ, de Fratrum noſtrorum conſilio, in Epiſcopum præfecimus & Paſtorem, tibique munus conſecrationis per venerabilem fratrem noſtrum Portuen. Epiſcopum fecimus exhiberi.

§. III. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus impoſitum tibi onus a Domino devote ſuſcipiens, ſic curam & adminiſtrationem præfatæ Eccleſiæ diligenter gerere ſtudeas, & ſalubriter, ac utiliter proſequaris; quod ipſa ſub tua vigilantia votivis amplietur commodis, & in omnibus, divina cooperante clementia, proſpere diri-

dirigatur. Tuque nostram & dictæ Sedis gratiam exinde, tamquam benedictionis & obedientiæ filius, uberius consequi merearis.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Idibus Maii, anno II.

XVIII.

Committitur ei cura & administratio Ecclesiæ Gadicensis. Reg. Vatic. epist. *95*.

Joanni Episcopo Egitanien.

Vacante dudum Egitanien. Ecclesia per mortem bonæ memoriæ V. Egitanien. Episcopi, nos de provisione ipsius Ecclesiæ cogitantes, te tunc Gadicen. Episcopum a vinculo, quo Gadicen. tenebaris Ecclesiæ, absolutum, ad eamdem Egitanien. Ecclesiam duximus transferendum. Verum quia propter generalem perturbationem Regni Portugalliæ, in quo ipsa Egitanien. Ecclesia consistit, inter Prælatos ipsius Regni, & claræ memoriæ A. Portugalliæ Regem exortam, cujus occasione sunt iidem Prælati suis redditibus Ecclesiasticis spoliati, tu pacificam possessionem Episcopatus Egitanien. habere, sicut asseris, hactenus nequivisti, super hoc Sedis Apostolicæ providentiam humiliter implorasti. Nos autem juris decentia suadente, incongruum reputantes, quod tali prætextu tu administratione sic careas Ecclesiæ utriusque, vel in contemptum Pontificalis officii rerum inopiam patiaris, ac intendentes, quod eadem Gadien. Ecclesia tali occasione non fluctuet, sed in statu prospero conservetur diligenti administratore directa, curam & administrationem ipsius Gadicen. Ecclesiæ taliter vacantis ad præsens spiritualiter, & temporaliter tuæ circumspectioni committimus per te plene in omnibus gubernandam, usque ad nostræ beneplacitum voluntatis, prout tibi ante absolutionem & translationem hujusmodi competebat. Ita tamen, quod si hujusmodi beneplacito nostro durante, possessionem eamdem fueris pacifice assecutus, beneplacitum ipsum re ipsa expiret, tuque ex tunc de administratione ipsa te nullatenus intromittas. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus curam & administrationem hujusmodi, juxta commissionis nostræ tenorem, sic laudabiliter gerere studeas, quod exinde retributionis æternæ tibi proveniat incrementum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. Junii, anno II.

XIX.

Concedit eis locum Fratrum de Pœnitentia. Reg. Vatic. epist. 105.

Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum de Villa Franca Elnen. Diœcesis.

§. I. Nuper exponentibus vobis accepimus, quod homines Villæ Francæ Elnen. diœcesis, attendentes, quod in loco Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi dictæ Villæ, quorum Ordo non est de reservatis per constitutionem fœlicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri super hoc editam in Concilio Lugdunen. in quo, ante dictum Concilium, tredecim & plures etiam Fratres ipsius Ordinis de Pœnitentia Jesu Christi manere consueverunt, tres tantummodo morabantur, cum reliqui post prædictum Concilium se ad loca alia transtulissent, quod- *Quæ FF. in loco necessitas.*

quodque in præfata villa ſita in montanis, & a populoſis Civitatibus nimis remota, nulli Religioſi alii exiſtebant, quorum miniſterio poſſet ſaluti conſuli animarum, ac per hoc affectantes in dicta villa Fratrum Minorum condecens Collegium collocari, apud Miniſtrum & Fratres dicti Ordinis Fratrum Minorum in Provinciali Capitulo congregatos precibus inſtiterunt, ut aliquos Fratres ipſius Ordinis ad dictam villam tranſmitterent inibi moraturos.

Qui proinde ejus Incolæ ſunt.

§. II. Sane dicti Miniſter & Fratres in eodem Capitulo conſtituti conſiderantes, quod exinde magnus profectus provenire poterat animarum, tredecim Fratres ipſius Ordinis Minorum ad memoratam villam, ut inhabitarent ibi, aſſidue tranſmiſerunt, iidemque homines quemdam fundum prædicto loco eorumdem Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti contiguum, quem juſto titulo acquiſierant, veſtræ habitationi, & uſui conceſſerunt, pia intentione ſperantes, quod idem locus, in quo dicti Fratres de Pœnitentia Jeſu Chriſti morantur, ad hujuſmodi uſum veſtrum in poſterum deveniret, emerunt nihilominus homines memorati ab Abbate & Conventu Monaſterii ſancti Michaelis dictæ diœceſis dominium ac cenſum, quæ in dicto loco Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti dictum Monaſterium obtinebat, ut ſi dictum locum veſtro uſui Sedes Apoſtolica decerneret concedendum, poſſet dictus locus Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti a vobis abſque obligatione qualibet & onere habitare.

Et ipſis FF. de Pœnitentia conceditur ædes.

§. III. Cum itaque prædictus locus veſtro uſui a prædictis hominibus ſic conceſſus, ut aſſeritis, nimis arctus exiſtat, dictuſque locus ipſorum Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti ad ampliationem ipſius loci a dictis hominibus ſic conceſſi, & habitationem veſtram ſit plurimum opportunus, ſitque veriſimiliter præſumendum, quod poſt non magni temporis ſpatium locus ipſe dictorum Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti, juxta prædictam conſtitutionem, in diſpoſitione Sedis Apoſtolicæ remanebit; nos qui Ordinem veſtrum, ejuſque profeſſores ſincera diligimus in Domino caritate, volentes vobis in hac parte gratiam facere ſpecialem, uſum & habitationem præfati loci prædictorum Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti vobis in veſtræ conſolationis augmentum auctoritate præſentium duximus concedendas, quouſque per nos, vel ſucceſſores noſtros ex certa ſcientia conceſſionem hujuſmodi contigerit revocari, * proprietate ejuſdem loci Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti nobis, & dictæ Sedi nihilominus reſervata.

** In hac etiam Conſtitutione Pótifex ſibi bonorum proprietatem reſervat.*

§. IV. Et damus etiam venerabili fratri noſtro Epiſcopo Elnen. & dilecto filio Abbati Monaſterii ſancti Michaelis de Coxano Elnen. diœceſis ſub certa forma noſtris litteris in mandatis, ut ſi dicti Fratres de Pœnitentia Jeſu Chriſti, ſive ſimul omnes, ſive ſingulariter ad aliquos Ordines approbatos ſe transferre voluerint; alioquin quam cito præfatum locum prædictorum Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti ab eiſdem Fratribus de Pœnitentia prædicto modo, vel alio contigerit derelinqui, ſicque juxta conſtitutionem eamdem in diſpoſitione Sedis remanere prædictæ, vos in corporalem poſſeſſionem ipſius loci Fratrum de Pœnitentia Jeſu Chriſti jurium & pertinentiarum ejus pro veſtro uſu & habitatione inducant & defendant inductos. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & reſervationis &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, v. Kal. Julii, anno II.

XX. *Com-*

XX.

Committit eis executionem supradictæ concessionis. Reg. Vatic. epist. 106.

Venerabili fratri Episcopo Elnen. & dilecto filio Abbati Monasterii sancti Michaelis de Coxano Elnen. Diœcesis.

EXposuerunt nobis dilecti filii Guardianus & Fratres Ordinis Minorum de Villa Franca Elnen. diœcesis attendentes &c. ut in superiori bulla usque *habitaturi*. Cum itaque prætactus locus usui prædictorum Guardiani & Fratrum a prædictis hominibus sic concessus &c. usque *reservata*. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus &c. usque *defendatis inducti*. Contradictores &c. Non obstante &c. Datum ut supra.

XXI.

Confirmat litteras Honorii III. quibus regulam approbavit Minorum. Reg. Vatic. epist. 157. & Arch. Aracœli sub plumbo num. 32.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac Custodibus, & universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

LItteras felicis recordationis Honorii Papæ III. prædecessoris nostri regulam vestram & confirmationem ipsius continentes, non abolitas, non cancellatas, non viciatas, vera bulla bullatas inspeximus diligenter, quarum tenorem de verbo ad verbum ex certa scientia præsentibus fecimus annotari: decernentes ac statuentes, ut idem tenor, eamdem vim, eumdemque vigorem ad idem robur per omnia obtineat sic insertus, quæ ipsæ litteræ bulla ipsa munita obtinere noscuntur, etiamsi dictæ litteræ numquam in posterum apparerent, & eadem sibi fides in judicio, & extra judicium adhibeatur omnino, quæ prædictis originalibus litteris præberetur. Prædictus vero tenor litterarum earumdem talis est: Honorius Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis fratri Francisco, & aliis Fratribus de Ordine Fratrum Minorum, salutem & Apostolicam benedictionem. Solet annuere Sedes Apostolica &c. *ut supra in 2. tom. anno* 1221. Nulli ergo nostræ confirmationis &c. si quis &c. Datum Lateran. III. Kal. Decembris, Pontificatus nostri anno VIII. Nulli ergo nostræ annotationis & constitutionis &c. si quis &c.

Datum Suriani XII. Kalend. Septembris, anno II.

XXII.

Confirmat litteras Gregorii IX. circa stigmata sancti Francisci. Reg. Vatic. epist. 155. & Arch. Aracœl. sub plumbo num. 107.

Universis Christifidelibus, ad quos litteræ istæ pervenerint.

LItteras felicis recordationis Gregorii Papæ IX. prædecessoris nostri non abolitas, non cancellatas &c. ut supra in bulla præcedenti usque *prædictis originalibus litteris præberetur*. Prædictus vero tenor earumdem litterarum talis est: Gregorius Episcopus servus servorum Dei. Universis Christi fidelibus, ad quos litteræ istæ pervenerint, salutem

tem & Apostolicam benedictionem. Confessor Domini gloriosus beatus Franciscus, qualis vitæ meritis &c. *ut in 1. tom. anno 1237. n. 1. usque in finem.* Datum Viterbii Non. Aprilis, Pontificatus nostri anno xi. Nulli ergo nostræ annotationis & constitutionis &c. si quis &c.

Datum Suriani viii. Kal. Septembris, anno ii.

XXIII.

Frater Conradus fit Episcopus Tullensis. Reg. Vatic. epist. 167.

Fratri Conrado Electo Tullen.

IN supremæ dignitatis specula &c. ut supra in bulla xiv. hujus Pontificis usque *plebs lætetur*. Sane vacante dudum Ecclesia Tullen. per obitum bonæ memoriæ Gilonis Episcopi Tullen. primo de quondam Joanne de Fronteneto ipsius Ecclesiæ Canonico, qui hujusmodi electionis prosequendo negotium apud Sedem Apostolicam diem clausit extremum, & postmodum de Rogero Archidiacono de Porta, in eadem Ecclesia fuerunt electiones inibi celebratæ. Opponentibus itaque se quibusdam ex Canonicis Ecclesiæ prædictæ hujusmodi electioni factæ de Archidiacono supradicto, super ipso negotio ad Sedem prædictam deducto, extitit apud Sedem eamdem diutius litigatum, & tandem eodem Archidiacono libere resignante omne jus, quod sibi ex electione hujusmodi competebat, Nos ea vice provisionem ejusdem Ecclesiæ nobis duximus reservandam, & paterna volentes sollicitudine &c. ut in bulla citata num. xiv. usque *poterant præservari*. Te tunc Ministrum Fratrum Ordinis Minorum superioris Alemanniæ, licet absentem, prædictæ Tullen. Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ Sedis plenitudine potestatis, in Episcopum præficimus & pastorem, administrationem ejusdem Ecclesiæ tibi spiritualiter & temporaliter plenarie committentes. Quocirca &c.

Datum Viterbii iv. Nonas Octobris, anno ii.

XXIV.

Frater Gentilis fit Archiepiscopus Reginus. Reg. Vatic. epist. 165.

Venerabili fratri Gentili Archiepiscopo Regin.

Ecclesiæ idonei dari debent regendis Pastoribus.

§. I. RECte tunc Ecclesiarum utilitati prospicitur, & indemnitati salubriter præcavetur, cum discretis & providis earum cura committitur, & viduatarum regimini pastores idonei præponuntur. Unde Romanus Pontifex, cui ex officio Apostolatus incumbit de universis Ecclesiis sollicite cogitare, hoc maxime circa ipsas attendit, & ad id propensius incitatur, ut per bonos & dignos gubernentur Rectores, per duces perspicuos in suis gregibus dirigantur.

§. II. Olim siquidem Regin. Ecclesiæ per obitum bonæ memoriæ Jacobi Archiepiscopi Regin. pastoris regimine destituta, dilecti filii Capitulum ejusdem Ecclesiæ, prout nobis exponere curaverunt, vocatis omnibus, qui voluerunt, debuerunt & potuerunt commode interesse, convenientes in unum, Spiritus sancti gratia invocata, dilectum filium Robertum de Castellione Decanum ipsius Ecclesiæ, quasi per inspirationem in Regin. Archiepiscopum communiter & concorditer elegerunt, ac idem Decanus suum præstitit hujusmodi electioni consensum, dictique Capitulum

tulum facientes nobis postmodum ejusdem electionis decretum per suos ad hoc procuratores idoneos & nuntios præsentari, a nobis ut electionem confirmaremus eamdem suppliciter postularunt.

§. III. Nos igitur electionem ipsam & personam electi per aliquos ex Fratribus nostris, prout moris est, examinari fecimus diligenter, & quia invenimus eam de persona in scientia ad regimen ejusdem Ecclesiæ patiente defectum minus canonice celebratam, electionem eamdem de Fratrum nostrorum consilio, exigente justitia, cassavimus, & irritavimus, & cassam & irritam nuntiantes, nobis ea vice provisionem prædictæ Ecclesiæ duximus reservandam. *Electio Capituli non approbata.*

§. IV. Ceterum periculis, quæ per vacationem diutinam possent eidem Ecclesiæ imminere, provisione celeri occurrere intendentes, ac illam ad ipsius regimen desiderantes personam assumi, cujus essent nobis virtutum merita non ignota, & per cujus industriam posset eadem Ecclesia in spiritualibus & temporalibus salubriter gubernari, in te Fratrum Minorum Ordinis professorem direximus nostræ considerationis intuitum, quem nobis de litterarum scientia, vita laudabili, conversatione placida, morum honestate, discretionis & consilii maturitate, prudentia spiritualium, & temporalium providentia, fide dignorum testimonia, ac familiaris & diutina experientia approbasse noscuntur.

§. V. Quapropter volentes gregi Dominico speciali providere diligentia, de prædictorum Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ Sedis plenitudine potestatis, te prædictæ Ecclesiæ præfecimus in Archiepiscopum & pastorem, tibique consecrationis munus nostris manibus duximus impendendum, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod dicta Ecclesia per tuam solertem industriam & prudentiam circumspectam in spiritualibus & temporalibus, Deo auctore, proficiet incrementis, & tam Clerus quam populus tuo commissus regimini tua salubri doctrina, & piæ actionis exemplo ad salutem ædificabitur animarum. *Pontifex Episcopum eligit Gentilem, propriisque manibus cōsecrat.*

§. VI. Tu ergo tuum jactans in Domino cogitatum, ac juxta spem nostram, & gratiam a Domino tibi datam, commissum tibi super gregem Dominicum pastoris vigilantis officium, officiose ac vigilanter exercens extirpandis vitiis, & plantandis virtutibus sollicitudine invigiles efficaci, ut tamquam stella fixa in firmamento Ecclesiæ tibi per vitæ meritum, & aliis proficiens per exemplum, dum plures erudiens ad salutem in æternitatis gloria gratulari ac relucere inter alios clarius merearis, & nos qui tibi favorabiliter in omni opportunitate adesse proponimus, in tuis delectari laudibus valeamus. *Daniel. 12.*

Datum Viterbii VII. Idus Octobris, anno II.

XXV.

Frater Nicolaus de Cusoach præficitur Ecclesiæ Darensi. Regest. Vatican. epist. 178.

Fratri Nicolao de Cusoach Electo Daren.

§. I. RAtionis oculis intuentes commoda, quæ vacantibus Ecclesiis de salubri provisione proveniunt, reddimur corde solliciti, ut circa provisionem hujusmodi faciendam fructuosæ attentionis studium habeatur.

§. II. Olim siquidem Daren. Ecclesia per mortem bonæ memoriæ Simonis Daren. Episcopi destituta pastore, ac ejusdem Ecclesiæ Cano-

nicis, qui ad tractandum de substitutione Prælati convenerunt in unum, in diversos dividentibus vota sua, duas in ipsa Ecclesia electiones, unam videlicet de dilecto filio Magistro Stephano Decano, & alteram de Guillelmo ejusdem Ecclesiæ Thesaurario contigit ab ipsis Canonicis in discordia celebrari.

§. III. Causa igitur prædictarum electionum per appellationes partium ad Sedem Apostolicam devoluta, felicis recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster in ea dilectum filium nostrum A. tituli sanctæ Praxedis presbyterum Cardinalem dedit eis partibus Auditorem. Postmodum autem cum jam esset coram Cardinale prædicto in causa præfata conclusum, memorato Thesaurario jus, si quod ex præfata electione facta de ipso competebat, eidem sponte per suas patentes litteras resignante; demum prædictus Decanus constitutus personaliter coram nobis omni juri libere ac sponte cessit, quod sibi ex prædicta electione celebrata de ipso forsan fuerat acquisitum.

IV. Nos itaque de ipsius Ecclesiæ ordinatione, quæ diu vacationis incommoda est perpessa, ne prolixioris vacationis dispendiis exposita remaneret, solerti diligentia cogitantes, ac ei de tali persona providere volentes, cujus studio & providentia dicta Ecclesia possit salubriter gubernari, nostræ considerationis intuitum in te Fratrum Minorum Ordinis Professorem duximus convertendum, teque cui clara morum vitæ ac scientiæ merita, prudentia spiritualium, & temporalium providentia suffragari dicuntur, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis Ecclesiæ prædictæ præfecimus in Episcopum & Pastorem, firma concepta fiducia, quod eadem Ecclesia, Deo auctore, per tuum Ministerium præservabitur a noxiis, & gratis temporaliter & spiritualiter proficiet incrementis. Tolle igitur jugum Domini tam leve collis humilibus, quam suave, in dilectione Dei pascendum suscipe gregem ejus, super quem noctis vigilias diligens sollicitusque custodi, ut liber non pateat aditus invasori, & Dominus insuspicabili hora venturus, si te invenerit sic agentem, cursu consummato, qui tuo labori proponitur, & hora fide servata, quæ tuæ sollicitudini committitur, te fidelem compertum in modico, supra multa constituat, & in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat.

Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Kalend. Decembris, anno II.

XXVI.

Frater Gualterus Brugensis fit Episcopus Pictaviæ. Reg. Vatic. epist. 174.

Venerabili fratri Gualtero Episcopo Pictavien.

Vide Constit. 5. hujus Pontif.

§. I. Militanti Ecclesiæ disponente Domino &c. usque *studeamus*. Sane dudum Pictavien. Ecclesia pastoris solatio destituta, Capitulum ipsius Ecclesiæ duas electiones, unam videlicet de Rodulpho Decano, reliquam vero de Joanne Capicerio ejusdem Ecclesiæ in discordia celebrarunt.

§. II. Negotio igitur electionum earumdem per appellationes ad Sedem Apostolicam devoluto, post multos & varios processus apud eamdem Sedem habitos in eodem, iidem Decanus & Capicerius omne jus, quod eis ex electionibus hujusmodi competebat, sponte ac libere in nostris manibus resignarunt.

§. III.

§. III. Nos autem paterna volentes sollicitudine præcavere, ne dicta Ecclesia dispendia prolixioris vacationis incurrat, & ad personam tuam, quam odor famæ nobis reddit acceptam, cum habearis vir vitæ laudabilis, litterarum scientia præditus, discretionis maturitate conspicuus, præclarus meritis, & alias in spiritualibus circumspectus, aciem nostræ mentis convertimus, ac sperantes, quod eadem Pictavien. Ecclesia &c. usque *affluet incrementis*, te tunc Ministrum Ordinis Fratrum Minorum in Francia, prædictæ Pictavien. Ecclesiæ de Fratrum nostrorum consilio &c. usque *præfecimus & pastorem*, tibique munus consecrationis nostris manibus duximus impendendum. Quocirca fraternitati tuæ &c. usque *consequi merearis*.

Datum Romæ apud sanctum Petrum II. Non. Decembris, anno II.

XXVII.

Frater Philippus præficitur Ecclesiæ Ragusinæ. Reg. Vatic. epist. 184.

Dilecto filio Philippo Electo Ragusin.

§. I. Militanti Ecclesiæ &c. ut supra in bulla v. hujus Pontificis usque *studeamus* & quamquam assidue circa singularum commoda vigilemus, tamen erga illas quæ deplorant viduitatis incommoda, propensiori cura & majori propulsamur instantia, ut eis præficiamus viros secundum cor nostrum idoneos in pastores.

§. II. Dudum siquidem Ragusin. Ecclesia per mortem bonæ memoriæ Salvii Ragusini Archiepiscopi pastoris solatio destituta, Canonici ejusdem Ecclesiæ, quondam fratrem Marcum de Venetiis Ordinis Minorum in Archiepiscopum Ragusin. ut dicitur, elegerunt, sed eodem fratre Marco, antequam esset ejus electio confirmata, naturæ debitum persolvente, prædicti Canonici ad tractandum de futuri substitutione Pastoris insimul convenerunt, & dubitantes ne si ad electionem procederent, & non possent omnes pariter in unam concordare personam, exinde oriretur inter ipsos dissensionis materia, per quam eis & ipsi Ecclesiæ dispendia imminerent, deliberaverunt communi consensu, & unanimi voluntate ut nobis humiles preces porrigerent, quod dignaremur eidem Ecclesiæ auctoritate Apostolica de pastore idoneo providere, ac super hoc subsequenter tam ipsi, quam dilecti filii nobilis vir Comes, Consilium, & commune civitatis Ragusinæ nobis suas supplicatorias litteras, per certum eorum nuncium destinarunt.

§. III. Nos igitur dictorum Canonicorum votis volentes favorabiliter annuere in hac parte de ipsius Ecclesiæ ordinatione celeri, ne prolixioris vacationis exposita maneret incommodis, attente duximus cogitandum, & post vigilem quam ad ponendam ibidem approbatam, idoneamque personam apposuimus diligentiam, in te præfati Ordinis professorem, tunc executioni officii Inquisitionis contra hæreticos in Marchia Tarvisina commissi tibi a Sede Apostolica insistentem, quem nobis & Fratribus nostris de litterarum scientia, morum maturitate, prudentia spiritualium, & temporalium providentia fide dignorum testimonia commendarunt, direximus oculos nostræ mentis. Quapropter gregi Dominico paterna volentes diligentia providere, de dictorum Fratrum consilio, te ipsi Ecclesiæ præficimus in Archiepiscopum & pastorem, firma spe, fiduciaque tenentes, quod eadem Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam, in executione negotiorum tuæ sollicitudini a præfata Sede com-

commifforum hactenus comprobatam, grata in fpiritualibus & temporalibus, auctore Domino, fufcipiet incrementa. Quapropter &c. *ufque confequi merearis*.

Datum Romæ apud fanctum Petrum v. Idus Decembris, anno II.

Anno Christi 1280. Nicolai III. anno 3.

XXVIII.

Ut liberent Minores a gravaminibus Epifcopi Placentini. Regeft. Vatic. epift. 20.

Venerabili fratri Epifcopo Parmen. & dilectis filiis Cremonen. & fancti Auxiani de Frangran. Mutinen. diœcefis Ecclefiarum Archipresbyteris.

Malitia humana noxia fervis Dei.

§. I. FRagilitatis humanæ malitia fuccrefcente, fagittæ potentis acutæ paffim adverfus humiles perfonas confpicuas meritis virtutum confurgunt, & eas maxime, quarum vigiliæ Dominici gregis pedibus funt lucernæ & lumen femitis ejus, infultationibus terrent, fedulis vulnerant multipliciter & jacturis. Quare Miniftros Dominicos præfertim Pontificali dignitate præditos, in earum præfidium decet defenfionis excitare dexteram, & eas confolationis folatiis confovere.

Placentinus Antiftes infenfus Minoritis.

§. II. Sed proh dolor! Venerabilis frater nofter Philippus Epifcopus Placentinus, ut proponitur, ab his pietatis actibus paftoralis officii caritatem avertens, & contemnens advertere, quod in horto Dominico relegati a feculo per fanctæ contemplationis otium, & fpecialiter Minorum Ordinis profeffores, quafi oliva fructifera & fpeciofa in campis piorum fructuum exuberant ubertate, & ftudiis virtutum intenti falutaris unguenti confilio mentes plurium confolidant, errorum fpiculis fauciatas, dilectis filiis Guardiano, & Fratribus Placentin. ejufdem Ordinis fe fuper diverfis articulis moleftum reddit graviter, notabiliter & infeftum.

Perfequutionis narratio.

§. III. Nam ficut dudum crebra infinuatione accepimus, cum dicti Guardianus & Fratres locum, quem in civitate Placentina obtinebant, infra eamdem civitatem, prout poterant ex Apoftolico indulto, mutaffent, Poteftate, Confilio, & communi Placentinis id gratum habentibus & acceptum, idem Epifcopus ad injurias & moleftias Fratrum eorumdem afpirans, præter omnium Redemptoris offenfam nota, qua inde refpergitur, non vitata, ordinaffe vel confenfiffe dicitur, quod per quofdam clericos Placentinos quædam crux lignea, quam in loco prædicto dicti Fratres cum magna folemnitate infixerant, poft quindecim dies exinde de nocte contemptibiliter fuit evulfa, & fracta ac projecta turpiter in latrinam. Dictos quoque Fratres, nulla canonica monitione præmiffa, etiam poft comparitionem legitimam, & privilegiorum allegationem, & nihilominus appellationes interpofitas ad cautelam, & ex abundanti per Vibertum Corvum, primo de facto, cum de jure non poffent excommunicari, per Girardum vero Aghinonum Vicarios fuos, poftmodum tam ipfos, quam benefactores eorum, & accedentes ad locum ipfum pro Miffis & prædicationibus audiendis feu alias intuitu pietatis & compaffionis, ad ipfos diebus Dominicis & feftivis pulfatis campanis & candelis accenfis, excommunicatos faciens publice nuntiari per annum & amplius, continue mandavit, five mandari fecit Clericis fuæ diœcefis fub excommunicationis pœna, quod nullo modo ad hofpitium Fratres ipfos

ad-

admitterent, nec cum eis participarent in aliquo, sed eos tamquam excommunicatos potius evitarent. Ex quo secutum est, quod cum aliquando Fratres tamquam pauperes essent recepti hospitio, hospites illi, qui alias consueverunt recipere Fratres, mandatum ipsum ad memoriam reducentes, Fratres ipsos impie sine pabulo, omnique subsidio expulerunt, & non parvo periculo exposuerunt eosdem.

§. IV. Mandavit etiam similiter Archipresbytero & Clericis Ecclesiæ de Florentiola ejusdem dioecesis, quod quemdam barbitonsorem, qui Fratres omnes a longis temporibus sicut & pater ejus, quondam hospitio tamquam pauperes recipere consuevit, nisi omnino desisteret, evitarent, necnon salarium sibi subtraherent, quod pro suo servitio eidem dare tenebantur & consueverant annuatim. Ad majorem insuper confusionem Fratrum eorumdem, ut fortius ab omnibus evitarentur, quibusdam religiosis & uni recluso propria idem Episcopus auctoritate commisit, quod ab illis, qui ad locum præfatum pro Missis, vel prædicationibus audiendis accesserant, quod illuc pro his non accedant ulterius, juramento recepto, absolverat ab excommunicationis poena, quam eos propter hoc reputat incurrisse, quod si non facerent, absolutionem hujusmodi non haberent, graves illis poenitentias & disciplinas etiam infligendo, propter quod plures a devotione dictorum Fratrum, & Ordinis retrahi compelluntur. Præterea præfatus Episcopus, non nisi spiritu nequitiæ, Fratribus ipsis omnes gratias, quas concesserat eis subtraxit, & dicitur præcepisse quod nullus parochialium sacerdotum ad prædicandum in Ecclesiis suis Fratres recipiat supradictos. Qui quidem Presbyteri præcepto acquiescentes hujusmodi, memoratos Fratres & eorum prædicatores etiam in loco præfato, in sero & meridie perturbant pulsationibus campanarum, prout in festo sancti Stephani asseritur specialiter contigisse, fratre Joannino de Lupicinis ejusdem Ordinis lectore prædicante, & efficaciter populum auctoritate inducente Apostolica ad suscipiendum Crucis signaculum in subsidium Terræ sanctæ, ita quod occasione hujusmodi turbationis fere tota civitas commota extitit, & turbata, & non solum diurnis, sed etiam nocturnis gravibus insolentiis Fratribus conculcatis, eisdem per Clericos, sicut asseritur, inter alia de nocte multi magni lapides fuerunt intus per quamdam fenestram, & supra tectum domus loci præfati projecti in contemptum Fratrum, & mortis periculum eorumdem, non sine aliorum scandalo plurimorum, sicque Fratribus ipsis contemptis, sustinet præfatus Episcopus, quod post Fratres prædictos, cum pro suis necessitatibus per civitatem discurrunt eamdem, per pueros & famulos verbis contumeliosis & indecentibus proclametur.

§. V. Cumque idem Guardianus, & Fratres diutius hujusmodi pressi gravaminibus & injuriis lacessiti in humilitate spiritus expectassent, quod ipsos dictus Episcopus ad benevolentiam paternam restituens præmissa revocare gravamina, & ab inferendis cessaret omnino, tamdem dicti Guardianus, & Fratres conspicientes, quod non solum dictus Episcopus, sed etiam Præpositus & Capitulum Placentin. contra eos super hoc assumentes duritiam Pharaonis, in ipsorum conculcationem notabilem honestatis, injurias injuriis, & gravamina gravaminibus cumulabant, ad Apostolicæ Sedis providentiam recurrerunt, nobis humiliter supplicantes, ut cum ipsi auxilio proprii voluntarie destituti tolerare nequeant longa litigiorum diffugia, & anfractus, eis super his faceremus apud Sedem Apostolicam exhiberi justitiæ complementum. Fratres pro justitia recurrunt ad Apostolicam Sedem.

§. VI. Nos autem ex præmissorum qualitate plenius colligentes, quod

quod pietati deseruit imbecillitati eorumdem Guardiani, & Fratrum super hoc efficaciter coosulere, ac insolentiis, quibus, ut præmittitur, incessanter premuntur, efficacius obviare, ac propter hoc volentes ipsorum in hac parte providere quieti, & eis in sua justitia favoribiliter adesse, io qua sumus omnibus debitores, causam, quam dicti Guardianus, & Fratres eontra præfatos Episcopum, & Præpositum, ac Capitulum, & alias quascumque persooas super loco seu domo, quem & quam iidem Guardianus, & Fratres, & eorum Conventus construuot, seu ædificare intendunt in civitate Placentina, & omnia alia causam ipsam tangentia movent, Venerabili fratri nostro O. Episcopo Tusculano commisimus audiendam; coram quo Procuratoribus partium in judicio comparentibus, & libellos offereotibus, exceptiones, & replicationes cootra libellos ipsos in assignatis ad hoc terminis fuerunt exhibitæ hinc inde. In præfato siquidem libello pro parte dictorum Guardiani, & Cooventus oblato ioter cetera cootinetur, quod prædictus Ubertus in præfatum Guardianum, ac alios de dicto Cooventu, qui rebelles & contradictores existereot eorum, ut dicebat, exigeote contumacia, injustæ excommunicationis senteotiam, ut præmittitur, promulgavit. Postmodum autem oos, ut concluderemus sub compendio, quod cavillaotium studia in hac parte prætendere videbantur io longum, volentes examinare & audire hujusmodi excommunicatioois articulum per nos ipsos, Procuratoribus partium coram nobis io publico coosistorio constitutis, super eadem seotentia, ejusque gravaminibus, & denuociatiooibus, per quas memorati Guardianus, & Fratres, ac eorum fautores, & oominatim Ruffinus de Fontana, Thomasinus de Parma, Albertinus de Arcellis, & Bonganinus de Tavasca Fratres de dicto Conveotu, & omoes viri ac mulieres, qui ad prædicationem & officium ipsorum Fratrum ireot, & qui eis darent consilium, auxilium, vel favorem, ut ædificarent in domibus, quæ fueruot oobilis viri Ubertini de Andito, vel de Laodo, mandaotur excommunicati publice nuntiari; examinationem & discussionem habuimus diligeotem, quamquam super præfatis libellis oon esset ad litis contestationem processum.

Pontifex per semetipsum causam examinat.

§. VII. Et quia ex iis, quæ coram nobis acta fuerant, & etiam ex tenore dictæ sententiæ apparebat senteotiam ipsam, & præmissas aggravationes iojustas fuisse, præsertim pro eo, quod quaotum ad Fratres de dicto Cooventu, & omnes alios, qui contradictores & rebelles extiterant, ac alios viros & mulieres, qui ad officium ipsorum Fratrum ireot, seu eis impendereot auxilium, coosilium, & favorem canooica monitio oon præcesserat, quæ de jure præcedere debuisset, nec pro parte dictorum Episcopi, & Præpositi, ac Capituli Placentioi aliquid ratiooabile osteosum fuerat ad justificaodum hujusmodi sententiam & processum Vicarii supradicti. Demum auditis & plenarie intellectis, quæ præfati procuratores super eisdem senteotia, aggravationibus, & denunciationibus allegare, dicere, & proponere voluerunt, memorato Episcopo Tusculano in eodem consistorio iojunximus oraculo vivæ vocis, & voluimus ut sententiam, aggravatiooes, & denunciationes prædictas, & quidquid ex eis, vel ob eas secutum est quoad dictum Cooventum, & tam ipsius quam Fratres superius nominatos, qui cootradictores & rebelles extiterunt, & eorum fautores, & quoscumque alios tangunt, & tangere possent, cassaret, & revocaret, ac pronunciaret injusta. Quoad Guardiaoum vero hæc relioqueret indiscussa, donec super his deliberatio plenior haberetur.

Et injustam declarat latam excommunicationem.

§. VIII.

§. VIII. Idem igitur Epiſcopus Tuſculanus, auctoritate mandati noſtri taliter ſibi facti, dictis procuratoribus in ejus præſentia conſtitutis, ſententiam, aggravationes, & denunciationes præmiſſas, & quidquid ex eis, vel ob eas ſecutum eſt quoad eumdem Conventum, & Fratres eoſdem, qui contradictores & rebelles extiterunt, & eorum fautores, & quoſcumque alios contingunt, & tangere poſſunt, exigente juſtitia, caſſavit, & nihilominus pronunciavit fore injuſta; tamen excommunicationis ſententiam, aggravationes, & denunciationes eaſdem quoad dictum Guardianum indiſcuſſas relinquit, donec ſuper eis, ut præmittitur, deliberatio plenior habeatur, ſicut in inſtrumento publico inde confecto plenius dicitur contineri.

§. IX. Ceterumquia, ſicut aſſeritur, dictus Epiſcopus Placentinus pontificalis modeſtiæ ruptis habenis, non contentus præmiſſorum illatione gravaminum, contra eoſdem Guardianum & Fratres frenis dirius perſecutionis laxatis, necnon præfatus Vicarius de mandato ſuo coram eodem Epiſcopo Tuſculano, cauſa ſic pendente hujuſmodi, contra eos non expavit renovare gravamina, multiplicare injurias, & multiplices jacturas inferre: Nos veriſimiliter autumantes, quod præſumptorum hujuſmodi in dictos Guardianum, & Fratres tamdiu continuata temeritas Placentinum Epiſcopum non latuit memoratum, ſed ſequitur ex hoc probabiliter iis potius conſenſiſſe, ac propter hoc conſiderantes, quod eodem Epiſcopo Placentino apud Sedem conſtituto præfatam, nube cunctationis ceſſante, ſuper his plenius & facilius innoteſcet claritas veritatis, quodque dicti Epiſcopi honeſtati accreſcit, ſi compendioſo proceſſu hujuſmodi negotium ſopiatur; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus veſtrum per vos, vel per alium, ſeu alios præfatos Epiſcopum Placentinum, & Vicarium ex parte noſtra peremptorie citare curetis, ut infra duos menſes poſt citationem hujuſmodi cum omnibus actis & juribus, & munimentis ſuis, cauſam hujuſmodi contingentibus, perſonaliter compareant coram nobis. Epiſcopus ſuper præmiſſis omnibus, Vicarius vero ſuper lata per ipſum dicta excommunicationis ſententia, facturi & recepturi, quod ordo dictaverit rationis. Et nihilominus eumdem dicti Tuſculani Epiſcopi proceſſum publicantes in locis quibus expedire videritis, tam Epiiſcopo Placentino, quam Præpoſito, & Capitulo ſupradictis ex parte noſtra inhibere euretis, ne præfata cauſa coram memorato Epiſcopo Tuſculano pendente, contra præfatos Guardianum, & Fratres, aut eorum aliquem, vel quoſcumque alios viros, ſeu mulieres occaſione dictæ ſententiæ excommunicationis, excommunicatos nuntient, vel faciant nuntiari. Contradictores &c. Non obſtante ſi aliquibus &c. Diem vero citationis &c.

Jubetur Epiſcopum inhiberi.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum Nonis Januarii anno III.

XXIX.

Præcipit ut Monachi Cluniacenſes permittant Minoribus Conventum ædificare in villa Cariloci. Reg. Vat. epiſt. 50.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. OLim ex relatione dilectorum filiorum Miniſtri, & Fratrum Ordinis Minorum in Burgundia accepimus admirantes, quod dudum Miniſtro dicti Ordinis in eadem Burgundia, ſignificante fe-

Miniſter Ordinis novam petit domum conſtrui.

licis recordationis Alexandro Papæ prædecessori nostro, quod in villa de Caroloco Matisconen. diœcesis, considerastis quæ salutem animarum respiciunt, domus Ordinis Fratrum ipsorum foret plurimum opportuna, dictus prædecessor eidem Ministro per suas duxit litteras concedendum, ut si devotione fidelium sive alio modo locus ad hoc utilis concederetur eidem, illum recipere ad construendum ibidem domum ipsam, & habendum Oratorium, & cœmeterium in eodem, juxta indulta eidem Ordini ab Apostolica Sede concessa, valeret, non obstante quod Prior Prioratus dictæ Villæ Cluniacen. Ordinis temporalem jurisdictionem in ea & in parochiis Ecclesiarum ipsius villæ vim obtinet patronatus, quod dicto Cluniacen. Ordini ab eadem Sede dicitur esse concessum, ut nullis omnino religiosis infra terminos parochiarum Cluniacen. Monasterii Ecclesiam, & Capellam construere, vel cœmeterium habere liceat absque Abbatis, & Conventus ejusdem Monasterii Cluniacen. beneplacito & mandato, seu qualibet indulgentia quibuscumque concessa, per quam hujusmodi gratia impediri posset, vel etiam retardari, & de qua plenam & expressam fieri oporteret in eisdem mentionem, eis super hoc bonæ memoriæ Dien. Episcopo conservatore concesso.

Monachi ædificium impedientes excommunicantur.

§. II. Cumque Guardianus, & Fratres prædictæ villæ, de ipsius Ministri mandato in domibus, ibi, juxta hujusmodi concessionem dicti prædecessoris obtentis, Oratorium & officinas alias ordinassent eorum usibus opportunas, dictus Episcopus in Priorem, & nonnullos Monachos præfati Prioratus pro eo quod super hoc se manifeste ac temere opponentes, eosdem Guardianum, & Fratres Oratorium & officinas ipsa construere minime permittebant, & diligenter moniti ab oppositione hujusmodi desistere non curabant, excommunicationis sententiam, exigente justitia, promulgavit, & eorum contumacia excrescente, fecit ipsos per diversas civitates & diœceses excommunicatos diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis solemniter nunciari.

Et præcipitur de eo loco amoveri.

§. III. Postmodum autem illis in sua pertinacia permanentibus animo indurato, quondam Abbati prædicti Monasterii ad prædicti prædecessoris præsentiam interim accedenti, prædictus prædecessor oraculo vivæ vocis injunxit, ut Guardianum, & Fratres prædictos habens pro sua & Apostolicæ Sedis reverentia propensius commendatos, Monachos dicti Prioratus injuriatores eorum exinde amovere studeret, ita quod ipsi Guardianus & Fratres in eodem loco Ecclesiam & domos ejus necessarias construere possent, & ibi sub observantia mandatorum Domini delectari.

In virtute obedientiæ, & sub pœna excommunicationis.

§. IV. Et licet Abbas ipse id prædicto prædecessori promiserit se facturum, tamen ipse mandati dicti prædecessoris & promissionis suæ immemor, hoc facere non curavit, propter quod dictus prædecessor ei per suas litteras in virtute obedientiæ, & sub pœna excommunicationis dedit districtius in præceptis, ut prædictos Priorem, Monachos, & Conversos dicti Prioratus, & quoslibet alios suæ jurisdictioni subjectos, quod ab eorumdem Guardiani, & Fratrum omnimoda molestatione desisterent, compellere procuraret, præfato Episcopo per alias nostras litteras injuncto, ut si Abbas ipse mandatum dicti prædecessoris in hac parte adimplere negligeret, ipse in eum excommunicationis sententiam proferens, ipsum usque ad satisfactionem condignam excommunicatum ubi & quando expedire videret, solemniter nunciaret, & ab omnibus faceret arctius evitari.

§ V. Unde dictus Episcopus in eumdem Abbatem, pro eo quod ipse hujusmodi litteras dicti; prædecessoris directis sibi receptis,

præ-

Iterum in eos excommunicatio inflicta.

præceptum ipsius prædecessoris expressum in illis, & in ipsius Episcopi monita damnabiliter vilipendens, prædictos Priorem, & Monachos, & Conversos, & alios ab hujusmodi eorumdem Guardiani & Fratrum molestatione compescere non curavit, excommunicationis sententiam duxit, exigente justitia, promulgandam, ipsumque fecit excommunicatum publice nuntiari, & quia præfati Abbas, Prior, & Monachi sententias hujusmodi damnabiliter contemnentes, & divina celebrantes, quin potius quantum in eis erat, prophanantes officia, sic ligati circa præmissa dicti prædecessoris dispositionibus non parebant, idem prædecessor cœptum erga præfatos Fratres pietatis opus volens effectu prosequente complere, primarium lapidem ad opus Ecclesiæ supradictæ benedixit de gratia speciali, dando bonæ memoriæ Matisconen. Episcopo per suas in virtute obedientiæ districte litteras in præceptis, ut personaliter ad locum ipsum accedens, eumdem lapidem honorifice, ut deceret, inibi poneret, ac circa ipsam Ecclesiam cœmeterium benedicere procuraret, non obstante contradictione prædictorum Prioris, & Monachorum, vel si eis aut personis prædicti Cluniacen. Ordinis foret, ut prædictum est, a Sede ipsa concessum, ut aliquis intra fines Parochiarum suarum, absque ipsorum consensu, Ecclesiam, Oratorium, vel Capellam construere non auderet. Contradictores &c.

Temerarie invehunt in Episcopum Pontificalia facientem.

Et alia etiam committunt facinora.

§. VI. Cumque idem Episcopus Matisconen. tamquam obedientiæ filius, personaliter ad dictum locum accedens, mandatum exequi disposuisset injunctum, ex hoc ex more pontificalibus jam indutus, nonnulli Monachi dicti Prioratus, & alii in eum, præsente dicto Priore effreni audacia irruerunt, & librum ejus de manu cujusdam Capellani violenter eripere, cruces infringere, salem & aquam ut benediceretur paratum, irreverenter spargere præsumentes, ac mitram de capite suo ausu temerario molientes auferre, ipsum cum multa ignominia, infecto negotio, redire ad propria coegerunt. Corpus etiam cujusdam Fratris dicti Ordinis Minorum, quem ibi mori contigit, in cœmeterio Ecclesiæ dictæ villæ prohibuerunt per conceptam malitiam sepeliri. Propter quod dicti Guardianus & Fratres coacti sunt corpus ipsum ad cœmeterium alterius villæ deferre, & illud inibi sepelire. Ac his non contenti, ad locum supradictum dictorum Fratrum ex insperato cum quibusdam aliis iniquitatis filiis accedentes, prædictos Guardianum & Fratres ab eodem loco violenter ejicere præsumpserunt, & in Guardianum ipsum injectis usque ad effusionem sanguinis manibus, Dei timore postposito, temere violentis, & alias eo, & dictis Fratribus ignominiose tractatis. Postmodum quoque vasis, & omni pannosa suppellectili eorumdem Guardiani & Fratrum per violentiam asportatis, hujusmodi eorum Oratorium & officinas funditus diruerunt.

Sub aliis pœnis restitutio in integrum facienda Fratribus præcipitur.

§. VII. Sane prædictus prædecessor considerans quod erant hæ culpæ, in quibus culpa esset disciplinæ non exercere rigorem, prædictis Episcopis in virtute obedientiæ, & sub pœna excommunicationis dedit per alias suas litteras districtius in præceptis, ut ipsi vel alter ipsorum ad supradictum locum personaliter accedentes, si per evidentiam facti vel per inquisitionem, quam de plano & absque judicii strepitu super his dictus prædecessor fieri voluit de hujusmodi ejectione, spoliatione, & Oratorii ac officinarum diruptione constaret, sæpedictos Priorem & Monachos ex parte sua efficaciter monerent, & attentius inducere procurarent, ut infra quindecim dies post monitionem hujusmodi prædictos Guardianum & Fratres in eodem loco cum honore resumerent, & restitue-

tuerent eis omnia ſic ſubtracta, & prædictum corpus facientes cum honorificentia debita ad denegatum ei cœmeterium reportari, non ſolum de reædificandis ædificiis per eos deſtructis, ſed etiam de aliis opportunis habitationibus ipſorum Guardiani & Fratrum conſtruendis ibidem in ſatisfactionem exceſſuum prædictorum, & de ipſis Guardiano & Fratribus, vel eorum benefactoribus de cetero occaſione hujuſmodi minime moleſtandis tam juratoriam, quam aliam, prout expedire viderent, cautionem exhibere ſtuderent. Alioquin ex tunc dictos Priorem & omnes ex dictis Monachis adminiſtrationem habentes, ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, appellatione poſtpoſita, ſuſpenderent, & ſi in hujuſmodi ſuſpenſione per quindecim dies manerent, eos exemptionis & aliis privilegiis & indulgentiis eorum Monaſterio ſpiritualiter & dicto Cluniacen. Ordini generaliter ab Apoſtolica Sede conceſſis, quibus per tantum contemptum indignos ſe redderent, perpetuo privare curarent, & ſi nec ſic dicti prædeceſſoris monitioni parerent, & per alios quindecim dies in ſua pertinacia perdurantes, dictos Priorem a Prioratu & alios ab adminiſtrationibus ſuis abſque ſpe reſtitutionis, auctoritate Apoſtolica, amoverent, ipſum Priorem ac prædictos Monachos nihilominus per omnes civitates & loca Regni Franciæ, in quibus expedire viderent, publice pulſatis campanis, & candelis accenſis, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis excommunicatos, uſque ad ſatisfactionem condignam publice nunciando, necnon citando eoſdem Priorem & adminiſtrationes habentes, ut infra duos menſes poſt citationem hujuſmodi coram eodem prædeceſſore ſic privati, & amoti perſonaliter comparerent, pro meritis recepturi.

§. VIII. Et poſtmodum idem prædeceſſor attendens quod Prioratus prædictus, & degentes in eo perſonæ in plena dicti Abbatis diſpoſitione manebant, ac ideo prædictorum Prioris & Monachorum exceſſus præmiſſi, quos idem Abbas videbatur diſſimulando fovere, ſibi ad culpam debebant merito imputari, ac proceſſum & ſententiam ſupradictos contra ipſum Abbatem, per ipſum Dien. Epiſcopum habitos approbans, bonæ memoriæ H. Oſtien. Epiſcopo tunc Archiepiſcopo Ebredunen. & dilecto filio nobili viro Philippo Comiti Sabaudiæ tunc Lugdunen. Electo in virtute obedientiæ, & ſub pœnis ſupradictis, per ſuas diſtricte dedit litteras in præceptis, ut ipſi vel eorum alter, per ſe vel per alium, ſeu alios, dictum Abbatem ex parte prædicti prædeceſſoris monere ac inducere procurarent, ut infra terminum, quem ei ad hoc ducerent præfigendum, præfatos Monachos injuriatores Fratrum ipſorum ab eodem amovens Prioratu, eoſdem Guardianum & Fratres in dicto loco faceret cum honore reſumi, & reſtitui eis omnia ſic ſublata. Corpus quoque prædictum ad denegatum ei præfatum cœmeterium reportari, & illud inibi ſepeliri, necnon cautionem exhiberi præfatam, prout ſuperius eſt expreſſum. Alioquin ipſum ex parte prædicti prædeceſſoris citare ſtuderent, ut infra duos menſes poſt citationem hujuſmodi coram eo perſonaliter compareret, ejus ſuper his beneplacitis pariturus, eumdem nihilominus Abbatem ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis in locis, in quibus expedire viderent, facientes excommunicatum publice nunciari, & ab omnibus arctius evitari. Demum autem dictis Abbate & Conventu Cluniacen. ſuggerentibus piæ memoriæ Urbano Papæ prædeceſſori noſtro, quod poſt conceſſionem hujuſmodi prædicto Miniſtro factam, quidam Fratres Minores accedentes ad prædictam villam Cariloci in quodam fundo, qui ab eodem Prioratu

Iterum e Monachorum Prioratu Abbati demandata remotio.

Monachorum defenſiones adductæ.

ratu tenebatur in fundum, & quem Fratres ipsi a feudatario, qui eum tenebat a prædicto Prioratu, præfatis Priore & Conventu ipsius Prioratus irrequisitis omnino, de facto acquisiverant Ecclesiam, & officinas eis necessarias construere nitebantur. Quodque Prior & Conventus prædicti attendentes quod fundus ipse ad Prioratum pertinebat eumdem, & quod eis, qui de oblationibus & mortuariis pro magna parte vivunt, ut dicebant, poterat grave præjudicium generari, si prædicti Fratres Ecclesiam & officinas in fundo ædificassent eodem, ipsos ibidem Ecclesiam construere minime permiserant, & quod propter hoc dicti Fratres contra Abbatem & Priorem prædictos super hoc ab eodem prædecessore Alexandro diversas litteras impetraverant, quodque dictus fundus, quem ad Prioratum ipsum pertinere dicebant, justo modo ipsis Fratribus non fuerat acquisitus, propter quod iidem Fratres ibidem contra voluntatem dictorum Prioris & Conventus ædificare non poterant, & quod prædictis Priori & Conventui, ac eidem Prioratui si dicti Fratres in villa morati fuissent eadem, posset grave præjudicium generari; dictus prædecessor Urbanus eisdem Abbati & Conventui Cluniacen. per suas sub certa forma litteras duxit indulgendum, ut præmissis veris existentibus, per hujusmodi litteras ab eisdem Fratribus impetratas libertatibus & immunitatibus ipsius Abbati & Conventui, ac eorum Monasterio seu membris ejus ab Apostolica Sede concessis, in aliquo derogari non posset, seu præjudicium aliquod generari. Piæ quoque memoriæ Clemens Papa prædecessor noster cupiens hujusmodi negotium, quod tempore non modico protractum erat, providentia salubri decidi, venerabili fratri nostro Claromonten. & bonæ memoriæ Anicien. Episcopis suis sub certa forma dedit litteris in mandatis, ut negotium ipsum judicio vel concordia potius amicabili, infra sex menses a receptione litterarum hujusmodi terminarent, & deinde per alias suas litteras injunxit eisdem, ut cum intenderet omnino, quod finis imponeretur negotio supradicto, si forte negotium ipsum non esset infra præscriptum tempus, juxta formam eis traditam terminatum, ex tunc idem negotium in statu, in quo esset, remitterent ad Apostolicæ Sedis examen, præfigentes partibus terminum peremptorium competentem, quo per se vel Procuratores idoneos Apostolico se conspectui præsentarent facturæ & recepturæ, super his quod justitia suaderet, & dictus prædecessor expedire videret.

Consulitur litem amicabiliter dirimere.

§. IX. Sane idem Claromonten. & Anicien. Episcopi prædictum negotium infra præscriptum tempus decidere nequeuntes, illud juxta prædictam formam ad examen Apostolicum remiserunt, sicque procuratoribus utriusque partis in ejusdem prædecessoris Clementis præsentia constitutis, idem prædecessor sustinere noluit, quod ordinaretur judicium inter eos, sed ex suo dumtaxat officio fecit indulgentias & rescripta, quibus se partes juvare poterant, exhiberi. Quibus diligenter inspectis, idem asseruit prædecessor, quod licet a Fratribus Minoribus exhibita coram ipso magnum favorem exprimerent, quem ad Ordinem Fratrum ipsorum Apostolica Sedes habuerat, cujus judicio regitur totus Ordo. Ipse tamen prædecessor Clemens advertens, quod prædicti Abbas & Conventus sunt Romanæ Ecclesiæ filii speciales, procedendum non duxit ad contentionem hujusmodi sententialiter dirimendam, sed voluit quod supersederent dicti Fratres a præfati prosecutione negotii, donec ei placeret aliud ordinare. Et cum iidem Fratres se ipsius per omnia beneplacitis humiliter coaptarent, memoratis Abbati & Conventui

Sed denuo remittitur ad Apostolicam Sedem.

tui suis dedit litteris in mandatis, ut & ipsi ad eosdem Fratres caritatis visceribus affluentes, deliberarent secum quid magis ipsos deceret, quid etiam magis expediret eisdem: an benevole admittere Fratres certis pactis adhibitis, an prædictæ Sedis præstolari judicium, quæ peculiari gregi suo compatiens multo forsan tempore sustinere non posset suorum scandala pusillorum. Sicque prædicti Minister & Fratres prosecutioni dicti negotii supersedere curarunt, sperantes, sibi per salubrem provisionem Sedis Apostolicæ super hoc misericorditer provideri.

§. X. Quare memoratis Ministro & Fratribus nobis humiliter supplicantibus, ut super his congruum remedium adhiberi paterna sollicitudine curaremus. Nos qui ad dictum Ordinem Fratrum Minorum, ejusque professores ab olim dum adhuc essemus in minori officio constituti, specialem gessimus caritatis affectum, & ad apicem Apostolatus assumpti eos favore intendimus prosequi, quantum cum Deo possumus, speciali, attendentes quod magis prædictorum Abbatis, Prioris, & Conventus ejusdem Prioratus saluti expediat, atque quieti eos nostris super hoc beneplacitis suos animos coaptantes, præmissa per exhibitionem celeris satisfactionis corrigere, ac porrectas in hac parte ipsis preces nostras per se efficaciter adimplere, quam super illis ejusdem Sedis judicium expectare, dictos Abbatem, Priorem, & Conventum rogandos, monendos duximus attentius & hortandos, nostris sibi dantes litteris in mandatis, ut infra duorum mensium spatium post receptionem earum, prædicta contra præfatos Fratres Minores minus provide attentata emendantes provide per seipsos eos in prædicto loco resumerent cum benevolentia & honore, ipsosque ibidem morari libere permittentes, de hujusmodi damnis & injuriis, ipsis, ut prædicitur, irrogatis, ac rebus ablatis eisdem, satisfactionem plenam & debitam impenderent, & prædictum corpus facerent cum honorificentia debita ad prædictum denegatum sibi cœmeterium reportari, sciturì pro certo, quod si ipsi non obedirent infra præscriptum tempus hujusmodi nostris precibus, monitis, & mandatis, nos qui ex commisso nobis Apostolatus officio sumus omnibus in justitia debitores, eisdem Fratribus in suo jure assistere favorabiliter intendentes, nec volentes ulterius hujusmodi eorum gravamina, molestias, & injurias tolerare, ipsis ex tunc super præmissis exhiberi de plano & sine strepitu judicii plenam justitiam faceremus, venerabilibus fratribus nostris Bisuntin. Archiepiscopo, & Episcopo Cabilonen. per alias nostras litteras injungentes, ut si præfati Abbas, Prior & Conventus infra prædictum tempus non parerent eisdem monitis & mandatis, ipsi vel eorum alter eos ex tunc ex parte nostra peremptorie citare curarent, ut infra trium mensium spatium post citationem hujusmodi, quatuor de Monachis dicti Prioratus fide dignos, odientes malum, & pacis & concordiæ amatores ad hujusmodi negotium sufficienter instructos, per quos super prædictis posset veritas reperiri, ad nostram præsentiam destinarent, per eos habentes ab ipsis Abbate, Priore & Conventu super his mandatum sufficiens, Apostolicum subituri judicium, de plano & sine strepitu judicii exercendum, vel provisionem seu ordinationem, quam super his nos facere contingeret, recepturi. Et nihilominus iidem Archiepiscopus & Episcopus denunciarent eisdem, quod sive taliter coram nobis in assignando eis ab ipsis terminos comparerent, sive non, nos ex tunc in eodem negotio procederemus, prout nobis visum foret, eorum absentia non obstante.

Iterata Monachis facta inhibitio.

§. XI. Li-

§. XI. Licet autem præfatis Abbate, Priore, & Conventu infra præscriptum duorum mensium spatium non parentibus prædictis monitis, & mandatis, Archiepiscopus ad hujusmodi citationem & denunciationem, juxta formam mandati Apostolici processisset, tamen hujusmodi quatuor Monachi in assignato ad hoc a dicto Archiepiscopo termino, nostro conspectui minime præsentarunt, quamquam aliqui non ipsius Prioratus, sed præfati Monasterii Monachi comparuissent in eodem termino coram nobis, propter quod evidenter apparuit, eosdem Abbatem, Priorem, & Conventum existere contumaces. Nos igitur prædictis Fratribus super tot laboribus & molestiis, quos occasione hujusmodi quæstionis pertulisse noscuntur, paterno compatientes affectu, & in eadem quæstione præfatis Priore & Monachis dicti Prioratus in sua protervia persistentibus, per longi temporis spatium jam duravit, viam alicujus provisi compendii eligentes, per quam saltem in aliquo Prioris & Monachorum prædictorum contumacia seu protervia contundatur, nec realiter vel ex toto jus depereat, si quod in hoc prioratu competit supradicto a præfatis Monachis in præsentia nostra, ut prædicitur, comparentibus, inquisivimus sollicite, prout potuimus, de negotii prædicti qualitate, habitoque super his cum Fratribus nostris diligenti tractatu, de ipsorum Fratrum consilio, auctoritate Apostolica providemus, ordinamus, atque decernimus, quod prædicti Abbas, Prior, & Conventus, ac Monachi dicti Prioratus ex nunc ipsos Fratres Minores in prædicto loco præfatæ villæ, de quo agitur, admittere teneantur, & nullo modo impediant per se vel alios publice vel occulte, quominus iidem Fratres, juxta præsentis ordinationis nostræ tenorem, illuc venire valeant, & tute inibi commorari, quin potius in iis, quæ ad eos pertinent in præmissis dictis Fratribus, contra quoscumque ipsos impedire volentes, sine fraude faveant & assistant, iidemque Fratres licite ac libere possint in loco ipso morari, & Oratorium, & alias officinas construere & habere, non tamen adhuc sine nostris licentia vel sententia, seu provisione, aut consensu dictorum Abbatis, Prioris, & Monachorum, Ecclesiam vel cœmeterium habeant, seu ipsa ædificent in eodem. Fiunt inobedientes, & contumaces.

§. XII. Et quia nobis cordi est, quod omnino hujusmodi nostra provisio seu ordinatio per eosdem Abbatem & Conventum, Priorem & Monachos præfati Prioratus inconcusse servetur, eadem auctoritate in virtute obedientiæ districte præcipimus, quod Abbas Cluniacen. qui nunc est, & qui pro tempore fuerit, omnimode dictos Priorem & Monachos prædicti Prioratus ad observationem ejusdem provisionis seu ordinationis compellat, nec super hoc per excommunicationem prætendat se fecisse, quod potuit, & non posse amplius forsitan asserendo, cum nequaquam verisimile videatur, Abbatem ipsum non posse, si quidquid potest super hoc, duxerit faciendum, sed procuret penitus sive per spirituales, sive temporales cohertiones, quod eadem provisio seu ordinatio a prælibatis Priore & Monachis inviolabiliter observetur. Iterum, iterumque repetitę cōminationes.

§. XIII. Si vero dictus Abbas id, juxta hujusmodi præcepti nostri tenorem, infra decem dies, postquam hæc ordinatio nostra ad eorum notitiam potuerit verisimiliter pervenire, & per supradictum Archiepiscopum, & venerabiles fratres nostros Matisconen. & Bellicen. Episcopis, quibus super hoc nostras sub certa forma dirigimus litteras, juxta tenorem litterarum ipsarum, fuerit publicata, non curaverit adimplere, & dictos Priorem, Conventum aut Monachos ejusdem Prioratus Cariloci contra eamdem provisionem, seu ordinationem venire contigerit, non pa-

parendo, dictum Abbatem pro ſua contumacia, ſeu inobedientia, & eoſdem Priorem & Monachos ob ipſorum contumaciam, vel inobedientiam eo ipſo decernimus excommunicationis ſententiæ ſubjacere.

§. XIV. Non obſtantibus quibuslibet privilegiis ſeu indulgentiis Apoſtolicis eiſdem Abbati & Conventui, vel Ordini Cluniacen. ſeu dictis Priori ac Monachis ejuſdem Prioratus Cariloci communiter vel diviſim, conjunctim vel disjunctim, generaliter vel ſpecialiter aliquibus eorum, vel alicui ſub quacumque forma vel expreſſione verborum conceſſis, de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum ſeu dicti Ordinis expreſſione vel nomine ſpecialem, determinatam & expreſſam oporteret in noſtris litteris fieri mentionem, & per quæ ipſius noſtræ ordinationis ſeu proviſionis effectus impediri poſſet quomodolibet vel differri; & nihilominus tam dicti Abbas, Conventus ejuſdem Monaſterii Cluniacen. ſive Conventus ipſe, juxta mandatum Apoſtolicum per dictos Archiepiſcopum & Epiſcopos eis auctoritate dictarum litterarum noſtrarum in virtutæ ſanctæ obedientiæ faciendum opem & operam, quantum in eis fuerit, non dederit efficacem, quod prædicta omnia per eoſdem Abbatem, Priorem & Monachos, juxta eamdem proviſionem ſeu ordinationem noſtram, inviolabiliter obſerventur, quam iidem Prior & Monachi ejuſdem Prioratus Cariloci omnium privilegiorum & indulgentiarum ipſis Abbati, Conventui, Priori ſeu Monachis a Sede Apoſtolica conceſſorum, & juris, ſi quod eiſdem Priori & Monachis in præfato loco competit privationis pœnam infligendam per vos pro tanto eorum contemptu in eamdem Sedem commiſſo, & temeritatis exceſſu, poterunt merito formidare.

§. XV. Quoniam autem intentionis noſtræ, ut præmittitur, non exiſtit, quod per hujuſmodi proviſionem, ordinationem ſeu decretum jus dictorum Prioris, Conventus & Monachorum abſque alia indagine vel proceſſu pereat realiter vel ex toto, volumus & etiam ordinamus, quod diligens habeatur tractatus de ſedanda quæſtione hujuſmodi amicabiliter inter partes, & ſi ſuper hoc provenire compoſitionem amicabilem non contingat, per præfatos Archiepiſcopum & Bellicen. & Matiſconen. Epiſcopos ad inquiſitionem, citationem, denunciationem, & remiſſionem ſub certis modis & formis faciendas in hujuſmodi negotio procedatur, prout in prædictis noſtris ſibi directis litteris ſeriofius continetur. Nulli ergo &c. noſtræ proviſionis, ordinationis, conſtitutionis & præcepti &c. Si quis &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum Idibus Februarii, anno III.

XXX.

Super ædificandis Conventibus Minorum Moyſiacenſe & de Rapeſtagno. Reg. Vatic. epiſt. 53.

Archidiacono Albien. & Archipresbytero Eccleſiæ de Mirapice Tholoſan. Diœceſis.

§. I. Sua nobis Miniſter Provincialis, & Fratres Ordinis Minorum Aquitaniæ petitione monſtrarunt, quod cum ipſi in villis Moyſiacen. & de Rapeſtagno Caturcen. & Albien. diœceſis quædam loca & ædificia ad opus ſuum de novo conſtruere incepiſſent, Abbas & Conventus Monaſterii Moyſiacen. ejuſdem Caturcen. diœceſis eis ſuper his ſe contra juſtitiam opponentes, Fratres ipſos de prædictis locis violenter ejicere, & in quoſ-

Monachorum in Fratres violentia.

quosdam ex eis, Dei timore postposito, violentas manus injicere temere præsumpserunt, propter quæ inter eosdem Ministrum & Fratres ex parte una, & dictos Abbatem & Conventum ex altera super præmissis diversis quæstionum articulis suscitatis, dicti Minister & Fratres cupientes in hac parte anfractus, & prolixitatem judicii evitare, utpote qui auxiliis bonorum temporalium non juvantur, nobis humiliter supplicarunt ut negotium hujusmodi tractari apud Sedem Apostolicam faceremus.

§. II. Sicque nos venerabili fratri nostro O. Episcopo Tusculano causam hujusmodi sub certa forma commisimus audiendam. Eodem vero Abbate tunc apud Sedem eamdem commorante citato, & in ipsius Episcopi præsentia comparente, ac proponente se comparere ulterius ex certis causis coram eodem Episcopo auctoritate citationis hujusmodi non teneri, tamdem extitit super præmissis in dictum Episcopum, sicut accepimus, ab ejusdem Abbatis pro eo, ac eodem Conventu ipso Abbate præsente & consentiente, ac dicti Ordinis Generali Procuratoribus, sub certis alias licitis formis & conventionibus compromissum. Committitur causa Tusculano Episcopo.

§. III. Cumque postmodum peteretur a nobis ut defectum, qui extiterat in hoc pro eo, quod Conventus ejusdem Monasterii non intervenit in compromisso ipso, consensus defectum auctoritate Apostolica suppleremus, petitioni hujusmodi tunc non duximus annuendum, sed volentes in hac parte dispendiis partium, quæ ex longis judiciorum protractibus consueverunt consurgere, obviare; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel alter vestrum per vos, vel per alium, seu alios Conventum præfatum ad consentiendum compromisso facto super prædictis, juxta formam, quam prædictus Abbas compromisisse dicitur in eumdem Episcopum, & ratificandum quidquid per dictum Abbatem factum extitit in præmissis, efficaciter inducere studeatis. Alioquin prædictos Abbatem & Conventum ex parte nostra peremptorie citare curetis, ut infra trium mensium spatium post citationem hujusmodi, procuratores idoneos, fide dignos, odientes malum, Deum timentes, pacis & concordiæ amatores ad hujusmodi negotium sufficienter instructos, per quos super prædictis possit veritas aperiri, cum omnibus actis, juribus, & munimentis suis negotium hujusmodi contingentibus ad nostram præsentiam studeant destinare, per eos habentes ab ipsis Abbate & Conventu super his mandatum sufficiens, Apostolicum subituri judicium vel provisionem, ordinationem seu compositionem, suppletionem, si quas super præmissis faciendas duxerimus recepturi. Diem autem citationis &c. Defectui compromissi providetur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum xv. Kalend. Martii, anno iii.

XXXI.

Frater Raynerius præficitur Ecclesiæ Trojanæ. Reg. Vatic. epist. 29.

Raynerio Electo Trojan.

§. I. Licet continuata supervenientium negotiorum instantia nos, qui disponente Domino, universali regimini, quamquam insufficientibus meritis, præsidemus, insultibus impetat successivis, sollicitudo tamen omnium Ecclesiarum nostris incumbens humeris, tanto arctius quotidiana nos meditatione perurget, quanto ad id sumus specialius, immo principalius obligati. Introductio.

§. II. Sane dudum Trojana Ecclesia per translationem venerabilis fra-

Capitulum postulat Episcopum Esculanum sibi concedi.

fratris nostri Hugonis Bethleemitani, tunc Trojani Episcopi, ad Ecclesiam Bethleemitanam, pastoris regimine destituta, dilecti filii Cantor & Canonici ejusdem Ecclesiæ Trojanæ tunc ibidem præsentes ad tractandum de futuri substitutione Pastoris convenientes in unum, ac deliberantes per viam procedere compromissi, duobus ex eis, scilicet Nicolao diacono, & Simoni subdiacono Canonicis Trojanis providendi per electionem, vel postulationem eidem Trojanæ Ecclesiæ de pastore concesserunt liberam potestatem. Prædicti autem duo secedentes in partem, ac in hujusmodi negotio ex præfata potestate a memoratis Cantore & Canonicis sibi tradita procedentes, venerabilem fratrem nostrum Benedictum Episcopum Esculan. in Trojanum Episcopum postularunt, dictique Cantor & Canonici facientes, nobis decretum postulationis hujusmodi præsentari, a nobis suppliciter petierunt, ut eamdem postulationem admittere dignaremur.

Qui tamen non admittitur.

§. III. Nos igitur prædictam postulationem per venerabilem fratrem nostrum B. Episcopum Albanen. examinari fecimus diligenter; & demum audita super hoc ejusdem Episcopi relatione fideli, postulationem ipsam ex variis causis tam ejusdem Trojanæ, quam Esculanæ Ecclesiarum utilitate pensata, de Fratrum nostrorum consilio, non duximus admittendam. Et deinde cupientes per nostræ providentiæ studium dictæ Trojanæ Ecclesiæ præesse Pontificem, per quem posset salubriter gubernari, ne ipsa Ecclesia Trojan. per vacationem diutinam dispendiis, quæ imminere solent viduatis Ecclesiis, subjaceret, ad te Fratrem Minorum Ordinis professorem, tunc Capellanum carissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Siciliæ Illustris convertimus nostræ considerationis intuitum, teque &c. ut in bulla XXVII. hujus Pontificis usque *augmentari*. Quocirca &c. usque *consequi merearis*.

Datum Romæ apud sanctum Petrum V. Nonas Maii, anno III.

XXXII.

Frater Sinibaldus præficitur Ecclesiæ Melfiensi. Reg. Vatic. epist. 39.

Sinibaldo Episcopo Melfien.

IN supremæ dignitatis specula &c. ut supra bulla XIV. hujus Pontificis usque *plebs lætetur*. Nuper siquidem venerabilem fratrem nostrum F. Urbevetanum Episcopum tunc electum Melfien. a Melfien. Ecclesia absolutum ad Urbevetanam Ecclesiam transferentes, provisionem ipsius Melfien. Ecclesiæ nobis ea vice duximus reservandam, & paterna volentes sollicitudine præcavere, ne ipsa Melfien. Ecclesia dispendia vacationis incurreret, ad personam tuam, quam odor famæ, ac alias ex parte tuæ probitatis studia, quæ pro Catholicæ fidei conservatione, ac extirpatione pravitatis hæreticæ, & inquisitionis officio pravitatis ejusdem adhibere diutius studuisti, nobis reddit acceptam, cum habearis vitæ laudabilis, litterarum scientia præditus, religionis claritate conspicuus, præclarus meritis, & alias in spiritualibus & temporalibus circumspectus, aciem nostræ mentis convertimus, sperantes quoque, quod eamdem Melfien. Ecclesiam salubri, dante Domino, regimine gubernabis, ipsaque utilis præsidio munita pastoris optatis affluet incrementis, te Fratrum Minorum Ordinis professorem prædictæ Melfien. Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, in Episcopum præfecimus, & pastorem; tibique munus consecrationis nostris ma-

manibus duximus impendendum. Quocirca &c. usque *consequi merearis*. Datum Romæ apud sanctum Perrum Nonis Maii, anno III.

XXXIII.

Frater Fernandus fit Episcopus Burgensis. Reg. Vatic. epist. 38.

Fernando Episcopo Burgen.

Ministris idoneis ecclesiasticū regimen commendandum.

§. I. CONsulte tunc utilitati Ecclesiarum prospicitur, cum discretis & providis earum cura committitur, & viduatarum regimini pastores idonei præponuntur. Unde Romanus Pontifex, cui ex Apostolatus officio imminet de universis Ecclesiis sollicite cogitare, hoc maxime circa ipsas attendere debet, & ad id propensius vigilare, ut per bonos gubernentur dignosque Rectores, per duces conspicuos in suis gregibus dirigantur, per sacros & eruditos Ministros in spiritualibus fulgeant, & per dispensatores prudentes temporalium proficiant incrementis. Sic enim navis, quæ perito remige ducitur, liquida tute solet percurrere spatia, & domus ubertate rerum excrescere, quæ patrefamilias regitur studioso.

§. II. Sane venerabili fratre nostro Gundisalvo Burgen. Episcopo ad Toletanam Ecclesiam eo tempore pastore carentem, de nostra provisione translato, sicque per translationem hujusmodi Ecclesia Burgen. vacante, nos diligentius attendentes, quod eadem Burgen. Ecclesia Sedi Apostolicæ nullo est mediante subjecta, & propter hoc specialius nobis cura incumbit ipsius, quodque per nos, ut præmittitur, statum viduitatis incurrerat, ut manus per quam ipsa Burgen. Ecclesia causari poterat in subtractione sui pastoris, non leve sit vulnus illatum, salubrem e vestigio in prompta substitutione alterius ferret opem, provisionem ipsius Ecclesiæ Burgen. nobis ea vice duximus specialiter reservandam, & ne de vacationis prolixitate, quam eligentium diffidentia solet frequenter inducere, cum non facile multitudo concordet, præfata Burgen. Ecclesia gravia sentiret incommoda, quæ vacationis hujusmodi consequuntur, redditi sumus corde solliciti, illum sibi deputare Pontificem, cujus certa nobis esset notitia meritorum, nec dubia caritas erga plebem suo regimini committendam, & in cujus fide posset fida recumbere securitas subditorum. Ideoque in te Fratrum Minorum Ordinis professorem, quem litterali scientia præditum, virum quoque vitæ laudabilis, conversationis placidæ, ac morum honestate decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, familiari experientia novimus, oculos direximus nostræ mentis. Quapropter intendentes tam gregi Dominico, quam dictæ Burgen. Ecclesiæ salubriter providere, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis te ipsi Ecclesiæ Burgen. præfecimus in Episcopum & Pastorem, tibi consecrationis munus nostris manibus impendendo, in illo, qui dat gratias & largitur præmia confidentes, quod eadem Burgen. Ecclesia per tuam solertem industriam & prudentiam circumspectam in spiritualibus & temporalibus, Deo auctore, votiva recipiet incrementa, & tam Clerus, quam populus tuo commissus regimini, tua salubri doctrina & piæ actionis exemplo ad salutem ædificabitur animarum. Tu ergo tuum jactans in Domino cogitatum &c. usque *provenire pastorem*.

Datum Romæ apud sanctum Petrum XII. Kal. Junii, anno III.

XXXIV.

Hortatur eum ut solvat debita Conventus Parisiensis. Reg. Vat. epist. 4.

Episcopo Pictavien.

Quanam Minoribus debeatur assistentia.

§. I. Circa ea, quæ summo Patri sunt placita sedulo cogitantes, & circumspicientes undique quod illi a quo cuncta proveniunt, debeatur speciale debitum, inter alia pietatis opera repetamus pie manum auxiliis aperire, pauperibus illis potissime, qui mandatorum Christi humiles sectatores, mundi spretis divitiis, degunt in præsenti vita sub exercitio paupertatis, voluntarii, non coacti, ut tamdem militent abundantius in gloria supernorum. Tunc enim ipse Christus glorificatur & collaudatur in gentibus, & illi condigna laus & honor impenditur cum talibus saltim in opportunitatibus subvenitur, qui ejus vestigia sunt secuti, ut clarius eluceat fides obsequentium Creatori. Et tunc hujusmodi pietatis opus in illud exercentibus potiori virtute clarescit, & per hoc animarum salus etiam in aliis producatur cum ex fervore caritatis ad Dominum gratiose indigentibus subvenitur, quod tibi ex causa eo fiducialius recensemus, quo tu Ordinis Fratrum Minorum, in humili paupertate fundati, professor majorem humilitatem dignosceris obtinere.

Episcop. Pictav. Minorita.

Conventus Parisien. debitis multis gravatus petit sublevari.

§. II. Unde provenire conspicimus, quod Minister Generalis, & nonnulli discreti Fratres ipsius Ordinis, & universaliter Ordo ipse ad te in suis necessitatibus, sicut ad refugium singulare, confugiunt & nunc specialiter, Guardiano & Conventu Fratrum Parisien. dicti Ordinis, propter studentium multitudinem, & alia eis incumbentia, cum inibi fons scientiarum scaturiat, & ex illo per universum Ordinem rivuli deriventur, gravi onere debitorum oppressis, ipsi, qui sicut nosti, nedum in rebus temporalibus non abundant, nec sibi ipsis sufficiunt, sed interdum etiam pro eorum tenui satis victu penuriam magnam patiuntur, nisi aliorum subsidiis adjuventur, videntes per eos in hac parte non posse prædictum exonerari Conventum; & dubitantes pericula, quæ provenirent eidem Ordini, si Conventus ipse deficeret, vel studentibus, immo, quod absit, Ordini proficiendi materia verisimiliter tolleretur, eo confidentius tuum implorant auxilium, quo securius confidunt de tua caritate, quam habere te decet ad Ordinem, in quo tu nutritus, informatus, doctus, & demum Provincialis Minister in illis partibus non ignoras quid illi, & ejus professoribus competat, ac tandem ex illo succrescens per Dei gratiam rebus temporalibus, præsertim his diebus satis abundans, habito respectu ad ea, quæ tempore diutinæ vacationis Pictavien. Ecclesiæ reservata, & quæ ad te in magna copia pervenisse dicuntur, sicque idem Minister & Fratres in his, quæ in te plusquam in alio seculari Prælato concurrunt, cum alio talia petere non tentarent, sed ad te in tantæ necessitatis articulo convertentes, & sperantes quod ex tuis superexcrescentibus facultatibus, tibi concessis a Domino, dictus Conventus, nec minus Ordo præfatus ab hujusmodi debitis relevetur, petierunt a nobis humiliter, ut te induceremus monitis & excitaremur mandatis Apostolicis, pro debitis ipsis, quæ ad duorum millium librarum Turonen. summam dicuntur ascendere, persolvendis, & ut exinde apud alios in mandatorum nostrorum observatione excusationem decentius haberes, certum ad id tibi præfigeremus terminum, & ex tunc si expediret, te ad id compelli per alium faceremus.

§. III. Nos autem qui in fulgenti claritate dicti Ordinis delectamur, & in illa quiescimus, attendentes, quod dictus Minister, & ejusdem Ordinis Fratres circa virtutum exercitium augendum insudantes, per devotarum orationum instantiam salutem quærunt ubilibet animarum, & prosperi status generalis Ecclesiæ fervidi zelatores eidem indefessis laboribus argumentose deserviunt, & summæ præeminentiam libertatis acquirunt ministerio servitutis. Considerantes etiam evidentes utilitates, quæ prædictis Ecclesiæ & Ordini ex ipso Conventu proveniunt, & nihilominus formidantes pericula, quæ possent aliis emergere, si, quod avertat Altissimus, quovis casu dissolveretur, seu decideret prætactus Conventus, a quo semina fructifera in Domo Domini consperguntur, nec minus advertentes, quod tu specialiter in eodem Conventu degens a tuæ culturæ principiis ex illo finaliter Theologiæ facultatis Cathedram ascendere meruisti, quodque præmissa & alia plura, quæ tu ipse, sicut gratus attendere poteris, in te digne concurrunt, & debent tibi eo merito, sicut & nobis, etiam esse motiva tuo præcedenti, & præsenti statu pensato. Recolentes insuper, quod in tuæ promotionis auspiciis contrahendi mutuum usque ad magnam summam pecuniæ, ut asserebas, erogandam pauperibus, a nobis postulasti licentiam, quam tibi tunc ex eo quod non erat nobis plene nota ipsius Ecclesiæ Pictavien. conditio, & ex aliis certis causis non duximus concedendam: sed præsenti tempore habendo respectu ad conservata prædicta, quæ dicuntur ad te, ut prædicitur, pervenisse, ita quod ab hoc, absque mensæ tuæ notabili gravamine, sufficiens esse crederis, concedendi præfatis Ministro, & Fratribus pro tam pio subsidio de rebus mobilibus Ecclesiæ tuæ ad te spectantibus usque ad prædictam summam duorum millium libr. Turonen. licentiam elargimur. Considerantes quoque id tibi non posse nec debere merito displicere, cum contingentia dictum Ordinem te contingant, & ejus prosperitas tibi succedere valeat ad gaudium salutare, fraternitatem tuam monemus, rogamus, & hortamur attente, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus nostris beneplacitis juxta providentiæ tuæ decentiam te conformans, cum de bonis Episcoporum abundantium deceat pauperibus & indigentibus subveniri, hujusmodi debitum duorum millium libr. Turonen. infra duos menses a receptione præsentium computandos, sic liberaliter creditoribus secundum modum constitutionis, quam per viam ordinationis circa observantiam regulæ ipsius Ordinis nuper edidimus, cum integritate persolvas, & persolvi procures, quod in hoc Deo, & nobis digne placeas, tibique sit meritorium apud Dominum.

Quanta Pontificia sollicitudo ut Fratres sublevetur.

§. IV. Ipsa ergo te cogat pietas pia piis operibus ministrare subsidia, accendat & caritas in præbendo eisdem Fratribus caritativa solamina, moveat te ipsius Conventus tibi non ignota, sed palpata penuria, immo & te consortio Episcoporum aggregatum fore considerans, quorum gloria est, & esse debet pauperum inopiæ providere, Christi pauperis cujus patrimonii curam geris, pauperes filios, & paupertatis ejus sedulos sectatores, eorumdemque de ipsorum patris patrimonio relevanda gravamina, tibi ad eorum levamen, sicut fidelis dispensator, assumas, ut de pulvere suscitatus egenus, de carnis ergastulo erectus ut pauper, cum principibus inter Principes populi Dei præsentialiter collocatus, in filiorum ipsius sublevandis inopiis gratus filius, caritativus frater, dispensator fidus & diligens, quam professus es, sublevator inopiæ comproberis. Si vero aliquid rationabile te retraheret forsitan a prædictis, quia nolumus,

mus, nec ipſi Miniſter & Fratres volunt, quod inter te ac eos ibi, vel etiam alibi hac occaſione litigium oriatur, illud infra dictos duos menſes coram venerabilibus Fratribus noſtris Cenomanen. & Petragorien. Epiſcopis, vel eorum altero exponere ſtudeas, & ipſi aut ipſorum unus hoc a te diligenter audito, ſi talia proponeres, quæ probata deberent legitima reputari, tibi præfigant ex parte noſtra terminum competentem, quo tu ad nos ſpecialem procuratorem, cum pleno mandato ſuper omnibus negotium ipſum contingentibus, ſufficienter inſtructum deſtinare procures, & denuncient nihilominus Guardiano & Conventui prætactis, ut ipſi ad præſentiam noſtram in eodem termino aliquem, vel aliquos Fratrem ſeu Fratres ſui Ordinis pro noſtra in hac parte informatione tranſmittant, ut nos tandem de negotii circumſtantiis plenius informati ſuper eo, quod expediens fore videbimus, ordinemus. Quod ſi tu infra prætactum terminum prædicta non ſolveres, vel cauſas rationabiles, ut præmittitur, non proponeres, eiſdem Epiſcopis damus noſtris litteris in mandatis, ut ipſi vel alter eorumdem te ad ſolutionem prætactam, ut præmittitur, auctoritate noſtra compellant.

Datum Suriani Idibus Junii, anno III.

XXXV.

Mittit Legatum ſuum in Germaniam fratrem Hieronymum Aſculanum Ordinis Minorum Cardinalem. Regeſt. Vatic. in epiſtolis Cameralibus epiſt. 85.

R. Regi Romanorum Illuſtri.

§. I. AD perſonam tuam exuberans caritativus affectus in mente noſtra concreſcit, & quanto te benignius meritoriis oculis intuemur, & majora nobis de tuis actibus repromittis, tanto præſentaris ſenſibus noſtris acceptior veluti filius in armario noſtri pectoris collocatus, ſicque contingit, quod vota tua grata noſtris adveniunt, & nos illis, quantum cum Deo poſſumus, favorabiliter annuentes ad ea, quæ tuis ſint acceptata præcordiis, prompte conſurgimus, de iis ſicut de re nobis amabili cogitando.

§. II. Nuper ſiquidem venerabilis frater noſter Gurten. Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem accedens, ſe nobis ex parte tua provide præſentavit, & quæ per te ſibi fuere commiſſa retulit, & exercuit diligenter, noſque ipſum tuam in eo contemplando perſonam benigne recepimus, & quæ nobis expoſuit in tabernaculis mentis noſtræ conſcripſimus, locum bene placitum, in noſtra memoria ſortitura. Et quia inter alia per eumdem Epiſcopum Legatum mittendum ad partes Alemanniæ, cum inſtantia poſtulaſti, nos fervore caritatis intimæ, qua te ac incolas partium earumdem ſpeciali prærogativa proſequimur excitati, licet Fratres noſtros Cardinales tunc non haberemus nobiſcum pro majori parte præſentes, ipſos tamen ſuper hoc fecimus convocari, & tandem cum eis deliberatione habita diligenti, providimus dilectum filium noſtrum Hieronymum tituli ſanctæ Potentianæ Presbyterum Cardinalem, cujus induſtriam, & in magnis & arduis probata merita, ut ſperamus, & evidentia ſuorum operum comprobabit, ad partes illas deſtinare Legatum, ut in hoc tuæ petitionis inſtantia, & in eiſdem partibus, quæ Deo ſint placita & accepta Chriſtianis populis impleantur. Tu quoque fili, quæ imminent exequenda, & ea quæ inter te & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum

strum Carolum Siciliæ Regem Illustrem tractata sunt hactenus, prudenter advertens in reditu ipsius Episcopi, & Regis ejusdem nuntiorum adventu, sic te ad omnia sincera & solida perfectione conformes, & illa providis studiis prosequaris, quod tractata ipsa, & demum dictus Legatus in suo jucundo adventu fructificent ad laudem Altissimi, augeatur in terris pacis amænitas, de hono in melius tua culmina vigeant, & per hoc cumulus exultationis adveniat nobis & aliis diligentibus nomen tuum.

Datum Suriani II. Nonas Julii, anno III.

MARTINUS IV.

Electus anno MCCLXXXI. VIII. *Kalend. Martii.*

Anno Christi 1281. Martini IV. anno I.

I.

Concedit facultatem instituendi Prædicatores, & Confessarios. Ex ipso autographo. — Additio Patris Lucæ Waddingi.

Dilectis filiis Ministro Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

„ §. I. AD fructus uberes, quos in agro Dominico prædicando pariter & exemplo, confessiones audiendo, & per alia virtutum exercitia satis Ordo vester & humiles ipsius Ordinis professores produxerunt hactenus, & sperantur in futurum, Deo auspice, producturi, attentæ considerationis aciem convertentes, ut Fratres ejusdem Ordinis prædicationis, & audiendi confessiones officia eo liberius & efficacius exequi valeant, quo citius de ipsorum circa eadem de auctoritate Apostolica constabit, tibi fili, Ministro Generali per te, vobis vero Provincialibus Ministris cum Diffinitoribus in Provincialibus vestris Capitulis congregatis committendi auctoritate Apostolica Fratribus ejusdem Ordinis in sacra pagina eruditis examinatis, & approbatis a vobis, prædicationis officium, audiendi vero confessiones, & absolvendi poenitentes, salutares eis injungendi poenitentias, & Fratribus alias idoneis concedendi, eisdem quoque sæpefati Ordinis, quibus dicta officia, per vos taliter concessa, seu commissa fuerint, quod eadem libere valeant exercere plenam damus, & concedimus, auctoritate præsentium, facultatem, districtius inhibentes, ne quis Fratres ipsius Ordinis, quibus dicta officia taliter concedenda duxeritis, ut præmittitur, sive etiam committenda in exercitio, sive executione officiorum ipsorum, audeat quomodolibet impedire. — *Religiosi in Dei Ecclesia permaxime utiles.* — *Facultates Superioribus Ordinis concessæ.*

„ §. II. Volumus autem quod hi, qui Fratribus confitebuntur, eisdem, suis Parochialibus presbyteris confiteri saltem semel in anno, prout generale Concilium statuit, teneantur. Quodque iidem Fratres eosdem ad hoc diligenter & efficaciter secundum datam eis gratiam a Domino exhortentur. — *Debebant olim Fideles proprio Sacerdoti peccata saltem semel in anno confiteri.*

„ Nulli ergo &c. si quis autem &c. Datum apud Urbem veterem „ IV. Idus Januarii, anno I.

II. *Fra-*

II.

Frater Simon fit Episcopus Assisiar. Regest. Vatic. epist. 107.

Fratri Simoni Episcopo Assisinaten.

Vide supr. Const. 5. Nicolai III.

§. I. Militanti Ecclesiæ &c. usque *studeamus*. Sane vacante dudum Ecclesia Assisinaten. per obitum bonæ memoriæ Illuminati Episcopi Assisinaten. duæ electiones in discordia in Ecclesia factæ fuerunt, sed taliter electis non consentientibus electionibus de se factis, tam ipsi Electi, quam Electores eorum non fuerunt hujusmodi electionis negotium prosecuti. Nos autem ex abundanti tam electos & electores, ac postulatos & postulantes, si qui essent, in eadem Ecclesia, quam etiam omnes, qui electis & postulatis, electionibus & postulationibus hujusmodi se opponere vellent, ac qui sua crederent interesse, in audientia publica peremptorie citari mandavimus, ut personaliter illi, qui ad hoc tenebantur, alii vero per Procuratorem idoneum coram nobis certo termino comparerent, prosecuturi prædictarum electionum, postulationum ac oppositionum negotia, & recepturi super eisdem negotiis, quod justitia exigeret, vel quod circa ipsius provisionem Ecclesiæ nobis ejusdem utilitas suaderet. Alioquin eorum absentia non obstante, procederetur per nos ad sententiandum, definiendum, privandum, ordinandum, disponendum super eisdem Ecclesia & negotiis, sicut expediens videremus.

§. II. Et cum nullus in prædicto termino coram nobis pro talibus compareret, nos postulatos & electos, si qui essent, omni jure, si quod eis esset, ex postulatione vel electione, aut alias illa occasione quæsitum, de Fratrum nostrorum consilio, per constitutionem & moderationem felicis recordationis Nicolai Papæ prædecessoris nostri decrevimus esse privatos; nobis ea vice provisionem ejusdem Ecclesiæ reservantes. Sicque postmodum paterna volentes sollicitudine præcavere, ne ipsa Ecclesia remaneret ulterius viduata pastore, ad personam tuam religionis claritate fæcundam, & nobis de honestate morum, litterarum scientia, & providentia spiritualium & circumspectione temporalium commendatam, mentem nostram convertimus, sperantes quod eamdem Ecclesiam salubriter, dante Domino, gubernabis, & ipsa per tuæ circumspectionis industriam in spiritualibus & temporalibus suscipiet incrementa, te Fratrum Minorum Ordinis professorem ipsi Ecclesiæ, de prædictorum Fratrum nostrorum consilio, in Episcopum præfecimus, & pastorem, tibique munus consecrationis de nostris manibus duximus impendendum. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Apostolicis beneplacitis humiliter acquiescens, & devote suscipiens impositum a Domino tibi onus, ipsius Ecclesiæ sollicitam curam geras, gregem Dominicum in illa tibi commissum doctrina verbi & operis informando, ita quod ipsa Ecclesia diligentiæ tuæ studio multiplicibus augeatur commodis, & optatis, cooperante Domino, consurgat augmentis.

Datum apud Urbem veterem VI. Idus Martii, anno I.

III. *Fra-*

III.

Frater Bonaventura Parmensis fit Archiepiscopus Ragusinus. Reg. Vatic. epist. 101.

Dilecto filio fratri Bonaventuræ de Parma electo Ragusin.

§. I. Militanti Ecclesiæ &c. usque *studeamus*. Sane vacante dudum Ecclesia Ragusina per obitum bonæ memoriæ Salvii Archiepiscopi Ragusini, Canonici ejusdem Ecclesiæ quondam fratrem Marcum de Venetiis Ordinis Fratrum Minorum in Ragusinum Archiepiscopum, ut dicitur, elegerunt; sed eodem fratre Marco antequam esset ejus electio confirmata, naturæ debitum persolvente, prædicti Canonici ad tractandum de futuri substitutione Pastoris insimul convenerunt; & dubitantes, ne si ad electionem procederent, & si non possent omnes pariter in unam concordare personam, exinde oriretur inter ipsos dissensionis materia, per quam eis, & ipsi Ecclesiæ dispendia imminerent, deliberaverunt communi consensu, & unanimi voluntate felicis recordationis Nicolao Papæ prædecessori nostro humiles preces porrigere, ut dignaretur eidem Ecclesiæ Apostolica auctoritate de Pastore idoneo providere, ac super hoc subsequenter tam ipsi, quam dilecti filii nobiles viri Comes, & Consilium, & Commune Ragusin. eidem prædecessori suas supplicatorias litteras per certum Nuncium destinarunt, Sicque dictus prædecessor dictorum Canonicorum votis favorabiliter annuens, de dilecto filio fratre Philippo de Mantua ipsius Ordinis Inquisitore hæreticæ pravitatis in Marchia Tarvisina, de Fratrum suorum consilio Ecclesiæ præfatæ providit; sed dictus frater Philippus provisionem hujusmodi non acceptans, omne jus, si quod sibi ex provisione competebat eadem, libere resignavit, & dictus prædecessor hujusmodi resignationem admittens, de dilecto filio fratre Luca de Padua ejusdem Ordinis Ecclesiæ memoratæ de simili consilio iterato providit. Quo quidem fratre Luca provisionem de ipso factam minime acceptante, ac omne jus, si quod sibi ex provisione simili competebat, similiter resignante, dictus prædecessor provisionem Ecclesiæ memoratæ illa vice dispositioni Apostolicæ reservavit. *Ut in Constit. 5. Nicolai III.*

§. II. Nos autem Ecclesiæ præfatæ, quæ diutinæ vacationis incommoda deploravit, paterno compatientes affectu, ac Canonicorum, & aliorum prædictorum vota ex præteritis contemplantes, illa prosequendo benignius, de ipsius Ecclesiæ ordinatione celeri, ne prolixioris vacationis exposita remaneret incommodis, diligentius cogitantes, ad personam tuam, quam nobis & Fratribus nostris de litterarum scientia, honestate morum, providentia spiritualium, & circumspectione temporalium fide dignorum testimonia commendarunt, direximus oculos nostræ mentis, teque dicti Ordinis professorem, licet absentem, de ipsorum Fratrum consilio nostrorum supradictæ Ecclesiæ in Archiepiscopum præficimus, & Pastorem, administrationem ipsius Ecclesiæ spiritualiter & temporaliter tibi plenarie committendo, firma spe, fiduciaque concepta &c. usque *suscipiet incrementa*.

§. III. Reverenter itaque suscipe jugum Domini, & suavi ejus oneri humiliter colla flecte, manumque mittens ad fortia, ipsius administrationem Ecclesiæ prudenter exequi studeas, & gregis tibi commissi custodiam prosequi diligenter, solerter, & constanter, oppositurus te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili de ipso red-

reddita in die diſtricti examinis ratione, regnum Patris æterni ab origine mundi præparatum electis accipias, in dilecta Domini tabernacula letabundus introeas, & eumdem tibi commiſſum gregem ad uberioris meriti retributionis commodum introducas.

Datum apud Urbem veterem x. Kalend. Januarii anno 1.

IV.

Frater Henricus de Brem præficitur Eccleſiæ Gneznenſi. Reg. Vatic. epiſt. 126.

Fratri Henrico de Brem electo Gneznen.

§. I. ONeroſa paſtoralis officii ſummi diſpoſitione Paſtoris nobis, licet immeritis, cura commiſſa, ſollicita nos pulſat inſtantia, ut inter cetera, quæ undique negotia confluunt, quibuſve noſter animus redditur multiplici varietate diſtractus, ad proviſionem Eccleſiarum vacantium ſollicitius intendamus, ne ipſis Paſtoris præſidiis deſtitutis, ambulantis in circuitu lupi rapacis aſtutia earum oves rapiat diſperdat, ne manus avida illarum bona diripiat, & jura præſumptionis uſurpet. Ideoque ſolliciti reddimur, ut eædem Eccleſiæ paſtoribus dirigantur idoneis, & rectoribus providis gubernentur: tunc enim puppis ſalubri progreſſu dirigitur, cum rectoris induſtrii gubernatione non caret: tunc etiam fructibus ager exuberat, cum ſibi cultoris non deeſt præſentia diligentis.

§. II. Sane dudum Gneznen. Eccleſia, Paſtore vacante, per obitum bonæ memoriæ Martini Gneznen. Archiepiſcopi, Capitulum ejuſdem Eccleſiæ convenientes in unum, Wloſtiberium Eccleſiæ ejuſdem Canonicum in Archiepiſcopum Gneznen. concorditer elegerunt. Poſtmodum autem prædictis Capitulo ſupplicantibus felicis recordationis Nicolao Papæ prædeceſſori noſtro, ut cum idem Canonicus propter inopiam Eccleſiæ præfatæ, ac expenſarum defectum, necnon & viarum diſcrimina non poſſet commode ad Apoſtolicam Sedem accedere pro ſuæ electionis negotio proſequendo, providere ſuper hoc paterna ſollicitudine dignaretur. Idem prædeceſſor Venerabili fratri noſtro Epiſcopo Firman. in illis partibus Apoſtolicæ Sedis Legato, inquiſitionem faciendam de modo electionis prætactæ, ac ipſius Canonici meritis per ſuas litteras ſub certa forma commiſit. Cumque prædictus Legatus præfatum Canonicum ad ſuam præſentiam evocaſſet, idem Canonicus juri, quod ſibi ex electione hujuſmodi competebat, vel competere poterat, libere ac ſponte in manibus Legati renunciavit ejuſdem.

§. III. Nos itaque paterno deſiderantes affectu, quod de ſponſo legitimo & idoneo provideretur Eccleſiæ memoratæ, & attendentes quod ſi ejus proviſio differretur, multis ſubjaceret periculis, & gravia in ſpiritualibus & temporalibus detrimenta ſubiret, ad perſonam tuam, de qua ſuper litterarum ſcientia, honeſtate morum, aliiſque virtutum meritis laudabile teſtimonium a fide dignis accepimus, noſtræ mentis oculos duximus dirigendos, ac te Fratrum Minorum Ordinis profeſſorem, de Fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis prædictæ Eccleſiæ in Archiepiſcopum præfecimus & paſtorem, ſperantes quod cum eſſe dicaris conſilio providus, generis nobilitate præclarus, ac in ſpiritualibus & temporalibus circumſpectus, Eccleſia ipſa quæ haſtenus debitæ defenſionis auxilio deſtituta direptioni patens, & prædæ, gravis deſolaminis jacturam dicitur incurriſſe, tuæ circumſpectionis indu-

duſtria & virtute ad ſtatum debitum reſtauretur, & optata in ſpiritualibus & temporalibus ſuſcipiat incrementa. Ideoque diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus impoſitum a Domino tibi onus devote ſuſcipiens, ſic ſuper gregem Dominicum tibi commiſſum noctis vigilias diligenter obſerves, ut liber invadendi aditus non pateat invaſori. Beatus ſiquidem eris, ſi Dominus inſuſpicabili hora venturus te invenerit ſic agentem, quia curſu conſummato, qui tuo labori præponitur, & horum fide ſervata, quæ tuæ ſollicitudini committuntur, te immarceſcibili corona juſtitiæ decorabit.

Datum apud Urbem veterem x. Kalend. Januarii anno 1.

V.

Ut componant lites Academiæ, & Urbis Bononienſis. Reg. Vat. epiſt. 96.

Priori Prædicatorum, & Guardiano Minorum Fratrum Ordinum Bononien.

§. I. NUper ad noſtrum pervenit auditum, quod olim ſcholares in civitate Bononiæ morantes Poteſtati, Capitaneo, Antianis, Conſulibus, Conſilio, & Communi Bononien. quaſdam petitiones reſpicientes favorem dictorum ſcholarium porrexerunt, & præſtito juramento firmarunt, quod niſi infra certum temporis ſpatium a prædicto Communi petitiones admitterentur præfatæ, ſcholares ipſi uſque ad feſtum beati Michaelis proxime venturum, de Civitate ipſa recederent, ad eam ex tunc infra quinquennium cauſa ſtudii minime redituri. Et inter alia petitiones hujuſmodi continebant, ut privilegia univerſitati prædictorum ſcholarium conceſſa, & impoſterum concedenda integre ipſis ſcholaribus conſerventur, ita quod ſi contingat, dicta privilegia in totum, vel in aliqua ſui parte infringi, promittat & teneatur dictum Commune mille libras Imperialium, nomine pœnæ, ſolvere Romanæ Eccleſiæ applicandæ. Quodque Poteſtas, vel Capitaneus, ſeu aliquis vices eorum gerens, non poſſint Bononien. ſtudium impedire, prohibendo Doctoribus ne legant contra voluntatem ſcholarium prædictorum, vel alio quoquo modo. Scholarium prætenſiones.

§. II. Verum quia, ſicut accepimus, præfati Poteſtas, Capitaneus, & Commune ſe ad prædictam pœnam teneri nolle, ac Doctores ipſos cives Bononien. pro negotiis dicti Communis velle deſtinare quoties expedit, reſponderunt, quamquam in ceteris eædem petitiones ab eis admiſſæ fuiſſe dicantur, prædictis ſcholaribus formidantibus ſe hujuſmodi juramento teneri, fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut providere ſuper hoc de benignitate Sedis Apoſtolicæ curaremus. Noluit cives poſtulatis annuere.

§. III. Nos autem tanto incommodo prædictorum ſcholarium, deformationi ſic famoſi ſtudii efferentis, propagatione fertili, viros induſtrios, & ſcientiæ claros radios diffundentis, ac præfatæ Civitatis diſcrimini; quo inde poſſet affici, prædictorum quoque omnium diſpendiis obviare ſollicitius intendentes, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi id ad commune commodum ſcholarium eorumdem, ad evidentem utilitatem ſtudii prædicti, ad quietem quoque Civitatis prædictæ, ac plenum profectum omnium prædictorum, ac alias etiam ſecundum Deum expedire videritis, eos de præfata univerſitate, quos ſuper hoc A mendicato juramento abſolvuntur.

hoc contigerit absolutionis, vel provisionis beneficium implorare, nostra auctoritate a vinculo, seu observatione hujusmodi juramenti absolvatis, & nihilominus eisdem, prout expedire videritis, providere salubriter studeatis, ne hujusmodi juramenti prætextu, vel transgressionis seu violationis excessu, ipsorum status integritas alicujus inventionis astutia imposterum feriatur. Non obstante indulgentia qua vos &c. usque *expressa mentio habeatur*.

Datum apud Montem Flasconem III. Idus Septembris anno 2.

VI.

Mittitur in Lusitaniam rationem exacturus a collectoribus decimarum pro subsidio Terræ sanctæ. Reg. Vatic. epist. 113.

Fratri Monaldo de sancta Anatolia Ordinis *Minorum*.

In eum fiducia Pontificis. §. I. Illa te credimus erga nos, & Apostolicam Sedem devotionis sinceritate fervere, ut humiliter mandatis nostris obediens, & beneplacitis Apostolicis prompto animo te conformans, ea quæ tibi committimus, & specialiter negotium Terræ sanctæ tangentia sollicitis studiis exequaris.

§. II. Cum itaque de statu decimæ Regni Portugalliæ partibus prædictæ Terræ concessæ subsidio habere velimus notitiam pleniorem, & de tuæ probitatis industria specialiter confidamus, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad prædictum Regnum te personaliter conferens, a dilecto filio G. Archidiacono Bracharen. Collectore decimæ in eodem Regno a Sede Apostolica deputato, tribus aut duobus Episcopis vel aliis personis illarum partium constitutis in dignitate præsentibus, si commode nequeat, Episcoporum haberi præsentia prædictorum, de decima totius temporis, per quod in prædicto regno subventioni ejusdem Terræ Concilium Lugdunen. concessit, plenam & diligentem exigere studeas rationem.

Nominat eos quibus decimæ debent distribui. §. III. Et tamdem hujusmodi ratione recepta, tertiam partem totalis prædictæ decimæ, quam pro ejusdem terræ commodis promptam haberi volumus & paratam, dilectis filiis Blandino Amannati, Joanni Gerardini, Lante Agolantis, Besso Bartholomæi, & Nello Bonacursii, de societate Amannatorum de Pistorio, vel alicui seu aliquibus ex eisdem suo, & dictæ societatis nomine. Aliam vero tertiam partem ejusdem decimæ Dino Jacobi Fortis-guerræ, Joanni & Nicolao Paganelli, Dulcis Fratribus, Fregiotto Bugieri de Monteclaro, Dino Jacobi Benectonis, & Joanni Guidi Jordani de societate Orlandini, & Ubaldi Candelini civibus & Mercatoribus Lucan. vel alicui seu aliquibus ex eisdem suo & dictæ societatis nomine, ac reliquam tertiam partem dictæ decimæ Bulliono Rossillioni, Rustico Romagnoli, Aldefrando Ghristophori, Raynerio Butricho, & Soffredo Dinersi de societate Bartoli de Luca, vel alicui seu aliquibus ex eisdem suo & dictæ societatis nomine, de quorum probitate & fidelitate specialem fiduciam obtinemus, facias auctoritate nostra per collectorem eumdem, nostro & ejusdem Terræ sanctæ nomine integre assignari, in ipsius utilitatem & commodum convertendam, & per eos nobis, vel cui seu quibus apud Sedem Apostolicam exhiberi mandaverimus assignandam. Contradictores vero si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam, cessante appellatione, compescas. Nos enim Collectori prædicto per alias litteras nostras injungimus, ut cum a te fuerit re-

requisitus, tam tibi hujusmodi reddere rationem, quam totam prædictam decimam præfatis assignare mercatoribus non omittat. De hujusmodi autem assignatione per dictum Collectorem fieri facias dua publica similia instrumenta, quorum alterum eidem exhibeas Collectori, & reliquum una cum prædictorum Episcoporum, seu personarum, & etiam Collectoris testimonialibus patentibus litteris, quod & quantum de decima ipsa collectum inveneris plenarie continentibus, nobis cum ad nostram præsentiam te redire contigerit, apportare procures, ut nobis plene constare valeat de statu decimæ prælibatæ. Sic ergo diligenter & sollicite in commisso tibi negotio procedere studeas, ut quod de tua circumspectione concepimus, per effectum operis agnoscamus, tuque Sedis Apostolicæ gratiam uberius merearis.

Datum apud Montem Flasconem III. Idus Novembris anno II.

Anno Christi 1283. Martini IV. anno 2. & 3.

VII.

Concedit facultatem instituendi Syndicos. Ex Archivo Salamantino, & Roderico bulla I.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac Custodibus universis Ordinis Fratrum Minorum.

Exultantes in Domino, quod sacri vestri Ordinis professores in Dei beneplacitis confirmati, promptitudine devotionis & operis illius student imitari vestigia, ejusque vias summopere custodire, qui descendens a Patre luminum, & servi formam accipiens, se in laudis sacrificium placabilem hostiam immolavit, cogitare inducimur honesta remedia, quibus dicti Ordinis pura observantia in sui vigore servetur, iidemque Fratres, qui pro nulla re temporali possunt in judicio experiri, exclusis quibuslibet sollicitudinibus, liberius & quietius divinis vacent obsequiis, & offerentium, donantium, concedentium, aut in ultima voluntate relinquentium Ordini prædicto, vel Fratribus ejusdem Ordinis aliquid propter Deum pia intentio non fraudetur: sicque nos sollicitudini, qua prædictus Ordo pro suis necessitatibus, quotiens ingrueret necessitas, vel utilitas suaderet, recurrere ad Romanam Ecclesiam cogeretur, ad quam omnium rerum mobilium & immobilium, quibus Fratres uti possunt, jus, proprietas, & dominium nullo medio spectat: pensata incommoditate vel difficultate potius, quæ per hoc ingeri posset Fratribus supradictis benignius indulgentes: volentes quoque hæredum & executorum negligentiis obviare, ut Fratres secundum modos licitos & congruos ipsi Ordini, relictis sibi in testamentis eleemosynis non fraudentur, ac sperantes quod his, quæ pro statu prospero dicti Ordinis agenda fuerint, per vos eo salubrius & utilius consuletur, quo majori fueritis in hac parte auctoritate muniti; Discretioni vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, personas speciales, quæ non sint de ipso Ordine nominandi pro locorum indulgentia singulorum, quos personas per vos taliter nominatas in his administrationem legitimam generalem & liberam gerere, & ipsos veros & legitimos administratores, œconomos, syndicos & actores esse de plenitudine potestatis præsentium auctoritate constituendo decernimus, qui res ipsas, & rerum prædictarum pretium, & prædictas eleemosynas nomine ipsius Ecclesiæ recipiant per eos-

[Margin notes: Constitutionis motivum. — Munera Syndicorum.]

eoſdem in Fratrum ipſorum utilitates (prout eis licet ex regula vel declaratione Regulæ) convertenda: ſicut & quando a te fili Generalis, vel ſingulis aliis veſtrum in Provincia vel cuſtodia ſibi decreta , vel ab eiſdem Fratribus de aſſenſu veſtro extiterint requiſiti, ac eædem perſonæ petendi , exigendi , recipiendi , alienandi prædicta , tranſigendi quoque & paciſcendi , conveniendi & promittendi , remittendi , refutandi , quietationem faciendi , agendi, defendendi , ac in animas eorum de calumnia & veritate dicenda jurandi , & cujuslibet alterius generis juramentum præſtandi , cum illos & contra illos , qui hujuſmodi res mobiles & immobiles , aut prætium earum , vel relictas eleemoſynas Fratribus in teſtamentis occuparent , vel violenter auferrent : ſive contra voluntatem Fratrum quomodolibet detinerent , & generaliter in omnibus cauſis pro rebus & locis hujuſmodi ad ipſam Eccleſiam ſpectantibus ipſorum Fratrum uſui conceſſis ; Necnon pro immunitatibus , libertatibus , & juribus ac privilegiis , & indulgentiis eorumdem , ſine cujuslibet ſatiſdationis , & cautionis onere plenam , generalem , liberam habeant , auctoritate Apoſtolica, in judicio , & extra judicium poteſtatem , revocandi quoque perſonas eaſdem , & earum quamlibet , ac alias eis ſubrogandi , vel nominandi per ſupradictum modum nominationis , quotiens opportunum fuerit , quæ eamdem in prædictis , vel ſimilem habeant poteſtatem , plenam & liberam concedimus auctoritate præſentium, facultatem. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis , conſtitutionis &c. ſi quis &c.

Datum apud Urbem veterem xv. Kalend. Februarii Pontificatus noſtri anno II.

VIII.

Conſtituuntur viſitatores Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Rotundæ in Urbe. Reg. Vatic. epiſt. 2.

Venerabili fratri Epiſcopo Tiburtin. & dilecto filio Guardiano Fratrum Minorum de Urbe.

AD audientiam noſtram pervenit , quod in Eccleſia ſanctæ Mariæ Rotundæ de Urbe , propter malitiam & injuriam perſonarum degentium in eadem , multa committuntur enormia , quæ Deum offendunt & homines ſcandalizant . Nos itaque ſtatum ipſius Eccleſiæ , quæ nobis eſt , & Eccleſiæ Romanæ immediate ſubjecta , proſperum affectantes , diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus , quatenus ad Eccleſiam ipſam perſonaliter accedentes , ac inibi vice noſtra viſitationis officium exercentes , corrigatis & reformetis ibidem hac vice , auctoritate noſtra , tam in capite , quam in membris , quæ correctionis & reformationis officio noveritis indigere . Contradictores , &c.

Datum apud Urbem veterem IV. Idus Aprilis , anno III.

IX.

Conſtituit eum conſervatorem privilegiorum Minoribus conceſſorum. Reg. noſtrum vetus , fol. 39.

Venerabili Fratri Epiſcopo Caſtellano.

INundans malitia perſonarum viris ſanctæ religioni deditis adeo frequenter exhibet ſe infeſtam , quod ipſi divino cultui , ut deberent , vacare non poſſunt , dum illorum malitiis agitantur . Cum igitur , ſicut di-

dilecti filii Ministri & Fratres Ordinis Fratrum Minorum sancti Francisci nobis significare curarunt, ipsi a nonnullis, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, molestias multiplices patiuntur, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eisdem Ministro & Fratribus subsidio efficacis defensionis assistens, non permittas eos contra indulta privilegiorum Sedis Apostolicæ ab aliquibus indebite molestari, molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, non obstante si aliquibus, &c. usque *mentionem*, attentius provisurus ne de his, quæ causæ cognitionem exigunt, vel quæ de indulto hujusmodi non contingunt. Nos enim si secus præsumpseris, tam præsentes litteras, quam etiam processum, quem per te illatum auctoritate haberi contigerit, omnino carere viribus, ac nullius fore decernimus firmitatis. Hujusmodi ergo mandatum nostrum sic prudenter & fideliter exequeris, quod ejus fines quomodolibet non excedas, præsentibus per triennium minime valituris.

Datum apud Urbem veterem x. Kal. Augusti, Pontif. nostri anno III.

X.

Ut absolvat Perusinos censuris innodatos. Reg. Vatic. fol. 185. epist. 43.

Dilecto filio fratri Deotaleve de Perusio Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Dudum in Potestatem, Capitaneum, Consiliarios, & certas singulares personas civitatis Perusinæ excommunicationis, & in civitatem ipsam interdicti sententias sub certa forma, præter alias temporales & personales poenas per nos ipsis impositas, propter detestabiles eorum inobedientias & notorias contumacias, necnon & propter graves & multiplices excessus perpetratos, & continuatos diutius per eos contra Fulginates, & terras ac bona ipsorum in nostrum & Ecclesiæ Romanæ contemptum, sicut in nostris continetur processibus, duximus, exigente justitia, promulgandas. Interdictum Perusium, & Cives.

§. II. Cum autem Potestas, Capitaneus, & alii supradicti derelicto indevotionis invio, per quod periculosius aberraverant, ad devotionis semitam se consultius reducentes, per syndicum proprium ad hoc specialiter constitutum super præmissis excessibus juraverint, nostris & ipsius Ecclesiæ præcise stare mandatis, & nonnullas de satisfaciendo præstiterint cautiones. Nos licet contra dictos Perusinos, consideratis ipsorum gravibus & notoriis excessibus, ac contumaciis manifestis, majorem de jure potuissemus exercuisse rigorem, tamen ad mansuetudinem. Nos potius convertentes, ac rememorantes devotionis constantiam, qua prædicti Perusini præteritis temporibus erga prædictam Ecclesiam viguerunt; sperantes quoque quod quanto benignius se a nobis tractari perciperent, tanto ferventius in Ecclesiæ præfatæ devotione consurgerent; voluimus & venerabili fratri nostro G. Corinthien. Archiepiscopo per nostras litteras sub certa forma mandavimus, ut ipse ad Civitatem prædictam se personaliter conferens, singularibus personis Civitatis ejusdem ac dioecesis Perusinæ, cum foret requisitus ab eis, auctoritate nostra, juxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impenderet, & venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Clero Perusino, tam religiosis quorumcumque Ordinum, quam secularibus quos de Civita- A quo absolvuntur.

te

te prædicta præceperamus exire, redeundi ad Civitatem eamdem, & interdicto relaxato prædicto, ibidem quæ ad ſuum ſpectant officium ſicut prius exercendi liberam auctoritatem, & licentiam largiretur, prædictis proceſſibus quo ad omnia alia in proceſſibus ipſis contenta in ſuo robore duraturis.

Satisfactio praeſtanda. §. III. Mandaret quoque Peruſinis prædictis ex parte noſtra, quod infra diem Dominicum, quo cantatur *Letare Hieruſalem*, proximo futurum de dictis pœnis pecuniariis, quas incurrerant, & de illatis damnis atque injuriis ab aliis contentis in proceſſibus ſupradictis, juxta noſtrum arbitrium, nobis & eidem Eccleſiæ plenariam ſatisfactionem intenderent. Alioquin prædiceret eiſdem, quod ſi hoc facere juxta noſtrum beneplacitum non curarent, ex tunc prædictos Poteſtatem, Capitaneum, Conſiliarios & alias ſingulares perſonas excommunicationis ſententiæ, quam ex tunc in ipſos pertulimus, & prædictam Civitatem interdicto Eccleſiaſtico, cui ex tunc ſimiliter ipſam ſubjecimus, volumus ſubjacere, ita videlicet quod ex tunc ſi ſecus facerent, ſingulares perſonæ in excommunicationis, & eadem Civitas in interdicti ſententias relaberentur. Epiſcopus etiam & Clerus prædicti de Civitate memorata iterum exirent, quæ per proceſſus prædictos hactenus mandabantur eiſdem per omnia ſervaturi.

§. IV. Verum licet idem Archiepiſcopus mandatum Apoſtolicum in parte ſuper præmiſſis extiterit executus, quia tamen, ſicut aſſeritur, aliqui ex prædictis nondum hujuſmodi abſolutionis beneficium habuerunt: Nos eis ſicut aliis in hac parte provideri volentes, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus omnibus illis utriuſque ſexus prædictarum Civitatis & diœceſis dumtaxat, quos ex prædictis inveneris non abſolutos taliter remanſiſſe, cum ab eis fueris humiliter requiſitus, prædictarum litterarum eidem Archiepiſcopo directarum per omnia modo & forma & conditionibus ac tenore ſervatis, juxta formam Eccleſiæ auctoritate noſtra, per te vel per alium ſeu alios Fratres tui & Fratrum Prædicatorum Ordinum beneficium abſolutionis impendas, reſcripturus nobis fideliter quidquid fieri contigerit in prædictis. Non obſtante indulgentia, &c. uſque *expreſſa mentio habeatur*.

Datum apud Urbem veterem II. Nonas Februarii, anno III.

XI.

Ut frater Leonardus Minorita poſſit aſſumi ad Epiſcopatum Tricaricenſem: Reg. Vatic. epiſt. 17.

Epiſcopo Sabinen. Apoſtolicæ Sedis Legato.

§. I. EX parte tua nobis extitit intimatum, quod nuper Tricaricen. Eccleſia per obitum bonæ memoriæ P. Tricaricen. Epiſcopi paſtoris ſolatio deſtituta, quædam pars Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ dilectum filium A. de Turbio, reliqua vero pars Canonicorum ipſorum dilectum filium I. de Bendino Monaſteriorum Abbates in Tricaricen. Epiſcopum in diſcordia elegerunt. Verum eiſdem Abbatibus renunciantibus in manibus venerabilis Fratris noſtri Acheruntin. Archiepiſcopi loci Metropolitani, hujuſmodi electionibus de ſe factis, Capituloque prædictæ Eccleſiæ compromittentibus concorditer & unanimiter ſuper celebranda electione hujuſmodi in Archiepiſcopum prælibatum, idem Archiepiſcopus, auctoritate hujus compromiſſi, de dilecto filio fratre Leo-

Leonardo Ordinis Fratrum Minorum Pœnitentiario tuo, tuisque obsequiis insistente, prædictæ Tricaricen. Ecclesiæ duxit canonice providendum.

§. II. Cum autem dictus frater Leonardus, cui non est liberum, absque sui superioris permissione, suum ad hoc præbere consensum, a Provincia Januen. unde idem Frater existit, adeo distare dicatur, quod suum Provincialem Ministrum ipsius provinciæ, a quo secundum ipsius Ordinis statuta, & specialem indulgentiam Sedis Apostolicæ eidem Ordini super hoc concessam, esset postulanda licentia, provisionem hujusmodi acceptandi, non possit adire commode pro licentia hujusmodi obtinenda, tu Fratrem ipsum de religionis honestate, ac multiplicium muneribus gratiarum commendans, nobis per tuas speciales litteras supplicasti, ut eidem Fratri licentiam ipsam concedere dignaremur.

§. III. Nos itaque de tua circumspectione provida plenam in Domino fiduciam obtinentes, fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus, ut si consideratis diligenter circumstantiis universis, quæ super præmissis fuerint attendendæ, secundum Deum & utilitatem ejusdem Ecclesiæ id noveris faciendum, aliudque Canonicum non obsistat, institutis & indulgentia non obstantibus prælibatis, eidem fratri Leonardo licentiam super hoc concedere valeas opportunam.

Datum apud Urbem veterem nonis Junii, anno IV.

HONORIUS IV.

Electus est anno Christi MCCLXXXV. *Kalendis Aprilis*.

Anno Christi 1285. Honorii IV. anno 1.

I.

Jubet comparere fratrem Jacobum Episcopum Nuscanum, eo quod Episcopatum admiserit absque licentia suæ religionis superiorum. Reg. Vatic. epist. 162.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Beneventano & Episcopo Trojano.

§. I. Significarunt nobis dilecti filii Minister & Fratres Ordinis Fratrum Minorum provinciæ Terræ laboris, quod cum ipsi venerabilem fratrem nostrum fratrem Jacobum Nuscanum Episcopum super eo, quod, ut iidem Minister & Fratres asserunt, idem Jacobus de Ordine ipso, in quo est vinculo professionis astrictus, sine obedientia exiens Episcopatum Nuscan. de facto recepit contra ipsius Ordinis privilegia, & statuta in animæ suæ periculum, & dicti Ordinis detrimentum, petendo eum ab eodem Episcopatu repelli, & ad eumdem Ordinem redire, ac in eo obedientiam & regulares observantias servare compelli, coram venerabili fratre nostro G. Episcopo Sabinen. Apostolicæ Sedis Legato in partibus illis traxissent in causam, tamdem lite super libello pro parte dictorum Ministri & Fratrum coram eodem Legato in causa ipsa oblato legitime contestata, de veritate dicenda ab utraque parte præstito juramento, factis hincinde positionibus, & ad eas responsionibus subsecutis, datis articulis, receptis testibus ab utraque parte pro-

ductis, & eorum atteſtationibus publicatis; exhibitis etiam litteris, inſtrumentis, juribus & rationibus, quæ partes ipſæ coram eodem Legato dare ac producere voluerunt, & demum in cauſa ipſa concluſo, idem Legatus attendens cauſam hujuſmodi de majoribus eſſe factam; ſuper proceſſibus in ea coram ipſo habitis inter partes ipſas, relatione fideli, & ea ab eiſdem partibus approbata, cauſam ipſam ad Sedis Apoſtolicæ remiſit examen.

§. II. Poſtmodum quidem fel. rec. Martinus Papa IV. prædeceſſor noſter venerabili fratri noſtro Epiſcopo Præneſtin. cauſam prædictam audiendam commiſit, coram quo comparentibus in judicio quondam Petro de Baro ipſius Epiſcopi Nuſcan. ac Boncore de Fallerone prædictorum Miniſtri, & Fratrum procuratoribus, aliquandiu in cauſa procedentibus ſupradicta, quia tamdem cauſa ipſa coram eodem Epiſcopo Præneſtino pendente, dictus Petrus naturæ perſolvit debitum, nec poſtmodum pro eodem Nuſcano Epiſcopo, qui propter hoc ab eodem Epiſcopo Præneſtino citatus extitit, pluries in audientia publica procurator aliquis comparuit coram eo, idem Epiſcopus Præneſtin. propter hoc in cauſa omiſit procedere ſupradicta.

§. III. Quare iidem Miniſter & Fratres nobis humiliter ſupplicarunt, ut ne cauſam ipſam indeciſam remanere contingat, providere ſuper hoc paterna ſollicitudine dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel alter veſtrum per vos vel per alium, ſeu alios præfatum Epiſcopum Nuſcau. ex parte noſtra peremptorie citare curetis, ut infra unius menſis ſpatium poſt citationem veſtram cum omnibus actis, juribus & immunitatibus ſuis cauſam ipſam contingentibus perſonaliter compareat coram nobis, facturus & recepturus ſuper præmiſſis, quod ordo dictaverit rationis. Diem vero citationis & formam, & quidquid ſuper his duxeritis faciendum, nobis per veſtras harum ſeriem continentes ſtudeatis fideliter intimare.

Datum Tibure III. Non. Septembris, anno 1.

II.

Concedit quibuſdam piis fœminis regulam Clariſſarum & Monaſterium ſancti Silveſtri in Urbe. Reg. Vatic. epiſt. 117.

Dilectis in Chriſto filiabus Herminiæ Abbatiſſæ Monaſterii ſancti Silveſtri in Capite de Urbe, ejuſque Sororibus tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Moniales commendantur, & potiſſimum Margarita Columnenſis.

§. I. Ascendit fumus aromatum in conſiderationis noſtræ conſpectu fide dignorum aſſertione diffuſus de fama & converſatione veſtra laudabili, de meritis commendabilium proceſſuum veſtrorum extollendis merito laudibus virtuoſis. Fragrat enim in domo Domini, audientium mentes multo reficit gaudio, multo replet odore, quod ſicut intelleximus quondam Margarita de Columna, divitiis & nativa proprii generis nobilitate contemptis, ceteriſque ſeculi hujus abnegatis illecebris, prudenter elegit Chriſto pauperi humiliter in paupertate ſervire, ipſique velut apes argumentoſa deſervlens, vos ad id ſuo commendabili provocavit exemplo, ſicque vota veſtra, aſpirante Domino, ac vias miſericorditer dirigente, vos conſultius attendentes, quod tranſit mundus, tranſeunt & concupiſcentiæ ejus, fallaces illius blanditias repudiando, prudentius decreviſtis vobis ipſum crucifigere, & vos ipſi, aliquibus ex vo-

vobis ab adolescentia, nonnullis etiam ab infantia sub religioso habitu, licet nulli adhuc observantiæ specialis essetis religionis astrictæ, gratum exhibentibus Domino famulatum.

§. II. Demum vero prævenientis gratiæ vos prosequente virtute, in illud robur animi, sicut speratur, erectæ ut constanter proponatis habere pro minimo, sive hostis aspera turbidus insæviat, sive mundus prospera mentibus illudat, desiderantes in castris claustralibus sub observantia Ordinis Sororum Minorum inclusarum dimicare securius contra hostiles incursus, supplicastis humiliter, regulam concessam eidem Ordini a fel. rec. Alexandro, & correctam & emendatam a piæ mem. Urbano Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, necnon locum ipsius observationi congruum vobis per Sedem Apostolicam misericorditer assignari. Earumdem petitio.

§. III. Nos autem vestris petitionibus saluti animarum vestrarum accommodis benevolo concurrentes assensu, venerabili fratri nostro Prænestino Episcopo ad suam diœcesim, ubi tunc temporis in monte Prænestino habitabatis, & adhuc habitare dicimini sub decenti clausura, personaliter accedenti, viva voce commisimus, ut vobis petitam regulam assignaret, & a vobis recipiens regulæ professionem ejusdem, Abbatissam per vos, sicut in eadem conceditur regula, eligenda, auctoritate Apostolica confirmaret. Qui votis vestris cum maturitate debita diligentius exquisitis, vos constantes in præmisso proposito vestro comperiens, assignavit vobis regulam memoratam, & ipsius, a vobis id instanter petentibus, professione recepta, teque dilecta in Christo filia Herminia in Abbatissam per viam scrutinii electa, concorditer electionem hujusmodi, quia eam invenit canonicam, & de persona idonea celebratam, auctoritate sibi, a nobis in hoc tradita, confirmavit. Episcopo Prænestino committitur, ut Regulam postulatam impendat.

§. IV. Sane facta nobis per eumdem Episcopum ad nostram præsentiam redeuntem super hujusmodi suo processu relatione fideli, Nos processum ipsum provide habitum, ratum, & gratum habentes, & auctoritate Apostolica confirmantes, ac volentes juxta præmissæ vestræ petitionis instantiam de loco vobis congruo providere, Monasterium sancti Silvestri in Capite de Urbe ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinens, hactenus Ordinis sancti Benedicti, vacans per translationem sui Abbatis ad Monasterium sancti Laurentii foris muros Urbis Ordinis supradicti, Monachis ipsius Monasterii sancti Silvestri alibi, prout eorum saluti expedire putavimus, collocatis; quod quidem Monasterium sancti Silvestri non facile poterat de personis ejusdem Ordinis reformari, quia ipsum consideravimus habitationi vestræ, necnon observationi ejusdem vestri Ordinis congruum, vobis de Fratrum nostrorum consilio, ex speciali gratia cum domibus, hortis, vineis, terris, casalibus, possessionibus, vasallis, & omnibus aliis bonis, privilegiis, immunitatibus, & quibuslibet suis pertinentiis & juribus duximus concedendum, statuentes ipsum Monasterium sancti Silvestri in capite Ordinis Sororum Minorum inclusarum de cetero nominandum, & quod idem Ordo vester inibi perpetuis temporibus observetur, & tam vos, quam vobis in eodem Monasterio successuræ libere uti possitis omnibus privilegiis, indulgentiis, immunitatibus, & gratiis eidem Ordini vestro ab Apostolica Sede concessis, & idem Monasterium sancti Silvestri nobis & ipsi Ecclesiæ Romanæ subjectum immediate remaneat, sicut erat. Monasterium donatum, cum omnibus pertinentiis.

§. V. Volumus quoque quod quatuor Fratres Ordinis Minorum experientia longa probati, perpetuo in eodem Monasterio seorsum conti- FF. Minores in Monialium obsequiū destinati.

nue maneant ad divina celebranda vobis officia, & miniſtranda Eccleſiaſtica Sacramenta, quodque omnia & ſingula ea, quæ vobis ex inſtitutione veſtræ regulæ tam circa electionem Abbatiſſæ, quam circa quæcumque alia, necnon & alia quæ Ordini præfato Minorum, vel perſonis ipſius ex eadem inſtitutione in Monaſteriis ſæpefati Ordinis veſtri competunt vobis, ac eidem Ordini Minorum, & perſonis integra & illibata remaneant, nec illis pro eo quod idem Monaſterium ſancti Silveſtri remanet vobis, & Eccleſiæ Romanæ, ut præmittitur, immediate ſubjectum, detrahatur in aliquo, ſeu aliquatenus derogetur.

§. VI. Ceterum vobis præſentium tenore concedimus, ut ad idem Monaſterium ſancti Silveſtri nulla alia expectata, vel petita liceotia tranſeatis. Adjicientes expreſſius, quod ſi contingat ſæpefatum Monaſterium veſtrum ſancti Silveſtri a perſonis ejuſdem veſtri Ordinis deſeri, & pro derelicto haberi, Monaſterium ipſum cum omnibus bonis ſuis, pertinentiis, juribus ſupradictis volumus in noſtra, ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, ac ejuſdem Romanæ Eccleſiæ diſpoſitione libera remanere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, conceſſionis, conſtitutionis, & mandati noſtri infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Ego Honorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Ordonius Tuſculan. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego frater Bentivenga Albanen. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego frater Latinus Oſtien. & Velletren. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego frater Hieronymus Prænestin. Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Bernardus Portuen. & S. Rufinæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Ancherus tit. S. Praxedis Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Hugo tit. S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Gervaſius tit. S. Martini Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Comes tit. SS. Marcellini & Petri Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Gaufridus tit. S. Suſannæ Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Gottifridus S. Georgii ad velum aureum Diac. Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Jacobus S. Mariæ in via lata Diac. Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Benedictus S. Nicolai in carcere Tulliano Diac. Cardinalis ſubſcripſi.

Datum Tibure per manum Magiſtri Petri de Mediolano S. R. E. Vicecancellarii VIII. Kalend. Octobris, Indictione XIV. Incarnationis Dominicæ MCCLXXXV. Pontificatus vero Domini Honorii Papæ IV. anno I.

III.

Mittit eis regulam Clariſſarum ab Urbano IV. correctam. Regeſt. Vatic, epiſt. 166.

Dilectis in Chriſto filiabus Herminiæ Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii ſancti Silveſtri de Urbe ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinen. Ordinis Sororum incluſarum.

§. I. IN mandatorum ſuorum ſemitas vos, Domino deducente, ab olim, licet nondum obſervantiæ alicujus certæ religionis aſtrictæ laudabiliter, prout fide dignorum teſtatur aſſertio, & religioſe vixiſtis, & de

& de virtute in virtutem faciente virtute Altiſſimi, gradientes nuper ad regulam Sororum Minorum incluſarum a fel. rec. Alexandro traditam, & correctam ac approbatam a piæ memoriæ Urbano Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, directo devotionis affectu, eam vobis aſſignari ſuppliciter poſtulaſtis, ipſam vobis aſſignatam de noſtro ſpeciali mandato per venerabilem fratrem noſtrum Præneſtinum Epiſcopum, in cujus tunc diœceſi ſub honeſtæ clauſuræ habitaculo manebatis, in ipſius Epiſcopi manibus profeſſionem veſtram recipientis, de ſimili noſtro mandato ſpontanee profitentes.

§. II. Ut igitur eamdem regulam, ipſiuſque ſtatuta eo amplius, eoque accuratius, Deo auſpice, obſervare valeatis, quo plenius per ejus inſpectionem inſtructæ fueritis in eadem, Regulam ipſam, prout correctam & approbatam, litteræ memorati prædeceſſoris Urbani in ipſius regeſto repertæ, quas de illo de verbo ad verbum excipi fecimus, & præſentibus annotari, aperte declarant, vobis ad futuram rei memoriam ſub bullæ noſtræ teſtimonio deſtinavimus. Tenor autem prætactarum litterarum, & Regulæ talis eſt, Urbanus Epiſcopus &c. Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſæ & Conventui Sororum Minorum incluſarum Monaſterii Humilitatis beatæ Mariæ Pariſien. diœceſis ſalutem &c. Religionis augmentum &c. ut in bulla VII. regeſti ejuſdem D. Urbani uſque in finem.

Datum Tibure VII. Idus Octobris, anno I.

IV.

Ut concedant aliquot Fratres in obſequium Monaſterii ſancti Silveſtri.
Regeſt. Vatic. epiſt. 178.

Dilectis filiis Generali, & Provinciæ Romanæ Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum, tam præſentibus, quam futuris.

§. I. Nuper dilectæ in Chriſto filiæ Herminia Abbatiſſa & Conventus Monaſterii ſancti Silveſtri in Capite de Urbe Ordinis Sororum Minorum incluſarum, quæ licet in monte Præneſtini religioſe viverent ſub decenti clauſura, nulli tamen erant obſervantiæ ſpecialis Religionis aſtrictæ, & deſiderantes &c. ut in bulla II. hujus Pontificis verbis competenter mutatis uſque *detrahatur in aliquo, ſeu aliquatenus derogetur*.

§. II. Licet autem præmiſſa, quæ vobis ex prædictæ regulæ inſtitutis competunt, vos etiam non requiſitos a nobis, deceat exercere, ut tamen eo libentius illa exequi ſtudeatis, quo ad id vos induci ſtudioſius per Sedem Apoſtolicam ſentietis, diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus prædicta vobis in præfato Monaſterio ſancti Silveſtri, ſicut præmittitur, ex inſtitutione dictæ regulæ competentia diligenter & efficaciter exercentes, vos vel alter veſtrum quatuor, vel ſi memorata Abbatiſſa & Conventus præfati Monaſterii ſancti Silveſtri, conſideratis ipſius Monaſterii facultatibus, petierint ſex, tales Fratres ejuſdem veſtri Ordinis ad hujuſmodi miniſteria continue in dicto Monaſterio exercenda prælibatis Abbatiſſæ & Conventui ſine difficultatis obſtaculo concedatis.

§. III. Volumus autem & præſentium tenore concedimus, quod plures etiam Fratres in ejuſdem Monaſterii ſancti Silveſtri feſtivitatibus, ceteriſque ſolemnibus officiis & celebritatibus, quæ pro tempore in di-

ćto Monaſterio ſancti Silveſtri contigerit celebrari, Monialium conſecrationibus, exequiis morientium, & aliis caſibus in quibus fuerit plurium miniſteriorum opportunum, vobis & alteri veſtrum, nec non in abſentia veſtra Cuſtodi, & Guardiano Romanis, & eorum cuilibet, ac ipſis abſentibus, eorum Vicariis, ſeu alterius eorumdem liceat ad requiſitionem prætactarum Abbatiſſæ & Conventus ad prænominatum ſancti Silveſtri Monaſterium mittere & accedere cum eiſdem. Non obſtantibus regulæ veſtri Ordinis ſtatuto, vel inhibitione contrariis, ſeu indulgentia, quæ vobis aut eidem Ordini veſtro fore dicitur a prædicta Sede conceſſum, quod non teneamini vos intromittere de negotiis, quæ vobis per ipſius Sedis litteras committuntur, ſive quibuslibet aliis ejuſdem Sedis indulgentiis, ſeu privilegiis, de quibus in veſtris litteris mentionem oporteat fieri ſpecialem, & per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta bujuſmodi mandati, & conceſſionis effectus aliquatenus impediri valeat vel differri.

Datum Romæ apud ſanctam Sabinam IV. Nonas Novembris, anno 1.

V.

Ut non teneantur ſolvere decimam pro negotio regni Siciliæ impoſitam. Reg. Vatic. epiſt. 203. Archiv. Aracœl. ſub plumbo num. 83.

Dilectis in Chriſto filiabus univerſis Abbatiſſis, & Conventibus Monaſteriorum Ordinis ſanctæ Claræ, per Italiam conſtitutis.

ATtendentes benignius, quod vos, mundi contemptis illecebris, quæ cum blandiuntur illudunt, ſponſi cœleſtis obſequiis ſalubriter adhæſiſtis, dignum fore cognovimus, ut vos illius exhibitione gratiæ proſequamur, quæ vobis fore dignoſcitur opportuna. Veſtræ itaque paupertati pio concurrentes affectu, & volentes vobis ob ejus reverentiam, cui devotum & ſedulum famulatum impenditis, gratiam facere ſpecialem, devotioni veſtræ præſentium auctoritate concedimus, ut de fructibus, redditibus, & proventibus veſtris ſolvere non teneamini decimam nuper negotio Regni Siciliæ per Sedem Apoſtolicam deputatam, ac diſtrictius inhibemus, ne quis prætextu ejuſdem decimæ aliquid a vobis, vel Monaſteriis veſtris, ſeu a quibuſcumque aliis pro vobis, aut Monaſteriis ipſis exigere, vel extorquere præſumat. Nolentes omnino quod pro retardatione ſolutionis decimæ ſupradictæ aliquam excommunicationis ſententiam latam bactenus, vel proferendam de cetero incurratis, proceſſus quoslibet occaſione ipſius decimæ contra vos, aut Monaſteria eadem per quoſcumque babitos nihilominus revocando.

Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Datum Romæ apud ſanctam Sabinam V. Decembris, anno 1.

VI.

Ut confirmet donationem quamdam factam Fratribus Minoribus de Monte Alcino. Reg. Vatic. epiſt. 235.

EPISCOPO SENEN.

EXhibita nobis dilectorum filiorum Guardiani, & Fratrum Ordinis Minorum de Monte Alcino Aretin. diœceſis petitio continebat, quod Abbas Monaſterii ſancti Antimi Vallis Stratiæ ad Romanam Ecle-

clesiam nullo medio pertinen. Ordinis sancti Benedicti dictæ diœcesis, attendens quod Ecclesia sancti Angeli Castriveteris dicti loci de Montealcino, tunc ad Monasterium ipsum in spiritualibus & temporalibus pertinens pleno jure, adeo habebat tenues redditus, & proventus, quod unus ex eis nec sustentari commode, nec ei de facultatibus dicti Monasterii poterat provideri, & quod ex dicta Ecclesia modicus fructus proveniebat Monasterio supradicto, eam de consensu Conventus ejusdem Monasterii cum domo, cœmeterio, & horto, ac aliis pertinentiis existentibus circa ipsam, possessionibus aliis dictæ Ecclesiæ præfato Monasterio reservatis Moro quomdam Morandi judici ejusdem Ecclesiæ Romanæ procuratori pro ipsa, quoad proprietatem, quoad usum vero prædictorum Guardiani, & Fratrum deliberatione pia & provida duxit perpetuo concedendam, prout in instrumento publico inde confecto dicitur plenius contineri. Super quo dicti Guardianus, & Fratres robur Apostolici muniminis adhiberi a nobis suppliciter postularunt. Quia vero de his notitiam non habemus, fraternitati tuæ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus super præmissis inquiras sollicite veritatem, & si concessionem hujusmodi rite inveneris, absque alterius præjudicio esse factam, eam auctoritate nostra confirmare procures.

Datum Romæ apud sanctam Sabinam III. Idus Decembris, anno I.

VII.

Concedit posse primum lapidem & cœmeteria a quibuscumque Episcopis benedici, dum a Diœcesanis id commode non possit fieri. Specul. Minor. tract. 2. fol. 25.

Dilectis filiis Generali Ministro, & Fratribus Ordinis Minorum.

Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod licet vobis per specialia privilegia Sedis Apostolicæ sit indultum, ut ad Civitates vel villas ubi religiose ac honeste commorari possitis, a populis evocati accedere, ibique pro vestris usibus ædificia & Ecclesias sive Oratoria construere valeatis, diœcesani tamen locorum in Ecclesiis, seu Oratoriis, quæ de novo vultis construere, primarium lapidem ponere, & constructa consecrare, ac cœmeteria vobis juxta Ecclesias, vel Oratoria prædicta benedicere denegant pro suæ libito voluntatis. Aliqui vero diœcesanorum ipsorum cum ad Ecclesias & loca vestra pro præmissis exequendis accedunt, propter evectionum & personarum multitudinem, quas secum ducunt, gravant vos non modicum in expensis. Quare nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis super hoc paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, devotioni vestræ auctoritate præsentium indulgemus, ut si diœcesani prædicti a vobis humiliter requisiti hujusmodi lapidem in prædictis Ecclesiis, vel Oratoriis ponere, ac Ecclesias vel Oratoria prædicta, ac etiam altaria vestra consecrare, & cœmeteria benedicere denegaverint, vel id facere ultra quatuor menses distulerint: vos per quoscumque malueritis Episcopos gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere libere valeatis.

Nulli ergo nostræ concessioni &c. si quis &c. Datum Romæ apud sanctam Sabinam XV. Kalend. Februar. Pontificatus nostri, anno I.

VIII. *Ut*

VIII.

Ut permittant transferri corpus Martini IV. ad Eccleſiam ſancti Franciſci, in qua juſſit ſe tumulari. Reg. Vatic epiſt. 267.

Venerabili fratri Epiſcopo, & dilectis filiis Archipresbytero, & Capitulo Peruſinis.

Martini IV. erga ſanctum Franciſcũ devotio cómendatur.

§. I. Veſtram non credimus latere notitiam, qualiter felicis recordationis Martinus Papa IV. prædeceſſor noſter ob devotionis ſpecialis affectum, quem gerebat erga glorioſum & venerabilem Confeſſorem beatum Franciſcum de Aſſiſio, cujus clariſſimis meritis Dei decoratur Eccleſia, Italia rutilat, veſtraque regio quaſi quibuſdam ſpecialibus titulis inſignita refulget, in Eccleſia, quæ in honorem ejuſdem Sancti apud Aſſiſium conſtructa dignoſcitur, elegit in ſua voluntate ultima Eccleſiaſticam ſepulturam, nobis tunc in minori officio poſitis, & quibuſdam ex Fratribus noſtris hujuſmodi ſuæ voluntatis executoribus conſtitutis. Poſtmodum autem ad Apoſtolicæ dignitatis faſtigium divina diſpoſitione vocati, magnis & arduis, quæ cura paſtoralis officii ſecum trahit, occupati negotiis, ad exequendum prædeceſſoris ejuſdem hujuſmodi voluntatem operarias manus exhibere nequivimus, prout & gerebamus in votis, & ipſius negotii qualitas requirebat.

Vult defuncti diſpoſitioné ſuum effectum ſortiri.

§. II. Cum itaque magno deſiderio cupiamus, ut pia prædeceſſoris diſpoſitio prælibati ſuum in hac parte conſequatur effectum, univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus tamquam viri providi & diſcreti, ac juſtitiæ zelatores, ad exactæ conſiderationis reducentes examen, quod explorati juris exiſtit, quamque mortalibus debitum ut extremæ voluntates ipſorum libere impleantur, reverendum præfati prædeceſſoris corpus non ſolum juxta diſpoſitionem prædeceſſoris ejuſdem ad eamdem libere deferri Eccleſiam permittatis, quinimo illud illuc deportare volentibus tumulandum, ut id digna honorificentia, dante Domino, agi poſſit, pro noſtra & Apoſtolicæ Sedis reverentia, quam in veſtris actibus ſummopere conſervare vos condecet, favorabiliter aſſiſtatis, tanto nobis proinde propenſius placituri, quanto efficacius & libentius, quod a vobis in hoc fiducialiter petimus, perducere curabitis ad effectum. Cupimus enim ut ſuper hoc ſic devote, ſic prompte vos gerere ſtudeatis, ut exinde non immerito poſſimus efferre vos laudibus, & aliud in hac parte proviſionis adhibere remedium non cogamur.

Datum Romæ apud ſanctam Sabinam Kal. Februar. anno 1.

IX.

Decernit irrita eſſe pacta quæcumque a Minoribus cum Prælatis Eccleſiarum inita in præjudicium ſuæ religionis. Specul. Min. tract. 2. fol. 53. Roderic. bulla 1.

Dilectis filiis Generali Miniſtro & Fratribus Ord. Min.

Vide ſimilem conceſſionem in regeſto Alex. IV. bulla 96.

§. I. Religionis favor, ſub qua virtutum Domino ſervitis, & fructus uberes, qui ex veſtris laboribus in Eccleſia univerſali, divina gratia cooperante, proveniunt, nos inducunt ut illa vobis favora-

rabiliter concedamus, per quæ ab impedimentorum obstaculis liberati fructificare liberius in eadem Ecclesia valeatis. Sane ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod nonnulli Ministri, Custodes, Guardiani & Fratres vestri Ordinis in receptionibus domorum, & locorum ejusdem Ordinis, cum Prælatis, Rectoribus & Clericis Ecclesiarum, in quarum territorio domus & loca prædicta consistunt, sine tua, fili Generalis, & alicujus prædecessorum tuorum, ac generalis Capituli Ordinis prædicti licentia & assensu, compositiones & pacta varia in præjudicium indulgentiarum & privilegiorum Apostolicæ Sedis eidem Ordini concessorum, inire temere præsumpserint, cum id eis nec ex auctoritate competeret, nec ex speciali esset concessione commissum, nec a te sive a tuis prædecessoribus præfata Generalis, vel ab eorum Capitulo fuerunt compositiones & pacta hujusmodi acceptata. Quare nobis humiliter supplicastis, ut quia ex conventionibus & pactis eisdem præsumptis, taliter in his quæ Ordini præfato, tam ex Apostolicæ Sedis privilegiis, ac indulgentiis, quam a jure commmuni concessa esse noscuntur, nimium derogetur, providere super hoc paterna sollicitudine curaremus.

§. II. Nos igitur volentes super hoc de Apostolica benignitate providere, præsentium tenore decernimus, quod ex conventionibus & pactis talibus & taliter initis in iis, quæ ipsi Ordini vel personis aut locis ejusdem, sive de jure communi competant, sive per privilegia & indulgentias sint concessa eidem Ordini, locis, domibus, vel personis præjudicium nullum fiat: sed compositionibus & pactis ipsis (dummodo nec a te memorate Generalis, nec a prædecessorum tuorum aliquo, vel dicto Capitulo acceptata fuerint) nequaquam obstantibus, & tam ipsius Ordinis domibus, personis & locis, quam iis cum quibus eædem compositiones & pacta sunt inita, jus pristinum absque alicujus impedimenti obice integrum conservetur. Nulli ergo, &c.

Datum Romæ apud sanctam Sabinam IV. Idus Februarii, Pontificatus nostri anno I.

X.

Facultas construendi Monasterium Clarissarum in Werkin. Reg. Vatic. epist. 180.

EPISCOPO TORNACEN.

EX parte dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Isabellæ Comitissæ Flandriæ fuit nobis humiliter supplicatum, ut sibi construendi pro animæ suæ salute, de assensu & voluntate dilecti filii nobilis viri Guidonis Comitis Flandriæ ejus viri, & in fundo proprio in parochia Ecclesiæ de Werkin tuæ diœcesis constituto, Monasterium Monialium in honorem beatæ Claræ, in quo sancti Francisci regula, & instituta prædicti Ordinis observentur, ac in Monasterio ipso, quod de bonis propriis sufficienter dotare proponit, ut asserit, instituendi Sorores, seu Moniales quæ in perpetuum impendant inibi Domino famulatum, licentiam sibi concedere dignaremur. Nos autem volentes tibi, qui loci diœcesanus existis, in hac parte deferre, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Comitissæ, si tibi constiterit de præmissis, petitam licentiam largiaris sine juris præjudicio alieni.

Datum Romæ apud sanctam Sabinam II. non. Febr. anno I.

XI.

Transfertur frater Stephanus ad Eccleſiam Tuamen. Reg. Vatic. epiſt. 58.

Venerabili fratri Stephano Epiſcopo quondam Waterforden. in Archiepiſcopum Tuamen. electo.

Præfatio.

§. I. ROmani Pontificis, qui diſponente illo, cujus providentiæ magnitudo cœleſtia ſimul ac terrena diſponit, præeſſe dignoſcitur univerſis, plena curis & labore non vacua ſollicitudo requirit, ut circa cujuslibet ſtatum Eccleſiæ ſic ſolerter invigilet, ſic proſpiciat diligenter, ut per ejus circumſpectionem providam, & providentiam circumſpectam, nunc per ſimplicis proviſionis officium, nunc per miniſterium translationis accommodæ, prout locorum & temporum qualitas exigit, Eccleſiis ſingulis paſtor accedat idoneus, rector providus deputetur, ut ſuperni favoris cooperante ſuffragio, Eccleſiæ ipſæ votivæ proſperitatis ſucceſſibus gratulentur.

Capitulum vult per compromiſſum Antiſtitem eligere.

§. II. Olim ſiquidem Tuamen. Eccleſia per obitum bonæ memoriæ Thomæ Tuamen. Archiepiſcopi paſtoris ſolatio deſtituta, dilecti filii Decanus & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ, vocatis omnibus, qui voluerunt, debuerunt & potuerunt commode intereſſe, die ad eligendum præfixa ſimul convenientes, ac deliberantes ad proviſionem faciendam ipſi Eccleſiæ de Prælato per viam procedere compromiſſi, ſeptem ex Canonicis ejuſdem Eccleſiæ tunc præſentibus providendi ea vice eidem Eccleſiæ de paſtore poteſtatem unanimiter conceſſerunt, promittentes quod illum in Archiepiſcopum eorum reciperent, quem iidem ſeptem vel major pars ipſorum eligendum ducerent, ſeu etiam poſtulandum.

Sed compromiſſarii in electione non concordant.

Dicti autem Canonici ſeceſſerunt in partem; & poſt varios tractatus ab eis ſuper hoc habitos, cum non poſſent omnes in unam pariter concordare perſonam, quinque ipſorum Magiſtrum Nicolaum de Machin Canonicum ejuſdem Eccleſiæ in Tuamen. Archiepiſcopum elegerunt, dicto Decano & reliquis duobus Canonicis poſt electionem hujuſmodi, cum etiam iidem duo ea publicata conſenſerant, eligentibus fratrem Malachiam Ordinis Minorum de Conventu Limbricen. ad regimen Eccleſiæ ſupradictæ.

Negotium ad Apoſt. Sedem devolvitur.

§. III. Cumque hujuſmodi negotium ad Apoſtolicam Sedem cui dicta Eccleſia immediate ſubeſt, delatum fuiſſet, idemque Magiſter Nicolaus præſentato fel. rec. Nicolao Papæ prædeceſſori noſtro ſuæ electionis decreto, ei humiliter ſupplicaſſet, ut electionem ipſam auctoritate Apoſtolica confirmaret, dictus prædeceſſor venerabilibus Fratribus noſtris B. Albanen. & Gerardo Sabinen. Epiſcopis, tunc tit. Baſilicæ XII. Apoſtolorum Presbytero, & dilecto filio noſtro I. ſanctæ Mariæ in via lata Diacono, Cardinalibus, tam proceſſus hujuſmodi electionis, quam perſonæ dicti Magiſtri Nicolai examinationem commiſit, qui dicto prædeceſſore vivente, de prædicto proceſſu electionis ipſius cognoſcere cœperunt. Poſt obitum vero prædeceſſoris ejuſdem, quamquam præfatus frater Malachias comparuiſſet perſonaliter coram Epiſcopis & I. Diacono, Cardinalibus prædictis; idem tamen dum adhuc Sedes ipſa vacaret, illicentiatus de Curia Romana diſceſſit, nec electionis ſuæ cauſam fuit ulterius proſecutus. Dicto itaque Magiſtro Nicolao a piæ mem. Martino Papa prædeceſſore noſtro ſuppliciter poſtulante, ut hujuſmodi examinationem ſic inceptam perfici facere dignaretur, idem prædeceſſor Mar-

Martinus, cui fuerat intimatum, quod eidem electioni supradicti Magistri Nicolai se aliqui opponebant; dilectum filium nostrum Comitem tit. sancti Marcellini & Petri Presbyterum Cardinalem deputavit super hoc Auditorem, coram quo prædicto Magistro Nicolao personaliter, & procuratore dictorum Decani & Capituli in judicio comparentibus, idem procurator libellum obtulit, in quo petebat, prædictam electionem factam de dicto fratre Malachia cassata & irritata, reliqua confirmari.

§. IV. Verum ex parte præfati Magistri Nicolai propositis quibusdam exceptionibus contra dictum libellum, ac aliis pluribus hincinde in ipsius Comitis Cardinalis præsentia rationibus allegatis, demum idem Comes Cardinalis hæc & alia, quæ in negotio prædicto acta fuerunt, nobis fideliter referre curavit: dictusque Magister Nicolaus volens memoratam Ecclesiam a dispendiis, quæ sibi ex litigiorum anfractibus imminere poterant, præservari, sponte ac libere in manibus nostris cessit omni juri, si quod ei ex electione prædicta fuerat acquisitum. Nicolaus electus Episcopatu se abdicat.

§. V. Nos igitur, habito super his cum Fratribus nostris diligenti tractatu, de ipsorum consilio prædictam electionem de memorato fratre Malachia factam, quia eam invenimus post aliam prædictam, & contra formam præfatis septem Canonicis a memoratis Capitulo traditam, de facto præsumptam, dictumque fratrem Malachiam, ut præmissum est, illicentiatum de præfata curia recessisse, nec electionem ipsam fuisse postmodum prosecutum, cassam & irritam duximus nuntiandam, ac deinde attenta sollicitudine de ordinatione ipsius Ecclesiæ cogitantes, ne prolixioris vacationis incommodis eadem Ecclesia subjaceret, ac ei cupientes illum præesse Pontificem, de quo plenam fiduciam habere possemus, quod ipsum clara meritorum suorum insignia redimerent, nec dubia esset ejus caritas erga plebem suæ custodiæ committendam, & in cujus fide fida recumberet securitas subjectorum, in te direximus oculos nostræ mentis, quem nobis & eisdem Fratribus nostris de litterarum scientia, morum maturitate, prudentia spiritualium, & temporalium providentia, necnon & sincera devotione ad Romanam Ecclesiam, habita fide dignorum testimonia commendarunt. Et Malachias alius electus repellitur.

§. VI. Quapropter gregi Dominico speciali volentes providere diligentia, de consilio eorumdem Fratrum nostrorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, te a vinculo, quo tenebaris Waterfordien. Ecclesiæ, cui præeras, absolventes, transferimus te ad prædictam Ecclesiam Tuamen. ac præficimus te ipsi Tuamen. Ecclesiæ in Archiepiscopum; & Pastorem, liberam tibi dantes licentiam ad eamdem Tuamen. Ecclesiam transeundi. Firma concepta fiducia, quod, cum esse dicaris vir eximiæ probitatis, dictamque Waterfordien. Ecclesiam hactenus salubriter gubernasse, dirigente Domino actus suos, dicta Ecclesia Tuamen. per tuæ circumspectionis industriam, præservabitur a noxiis & adversis, & spiritualiter & temporaliter grata suscipiet incrementa. Quapropter Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad eamdem Ecclesiam Tuamen. te conferas, regimen. & curam ipsius diligenter geras, & sollicite prosequaris, gregem Dominicum in illa tuæ circumspectioni commissum, doctrina verbi & operis informando, ita quod ipsa Tuamen. Ecclesia gubernatori circumspecto, & fructuoso administratori, quo ad spiritualia gaudeat te commissam, & bonæ famæ tuæ odor ex laudabilibus tuis actibus latius diffundatur, & præter benedictionis æternæ præmium, benevolentiæ nostræ gratiam exinde plenius consequaris.

Datum Tybure IV. Idus Julii anno II.

XII.

Concedit ei licentiam commorandi cum aliquibus puellis in Monaſterio Humilitatis Pariſien. Reg. Vatic. Vatic. epiſt. 14.

Nobili Mulieri Blanchæ natæ claræ memoriæ Ludovici Regis Francorum:

Litterarum tuarum ſeries adverſorum illiſiones eventuum, quæ tui pectoris penetralia magna nimirum amaritudine repleverunt, ſerioſe deſcribens, tuumque laudabile propoſitum cum humilis & devotæ ſupplicationis inſtantia in calce ſupponens, noſtris præſentata conſpectibus, & multæ compaſſionis in nobis excitavit ſpiritum, & congaudendi tibi de tuo ſalubri voto materiam miniſtravit. Licet enim tibi tanto & tali orbatæ parente, tanti viri privatæ conſortio, tantorum germanorum ſolatio deſtitutæ, gravatæ inſuper de natorum, licet juvenum ſubtracta præſentia, paterno ex intimis compatiamur affectu: conſiderantes tamen te in tantis adverſitatibus non muliebriter ſuccumbere fletibus, non ſubſterni gemitibus, ſed tamquam fortem proculdubio, ut hæc perhibent, mulierem in adverſis animo virili conſurgere, ad conſolatorem confugere opportunum, ad animarum hoſpitem aſpirare dulciſſimum, habitationis ſecretæ confugium, ſalutari quærendo conſilio, in quo a ſecularibus congregatæ ſtrepitibus, deſiderata illius, prout ipſe conceſſerit, conſolatione fruaris, tam devotæ in Chriſto filiæ non immerito congaudemus. Ideoque tuum in hoc deſiderium delectabiliter adjuvantes, juxta tuæ ſupplicationis inſtantiam præſentium tibi auctoritate concedimus, ut intra ſepta Monaſterii de Humilitate beatæ Mariæ Virginis Pariſien. diœceſis cum mulierum & puellarum honeſtarum numero, dilecti filii Miniſtri Ordinis Fratrum Minorum Franciæ, necnon & dilectæ in Chriſto filiæ Abbatiſſæ ipſius Monaſterii arbitrio moderando, tibi liceat habitare. Volumus tamen, ut per eoſdem Miniſtrum & Abbatiſſam ita diligentia provideatur exacta, quod nec per hoc, nec per adventum aliquorum tuam volentium adire præſentiam, dicti Monaſterii, aut perſonarum ipſius honeſtati, ſeu famæ derogetur in aliquo, vel in ipſo Monaſterio Religionis obſervantiæ quomodolibet detrahatur.

Datum Romæ apud ſanctam Sabinam VII. Kalend. Novembris anno II.

XIII.

Monet Miniſtrum Minorum, & Abbatiſſam Monaſterii Humilitatis qualiter ſe gerere debeant circa ingreſſum Blanchæ Principis. Regeſt. Vatic. epiſt. 15.

Dilecto filio Miniſtro Fratrum Ordinis Minorum Franciæ, & dilectæ in Chriſto filiæ Abbatiſſæ Monaſterii de Humilitate beatæ Virginis Pariſien. diœceſ.

Litterarum dilectæ in Chriſto filiæ nobilis mulieris Blanchæ natæ claræ memoriæ Ludovici Regis Francorum lacrymoſa ſeries &c. ut in bulla antecedenti mutatis competenter mutandis uſque *quomodolibet detrahatur*. Veſtras itaque conſcientias in præmiſſis ſpecialiter onerantes, devotioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præ-

præmissa sic exacte, sic diligenter exequi studeatis, quod honestati, & famæ præfati Monasterii, ac personarum ipsius, & observantiæ Religionis in eo, ut premittitur, integre conservandæ vestra industria caveatur ad plenum, vestraque devotio præmium exinde apud Deum, & apud nos opportuni favoris promptitudinem mereatur.

Datum ut supra.

XIV.

Ut vendant domum Fratrum Pœnitentiæ pro construendo Monasterio Clarissarum. Reg. Vatic. epist. 182.

Archiepiscopo Eboracen. & Dunelmen. Episcopo.

§. I. Dilectus filius nobilis vir Joannes de Veti Dunelmen. diœcesis, nobis humiliter supplicavit, ut cum constitutio Concilii Lugdunensis, quæ Ordines Mendicantes per Sedem Apostolicam confirmatos, post generale tamen Concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem redditus & possessiones habere professio, seu Regulæ, vel constitutiones quælibet interdicunt, & post quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas subsidere certo modo decrevit, inter cetera statuat, ne ipsorum Ordinum professores domos seu loca, quæ habent, alienare valeant sine Sedis ejusdem licentia speciali, & ea ipsius Sedis dispositioni reservans in Terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, aut alios pios usus per locorum Ordinarios, vel alios, quibus eadem Sedes Apostolica commiserit convertenda, & Fratres Ordinis Pœnitentiæ Jesu Christi, qui est de Ordinibus memoratis, domum quam habent in novo castro super Tynam Dunelmen. diœcesis duxerint deserendam; idemque nobilis in ea Monasterium Monialium, seu Sororum Ordinis sanctæ Claræ pro animæ suæ ac parentum suorum remedio, construere pia devotione proponat, domum ipsam ad hoc vendi sibi vestro ministerio mandaremus.

§. II. Nos itaque pium nobilis ejusdem propositum commendantes, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si quod de ipsius domus desertione proponitur, veritate fulcitur, ipsam cum suis pertinentiis nobili memorato ad prædictos usus, & non alios vendere, auctoritate nostra, curetis pro pretio competenti, inducentes eum in corporalem possessionem illins, & defendentes inductum, contradictores & rebelles per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo. Pretium autem quod pro ipsa domo receperitis, vel deponendo apud aliquem locum sacrum, vel alias in tuto convertentes nobis ipsius, quanto ejus significare studeatis, per vestras patentes litteras quantitatem.

Datum Romæ apud sanctam Sabinam III. Kalend. Novembris anno II.

XV. *Fra-*

XV.

Frater Englesius præficitur Ecclesiæ Novariensi. Regest. Vatican. epistol. 241.

Fratri Englesio Novarien. electo.

EX susceptæ servitutis officio sollicitudine pulsamur assidua, ut Ecclesias spiritualibus & temporalibus commodis augeamus, & earum maxime per debitæ provisionis ministerium necessitatibus consulamus, quæ solatio destitutæ pastoris diutius viduitatis incommoda deplorarunt. Dudum siquidem Novarien. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ Singebaldi Novarien. Episcopi pastore vacante, Canonici ejusdem Ecclesiæ vota sua dividentes in plures, duas electiones, unam videlicet de Francisco Archidiacono ipsius Ecclesiæ, & alia de quodam Payno Præposito Ecclesiæ sancti Gaudentii Novarien. in discordia celebrarunt. Hujusmodi ergo electionem negotio per appellationem ipsius Payni ad Sedem Apostolicam legitimæ devoluto, felicis recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster piæ memoriæ Martinum Papam prædecessorem nostrum tunc tituli sanctæ Cæciliæ Præsbyterum Cardinalem in negotio ipso concessit partibus auditorem, sed eodem Payno post nonnullos processus in causa ipsa coram eodem Martino habitos naturæ debitum persolvente, dictoque Archidiacono juri, si quod sibi ex electione hujusmodi de se facta fuerat acquisitum, in nostris manibus renuntiante libere ac expresse; Nos diligentius attendentes, quam sit onusta dispendiis, quot & quanta pericula secum trahat Ecclesiarum vacatio diuturna, pensantes quoque grandia tuæ probitatis merita, honestatem morum, conversationem laudabilem, aliasque virtutes, quibus personam tuam virtutum Dominus decoravit, de te Ordinis Fratrum Minorum eidem Ecclesiæ Novarien. de Fratrum nostrorum consilio, duximus providendum, teque ipsi Ecclesiæ præficimus in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem illius tibi in spiritualibus & temporalibus committentes, firma suscepta fiducia, quod, dirigente Domino actus tuos, præfata Ecclesia Novarien. per tuæ circumspectionis industriam prospere dirigetur, & salubria, dante Domino, suscipiet incrementa. Jugum itaque Domini reverentia prompta suscipias, & suavi ejus oneri sub humilitatis spiritu colla submittas, præfatæ Ecclesiæ sollicitam curam gerens, gregem Dominicum in ea tuæ discretioni commissum doctrina verbi & operis informando, ita quod per tuæ diligentiæ studium Ecclesia ipsa votivis proficere commodis, & optatis consurgere valeat incrementis.

Datum Romæ apud sanctam Sabinam XVI. Kalendas Martii anno II.

NI-

NICOLAUS IV.

Electus anno MCCLXXXVIII. VIII. *Kalend. Martii*.

ANNO CHRISTI 1288. NICOLAI IV. ANNO I.

I.

Facultas construendi Monasterium Clarissarum prope Villam sancti Marcelli prope Lutetiam. Reg. Vatic. epist. 3.

Dilecto filio I. tituli sanctæ Cæciliæ Presbytero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato.

§. I. EX parte cariſſimi in Chriſto filii noſtri Philippi [Regis Franciæ Illuſtris fuit propoſitum coram nobis, quod dilectus filius Magiſter Galienus de Piſis Canonicus Eccleſiæ de ſancto Audomaro, de propria ſalute recogitans, & cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna felici commercio commutare, votoque ſalubri maneria ſua ſita juxta villam ſancti Marcelli prope Pariſius, quæ ſunt circumvallata muris, una cum prato, maneriis ipſis conjuncto, perſonarum, per quas æterni Regis inſiſtatur laudibus, perpetuis uſibus deputare, maneria & pratum prædicta in augmentum cultus divini dedit liberaliter & conceſſit, ordinando & decernendo, ut in ipſis ordinetur Monaſterium, in quo Sorores Minores Ordinis ſanctæ Claræ viventes ſub obſervantia Regulæ, quæ ſervatur in Monaſterio Humilitatis beatæ Mariæ Virginis, prope ſanctum Clodoaldum Pariſien. diœceſ. collocentur. Claræ quoque memoriæ Philippus Rex Franciæ, genitor dicti Regis tam pium opus favore proſequens opportuno, in recompenſationem cenſuum, qui ex eiſdem maneriis, & prato ſancti Marcelli, & ſanctæ Genovephæ Pariſien. Eccleſiis, ac Hoſpitali Hieroſolymitan. antea ſolvebantur, a quorum præſtatione prædicta maneria & pratum per Eccleſiarum & hoſpitalis prædictorum perſonas propter hoc ad ipſius inſtantiam abſoluta fuerunt, certos & competentes redditus de bonis regiis aſſignavit. Quare pro parte dicti Regis, & etiam cariſſimarum in Chriſto filiarum noſtrarum Margaretæ, Mariæ & Joannæ Illuſtrium Reginarum Franciæ, fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut prædictorum Regis, & Magiſtri Galieni piam actionem, & laudabile deſiderium in hac parte Apoſtolici favoris præſidio benigne proſequi curaremus.

§. II. Nos igitur hujuſmodi regiis precibus annuere favorabiliter intendentes, & quod ſuper præmiſſis per præfatos Regem & Galienum factum eſt, ratum & gratum habemus, idque auctoritate Apoſtolica confirmantes, gerentes quoque de circumſpectione tua in Domino fiduciam pleniorem, præſentium tibi auctoritate committimus & mandamus, quatenus præmiſſis veris exiſtentibus, juxta prædictam ordinationem ipſius Magiſtri Galieni concedas, mandes, & facias per te vel per alium, aut alios in dictis maneriis Monaſterium ordinari, & hujuſmodi Sorores auctoritate noſtra inſtituas & colloces in eodem, ut ibidem perpetuis temporibus vivant ſub obſervantia Regulæ ſupradictæ, ipſiſque Sororibus poſtquam ibidem collocatæ fuerint, eadem auctoritate concedas, ut poſſint in Eccleſia inibi conſtructa libere celebrare divina, & uti privilegiis & indulgentiis, libertatibus ac immunitatibus, quæ Sororibus prædi-

dicti Ordinis a Sede Apostolica sunt concessa. Contradictores &c. Non obstante si aliquibus &c.

Datum Laterani VII. Non. Martii anno 1.

II.

Declarat ex singulis Provinciis unum dumtaxat Custodem suffragari debere electionibus Capitularibus. Specul. Min. tract. 1. fol. 15. Roderic. bulla 1.

Generali & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

AD statum pacificum vestri Ordinis conservandum, quæ cœlestis Agricolæ summa benignitas in horto plantavit Ecclesiæ, tanto libentius studium efficax, operamque sollicitam adhibemus, quanto illum sinceriori caritate complectimur, & uberiores salutis fructus ex ipso proveniunt fidelium animabus. Exposuit siquidem nobis vestræ devotionis humilitas, quod in beati Francisci Regula inter cetera continetur, quod Generalis Ministri Ordinis ejusdem electio a Ministris & Custodibus Provincialibus celebretur. Cumque ab ipsius Ordinis Fratribus olim vivente adhuc fel. rec. Gregorio Papa IX. prædecessore nostro, revocaretur in dubium, utrum universos Ordinis memorati custodes electioni hujusmodi oporteret personaliter interesse. Dictus prædecessor super hoc ab eisdem Fratribus requisitus declarando respondit, ut singularum Provinciarum Custodes unum ex se ipsis constituant, eique super hoc committant vices suas. Similis quoque responsionis oraculum a piæ memoriæ Nicolao Papa III. prædecessore nostro extitit in hac parte prolatum. Verum quia in generali Ordinis supradicti Capitulo in Monte Pessulanen. Magalonen. diœcesis nuperrime celebrato, de hujusmodi dubitationis articulo expressa, ut dicitur, mentio fuit; Nos nolentes ut super hoc aliqua possit ulterius dubitatio suboriri, Apostolica auctoritate declarando statuimus, & statuendo etiam declaramus, ut cum hujusmodi electio fuerit facienda, uniuscujusque Provinciæ Custodes, unum ex seipsis constituant, ut ei vices suas committant, ipsumque ad locum, in quo electio eadem tunc fuerit celebranda, transmittant, isque qui sic ab istis Custodibus extiterit electus, unam vocem dumtaxat pro se & eis omnibus habeat, & intelligatur habere, ac pro una voce tantummodo ab aliis admittatur, præsertim cum hoc a præfati Gregorii prædecessoris nostri tempore usque nunc fuerit observatum. Quod si etiam Custodes illius Provinciæ, in qua hujusmodi debeat electio celebrari, præsentes aderunt in loco ad hoc tunc temporis deputato, non omnes ad eamdem fuerint electionem admissi, sed unus ipsorum ab eis tunc communiter constitutus pro ipsis omnibus admissus extiterit, ad eamdem per se, ac eis unam vocem tantummodo sit habiturus, & sic volumus in posterum observari. Nulli ergo &c.

Datum Reate III. Idus Martii, Pontificatus nostri, anno 1.

III.

Ne fiat aliqua divisio seu erectio Provinciarum absque speciali Sedis Apostolicæ licentia. Specul. Min. tract. 2. fol. 56. Roderic. bulla 3.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Minorum.

QUia Provinciarum Ordinis vestri distinctio in generali Capitulo pridem, dum adhuc felicis recordationis Gregorius Papa IX. prædecessor noster viveret, celebrato, suam in capitulo ipso prædecessore præfato exhibente præsentiam, facta fuit, licet postmodum fuerit duarum Provinciarum divisio subsecuta. Nos volentes, ut prædicta distinctio solemniter edita sive facta, & etiam præfata postmodum subsecuta divisio robur obtineat perpetuæ firmitatis, Apostolica auctoritate statuimus, ordinamus, & districtius inhibemus, ne de cetero aliarum Provinciarum prædictarum alia distinctio, seu divisio, vel novarum Provinciarum multiplicatio absque Pontificis Romani præsentia, seu ipsius licentia specialiter per ejus patentes litteras concedenda facientes plenam & expressam de hujusmodi statuto, ordinatione & inhibitione, necnon dilecti filii nostri M. sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis, cui gubernatio, protectio, & correctio Fratrum vestri Ordinis per Sedem Apostolicam sunt commissæ, vel ejus, cui eas committi contigerit in futurum, quomodolibet præsumatur. Nos enim nihilominus irritum decernimus, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari. Nulli ergo &c.

Datum Reate III. Idus Maii, Pontificatus nostri anno 1.

IV.

Concedit Episcopo Salamantino Minoritæ facultatem testamentum condendi. Reg. Vatic. epist. 15.

Venerabili Fratri Episcopo Salamantin.

QUia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem, & ea quæ visibilem habent essentiam, tendunt invisibiliter ad non esse, tu hac salubri præmeditatione recogitans diem tuæ peregrinationis extremum, dispositione testamentaria prævenire desideras. Nos itaque tuis supplicationibus inclinati, ut de bonis mobilibus Ecclesiæ tuæ dispensationi, seu administrationi commissis, quæ non fuerint altaris seu altarium Ecclesiarum tibi commissarum ministerio, seu alicui speciali Ecclesiarum earumdem divino cultui vel usui deputata, vel quæ Ordinis Fratrum Minorum, quem fuisti professus, non existant, necnon & quibuscumque mobilibus bonis a te per Ecclesiam, seu Ecclesias licite acquisitis pro decentibus & honestis expensis tui funeris, & pro remuneratione illorum, qui tibi viventi servierint, sive sint consanguinei, seu alii, juxta servitii meritum testari, ac disponere possis, & alias prius tuæ Ecclesiæ ære alieno deducto, ut ipsa Ecclesia non remaneat debitis obligata, de ipsis in pios usus ac licitos convertendis Fraternitati tuæ plenam, & liberam, auctoritate præsentium, concedimus facultatem. Volumus tamen, ut in eorumdem Ecclesiasticorum dispositione bonorum, juxta quantitatem residui erga Ecclesias, a quibus eadem per-

percepiſti, te liberalem exhibeas, prout conſcientia tibi dictaverit, & ſaluti animæ tuæ videris expedire.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Idus Aprilis anno 1.

V.

Facultas fundandi Monaſterium Cuſtodiæ beatæ Mariæ Virginis Carnotenſis diœc. Reg. Vat. epiſt. 44.

Dilectis in Chriſto filiabus Julianæ Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii, quod Cuſtodia beatæ Mariæ Virginis nuncupatur, ſiti in territorio Bleſen. ad Romanam Eccleſiam nullo medio pertinen. Ordinis ſanctæ Claræ Carnoten. diœc.

Conſtructi Monaſterii benefactores.

§. I. EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis, quod olim dilectis in Chriſto filiabus nobilibus mulieribus Ælidæ, quondam Joannis de Caſtillione, & Joannæ filiæ ipſius Ælidis quondam Petri nati bonæ memoriæ Ludovici Regis Francorum Comitum Bleſen. relictis viduis Comitiſſis Bleſen. ſignificantibus felicis recordationis Martino Papæ prædeceſſori noſtro, quod dudum præfatus Joannes tunc vivens, & eadem Ælides de ſalute propria cogitantes ac intendentes in hoc Deo acceptabile ſervitium exhibere, quoddam Monaſterium in loco ubi nunc degitis, in fundo videlicet proprio, de diœceſani loci conſenſu propriis conſtruxerant ſumptibus, affectantes ſalubriter, in eodem Monaſterio decens eſſe Collegium Monialium Domino perpetuo famulantium, ſub obſervantia Regulæ, quam Sorores Monaſterii Humilitatis beatæ Virginis Mariæ ſiti juxta Pariſius ſervare noſcuntur, quamque dictus prædeceſſor, dum eſſet in minori officio conſtitutus, de mandato Apoſtolico duxerat corrigendam, & quod pro ſuſtentatione dictarum Monialium de bonis propriis redditus annuos,uſque ad valorem mille librarum Turonen. liberalitate pia & provida aſſignaverant, & in ædificatione ipſius Monaſterii, & officinarum ejus, quamdam non modicam quantitatem pecuniæ duxerant expendendam, ac humiliter & inſtanter ab eodem prædeceſſote petentibus, ut prædeceſſor ipſe in ſupradicto Monaſterio de Cuſtodia ipſius Virginis glorioſæ, juxta piam intentionem eorumdem Joannis, & Ælidis hujuſmodi decens Sororum Collegium ordinans, Monaſterium ipſum ſic eximere, quod alicui alii niſi Romano Pontifici non ſubeſſet, necnon eiſdem Sororibus præfatam Regulam tradere de benignitate Apoſtolica dignaretur.

§. II. Idem prædeceſſor de probata induſtria dilecti filii noſtri I. tituli ſanctæ Cæciliæ Carnoten. plenam fiduciam obtinens, eidem Legato ſuis dedit litteris in mandatis, ut ſatisfacto prius Eccleſiæ Carnotenſi de temporali commodo, quod ſi dictum Monaſterium remaneret Eccleſiæ jam dictæ ſubjectum, eidem Eccleſiæ proveniret, Monaſterium ipſum cum perſonis, juribus & pertinentiis ſuis in jus & proprietatem beati Petri, auctoritate Apoſtolica,recipiens, illud ab omni ſubjectione quorumlibet Ordinariorum, ut nulli niſi Apoſtolicæ Sedi ſubjaceret, eximeret auctoritate præmiſſa, ſtatuendo certum cenſum a Monaſterio ipſo, ſeu perſonis ejuſdem certo termino ipſi Sedi ſolvendum annis ſingulis,ad indicium hujus libertatis ſicut expedire videretur. Congruum quoque Sororum Collegium inibi ordinaret, ac præfatam Regulam Sororibus ipſis traderet, tam ab eis, quam ab omnibus aliis, quæ in eodem Monaſterio eis ſuccederent in perpetuum obſervandam, & quidquid ſuper hoc

Monaſterium Apoſtol. Sedi declaratur immediate ſubjectum.

hoc duceret faciendum, eidem prædecessori per suas litteras intimaret. Dictus autem Legatus volens mandatum Apostolicum exequi reverenter, tam Venerabilem fratrem nostrum Episcopum, & dilectos filios Decanum & Capitulum Carnoten. quos hujusmodi negotium contingebat, quam prædictas Comitissas idem negotium prosequentes, dicto prædecessore vivente, ad suam propter hoc fecit præsentiam evocari.

§. III. Comparentibus itaque Procuratoribus partium coram Legato prædicto, ac memoratis Episcopo & Decano ac Capitulo exemptioni hujusmodi se opponentibus, demum idem Legatus, post varios processus coram eo super hoc habitos inter partes, pronuntiavit, suadente justitia, de sapientum consilio, non obstantibus allegationibus Episcopi, Decani, & Capituli prædictorum, quas frivolas merito reputavit, fore ad exemptionem procedendum prædictam, satisfacto primitus eidem Ecclesiæ de prædicto commodo temporali; & deinde dictus Legatus, quia sibi plene constitit de præfato commodo temporali satisfactum, ac eumdem Episcopum satisfactionem hujusmodi acceptasse, auctoritate prædictarum litterarum Apostolicarum præfatum Monasterium vestrum cum personis, juribus, & pertinentiis suis in jus & proprietatem Ecclesiæ Romanæ recepit, illudque ab omni subjectione Ordinariorum quorumlibet, ut nulli nisi Apostolicæ Sedi subjaceat, eximens, statuit censum unius unciæ auri ab eodem Monasterio vestro in festo beati Petri Principis Apostolorum ad indicium libertatis hujusmodi, dictæ Sedi annis singulis persolvendum, facultatibus insuper ac statu ejusdem Monasterii vestri provida deliberatione pensatis, in eo quinquaginta Sororum Collegium ordinavit. Sed quia de ipsius Monasterii vestri statu, propter ejus novitatem, certitudo plena nondum haberi poterat, tam Apostolicæ Sedi, quam sibi super augmentatione & diminutione hujusmodi Sororum numeri potestatem plenariam reservavit, ac eidem Monasterio te filia Juliana, tunc ejusdem Monasterii Sororem, in Abbatissam præfecit, cui, tuisque succedentibus canonice in regimine ipsius Monasterii vos filiæ Comitissæ, & aliæ Sorores, quæ in eodem Monasterio pro tempore fuerint, juxta præfatæ Regulæ observantiam, quam vobis observandam in perpetuum suarum litterarum tenore, auctoritate prædicta, tradidit, teneamini cum reverentia obedire. Ac postmodum idem Legatus, cum non posset ad idem Monasterium, propter sui corporis infirmitatem accedere, dilectis filiis Abbati Monasterii sancti Leodomari Blesen. Carnoten. diœcesis, & fratri Richardo de Columbero de Ordine Minorum, Pœnitentiario & Capellano suo per suas sub certa forma dedit litteras in mandatis, ut ipsi, vel eorum alter ad dictum Monasterium vestrum personaliter accedentes, hujusmodi processum & ordinationem ejusdem Legati tam in eodem Monasterio, quam alias ubi & quando eis videretur expediens, publicarent, eumdem processum executioni debitæ demandando; & tandem Abbas & frater Richardus prædicti hujusmodi processum & ordinationem ipsius Legati executioni demandare diligenter & sollicite studuerunt.

Census solvendus.

Legatus suos vicesgerentes constituit ad Monasterium invisendum.

§. IV. Dicto autem prædecessore rebus humanis exempto, præfatus Legatus præmissa omnia felicis recordationis Honorio Papæ IV. prædecessori nostro, prout ab eodem prædecessore Martino in mandatis habuerat, per suas litteras intimavit. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod a præfato Legato in præmissis, tam quoad receptionem ipsius Monasterii cum personis, juribus, & pertinentiis in jus & proprietatem beati Petri, necnon & quoad exemptionem ab omni subjectione

Decreta ejusdem Legati confirmata.

ne quorumlibet Ordinariorum, ita ut nulli niſi Sedi Apoſtolicæ ſubjaceat, quam quoad cenſum annuum, numerumque Monialium ſtatutum per ipſum in Monaſterio ſupradicto, & Abbatiſſam in ea præfectam, & regulam ipſis traditam ab eis & ſucceſſuris eiſdem in perpetuum obſervandam, taliter factum eſt, ratum & gratum habentes, illud auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus.

Litterarum Legati tenor.

§. V. Tenorem prædictarum litterarum ejuſdem Legati præfato Honorio prædeceſſori noſtro, ut præfertur, directarum de verbo ad verbum inſeri facientes, qui talis eſt. *Sanctiſſimo Patri ac Reverendiſſimo Domino ſuo, Domino Honorio, ſacroſanctæ Romanæ, ac univerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici, devotus ejus ſervus & filius Joannes, Dei permiſſione tituli ſanctæ Ceciliæ Presbyter Cardinalis, cum humili recommendatione ſui devotiſſima pedum oſcula beatorum. Dudum felicis recordationis Domini Martini Papæ IV. prædeceſſoris veſtri recepi litteras in hæc verba. Martinus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Dilecto filio Joanni &c. ſanctæ Ceciliæ Presbytero Cardinali Apoſtolicæ Sedis Legato, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Lecta nobis dilectarum in Chriſto filiarum nobilium mulierum Ælidis quondam Joannis de Caſtillione, & Joannæ filiæ ipſius Ælidis quondam Petri nati bonæ memoriæ Ludovici Regis Francorum Comitum Bloſen. petitio continebat, quod dudum præfatus Joannes tunc vivens, & Ælides de ſalute propria cogitantes, ac intendentes in hoc Deo acceptabile ſervitium exhibere, quoddam Monaſterium, quod Cuſtodia beatæ Mariæ Virginis nuncupatur in territorio Bleſen. prope Colonges, in fundo videlicet proprio Carnoten. diœceſis de diœceſani loci conſenſu, propriis conſtruxerant ſumptibus, affectantes ſalubriter in eodem Monaſterio decens eſſe Collegium Monialium, Domino perpetuo famulantium ſub obſervantia Regulæ, quam Sorores Monaſterii Humilitatis beatæ Virginis Mariæ ſiti juxta Pariſius ſervare noſcuntur, quamque per nos, dum eſſemus in minori officio conſtituti, de mandato Apoſtolico duxerat corrigendam, & quod pro ſuſtentatione dictarum Monialium de bonis propriis redditus annuos uſque ad valorem mille lib. Turonen. liberalitate pia & provida aſſignaverant, in ædificatione Monaſterii & officinarum ejus triginta ſex millia librarum Turonen. expenderant. Quare humiliter & inſtanter fuit a nobis pro dictarum Comitiſſarum parto petitum, ut in ſupradicto Monaſterio de Cuſtodia ipſius Virginis glorioſæ, juxta piam intentionem eorumdem Joannis & Ælidis hujuſmodi decens Sororum Collegium ordinantes, Monaſterium ipſum ſic eximere, quod alicui alii niſi Romano Pontifici non ſubeſſet, necnon eiſdem Sororibus præfatam Regulam tradere, de benignitate Apoſtolica curaremus. Nos itaque de tua probata induſtria plenam in Domino fiduciam obtinentes, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſatisfacto primitus Eccleſiæ Carnoten. de temporali commodo, quod ſi dictum Monaſterium remaneret Eccleſiæ immediate ſubjectum, eidem Eccleſiæ proveniret, Monaſterium ipſum cum perſonis, juribus, & pertinentiis ſuis in jus & proprietatem beati Petri auctoritate noſtra recipiens, illud ab omni ſubjectione quorumlibet Ordinariorum, & nulli niſi Apoſtolicæ Sedi ſubjaceret, eximeres auctoritate præmiſſa. Statuendo certam cenſum a Monaſterio ipſo, ſeu perſonis ejuſdem certo termino ipſi Sedi ſolvendum annis ſingulis ad indicium hujus perceptæ libertatis, ſicut expedire videris. Congruum quoque Sororum Collegium inibi ordines, ac præfatam Regulam ipſis Sororibus tradas, tam ab eis, quam ab omnibus aliis, quæ in eodem Monaſterio eis ſuccederent in perpetuum obſervandam. Quidquid autem ſuper hoc duxeris fa-*

faciendum nobis, per tuas litteras tenorem præsentium continentes, studeas intimare. Datum Perusii VI. Idus Januarii, Pontificatus nostri anno IV. Quibus quidem litteris, cum ea qua decuit, devotione receptis, mandatum Apostolicum mihi in hac parte directum exequi cupiens reverenter, venerabilem in Christo Patrem Episcopum, ac dilectos viros Decanum & Capitulum Carnoten. quos negotium hujusmodi contingere videbatur, necnon & prædictas Comitissas idem negotium prosequentes, litterarum ipsarum auctoritate feci coram me, propter hoc ante ipsius mandatoris obitum evocari. Partibus itaque per Procuratores idoneos in mea, propter hoc præsentia constitutis, dictisque Episcopo, Decano & Capitulo se ordinationi opponentibus supradictæ, tamdem post varios processus coram me super hoc habitos inter partes, suadente justitia pronunciavi de sapientum consilio; non obstantibus allegationibus Episcopi, Decani, & Capituli prædictorum, quas merito reputaveram frivolas, fore ad exemptionem hujusmodi procedendum, præfatæ tamen Ecclesiæ de dicto temporali commodo, juxta hujusmodi Apostolici mandati tenorem, primitus satisfacto. Ac demum quia mihi plene constitit satisfactum fuisse postmodum ipsi Ecclesiæ de hujusmodi commodo temporali, ac eumdem Episcopum postea satisfactionem hujusmodi acceptasse, ego ad consummationem tam pii operis desideranter aspirans, præfatum Monasterium de Custodia beatæ Mariæ Virginis, cum personis, juribus, & pertinentiis suis in jus & proprietatem beati Petri, & nostra auctoritate prædicta, litterarum mearum tenore, recepi, & illud eadem auctoritate ab omni subjectione Ordinariorum quorumlibet, ut nulli alii nisi Apostolicæ Sedi subjaceat, eximens, censum unius unciæ auri a dicto Monasterio de Custodia beatæ Mariæ Virginis, seu personis ejusdem in festo ipsius Apostolorum Principis ad indicium libertatis hujusmodi dictæ Sedi annis singulis persolvendum. Facultatibus quoque ac statu ejusdem Monasterii de Custodia beatæ Mariæ Virginis, ea qua tunc potui deliberatione pensatis, ordinavi in ipso Monasterio quinquaginta Sororum Collegium. Sed quia de ipsius Monasterii de Custodia beatæ Mariæ Virginis statu, propter ejus novitatem certitudo plena nondum haberi poterat, tam Apostolicæ Sedi, quam mihi super augmentatione & diminutione hujusmodi Sororum numeri potestatem reservavi, ac eisdem Sororibus, & Monasterio religiosam mulierem Julianam de Trecis, tunc Sororem præfati Monasterii Humilitatis beatæ Mariæ Virginis, in Abbatissam præfeci, cui & succedentibus ei canonice in hujusmodi regimine Abbatissæ, dictæ Sorores & aliæ, quæ in eodem Monasterio pro tempore fuerint, juxta præfatæ regulæ observantiam, quam vobis observandam in perpetuum hujusmodi litterarum mearum tenore, auctoritate Apostolica tradidi, obedire cum reverentia debita teneantur. Ac postmodum cupiens, ut hujusmodi processus meus debitum sortiretur effectum, cum ad ipsum Monasterium de Custodia beatæ Mariæ Virginis nequirem, propter proprii corporis infirmitatem accedere, religiosis viris Abbati Monasterii sancti Leodomari Blesen. Carnoten. diœcesis & fratri Richardo de Columbero de Ordine Minorum Capellano & Pœnitentiario meo per meas sub certa forma mandavi litteras, ut ipsi, vel eorum alter ad dictam Monasterium de Custodia beatæ Mariæ Virginis personaliter accedentes, hujusmodi processum & ordinationem meam, tam in dicto Monasterio de Custodia beatæ Mariæ Virginis, quam alias ubi & quando eis videretur expediens, publicarent, eumdem processum executioni debitæ demandando; & tamdem Abbas, & frater Richardus prædicti hujusmodi processum, & ordinationem ipsius Legati executioni demandare diligenter & sollicite studuerant, prout hæc omnia in instrumento publico meis & ipsorum Abbatis & fratris Richardi patentibus litteris plenius

nius continetur. Cum autem præfatus prædeceſſor mihi per prædictas ejus mandaverit litteras, ut quidquid facerem in præmiſſis, ei per meas litteras intimarem, ut ſuperius eſt expreſſum, hujuſmodi proceſſum vobis, quos Dei providentia eidem prædeceſſori ſubſtituens, ad apicem Apoſtolatus aſſumpſit, curavi tenore præſentium intimare. Dominus Eccleſiæ ſuæ ſanctæ utrumque in vobis conſervet hominem per tempora longiora. Datum apud Vallem Gerardi prope Pariſius xv. *Kalendas Martii, Pontificatus veſtri anno* II.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Kal. Maii, anno I.

VI.

Prohibet aliarum religionum Monaſteria Aſſiſii ædificari. Regeſt. Vatic. epiſt. 34.

Miniſtro Provinciæ, & Cuſtodi ſancti Franciſci, ac Fratribus Ordinis Minorum de Aſiſio.

Aſſiſii Civitas a SS. Franciſco & Clara decorata.

§. I. DUm ſollicitæ conſiderationis indagine perſcrutamur, quod Rex ille munificus, qui dat affluenter, & non improperat, quique perſonas, & loca fidelium donis proſequitur, gratiis prævenit, attollit honoribus juxta ſuæ inſcrutabilis beneplacitum voluntatis, civitatem Aſſiſii multipliciter honoravit, glorioſa beatorum Franciſci Confeſſoris, & Claræ Virginis corpora in ea benignius collocando.

Aliud Conſtitut. motivum.

§. II. Dum etiam ſedulo intra pectoris clauſtra revolvimus, quod vos mundanis opibus derelictis, quæ cum blandiuntur illudunt, extremæ paupertatis amplectentes inſignia, victum vobis piæ mendicitatis ſtudio vendicatis, quodque nonnullæ aliæ Ordinum diverſorum perſonæ ſibi per eleemoſynam neceſſaria vitæ quærunt, veſtro libenter ſtatui providemus, ut eo commodius divinis inſiſtatis obſequiis, quo ſtatus ipſe uberiori fuerit tranquillitate ſuffultus, ac per habitatores civitatis ejuſdem, quorum erga prædictos Fratres noſcitur fervere devotio, veſtris contingat abundantius neceſſitatibus ſubveniri. Inde fit, quod nos Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, & etiam ordinamus, ut nulli omnino mulierum mendicantium, vel non mendicantium, ſeu aliarum quarumlibet, aut religioſorum mendicantium Ordini liceat Oratorium, Monaſterium, Eccleſiam, vel locum religioſum in Civitate prædicta, vel ejus ſuburbiis, ſeu etiam extra ipſam infra ducentarum cannarum ſpatium quocumque modo habere: quodque nullus penitus de Ordinibus non mendicantibus poſſit in civitate ac ſuburbiis memoratis, ſeu extra illa infra prædictum ſpatium Oratorium, Monaſterium, Eccleſiam, vel religioſum locum de novo acquirere, ſive conſtruere, vel ædificare, aut ab alio vel aliis conſtructum vel ædificatum habere quomodolibet, vel tenere.

§. III. Per hoc autem Ordinibus illis non mendicantibus, qui Oratoria, Monaſteria, Eccleſias vel loca religioſa in Civitate ac ſuburbiis ſupradictis ad præſens obtinere noſcuntur, nequaquam intendimus aliquod præjudicium generari, quin ea retinere libere & habere, ipſiſque, prout conſueverunt hactenus, uti poſſint, ac etiam ædificare in illis, & habere Con-

Conventum sui dumtaxat Ordinis in eisdem; transferendi ea in religiosos alios, dictis Ordinibus non mendicantibus licentia penitus interdicta. Nos enim ex nunc irritum & inane decernimus, ac nullius prorsus esse momenti, si quid contra hujusmodi statutum & ordinationem nostra, quacumque auctoritate, a quoquam fuerit attentatum. Nulli ergo &c. Si quis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Kal. Maii, anno 1.

VII.

Idem statuit circa Monialium Monasteria. Ibid. epist. 35.

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ & Conventui Monasterii sanctæ Claræ de Assisio.

DUm sollicitæ considerationis indagine &c. *ut in præcedenti mutatis competenter mutandis usque ad finem.* Datum ut supra.

VIII.

Ut Ecclesiam sancti Francisci nullus subjiciat interdicto. Reg. Vatic. epist. 38.

Ministro Provinciæ, ac Custodi sancti Francisci, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum de Assisio.

§. I. PRæclara gloriosissimi beati Francisci merita, quibus universalis Ecclesia quasi quodam singulari fulgore prærutilat, sedulæ considerationis indagine perlustrantes, & recogitantes attentius copiosos salutis fructus, qui ex Ordine vestro proveniunt fidelium animabus, dignum & rationi consonum, quinimo debitum arbitramur, ut Ecclesia, quæ in civitate Assisii in ejusdem Sancti honore fundata & dedicata dignoscitur, & in qua corpus ejus sanctissimum requiescit, favoribus foveamus eximiis, condignis prosequamur honoribus, & spiritualibus gratiis ac privilegiis muniamus.

§. II. Hinc est quod nos propter ipsius Sancti reverentiam, volentes prædictam Ecclesiam, quæ totius Ordinis vestri caput existit, specialiter honorare, ut nullus omnino Ecclesiam ipsam, quæ nulli nisi Romano Pontifici est subjecta, & totum locum ipsius cum pertinentiis suis Ecclesiastico supponere valeat interdicto, absque speciali & expresso Apostolicæ Sedis mandato faciente plenam, certam, determinatam & expressam de indulto hujusmodi, Ecclesia & loco prædictis, ac etiam de nomine dilecti filii nostri M. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, cui Fratrum ejusdem Ordinis gubernatio, protectio, & correctio per Sedem Apostolicam sunt commissæ, aut ejus, cui eas in posterum committi contigerit, mentionem; quodque cujuslibet interdicti tempore, etiamsi per Sedem ipsam, vel litterarum ejus auctoritate fuerit promulgatum, liceat vobis in eadem Ecclesia, & infra locum prætactum clausis januis, interdictis & excommunicatis ejectis, celebrare divina, & alta voce cantare, ac alia Ecclesiastica sacramenta in eadem Ecclesia, & infra locum recipere prælibatum, vobis auctoritate præsentium indulgemus.

Nulli ergo &c. Si quis &c. Datum ut supra.

IX. *Si-*

IX.

Similiter concedit pro Eccleſia Portiunculæ. Ibid. epiſt. 39.

Miniſtro Provinciæ beati Franciſci, Guardiano, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Portiuncula prope Aſſiſium.

SUmmæ devotionis affectus, quem ad beatum Franciſcum glorioſiſſimum Confeſſorem ab ipſius juventutis noſtræ primodiis habuimus, & habemus, noſtrum inſtanter ſollicitat animum, ut Eccleſiam beatæ Mariæ de Portiuncula, in qua obſequiis divinis inſiſtitis, dictuſque Confeſſor dum eſſet in ſeculo, non modicam moram traxit, favoribus proſequamur uberibus, & ſpiritualibus gratiis honoremus. Hinc eſt, quod nos propter ipſius Sancti reverentiam, volentes circa eamdem Eccleſiam Apoſtolicæ munificentiæ januam aperire, ut nullus prædictam Eccleſiam & totum locum ipſius, cum pertinentiis ſuis Eccleſiaſtico ſupponere valeat interdicto &c. *ut in præcedenti mutatis mutandis uſque in finem.*

Datum ut ſupra.

X.

Ut oblationes quæ fiunt in Eccleſiis ſancti Franciſci & Portiunculæ convertantur in uſus fabricæ & Fratrum. Reg. Vatic. epiſt. 40.

Miniſtro Provinciæ, & Cuſtodi beati Franciſci.

§. I. REducentes ad ſedulæ conſiderationis examen, quod continua Eccleſiæ beati Franciſci de Aſſiſio conſervatio non modicum noſcitur ſumptuoſa, & quod ad eam, in qua ipſius Sancti corpus glorioſiſſimum requieſcit, ac etiam ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Portiuncula ob ipſius Sancti reverentiam innumera Fratrum veſtri Ordinis confluit multitudo, quodque Aſſiſii civitas brevi concluditur ſpatio, & propterea minus ſufficiens redditur ad ſubventionem Fratrum ipſorum neceſſitatibus impendendam, paternæ ſollicitudinis ſtudio ducimur, ut ſuper his proviſionis opportunæ remedium apponamus.

§. II. Cum itaque noſtræ intentionis exiſtat, ut omnia, quæ in quibuſcumque pecuniis, ſeu monetis in Eccleſiis ſive locis eiſdem a Chriſti fidelibus offeruntur, in hujuſmodi conſervationem ejuſdem Eccleſiæ ſancti Franciſci, ac ſubventionem Fratrum ad Eccleſias confluentium ſupradictas, & eorum etiam, qui commorantur inibi, convertantur: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus aliquam vel aliquas perſonas idoneas, & fideles, de qua vel quibus expedire videritis, & quæ de veſtro Ordine non exiſtant, nomine Romanæ Eccleſiæ, ac pro ipſa quotiens, & prout expedire putabitis, deputare, ac in ipſorum loco aliam vel alias perſonas de Ordine non exiſtentes eodem, ſicut & quotiens vobis videbitur, ſubrogare curetis, quæ prædicta omnia, quæ in quibuſcumque pecuniis ſeu monetis in Eccleſiis ſive locis præfatis a Chriſti fidelibus, prout præmittitur, offeruntur, ſollicite colligant, diligenter cuſtodiant & conſervent. Datum ut ſupra.

XI. Com-

XI.

Committit circa prædicta auctoritatem Ministris. Reg. Vatic. epist. 42.

Generali Ordinis Fratrum Minorum, & Provinciæ sancti Francisci Ministris.

REducentes ad sedulæ considerationis examen &c. ut in præcedenti mutatis competenter mutandis usque *inibi convertantur*. Tibi Minister Provinciæ, ac etiam dilecto filio Custodi beati Francisci per alias nostras litteras iujungimus, ut aliquam vel aliquas personas &c. usque *diligenter custodiant & conservent*. Habentes itaque de circumspectione vestra fiduciam in Domino specialem, vobis filii Ministri, & utrique vestrum communiter & divisim ex nunc præsentium auctoritate committimus, ut de oblationibus seu eleemosynis supradictis possitis, de discretorum Fratrum ejusdem Ecclesiæ sancti Francisci consilio, facere conservari, reparari, ædificari, emendari, ampliari, aptari & ornari præfatas Ecclesias, & loca earum, cum & prout vestra discretio videbit expedire, ac si aliquod de oblationibus & eleemosynis prælibatis residuum fuerit, in necessitates Fratrum ad Ecclesias & loca confluentium prælibata, & eorum etiam, qui commorantur inibi cum integritate converti, donec per nos vel successores nostros Pontifices, per eorum patentes litteras, & Apostolica bulla munitas, aliud in hac parte contigerit ordinari. Datum ut supra.

XII.

Eximit Ordinem Minorum a quorumcumque jurisdictione, & subjicit immediate Sedi Apostolicæ. Spec. Min. tract. 2. fol. 34. Roderic. bulla 10. Arch. Aracœl. in bulla originaria num. 20.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

QUia nonnulli, qui hæsitare se asserunt, ubi non est aliquatenus hæsitandum, dum in malignitatis astutia in dubium revocare conantur, utrum vos & Ordo vester exemptionis privilegio gaudeatis, & an juris & proprietatis beati Petri, ac etiam a cujusvis alterius jurisdictione prorsus exempti, & tam in spiritualibus, quam temporalibus, quorum vobis usum habere licet, immediate subjecti Sedi Apostolicæ existatis, quantumcumque vobis & eidem Ordini per diversos prædecessores nostros Romanos Pontifices super his plene, sicut asseritis, sit provisum: Nos vestræ & ejusdem Ordinis providere quieti paternæ sollicitudinis studio intendentes, sicque volentes super hoc omnem dubitationis, ambiguitatis, & querelæ materiam funditus amputare, ne quis vos & eumdem Ordinem super exemptione hujusmodi, ac aliis vestris, & ipsius Ordinis libertatibus & immunitatibus quibuscumque, vobis & ei ab Apostolica Sede concessis impugnare valeat, vel quomodolibet molestare: vos & Ordinem ipsum a cujusvis alterius jurisdictione omnimoda prorsus eximimus de gratia speciali, decernentes vos & eumdem Ordinem immediate Sedi subjacere prædictæ, Ecclesias vero & Oratoria, domos, loca, libros, utensilia & alia mobilia & immobilia, quorum usum habetis ex licito, cum ceteris quocumque modo pertinentibus ad prædicta, & ali-

aliquod prædictorum, in jus & proprietatem beati Petri, Apostolica auctoritate, suscipimus, illis ex eis dumtaxat exceptis, in quibus expresse donatores, seu translatores sibi proprietatem & dominium constiterit reservasse. Præterea Ecclesias, Oratoria, domos, & loca prædicta, quæ tenetis & inhabitatis, & tenebitis & inhabitabitis in futurum, dum & quoties vos illa tenere & inhabitare contigerit, esse omnino exempta decernimus, nulloque medio Sedi memoratæ subesse. Nulli ergo nostræ exemptionis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Kal. Maii, Pontificatus nostri anno 1.

XIII.

Probibet ne Minores ad alias Religiones transeuntes in iis possint habere ullas dignitates aut officia. Arch. Arac. sub plumbo bulla 23. Specul. Min. tract. 2. fol. 33. Roderic. bulla 4.

Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. IN vestri Ordinis regula per Sedem Apostolicam confirmata, inter cetera continetur, quod eam professis de ipsa egredi nullo modo licebit, nec vobis licentiandi & absolvendi ab Ordine ipso potestas tribuitur ex regula supradicta. Sed nonnulli Ordinis vestri Fratres post factam in ipso professionem, ab eis infirmitate mentita, & aliis confectis mendaciis, ac per malignitatis astutias occasionibus variis adinventis, & ambitionibus crescentibus in eisdem, a superioribus suis interdum exeundi de Ordine ipso licentiam postulant, eamque obtinent ab eisdem. Interdum vero illicentiati exeunt de eodem ad alios Ordines convolantes, in quibus ad dignitates, prælaturas & officia assumuntur, non sine propriæ salutis dispendio, & derogatione non modica honestatis Ordinis memorati.

§. II. Nos itaque volentes huic morbo congruæ medelæ remedium adhibere, & animarum obviare periculis, & evagandi materiam amputare: auctoritate Apostolica statuimus, & etiam ordinamus, ut Fratres vestri Ordinis, qui post professionem ab eis in ipso Ordine factam, ad quoscumque Ordines alios professionis cujuslibet, petita vel non petita, obtenta vel non, a suis superioribus licentia immediate, vel per alium seu alios Ordines mediate transiverunt jam sive transiverint, in Ordine vel Ordinibus, ad quem, vel ad quos transitum habuerunt, aut eos imposterum habere contigerit, vel etiam extra illos, ad nullam omnino administrationem vel officium curam animarum habentia, nec etiam aliquam dignitatem vel prælaturam, seu personatum quoquomodo possint assumi absque Apostolicæ Sedis speciali & expressa licentia, per ipsius Sedis patentes litteras concedenda, facientes plenam, certam & determinatam de statuto & ordinatione hujusmodi mentionem. Nos enim nihilominus ex nunc irritum & inane decernimus, si secus in hac fuerit attentatum.

Nulli ergo nostræ ordinationis & institutionis &c. Si quis &c. Datum Reate 11. Idus Maii, Pontificatus nostri anno 1.

XIV. *Mor-*

XIV.

Mortuo Generali, ne fiat Vicarius generalis absque Pontificis licentia. Specul. Min. tract. 1. fol. 13. Roderic. bulla 2.

Generali & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

QUoniam revocatur a vobis in dubium, prout vestræ devotionis assertio profitetur: an Generali vestri Ordinis decedente Ministro, possit per Ordinem ipsum Generalis institui, vel ordinari Vicarius, donec hujusmodi Ministri electio fuerit subsecuta? nos diligentius attendentes, quod in eodem Ordine a suæ institutionis exordio, nullus omnino præter unum dumtaxat, est habitus post Ministri Generalis obitum Vicarius Generalis, & nolentes, quod in hac parte dubitatio aliqua ulterius vendicet sibi locum, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, ac districtius inhibemus, ne Generalis Ordinis supradicti Vicarius, nullo Generali Ministro existente, aliquatenus constituatur, vel assumatur, absque Romani Pontificis, & dilecti filii nostri M. sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, cui gubernatio, protectio & correctio Fratrum ejusdem Ordinis per Sedem Apostolicam sunt commissæ, vel ejus cui eas in futuro committi contigerit, licentia speciali, per ipsius Romani Pontificis patentes litteras concedenda, facientes plenam & expressam de statuto, ordinatione, ac inhibitione hujusmodi mentionem. Nos enim nihilominus irritum decernimus atque inane, ac nullius existere firmitatis, si secus super hoc fuerit quomodolibet attentatum. Nulli ergo &c.

Datum Reate II. Idus Maii, Pontificatus nostri anno I.

XV.

Quomodo se gerere debeant tempore interdicti. Arch. Aracœli sub plumbo num. 21. Specul. Min. tract. 2. fol. 28. Roderic. bulla 5.

Dilectis filiis Ministro & Fratribus Ordinis Minorum.

MEritis vestræ religionis inducimur, ut petitionibus vestris in his, quæ animarum salutem continent, favorabiliter annuamus. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod contingit interdum, Civitates & alia loca, in quibus habitatis, supponi Ecclesiastico interdicto: & non obstantibus aliquibus privilegiis seu indulgentiis quibuscumque Religiosis ab Apostolica Sede concessis (exceptis baptismate parvulorum & pœnitentiis morientium) omnia in eis Ecclesiastica sacramenta prohiberi, propter quod sine conscientiarum vestrarum dispendio confiteri peccata, & ab ipsis absolvi, ac divina celebrare officia, interdicto durante hujusmodi, non potestis, nec etiam Eucharistiæ ac unctionis extremæ in mortis articulo recipere sacramenta, super quo per Sedem Apostolicam humiliter vobis de salutari remedio provideri postulastis. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, ut tempore talis interdicti, vestra confiteri peccata & ab ipsis absolvi, ac simul legere divinum officium, missas celebrare januis clausis, non pulsatis campanis, voce submissa, excommunicatis & interdictis, ac omnibus personis, quæ non sunt de Ordine vestro exclusis: necnon temporibus consuetis juxta morem ve-

veſtri Ordinis, ſacræ communionis & unctionis extremæ ſacramenta recipere: prohibitione hujuſmodi ſeu aliquibus litteris ſuper hoc a Sede prædicta impetrandis, quæ de Ordine prædicto, & hac indulgentia ſpecialem non fecerint mentionem, nequaquam obſtantibus, valeatis, auctoritate præſentium vobis indulgemus. Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c.

Datum Reate VIII. Kal. Septembris, Pontificatus noſtri anno 1.

XVI.

Concedit amplum privilegium Clariſſis territorii Bleſenſis. Reg. Vatic. epiſt. 128.

Dilectis in Chriſto filiabus Julianæ Abbatiſſæ Monaſterii, quod Cuſtodia beatæ Mariæ Virginis nuncupatur, ſiti in territorio Bleſen. ejuſque Sororibus tam præſentibus, quam futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Acta per Cardinalem Legatum accenſentur.

§. I. Olim dilectus filius noſter Joannes tit. ſanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis Legatus in Regno Franciæ, Apoſtolici auctoritate mandati ſuper hoc ſpecialiter ſibi directi, Monaſterium veſtrum, quod quondam Joannes de Caſtillione dum viveret, Comes, & dilecta in Chriſto filia nobilis mulier Ælidis viduæ relicta ipſius, Comitiſſa Bleſen. in fundo proprio, de diœceſani loci conſenſu, propriis conſtruxerant ſumptibus, cuique de bonis ſuis certos annuos redditus deputaverant, ſatisfacto primitus Carnoten. Eccleſiæ de temporali commodo, quod ſi dictum Monaſterium remanſiſſet Eccleſiæ ipſi ſubjectum, eidem Eccleſiæ proveniret, ac per venerabilem Fratrem noſtrum Carnoten. Epiſcopum, ſatisfactione hujuſmodi acceptata, cum perſonis, juribus & pertinentiis ſuis in jus & proprietatem beati Petri recipiens, illud a ſubjectione quorumlibet Ordinariorum, ut nulli niſi Apoſtolicæ Sedi ſubjaceret, exemit, ſtatuentes annuum cenſum unius unciæ auri eidem Sedi, a dicto Monaſterio perſolvendum, & in eo penſatis ipſius facultatibus, certum Sororum Collegium ordinavit, ac eis & eidem Monaſterio te, filia Juliana, tunc Sororem Monaſterii Humilitatis beatæ Virginis Mariæ ſiti juxta Pariſius in Abbatiſſam præficiens, regulam, quam Sorores ejuſdem Monaſterii Humilitatis beatæ Virginis Mariæ ſervare noſcuntur, olim per fel. rec. Martinum Papam prædeceſſorem noſtrum, dum adhuc in minori officio eſſet conſtitutus, de Apoſtolico mandato correctam vobis tradidit, tam a vobis, quam ab omnibus aliis, quæ in eodem Monaſterio vobis ſucceſſerint, in perpetuum obſervandam.

Quæ a Pontifice confirmantur.

§. II. Licet autem nos, quod in præmiſſis ab eodem Legato factum extitit, ratum & gratum habentes, illud per alias noſtras ſub certa forma litteras duximus confirmandum: volentes tamen circa hoc vobis & dicto veſtro Monaſterio ſpecialius & plenius provideri, de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, ipſum Monaſterium veſtrum, cum Conventu, & omnibus perſonis, quæ ibidem divino ſunt obſequio mancipatæ, ac domibus infra ipſius Monaſterii ſepta conſtructis, & univerſis pertinentiis eorumdem in jus & proprietatem ejuſdem beati Petri, & prædictæ Sedis recepimus, illud ab omni juriſdictione, poteſtate & dominio tam Epiſcopi Carnoten. in cujus diœceſi Monaſterium ipſum ſitum eſt, & Archiepiſcopi Senonen. Metropolitani ejuſdem, & Capitulorum ſuorum, quam cujuslibet alterius Prælati, ſeu Eccleſiæ ſecularisve perſonæ totaliter per-

perpetuo, ex certa scientia eximentes, ita quod nec iidem Archiepiscopus & Episcopus, nec quævis alia persona ipsum, utpote prorsus exemptum, & Ecclesiæ Romanæ immediate subjectum, nec personas inibi Domino famulantes, interdicere, suspendere, vel excommunicare valeant, seu quocumque modo alias in præfatum Monasterium vestrum vel personas ipsius potestatem vel jurisdictionem aliquam exercere, ac decernentes, ut hujusmodi exemptio taliter per nos facta, & alia omnia in privilegio præsenti contenta plenum robur obtineant firmitatis, etiamsi de prædictis, quæ ab eodem Legato, ut præmittitur, acta sunt, neque prædictæ confirmationis nostræ litteræ, neque alia quævis scriptura seu probatio apparerent.

§. III. Statuimus insuper ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & prædictam Regulam Humilitatis beatæ Mariæ Virginis in eodem Monasterio vestro institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quæcumque possessiones, quæcumque bona, quæ idem Monasterium in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, & eis quæ vobis successerint, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis & adjacentiis suis. Ex dono præfati Comitis annuum redditum ducentarum librarum Duronen. quem percipitis in porta Blesen. & aliis redditibus Comitatus Blesen. Grangiam *Sublemart*, quæ *Tomba* vulgariter appellatur, & aliam Grangiam sitam in territorio dictæ Tombæ, cum pertinentiis suis. Grangiam de Origni cum pertinentiis & appendiciis suis. Duo arpenta prati siti juxta rivum de Choisi, quæ fuerunt quondam Thomæ de Bosco. In territorio *Dasmieres* vineas, quæ fuerunt quondam Willelmi Goatias, domum, terras, possessiones & quidquid juris habetis in territorio, quod dicitur *Lauberore*. Tria stagna aquarum, quæ fuerunt quondam Rodulphi de Ponte Militis, sita inter Promeroy, & sanctum Ludinum, cum omnibus pertinentiis & appendiciis suis. In foresta de Blesis sita juxta præfatum Monasterium vestrum, usum incidendi & faciendi incidi ligna vestris usibus opportuna; & in eadem foresta usum pascuorum pro bestiis, & animalibus vestris. In foresta, quæ *Boloigne* vulgariter appellatur, usum incidendi ligna ad ædificandum & retinendum domos & officinas vobis, & eidem Monasterio opportunas, & alias possessiones, redditus, & quidquid juris in prædicta diœcesi Carnoten. dictum Monasterium vestrum noscitur obtinere, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usuvagiis & pascuis in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis.

Loca ad Monasterium pertinentia.

§. IV. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas a seculo fugientes ad conversionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli Sororum vestrarum, post factam in Monasterio vestro professionem, fas sit de eodem loco discedere, discedentem vero nullus audeat retinere. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium vobis seu Monasterio vestro collatum, liceat alicui personaliter dari, seu alio modo alienari, absque consensu totius Capituli, vel majoris aut sanioris partis ipsius. Si quæ vero donationes aut alienationes aliter, quam dictum est, factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Pro consecrationibus vero altarium vel Ecclesiæ ve-

Præcepta facta Monialibus, & Privilegia concessa.

vestræ, sive pro oleo sancto, vel quomodolibet Ecclesiastico sacramento, nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quidquam audeat extorquere, sed hæc omnia gratis Episcopus diœcesanus vobis impendat. Alioquin liceat vobis hæc omnia, auctoritate nostra, recipere a quocumque malueritis Catholico Antistite, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis obtinente. Cum igitur generale interdictum fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, divina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Obeunte autem te nunc ejusdem loci Abbatissa, vel earum aliqua, quæ tibi successerit, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia, præponatur, nisi quam Sorores ejusdem Monasterii communi consensu vel earum major pars consilii sanioris, secundum Deum & præfatam Regulam providerint eligendam. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum vel personas regulares inibi Domino famulantes suspensionis, excommunicationis & interdicti sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, Apostolica auctoritate prohibemus, ut infra clausuras locorum vel grangiarum vestrarum nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Monasterio prætacto concessas, necnon libertates & exemptiones secularium exactionum a præfato Comite Blesen. vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed ea omnia integra conserventur, earum pro quarum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam unciam auri nobis, & nostris successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, & primo, secundo, tertiove monita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Dnmini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Privilegia ab aliis Pontificibus concessa confirmantur.

Ego Nicolaus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ego Frater Latinus Ostien. & Velletren. Episcopus subscripsi.
Ego Berardus Prænestin. Episcopus subscripsi.
Ego Frater Bentivenga Albanen. Episcopus subscripsi.
Ego Bernardus Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Tusculan. Episcopus subscripsi.
Ego Frater Matthæus tit. sancti Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Frater Hugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego

Ego Matthæus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Jacobus sanctæ Mariæ in Via lata Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Benedictus sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Neapoleo sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus sancti Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus sancti Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Reate per manum Magistri Joannis Decani Bajocen. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii III. Nonas Septembris, Indictione I. Incarnationis Dominicæ anno MCCLXXXVIII. Pontificatus vero Domini Nicolai Papæ IV. anno I.

XVII.

Concedit eis Regulam Clarissarum; Reg. Vatic. epist. 129.

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ, & Conventui Sororum Minorum inclusarum Monasterii, quod Custodia beatæ Mariæ Virginis nuncupatur, siti in territorio Blesen. ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinen. Carnoten. diœc.

§. I. Olim dilectus filius noster Joannes tituli sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis in regno Franciæ Apostolicæ Sedis Legatus, Apostolici auctoritate mandati, Regulam, quam Sorores Monasterii Humilitatis beatæ Mariæ Virginis siti juxta Parisius servare noscuntur, quamque felicis recordationis Urbanus Papa prædecessor noster Sororum Minorum inclusarum statuit nominandam, vobis tradidit, tam a vobis, quam ab omnibus aliis, quæ in Monasterio vestro vobis successerint, in perpetuum observandam.

§. II. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, concessionem hujusmodi per prædictum Legatum vobis factam, ratam & gratam habentes, eamque auctoritate Apostolica confirmantes, eadem auctoritate decernimus, ut prædicta Regula in præfato Monasterio vestro perpetuis futuris temporibus irrefragabiliter observetur, eamque de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, quæ talis est: *Quælibet inspirata divino flamine* &c. Decernimus ergo, ut nulli Ecclesiasticæ sæcularive personæ liceat præsentem Regulam approbatam & correctam infringere, aut aliqualiter immutare, quæ in ea continentur, vel ipsis ausu temerario contraire. Si quis autem &c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, constitutionis, & annotationis infringere &c.

Vide Tom. 1. fol. 78. & Tom. 3. fol. 482.

Datum Reate II. Nonas Septembris anno I.

XVIII.

Concedit ei eamdem auctoritatem circa Clarissas, quam habet circa Minores. Reg. Vatic. epist. 57.

Dilecto filio M. sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali.

Licet in Regula Abbatissæ, & Sororum Monasterii sanctæ Claræ de Assisio contineatur expresse, ut illum Cardinalem sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Gubernatorem, Protectorem, & Correctorem, teneantur ha-

habere, qui Gubernator, Protector, atque Corrector Ordinis Fratrum Minorum a Sede Apoſtolica fuerit deputatus, tibique gubernatio, protectio, atque correctio prædicti Ordinis Fratrum Minorum a præfata ſint Sede commiſſæ; ad omne tamen dubium excludendum, præſentium tibi auctoritate committimus gubernationem, protectionem, atque correctionem Abbatiſſæ Sororum, atque Monaſterii prædictorum, curam ipſorum & regimen in ſpiritualibus, & temporalibus, necnon ſervitialium & familiarium eorumdem. Concedentes tibi viſitandi ac reformandi Monaſterium ipſum, & corrigendi tam in capite, quam in membris, inſtituendi quoque, & deſtituendi Abbatiſſam, & perſonas alias in Monaſterio memorato, ordinandi etiam, ſtatuendi, diſponendi, præcipiendi & faciendi quidquid ſalubri & proſpero ſtatui prædictorum Abbatiſſæ, Sororum, ſervitialium, familiarium perſonarum, & Monaſterii per te, vel per aliquem, ſeu aliquos Fratres idoneos Ordinis Minorum videris expedire, & contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendi plenam & liberam, auctoritate præſentium, facultatem.

Datum Reate III. Idus Septembris anno I.

XIX.

Ut in pactis quibuſcumque Clariſſarum poſſit præſtare ſuo vel alterius nomine aſſenſum. Ibid. epiſt. 58.

EIDEM.

UT tu, cui Monaſteriorum & perſonarum Ordinis ſanctæ Claræ cura eſt ab Apoſtolica Sede commiſſa, ipſa Monaſteria, & perſonas ſalubrius expedire magis valeas, & gubernare, tibi præſtandi vice noſtra, & cujuslibet alterius Ordinarii, vel Prælati, cujus forſan ſuper hoc foret requirendus aſſenſus, per te vel per alium, ſeu alios, quibus hoc ſpecialiter tu duxeris committendum, conſenſum permutationibus, obligationibus, vel alienationibus quibuſcumque, quæ de rebus, bonis, & juribus Monaſteriorum dicti Ordinis præſentium & futurorum, vel ad ipſa ſpectantibus, occurrerint faciendæ, necnon & contractibus, qui ſuper iis fient, plenam concedimus, præſentium auctoritate, facultatem. Datum ut ſupra.

XX.

Ut a cenſuris quibuſdam valeat abſolvere perſonas prædicti Ordinis. Ibid. epiſt. 59.

EIDEM.

CUm cura Monaſterii ſanctæ Claræ de Aſſiſio, necnon & Monaſteriorum Ordinis ejuſdem Sanctæ, tibi ſit ab Apoſtolica Sede commiſſa, ut eo ſalubrius Monaſteria ipſa valeas gubernare, quo plenior tibi ſuper hoc fuerit attributa poteſtas, abſolvendi per te vel alium ſeu alios, perſonas Monaſteriorum, & Ordinis prædictorum ſine Apoſtolica, vel tua licentia ad Sedem Apoſtolicam accedentes, & apud Sedem ipſam morantes, & illuc taliter deſtinantes eaſdem, & dantes ad hoc conſilium, auxilium, vel favorem, necnon quaſcumque perſonas alias religioſas Eccleſiaſticas, vel etiam ſeculares ingreſſum infra clauſuras Monaſteriorum ipſo-

ipsorum habentes in casibus non concessis, quæ ratione prohibitionis, præcepti seu statuti Apostolicorum, aut Regulæ dicti Ordinis, aut contentorum in ea excommunicationum sententias incurrerant hactenus, vel in futurum incurrent, & ab hujusmodi excommunicationum sententiis vice nostra, injuncta eis super hoc pœnitentia salutari, plenam tibi concedimus, auctoritate præsentium, potestatem. Datum ut supra.

XXI.

Alias et circa easdem Personas concedit facultates. Ibid. epist. 60.

Eidem.

Cum cura tam Monasterii sanctæ Claræ de Assisio, quam aliorum Monasteriorum Ordinis ejusdem Sanctæ, necnon personarum omnium, Abbatissarum, Sororum, familiarium, Conversorum, & Capellanorum dictorum Monasteriorum, ac Ordinis tibi sit ab Apostolica Sede commissa, Nos volentes ut personis ipsis, eo per te salubrius consulatur, quo plenior tibi fuerit attributa potestas, absolvendi per te vel per alios, personas prædictas præsentes, & futuras ab excommunicationis sententia, quam incurrerunt hactenus, vel incurrent in posterum, pro violenta injectione manuum in seipsas, & quibuscumque aliis sententiis canonum, quas ante, vel post Religionis ingressum incurrerunt, vel in futurum incurrent; dispensandi quoque cum illis personis, quæ in prædictis Monasteriis habuerunt, vel habuerint ingressum per simoniam, vel alias vitiose, ac licentiandi personas præfatas earum culpis exigentibus, vel pro aliis justis causis ad alia Monasteria ejusdem Ordinis, vel transferendi, prout tibi videbitur expedire; dandi etiam licentiam Fratribus Minoribus eundi ad alia Monasteria Monialium Ordinis sancti Damiani, & alterius cujuscumque, ac in Monasteriis ipsis morandi pro incorporatione Monasteriorum eorumdem eidem Ordini sanctæ Claræ, ac eorum reformatione de ipso sanctæ Claræ Ordine faciendis, quibuslibet constitutionibus Regulæ dictorum Fratrum Minorum, & prædictorum Monasteriorum, ac Ordinum, & declarationibus, prohibitionibus, seu præceptis Apostolicis, vel aliis quibuscumque contrariis nequaquam obstantibus, liberam tibi concedimus potestatem. Datum ut supra.

XXII.

Fit Archiepiscopus Nicosiensis. Reg. Vatic. epist. 237.

Venerabili Fratri Joanni Archiepiscopo Nicosien.

§. I. Sponso cœlesti, cui dignanter placuit inclytæ sponsæ suæ custodiam nostræ humilitati committere, in iis semper placere quærimus, ut statum Ecclesiarum omnium, & earum maxime, quæ nostræ indigent provisionis remedio, ad decorem salutaris existentiæ dirigamus.

§. II. Dudum siquidem Nicosien. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ Ranulphi Nicosien. Archiepiscopi Pastoris solatio destituta, duæ fuerunt in ea per ipsius Ecclesiæ Canonicos electiones, una videlicet de dilecto filio Magistro Guidone de Novarialla Capellano nostro, litterarum contradictarum Auditore Canonico, & altera de dilecto filio Henrico de Gibeleto Archidiacono ipsius Ecclesiæ in discordia celebratæ: sed præfa- *Electio duorum facta a Capitulo ad Apost. Sedem devolvitur.*

to Magistro Guidone electioni de se factæ consentire nolente, ac deinde negotio electionis de prædicto Henrico factæ ad Sedem Apostolicam legitime devoluto, tamdem idem Henricus post nonnullos processus habitos in causa prædicta, juri si quod sibi ex electione hujusmodi de se facta quæsitum fuerat, in nostris manibus renunciavit libere ac expresse.

§. III. Nos itaque hujusmodi resignatione recepta, de salubri, ut tenemur, provisione ipsius Ecclesiæ sollicite cogitantes, ac attendentes, quam sit onusta dispendiis, quot & quanta pericula secum trahat Ecclesiarum vacatio diuturna, ex hoc præfatæ Ecclesiæ, ne ulterius vacationis deploret incommoda, paterna volentes sollicitudine præcavere, ad personam tuam, virum utique litterarum scientia præditum, vitæ munditia, honestate morum, providentia spiritualium, circumspectione temporalium, & aliis virtutibus multipliciter decoratum, ex cujus operibus gratiosos fructus provenire credimus & speramus, direximus oculos nostræ mentis, illam fore perutilem ad ipsius Ecclesiæ Nicosien. regimen arbitrantes, propter quod de te Ordinem Fratrum Minorum professo, & in eo diu laudabiliter conversato, præfata Nicosien. Ecclesiæ de Fratrum nostrorum consilio duximus providendum, teque ipsi Ecclesiæ in Archiepiscopum præfecimus & pastorem, curam & administrationem illius tibi spiritualiter & temporaliter committendo: ac consequenter munus consecrationis tibi manibus nostris impendimus, & pallium de corpore beati Petri sumptum, videlicet plenitudinem pontificalis officii per dilectum filium nostrum Matthæum sanctæ Mariæ Diaconum Cardinalem juxta formam, quam in hoc servat Romana Ecclesia, fecimus tibi tradi, firma concepta fiducia, quod, dirigente Domino actus tuos, præfata Nicosien. Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam prospere dirigetur, & in spiritualibus & temporalibus salubria, dante Domino, suscipiet incrementa.

Electi dotes.

§. IV. Jugum itaque Domini reverentia prompta suscipias, & suavi ejus oneri sub humilitatis spiritu colla submitte, ac ad præfatam Ecclesiam cum benedictione gratiæ nostræ accedens, curam & administrationem ipsius prudenter & utiliter exequaris, ita quod tuo salubri Ministerio Ecclesia ipsa spiritualiter & temporaliter prospere dirigatur, tuque velut pastor sollicitudine pervigil commissum in ea tibi gregem Dominicum gubernare studioso regimine comproberis, ac exinde nostram & præfatæ Sedis gratiam uberius consequi merearis.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem XIII. Kal. Novembris anno I.

XXIII.

Commendat ei Archiepiscopum præfatum Reg. Vatic. epist. 238.

Regi Cypri Illustri.

AD fovendum in caritatis visceribus Ecclesiarum prælatos, eos præcipue, qui Pontificali dignitate præeminent, eo te fiducialius nostris precibus invitamus, quo in bonorum operum executione celsitudinis regalis affectum existimamus magis promptum, ac facilem invenire, maxime eum apud Deum, cujus Prælati hujusmodi sunt Ministri, retributionis æternæ præmium, & apud homines laudis præconium tibi exinde acquiratur. Dudum siquidem Nicosien. Ecclesia &c. ut in superiori verbis competenter mutatis usque *suscipiet incrementa*. Cum itaque fili caris-

cariſſime, ſit virtutis opus Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas, præſertim Pontificali præditas dignitate, benigno favore proſequi, ac eas verbis & operibus pro Regis æterni gloria venerari; Serenitatem Regiam rogamus, & hortamur attente, quatenus eumdem Archiepiſcopum, ac Eccleſiam Nicoſien. ſibi commiſſam, habens pro noſtra & Apoſtolicæ Sedis reverentia propenſius commendatos, ſic te ipſis reddas Regio favore munificum, & operibus gratioſum, ut idem Archiepiſcopus tuo fultus auxilio in commiſſa ſibi cura paſtoralis officii poſſit, Deo propitio, proſperari, & tibi exinde a Deo perennis vitæ præmium, & a nobis proveniat actio gratiarum.

Datum ut ſupra.

ANNO CHRISTI 1289. NICOLAI IV. ANNO 1. & 2.

XXIV.

Dat facultatem abſolvendi a cenſuris latis in adjutores Petri Aragonii. Reg. Vatic. in appendice litter. Curial. epiſt. 75.

Dilecto filio M. S. Mariæ in Porticu Diac. Cardinali.

CUm cura tam Monaſterii ſanctæ Claræ de Aſſiſio, quam aliorum Monaſteriorum Ordinis ejuſdem Sanctæ, necnon perſonarum omnium, Abbatiſſarum, bonorum, familiarium, Converſorum & Capellanorum dictorum Monaſteriorum, ac Ordinis tibi ſit ab Apoſtolica Sede commiſſa; nos volentes ut perſonis ipſis eo per te ſalubrius conſulatur, quo plenior tibi fuerit attributa poteſtas, abſolvendi per te, vel per alios perſonas prædictas præſentes, & futuras ab excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiis, ſi quas eædem perſonæ, maſculini videlicet ſexus poſt religionis ingreſſum, fœminini vero ante & poſt ingreſſum hujuſmodi, incurrerunt hactenus, vel incurrerint in poſterum latis & ferendis a prædicta Sede, vel Legatis ipſius, ſeu auctoritate ipſorum contra quomdam Petrum olim Regem Aragonum, uxorem, & filios ejus, adjutores, & complices, ſequaces, & fautores eorum, ſeu contra non ſervantes interdictum poſitum per eamdem Sedem, aut Legatos ipſius, vel ponendum impoſterum, aut ipſorum auctoritate, vel prædictorum aut alicujus eorum occaſione, vel tam in Regnis, Terris, ſeu locis dictis Petro, uxori, filiis, adjutoribus, complicibus, ſequacibus, fautoribus, adhærentibus, ſeu ſubjectis, vel alicui eorumdem, ac etiam concedendi prædictis perſonis liberam facultatem eligendi ſecundum formam Regulæ dictæ Sanctæ, Abbatiſſas in Monaſteriis ipſis, quæ Abbatiſſis carent ad præſens, vel in futurum carere continget hujuſmodi interdicto durante, confirmandi quoque electiones celebratas & celebrandas in Monaſteriis ipſis, interdicto præfato durante, alias canonice, & de perſonis idoneis, ac inſuper infirmandi eaſdem, ſeu irritas nuntiandi, ſi eas minus canonice, vel de perſonis non idoneis celebratæ fuerint, vel celebrari contingat, prohibitionibus, ſeu præceptis Apoſtolicis, vel Legatorum ipſius, vel aliis quibuſcumque contrariis ſub quacumque verborum forma vel conceptione proceſſerunt hactenus, vel deinceps procedent, nequaquam obſtantibus, liberam tibi præſentium auctoritate concedimus facultatem.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem vt. Kalend. Februarii, anno 1.

XXV.

Ut non teneantur folvere decimas pro negotio regni Siciliæ impofitas. Reg. Vat. epift. 104.

Univerfis Abbatiffis, & Conventibus Monafteriorum Ordinis fanctæ Claræ per Italiam conftitutis.

ATtendentes benignius &c. ut in regefto Honorii IV. epift. 5. Datum Romæ apud fanctam Mariam Majorem x. Kalend. Aprilis, anno II.

XXVI.

Concedit Indulgentias vifitantibus Ecclefiam fancti Francifci Affifiatem. Reg. Vatic. epift. 158.

Cuftodi, & Fratribus Ordinis Minorum fancti Francifci de Affifio.

PRæexcelfa gloriofiffimi Confefforis beati Francifci merita, quæ in Ecclefia Dei quafi candelabra præclara refplendent, fedulæ confiderationis indagine perluftrantes & recogitantes attentius, quod ipfe tamquam vitis botris opulentis exuberans in vinea Domini palmites produxit egregios, & fuperna cooperante gratia, producere non defiftit, dignum duximus, & rationi confonum, quinimmo debitum arbitramur, ut Ecclefiam veftram, in qua ipfius Confefforis corpus fanctiffimum requiefcit, eximiis profequamur favoribus, & præcipuis ac fpecialibus gratiis & indulgentiis honoremus. Cupientes igitur ut Ecclefia ipfa congruis honoribus frequentetur, & ut fideles Chrifti eo libentius eam adeant, quo majorem in ea fe fenferint gratiam percepturos, omnibus vere pœnitentibus & confeffis, qui ad prædictam Ecclefiam diebus fingulis cum devotione acceflerint, de omnipotentis Dei mifericordia, & beatorum Petri & Pauli Apoftolorum ejus auctoritate confifi, annum unum & quadraginta dies de injuncta fibi pœnitentia mifericorditer relaxamus.

Datum Romæ apud fanctam Mariam Majorem IV. Nonas Maii, anno II.

XXVII.

Frater Albertus fit Epifcopus Iporienfis. Reg. Vatic. epift. 76.

Venerabili fratri Alberto Epifcopo Iporien.

LIcet continuata &c. ut fupra in bulla XXXI. fub Nicolao III. ufque *principalius obligati*. Sane vacante nuper Iporien. Ecclefia per translationem venerabilis fratris noftri Friderici Epifcopi Ferrarien. tunc Iporien. Electi ad Ecclefiam Ferrarien. ac provifione præfatæ Iporien. Ecclefiæ libera in noftris manibus remanente. Nos qui circa viduatas Ecclefias continuæ attentionis oculis potiffimum vigilamus, ut mora exclufa, talibus regimen committatur ipfarum, per quos falutaria in fpiritualibus & temporalibus fufcipiant incrementa; ad te Ordinis Fratrum Minorum profefforem, cui laudabilis difcretionis induftria, vitæ munditia, honeftas profeffionis, & religionis zelus, ac litteralis fcientia,

tia, ficut per gratæ familiaritatis obfequia, experientia probata nos docuit, fuffragantur, direximus aciem mentis noftræ, & ne memorata Iporien. Ecclefia viduitatis diutius damna deploret, te de Fratrum noftrorum confilio, & Apoftolicæ plenitudine poteftatis, eidem Iporien. Ecclefiæ in Epifcopum præficimus & paftorem, & deinde confecrationis munus tibi noftris manibus folemniter impendimus, firmam fpem, fiduciamque tenentes, quod fupradicta Iporien. Ecclefia per tuæ circumfpectionis induftriam & prudentiam circumfpectam in fpiritualibus & temporalibus, dextera Domini tibi affiftente propitia, profpere dirigetur, & falubribus proficiet incrementis. Tolle igitur jugum Domini tam leve collis humilibus &c. ut in bulla XXV. Nicol. III. ufque *tabernacula introducat*.

Datum apud fanctam Mariam Majorem III. Idus Maii, anno II.

XXVIII.

Concedit eis pro pretio locum Fratrum de Pœnitentia. Regeft. Vatican. epift. 184.

Venerabili fratri Epifcopo, & dilecto filio Scholaftico Pictavien.

§. I. SUa nobis dilecti filii Guardianus & Fratres Minores Pictavien. provinciæ petitione monftrarunt, quod locus ipforum civitatis Pictavien. loco Fratrum de Pœnitentia Jefu Chrifti civitatis ejufdem, quorum Ordo non eft de refervatis per conftitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecefforis noftri, editam fuper hoc in Concilio Lugdunen. adeo eft vicinus, quod per quamdam viam dumtaxat plenam fordibus & immunditiis ab invicem feparantur. Quare dicti Guardianus, & Fratres nobis humiliter fupplicaverunt, ut cum in prædicto loco ipforum Fratrum de Pœnitentia Jefu Chrifti, in quo dudum quamplures Fratres ipfius Ordinis manere confueverant, perpauci Fratres commorentur ad præfens, qui etiam frequenter dimittitur abfque fratre, & fub cuftodia feculari, propter quod eft verifimiliter præfumendum, quod locus ipfe juxta tenorem prædictæ conftitutionis, poft non magni temporis fpatium difpofitioni Sedis Apoftolicæ totaliter relinquetur, dictufque locus Fratrum Minorum, qui valde arctus exiftit, non nifi per locum ipforum Fratrum de Pœnitentia Jefu Chrifti commode valeat ampliari, transferre prædictum locum eorumdem Fratrum de Pœnitentia Jefu Chrifti in ampliationem dicti loci prædictorum Fratrum Minorum, & in eorum ufus de benignitate Apoftolica dignaremur.

§. II. Nos prædictis Guardiano & Fratribus quos fincera diligimus in Domino caritate, fic in hac parte providere proponimus, ut ipfius conftitutionis continentia, quibus omnibus veftram intendimus confcientiam onerare, fi vobis conftiterit ita effe, prædictum locum eorumdem Fratrum de Pœnitentia Jefu Chrifti poftquam illum per deceffum, vel ceffionem factam a Fratribus de Pœnitentia prædicta nunc ibi morantibus, juxta tenorem dictæ conftitutionis, ad difpofitionem ipfius Sedis pervenire contigerit, cum domibus, ædificiis, lignis, lapidibus & horto ejufdem loci, prædictis Fratribus Minoribus auctoritate noftra vendatis pro pretio competenti. Inducentes, per vos, vel alium feu alios, nominatos Fratres Minores in loco domorum, & aliorum prædictorum corporalem poffeffionem, & defendentes inductos. Contradictores & rebel-

belles, per censuras Ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo.

§.III. Volumus tamen quod hujusmodi dicti loci pretium, seu pecuniam in aliqua æde sacra penes aliquas personas idoneas nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine, integre ac fideliter deponere studeatis, pretium seu pecuniam prædictam in Terræ sanctæ subsidium, aut in alios pios usus juxta tenorem ejusdem constitutionis, & Apostolicæ Sedis beneplacitum convertenda, facientes super hujusmodi deposito fieri duo publica instrumenta, quorum unum apud vos retinere, alterum vero Cameræ nostræ, & quid & quantum ad locum ubi & penes quos, & coram quibus dicta pecunia deponetur, & quidquid super hoc feceritis, nobis per vestras litteras harum seriem continentes mittere & intimare fideliter studeatis. Non obstante quod interdici &c.

Datum Reate Kal. Junii, anno II.

XXIX.

Similiter concedit Fratribus Lugdunensibus. Reg. Vatic. epist. 222.

Sacristæ Ecclesiæ Lugdunen.

EX parte dilectorum filiorum Ministri Ordinis Minorum in Burgundia & Guardiani, ac Fratrum Lugdunen. fuit propositum coram nobis quod Ecclesia loci dictorum Guardiani, & Fratrum civitatis Lugdunen. & etiam ipse locus adeo arcti existunt, quod eorumdem Guardiani, & Fratrum habitationi per hoc minus accommodi reddi videntur, considerata conditione civitatis ejusdem, in qua non solum frequenter provincialia & generalia Capitula dicti Ordinis, & interdum per Sedem Apostolicam fuerunt Concilia generalia celebrata. Quare prædicti Minister, Guardianus, & Fratres nobis humiliter supplicarunt, ut cum tibi sub certa forma nostris dederimus litteris in mandatis, ut jus quod Fratribus de Pœnitentia Jesu Christi in loco civitatis Lugdunen. in quo Fratres ipsi hactenus habitarunt, nunc, ut dicitur, deserto ab ipsis Fratribus, competebat, & quod per hoc in dispositione Apostolicæ Sedis remansit, auctoritate nostra vendas, & in aliquo tuto loco, nomine nostro, deponas, donec aliud super hoc in mandatis tibi dederimus injungendum, dictum pretium in ampliatione Ecclesiæ & loci eorumdem Guardiani & Fratrum converti de benignitate Apostolica mandaremus. Nos igitur dictorum Ministri, Guardiani & Fratrum Minorum devotis supplicationibus favorabiliter in hac parte annuere intendentes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus præfatum pretium in hujusmodi ampliationem Ecclesiæ & loci prædictorum, eadem auctoritate, prout de ipsorum Ministri, Guardiani & Fratrum processerit voluntate, convertas. Contradictores &c.

Datum Reate Idibus Junii, anno II.

XXX.

Fit Episcopus Tridentinus. Reg. Vatic. epist. 351.

Venerabili fratri Philippo Episcopo Tridentin.

ROmani Pontificis, quem pastor ille cœlestis, & Episcopus animarum potestatis sibi plenitudine tradita, Ecclesiis prætulit universis, plena vigiliis sollicitudo requirit, ut circa cujuslibet statum Ecclesiæ sic vi-

vigilanter excogitet, sic prospiciat diligenter, ut per ejus providentiam circumspectam, nunc per simplicis provisionis officium, nunc per opportunæ provisionis ministerium, prout locorum & temporum qualitas exigit, Ecclesiis singulis pastor accedat idoneus, & rector providus deputetur, sicque ipse, superni favoris auxilio suffragante, votivæ prosperitatis successibus gratuletur. Sane Tridentina Ecclesia per obitum bonæ memoriæ Henrici Episcopi Tridentin. qui nuper apud Sedem Apostolicam diem clausit extremum, pastoris solatio destituta, nos ad Ecclesiam ipsam a longis retro temporibus multipliciter laceratam, habentes debitæ compassionis affectum, ac desiderantes propterea ejus statui prospere consuli, ac ipsam a dispendiis præservari, ordinationem, dispositionem, & provisionem ejusdem Ecclesiæ ea vice Sedi Apostolicæ duximus reservandam, decernentes ex tunc irritum & inane, si quid scienter vel ignoranter contra reservationem nostram hujusmodi per quemcumque quavis auctoritate contingeret attentari. Volentes igitur eidem Ecclesiæ paterna sollicitudine præcavere, ne præfata Ecclesia prolixioris dispendia vacationis incurrat, & cupientes ut ipsa Ecclesia utilis præsidio fulta pastoris, Deo propitio, relevetur a noxiis, & optatis proficiat incrementis, ad te tunc Ordinem Fratrum Minorum &c. ut in bulla XXVII. hujus Pontif. usque *suffragantur*, direximus aciem nostræ mentis, cum præteritorum consideratio rationem probabilem soleat inducere de futuris. His itaque digna meditatione pensatis, te de Fratrum nostrorum consilio &c. usque *gubernabis*. Tolle igitur &c. usque *introducat*.

Datum Reate II. Kal. Augusti, anno II.

XXXI.

Concedit Clarissis ne solvant ulli subsidia. Regest. Vatic. epist. 407. Spec. Min. tract. 2. fol. 38.

Universis Abbatissis, & Conventibus Sororum inclusarum Monasteriorum Ordinis sanctæ Claræ.

Quanto studiosius devota mente &c. ut in bulla XI. sub Clemente IV. usque *ad finem*. *Regest. Tom. 4. fol. ...*

Datum Reate XV. Kal. Septembris, anno II.

XXXII.

Ne propter possessiones, aut bona quæ possident, quidpiam solvant. Regest. Vatic. epist. 430.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii sanctæ Mariæ de Monte Lucido Perusin. Ordinis sanctæ Claræ.

Personis, quæ mundo relicto, ad cœlestia totis tendunt affectibus, benevolo nos convenit adesse favore, piis eorum votis, ut consequi valeant, salubris intentionis effectum, misericorditer annuendo, quatenus contra inquietantium defensæ molestias, pace quieta & quiete pacifica, pacis famulentur auctori. Hinc est quod nos tranquillitati vestræ, ne aliqua secularium exactionum infestatione vexetur, Apostolica sollicitudine providere volentes, devotioni vestræ, ut pro molendinis, & aliis bonis vestris, quæ Ecclesiastica debent immunitate defendi, vos ad subeundum aliqua onera publica, præstationes aliquas exhiben-

bendum minime teneamini vel compelli poſſitis, auctoritate præſentium, indulgemus. Decernentes nihilominus irritum & inane, ſi quid ſuper iis contra præſentis noſtræ conceſſionis tenorem a quocumque quavis auctoritate contigerit attentari.

Nulli ergo &c. ſi quis &c. Datum Reate xv. Kal. Septembris, anno II.

XXXIII.

Ut citent in curiam Epiſcopum Aurienſem Fratribus injurium. Regeſt. Vatic. epiſt. 417.

Dilectis filiis Archidiacono de Nevia in Eccleſia, ac Roderico Fernandi Canonico Bracharen.

Ep.FF. moleſtus.

§. I. Dilecti filii Guardianus & Conventus domus Fratrum Aurien. Ordinis Minorum nobis ſignificare curarunt, quod Venerabilis frater noſter P. Epiſcopus Aurien. ipſos contra tenores privilegiorum Apoſtolicorum conceſſorum eidem Ordini, multipliciter gravare præſumit: nam cum quondam nobilis mulier Taraſia Joannis, quæ olim in eadem diœceſi deceſſerat, apud locum dictorum Guardiani & Fratrum Aurien. ſepulturam in ſua ultima voluntate elegiſſet, idem Epiſcopus corpus ejuſdem Taraſiæ, quod dicti Guardianus & Fratres ad prædictam eorum Eccleſiam detulerant tumulandum, armata manu per violentiam rapuit, ac illud faciens in cœmeterio Aurien. Eccleſiæ ſepeliri, dictos Fratres nihilominus quibuſdam bonis, quæ dicta Taraſia eiſdem Fratribus in ultima voluntate legaverat, indebite ſpoliando. Præterea in omnes illos, qui corpus quondam nobilis mulieris Sanciæ uxoris nobilis viri Joannis Fernandi, quæ apud locum prædictum libere elegerat ſepeliri, dum ad prædictam Eccleſiam dictorum Guardiani & Fratrum portaretur, præcepit omnibus ne illud comitari, aut illud in cœmeterio præfatæ Eccleſiæ dictorum Guardiani & Fratrum ſepeliri præſumerent, aut ad dictorum Fratrum prædicationem accederent, vel ſua confiterentur peccata, ſive aliquas eleemoſynas largirentur, vel loquerentur, aut alias quoquo modo participarent eiſdem, & in contra facientes excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias motu proprio, immo temeritate propria potius, promulgavit. Qui gravaminibus hujuſmodi non contentus, Canonicis dictæ Eccleſiæ Aurien. ſub pœna gratiæ ſuæ inhibuit, ne dictis Fratribus loquerentur, nec eis aliqua pietatis beneficia erogarent. Inſuper prohiberi fecit idem Epiſcopus, ne aliqui de civitate vel diœceſi Aurien. aliqua de bonis legarent in teſtamentis, vel ultimis voluntatibus, aut aliquas eleemoſynas darent Fratribus memoratis.

In eum Fratres de illatis gravaminibus conqueruntur.

§. II. Cumque dicti Guardianus, & Fratres ſuper his venerabili Fratri noſtro Bracharen. Archiepiſcopo loci Metropolitano conqueſti fuiſſent, ac quidam ex ipſis Fratribus litteras Vicariorum dicti Archiepiſcopi, per quas iidem Vicarii dictum Epiſcopum citari mandaverant, præſentaſſet, dictus Epiſcopus in eumdem Fratrem manus violentas injecit, alias dictos Fratres multis gravans injuriis, & ipſorum pacem & quietem damnabiliter impediens & perturbans. Sed licet dicti Guardianus & Fratres malum in bono vincere ſatagentes, a præfato Epiſcopo humili ſupplicatione petiverint, ut ab ipſorum moleſtiis divinæ pietatis intuitu abſtineret, ipſe tamen piis ipſorum Fratrum votis annuere noluit, ſed ipſos

ipſos poſtmodum per ſe & alios gravius perturbavit, ita quod ipſi vix valent ſub tantis preſſuris & anguſtiis reſpirare.

§. III. Quare pro parte ipſorum Guardiani, & Fratrum fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut cum ipſi propter potentiam ſæpedicti Epiſcopi non poſſint ſuam ſuper præmiſſis in illis partibus juſtitiam proſequi, providere ipſis ſuper hoc paterna ſollicitudine curaremus. Nos itaque nolentes, ſicut etiam non debemus, dictis Guardiano, & Fratribus in ſuo jure deeſſe, in quo ſumus omnibus debitores, ac tot & tantas injurias & gravamina Guardiano, & Fratribus memoratis illata, quæ, ſine Dei offenſa ſalva conſcientia, præterire nequimus, ſub diſſimulatione tranſire, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel alter veſtrum præfatum Epiſcopum ex parte noſtra peremptorie citare curetis, ut infra tres menſes poſt citationem veſtram cum omnibus actis, juribus & immunitatibus ſuis hujuſmodi cauſam contingentibus per ſe, vel procuratorem idoneum Apoſtolico ſe conſpectui repræſentet facturus & recepturus ſuper iis quod ordo dictaverit rationis. Diem autem citationis &c. uſque *intimare*. Non obſtante ſi cauſa ſuper prædictis pendeat coram præfatis Vicariis, vel in ea proceſſus aliqui fuerint habiti coram eis.

Datum Reate VI. Kalend. Septembris anno II.

XXXIV.

Amplum eis concedit privilegium. Reg. Vatic. epiſt. 515.

Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſæ Monaſterii ſanctæ Mariæ Montis Lucii Peruſin. ejuſque Sororibus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

§. I. Religioſam vitam &c. uſque *enervet*. Ea propter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium ſanctæ Genitricis Virginis Mariæ in Monte Lucio Peruſino, in quo divino eſtis obſequio mancipatæ, ad inſtar felicis recordationis Clementis Papæ IV. prædeceſſoris noſtri, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, ut Ordo ſanctæ Claræ, qui ſecundum Deum, & Regulam a fel. recordationis Urbano Papa IV. prædeceſſore noſtro ejuſdem Ordinis Sororibus traditam, in eodem loco inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones &c. uſque *illibata permaneant*. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum, in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus ſuis pertinentiis, terras, vineas, domos, caſalina, ſilvas, oliveta, & poſſeſſiones, quæ habetis in locis, qui Valianum, ſancta Maria de Oliveto, Bolſcianum, Curia Montis Leonis, Galterii, Lupazonis, Morignan. Caſale, Pilla Anteria, planum de flore, & villa de campo vulgariter appellantur: Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Præpo cum terris, vineis, olivetis, & aliis pertinentiis ſuis: Terras, vineas, domos, caſalina, ac poſſeſſiones quæ habetis ibidem: Vineam quam habebatis in loco, qui Paſtina nuncupatur; terras & poſſeſſiones quas habetis in loco, qui dicitur Corrianum, terras & poſſeſſiones ſitas in Pitignano; fundum unum, quem habetis in colle; terras & poſſeſſiones cum pertinentiis ſuis, quas in Monte Cilio poſſidetis, cum terris, vineis, pratis, nemoribus, uſuagiis & paſcuis in

bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Liceat quoque vobis &c. usque *aliqua retinere*. Prohibemus insuper &c. usque *audeat retinere*. Pro consecrationibus &c. usque *habente*. Quod si Sedes &c. usque *generetur*. Quia vero interdum &c. usque *recipere valeatis*. Cum autem generale interdictum &c. usque *dederitis interdicto*. Obeunte autem te &c. usque *eligendam*. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas regulares inibi Domino famulantes suspensionis &c. sententiam promulgaverint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere. Paci quoque &c. usque *exercere*. Præterea omnes libertates & immunitates, quas Monasterio vestro bonæ memoriæ Joannes Episcopus Perusinus, de Capituli sui assensu, indulsisse dignoscitur, sicut in instrumento inde confecto plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Tenorem autem dicti instrumenti ad cautelam duximus præsenti privilegio inserendum, qui talis est.

§. II. *In Dei nomine Amen. Anno Domini* MCCXVIII. *Indictione* VI. *die ultimo Julii exeunte, tempore Domini Honorii Papæ III. Ego quidem in Dei nomine Joannes Dei gratia Perusinus Episcopus, non vi coactus, nec dolo inductus, sed propria & spontanea mea bona voluntate, præsente & auctoritatem præstante Domino Hugone Ostien. & Velletren. Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, cum consensu Capituli nostri, concedo tibi Bono Notario, procuratorio nomine recipienti pro omnibus ancillis Christi conversis & convertendis, quæ in habitu Religionis debent Domino famulari in terreno & loco concesso prædicto Domino Episcopo & Legato a Domino Elulto Monaldo posito in Asio Montis Lucii, sicut continetur in instrumento a te ipso Bono Notario condito, plenam licentiam & potestatem ædificandi Ecclesiam, sive Monasterium ad honorem Dei, & gloriosæ Virginis Mariæ, & primarium lapidem tibi concedo, renuncians & remittens tibi pro dictis ancillis Christi recipienti omne jus & actionem, mihi in prædicta Ecclesia, sive Monasterio competentem sive competiturum, quod nihil in ea, vel in illud mihi reservo, præter unam libram ceræ nomine cathedratici in Assumptione beatæ Virginis. Et hæc omnia per me meosque successores tibi prædicto Bono Notario pro prædictis ancillis Christi recipienti tenere, facere, adimplere, observare, & non contravenire, sub pœna centum marcharum argenti promitto, & obligo, dataque pœna, vel non data, totum quod hoc continet instrumentum, firmum permaneat omni tempore. Hæc acta sunt apud Monasterium sancti Petri de Perusio intus in area dicti Monasterii sancti Petri in præsentia Domini Jacobi Abbatis sancti Petri, Domini Joannis Cellerarii, Domini Thomasii Prioris claustri, Domini Petri de Mastinellis, Barutii de sancto Petro, Raynerii de Bruna, Joannis de Calcaveccla, Benevenati de Albricolo, D. Philppi de Cardinello, & Domini Bernardini Diaconi præfati Episcopi Perusin. qui omnes rogati sunt testes. Ego Petrus Azollni Notarius his omnibus interfui, & ut supra legitur, hoc instrumentum scripsi, & ad publicam formam redegi.* Ad indicium autem &c. usque *persolvetis*. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed &c. ut supra bulla 16. hujus Pontif. usque *pacis inveniant*. Amen. Amen.

Ego Nicolaus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Frater Latinus Ostien. & Velletren. Episcopus subscripsi.

Ego

Ego Gerardus Sabinen. Episcopus subscripsi.
Ego Bernardus Portuen. & sanctæ Rufinæ Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Tusculan. Episcopus subscripsi.
Ego Frater Matthæus tit. sancti Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Frater Ugo tit. sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus tit. sancti Marci Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Matthæus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Jacobus sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Benedictus sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Neapoleo sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus sancti Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Reate per manum Magistri Joannis Decani Bajocen. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii v. Nonas Octobris, Indictione III. Incarnationis Dominicæ anno MCCLXXXIX. Pontificatus vero Domini Nicolai Papæ IV. anno II.

XXXV.

Concedit eis licentiam vendendi primum locum, quem habebant Placentiæ. Reg. Vatic. epist. 607.

Dilectis filiis Ministro Provinciali Provinciæ Bononiæ, ac Guardiano & Fratribus domus Ordinis Fratrum Minorum de Placentia.

Ex parte vestra fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum ad ædificationem loci, quem vos fili Guardiane & Fratres in civitate Placentina de novo ædificare cœpistis, vobis, cum nihil habeatis proprium, non suppetant facultates, vendendi locum, in quo apud civitatem eamdem primitus degebatis, ac pretium recipiendum exinde in ædificium dicti loci convertendi procuratoribus Romanæ Ecclesiæ nominatis, vel nominandis per Ministros vel Custodes ejusdem Ordinis, juxta formam privilegii super hoc a felicis record. Martino Papa prædecessore nostro editi, licentiam largiremur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, præfatis procuratoribus vendendi locum primum prædictum, & pretium recipiendum ex eo in ædificationem dicti loci novi convertendi licentiam, auctoritate præsentium, postulatam concedimus, ita tamen, quod prædictus primus locus post venditionem hujusmodi a Fratribus derelictus, jurisdictioni Ordinarii relinquatur. Nulli ergo nostræ concessionis &c.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem Idibus Novembris, anno II.

XXXVI.

Concedit ei facultatem condendi testamentum. Reg. Vatic. epist. 661.

Venerabili fratri Guillelmo Episcopo Dignen.

Quia præsentis vitæ conditio statum habet instabilem &c. ut in bulla IV. hujus Pontificis usque *provenire*. Nos itaque tuis supplicationibus inclinati, ut de bonis mobilibus Ecclesiæ tuæ dispensationi seu administrationi commissis, quæ non fuerunt altaris seu

 alta-

altarium Eccleſiarum tibi commiſſarum miniſterio, ſeu alicui ſpeciali earumdem Eccleſiarum divino cultui vel uſui deputata, vel quæ Ordinis Fratrum Minorum, quem fuiſti profeſſus, non exiſtant, necnon & quibuſcumque bonis mobilibus a te per Eccleſiam ſeu Eccleſias licite acquiſitis &c. ut in bulla citata, uſque *animæ videris expedire*.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem iv. Nonas Decembris, anno ii.

XXXVII.

Præponitur Eccleſiæ Marrochitanæ. Reg. Vatic. epiſt. 771.

Venerabili fratri Roderico Archiepiſcopo Marrochitan.

Proœmium. §. I. Aſſumpti, quamvis immeriti, diſponente Domino, in plenitudine poteſtatis, perſonas aptas ad Eccleſiaſticas dignitates libenter aſſumimus, & in partem ſollicitudinis evocamus, quoniam per tales Eccleſiarum procuratur utilitas & ſalus etiam animarum.

Pontificis ſollicitudo ergaMarrochitanam Eccleſiam. §. II. Sane Marrochitan. Eccleſia dudum regimine ſui Epiſcopi deſtituta, nos ad Eccleſiam ipſam, quæ propter perfidorum Sarracenorum rabiem & potentiam diu ibidem dominantium, peccatis exigentibus, non abſque periculo gravi fidei orthodoxæ, diutius viduitatis detrimenta ſenſivit, habentes paternæ compaſſionis affectum, de ordinatione ipſius Eccleſiæ, juxta debitum paſtoralis officii ſollicite cœpimus cogitare, ut perſona talis ad ipſius Eccleſiæ proviſionem accederet, quæ ipſius Eccleſiæ temporalia regeret & ſpiritualia utiliter præmoveret, propter quod in perſona tua, de cujus operibus, litteralis ſcientia, vita laudabilis, converſatio placida, morum honeſtas & approbata religio fructus utiles ipſi Eccleſiæ repromittunt, noſter animus requievit.

§. III. Ideoque tam gregi Dominico, quam etiam propagationi ejuſdem Catholicæ fidei, cujus augmentum veluti ejus præcipui procuratores ardenti deſiderio anhelamus, quibus per expertam tuæ circumſpectionis induſtriam utiliter conſulere, Deo auctore, ſperamus, intendentes ſalubriter providere, te profeſſorem Ordinis Fratrum Minorum, pro quo, immo potius pro ipſius Eccleſiæ ſtatu tam clerici, & laici illarum partium Chriſtiani, quam cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caſtellæ ac Portugalliæ Reges illuſtres, ſuppliciter nos rogarunt, eidem Marrochitanæ Eccleſiæ, de Fratrum noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, in Epiſcopum præfecimus & paſtorem, tibique poſtmodum fecimus conſecrationis munus per venerabilem fratrem noſtrum L. Epiſcopum Oſtien. impendi, firma ducti fiducia, quod prædicta Eccelſia Marrochitana per tuam induſtriam, Divina favente clementia, in ſtatu ſalutis, & multæ utilitatis dirigi & in proſperis debeat ampliari. (Et fiducia in Electum.)

§. IV. Volumus itaque & fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ad eamdem Eccleſiam de Apoſtolicæ Sedis & noſtro favore confiſus, cum divinæ gratia benedictionis accedas, te in cura ipſius, cujus plenam in ſpiritualibus & temporalibus adminiſtrationem tibi committimus, talem corde ſollicito reddituruſ, quod grex tuæ circumſpectioni creditus in te ſalutis Miniſtrum reperiſſe gaudeat, & tibi tamdem æterni Paſtoris benignitas unicuique reſponſura pro meritis æternæ retribuat gloriam claritatis. (Cui præcipitur, ut ad ſuam Eccleſiam accedat.)

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem iii. Idus Decembris, anno ii.

XXXVIII.

XXXVIII.

Fit Episcopus Humanatensis. Reg. Vatic. epist. 746.

Venerabili fratri G. Episcopo Humanat.

§. I. Regimini universalis Ecclesiæ, licet immeriti, disponente Domino, præsidentes, circa Ecclesiarum omnium statum salubriter disponendum juxta pastoralis officii debitum, quantum nobis ex alto permittitur, Apostolicæ sollicitudinis studium adhibemus, sed ad illas præcipuæ nostræ diffundimus considerationis intuitum, quas dispendiosæ vacationis inspicimus periculis subjacere, assiduæ meditationis excitati vigiliis, ut eis præficere valeamus viros secundum cor nostrum idoneos in pastores. Præfatio.

§. II. Dudum siquidem Ecclesia Humanaten. Romanæ Ecclesiæ immediate subjecta, per translationem factam de venerabili fratre nostro B. nunc Castren. tunc Humanaten. Episcopo ad Ecclesiam Castren. vacante, dilecti filii Archidiaconus & Capitulum ipsius Ecclesiæ Humanaten. ad quos in eadem Ecclesia Humanat. cum eam vacare contingit, pastoris electio pro tempore facienda noscitur pertinere, infra tempus eis a jure concessum, ad electionem vel postulationem aliquam de futuro pastore in eadem Humanat. Ecclesia faciendam procedere non curarunt, sicque eadem Ecclesia Humanat. sui sponsi destituta solatio jamdiu viduitatis incommoda deploravit. Capitulum statuto tempore Episcopum non elegit.

§. III. Nos igitur attendentes, quod jus eligendi pastorem hac vice in ipsa Ecclesia Humanaten. per lapsum hujusmodi temporis erat ad nos legitime devolutum, ac cupientes paterna sollicitudine præcavere, ne dicta Ecclesia Humanaten. prolixioris dispendia vacationis incurrat, talemque sibi præficere Pastorem, quod ipsa continuo spiritualiter & temporaliter, Divina cooperante clementia, salubribus proficiat incrementis, in te Ordinis Fratrum Minorum professorem &c. usque *proficiet incrementis*. Jus eligendi ad Pontificem devolutum.

§. IV. Jugum itaque Domini prompta devotione suscipias, & suavi ejus oneri sub humilitatis spiritu colla flecte, ipsius Ecclesiæ Humanat. sollicite curam gerens, gregem Dominicum in ea tibi creditum doctrina verbi & operis informando: ita quod eadem Ecclesia Humanat. grexque Dominicus in ea tuæ gubernationi commissus Pastorem salutis gaudeant reperisse, tuque de talento tibi credito dignam Domino reddens in extremo judicio rationem, ex hoc & aliis tuis piis operibus præmium retributionis æternæ consequi merearis. Pontificia ad Electum exhortatio.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem IV. Kalendas Januarii, anno II.

ANNO CHRISTI 1290. NICOLAI IV. ANNO 2. & 3.

XXXIX.

Significat eis se mittere fratrem Rodericum Legatum suum in Africam. Reg. Vatic. epist. 845.

Dilectis filiis nobilibus viris Baronibus, Proceribus, Militibus, & ceteris stipendiariis Christianis Marrochitan. Tunisii & Tremisii Regum servitio constitutis.

§. I. Et si omnes, qui Christianæ fidei cultum tenent, ut suas Deo lucrifaciant animas, ad recte vivendi regulam dirigi cupiamus, Cura peculiaris Pontificia de iis, qui in regionibus infidelium degunt.

mus, illos tamen, qui in regionibus infidelium, & cum infidelibus conversantur, ut fide, opere ac veritate perfecti se incontaminatos coram Deo & hominibus exhibentes, laudabilis vitæ meritis & exemplis infideles etiam pertrahant ad salutem, potiori desiderio exoptamus omnem in seipsos justitiam, rectitudinem & modestiam adimplere, ipsosque abstinere ab omnibus, per quæ fidei Christianæ religio possit in populis blasphemari.

Et pro incredulis, atque Apostatis convertendis.

§. II. Sane cum illius, licet immeriti, vicem gerentes in terris, qui pro generis humani salute de suæ folio majestatis a summo cœlo in medium exterminii nostri terram exiliens, trabea nostræ humanitatis assumpta, ut temporali morte legem mortis aboleret æternæ, pro nobis dignatus est, proprio sanguine fuso, mori, & diros Crucis perpeti cruciatus, ad animarum profectum intentionis nostræ aciem totaliter dirigamus, & pro incredulis convertendis, apostatis revocandis, confirmandis nutantibus & fidelibus roborandis, omni sollicitudine laborantes, quia, repugnante natura, præsentialiter diversis locis simul adesse non possumus, venerabilem fratrem nostrum Rodericum Marrochitanum Episcopum, virum utique providum & discretum, ad partes Africæ, commisso sibi plenæ legationis officio, destinamus.

Commendat Legatum missum.

§. III. Nobilitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attente, quatenus eumdem Legatum & nuntios ejus devote recipientes, & honeste tractantes, eis in iis, quæ ad cultum divini nominis pertinent ampliandum, impendatis consilium & auxilium opportunum, & verba vitæ æternæ, quæ vobis proponent cum gaudio audientes, eorumque salubribus consiliis acquiescentes, Christianæ professionis propositum firmo servetis animo, & constanti, ut sic inter incredulos vos exhibere vita & conversatione probabiles studeatis, caritate magistra & pietate praeduce, in divinis beneplacitis vos jugiter exercendo, ac abstinendo ab omnibus, per quæ detrahi valeat nomini Christiano, quod tam fideles, qui in partibus ipsis degunt, quam etiam infideles ad frugem melioris vitæ vestro proficiant & informentur exemplo, & nos in vestris laudibus delectabiliter in Domino gloriantes, vobis pro vestræ devotionis & fidei sinceritate, reddamur favorabiles & benigni.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem v. Idus Februarii, anno II.

XL.

De eodem. Reg. Vatic. epist. 844.

Universis Christi fidelibus per Africam constitutis.

§. I. Illius, licet immeriti, Vicarii constituti, qui pro salute humani generis de supremis cœlorum ad ima mundi descendens, & discipulos, quos elegit, in universum mundum transmisit omni creaturæ Evangelium prædicare, nonnumquam viros providos & discretos, cum nequeamus locis singulis corporali præsentia imminere, instructi ejus exemplo in partem sollicitudinis evocamus pro negotiorum urgentium qualitate, qui prava in directa, & aspera convertentes in plana, rectas faciant semitas Dei nostri, populumque acceptabilem sibi reddant.

§. II. Sane de circumspectione venerabilis fratris nostri Episcopi Marrochitan. Apostolicæ Sedis Legati plenam in Domino fiduciam obtinentes, ipsum in Africam universam ad cultum divini nominis ampliandum,

dum, commisso sibi plenæ legationis officio, ut juxta datam sibi a Deo prudentiam evellat, & dissipet, ædificet & plantet, inhærendo vestigiis felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri, qui bonæ memoriæ Blanco Episcopo Marrochitan. prædecessori ejusdem Roderici Episcopi, similem legationem concessit, providimus de Fratrum nostrorum consilio destinandam.

§. III. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsum Sedis prædictæ Legatum, tamquam personam nostram, vel potius nos in eo recipientes cum debita reverentia & honore, illius monitis & mandatis plenarie ac humiliter intendere procuretis, ita quod idem ad gloriam Dei & animarum profectum injunctum sibi ministerium exequi valeat inoffense, nosque devotionem vestram possimus exinde merito commendare. Alioquin sententiam, quam idem tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem xv. Kal. Martii, anno II.

XLI.

Confirmat donationem cujusdam Ecclesiæ eisdem factam. Reg. Vat. epist. 15.

Guardiano & Fratribus Minoribus Dignen.

SAcram religionem vestram, in qua cultui divini nominis frequenter intenditis, & animarum profectui sollicite deservitis, dignam præsidii favoris Apostolici reputantes, quæ pie deposcitis, aure benigna suscipimus, & benevolentia paterna complemus. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod bonæ memoriæ B. Dignen. Episcopus attente considerans, quod Ecclesia sancti Petri sita extra muros civitatis Dignen. quæ propter nimiam sui vetustatem minabatur ruinam, adeo erat loco vestro conjuncta, quod Ecclesia vestra absque illa commode construi non valebat, eamdem Ecclesiam sancti Petri ad suam collationem spectantem tunc vacantem, nullique alii de jure debitam, vobis pia liberalitate tradidit & concessit, idque venerabilis frater noster E. Dignen. Episcopus successor ipsius postmodum confirmavit, prout in litteris inde confectis plenius dicitur contineri. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super præmissis provide factum est, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, defectum, si quis in eo extitit, supplentes de plenitudine potestatis. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis & suppletionis &c. si quis &c.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem II. Kal. Martii, anno III.

XLII.

Fit Episcopus Veglensis. Reg. Vatic. epist. 65.

Venerabili fratri Lamberto Episcopo Veglen.

§. I. VAcante dudum Veglen. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ Marini Veglen. Episcopi, duæ fuerunt electiones a Canonicis ipsius Ecclesiæ, una videlicet de fratre Joanne de Vegla Minorum, & altera de fratre Zacharia Prædicatorum Fratrum Ordinum in discordia

dia celebratæ. Hujuſmodi vero electionum negotio ad Sedem Apoſtolicam devoluto, cum dicti electi infra tempus a jure ſtatutum & etiam poſt, ad eamdem Sedem accedere non curarent pro hujuſmodi electionum ſuarum negotio proſequendo, nos ipſos in audientia publica citari fecimus, ut ad proſequendum jus, ſi quod eis in hujuſmodi electionibus competebat, certo termino comparerent, & demum cum nullus illorum ad hæc comparere curaret, pronuntiavimus ipſos a jure, ſi quod eis competebat ex eiſdem electionibus, cecidiſſe.

§. II. Deinde vero ne dicta Eccleſia ulterius viduitatis incommoda deploraret, ei de Paſtore idoneo providere volentes, ad perſonam tuam morum honeſtate decoram, litterarum ſcientia præditam, in ſpiritualibus providam, & in temporalibus circumſpectam, ac aliis virtutum donis multipliciter commendatam, direximus oculos noſtræ mentis, illam fore perutilem ad ipſius Eccleſiæ regimen arbitrantes. Ea propter te Ordinem Fratrum Minorum profeſſum, de Fratrum noſtrorum conſilio, eidem Eccleſiæ in Epiſcopum præfecimus & Paſtorem, curam & adminiſtrationem ipſius Veglen. Eccleſiæ ſpiritualiter ac temporaliter committendo, firma de te concepta fiducia, quod dirigente Domino actus tuos, inibi cultus divinus augebitur, & eadem Eccleſia per tuæ circumſpectionis induſtriam in ſpiritualibus & temporalibus proſpere dirigetur & ſalubria, dante Domino, ſuſcipiet incrementa.

§. III. Reverenter igitur ſuſcipe jugum Domini, & ſuavi ejus oneri humiliter colla flecte, manumque mittens ad fortia, ipſius Veglen. Eccleſiæ adminiſtrationem exequi ſtudeas diligenter, & gregis tibi in ea commiſſi cuſtodiam proſequaris ſollicite ac prudenter, ut laudabili de ipſo in die judicii reddita ratione, una cum eis regnum Patris æterni ab origine mundi præparatum electis, merearis accipere, ac dilecta Domini tabernacula poſſidere.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem VIII. Idus Martii, anno III.

XLIII.

Fit Epiſcopus Reginus. Reg. Vatic. epiſt. 220.

Dilecto filio fratri Guillelmo Electo Regin.

§. I. INter varia innumeraque negotia, quæ ſollicitudinis curæ nobis ex alto commiſſæ frequenter occurrunt, de illis continua reddimur attentione ſolliciti, & profundis circa ea vigiliis excitamur, ne deſit Apoſtolicæ ſollicitudinis ſtudium, ubi paſtorale tenemur injunctum nobis officium exercere, & in eo potiſſime ſtudiorum noſtrorum ſedulitas officioſa verſatur, ut ad curam Eccleſiarum omnium, quarum licet immeriti, regimini præſidemus, illarum maxime, quas viduitatis incommoda deplorare conſpicimus, opportunam ſolertiam, & ſolertem diligentiam impendamus, eis de fructuoſis paſtoribus, & utilibus providendo. Sane dudum Regin. Eccleſiæ per obitum bonæ memoriæ Guillelmi Epiſcopi Regin. ſolatio deſtituta paſtoris, duæ fuerunt inibi electiones, una videlicet de quondam Franciſco de Fullano Regin. & alia de quondam Teodoſio de Fliſco Laudunen. Canonicis, in diſcordia celebratæ. Quarum electionum negotio ad Sedem Apoſtolicam devoluto, dilectum filium noſtrum Joannem ſanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinalem in eo conceſſimus partibus Auditorem, coram quo hujuſmodi

modi causa pendente, primo Theodosius, & deinde Franciscus præfati, prout Domino placuit, naturæ debitum persoluerunt.

§. II. Nos autem cupientes eidem Ecclesiæ de pastore idoneo providere, provisionem ipsius ea vice Apostolicæ ordinationi duximus reservandam, decernentes irritum & inane, si secus super hoc a quoquam scienter vel ignoranter contingeret attentari. Postmodum vero de ipsius Ecclesiæ utili provisione pensantes, ne prolixioris vacationis incommodis ulterius subjaceret, ad personam tuam grata nobis familiaritate notam, quam litterarum scientia, honestate morum, conversatione vitæ laudabilis, providentia spiritualium, & circumspectione temporalium, & aliis virtutum donis Dominus ex suæ largitatis gratia multipliciter decoravit, direximus oculos nostræ mentis, illam fore perutilem ad ipsius Ecclesiæ regimen arbitrantes, te Ordinem Fratrum Minorum professum in officio Pœnitentiariæ nostræ laudabiliter comprobatum in ejusdem Ecclesiæ Regin. de Fratrum nostrorum consilio &c. ut in superiori usque *suscipiet incrementa*. Reverenter ergo suscipe jugum Domini &c. usque *possidere*.

Datum apud Urbem veterem x. Kal. Julii, anno III.

XLIV.

Confirmat donationem cujusdam Ecclesiæ eis factam. Reg. Vatic. epist. 377.

Guardiano & Fratribus Minoribus Anagnin.

§. I. Cum a nobis petitur &c. usque *effectum*. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod dilectæ in Christo filiæ Abbatissa, & Sorores Monasterii sancti Petri de Vineis Anagnini ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, Ordinis sanctæ Claræ, grata & utilia servitia, quæ in ipsarum factis & negotiis a Fratribus vestri Ordinis dudum receperant, providere attendentes, ac cupientes animarum promovere salutem, Ecclesiam sancti Basilii Anagnin. eis pleno jure subjectam, cum omnibus domibus, portis & pertinentiis suis Custodi Fratrum Minorum Campaniæ, suo ac Generalis & Romanæ Provinciæ Ministrorum, eorumque successorum nomine per donationem, quæ dicitur inter vivos, pure ac libere contulerunt, volentes ut Fratres vestri Ordinis inibi commorantes, devotum impendant Domino famulatum, prout in instrumento publico inde confecto plenius dicitur contineri. Sicque vos post hujusmodi concessionem ad prædictam Ecclesiam accedentes, ibi habitationem vestram & locum, sicut asseritis, facere decrevistis.

§. II. Cum autem, sicut asseritis, in hoc Romani Pontificis, sicut intervenire debebat de jure, non intervenisset assensus, nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis in hac parte de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc provide factum est, ratum & gratum habentes, defectu hujusmodi non obstante, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c.

Datum apud Urbem veterem II. Non. Augusti, anno III.

XLV.

Jubet ut Fratres tertii Ordinis sibi eligant Visitatores ex Minoritis. Roderic. bulla 8. Specul. Min. tract. 2. fol. 39.

Universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis &c.

Suprema potestas S. Petro collata.

§. I. UNigenitus Dei filius, cujus livore sanati sumus, & sanguinis fonte regenerati, solus suam fundavit Ecclesiam, & supra petram fidei mox nascentis erexit, beatoque Petro Apostolorum Principi æternæ vitæ clavigero, cœlestis & æterni simul imperii jura commisit, dispersos Israel ad ovile suum ministerio Passionis inductos ligandi atque solvendi sibi, & in eo successoribus tradito principatu. Quare Romano Pontifici, ejusdemque Principis in principatu hujusmodi successori hæ vigiliæ præcipuæ & solertiæ sedulæ studia, & desideria non vacua imminent ex debito Apostolicæ servitutis, ut Ecclesiam ipsam novo semper fœtu multiplicet, & congreget illi gregem & disciplinis & regulis informatum. Nam humanæ naturæ conditio tamquam vas figuli subjecta frangitur, & facile reparatur, propterea siquidem fideles ejusdem Ecclesiæ, ut in azymis sinceritatis & veritatis alitos vigilanter oportet cavere, ne successores ejusdem Principis, ordinationibus vel doctrinis minorando detrahant, vel quoquomodo labiis detractionis obsistant, cum secundum Apostolum * ordinationi sit obvius, qui potestati resistit.

Romanus Pontifex Petri successor.

* Rom. 13. v. 2.

S. Franciscus Apostolorum discipulus.

§. II. Cum itaque ille gloriosus beatus Franciscus Confessor eximius, igne caritatis succensus, verbo & opere Apostolorum discipulus ad ampliandam in domo Domini familiam, plenus spiritu veritatis consurgens, ut ambulantium in tenebris pedes eruditionis, sine litteris, dirigeret in viam salutis æternæ, quemadmodum Ordinem instituerat Pœnitentium titulo insignitum, in quo normam tradidit promerendi æterna. Nos Ordinem ipsum opportunis favoribus prosequi, & ad ejus augmentum benignius intendentes, ut quod in zelo ipsius Confessoris extiterit, incrementis augeretur virtutis: ejusdem Ordinis professores adjectione nostræ sollicitudinis magis ac magis de virtute proficiant in virtutem, Ordinem ipsum approbando, ordinationes nonnullas salutaris persuasionis, nostris litteris in eodem Ordine duximus observandas; inter ceteras eisdem Fratribus paterno consulentes affectu, ut hujusmodi normam vivendi sequerentur, & sequendo amplecterentur eamdem.

§. III. Et cum naturalis persuadeat ratio & rationi æquitas acquiescat, ut prædicti Ordinis professores, ob ipsius Confessoris reverentiam dilectorum filiorum nostrorum Ordinis Minorum dirigantur & regulentur doctrina, qui utriusque Ordinis almus extitit institutor, de Ordine supradicto Fratrum Minorum visitatores & procuratores assumere procurent.

Error quorumdam Fratrum de Pœnitentia.

§. IV. Verum quia proh dolor! nonnulli ex Ordine prædicto Pœnitentium, Ecclesiæ & Confessoris eorumdem degeneres filii, adversus persuasionem & consilium hujusmodi consurgentes, non metuunt affirmare, quod hujusmodi nostro consilio acquiescentes, illosque sequi volentes salvari nequeunt in eodem Ordine Pœnitentium, nec formidantes præsumptuosius agere in hac parte, callidis suggestionibus subvertunt ipsi consilio adhærere cupientium voluntates, illudque adimplentes prohibitionibus præsumptuosis & molestationibus gravibus persequendo. Nos præsumptores hujusmodi nolentes conniventibus oculis pertransire,

pro-

prohibemus, ne quis onus hujusmodi professionis, cujuscumque conditionis & status existat, ausu nefario præsumat impedire, quatenus omnes dicti Ordinis Pœnitentium regulam observantes, qui hujusmodi nostrum cupiunt sequi consilium, illud adimpleant & sequantur: decernentes omnino processus contra hujusmodi nostrum consilium adhærentes habitos & habendos nullius existere firmitatis.

§. V. Ceterum quoniam cupimus vehementer hujusmodi nostrum salubre consilium adimpleri, omnes qui illud susceperint, & adimpleverint reverenter, Apostolicæ & nostræ benedictionis gratiam amplius consequantur, & gaudeant privilegiis ejusdem Ordinis Pœnitentium ab eadem Sede concessis, & in posterum concedendis. Impedientes vero, quo minus præmissum adimpleant consilium, quod ab hujusmodi impedimento desistant, per locorum ordinarios compesci volumus & mandamus. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, sub quacumque forma verborum obtentis, per quæ effectus præsentium posset quodammodo impediri. Et insuper volumus, quod hujusmodi Fratres nostro salubri consilio adhærentes debeant habere ministros de se ipsis, juxta formam in prædicta regula comprehensam. *Privilegia Fratribus conceduntur.*

Datum apud Urbem veterem VI. Idus Augusti, Pontif. nostri anno III.

XLVI.

Ut non solvant decimas de suis possessionibus. Reg. Vatic. epist. 349.

Abbatissæ, & Conventui Monasterii de Scalalapidis sanctæ Mariæ Ordinis sanctæ Claræ Cracovien. diœcesis.

Volentes vobis, quæ, sicut asseritis, estis ab hominum habitatione semotæ, gratiam facere specialem, devotionis vestræ precibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut de nemoribus & silvis, quæ vobis & Monasterio vestro pia largitione fidelium sunt concessa, quæ etiam jam ad culturam redacta fore noscuntur, & de illis, quæ ad culturam redigentur etiam in futurum, dummodo aliquis de ipsis hactenus decimas non perceperit, nulli decimas solvere teneamini, & ad id cogi a quoquam non possitis invitæ.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum apud Urbem veterem X. Kal. Septembris, anno III.

XLVII.

Constituit eos judices in controversia circa ædificandam domum Minorum Laudunen. Reg. Vatic. epist. 356.

Magistris Joanni de Vasonia, & Auberto de Marla Canonicis Laudunen.

§. I. Petitio dilectorum filiorum Guardiani & Fratrum Minorum Laudunen. nobis exposita continebat, quod eis dudum insinuantibus fel. rec. Gregorio Papa X. prædecessori nostro, quod cum claræ memoriæ Ludovicus Rex Francorum quemdam locum suum intra civitatem Laudunen. ad Quarrellum, juxta Ecclesiam sancti Cornelii positum eisdem Guardiano & Fratribus ad serviendum ibi Domino caritatis intuitu liberaliter concessisset, Abbas & Conventus Monasterii sancti *Monaci obsistunt Fratribus ne fundum Conventus possideant.*

Joannis Laudunen. Ordinis sancti Benedicti asserentes quamdam partem fundi, quem dicti Guardianus & Fratres tenebant, postquam ipsi Ecclesiam & domos habitationis eorum usibus opportunas, juxta tenorem privilegiorum Ordini eorum a Sede Apostolica concessorum; libere & sine contradictione aliqua jam pro magna parte duxerant construendas, ad se pertinere, se illis super hoc opponebant, non permittentes eos inibi pacifice habitare; aut opus perficere inchoatum. Et quod licet dictus Abbas, & quam plures de dicto Conventu recompensationem congruam a memoratis Guardiano & Fratribus eis oblatam pro jure, si qnod habebant, in hujusmodi loco acceptantes consensisse dicerentur, ut dicti Guardianus & Fratres in loco remanerent libere antedicto, sicut per patentes litteras ipsius Abbatis sigillo munitas plenius apparebat, quibusdam tamen de Conventu ipso in contradictione sua persistentibus, ac eosdem Guardianum & Fratres molestantibus multipliciter in hac parte, iidem Guardianus & Fratres quiete inibi non poterant remanere, neque procedere in opere quod cœperunt: dictus prædecessor tibi fili Auberte, & quondam Nicolao majori Archidiacono Laudunen. ejus proprio nomine non expresso, sub ea forma suis dedit litteris in mandatis, ut si esset ita, ad reducendum dictos Monachos contradictores ad concordiam cum præfatis Guardiano & Fratribus inpræmissis poneretis omnem caritatis opem & operam efficacem. Quod si forsan id provenire posse nullatenus videretis, de causis contradictionis hujusmodi Monachorum ipsorum, & aliis facti circumstantiis exacte inquireretis diligentius veritatem, & quod super iis inveniretis, necnon & prædictorum contradictorum numerum, & etiam qualitatem, dicto prædecessori per vestras patentes litteras prædictarum seriem continentes studeretis fideliter intimare, ut idem prædecessor de hujusmodi negotii qualitate plene instructus, plenius circa illud remedium apponeret, prout expedire videretur. Interim autem non permitteretis ab alterutra partium in alterius præjudicium aliquid innovari. Contradictores &c.

Recensentur ea, quæ de hac re Gregorius X. decreverat.

§. II. Et licet tu prædicte Auberte, ac idem Archidiaconus adhuc vivens litterarum ipsarum vobis super hoc directarum formam servantes, in hujusmndi negotio aliquandiu procedere cœpissetis, & negotium prædicto prædecessori retulissetis, eodem tamen prædecessore interim morte prævento, hujusmodi relatio effectum non habuit in prædictis, sicque nominati Guardianus & Fratres nullum ex præfatis litteris commodum reportarunt. Quare nobis humiliter supplicarunt, ut cum Abbas & Conventus prædicti, ipsis Fratribus contradicant ad præsens, propter quod dicti Guardianus & Fratres in eodem loco nequeunt absque mentium & corporum suorum inquietudine commorari, ac Archidiaconus Laudunen. successor ipsius Archidiaconi in remotis agere dicatur ad præsens, providere ipsis super hoc paterna diligentia dignaremur.

Jubet Pontifex ut Fratribus fundum dimittatur.

§. III. Nos itaque volentes Guardiano & Fratribus præfatis in hac parte quantum cum Deo possumus procurare quietem, discretioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus si ita est, Abbatem & Conventum præfatos ex parte nostra efficaciter monere ac inducere procuretis, ut pro parte, quam eos in dicto loco contingere asserunt, ab eisdem Guardiano & Fratribus ad bonorum virorum arbitrium, congrua satisfactione recepta, dictam partem ipsis Guardiano & Fratribus dimittant liberam & quietam, ipsosque inibi sine perturbatione aliqua commorari. Quod si Abbas & Conventus præfati monitionibus & inductionibus vestris aequiescere forte noluerint, vos eos tunc ad id Guardia-

diano & Fratribus dictam satisfactionem præstantibus (dummodo hujusmodi venditio, seu alienatio dictæ partis non vergat in enormem ipsius Monasterii læsionem, in quo quidem casu vobis coactio sit adempta) per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis. Non obstante &c. usque *mentionem*. Quod si non ambo &c. alter vestrum id nihilominus exequatur.

Datum apud Urbem veterem IV. Nonas Septembris, anno III.

XLVIII.

Fit Episcopus Clugiensis. Regest. Vatic. epist.493.

Dilecto filio fratri Henrico Electo Clugien.

§. I. EX susceptæ servitutis officio, sollicitudine pulsamur assidua, ut Ecclesias omnes, quarum cura est nobis, summi dispositione Pastoris, commissa, spiritualibus & temporalibus commodis augeamus, & eis maxime per debitæ provisionis ministerium necessitatibus consulamus, quæ noscuntur pastoris solatio destitutæ.

§. II. Dudum siquidem bonæ memoriæ Stephano Clugien. electo, de quo per Sedem Apostolicam Ecclesiæ Clugien. provisum fuerat, antequam consecrationis suæ munus susciperet, morte prævento, dilecti filii Capitulum ejusdem Ecclesiæ convenientes in unum pro futuri substitutione pastoris, quondam Percivallum Canonicum Ecclesiæ Modoetien. Mediolanen. diœcesis per viam compromissi in Clugien. Episcopum concorditer elegerunt, sed eo electioni hujusmodi consentire nolente, in venerabilem fratrem nostrum Patriarcham Graden. compromittere curaverunt, concessa ei providendi pro ea vice de persona idonea eidem Ecclesiæ, & pastore, plena & libera potestate.

§. III. Cumque postmodum præfatus Patriarcha Leonardum Plebanum plebis sancti Eustachii de Venetiis Castellen. diœc. ex vi compromissi hujusmodi in Clugien. Episcopum elegisset, pro parte quorumdam Canonicorum Clugien. contra electionem hujusmodi ad Sedem Apostolicam extitit appellatum. Nosque postmodum dilectum filium nostrum Petrum sancti Eustachii Diaconum Cardinalem in hujusmodi appellationis causa, & negotio principali concessimus partibus auditorem, coram quo causa ipsa pendente, præfatus Leonardus nolens quod prætextu electionis hujusmodi de se factæ, Ecclesia præfata ulterius sub viduitate langueret, omni juri, quod sibi ex electione prædicta quæsitum fuerat, sponte ac libere in manibus dilectorum filiorum nostrorum H. tituli sanctæ Sabinæ Presbyteri Cardinalis, & ejusdem Petri Cardinalium de nostra licentia renunciavit expresse.

§. IV. Nos itaque renunciationem hujusmodi acceptantes, ac paterna volentes sollicitudine præcavere, ne dicta Clugien. Ecclesia ulterius viduitatis incommoda deploraret, ad personam tuam, quam litterarum scientia, honestate morum, conversatione vitæ laudabilis, providentia spiritualium, & circumspectione temporalium, & aliis virtutum donis, ex suæ largitatis gratia, multipliciter decoravit, direximus oculos nostræ mentis illam fore perutilem ad ipsius Ecclesiæ regimen arbitrantes. Quapropter te, &c. usque *suscipiet incrementa*. Reverenter ergo, &c. usque *possidere*.

Datum apud Urbem veterem XV. Kal. Octobris, anno III.

XLIX.

XLIX.

Ut non teneantur præstare procurationes Legatis Sedis Apostolicæ. Reg. Vat. epist. 515.

Custodi & Fratribus Hospitalis Leprosorum sancti Lazari de Valencellis Ordinis Fratrum Minorum Spoletan. Diœc.

PAupertati vestræ, quam propter Deum voluntarie sustinetis, & quieti, paterna imposterum sollicitudine præcavere volentes, ad instar fel. rec. Clementis Papæ IV. prædecessoris nostri, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut vos ad præstationem procurationum Legatorum Sedis Apostolicæ, vel Nunciorum ipsius aut executionum, vel collectarum, seu subsidiorum quorumcumque minime teneamini, nec ad ea solvenda per litteras dictæ Sedis Legatorum, Rectorum, vel Nunciorum ejusdem cujuscumque tenoris existant, aut cujuscumque auctoritate, in perpetuum compelli minime valeatis. Nos enim decernimus irritas & inanes interdicti, suspensionis, & excommunicationis sententias, si quas super hoc in vos vel in vestrum aliquos, aut hospitale vestrum in posterum contigerit promulgari. Nulli ergo nostræ constitutionis, &c. Si quis, &c.

Datum apud Urbem veterem Idibus Novembris, anno III.

L.

Ut possint sibi instituere Syndicos & Procuratores. Specul. Min. tract. 2. fol. 34.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac Custodibus universis Ordinis Fratrum Minorum.

REligionis favor, sub qua virtutum Domino deservitis, & fructus uberes, qui ex vestris laboribus in Ecclesia universali, divina gratia cooperante, proveniunt, nos inducunt ut illa vobis favorabiliter concedamus, per quæ vestri Ordinis pura observantia in sui vigore servetur, dictique Ordinis Professores, qui pro nulla re temporali possunt in judicio expetiri, exclusis, &c. ut supra in bulla 6. Martini IV. usque ad finem.

Datum apud Urbem vet. x. Kal. Decemb. Pontif. nostri anno III.

LI.

Ut quasdam concedant domos Minoribus suo Monasterio ædificandas necessarias. Reg. Vatic. epist. 574.

Abbatissæ & Conventui Majoris Monasterii Turonen. Ordinis sancti Benedicti.

§. I. SIgnificarunt nobis dilecti filii Guardianus & Fratres domus Ordinis Minorum Carnoten. quod cum domus eorum extra civitatem Carnoten. posita maneat, grave non modicum & laboriosum fore dignoscitur, hyemali præcipue tempore ingruente, dictæ civitatis incolis, ut se ad eorum Ecclesiam conferant pro divinis officiis inibi audiendis, propter quod eam ad viciniorem prædictæ civitatis locum tran-

transferre cupiunt, ut ad eam a dictis incolis accessus commodior habeatur.

§. II. Verum cum quædam domus parvæ tum ad Monasterium vestrum spectantes, ex quarum pensionibus xxv. solidorum Turonen. summam percipere dicebamini annuatim, quamplurimum essent necessariæ Guardiano & Fratribus supradictis, Nos vobis preces per nostras litteras direximus, & mandata, ut domos easdem præfatis Guardiano & Fratribus pro competenti pretio seu concambio, juxta bonorum virorum arbitrium, concedere curaretis, sicque vos tamquam benedictionis & devotionis filii, preces nostras & mandata sicut ex parte dictorum Guardiani & Fratrum nobis extitit intimatum, hilariter admittentes, eis domos prædictas liberaliter concessistis, super quo gratiarum vobis referimus actiones.

§. III. Sane cum dicti Guardianus & Fratres quibusdam aliis domibus ad Monasterium prædictum spectantibus ex quibus annum censum quindecim solidorum Turonensium, vel circa, ut dicitur, consuevistis percipere, adhuc plurimum indigere noscantur, & sine ipsis exequi nequeant, quod intendunt. Nos ea ducti fiducia, ut vestra devotio, nostris, prout consuevistis, beneplacitis se coaptet, universitatem vestram rogamus, & hortamur attente per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eisdem Guardiano & Fratribus ob Dei & nostram reverentiam, domos ipsas quas a vobis humiliter postulant, pia liberalitate vel saltem pro pretio competenti, seu concambio secundum bonorum virorum æstimationem concedere studeatis. Ita quod vobis exinde mercedis æternæ cumulus augeatur, nosque vestræ devotionis promptitudinem dignis in Domino laudibus commendare merito valeamus.

Datum apud Urbem veterem IV. Nonas Decembris, anno III.

LII.

Conceditur licentia ædificandi Conventum de Silernone. Reg. Vatic. epist. 517.

EPISCOPO LAUSANEN.

§. I. Expofuit nobis dilectus filius nobilis vir Oddo de Grandisono, quod ipse propter magnæ devotionis affectum, quem ad sacrum Ordinem Fratrum Minorum se gerere asserit, in loco suo de Silernone vulgariter nuncupato, tuæ Lausanen. diœcesis: qui quidem locus, quasi in solitudine constitutus, nullam Ecclesiam vel Capellam aut religiosam domum infra dimidium milliare positam dicitur habere vicinam, Ecclesiam & domos sumptibus propriis construere seu ædificare ad honorem Dei, suæque salutis augmentum desiderat, in quibus certus Fratrum ejusdem Ordinis numerus continue perseveret.

§. II. Nos itaque ejus laudabile salubreque propositum multipliciter in Domino commendantes, & volentes illud favore prosequi speciali, ejusdem supplicationibus inclinati, construendi seu ædificandi suis sumptibus in loco prædicto taliter constituto, Ecclesiam & domos hujusmodi ad opus Fratrum Ordinis supradicti plenam & liberam, auctoritate litterarum nostrarum, eidem concessimus facultatem.

§. III. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus personaliter ad locum prædictum, cum ab eodem nobili & Fratribus supradictis fueris requisitus accedens, primarium lapidem ejusdem Ecclesiæ

clesiæ construendæ, ac etiam cœmeterium, postquam Ecclesia ipsa incepta fuerit, prout moris esse dignoscitur, benedicas.

Datum apud sanctam Mariam Majorem Idibus Decembris, anno III.

Anno Christi 1291. Nicolai IV. anno 3. & 4.

LIII.

Ut vendant Clarissis prope Parisios quasdam terras & domos. Reg. Vatic. epist. 632.

Priori & Fratribus Hospitalis Hierosolymitan. Parisien.

§. I. SUper iis quæ pietatem sapiunt & salutem respiciunt animarum tanto nos promptos haberi competit, quanto nostræ perspicuum existit industriæ, quod pro bonorum operum studiis acquiritur patria perpetuæ claritatis. Sane circa dilectas in Christo filias Abbatissam & Conventum Monasterii sanctæ Claræ prope Parisius Ordinis sanctæ Claræ pro claris earum meritis gerentes affectum benevolentiæ specialis, ipsarum pia desideria quantum cum Deo possumus, libenti animo, & jucundo spiritu per vos & alios procuramus.

§. II. Cum itaque prædictæ Abbatissæ & Conventus, sicut ex parte ipsarum fuit propositum coram nobis, quibusdam terris vestris & domibus censivis pro ampliatione loci sui, quem incolunt, plurimum indigere noscantur; universitatem vestram rogamus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus memoratas Abbatissam & Conventum, ob reverentiam Apostolicæ Sedis & nostram libenter in hac parte favorabiliter commendatas, eis quasdam terras & domos censivas, quas juxta locum prædictum habetis, quarum proventus centum solidorum Parisien. valorem annuum, prout asseritis, non excedunt, pro pretio competenti vendatis, aut pro illis recipiatis ab eis recompensationem aliam juxta bonorum virorum æstimationem congruam, quam vobis sunt exhibere paratæ, preces nostras taliter impleturi, quod vobis exinde favoris nostri gratia, & tamdem proveniat cœlestium recompensatio præmiorum.

Datum apud Urbem veterem II. Non. Januarii, anno III.

LIV.

Ut nulli teneantur præstare subsidia. Reg. Vatic. epist. 674.

Universis Abbatissis & Conventibus Sororum inclusarum Monasteriorum Ordinis sanctæ Claræ.

Regest. Tom. 4. fol. . . . QUanto studiosius devota mente, &c. ut supra in bulla XI. sub Clemen. IV. usque ad fin.

Datum apud Urbem veterem XV. Kal. Febr. anno III.

LV.

Fit Archiepiscopus Iadrensis. Reg. Vatic. epist. 687.

Venerabili Fratri Joanni Archiepiscopo Jadren.

§. I. AD universalis Ecclesiæ regimen divina dispositione vocati, circa statum cujuslibet aciem sollicitæ considerationis extendimus, pastoralis partes officii vigilantius adhibentes, ut Ecclesiæ singulæ

læ a paſtoribus gubernentur idoneis, & rectoribus utilibus diſponantur.

§. II. Dudum ſiquidem Jadren. Eccleſia per obitum bonæ memoriæ L. Jadren. Archiepiſcopi paſtoris ſolatio deſtituta, Capitulum ipſius Eccleſiæ pro futuri ſubſtitutione paſtoris convenerunt in unum, & cum tamdem nonnulli ex dictis capitulo Magiſtrum Andream Capſoni Canonicum Eccleſiæ Paduan. in Jadren. Archiepiſcopum elegiſſent, reliqui ad venerabilem Fratrem noſtrum Graden. Patriarcham loci ſuperiorem ab electione hujuſmodi appellarunt. Coram quo aliquandiu negotio hujuſmodi ventilato, nos in eo poſtmodum per appellationem ad Sedem Apoſtolicam legitime devoluto, dilectum filium noſtrum Joannem tituli ſanctæ Cæciliæ Presbyterum Cardinalem conceſſimus partibus Auditorem.

§. III. Verum poſtea idem magiſter Andreas cupiens ſuæ providere quieti, juri, ſi quod ſibi in electione hujuſmodi extiterat acquiſitum, in noſtris manibus renunciavit expreſſe. Nos itaque hujuſmodi renunciatione recepta, ad proviſionem ipſius Eccleſiæ ſalutarem, debita ſolertia, conſurgentes, ut ipſam avertamus a diſpendiis quæ ſolent Eccleſiis, ex vacatione diutina provenire, in te Ordinis Minorum Fratrum, quem, & fide dignorum teſtimonio laudabili accepimus virtuoſum, prædicant fluenta virtutum, ac titulo multæ circumſpectionis extollunt, oculos direximus noſtræ mentis. Quapropter ſperantes in Domino, quod per miniſterium tuæ virtutis in multis expertum, & experientia comprobatum, præfata Eccleſia in proſperitate conſurget optata, & brachio tuæ conſolationis ſubnixa in ſpiritualibus & temporalibus, auctore Domino, gratis proficiet incrementis, te ipſi Eccleſiæ de Fratrum noſtrorum conſilio, præfecimus in Archiepiſcopum & paſtorem, tuæ prudentiæ curam & adminiſtrationem ipſius temporaliter & ſpiritualiter committendo, poſtmodum tibi de noſtris manibus munere conſecrationis impenſo.

§. IV. Rogamus itaque fraternitatem tuam & hortamur in Domino per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatenus curam & adminiſtrationem ipſius Eccleſiæ tuæ fidelitati commiſſas, devoteque ſuſceptas, ſic prudenter ſtudeas gerere, ipſarumque onus prudentius ſupportare, quod in grege tibi tradito fructus multiplices illi bono paſtori acceptos, qui dat affluenter & non improperat, quique actus ſibi placidos dirigit in viam ſalutis æternæ, id ſic efficaciter ſupernis adjutus auxiliis impleturus, quod proinde una cum tuis ſubditis merearis cum delectis in diſtricto examine, in dexteram collocari, ſempiternæ lætitiæ dulcedine fruiturus.

Datum apud Urbem veterem II. Idus Februar. anno III.

LVI.

Dat licentiam condendi teſtamentum. Reg. Vatic. epiſt. 143.

Venerabili Fratri Jacobo Feltren. & Bellunen. Epiſcopo.

Quia præſentis vitæ conditio ſtatum habet inſtabilem, & ea quæ viſibilem habent eſſentiam, tendunt utiliter ad non eſſe, tu hoc ſalubri præmeditatione recogitans, diem tuæ peregrinationis extremum, diſpoſitione teſtamentaria, prævenire deſideras. Nos itaque tuis ſupplicationibus inclinati, ut de bonis tuis undecumque non per

Eccleſiam, ſeu Eccleſias alias, tamen licite acquiſitis, quæ ad te pertinere omnimode dignoſcuntur, libere teſtari valeas, ac de bonis mobilibus Eccleſiæ tuæ diſpenſationi ſeu adminiſtrationi commiſſis, & quæ non fuerint altaris ſeu altarium tibi Eccleſiarum commiſſarum miniſterio ſeu alicui ſpeciali earumdem Eccleſiarum divino cultui vel uſui deputata, vel quæ Ordinis Fratrum Minorum, quem fuiſti profeſſus, non exiſtant, necnon & quibuſcumque bonis mobilibus a te per Eccleſiam ſeu Eccleſias licite acquiſitis pro decentibus & honeſtis expenſis tui funeris & pro remuneratione, &c. ut in bulla IV. hujus Pontificis, uſque *facultatem*. Volumus tamen, &c. uſque *expedire*.

Datum apud Urbem veterem IV. Idus Junii, anno IV.

LVII.

Ut concedant quaſdam domos Minoritis. Reg. Vatic. epiſt. 515.

Abbati & Conventui Monaſterii ſancti Joannis in Valencenis Ordinis ſancti Auguſtini Cameracen. Diœc.

§. I. Significarunt nobis dilecti filii Guardianus & Fratres de Valencenis Ordinis Fratrum Minorum Cameracen. diœceſ. quod nos olim intellecto, quod ipſi in loco eorum tum propter ipſius loci parvitatem, tum etiam propter ſtrepitum, quem faciebant interdum ſcholares ſtudentes in ſcholis, quas a Monaſterio veſtro ſemotas juxta locum prædictum habetis, non poterant, prout affectabant, devotum Altiſſimo impendere famulatum. Nos eorumdem Guardiani & Fratrum cupientes per veſtræ proviſionis ſtudium quieti & profectui ſalubriter provideri, vobis per noſtras litteras preces duximus dirigendas, ut ob reverentiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram, locum ſive domos, in quibus ſcholæ prædictæ conſiſtunt, cum ſolo poſito juxta eas, dictis Guardiano & Fratribus pro ampliando eorum loco prædicto ab ipſis, juxta proborum virorum æſtimationem, in pecunia vel aliis, ex cambio competenti recepto, ſine difficultate qualibet, concedere curaretis, ſed vos ab hujuſmodi noſtris precibus avertentes auditum, & quaſdam occaſiones frivolas prætendentes, id efficere non curaſtis, propter quod dicti Guardianus & Fratres Apoſtolicæ Sedis providentiam implorantes nobis humiliter ſupplicarunt, ut providere ipſis ſuper hoc de opportuno remedio paterna diligentia curaremus.

§. II. Cum igitur ſalutare pietatis opus agatis, ſi dictis Guardiano & Fratribus benignos & promptos vos reddatis, univerſitatem veſtram rogamus & hortamur attente per Apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ſcholas & domos juxta eas poſitas, cum ſolo prædicto pro competenti pretio ſive ex cambio alibi, quam in dicto loco, Fratrum Guardiano & Fratribus concedatis eiſdem. Alioquin quod prædicti Guardianus & Fratres de hujuſmodi noſtris precibus & præceptis optatum commodum conſequantur, dilectis filiis Cantori Cameracen. & Scholaſtico Tornacen. Eccleſiarum noſtris damus litteris in mandatis, ut vos ad id monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, compellant. Non obſtante, quod interdici &c. uſque *mentio ſpecialis*.

Datum apud Urbem veterem VI. Kal. Julii, anno IV.

LVIII.

Confirmat concessionem aquarum factam Minoritis. Reg. Vatic. epist.306.

Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum Cameracen.

§. I. CUm a nobis petitur &c. usque *effectum*. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod vos olim tempore bonæ memoriæ Nicolai Cameracen. Episcopi prædecessoris venerabilis fratris nostri Guillelmi Episcopi Cameracen. Ecclesiam tunc spectantem acquisivistis licite, congrua recompensatione facta de loco ipso Præposito & Capitulo Ecclesiæ supradictæ, prout ex amicabili compositione, quæ intervenit super hoc inter partes, evidenter dicitur apparere, in qua etiam inter alia continetur, quod iidem Præpositus & Capitulum vos super eodem loco nullatenus molestarent; dictus quoque Nicolaus Episcopus compositionem hujusmodi per suas patentes litteras approbavit ac etiam confirmavit.

Habes formulam in Regesto To.3. fol.421.

§. II. Et quia postmodum piscatores, quibus bonæ memoriæ Ingeramus Cameracen. Episcopus prædicti Nicolai successor piscationem aquarum ad dictam Ecclesiam spectantium ad firmam concesserat in aqua fluvii per medium dicti loci vestri decurrente sæpius piscabantur, & exinde vobis scandalum & religionis turbatio imminebant, dictus Ingeramus Episcopus, ad quem vos super hoc habuistis recursum, omnem aquam infra clausuram dicti loci contentam, liberam, quoad viveret, vobis provida deliberatione concessit, & postmodum eodem Ingeramo viam universæ carnis ingresso, idem Guillelmus Episcopus vos affectu prosequens speciali concessionem vobis similem fecit, quamdiu viveret duraturam. Cumque vobis demum ad vestræ supplicationis instantiam, pro hujusmodi scandalo & perturbatione in posterum penitus evitandis, eidem Guillelmo Episcopo innovandi prædictam concessionem vobis perpetuis futuris temporibus duraturam, juramento, quod de non alienandis bonis ad præfatam Ecclesiam spectantibus præstitisse dicitur, non obstante, plenam per nostras litteras licentiam duxerimus concedendam; idem Guillelmus Episcopus divinæ pietatis & caritatis intuitu, concessionem præfatam, juxta prædictarum litterarum nostrarum tenorem, perpetuis futuris temporibus duraturam, de proborum & maxime Archidiaconorum & quorumdam majorum ejusdem Ecclesiæ Cameracen. consilio, innovavit; ita tamen quod infra vel extra septa dicti loci inferius aut superius clausuram facere nequeatis, per quam piscibus ibidem affluentibus exitus aut introitus præcludatur, prout in patentibus litteris inde confectis dicti Guillelmi Episcopi sigillo munitis, plenius dicitur contineri.

§. III. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc eb eodem Guillelmo Episcopo provide factum est, si quis in hujusmodi innovatione prædictæ concessionis extitit defectus, pro eo quod Capituli ejusdem Cameracen. Ecclesiæ non intervenit assensus, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ confirmationis &c. si quis &c.

Datum apud Urbem veterem v. Kal. Julii, anno iv.

LIX.

Ut citet ad Sedem Apostolicam quosdam valde injurios Minoritis villæ de Medicino. Reg. Vatic. epist. 515.

Archidiacono Socen. in Ecclesia Auxitan.

Nomina eorum recensentur, qui facinus commiserunt.

§. I. Significarunt nobis dilecti filii Custos & Fratres Ordinis Minorum Agennen. dioec. quod cum ipsi olim in villa de Medicino ejusdem dioecesis, ad quam ab universitate hominum ejusdem Ecclesiæ fuerant evocati, in loco pro habitatione ipsorum licito acquisito, manerent, Bobo Prior, Guillelmus Sacrista, Berardus Cogot, Guillelmus de sancto Flore, Martinus, Michael, Joannes, & Petrus de Lavena, & Joannes de Burgundia Monachi Prioratus dicti loci de Medicino Cluniacen. Ordinis, associatis sibi Gerardo de Niort Monacho Monasterii de Alecto, Sacrista Mabiburgeti Ordinis sancti Benedicti, Joanne de Cachapoi, Bernardo & Guillelmo de Bares, Guillelmo Molinerii, Dominico de Crota, Bernardo de Burgo, Guilhoto de Lectora, Guillelmo de Luto, Odnato familiari Geraldi de Rupescisa, Raymundo Fabri, ac Jacobo Jaculatoris, Clericis, Arnaldo Molinerii, Arnaldo de Riveto, Guillelmo de Loba, Gualhardo de Condato, Joanne de Trona, Rostando de Roquerio, Raymundo de Pluvia, Guillelmo de Montemirato Domicello, Guarsia Boerii, & Arnaldo de Figarolio laicis, & nonnullis eorum in hac parte complicibus Auxitan. Burdegalen. Tolosan. Lectoren. Aquen. Aduren. & Tabien. civitatum & dioec. ad præfatum locum eorumdem Custodis & Fratrum nocturno tempore, dum dicti Fratres matutinale officium celebrabant, temere accedentes, ac discooperto tecto & fractis ostiis Oratorii dicti loci, locum ipsum violenter intrantes, fratres Guillelmum de Pinderiis, Vitalem Laronum, & Guillelmum Gualterii vulneraverunt, in aliquos vero eorum manus injecerunt, Dei timore postposito, temere violentas. Quibusdam insuper operariis & famulis dictorum Custodis & Fratrum, qui ipsorum obsequiis familiariter insistebant, acriter verberatis, ac etiam vulneratis, famulos ipsos ligatos ducere, lectos quoque, vinum, libros, & quædam alia supellectilia in domibus loci ejusdem inventa, secum exinde, dictosque famulos apud prædictum Priorarum in carcere aliquandiu retinere nequiter attentarunt: & demum præfatum Oratorium, & officinas loci prædicti totaliter destruxerunt, sicque Monachi & alii sacrilegi supradicti, juxta tenorem indulgentiæ Fratribus prædicti Ordinis Minorum ab Apostolica Sede concessæ, pro hujusmodi damnabili violentia in præfato loco ipsorum Fratrum per ipsos sacrilegos, ut præmittitur, irrogata ipso facto excommunicationis sententiam incurrerunt, & etiam pro hujusmodi vulneratione, ac manuum injectione in prædictos Fratres præsumptis, in similem inciderunt sententiam a canone promulgatam.

Percussores excommunicati ipso facto.

Delegatio Episcopo Agennen. commissa.

§. II. Verum Custode & Fratribus prædictis ad nos super præmissis humiliter recurrentibus, nos nolentes ut præfati excessus remaneant impuniti, venerabili fratri nostro Agennen. Episcopo nostris dedimus litteris in mandatis, ut si sibi per diligentem indaginem, quam ex officio nostro summarie, sine strepitu & figura judicii per ipsum fieri volumus, ita esse constaret, prædictos sacrilegos tamdiu, appellatione remota, excommunicatos, pulsatis campanis & candelis accensis, publice nuntiaret in locis, in quibus expedire videret, & faceret ab aliis arctius evitari,

tari, donec super iis satisfacerent co mpetenter, & cum suarum testimonio litterarum ad Sedem venirent Apostolicam absolvendi, ac nihilominus exinde puniret eosdem, prout facti qualitas & justitia suaderet.

§. III. Cum itaque præfatus Episcopus prædictos Priorem & Monachos ejusdem Prioratus, auctoritate dictarum litterarum, volens inquirere de præmissis, ad suam præsentiam evocasset, ex parte ipsorum Prioris & Monachorum dicti Prioratus fuit coram eodem Episcopo excipiendo propositum, quod Abbatibus, Prioribus, & Monachis prædicti Cluniacen. Ordinis a dicta Sede indultum existit, ut per litteras Apostolicas, quæ de Ordine ipso Cluniacen. & indulto hujusmodi non fecerint mentionem, nequeant conveniri, vel ad judicium evocari, & quod in prædictis lttteris præfato Episcopo directis, de Ordine Cluniacen. ac indulto nulla mentio habebatur, propter quod per eos conveniri de jure non poterant, nec debebant. Et demum asserentes, quod idem Episcopus super hoc eos audire contra justitiam recusaverat, ad Sedem Apostolicam appellarunt, sicque nominatus Episcopus tali prætextu in hujusmodi negotio procedere omisit in dictorum Custodis & Fratrum non modicum præjudicium & gravamen. Quare præfati Custos & Fratres nobis humiliter supplicaverunt, ut providere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus.

Citati privilegiorum prætextu nolunt comparere.

§. IV. Nos itaque volentes, quod de hujusmodi appellatione & negotio principali apud Sedem cognoscatur eamdem, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Priorem, Monachos, Clericos, & laicos prædictos ex parte nostra per te vel alium aut alios peremptorie citare procures, ut infra duos menses post citationem tuam Prior & Guillelmus Molinerii prædicti personaliter, reliqui vero per procuratorem seu procuratores idoneos Apostolico se conspectui repræsentent, facturi & recepturi super præmissis, quod justitia suadebit. Diem vero citationis &c. usque *intimare*.

Iterum commissa Archidiacono delegatio.

Datum apud Urbem veterem Idibus Septembris, anno IV.

LX.

Ut cesset a gravaminibus Fratrum tertii Ordinis. Reg. Vatic. epist. 534.

Venerabili Fratri Episcopo Florentin.

§. I. AD audientiam nostram pervenit, quod licet olim Fratres de Pœnitentia civitatis Florentinæ panni unius coloris habitum deferre consuevissent, iidem tamen Fratres, habitu ipso dimisso, alium assumpserunt motu propriæ voluntatis. Cumque nos omnibus Fratribus de Pœnitentia modum vivendi, quod Memoriale vocatur, ne Fratres ipsi circa observationem vitæ suæ aliquatenus fluctuarent, prout a beato Francisco fuit traditus, duxerimus ordinandum, certam eis regulsm concedendo, & faciendo eam sub bulla nostra totaliter annotari, Ministri dilectorum Fratrum præfatæ civitatis cum multis ex ipsis Fratribus habitu priori resumpto præfatam regulam & modum vivendi a nobis, ut præmitritur, traditos, ac habitum secundum regulam & memoriale prædicta susceperunt humiliter & devote.

Habitus, & regula Fratribus tertii Ordinis datur.

§. II. Verum tu ex hoc indignationis assumens spiritum contra eos, non solum protectionis tuæ favorem, quem ipsis consuevisti præstare, subtraxisti eisdem, sed nonnullas eis injurias irrogans, fecisti eis quamdam capsam, in qua regula, privilegia, instrumenta, libri & quædam res

Episcopus eis injurius.

res aliæ ipsorum existebant, auferri, inhibendo eis ne administratione ni gererent quorumdam bonorum, quæ jam a longis temporibus per manus dictorum Fratrum de Florentia mandata sunt a Christi fidelibus in usus pauperum erogari, ac eos possessione, vel quasi juris administratione, in qua existebant, & quamdiu laudabiliter gesserant, spoliando.

§. III. Et licet dilectus filius Magister Nicolaus Camerarius & Notarius noster ex parte nostra te affectuose requisierit, tibi de speciali mandato nostro per suas litteras injungendo, ut diligenter attendens, quod Fratres observatores & receptores dictæ regulæ, non debebant vocari apostatæ, sicut eis in tua præsentia dictum fuisse proponitur, sed potius digni erant ex hoc potiori gratia & favore, ac ipsos habens ob nostram reverentiam propensius commendatos, ab eorum molestiis & gravaminibus abstineres, & ab his tuos subditos cohibens, exhiberes te dictis Fratribus in tuo favore munificum, & in eorum opportunitatibus gratiosum, ita quod dicti Fratres ex tunc non haberent de te justam materiam conquerendi, tu tamen receptis hujusmodi dicti Camerarii litteris, præceptis ipsius, immo potius nostris in hac parte acquiescere non curasti, quamquam benigne duxeris respondendum, te velle prædictis parere præceptis, & exinde confici mandaveris publicum instrumentum.

Non vult Apostolicis obtemperare mandatis.

§. IV. Cum igitur Fratres prædicti, qui priorem sic resumpserunt habitum, & regulam per nos traditam receperunt, statum mutasse nullatenus videantur, & ob hoc juribus & libertatibus suis privari non debeant, sed in eis potius conservari, propter quod præmissa eis irrogata gravamina nobis admirationis & turbationis materiam oosceuntur non immerito attulisse, fraternitatem tuam rogamus, monemus, hortamur attente, per Apostolica tibi scripta districte præcipiendo mandantes, quatenus memoratis Fratribus pro divina & Apostolicæ Sedis ac nostra reverentia te benevolum exhibens & benignum, eis supradictam capsam cum regula, privilegiis, instrumentis, libris & aliis rebus prædictis, necnon administrationem prædictam seu possessionem ipsius & prædictorum bonorum, quibus, occasione prædicta, fuerunt injuriose ac indebite spoliati, ut prædicitur, de plano, sine strepitu & figura judicii, & absque difficultate qualibet restituere non omittas. Preces & mandatum nostrum in hac parte taliter impleturus, quod super hoc non oporteat nos aliud remedium adhibere, sed tuæ devotionis promptitudinem possimus exinde merito commendare.

Privilegia, & bona Fratribus restituenda.

Datum apud Urbem veterem XII. Kal. Octobris, anno IV.

LXI.

Confirmat donationem illis factam de quadam Ecclesia. Reg. Vat. epist. 516.

Dilectis filiis fratri Petro Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum Urbevetan.

§. I. Exigentibus vestræ religionis meritis, votis vestris libenter annuimus, & petitiones vestras, quantum cum Deo possumus, favorabiliter exaudimus. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod venerabilis frater noster Franciscus Episcopus, & dilecti filii Pandulphus Archipresbyter & Capitulum Urbevetan. attendentes, quod Parochialis Ecclesia sancti Laurentii de Arari Urbevetan. eis subjecta, juxta locum vestrum civitatis Urbevetan. sita, & domibus ac horto ipsius

Fratrum petitionis tenor.

loci

loci contigua existebat, & quod vobis in eodem loco residentibus, tum propter nimiam propinquitatem ipsius ex sonitu campanarum ejusdem Ecclesiæ, ac vocibus clericorum divina officia in illa cantantium, tum etiam propter ejus loci arctitudinem, qui non poterat commode nisi versus dictam Ecclesiam ampliari, multa vobis proveniebant incommoda, & vestræ præstabatur quieti turbatio, & nonnumquam Fratres in eodem loco oppressi infirmitatibus gravabantur, ac hujusmodi vestris incommodis piæ gerentes compassionis affectum, præfatam Ecclesiam cum cœmeterio, domibus, & platea ante ipsam Ecclesiam existente, ac omnibus aliis pertinentiis suis consistentibus circa eam, vobis & eidem loco vestro, deliberatione provida, concesserunt, ac etiam donaverunt, eam vestris & successorum vestrorum usibus, qui sub Ordinis vestri observantia in eodem loco permanserint, deputantes, ac omne jus eis in prædictis competens in vos totaliter transferentes, nihil sibi & successoribus suis in prædictis penitus reservando; ita tamen quod infra parochiam dictæ Ecclesiæ unam Capellam eidem Ecclesiæ sancti Laurentii similem in loco congruo juxta determinationem dicti Episcopi cum cœmeterio & cameris sacerdotum construi faciatis, quæ a qualibet parte loci vestri, & ab eadem Ecclesia sancti Laurentii quadraginta vel triginta sex cannarum spatio distet ad minus. Et quod idem Episcopus & successores sui illud jus obtineant in Capella præfata, quod in eadem Ecclesia sancti Laurentii sibi ac eisdem Archipresbytero & Capitulo competebat, præter oblationes, quas apud Clericos ejusdem Capellæ dicti Episcopus, Archipresbyter & Capitulum voluerunt sine diminutione qualibet remanere, & in eadem Capella construenda, Clericis & Parochianis dictæ Ecclesiæ sancti Laurentii jus, quod habebant in ipsa Ecclesia sancti Laurentii, nihilominus salvum fore, prout in instrumento publico inde confecto Episcopi, Archipresbyteri, & Capituli prædictorum sigillo sigillato plenius continetur.

§. II. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super præmissis ab eisdem Episcopo, Archipresbytero, & Capitulo factum est, pie ac provide ratum & gratum habentes, ac supplentes defectum, si quis forte in prædictis ex quacumque causa extitit, de Apostolicæ plenitudine potestatis, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, prædictam Ecclesiam sancti Laurentii cum cœmeterio, domibus, platea, & omnibus aliis pertinentiis ipsius ab omni jurisdictione, & potestate cujuslibet personæ, Collegii, & Universitatis Ecclesiasticæ, ac etiam secularis penitus eximendo, ac decernendo, ut deinceps illis libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ prædicto loco vestro cæterisque bonis ejus usibus vestris concessis per privilegia & indulgentias Sedis Apostolicæ, vel alio justo modo competere dignoscuntur. Tenorem autem prædicti Instrumenti de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, qui talis est. *Pontifex acta Episcopi, atque Capituli confirmat.*

In nomine Domini Amen. Exigit divinæ providentiæ caritas, ut fratribus & proximis nostris in suis opportunitatibus debeamus liberaliter providere. Hinc est, quod nos Franciscus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Urbevetanus, ac Pandulphus Archipresbyter, Capitulum, & Canonici Urbevetan. attendentes, quod Parochialis Ecclesia sancti Laurentii de Arari Urbevetan. nobis Archipresbytero & Capitulo Urbevetan. subjecta, juxta locum Fratrum Minorum ejusdem civitatis sita & domibus & horto ipsius loci contigua esse dignoscitur, & ipsis Fratribus in eodem loco residentibus, tum propter nimiam propinquitatem ipsius ex sonitu campanarum ejus- *Instrumentum.*

ejusdem Ecclesiæ sancti Laurentii, & vocibus Clericorum divina officia in illa canentium, tum etiam propter ipsius loci arctitudinem, qui non potest commode nisi versus prædictam Ecclesiam ampliari, multa incommoda provenire contingunt, & ipsorum præstatur quieti turbatio, & nonnumquam ipsis languoribus prægravatis grave imminet detrimentum; hujusmodi etiam incommodis, prout debemus, compassionem habentes, unanimiter & concorditer ob reverentiam omnipotentis Dei & beati Francisci, tractatu diligenti sæpe inter nos & deliberatione præhabitis, vobis, fratri Petro Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum Urbevetan. & eidem loco vestro Ecclesiam præfatam sancti Laurentii cum cœmeterio, domibus, & platea, ante ipsam Ecclesiam existente, & omnibus aliis pertinentiis suis consistentibus circa eam pure, libere, & simpliciter per nos & nostros successores in perpetuum concedimus & donamus, ac vestris & successorum vestrorum, qui sub Ordinis *vestri observantia in eodem loco permanserint, usibus in perpetuum deputamus, omneque jus nobis, Episcopo vel Capitulo in prædictis competens, in vos totaliter transferimus, nullo nobis in prædictis seu nostris successoribus reservato, & fratrem Petrum de Urbe veteri Guardianum loci prædicti, de his omnibus vestro nomine investimus, & in corporalem possessionem & quasi jus omnium prædictorum inducimus. Hoc tamen salvo, quod infra dictam Parochiam unam Capellam eidem Ecclesiæ sancti Laurentii similem in loco congruo juxta determinationem nostri Episcopi supradicti, cum cœmeterio & cameris Sacerdotum construi faciatis vestris sumptibus & expensis. Hoc etiam acto, quod ipsa Capella construenda a qualibet parte loci vestri, necnon ab Ecclesia sancti Laurentii, quam nunc vobis concedimus, quadraginta vel triginta sex cannarum spatio distet ad minus, ac in eadem Capella nos Episcopus & successores nostri illud jus obtinebimus, quod in eadem Ecclesia sancti Laurentii nobis, Archipresbytero & Capitulo competebat, præter oblationes, quas apud Clericos ejusdem Capellæ sine diminutione qualibet volumus remanere. Et nihilominus in ipsa Capella construenda Clericis & parochianis ejusdem jus salvum remaneat, quod eis in dicta Ecclesia sancti Laurentii competebat. In cujus rei testimonium præsens instrumentum publicum per Andream Bonostis notarium confici fecimus, & sigillorum nostrorum appensione muniri. Acta sunt hæc in civitate Urbevetana in camera Episcopi supradicti sub anno Domini* MCCXCI. *Indictione* IV. *Pontif. Domini nostri Nicolai Papæ IV. anno* IV., *die* XXIV. *mensis Septembris, præsentibus Domino Cittadino Episcopo, Presbytero Renaldo Capellano Ecclesiæ sancti Angeli de Pusterula, Presbytero Joanne Capellano Ecclesiæ sancti Blasii, Ciolo Canonico sancti Nicolai de Villa sancti Felicis, & Hugolino Magistri Berardini, testibus ad hæc vocatis & rogatis. Et ego Andreas quondam Bonostis S. R. E. publicus auctoritate Notarius his omnibus præsens interfui, & rogatus scribere scripsi & signavi, & in publicam formam redegi.*

Nulli ergo &c. nostræ suppletionis, confirmationis, exemptionis & constitutionis &c. si quis &c. Datum apud Urbem veterem v. Kal. Octobris, anno IV.

LXII.

LXII.

Ut in pactis & conventionibus quibuscumque Clarissarum necessarium possit praebere assensum. Reg. Vatic. epist. 586.

Matthaeo sanctae Mariae in Porticu Diacono Cardinali.

UT tu, cui Monasteriorum &c. ut supra in bulla xix. hujus Pontificis usque ad *praesentium facultatem*. Datum apud Urbem veterem iv. Kal. Octobris anno iv.

LXIII.

Ut provideant Clarissis Cusentinis exulantibus, & multa patientibus. Reg. Vat. ep. 561.

Venerabilibus Fratribus Baren. & Brundusin. Archiepiscopis ac Episcopo Montis-viridis.

§. I. SUa nobis dilectae in Christo filiae Abbatissa, & Sorores Monasterii Cusentin. Ordinis sanctae Clarae petitione monstrarunt, quod olim eis significantibus nobis quod Monasterium ipsum, de cujus redditibus, & proventibus annuis quadraginta Sorores, quae in eo divinis obsequiis insistebant, congruae sustentationis auxilio hactenus fovebantur, propter violentos malignorum incursus, & gravia guerrarum discrimina, quae in illis partibus excreverant, adeo erat dissipatum in bonis, quod jam non modici temporis spatio nihil poterant percipere de eisdem; quamobrem contractis debitis, prout urgens necessitas exigebat, & eleemosynarum quaesitis subsidiis, quas fidelium pia compassio erogabat eisdem, se usque tunc in eodem Monasterio sustentarunt, quodque quia jam summa egestate laborabant, omni pene suffragio destitutae, cum generaliter dictarum partium incolae illis subvenire non possent, paupertatis onere praegravati, ac eas oporteat de Monasterio praedicto recedere, eum in illo unde possent vivere non haberent, nec eis ibidem moram contrahere tutum esset, ac supplicantibus nobis, ut ipsarum miserabili statui paterno compatientes affectu, circa eas tantis ac tam gravibus obductas angustiis dignaremur misericorditer providere. *Misera Monasterii narratur conditio.*

§. II. Nos hujusmodi petitioni earum pie annuere intendentes, & volentes benignius ipsas ob reverentiam Dei, cujus se dedicarunt obsequiis, favore prosequi opportuno, bonae memoriae Gerardo Episcopo Penestrino tunc in partibus illis Apostolicae Sedis Legato, nostris dedimus litteris in mandatis, ut eisdem Abbatissae, & Sororibus de aliqua summa pecuniae, de qua expediens videretur eidem, ab aliquibus Ecclesiis, vel Monasteriis vacantibus, vel non vacantibus in Apuliae, vel Principatus, aut terrae laboris, seu terrae Idronsi partibus constitutis, donec ad praefatum Monasterium redire, ibique secure morari valerent, faceret, auctoritate nostra, annis singulis providere, aliquem locum, in quo interim honeste morari possent, nihilominus concedendo. Contradictores &c. *Caritativa Pontificis provisio.*

§. III. Verum licet idem Episcopus litteris receptis eisdem, & super hoc consideratione habita diligenti, auctoritate litterarum ipsarum praedictis Abbatissae & Sororibus, quae sunt numero quadraginta, a quibusdam Archiepiscopis, & Episcopis, ac Monasteriis exemptis & non exem-

exemptis, necnon hoſpitalibus ſancti Joannis, & domibus militis templi Hieroſolymitan. prædictarum partium, annis ſingulis donec ad Monaſterium memoratum redire, ac in eo tute morari valerent, in certa quantitate auri fore decreverit providendum, dilectis filiis Miniſtris & Cuſtodibus Ordinis Fratrum Minorum partium prædictarum, eiſdem Abbatiſſæ & Sororibus ſuper hoc per ſuas, ſub certa forma, litteras executoribus deputatis, eiſdem tamen Miniſtris & Cuſtodibus in executione hujuſmodi procedere differentibus, volentes aliorum indignationem vitare, præfata Abbatiſſa & Sorores facta eis in hac parte gratia penitus defraudantur. Quare non ſine gravi mentis anguſtia ſuper hoc ad noſtram recurrere providentiam ſunt coactæ.

Miniſtri ad executionem non procedunt.

§. IV. Volentes itaque, ut eiſdem Abbatiſſæ & Sororibus hujuſmodi gratia fructuoſa reddatur, Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum per vos, vel alium, ſeu alios prædictam auri quantitatem, juxta formam eiſdem Miniſtris & Cuſtodibus ab eodem Epiſcopo traditam, exigatis, & recipiatis ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, Monaſteriis, hoſpitalibus, & domibus prædictis, illamque eiſdem Abbatiſſæ & Sororibus ſeu procuratori ipſarum rerum, ſine diminutione qualibet perſolvatis, proviſuri eis nihilominus de loco prædicto, juxta formam Epiſcopo traditam memorato. Contradictores &c. Non obſtante ſi a Sede Apoſtolica ſit indultum quod interdici &c.

Datum apud Urbem veterem Kal. Octobris anno IV.

LXIV.

Mittitur Genuam pro rebus gravioribus peragendis. Reg. Vatic. epiſt. 76.

Gentili Archiepiſcopo Reginen. Adminiſtratori Epiſcopatus Aliſani.

De tuæ circumſpectionis induſtria nobis utique non ignota, plenam in Domino fiduciam obtinentes, te ad civitatem Januen. pro Terræ ſanctæ negotio deſtinamus. Cum autem, ſicut accepimus, cariſſimus in Chriſto filius noſter Carolus Rex Siciliæ Illuſtris ad civitatem ſit venturus eamdem, ac ſua certa negotia cum Januenſibus civibus tractaturus, Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus præfato Regi ſuper eiſdem negotiis licite promovendis, honeſtis conſiliis, digniſque favoribus & auxilis adeſſe procures, laboribus non parcendo; ſic te in his ſollicite & efficaciter habiturus, ut Deo exinde placeas, Romanæ Eccleſiæ honor creſcat, & tuæ operoſæ ſollicitudinis ſtudium præfatus Rex ſibi ſuper hoc ſentiat fructuoſum; Noſque prudentiam & diligentiam tuam exinde non immerito commendemus.

Datum apud Urbem veterem Kalend. Octobris anno IV.

LXV.

Hortatur ut vendat Minoritis quamdam portionem terræ. Regeſt. Vatic. * epiſt. 581.

Archiepiscopo Terraconen.

Sua nobis dilecti filii Guardianus & Fratres Ordinis Minorum de villa Franca Barchinonenſ. diœceſis petitione monſtrarunt, quod locus eorum ejuſdem loci de Villa franca adeo eſt arctus, quod idem Guar-

Guardianus & Fratres non possunt in eo congrue commorari, & quod quemdam fundum situm juxta locum prædictum ab Ecclesia Romana sub annuo censu nosceris obtinere. Quare prædicti Guardianus & Fratres nobis humiliter supplicarunt, ut tibi aliquam decentem partem dicti fundi ex eo latere unde contiguus loco præfato existit, pro ampliatione ipsius loci eisdem Guardiano & Fratribus assignandi, juramento quod de alienandis bonis ad mensam tuam Archiepiscopalem spectantibus præstitisse dignosceris, non obstante, licentiam concedere dignaremur. Nos igitur dignum & congruum existimantes hujusmodi petitionem dictorum Guardiani & Fratrum, divinæ pietatis intuitu favorabiliter exaudire, Fraternitati tuæ concedendi & assignandi hujusmodi partem dicti fundi pro hujusmodi ampliatione dicti loci Guardiano & Fratribus memoratis, juramento non obstante prædicto, liberam licentiam, auctoritate præsentium, elargimur. Volumus autem, quod postquam eamdem partem taliter concesseris & assignaveris Guardiano & Fratribus memoratis, a solutione dicti census, in quantum pro rata partem ipsam contingit, tu & successores tui sitis prorsus immunes.

Datum apud Urbem veterem VI. Nonas Octobris anno IV.

ANNO CHRISTI 1292. NICOLAI IV. ANNO 4.

LXVI.

Jubet dari Minoritis Ecclesiam quamdam Vercellen. Reg. Vatic. epist. 687.

ARCHIDIACONO VERCELLEN.

§. I. PRidem dilectis filiis Guardiano & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum de Vercellis insinuantibus, intellecto quod ei ad ampliandum locum ipsorum, qui nimis arctus esse proponitur, Ecclesia sancti Salvatoris de Mercatello Vercellen. cum domibus, cœmeterio & platea ipsius posita juxta eam, necessaria plurimum existebat; Nos necessitati Fratrum ipsorum benignius providere volentes, venerabilem fratrem nostrum Episcopum Vercellen. per nostras sub certa forma litteras rogandum attente duximus, & hortandum, dantes sibi per eas nihilominus in mandatis, ut sollicitis studiis procuraret & perduceret in effectum, quod tu, ad quem prædicta Ecclesia cum domibus, cœmeterio & platea præfatis pertinere dignoscitur, eam cum ipsis domibus, cœmeterio & platea propter hoc Guardiano & Fratribus concederes memoratis. Et ne tu ex hujusmodi concessione damnum incurreres, tibi per litteras injunximus supradictas, ut in ejus concambium tibi de æquivalenti beneficio provideret. Idem vero Episcopus his mandatis nostris volens humiliter obedire, tibi in Ecclesiæ memoratæ concambium, Parochialem Ecclesiam de Villa nova ejusdem diœces. prædictam sancti Salvatoris Ecclesiam in annua perceptione proventuum, prout asseritur, excedentem, liberaliter offerre curavit, ita tamen quod tam tu, quam successores tui eidem Episcopo ejusque successoribus præsentare presbyterum ad gerendam animarum curam in eadem de Villa nova Ecclesia tenereris.

Necessitas Fratrum exponitur.

Archidiacono beneficium pro Ecclesia impendendum.

§. II. Sed quia tu sub conditione huiusmodi Ecclesiam ipsam, quam alias acceptare eras paratus, recipere noluisti, cum ad præsentationem hujusmodi sibi, pront tua habebat assertio, in præfata sancti Salvatoris Ecclesia faciendam minime tenereris, eidem Guardiano & Fratribus optatum ex litteris nostris commodum non provenit. Quare pro parte ipso-

Qui aliam Ecclesiam in concambium recusat.

ipsorum suppliciter petebatur a nobis, ut providere super hoc eis de benignitate solita dignaremur.

§. III. Unde nos gerentes corde negotium, & prædictis Fratribus pio compatientes affectu; volentes quoque necessitati eorum benignius providere, præfato Episcopo per alias nostras litteras injungimus, ut prædictam Ecclesiam de Villa nova, si ad eum in ipsa Ecclesia libere pertinet institutio sacerdotis, alioquin aliam æquivalentem, in qua similem institutionem hujusmodi obtinet, tibi in concambium Ecclesiæ sancti Salvatoris ejusdem, si tu similem in ea institutionem habere dignosceris, sublata difficultate qualibet, libere & absque aliqua conditione concedat, sic se in hoc efficaciter habiturus, ut exinde a Domino præmium, & a nobis commendationis titulum consequi mereatur, reservato jure Presbytero in ea ad præsens Ecclesia instituto, donec sibi de alio beneficio æquivalenti provideri contigerit, vel de Presbytero ipso aliter ordinari.

Sed jubetur ut recipiat. §. IV. Cum itaque sicut præmittitur, necessitati Guardiani & Fratrum ipsorum super hoc piæ sollicitudinis intendamus studio providere, discretioni tuæ, sicut iterum, sic attentius per Apostolica scripta mandamus, quatenus prædictam Ecclesiam de Villa nova, vel aliam æquivalentem, in quibus ad eumdem Episcopum spectat institutio supradicta, sublato cujuslibet difficultatis obstaculo, ab Episcopo ipso recipiens præfatam sancti Salvatoris Ecclesiam concedas libere Guardiano & Fratribus memoratis. Sic te habiturus efficaciter in hac parte, sicque mandatis nostris sollicite pariturus, ut exinde tibi a Domino præmium consequaris, & nos devotionem tuam non immerito commendemus. Volumus autem, quod infra duos menses a receptione præsentium computandos, nobis quod super hoc fieri contigerit, per tuas litteras distincte pleneque significes, ut si opus fuerit aliud in hac parte remedium apponamus.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem XVIII. Kalend. Febr. anno IV.

LXVII.

Ut possit absolvere a censuris latis in fautores Petri Aragonii & adhærentium. Reg. Vat. epist. 736.

Gentili Archiepiscopo Reginen. Administratori Episcopatus Alifani.

De tuæ circumspectionis industria gerentes in Domino fiduciam pleniorem, illa tibi libenter concedimus, per quæ saluti consulere valeas animarum. Hinc est, quod nos Fraternitati tuæ absolvendi hac vice omnes illos tam Clericos, quam laicos, cujuscumque præeminentiæ, dignitatis, Ordinis, conditionis, aut status existant, qui pro auxilio, consilio, vel favore impensis quondam Petro de Aragonia, ejusque hæredibus seu fautoribus eorumdem, super invasione ac detentione Regni Siciliæ, & Terrarum illarum partium excommunicationis sententiam latam per Sedem Apostolicam inciderunt, ad mandata Ecclesiæ redeuntes ab hujusmodi excommunicationis sententia juxta formam Ecclesiæ vice nostra, & interdictum, cui propter hoc tales terræ sunt suppositæ, relaxandi, injuncto eis, quod de jure fuerit injungendum & dispensandum cum prædictis Clericis, qui eadem Ligati sententia divina officia celebrarunt, non tamen in contemptum clavium, seu se officiis immiscuerunt eis-

eisdem, injuncta eis propter hoc pœnitentia salutari, liberam concedimus auctoritate præsentium facultatem.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem xvi. Kal. Februarii anno iv.

LXVIII.

Præficitur Ecclesiæ Albinganensi. Reg. Vatic. epist. *698*.

Nicolao Episcopo Albinganen.

§. I. Ad universalis Ecclesiæ regimen &c. ut supra in epist. *55*. hujus Pontif. usque *rectoribus disponantur*. Quatenus illorum circumspectione provida & providentia circumspecta, operante illo, qui Pastorum Pastor & Rector agnoscitur, spiritualium & temporalium proficiant incrementis.

§. II. Dudum siquidem Albinganen. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ L. Albinganen. Episcopi Pastoris solatio destituta, duæ in ea, una videlicet de fratre Perberto Ordinis Minorum, alia vero de quondam Benedicto de Nigro Canonico Tripolitan. tuoc vivente, a Capitulo ipsius Ecclesiæ fuerunt electiones in discordia celebratæ, ac postmodum eodem Fratre hujusmodi electioni suæ recusante præbere consensum, Venerabilis frater noster Patriarcha Antiochenus ex commissione Sedis Apostolicæ speciali, gerens curam & administrationem Ecclesiæ Januen. Ecclesiæ præfatæ Albinganen. Metropolitan. hujusmodi electionem dicti Canonici auctoritate metropolitica confirmavit. Postea vero dicto Canonico viam universæ carnis ingresso, prædictum Capitulum alias duas electiones, unam scilicet de fratre Cherubino Ordiois Prædicatorum, aliam vero de quondam Ottobono Canonico Cathalaunen. tunc vivente, in eadem Albinganen. Ecclesia, similiter in discordia, celebrarnnt. Verum cum dictus frater Cherubinus noluisset electioni de se factæ præbere consensum, Nos tamdem causam, quæ super hujusmodi electione dicti Ottoboni coram eodem Patriarcha nonnullis illi se oppooeotibus auctoritate tractabatur eadem, oe protraheretur diutius in dispendium Albinganen. Ecclesiæ memoratæ, ad examen Sedis revocavimus supradictæ.

§. III. Cumque postmodum idem Canonicus juri, si quod in hujusmodi electione sibi acquisitum extiterat, in nostris manibus renunciasset, Nos reounciatione admissa hujusmodi, ad provisionem ejusdem Albinganen. Ecclesiæ salutarem sollicitæ considerationis intuitum dirigentes, tamdem donis virtutum, quæ lo te congessit Altissimus, oobis familiari experientia cognitis, attentione sollicita recensitis, in te tunc Fratrem Minorum Ordinis memorati oculos direximus nostræ mentis. Et firma concepta fiducia, quod per tuæ virtutis ministerium eadem Albinganen. Ecclesia in prosperitatem consurget optatam, & brachio consolationis tuæ subnixa in spiritualibus & temporalibus, auctore Domino, votivis proficiet incrementis, te ipsi Albinganen. Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum eonsilio, in Episcopum præfecimus & pastorem, tibi postmodum de oostris manibus munere consecrationis impenso. Rogamus itaque Fraternitatem tuam, & per Apostolica tibi scripta mandamus, quatenus ad dictam Albinganen. Ecclesiam in humilitate spiritus accedens, ipsius curam sic agas sollicite, sic eam prudenter gubernare studeas, sic diligenter oves tibi creditas ab invasoris insultibus custodire, quod tuis actibus super

his

his apud Deum & homines dignis laudibus conſtitutis, ipſe bonorum omnium retributor una cum grege tuæ curæ commiſſo, ſupernorum civium conſtituat te collegam.

Datum Romæ apud ſanctam Mariam Majorem v. Kal. Febr. anno IV.

ANNO CHRISTI 1293. SEDES VACAT.

COELESTINUS V.

Electus eſt anno Chriſti MCCXCIV. III. *Nonas Julii.*

ANNO CHRISTI 1294. COELESTINI V. ANNO I.

I.

Liberat eos ab exactionibus ſecularibus. Archivum urbis Aquilæ.

Miniſtro, & Fratribus, ac dilectis in Chriſto filiabus Sororibus Ordinis Fratrum de Pœnitentia civitatis, diœceſis & diſtrictus Aquilenſis.

DIgnum eſſe credimus, ut in iis nos promptos inveniatis & faciles, quæ digne vos poſſint a gravaminibus præſervare. Cum igitur, ſicut accepimus, multis gravaminibus, & preſſuris ſitis oppreſſi, ac vos & veſtrum ſinguli pro rata bonorum veſtrorum, mobilia & immobilia in generalibus collectis, quæ hominibus civitatis Aquilenſis, & diſtrictus ipſius a Domino temporali pro tempore imponentur, vos paratos contribuere offeratis. Nos cupientes ut vos, qui noviſſima veſtra provide memorantes, derelictis ſeculi vanitatibus, pœnitentiam in corde contrito, & humili ſpiritu agere in domibus propriis, vel alibi decreviſtis, eo promptiores & devotiores in divinis laudibus vos reddatis, quo vos liberalius ab oneribus ſecularibus Sedes Apoſtolica præſervabit, veſtris ſupplicationibus inclinati, ut vos faciatis libere, quod offertis, ad alias angarias, præſtitudines, vel onera, quæ a ſecularibus exiguntur, minime teneamini, & ad id cogi non poſſitis, invita devotione veſtra, auctoritate præſentium indulgemus.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Datum Aquilæ IV. Non. Septembris, Pontificatus noſtri anno I.

II.

Ut non teneantur ſiſtere ſe foro ſeculari. Ibidem.

EISDEM.

DEſideriis veſtris in his libenter annuimus, quæ digne vos poſſint a gravaminibus præſervare. Hinc eſt quod nos veſtris ſupplicationibus inclinati..... vobis, ut quamdiu parati fueritis coram diœceſano veſtro ſuper civilibus & perſonalibus actionibus ſtare Eccleſiaſtico juri, in ſeculari foro ad cujuſvis inſtantiam minime teneamini, & ad id cogi a quocumque non poſſitis, invita devotione veſtra, auctoritate præſentium indulgemus.

Nulli ergo &c. Datum ut ſupra.

BO-

BONIFACIUS VIII.

Electus est anno MCCXCIV. IX. *Kalend. Januarii.*

Anno Christi 1295. Bonifacii VIII. anno 1.

I.

Fit Episcopus Spoletanus. Regest. Vatic. epist. 66.

Venerabili fratri Francisco Spoletan.

§. I. Ecclesiarum omnium curam, prout nostræ servitutis debitum exigit, sollicitam gerere cupientes, circa ipsarum singulas continuæ attentionis oculis ad hoc potissime vigilamus, ut ipsarum regimen talibus committatur rectoribus, quorum sollicitudine circumspecta, & circumspectione sollicita laudabilibus in spiritualibus & temporalibus, auctore Domino, proficiat incrementis.

§. II. Nuper siquidem Venerabili fratre nostro Gerardo Atrebaten. olim Spoletano Episcopo ad Episcopatum Atrebaten. per nos gratiose translato, nos diligentius attendentes, quam sit onusta dispendiis, & quot & quanta pericula secum trahat Ecclesiarum vacatio diuturna, & propter hoc volentes eidem Spoletanæ Ecclesiæ per hujusmodi translationem vacanti, ne ob ipsius vacationem in spiritualibus, vel temporalibus aliquod posset incurrere detrimentum, de persona idonea providere, ad personam tuam, quam honestate morum, conversatione laudabili, vitæ munditia, litterarum scientia, & aliis gratiosis donis virtutum Dominus decoravit, convertimus nostræ considerationis intuitum. Quapropter provisione olim de te facta Senogallien. Ecclesiæ per dilectum filium fratrem Petrum de Murrhone, olim Cœlestinum Papam prædecessorem nostrum, dum Apostolatus officio fungeretur, cui postmodum sponte cessit, ex certis causis, de Fratrum nostrorum consilio rite cassata, Te Ordinem Fratrum Minorum professum eidem Spoletanæ Ecclesiæ, de prædictorum Fratrum consilio, præfecimus in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ Spoletanæ tibi in spiritualibus & temporalibus plenarie committendo, sperantes quod dicta Spoletana Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam utilis præsidio munita pastoris spiritualiter & temporaliter prospere dirigetur, & optatis affluet incrementis. Quapropter fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus impositum tibi a Domino onus suscipiens reverenter, sic curam & administrationem prædictæ Spoletanæ Ecclesiæ diligenter gerere studeas, ac salubriter & utiliter prosequaris, quod memorata Ecclesia sub tua vigilantia votivis amplietur commodis, & in omnibus, divina operante clementia, prospere dirigatur, tuque nostram & dictæ Sedis gratiam exinde, tamquam benedictionis & obedientiæ filius, ulterius consequi merearis.

Datum Laterani v. Kal. Aprilis, anno 1.

II. *Con-*

II.

Concedit eis poſſe applicari proventus unius Eccleſiæ. Regeſt. Vatican. epiſt. 231.

Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſæ, & Conventui Monaſterii de domo gratiæ beatæ Mariæ Virginis extra muros Londonien. Ordinis ſanctæ Claræ.

VEſtræ religionis honeſtas, & dilecti filii nobilis viri Edmundi fratris cariſſimi in Chriſto filii noſtri E. Regis Angliæ Illuſtris precamina nos inducunt, ut vos illa gratia proſequamur, quæ neceſſitatibus veſtris fore dignoſcitur opportuna. Ipſius igitur nobilis, qui una cum cariſſima in Chriſto filia noſtra B. Regina Navarræ Illuſtri, uxore ſua, Monaſterium veſtrum dicitur fundaviſſe, nobis ſuper hoc ſupplicantis, veſtriſque precibus favorabiliter annuentes, unam de Eccleſiis, in quibus dictus nobilis jus obtinet patronatus, cujus fructus, redditus, & proventus valorem annuum quadraginta marcarum Sterlingarum attingant, vobis in proprios uſus, auctoritate præſentium, duximus concedendam, ita quod cum hujuſmodi Eccleſiam per ceſſionem, vel deceſſum Rectoris ipſius Eccleſiæ vacare contigerit, ejus poſſeſſionem, auctoritate propria, apprehendere, Diœceſani loci ſeu alicujus alterius aſſenſu minime requiſito, illamque in uſus prædictos perpetuo retinere libere valeatis, reſervata tamen de illius proventibus perpetuo Vicario in eadem Eccleſia ſervituro, congrua portione, de qua commode ſuſtentari valeat, jura Epiſcopalia ſolvere, & alia incumbentia eidem Eccleſiæ onera ſupportare.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis, anno 1.

III.

Concedit Tertiariis Capellas & Oratoria. Regeſt. Vatic. epiſt. 269.

Dilectis filiis Fratribus, & dilectis in Chriſto filiabus Sororibus Ordinis de Pœnitentia beati Franciſci in Alemania ſuperiori &c.

CUpientes cultum Divini nominis ampliari, libenter ea vobis concedimus, per quæ cultus ipſe ſuſcipiet incrementum. Ex parte ſiquidem veſtra fuit propoſitum coram nobis, quod vos plures domos & loca in diverſis partibus Alemanniæ ſuperioris obtinetis, in quibus ſub communi vita degitis in obſervantia Ordinis de Pœnitentia beati Franciſci, devote virtutum Domino famulantes, nec adhuc in eiſdem locis, & domibus, Capellæ, ſeu Oratoria ſunt constructa. Nos igitur veſtris ſupplicationibus inclinati, ut Capellas, ſeu Oratoria in domibus & locis prædictis conſtruere poſſitis, & in eis divina officia celebrari facere, ac audire, nec non Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, ſine juris præjudicio alieni, auctoritate præſentium indulgemus.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis &c. Datum Anagniæ V. Idus Julii, anno 1.

IV. *Ut*

IV.

Ut possint suos subditos punire, non servatis apicibus juris Regest. Vatic. epist. 636. & Specul. Min. Roderic. bulla 1.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

AD augmentum continuum Religionum, & Ordinum, quos Romana suscepit & approbavit Ecclesia, paternis studiis intendentes, & considerantes attentius, quod non intermissa sedulitas disciplinæ religiones & Ordines supradictos, statusque regulares salubriter dirigit & conservat, quodque si eam perire vel remitti contingeret, Ordo quilibet collabi necessario cogeretur. Pensantes etiam, quod si Regularium personarum correctio rimas juris & apices sequeretur, hujusmodi rigor lentesceret, ac multiplici laxatione torperet. Nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate Apostolica indulgemus, ut ad correctiones & punitiones Fratrum ejusdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis supradicti, ad quos eædem spectare noscuntur, rimulis & apicibus ipsis postpositis, libere procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam fienda ipsius Ordinis instituta, nec volumus eisdem licere Fratribus ab eisdem correctionibus & punitionibus aliquatenus appellare, prævia in hoc deliberatione & maturitate debita observatis.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Idus Novembris, Pontif. nostri anno 1.

V.

Ut possint cum Prælatis ingredi Monasteria Monialium. Reg. Vat. epist. 636. Arch. Arac. num. 17. & 108. Roderic. bulla 6.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Minorum.

HAbet vestræ devotionis assertio, quod Ordinis vestri Fratres, sæpe ab Ecclesiarum Prælatis, cum in aliquibus Monasteriis, & aliis religiosis locis diversorum Ordinum suarum Civitatum, & diœcesum intendunt officium visitationis impendere, invitantur, vocantur etiam ad defunctorum celebrandas exequias, generales processiones, & prædicationes faciendas, & audiendas etiam confessiones infirmorum. Et quia Fratres ipsi Monasteria Monialium & loca quæ sanctæ Claræ Ordinis non existunt, ingredi nequeunt, vestra illis Regula obsistente, ceteris religiosis & aliis tunc præsentibus Monasteria & loca intrantibus supradicta, providere super hoc, præsertim cum fel. rec. Gregorius Papa X. prædecessor noster certam ordinationem in hac parte duxerit faciendam, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque vestris devotis supplicationibus inclinati, quod memorati Fratres a Prælatis eisdem, sicut præmittitur invitati, possint una cum ipsis Monasteria & loca prædicta, cujuscumque sint Ordinis, libere ingredi, & in eis moram contrahere, Prælatis ibidem præsentibus antedictis, vobis & Ordini vestro, auctoritate præsentium, indulgemus.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum 11. Idus Novembris, anno 1.

VI.

Eximit Ordinem a juriſdictione Prælatorum, & declarat illius bona dominii eſſe Apoſtolici. Specul. Min. tract. 1. fol. 14. Reg. Vat. epiſt. 635.

Generali & Provincialibus Miniſtris, ac univerſis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

Quanta fuerit Pontificis erga Ordinem dilectio.

§. I. INter ceteros Ordines, quos cœleſtis Agricolæ ſumma benignitas in horto plantavit Eccleſiæ, ſacrum veſtrum Ordinem tam per orbis provincias, ſuperna gratia propagante, diffuſum, dum minori fungeremur officio, ſincera caritate dileximus, ad ſtatum ejus feliciter promovendum ſollicitis ſtudiis intendentes. Nec minuit itaque, ſed auxit potius circa ipſam præhabitæ dilectionis affectum, perſonæ noſtræ ſubſecuta promotio ad apicem Apoſtolicæ dignitatis, cum tanto propenſius ad ipſius Ordinis intendamus augmentum, quantum nobis facultas præſtantior, quamquam noſtris non exigentibus meritis, noſcimur cælitus attributa.

§. II. Licet igitur nonnulli Romani Pontifices prædeceſſores noſtri præfatum Ordinem a Prælatorum juriſdictione quorumlibet prorſus exemerint, ipſumque fore decreverint per ipſorum litteras ſpeciales exemptum: nos tamen Ordinem ipſum ob ſalutis fructus innumeros, qui ex ipſo noſcuntur animabus fidelium provenire, gerentes in viſceribus caritatis, & propterea nolentes omnino, ut quiſquam cujuſcumque ſit Ordinis, dignitatis, conditionis, aut ſtatus, vos generaliter aut ſpecialiter ac præfatum Ordinem ſuper exemptione ipſius, ac aliis veſtri Ordinis libertatibus, & immunitatibus quibuſcumque, ſub quavis forma, vel expreſſione verborum, vobis & eidem Ordini ab Apoſtolica Sede conceſſis, impugnare, turbare, ac impetere valeat, vel quomodolibet moleſtare, vos, & Ordinem ipſum, ab omni & ſingulorum quorumlibet Prælatorum & perſonarum Eccleſiaſticarum omnimoda poteſtate & juriſdictione prorſus eximimus de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis: decernentes vos & Ordinem ſupradictum immediate nulloque medio, eidem Sedi ſoli tantummodo & Romano Pontifici ſubjacere.

Ordo ſoli Apoſtolicæ Sedi ſubjectus.

Et omnia ejus bona.

§. III. Præterea Eccleſias, Oratoria, domos, loca, libros, utenſilia & alia quælibet mobilia & immobilia, quorum uſum licite habere noſcimini, cum ceteris omnibus quocumque modo, vel quavis cauſa pertinentibus ad prædicta, & aliquod prædictorum in jus & proprietatem beati Petri, Apoſtolica auctoritate, ſuſcipimus in perpetuum valitura, illis ex eis dumtaxat exceptis, in quibus evidenter & expreſſe donatores ſeu translatores ſibi proprietatem & dominium conſtiterit reſervaſſe. Eccleſias inſuper, Oratoria, domos & loca prædicta quæ tenetis & inhabitatis in futurum, dum & quoties vos illa tenere & inhabitare contigerit, exempta prorſus exiſtere, nulloque medio Sedi ſubeſſe decernimus prælibatæ.

Nulli ergo &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. Idus Novembris, Pontificatus noſtri, anno I.

VII. *Fit*

VII.

Fit Episcopus Agathopolis. Reg. Vatic. epist. 570.

Dilecto filio fratri Guidoni de sancto Michaele electo Santagathen.

§. I. Militanti Ecclesiæ, disponente Domino, licet immeriti præsidentes circa curam omnium Ecclesiarum solertia reddimur indefessa solliciti, ut juxta pastoralis officii debitum commissi nobis Dominici gregis curam utiliter gerere, divina cooperante clementia, studeamus, & quamquam assidue circa singularum commoda vigilemus, tamen erga illas, quæ deplorant viduitatis incommoda, propensiori cura & majori propulsamur instantia, ut eis præficiamus viros idoneos in pastores.

§. II. Dudum siquidem Ecclesia Santagathen. per obitum bonæ memoriæ fratris Eustachii Santagathen. Episcopi, pastoris solatio destituta, dilectus filius frater Petrus de Murrhone, tunc Cœlestinus Papa V. antecessor noster, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ bonæ memoriæ fratri Joanni tituli sancti Vitalis Presbytero Cardinali duxit in spiritualibus & temporalibus committendam, sed eodem Cardinali naturæ debitum persolvente, provisionem faciendam ipsi Ecclesiæ de pastore ea vice nobis duximus reservandam. Decernentes irritum & inane si secus super hoc scienter vel ignoranter contingeret attentari.

§. III. Ac postmodum de ipsius ordinatione ne prolixioris vacationis exposita maneret incommodis, attentius cogitantes, & volentes eidem Santagathen. Ecclesiæ de pastore idoneo salubriter providere, in te Fratrem Minorum Ordinis professorem, virum quoque prout fide dignorum habet assertio, vitæ laudabilis, conversationis placidæ, ac morum honestate decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, direximus oculos nostræ mentis, teque de Fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, ipsi Santagathen. Ecclesiæ in Episcopum præficimus & pastorem, in illo qui dat gratias, & largitur præmia confidentes, quod prælibata Ecclesia Santagathen. per tuæ industriam providentiæ, a noxiis præservabitur & adversis, optatis quoque prosperitatis commodis spiritualiter & temporaliter proficiet, ac honoris.

§. IV. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus impositum tibi onus a Domino suscipiens reverenter, curam & administrationem ejusdem Ecclesiæ Santagathen. sic diligenter geras & sollicite prosequaris, quod ipsa gubernatori conspicuo ac fructuoso administratori gaudeat se commissam, & bonæ famæ tuæ [illegible], ex laudabilibus tuis actibus latius diffundatur, ac præter ben[illegible]ictionis æternæ præmium, benevolentiæ nostræ gratiam exinde plenius consequaris.

Datum Romæ apud sanctum Petrum XVIII. Kalend. Decembris, anno I.

VIII.

Quod ei liceat libros ſuos per duos diſtribuere Conventus. Regeſt. Vatic. epiſt. 668.

Dilecto filio fratri Raymundo Gaufridi Ordinis Fratrum Minorum.

TUa nobis devotio intimavit, quod ad loca Fratrum tui Ordinis, quæ ſunt in Aquen. & Meſſilien. civitatibus conſtituta, pro eo ſpecialius geris ſinceræ devotionis affectum, quod in altero locorum ipſorum fuiſti nutritus, & in alio ipſius Ordinis habitum recepiſti. Quare humiliter petiiſti a nobis, ut quoſdam libros tuo uſui deputatos, quos pro majori parte fuiſti ab amicis tuis & parentibus conſecutus, conferendi locis eiſdem & dividendi eos inter loca prædicta licentiam tibi concedere dignaremur. Nos itaque tuis ſupplicationibus inclinati, licentiam tibi, auctoritate præſentium, concedimus poſtulatam. Et ne aliquis libros ipſos ſubtrahere, vendere, diſtrahere, obligare pignori, vel alio quoquo modo alienare poſſit, niſi pro aliis libris utilioribus faciendis, vel acquirendis pro locis eiſdem, cum licentia tamen Miniſtri Provinciæ, ac conſilio Fratrum prædictorum locorum, quibuſcumque ſtatutis, conſuetudinibus, indulgentiis, litteris & privilegiis contrariis nequaquam obſtantibus, Apoſtolica auctoritate diſtrictius inhibemus.

Nulli ergo noſtræ conceſſionis & inhibitionis &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Non. Decembris, anno 1.

IX.

Liberat eas a ſolutione decimarum pro negotio regni Siciliæ. Reg. Vatic. epiſt. 636.

Dilectis in Chriſto filiabus univerſis Abbatiſſis, & Conventibus Monaſteriorum, aliorumque locorum Ordinis ſanctæ Claræ.

SAnctitatis & pietatis opera, quorum obſervantiæ vos pro Chriſti gloria deputaſtis, adeo Apoſtolicæ Sedis gratiam promerentur, ut ea quæ cum Deo & honeſtate poſſumus, vobis favore benevolo concedamus. Volentes itaque favore vos proſequi gratiæ ſpecialis, veſtris nobis porrectis ſupplicationibus inclinati, vos & Ordinem veſtrum a præſtatione decimæ nuper in ſubſidium negotii regni Siciliæ per Sedem Apoſtolicam deputatæ, auctoritate Apoſtolica, prorſus eximimus, vobis nihilominus indulgentes, ut ad ſolutionem ipſius decimæ minime teneamini, neque ad id compelli a quoquam aliquatenus valeatis. Sententias quoque ſuſpenſionis, interdicti, & excommunicationis, ſi quæ propter hoc contra hujuſmodi exemptionis, & indulti noſtri tenorem in vos & perſonas prædicti Ordinis hactenus forſitan ſunt prolatæ, & in poſterum ferri contigerit, irritas decernimus & inanes.

Nulli ergo noſtræ exemptionis &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IX. Kal. Januarii, anno 1.

X.

Fit Episcopus Pisaurensis. Reg. Vatic. epist. 596.

Venerabili fratri Petro Episcopo Pisauren.

§. I. IN supremæ dignitatis specula, licet immeriti, disponente Domino, constituti, curis continuis angimur, & pulsamur insultibus successivis, ut de personis talibus provideatur Ecclesiis Pastoribus viduatis, quarum industria & virtute eædem Ecclesiæ in suis juribus & libertatibus conserventur, reddatur tranquillior cleri status, & commodis salutis & gaudii plebs lætetur. Olim siquidem Pisauren. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ Salvi Pisauren. Episcopi, qui tempore fel. rec. Nicolai Papæ IV. prædecessoris nostri, dum a Curia Romana discedens, antequam ad Ecclesiam suam Pisauren. rediret, in itinere debitum naturæ persolvit, Pastoris regimine destituta, dictus prædecessor provisionem faciendam dictæ Ecclesiæ de Pastore, Sedi Apostolicæ reservavit: decernens ex tunc irritum & inane si secus super iis contingeret attentari.

§. II. Nos igitur de ipsius Ecclesiæ ordinatione sollicite cogitantes, ac talem cupientes prædictæ Ecclesiæ præesse Pastorem, de quo certam haberemus notitiam, & in cujus fide fida recumberet securitas subditorum, in te Minorum Ordinis professorem, tunc Custodem fratrum provinciæ Campaniæ ejusdem Ordinis, quem nobis & Fratribus nostris de litterarum scientia, morum maturitate, religionis honestate, prudentia spiritualium, & temporalium providentia fide dignorum testimonia commendarunt, direximus oculos nostræ mentis. Quapropter gregi Dominico speciali volentes diligentia providere, de eorumdem Fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, te præfatæ Pisauren. Ecclesiæ præfecimus in Episcopum & Pastorem, tibique per venerabilem Fratrem nostrum M. Portuen. Episcopum fecimus munus consecrationis impendi, firma spe fiduciaque tenentes, quod eadem Ecclesia, Deo auctore, per tuæ industriæ, ac circumspectionis fructuosum studium præservabitur a noxiis, & adversis, ac spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis.

§. III. Tolle igitur jugum Domini tam leve collis humilibus, quam suave, & in delectatione Dei pascendum suscipe gregem ejus, super quem noctis vigilias diligens sollicitusque custodi, ut liber non pateat aditus invasori, & Dominus insuspicabili hora venturus, si te invenerit sic agentem, cursu consummato qui tuo labori præponitur, & horum fide servata, quæ tuæ sollicitudini committuntur, te fidelem compertum in modico, supra multa constituat, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Kalend. Januarii, anno II.

XI.

Confert eis amplum privilegium. Reg. Vatic. epist. 82.

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ Monasterii de Gratia beatæ Mariæ Virginis, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

§. I. RElIgiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eas a pro-

a propofito revocet, aut robur, quod abfit, facræ religionis eneruet. Ea propter dilectæ in Chrifto filiæ veftris juftis poftulationibus clementer annuimus, & Monafterium de gratia beatæ Mariæ Virginis Londonien. dioec a nobis in jus & propietatem Apoftolicæ Sedis affumptum, in quo divino eftis obfequio mancipatæ, fub beati Petri & noftra protectione fufcipimus, & præfentis fcripti privilegio communimus

Monafterium fub Apoftolicæ Sedis protectione fufcipitur.

§. II. In primis fiquidem ftatuentes, ut Ordo Sororum Minorum inclufarum, quæ fub obfervantia regulæ, quæ fervatur in Monafterio Humilitatis beatæ Mariæ prope fanctum Clodoaldum Parifien. diœcef. auctoritate Sedis Apoftolicæ, in eodem loco inftitutus effe dignofcitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obfervetur. Præterea quafcumque poffeffiones, quæcumque bona idem Monafterium in præfentiarum jufte & canonice poffidet, aut in futurum conceffione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, feu aliis juftis modis, præftante Domino, poterit adipifci, firma vobis, & eis, quæ vobis fuccefferint, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipfum in quo prætactum Monafterium fitum eft cum omnibus pertinentiis fuis, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, ufuagiis & pafcuis in bofco & plano, in aquis & molendinis, in viis & femitis, cum omnibus aliis libertatibus & immunitatibus fuis. Liceat quoque vobis perfonas liberas, & abfolutas a feculo fugientes ad converfionem recipere & eas abfque contradictione aliqua retinere.

Bonorum poffeffio confirmatur.

§. III. Prohibemus infuper, ut nulli Sororum veftrarum, poft factam in Monafterio veftro profeffionem, fas fit de eodem loco difcedere, difcedentem vero nullus audeat retinere. Pro confecrationibus vero altarium vel Ecclefiæ veftræ, five pro oleo fancto, vel quolibet Ecclefiaftico facramento nullus a vobis, fub obtentu confuetudinis vel alio modo, quidquam audeat extorquere, fed hæc omnia gratis Epifcopus diœcefanus vobis impendat, alioquin liceat vobis hæc omnia, auctoritate noftra, recipere a quocumque malueritis Catholico antiftite, gratiam & communionem Apoftolicæ Sedis obtinente. Quod fi Sedes diœcefani forte vacaverit, interim omnia Ecclefiaftica facramenta a vicinis Epifcopis recipere libere & abfque contradictione poffitis, fic tamen ut ex hoc impofterum proprio Epifcopo nullum præjudicium generetur.

Facultas recipiendi Sorores.

Alia privilegia.

§. IV. Quia vero interdum diœcefani Epifcopi copiam non habetis, fi quem Epifcopum Romanæ Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, de quo plenam notitiam habetis, per vos tranfire contigerit, ab eo benedictiones Monialium, vaforum & veftium, & confecrationes altarium auctoritate Apoftolicæ Sedis recipere valeatis. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis claufis januis, exclufis excommunicatis & interdictis, non pulfatis campanis, divina officia celebrare, dummodo caufam non dederitis interdicto. Obeunte autem te nunc ejufdem loci Abbatiffa, vel eorum aliqua quæ tibi fuccefferit, nulla ibi qualibet fubreptionis aftutia feu violentia proponatur, nifi quam Sorores ejufdem Monafterii communi confenfu vel earum major pars confilii fanioris fecundum Deum & prætactam regulam providerint eligendam.

§. V. Porro fi Epifcopi vel alii Ecclefiarum Rectores in Monafterium veftrum vel perfonas regulares inibi Domino famulantes, fufpenfionis, excommunicationis & interdicti fententiam promulgaverint, ipfam tamquam

quam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam decernimus non tenere.

§. VI. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

§. VII. Præterea omnes libertates, & immunitates a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, necnon libertates, exemptiones secularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis christifidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, ac præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac substentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicæ auctoritate.

§. VIII. Ad indicium autem perceptæ a Sede Apostolica libertatis, unam libram ceræ nobis nostrisque successoribus, annis singulis persolvetis. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & a sanctissimo corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen. Census annuus.

Ego Bonifacius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
Ego Gerardus Sabinen. Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Tusculan. Episcopus subscripsi.
Ego frater Matthæus Portuen. & sanctæ Ruffinæ Episcopus subscripsi.
Ego frater Ugo Ostien. & Velletren. Episcopus subscripsi.
Ego frater Thomas tit. sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Nicolaus tit. sancti Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Fr. Robertus tit. sanctæ Potentianæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego frater Jacobus tit. sancti Clementis Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego frater Simon tit. sanctæ Balbinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Jacobus sanctæ Mariæ in Via lata Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Neapoleo sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Gulielmus sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Benedictus SS. Cosmæ & Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus sanctæ Mariæ novæ Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Petri sanctæ Mariæ Novæ Diaconi Cardinalis & sanctæ Rom. Eccl. Vicecancellarii, III. Idus Martii; Indictione IX. Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, Pontif. vero Domini Bonifacii Papæ VIII. anno II.

In eumdem modum Abbatissæ Monasterii Pietatis beatæ Mariæ Virginis de Watterbeche. Datum eodem die.

XII. *Trans-*

XII.

Transfert dominium quorumdam bonorum cum eisdem Monialibus ad aliud Monasterium translatis. Reg. Vatic. epist.334.

Dilectis in Christo filiabus Joannæ Abbatissæ & Conventui Monasterii Monialium sancti Laurentii de monte Salernitan. Ordinis sanctæ Claræ.

§. I. NUper fuit ex parte vestra nobis expositum, quod cum olim tu filia Joanna Abbatissa, & dilectæ in Christo filiæ Francisca de Salerno & Jacoba de Oliveto Moniales vestri Monasterii sancti Laurentii de Monte Salernitano, essetis Moniales Monasterii sancti Spiritus de Salerno Ordinis sancti Damiani, quædam vinea in territorio Salernitanæ diœcesis in loco qui dicitur Pastoranum, cujus quidem vineæ fructus seu redditus quatuor unciarum auri de pecunia, quam tibi Joannæ prædictæ trasmiserat pro aliquibus tuis necessitatibus sublevandis Joannes de Procida pater tuus, de quadam vero alia pecuniæ quantitate præfatæ Franciscæ pro sustentatione ipsius a suo patre transmissa quædam apotheca in ipsa civitate, cujus apothecæ, redditus dimidiæ unciæ auri, quoddam insuper viridarium cum quodam molendino in prædicto Territorio ejusdem civitatis in loco qui dicitur Lambagine, ac quoddam Olivetum in territorio castri Ebuli Salernitanæ diœces. quorum quidem viridarii, molendini & oliveti fructus seu redditus unius unciæ & dimidiæ auri valores annuos non excedunt, de alia summa pecuniæ pro sustentatione simili dictæ Jacobæ a quondam patre ejusdem Jacobæ exhibita de consensu Abbatissæ & Conventus prædicti Monasterii sancti Spiritus, ipsi Monasterio tui Joannæ & dictarum Franciscæ & Jacobæ Monialium contemplatione empta & acquisita fuerunt.

Census annuus.

§. II. Cum autem tu prædicta Joanna, & eædem Francisca & Jacoba de prædicto Monasterio sancti Spiritus ad prælibatum Monasterium sancti Laurentii sitis, de beneplacito nostro, translatæ, fuit nobis ex parte vestra humiliter supplicatum, ut præfatas res sic emptas transferre in prædictum Monasterium vestrum sancti Laurentii perpetuo dignaremur.

§. III. Nos igitur æquum & congruum reputantes, ut vinea & alia supradicta, quæ sic, ut prædicitur, dum adhuc tu Abbatissa Francisca & Jacoba essetis prædicti Monasterii sancti Spiritus Moniales, ei acquisita fuerunt, & ipsis ad Monasterium sancti Laurentii memorati, cui tam tui Abbatissa, quam nominatarum Monialium sustentationis onus incumbit, applicentur, & ut pro necessitatibus tuis & ipsarum, de dictarum rerum proventibus tibi & eis, dictæ sanctæ Claræ Regulæ puritate servata, valeat subveniri, petitioni hujusmodi favorabiliter annuendo, juribus existentibus supradictis, vineam & apothecam, viridarium, molendinum, & olivetum supradicta ipsi Monasterio vestro sancti Laurentii in jus & proprietatem, Apostolica auctoritate, perpetuo concedimus. Decernimus quoque irritum & inane si secus super his, quavis auctoritate, fuerit attentatum. Nulli ergo nostræ concessionis, applicationis, & constitutionis &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Maii anno II.

XIII. *Com-*

XIII.

Committit eis examen injuriarum illatarum Fratribus Aurien. Reg. Vat. epist. 221.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Compostellano & Episcopo Mindonien. ac dilecto filio Archidiacono de Avantis in Ecclesia Lucen.

§. I. Quamvis grave feramus, & merito, cum aliqua scelerata, vel quæque sinistra nobis de quibusvis personis Ecclesiasticis referuntur; de illis tamen turbamur acerbius, qui Pontificali prædíti dignitate, sunt ad Ecclesiarum & subditorum regimina, ædificationem populi, & correctionem insolentium deputati.

§. II. Sane ad audientiam nostram clamosa insinuatione, non sine gravi mentis nostræ turbatione pervenit, quod cum nonnulli cives Aurien. propter minas & terrores illatos sibi a venerabili fratre nostro Petro Episcopo Aurien. qui utramque jurisdictionem in civitate Aurien. dicitur obtinere, ad locum dilectorum filiorum Guardiani, & Fratrum Ordinis Minorum ejusdem civitatis, tamquam tutum refugium pro suarum tuitione personarum, ipsis tamen Guardiano & Fratribus invitis, fiducialiter confugissent, Gometius Castellanus in dicta civitate jurisdictionem temporalem exercens, aliique officiales & familiares ejusdem Episcopi, non sine ipsius conscientia & consensu, Martinus Petri Archidiaconus, Petrus Velasci Magister Scholarum, & Gonsalvus Nuni Cantor Ecclesiæ Aurien. eum eorum familiaribus ac nonnullis aliis clericis & laicis, tamquam quietis & bonorum operum turbatores, abjecto divino timore pariter & amore, ad locum prædictum hostiliter accedentes, & fractis clausuris domorum, & devastatis incendio portis Ecclesiæ dicti loci, ac igne in duabus partibus Ecclesiæ apposito, nec non tecto & solario sacristiæ ipsorum Guardiani & Fratrum destructis, in cives prædictos inhumaniter sævientes, decem ex ipsis tam in dicta Ecclesia, quam in claustro, & infra locum ipsum inventos, quamquam duo eorum ante majus altare consecratum ipsius Ecclesiæ, quorum alter tenebat reverendam imaginem Crucifixi, existerent, & eis de non interficiendo ipsos ab ipsis securitas data fuisset, crudeliter trucidarunt: sicque dicti Guardianus & Fratres in eadem Ecclesia, eum esset tam detestabili sanguinis polluta, per decem menses & amplius a divinorum celebratione sunt cessare coacti. Molestiæ injectæ Fratribus recensentur.

§. III. Cumque ipsi Guardianus & Fratres, dum Gometius & alii supradicti hujusmodi operibus perniciosis & nefariis insisterent, quatuor ex Fratribus suis ad dictum Episcopum, in quo credebant invenire remedium super angustiis, in quibus erant positi, destinassent, ipsique dicto Episcopo duxerint humiliter supplicandum, ut Castellanum & alios supradictos a prædictis excessibus revocaret, idem Episcopus eorum supplicationibus non sicut pius pater, sed impii more tyranni, condescendere non curavit, & licet per Sedem Apostolicam sit inhibitum, ut nullus infra clausuram Fratrum dicti Ordinis damnabilem violentiam seu rapinam exercere præsumat: Castellanus tamen, & alii supradicti malis ab eis commissis & excessibus hujusmodi non contenti, mala malis, & injurias injuriis cumulantes, nonnulla bona deposita in loco prædicto, libros etiam, vestimenta, ornamenta Ecclesiastica divino cultui deputa- Episcopus Nefariis arridet.

ta, ibidem inventa, exinde nequiter asportantes, partim ad domum ipsius Episcopi, & partim ad dictam Ecclesiam Aurien. ausu nefario detulerunt.

In Fratres manus violentas injiciunt.

§. IV. Postmodum autem quidam satellites & familiares dicti Episcopi ad locum redeuntes eumdem, & voluntatis ac propositi memorati Episcopi non ignari, afflictionem dictis Fratribus addentes afflictis, & ad eorum ruinam & interitum molientes, in ipsos Fratres sacrilegas manus extendere, ac Fernardum fratre-: ejusdem loci vulnerare graviter, Dei timore postposito, præsumpserunt, multis aliis dictis Fratribus injuriis, & gravaminibus irrogatis, præfatus Episcopus tamquam prædictorum excessuum fautor & actor, & alli per eum præsidentes civitati prædictæ ipsorum scelerum patratoribus mandaverunt, ut si aliqui patratores ipsos, vel eorum aliquem, occasione præmissa, sacrilegos vel excommunicatos esse dicerent, statim capita dicentium talia, vibratis gladiis, percutere non tardarent.

Criminosi ad cõparendum citantur.

§. V. Cum igitur præmissa quæ redundant in gravem divinæ Majestatis offensam, & prædicti Ordinis injuriam & gravamen, dicantur esse adeo notoria, quod nulla possint tergiversatione celari, Nos nolentes ea impunita relinquere, ne aliis tribuatur audacia similia committendi, discretioni vestræ in virtute obedientiæ districte per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus vestrum per vos, vel per alium, seu alios Episcopum, Archidiaconum, Cantorem, Magistrum scholarum, & Gonsalvum Castellanum prædictos ex parte nostra peremptorie citare curetis, ut infra trium mensium spatium post citationem vestram personaliter Apostolico se conspectui repræsentent pro meritis recepturi, ac facturi super his quod justitia suadebit. Diem vero citationis & formam quidquid super hoc feceritis per vestras litteras harum seriem continentes, curetis fideliter intimare.

Datum Laterani VIII. Kalendas Junii anno II.

XIV.

Confirmat litteras Innocentii IV. circa curam de Monialibus habendam. Reg. Vatic. epist. 227. Roderic. bulla 4.

Dilectis filiis Generali & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Quasdam litteras felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri, quæ nobis præsentatæ fuerunt, inspeximus diligenter, & earum tenorem, ut de ipsis certitudo in posterum habeatur, de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est.

§. II. *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum salutem & Apostolicam benedictionem. Licet olim quibusdam vestrum per nostras litteras formas dissimiles continentes, quædam Monialium Ordinis sancti Damiani Monasteria duxerimus committenda, cupientes tamen ipsarum utilitatibus sic vestro ministerio provideri, ne sanctæ contemplationis otium occursu occupationum multiplicium valeat impediri, præsentium auctoritate statuimus, ut dictæ Moniales, vel aliæ, si quas vobis de cetero sub quacumque forma, committi contigerit, Apostolicæ Sedis indulgentia concessa vel concedenda in posterum non obstante, nisi expressam fecerint de præsentibus men-*

mentionem, hoc solum a nobis commissionis nostræ beneficio consequantur, videlicet, ut ipsæ sub magisterio & doctrina vestra, & eorum, qui pro tempore Ministri fuerint, debeant permanere, illis gaudentes privilegiis, quæ vestro Ordini sunt concessa, vel in posterum concedentur, & contraria constitutione ipsius Ordinis non obstante, animarum suarum sollicitudinem gerentes, & curam, ac eis de constitutionibus vestri Ordinis, quæ ipsis competunt exhibentes eisdem Monasteriis per vos, vel per alios Fratres vestros, quos ad hoc idoneos videritis, quotiens expedierit, visitationis officium impendere studeatis, corrigendo & reformando ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis seu reformationis officio noveritis indigere. Instituatis nihilominus, & destituatis, mutetis & ordinetis prout secundum Deum videritis expedire. Electio tamen Abbatissæ libere pertineat ad Conventum. Confessiones earum audiatis, & ministretis eis Ecclesiastica sacramenta. Et ne pro eo, quod in eisdem Monasteriis Fratres vestri Ordinis residere continue non teneantur, pro defectu sacerdotis possit periculum imminere, ad confessiones earum in necessitatis articulo audiendas, & ministranda sacramenta prædicta, nec non divina officia celebranda, deputetis aliquos discretos & providos Capellanos. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnia præmissa juxta constitutionis hujusmodi tenorem, cum eas vestræ incorporari Ordini non velimus, curetis diligenter & sollicite adimplere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lugduni IV. Idus Julii, Pontificatus nostri anno IV.

§.III. Nos igitur ejusdem prædecessoris vestigiis inhærendo, prædictas litteras, & processus per eas habitos, approbantes, ac omnia in litteris ipsis contenta, quæ idem prædecessor statuit, inviolabiliter observari debere, auctoritate præsentium decernentes, discretioni vestræ ad instar dicti prædecessoris per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnia præmissa, etiamsi eædem litteræ de cetero nullatenus apparerent, circa præfata Monasteria, & eorum personas, sive Ordinis sanctæ Claræ, sive sancti Damiani, sive Minorissæ dicantur, exequi diligenter & sollicite studeatis. Nulli ergo nostræ approbationis &c.

Datum Anagniæ V. Nonas Junii anno II.

XV.

Concedit ut possint eis applicari proventus cujusdam Ecclesiæ. Regest. Vatic. epist. 301.

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ & Conventui Monasterii de domo pietatis beatæ Mariæ Virginis in Waterbeche Ordinis sanctæ Claræ Elien. diœc.

VEstræ Religionis honestas, & carissimi in Christo filii nostri Eduardi Regis Angliæ Illustris precamina nos inducunt, ut vos illa prosequamur gratia, quæ necessitatibus vestris fore dignoscitur opportuna. Ipsius igitur Regis, & dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Dionisiæ de Monte Canisio ejusdem Regis consanguineæ, quæ vestrum Monasterium dicitur fundasse, nobis super hoc supplicantium, vestrisque precibus favorabiliter annuentes, unam de Ecclesiis non Collegiatis, in quibus dicta nobilis sola jus obtinet patronatus, quam nobilis ipsa ele-

gerit, cujus fructus, redditus, & proventus valorem annuum quadraginta Marcharum Sterlingarum non excedant, vobis concedimus & donamus, auctoritate vobis præſentium indulgentes, ut poſſeſſionem ejuſdem Eccleſiæ vacantis electæ per nobilem memoratam apprehendere, diœceſani loci &c.ut ſupra in bulla 1. hujus Pontif. uſque in finem.

Datum Anagniæ II. Nonas Junii anno II.

XVI.

Relaxat juramentum ab eis factum circa non recipiendas plures Sorores. Reg. Vatic. epiſt. 419.

Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſe & Sororibus Ordinis ſanctæ Claræ in Nuſcia Colonien. Diœc.

§. I. EXhibita nobis veſtra petitio continebat, quod cum vos eſſetis olim in tanto numero, quod Monaſterium veſtrum eſſet ad hoc nimium oneratum, maxime cum de recipiendis pluribus in Sorores veſtras multæ vos inſtantius infeſtarent, vos inconſulte ſtatutum in veſtro Monaſterio ediditis, ut nulla reciperetur a vobis donec eſſetis ad trigenarium numerum primo redactæ, ſtatutum hujuſmodi juramento firmantes.

§. II. Verum quia poſtmodum proceſſu temporis percepiſtis, quod ſtatutum & juramentum hujuſmodi ſi ſerventur, poſſent in non modicum animarum veſtrarum, & ipſius Monaſterii præjudicium redundare, cum nonnunquam talem perſonam contingeret forſitan recuſari, ex cujus receptione poſſet animarum ſalus, & magna ipſius Monaſterii, ac etiam aliorum ædificatio provenire, nobis humiliter ſupplicaſtis, ut ſuper hoc vobis providere ſalubriter dignaremur.

§, III. Nos igitur, qui libenter perſonis & locis religioſis conſolationis & ædificationis commoda procuramus, veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis ut non obſtante juramento prædicto, poſſitis non paſſim, ſed illas tantum ſupra jam dictum numerum perſonas laudabiles in veſtras & veſtri Monaſterii Monachas & Sorores recipere, ex quarum receptione magna videatur poſſe vobis, Monaſterio veſtro, & populo ædificatio provenire; dummodo ad id totius veſtri Conventus accedat aſſenſus, auctoritate præſentium duximus concedendum.

Datum Anagniæ VI. Kal. Julii, anno II.

XVII.

Confirmat donationem cujuſdam Eccleſiæ eis factam. Reg. Vatic. epiſt. 391.

Dilectis filiis Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum Troppen.

Habes formulam in Regeſto Tomi I. fol. 421. §. I. CUm a nobis petitur &c. uſque *effectum*. Exhibita ſiquidem nobis veſtra petitio continebat, quod cum in terra Troppen. Fratres veſtri Ordinis locum vel habitaculum non haberent, plebs Troppen. devotionis & caritatis ſpiritu ducta, Fratres eoſdem ad habitandum in eadem terra inſtanter inducens, venerabili fratri noſtro I. Epiſcopo, & dilectis filiis Capitulo Troppen. humiliter ſupplicavit, ut Fratribus memorati Ordinis pro eorum manſione & habitaculo, parochialem Eccleſiam ſancti Petri ſitam juxta ripas Troppeæ, ſpectantem ad collationem ipſorum Epiſcopi & Capituli, quæ tamen collata erat in beneficium Ni-

Nicolao presbytero Ecclesiæ Troppen. cum horto sibi contiguo, concedere dignarentur.

§.II. Ipse autem Episcopus hoc pro salute animarum inibi habitantium, utile ac necessarium reputans, de consilio & consensu prædicti Capituli, præfato Nicolao pro æquivalenti beneficio quadam Capella ejusdem Troppen. Ecclesiæ collata, præfati Nicolai ad id libero & expresso accedente consensu, prædictam Ecclesiam sancti Petri cum horto sibi contiguo fratri Roberto tunc Guardiano Fratrum loci Montis Leonis prædicti Ordinis, & fratri Thomæ de Morano recipientibus vice & nomine Ministri Provinciæ Calabriæ, ac Fratrum dicti Ordinis, prout spectabat ad eum, duxit canonice concedendam, eosque de dicta Ecclesia sancti Petri, & horto per suum annulum præsentialiter investivit, adjiciens, quod parochiani ipsius Ecclesiæ sancti Petri ad parochialem dictæ Troppen. Ecclesiæ devolvantur: quodque si dictos Fratres, habitaculo ipsius Ecclesiæ derelicto, ad alias mansiones se transferre contingeret, liceat sibi & successoribus suis Ecclesiam ipsam sancti Petri & hortum ad jus & proprietatem ipsius Troppen. Ecclesiæ revocare, prout de his omnibus per patentes litteras ipsius Episcopi sigillo munitas plenius continetur. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc per eumdem Episcopum provide actum est, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo nostræ confirmationis &c.

Datum Anagniæ xv. Kal. Julii, anno II.

XVIII.

Ut ad nulla teneantur tributa aut subsidia exhibenda. Regest. Vatic. epist. 228.

Dilectis in Christo filiabus universis Abbatissis & Conventibus Monialium inclusarum Ordinis sanctæ Claræ, sive sancti Damiani, sive Minorissæ dicantur &c.

§.I. Laudabilis sacra religio, quæ in Monasteriis vestris a vobis & aliis personis in eis degentibus sub onere voluntariæ paupertatis jugiter colitur, sic a vobis mundanæ dissolutionis relegavit illecebras, ut inter alia claustralis abstinentiæ noxibus relegatæ puritate fulgeatis observantiæ regularis, & voluntatis libitum coarctantes, omnino sub obedientiæ debito dignam & sedulam exhibeatis Domino servitutem.

§. II. Hinc est quod nos pium & congruum reputantes, ut vos illa prosequamur gratia, quæ vestris necessitatibus fore conspicimus opportuna, vobis universis & singulis, auctoritate præsentium, indulgemus, ut ad præstationem decimarum de quibuscumque possessionibus & aliis omnibus bonis vestris, quæ in præsentiarum habetis, & justis modis, præstante Domino, acquisiveritis in futurum, vel ad contribuendum in procurationibus quorumlibet Ordinariorum, & etiam Legatorum & Nunciorum Sedis Apostolicæ, & quibuslibet talleis & collectis, ac ad exhibendum pedagia, telonia, & alias actiones quibusvis Regibus, Principibus seu aliis personis secularibus minime teneamini, nec ad id compelli aliquatenus valeatis. Nulli ergo nostræ concessionis &c.

Datum Anagniæ IV. Nonas Julii, anno II.

XIX.

XIX.

Applicat eis mille marchas argenti. Reg. Vatic. epiſt. 291.

Dilectis filiis Guardiano & Fratribus Ordinis Minorum Pariſien.

PAupertati veſtræ, quam propter Deum voluntarie ſuſtinetis, paterno compatientes affectu, ac volentes neceſſitatibus veſtris per noſtræ providentiæ ſtudium aliquod temporale ſubſidium provenire, dilecti filii noſtri Jacobi tituli ſancti Clementis Presbyteri Cardinalis, nobis ſuper hoc ſupplicantis precibus inclinati, de legatis indiſtincte in pios uſus relictis in regno Franciæ mille marchas argenti pro veſtris neceſſitatibus,auctoritate vobis præſentium duximus concedendas.Volumus autem ut ſi prætextu conceſſionis hujuſmodi aliquid ultra prædictas mille marchas receperitis, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurratis. Nulli ergo noſtræ conceſſionis & voluntatis &c.
Datum Anagniæ XVI. Kal. Auguſti, anno II.

XX.

Ut poſſint a Minoritis ſacramenta recipere. Reg. Vatic. epiſt. 317.

Dilectis filiis univerſis Fratribus, & dilectis in Chriſto filiabus Sororibus Ordinis Continentium de Pœnitentia ſancti Franciſci vulgariter nuncupatis per Alemanniam conſtitutis &c.

DEvotionis veſtræ precibus benignum impertientes aſſenſum, auctoritate vobis præſentium indulgemus, ut vos qui ob reverentiam beati Franciſci Confeſſoris, qui Ordinis veſtri extitit inſtitutor, juxta ſalubre ſuper hoc conſilium a Sede Apoſtolica vobis datum, dilectorum filiorum Fratrum Ordinis Minorum doctrina dirigimini, & viſitatores veſtros de ipſis Fratribus noſcimini aſſumpſiſſe, poſſitis ab eiſdem Fratribus quoties fuerit opportunum, corporis Dominici recipere ſacramentum, præterquam in feſto Reſurrectionis Dominicæ, in quo pro divinis officiis audiendis, & eodem ſacramento recipiendo conſueviſtis in parochialibus Eccleſiis convenire, dictarum Eccleſiarum parochialium jure ſalvo. Nos enim excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, ſi quas in vos ſeu aliquem veſtrum contra præſentis noſtræ conceſſionis tenorem fieri contigerit, irritas decernimus & inanes. Nulli ergo noſtræ conceſſionis & conſtitutionis &c.
Datum Anagniæ V. Kal. Auguſti, anno II.

XXI.

Ut oblati poſſint in eorum Monaſteriis ſuſcipere ſacramenta. Reg. Vatic. epiſt. 316.

Dilectis in Chriſto filiabus Abbatiſſis, & Conventibus Monaſteriorum Ordinis ſanctæ Claræ per Alemanniam conſtitutis.

DEvotionis veſtræ precibus benignum impertientes aſſenſum, auctoritate vobis præſentium indulgemus, ut oblati Monaſteriorum veſtrorum, qui ſe ac ſua vel majorem partem bonorum ſuorum ſine fraude ac dolo Monaſteriis ipſis ſponte ac libere obtulerunt, & nulli alii ſub no-

nomine seu colore hujusmodi oblatorum, possint in eisdem Monasteriis corporis Dominici recipere sacramentum, quoties fuerit opportunum, præterquam in festo Resurrectionis &c. *ut in præcedenti bulla &c.*

Datum Anagniæ III. Kal. Augusti, anno II.

XXII.

Jubet conferri Fratribus Oxoniensibus locum Fratrum de Pœnitentia, Reg. Vatic. epist. 358.

Venerabili fratri Episcopo Lincolnien.

§. I. Ex parte dilectorum filiorum Guardiani & Fratrum Oxonien. Ordinis Minorum tuæ diœc. nobis extitit intimatum, quod locus eorum adeo arctus esse dignoscitur, quod scolares ad studium in sacra pagina, aliique Christi fideles ad audiendum verbum Dei apud locum ipsum convenire commode nequeunt, & morari, maxime cum propter talia confluat ad locum ipsum non modica hominum multitudo, qui quidem locus nonnisi per domum sive aream Fratrum Ordinis de Pœnitentia Jesu Christi Oxonien. qui alias Saccitæ dicuntur, quæ ipsi loco Fratrum Minorum est nullo medio conjuncta, potest aliquatenus dilatari.

§. II. Licet autem dictus Ordo de Pœnitentia Jesu Christi post generale Concilium institutus, per Sedem Apostolicam confirmatus fuisse dicatur, est tamen de illis, quibus ad sustentationem Fratrnm ipsius Ordinis redditus aut facultates habere propriæ constitutiones, seu regula interdicit, sed eis victum per quæstum publicum solet incerta mendicitas ministrare. Verum fel. rec. Gregorius Papa X. prædecessor noster statuit in Concilio Lugdunen. ut professoribus talium Ordinum sic in eis remanere liceret, si vellent, ut nullum ex tunc ad eorum professionem admitterent, nec de novo domum aut aliquem locum acquirerent, nec domos aut loca, quæ habebant, alienare possent sine Sedis ejusdem licentia speciali, reservans ea dispositioni Sedis prædictæ in Terræ sanctæ subsidium vel pauperum, aut alios pios usus per locorum Ordinarios, aut alios, quibus id Sedes ipsa committeret convertenda.

§. III. Cum autem domus seu area prædicta eornm Fratrum de Pœnitentia Jesu Christi adeo dicatur ab ejusdem Ordinis de Pœnitentia Fratribus derelicta, quod de Conventu eorum, qui satis honorabilis esse inibi consuevit, nonnisi quinque Fratres tantummodo remanserunt. Nos volentes hujusmodi dictorum Fratrum Minorum indigentiæ providere, ipsorum devotis precibus inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si præmissis veritas suffragatur eisdem, quinque Fratribus, qui inibi remansisse dicuntur, decedentibus, vel se ad alios transferentibus Ordines, domum seu aream eorum prædictam cum juribus & pertinentiis suis memorato Guardiano & Fratribus Minoribus pro prædicti eorum loci ampliatione, auctoritate nostra, concedas, inducens eos in ejusdem domus, seu areæ ac jurium & pertinentiarum suarum corporalem possessionem, & defendens inductos. Contradictores &c.

Datum Anagniæ VI. Kal. Septembris, anno II.

XXIII.

XXIII.

Concedit facultatem erigendi Monafterium Urdumienfe. Reg. Vat. ep. 563.

Dilectis filiis Miniftro Provinciali Provinciæ Caftellæ, Guardiano, & Lectori Bictoriæ Calaguritan. Diœc. Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. EX parte dilectarum in Chrifto filiarum Sororum viventium fub habitu Monialium & fecundum inftituta Ordinis fanctæ Claræ in Ecclefia fanctæ Mariæ veteris de Urdumia ejufdem Diœc. fuit expofitum coram nobis, quod Ecclefia ipfa per earum induftriam adeo excrevit in bonorum facultatibus & abundat, quod ex ipforum bonorum redditibus & proventibus viginti quinque Moniales poffunt commode fuftentari. Unde cum dicta Ecclefia, que a fexaginta annis & ultra Eremus nofcitur extitiffe, fit locus aptus ut fiat in eo Monafterium dicti Ordinis, ipfæque Sorores ejufdem Ordinis regulam profiteri defiderent, & fub ea virtutum Domino famulari, concedi eis hujufmodi Ecclefiam & regulam per providentiam Sedis Apoftolicæ humiliter fupplicarunt.

§. II. Nos igitur ipfarum Sororum tam falubre defiderium in Domino commendantes, earum devotis fupplicationibus inclinati, difcretioni veftræ per Apoftolica fcripta mandamus, quatenus de hujufmodi Sororum, & loci ac facultatum conditionibus & circumftantiis univerfis exquifita diligentius veritate, fi veris exiftentibus fupradictis & confideratis omnibus, quæ in hac parte fuerint confideranda, videritis expedire, quod in loco prædicto Monafterium præfati Ordinis ordinetur, & quod tam jam dictæ Sorores, quam locus vel Ecclefia, in quo degunt, incorporentur Ordini memorato, & hoc fieri poffit fine juris præjudicio alieni, præterquam venerabilis fratris noftri Epifcopi Calaguritani, cui ratione fui juris vocem contradictionis interdicimus in hac parte, & nihilominus fuper hoc omnia alia rite concurrant, quæ Ordo exigit memoratus, prælibatam Ecclefiam, auctoritate noftra, cum omnibus juribus & pertinentiis fuis prædictis Sororibus & fucceſſoribus earum in jus & proprietatem in perpetuum concedatis, ac eamdem Ecclefiam cum officinis ejus erigatis in Monafterium Ordinis fupradicti, & ad ejufdem Ordinis regulam a fel. rec. Urbano Papa IV. prædeceffore noftro traditam, & ad profeffionem ejufdem regulæ Sorores admittatis eafdem. Claufuram in eodem Monafterio fecundum eamdem regulam dictis Sororibus ordinantes, & facientes ab eis ipfius Regulæ profeffionem emitti. Ceterum de Caftellæ feu vicinis Provinciis quatuor vel fex Sorores eligere ftudeatis, præfatam hactenus profeffas regulam, & informatas in ea, ipfafque ad dictum locum earumdem Sororum transferre curetis, ut illæ, quæ in præfentiarum in loco ipfo degere dignofcuntur, poffint per eas in dicta regula informari ac virtutum exemplar fufcipere ab eifdem provifo, quod earum translatio fiat, prout decet perfonarum & Ordinis honeftatem. Contradictores &c.

Datum Romæ apud fanctum Petrum IV. Idus Novembris, anno II.

XXIV.

XXIV.

Præficitur Ecclesiæ Lodonensi. Reg. Vatic. epist. 629.

Dilecto filio fratri Iterio de Burdegala Ordinis Minorum Electo Lodonen.

§. I. PAstoralis officii cura nos admonet, ut inter cetera sollicitudinum studia, quibus mens nostra jugiter circumplexa deducitur, de statu Ecclesiarum vacantium attentius & vigilantius cogitantes, ad provisionem ipsarum celerem, ne prolixæ vacationis premantur incommodis, dispendiis prægraventur, sollicitum & efficax impendere studium procuremus, illarum gubernationem & regimen personis talibus committendo, per quarum circumspectionem providam, & providentiam circumspectam illius favente clementia, qui bonorum omnium est largitor, utiliter dirigi valeant & salubriter exerceri.

§. II. Dudum siquidem Magalonen. Ecclesia per obitum bon. mem. Berengarii Magalonen. Episcopi solatio destituta pastoris, nos venerabilem fratrem nostrum Guacelinum de Lagarda Magalonen. tunc Lodonen. Episcopum ad Ecclesiam Magalonen. prædictam, duximus transferendum. Et tamdem volentes obviare dispendiis, quæ solent Ecclesiis, ex earum vacatione diutina, imminere, ac intendentes propterea Ecclesiæ Lodonen. prædictæ de persona juxta cor nostrum idonea providere, ordinationem sicut Lodonen. Ecclesiæ, Apostolicæ Sedis provisioni ea vice duximus reservandam, decernentes irritum &c. usque *attentari*. Et demum ad personam tuam ut pote religione conspicuam, scientia præditam litterarum, morum honestate venustam, vita & conversatione præclaram, & aliarum virtutum titulis insignitam, attentæ consideratio-nis intuitum extendentes, te de Fratrum nostrorum consilio, eidem Ecclesiæ Lodonen. præficimus in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem ipsius tibi in spiritualibus & temporalibus committendo, firma concepta fiducia, quod actus tuos & opera, illius dirigente clementia, qui gressus hominum dirigit, præfata Lodonen. Ecclesia spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis.

§. III. Cum reverentia igitur jugum Domini suscipe, & suavi ejus oneri humiliter colla submittere non postponas, manusque mittens ad fortia, ipsius administrationem Ecclesiæ prudenter exequi studeas, & commissi tibi Dominici gregis custodiam prosequi diligenter, constanter opponens te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili de ipso reddita in die districti examinis ratione, Regnum Patris Altissimi ab origine mundi paratum electis, accipias, in dilecta Domini tabernacula introeas, & eumdem gregem tibi commissum ad uberioris meriti fructum & retributionis majoris cumulum introducas.

Datum Romæ apud sanctum Petrum XVI. Kal. Januarii, anno II.

XXV.

Constituitur executor & conservator Apostolicus circa bullam Clementis IV. de spatio cannarum quod intercedere debet inter ædificia Minorum & alia noviter construenda. Reg. Vatic. epist. 597.

EPISCOPO ARETINO.

§. I. SUa nobis dilecti filii Generalis & Provinciales Ministri ac Fratres Ordinis Minorum petitione monstrarunt, quod olim fel. *Prima Clementis IV. provisio.*

fel. rec. Clemens Papa prædeceſſor noſter, ut inter Religioſos potiſſimæ æmulationis & diſſenſionis tolleretur occaſio, & caritatis integritas ſervaretur, per ſuas, ſub certa forma, litteras ordinavit & diſtricte inhibuit, quod ex tunc nulli liceret de Fratrum Prædicatorum, Pœnitentiæ Jeſu Chriſti, beatæ Mariæ de Monte Carmeli, Eremitarum ſancti Auguſtini, ſanctæ Claræ aliiſque Ordinibus in paupertate fundatis, nullique mulierum de prædictis, ſeu quibuslibet aliis Ordinibus aliquod Monaſterium, Eccleſiam, vel Oratorium ædificare ſeu conſtruere; nulli quoque ſeculari ſeu religioſo cujuſcumque profeſsionis Eccleſiam vel Monaſterium ſeu Oratorium jam ædificatum in aliquem transferre de Ordinibus memoratis, niſi ſpatium tercentarum cannarum ab Eccleſiis Generalis & aliorum Miniſtrorum & Fratrum prædictorum, menſurandarum per aera, etiam ubi alias recte non petmitteret loci diſpoſitio menſurari, ſtatuentes ut quidquid contra hujuſmodi ſuæ ordinationis & inhibitionis tenorem ex tunc ædificatum exiſteret, dirueretur omnino.

Ejuſque moderatio. §. II. Verum quia quod ad pacem eorumdem Generalis & aliorum Miniſtrorum & Fratrum ac Ordinum proviſum fuerat non ſolum eis, ſed etiam multis aliis, qui propter dictum diffuſum cannarum ſpatium in hujuſmodi ordinatione & inhibitione contentum, quaſi ab omnibus etiam ſolemnibus Civitatibus inveniebantur excludi, ad ſcandalum ceſſiſſe comperit, diverſis propterea litigiorum materiis ſuſcitatis, idem prædeceſſor ſuper his cum Fratribus ſuis deliberatione præhabita, hujuſmodi ſpatium, de conſilio Fratrum ipſorum reſtringens, ipſum ad centum & quadraginta cannas reduxit, omnibus aliis, quæ in præmiſſis his continebantur litteris in ſuo nihilominus robore duraturis.

Plerique inobedientes. §. III. Verum nonnulli Fratres Prædicatorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, & aliorum Ordinum prædictorum contra ordinationem vel inhibitionem hujuſmodi temere venientes, Eccleſias & Oratoria quamplura infra prædictum ſpatium centum & quadraginta cannarum prope Eccleſias & loca prædictorum Fratrum Minorum conſtruere, temeritate propria, præſumpſerunt, in dictorum Generalis & aliorum Miniſtrorum ac Fratrum dicti Ordinis Minorum non modicum præjudicium & gravamen. Quare Generalis & Provinciales Miniſtri & Fratres prædicti nobis humiliter ſupplicaverunt, ut providere ſibi ſuper hoc, & ne ſimilia in poſterum præſumantur, paterna ſollicitudine curaremus.

§. IV. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus per te vel per alium, ſeu alios, Eccleſias & Oratoria prædicta infra præfatum ſpatium ſic poſt hujuſmodi ordinationem & inhibitionem conſtructa, ſeu etiam inchoata in provincia Tuſciæ, facias demoliri, & nihilomiuus prædictis Miniſtris & Fratribus Apoſtolicæ defenſionis aſſiſtens præſidio, Eccleſias ſeu Oratoria infra prædictum ſpatium centum & quadraginta cannarum contra prædictarum conſtitutionis & inhibitionis memorati prædeceſſoris tenorem, conſtrui deinceps aliquatenus non permittas, juriſdictionem plenariam de plano ſine ſtrepitu & figura judicii, ſuper his tamquam conſervator & delegatus deputatus a nobis, etiam circa ea omnia & ſingula, quæ judicialem requirunt indaginem exercendo. Contradictores, &c. uſque *compeſcendo*. Teſtes autem, &c. uſque *teſtimonium perbibere*. Non obſtantibus ſi dictis Fratribus vel Sororibus, &c. uſque *mentionem* & conſtitutione de duabus dietis uſque *judicium evocetur*.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum, IV. Kalend. Januarii, anno II.

XXVI. *San-*

XXVI.

Sanctus Ludovicus creatur Episcopus Tholosanus. Reg. Vatic. epist.630.

Dilecto Filio Ludovico Episcopo Tholosano nato carissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Siciliæ illustris, &c.

§. I. FOns sapientiæ, Verbum Patris, Dominus Jesus Christus, qui pro generis humani salute de cœlorum excelso in mediam exterminii nostri terram exiliens, nostræ carnis ex utero Virginis assumpta trabea, homo factus, se pro nobis mortis tormentis exponere non expavit, post devictum triumphatumque mundum, effectus in ara Crucis Summus Pontifex, & Rex Magnus ad cœlos ascensurus, suum in terris ad custodiam unicæ sponsæ suæ Vicarium dereliquit, cui in beato Petro cœlestis regni Pontificiæ tradidit plenitudinem potestatis, & super omnes Ecclesias contulit magisterium. Præfatio.

§. II. Ipsius itaque dignatione, quamquam immeriti, ad hujusmodi apicem magistratus assumpti, & in Apostolatus specula constituti, licet Ecclesiarum omnium curam teneamur gerere generalem, de illis tamen quibus vacationis imminere incommoda dignoscuntur, nos decet propensius cogitare, ut ad earum regimen idonei Prælati per nostræ providentiæ ministerium assumantur, de quibus consideratis virtutibus desuper sibi traditis, præsumitur verisimiliter, & tenetur quod creditas sibi animas verbo scientiæ ac exemplo vitæ instruere, & alia eorum studio Ecclesiæ ipsæ grata suscipere debeant incrementa.

§. III. Pridem siquidem Ecclesia Tholosana per obitum bonæ memoriæ H. Tholosani Episcopi, qui apud Sedem Apostolicam diem clausit extremum, Pastoris solatio destituta, nos dispositionem ipsius Ecclesiæ nobis & Sedi Apostolicæ reservantes, decrevimus ex tunc irritum & inane si quid secus super iis scienter vel ignoranter contingeret attentari, ac de ipsius ordinatione sollicite cogitantes, & cupientes illum eidem Ecclesiæ per nostræ operationis studium, Pontificem præsidere, per quem posset Ecclesia ipsa in utrisque salubriter gubernari, post vigilem curam, quam super hoc adhibuimus diligenter, ad personam tuam sublimibus natalibus productam, ex claris utriusque parentis tui progeniebus Regalibus præfulgentem, eminenti litterarum scientia præditam, vitæ munditia redolentem, gravitate morum & consilii maturitate conspicuam, aliarumque donis virtutum ab Altissimo multipliciter decoratam, convertimus aciem nostræ mentis, & tecum super ætatis defectu, quem pateris, maxime cum defectum ipsum supplere prædictis virtutum donis & aliis eximiis & laudabilibus meritis, quæ tibi suffragari novimus, dignoscaris, auctoritate Apostolica dispensavimus, ut eodem defectu nequaquam obstante, ad Episcopalem dignitatem ipsius Ecclesiæ Tolosan. licite possis assumi, teque Fratrum Minorum Ordinis professorem, ad sacerdotium jam promotum, de Fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, præfecimus ipsi Ecclesiæ Tolosan. in Episcopum & Pastorem, tibique subsequenter consecrationis munus propriis manibus duximus impendendum, spe firma fiduciaque tenentes indubitata, quod prædicta Ecclesia Tholosana per tuam solertem industriam & prudentiam circumspectam præservabitur a noxiis & adversis, & alia spiritualiter & temporaliter, Deo auctore, augmenta suscipiet commoditatis, & honoris, & tam clerus quam pu- Electi dotes.

pulus tuo commissus regimini, tua salubri doctrina & piæ actionis exemplo ad salutem ædificabitur animarum.

Pontificia hortatio.

§. IV. Tu ergo tuum jactans in Domino cogitatum, ac juxta spem nostram & gratiam tibi datam a Domino commissum tibi super gregem Dominicum virga vigilantis, officium officiose ac diligenter exerceas, extirpandis vitiis & plantandis virtutibus sollicitudine invigiles efficaci, ut tamquam stella fixa in Ecclesiæ firmamento tibi per vitæ meritum, & aliis proficiens per exemplum, dum plures erudieris ad salutem, in æternitatis gloria gratulari ac relucere inter alios clarius merearis, & nos qui tibi in omni opportunitate favorabiliter adesse proponimus, in tuis delectari laudibus merito valeamus.

Datum Laterani IV. Kal. Januarii, Pontif. nostri anno II.

Anno Christi 1297. Bonifacii VIII. anno 3.

XXVII.

Monasterium sancti Laurentii Salernitanum facit Ordinis Clarissarum, & subjicit regimini Ministri Terræ laboris. Reg. Vat. epist. 40.

Dilectis filiis Generali & Provinciali Ministris Ordinis Minorum Fratrum Terræ laboris præsentibus & futuris.

Petitur ut Monasterium collapsum reformetur.

§. I. Dudum ex relatione dilecti filii nobilis viri Joannis de Procida, & aliorum fide dignorum accepimus, quod Monasterium sancti Laurentii de Monte Salernitano Ordinis sancti Benedicti, ad Monasterium Cassinen. tunc pertinen. pleno jure, collapsum in spiritualibus & temporalibus existebat, quodque ipsius officinæ ac ædificia ruinam pro parte non modica minabantur.

§. II. Quare præfatus nobilis a nobis suppliciter postulavit, ut Monasterium ipsum reformari de Ordine sanctæ Claræ, ac dilectam in Christo filiam Joannam natam ipsius nobilis, de legitimo matrimonio procreatam, Monialem Monasterii sancti Spiritus Salernitan. Ordinis sancti Damiani, & decentem Sororum ejusdem Ordinis sancti Damiani, & aliarum etiam numerum personarum volentium regulam Ordinis sanctæ Claræ supradictæ recipere, in eodem Monasterio institui faceremus.

Benigne Pontifex annuit.

§. III. Nos autem prædictum Monasterium sancti Laurentii salubris reformationis profectum per nostræ providentiæ studium assequi cupientes, & attendentes, quod per nobilis ipsius auxilium officinæ & ædificia supradicta reparari & refici poterant, aliaque utilia eidem Monasterio sancti Laurentii multipliciter provenire, ac propterea ipsius nobilis supplicationibus in hac parte favorabiliter annuere intendentes, dilecto filio nostro Landulpho sancti Angeli Diacono Cardinali Apostolicæ Sedis Legato per alias nostras, sub certa forma, commisimus & mandavimus litteras, ut præfatum Monasterium sancti Laurentii de jamdicto sanctæ Claræ Ordine per ipsum vel alium, seu alios auctoritate nostra reformans, ac illud eximens ab omni jurisdictione, potestate, & dominio Abbatis, ac personarum ipsius Cassinen. Monasterii, & ab ipso etiam Monasterio Cassinen. necnon a lege diœcesani Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi, & dilectorum filiorum Capituli Salernitani, & a potestate, jurisdictione, atque dominio tam ipsorum Archiepiscopi & Capituli, quam alterius cujuscumque Prælati, Ecclesiasticæque personæ, ita quod nec Archiepiscopus & Capitulum antedicti, neque iidem Abbas, & Personæ præfati Monasterii Cassinen. nec alia quævis persona prænominatum S. Laurentii Mona-

nasterium, utpote prorsus exemptum, vel Abbatissam & Conventum ipsius, aut personas ejusdem Ordinis sanctæ Claræ futuris ibidem temporibus Domino servituras interdicere, suspendere, vel excommunicare valerent, seu quocumque alio modo in sæpe fatum Monasterium sancti Laurentii ac membra, & personas ipsius, potestatem, vel jurisdictionem aliquam exercere, & si contra forte præsumptum existeret, inane & irritum nuntiaret, dictisque Abbatissæ & Conventui ac illis, quæ in Monasterio ipso eisdem succederent, auctoritate nostra concedens &c. in consecrationem Ecclesiarum, seu altarium Monasterii S. Laurentii supradicti &c. oleum quoque sanctum, benedictiones Monialium, vasorum & vestium aliaque sacramenta Ecclesiastica impendenda Abbatissæ & Conventui ejusdem Monasterii sancti Laurentii, quæ forent pro tempore, possent a quolibet catholico Antistite Sedis Apostolicæ gratiam obtinente recipere, prædictam Joannam & Conventum decem vel duodecim Monialium, quas tam prælibatus nobilis, quam Joanna præfata ducerent nominandas, dum tamen ipsæ id vellent sponte subire, instituere procuraret, sub ejusdem Ordinis sanctæ Claræ observantia perpetuo in dicto Monasterio sancti Laurentii Domino servituris, eis ac illis, quæ in eodem Monasterio ipsis succederent Monasterium ipsum cum omnibus suis domibus ædificiis & officinis infra Salernitan. consistentibus civitatem, in jus & proprietatem ac in usus proprios in perpetuum concedendo. Privilegia concessa.

§. IV. Ceteri vero Prioratus Ecclesiæ ejusdem, domus, ædificia & officinæ qualibet, necnon grangiæ, membra, possessiones, jura, & jurisdictiones, redditus, & proventus, aliaque bona, quæ ad ipsum sancti Laurentii Monasterium pertinent sita extra civitatem eamdem, ac ipsorum jura & pertinentiæ præfato Monasterio Cassinen. remanerent illæsa, & integra sicut prius. Postquam vero memorata Joanna cum eodem Monialium numero in præfato Monasterio sancti Laurentii, sicut prædicitur, statuendo, esset ipsius Monasterii possessionem pacifice assecuta, & tam ipsa quam Moniales prædictæ regulam professæ existerent memoratam, eis omnibus & singulis earumdem, ut possent novitiatus tempore profiteri, qualibet constitutione, vel consuetudine ipsius Ordinis, vel alia contraria non obstante, liberam, auctoritate nostra, licentiam largiretur, & postquam in eodem sancti Laurentii Monasterio esset ordinata clausura secundum instituta ejusdem Ordinis sanctæ Claræ, præfatam Joannam præficeret in ipsius Monasterii Abbatissam, faciens sibi a suis subditis obedientiam & reverentiam debitam exhiberi. Contradictores &c.

§. V. Volentes tamen quod prædictum Monasterium sancti Laurentii & Abbatissa & Conventus, ac personæ ipsius quæ forent pro tempore, subessent secundum instituta prædicti Ordinis seu Regulæ sanctæ Claræ dilecto filio nostro Matthæo sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali Correctori, Gubernatori, & Rectori ejusdem Ordinis a Sede Apostolica deputato, & aliis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui secundum ejusdem sanctæ Claræ regulam Correctores, Gubernatores, & Rectores fuerint Ordinis supradicti. Verum sicut ejusdem nobilis nobis patefecit assertio, auctoritate dictarum litterarum nostrarum ad hoc dumtaxat in hujusmodi negotio est processum, videlicet quod eidem Joannæ prætactum sancti Laurentii Monasterium assignavit, quodque prædicta Joanna cum quibusdam aliis Monialibus ejusdem sancti Damiani Ordinis, ac nonnullis secularibus & honestis mulieribus ad Monasterium ipsum se transtulit clausuram inibi faciendo. Debent Moniales Correctioni Cardinalis Protectoris subesse.

§. VI. Cum

§. VI. Cum autem præfata Joanna ejuſdem ſancti Damiani regulam ab olim, ut dicitur, profeſſa fuerit, ac in ejus obſervantia continue vixerit, ſitque in ea competenter inſtructa & etiam informata, & propterea grave ſibi quamplurimum & quaſi importabile redderetur, ſi ſub Ordinis inſtitutis alterius jam de cetero vivere oporteret, providere ſuper hoc de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur ſollicita meditatione penſantes, quod per auxilium præfati nobilis, ut præmittitur, multa poterunt provenire utilia Monaſterio ſancti Laurentii ſupradicto, ac intendentes ipſi nobili ſuper hoc facere gratiam ſpecialem, dictæ Joannæ volentes deſideriis benigne annuere in hac parte, præfati nobilis ſupplicationibus inclinati, eidem Cardinali auctoritate litterarum noſtrarum commiſimus, & mandavimus, quatenus prætactum ſancti Laurentii Monaſterium, præmiſſis omnibus nequaquam obſtantibus, juxta ipſius Ordinis ſancti Damiani regulam, per ſe, vel alium ſeu alios reformare, ac eamdem Joannam in Abbatiſſam & Conventum decem vel duodecim Monialium ex illis mulieribus, quæ ipſa jam ſecum aſſeritur aſſumpſiſſe, vel aliis honeſtis & decentibus, ac id volentibus in Moniales & Sorores dicti Monaſterii ſancti Laurentii ſecundum prætactam regulam ſancti Damiani virtutum Domino ſerviturus, inſtituere non poſtponeret, faciens ipſi Abbatiſſæ a ſuis ſubditis obedientiam & reverentiam debitam exhiberi. Contradictores &c. uſque *compeſcendo*, ipſiſque Abbatiſſæ & Monialibus ſive Conventui ac illis, quæ in Monaſterio ipſo ſuccedent, Monaſterium ipſum cum omnibus ſuis domibus, ædificiis, & officinis intra Salernitanam couſiſten. civitatem perpetuo in jus & proprietatem, ac in uſus proprios concedendo.

Reformatio præſcribitur, & Abbatiſſa deſtinatur.

§. VII. Ceteri vero Prioratus, Eccleſiæ, domus, ædificia, & officinæ quælibet, necnon grangiæ, membra, poſſeſſiones, jura, juriſdictiones, redditus, & proventus, aliaque bona, quæ ad ipſius ſancti Laurentii Monaſterium pertinent ſita extra civitatem eamdem, ac ipſorum jura & pertinentia prætacto Monaſterio Caſſinen. remanerent illæſa, & integra ſicut prius. Prædictum quoque Monaſterium ſancti Laurentii, ac ipſius perſonas, & bona præſentia & futura in jus & proprietatem beati Petri, & Apoſtolicæ Sedis aſſumat, ac illud eximat ab omni juriſdictione, poteſtate, atque dominio Abbatis, & perſonarum ipſius Monaſterii Caſſinen. & ab ipſo Monaſterio Caſſinen. necnon a lege diœceſani Venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi & dilecti filii Capituli Salernitan. & a poteſtate &c. tam ipſorum Archiepiſcopi & Capituli, quam alterius cujuſcumque Prælati, Eccleſiaſticæque perſonæ, ita quod nec Archiepiſcopus, & Capitulum, neque tidem Abbas & perſonæ prætacti Monaſterii Caſſinen. nec alia quævis perſona prætactum ſancti Laurentii Monaſterium, utpote prorſus exemptum, vel Abbatiſſam & Conventum ipſius aut perſonas ipſius Ordinis ſancti Damiani futuris ibidem temporibus Domino ſerviturus, interdicere, ſuſpendere, vel excommunicare valeant, ſeu quocumque alio modo in ſæpe fatum Monaſterium ſancti Laurentii ac membra & perſonas ipſius, poteſtatem, vel juriſdictionem aliquam exercere, & ſi contra forte præſumptum extiterit, irritum denuntiet & inane, ac nullius exiſtere firmitatis.

Monaſterium a juriſdictione Monachorum, & Epiſcopi eximitur.

§. VIII. Ne igitur prædicto Monaſterio & perſonis pro tempore degentibus in eodem deſit opportunæ curæ præſidium, nos de ipſorum ſtatu proſpero, attenta meditatione, penſantes, ac gerentes de circumſpectione veſtra fiduciam in Domino pleniorem, diſcretioni veſtræ ipſorum Monaſterii ac perſonarum curam, Magiſterium & doctrinam, ac viſita-

tio-

tionem, correctionem, & reformationem, auctoritate præsentium, duximus committendam, ut vos vel alter vestrum per vos, vel alium seu alios exercentes curæ, gubernationis, Magisterii, doctrinæ, visitationis, correctionis, & reformationis officium in ipsis Monasterio & personis, videlicet Abbatissa, Conventu, Sororibus, Capellanis, conversis & familiaribus vice nostra visitetis, corrigatis, reformetis, quæ visitationis, correctionis & reformationis officio in eis noveritis indigere. Instituendo nihilominus, destituendo, ordinando, statuendo, & disponendo ac alia inibi exercendo, quæ utilitati dicti Monasterii secundum Deum videritis expedire, necnon contradictores usque *compescendo*. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici &c. usque *mentionem*. Prædicta autem Joanna Abbatissa cedente vel decedente, seu alias amota a regimine Monasterii prælibati, electionem Abbatissæ ipsius Monasterii ad ipsius Monasterii Conventum, confirmationem vero electionis hujusmodi juxta formam Canonicam faciendas ad vos, & quemlibet vestrum insolidum de cetero volumus libere pertinere.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Kalend. Martii, anno III.

XXVIII.

Ne quis in discordia electus ad Prælaturas Ecclesiarum audeat admittere dignitatem absque licentia sui Prælati, & Pontificis. Regest. Vatic. epist. 22.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. Quorumdam oculos sic vitium ambitionis excæcat, quod suæ quasi professionis immemores, qua contemptis honoribus, abjectis divitiis, spretisque delitiis, arbitrio proprio subjugato alterius ditioni, retro respiciunt ad aratrum manu missa, dum præcipitanter ruunt in litigiorum anfractus, causarum strepitibus se involvunt, & extra administrationes proprii Ordinis solium Prælaturæ conscendere moliuntur, electionibus, postulationibus, seu provisionibus de se in discordia celebratis improvide Præstando consensum, præbendi assensum a suo superiore nonnumquam extorta licentia, potius quam obtenta, ex quo animarum & Ecclesiarum dispendia noscimus provenisse, & proventura majora in antea verisimiliter formidamus.

§. II. Volentes igitur huic pesti, salubri remedio, obviare, præsenti constitutione sancimus, ut nullus religiosus Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, necnon & quorumlibet mendicantium Ordinum electioni, postulationi, provisioni, seu vacationi de se factæ in discordia, ad aliquam extra sui Ordinis administrationis prælaturam præstare possit assensum, etiam si Magistri, Ministri, seu Priores, Generalium suorum Ordinum aut inferiorum Prælatorum suorum licentia vel assensus, accederet, absque licentia Sedis Apostolicæ speciali faciente plenam & expressam de constitutione hujusmodi mentionem. Decernentes irritum &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum IV. Kal. Aprilis, anno III.

XXIX.

Committit Cardinalis Protector curam Clariſſarum Minoritis, præſcribitque eis modum regiminis. Specul. Min. tract. 1. fol. 15.

Matthæus miſeratione divina ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis. Venerabili & dilectis in Chriſto Fratribus Generali, & univerſis Provincialibus Miniſtris Ordinis Fratrum Minorum ſalutem in Domino.

Motivum harum litterarum. §. I. INter cetera quæ humeris noſtris incumbunt, multum nos angit cura Monaſteriorum Ordinis ſanctæ Claræ, quæ regulam a fel. rec. Urbano Papa IV. editam, qua Cardinalis, qui pro tempore fuerit gubernator veſtri Ordinis, Monaſteriis ipſis præficitur, ſuſceperunt, & quorumlibet aliorum, quæ ſunt noſtræ curæ commiſſa. Nec videmus nos ad id poſſe ſufficere, niſi onera circa curam eamdem per veſtra & Fratrum veſtri Ordinis Miniſteria releventur. Sane hujuſmodi noſtra onera tanto credimus poſſe ſaniori conſcientia ſupportare, quanto ipſa Monaſteria viſitari & reformari contigerit per vos & prudentium Fratrum dicti Ordinis miniſterium & doctrinam. Ex hoc enim ſperamus, quod Deo auctore, poterunt in debita honeſtate ſervari & conſequi ſtatum gratum Deo, exemplarem mundo, & ſibi ſalutiferum, & quietum.

Regimen Monaſteriorum Ordini cõmiſſum. §. II. Et quoniam in deſideriis noſtris hoc agitur, ut præfata Monaſteria pacifice vivant, & ſalubriter gubernentur: & quod regularis obſervantia tam in capite, quam in membris vigeat in eiſdem, ideo viſitationis, inquiſitionis, correctionis, & reformationis officium Monaſteriorum dicti Ordinis vobis generali Miniſtro, quo ad ſingula dicti Monaſteria ubilibet conſtituta, quæ dictam regulam a præfato Domino Urbano editam ſuſceperunt, necnon & Monaſteriorum tam ſanctæ Claræ de Aſſiſio, quam omnium aliorum, quæ ſunt noſtræ gubernationi commiſſa, vel in poſterum committentur: ac unicuique veſtrum Provincialium Miniſtrorum, quo ad ea quæ de prædictis Monaſteriis tantummodo quæ fuerint infra limites Provinciarum commiſſarum veſtro regimini, vel committendorum in poſterum: præſentium tenore duximus committendum, attente rogantes, ut Deum habentes præ oculis, quæ vobis committimus, exequamini diligenter.

Poſſunt Generales, & Provinciales Viſitatores inſtituere. §. III. Ut igitur levius ferre poſſitis onera commiſſionis præfatæ, volumus atque concedimus, ut non ſolum vos Generalis Miniſter ubilibet, ſed & quilibet veſtrum Provincialium Miniſtrorum unum vel plures Fratres idoneos in ſuis provinciis ad tale officium exequendum inſtituere & deſtituere valeatis de conſilio Fratrum ſuæ Provinciæ diſcretorum, qui, quando, ut ubi expediens fuerit dictis Monaſteriis, beneficium viſitationis, inquiſitionis, correctionis, & reformationis impendant: ipſoſque viſitatores poſſitis multiplicare, & minuere ſecundum quod multitudini & diſtantiæ Monaſteriorum & longitudini & latitudini provinciarum videritis expedire.

Viſitationis limitatio. §. IV. Ingreſſus autem veſter, & viſitatoris cujuslibet intra eorum clauſuram intrinſecam, cum duobus vel tribus ſociis Ordinis veſtri fiat ad dictum officium, ſeu beneficium impendendum. Sic autem Viſitatoribus ut præmittitur, inſtituendis a vobis viſitationis infra certos limites & viſitandi, inquirendi, corrigendi, & reformandi certa Monaſteria officium committatur, quod in eodem Monaſterio viſitantium, ſeu Viſita-

tatorum plurium super iisdem visitatio, inquisitio, correctio & reformatio non concurrant: sed unusquisque visitatorum in decretis sibi Monasteriis, & infra certos limites constitutis, visitationis, inquisitionis, correctionis, & reformationis officium exequatur. Excitamus quoque prudentiam vestram, ut provide indagetis qualiter commissa & committenda visitationis, inquisitionis, correctionis, & reformationis officia visitatores hujusmodi exercebunt: & informetis, corrigatis, & amoveatis eosdem, prout fuerit opportunum.

Tenentur Moniales Visitatoribus obedire.

§. V. Omnibus autem tam Abbatissis, quam Sororibus, & servitialibus, necnon Capellanis, conversis & ceteris de familia prædictorum Monasteriorum, præsentium tenore, mandamus, quatenus vobis & aliis, qui ad visitationis, inquisitionis, correctionis, & reformationis officium sunt assumpti, vel in posterum assumentur, in omnibus quæ ad idem officium pertinent, obediant & intendant.

Debent Monasteria de Fratribus provideri.

§. VI. Facietis etiam ipsis de divinis officiis per Fratres vestri Ordinis, vel alios, prout expedire videbitur, provideri, provisuri Monasteriis supradictis de Fratribus moraturis in eis quoties expedire videritis, pro ipsorum commodo, & Abbatissarum salute, necnon Sororum familiæ & personarum degentium in eisdem. Nihilominus eis in opportunitatibus illis, quæ ipsis temporaliter imminent, vel in antea imminebunt per vos & Fratres, atque amicos vestri Ordinis, consiliis, subsidiis, favoribus, prout vestra, & Ordinis vestri patietur honestas, studeatis assistere & adesse.

Non debent in Monasteriis multiplicari Sorores.

§. VII. Ad hæc prudentiam vestram excitamus attente, ut vos & visitatores qui erunt pro tempore, diligentius intendatis, quod in Monasteriis mendicantibus, in quibus Conventus, seu Sorores cum familiis, & in Monasteriis degentibus non possint de ipsorum Monasteriorum facultatibus sustentari, non fiat Monialium, seu Sororum multiplicatio onerosa: posset enim periculum fore multas personas mendicantes claudere sub clausura non habentes unde possint de Monasteriorum facultatibus sine mendicitate, saltem aliqualiter, sustentari: ex hoc enim nonnumquam datur occasio recipiendi Sorores per simoniacam pravitatem propter paupertatem personas nobiles; pauperes, licet sanctæ conversationis, & vitæ, gratis recipi in Monasteriis recusantur, quia non habent pecuniam, sive bona, quæ ad Monasterium secum portent. Hæc experientiæ doctrina nos docet, hæc in lucem veniunt, cum a nobis petitur, ut cum receptis & recipientibus simoniace, dispensemus.

Neque gratis recipi.

§. VIII. Ceterum ea quæ secundum præmissa per vos Ministros fieri volumus, vobis præsentium tenore committimus exequenda. Illa vero quæ per visitatores prædictos, necnon & Fratres vestri Ordinis fieri volumus seu concedimus, ut præsentibus exprimuntur, eisdem visitatoribus & Fratribus assumptis & assumendis, a nobis eodem tenore duximus committenda.

§. IX. Ut autem liberum vobis sit piam dare operam his, quæ dictorum Monasteriorum, præfatarum Abbatissarum & Sororum consolationem, & profectum respicere dignoscuntur; & ne capitulum vestræ Regulæ vel declarationis cujuslibet subsecutæ, quo ab ingressu Monasteriorum Monacharum Fratres arctantur, iis, quæ præsentibus continentur, possit obsistere, auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, tenore præsentium, licentiam concedimus specialem, ut pro præmissis, & pro exhibendis Ecclesiasticis sacramentis, celebrandis divinis, prædicationibus faciendis, impendendis consiliis, & pro piis & rationabilibus

cauſis congruis vel honeſtis, nec non & aliis, quæ ipſis & Abbatiſſis, & Sororibus, & Capellanis, converſis & familiaribus extiterint opportuna, quotieſcumque ſecundum Deum expedire videbitur, vos Generalis Miniſter ad ſingula Monaſteria dicti Ordinis, necnon & ad alia nobis commiſſa vel committenda, & ut quilibet veſtrum Provincialium Miniſtrorum ad dicta Monaſteria, & ad alia vobis commiſſa vel committenda, quæ fuerint infra provincias veſtræ adminiſtrationis commiſſa, poſſitis accedere eum uno vel pluribus Fratribus veſtri Ordinis, quos duxeritis vobiſcum: etiam, ſi expedire videritis, intrinſecam clauſuram, cum duobus vel tribus Fratribus introire, & Fratres veſtri Ordinis accedere poſſint ad ea loca, ad quæ aliis licet accedere: quando a vobis Generali quo ad omnia Monaſteria ſupradicta, vel ipſorum aliqua, vel aliquod, vel quando a ſingulis vobis Miniſtris ad dicta Monaſteria, & infra provinciam uninſcujuſque veſtrum adminiſtrationi commiſſam, ad ipſorum aliqua vel aliquod fuerint deſtinati: vel aliquando per illum ſeu illos fuerint miſſi, quibus mittendi vel deſtinandi ſpecialiter conceſſeritis poteſtatem.

Poſſunt Miniſtri, & Fratres ad Monaſteria accedere.

§. X. Necnon viſitatoribus Monaſteriorum ipſorum inſtitutis & inſtituendis in poſterum, ſimilem accedendi ad Monaſteria ſuæ viſitationi commiſſa cum uno ſocio pro præmiſſis, & alias ubi neceſſitas vel utilitas hoc expoſceret, licentiam ſpecialiter largimur. Et etiam accedendi ad Monaſteria ipſa, & intrandi intrinſecam clauſuram cum duobus ſociis vel tribus, viſitationis, inquiſitionis, correctionis, vel reformationis cauſa, aut alia neceſſitate vel utilitate urgente.

Nec non Viſitatores.

§. XI. Concedimus inſuper vobis Generali Miniſtro, ut ad ſingula Monaſteria, quæ fuerint Ordinis ſancti Damiani, eo tempore, quo Dominus Urbanus edidit Regulam ſupradictam, nec ipſam Regulam poſtmodum ſuſceperunt, & vobis Miniſtris Provincialibus ad ſingula Monaſteria talia infra veſtras Provincias conſtituta, cum uno vel pluribus Fratribus poſſitis accedere ad hortandum, monendum, & inducendum Abbatiſſas, Sorores, & perſonas Monaſteriorum ipſorum, ut recipiant Regulam a præfato Domino Urbano editam: & ut ad hoc poſſitis Fratres Ordinis veſtri mittere, & Fratribus ipſis ut miſſis taliter ad ea poſſint accedere, licentiam ſpecialem.

Miniſtri debent Moniales ad Regulam Urbani obſervandã monere.

§. XII. Forma autem viſitationis, quam a vobis & viſitatoribus Inſtitutis, vel inſtituendis a vobis, volumus obſervari, hæc eſt. Quilibet veſtrum viſitare volens, & quilibet viſitator inſtitutus, & inſtituendus in Monaſteriis ſuæ viſitationi commiſſis circa Abbatiſſas, Sorores, & ſervitiales, Capellanos & converſos. ceteramque Monaſteriorum familiam ſaltem ſemel in anno officium viſitationis exerceat, exceſſus corrigat publicos & privatos, ſed de correctis ſe nullatenus intromittat, niſi forſitan fuerint illegitime vel inſufficienter aut indiſcrete correcti. Alias noſtræ intentionis exiſtit, quod eodem anno viſitationes, inquiſitiones, correctiones, & reformationes, quæ per Miniſtros fient cum viſitationibus, inquiſitionibus, correctionibus, & reformationibus viſitatorum ſuper eiſdem articulis non concurrant. Nullam abſolvant Abbatiſſam a Monaſterii regimine, niſi de conſenſu & voluntate totius ſui Conventus vel majoris partis ejuſdem. Cum conſenſu tamen totius Conventus vel majoris partis ipſius, Abbatiſſam abſolvere poterit, cum ſecundum Deum viderit expedire.

Forma viſitationis præſcribitur.

§. XIII. Electiones autem Abbatiſſarum, quas celebrari contigerit in Monaſteriis conſtitutis in Ultramontanis partibus ſeu extra Italiam vel in

Agenda circa electionem Abbatiſſæ.

in Sclavoniæ seu Romaniæ provinciis, quousque aliud duxerimus ordinandum, inquisita de electionum forma, eligentium studiis, & electarum meritis diligentius veritate, de aliquorum discretorum Fratrum consilio convocato confirmet, si eas invenerit canonice, & de personis idoneis celebratas: faciens ipsis a suis subditis obedientiam & reverentiam debitam exhiberi. Alioquin eis rite cassatis, faciat Monasteriis de personis idoneis in Abbatissas assumendis per electiones canonicas provideri: ad confirmationes vel infirmationes electionum ipsarum, &c. prout dictum est superius processurus. Super infirmatione vero & confirmatione electionum, quæ fient in Monasteriis intra Italiam constitutis, extra provinciam Sclavoniæ ad nos habeatur recursus.

§. XIV. Sorores vel servitiales numquam de Monasterio ad Monasterium transferant, nisi causa regiminis vel societatis Abbatissarum, absque nostra licentia speciali: vel nisi quando electa vel electæ de uno Monasterio ad alind transferuntur causa regiminis cum socia vel sine socia, & postea fuerit absoluta vel fuerint absolutæ, quia tunc tam absolutis quam sociabus, quæ secum juerunt vel ibunt, potest quilibet vestrum dare licentiam ad primum Monasterium redeundi, utriusque Monasterii Abbatissarum & Conventuum, vel majoris partis ad hoc accedente consensu, & hujusmodi reditus fiat cum societate decenti, quæ congruat Ordinis honestati. *Sorores de uno ad aliud Monaster. non transferendæ.*

§. XV. Insuper visitantes & visitatores inquirant diligenter de juribus Monasteriorum sive bonis, atque proventibus, redditibus, & judiciis legatis Monasteriis sive sororibus & de his, qualiter dispensentur, & quomodo gubernentur, & specialiter quod nulla professa proprietaria inveniatur in Monasteriis antedictis, super quibus debita ratio exigatur atque reddatur saltem semel in anno, & puniantur Abbatissæ & aliæ quæ inventæ fuerint proprietariæ, vel culpabiles, seu remissæ vel negligentes. Easdem Abbatissas & Sorores sæpius admoneant, ut receptiones simoniacas omnino non faciant, & quod in receptionibus nihil interveniat, quod receptiones ipsas inficiat vel infirmet. *Non sit in Monasterio professa proprietaria.*

§. XVI. Specialiter autem unusquisque visitans Minister, seu visitator institutus vel instituendus in posterum, diligenter attendat, & faciat quod bene provideatur Abbatissis, Sororibus, conversis, & familiæ Monasteriorum, tam de divinis officiis, quam de Ecclesiasticis sacramentis, & aliis quæ ad salutem pertinent animarum, & de statu, & conditionibus cujuslibet Monasterii perquirant attentius, ut circa statum uniuscuisque, prout magis honestati & utilitati expedire viderit, juxta qualitatem personarum, locorum, & etiam regionum ordinent, disponant, & ut regularis observantia tam in clausura, quam honestatibus aliis vigeat in eisdem, omnisque materia nocibilis relegetur ab ipsis. Inquirat etiam specialiter qualiter in singulis Monasteriis singula observentur, & corrigat & reformet tam in capite quam in membris, quæ correctione & reformatione noverit indigere. Opponentes se, & non obtemperantes circa præmissa, auctoritate nostra, quam vobis Generali, & singulis Ministris visitantibus, necnon visitatoribus præsentibus & futuris committimus, per censuram Ecclesiasticam compescendo. *Sollicitudo de Sororibus præstando obsequio.*

§. XVII. Volumus etiam ut præter communem visitationem, quam saltem semel in anno debet facere quilibet visitans vel visitator, prout superius ordinatur, pro quovis articulo emergente in aliquo Monasterio, si visitationis, inquisitionis, & correctionis, & reformationis officium particulariter vel generaliter aliquando viderit opportunum juxta præ- *Visitatio etiam in casibus particularibus facienda.*

miffam formam, illud adeo folerter impendat, ut quietem diligentes & pacem, eifdem perfrui valeant, & infolentes, prout convenit, compefcant. Sane quia in his, quæ per Miniftros vel vifitatores non poffent utiliter exerceri, divina propitiante clementia, adeffe proponimus, & confilium & auxilium favorabiliter impartiri volumus, & quicumque articulus feu cafus emerferit, in quo noftrum videatur expectandum confilium, ad nos recurri poffit, ut emergentibus cafibus per nos poffit remedium adhiberi. Ceterum noftri fore beneplaciti cognofcatis, ut tranfcriptum præfentis commiffionis in fingulis Monafteriis habeatur, ut Abbatiffis & Sororibus aliis liqueat, quando & pro quibus ab eis unufquifque Minifter vel vifitator fuerit requirendus, & ut de his, quæ facimus & concedimus per præfentes non debeant dubitare. Nec volumus vos latere, quod nos illorum Monafteriorum gubernationem, & curam gerimus, quæ præfati Domini Urbani regulam fufceperunt, necnon & Monafteriorum fanctæ Claræ de Affifio & aliorum, quæ ex fua regula, vel ex privilegio fubfunt vel fubeffe debent Cardinali, qui eft & erit pro tempore veftri Ordinis gubernator. Demum veftram prudentiam excitamus, & hortamur in Domino, nihilominus obfecramus per afperfionem fanguinis Domini noftri Jefu Chrifti, ut præmiffa omnia fic prudenter, & follicite exerceantur, & fiant a vobis, quod fructus Deo acceptus, & Monafteriis utilis & confolatorius inde proveniat, & tam noftra confcientia, quam veftrorum Minifirorum, & vifitatorum confcientiæ in tuto confiftant, & nos & vos æternæ retributionis præmium confequi valeamus, nofque una cum prædictis Abbatiffis & Sororibus vobis & veftro Ordini amplius in Domino aftringamur.

Exemplar harum litterarum in fingulis Monafteriis retinendum.

Datum Romæ apud fanctum Petrum VI. Idus Aprilis, anno Domini MCCXCVII. Pontif. Domini Bonifacii VIII. anno III.

XXX.

Fit Archiepifcopus Spalatenfis. Reg. Vatic. epift. 202.

Petro electo Spalaten.

Ecclefia Romana omnium aliarum mater.

§. I. CUm Ecclefiarum omnium Romana, Domino difponente, fit mater, fic eam præeffe oportet in follicitudine univerfalis regiminis, præfertim illis, quæ poffent ex diutinis vacationibus gravia incurrere detrimenta, & diftributis affectibus pro varietate caufarum fpecialiter intendat per creditæ difpenfationis officium, commodis fingularum, ne per aliquos divinæ domus inobferatos aditus, in gregis perniciem lupi pro paftoribus, aut in peftem domefticam hoftes pro hofpitibus inducantur.

§. II. Sane Spalaten. Ecclefia dudum viduata Paftore, licet in ea de dilecto filio Jacobo Archidiacono ipfius Ecclefiæ fuerit electio celebrata, quia tamen infra tempus a jure ftatutum idem Archidiaconus non fuit negotium electionis hujufmodi profecutus, dicta electio juribus, fi quæ habuit, extitit vacuata, & nihilominus poftmodum idem Archidiaconus jus, fi quod fibi ex electione hujufmodi competebat, in manibus venerabilis fratris noftri G. Epifcopi Sabinen., de mandato noftro, refignationem fuam recipientis, libere refignavit.

Prius electus fuo juri cedit.

§. III. Nos igitur qui circa viduatas Ecclefias continuæ attentionis oculis vigilamus, volentes eidem Ecclefiæ ne damna ex longa vacatione fu-

subiret, salubriter providere, te Fratrum Ordinis Minorum professorem, Capellanum carissimæ in Christo filiæ nostræ Mariæ Reginæ Siciliæ Illustris, cui de vitæ munditie, religionis zelo, disciplina morum, circumspectione provida, & providentia circumspecta laudabile testimonium perhibetur, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, eidem Ecclesiæ Spalaten. in Archiepiscopum præficimus & Pastorem, sperantes firmiter ex laudabilibus testimoniis, quæ de te commendabiliter prædicantur, quod eadem Ecclesia sub tuo regimine, grata suscipiet, Deo propitio, in spiritualibus & temporalibus incrementa. Reverenter itaque suscipe jugum Domini, & suavi ejus oneri humiliter colla submitte, manumque mittens ad fortia, curam & administrationem ejusdem Spalaten. Ecclesiæ prudenter exequi studeas, & gregis tibi commissi custodiam prosequi diligenter, solerter, & constanter, oppositurus te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili per te de grege ipso reddita in die districti judicii examinis ratione, Regnum Patris æterni ab origine mundi præparatum electis accipias, lætabundus in dilecta Domini tabernacula intraturus. Et frater Petrus præficitur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum VI. Idus Maii, anno III.

XXXI.

Fit Archiepiscopus Jadrensis. Reg. Vatic. epist. 372.

Fratri Enrico de Tuderto Ordinis Fratrum Minorum Professori electo Jadren.

§. I. Romani Pontificis, quem Pastor ille cœlestis, & Episcopus animarum, potestatis sibi plenitudine tradita, Ecclesiis prætulit universis, plena curis & onusta angustiis sollicitudo requirit, ut circa cujuslibet statum Ecclesiæ sic ipse solerter invigilet, prudenterque excogitet, ac prospiciat diligenter, ut per ejus circumspectionem providam, & providentiam circumspectam Ecclesiis singulis Pastor accedat idoneus, & Rector providus deputetur, quatenus, ipsi superni favoris opitulante clementia, lætis foveantur eventibus, & votivæ prosperitatis successibus gratulentur.

§. II. Sane Jadren. Ecclesia per translationem venerabilis fratris nostri Joannis Tranen. tunc Jadren. Archiepiscopi ad Tranen. Ecclesiam per nos factam, nuper solatio destituta Pastoris, nos ad ejusdem Jadren. Ecclesiæ quietum statum & prosperum, paternæ sollicitudinis studio intendentes, ordinationem & dispositionem Sedi Apostolicæ duximus reservandam, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super hoc scienter vel ignoranter per quemcumque seu quoscumque contingeret attentari.

§. III. Volentes igitur, prout ad nostrum spectat officium, obviare dispendiis, quæ possent ex prolixæ vacationis instantia eidem Jadren. Ecclesiæ imminere: considerantes etiam probitatis merita grandia, & virtutum dotes multiplices, quibus dono superni numinis nosceris insignitus, & propterea spem gerentes indubiam, fiduciamque plenam in Domino obtinentes, quod per tuæ laudabilis circumspectionis industriam cum te celebris famæ præconium referat, quod multorum relatio fide digna confirmat, in spiritualibus & temporalibus circumspectum, præfata Jadren. Ecclesia, Deo favente, proficiet in utrisque, deliberatione cum Fratribus nostris super hoc habita diligenti, te jam dictæ Jadren.

dren. Eccleſiæ Ordinis Fratrum Minorum profeſſorem, de Fratrum prædictorum conſilio & Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, præficimus in Archiepiſcopum & Paſtorem, curam & adminiſtrationem ipſius tibi in ſpiritualibus & temporalibus committentes, firma concepta fiducia, quod, dirigente Domino actus tuos, eidem Jadren. Eccleſiæ per tuam curioſam ſolertiam, tuum miniſterium ſtudioſum, honoris & proſperitatis multiplicis, Deo propitio, deſiderata provenient incrementa.

§. IV. Ideoque diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus noſtris & Apoſtolicæ Sedis beneplacitis ſub promptæ humilitatis officio te coaptans, & reverenter ſuſcipiens impoſitum a Domino tibi onus, ejuſdem Jadren. Eccleſiæ curam ſollicitam gerere ſtudeas, ejuſque vacare profectibus non omittas, gregem Dominicum in illa tuæ diſcretioni commiſſum, doctrina verbi & operis informando, ita quod Eccleſia ipſa per tuæ diligentiæ ſtudium laudabilibus in ſpiritualibus & temporalibus ad divini nominis gloriam, proficiat incrementis.

Datum apud Urbem veterem XIV. Kal. Julii, anno III.

XXXII.

Ut faciant vendi Minoritis Reginenſibus quædam loca ſuæ habitationi neceſſaria. Reg. Vatic. epiſt. 305.

Abbati Monaſterii ſancti Proſperi Regin. & Archidiacono Bononien. ac Præpoſito Parmen. Eccleſiarum.

§. I. EXpoſuerunt nobis dilecti filii Guardianus & Fratres Ordinis Minorum Regin. quod licet ipſi locum cum officinis in civitate Regin. obtineant, jam dudum eis a bonæ memoriæ Guillelmo Epiſcopo Regin. conceſſum, & poſtmodum per Sedem Apoſtolicam confirmatum, cupiantque locum ipſum per adeptionem vicinarum poſſeſſionum convenientius dilatare, tamen dilectæ in Chriſto filiæ Sorores ſancti Petri martyris Ordinis Prædicatorum Regin. ne dicti Fratres Minores ſuum in hoc propoſitum valeant adimplere, quam plures hortos, domos, caſalina, & poſſeſſiones alias prædicto loco contigua, & vicina, quæ dictæ Sorores nequaquam inhabitant, jam dudum habere & tenere, ac etiam de novo plura emere, & ad penſionem, ac in emphyteuſim aliis ad longum tempus concedere; & ne apparere poſſit quod ad eas horti, domus, caſalina, & poſſeſſiones hujuſmodi pertineant, ea per alienationes, permutationes, locationes alias, & venditiones, abſque Sedis Apoſtolicæ & diœceſani Epiſcopi licentia, transferre in alios temere præſumpſerunt, in eorumdem Guardiani & Fratrum præjudicium, & gravamen, ac ſcandalum plurimorum. Quare dicti Guardianus & Fratres nobis humiliter ſupplicarunt, ut providere eis ſuper hoc, de benignitate Apoſtolica, dignaremur.

§. II. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus veſtrum per vos vel per alium, ſeu alios inquiſita ſuper præmiſſis celeriter abſque ſtrepitu & figura judicii, diligentius veritate, ſi rem inveneritis ita ſe eſſe, Sorores eaſdem, ac omnes alios detentores hortorum, domorum, caſalinorum, & poſſeſſionum hujuſmodi abſque productione temporis ad vendendum eos prædictis Guardiano & Fratribus, ſeu Procuratori ad eorum negotia per Sedem Apoſtolicam deputato, pro pretio competenti ſecundum æſtimationem bonorum virorum, quos per vos, vel aliquem veſtrum duxeritis eligendos,

dos, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, prout justum fuerit, appellatione postposita, compellatis. Invocato ad hoc, si necesse fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstante si memoratis Sororibus a Sede Apostolica sit indultum, quod per delegatos Sedis ejusdem seu subdelegatos ab eis conveniri, seu ad judicium trahi, aut ad testificandum in causis, quæ coram delegatis, seu subdelegatis eisdem tractantur cogi, quodque interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi & prædicto Prædicatorum Ordine mentionem, & quibuslibet aliis litteris & indulgentiis generalibus, vel specialibus cujuscumque tenoris existant, per quas effectus præsentium impediri valeat, vel differri, & de quibus in nostris litteris fienda esset mentio specialis.

Datum apud Urbem veterem x. Kal. Julii, anno III.

Anno Christi 1298. Bonifacii VIII. anno 4.

XXXIII.

Ut possint accipere possessionem Ecclesiæ de Hertindon. Regest. Vatican. epist. 96.

Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ, & Conventui Sororum inclusarum Monasterii de domo Gratiæ beatæ Mariæ Virginis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, Ordinis sanctæ Claræ Londonien. diœc.

PEtitio vestra nobis exhibita continebat, quod olim nos tenuitatem reddituum Monasterii vestri benignius attendentes, ac volentes vos favore prosequi gratioso, unam de Ecclesiis, in quibus quondam Edmundus frater carissimi in Chisto filii nostri Eduardi Angliæ Regis Illustris jus patronatus habebat, cujus quidem Ecclesiæ fructus, redditus, & proventus valorem annuum quadraginta marcharum Sterlingarum attingerent, eodem Edmundo nobis dum adhuc viveret, super hoc supplicante, auctoritate Apostolica vobis in usus proprios concessimus. Ita quod cum hujusmodi Ecclesiam ipsius cedente vel decedente rectore, vacare contingeret, ejus possessionem auctoritate propria apprehendere diœcesani loci, seu cujuscumque alterius assensu minime requisito, illamque in usus proprios libere possetis perpetuo retinere; reservata tamen de illius proventibus perpetuo Vicario in eadem Ecclesia servituro congrua portione, ex qua posset commode sustentari, ac Episcopalia, ac alia jura incumbentia eidem Ecclesiæ onera supportare. Verum vacante postmodum Ecclesia de Hertindon Conventren. & Lichefelden. diœcesis in qua dictus Edmundus jus obtinuit patronatus, vos possessionem dictæ Ecclesiæ de Hertindon, auctoritate nostra, apprehendere curavistis: sed venerabilis frater noster Conventren. ac Lichefelden. Episcopus, loci diœcesanus, ac officiales ipsius asserentes quod fructus, redditus, & proventus dictæ Ecclesiæ de Hertindon secundum verum valorem ipsorum quadraginta marcharum valorem excedunt, quamquam secundum taxationem proventuum Ecclesiarum novissime in regno Angliæ factam, summam non excedant eamdem, vos super eadem Ecclesia multipliciter aggravant & perturbant. Quare nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis super hoc paterna misericordia dignaremur. Nos itaque paci & tran-

& tranquillitati vestræ providere, ac hujusmodi gratiam ampliare volentes, quod eamdem Ecclesiam de Hertindon, dummodo secundum taxationem prædictam, redditus & proventus ipsius sexaginta marcharum ejusdem monetæ valorem annuum non excedant, in usus proprios retinere, ejusque possessionem, si forte ipsius essetis commodo destitutæ, auctoritate propria apprehendere & tenere possitis, reservata de illius proventibus prædicto Vicario, juxta prioris nostræ concessionis tenorem, congrua portione, auctoritate vobis præsentium indulgemus.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Nonas Martii, anno IV.

XXXIV.

Fit Episcopus Redonensis. Reg. Vat. epist. 140.

Dilecto filio fratri Joanni de Sannesio electo Redonen.

§. I. INter cuncta, quæ nos, dispositione divina, universali præsidentes Ecclesiæ sollicita tenemur meditatione pensare, illud quasi præcipuum fore dignoscitur, ut viduatarum Ecclesiarum regimini per nostræ diligentiæ studium Pastores idonei præponantur.

§. II. Sane Redonen. pridem Ecclesia per obitum bonæ mem. G. Redonen. Episcopi Pastoris solatio destituta, duæ fuerunt electiones in ea, una videlicet de Guidone Cantore, & altera de Guillelmo scholastico ipsius Ecclesiæ in discordia celebratæ, dictarum autem electionum negotio per appellationem legitimam ad Sedem Apostolicam devoluto, iidem Cantor & scholasticus, propter hoc ad Sedem Apostolicam personaliter accedentes, tamdem ne ipsa Ecclesia ex periculosis litigiorum anfractibus diutinæ vacationis dispendiis enormiter subjaceret, in nostra constituti præsentia, hujusmodi electionibus de se factis renunciare libere in nostris manibus curaverunt. Sicque nos hujusmodi resignatione recepta, ad ipsius Ecclesiæ provisionem felicem plenis desideriis aspirantes, eam provisioni Apostolicæ duximus specialiter reservandam, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super hac parte contingeret attentari.

§. III. Post vigilem itaque diligentiam & vigilantiam diligentem, quam super hoc Apostolicæ sollicitudinis more adhibere curavimus, ad te Ordinis Fratrum Minorum professorem, cujus vitam in Christo laudabilem, longa tui Pœnitentiarii quidem nostri experientia nobis & nostris Fratribus notam fecit, nostræ considerationis intuitus dirigentes, te ipsi Ecclesiæ, de dictorum Fratrum nostrorum consilio, præfecimus in Episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius Ecclesiæ tibi spiritualiter & temporaliter committendo, firma spe, fiduciaque conceptis, quod cum tu de religionis observantia, compositione morum, fiducia commissorum, spiritualium providentia, & circumspectione temporalium multipliciter commenderis, præfata Redonen. Ecclesia per tuæ sollicitudinis studium votiva, dante Domino, in utrisque suscipiet incrementa.

§. IV. Tu igitur impositum tibi a Domino onus devote suscipiens, suavi ejus oneri humiliter colla submitte, & commissum tibi gregem Dominicum doctrina verbi, & operis informando, curam & administrationem ipsius Redonen. Ecclesiæ sic diligenter gerere studeas & salubriter ac utiliter prosequaris, quod ipsa sub tua vigilantia votivis amplietur con-

commodis, & in omnibus, divina cooperante clementia, prospere dirigatur, tuque proinde nostram, & dictæ Sedis gratiam Apostolicæ, tamquam benedictionis & obedientiæ filius, uberius consequi merearis.

Datum Romæ apud sanctum Petrum v. Kal. Aprilis, anno iv.

XXXV.

Dat Monialibus sancti Silvestri regulam Urbani IV. Reg. Vat. epist. 198.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. I. AD apicem Apostolicæ dignitatis, superna dispositione vocati, ex incumbente nobis sollicitudine officii pastoralis, vices temporum, qualitates locorum, & conditiones personarum solerti consideratione pensamus, ut debitum ad singula respectum habentes, sic circa ipsorum statum prosperum & salubrem, vigilanti sollicitudine intendamus, quod, gratia favente superna, votiva prosperitate lætentur, & optata suscipiant incrementa,

§. II. Inter alia siquidem, quæ mentem nostram, ex ipsius officii debito, frequenter excitant, & solerter inducunt, specialiter affectamus, ut personas & loca Ecclesiastica, & maxime religiosa, sed illa præcipue, quæ per fragilitatem & impotentiam fœminei sexus, majori noscuntur auxilio indigere, sic salubriter dirigamus, sic eis de statu provideamus prospero, quod quietius & commodius circa salutis intendant opera & felicibus successibus augeantur. Intendentes igitur circa statum Monasterii Monialium sancti Silvestri de Capite situm in Urbe Romana, dudum Ordinis, seu Regulæ pauperum Sororum Ordinis Fratrum Minorum, ac personarum ipsius taliter providere, quod, auctore Domino, votivis successibus in spiritualibus & temporalibus gratulentur, auctoritate Apostolica, & de Apostolicæ potestatis plenitudine statuimus, ut Ordo & Regula sanctæ Claræ edita a bonæ mem. Urbano Papa IV. prædecessore nostro de cetero in ipso Monasterio observetur, quodque Abbatissa & Sorores, Conversi etiam & servitiales, quos & quas de cetero in ipso Monasterio profiteri contigerit, profiteantur supradictam Regulam sanctæ Claræ, & secundum eam perpetuo vivere teneantur. Ita quod deinceps prælibatum Monasterium sit & dicatur Ordinis sanctæ Claræ. Si quæ vero, vel si qui ex Sororibus, conversis & servitialibus, dudum in Monasterio ipso professis, quæ & qui in præsentiarum in dicto Monasterio, quod nunc noscitur Abbatissa carere, moram trahunt, profiteri noluerint præfatam Regulam sanctæ Claræ, illas & illos in aliis Monasteriis sui Ordinis, quem professi fuerint, præcipimus collocari.

§. III. Ceterum cum idem prædecessor Urbanus duxerit statuendum ut quicumque pro tempore foret gubernator, protector, & corrector prædicti Ordinis Fratrum Minorum, esset etiam gubernator, protector, & corrector Monasteriorum ejusdem Ordinis sanctæ Claræ, sicque utrorumque dictorum Ordinum Fratrum Minorum, & Monasteriorum Ordinis dictæ Sanctæ idem esse noscatur gubernator, protector, & corrector, præsentium auctoritate decernimus, seu potius declaramus, ut dilectus filius noster Matthæus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, qui nunc est, & ceteri Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui erunt pro tempore gubernatores, protectores, & correctores aliorum Monasteriorum ejusdem Ordinis sanctæ Claræ, ac præfati Ordinis Fratrum Minorum, sint de ce-

cetero gubernatores, protectores, & correctores prælibati Monasterii sancti Silvestri, personarum atque bonorum ipsius, illamque in eisdem Monasterio sancti Silvestri, personis & bonis ejus habeant potestatem, quam habet dictus Cardinalis, & quam habebunt ipse, vel alii in aliis Monasteriis Ordinis dictæ Sanctæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, decreti, & declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire &c.

Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Aprilis, anno IV.

XXXVI.

Concedit eis omnes gratias & privilegia concessa Minoritis. Specul. Min. tract. 2. fol. 44.

Dilectis in Christo filiabus universis Abbatissis, & Conventibus inclusarum sanctæ Claræ præsentibus & futuris.

§. I. IN sinu Sedis Apostolicæ vester Ordo consistens sic splendet per incrementa virtutum, quod digne mereatur præcipuis attolli favoribus, & spiritualibus gratiis confoveri. Nos quidem Ordinem ipsum libenter prosequimur prærogativa favoris, & augmenta suorum processuum promovemus.

§. II. Sane fel. rec. Urbanus Papa IV. prædecessor noster cum multa providentia, Regulam vestram instituit, sub qua Domino servitis, & ut eam possitis salubrius observare, & ne sub diversorum magisterio vivendi modos incurrere valeatis differentes: inter cetera statuit, ut sub illorum Cardinalium, qui forent pro tempore gubernationi, protectioni, atque correctioni Ordinis Fratrum Minorum a Sede Apostolica deputati, obedientia, cura, & regimine deberetis de cetero permanere, quibus tenemini firmiter obedire, & ipsi animarum vestrarum sollicitudinem gerentes & curam, Monasteriis Ordinis dictæ Sanctæ, & personis degentibus in eis, Capellanis, Conversis & familiæ, tam per se, quam per viros idoneos, quoties expedire videbitur, visitationis officium studerent impendere, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, seu reformationis causa noscerent indigere. Instituerent nihilominus & destituerent, ordinarent, atque disponerent, prout secundum Deum expedire viderent.

§. III. Cum igitur per hæc & alia inter vestrum & dictorum Fratrum Minorum Ordines specialis esse claritas censeatur: nos volentes quod idem Ordo, ut felicioribus exinde augeatur auspiciis, & ut tanto salubrius possitis Deo reddere vota vestra, quanto potioribus fueritis libertatibus & gratiis a Sede Apostolica communitæ, Apostolica auctoritate vobis concedimus, ut vos ac omnia & singula Monasteria vestri Ordinis tam exemptionis privilegiis, quam omnibus immunitatibus, libertatibus & indulgentiis, ac aliis privilegiis quibuscumque utamini & gaudeatis, ac uti & gaudere possitis, quæ præfato Fratrum Minorum Ordini, ac ejus Fratribus & personis sunt ab eadem Sede concessa, vel in posterum concedentur, quatenus hujusmodi exemptionis privilegium & immunitates, libertates, indulgentiæ, ac alia privilegia vobis competunt, vel competere possunt vel poterunt, & quatenus vos & Monasteria ipsa potestis & poteritis esse capacia eorumdem.

Nulli ergo nostræ concessionis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis Aprilis, Pontif. nostri, anno IV.

XXXVII.

XXXVII.

Fit Episcopus Ortanus. Reg. Vat. epist. 393.

Dilecto filio fratri Laurentio de Velletro Ordinis Minorum electo Ortano.

§. I. ET si de cunctis Orbis Ecclesiis, quibus nos, præsulis Apostolicæ præeminentia dignitatis, studiis cogitare sollicitis ex officii debito teneamur, ad illas tamen est potius nostræ considerationis acies dirigenda, quæ Romanam dumtaxat Ecclesiam matrem & dominam recognoscunt, ut dum pastoris regimen expetunt, dum præsidium postulant defensoris, munus accommodæ provisionis & celeris, de nostra sibi sollicitudine sentiant provenire, ne tamquam relictæ neglectui, vacationis incurrant dispendia longioris.

§. II. Nuper siquidem Ortana Ecclesia Sedi Apostolicæ nullo mediante subjecta, per obitum bonæ memoriæ Bartholi Ortan. Episcopi solatio destituta pastoris; nos gerentes ad eamdem Ecclesiam, utpote devotam ipsius Ecclesiæ Romanæ filiam & fidelem, specialis dilectionis affectum, & intendentes, prout ad nostrum spectat officium, Ortanæ Ecclesiæ ne prolixæ vacationis experiri dispendia cogeretur, de persona idonea celeriter providere, prædictam Ortanam Ecclesiam a die suæ vacationis hujusmodi, ordinationi vel provisioni prædictæ Sedis & nostræ, hac vice auctoritate Apostolica, duximus reservandam, decernentes ex tunc irritum &c. usque *attentari*.

§. III. Nos igitur considerantes attentius religionis honestatem laudabilem, morum elegantiam, conversationis, & vitæ munditiam, discretionis industriam, & aliarum dona virtutum, quibus te bonornm dator Altissimus decoravit. Volentes quoque paternæ sollicitudinis studio ipsius Ecclesiæ utilitatibus providere, de te ipsi Ortanæ Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ potestatis plenitudine, providemus, teque illi præficimus in Episcopum & pastorem, curam, & administrationem ipsius tibi spiritualiter & temporaliter committendo, firma concepta fiducia, speque nobis indubia suggerente, quod illius favente clementia, & studiorum tuorum dirigente solertia, a quo universorum charismatum dona manant, prælibata Ecclesia sub tui regiminis tempore gubernata salubriter, spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Suscipe igitur reverenter jugum Domini, & suavi ejus oneri humiliter colla submittere non omittas, manumque mittens ad fortia, ipsius administrationem Ecclesiæ prudenter exequi studeas, commissi tibi Dominici gregis custodiam prosequi diligenter, ut laudabili de ipso reddita in die districtæ examinationis ratione, regnum Patris altissimi ab origine mundi paratum electis accipias, & in dilecta Domini tabernacula lætabundus introeas, ac eumdem gregem tuæ discretioni commissum, ad uberioris meriti fructum & retributionis majoris cumulum introducas.

Datum Reate v. Nonas Octobris, anno iv.

XXXVIII.

Fit Archiepiscopus Januensis. Reg. Vatic. epist. 3,

Venerabili fratri Porcheto Archiepiscopo Januen.

§. I. IN supremæ dignitatis specula, licet immeriti, disponente Domino, constituti curis continuis angimur, & pulsamur insultibus successivis, ut de personis talibus provideatur Ecclesiis pastoribus viduatis, quorum industria & virtute eædem Ecclesiæ in suis juribus & libertatibus conserventur, reddatur tranquillior cleri status, & commodis salutis & gaudii plebs lætetur.

§. II. Sane dudum Ecclesia Januen. per obitum bonæ memoriæ fratris Jacobi Archiepiscopi Januen. Pastoris solatio destituta, nos provisionem ipsius Ecclesiæ hac vice dispositioni Sedis Apostolicæ duximus reservandam, & tamdem de ipsius Ecclesiæ ordinatione solliciti cogitantes, ac volentes eamdem a viduitatis incommodis præservare, in te Ordinis Fratrum Minorum professorem, litterarum scientia, honestate morum & vitæ, ac aliis virtutum meritis redimitum direximus oculos mentis nostræ, teque de Fratrum nostrorum consilio, ac Apostolicæ plenitudine potestatis, eidem Ecclesiæ præfecimus in Archiepiscopum & Pastorem, & deinde per Venerabilem fratrem nostrum M. Portuen. Episcopum munus consecrationis impendi, ac postmodum pallium de corpore beati Petri sumptum in plenitudine Pontificalis officii a te, cum instantia qua decuit, postulatum tibi fecimus exhiberi, ut eo utaris infra Ecclesiam tuam certis diebus, prout in ipsis Ecclesiæ privilegiis continetur, firma spe, fiduciaque tenentes, quod eadem Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam præservabitur a noxiis, & adversis, ac continua, Deo auctore, in spiritualibus & temporalibus suscipiet incrementa.

§. III. Reverenter itaque suscipe jugum Domini, & tua ejus oneri humiliter colla submitte, manumque utiliter mittens ad fortia curam & administrationem ejusdem Ecclesiæ prudenter exequi studeas, & gregis tibi commissi custodiam prosequi diligenter, solerter, & constanter, oppositurus te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili de grege ipso reddita in die districti examinis ratione, regnum Patris æterni ab origine mundi præparatum electis accipias lætabundus, in dilecta Domini tabernacula intraturus.

Datum Laterani III. Nonas Febr. anno V.

XXXIX.

Transfertur ad Episcopatum Lexoviensem. Reg. Vatic. epist. 21.

Venerabili fratri Joanni Episcopo Lexovien.

§. I. APostolatus officium nobis, quamquam immeritis, ex alto commissum, quo Ecclesiarum omnium regimini præsidemus, utiliter exequi, adjuvante Domino, cupientes, solliciti corde reddimur ac vigiles, ut cum de ipsarum regiminibus agitur committendis, tales eis in Pastores præficere studeamus, qui commissum sibi gregem Dominicum sciant non solum doctrina verbi, sed exemplo boni operis informare, ac eis commissas Ecclesias in statu pacifico & tranquillo velint & valeant, duce Domino, gubernare.

§. II. Sa-

§. II. Sane dudum Lexovien. Ecclesia per obitum bonæ memoriæ G. Episcopi Lexovien. Pastoris solatio destituta, dilecti filii Capitulum ipsius Ecclesiæ pro futuri Episcopi substitutione, die ad hoc præfixa vocatis omnibus, qui debuerunt, voluerunt & oportuerunt commode interesse, ut moris est, convenientes in unum, dilectum filium Henricum de Tillejo eorum concanonicum, in minoribus Ordinibus constitutum, in Lexovien. Episcopum concorditer postularunt, ac nobis decretum postulationis hujusmodi præsentantes, petierunt ut illam admittere, de benignitate Apostolica, dignaremur.

§. III. Nos autem deliberatione super his cum Fratribus nostris habita diligenti, postulationem ipsam ex certis causis non duximus admittendam. Deinde vero de ipsius Lexovien. Ecclesiæ provisione salubri ac celeri, ne diu vacationis incommodis remaneret exposita, cogitantes, ac volentes eidem talem Pastorem præficere, cujus studio atque cura posset utiliter gubernari, ad te tunc Redonen. Episcopum, cui litterarum scientia, morum honestas, vitæ munditia & experientia Pastoralis officii, quod laudabiliter gessisse dignosceris, suffragantur, convertimus aciem nostræ mentis, teque de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, a vinculo, quo tenebraris prædictæ Redonen. Ecclesiæ absolventes, ad præfatam Ecclesiam Lexovien. transferimus, præficientes te eidem Lexovien. Ecclesiæ in Episcopum & Pastorem, curam & administrationem ipsius tibi in spiritualibus & temporalibus committendo, liberam tibi dantes licentiam ad ipsius Lexovien. Ecclesiæ regimen transeundi, firma ducti fiducia, quod eadem Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam, & providentiam circumspectam, gratia tibi suffragante divina, prospere dirigetur, & gratis, auctore Deo, proficiet incrementis.

§. IV. Jugum itaque Domini reverentia prompta suscipiens, & suavi ejus oneri sub humilitatis spiritu colla submittens, sic curam & administrationem ipsius Lexovien. Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus prudenter & utiliter exequaris, quod grex tuæ circumspectioni creditus, in te salutis Ministrum reperisse gaudeat, & optatis commodis valeat augmentari, tuque velut pastor sollicitudine pervigili, Ecclesiam ipsam gubernasse fructuoso regimine comproberis, ac exinde cœlestis Regni gloriam & Apostolicæ Sedis gratiam uberius merearis.

Datum Laterani III. Nonas Februarii, anno V.

XL.

Creatur Archiepiscopus Arborensis. Reg. Vatic. epist. 166.

Venerabili fratri Alamanno Archiepiscopo Arboren.

§. I. AD regimen universalis Ecclesiæ, disponente Domino evocati, de universis orbis Ecclesiis juxta pastoralis officii debitum cogitamus, sed earum nos angit sollicitudo propensior, quæ propriis destitutæ pastoribus viduitatis subjacent detrimentis, ut eis per nostræ sollicitudinis studium de salubri provisionis remedio succurratur, ne, quod absit, earum vacatione dilata, lupus rapax gregem Dominicum pastore carentem invadat, oves rapiat & dispergat.

§. II. Dudum siquidem Arboren. & Tyren. Ecclesiis, quæ per Sedem Apostolicam canonice sunt unitæ, per obitum bonæ memoriæ Scolay Arboren. & Tyren. Archiepiscopi pastoris solatio destitutis, dilecti filii Archipresbyter & Capitulum ipsius Ecclesiæ Arboren. ad quos Archi-

pi-

pifcopi Arboren. de jure communi, & Tyren. ex privilegio dictæ Sedis eis conceffo, electio pertinet, vocatis omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode intereffe pro futuri fubftitutione paftoris, die ad eligendum præfixa convenientes in unum, deliberaverunt fuper hujufmodi negotio per viam procedere compromiffi, & tamdem poft aliquot tractatus ab eifdem Archipresbytero & Capitulo fuper hoc habitos, in Marianum Mainelli, & Marianum de Ruo Canonicos Arboren. unanimiter & concorditer compromittere curaverunt, conceffa eifdem Canonicis providendi ea vice Arboren. & Tyren. Ecclefiis prædictis de paftore, plena & libera poteftate.

§. III. Prædicti vero Canonici, hujufmodi compromiffo recepto, venerabilem fratrem noftrum Raynerium Plovacen. Epifcopum, juxta formam hujufmodi compromiffi & poteftatem fibi traditam in Arboren. & Tyren. Archiepifcopum concorditer poftularunt, dictique Archipresbyter & Capitulum per fupradictum Marianum de Ruo & dilectum filium Marianum de Alexandro, earumdem Arboren. & Tyren. Ecclefiarum Canonicos ad nos propter hoc fpecialiter deftinatos, nobis decretum poftulationis hujufmodi præfentarunt, humiliter fupplicantes, ut poftulationem eamdem benigne admittere dignaremur.

§. IV. Nos autem decreto ipfo recepto, examinationem poftulationis ejufdem venerabili fratri Joanni Tufculano Epifcopo, ac dilectis filiis noftris Roberto tituli fanctæ Pudentianæ Presbytero, & Francifco fanctæ Luciæ in Silice Diacono Cardinalibus duximus committendam. Quibus decretum & proceffum poftulationis ejufdem examinantibus diligenter, nobifque, ac Fratribus noftris fuper his facta relatione fideli, hujufmodi poftulationem non ratione poftulatæ perfonæ, fed ex certis aliis rationabilibus caufis non duximus admittendam, provifionem earumdem Ecclefiarum Arboren. & Tyren. ea vice difpofitioni Sedis Apoftolicæ refervantes, ac decernentes ex tunc irritum & inane fi fecus fuper hoc fcienter vel ignoranter a quoquam contingeret attentari.

§. V. Et demum cupientes eifdem Ecclefiis, ut falubriter gubernentur, de perfona idonea providere, ac talem illis præeffe Pontificem, de quo certa effet nobis notitia, quod ipfum clara meritorum fuorum infignia redimirent, nec ejus caritas erga plebem fuo regimini committendam dubia redderetur, & in ejus fide fida recumberet fecuritas fubditorum; in te Fratrum Ordinis Minorum profefforem, cui litterarum fcientiam, honeftatem vitæ, morum maturitatem, fpiritualium & temporalium providentiam, aliaque virtutum merita grandia per familiarem experientiam novimus fuffragari, quodque grata & devota obfequia Apoftolicæ Sedi circa executionem negotiorum, fub eadem Sede tuæ follicitudini commifforum, nofceris impendiffe, direximus oculos noftræ mentis, teque de prædictorum Fratrum noftrorum confilio, & Apoftolicæ plenitudine poteftatis, eifdem Arboren. & Tyren. Ecclefiis in Archiepifcopum præficimus & paftorem, plenam & liberam adminiftrationem ipfarum tibi in fpiritualibus & temporalibus committendo, tibi quoque poftmodum per venerabilem fratrem noftrum Matthæum Portuen. Epifcopum munus confecrationis impendi, ac demum per dilectos filios noftros Matthæum fanctæ Mariæ in Porticu, Neapolionem fancti Adriani, Guillelmum fancti Nicolai in carcere Tulliano, Francifcum fanctæ Mariæ in Cofmedin. Jacobum fancti Georgii ad velum aureum, Petrum fanctæ Mariæ novæ, & Richardum fancti Euftachii Diaconos Cardinales pallium de corpore beati Petri fumptum, plenitudinis vi-

videlicet pontificalis insigne, a te, cum ea qua decuit instantia postulatum, fecimus exhiberi: firma concepta fiducia, quod dirigente Domino actus tuos, eædem Arboren. & Tyren. Ecclesiæ per tuam circumspectionem providam & providentiam circumspectam salubri gubernatione lætabuntur, ac prospero proinde regimine dirigentur.

§. VI. Jugum itaque Domini prompta devotione suscipias, & tua ejus oneri reverenter colla submitte, dictarumque Arboren. & Tyren. Ecclesiarum curam & administrationem gerere studeas fideliter, & prudenter, ut ipsæ sub tuo felici regimine spiritualibus & temporalibus commodis amplientur & dextera Domini tibi assistente propitia, grata & votiva suscipiant incrementa.

Datum Laterani IV. Kal. Maii, anno V.

XLI.

Fit Vicarius Urbis. Reg. Vatic. epist. 3.

Venerabili fratri Alamanno Episcopo Tyren. & Arboren.

§. I. Ecclesiarum omnium cura, universalis populi Christiani regimen ad vigilantiam nos inducunt, Romana tamen Urbs inclyta, quam caput Orbis divina clementia stabilit, & ubi Petri Sedem cœlestis dispositio statuit & firmavit, & ejusdem urbis noster peculiaris populus suis dignis prærogativis nos sollicitant & inducunt de ipsorum statu prospero & salubri attentius & diligentius cogitare, ut spiritualiter & temporaliter de bono in melius recipiant incrementum.

§. II. Igitur de tua vita laudabili, religione probata, scientia & circumspectione confisi, te in Urbe præfata auctoritate Apostolica Vicarium nostrum duximus statuendum, tibi in spiritualibus casibus visitandi, corrigendi, & reformandi Ecclesias, & eas ac cœmeteria reconciliandi, consecrandi altaria, necnon benedicendi & chrismandi, ac etiam conferendi Ordines personis idoneis de Urbe, quos tibi contigerit canonice præsentari, audiendi quoque confessiones & imponendi salutarem pœnitentiam pro commissis, potestatem plenariam concedentes.

§. III. Tu itaque sicut filius benedictionis & gratiæ, hujusmodi officium humiliter & devote suscipias, & illud secundum prudentiam, quam tibi Dominus ministrabit, studeas exercere, ita quod a Deo exinde præmium, nostram & Apostolicæ Sedis gratiam, & ab hominibus bonam famam merito consequaris.

Datum Laterani IV. Kalend. Maii, anno V.

XLII.

Committitur eis ut reducant ad obedientiam Cardinalis Protectoris Monasterium Iprense. Reg. Vatic. epist. 355.

Dilectis filiis Generali & Provinciali in Provincia Franciæ Ministris Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Ad audientiam nostram pervenit, quod licet Monasterium Ipren. Ordinis sanctæ Claræ Morinen. dioec. receperit Regulam dictæ sanctæ editam a fel. rec. Urbano Papa IV. prædecessore nostro, tamen Margareta dicta Coos, quæ pro Abbatissa, & Sorores sequaces ejus, quæ pro Conventu se gerunt, necnon servitiales & Conversi, ac fa-

familia ejuſdem Monaſterii adhærentes eidem, ſpiritu inobedientiæ ac rebellionis aſſumpto, dilectis filiis noſtris Matthæo ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali & viſitatoribus conſtitutis ab eo, vel ejus auctoritate, non obediunt ut debent, & convenit, nec intendunt, quamquam Cardinalis ipſe tam Ordinis Fratrum Minorum, quam prædicti & aliorum Monaſteriorum conſtitutorum ubilibet, quæ dictam regulam receperunt, ſit gubernator, protector & corrector a Sede Apoſtolica deputatus: unde auctoritate Cardinalis ipſius contra prædictam Margaretam, quæ pro Abbatiſſa, dictaſque Sorores, quæ pro Conventu ſe gerunt, ac memoratos ſervitiales, converſos & familiam, diverſi habiti dicuntur eſſe proceſſus, etiam excommunicationis in perſonas ipſorum, & interdicti in ipſum Monaſterium ſententias continentes, a quibus, ex certis cauſis ſeu occaſionibus, ad præfatam Sedem aſſeritur appellatum, & propter hujuſmodi rebellionem & inobedientiam eorumdem, & quia viſitationem & correctionem non recipiunt, quæ auctoritate Cardinalis ejuſdem in prædicto Ipren. Monaſterio imminent pro tempore faciendæ, Monaſterium ipſum in ſpiritualibus & temporalibus multipliciter eſt collapſum, in diſpendium animarum hujuſmodi rebellium, & ſcandalum plurimorum.

§. II. Nos autem nolentes perſonas ſexus fragilis anfractibus litigiorum involvi, & prædictarum rebellium animarum ſalutem ac proſperum ſtatum ejuſdem Ipren. Monaſterii affectantes, elegimus ſuper his per ſpecialis & opportunæ proviſionis ſtudium, dicto Ipren. Monaſterio ac perſonis ipſius utiliter & ſalubriter ſubvenire. De circumſpectione igitur veſtra plenam in Domino fiduciam obtinentes, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel alter veſtrum per vos, vel alium ſeu alios ad prædictum Ipren. Monaſterium accedentes, a præfatis inodedientibus & rebellibus, juramentis aeceptis de parendo Eccleſiæ, ac dicti Cardinalis mandatis, quæ idem Cardinalis per ſe vel alium ſeu alios duxerit facienda ſuper omnibus, ſuper quibus per Cardinalem eumdem, vel ejus auctoritate invenietur eſſe proceſſum, vel fore hujuſmodi excommunicationis aut interdicti ſententias promulgatas, ad cujus juramenti præſtationem, ſi opus fuerit, compellatis eoſdem ex tunc auctoritate noſtra, ipſis juxta formam Eccleſiæ, abſolutionis ab hujuſmodi excommunicatione beneficium impendatis, & præfatam interdicti ſententiam relaxetis, ac impoſita pro qualitate delicti eis pœnitentia ſalutari, rigorem miſericordia temperetis, ac in eodem Monaſterio Ipren. viſitationis & inquiſitionis officium exercentes, corigatis & reformetis ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctione ac diſciplina videritis indigere, & amoventes tam de dictis Sororibus & ſervitialibus, quam etiam de Capellanis, converſis & familia dicti Monaſterii illos, quos pro pacifico ejuſdem Monaſterii ſtatu videritis amovendos, eaſdem Sorores, ſervitiales, & Converſos profeſſos, quos vos amovere contigerit, in aliis Monaſteriis ejuſdem Ordinis collocetis, Capellanis & Converſis, de quibus expediens vobis videbitur, data licentia ad alios Ordines, qui tamen non ſint laxioris obſervantiæ, prout concedit, & permittit ſupradicta Regula, tranſeundi, præfatam inſuper Margaretam Coos, ac ſororem Margaretam dictam Wicte, quæ dicto Monaſterio præfuit aliquando, & extra ipſum Monaſterium nunc moratur, ſeu pro Abbatiſſa ſe gerit ejuſdem Monaſterii ad ceſſionem ſpontaneam inducatis. Alioquin pro bono & pacifico ſtatu ipſius Monaſterii amoveatis eaſdem, ne ipſis de propriis juribus litigantibus, Monaſterium ipſum gra-

grave in spiritualibus & temporalibus dispendium patiatur, & nihilominus, auctoritate prædicta, præficiatis hac vice in Abbatissam ipsi Monasterio personam idoneam assumendam de eodem Ipren. Monasterio, vel etiam aliunde Ordinis dictæ Sanctæ, eam ad suscipiendum dicti Monasterii Ipren. regimen, si necesse fuerit, compellendo, & facientes ei a Conventu ipsius Monasterii, ac aliis suis subditis obediri humiliter ac intendi. Sorores vero servitiales, Capellanos, & Conversos, seu familiam extra Monasterium ipsum morantes, pro eo quod noluerunt dictis Margaritæ dictæ Coos, quæ pro Abbatissa, & Sororibus, quæ pro Conventu se gerunt, consentire, reduci ad loca sua, & restitui ad sua officia faciatis.

§. III. Non obstantibus quibuscumque processibus & sententiis habitis seu latis per Cardinalem ipsum, vel ejus auctoritate & appellationibus a prædictis rebellibus, vel sequacibus seu adhærentibus eis ad Sedem interiectis eamdem, cujuscumque tenoris existant, seu si aliquibus a prædicta sit Sede indultum, quod interdici &c. usque *mentionem:* Contradictores &c. usque *compescendo*. Invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Quidquid autem super præmissis factum fuerit nobis per vestras patentes litteras vestro sigillo signatas, harum seriem continentes quantocyus intimetis.

Datum Anagniæ III. Idus Julii anno V.

Anno Christi 1300. Bonifacii VIII. anno 6.

XLIII.

Ut faciat Minoritis Neapolitanis conferri quemdam hortum domui suæ contiguum. Reg. Vat. epist. 118.

Venerabili fratri Episcopo Aversano.

§. I. Ex parte dilectorum filiorum Guardiani & Conventus Fratrum Minorum sancti Laurentii Neapolitani fuit nuper expositum coram nobis, quod dilectæ in Christo filiæ Abbatissa, & Moniales Monasterii sancti Gregorii Neapolitani Ordinis sancti Benedicti, siti prope dictos Fratres habent quemdam hortum immediate juxta locum ipsorum Fratrum, quo quidem horto Fratres ipsi tam pro honestate, quam etiam pro necessitate sive commoditate ipsorum plurimum indigere noscuntur, pro eo maxime, quod tam ipsæ Moniales, quam interdum alii seculares utriusque sexus ad hunc hortum accedunt, quorum accessus sic dicto loco contiguus vel vicinus multum ipsorum religiosorum derogat honestati, absque eo, quod licet iidem Fratres ex parte illa dormitorium eorum construxerint, cum ex aliqua alia parte sine ipsorum incommoditatibus & inconvenientiis pluribus construere non valerent, nondum tamen cellas ibi distribuere voluerunt, ne propter fenestras respicientes eumdem hortum aliqua suspiciosæ cogitationis materia cuiquam præberetur. Cujus reiconsiderati one prædicti Fratres hortum ipsum ab eisdem Monialibus quasi necessitate compulsi per competentem ac etiam superabundantem compensationem acquirere voluerunt; sed ipsæ prætendentes se sine ipso horto sufficientem hortum alibi non habere, vel alia ex causa, hortum ipsum concedere recusarunt. Unde postmodum ad opus ipsorum Fratrum emptus extitit quidam alius hortus non solum prope dictum Monasterium, sed juxta murum claustri Monialium prædictarum,

qui hortus prædicto Monialium horto æquivalere dicitur, ac etiam prævalere, ut per acquiſitionem horti hujus congrue poſſet fieri permutatio prædictorum inter Fratres & Moniales eoſdem, ſed Moniales ipſæ ſuper hoc ſe difficiles reddentes, adhuc omnino renuunt permutare, non obſtante quod ipſæ ad illum hortum earum accedere nequeant, niſi tranſeant quamdam viam publicam, quæ eſt inter locum Fratrum & Monaſterium Monialium prædictarum, quodque ipſi Fratres paratos ſe dicant ultra hortum hujuſmodi pro eis taliter acquiſitum in pecunia vel alias, compenſationem ſe velle facere competentem, ſi & quantum prædictus Monialium hortus videbitur plus valere. Quare prædicti Fratres fecerunt nobis humiliter ſupplicari, ut permutationem ipſam fieri modo congruo mandaremus.

§. II. Nos igitur qui inter ſingulos Religioſorum Ordines ſic vigere cupimus, & oſtendi mutuæ caritatis affectum, quod eis alternis viciſſitudinibus commoditas opportuna reſultet, & aliis ædificationis utilitas & virtutis exhibeatur exemplum, honeſtati & opportunitatibus Fratrum & Monialium prædictorum, quantum digne poſſumus, intendentes, ac gerentes de tuæ circumſpectionis induſtria fiduciam in Domino pleniorem, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi honeſtati aut neceſſitati, vel etiam commoditati Fratrum & Monialium prædictorum videris expedire, ſuper quo tuam intendimus conſcientiam onerare, Moniales ad permutationem faciendam, ac Fratres ipſos ad compenſationem hujuſmodi prædictis Monialibus impendendam, auctoritate noſtra, compellas. Contradictores &c. uſque *compeſcendo*. Non obſtante ſi prædictis Monialibus de non alienando præfato ſeu quibuslibet bonis ad Monaſterium ipſarum ſpectantibus præſtiterint juramentum aut ſi tam eis quam dictis Fratribus communiter, vel diviſim ſive quibuslibet aliis a Sede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici &c. uſque *mentio ſit habenda*.

Datum Laterani Kal. Februarii, anno VI.

XLIV.

De non ſolvendo ultra quartam partem in funeralibus. Reg. Vat. epiſt. 417.

Dilecto filio Miniſtro Generali, & Fratribus Ordinis Fratrum Minorum.

§. I. Nuper ut diſcordiæ materia tolleretur, quæ inter vos ex parte una & Prælatos, Rectores, & Sacerdotes, ſeu Clericos parochialium Eccleſiarum per diverſas mundi Provincias conſtitutos ex altera, ſuper nonnullis articulis conſueverat exoriri, ſtatuendum inter alia duximus, & etiam ordinandum, ut omnes poſſitis admittere ad Eccleſiaſticam ſepulturam, qui apud Eccleſias & loca veſtra eligerent ſepeliri, quodque de obventionibus omnibus tam funerabilibus, quam quibuſcumque & quomodocumque relictis indiſtincte, vel diſtincte ad quoſcumque certos & determinatos uſus, de quibus etiam quarta Eccleſiaſtica portio dari ſeu exigi non conſuevit, ſeu non debet de jure, necnon de datis ſeu qualitercumque donatis in morte, ſeu mortis articulo, aut in firmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit, quomodocumque directe vel indirecte vobis vel aliis pro vobis quartam partem, quam Apoſtolica auctoritate taxavimus, & etiam limitavimus, parochialibus Sacerdotibus, & Eccleſiarum Rectoribus ſeu curatis integre teneamini elargiri.

§. II. Verum quia ſicut ex parte veſtra fuit expoſitum coram nobis, in

in quibusdam locis consuevit solvi medietas, & in aliis tertia, seu alia pars de prædictis pro hujusmodi Ecclesiastica portione, propter quod super medietate vel tertia seu alia parte hujusmodi, præsertim de cera ultra dictam quartam per nos taxatam, aliquando impeti vos contingit. Nos super hoc vobis ex abundanti, cum hujusmodi statutum & ordinatio nostra evidenter id habeant, providere volentes, auctoritate Apostolica declaramus, ut ad exhibendum de præmissis eisdem Parochialibus sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus seu Curatis, nisi dictam quartam per nos, ut præmittitur, taxatam & limitatam in quibuscumque locis, prætextu alicujus consuetudinis, minime teneamini, nec possitis etiam coarctari. Nulli ergo nostræ taxationis, limitationis, & declarationis &c.

Datum Anagniæ vi. Kal. Junii, anno vi.

XLV.

Concedit eis duas Ecclesias Anagniæ. Regest. Vatic. epist. 417.

Guardiano, & Fratribus Minoribus Anagnin.

§. I. Dum fructus uberes, quos in Ecclesia Dei vester celebris Ordo producit, diligenti consideratione pensamus, dignum non immerito fore conspicimus, ut Apostolica Sedes eumdem Ordinem favoribus gratiosis attollat, & professores illius gratiis muniat opportunis. Ad hoc namque nostra laborat jugiter caritatis intentio, ut non solum vobis, sed & aliis possitis proficere ad salutem.

§. II. Cum itaque vos Monasterium vestrum, quod circa confessiones audiendas, pœnitentias injungendas, & alia salutis opera incolis civitatis Anagninæ impenditis, ad quod frequenter, & aliquando etiam nocturnis temporibus, prout necessitas congruit, vos vocari contingit, non possitis libere, prout expedit vobis, in loco, qui dicitur *Colle de Porti*, ubi nunc degitis, manentibus, absque magna incommoditate tam vestra, quam vos ad hoc vocantium exercere. Nos super his non tam vestris, quam vocantium prædictorum incommoditatibus obviare, vobisque in civitate prædicta de loco magis vobis, & eis commodo, providere volentes, Ecclesias sancti Matthæi, & sancti Stephani de Portario civitatis prædictæ, cum cœmeteriis, hortis, viis, plateis, & domibus adjacentibus, ac etiam circumstantibus ad easdem vobis pro habitatione vestra, & ædificanda ibi Ecclesia, Apostolica auctoritate concedimus, decernentes mansionem vestram fore de cetero in eisdem, ac irritum & inane si secus super hoc a quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Priorem & Fratres sancti Matthæi Ordinis sancti Guillelmi, ac Archipresbyterum & clericos sancti Stephani Ecclesiarum prædictarum ab eisdem Ecclesiis penitus amovendo, per nos alibi, prout nobis expedire videbitur, collocandos. Nulli ergo &c.

Datum Anagniæ xvi. Kal. Augusti, anno vi.

XLVI.

Fit Episcopus Lucæ. Reg. Vatic. epist. 211.

Venerabili fratri Henrico Episcopo Lucano.

§. I. Romani Pontificis, quem Pastor ille cœlestis, & Episcopus animarum, qui recte universa disponit, potestatis sibi plenitudine tradita, Ecclesiis prætulit universis, plena vigiliis sollicitudo requirit

ut circa cujuslibet statum Ecclesiæ sic vigilanter excogitet, sic prospiciat diligenter, ut per ejus providentiam circumspectam, prout locorum & temporum qualitas exigit, Ecclesiis singulis Pastor accedat idoneus, & Rector providus deputetur; sicque Ecclesiæ ipsæ, superni favoris auxilio suffragante, votivæ prosperitatis successibus gratulentur.

§. II. Sane dudum Ecclesia Lucana per obitum bonæ memoriæ Paganelli Lucani Episcopi, Pastoris solatio destituta, nos provisionem ipsius Ecclesiæ ea vice dispositioni nostræ, & Sedi Apostolicæ duximus reservandam, decernentes irritum, &c. usque *attentari*. Sed postmodum dilectis filiis Archidiacono & Capitulo dictæ Ecclesiæ Raynerium de Monte magno ejusdem Ecclesiæ Canonicum in Lucanum Episcopum de facto contra reservationem hujusmodi eligentibus, dictoque Raynerio hujusmodi electioni de se factæ, utpote de facto præsumptæ, consentire nolente, nos de ipsius Ecclesiæ Lucanæ ordinatione celeri, ne diu viduitatis subjaceret incommodis, sollicite cogitantes, & cupientes illum eidem Ecclesiæ per nostræ providentiæ studium præsidere, de quo etiam haberemus notitiam, quod ipsum clara meritorum suorum insignia redimirent, nec dubia esset ipsius caritas erga plebem suo regimini commendandam, & in cujus fide fida recumberet securitas subditorum, ad personam tuam generis nobilitate conspicuam, litterarum scientia, munditia vitæ, religionis observantia, ac honestate morum, & aliis virtutibus decoratam, direximus aciem nostræ mentis, teque Ordinis Fratrum Minorum professum, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, eidem Ecclesiæ Lucanæ præfecimus in Episcopum, & Pastorem, curam & administrationem ipsius tibi plenam in spiritualibus, & temporalibus committendo, tibique postmodum fecimus per venerabilem fratrem nostrum N. Ostien. & Velletren. Episcopum munus consecrationis impendi, firmam spem, fiduciamque tenentes, quod eadem Ecclesia per tuæ circumspectionis industriam præservabitur a noxiis, & adversis, & grata, Deo auctore, spiritualiter & temporaliter suscipiet incrementa.

§. III. Reverenter itaque suscipe jugum Domini, & tua ejus oneri humiliter colla submitte, & curam & administrationem ejusdem Ecclesiæ Lucanæ prudenter exequi studeas, & gregis tibi commissi custodiam prosequi diligenter, solerter, & constanter oppositurus te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili de grege ipso coram Deo reddita ratione, Regnum ejus ab origine mundi paratum, cum electis acquirere valeas, lætabundus in dilecta Domini tabernacula moraturus.

Datum Anagniæ Kal. Augusti anno vi.

XLVII.

Nobili mulieri Isabellæ Principissæ Achayæ viduæ.

§. I. AFfluentis devotionis affectum, & zelum reverentiæ specialis, quibus anteactis temporibus clara progenitorum tuorum imitando vestigia, erga Romanam Ecclesiam claruisse dignosceris, & studiis clarere sollicitis non desistis, benignæ considerationis indagine perscrutantes, dignum & rationi consonum arbitramur, ut personam tuam uberibus prosequendo favoribus, petitionibus tuis benevolum impendamus auditum, & eas, quantum cum Deo possumus, ad exauditionis gratiam admittamus.

§. II. Obla-

§. II. Oblata siquidem oobis tua petitio continebat, quod tu pridem salubri ducta coosilio, & ad felicitatis æternæ dulcedioem ferventer aspirans, quoddam Monasterium in dioec. Olenen. ad honorem divini numinis, ac pro tuæ &. progenitorum tuorum, ipsorumque animarum salute construi, seu ædificari fecisti opere plurimum sumptuoso, in quo decentem Mooialium numerum Ordiois sanctæ Claræ affectas institui, ut in eo divinis insistant obsequiis, & exerceant sollicite opera pietatis; sed propter gravia sumptuum onera, quæ pro defensione contioua terræ tuæ, quam detestanda Græcorum schismaticorum nequitia in partibus illis degeotium, ausibus violentis impetere ac multipliciter molestare ooo cessat, oportet, ut asseris, te subire, sufficieotes proventus, & redditus, nequis, prout geris in votis, eidem Monasterio assignare. Quare supplici postulabas instantia, ut specialem tibi gratiam facientes, Ecclesiam beatæ Mariæ de Camina momoratæ dioec. quam quondam Guillelmus Princeps Achayæ patruus tuus, de bonis propriis fundavit, pariter & dotavit, consuetam per monachos Monasterii saoctæ Mariæ de Scrufaria Ordiois sancti Benedicti Cephaluoen. Dioec. guberoari, cum nonnulli ex eisdem Monachis tam per dioecesanum, quam Metropolitanum loci, de dicta Ecclesia jamdiu expulsi fuisse noscantur: oonnulli vero ex eis propria temeritate discesserint ab eadem, sicque jam longi temporis spatio Ecclesia ipsa remanserit gubernatoris præsidio destituta, præfato Monasterio per te, sicut præmittitur, jam constructo de gratia speciali concedere dignaremur.

§. III. Nos itaque pium, & in oculis divinæ Majestatis acceptum non immerito reputantes, ut io hac parte jam dicti Monasterii commodis, & ejusdem Ecclesiæ statui providere utiliter studeamus, tuis supplicationibus inclioati præfatam Ecclesiam sanctæ Mariæ de Camina, cum omnibus bonis, juribus, & pertinentiis suis ubilibet constitutis, prædicto Monasterio per te constructo, prout superius est expressum, Apostolica auctoritate concedimus, & dooamus de gratia speciali ab eo perpetuis futuris temporibus possidendam. Tibi oihilominus appreheodendi & nanciscendi per te vel alium seu alios corporalem Ecclesiæ, booorum & jurium ac pertioentiarum prædictorum possessionem nomine Monasterii supradicti, assensu dioecesani loci minime requisito, facultatem plenam & liberam tribuentes. Volumus autem quod Moniales prædictæ in eadem Ecclesia faciant per idoneum Vicarium cootinue deserviri, reservata sibi coogrua ipsius Ecclesiæ fructuum, redditium, & proventuum portione, de qua sustentari commode valeat, & ejusdem Ecclesiæ ooera supportare, jure dioecesani prædicti io omnibus semper salvo. Nos enim nihilominus irritum decernimus & ioane, si secus a quoquam scienter vel ignoranter in hac parte contigerit attentari. Nulli ergo, &c.

Datum Laterani Kalendis Novembris, anoo VI.

IN-

INDEX
RERUM NOTABILIUM

Notæ Arabicæ paginam, Romanæ marginalem paragraphum denotant.

A

An-

B

Cla-

255.

D

Do-

Guil-

H

Joan-

Isa-

M

S.Mar-

N

O

Occi-

Po-

Ro-

S

Si-

T

V

X

Y

Z

INDEX BULLARUM

Quæ in hujus Quinti Tomi Regesto continentur.

Numerus Arabicus indicat paginam; Romanus per ordinem positas Bullas.

Etsi

Mili-

San-

FINIS TOMI QUINTI.

Menda, quæ in hujus Quinti Tomi editione irrepserunt, benevole Lector ita corriges.

Pag. 125.	§. X.	*lin.* 9.	inintelligere	intelligere
263.	§. XIII.	*lin.* 28.	libri	libris
293.	§. V.	*lin.* 39.	guadia	gaudia
305.	§. XXVIII.	*lin.* 2.	More	Monte
373.	§. LIV.	*lin.* 7.	Detrabentes	Detrahentes

FIRENZE - BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
SEGNATURA - 2.1.131.V (169)
RESTAURO - 1998
LABORATORIO - RAIMONDO MILIO
RESTAURATORE PROGETTISTA- CLAUDIO MONTELATICI

SINTESI DELLE OPERAZIONI EFFETTUATE:

Controllo della numerazione, pulizia e secco con pannello morbido, risarcimento con montaggio a scarnire con carta giapponese di adeguato spessore e colore, VANGEROW, velatura con velo giapponese 502 e Tylose MH300P, rifilatura del restauro eccedente, carte di guardia Ingres strutture F, cucitura su n. 6 nervi di spago, indorsatura con carta giapponese e pelle di capra neutra scarnita, incartonatura dei quadranti, nuova legatura in piena pelle di capra al vegetale (fornitore Scaricaciottoli), dorso attaccato, adesivi Tylose MH300P e Vianvil 59 in percentuale (15%).

COLLAUDATORE
DATA DEL COLLAUDO